

નુરાની બેહિશતી એવર

મુકમ્મલ ૧૧ હિસ્સે
(ભરત કામકે સાથ)

بهشتی زیور مکمل

• મુસન્નિફ •

હકીમુલ ઉમ્મત મૌલાના અશરફ અલી સાહબ ધાનવી (રહ.)

• પ્રકાશક •

નુરાની ફુતુહખાના

રેલ્વે સ્ટેશનની સામે, મેઈન બજાર,
મુ. પો. છાપી, જિ. બનાસકાંઠા, પીન - ૩૮૫૨૧૦
ફોન નં. : (૦૨૭૩૯) ૨૭૦૧૧૨

નેક બીબિયાં ફરમાં બરદાર હું, પચાસ રખનેવાલી હું
પીઠ પીછે અલ્લાહ તમારાકી ઢિફાતસે

નુરાની

ખેહિશ્તી ઝેવર મુકમલ

ભરત કામકે સાથ

اصلى بهشتى زيوركملى

ઇસકે સબ હિસ્સોને ઓરતોંકી તમામ ઝરિયાત, અઝઇઠ
ઔર મસાઇલ, અખ્લાક ઔર મઆશરતકે આદામ ઔર
ઓલાદકી તરબિયાત વગેરહ બધાન ઉપે ગમે હું.

✦ મુસન્નિક ✦

હકીમુલ ઉમ્મત મોલાના અશરફ અલી સાહબ ધાનવી (રહ.)

✦ હિખાંતર ✦

(મોલવી) મુલેમાન મજદરી

પ્રકાશક

નુરાની કુતુબખાના

મુ.પો. છાપી (બનાસકાંઠા)

પીન - ૩૮૫૨૧૦

સર્વ હક સ્વાધીન છે.

અપની બાત

હકીમુલ-ઉમ્મત જરૂરત મૌલાના અસરક અલી સાહબ શાનવીની મશહૂર કિતાબ બેહિશ્તી જેવરકો કોન નહીં જાનતા. ઓરતો ઓર બચ્ચીયોંકે લિયે ઇસકો ઇસ્લામી શરીઅતકી ઇન્શાઈકલોપેડિયા કહા જાએ તો બેજા ન હોગા, ઈન્દગીકા કોનસા પેહલુ બેસા હે જિસ પર ઇસમેં બહસ ન કી ગઈ હો. ઇમાદતોંકી તકસીલ તો હે હી, ઈસે મુતઅલિહક ઝરૂરી મસ્અલે ભી આ ગએ હે. ઇસકે અલાવહ લેન-દેન, મઆમલાત, રહન-સહન, ઉઠના-બેઠના, ખાના-પીના, સોના-જાગના, નિકાહ-તલાક, બચ્ચોંકા લાલન-પાલન, દેખ-ભાલ, તા'લીમ ઓર તરબિયત, અખ્લાક ઓર અકીદા, યહાં તક કે હર દિન કામ આનેવાલી ઘરેલૂ દવાએં વઝેરહ સભી કુછ ઇસમેં મોજૂદ હે, ઇસ લિયે અગર યે કહા જાએ તો બેજા ન હોગા કે બેહિશ્તી જેવર હર ઘરકી ન સિર્ફ દીની બલ્કે દુન્યવી ઝરૂરત ભી હે.

એસી અહમ ઝરૂરતકો સિર્ફ ઉર્દૂ તક મેહફૂદ રખના ફૂલકી ખૂશ્બૂકો કિસી ડિબિયામેં બંદ કરનેકી તરહ ના.

આજ ગુજરાતી ઝખાન જિસ તેઝીસે મુસલમાન ઘરાનોમેં ફેલ રહી હે ઇસે બતાનેકી ઝરૂરત નહીં કુછ જાહેં તો એસી ભી હે જહાંકે મુસલમાન સિર્ફ ગુજરાતી હી જાનતે હે, ઉર્દૂ ઉનકે લિયે અજનબી ઝખાન હે. એસે લોગોંકી ઝરૂરતકો દેખતે હુએ બેહિશ્તી જેવરકે ગુજરાતીમેં જલ્દ છાપે જાનેકી ઝરૂરત બહોત હી મેહસૂસ હો રહી થી. બેહિશ્તી જેવરકે નામ પર બેહિશ્તી જેવરકા મજાક ઉઘાનેવાલી કિતાબેં પેહલેસે બાઝરમેં મિલ રહી થી. લેકિન બેહિશ્તી જેવર મુકમ્મલ ઓર અસલી શકલમેં અબ તક કોઈ ન થી, ઇસ લિયે ઓર ભી મુકમ્મલ બેહિશ્તી જેવર લાનેકી ઝરૂરત થી. મુનાંચે યે ગુજરાતી એડીશન ઇસી ઝરૂરતકે પૂરા કરનેકી એક મા'મૂલી કોશિશ હે. અલ્લાહ તઆલા કમૂલ કરમાએ.

અલ્લાહ તઆલાસે દુઆ હે કે વો ઇસ કિતાબકો લોગોંકી હિદાયતકા ઝરીયા બનાએ ઓર ઉર્દૂ એડીશનકી તરહ ઇસે ભી લોગોંમેં મકમૂલ કરે, તાકે હમારે લિયે આખિરતમેં કામિયાબીકા વસીલા હો સકે.

નોટ :- ઇસ કિતાબમેં જહાં જહાં મુરિકલ અલ્ફાઝકા હાશિયા દિયા ગયા હે ઉન અલ્ફાઝ પર ઓર ઇસકી સતર (લીટી) કે ડિનારે પર ભી ઇસંકા નંબર દે દિયા ગયા હે, જિસે હાશિયાકા લકઝ તલાશ કરનેમેં સહુલત રહે.

(મૌલવી) મુબેશ્શાન મજાહરી

હકીમુલ ઉમ્મત હઝરત મોલાના અશરફ અલી થાનવી (રહ.) કી ઝિન્દગીકી એક ઝલક

હકીમુલ ઉમ્મત હઝરત મોલાના મુહમ્મદ અશરફ અલી થાનવી (રહ.) કી પૈદાઈશ પ રબીઉલ્લાની સન ૧૨૮૦ હિ. કો સુબહે સાદિકકે વક્ત કરમા થાના ભવન કિલ્લા મુઝફ્ફર નગરમે હુઈ.

પેશીનગોઈ

હાદિઝ મુલામ મુરતઝ સાહબ પાનીપતી (રહ.) ને જો એક ઝમરહસ્ત સૂફી મુઝુર્ન હે. આપકી પૈદાઈશકી પેશીનગોઈ ઉસ વક્ત કરમાઈ થી, જખ કે ઈસકા કોઈ અતા-પતા ભી ન થા ઓર આપકા નામ અશરફ અલી થાનવી ઉસી વક્ત તજવીઝ કરમાયા થા, આપ દરિયાલકી તરફસે કાઝકી ઓર નનિહાલકી તરફસે અલવી હે.

તા'લીમ ઓર તરબિયત

આપકે વાલિદ અબ્દુલ હક સાહબ (રહ.) પેસે ઓર જાઈદાદવાલે ઓર ખૂબ મર્સવાલે ઉન્સાન હે. ઉન્હોને અપને મોટેકી તા'લીમ ઓર તરબિયત મળી મેહનત ઓર મશકકત ઓર ખુલે દિલસે કી.

મોલાનાકી મુઝ'કી તા'લીમ થાના ભવનમે હુઈ. મોલાના કતહ મુહમ્મદ સાહબસે અરબીકી ઇબ્તિદાઈ કિતાબે ઓર ફારસીકી દરમિયાની કિતાબે પઢી. ફિર અપને મામું વાનિદ અલી સાહબસે ફારસીકી ઉંચી કિતાબોંકો પૂરા કિયા.

દેવબંદમે

ઝીકા'દહ સન ૧૨૯૫ હિ. મેં દારૂલ ઉલૂમ દેવબંદ ભેજે ગયે ઓર વહાંસે સન ૧૩૦૧ મેં ફારિઝ હુએ. ઉસ વક્ત આપકી ઉમ ૧૯-૨૦ બરસકે દરમિયાન થી.

દેવબંદમે મોલાના મુહમ્મદ યાકૂબ સાહબ આપકે ખાસ ઊસ્તાદ રહે. ઉન્હીકી નિગરાનીમે આપને ઉસ ઝમાનેમે ઈફતા (કતવા દેને) કી મશક ભી કી. ઉસ ઝમાનેમે આપકો મુનાઝરાસે ભી દિલચસ્પી થી ઓર આપોં કે મુઝબલમે કઈ મઅરકે છત કિયે. આપકે ઝહન ઓર કાબિલિયતકો દેખતે હુએ મોલાના મુહમ્મદ યાકૂબ સાહબને પેશીનગોઈ

કરમાઈ થી, જ્યાં જાઓએ બસ તુમહી તુમ હોંગે, બાકી સારા પેદાન સાક.

ઉસ વક્તકે ઉસ્તાદોં ઓર બુઝુર્ગોંમે આપકી મોલાના રશીદ અહમદ ગંગોહી (રહ.) સે બહોત ઝિયાદહ અકીદત ઓર મુહબ્બત થી જો ઝિન્દગીકે આખિર તક કાઈમ રહી. એક બાર કિસી ઝડરતસે મોલાના ગંગોહી (રહ.) દેવબંદ તશરીફ લાએ તો આપને બયઅતકી દરખાસ્ત કી, મગર મોલાનાને મસ્લિહત ન સમજી. ફિર જબ ૧૨૯૯ હિ. મેં મોલાના હજકે લિયે રવાના હુએ તો આપને હઝરત હાજી સાહબ (રહ.) કી ખિદમતમેં એક ખત લિખ ભેજા કે વો મોલાના ગંગોહી (રહ.) કો આપકી બયઅત પર રાખી કરમા લે, મગર ઈસ ખતકે જવાબમેં હઝરત હાજી (રહ.) ને ખુદ હી આપકે ખાતિનકી તરબિયત અપને ઝિમ્મે લે લી. ઓર જબ સન ૧૩૦૧ ઈ. મેં આપ મક્કા મુઅઝ્જમા હાજિર હુએ ઓર ઈસ બાર આપને હઝરત શેખકી ખિદમતમેં લગભગ છ મહીને કિયામ કરમાયા. એક ફેઝ પહોંચાનેકી તાકત ઇતની ઝિયાદહ ઓર દૂસરી તરફ ફેઝ હાસિલ કરનેકી ચાહત ઈસ દરજાકી, તો નતીજા યે હુવા કે કુછ હી દિનોંમે શાગિર્દ ઓર ઉસ્તાદ ઓર પીર-મુરીદ એક હી રંગમેં રંગ ગએ. હઝરત હાજી સાહબ (રહ.) મારે ખુશીકે કરમાને લગે કે બસ, તુમ ઠીક-ઠીક ચેરે તરીકે પર હો, અબ અગર ઇલ્મ ઓર મા'રિકતસે મુતઅલિલક હઝરત (રહ.) સે કોઈ કુછ પૂછતા, તો આપ અપને ઈસ ખાસ મુરીદકી તરફ ઇશારા કરમા દેતે, ઈનસે પૂછ હો, યે ખૂબ સમજા ગએ હું.

દો નસીહતેં

જબ છ મીહનેકે કિયાએ બા'દ આપ વતન લોટને લગે તો હઝરત હાજી (રહ.) ને દો નસીહતેં કરમાઈ, કિનમેંસે એક યે થી કે જબ કાનપુરસે દિલ ધબરા જાએ તો બસ ધાન્ય ભવન હી મેં આકર અલ્લાહ તઆલાકે ભરોસે બેઠ જાએ. યે સન ૧૩૧૧ હિ. કા વાકિઆ હે.

મક્કા મુકર્રમાકે ઈસ છ મહીનેકે કિયામમેં આપને મસ્ખૂર આલિમ કારી અબ્દુલ્લાહ સાહબ મુહાફિર મક્કીસે તજવીદકા ફન સીખા ઓર ઉસમેં મહારત હાસિલ કી.

સદર મુદરિસકી હેસિયતસે

મુઝર મુઝા કે સન ૧૩૦૧ હિ. મેં આપને કોર્સસે કરાજત પાઈ. ઇતિફાકસે ઉન દિનોં કાનપુર મદ્રાસા ફેઝે આમમેં સદર મુદરિસ (હેડ મોલાના) કી જગહ ખાલી થી. કયુંકે ઉસકે સદર મુદરિસ મોલાના અહમદ હસન સાહબ કિસી ખાત પર નારાજ હોકર અલગ હો ગએ હે. ઓર આપકી આલિમાના ઝાતકા અસર યે થા કે કિસીકી આપકી જાનસીનીકી શિખત ન હોતી થી. હકીમુલ ઉમ્મતકો યે સારી તફસીલ મા'લૂમ ન થી. જબ મદ્રસેકી તરફસે પેશકશ હુઈ તો આપને અપને બુઝુર્ગોં કે મશ્વરેસે યે ખિદમત કબૂલ કર લી.

કાનપુર પહોંચકર ઇસ જિમ્મેદારીકે એહદેસે આપકી તબીઅત કુછ ધભરા ગઈ, લેકિન અલ્લાહકી ગૈબી મદદને હર મુશ્કિલકો આસાન કર દિયા ઓર પબ્લનેવાલોં ઓર પબ્લનેવાલોંમે ઇસ જવાં ઉમ્મ સદર મુદરિસકે ઇલ્મ ઓર ફજલકા સિક્કા બેઠ ગયા. લેકિન કુછ હી મહીને ગુઝરે હોંમે કે આપને મદરસેકે જિમ્મેદારીસે નારાજ હોકર ઇસ્તિફા પેશ કર દિયા.

નયે મદરસેકી બુનિયાદ

વતન લીટનેકે ખ્યાલસે પેહલે હઝરત શાહ ફઝલુર્રહમાન સાહબ ગંજ મુરાદબાદીકી ખિદમતમે હાજિર હુએ. કાનપુરવાલોંને જો આપકે પબ્લને-પબ્લને ઓર વમઝ ઓર નસીહતસે પૂરી અકીદત રખતે વે, આપકી જુદાઈકો ન પૂરા હો પાનેવાલા નુકસાન સમજા, ઓર ગંજ મુરાદબાદસે જબ આપ લીટે હૈં તો મજબૂર કરકે કાનપુર હી મેં રોક લિયા.

યહાં આપને જામેઅ મસ્જિદ કાનપુરમે એક નયે મદરસેકી બુનિયાદ ડાલી ઓર ઉસકા નામ જામિઉલ ઉલૂમ રખ્યા જો આજ તક કાઇમ હે.

ઇસ મદરસેકી ખિદમત આપને ૧૪ બરસ તક અંજામ દી. ઓર જબ ઇસ મુદતમે એસે લોગ પેદા હો ગએ જો મદરસેકો અચ્છી તરહ સંભાલ સકતે વે, ઓર દૂસરી તરફ જબ કાનપુરકે કિયામસે તબીઅત ધભરા ગઈ તો આપને બબે અચ્છે ઢંગસે ખૂદકો ઇસ જિમ્મેદારીસે અલગ કર લિયા ઓર હઝરત શેખકી નસીહતકે મુતાબિક ધાના ભવનકી ખાનકાહ ઇમદાદિયામે અલ્લાહ પર ભરોસા કરકે કિયામ કરમા લિયા.

વે સન ૧૩૧૫ હિજરીકી ખાત હે.

ધાના ભવનમે

ધાના ભવન પહોંચકર લોગોંકી ઝાતી ઇસ્લાહ ઓર બાતિની તરબિયતકા કામ બહોત આગે બબ્લા. ખાનકાહ ઇમદાદિયા તો બાતિની પરીઝોંકે ઇલાજકા મરકઝ બન ગઈ. આમ આદમી હો યા આલિમ, નયા હો યા પુરાના સબ હી કિસમકે લોગ આને લગે. ઓર ઉનકા આના ઇતના લગાતાર ઓર ઇતના ઝિયાદહ હુવા કે વક્તકી હુકૂમતને ખૂદસે કર્યા ધાના ભવનકો એક રેલવે સ્ટેશન કરાર દે દિયા.

આપકે મુરીદ સેંકડોં નહીં હઝારોં હૈં. સિર્ફ ઉન લોગોંકી તા'દાદ જો મુરીદ બનનેકે અહલ કરાર દિયે ગએ, ડેખ્હ સો (૧૫૦) કે કરીબ પહોંચતી હે, જો આપકે બા'દ ભી ઇસ કામમે લગે હુએ હૈં. ઓર ફેઝ પહોંચાનેકે ઇસ હલ્કેકા અસર ન સિર્ફ ભારત ઓર પાકિસ્તાન તક પહોંચા, બલકે હિજાઝ ઓર આફ્રિકા ઓર ઉન તમામ દેશોંમે જહાં-જહાં હિન્દુસ્તાની મુસલમાન ફેલે હૈં વે અસર બરાબર ખીજૂદ હે.

આપ સબ કુછ હે

આપકી બાત કમાલોંકા મજમૂઆ ઓર કઝાઇલકી જામેઅ થી. હાકિજ, કારી, મુદરિસ, તકસીર લિખનેવાલે, હદીસકે માહિર, ફિકહકે આલિમ, વખત કરનેવાલે સૂફી, કલસત્તી, મુનાઝરા કરનેવાલે, નાઝિમ, નાશિર (મકાશફ) ઓર ખાનકાહ નશી, આપ સબ કુછ હે, ફિસકી હવા હી આપકી ઇસ્મી નિશાનિયોંસે મિલતી હે, લેકિન ઇન સબસે બલ્લકર યે કે આપને અપને કઝાઇલ ઓર કમાલાતકો તસલ્લુકકી ઇસ્લાહ ઓર તકમીલમેં લગા દિયા.

ઇસ લિયે યે કેહના ગોયા સહીહ હે કે આપકો તમામ દૂસરે ઇસ્મી ઓર અમલી કમાલાત દિયે હોં, ઇસ લિયે ગએ હે કે વો કન નયે સિરેસે જાગે જો દુનિયામેં ખીઆતાની ઓર શિન્દુસ્તાનમેં મુરબતકી હાલતમેં થા, ફિસકા અસલી મકસદ મુમ હો મુકા થા. ઓર જહાં કહી ઇસકા નામ ઓર નિશાન થા ત્વી તો વહાં ઇસ્મમેં સિર્ફ વહ્દતુલ વુજૂદ ઓર વહ્દતુલ્લુહ કી અમૂરી તા'લીમ પર ઓર અમલમેં સિર્ફ ઝિક ઓર ફિક ઓર મુરાકબાકે કુછ ઉમૂલ પર પૂરા પૂરા ભરોસા કર લિયા ગયા થા.

આપકી કોશિશોંકા નતીજા

આપકી તા'લીમ ઓર તરબિયત, કિતાબે, વખત ઓર તબ્લીગકી વજહસે સહીહ મકીદેકી મૂંજ લોગોં તક પહોંચી, સહીહ મસ્અલોંકા ફેલાવ અમલમેં આયા, દીની તા'લીમકા ઇન્તિઝામ હુવા, રસમોં ઓર બિદઅતોંકી જવેં કટી નબી (સ.અ.વ.) કી સુન્નતોંકો નથી ઝિન્દગી મિલી. જો ગાફિલ હે ચોકન્ના હુએ, ઓર જો સોયે હે જાગે, ભૂલોંકે યાદ આઈ, બે-તઅલ્લુકોંકો અલ્લાહ તઆલાસે તઅલ્લુક પેદા હુવા, રસૂલ (સ.અ.વ.) કી મુતબ્બતસે સીને ગરમાએ. ઓર અલ્લાહકી યાદસે દિલ રોશન હુએ. ઓર વો કન જો ખૈદરસે ખાલી હો મુકા થા, શિબલી ઓર જુનેદ, બુસ્તામી ઓર જલાની, સહરવર્દી ઓર સરહન્દી (રહ.) જેસે બુઝુર્ગોંકે ખઝનોંસે ભર ઉઠા.

વો એક મુજદ્દિદ

યે વો જાને તજદીદ થી જો ઇસ સદીમેં વકતકે મુજદ્દિક મીલાના અશરફ અલી ખાનવી (રહ.) કે લિયે અલ્લાહ તઆલાને મખસૂસ કરમાઈ.

વફાત

ગરજ ઇસ કહર ફેજ પહોંચાનેકે બા'દ ઇસ્મ ઓર ઇરફાનકા યે સુરજ ૧૬-૧૭

રજબ સન હિ. ૧૩૬૨ કી દરમિયાની સતમે ૮૨ સાલ ૩ મહીના ૧૧ દિનકી ઉમ્મ પાકર હમેશાકે લિયે 'જૂઝ ગયા. ઈન્ના બિસ્માલિલ્લિ વ ઈન્ના ઈલૈલિ રાજિજિન.

વફાતકે પાંચ બરસ પેહલે હી સે મેદા ઓર કિઝરકી બરાબીને પેરેશાન કર રખ્યા થા, કભી કબજા હોતા ઓર બરાબર કાઈમ રેહતા. ઓર કભી દસ્ત આતે તો લગાતાર કઈ કઈ દિન તક ચલે જાતે. ઈલાજમે કોઈ કસર નહીં છોળી ગઈ, મગર મર્ઝ બખ્ષતા ગયા જૂં જૂં દવા કી.

પછાં તક કે ભૂખ બંદ હો ગઈ. બહોત હી કમજોર ઓર ઓર નિદાહ હો ગએ, ઓર અકસર બેહોશી રેહને લગી, લેડિન જિતની દેર હોશ રેહતા, હાજિર રેહનેવાલોંકો નસીહત ભરી ભાતે કેહતે-સુનાતે, ઓર ઉસ વક્ત પતા ભી ન ચલતા કે આપકે દિમાગ પર બીમારીને કુછ અસર ગ્રહા હે.

એક વાકિઆ

એક વાકિઆ દીક ઈસી હાલતકા હે. તીન સો રૂપિયેકા એક મનીઓર્ડર આયા, ઉસમે લિખ્યા થા, મૈને એક મન્નત માની થી કે અગર કાસેબારમે કામિયાબી હોગી તો તીનસો રૂપિયે હઝારતેવાલાકી ખિદમતમે લેજૂંગા. મુનાંચે વોહી રકમ ખિદમતમે લેજા જા રહી હે, આપ માલિક હૈં, જહાં ચાહે ખર્ચ કરમાયે.

ઈસકા જવાબ અપની કમજોર ઉન્ગલિયોંસે બગી કઠિનાઈમોંકે સાથ યે દિયા, પેહલે તો તુમને લિખ્યા થા કે આપ માલિક હૈં, બા'દકો ઈખ્તિયાર ખર્ચ કરનેકા દિયા હે, ઓર યે વકીલ બનાનેવાલી સૂરત હુઈ. ચૂંકે માલિક બનાને ઓર વકીલ બનાનેમે શરઈ તોર પર ફર્ક હે, ઈસ લિયે વાપસ કિયા જાતા હે.

બીમારીકે દિન મુઝરતે ગએ. પીર (સોમવાર) ૧૫ રજબ સન હિ. ૬૨ કો સુબહસે બરાબર દસ્ત આને લગે ઓર દિન ઈસી તરહ મુઝરા. સત આઈ તો અપની છોટી બીવીકો બુલાકર પૂછા કે કયા દોનૂંકા ખર્ચ અદા હો-મુકા હે ? જબ તસલ્લી ભરા જવાબ મિલ ગયા તો કરમાયા, આજ તો હમ જા રહે હૈં. ઈસકે બા'દ બે-બોશી છા ગઈ ઓર સવા ઘંટે તક રહી. સાંસ તેજ તેજ ચલતા રહ્યા. ઓર કિતની હી ઓરતોંને દેખા, જબ સાંસ ઉપર આતા તો આપકી બીચકી ઓર શહાદતકી ઉન્ગલીકે બીચમે હમેલીકે પીછેસે એક એસી તેજ રોશની નિકલતી કે જલતે હુએ કુમકુમે ફીકે પગ જાતે થે. રોશની સાંસકે ઉતાર ચળ્હાવકે સાથ આતી જાતી રહી. ઓર જબ સાંસ આખિર હુવા તો યે નૂર ભી છુપ ગયા. કયા અજબ કે જિન ઉન્ગલિયોંસે હકીકતે ઓર મા'રિકતે કાગઝ પર દેલતી રહી, યે નૂર ઉસીકા હો.

જનાઝા

ઈન્તિકાલકી ખબર હવાકી તરફ ફેલી ઓર ચાહનેવાલોંકે દિલોં પર બિજલી બનકર મિરી. દિલ્લી ઓર ઉસકે આસપાસકે ઈલાકોંસે સ્પેશલ ટ્રેનેં છૂટી ઓર હઝારોં અકીદતમંદ સુખલ હોતે હોતે ઘાના ભવન પહોંચ ગએ. ઈન હઝારોં સૈદાઈપોંકે સાથ મોલાના ઘાનવી (રહ.) કા જનાઝા નિકલા. ઈદગાહમેં જનાઝેકી નમાઝ પઘ્લી ગઈ ઓર ફિર ખૂદ આપહીકે વક્ક ઉપે કાસ્તાનમેં જિસકા તારીખી નામ કાસ્તાને ઈશક વાઝાન હે, ઈસ સઅે આસિકકે જિસમકો સુપુર્હ ખાક ડિખા ગયા. નબરહ્યાલુ મર્કહુ.

એક વસિયત

પૂં તો હઝરત (રહ.) ને જો વસિયતેં કરચાઈ હે, વો સમકી સબ સર આંખોં પર, લેફિન ઉનમેંસે કિર્ફ એક નાલકી જાતી હે ઓર ઈસી પર વે બાત-ચીત ખત્મ હો જાતી હે.

આપને કરચાયા,

જહાં તક મુશ્કિન હો દુનિયા ઓર ઉસકી ચીઝોંસે છ ન લગાવે. ઓર કિસી વક્ત બી આપિરતકી કિકસે ગાફિલ ન હો. હમેશા એસી હાલતમેં રહો કે અગર ઈસી વક્ત મોતકા પેગામ આ જાએ તો કિકર ઈસકી ન હો.

હી હા અખ્ખર્તની ઈલા અજિયન્ કરીબ. ફઅસ્સદ-ક વ અકુમ્ બિનસ્લાલિહીન.

ઔર હર વક્ત વે સમજો, શાયદ અબ સાંસ ઉખલ જાએ.

ઓર હમેશા સાતકે ગુનાહોંસે પેહલે દિનકે ઓર દિનકે ગુનાહોંસે પેહલે ચાતકે ઈસિગહાર કરતે રહો, ઓર જહાં તક હો સકે બંદોંકા હક અદા કર કરકે અપના બોઝ હલ્લ કરતે રહો.

આપકી કિતાબેં

આપને અપની કિતાબેં જિનકી તા'દાદ એક હઝારકે કરીબ હે, અપને બા'દ અપની પાદગાર છોવી. ઉનમેં છ સો કે કરીબ તો વઅઝ ઓર નસીહતેં હે.

તફસીર બયાનુલ કુરઆન

ઉન કિતાબોંમેં સમસે બળી કિતાબ તફસીર બયાનુલ કુરઆન હે, જો બારહ હિસ્સોંમેં હે.

તફસરી બયાનુલ કુરઆનકે બારેમેં કહા જાતા હે કે અપની જમાન ઓર અંદાઝકે

લિહાજમે વેસી તકસીર આજ તક નહીં લિખી મળે. જમ્માન નિહાપત આસાન કે કયા ચકરી, કયા દેહાતી, કયા આલિમ, કયા જાહિલ સભી ઉસે પૂરા કાઈદા ઉઠા સકતે હૈં. આપતોંકે યાને નુજૂલ, લકઝોંકે મતલબ ઔર મઆની, વાકિઆતકી તરતીબ, ફિક્કલકે મસ્અલે, યે ઔર ઇસી તરતકી દૂસરી ચીઝોંને ઇસ તકસીરકી અહમિયત બખ્ષા દી હે.

કતાવા ઇમદાદિયા

ઇસકે બા'દ ફિક્કલમે કતાવા ઇમદાદિયા હે જો કઇ હિસ્સોમે હે.

બેહિસ્તી જેવર

સમસે મશહૂર કિતાબ બેહિસ્તી જેવર હે, જો ઇસ વકત આપકે હાથમે હે, ઔર જો બહોત હી ઝિયાદત મશહૂર ઔર મકબૂલ કિતાબ હે ઔર જિસ્સે કરોઝોં આદમિયોંને કાઈદા ઉઠાયા હે.

આ'માલે કુરઆની

આ'માલે કુરઆની કુરઆનકી રોશનીમે તૈયાર કી મળે અમલિયાતકી કિતાબ હે. ઇસકે અલાવત અકીદા સહીહ કરને, બિદઅતોંકા તોડ કરને ઔર તસબૂહકે બારેમે આપકી બહોતસી કિતાબે હૈં.

ઇસ્લાહુર્ડુસૂમ

ઇસ્લાહુર્ડુસૂમ મુસલમાનોમે પાઈ જાનીવાલી રસમોંકી ઇસ્લાહ ઔર સુધારસે મુતઅલિફક હે. ઇસ કિતાબમે હર કિસમકી રસમોંકો ઇસ્લામકી કસોટી પર કસા ગયા હે, ઔર જો ચીઝ કસોટી પર પૂરી નહીં ઉતરી હે તો ઉસે ખોટા કરાર દે દિયા ગયા હે. ઝાહિર હે ખોટી ચીઝ બાઝારસે કોઈ નહીં ખરીદતા, જાન-બૂઝકર ખોટી ચીઝ લેના નાદાની ઔર બેવફૂહી હે, તો ફિર ખોટી રસમોંકો અપના કર કયૂં અપની આબિરત ખરાબ કી જાએ.

તા'લીમુદીન

આપકી કિતાબ તા'લીમુદીન કમ પળે લિખમે બચ્ચોં-બચ્ચીયોંકે લિયે એક બળી મુકીદ કિતાબ હે. ઇસમે અકીદોં પર ભી બહસ હે, શિર્ક ઔર બિદઅતોંકી બુરાઈયાં ભી બતાઈ મળે હૈં. જો કુછ ભી હે સબ હદીસ ઔર કુરઆનકી રોશનીમે હે.

હયાતુલ મુસ્લિમીન

ઇસી તરત બચ્ચોંકી એક કિતાબ આપકી હયાતુલ મુસ્લિમીન ભી હે જો બચ્ચોંકો દીનસે મુહબ્બત પેદા કરાનેકે લિયે બહોત ઝરૂરી હે, વેસે-બવે ભી ઇસે કાઈદા ઉઠા સકતે હૈં.

નરુત્તીબ-ની ઝિક્કિન્નબિચિલ હમીબ

આપને આં હઝરત (સ.અ.વ.) કી મુબારક ઝિન્દગી પર ભી કલમ ઉઠાયા ઓર ખૂબ ઉઠાયા. નરુત્તીબ-ની ઝિક્કિન્નબિચિલ હમીબ સીરત હી કી કિતાબ હે, ફિસમેં હર વાકિએકો પૂરે હવાલોંકે સાથ, દલીલ ભરે અંદાજમેં લિખ્યા ગયાં હે. સીરત પર એસી કોસ ઓર દલીલોં ભરી કિતાબ બહોત કમ મિલતી હે.

મવાઈજે હસના કામિલ

આપકે વઅઝ ઓર નસીહત જો બહોત ઝિયાદહ કીમતી જવાહરપારોંસે કમ નહીં મવાઈજે હસના કામિલ કે નામસે અબ તક ચાર સિસ્તોંમેં છપ ચુકે હે.

ઇન્શાનકી ઉસૂલી ઓર પાકીઝા ઝિન્દગી બનાનેકે લિયે ઇન મવાઈજે હસના કે ચારોં સિસ્તોંકા પબ્લના નિહાયત ઝરૂરી હે.

પેહલે દોનૂં સિસ્તોંમેં રમઝનકે આદાબ ઓર ઇબાદત ઓર દીની ઇલ્મકી તલબ પર બળી ઇબરત ઓર નસીહતકી બાતેં હે. સાથ હી મુસકબેકા બધા ઝોરદાર બધાન ભી હે. મુહિસને ઇન્સાનિયત હઝરત મુહમ્મદ (સ.અ.વ.) કી રોસન હિદાયતોં ઓર મો'મિનોં પર આં હઝરત (સ.અ.વ.) કે હુકૂક કયા હે, યે ઝિકે રસૂલ (સ.અ.વ.) ઓર મુહમ્મતે રસૂલ (સ.અ.વ.) કા નાદિર નમૂના હે.

તીસરે ઓર ચોથે સિસ્તેમેં વઅઝ ઓર નસીહતેં હે.

પેહલા વઅઝ વઅઝુલ મુજાહિદ હે, યા'ની અલ્લાહ તઆલાકી રાહમેં આનેવાલી આજમાઈશોં પર જમે રેહના અસલ હિદાયત હે. દૂસરા વઅઝ દુઆઓં ઓર ઉસકી કમૂલિયત પર આરિકાના બહસસે મુતઅલિલક હે. તીસરા વઅઝ ઝિક ઓર ફિકકે અસરારકા દલીલ ભરા બધાન હે. ચોથા વઅઝ અલ્લાહવાલોં પર મુસીબતોં ઓર મુરિકલોં આમેં તો કેસે ઉનસે નિમટના ચાહિયે. પાંચવાં વઅઝ અલ્લાહ તઆલાકે દરબારકી ઝરૂરી હાઝરીસે મુતઅલિલક હે. વહાંકી સરખસે બચનેકે લિયે કેસી ઝિન્દગી મુજાઝરની ચાહિયે.

ઇસકે અલાવહ નબિયોંસે મુહમ્મતકા મતલબ, નેકિયોંકા શૌક, બુરાઈયોંસે નફરત, ઇસ્લામકી ચાશની હાસિલ કરનેકે તરીકે, સદમોં ઓર ગમોંસે નજાત હાસિલ કરનેકે લિયે સહીહ રાસ્તા, ઓર હર ખૂશી ઓર ના-ખૂશી બરદાસ્ત કરનેકા સમ્મા દર્સ ઓર સલીહ સમક લેનેકે લિયે ઇસ કિતાબસે ફાઈદા ઉઠાના ચાહિયે.

હુકૂકલ બેત

હઝરત મોલાનાકી એક ઓર કિતાબ હુકૂકલ બેત હે ફિસમેં મુરિલમ ધરાનોંકો સંવારનેકી બેહતરીન નસીહતેં હે. કિતાબ ઓર સુન્નતકી રોચાનીમેં એક ખાકા બનાયા ગયા હે, ફિસમેં રેહકર હર મુસલમાન ધરાના જન્નત બન સકતા હે.

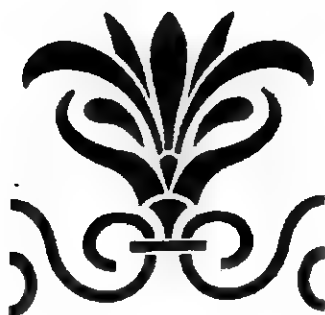

કગ્ગાઈલે ઇસ્તિગ્ફાર

મોલાનાની એક કિતાબ કગ્ગાઈલે ઇસ્તિગ્ફાર ભી છે. કીન નહીં જાનતા કે નવિયોંકે અલાવલ દુનિયાકા હર આદમી ગુનાહ કર સકતા હે, ગુનેહગાર હોતા હે. જે ગુનાહ થા તો સગ્ગાકી વજહ બનેંજે થા મઆફ કર દિયે જાએંજે. સગ્ગા ઓર વો ભી આબિરતકી સગ્ગા, ખુદાકી પનાહ ! કિતની સખ્ત હોગી, સોચા નહીં જા સકતા. બસ એક હી રાસ્તા હે, તીબા, ઇસ્તિગ્ફાર. ઇસી ઇસ્તિગ્ફારકી ફગીલત ઓર અહમિયત પર જે કિતાબ અપની મિસાલ આપ હે.

મોલાનાકી હર કિતાબ ઇસી તરહકી વખઝ ઓર નસીહતકી બાતોંસે ભરી હુઈ હે ઓર પશ્ચને-સમઝનેવાલોંકે લિયે એક બેહતરીન તોહફા હે, અમલવાલોંકે લિયે તો ઉંનકી હેસિયત રાહનુમાકી હે.

અલ્લાહ તઆલા હમ સબકો અચ્છી બાતોં પર અમલ કરને ઓર બુરી બાતોંકે ઊંચનેકી તોફીક અતા કરમાએ. આમીન !

હેદરિસ્ત અસલી બેદિશ્તી એવર

મઝમૂન

સફા

પેહલા હિસ્સા (૨૯ - ૭૮)

◆ અસલી ઇન્સાની એવર	૩૩
◆ સમ્મી કહાનિયાં	૩૫
◆ પેહલી કહાની	૩૫
◆ દૂસરી કહાની	૩૫
◆ તીસરી કહાની	૩૭
◆ ચોથી કહાની	૩૭
◆ અકીદોંકા બયાન	૩૮
◆ ફસલ	૪૬
◆ કુહ ઓર શિકંકી બાતોં	૪૬
◆ બિદઅતોં, બુરી રસમોં ઓર બુરી બાતોંકા બયાન	૪૭
◆ કુહ બળે બળે ગુનાહ જિન્હે કરનેવાલે પર બહોત સખ્તી આઈ હે	૪૮
◆ ગુનાહોંસે કુહ દુનિયાકે નુકસાનોંકા બયાન	૪૮
◆ ઇબાદતસે કુહ દુનિયાકે ફાઈદોંકા બયાન	૫૦
◆ વુઝૂકા બયાન	૫૦
◆ વુઝૂ તોડનેવાલી ચીઝોંકા બયાન	૫૪
◆ ગુસલકા બયાન	૫૮
◆ કિસ પાનીસે વુઝૂ કરના ઓર નહાના દુરસ્ત હે ઓર કિસ પાનીસે નહાના દુરસ્ત નહીં ?	૬૧
◆ કુંવેકા બયાન	૬૪
◆ જાનવરોંકે ઝૂંઠેકા બયાન	૬૭
◆ તયમ્મુમકા બયાન	૬૮
◆ મોઝોં પર મસહ કરનેકા બયાન	૭૩
◆ જિન ચીઝોંસે ગુસલ વાજબ હોતા હે ઉનકા બયાન	૭૬

મજામૂન

સંક્રા

દૂસરા હિસ્સા (૭૯ - ૧૪૨)

◆ નાપાકીકે પાક કરનેકા બયાન.....	૮૦
◆ ઈસ્તિન્જેકા બયાન.....	૮૫
◆ નમાઝકા બયાન.....	૮૭
◆ નમાઝકે વક્તોંકા બયાન.....	૮૮
◆ નમાઝકી શરતોંકા બયાન.....	૯૦
◆ નિપ્પત કરનેકા બયાન.....	૯૧
◆ કિબ્લાકી તરફ મુંહ કરનેકા બયાન.....	૯૨
◆ કર્ઝ નમાઝ પબ્હાનેકે તરીકેકા બયાન.....	૯૩
◆ કુરઆન મજીદ પબ્હાનેકા બયાન.....	૯૮
◆ નમાઝ તોડ દેનેવાલી ચીઝોંકા બયાન.....	૯૯
◆ જો ચીઝોં નમાઝમેં મકરૂહ ઓર મના' હૈં ઉંનકા બયાન.....	૧૦૧
◆ જિન વજહોંસે નમાઝકા તોડ દેના ફુરસત હૈં ઉંનકા બયાન.....	૧૦૩
◆ વિત્ર નમાઝકા બયાન.....	૧૦૪
◆ સુન્નત ઓર નફલ નમાઝોંકા બયાન.....	૧૦૫
◆ ફસલ.....	૧૦૮
◆ ઈસ્તિખારેકી નમાઝકા બયાન.....	૧૦૯
◆ તૌબાકી નમાઝકા બયાન.....	૧૧૦
◆ કઝા નમાઝોંકે પબ્હાનેકા બયાન.....	૧૧૦
◆ સિજદએ સલૂવકા બયાન.....	૧૧૩
◆ સિજદએ તિલાવતકા બયાન.....	૧૧૮
◆ બીમારકી નમાઝકા બયાન.....	૧૨૧
◆ સફરકી હાલતમેં નમાઝ પબ્હાનેકા બયાન.....	૧૨૩
◆ ઘરમેં મીત હો જાનેકા બયાન.....	૧૨૭
◆ નેહલાનેકા બયાન.....	૧૨૮
◆ કફનાનેકા બયાન.....	૧૩૦
◆ હેઝા ઓર ઈસ્તિહાઝાકા બયાન.....	૧૩૨
◆ હેઝકે હુકમોંકા બયાન.....	૧૩૫
◆ ઈસ્તિહાઝા ઓર મા'જૂરકે હુકમોંકા બયાન.....	૧૩૭

મઝમૂન

સફા

◆ નિકાસકા બયાન.....	૧૩૮
◆ નિકાસ ઓર હેઝ વગેરહકે હુકમોંકા બયાન.....	૧૪૦
◆ જવાન હોનેકા બયાન.....	૧૪૨

ત્રીસરા હિસ્સા (૧૪૩ - ૨૦૫)

◆ રોજોંકા બયાન.....	૧૪૪
◆ રમઝાન શરીફકે રોજોંકા બયાન.....	૧૪૫
◆ ચાંદ દેખનેકા બયાન.....	૧૪૬
◆ ઈંઝા રોજોંકા બયાન.....	૧૪૮
◆ નઝર (મન્નત) કે રોજોંકા બયાન.....	૧૪૯
◆ નફલ રોજોંકા બયાન.....	૧૪૯
◆ જિન ચીઝોંસે રોઝા નહીં ટૂટતા ઓર જિન ચીઝોંસે ટૂટ જાતા હે ઓર કઝા યા કફારા લાઝિમ આતા હે ઉંનકા બયાન.....	૧૫૧
◆ સેહરી ખાને ઓર ઈફતાર કરનેકા બયાન.....	૧૫૪
◆ કફારેકા બયાન.....	૧૫૫
◆ જિન વજહોંસે રોઝા તોડ દેના જાઈઝ હે ઉંનકા બયાન.....	૧૫૭
◆ જિન વજહોંસે રોઝા ન રખના જાઈઝ હે ઉંનકા બયાન.....	૧૫૭
◆ ફિદયાકા બયાન.....	૧૫૮
◆ એ'તિકાફકા બયાન.....	૧૬૧
◆ ઝકાતકા બયાન.....	૧૬૧
◆ ઝકાત અદા કરનેકા બયાન.....	૧૬૬
◆ પેદાવારકી ઝકાતકા બયાન.....	૧૬૮
◆ જિન હોગોંકી ઝકાત દેના જાઈઝ હે ઉંનકા બયાન.....	૧૬૯
◆ સદકએ ફિત્રકા બયાન.....	૧૭૨
◆ કુરબાનીકા બયાન.....	૧૭૪
◆ અકીકેકા બયાન.....	૧૮૦
◆ હજકા બયાન.....	૧૮૧
◆ મદીનેકી ઝિયારતકા બયાન.....	૧૮૩
◆ મન્નત માનનેકા બયાન.....	૧૮૪
◆ કસમ ખાનેકા બયાન.....	૧૮૭

મજામૂન

સંખ્યા

◆ કસમકે કફરારેકા બયાન.....	૧૮૯
◆ બરમે જાનેકી કસમ ખાનેકા બયાન.....	૧૯૦
◆ ખાને-પીનેકી કસમ ખાનેકા બયાન.....	૧૯૧
◆ ન બોલનેકી કસમ ખાનેકા બયાન.....	૧૯૨
◆ બેવને ઔર ખરીદનેકી કસમ ખાનેકા બયાન.....	૧૯૨
◆ રોઝે-નખાઝકી કસમ ખાનેકા બયાન.....	૧૯૩
◆ કપલે વઘૈરહકી કસમ ખાનેકા બયાન.....	૧૯૩
◆ દીનસે ફિર જાનેકા બયાન.....	૧૯૪
◆ ગમહ કરનેકા બયાન.....	૧૯૬
◆ હલાલ ઔર હરામ ચીઝોંકા બયાન.....	૧૯૬
◆ નસેકી ચીઝોંકા બયાન.....	૧૯૭
◆ ચાંદી-સોનેકે ભરતનોંકા બયાન.....	૧૯૮
◆ સિબાસ ઔર પસ્ટેકા બયાન.....	૧૯૮
◆ ફુલ ઔર મસ્મલે.....	૨૦૧
◆ કોઈ ચીઝ પડી ફુઈ પાનેકા બયાન.....	૨૦૩
◆ વક્ફકા બયાન.....	૨૦૫

ચોથા હિસ્સા (૨૦૭ - ૨૬૪)

◆ નિકાહકા બયાન.....	૨૦૮
◆ ફિન લોગોંસે નિકાહ કરના હરામ હે ઉનકા બયાન.....	૨૦૯
◆ વલીકા બયાન.....	૨૧૨
◆ કીન-કીન લોગ અપને મેલ ઔર અપને બરાબરકે હૈ ઔર કીન-કીન બરાબરકે નહીં ?.....	૨૧૬
◆ મહરકા બયાન.....	૨૧૭
◆ મહરે મિસ્લકા બયાન.....	૨૨૧
◆ કાફિરોંકે નિકાહકા બયાન.....	૨૨૧
◆ બીવિયોંમે બરાબરી કરનેકા બયાન.....	૨૨૨
◆ દૂધ પીને ઔર પિલાનેકા બયાન.....	૨૨૩
◆ તલાકકા બયાન.....	૨૨૫
◆ તલાક દેનેકા બયાન.....	૨૨૬

મજમૂન

સકા

◆ રૂખસતીસે પેહલે તલાક હો જાનેકા બયાન.....	૨૨૮
◆ તીન તલાક દેનેકા બયાન.....	૨૨૯
◆ ઊંચી શર્ત પર તલાક દેનેકા બયાન.....	૨૩૦
◆ બીમારકે તલાક દેનેકા બયાન.....	૨૩૨
◆ તલાકે રજાઈયે રજાખત કર લેને યા'ની રોક રખનેકા બયાન.....	૨૩૩
◆ બીવીકે પાસ ન જાનેકી કસમ ખાનેકા બયાન.....	૨૩૪
◆ ખુલમકા બયાન.....	૨૩૬
◆ બીવીકો માં કે બરાબર કેહનેકા બયાન.....	૨૩૮
◆ ઝિહારકે કફકારેકા બયાન.....	૨૪૦
◆ લિઆનકા બયાન.....	૨૪૧
◆ મિયાંકે લા-પતા હો જાનેકા બયાન.....	૨૪૧
◆ ઇદતકા બયાન.....	૨૪૧
◆ મોતકી ઇદતકા બયાન.....	૨૪૩
◆ સોગ કરનેકા બયાન.....	૨૪૪
◆ રોટી-કપડેકા બયાન.....	૨૪૫
◆ રેહનેકે લિયે થર મિલનેકા બયાન.....	૨૪૭
◆ લગ્નકેકે હુલાલી હોનેકા બયાન.....	૨૪૮
◆ ઓલાદકી પરવરિશકા બયાન.....	૨૫૦
◆ બેચને ઓર ખરીદનેકા બયાન.....	૨૫૧
◆ કીયતકે મા'લૂમ હોનેકા બયાન.....	૨૫૨
◆ સૌદા મા'લૂમ હોનેકા બયાન.....	૨૫૪
◆ ઉપાર લેનેકા બયાન.....	૨૫૫
◆ ફેર દેનેકી શર્ત કર લેનેકા બયાન ઓર ઈસકો શરીઅતયે ખિયારે શર્ત કેહતે હૈ.....	૨૫૬
◆ બગૈર દેખી ચીઝકે ખરીદનેકા બયાન.....	૨૫૮
◆ સૌદેયે એબ નિકલ આનેકા બયાન.....	૨૫૮
◆ મૂકી ઓર ગલત બેઅ વગૈરહકા બયાન.....	૨૬૧

પાંચવાં હિસ્સા (૨૬૫ - ૩૨૬)

◆ નકા' લેકર યા દાખકે દામ બેચનેકા બયાન.....	૨૬૬
--	-----

મજામૂન

સા.ક્ર.

◆ સૂદી લેન-દેનકા બયાન.....	૨૬૭
◆ ચાંદી-સોને ઓર ઉસકી ચીજોંકા બયાન.....	૨૬૮
◆ જો ચીજોં તોલકર બિકતી હૈ ઉનકા બયાન.....	૨૭૨
◆ બેઝ સલમકા બયાન.....	૨૭૫
◆ કર્ઝ લેનેકા બયાન.....	૨૭૭
◆ કિસીકી જિમ્મેદારી લેનેકા બયાન.....	૨૭૮
◆ અપના કર્ઝ દૂસરે પર ઉતાર દેનેકા બયાન.....	૨૭૯
◆ કિસીકો વકીલ કર દેનેકા બયાન.....	૨૮૦
◆ વકીલ હટા દેનેકા બયાન.....	૨૮૨
◆ મુજારિબતકા બયાન યા'ની એકકા રૂપિયા એકકા કામ.....	૨૮૩
◆ અમાનત રખને ઓર ખાનેકા બયાન.....	૨૮૪
◆ ચાંજેકી ચીજકા બયાન.....	૨૮૭
◆ સિબા યા'ની કિસીકો કુછ દે દેનેકા બયાન.....	૨૮૯
◆ બચ્ચોંકો દેનેકા બયાન.....	૨૯૦
◆ દેકર વાપસ લેનેકા બયાન.....	૨૯૨
◆ કિરાયે પર લેનેકા બયાન.....	૨૯૩
◆ મલત ઇજારેકા બયાન.....	૨૯૩
◆ જુર્માના લેનેકા બયાન.....	૨૯૫
◆ ઇજારાકે તોડ દેનેકા બયાન.....	૨૯૬
◆ ઇજારાકે બગેર કિસીકી ચીજ લે લેનેકા બયાન.....	૨૯૬
◆ સાજેદારીકા બયાન.....	૨૯૭
◆ સાજેકી ચીજ માંડનેકા બયાન.....	૨૯૯
◆ ગિરવી રખનેકા બયાન.....	૩૦૦
◆ વસિયતકા બયાન.....	૩૦૧
◆ સોહરકે હકોંકા બયાન.....	૩૦૫
◆ બિયાંકે સાથ નિબાહ કરનેકા તરીકા.....	૩૦૬
◆ ઓલાદકી પરવરિશ કરનેકા તરીકા.....	૩૧૦
◆ ખાનેકા તરીકા.....	૩૧૩
◆ મેહફિલપે ઉઠને-બીઠનેકા તરીકા.....	૩૧૩
◆ હુકુક કા બયાન.....	૩૧૪

મઝમૂન

સંક્રા

◆ ઝરૂરી બાત	૩૧૮
◆ કુછ મસ્મલે જો બા'દમેં પાદ આમેં	૩૧૮
◆ કુછ મસ્મલે ઓર	૩૨૫
◆ ઈસ હિસ્સેકે પબ્લાનેકા તરીકા	૩૨૫

છઠ્ઠા હિસ્સા (૩૨૭ - ૩૯૪)

◆ રસમોંકા બયાન	૩૨૮
◆ પેહલા બાબ :- ઉન રસમોંકે બયાનમેં જિનકો કરનેવાલે બી મુનાહ સમજાતે હૈં મગર હલકા જાનતે હૈં	૩૨૮
◆ નાચકા બયાન	૩૨૮
◆ કુતા પાલને ઓર તસ્વીરોંકે રખનેકા બયાન	૩૩૦
◆ આતિશબાઝીકા બયાન	૩૩૧
◆ ચતરંજ, તાશ, ગંઝકા, ચૌસર, કન્કવેકા બયાન	૩૩૧
◆ બચ્ચોંકો બાબરી રખાનેકા યા'ની બીચમેંસે સર ખુલવાનેકા બયાન	૩૩૧
◆ દૂસરા બાબ :- ઉન રસમોંકે બયાનમેં જિનકો લોગ જાઈઝ સમજાતે હૈં	૩૩૨
◆ બચ્ચા પેદા હોનેકી રસમોંકા બયાન	૩૩૩
◆ અકીકેકી રસમોંકા બયાન	૩૩૮
◆ ખત્તાકી રસમોંકા બયાન	૩૪૦
◆ મકતબ યા'ની બિસ્મિલ્લાહકી રસમોંકા બયાન	૩૪૨
◆ તકરીબોંમેં ઓરતોંકે જાને ઓર જમા' હોનેકા બયાન	૩૪૩
◆ મંગનીકી રસમોંકા બયાન	૩૪૭
◆ બિયાહકી રસમોંકા બયાન	૩૫૦
◆ મહર ઝિયાદહ બબ્લાનેકા બયાન	૩૭૨
◆ હઝરત ફાતિમા (રદિ.) કા નિકાહ	૩૭૩
◆ પ્યારે નબી (સ.અ.વ.) કી બીવિયોંકા નિકાહ	૩૭૫
◆ શરીઅતકે મુતાબિક શાદીકા એક નવા હિસ્સા	૩૭૫
◆ બેવાંકે નિકાહકા બયાન	૩૭૭
◆ તીસરા બાબ :- ઉન રસમોંકે બયાનમેં જિનકો લોગ દોનું દુનિયાકે સવાબકી બાત સમજાકર કરતે હૈં ફાતિહાકા બયાન	૩૭૯
◆ ઉન રસમોંકા બયાન જો કિસીકે મરનેમેં બરતી જાતી હૈં	૩૮૫

મોઝમૂન

સા.ક્રી

◆ રમઝાન સરીફકી બા'ઝ રસમોંકા બયાન	૩૯૯
◆ ઈદકી રસમોંકા બયાન	૩૯૦
◆ બકરી ઈદકી રસમોંકા બયાન	૩૯૦
◆ ઝીલકા'દહા ઓર સફરકી રસમોંકા બયાન	૩૯૦
◆ રબીઉલ અવ્વલ યા કિસી ઓર વકતમેં ઝીલાદ સરીફકા બયાન ..	૩૯૦
◆ રજબકી રસમોંકા બયાન	૩૯૨
◆ શમે બરાતકા હલવા, મુહરમકા ખિચડા ઓર શરબત ..	૩૯૨
◆ તબરૂકાતકી ઝિયારાતકે વકત ઇકકા હોના	૩૯૩

સાતવાં હિસ્સા (૩૯૫ - ૪૫૬)

◆ આદાબ, અખ્લાક, સલામ ઓર આઝમકે બયાનમેં	૩૯૬
◆ ઈલાદતોંકા સંવારના - ફુઝૂ ઓર પાકીકા બયાન	૩૯૬
◆ નમાઝકા બયાન	૩૯૬
◆ મોત ઓર મુસીબતકા બયાન	૩૯૭
◆ ઝકાત ઓર ખેરાતકા બયાન	૩૯૭
◆ રોઝેકા બયાન	૩૯૭
◆ કુરઆન મજીદકી તિલાવમકા બયાન	૩૯૮
◆ દુઆ ઓર ઝિક્રકા બયાન	૩૯૮
◆ કસમ ઓર મન્નતકા બયાન	૪૦૦
◆ મઆમલોંકા યા'ની બરાતામકા સંવારના - લેન-દેનકા બયાન ..	૪૦૦
◆ નિકાહકા બયાન	૪૦૧
◆ કિસીકો તકલીફ દેનેકા બયાન	૪૦૨
◆ આદતોંકા સંવારના - ખાને-પીનેકા બયાન	૪૦૨
◆ પહેનને-ઓબ્હુનેકા બયાન	૪૦૩
◆ બીમારી ઓર ઈલાજકા બયાન	૪૦૪
◆ ખ્વાબ દેખનેકા બયાન	૪૦૪
◆ સલામ કરનેકા બયાન	૪૦૫
◆ બેઠને-લેટને-સલનેકા બયાન	૪૦૫
◆ સબમેં મિલકર બેઠનેકા બયાન	૪૦૬
◆ ઝબાનકે બયાનેકા બયાન	૪૦૬

ਮੁੱਖਮੂਖ

ਸੰਖਾ

◆ ਮੁਤਕਰਿਕ (ਅਲਗ-ਅਲਗ) ਭਾਗਾਂ ਦਾ ਅਧਿਆਨ.....	੪੦੭
◆ ਦਿਲਕਾ ਸੰਵਾਰਨਾ - ਤਿਆਰ ਹੋਣ ਦੀ ਕਿਸਮਤੀ ਭਾਗਾਂ ਅਤੇ ਉਸਦਾ ਭਾਗ	੪੦੮
◆ ਤਿਆਰ ਹੋਣ ਦੀ ਕਿਸਮਤੀ ਭਾਗਾਂ ਅਤੇ ਉਸਦਾ ਭਾਗ.....	੪੦੮
◆ ਗੁਲਾਮੀ ਭਾਗਾਂ ਅਤੇ ਉਸਦਾ ਭਾਗ.....	੪੦੮
◆ ਹਸਤੀ ਭਾਗਾਂ ਅਤੇ ਉਸਦਾ ਭਾਗ.....	੪੦੮
◆ ਫੁਨਿਆ ਅਤੇ ਮਾਲਕੀ ਮੁਲਕਤੀ ਭਾਗਾਂ ਅਤੇ ਉਸਦਾ ਭਾਗ.....	੪੧੦
◆ ਕੰਘਰੀ ਭਾਗਾਂ ਅਤੇ ਉਸਦਾ ਭਾਗ.....	੪੧੧
◆ ਨਾਮ ਅਤੇ ਟਾ'ਰੀਫ਼ ਘੋੜੇ ਦੀ ਭਾਗਾਂ ਅਤੇ ਉਸਦਾ ਭਾਗ.....	੪੧੨
◆ ਧੰਮ ਅਤੇ ਧੋਖੀ ਦੀ ਭਾਗਾਂ ਅਤੇ ਉਸਦਾ ਭਾਗ.....	੪੧੨
◆ ਓਲਾਹੇ ਅਤੇ ਅਪਣੇ ਆਪਣੇ ਅਭਿਆਸਾਂ ਦੀ ਭਾਗਾਂ ਅਤੇ ਉਸਦਾ ਭਾਗ.....	੪੧੩
◆ ਨੇਕ ਕੰਮ ਦਿਖਾਵੇ ਦੇ ਲਿਖੇ ਕਰਨ ਦੀ ਭਾਗਾਂ ਅਤੇ ਉਸਦਾ ਭਾਗ.....	੪੧੩
◆ ਝੜੀ ਪਤਲਾਨੇ ਦੇ ਕਾਮਿਲ ਭਾਗ.....	੪੧੪
◆ ਭੇਡ ਅਤੇ ਝੜੀ ਕਾਮ ਦੀ ਭਾਗ.....	੪੧੪
◆ ਲੀਘ ਅਤੇ ਉਸਦਾ ਟਰੀਕਾ.....	੪੧੪
◆ ਖੁਦਾ ਅਤੇ ਤਮਾਸ਼ਾ ਦੇ ਡਰਨਾ ਅਤੇ ਉਸਦਾ ਟਰੀਕਾ.....	੪੧੫
◆ ਅਲਾਹ ਤਮਾਸ਼ਾ ਦੇ ਡਰਨਾ ਰਚਨਾ ਅਤੇ ਉਸਦਾ ਟਰੀਕਾ.....	੪੧੫
◆ ਸਭਰ ਅਤੇ ਉਸਦਾ ਟਰੀਕਾ.....	੪੧੫
◆ ਗੁੱਧ ਅਤੇ ਉਸਦਾ ਟਰੀਕਾ.....	੪੧੬
◆ ਖੁਦਾ ਅਤੇ ਤਮਾਸ਼ਾ ਪਰ ਭਰੋਸਾ ਰਚਨਾ ਅਤੇ ਉਸਦਾ ਟਰੀਕਾ.....	੪੧੬
◆ ਖੁਦਾ ਅਤੇ ਤਮਾਸ਼ਾ ਦੇ ਮੁਲਕਤ ਅਤੇ ਉਸਦਾ ਟਰੀਕਾ.....	੪੧੬
◆ ਖੁਦਾ ਅਤੇ ਤਮਾਸ਼ਾ ਦੇ ਫੁੱਧਾਂ ਪਰ ਰਾਜੀ ਰੇਖਨਾ ਅਤੇ ਉਸਦਾ ਟਰੀਕਾ.....	੪੧੬
◆ ਸਿੱਧ ਧਾ'ਨੀ ਸਭੀ ਨਿਘ੍ਰਿਤ ਅਤੇ ਉਸਦਾ ਟਰੀਕਾ.....	੪੧੭
◆ ਮੁਰਾਕਮਾ ਧਾ'ਨੀ ਦਿਲ ਦੇ ਖੁਦਾ ਦਾ ਅਧਿਆਨ ਰਚਨਾ ਅਤੇ ਉਸਦਾ ਟਰੀਕਾ.....	੪੧੭
◆ ਕੁਰਆਨ ਮੁਕੱਦ ਪਛਾਨੇ ਦੇ ਦਿਲ ਲਗਾਨੇ ਦਾ ਟਰੀਕਾ.....	੪੧੭
◆ ਨਮਾਜ਼ ਦੇ ਦਿਲ ਲਗਾਨੇ ਦਾ ਟਰੀਕਾ.....	੪੧੮
◆ ਪੀਰੀ ਮੁਰੀਦੀ ਦਾ ਅਧਿਆਨ.....	੪੧੮
◆ ਅਮ ਪੀਰੀ ਮੁਰੀਦੀ ਦੇ ਮੁਤਮਲਿਕ ਧਾ'ਤ ਭਾਗਾਂ ਦੀ ਟਾ'ਲੀਮ ਦੀ ਅਧੀਨ ਦੇ	੪੧੮
◆ ਮੁਰੀਦੀ ਦੇ ਅਲੇ ਹਰ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੇ ਓਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰਾਤ-ਦਿਨ ਰੇਖਨਾ ਘੋੜੇ	੪੨੧
◆ ਰਸੂਲੁਲਾਹ (ਸ.ਅ.ਵ.) ਦੀ ਹੱਦੀਸ਼ਾਂ ਦੇ ਧਾ'ਤ ਕਾਮਾਂ ਦੇ ਸਵਾਮੀ ਅਤੇ ਮੁਰੀ ਭਾਗਾਂ ਦੇ ਅਧਿਆਨ.....	੪੨੨

ਮੁੱਢਲੇ

ਸਫ਼ਾ

◆ ਬੋਝਾਸਾ ਭਾਲ ਫਿਰਾਮਤਾ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਨਿਰਾਸ਼ਾਵਾਦੀਤਾ	੪੪੧
◆ ਆਸ ਫਿਰਾਮਤਾ ਦੇ ਫਿਰਾਮਤਾ	੪੪੨
◆ ਜਨਮਤਾ ਦੀ ਨੇਅਰਤਾ ਅਤੇ ਫਿਰਾਮਤਾ ਦੀ ਮੁਸ਼ਕੀਲਤਾ	੪੪੩
◆ ਫਿਰਾਮਤਾ ਦੀ ਆਸ ਦੇ ਫਿਰਾਮਤਾ ਅਤੇ ਫਿਰਾਮਤਾ ਦੇ ਫਿਰਾਮਤਾ	੪੪੪
◆ ਆਸ ਦੇ ਨੇਅਰਤਾ ਅਤੇ ਆਸ ਦੇ ਆਸ	੪੪੫
◆ ਨੇਅਰਤਾ ਦੇ ਆਸ ਦੇ ਆਸ	੪੪੬
◆ ਆਸ ਦੇ ਆਸ ਦੇ ਆਸ	੪੪੭

ਆਖਰੀ (੪੫੭ - ੫੨੩)

◆ ਨੇਅਰਤਾ ਦੇ ਆਸ	੪੪੮
◆ ਆਸ ਦੇ ਆਸ (ਸ.ਅ.ਵ.) ਦੀ ਆਸ ਅਤੇ ਆਸ ਦੇ ਆਸ	੪੪੮
◆ ਆਸ ਦੇ ਆਸ (ਸ.ਅ.ਵ.) ਦੇ ਆਸ ਅਤੇ ਆਸ ਦੇ ਆਸ	੪੪੯
◆ ਆਸ ਦੇ ਆਸ (ਸ.ਅ.ਵ.) ਦੀ ਆਸ	੪੫੦
◆ ਆਸ ਦੇ ਆਸ (ਸ.ਅ.ਵ.) ਦੀ ਆਸ	੪੫੧
◆ ਆਸ ਦੇ ਆਸ (ਸ.ਅ.ਵ.) ਦੀ ਆਸ	੪੫੨
◆ ਆਸ ਦੇ ਆਸ (ਸ.ਅ.ਵ.) ਦੀ ਆਸ	੪੫੩
◆ ਆਸ ਦੇ ਆਸ (ਸ.ਅ.ਵ.) ਦੀ ਆਸ	੪੫੪
◆ ਆਸ ਦੇ ਆਸ (ਸ.ਅ.ਵ.) ਦੀ ਆਸ	੪੫੫
◆ ਆਸ ਦੇ ਆਸ (ਸ.ਅ.ਵ.) ਦੀ ਆਸ	੪੫੬
◆ ਆਸ ਦੇ ਆਸ (ਸ.ਅ.ਵ.) ਦੀ ਆਸ	੪੫੭
◆ ਆਸ ਦੇ ਆਸ (ਸ.ਅ.ਵ.) ਦੀ ਆਸ	੪੫੮
◆ ਆਸ ਦੇ ਆਸ (ਸ.ਅ.ਵ.) ਦੀ ਆਸ	੪੫੯
◆ ਆਸ ਦੇ ਆਸ (ਸ.ਅ.ਵ.) ਦੀ ਆਸ	੪੬੦
◆ ਆਸ ਦੇ ਆਸ (ਸ.ਅ.ਵ.) ਦੀ ਆਸ	੪੬੧
◆ ਆਸ ਦੇ ਆਸ (ਸ.ਅ.ਵ.) ਦੀ ਆਸ	੪੬੨
◆ ਆਸ ਦੇ ਆਸ (ਸ.ਅ.ਵ.) ਦੀ ਆਸ	੪੬੩
◆ ਆਸ ਦੇ ਆਸ (ਸ.ਅ.ਵ.) ਦੀ ਆਸ	੪੬੪
◆ ਆਸ ਦੇ ਆਸ (ਸ.ਅ.ਵ.) ਦੀ ਆਸ	੪੬੫
◆ ਆਸ ਦੇ ਆਸ (ਸ.ਅ.ਵ.) ਦੀ ਆਸ	੪੬੬
◆ ਆਸ ਦੇ ਆਸ (ਸ.ਅ.ਵ.) ਦੀ ਆਸ	੪੬੭
◆ ਆਸ ਦੇ ਆਸ (ਸ.ਅ.ਵ.) ਦੀ ਆਸ	੪੬੮
◆ ਆਸ ਦੇ ਆਸ (ਸ.ਅ.ਵ.) ਦੀ ਆਸ	੪੬੯
◆ ਆਸ ਦੇ ਆਸ (ਸ.ਅ.ਵ.) ਦੀ ਆਸ	੪੭੦
◆ ਆਸ ਦੇ ਆਸ (ਸ.ਅ.ਵ.) ਦੀ ਆਸ	੪੭੧
◆ ਆਸ ਦੇ ਆਸ (ਸ.ਅ.ਵ.) ਦੀ ਆਸ	੪੭੨
◆ ਆਸ ਦੇ ਆਸ (ਸ.ਅ.ਵ.) ਦੀ ਆਸ	੪੭੩

મઝમૂન

સફા

◆ હયસૂરકી માં કા ઝિકર	૪૭૩
◆ હઝરત સુલેમાન (અલૈ.) કી વાલિદહકા ઝિકર	૪૭૩
◆ હઝરત બિલકીસકા ઝિકર	૪૭૩
◆ બની ઇસરાઈલકી એક લોન્ડીકા ઝિકર	૪૭૫
◆ બની ઇસરાઈલકી એક અક્લમંદ દીનદાર બીબીકા ઝિકર	૪૭૫
◆ હઝરત મરયમ (અલૈ.) કી વાલિદહકા ઝિકર	૪૭૬
◆ હઝરત મરયમ (અલૈ.) કા ઝિકર	૪૭૭
◆ હઝરત ઝકરિયા (અલૈ.) કી બીબીકા ઝિકર	૪૭૮
◆ હઝરત ખદીજા (રદિ.) કા ઝિકર	૪૭૮
◆ હઝરત સૌદા (રદિ.) કા ઝિકર	૪૭૯
◆ હઝરત આઈશા (રદિ.) કા ઝિકર	૪૭૯
◆ હઝરત હફસા (રદિ.) કા ઝિકર	૪૭૯
◆ હઝરત ઝૈનબ ખુઝૈમાકી બેટી (રદિ.) કા ઝિકર	૪૮૦
◆ હઝરત ઝૈનબ હાશિમા (રદિ.) કા ઝિકર	૪૮૦
◆ હઝરત ઉમ્મે હબીબા (રદિ.) કા ઝિકર	૪૮૨
◆ હઝરત જુવેરિયા (રદિ.) કા ઝિકર	૪૮૨
◆ હઝરત મૈમૂના (રદિ.) કા ઝિકર	૪૮૩
◆ હઝરત સફિયા (રદિ.) કા ઝિકર	૪૮૩
◆ હઝરત ઝૈનબ (રદિ.) કા ઝિકર	૪૮૪
◆ હઝરત રૂકૈયા (રદિ.) કા ઝિકર	૪૮૫
◆ હઝરત ઉમ્મે કુલસૂમ (રદિ.) કા ઝિકર	૪૮૫
◆ હઝરત ફાતિમા ઝોહરા (રદિ.) કા ઝિકર	૪૮૬
◆ હઝરત હલીમા સઅદિયહકા ઝિકર	૪૮૭
◆ હઝરત ઉમ્મે ઐમન (રદિ.) કા ઝિકર	૪૮૮
◆ હઝરત ઉમ્મે સલીમ (રદિ.) કા ઝિકર	૪૮૮
◆ હઝરત ઉમ્મે હરામકા ઝિકર	૪૮૯
◆ હઝરત ઉમ્મે અબ્દ (રદિ.) કા ઝિકર	૪૯૦
◆ હઝરત અબૂઝર ગિફારી (રદિ.) કી વાલિદહકા ઝિકર	૪૯૦
◆ હઝરત અબૂ હુરૈરહ (રદિ.) કી વાલિદહકા ઝિકર	૪૯૦
◆ હઝરત અસ્મા બિન્તે અમીસ (રદિ.) કા ઝિકર	૪૯૧

મગમૂન

સફા

◆ હજરત હુઝેફા (રદિ.) કી વાલિદહકા ઝિકર	૪૯૧
◆ હજરત ફાતિમા બિન્તે ખત્તાબ (રદિ.) કા ઝિકર	૪૯૨
◆ એક મન્સારી ઓરતકા ઝિકર	૪૯૨
◆ હજરત ઉમ્મે ફઝલ લુબાબા બિન્તે હારિસકા ઝિકર	૪૯૩
◆ હજરત ઉમ્મે સલીત (રદિ.) કા ઝિકર	૪૯૩
◆ હજરત હાલા બિન્તે ખુવૈલિદકા ઝિકર	૪૯૩
◆ હજરત હિન્દ બિન્તે ઉબાકા ઝિકર	૪૯૪
◆ હજરત ઉમ્મે ખાલિદ (રદિ.) કા ઝિકર	૪૯૪
◆ હજરત સફિયા (રદિ.) કા ઝિકર	૪૯૫
◆ હજરત અબૂલ હુસૈન (રદિ.) કી બીબીકા ઝિકર	૪૯૫
◆ હજરત અસ્મા બિન્તે અબીબકર (રદિ.) કા ઝિકર	૪૯૫
◆ હજરત ઉમ્મે રુમાન (રદિ.) કા ઝિકર	૪૯૬
◆ હજરત ઉમ્મે અતિયા (રદિ.) કા ઝિકર	૪૯૬
◆ હજરત બરીરહ (રદિ.) કા ઝિકર	૪૯૭
◆ ફાતિમા બિન્તે અબી હબીશ ઓર હમનહ બિન્તે જહશ ઓર હજરત અબ્દુલ્લાહ બિન મસઝિદ (રદિ.) કી બીબી ઝેનબકા ઝિકર	૪૯૭
◆ ઇમામ હાકિમ ઇબ્ને આસિકરકી ઉસ્તાદ બીબિયાં	૪૯૭
◆ હફીદ બિન ઝોહરા તબીબકી બહન ઓર ત્યાંજી	૪૯૮
◆ ઇમામ યઝીદ બિન હાઝન (રહ.) કી લોન્ડી	૪૯૮
◆ ઇબ્ને સમ્માક ફૂફીકી લોન્ડી	૪૯૮
◆ ઇબ્ને જોઝી (રહ.) કી ફૂફી	૪૯૯
◆ ઇમામ રબીઅતુર્રાય (રહ.) કી વાલિદહ	૪૯૯
◆ ઇમામ બુખારીકી વાલિદહ ઓર બહન	૫૦૦
◆ કાઝીઅદા રૂમીકી બહન	૫૦૦
◆ હજરત મઆઝ અદવિયા (રહ.) કા ઝિકર	૫૦૦
◆ હજરત રાબિઆ અદવિયા (રહ.) કા ઝિકર	૫૦૧
◆ હજરત માજિદા કુરસિયાકા ઝિકર	૫૦૧
◆ હજરત આઈશા બિન્તે જા'ફર સાદિક (રહ.) કા ઝિકર	૫૦૧
◆ હજરત રિબાહ કેસી (રહ.) કી બીબીકા ઝિકર	૫૦૨
◆ હજરત ફાતિમા નેશાપુરી (રહ.) કા ઝિકર	૫૦૨

મઝમૂન

સંક્રા

◆ હઝરત રામિયા મા રામિયા રામિયા બિન્તે ઇસ્માઈલકા ઝિકર...	૫૦૩
◆ હઝરત ઉમ્મે હાફ્સકા ઝિકર.....	૫૦૩
◆ હબીબ અજમીની બીબી હઝરત ઉમરહકા ઝિકર.....	૫૦૩
◆ હઝરત અમતુલ જલીલ (રહ.) કા ઝિકર.....	૫૦૪
◆ હઝરત ઉબેદુલ બિન્તે કિલાબકા ઝિકર.....	૫૦૪
◆ હઝરત અલીરા (રહ.) આબિદાકા ઝિકર.....	૫૦૪
◆ હઝરત શમવાનાકા ઝિકર.....	૫૦૫
◆ હઝરત આમિના રમલિયા (રહ.) કા ઝિકર.....	૫૦૫
◆ હઝરત મનફૂસા (રહ.) બિન્તે જૈદ બિન્તે અબીલ ફૂરાસકા ઝિકર...	૫૦૫
◆ હઝરત રમિદા નફીસા (રહ.) બિન્તે હસન બિન જૈદ બિન હસન બિન અલી (રહ.) કા ઝિકર.....	૫૦૬
◆ હઝરત મેમૂના સોદાકા ઝિકર.....	૫૦૬
◆ હઝરત રૈહાના મજનૂના (રહ.) કા ઝિકર.....	૫૦૭
◆ હઝરત સિરી સક્તી (રહ.) કી એક મુરીદની (રહ.) કા ઝિકર...	૫૦૭
◆ હઝરત તોહફા (રહ.) કા ઝિકર.....	૫૦૮
◆ હઝરત જુવેરિયા (રહ.) કા ઝિકર.....	૫૦૯
◆ હઝરત શાહ બિન શુજાઅ કિરમાનીકી બેટીકા ઝિકર.....	૫૦૯
◆ હઝરત હાતિમ અસમ (રહ.) કી એક છોટીસી લખકીકા ઝિકર...	૫૧૦
◆ હઝરત સિતુલ મુલૂકકા ઝિકર.....	૫૧૦
◆ અબૂ આમિર વાઈઝકી લોન્ગીકા ઝિકર.....	૫૧૧
◆ રિસાલા કિસ્વતુન્નિસ્વહ આઠવે હિસ્સેકા એક હિસ્સા.....	૫૧૧
◆ પેહલી ફસલ અસલી બેહિસ્તી જેવરકે તરગીબી મઝમૂનમેં.....	૫૧૨
◆ આયતોંકા મઝમૂન.....	૫૧૩
◆ હદીસોંકા મઝમૂન.....	૫૧૩
◆ દૂસરી ફસલ કન્જુલ ઉમ્માલકે તરગીબી મઝમૂનમેં.....	૫૧૫
◆ મિશકાતસે બજાયા ગયા હિસ્સા.....	૫૧૯
◆ તીસરી ફસલ બેહિસ્તી જેવરકે ડરાવેકે મઝમૂનમેં.....	૫૨૦
◆ આયતોંકા મઝમૂન.....	૫૨૦
◆ હદીસોંકા મઝમૂન.....	૫૨૦
◆ આઠવે હિસ્સેકે મઝમૂનકા બાકી હિસ્સા.....	૫૨૨

મઝમૂન

સામ

નવ્યાં હિસ્સા (૫૨૫ - ૫૪૬)

• કુદમા	૫૨૬
◆ હવાકા બયાન	૫૨૬
◆ ખાનેકા બયાન	૫૨૭
◆ ખાનીકા બયાન	૫૩૧
◆ આરામ ઓર મેહનતકા બયાન	૫૩૧
◆ ઇલાજ કરનેમેં જિન બાતોંકા ખ્યાલ રખના ઝરૂરી હે	૫૩૨
◆ કમઝોરીકે વકતકી તદબીરોંકા બયાન	૫૩૫
◆ સફરગી ઝરૂરી તદબીરોંકા બયાન	૫૩૬
◆ હમલકી તદબીરોં ઓર એહતિયાતોંકા બયાન	૫૩૭
◆ હમલ ગિર જાનેકી તદબીરોંકા બયાન	૫૩૮
◆ ઝખ્માકી તદબીરોંકા બયાન	૫૩૯
◆ બચ્ચોંકી તદબીરોં ઓર એહતિયાતોંકા બયાન	૫૪૦
◆ ઝખ્મ-ફૂંકકા બયાન	૫૪૨

દસવાં હિસ્સા (૫૪૭ - ૫૭૮)

◆ કુછ બાતેં સલીકે ઓર આરામકી	૫૪૮
◆ એમ ઓર તકલીફકી કુછ બાતેં એ ઓરતોંમેં પાઈ જાતી હે	૫૫૩
◆ તજુર્બા ઓર ઇન્તિઝામકી કુછ બાતેં	૫૫૭
◆ બચ્ચોંકી એહતિયાતકા બયાન	૫૬૩
◆ નેકિયોં ઓર નસીહતોંકી કુછ બાતેં	૫૬૫
◆ હાથકે હુનર ઓર પેશ્વેકા બોળાસા બયાન	૫૭૦
◆ કુછ પેગમ્બરોં ઓર બુઝુર્ગોં કે હાથકે હુનરકા બયાન	૫૭૦
◆ લિખને-પઢનેકા બયાન	૫૭૧
◆ કિતાબકા ખાતમા જિસમેં ત્રીન મઝમૂન હે :- પેહલા મઝમૂન	૫૭૪
◆ દુસરા મઝમૂન	૫૭૬
◆ ત્રીસરા મઝમૂન	૫૭૭
◆ અસલી ઇન્સાની ઝેવર	૫૭૭

મજમૂન

સંક્રા

ગ્યારહવાં હિસ્સા (૫૭૯ - ૭૧૯)

◆ દીબાચા	૫૮૦
◆ ઝરૂરી ઇસ્તિલાહો	૫૮૦
◆ પેહલે હિસ્સેકા તતિઆ પાકી બયાન :- પાનીકે ઇસ્તેમાલકા હુકમ	૫૮૦
◆ પાકી-નાપાકીકે કુછ મસ્અલે	૫૮૩
◆ પેશાબ-પાખાનાકે વકત જિન ભાતોંસે બચના ચાહિયે	૫૮૭
◆ જિન ચીઝોંસે ઇસ્તિઆ દુરૂસ્ત નહીં	૫૮૭
◆ જિન ચીઝોંસે ઇસ્તિઆ દુરૂસ્ત હે	૫૮૭
◆ વુઝૂકા બયાન	૫૮૮
◆ મોઝોં પર મસહ કરનેકા બયાન	૫૮૮
◆ બે-વુઝૂ હોનેકી હાલતકે હુકમ	૫૮૯
◆ મુસલકા બયાન	૫૯૦
◆ જિન શકલોંમે મુસલ કર્જ નહીં	૫૯૨
◆ જિન શકલોંમે મુસલ વાજબ હે	૫૯૩
◆ જિન શકલોંમે મુસલ સુન્નાત હે	૫૯૪
◆ જિન શકલોંમે મુસલ કરના મુસ્તહબ હે	૫૯૪
◆ બે-મુસલ હોનેકે હુકમ	૫૯૫
◆ તયમ્મુમકા બયાન	૫૯૬
◆ તતિઆ દૂસરા હિસ્સા :- નમાઝકે વકતોંકા બયાન	૫૯૭
◆ અઝાનકા બયાન	૫૯૮
◆ અઝાન ઓર ઇકામતકે હુકમ	૬૦૦
◆ અઝાન ઓર ઇકામતકી સુન્નાતે વઝેરહ	૬૦૧
◆ કુછ ઓર મસ્અલે	૬૦૩
◆ નમાઝકી શરતોંકા બયાન :- તહારત (પાકી) કે મસ્અલે	૬૦૪
◆ કિબ્લાકે મસ્અલે	૬૦૬
◆ નિયાતકે મસ્અલે	૬૦૬
◆ તકબીરે તહરીમાકા બયાન	૬૦૭
◆ કર્જ નમાઝકે કુછ મસ્અલે	૬૦૭
◆ તહિય્યાતુલ મસ્જિદ	૬૦૮

મગધન

સંક્રા

◆ સરકારી નકલે	૬૧૦
◆ કલ્પકી નમાજ	૬૧૦
◆ તરાવીશકા બયાન	૬૧૧
◆ માંદ ગિરહન ઓર સુરજ ગિરહનકી નમાજ	૬૧૨
◆ ઇસ્તિસ્નાકી નમાજકા બયાન	૬૧૩
◆ નમાજકે કર્જો-વાજબોકે મુતમલિલક કુછ મસ્મલે	૬૧૪
◆ નમાજકી કુછ સુન્નાતે	૬૧૫
◆ જમાઅતકા બયાન	૬૧૬
◆ જમાઅતકી કર્જીલત ઓર તાકીદ	૬૧૬
◆ જમાઅતકી હિકમતે ઓર કાઈદે	૬૨૩
◆ જમાઅતકે વાજબ હોનેકી શર્ત	૬૨૪
◆ જમાઅતકે સહીહ હોનેકી શર્ત	૬૨૫
◆ જમાઅતકે હુકમ	૬૩૨
◆ મુક્તદી ઓર ઇમામકે મુતમલિલક મસ્મલે	૬૩૩
◆ જમાઅતમેં શામિલ હોને, ન હોનેકે મસ્મલે	૬૩૮
◆ નમાજ ફિન ચીઝોસે ફાસિદ હોતી હે	૬૪૦
◆ નમાજ ફિન ચીઝોસે મકરૂહ હો જાતી હે	૬૪૩
◆ નમાજમેં હદસ હો જાનેકા બયાન	૬૪૪
◆ સહવકે કુછ મસ્મલે	૬૪૬
◆ નમાજ કામ હો જાનેકે મસ્મલે	૬૪૭
◆ મરીજકે કુછ મસ્મલે	૬૪૭
◆ મુસાફિરકી નમાજકે મસ્મલે	૬૪૭
◆ ડરકી નમાજ	૬૪૮
◆ જુમ્માકી નમાજકા બયાન	૬૫૧
◆ જુમ્માકી કર્જીલત	૬૫૧
◆ જુમ્માકે આદાબ	૬૫૪
◆ જુમ્માકી નમાજકી કર્જીલત ઓર તાકીદ	૬૫૬
◆ જુમ્માકી નમાજકે વાજબ હોનેકી શર્ત	૬૫૮
◆ જુમ્માકી નમાજકે સહીહ હોનેકી શર્ત	૬૫૮
◆ જુમ્માકે મુતબેકે મસ્મલે	૬૬૧

મઝમૂન

સંક્રા

◆ નબી (સ.અ.વ.) કા મુતબલ જુમ્માકે દિન	૬૬૨
◆ નમાઝકે મસ્અલે	૬૬૪
◆ ઈદોંકી નમાઝકા બયાન	૬૬૫
◆ કા'બાકે અંદર નમાઝ પઢ્ઢનેકા બયાન	૬૬૮
◆ સિજદાએ તિલાવતકા બયાન	૬૭૦
◆ મથિતકે ગુસલકે મસ્અલે	૬૭૧
◆ મથિતકે કફનકે કુછ મસ્અલે	૬૭૨
◆ જનાઝોંકી નમાઝકે મસ્અલે	૬૭૨
◆ દફનકે મસ્અલે	૬૭૮
◆ શહીદકે હુકમ	૬૮૧
◆ જનાઝોંકે મુતફરિક મસ્અલે	૬૮૩
◆ મસ્જિદકે હુકમ	૬૮૫
◆ તતિમ્મા તીસરા હિસ્સા :- રોઝોંકા બયાન	૬૮૭
◆ એ'તિકાફકે મસ્અલે	૬૮૦
◆ ઝકાતકા બયાન	૬૯૩
◆ સાઈમા જાનવરોંકી ઝકાતકા બયાન	૬૯૪
◆ ઝિટકા નિસાબ	૬૯૪
◆ ગાય ઓર ભેંસકા નિસાબ	૬૯૫
◆ બકરી-ભેળકા નિસાબ	૬૯૬
◆ ઝકાતકે અલગ-અલગ મસ્અલે	૬૯૬
◆ તતિમ્મા પાંચવાં હિસ્સા :- બાલોંકે બારેમેં હુકમ	૬૯૭
◆ શુક્રઆકા બયાન	૬૯૯
◆ ખેતી યા ફલકી બટાઈકા બયાન	૭૦૦
◆ નગેદાર ચીઝોંકા બયાન	૭૦૨
◆ ચિરકતકા બયાન	૭૦૨
◆ બેહિસ્તી ગૌહર :- યા'ની તતિમ્મા બેહિસ્તી ગૌહર	૭૦૪
◆ કુછ મોતકે બારેમેં ઓર કબરોંકી ઝિમારતકા બયાન	૭૦૪
◆ તીન હદીસેં	૭૧૦
◆ મસ્અલે	૭૧૦
◆ દૂસરા તતિમ્મા બેહિસ્તી ગૌહર :- માં-બાપકે હુકમ	૭૧૩

નેક બીબિયાં કરમાં બરદાર હું, ખ્યાલ રખનેવાલી હું
પીઠ પીછે મલ્લાહ તમાલાકી હિફાજતરે

નુરાની

હેહિશ્તી એવર મુકમ્મલ

પેહલા હિસ્સા

اصلى بهشتى زيور

ઇસકે સબ હિસ્સાંમેં ઓરતોંકી તમામ જરૂરિયાત, અકાઇદ
ઓર મસાઇલ, અખ્યાલ ઓર મઆશરતકે આદાબ ઓર
ઓલાદકી તરબિયત વગેરહ બયાન કિયે ગયે હે

★ મુસન્નિફ ★

હકીમુલ ઉમ્મત મોલાના અશરફ અલી સાહબ ધાનવી (રહ.)

✽ લિખ્યાંતર ✽

(મોલવી) સુલેમાન મજાદરી

પ્રકાશક

નુરાની કુતુબખાના

મુ.પો. છાપી (બનાસકાંઠા)

પીન - ૩૮૫૨૧૦

બેહિશ્તી એવરકા પેહલા હિસ્સો

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

બિસ્મિલ્લા હિરફમા નિર્દહીમ

અલ્હમ્દુ લિલ્લાહિલ્લહી કાલ હી કિતાબિહી. યા અમ્યુહલ્લાહીન આમનૂ ફ અન્કુસુકુમ વ અલ્લીકુમ નારંવ વફ્ફુલ્લાસુ વલ્લિહારતુ. વ કાલલ્લાહુ તમાલા, વઝકુર્ન યા મુલ્લા હી બુયૂતિકુન્ન મિન્ આયાતિલ્લાહિ વલ્લિકમતિ. વસ્સલાતુ વસ્સલામુ અલા રસૂલિહી મુહમ્મદિન્ સફવતિલ્ આંબિયાઈલ્લહી કાલ હી ખિતાબિહી, ફલ્લુકુમ રાઈન્ વ ફલ્લુકુમ મરજિલુન્ અન્ રઈયાતિહી. વ કાલ અલ્લેહિસ્સલામુ, તલ્લુલ્લેહિમ ફરીઝતુન્ અલા ફુલ્લિ મુરિલમિંવ મુરિલમતિંવ વ અલા આલિહી વ અસ્લામિલ્લિલ્ મતાદીન વલ્લુમ્મદિહીન બિઅદાબિહી.

અમ્મા મા'દ !

હકીર નાવીઝ અસરફ અલી થાનવી હનફી કેહના યે ચાહતા હે કે એક મુદતસે હિન્દુસ્તાનકી ઔરતોંકે દીનકી તબાહીકો દેખ દેખકર દિલ દુખતા થા ઔર ઉસકે ઇલાજકી ફિકરમેં રેહતા થા. ઔર ફિકરકી બળી વજહ યે થી કે યે તબાહી સિર્ફ ઉનકે દીન તક હી નહીં થી, બલકે દીનસે ગુઝરકર ઉનકી દુનિયા તક પહોંચ ગઈ થી. ઔર ઉનકી જાતસે ગુઝરકર ઉનકે બચ્ચોં, બલકે બહોતસે પેહલુઓંસે ઉનકે શોહરોં તક અસર કર ગઈ થી, ઔર જિસ રકતારસે યે તબાહી બબ્બતી જાતી થી ઉસકે અંદાઝેસે યે મા'લૂમ હોતાં થા કે અગર જલ્લ સુધાર ન લાયા ગયા તો શાયદ યે રોગ કરીબ-કરીબ લા ઇલાજ હો જાએ, ઇસ લિયે ઇલાજકી ફિકર જિયાદહ હુઈ ઔર ઇસ તબાહીકી વજહ ઇલ્કાએ ઇલાહી, તજ્જુબોં, દલીલોં ઔર ખુદ ઝરૂરી ઇસ્મસે સિર્ફ યે મા'લૂમ હુઈ કે ઔરતોંકા દીની ઇલ્મકા ન જાનના હે, જિસ્સે ઉનકે અકીદે, ઉનકે મઆમલે, ઉનકે અખ્લાક ઔર રેહને-સેહનેકા હંમ સબ બરબાદ હો રહા હે, બલકે ઇમાન તક બચના મુશ્કિલ હે, કયુંકે ફુકકી કુછ ખાતે ઔર કુછ કામભી ઉસસે હો જાતે હે. ઔર ચૂંકે બચ્ચે ઉનકી ઓદોંમેં પલતે હેં ઝમાનેકે સાથ ઉનકે કામકે રંગ-રંગ, ઉનકે ખ્યાલાત ભી સાથ સાથ દિલમેં જમતે જાતે હેં, જિસ્સે દીન તો ઉનકા તબાહ હોતા હી હે, મગર દુનિયા ભી બે-લુલ્હ ઔર નીરસ હો જાતી હે. ઇસ વજહસે બુરે અકીદોંસે બુરે અખ્લાક, ઔર બુરે અખ્લાકસે બુરે અમલ, ઔર બુરે અમલસે બુરે મઆમલે પેદા હોતે હેં ઔર પેહી જડ હે ખાને-કમાનેમેં ગંદગીકી. રહા

૧. અલ્લાહકી તરફસે દિલમેં પ્રબી હુઈ ખાત.

શીહર, અગર ઉર્દી જેસા હુવા તો દો કસાદિયોંકે જમા' હોનેસે કસાદ (બિગાળ) મેં
 ઔર તરકી હુઇ, જિસ્સે આખિરતકી તમાહી ઝરૂરી હે, મગર ઝિયાદતર ઇસ કસાદકા
 અંજામ આપસી લખાઈ-ઝમખોંકી શકલમેં નિકલકર દુનિયાકી બરબાદી ભી હો જાતી હે.
 ઔર અગર શીહરમેં સમજા હુઇ તો ઇસ બેચારેકો જનમ ભરકી કેદ ખિલ ગઇ. બીવીકી
 હર હરકત ઇસ બેચારે શીહરકે લિયે તકલીફ પહોંચાનેવાલી ઔર ઇસકી હર નસીહત
 ઇસ બીવીકો 'ના-મવાર ઔર બોઝ, અગર સબર ન હો સકા તો નીભત ફૂટ ઔર
 અલાહેદગી તક પહોંચ ગઇ. ઔર અગર સબર કિયા ગયા તો કબી કેદ હોનેમેં સંદેહ હી
 નહીં ઔર દીનકા ઇલ્મ ન રખનેકી વજહસે ઇનકી દુનિયા ભી ખરાબ હોતી હે, જેસે
 ડિસીકી ગીબત' કી, ઇસ્સે દુશ્મની હો ગઇ. ઔર ઇસ્સે કોઇ નુકસાન પહોંચ ગયા. ઔર
 જેસે ઇઝાજત ઔર નામ પેદા કરનેકે લિયે બેકારકી રસમોંમે ખર્ચ કિયા ઔર દોલતમેંદી
 ઝરીબીમેં બદલ ગઇ. ઔર જેસે શીહરકે નારાજ કર દિયા, ઇસને નિકાલ બાહિર કિયા
 યા લાપરવાઈકે સાથ નઝર ફેર લી. ઔર જેસે ઓલાદકે બેજ લાક-ખ્યાર કિયા ઔર વો
 બે-કુનર ઔર ના-મુકમ્મલ રેહ ગઇ ઔર ઇનકો દેખ-દેખકર સારી ઉમ્ર કોરતમેં ગુઝરી
 ઔર જેસે માલ ઔર ઝેવરકા લાલચ મળ્યા

ઔર લાલચ જિતના ન મિલા તો તમામ ઉમ્ર ઇંસી ઉધેખુનમેં કાટી ઔર ઇંસી
 તરફ બહોતસે બિગાળ ઝરૂરી ઔર છૂતકી તરફ ફેલનેવાલે ઇસ ન જાનનેકી વજહસે
 પેદા હોતે હે, ચૂંકે હર ચીઝકા ઇલાજ ઇસકી ઝિદ (ઉલટ) સે હોતા હે, ઇસ લિયે ઇસકા
 ઇલાજ દીની ઇલ્મકા જાનના યકીની હો ગયા. ઇંસી વજહસે એક લખ્ખી મુંદતસે ઇસ
 ફિકરમેં થા કે ઔરતોંકો પૂરા એહતિયામ' કરકે ઇલ્મે દીનકો ઉર્દૂહીમેં કયું ન હો, ઝરૂર
 સિખલાયા જાએ, ઇસ ઝરૂરતસે મોજાદલ ઉર્દૂકી કિતાબેં દેખી ગઇ તો ઇસ ઝરૂરતકો પૂરા
 કરનેકે લિયે કાફી નહીં પાઈ ગઇ, કુછ કિતાબેં તો ગલત થી ઔર એ'તિબારકે કાબિલ હી
 નહીં પાઈ ગઇ. કુછ કિતાબેં જો એ'તિબારકે કાબિલ થી, ઇનકી ઇંબારત' એસી આસાન
 થી જો ઔરતોંકી સમજમેં આ સકે. ફિર ઇનમેં એસે મઝમીન' મિલે-જુલે થે, જિનકા
 તઅલ્લુક ઔરતોંસે કુછ ભી નહીં. કુછ કિતાબેં ઔરતોંકે લિયે પાઈ ગઇ, લેકિન વો ઇતની
 તંજ ઔર કમ થી કે ઝરૂરી મસ્અલે ઔર અહકામકે બતલાનેકે લિયે કાફી નહીં, ઇસ લિયે
 સોચા ગયા કે એક કિતાબ ખાસ ઇનકે લિયે એસી બનાઈ જાએ કે જિસકી ઇંબારત મહોત
 હી આસાન હો, દીનકી તમામ ઝરૂરી બાતોં ઇસમેં આ જાએ ઔર જો અહકામ સિર્ફ
 મરદોંકે સાથ મખસૂસ હે ઇનકો ઇસમેં ન લિયા જાએ, ઔર એસી મુકમ્મલ હો કે સિર્ફ
 ઇસકા પબ્લ લેનાં, રોઝમરાંકી દીની ઝરૂરતોંમે દુસરી કિતાબોંસે બે-નિયાજ કર દે. ઔર યું
 તો દીનકે ઇલ્મકા એક કિતાબમેં જમા' કર દેના ઝાહિર હે, ના-મુઝિન હે. ઇંસી તરફ
 મુસલમાનોંકા ઉલમાસે બે-નિયાજ હો જાના ભી ના-મુઝિન હે. કઈ સાલ તક યે ખ્યાલ

૧. ડિસીકે પીછે ઇસકી એસી બુરાઈ કરના, જો ઇસે મા'હૂમ હો તો ના-મવાર હો.

૨. ઇન્તિઝામ, બવરજા ૩. વાકય ઔર શબ્દ વઝીરહ. ૪. વિષય.

દિલમાં પકતા રહ્યા, લેડિન મુખતલિક રૂકાવટોંકી વજહસે, જિસમેં સબસે બળી રૂકાવટ,
વકતકા ન મિલના હે, ઇસકે શુરૂ કરનેકી નોબત ન આઈ. આખિર સન હિ. ૧૩૨૦ મેં
જિસ તરહ બન પખા, ખુદકા નામ લેકર ઇસકો શુરૂ કર હી દિયા ઓર ખુદકા કમલ
શામિલે હાલ યે હુવા કે સાથ હી ઇસકે છપનેકા સામાન ભી કુછ હાસિલ હો ગયા. ઇસમેં
અલ્લાહ તઆલાને રંજૂનેકે મદદસા-એ-નિસવાં સુરતીકે મોહતાયિમ* સેઠ સાહબકા ઓર
જનાબ મોલાના અબ્દુલ ગફાર સાહબ લખનવી રહમતુલ્લાહ અલૈહિકો મરહૂમા
સાહબઝાદીકા, જો હકીમ અબ્દુસસલામ સાહબ દાનાપુરીસે બિયાલી થી, હિસ્સા રખ્યા
થા કે ઉનકી રકમોસે યે નેક કામ શુરૂ હુવા,

અલ્લાહ તઆલા કબૂલ કરમાએ. દેખિયે આગે ઇસમેં કિસ કિસકા હિસ્સા હે.
તાલીફ (લેખન) ઇસકી, નામકે લિયે ઇસ નાકારા ઓર નાવીઝસે જોળ દી ગઈ હે, સચ
તો યે હે કે ઇસકે કુલ કરતા પરતા મેરે ખ્યારે અઝીઝ મોલવી સૈયદ અહમદ અલી સાહબ
કતોહપુરી સલ્લમહૂ હૈં.

જઝબુમુલ્લાહુ તઆલા ખૈરલ જઝાઈ અન્ની વ અન્ જમીઈલ મુસ્લિમીન
વલ્મુસ્લિમાતિ. (અલ્લાહ તઆલા ઉન્હે મેરી તરફસે ઓર તમામ મુસલમાન મરદોં ઓર
ઓરતોંકી તરફસે બેહતરીન બદલા દે.)

અબ યે કિતાબ, માશા અલ્લાહ* ચશમે બદૂર અક્સર જરૂરતોં, બલ્કે દીનકે આદાબકો,
બલ્કે ખાને-કમાને તક કી કુછ જરૂરતોંકી ભી ઇસ તરહ પૂરા કરતી હે કે અગર કોઈ ઇસકો
શુરૂસે આખિર તક સમજા કર પબ્લ હે તો દીનકી જાનકારીમેં એક દરમિયાની કિસમકે
આલિમકે બરાબર હો જાએ. ઇસકે સાથ હી ઈબારત ઇતની આસાન હે કે ઇસ્સે જિયાદહ
આસાન લિખના હમ લોગોંકે બસકા ન થા. જિન ભાતોંકી ઓરતોંકો આમ તોરસે જરૂરત
નહીં હોતી, જેસે જુમ્મા, દોનૂં ઇદ ઓર ઇમામત વગૈરહકે અહકામ, ઉનકો નિકાલ દિયા
ગયા હે. સિર્ફ હો કિસમકે અહકામ લિયે અએ હૈં.

એક વો જો મરદોં-ઓરતોંકી જરૂરતોંમેં મિલે-જુલે હૈં.

દૂસરે વો જો કે ઓરતોંકે સાથ મખ્સૂસ હૈં. ઓર ઇન મખ્સૂસ મસ્અલોંમેં ઇસ
ખાતકો ધ્યાનમેં રખ્યા ગયા હે કે હાશિયે પર ઇસ સિલસિલેમેં મરદોંકે લિયે જો હુકમ હૈં,
ઉન્હેભી લિખ દિયા જાએ, તાકે મર્દ ભી ઇસ્સે ફાઈદા ઉઠા સકે ઓર એસે મસ્અલોંમેં
ગલતી ન કર સકે.

નામ ઇસકા બેહિસ્તી ઝેવર ઓરતોંકે ઝોંકકો ધ્યાનમેં રખકર રખ્યા ગયા, કમૂંકે
અસલી ઝેવર દીનકે વેલી કમાલાત હૈં, ચુનાંચે જન્મતમેં ઇન્હીકી બદોલત ઝેવર પહેનનેકો
મિલેઆ. જેસા કે અલ્લાહ તઆલાકા ઈરશાદ હે

યુહલ્લીન લીલા મિન અસાવિર. ઓર નબી (સ.અ.વ.) કરમાતે હૈં, તબ્જુગુલ
હિલ્મતુ મિનલ મુઅમિનીન હેસુ પબ્જુગુલ વુજૂ.

ચૂંકે ઈસ વક્ત સહીદ અન્દાજા નહીં હો સકતા કે યે કિતાબ કિતને હિસ્સો તક પહોંચેગી. ઈસ દિવે ખત્મકે ઇન્તિઝારકો નેક કામમેં દેરકી વજહ સમજાકર મુનાસિબ મા'લુમ લુવા કે ઈસકે કઈ છોટે-છોટે હિસ્સે કર દિયે જાએ. ઈસ તરહ જલ્દ જલ્દ છપેગી ભી, ઓર પબ્દનેવાલોંકા ભી દિલ બબ્દેગા કે હમને એક હિસ્સા પબ્દ લિખા, દો હિસ્સે પબ્દ લિખે. ઓર તાલીફમેં ભી ગુંજાઈશ રહેગી કે જહાં તક ઝરૂરત સમજી લિખતો ચલે જાઓ. ઓર યે ભી ફાઈદા હે કે અગર કોઈ લખકી કુછ હિસ્સોંકે મઝામીનકો દૂસરી કિતાબોંસે હાસિલ કર ચુકી હો તો પબ્દાનેમેં ઈસ હિસ્સેકી કમી કર દી જાએગી, યા કિસી ખાસ વજહસે કોઈ ખાસ હિસ્સા ઝરૂરી હો ઓર પેહલે પબ્દાના હો તો ઈસકે પબ્દને-પબ્દાનેમેં આસાની હો જાએગી.

ચુનાંચે યે પેહલા હિસ્સા હે જો કે આપકે હાથોમેં હે. અલ્લાહ તઆલાસે દુઆ કીજિયે કે જલ્દ ઓર ખૂબિયોંકે સાથ ખાતમેકો પહોંચે. ઈસ દીબાચે (તમહીદ) મેં હર્જ આયતોં ઓર હદીસોંકે સાથ મરદોં પર વાકબ હે કે ઈસમેં અપની બીવિયોં ઓર લખકિયોંકો લગામેં ઓર ઓરતોં પર વાકબ હે કે ઈસકો હાસિલ કરે, ઓલાદકો, ખાસ તોરસે લખકિયોંકો ઈસ પર મુતવજજેહ કરે. દિલકો ઈસ વક્ત ખૂશી હોગી કે જો મઝામીન ઝહનમેં હે, 'વો સબ જગ્યા' હો જાએ ઓર-છપ જાએ. ઓર મેં અપની આંખોંસે દેખ લું કે લખકિયોંકે કોસમેં આમ તોરસે યે કિતાબ હામિલ હોં ગઈ હે ઓર વર-વર ઈસકી ચર્ચા હો રહી હે. આગે તોફીક અલ્લાહ તઆલાકે કબાએ કુદરતમેં હે.

મેં જિસ વક્ત યે દીબાચા લિખનેકો થા, પરથા 'નૂઝન અલા નૂર' મેં એક નઝમ ઈસ કિતાબકે નામ ઓર મઝમૂનસે મેલ ખાતી હુઈ નઝરસે મુઝરી જો દિલકો ભલી મા'લુમ હુઈ. જ ચાહ્યા કે અપને દીબાચેકો ઈસી પર ખત્મ કહું, તાકે પબ્દનેવાલે ખાસ તોરસે લખકિયાં દેખકર ખૂશ હોં, ઓર ઈસ કિતાબકે મઝમૂનોમેં ઉની કી ઝિયાદત દિલચ્છવી હો, બલ્કે અગર યે નઝમ ઈસ કિતાબકે હર હિસ્સેકે શુરૂ'મેં હો તો કયા કેહને.

વો નઝમ યે હે.

અસલી ઈ-સાની ઝેવર

એક લખકીને મેં પૂછા અપની અમ્મી જાનસે,
આપ ઝેવરકી કરે તા'રીફ મુઝ અન્જાનસે.

કીનસે ઝેવર હું અચ્છે, ચે બતા દીજિયે મુઝે,
ઓર જો બદ-ઝેબ' હું, વો ભી બતા દીજિયે મુઝે.

તાકે અચ્છે ઓર બુરેમેં મુઝકો ભી હો ઇન્તિયાઝ',
ઓર મુઝ પર આપકી બરકતસે ખુશ જાએ યે રાઝ.

૧. જો દેખનેમેં બુરે લગે. ૨. ફકર.

મું કહ્યા માં ને મુહબ્બતસે કે અય બેટી! મેરી,
ગોશી દિલ^૧સે ખાત સુન લો જેવરોંકી તુમ ઝરી.

સીમ^૨ વ ઝર^૩ કે જેવરોંકો લોગ કેહતે હૈં ભલા,
પર ન મેરી જાન હોના તુમ કભી ઉન પર ફિદા.

સોને-ચાંદીકી ચમક બસ દેખનેકી ખાત હે,
ચાર દિનકી ચાંદની ઓર ફિર અંધેરી રાત હે.

તુમકો લાઝિમ હૈં કરો મરગૂબ^૪ એસે જેવરાત,
દીન વ ફુનિયાકી બલાઈ, કિસ્સે અય જાં! આખે હાથ.

સર પે ઝૂંમર અકલક રખના તુમ અય બેટી, મદામ^૫,
ચલતે હૈં કિસકે ઝરીએસે હી સબ ઇન્સાંકે કામ.

બાલિયાં હોં કાનમેં અય જાન! જોસે હોશ કી,
ઔર નસીહત લાખ તેરે ઝૂમકોંમેં હો ભરી.

ઔર આવેઝે નસાએહ^૬ હોં કે દિલ આવેઝ^૭ હોં,
ઝર કરે ઉન પર અમલ, તેરે નસીબે તેઝ હોં.

કાનકે પત્તે દિયા કરતે હૈં કાનોંકો અઝાબ,
કાનમેં રખ્યો નસીહત, હૈં જો ઓરાકે કિતાબ^૮

ઔર જેવર ઝર ગલેકે કુછ તુઝે દરકાર હોં,
નેકિયાં પ્યારી મેરી! તેરે ગલેકા હાર હોં.

કુવ્વતે બાઝૂકા હાસિલ તુઝકો બાઝૂબંદ હો,
કામિયાબીસે સદા તૂ ખુરશ વ ખુરસંદ^૯ હો.

હૈં જો સબ બાઝૂ કે જેવર સબકે સબ બેકાર હૈં,
હિમ્મતોં બાઝૂકી અય બેટી! તેરી દરકાર હૈં.

હાથકે જેવરસે પ્યારી દસ્તકારી ખૂબ હે.
દસ્તકારી વો હુનર હે, સબકો જો મરગૂબ હે,

ક્યા કરોગી અય મેરી જાં! જેવરે ખલખાલકો,
ફેંક દેના ચાહિયે બેટી, બસ ઈસ જંજાલકો.

સબસે અચ્છા પાંવકા જેવર ચે હે નૂરે બસર,
તુમ રહો સાબિત કદમ હર વક્ત રાહે નેક પર.

સીમ વ ઝરકા પાંવમેં જેવર ન હો તો ઝર નહીં,
રાસ્તીસે પાંવ કિસલે ગર ન મેરી જાં! કહીં.

૧. દિલકે કાનસે ઔરસે સુનો, ૨. ચાંદી, ૩. ધોના, ૪. પસંદીદા, ૫. હમેશા, ૬. નસીહતોં
બુંદે, ૭. મનમોહક, ૮. કિતાબકે વશક (પાને), ૯. ખૂશ વ કામિયાબ

સચ્ચી કહાનિયાં

પેહલી કહાની

ધારે નબી હજારત મુહમ્મદ (સ.અ.વ.) ને કરમાયા કે કિસી જંગલમે એક શખ્સ રહેતા થા. બાદલમે ઉસને અચાનક ચે આવાઝ સુની કે કલાં શખ્સકે બાગકો પાની દે. ઈસ આવાઝકે સાથ વો બાદલ ચલા ઓર એક કંકરીલે-પથરીલે ઈલાકેમે ખૂબ પાની બરસા, ઓર તમામ પાની એક નાલેમે જમા' હોકર ચલા. ચે શખ્સ ઉસ પાનીકે પીછે હો લિયા. દેખતા કયા હે કે એક શખ્સ અપને બાગમે ખળા હુવા બેલચે (કાવડા) સે પાની ભર રહા હે. ઉસને બાગવાલેસે પૂછા કે અય અલ્લાહકે બન્દે ! તેરા કયા નામ હે? ઉસને વોહી નામ બતાયા જો ઉસને બાદલસે સુના થા. ફિર બાગવાલેને ઉસે પૂછા અય ખુદાકે બન્દે! તુ મેરા નામ કયું પૂછતા હે ? ઉસને કહા કે મેંને ઉસ બાદલમે જિસકા ચે પાની હે, એક આવાઝ સુની કે તેરા નામ લેકર કહા કે ઈસકે બાગકો પાની દે. તુ એસા કયા કામ કરતા હે કે ઈતના મકબૂલ હે? ઉસને કહા, જબ તુને પૂછા તો મુઝકો કેહના હી પળા કે ચે ઈસકી કુલ પેદાવારકો દેખતા હું, ઓર એક તિહાઈ ખેરાત કર દેતા હું, એક તિહાઈ અપને બાલ બચ્ચોંકે લિયે રખ લેતા હું, ઓર એક તિહાઈ ફિર ઈસ બાગમે લગા દેતા હું.

ફાઈદા :- સુબ્હાનલ્લાહ ! ખુદાકી કયા રહમત હે કે જો ઉસકે કેહને પર ચલતા હે ઉસકે કામ ગેબસે ઈસ તરહ પૂરે હો જાતે હે કે ઉસે ખબર હી નહી હોતી. સચ હે જો અલ્લાહકા હો ગયા ઉસકા અલ્લાહ હો ગયા.

દૂસરી કહાની

અલ્લાહકે રસૂલ (સ.અ.વ.) ને એક બાર કરમાયા કે બની ઈસસઈલમે ત્રીન આદમી ચે. એક કોબ્લી (કોટવાલા), દૂસરા ગંજા ઓર ત્રીસરા અંખા. અલ્લાહ તઆલાને ઉનકોં આઝમાના ચાહા ઓર ઉનકે પાસ એક ફરિસ્તા ભેજા.

પેહલે વો કોબ્લીકે પાસ આયા ઓર પૂછા, તુઝકો કયા ચીઝ પ્યારી હે ? ઉસને કહા મુઝે અચ્છી રંગત ઓર ખૂબસૂરત ખાલ મિલ જાએ, ઓર ચે બીમારી જાતી રહે જિસ્સે લોગ મુઝકો અપને પાસ બેઠને નહી દેતે ઓર ધિન કરતે હે. ઉસ ફરિસ્તાને અપના હાથ ઉસકે બદન પર ફેર દિયા. વો ઉસી વકત અચ્છા હો ગયા ઓર અચ્છી ખાલ ઓર ખૂબસૂરત રંગ નિકલ આયા. ફિર પૂછા તુઝકો કેસા માલ પસંદ હે? ઉસને કહા ઊંટ. ઉસને એક ગાબન ઊંટનીબી ઉસે દે દી ઓર કહા, અલ્લાહ તઆલા ઈસમેં બરકત દે.

ફિર ગંજેકે પાસ આયા ઓર પૂછા, તુઝકો કયા ચીઝ પ્યારી હે? કહા મેરે બાલ અચ્છે નિકલ આએ ઓર ચે બીમારી મુઝસે જાતી રહે કે લોગ જિસ્સે ધિન કરતે હે.

કરિશ્તાને અપના હાથ ઉસકે સર પર ફેર દિયા. વો ફોરન અચ્છા હો ગયા ઓર અચ્છો બાલ નિકલ આવો. ફિર પૂછા, તુજકો કેસા માલ પસંદ હૈ? ઉસને કહા ગાય. ફિર ઉસકો એક ગાલન માય દે દી ઓર કહા, અલ્લાહ તઆલા ઈસમૈ બરકત દે.

ફિર અંધેકે પાસ આયા ઓર પૂછા, તુજકો કયા ચીજ ચાહિયે? કહા અલ્લાહ તઆલા મેરી નિગાહ (આંખ) ઠીક કર દે કે સબ આદમિયોંકો દેખું. ઉસ કરિશ્તાને આંખોં પર હાથ ફેર દિયા. અલ્લાહ તઆલાને ઉસકી નિગાહ ઠીક કર દી. ફિર પૂછા, તુજકો કયા માલ ખાસ હૈ? કહા બકરી. તો ઉસકો એક ગાલન બકરી દે દી.

તીનોંકે જાનવરોંને બચ્ચે દિયે. ઘોમે દિનોંમૈ ઉસકે ઊંઘોંસે જંગલ ભર ગયા ઓર ઉસકી ગાયોં ઓર ઉસકી બકરિયોંસે ભી.

ફિર વો કરિશ્તા ખુદાકે હુકમસે ઉસી પેહલવી સૂરતમૈ કોળીકે પાસ આયા ઓર કહા, મૈ એક ગરીબ આદમી હું, મેરે સફરકા સબ સામાન ચુક ગયા. આજ મેરે પહોંચ્છનેકા કોઈ ગરીબા નહી સિવાએ ખુદાકે ઓર ફિર તેરા. મૈ અલ્લાહકે નામ પર ફિસને તુજે અચ્છી રંગત ઓર ખૂબસૂરત ખાલ દી તુજસે એક ઊંટ માંગતા હું કે ઉસપર સવાર હોકર અપને ઘર પહોંચ જાઉં. વો બોલા ! પહાંસે ચલ દૂર હો. મુજે ઓર બહોતસે હક અદા કરને હૈ. તુજે દેનેકી ઈસમૈ કોઈ ગુંગાઈશ નહી. કરિશ્તાને કહા, સાયદ તુજકો મૈ પેહચાનતા હું. કયા તૂ કોળી નહી થા કે હોગ તુજસે ફિન કરતે થે? ઓર કયા તૂ ગરીબ નહી થા. ફિર તુજકો ખુદાને ઈતના બહોત માલ દિયા ? ઉસને કહા વાહ ! કયા ખૂબ, મે માલ તો મેરી કઇ નસલોંસે બાપ-દાદાકે વક્તસે ચલા આતા હે. કરિશ્તાને કહા, અગર તૂ જૂઠા હો તો ખુદા તુજકો વેસા હી કર દે જેસા તૂ પેહલે થા.

ફિર ગંજેકે પાસ ઉસી પેહલવી સૂરતમૈ આયા ઓર ઉસી તરહસે સવાલ કિયા. ઉસને ભી વેસા જવાબ દિયા. કરિશ્તાને કહા, તૂ જૂઠા હો તો ફિર ખુદા તુજકો વેસા હી કર દે જેસા પેહલે થા.

ફિર અંધેકે પાસ ઉસી પેહલવી સૂરતમૈ આયા ઓર કહા, મૈ મુસાફિર હું, બે-સામાન હો ગયા હું. આજ ખુદાકે અલાવા ઓર ફિર તેરે અલાવા કોઈ ગરીબા નહી હૈ. મૈ ઉસકે નામ પર ફિસને દો-બારહ તુજકો નિગાહ દી, તુજસે એક બકરી માંગતા હું કે ઈસસે અપની કારવાઈ કરકે સફર પૂરા કરું. ઉસને કહા, બેશક મૈ અંધા થા, ખુદાને અપની રહમતસે મુજે નિગાહ દી, જિતની બકરિયાં તેરા જ ચાહે લે જા, ઓર જિતની ચાહે છોળ જા. ખુદાકી કસમ ! કિસી ચીજસે મૈ તુજકો મના' નહી કરતા. કરિશ્તાને કહા, તૂ અપના માલ અપને પાસ રખ. મુજકો કુછ નહી ચાહિયે. તુમ તીનોંકી સિર્ફ આઝમાઈશ મંજૂર થી. સો હો ચુકી. ખુદા તુજસે ખૂશ ઓર ઉન દોનુંસે નારાઝ હુવા.

છાઈદા :- સોચના ચાહિયે કે ઉન દોનુંકો નામુકીકા નતીજા મિલા કે તમામ માલ છિન ગયા, ઓર જેસે લે વેસે હી રેહ ગયો. ખુદા ઉનસે નારાઝ હુવા ઓર દુનિયા ઓર આખિરત દોનુંમૈ નાકામ રહે. ઓર ઈસ સમ્પત્તીકો મુકકી વજહસે કયા બદલા મિલા

કે માલ બચા રહ્યાં ઓર ખુદા ઉસે ખૂશ હુવા. ઓર દુનિયા ઓર આબિરતમે પૂરી કામિયાબી ભી મિલી.

ત્રીસરી કહાની

એક બાર હજરત ઉમ્મે સલમા (રદિ.) કે પાસ કહીસે કુછ ગોશ્ત આયા. ઓર ખારે નબી (સ.અ.વ.) કો ગોશ્ત બહોત અચ્છા લગતા થા. ઇસ લિયે ઉમ્મે સલમા (રદિ.) ને ખાદિમા (નોકરાની) સે કરમાયા કે ગોશ્ત તાકમે રખ દે. શાયદ હજરત ખાના પસંદ કરે. ઉસને તાકમે રખ દિયા. ઇતનેમે એક માંગનેવાલા આયા ઓર ફરવાડે પર ખલે હોકર આવાઝ દી, ભેજો અલ્લાહકે નામ પર, ખુદા બરકત કરે. પરમેસે જવાબ આયા, ખુદા તુઝકો ભી બરકત દે. ઇસ લફઝમે યે ઇશારા હે કે કોઈ ચીઝ દેનેકો ખીજૂદ નહી હે. વો માંગનેવાલા ચલા ગયા.

ઇતનેમે અલ્લાહકે રસૂલ (સ.અ.વ.) તરરીફ લાએ. કરમાયા અય ઉમ્મે સલમા ! તુમહારે પાસ ખાનેકી કોઈ ચીઝ હે? ઉન્હોને કહ્યા હાં, ઓર ખાદિમા (નોકરાની) સે કહ્યા જા આપકે લિયે ગોશ્ત લે આ. વો ગોશ્ત લેને ગઈ, કયા દેખતી હે કે વહાં ગોશ્તકા તો નામ ભી નહી હે, સિર્ફ એક સફેદ પત્થરકા ટુકડા રખ્યા હે. આપને કરમાયા કે તુમને માંગનેવાલેકો ન દિયા થા, ઇસ લિયે વો ગોશ્ત પત્થર બન ગયા.

ફાઈદા :- ગૌર કીજિયે, ખુદાકે નામ પર ન દેનેકી યે નફૂસત હુઈ કે ઇસ ગોશ્તકી સૂરત બિગબ જઈ ઓર પત્થર બન ગયા. ઇસી તરહ જો સખ્સ માંગનેવાલેસે બહાના કરકે ખૂદ ખાતા હે વો પત્થર ખા રહ્યા હે, જિસ્કા યે અસર હે કે પત્થર દિલી ઓર દિલકી સખ્તી બખ્તી ચલી જાતી હે. ચૂંકે હુઝૂર (સ.અ.વ.) કી બીવીયોંકે સાથ ખુદા તઆલાકી બળી ઇનાયત ઓર રહમત હે, ઇસ લિયે ઇસ ગોશ્તકી સૂરત ખુલી નિગાહમે બદલ દી, તાકે ઉસકે ઇસ્તેમાલસે બચી રહે.

ચોથી કહાની

ખારે નબી (સ.અ.વ.) કી આદત થી કે ફજરકી નમાઝ પછકર અપને સાથિયોંકી તરફ રૂખ કરતે ઓર ફરમાતે કે તુમમેસે રાતકો કિસીને કોઈ ખ્વાબ તો નહીં દેખા ? અજર કોઈ દેખતા તો બતા દિયા કરતા થા. આપ ઉસકા કુછ કલ (તા'બીર) બતા દિયા કરતે થે. આદતકે મુતાબિક એક બાર સબસે પૂછા કે કિસીને કોઈ ખ્વાબ દેખા હે? સબને કહ્યા નહીં દેખા. આપને કરમાયા, મેંને આજ રાત એક ખ્વાબ દેખા હે કે દો આફમી મેરે પાસ આએ ઓર મેરા હાથ પકળકર મુઝકો એક પાકીઝા ઝમીન પર લે ચલે. દેખતા હું કે એક આદમી બેઠા હુવા હે ઓર ફૂસરા ખળા હે, ઓર ઉસકે હાથમે લોહોના ઝમ્બૂર હે. (થા'ની એક ઓઝાર જિસ્સે મેંમ થા'ની ખીલીકો નિકાલા જાતા હે). ઇસ બેઠે હુએકે કલે

(જામળે) કો ઉસે ચીર રહ્યો છે, પહાં તકકે ગુટી તક જા પહોંચતા હો. ફિર દુસરેકે સાથ લી પેલી મઆમલા કર રહ્યો છે, ફિર વો કલ્લા ઉસકા દુરુસ્ત હો જાતા હો, ફિર ઉસકે સાથ એસા હી કરતા હો. મૈને પૂછા, યે કયા બાત હે? વો દોનું આદમી બોલે, આગે ચલો. હમ આગે ચલે, પહાં તક કે એક એસે શખ્સ પર મુઝર હુવા જો લેટા હુવા હો ઓર ઉસકે સર પર એક આદમી બળા ભારી પત્થર લિયે હુએ ખળા હો. ઉસે ઉસકા સર બળે ઝોરસે ફોળતા હો, જમ વો પત્થર ઉસકે સર પર દે મારતા હો પત્થર લુણકકર દૂર જા ગિરતા હો. જમ વો ઉસકે ઉઠાનેકે લિયે જાતા હો તો લીટકર ઉસકે પાસ આને નહી પાતા કે ઉસકા સર ફિર અચ્છા ભલા જેસા થા વેસા હી હો જાતા હો, ઓર વો ફિર ઉસકો ઉસી તરફ ફોળતા હો. મૈને પૂછા યે કયા હે? વો દોનું બોલે આગે ચલો.

હમ આગે ચલે, પહાં તક કે હમ માર (ગુફા) મેં પહોંચે જો તાનૂર જેસા થા, નીચેસે ચીળા થા ઓર ઉપરસે તંજ. ઉસમેં આગ જલ રહી હો, ઓર ઉસમેં બહોતસે નંગે મર્દ ઓર ઓરતે ભરી હુઈ હો, ફિસ વક્ત વો આગ ઉપરકો ઉકતી હો ઉસકે સાથ હી વો સબ ઉઠ જાતે હો, પહાં તક કે નિકલનેકે કરીબ હો જાતે હો. ફિર ફિસ વક્ત બેઠતી હો વો લી નીચે ચલે જાતે હો. મૈને પૂછા, યે કયા હે? વો દોનું બોલે, આગે ચલો. હમ આગે ચલે. પહાં તક કે એક ખૂનકી નહર પર પહોંચે. ઉસકે બીચમેં એક આદમી બળા હો, ઓર નહરકે કિનારે પર એક આદમી બળા હો, ઓર ઉસકે સામને બહોતસે પત્થર પળે હો. વો નહરકે અંદરવાલા આદમી નહરકે કિનારેકી તરફ આતા હો ઓર ફિસ વક્ત નિકલના ચાહતા હો તો કિનારેવાલા આદમી ઉસકે મુંઠ પર એક પત્થર ઇસ ઝોરસે મારતા હો કે વો આદમી પેલલી જગહ પર જા પહોંચતા હો. ફિર જમ કભી વો નિકલના ચાહતા હો ઉસી તરફ પત્થર મારકર ઉસે હટા દેતા હો. મૈને પૂછા યે કયા હે? વો બોલે, આગે ચલો.

હમ આગે ચલે. પહાં તક કે એક હરે બાગમેં જા પહોંચે. ઉસમેં એક બળા દરખ્તા હો, ઓર ઉસકે નીચે એક બુખ્કા આદમી ઓર બહોતસે બચ્ચે બેઠે હો. ઓર દરખ્તાકે કરીબ એક ઓર આદમી બેઠા હુવા હો. ઉસકે સામને આગ જલ રહી હો ઓર વો ઉસકો થોંક રહ્યો હો. ફિર વો દોનું મુઝકો ચલ્લાકર દરખ્તાકે ઉપર લે ગએ, ઓર એક ઘર દરખ્તાકે બીચમેં બહોત ખૂબસૂરત બન રહ્યો થા ઉસમેં લે ગએ. મૈને એસા ઘર કંભી નહી દેખા થા. ઉસમેં મર્દ, બુખ્કે, જવાન ઓર ઓરતે ઓર બચ્ચે બહોતસે હો. ફિર ઉસે બાહિર લાકર ઓર ઉપર લે ગએ. વહાં એક ઘર પેલલે ઘરસે લી અચ્છા થા ઉસમેં લે ગએ. ઉસમેં બુખ્કે ઓર જવાન હો. મૈને ઉમ દોનું આદમીયોસે કહ્યો કે તુમને મુઝકો તમામ રાત કિરાયા. અબ બતાઓ યે સબ કયા ભેદ હો?

ઉઘોંને કહ્યો કે વો આદમી જો તુમને દેખા થા કે ઉસકે કલ્લે ચીરે જાતે હો વો આદમી જૂઠા હો, જૂઠી બાતે કરતા થા ઓર વો બાતે પૂરી દુનિયામેં મશહૂર હો જાતી લી. ઉસકે સાથ કિયામત તક ઇસી તરફ કરતો રહેંગે. ફિસકા સર ફોળતે હુએ દેખા વો એસા આદમી હો કે અલ્લાહ તઆલાને ઉસકો કુર્આનકા ઇલ્મ દિયા, વો રાતકો ઉસે ચાકિલ

હોકર સો રહ્યા, ઓર દિનકો ઉપર અમલ ત ક્રિયા, ક્રિયામત તક ઉમકે સાથ ચેલી મઆમલા રહેગા. જિનકો તુમને આગકી ખોલમે દેખા વો જિન્ના કરનેવાલે લોગ હૈ. ઓર જિલકો ખૂનકી નહરમે દેખા વો સૂદ (વ્યાજ) ખાનેવાલા હૈ. દરખતકે નીચે જો બુબ્હેસે લે વો હઝરત ઇબ્રાહીમ (અલૈ.) ચે. ઓર ઉનકે આસપાસ જો બચ્ચે દેખે વો લોગોંકી નાબાલિગ ઓલાદ હૈ. ઓર જો આગ પોંક રહ્યા હૈ વો માસિકે દારોગા (દોઝખકા સરદાર) હૈ. ઓર પેહલા ઘર જિલમે અલી આપ દાખિલ હુએ મુસલમાનોંકા હૈ, ઓર ચે દૂસરા ઘર શહીદોંકા હૈ, ઓર ચે જિબ્રાઇલ હું, ઓર ચે મીકાઇલ હૈ. ફિર બોલે સર ઉપર ઉઠાઓ. મૈને સર ઉઠાયા તો મેરે ઉપર એક સહેદ બાદલ દિખાઈ દિયા, બોલે ચે તુમહારા ઘર હૈ. મૈને કહ્યા, મુજે છોળો મૈ અપને ઘરમે દાખિલ હો જાઉં. બોલે, અલી તુમહારી ઉમ્ર બાકી હૈ, પૂરી નહી હુઈ. અગર પૂરી હો ચુકતી તો અલી ચલે જાતે.

કાઈદા :- જાનના ચાહિયે કે નબિયોંકા ખ્યાલ વહી હોતા હૈ. ચે તમામ વાકિઆત સચ્ચે હૈ. ઇસ હદીસસે કઈ ચીજોં મા'લૂમ હુઈ.

એક જૂઠકે બારેમે કે સઝા કેસી હૈ,

દૂસરે આલિમ બગૈર અમલકે બારેમે,

તીસરે જિનાકે બારેમે,

ચોથે સૂદકે બારેમે,

પુદા સબ મુસલમાનોંકો ઇન કામોંસે બચાએ રખો.

અકીદોં'કા બયાન

અકીદા નં. ૧ :- તમામ આલમ પેહલે બિલકુલ નાપેદ થા ફિર અલ્લાહ તઆલાકે પેદા કરનેસે મોજૂદ હુવા.

અકીદા નં. ૨ :- અલ્લાહ એક હૈ, વો કિસીકા મોહતાજ નહી, ન ઉસને કિસીકો જના, ન વો કિસીસે જના ગયા, ન કોઈ ઉસકી બીવી હૈ. કોઈ ઉનકે મુકાબલેકા નહી.

અકીદા નં. ૩ :- વો હમેશાસે હૈ ઓર હમેશા રહેગા.

અકીદા નં. ૪ :- કોઈ ચીજ ઉસકે જેસી નહી, વો સબસે નિચાલા હૈ.

અકીદા નં. ૫ :- વો જિન્દા હૈ, હર ચીજ પર ઉસકો કુદરત હૈ. કોઈ ચીજ ઉસકે ઇસ્મસે બાહિર નહી. વો સબ કુછ દેખતા હૈ, સુનતા હૈ, કલામ કરમાતા હૈ. ઉસકા કલામ હમ લોગોંકે કલામકી તરહ નહી. જો ચાહે કરતા હૈ કોઈ ઉસકો રોક-ટોક કરનેવાલા નહી. વોહી પૂજનેકે કાબિલ હૈ, ઉસકા કોઈ સાગી નહી. અપને બંદોં પર મહેરબાન હૈ, બાદશાહ હૈ, સબ એબોંસે પાક હૈ, વોહી અપને બંદોંકો સબ આજતોંસે બચાતા હૈ. વોહી

૧. ફિલસે માનને ઓર જ્ઞાનસે ઇકસાર કરનેકા નામ અકીદા હૈ. ઇસ્લામ ઉન તમામ બાતોંકો માનને ઓર ઇકસાર કરનેકો અકીદા કેહતા હૈ જો બુનિયાદ હૈ, જેસે પુદાકો એક માનના, હઝરત મુહમ્મદ (સ.અ.વ.) કો આબિરી નબી માનના વગૈરહ.

ઇજ્જતવાલા હે, બળ્હાઈવાલા હે, સારી ચીજોંકા પેદા કરનેવાલા હે, ઉસકા કોઈ પેદા કરનેવાલા નહી, ગુનાહોંકા બખ્શાનેવાલા હે, ઝબરદસ્ત હે, બહોત દેનેવાલા હે, રોઝી પહોંચાનેવાલા હે, જિસકી રોઝી ચાહે તંગ કર દે, ઓર જિસકી ચાહે ઝિયાદહ કર દે, જિસકો ચાહે પસ્ત (ઝલીલ) કર દે, જિસકો ચાહે બુલંદ કર દે, જિસકો ચાહે ઈજ્જત દે ઓર જિસકો ચાહે ઝિલ્લત દે. ઈન્સાફ કરનેવાલા હે, બળે તહમ્મુલ (બરદાશતવાલા) હે. બિદમત ઓર ઈબાદતકી કદરદાની કરનેવાલા હે, દુઆકો કબૂલ કરનેવાલા હે, સુનનેવાલા હે, વો સબ પર હાકિમ હે, ઉસપર કોઈ હાકિમ નહી, ઉસકા કોઈ કામ હિકમતસે ખાલી નહી, વો સબકા કામ બનાનેવાલા હે, ઉસીને સબકો પેદા કિયા હે, વોહી કિયામતમે ફિર પેદા કરેગા, વોહી જિલાતા (ઝિન્દા કરતા) હે, વોહી મારતા હે, ઉસકી નિશાનીયોં ઓર કારીગરીયોંકો સબ જાનતે હે. ઉસકી ઝાતકી બારીકીકો કોઈ નહીં જાન સકતા. ગુનાહ કરનેવાલોંકી તીબા કબૂલ કરતા હે. જો સઝાકે કાબિલ હે ઉનકો સઝા દેતા હે, વોહી હિદાયત કરતા હે. દુનિયામે જો કુછ હોતા હે ઉસીકે હુકમસે હોતા હે, બગેર ઉસકે હુકમકે કોઈ પતા નહીં હિલ સકતા, ન વો સોતા હે ન ઉંધતા હે, વો પૂરી કાઈનાતકી હિકમતસે ચક્તા નહી, વોહી સબ ચીજોંકો થામે હુએ હે. ઈસી તરહ તમામ અચ્છી ઓર કમાલકી કારીગરીયાં ઉસમે હે. જૈબકા જાનનેવાલા હે.

અકીદા નં. ૬ :- ઉસકી સબ સિફતે હમેશાસે હે ઓર હમેશા રહેંગી, ઓર ઉસકી કોઈ સિફત કબી જા નહીં સક્તી.

અકીદા નં. ૭ :- મખ્બૂકકી સિફતોંસે વો પાક હે, ઓર કુર્આન ઓર હદીસમે કુછ જગહોં પર જો એસી બાતોંકી ખબર દી ગઈ હે તો ઉનકા મતલબ અલ્લાહકે હવાલે કરે કે વોહી ઉસકી હકીકત જાનતા હે. ઓર હમ ખોદ કુરેદ કિયે બગેર ઈસ તરહ ઈમાન લાતે હે ઓર યકીન કરતે હે કે જો કુછ ઈસકા મતલબ હે વો ઠીક ઓર બરહક હે, ઓર યેહી બાત બેહતર હે યા ઈસકે કુછ મુનાસિબ મતલબ લગા લે, જિસ્સે યે સમજમે આ જાએ.

અકીદા નં. ૮ :- કાઈનાતમે જો કુછ ભલા બુરા હોતા હે સબકો અલ્લાહ તઆલા ઉસકે હોનેસે પેહલે હમેશાસે જાનતા હે. ઓર અપને જાનનેકે લિહાઝસે ઉસકો પેદા કરતા હે. તકદીર ઈસીકા નામ હે. ઓર બુરી ચીજોંકો પેદા કરનેમે બહોતસે ભેદ હે, જિનકો હર એક નહીં જાનતા.

અકીદા નં. ૯ :- બંદોંકો અલ્લાહ તઆલાને સમજ ઓર ઈરાદા દિયા હે જિસ્સે વો સવાબ ઓર અઝાબકે કામ અપને ફિલસે કરતે હે. મગર બંદોંકો કિસી કામકે પેદા કરનેકી તાક્ત નહીં હે. ગુનાહકે કામસે અલ્લાહ તઆલા નારાઝ ઓર સવાબકે કામસે ખુશ હોતે હે.

અકીદા નં. ૧૦ :- અલ્લાહ તઆલાને બંદોંકો એસે કામકા હુકમ નહીં દિયા જો બંદોંસે ન હો સકે.

અકીદા નં. ૧૧ :- કોઈ ચીજ ખુદાકે જિંમ્મે ઝરૂરી નહી. ઓર જો કુછ મહેરબાની કરે ઉસકા ફઝલ (મહેરબાની) હે.

અકીદા નં. ૧૨ :- બહોતસે પેગમ્બર અલ્લાહ તઆલાકે ભેજે હુએ બંદોંકો સીધી રાહ બતવાને આમે, ઓર યે સબ મુનાહોંસે પાક હૈ. ઉનકી ગિનતી પૂરી તરહ અલ્લાહહીકો મા'લૂમ હે. ઉનકી સમ્માઈ બતવાનેકો અલ્લાહ તઆલાને ઉનકે હાથોં એસી નઈ નઈ મુશ્કિલ મુશ્કિલ બાતેં ઝહિર કી જો ઓર લોગ નહી કર સકતે. એસી બાતોંકો મોઅજિઝ કેહતે હૈ.

ઉનમેં સબસે પેહલે આદમ (અલે.) હે. ઓર સબકે બા'દ મુહમ્મદ (સ.અ.વ.) હૈ, ઓર બાકી બીચમેં હુએ.

ઇનમેંસે બા'ઝ બહોતસે મરહૂર હૈ, જેસે હઝરત નૂહ (અલે.), ઇબ્રાહીમ (અલે.), ઇસ્હાક (અલે.), ઇસ્માઈલ (અલે.), યાકૂબ (અલે.), યૂસુફ (અલે.), દાઉદ (અલે.), સુલેમાન (અલે.), અય્યૂબ (અલે.), મૂસા (અલે.), હારૂન (અલે.), ઝકરિયા (અલે.), ઇસા (અલે.), ઇલ્યાસ (અલે.), યૂનુસ (અલે.), લૂત (અલે.), ઇદરીસ (અલે.), સુલકિફલ (અલે.), સાલેહ (અલે.), હૂદ (અલે.) ઓર શુએબ (અલે.).

અકીદા નં. ૧૩ :- સબ પેગમ્બરોંકી ગિનતી અલ્લાહ તઆલાને કિસીકો નહીં બતાઈ, ઇસ લિધે યે અકીદા રખે કે અલ્લાહ તઆલાકે ભેજે હુએ જિતને પેગમ્બર હૈ હમ ઉન સબ પર ઇમાન લાતે હૈ જો હમકો મા'લૂમ હે ઉનપર ભી ઓર જો નહીં મા'લૂમ ઉનપર ભી.

અકીદા નં. ૧૪ :- પેગમ્બરોંમેં બા'ઝકા રૂતબા બા'ઝસે બધા હે. સબસે ઝિયાદહ રૂતબા હમારે પેગમ્બર મુહમ્મદ મુસ્તફા (સ.અ.વ.) કા હે, ઓર આપકે બા'દ કોઈ નયા પેગમ્બર નહી આ સકતા. કિયામત તક જિતને આદમી ઓર જિન્નાત હોંમે આપ સબકે પેગમ્બર હૈ.

અકીદા નં. ૧૫ :- હમારે પેગમ્બર (સ.અ.વ.) કો અલ્લાહ તઆલાને જાગતેમેં જિસમકે સાથ મક્કાસે બેતુલ મુકદ્દસમેં ઓર વહાંસે સાતોં આસમાનોં પર, ઓર વહાંસે જહાં તક અલ્લાહકો મંઝૂર હુવા પહોંચાયા, ઓર ફિર મક્કામેં પહોંચા દિયા. ઉસે મેઅરાજ કેહતે હૈ.

અકીદા નં. ૧૬ :- અલ્લાહ તઆલાને બા'ઝ મખ્લૂકકો નૂરસે પેદા કરકે ઉનકો હમારી નઝરોંસે છુપા દિયા હે. ઉનકો ફરિશ્તે કેહતે હૈ. બહોતસે કામ ઉનકે હવાલે હૈ. વો કબી અલ્લાહકે હુકમકે ખિલાફ કોઈ કામ નહી કરતે. જિસ કામમેં લગા દિયા હે ઉસમેં લગે હૈ. ઉનમેં ચાર ફરિશ્તે બહોત મરહૂર હૈ. હઝરત જિબ્રઈલ (અલે.), હઝરત મીકાઈલ (અલે.), હઝરત ઇસરાફીલ (અલે.) ઓર હઝરત-ઇઝરાઈલ (અલે.).

અલ્લાહ તઆલાને બા'ઝ મખ્લૂકકો આગસે બનાયા હે, વો ભી હમકો દિખાઈ નહી દેતે. ઉનકો જિન્ન કેહતે હૈ. ઉનમેં અચ્છે ઓર બુરે સબ તરહકે હોતે હૈ. ઉનકે

ઓલાદતી હોતી હે, ઉનમેં સબસે ઝિયાદત મશહૂર ખબીસ ઇબ્લીસ પા'ની શેતાન હે.

અકીદા નં. ૧૭ :- મુસલમાન જબ ખૂબ ઇબાદત કરતા હે ઓર ગુનાહોસે બચતા હે, ઓર દુનિયાસે મુહબ્બત નહી રખતા, ઓર પેગમ્બર (સ.અ.વ.) કી હર તરફ ખૂબ સાબે'દારી કરતા હે તો વો અલ્લાહ તઆલાકા દોસ્ત ઓર ખ્યારા હો જાતા હે. એસે શખ્સકો વલી કેહતે હે. એસે શખ્સસે કબી એસી એસી ખાતે હોને લગતી હે જો દુશરોસે નહી હો સક્તી. ઉન ખાતોંકો કરામત કેહતે હે.

અકીદા નં. ૧૮ :- વલી કિતનેહી બજે દરજેકો પહોંચ જાએ મગર નબીકે બરાબર નહી હો સક્તા.

અકીદા નં. ૧૯ :- વલી ખુદાક કિતના હી ખ્યારા હો જાએ મગર જબ તક હોશ ઓર હવાસ બાકી હે, શરીઅતકા પાબંદ રેહના ફર્જ હે. નમાઝ, રોઝા, ઓર કોઈ ઇબાદત મઆફ નહી હોતી. જો ગુનાહકી ખાતે હે વો ઉસકે લિયે દુરસ્ત નહી હો જાતી.

અકીદા નં. ૨૦ :- જો શખ્સ શરીઅતકે ખિલાફ હો વો ખુદાકા દોસ્ત નહી હો સક્તા, અગર ઉસકે હાથસે કોઈ તઅજજુબકી ખાત દિખાઈ દે યા તો વો જાદૂ હે યા નફસ યા શેતાનકા પંથા હે, ઇસમેં અકીદા ન રખના ચાહિયે.

અકીદા નં. ૨૧ :- વલી લોગોંકો કુછ બેદકી ખાતે સોતે જાગતેમેં મા'લૂમ હો જાતી હે, ઉસકો કરફ યા ઇબ્કામ કેહતે હે, અગર વો શરીઅતકે મુતાબિક હે તો કબૂલ હે, ઓર અગર શરીઅતકે ખિલાફ હે તો રદ (બાતિલ) હે.

અકીદા નં. ૨૨ :- અલ્લાહ ઓર રસૂલ (સ.અ.વ.) ને દીનકી સબ ખાતે કુર્આન ઓર હદીસમેં બંદોંકો બતા દી, અબ કોઈ ખાત દીનમેં નિકાલના દુરસ્ત નહી. એસી નઈ ખાતકો બિદઅત કેહતે હે. બિદઅત બહોત બધા ગુનાહ હે.

અકીદા નં. ૨૩ :- અલ્લાહ તઆલાને બહોતસી છોટી બબી કિતાબેં આસમાનસે જિખઈલ (અલે.) કી મઅરફત બહોતસે પેગમ્બરોં પર ઉતારી, તાકે પે અપની અપની ઉમ્મતોંકો દીનકી ખાતે બતલાયે-સુનાયે. ઉનમેં ચાર કિતાબેં બહોત મશહૂર હે. તૌરેત હઝરત મુસા (અલે.) કો મિલી. ઝબૂર હઝરત દાઉદ (અલે.) કો, ઇન્જીલ હઝરત ઇસા (અલે.) કો, કુર્આન હમારે પેગમ્બર મુહમ્મદ (સ.અ.વ.) કો મિલી. ઓર કુર્આન મજીદ આખરી કિતાબ હે. અબ કોઈ કિતાબ આસમાનસે ન આએગી. કિયામત તક કુર્આન મજીદ હી કા.હુકમ ચલતા રહેગા.

દુસરી કિતાબોંકો ગુમરાહ લોગોંને બહોત કુછ બદલ ડાલા હે, મગર કુર્આન મજીદકી લિફઝતકા અલ્લાહને વા'દા કરમાયા હે, ઉસકો કોઈ નહી બદલ સક્તા.

અકીદા નં. ૨૪ :- હમારે પેગમ્બર (સ.અ.વ.) કો જિસ જિસ મુસલમાનને દેખા હે ઉનકો સહાબી કેહતે હે. ઉનકી બબી બબી બુરુજિયાં આઈ હે, ઉન સબસે મુહબ્બત ઓર અશ્વા ગુમાન રખના ચાહિયે. અગર ઉનકા આપસમેં કોઈ લખાઈ-ઝગળા સુનનેમેં આએ તો ઉસકો ભૂલ-ચૂક સમજે, ઉનકી કોઈ બુરાઈ ન કરે, ઉન સબમેં સબસે

બખ્ષકર ચાર સહાબી હૈં. હઝરત અબૂબકર સિદીક (રદિ.). યે હમારે પેગમ્બર સાહબકે બા'દ ઉનકી જગહ પર બેઠે ઓર દીનકા બન્દોબસ્ત કિયા, ઇસ લિયે પેહલે ખલીફા કેહલાએ. તમામ ઉમ્મતમેં યે સબસે બેહતર હૈં.

ઉનકે બા'દ હઝરત ઉમર (રદિ.), યે દુસરે ખલીફા હૈં. ઉનકે બા'દ હઝરત ઉસમાન (રદિ.) યે તીસરે ખલીફા હૈં. ઉનકે બા'દ હઝરત અલી (રદિ.) યે ચોથે ખલીફા હૈં.)

અકીદા નં. ૨૫ :- સહાબીકા ઇતના બળા રૂતબા હે કે બળેસે બળા વલી તબી અદના દરજે (છોટે દરજે) કે સહાબીકે બરાબર મરતબામેં નહીં પહોંચ સક્તા.

અકીદા નં. ૨૬ :- પેગમ્બર સાહબકી ઓલાદ ઓર બીવિયાં સબ ઇઝઝતકે કાબિલ હૈં. ઓલાદમેં સબસે બળા મરતબા હઝરત ફાતિમા (રદિ.) કા હૈ, ઓર બીવિયોમેં હઝરત ખદીજા (રદિ.) ઓર હઝરત આઈશા (રદિ.) કા હૈ.

અકીદા નં. ૨૭ :- ઇમાન જબ દુરૂસ્ત હોતા હે કે અલ્લાહ ઓર અલ્લાહકે રસૂલ (સ.અ.વ.) કો સબ બાતોમેં સચ્ચા સમજે ઓર ઇન સબકો માન લે. અલ્લાહ ઓર અલ્લાહકે રસૂલ (સ.અ.વ.) કી કિસી બાતમેં શક કરના, ઉસકો ઝુઠલાના યા ઉસમેં એબ લગાના, યા ઉસકે સાથ મઝાક ઉઘાના ઇન સબ બાતોસે ઇમાન જાતા રેહતા હે.

અકીદા નં. ૨૮ :- કુર્આન ઓર હદીસકે ખુલે ખુલે મતલબકો ન માનના ઓર એંચ પેંચ કરકે (માર મરોજકર) અપને મતલબ બનાનેકો માઅના લખના બદદીનીકી બાત હે.

અકીદા નં. ૨૯ :- ગુનાહકે હલાલ સમજનેસે ઇમાન જાતા રેહતા હે.

અકીદા નં. ૩૦ :- ગુનાહ ચાહે કિતના બળા હો જબ તક ઉસકો બુરા સમજતા રહે ઇમાન નહી જાતા. હાં કમજોર હો જાતા હે.

અકીદા નં. ૩૧ :- અલ્લાહ તઆલાસે નિરર હો જાના, નાઉમ્મીદ હો જાના કુફ હે.

અકીદા નં. ૩૨ :- કિસીસે ગેબકી બાતેં પૂછના ઓર ઉસકા યકીન કર લેના કુફ હે.

અકીદા નં. ૩૩ :- ગેબકા હાલ સિવાએ અલ્લાહ તઆલાકે કોઈ નહી જાનતા. હાં નબિયોંકો વહી સે ઓર વલિયોંકો કશફ ઓર ઇલ્લામસે, ઓર આમ લોગોંકો નિશાનીયોંસે કુછ બાતેં મા'લૂમ હો જાતી હૈં.

અકીદા નં. ૩૪ :- કિસીકા નામ લેકર કાફિર કેહના યા લા'નત કરના બળા ગુનાહ હે. હાં યે કેહ સક્તે હૈં કે ઝાલિમોં પર લા'નત, ઝૂલોં પર લા'નત. મગર જિનકા નામ લેકર અલ્લાહ ઓર અલ્લાહકે રસૂલ (સ.અ.વ.) ને લા'નત કી હે યા ઉનકે કાફિર હોનેકી ખબર દી હે ઉનકો કાફિર મલખીન કેહના ગુનાહ નહીં.

અકીદા નં. ૩૫ :- જબ આદમી મર જાતા હે, અગર દુન્યાયા જાએ તો દુન્યાનેકે બા'દ ઓર અગર ન દુન્યાયા જાએ તો કિસ હાલમેં હો ઉસકે પાસ દો ફરિસ્તે જિનમેં

એક મુન્કર, દૂસરેકો નકીર કેહતે હેં. આકર પૂછતે હેં, તેરા પરવરદિગાર કોન હે ? તેરા દીન કયા હે ? હઝરત મુહમ્મદ (સ.અ.વ.) કે બારેમે પૂછતે હે કે યે કોન હે ? અગર મુરદા ઇમાનદાર હો તો ઠીક ઠીક જવાબ દેતા હે. ફિર ઉસકે લિયે સબ તરહકા ચેન હે. જન્મતકી તરહકી ખિકકી ખોલ દેતે હેં, જિસમેંસે ઠંડી ઠંડી હવા ઔર ખૂશ્બુ આતી હે, ઔર વો મજેમેં પળકર સોતા હે. ઔર અગર મુરદા ઇમાનદાર ન હો તો વો સબ બાતોમેં કેહતા હે કે મુઝે કુછ ખબર નહીં, ઉસપર બળી સખ્તી ઔર અઝબ ક્રિયામત તક હોતા રેહતા હે, ઔર બા'ઝકો અલ્લાહ તઆલા યે ઇન્શિહાન મઆફ કર દેતા હે, મગર યે સબ બાતો મુરદેકો મા'લૂમ હોતી હેં. હમ લોગ નહીં દેખતે. જેસે સોતા આદમી ખ્યાબમેં સૂબ કુછ દેખતા હે ઔર જાગતા આદમી ઉસકે પાસ બે-ખબર બેઠા રેહતા હે.

અકીદા નં. ૩૬ :- મરનેકે બા'દ હર રોઝ સુબહ ઔર શામ મુરદેકા જો ઠિકાના હે દિખા દિયા જાતા હે. જન્મતકો જન્મત દિખલાકર ખૂશખબરી દેતે હેં, ઔર દોઝખીકો દોઝખ દિખલાકર હઝરત બખ્શાતે હેં.

અકીદા નં. ૩૭ :- મુરદેકે લિયે દુઆ યા કુછ ખેરાત વગેરહ બખ્શાનેસે ઉસકો સવાબ પહોંચતા હે, ઇસ્સે ઉસકો બખા ફાઈદા હોતા હે.

અકીદા નં. ૩૮ :- અલ્લાહ ઔર અલ્લાહકે રસૂલ (સ.અ.વ.) ને જિતની નિશાનિયાં ક્રિયામતકી બતલાઈ હેં, સબ ઝરૂર હોનેવાલી હેં. ઇમામ મેહદી (અલૈ.) ઝાહિર હોંગે ઔર ખૂબ ઇન્સાફસે બાદશાહી કરેંગે, કાના દજજાલ નિકલેગા ઔર દુનિયામેં બહોત ફસાદ મચાએગા, ઉસકો મારનેકે વાસ્તે હઝરત ઇસા (અલૈ.) આસમાનસે ઉતરેંગે ઔર ઉસકો માર ડાલેંગે. યાજુજ-માજુજ બળે ઝબરદસ્ત લોગ હે, યો તમામ ઝમીન પર ફેલ પળેંગે ઔર બળા ઉધમ મચાએંગે, ફિર ખુદાકે કહરસે હલાક હોંગે. એક અઝબ તરહકા જાનવર ઝમીનસે નિકલેગા ઔર આદમિયોસે બાતો કરેગા, પશ્ચિમકી તરહસે સૂરજ નિકલેગા, કુરઆન મશ્હુદ ઉઠ જાએગા ઔર થોળે દિનોમેં મુસલમાન મર જાએંગે ઔર તમામ દુનિયા કાફિરોસે ભર જાએગી. ઔર ઇસકે સિવા ઔર બહોતસી બાતો હોંગી.

અકીદા નં. ૩૯ :- જબ સારી નિશાનિયાં પૂરી હો જાએંગી તો ક્રિયામતકા સામાન શુરૂ હોગા. હઝરત ઇસરાફીલ (અલૈ.) ખુદાકે હુકમસે સૂર ફૂકેંગે, યે સૂર એક બહોત બળી ચીઝ સીંગકી શકલ પર હે. ઔર ઇસ સૂરકે ફૂકનેસે તમામ ઝમીન ઔર આસમાન ફટકર ટુકળે ટુકળે હો જાએંગે, તમામ મખ્બૂક (જીવ-જંતુ) મર જાએંગે ઔર જો મર ચુકે હેં ઉસકી રૂહે બે-હોશ હો જાએંગી, મગર અલ્લાહ તઆલાકો જિનકા બચાના મંજૂર હે વો અપને હાલ પર રહેંગે. એક મુદત ઇસી હાલત પર ગુઝર જાએંગી.

અકીદા નં. ૪૦ :- ફિર જબ અલ્લાહ તઆલાકો મંજૂર હોગા કે તમામ કાઈનાત ફિર પેદા હો જાએ તો દૂસરી બાર ફિર સૂર ફૂકા જાએગા, ઉસ્સે ફિર સારી કાઈનાત પેદા હો જાએંગી, મુરદે ઝિન્દા હો જાએંગે ઔર ક્રિયામતકે મેદાનમેં સબ ઇકઠે હોંગે ઔર

વહાંકી તકલીફોસે ધભરાકર સબ પેગમ્બરોંકે પાસ સિફારિશ કરાને જાએંગે. આખિર હમારે પેગમ્બર સાહબ (સ.અ.વ.) સિફારિશ કરેંગે, તરાજૂ ખળી કી જાએંગી, બુરે-તલે અમલ તોલે જાએંગે, ઉનકા હિસાબ હોગા, કુછ બજેર હિસાબ હી જન્મતમે જાએંગે, નેહોંકા નામએ આ'માલ દાહને હાથમે ઔર બુરોંકા બાએ હાથમે દિયા જાએગા. પેગમ્બર સાહબ (સ.અ.વ.) અપની ઉમ્મતકો હોએ કૌસર'કા પાની પિલાએંગે જો દૂધસે ઝિયાદહ સુફેદ ઔર શહદસે ઝિયાદહ મીઠા હોગા, પુલ સિરાત' પર ચલના હોગા. જો નેક લોગ હે વો ઉસે પાર હોકર બેહિશ્તમે પહોંચ જાએંગે. જો બુરે હે વો ઉસપર સે દોઝખમે ઝિર પવેંગે.

અકીદા નં. ૪૧ :- દોઝખ પેદા હો ચુકી હે, ઉસમે સાંપ-બિચૂર ઔર તરહ તરહકા અઝાબ હે. દોઝખિયોંમેસે જિનમે ઝરાલી ઇમાન હોગા વો અપને આ'માલકી સજા ભુગતકર પેગમ્બરોં ઔર બુજુર્ગોંકી સિફારિશસે નિકલકર બેહિશ્તમે દાખિલ હોંગે, ચાહે કિતનેહી બજે ગુનેહગાર હો. ઔર જો કાફિર ઔર મુશરિક હે વો ઉસમે હમેશા રહેંગે ઔર ઉનકો મોતલી ન આએગી.

અકીદા નં. ૪૨ :- બેહિશ્ત (જન્મત) લી પેદા હો ચુકી હે, ઔર ઉસમે તરહ તરહકે સૈન ઔર નેઅમતોં હે. બેહિશ્તિયોંકો કિસી તરહકા ડર ઔર ગમ ન હોગા ઔર વો ઉસમે હમેશા રહેંગે, ન ઉસમે સે નિકલેંગે ઔર ન વહાં મરેંગે.

અકીદા નં. ૪૩ :- અલ્લાહ તઆલાકો ઇંખિયાર હે કે છોટે ગુનાહ પર સજા દે દે યા બજે ગુનાહકો અપની મહેરબાનીસે બખ્ષ દે ઔર ઉસપર બિલકુલ સજા ન દે.

અકીદા નં. ૪૪ :- શિર્ક ઔર કુફર ગુનાહ અલ્લાહ તઆલા કબી કિસીકા મઆફ નહી કરતા, ઔર ઉસકે સિવા ઔર ગુનાહ જિસકો ચાહેગા અપની મહેરબાનીસે મઆફ કર દેગા.

અકીદા નં. ૪૫ :- જિન લોગોંકા નામ લેકર અલ્લાહ ઔર અલ્લાહકે રસૂલ (સ.અ.વ.) ને ઉનકા બેહિશ્તી (જન્મતી) હોના બતલા દિયા હે, ઉનકે સિવા કિસી દૂસરેકો બેહિશ્તી હોનેકા યકીની હુકમ નહી લગા સકતે, હાં, અચ્છી નિશાનિયાં દેખકર અચ્છા ગુમાન રખના ઔર ઉસકી રહમતસે ઉમ્મીદ રખના ઝરૂરી હે.

અકીદા નં. ૪૬ :- બેહિશ્તમે સબસે બળી નેઅમત અલ્લાહ તઆલાકા દીદાર હે, જો બેહિશ્તિયોંકો નસીબ હોગા. ઉસકો લાઝતકે મુકબલેમે તમામ નેઅમતોં ઘટિયા મા'લૂમ હોગી.

અકીદા નં. ૪૭ :- દુનિયામે જાગતે હુએ ઇન આંખોંસે અલ્લાહ તઆલાકો કિસીને નહી દેખા ઔર ન કોઈ દેખ સકતા હે.

૧. કૌસર જન્મતમે દૂધકી એક નહર હે. ૨. જન્મત તક પહોંચનેક એક પુલ, જિસે શિર્ક જન્મતી લોગ હી પાર કર સકેંગે.

અકીદા નં. ૪૮ :- ઉગ્ર ભરમે કોઈ કેસા હી ભલા-બુરા હો, મગર જિસ હાલત પર ખાત્મા હોતા હે, ઉસકે મુતાબિક ઉસકો અઠ્ઠા-બુરા બદલા મિલતા હે.

અકીદા નં. ૪૯ :- આદમી ઉગ્રભરમે જબ કબી તોબા કરે યા મુસલમાન હો, અલ્લાહ તઆલાકે વહાં મકબૂલ હે, હાં મરતે વકત જબ દમ દૂટને લગે ઓર અઝાબકે ફરિસ્તે દિખાઈ દેને લગે, ઉસ વકત ન તોબા કમૂલ હોતી હે ઓરે ન ઇમાન.

ફસલ^૧

ઇસકે બા'દ મુનસિબ મા'લૂમ હોતા હે કે કુછ બુરે અકીદે, રસમે ઓર કુછ બળે બળે ગુનાહ જો અકસર હોતે રેહતે હે, જિનસે ઇમાનમે નુકસાન આ જાતા હે, બયાન કર દિયે જાએ, તાકે લોગ ઉનસે બચતે રહે. ઇનમેસે કુછ બિલકુલ કુફ ઓર શિર્ક હે, કુછ કુફ ઓર શિર્કકે કરીબ હે ઓર કુછ બિદઅત ઓર ગુમરાહી ઓર કુછ શિર્ક ગુનાહ. ખતલબ યે હે કે સબસે બચના ઝરૂરી હે. ફિર જબ ઇન ચીઝોંકા બયાન હો ચુકેગા તો ઉસકે બા'દ ગુનાહોંસે જો દુનિયાકા નુકસાન ઓર ઇત્તાઅત'સં જો દુનિયાકા નફા' હોતા હે, કુછ ચોખાસા ઉસકા બયાન કરેજે, કમુંકે દુનિયાકે નફા' નુકસાનકા લોગ ઝિયાદત ખ્યાલ કરતે હે, શાયદ ઇસી ખ્યાલસે કુછ નેક કામકી તોફીક ઓર ગુનાહસે પરહેઝ હો.

કુફ^૨ ઓર શિર્ક^૩ કી બાતો

કુફકો પસંદ કરના, કુફકી બાતોંકો અઠ્ઠાજાનના, કિસી દૂસરેસે કુફકી કોઈ બાત કરાના, કિસી વજહસે અપને ઇમાન પર સરમિન્દા હોના કે અગર મુસલમાન ન હોતે તો ફલાની બાત હાસિલ હો જાતી, ઓલાદ વગેરહ કિસીકે મર જાને પર રંજમે ઇસ કિસમકી બાતોં કેહના, ખુદાકો બસ કંસીકો મારના યા ? દુનિયા ભરમે મારનેકે લિયે બસ યેહી યા ? ખુદાકો એસા ન કરના ચાહિયે યા, એસા સુલ્મ કોઈ નહી કરતા જેસા તૂને કિયા, અલ્લાહ ઓર અલ્લાહકે રસૂલ (સ.અ.વ.) કે કિસી હુકમકો બુરા સમજના, ઉસમેં એબ નિકાલના, કિસી નબી યા ફરિસ્તેકો હકીર સમજના, ઉનકો એબ લગાના, કિસી બુઝુર્ગ યા પીરકે સાથ યે અકીદા રખના કે હમારે સબ હાલકી ઉસકો હર વકત ખબર રેહતી હે, નજાહી, ખંડિત યા ફિસ પર જિન્ન ચઢ્યા હો, ઉસે ગેબકી ખબરે પૂછના યા કાલ ખુજાના, ફિર ઉસકો સચ જાનના, કિસી બુઝુર્ગકે કલામસે કાલ હેખકર ઉસકો યકીની સમજના, કિસીકો દૂરસે પુકારના ઓર યે સમજના કે ઉસકો ખબર હો ગઈ, કિસીકો નફા' નુકસાનકા યાલિક સમજના, કિસીસે મુરાદે માંગના યા રોઝી યા ઓલાદ માંગના, કિસીકે નામકા રોઝ રખના, કિસીકો સિજદા કરના, કિસીકે નામકા જાનવર છોળના યા

૧. અધ્યાય, ૨. હરમાં બરહારી, ૩. ઇસ્લામકી બુનિયાદી બાતોંસે ઇન્કારકો કુફ કેહતે હે, ૪. ખુદાકે સાથ કિસીકો શરીફ કરનેકો શિર્ક કેહતે હે.

ચણવા ચણાના, કિસીકે નામકી મન્નત માનના, કિસીકી કબર યા મકાનકા તવાફ કરના, ખુદાકે હુકમકે મુકાબલેમેં કિસી દુસરી બાત યા રસમકો આગે ચલાના, કિસીકે સામને જુકના યા તસ્વીરકી તરફ ખજા રેહના, તોપ પર બકરા ચણાના, કિસીકે નામ પર જાનવર ઝબ્હ કરના, જિન્ન-ભૂત-પ્રેત વગેરહકે છોળ દેનેકે લિયે ઉનકી ભેંટ દેના ઓર બકરા વગેરહ ઝબ્હ કરના, બચ્ચેકે જીનેકે લિયે ઉસકે નારકા પૂજના, કિસીકી દુહાઈ દેના (મદદ તલબ કરના), કિસી જગહકા કા'બાકે બરાબર અદબ ઓર ઈજાઝત કરના, કિસીકે નામ પર બચ્ચેકે કાન-નાક છેદના, બાલી ઓર બુલ્લાક (નાકકા જેવર) પહેનાના, કિસીકે નામકા બાજૂ પર પૈસા બાંધના યા ગલેમેં નાડા ડાલના, સેહરા બાંધના, ચોટી રખના, બધી (ફૂલોંકા હાર) પહેનાના, કકીર બનાના, અલી બખ્શ, હુસૈન બખ્શ, અબ્દુન્નબી વગેરહ નામ રખના, કિસી જાનવર પર કિસી બુઝુર્ગકા નામ લેકર ઉસકા અદબ કરના, દુનિયાકે કારોબારકો સિતારોંકે અસરસે સમજના, અચ્છી બુરી તારીખ ઓર દિનકા પૂજના, સગૂન લેના, કિસી મહીને યા તારીખકો મનહૂસ સમજના, કિસી બુઝુર્ગકા નામ વઝીરેકે તોર પર જપના (યા'ની ઉસકે નામકી તસ્વીહ પઢના), યા કેહના કે ખુદા ઓર રસૂલ (સ.અ.વ.) અગર ચાહેગા તો ક્યાં કામ હો જાએગા, કિસી કે નામ યા સરકી કસમ ખાના, તસ્વીર રખના, ખાસ તોરસે કિસી બુઝુર્ગકી તસ્વીર બરકતકે લિયે રખના ઓર ઉસકી તા'ઝીમ કરના.

બિંદુમતી^૧, બુરી રસમોં ઓર બુરી બાતોંકા બયાન

કબરોં પર ધૂમ ધામસે મેલા કરના, ચિરાગ જલાના, ઓરતોંકા વહાં જાના, ચાદરેં ડાલના, પુખ્તા (પક્કી) કબરેં બનાના, બુઝુર્ગોં કે રાઝી કરનેકો કબરોંકી હદસે ઝિંબાદહ તા'ઝીમ કરના, કબરકો ચૂમના-ચાટના, ખાક મલના, તવાફ યા સિજદા કરના, કબરોંકી તરફ નમાઝ પઢના, મિઠાઈ, ચાવલ, ગુલગુલે (મીઠા પકોડા) વગેરહ ચણાના, તાઝિયા યા અલમ વગેરહ રખના, ઉસપર હલવા મલીદા ચણાના, ઉસકો સલામ કરના, કિસી ચીઝકો અછૂતી (હલ્કી) સમજના, મુહર્રમકે મહીનેમેં પાન ન ખાના, મહેંદી-ગિસ્સી ન લગાના, મર્દ કે પાસ ન રેહના, લાલ કપડા ન પહેનના, બીવીકી સહનક (રકાબી, ઘાલી) તક મરદોંકો ન ખાને દેના, તીજા, ચાલીસવાં વગેરહકો ઝઢરી સમજકર કરના, ઝઢરતકે બાવજુદ ઓરતકે દૂસરે નિકાહકો એબકી બાત સમજના, નિકાહ, ખત્ના, બિસ્મિલ્લાહ વગેરહમેં અગરચે વુસ્ખત (માલી તાકત) ન હો, મગર સારી ખાનદાની રસમેં કરના, ખાસ તોરસે પૈસા કર્ઝ કરકે નાચ-રંગ વગેરહ કરના, હોલી, દીવાલીકી રસમેં કરના, સલામકી જગહ બન્દગી વગેરહ કેહના યા સિર્ફ સર પર હાથ રખકર જુક

૧. કોઈ એસી નઈ બાત જો ઈસ્લામી મકીદોંસે મેલ ન ખાએ ઓર મઝહબમેં દાખિલ કર દી જાએ બિંદુમત કેહલાતી હે.

જાના, દેવર, જેઠ, ફૂફીઝદ, ખાલાઝાદ ભાઈકે સામને બેશરમીકે સાથ યા ઓર કિસી નામહરમ'કે સામને આના, ગગરા (પાનીકા બળા મટકા) દરિયાસે ગાતે બજાતે લાના, રાગ-બાજા, ગાના સુનના, ડ્રેમનિયો (ગાનેવાલિયો) વગેરહકો નથાના ઓર દેખના, ઉસપર ખૂશ હોકર ઉનકો ઇન્આમ દેના, નસબ પર ફખર કરના યા કિસી બુઝુર્ગસે મન્સૂબ હોનેકો નિજાતકે લિયે કાફી સમજાના, કિસીકે નસબમે ખરાબી હો ઉસપર તમન કરના, પેશોકો ઝલીલ સમજાના, હદસે ઝિયાદહ કિસીકી તા'રીફ કરના, શાદિયોમે ફુઝૂલ ખર્ચો ઓર ખુરાફાત ખાતે કરના, હિન્દુઓકી રસમે કરના, દુલ્હાકો ખિલાફે શરીઅત પોશાક (લિબાસ) પહેનાના, કંગના, સેહરા બાંધના, મહેંદી લગાના, આતિશબાઝી, ટંદિયો (બિયાહ શાદીકે ચોકા' પર જો ફૂલ સજાકર લે જાતે હૈ) વગેરહકા સામાન કરના, ફુઝૂલ સજાવટ કરના, ઘરકે અંદર ઓરતોકે દરમિયાન દુલ્હાકો બુલાના ઓર સામને આ જાના, તાક-ઝાંકકર ઉસકો દેખ લેના, સિયાની સમજાદાર સાલિયો વગેરહકા સામને આના, ઉનસે હંસી-દિલ્લાગી કરના, ચોષી ખેલના (યા'ની ચોષીકે રોઝ દુલ્હનકે ઘર જાકર ફૂલો, સબ્જી, તરકારિયોકો એક દૂસરે પર ફેંકના) કિસ જમહ દુલ્હા દુલ્હન લેટે હૈ ઉસકે ઝિદ્દે જમા' હોકર ખાતે સુનના, ઝેંકેન્ઝ, તાકન્ઝ, અગર કોઈ ખાત મા'લૂમ હો જાએ તો ઉસકો ઓરોસે કેહના, માંઝે બિઠલાના ઓર એસી ચર્મ કરના કિસ્સે નખાઝે કઝા હો જાએ, શેખીસે મહર ઝિયાદહ મુકર્રર કરના, ગમીમે ચિલ્લાકર રોના, મુંહ ઓર સીના પીટના, બયાન કરકે રોના, ઇસ્તે'માલી ઘડે તોહ ડાલના, જો કપલે ઉસકે બદનસે લગે સબકો પુલવાના, સાથ ભર યા ફુછ ઝિયાદહ ઉસ ઘરમે અચાર ન પળના, કોઈ ખુશીકા કામ ન કરના, ખાસ ખાસ તારીખોમે ફિર ગમકા તાઝા કરના, હદસે ઝિયાદહ સાજ-સજાખમે (એબો-ઝીનતમે) લગ જાના, સાદા પહેનાવા એબદાર સમજાના, મકાનમે તસ્વીરે લગાના, ખાસદાન (પાનકા ડિબ્બા), ઇન્દાન, સુરમાદાની, સલાઈ વગેરહ ચાંદી-સોનેકી ઇસ્તે'માલ કરના, બહોત બારીક કપવા યા બજતા જેવર પહેનના, લહેંગા (લધરા, દેહાતી ઓરતોકા ગરારા) પહેનના, મરદોકે મજમા'મે જાના, ખાસ તોરસે તાઝિમા દેખને ઓર મેલોમે જાના, મરદોકા રંગ-હંગ અપનાના, બદન ગુદવાના, ખુદાઈ રાત કરના (યા'ની રસમકે તોર પર પૂરી રાત જમના), ટોટકા (જદ્દ) કરના, સિર્ફ સાજ-સજાકે લિયે દીવારગીરી (દીવારકા પરદા)-છતગીરી (છતકા પરદા) લગાના, સફરકો જાતે વક્ત યા લીટતે વક્ત ગૈર-મહરમકે ગલે લગના, યા ગલે લગાના, છનેકે લિયે લગકે કાન યા નાક છેદના, લગકેકો બાલી (કાનકા જેવર) યા બુલાક (નાકકા જેવર) પહેનાના, રેશમી કુસુમ યા ઝા'ફરાનકા રંગા લુવા કપવા યા હંસલી (ગલેકા જેવર) યા પુંખર (પાંવકા જેવર) યા ઓર કોઈ જેવર પહેનાના, કમ રોનેકે લિયે અફયૂન (મહીજા) ખિલાના, કિસી બીખારીમે શેરકા દૂપ યા ઉસકા ગોસત ખિલાના, ઇસ કિસમકી ઓર બહોતસી ખાતે હૈ, નખૂનેકે તોર પર ઇતની બયાન કર દી ગઈ.

૧. એસા ગૈર મર્દ કિસ્સે લાદી હો સક્તી હે.

કુછ બળે બળે ગુનાહ જિનકે કરનેવાલે પર બહોત સખ્તી આઈ હે

ખુદાસે શિક્ષ કરના, નાહક ખૂન કરના, વો ઓરતે જિનકી ઓલાદ નહીં હોતી, કિસીકે સંવરમેં કુછ એસે ટોટકે (જાદુ) કરતી હૈં કે યે બચ્ચા મર જાએ ઓર હમારે ઓલાદ હો, યે ભી ઇસી ખૂનમેં દાખિલ હે. માં-બાપકો સતાના, ઝિના કરના, ચતીમકા માલ ખાના, જેસે અકસર ઓરતે ખાવિંદકે તમામ માલ ઓર જાઈદાદ પર કબ્જા કરકે છોટે બચ્ચોંકા હિસ્સા ઉઘાતી હૈં, લખકિયોંકો મીરાસકા હિસ્સા ન દેના, કિસી ઓરતકો ઝરાસે શુબહમેં ઝિનાકી તોહમત લગાના, મુલમ કરના, કિસીકો ઉસકે પીછે બુરાઈસે યાદ કરના, ખુદા તઆલાકી રહમતસે નાઉમ્મીદ હોના, વા'દા કરકે પૂરા ન કરના, અમાનતમેં ખિયાનત કરના, ખુદાએ તઆલાકા કોઈ કર્મ, જેસે નમાઝ, રોઝાહ, હજ, ઝકાત છોળ દેના, કુરઆન શરીફ પબ્લકર ભુલા દેના, મૂઠ બોલના, ખાસ તોરસે મૂઠી કસમ ખાના, ખુદાકે સિવા ઓર કિસીકી કસમ ખાના, યા ઇસ તરહ કસમ ખાના કે મરતે વક્ત કસિમા નસીબ ન હો, ઇમાન પર ખાત્યા ન હો, ખુદાકે સિવા ઓર કિસીકો સિજદા કરના, બિલા ઉઝર નમાઝ કઝા કર દેના, કિસી મુસલમાનકો કાફિર યા ખુદાકી માર, ખુદાકી ક્રિટકર, ખુદાકા દુશ્મન વગેરહ કેહના, કિસીકા બિલા-શિકવા કરના, યા સુનના, ચોરી કરના, બ્યાજ (બ્યાજ) લેના, અનાજકી મેંહગાઈસે ખૂશ હોના, મોલ (પેસા) ચુકાકર પીછે ઝબરદસ્તીસે કમ કર દેના, ગૈર-મહરમકે પાસ તન્હાઈમેં બેઠના, જુવા ખેલના, કુછ ઓરતે ઓર લખકિયાં બદ-બદકે ગિલ્લે યા ઓર કોઈ ખેલ ખેલતી હૈં યે ભી જુવા હે, કાફિરોંકી રસમેં પસંદ કરના, ખાનેકો બુરા કેહના, રાગ-બાજા સુનના, નાચ દેખના, કુદરત હોને પર ભી નસીહત ન કરના, કિસીસે મસખરાખન કરકે બે-ઇઝઝત ઓર શરમિંદા કરના, કિસીકા એબ ફુંદના.

ગુનાહોંસે કુછ દુનિયાકે નુકસાનોંકા બયાન

ઇલ્મસે મેહરૂમ રેહના, રોઝી કમ હો જાના, ખુદાકી યાદસે વહશત હો જાના, આદમિયોંસે વહશત હો જાના, ખાસ કર નેક આદમિયોંસે, અકસર કામોંમેં મુશ્કિલ પળ જાના, દિલમેં સફાઈ ન રેહના, દિલમેં ઓર કભી કભી તમામ બદનમેં કમજોરી હો જાના, ફરમાં બરદારીસે મેહરૂમ રેહના, ઉમર ઘટ જાના, તીબાકી તોફીક ન હોના, કુછ દિનોંમે ગુનાહકી બુરાઈ દિલસે જાતી રેહના, અલ્લાહ તઆલાકે નઝદીક ઝલીલ હો જાના, દુસરી મખ્લૂકકો ઉસકા નુકસાન પહોંચના ઓર ઇસ વજહસે ઉસપર લા'નત કરના, અકલમેં ખરાબી પેદા હો જાના, અલ્લાહકે રસૂલ (સ.અ.વ.) કી તરફસે ઉસપર લા'નત હોના, ફરિસ્તોંકી દુઆસે મેહરૂમ રેહના, પેદાવારમેં કમી હોના, શરમ ઓર ગૈરતકા જતતા

રેહના, અલ્લાહ તઆલાકી બબાઈ ઉસકે દિલસે નિકલ જાના, નેઅમતોંકા છિન જાના, બધાઓંકી ભીલ હગ જાના, ઉસપર સૌતાનોંકા મુકરર હો જાના, દિલકા પરેશાન રેહના, મરતે વક્ત મુંહસે કલિયા ન નિકલના, ખુદાકી રહમતસે માયૂસ હોના ઓર ઈસ વજહસે બઝૈર તૌબા મર જાના.

ઈબ્બાદતસે કુછ દુનિયાકે ફાઈદોંકા બયાન

રોઝી બબ્હના, તરહ તરહકી બરકત હોના, તકલીફ ઓર પરેશાની દૂર હો જાના, મુશ્કોંકે પુરા હોનેમે આસાની હોના, લુત્ફકી જિન્દગી હોના, બારિશ હોના, હર કિસ્મકી બલાકા દલ જાના, અલ્લાહ તઆલાકા મહેરબાન ઓર મદદગાર રેહના, ફરિશતોંકો સુકમ હોના કે ઉસકા દિલ મઝમૂત રખ્યો, સચ્ચી ઈઝઝત ઓર આબરૂ મિલના, મરતબેકા બુલંદ હોના, સબકે દિલોંમે ઉસકી મુહબ્બત હો જાના, કુર્આનકા ઉસકે હકમે શિકા હોના, માલકા નુક્સાન હો જાએ તો ઉસકા અજઝ બદલા મિલ જાના, દિન બ-દિન નેઅમતમે તરકકી હોના, માલ બબ્હના, દિલમે રાહત ઓર તસલ્લી રેહના, આગેકી નસલમે નફા પહોંચના, જિન્દગીમે જેબી બધારતે નસીબ હોના, મરતે વક્ત ફરિશતોંકા ખૂશખબરી સુનાના, મુબારકબાદ દેના, ઉમ્ર બબ્હના, ગરીબી ઓર ફાકસે બચા રેહના, થોબી ચીઝમે જિયાદહ બરકત હોના, અલ્લાહ તઆલાકા મુસ્સા જતા રેહના.

વુઝૂકા બયાન

વુઝૂ કરનેવાલીકો ચાહિયે કે વુઝૂ કરતે વક્ત કિબ્લાકી તરફ મુંહ કરકે કિસી ઉચી જગહ બેઠે કે છંટિ ઉભકર ઉપર ન પડે, ઓર વુઝૂ શુરૂ કરતે વક્ત બિસ્મિલ્લાહ કહે.

સબસે પેહલે ત્રીન બાર ગઢોં તક હાથ ધોએ, ફિર ત્રીન બાર કુલ્લી કરે ઓર મિસ્વાક કરે, અગર મિસ્વાક ન હો તો કિસી મોટે કપડે યા સિર્ફ ઉંગાલીસે અપને દાંત સાફ કરે કે સબ મેલ-કુમેલ જાતા રહે. અગર રોઝેદાર ન હો તો ગરારા કરકે અચ્છી તરહ સારે મુંહમે પાની પહોંચાએ, ઓર અગર રોઝા હો તો ગરારા ન કરે કે શાયદ કુછ પાની હલકમે ચલા જાએ, ફિર ત્રીન બાર નાકમે પાની ડાલે ઓર બાએ હાથસે નાક સાફ કરે, લેફિન કિસકા રોઝા હે વો જિતની દૂર તક નરમ નરમ ગોશ્ત હે ઉસે ઉપર પાની ન લે જાએ, ફિર ત્રીન બાર મુંહ ધોએ, ઈસ તરહ કે સરકે બાલોંસે લેકર ઢોડીકે નીચે તક ઓર ઈસ કાનકી લવ સે ઉસ કાનકી લવ તક સબ જગહ પાની બેહ જાએ, દોનૂં ભવોં કે નીચે ભી પાની બેહ જાએ, કહીં સૂખા ન રહે, ફિર ત્રીન બાર દાહના હાથ કોહનિયોં સમેત ધોએ ફિર બાયાં હાથ, ઓર એક હાથકી ઉંગાલિયોંકો દૂસરે હાથકી ઉંગાલિયોંમે ડાલકર ખિલાવ કરે ઓર અંગૂઠી, છલ્લા (કડા), ચુરી જો કુછ હાથોંમે પેહને હો હિલા લે કે કહીં સૂખા ન રેહ જાએ, ફિર એક બાર સારે સરકા મસહ કરે, ફિર કાનકા મસહ કરે, અંદરકી

તરફની કલિમાની ઉગલીએ ઔર કાનકે ઉપરકા અંગૂઠોએ મસહ કરે, ફિર ઉગલિયોકે ખીછેની તરફસે ગરદનકા મસહ કરે, લેડિન અલેકા મસહ ન કરે યે બુરા ઔર મના' હે. કાનકે મસહ કરનેકે સિયે નયે પાનીકે લેનેકી ઝરત નહી હે. સરકે મસહસે જો બચા હુવા પાની હાથમે લગા હુવા હે વોહી કાફી હે. ઔર તીન બાર દાહના પાંચ ટખનો સમેતે ઘોએ, ફિર બાયાં પાંચ ટખનો સમેત તીન બાર ઘોએ, ઔર બાએ હાથકી છુન્ગલિયોકે પેરોંકી ઉગલિયોકા મિલાલ કરે, પેરકી દાહની છુન્ગલિયાંસે યુરુ કરે ઔર બાઈ છુન્ગલિયાં પર ખતમ કરે.

યે વુઝૂ કરનેકા તરીકા હે, લેડિન ઉસમે કુછ ચીઝે એસી હે કે અગર ઉસમેસે એક ત્વી છૂટ જાએ યા કુછ કમી રેહ જાએ તો વુઝૂ નહી હોતા, જેસે પેહલે બે-વુઝૂ થી અબ ત્વી બે-વુઝૂ રેહગી. એસી ચીઝોંકો ફર્જ કેહતે હે.

ઔર કુછ ખાતે એસી હે કે ઉનકે છૂટ જાનેસે વુઝૂ તો હો જાતા હે, લેડિન ઉનકે કરનેસે સવાબ મિલાતા હે. ઔર શરીઅતમે ઉનકે કરનેકી તાકીદભી આઈ હે. અગર કોઈ અક્સર છોળ દિયા કરે તો ગુનાહ હોતા હે. એસી ચીઝોંકો સુન્નાત કેહતે હે. ઔર કુછ ચીઝે એસી હે જિનકે કરનેસે સવાબ હોતા હે ઔર ન કરનેસે કુછ ગુનાહ નહી હોતા, ઔર શરીઅતમે ઉનકે કરનેકી તાકીદભી નહી હે. એસી ખાતોંકો મુસ્તહબ' કેહતે હે.

મસ્અલા ૧ :- વુઝૂમે ફર્જ સિર્ફ ચાર હે. એક બાર સારા મુંહ ધોના, એક-એક બાર કોહનિયોં સમેત દોનું હાથ ધોના, એક બાર ચોમાઈ સરકા મસહ કરના, એક બાર ટખનોં સમેત દોનું પાંચ ધોના. બસ ફર્જ ઉતના હી હે. ઉસમેસે અગર એક ચીઝભી છૂટ જાએગી યા કોઈ જગહ બાલ બરાબર ભી સૂખી રેહ જાએગી તો વુઝૂ ન હોગા.

મસ્અલા ૨ :- પેહલે ગઢોં તક દોનું હાથ ધોના ઔર બિસ્મિલ્લાહ કેહકર કુલ્લી કરના, ઔર નાકમે પાની ડાહના, મિસ્વાક કરના, સારે સરકા મસહ કરના, હર ઉઝવ (અંગ) કો તીન બાર ધોના, કાનોંકા મસહ કરના, હાથ ઔર પેરોંકી ઉગલિયોંકા મિલાલ કરના, યે સબ ખાતે સુન્નાત હે. ઔર ઉસકે સિવા ઔર જો ખાતે હે વો સબ મુસ્તહબ હે.

મસ્અલા ૩ :- જબ યે ચારોં ઉઝવ પુલ જાએગે જિનકા ધોના ફર્જ હે તો વુઝૂ હો જાએગા, યાહે વુઝૂકા ઉરાદા હો યા ન હો. જેસે કોઈ નહાતે વક્ત સારે બદન પર પાની બહાલે ઔર વુઝૂ ન કરે, યા હીઝમે ગિર પળે યા પાની બરસતેમે બાહિર ખલી હો જાએ ઔર વુઝૂકે યે ઉઝવ પુલ જાએ તો વુઝૂ હો જાએગા, લેડિન સવાબ વુઝૂકા ન મિલેગા.

મસ્અલા ૪ :- સુન્નાત પેહી હે કે ઉસ તરહસે વુઝૂ કરે જિસ તરહ હમને બયાન

૧. મુસ્તહબ પસંદીદકી કેહતે હે, પાની એસા કામ જિસે શરીઅત પસંદીદક નિગાહસે દેખે. ૨. કુઆન હદીસ ફિર ઉમ્મતકે મિલકર કિયે અએ ફેસલેકી રોયાનીમે શરીઅતમે જો ખાત તથા કર દી જાએ ઉસે મસ્અલા કેહતે હે.

ક્રિયા છે. ઓર અગર કોઈ ઉલટા વુઝૂ કરે કે પેહલે પાંચ થો ડાલે ઓર ફિર મસહ કરે, ફિર દોનું હાથ ધોએ, ફિર મુંહ થો ડાલે યા ઓર કિસી તરહ ઉલટ-પુલટ કરકે વુઝૂ કરે તો ભી વુઝૂ હો જાતા છે, લેકિન સુન્નાતકે મુતાબિક વુઝૂ નહીં હોતા ઓર ગુનાહકા ડર છે.

મસ્અલા ૫ :- ઈસી તરહ અગર બાયાં પાંચ પેહલે ધોયા તબ ભી વુઝૂ હો ગયા, લેકિન મુસ્તહબકે ખિલાફ છે.

મસ્અલા ૬ :- એક ઉઝવકો ધોકર દૂસરે ઉઝવકો ધોનેમેં ઈતની ઠેર ન લગાએ કે પેહલા ઉઝવ સૂખ જાએ, બલ્કે ઉસકે સૂખનેસે પેહલે દૂસરા ઉઝવ થો ડાલે. અગર પેહલા ઉઝવ સૂખ ગયા ફિર દૂસરા ઉઝવ ધોયા તો વુઝૂ હો જાએગા, લેકિન યે બાત સુન્નાતકે ખિલાફ છે.

મસ્અલા ૭ :- ઉઝવકે ધોતે વક્ત યે ભી સુન્નાત છે કે ઉસપર હાથ ભી ઠેર લે, તાકે કોઈ જગહ સૂખી ન રહે. સબ જગંહ પાની પહોંચ જાએ.

મસ્અલા ૮ :- વક્ત આનેસે પેહલે હી વુઝૂ નમાઝકા સામાન ઓર તેવારી કરના બેહતર ઓર મુસ્તહબ છે.

મસ્અલા ૯ :- જબ તક કોઈ મજબૂરી ન હો ખૂદ અપને હાથસે વુઝૂ કરે, કિસી દૂસરેસે પાની ન ડહવાએ, ઓર વુઝૂ કરનેમેં દુનિયાકી કોઈ બાતચીત ન કરે, બલ્કે હર ઉઝવકે ધોતે વક્ત બિસ્મિલ્લા હિરફમા નિર્દહીમ, ઓર કલિમા (લા ઈલાહ ઇલ્લલ્લાહુ મુહમ્મદુ રસુલુલ્લાહ) પઢ્યા કરે, ઓર પાની કિતનાહી ઝિયાદહ કયું ન હો, યાહે દરિયાકે કિનારે પર હો, લેકિન તબભી પાનીકો ઝરૂરતસે ઝિયાદહ ખર્ચ ન કરે, ઓર ન પાનીમેં બહોત કમી કરે કે અચ્છી તરહ ધોનેમેં પરેશાની હો. ન કિસી ઉઝવકો તીન બારસે ઝિયાદહ ધોએ. ઓર મુંહ ધોતે વક્ત પાનીકા છીંટા ઝોર ઝોરસે મુંહ પર ન મારે, ન ફુંકર મારકર છીંટિ ઉખાએ, ઓર આંખોંકો બહોત ઝોરસે બંદ ન કરે કે યે સબ બાતેં મકરૂહ ઓર મના' હે. અગર આંખ યા મુંહ ઝોરસે બંદ ક્રિયા ઓર પલક યા હોંઠ પર કુછ સૂખા રેહ ગયા, યા આંખકે કોનેમેં પાની નહીં પહોંચા તો વુઝૂ નહીં હુવા.

મસ્અલા ૧૦ :- અંગૂઠી, છલ્લે (કડા), ચૂડી, કંચન, વગીરહ અગર દીલે હોં કે બગીર હિલાએ ભી ઉનકે નીચે પાની પહોંચ જાએ, તબ ભી ઉનકા હિલા લેના મુસ્તહબ છે. ઓર અગર એસે તંગ હોં કે બગીર હિલાએ પાની ન પહોંચનેકા ગુમાન હો તો ઉનકો હિલાકર અચ્છી તરહ પાની પહોંચા દેના ઝરૂરી ઓર વાજબ છે. નથ (નાકકી નથની) કા ભી યે હુકમ છે. અગર સૂરાખ દીલા છે, ઉસ વક્ત તો હિલાના મુસ્તહબ છે. ઓર જબ તંગ હો કે બે-ફિરાએ ઓર હિલાએ પાની ન પહોંચેગા તો મુંહ ધોતે વક્ત ધુમાકર ઓર હિલાકર પાની અંદર પહોંચાના વાજબ છે.

મસ્અલા ૧૧ :- અગર કિસીકે નાખુનમેં આટા લગકર સૂખ ગયા હો ઓર ઉસકે નીચે પાની નહીં પહોંચા તો વુઝૂ નહીં હુવા. જબ યાદ આએ ઓર આટા દેખે તો

૧. મસહ ભીગે હાથકે ફેરનેકો કેહતે હે, વેસે સર પર ભીગા હાથ ફેરના મુરાદ છે જો કર્ઝ છે.

આટા છુબાકર પાનીમાં ડાલ લે, ઓર અગર પાની પહોંચાનેસે પેહલે કોઈ નખાઝ પબ્લ હી હો તે ઉસકો લીટા દે ઓર ફિરસે પબ્લે.

મસ્અલા ૧૨ :- કિસીકે સર પર અફશાં ચુની (સોને-ચાંદીકા બુરાદા યા કતરન જો એસેં ખૂબસૂરતીકે સિયે બાલોં પર છિબકતી યા સર પર ચુનતી હેં) હો ઓર ઉપર ઉપરસે પાની બહા લે કે અફશાં ન છૂટને પામે તો વુઝૂ નહીં હોતા. સરકા સબ ગોંદ છોબાકર મુંહ ધોના ચાહિયે.

મસ્અલા ૧૩ :- જબ વુઝૂ કર ચુકો તો સૂરએ ઈન્ના અઝાનના ઓર ચે ફુઆ પબ્લે મસ્અલુમ્મહ અહની મિનતત્તવાબીન વજ્અહની મિનલમુત-તહફિરીન. વજ્અહની મિન ઈબાદિકસ્સાલિહીન વજ્અહની મિનલ્લાઝીન લા ખીકુનુ અલેહિમ વલ્લા હુમ્ પાહ્ઝુન.

મસ્અલા ૧૪ :- જબ વુઝૂ કર ચુકે તો બેહતર હે કે દો રકઅત નખાઝ પબ્લે. ઇસ નખાઝકો જો વુઝૂકે બા'દ પબ્લી જાતી હે તહિય્યતુલ વુઝૂ કેહતે હેં. હદીસ સરીફમેં ઇસકા બધા સવાબ આયા હે.

મસ્અલા ૧૫ :- અગર એક વક્ત વુઝૂ કિયા યા, ફિર દૂસરા વક્ત આ ગયા ઓર અબી વુઝૂ નહીં ટૂટા હે તો ઉસી વુઝૂસે નખાઝ પબ્લના જાઈઝ હે. ઓર અગર ત્રાઝ વુઝૂ કરે તો બહોત સવાબ મિલતા હે.

મસ્અલા ૧૬ :- જબ એક બાર વુઝૂ કર લિયા ઓર અબી વો ટૂટા નહીં, તો જબ તક ઇસ વુઝૂસે કોઈ ઈબાદત ન કર લે, ઇસ વક્ત તક દૂસરા વુઝૂ કરના મકરૂહ ઓર મના' હે. અગર નહાતે વક્ત કિસીને વુઝૂ કિયા હે તો ઉસી વુઝૂસે નખાઝ પબ્લના ચાહિયે. બગેર ઇસકે ટૂટે દૂસરા વુઝૂ ન કરે, હાં અગર કમસે કમ દો રકઅત ઇસ વુઝૂસે પબ્લ ચુકી હો તો વુઝૂ કરનેમેં કુછ હરજ નહીં, બલ્કે સવાબ હે.

મસ્અલા ૧૭ :- કિસીકે હાથ યા પાંવ ફટ ગમે ઓર ઉસમેં મોમ-રોગન (તેલ) યા ઓર કોઈ દવા ભર હી (ઓર ઉસકે નિકાલનેસે નુકસાન હોગા) ઓર બગેર ઉસકે નિકાલે ઉપર હી ઉપર પાની બહા દિયા તો વુઝૂ દુસ્ત હે.

મસ્અલા ૧૮ :- વુઝૂ કરતે વક્ત એડી પર યા કિસી ઓર જગહ પાની નહીં પહોંચા ઓર જબ પૂરા વુઝૂ હો ચુકા, તબ ચા'લૂમ હુવા કે કલાની જગહ સૂખી હે તો વહાં પર સિર્ફ હાથ ફેર લેના કાફી નહીં હે, બલ્કે પાની બહાના ચાહિયે.

મસ્અલા ૧૯ :- અગર હાથ-પાંવ વગેરહમેં કોઈ કોળા હે યા કોઈ એસી બીમારી હે કે ઉસપર પાની ડાલનેમેં નુકસાન હોતા હે તો પાની ન ડાલે, વુઝૂ કરતે વક્ત સિર્ફ બીગા હાથ ફેર લે, ઉસકો મસહ કહતે હેં. ઓર અગર ચે ભી નુકસાન કરે તો હાથ ભી ન ફેરે, ઉતની જગહ છોલ દે.

મસ્અલા ૨૦ :- અગર ઝખમ પર પહી બંધી હો ઓર પહી ખોલ કર ઝખમ પર મસહ કરનેસે નુકસાન હો યા પહી ખોલને-બાંધનેમેં બબી કઠનાઈ ઓર તક્લીફ હો

તો પછી ઉપર મસહ કર લેના હુરૂત છે. અગર એસા ન હો તો પછી પર મસહ કરના હુરૂત નહીં, પછી ખોલકર ઝખમ પર મસહ કરના ચાહિયે.

મસ્તબા ૨૧ :- અગર પૂરી પછી નીચે ઝખમ નહીં હો તો પછી ખોલકર ઝખમ છોલકર ઓર સબ જગહ થો સકે તો થોના ચાહિયે, ઓર અગર પછી ન ખોલ સકે તો સારી પછી પર મસહ કર લે. જહાં ઝખમ હો વહાં ભી ઓર જહાં ઝખમ નહીં હો વહાં ભી.

મસ્તબા ૨૨ :- હકીકે દૂટ જાનેકે વકત જો બાંસકી ખપચિયાં રખકર ડિખકી બનાકર બાંધતે હો, ઉસકા ભી વેહી હુકમ હો કે જમ તક ડિખકી ન ખોલ સકે, ડિખકી ઉપર હાથ ફેર લિયા કરે. ઓર ફસ (નક્કર લગાને, ખરાબ ખૂન નિકલવાને) કી પછી ભી વેહી હુકમ હો કે અગર ઝખમકે ઉપર મસહ ન કર સકે તો પછી ખોલકર કપલેકી મદી પર મસહ કરે, ઓર અગર કોઈ ખોલને-બાંધનેવાલા ન મિલે તો પછી હી પર મસહ કરે.

મસ્તબા ૨૩ :- ડિખકી ઓર પછી વગેરહમેં બેહતર તો યે હો કે સારી ડિખકી પર મસહ કરે. ઓર અગર સારી પર ન કરે, બલકે આપીસે ઝિયાદહ પર કરે તો ભી જાઈજ હો, અગર સિફ આપી યા આપીસે કમ પર કરે તો જાઈજ નહીં હો.

મસ્તબા ૨૪ :- અગર ડિખકી યા પછી ખુલકર ગિરે ઓર ઝખમ ભી અચ્છા નહીં હુવા તો ફિર બાંધ લે, ઓર વોહી પેહલા મસહ બાકી હો, ફિર મસહ કરનેકી જરૂરત નહીં હો. અગર ઝખમ અચ્છા હો ગયા હો કે અબ બાંધનેકી જરૂરત નહીં હો તો મસહ દૂટ ગયા, અબ ઉતની જગહ થોકર નમાઝ પાંહે ઓર સારા વુઝૂ દોહરાના જરૂરી નહીં હો.

વુઝૂ તોડનેવાલી ચીઝોંકા બયાન

મસ્તબા ૧ :- પાખાના, પેશાબ ઓર હવા જો પીછેસે નિકલે, ઉસે વુઝૂ દૂટ જાતા હો. હાં અગર આગેકી રાહસે હવા નિકલે જેસા કે કભી બીમારીસે એસા હો જાતા હો તો ઉસે વુઝૂ નહીં દૂટતા. ઓર અગર આગે યા પીછેસે કોઈ કીળા જેસે કેંચવા (કસ્મિયા-ચરમ) યા કંકરી વગેરહ નિકલે તો વુઝૂ દૂટ જાતા હો.

મસ્તબા ૨ :- અગર કિસીકે કોઈ ઝખમ હો, ઉસમેંસે કીડા નિકલા યા કાનસે નિકલા યા ઝખમમેંસે કુછ ગોસ્ટ કટકર ગિર પળા ઓર ખૂન નહીં નિકલા તો ઉસે વુઝૂ નહીં દૂટા.

મસ્તબા ૩ :- અગર કિસીને ફસ લી (યા'ની નક્કર લગવાયા) યા નક્કરી ફૂટી યા ચોટ લગી ઓર ખૂન નિકલ અયા. કોબે-ફૂસીસે યા બદન ભરમેં ઓર કહીસે ખૂન નિકલા યા પીપ નિકલી તો વુઝૂ જાતા રહા. હાં, અગર ઝખમકે મુંહ હી પર રહે, ઝખમકે મુંહસે આગે ન બળ્હે તો વુઝૂ નહીં ગયા. ઓર અગર કિસીકે સૂઈ ચુલ ગઈ ઓર ખૂન નિકલ અયા, લેફિન બહા નહીં તો વુઝૂ નહીં દૂટા, ઓર જો ઝરા ભી બેહ પળા તો વુઝૂ દૂટ ગયા.

મસ્તબલા ૪ :- અગર કિસીને નાક સીંકી ઓર ઉસમે જમે હુમે ખૂનકી ફટકિયાં નિકલી તો વુઝૂ નહીં ગયા. વુઝૂ જમ દૂટતા હે કે પતલા ખૂન નિકલે ઓર બેહ પલે, સો અગર કિસીને અપની નાકમે ઉંગલી ડાલી, ફિર જમ ઉસકો નિકાલા તો ઉંગલીમે ખૂનકા ધબ્બા મા'લૂમ હુવા, લેકિન વો ખૂન બસ ઇતના હી હે કે ઉંગલીમે તો થોભાસા લમ જાતા હે, લેકિન બેહતા નહીં તો ઉસે વુઝૂ નહીં દૂટતા.

મસ્તબલા ૫ :- કિસીકી આંખકે અંદર કોઈ દાના વજેરહ યા વો દૂટ ગયા. યા ખૂદ ઉસને તોડ દિયા ઓર ઉસકા પાની બેહકર આંખમે તો ફેલ ગયા, લેકિન આંખકે બાહિર નહીં નિકલા તો ઉસકા વુઝૂ નહીં દૂટા, ઓર અગર આંખકે બાહિર પાની નિકલ પળા તો વુઝૂ દૂટ ગયા. ઇસી તરહ અગર કાનકે અંદર દાના હો ઓર દૂટ જામે તો જમ ખૂન-પીપ સૂરાખકે અંદર ઉસ જગહ તક રહે જહાં પાની પહોંચાના ગુસલકે વક્ત કર્જ નહીં હે, તબ તક વુઝૂ નહીં જાતા. ઓર એસી જગહ પર આ જામે જહાં પાની પહોંચાના કર્જ હે તો વુઝૂ દૂટ જામેગા.

મસ્તબલા ૬ :- કિસીને અપને ફોળે યા છાલેકે ઉપરકા છિલકા નોચ ડાલા ઓર ઉસકે નીચે ખૂન યા પીપ દિખાઈ દેને લગા, લેકિન વો ખૂન-પીપ અપની જગહ પર ઠેકરા હે, કિસી તરહ બલા નહીં તો વુઝૂ નહીં દૂટા. ઓર જો બેહ પળા તો વુઝૂ દૂટ ગયા.

મસ્તબલા ૭ :- કિસીકે ફોળેમે બહોત બળા ધાવ હો ગયા તો જમ તક ખૂન-પીપ ઉસકે સૂરાખકે અંદર હી અંદર હે, બાહિર નિકલકર બદન પર ન આમે ઉસ વક્ત તક વુઝૂ નહીં દૂટતા.

મસ્તબલા ૮ :- અગર ફોળે-ફૂંસીકા ખૂન આપસે નહીં નિકલા, બલકે ઉસને દબાકર નિકાલા હે તબ બી વુઝૂ દૂટ જામેગા જમ કે વો ખૂન બેહ જામે.

મસ્તબલા ૯ :- કિસીકે ઝખમસે થોળા થોળા ખૂન નિકલને લગા, ઉસને ઉસપર મિટ્ટી ડાલ દી યા કપળેસે પૂંછ લિયા, ફિર થોળાસા નિકલા, ફિર ઉસને પૂંછ ડાલા, ઇસી તરહ કર્જ બાર કિયા કે ખૂન બેહને ન પાયા તો દિલમે સોચે, અગર એસા મા'લૂમ હો, અગર પૂંછા ન જાતા તો બેહ પળતા તો વુઝૂ દૂટ જામેગા. ઓર અગર એસા હો કે પૂંછા ન જાતા તબ બી ન બેહતા તો વુઝૂ ન દૂટેગા.

મસ્તબલા ૧૦ :- કિસીકે થૂકમે ખૂન મા'લૂમ હુવા તો અગર થૂકમે ખૂન બહોત કમ હે ઓર થૂકકા રંગ સુફેદી યા ઝરદી માઈલ હે તો વુઝૂ નહીં ગયા. ઓર અગર ખૂન ઝિયાદહ યા બરાબર હે ઓર રંગ સુખી માઈલ હે તો વુઝૂ દૂટ ગયા.

મસ્તબલા ૧૧ :- અગર દાંતસે કોઈ ચીઝ કાટી ઓર ઉસ ચીઝ પર ખૂનકા ધબ્બા મા'લૂમ હુવા યા દાંતમે ખિલાલ કિયા ઓર ખિલાલમે ખૂનકી લાલી દિખાઈ દી, લેકિન થૂકમે ખિલકુલ ખૂનકા રંગ નહીં મા'લૂમ હોતા તો વુઝૂ નહીં દૂટા.

મસ્તબલા ૧૨ :- કિસીને જોનક (પાનીકા ચાર પાંચ ઈંચ લંબા કીડા જિસે ખરાબ ખૂન નિકાલનેકે લિયે આદમીકે બદન પર લગાતે હૈ - જખોઈ) લગવાઈ ઓર

જોનકમે ઇતના ખૂન ભર ગયા કે અગર બીચસે કાટ દો તો ખૂન બેઠ પળે તો વુઝૂ જતા રહ્યા, ઓર ઇતના ન પિયા હો બહો બહોત કમ પિયા હો તો વુઝૂ નહીં દૂટતા. ઓર મચ્છર યા માખી યા ખટખલને ખૂન પિયા તો વુઝૂ નહીં દૂટ.

મરમલા ૧૩ :- કિસીકે કાનમે દર્દ હોતા હે ઓર પાની નિકલા કરતા હે તો જે પાની જો કાનસે બેલતા હે નાપાક હે. અગરજે કુછ કોળા-કુંચી ન મા'લૂમ હોતી હો પસ ઉસકે નિકલનેસે વુઝૂ દૂટ જાએગા જબ કાનકે મૂરામસે નિકલકર ઉસ જગહ તક જાએ કિસકા ધોના મુસલ કરતે વક્ત કર્જ હે. ઇસી તરહ અગર નાકસે પાની નિકલે ઓર દર્દ ભી હોતા હો તો ઇસે વુઝૂ દૂટ જાએગા. એસે હી અગર આંખે દુખતી હો ઓર ખટખટી હો તો પાની બેઠને ઓર આંસુ નિકલનેસે વુઝૂ દૂટ જાતા હે. ઓર અગર આંખે ન દુખતી હો, ન ઉનમે કુછ ખટક હો તો આંસુ નિકલનેસે વુઝૂ નહીં દૂટેગા.

મરમલા ૧૪ :- અગર છાતીસે પાની નિકલતા હે ઓર દર્દ ભી હોતા હે તો વો ભી નાપાક હે, ઉસે વુઝૂ જાતા રહેગા. ઓર અગર દર્દ નહીં હે તો નાપાક નહીં હે ઓર ઉસે વુઝૂ ભી ન દૂટેગા.

મરમલા ૧૫ :- અગર કય હુઈ ઓર ઉસમે ખાન યા પાની યા પિત ગિરે તો અગર મુંહ ભર કય હુઈ હો તો વુઝૂ દૂટ જાયા, ઓર મુંહ ભર કય નહીં હુઈ તો વુઝૂ નહીં દૂટ. ઓર મુંહ ભર હોનેકા જે માલુમ હે કે મુશિકલસે મુંહમે રૂકે. ઓર અગર કય મે નિસ બહમમ ગિરે તો વુઝૂ નહીં ગયા, ચાહે જિતના હો. મુંહ ભર હો યા ન હો સબકા એક હુકમ હે. ઓર અગર કય મે ખૂન ગિરે તો અગર પતલા ઓર બેલતા હુવા હો તો વુઝૂ દૂટ જાએગા, ચાહે કમ હો ચાહે કિયાદહ, મુંહ ભર હો યા ન હો. ઓર અગર જમા હુવા ટુકલે ટુકલે ગિરે ઓર મુંહ ભર હો તો વુઝૂ દૂટ જાએગા, ઓર અગર કમ હો તો વુઝૂ ન જાએગા.

મરમલા ૧૬ :- અગર થોળી થોળી કરકે કર્જ બાર કય હુઈ, લેકિન સબ મિલાકર ઇતની હે કે અગર એક બાર ગિરતી તો મુંહ ભર હો જાતી, તો અગર એક હી માતલી બરાબર બાકી રહી ઓર થોળી થોળી કય હોતી રહી તો વુઝૂ દૂટ ગયા. ઓર અગર એક હી માતલી બરાબર નહીં રહી, બહો પેહલી બારકી માતલી જાતી રહી ચી ઓર જ અચ્છ હો ગયા થા, ફિર દૂસરી બાર માતલી મુઝ' હુઈ ઓર થોળીસી કય હો ગઈ, ફિર જબ જે માતલી જાતી રહી ઓર તીસરી બાર ફિર માતલી મુઝ' હોકર કય હુઈ તો વુઝૂ નહીં દૂટતા.

મરમલા ૧૭ :- લેટે લેટ આંખ લગ ગઈ યા કિસી ચીઝસે ટેક લગાકર બેઠે-બેઠે જો ગઈ, ઓર એસી ગફલત હો ગઈ કે અગર વો ટેક ન હોતી તો ગિર પગતી તો વુઝૂ જાતા રહ્યા. ઓર અગર નમાઝમે બેઠે બેઠે યા ખલે ખલે સો જાએ તો વુઝૂ નહીં ગયા. ઓર અગર સિજદેમે સો જાએ તો વુઝૂ દૂટ જાએગા.

મરમલા ૧૮ :- અગર નમાઝસે બાહિર બેઠે બેઠે જો જાએ ઓર અપના મુતહ એકીસે હમા લે ઓર દીવાર વગેરહ કિસીસે ટેક ભી ન લગાએ તો વુઝૂ નહીં દૂટતા.

મસ્અલા ૧૯ :- બેઠે બેઠે નીંદા એક એસા ઝોક આવ્યા કે ગિર પળી તો અગર ગિરકે કોરન હી આંખ ખુલ ગઈ તો વુઝૂ નહીં ગયા. ઔર જો ગિરનેકે ઝરા બા'દ આંખ ખુલી હો તો વુઝૂ જાતા રહા. ઔર અગર બેઠી ઝૂમતી રહી, ગિરી નહીં તબ ભી વુઝૂ નહીં ગયા.

મસ્અલા ૨૦ :- અગર બે-હોશ હો ગઈ ઔર જુનૂન (પાગલપન) સે અકલ જાતી રહી તો વુઝૂ જાતા રહા, ચાહે બે-હોશી ઔર જુનૂન થોળી હી દેર રહા હો. ઔર એસે હી અગર તમ્બાકૂ વગેરહ કોઈ નશાકી ચીઝ ખા લી ઔર ઈતના નશા હો ગયા કે અચ્છી તરહ નહીં ચલા જાતા ઔર કદમ ઈંધર ઉંધર બહકતા ઔરે ડગમગાતા હે તો ભી વુઝૂ જાતા રહા.

મસ્અલા ૨૧ :- અગર નમાઝમેં ઈતની ઝોરસે હંસી નિકલ ગઈ કે ઉસને આપ ભી અપની આવાઝ સુન લી ઔર ઉસકે પાસ વાલિયોને ભી સબને સુન લી, જેસે ખિલખિલાકર હંસનેમેં સબ પાસ વાલિયાં સુન લેતી હૈં, ઈસે ભી વુઝૂ ટૂટ ગયા. ઔર નમાઝભી ટૂટ ગઈ, ઔર અગર એસા હુવા કે અપનેકો આવાઝ સુનાઈ દે, મગર સબ પાસવાલિયાં ન સુન સકે, અગરચે બહોત હી પાસવાલી સુન લે, ઈસે નમાઝ ટૂટ જાએગી, વુઝૂ ન ટૂટેગા. અગર હંસીમેં સિર્ફ દાંત ખુલ ગએ, આવાઝ ખિલકુલ ન નિકલી તો ન વુઝૂ ટૂટા ઔર ન નમાઝ ગઈ, હાં છોટી લગકી જો અભી જવાન ન હુઈ હો, ઝોરસે નમાઝમેં હંસે યા તિલાવતકે સિજદેમેં બળી ઔરતકો હંસી આએ તો વુઝૂ નહીં જાતા, હાં વો સિજદા ઔર નમાઝ જાતી રહેગી જિસમેં હંસી આઈ.

નોટ :- મસ્અલા ૨૨, ૨૩, ૨૪, ૨૫, સફા હુદ પર લિખ્તે ગએ હૈં.

મસ્અલા ૨૬ :- વુઝૂકે બા'દ નાખુન કટાએ યા ઘાવકે ઉપરકી મુરદાર ખાલ નોચ ડાલી તો વુઝૂમેં કોઈ નુકસાન નહીં આયા, ન તો વુઝૂકે દોહરાનેકી ઝરૂરત હે ઔર ન હી ઈતની જગહકો ફિર તર કરનેકા હુકમ હે.

મસ્અલા ૨૭ :- વુઝૂકે બા'દ કિસીકા સતર' દેખ લિયા યા અપના સતર ખુલ ગયા યા નંગી હોકર નહાઈ યા નંગે હી નંગે વુઝૂ કિયા તો ઉસકા વુઝૂ દુરૂસ્ત હે, ફિર વુઝૂ દોહરાનેકી ઝરૂરત નહીં હે. હાં બગેર મજબૂરીકે કિસીકા સતર દેખના યા અપના દિખાના ગુનાહકી ખાત હે.

મસ્અલા ૨૮ :- જિસ ચીઝકે નિકલનેસે વુઝૂ ટૂટ જાતા હે વો ચીઝ નાપાક હોતી હે, ઔર જિસે વુઝૂ નહીં ટૂટતા વો નાપાકભી નહીં. તો અગર ઝરાસા ખૂન નિકલા કે ઝખમકે મુંહસે બહા નહીં, યા ઝરાસી કપ હુઈ, મુંહ ભર નહીં હુઈ ઔર ઉસમેં ખાના યા પાની યા પિત યા જમા' હુવા ખૂન નિકલા તો યે ખૂન ઔર કપ નાપાક નહીં હે, ઔર અગર કપળે યા બદનમેં લગ જાએ ઉસકા ધોના વાજબ નહીં. ઔર અગર મુંહ ભર કપ હુઈ ઔર ખૂન ઝખમસે બેહ ગયા તો વો નાપાક હે, ઉસકા ધોના વાજબ હે. ઔર અગર

ઈતની કપ કરકે કટોરે યા ભોટોકો મુંડ લગા કરકે કુલ્હીકે વાસ્તે પાની લિયા તો વો બસાન નાપાક હો જાએગા, ઇસ લિયે મુલ્યુસે પાની લેના ચાહિયે.

મસ્અલા ૨૯ :- છોટા લગકા જો દૂધ ડાલતા હે, ઉસકા ભી વોહી લુકમ હે કે અગર મુંડ ભર ન હો તો નાપાક નહીં હે, ઔર જબ મુંડ ભર હો તો નાપાક હે. અગર ઉસકે બગેર ધોએ નમ્યાઝ પબ્હેગી તો નમ્યાઝ ન હોગી.

મસ્અલા ૩૦ :- અગર વુજૂ કરના તો યાદ હે ઔર ઉસકે બા'દ વુજૂ દૂટના અચ્છી તરહ યાદ નહીં કે દૂટા હે યા નહીં દૂટા, તો એસા વુજૂ બાકી સમગ્ર જાએગા, ઉસે નમ્યાઝ ફુરસ્ત હે, લેકિન ફિર વુજૂ કર લેના બેક્તર હે.

મસ્અલા ૩૧ :- જિસકો વુજૂ કરનેમેં શક હો કે ફલાં ઉઝવ ધોયા હે યા નહીં, તો વો ઉઝવ ફિર ધો લેના ચાહિયે, ઔર અગર વુજૂ કર ચુકનેકે બા'દ શક હુવા તો કુછ ધરવા ન કરે વુજૂ હો ગયા. હાં અગર યકીન હો જાએ કે ફલાની બાત રેહ ગઇ હે તો ઉસકો કર લે.

મસ્અલા ૩૨ :- બે-વુજૂ કુરઆન મજહદકા છૂના ફુરસ્ત નહીં હે, હાં અગર એસે કપળેસે છૂ લે જો બદનસે જુદા હો તો જાઈઝ હે. દોપહ્લા યા કુરતેકે દામનસે જબ કે ઉસકો પેહને ઓળહે હુએ હો તો ઉસે છૂના ફુરસ્ત નહીં, હાં અગર ઉતરા હુવા હો તો ઉસે છૂના ફુરસ્ત હે. ઔર મુબાની પબ્હના ફુરસ્ત હે. ઔર કલામ મજહદ ખુલા હુવા રખ્યા હે ઉસકો દેખ દેખકર પબ્હ, લેકિન હાથ નહીં લગાયા વે ભી ફુરસ્ત હે. ઇસી તરહ બે-વુજૂ એસે તા'લીઝકા ઔર એસી તક્તરીકા છૂના ભી ફુરસ્ત નહીં જિસમેં કુરઆન કરીમકી આયત લિખ્તી હો. ખૂબ યાદ રખો.

ગુસલકા બયાન

મસ્અલા ૧ :- ગુસલ કરનેવાલીકો ચાહિયે કે પેહલે મહીં તક દોનું હાથ ધોએ, ફિર ઇસ્તિન્જેકી જગહ ધોએ, હાથ ઔર ઇસ્તિન્જેકી જગહ પર નાપાકી હો તખ ભી ઔર ન હો તખ ભી, હર હાલમેં ઇન દોનુંકો પેહલે ધોના ચાહિયે, ફિર જહાં બદન પર નજસત લગી હો પાક કરે ફિર વુજૂ કરે, અગર કિસી ચોકી યા પત્થર પર ગુસલ કરતી હો તો વુજૂ કરતે વક્ત પાંચ ભી ધો લે ઔર એસી જગહ હે કે પાંચ ભર જાએગે ઔર ગુસલકે બા'દ ફિર ધોને પબ્હે તો સારા વુજૂ કરે, મગર પાંચ ન ધોએ, ફિર વુજૂકે બા'દ તીન બાર અપને સર પર પાની ડાલે, ફિર તીન બાર દાહને હાથ પર પાની ડાલે, ઇસ તરહ કે સારે સર પર પાની બેહ જાએ, ફિર ઉસ જગહસે હટકર પાક જગહ પર આ જાએ ઔર પાંચ ધોએ. ઔર અગર વુજૂકે વક્ત પાંચ ધો લિયે હો તો અબ ધોનેકી ઝરૂરત નહીં.

મસ્અલા ૨ :- પેહલે સારે જિસમ પર અચ્છી તરહ હાથ પાંચ ફેર લે તખ પાની બહાએ, તાકે સબ જગહ અચ્છી તરહ પાની પહોંચ જાએ, સૂખા ન રહે.

મરખલા ૩ :- ગુસલકા તરીકા જો હમને અભી બયાન કિયા સુન્નતકે મુતામિક હે, ઉસમેંસે કુછ ચીઝેં કર્જ હેં કે ઉન્કે બગેર ગુસલ દુરુસ્ત નહીં હોતા, આદમી નાપાક રેહતા હે. ઓર કુછ ચીઝેં સુન્નત હે, ઉન્કે કરનેસે સવાબ મિલતા હે ઓર અગર ન કરે તો ભી ગુસલ હો જાતા હે.

કર્જ તો સિર્ફ ત્રીન ચીઝેં હે,

૧. ઇસ તરહ કુલ્લી કરના કે સારે મુંહમેં પાની પહોંચ જાએ.

૨. નાકમેં પાની ડાલના જહાં તક નરમ જગહ હે.

૩. સારે બદન પર પાની પહોંચના.

મરખલા ૪ :- ગુસલ કરતે વક્ત કિબ્લેકી તરફ મુંહ ન કરે. ઓર પાની બહોત ઝિયાદહ ન ફેંકે ઓર ન બહોત કમ લે કે અચ્છી તરહ ગુસલ ન કર સકે. ઓર એસી જગહ ગુસલ કરે કે ઉસે કોઈ ન દેખે, ઓર ગુસલ કરતે વક્ત બાતેં ન કરે. ઓર ગુસલકે બા'દ ડિસી કપળેસે અપના બદન પૂંછ ડાલે, ઓર બદન ઢાંકનેમેં બહોત જલ્દી કરે, યહાં તક કે અગર વુઝૂ કરતે વક્ત પાંચ ન ધોએ હોં તો ગુસલકી જગહસે હટ કર પેહલે અપના બદન ઢાંકે, ફિર દોનૂં પાંચ ધોએ.

મરખલા ૫ :- અગર તન્હાઈકી જગહ હો જહાં કોઈ ન દેખ પાએ તો નંજે હોકર નહાના ભી દુરુસ્ત હે, ચાહે ખળી હોકર નહાએ યા બેઠકર, ઓર ચાહે ગુસલખાનેકી છત પિટી (બની) હો યા ન પિટી હો, લેડિન બેઠકર નહાના બેહતર હે, કપૂકે ઇસમેં પરદા ઝિયાદહ હે. ઓર નાકસે લેકર ઘુટનેકે નીચે તક દૂસરી ઓરતકે સામને ભી બદન ખોલના ગુનાહ હે. અક્સર ઓરતેં દૂસરીકે સામને મિલકુલ નંગી હોકર નહાતી હે, ચે બેળી બે-ગેરતીકી બાત હે.

મરખલા ૬ :- જબ સારે બદન પર પાની ખૂબ પળ જાએ ઓર કુલ્લી કરે ઓર નાકમેં પાની ડાલ લે તો ગુસલ હો જાએગા, ચાહે ગુસલ કરનેકા ઇરાદા હો ચાહે ન હો, તો અગર પાની બરસતેમેં ઠંડી હોનેકી ગરમસે ખળી હો ગઈ, યા હોઝ વગેરહમેં ગિર પળી ઓર સબ બદન ભીગ ગયા ઓર કુલ્લી ભી કર લી ઓર નાકમેં પાની ડાલ લિયા તો ગુસલ હો ગયા. ઇસી તરહ ગુસલ કરતે વક્ત કલિમા પઘ્હના યા પઘ્હકર પાની દમ કરના ઝરૂરી હો ગયા. ઇસી તરહ ગુસલ કરતે વક્ત કલિમા પઘ્હે યા ન પઘ્હે, હર હાલમેં આદમી પાક હો જાતા હે, બહે નહાતે વક્ત કલિમા યા ઓર કોઈ દુઆ ન પઘ્હના બેહતર હે, ઉસ વક્ત કુછ ન પઘ્હે.

મરખલા ૭ :- અગર બદન ભરમેં બાલ બરાબર ભી કોઈ જગહ સૂખી રેહ જાએ તો ગુસલ ન હોગા. ઇસી તરહ અગર ગુસલ કરતે વક્ત કુલ્લી કરના ભૂલ ગઈ યા નાકમેં પાની નહીં ડાલા તો ભી ગુસલ નહીં હુવા.

મરખલા ૮ :- અગર ગુસલકે બા'દ યાદ આએ કે કલાની જગહ સૂખી રેહ ગઈ થી તો ફિરસે નહાના વાજીબ નહીં, બહે જહાં સૂખા રેહ ગયા હો ઉસીકો ધો લે, લેડિન સિર્ફ હાથ ફેર લેના કાફી નહીં હે, બહે ઘોળા પાની ઉસ જગહ બહા લેના ચાહિયે; ઓર

અગર કુલ્લી કરના ભૂલ મળે હો તો અબ કુલ્લી કરે, અગર નાકમે પાની ન ડાલ્યા હો તો અબ ડાલ લે. મતલબ એ કે જો થીજ રેલ મળે હો અબ, ઉસકો કર લે, નયે સિરેસે મુસલ કરનેકી ઝરૂર નહીં.

મસ્અલા ૯ :- અગર કિસી બીમારીકી વજહસે સર પર પાની ડાલના નુકસાન કરે તો સર છોળકર ઓર સારા બદન થો લે, તબ ભી મુસલ હો ગયા, લેકિન જબ અચ્છી હો જામે તો અબ સર થો ડાલે, ફિરસે નહાનેકી ઝરૂર નહીં.

નોટ :- મસ્અલા નં. ૧૦ સહા નં. ૭૬ લિખ્યા ગયા હે.

મસ્અલા ૧૧ :- અગર સરકે બાલ મુંધે હુએ ન હોં તો સબ બાલ ભિગોના ઓર સારે જડોમે પાની પહોંચાના કર્જ હે. એક બાલ ભી સૂખા રેલ ગયા યા એક બાલકી જડમે પાની નહીં પહોંચા તો મુસલ નહીં હોગા. ઓર બાલ મુંધે હુએ હોં તો બાલોંકા ભિગોના મઆફ હે, હાં સબ જડોમે પાની પહોંચાના કર્જ હે, એક જડ ભી સૂખી ન રેલને પામે. ઓર અગર બર્ગર ખોલે સબ જડોમે પાની ન પહોંચ સકે તો ખોલ ડાલે ઓર બાલોંકો ભી ભિગો હે.

મસ્અલા ૧૨ :- નથ ઓર બાલિયોં ઓર અંગૂઠી-છલ્લોંકો ખૂબ ઢિલા લે કે પાની સૂરાખમે પહોંચ જામે. ઓર અગર બાલિયાં ન પેહની હોં, તબ ભી ઇરાદા કરકે સૂરાખોંમે પાની ડાલ લે, એસા ન હો કે પાની ન પહોંચે ઓર મુસલ સહીહ ન હો, હાં અગર અંગૂઠી-છલ્લે ઢીલે હોં કે બર્ગર ઢિલામે ભી પાની પહોંચ જામે તો ઢિલાના વાજીબ નહીં, લેકિન ઢિલા લેના અબ ભી મુસ્તહબ હે.

મસ્અલા ૧૩ :- અગર નાખુનમે આટા લગકર સૂખ ગયા ઓર ઉસકે નીચે પાની નહીં પહોંચા તો મુસલ નહીં હુવા, જબ યાદ આએ ઓર આટા દેખે તો છુબકર પાની ડાલ લે, અગર પાની પહોંચાનેસે પેહલે કોઇ નમાઝ પબ્હ હી હો તો ઉસકો લોટા દે.

મસ્અલા ૧૪ :- અગર હાથ-પાંવ ફટ ગએ હોં ઓર ઉસમે મોમ-રોગન યા કોઈ દવા ભરી હો તો ઉસકે ઉપર પાની બહા લેના દુસ્ત હે.

મસ્અલા ૧૫ :- કાન ઓર નાકમે ભી ખ્યાલ કરકે પાની પહોંચાના ચાહિયે, પાની ન પહોંચે તો મુસલ ન હોગા.

મસ્અલા ૧૬ :- નહાતે વકત કુલ્લી નહીં કી, લેકિન મુંહ ભરકે પાની પી લિયા કે સારે મુંહમે પહોંચ ગયા તો ભી મુસલ હો ગયા, કયુંકે મતલબ તો સારે મુંહમે પાની પહોંચ જાનેસે હે, કુલ્લી કરે યા ન કરે, હાં અગર ઈસી તરહ પાની પિયે, કે સારે મુંહ ભરમે પાની ન પહોંચે તો યે પાની કાફી નહીં હે, કુલ્લી કર લેના ચાહિયે.

મસ્અલા ૧૭ :- અગર બાલોંમે યા હાથ-પાંવમે તેલ લગા હુવા હે કે બદન પર પાની અચ્છી તરહ ઠહેરતા નહીં હે, બલકે પખતે હી ઢલક જાતા હે તો ઇસકા કુછ હરજ નહીં હે, જબ સારે બદન ઓર સારે સર પર પાની ડાલ લિયા, મુસલ હો ગયા.

મસ્અલા ૧૮ :- અગર હાંતોંકે બીચમે ડલીકા ટુકળા ફંસ ગયા તો ઉસકો

ખિલાલસે નિકાલ આવે, અગર ઇસકી વજહસે દાંતોંકે બીચમે પાની ન પહોંચેગા તો ગુસલ ન હોગા.

મસ્અલા ૧૯ :- માથે પર અફશાં ચુની હો યા બાલોંમે ઈતના ગોંદ લગા હે કે બાલ અચ્છી તરહ ન ભીંજેમે તો ગોંદ ખૂબ છુબા આવે ઓર અફશાં થો આવે, અગર ગોંદકે નીચે પાની ન પહોંચેગા, ઉપર હી ઉપરસે બેહ જાએગા તો ગુસલ ન હોગા.

મસ્અલા ૨૦ :- અગર મિસ્તીકી ધળી (પા'ની એક મંજનકી તેહ) જમા લી હે તો ઇસકો છુબાકર કુલ્લી કરે, નહીં તો ગુસલ ન હોગા.

મસ્અલા ૨૧ :- કિસીકી આંખેં દુખતી હે, ઇસ લિયે ઇસકી આંખોંસે કીચડ બહોત નિકલા ઓર એસા સૂખ ગયા કે અગર ઇસકો ન છુબાએગી તો ઇસકે નીચે આંખકે કોચે પર પાની ન પહોંચેગા તો ઇસકા છુબા આવના વાજબ હે, ઇસકે છુબાએ વગેર ન વુઝૂ દુરસ્ત હે ન ગુસલ.

કિસ પાનીસે વુઝૂ કરના ઓર નહાના દુરસ્ત હે ઓર કિસ પાનીસે નહાના દુરસ્ત નહીં ?

મસ્અલા ૧ :- આસમાનસે બરસે હુએ પાની ઓર નદી-નાલે, ચશમે ઓર કુંવે-તાલાબ ઓર દરિયાઓંકે પાનીસે વુઝૂ ઓર ગુસલ કરના દુરસ્ત હે, ચાહે મીઠા પાની હો યા ખારા.

મસ્અલા ૨ :- કિસી ફલ યા દરખ્ત યા પત્તોંસે નિચોળે હુએ અર્ક (રસ) સે વુઝૂ કરના દુરસ્ત નહીં. ઇસી તરહ જો પાની તરખૂઝસે નિકલતા હે ઉસ્સે ઓર ગન્ને (શેરડી) વગેરહકે રસસે વુઝૂ ઓર ગુસલ દુરસ્ત નહીં હે.

મસ્અલા ૩ :- જિસ પાનીમેં કોઈ ઓર ચીઝ મિલ ગઈ હો, યા પાનીમેં કોઈ ચીઝ પકા લી ગઈ, ઓર એસા હો ગયા કે અબ બોલ ચાલમેં ઇસકો પાની નહીં કેહતે, બલ્કે ઇસકા કુછ ઓર નામ હો ગયા તો ઉસ્સે વુઝૂ ઓર ગુસલ જાઈઝ નહીં, જેસે શરબત, શીરા ઓર શોરબા ઓર સિરકા ઓર ગુલાબ ઓર અર્ક ગાંવઝખાં વગેરહ કે ઇનસે વુઝૂ દુરસ્ત નહીં હે.

મસ્અલા ૪ :- જિસ પાનીમેં કોઈ પાક ચીઝ પળ ગઈ ઓર પાનીકે રંગ યા મજેમેં કોઈ ફર્ક આ ગયા, લેકિન વો ચીઝ પાનીમેં પકાઈ નહીં ગઈ, ન પાનીકે પતલે હોનેમેં કોઈ ફર્ક આયા, જેસે કે બેહતે હુએ પાનીમેં કુછ રેત મિલી હુઈ હોતી હે યા પાનીમેં ઝાફરાન મિલ ગયા હો ઓર ઇસકા બહોત હલ્કા રંગ આ ગયા હો યા સાબુન પળ ગયા યા ઇસી તરહકી કોઈ ચીઝ પળ ગઈ તો ઇન સબ સૂરતોંમેં વુઝૂ ઓર ગુસલ દુરસ્ત હે.

મસ્અલા ૫ :- અગર કોઈ ચીઝ પાનીમેં ડાલકર પકાઈ ગઈ, ઉસ્સે રંગ-મઝા વગેરહ બદલા તો ઇસ પાનીસે વુઝૂ દુરસ્ત નહીં, હાં અગર એસી ચીઝ પકાઈ ગઈ જિસ્સે

મેલ-કુમેલ ખૂબ સાફ હો જાતા હો, ઓર ઉસકે પકાનેસે પાની ગાળ્યા ન હુવા તો ઉસે વુઝૂ દુરસ્ત હો, જેસે કે મુરદા નેહલાનેકે લિયે બેરીકી પતિયાં પકાતે હૈં તો ઇંસમેં કુછ હરજ નહીં, હાં અગર ઇતની ઝિયાદત ડાલ દે કે પાની ગાળ્યા હો ગયા તો ઉસે વુઝૂ ઓર ગુસલ દુરસ્ત નહીં.

મસ્અલા ૬ :- કપળા રંઝનેકે લિયે ઝાફરાન ધોલા યા પુડિયાં ધોલી તો ઉસે વુઝૂ દુરસ્ત નહીં.

મસ્અલા ૭ :- અગર પાનીમેં દૂધ મિલ ગયા તો અગર દૂધકા રંગ અચ્છી તરહસે પાનીમેં આ ગયા તો વુઝૂ દુરસ્ત નહીં, ઓર અગર દૂધ બહોત કમ થા કે રંગ નહીં આયા તો વુઝૂ દુરસ્ત હો.

મસ્અલા ૮ :- જંગલમેં કહીં થોળા પાની મિલા તો જબ તક ઉસકી નાપાકીકા ચકીન ન હો જાએ ઉસ વકત તક ઉસે વુઝૂ કરે, સિર્ફ ઇંસ ખ્યાલસે ન છોળ દે કે શાયદ નાપાક હો. અગર ઇંસકે હોતે હુએ તયમ્મુમ કરેગી તો તયમ્મુમ ન હોગા.

મસ્અલા ૯ :- કિસી કુંવે વગેરહમેં દરખતકે પત્તે ગિર પળે ઓર પાનીમેં બદબૂ આને લગી ઓર રંઝ ઓર મઝા ભી બદલ ગયા તો ભી ઉસે વુઝૂ દુરસ્ત હો, જબ તક કે પાની ઇંસ તરહ પાલા બાકી રહે.

મસ્અલા ૧૦ :- જિસ પાનીમેં નાપાકી પળ જાએ ઉસે વુઝૂ ઓર ગુસલ કુછ ભી દુરસ્ત નહીં, ચાહે વો નાપાકી થોળી હો યા બહોત હો. હાં અગર બેહતા હુવા પાની હો તો વો નાપાકીકે પળનેસે નાપાક નહીં હોતા જબ તક ઉસકે રંગ યા મઝા યા બૂ મેં ફર્ક ન આએ. ઓર જબ નાપાકીકી વજહસે ઉસકા રંગ યા મઝા બદલ ગયા યા બૂ આને લગી તો બેહતા હુવા પાની ભી નાપાક હો જાએગા, ઉસે વુઝૂ દુરસ્ત નહીં. જો પાની ઘાસ, તિનકે, પત્થરકો બહા લે જાએ વો બેહતા પાની હો, ચાહે કિતના હી ધીરે ધીરે બેહતા હો.

મસ્અલા ૧૧ :- બળા ભારી હીઝ જો દસ હાથ લમ્બા, દસ હાથ ચોળા ઓર ઇતના ગેહરા હો કે અગર ચુલ્લુસે પાની ઉઠાએ તો ઝમીન ન ખુલે, યે ભી બેહતે હુએ પાનીકી તરહ હો, એસે હીઝકો દેહ દર દેહ કેહતે હૈં. અગર ઇંસમેં એસી નાપાકી પળ જાએ જો પળ જાનેકે બા'દ દિખલાઈ નહીં દેતી, જેસે પેશાબ, ખૂન, શરાબ વગેરહ, તો ચારો તરફ વુઝૂ કરના દુરસ્ત હો જિધર ચાહે વુઝૂ કરે. અગર એસી નાપાકી પળ જાએ જો દિખાઈ દેતી હો જેસે મુરદા કુતા, તો જિધર પળા હો ઉસ તરફ વુઝૂ ન કરે, ઉસકે સિવા ઓર જિસ તરફ ચાહે કરે. હાં અગર ઇતને બળે હીઝમેં ઇતની નાપાકી પળ જાએ કે રંગ યા મઝા બદલ જાએ યા બદબૂ આને લગે તો નાપાક હો જાએગા.

મસ્અલા ૧૨ :- અગર બીસ હાથ લમ્બા યા પાંચ હાથ ચોળા યા પચીસ હાથ લમ્બા ઓર ચાર હાથ ચોળા હો, વો હીઝ ભી દેહ દર દેહ કે જેસા હો.

૧. પાની ન મિલને પર કિસી સૂખી, પાક પૂલદાર જગહ પર હાથ મારકર હાથ ઓર મુંહ મલનેકો તયમ્મુમ કેહતે હૈં.

ਮਸ਼ਹੂਰਾ ੧੩ :- ਉਹ ਪਰ ਨਾਪਾਕੀ ਪਾਣੀ ਦੇ ਘੋਰ ਪਾਣੀ ਘਰੇਲਾ ਘੋਰ ਪਰੇਲਵਾ ਬਣਾ, ਤੇ ਅਗਰ ਆਖੀ ਥਾ ਆਖੀਸੇ ਤਿਆਦਕ ਉਹ ਨਾਪਾਕ ਹੈ ਤੇ ਹੋ ਪਾਣੀ ਨਾਪਾਕ ਹੈ. ਘੋਰ ਅਗਰ ਉਹ ਆਖੀਸੇ ਕਮ ਨਾਪਾਕ ਹੈ ਤੇ ਹੋ ਪਾਣੀ ਪਾਕ ਹੈ. ਘੋਰ ਅਗਰ ਨਾਪਾਕੀ ਪਰੇਲਵੇਕੇ ਪਾਸ ਹੀ ਹੋ ਘੋਰ ਉਹਨੀ ਹੋ ਕੇ ਸਭ ਪਾਣੀ ਉਸੇ ਮਿਲਕਰ ਆਉਂਦਾ ਹੋ ਹੋ ਨਾਪਾਕ ਹੈ.

ਮਸ਼ਹੂਰਾ ੧੪ :- ਅਗਰ ਪਾਣੀ ਘੀਰੇ ਘੀਰੇ ਮੇਲਤਾ ਹੋ ਤੇ ਮਲੋਤਾ ਝਲੀ ਝਲੀ ਧੁੜ੍ਹ ਨ ਕਰੇ ਕੇ ਹੋ ਧੋਵਨ ਮਿਰਤਾ ਹੈ ਹੋਈ ਛਾਥੇ ਆ ਜਾਏ.

ਮਸ਼ਹੂਰਾ ੧੫ :- ਦੇਵ ਦਰ ਦੇਵ ਚੀਜ਼ਾਂ ਜਦੋਂ ਧੋਵਨ ਮਿਰਤਾ ਹੈ, ਅਗਰ ਵਧੀਕੇ ਮਿਰ ਪਾਣੀ ਉਹ ਹੋ ਤੇ ਹੀ ਜਾਹਤ ਹੈ.

ਮਸ਼ਹੂਰਾ ੧੬ :- ਅਗਰ ਕੋਠ ਛਾਕਿਰ ਥਾ ਲਯਕਾ, ਕਥਾ ਅਪਨਾ ਛਾਥ ਪਾਣੀਐਂ ਆਵੇ, ਤੇ ਪਾਣੀ ਨਾਪਾਕ ਨਹੀਂ ਹੋਤਾ, ਛਾਂ ਅਗਰ ਥਾ'ਲੂਮ ਹੋ ਜਾਏ ਕੇ ਉਸੇ ਛਾਥੇ ਨਾਪਾਕੀ ਲਗੀ ਹੀ ਤੇ ਨਾਪਾਕ ਹੋ ਜਾਏਗਾ, ਕੇਤਿਨ ਉਏ ਮਥੇਕਾ ਫੁੱਲ ਐ'ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ. ਉਸ ਵਿਖੇ ਜਮ ਤਕ ਕੋਠ ਘੋਰ ਪਾਣੀ ਮਿਲੇ ਉਸੇ ਛਾਥ ਆਵੇ ਧੁੜ੍ਹ ਪਾਣੀਸੇ ਧੁੜ੍ਹ ਨ ਕਰਨਾ ਮੇਲਕਰ ਹੈ.

ਮਸ਼ਹੂਰਾ ੧੭ :- ਕਿਸ ਪਾਣੀਐਂ ਐਸੀ ਜਾਨਦਾਰ ਬੀਜ ਮਰ ਜਾਏ ਕਿਸੇ ਮੇਲਤਾ ਧੁੜ੍ਹਾ ਧੁੜ੍ਹ ਨਹੀਂ ਹੋਤਾ, ਥਾ ਛਾਕਿਰ ਮਰਕਰ ਪਾਣੀਐਂ ਮਿਰ ਪਏ ਤੇ ਪਾਣੀ ਨਾਪਾਕ ਨਹੀਂ ਹੋਤਾ, ਜੇਸੇ ਮਥਰ, ਮਥਰੀ, ਮਿਥ, ਲੀਥਾ, ਮਿਥਰ, ਲਕੜੀ ਮਥਰੀ ਥਾ ਉਸੀ ਤਿਸਮਕੀ ਘੋਰ ਹੋ ਕੋਠ ਬੀਜ ਹੋ.

ਮਸ਼ਹੂਰਾ ੧੮ :- ਕਿਸ ਬੀਜਕੀ ਪੈਦਾਈਸ ਪਾਣੀਕੀ ਹੋ ਘੋਰ ਹਰ ਕਮ ਪਾਣੀ ਹੀ ਐਂ ਰਹਾ ਕਰਤੀ ਹੋ ਉਸੇ ਮਰ ਜਾਏਸੇ ਪਾਣੀ ਮਰਾਥ ਨਹੀਂ ਹੋਤਾ, ਪਾਕ ਰੇਲਤਾ ਹੈ, ਜੇਸੇ ਮਥਰੀ, ਮੈਂਡਕ, ਕਥਾ, ਕੇਕੜਾ ਵਜੈਰਕ. ਘੋਰ ਅਗਰ ਪਾਣੀਕੇ ਸਿਵਾ ਘੋਰ ਤਿਸੀ ਬੀਜਾਂ ਮਰ ਜਾਏ ਜੇਸੇ ਸਿਰਕਾ, ਸੀਰਾ, ਫੂਮ ਵਜੈਰਕ ਤੇ ਹੋ ਹੀ ਨਾਪਾਕ ਨਹੀਂ ਹੋਤਾ, ਘੋਰ ਮੁਰਕੀਕਾ ਮੈਂਡਕ ਘੋਰ ਪਾਣੀਕਾ ਮੈਂਡਕ ਧੋਨੂੰਕਾ ਐਕ ਫੂਕਮ ਹੈ. ਥਾ'ਨੀ ਨ ਉਸੇ ਮਰੇਸੇ ਪਾਣੀ ਨਾਪਾਕ ਹੋਤਾ ਹੈ ਨ ਉਸੇ ਮਰੇਸੇ, ਕੇਤਿਨ ਅਗਰ ਮੁਰਕੀਕੇ ਤਿਸੀ ਮੈਂਡਕ ਧੁੜ੍ਹ ਹੋਤਾ ਹੋ ਤੇ ਉਸੇ ਮਰੇਸੇ ਪਾਣੀ ਵਜੈਰਕ ਹੋ ਬੀਜ ਹੋ ਨਾਪਾਕ ਹੋ ਜਾਏਗੀ.

ਛਾਠਵਾ :- ਪਾਣੀਕੇ ਮੈਂਡਕਕੀ ਪੈਦਾਈਸ ਧੋ ਕੇ ਉਸਕੀ ਉਯਲਿਧੀਐਂ ਆਥੇਂ ਤਿਲੀ (ਪਰਥਾ) ਲਗੀ ਹੋਤੀ ਹੈ ਘੋਰ ਮੁਰਕੀਕੇ ਮੈਂਡਕਕੀ ਉਯਲਿਧੀਐਂ ਅਲਗ ਅਲਗ ਹੋਤੀ ਹੈ.

ਮਸ਼ਹੂਰਾ ੧੯ :- ਜੇ ਬੀਜ ਪਾਣੀਐਂ ਰੇਲਤੀ ਹੋ, ਕੇਤਿਨ ਉਸਕੀ ਪੈਦਾਈਸ ਪਾਣੀਕੀ ਨ ਹੋ ਉਸੇ ਮਰ ਜਾਏਸੇ ਪਾਣੀ ਮਰਾਥ ਘੋਰ ਨਾਪਾਕ ਹੋ ਜਾਤਾ ਹੈ. ਜੇਸੇ ਮਾਥ (ਮਾਥ) ਘੋਰ ਮੁਰਕੀਕੀ. ਉਸੀ ਤਰਕ ਮੈਂਡਕ ਮਰਕਰ ਪਾਣੀਐਂ ਮਿਰ ਪਏ ਤੇ ਹੀ ਨਾਪਾਕ ਹੋ ਜਾਤਾ ਹੈ.

ਮਸ਼ਹੂਰਾ ੨੦ :- ਮੈਂਡਕ, ਕਥਾ ਵਜੈਰਕ ਅਗਰ ਪਾਣੀਐਂ ਮਰਕਰ ਮਿਲਕੁਲ ਜਲ ਜਾਏ ਘੋਰ ਟੁਕਏ ਟੁਕਏ ਹੋਕਰ ਪਾਣੀਐਂ ਮਿਲ ਜਾਏ ਤੇ ਹੀ ਪਾਣੀ ਪਾਕ ਹੈ, ਕੇਤਿਨ ਉਸਕਾ ਪੀਨਾ ਘੋਰ ਉਸੇ ਪਾਨਾ ਪਾਨਾ ਫੁੜ੍ਹਕ ਨਹੀਂ, ਛਾਂ ਧੁੜ੍ਹ ਘੋਰ ਮੁਸਲ ਉਸੇ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੈ.

ਮਸ਼ਹੂਰਾ ੨੧ :- ਧੁੜ੍ਹਕੇ ਜਦੋਂ ਧੁੜ੍ਹ ਪਾਣੀਸੇ ਧੁੜ੍ਹਕੇ ਛਾਥ ਹੋ ਜਾਏਕਾ ਕਰ ਹੈ, ਉਸ ਵਿਖੇ ਉਸੇ ਧੁੜ੍ਹ ਘੋਰ ਮੁਸਲ ਨ ਕਰਨਾ ਧਾਢਿਏ.

મસ્તબલા ૨૨ :- મુરદારકી ખાલકો જબ પૂયમેં સૂખા ડાલેં યા કુછ દવા વગેરહ લગાકર દુરૂસ્ત કર લેં કે પાની મર જાએ ઓર રખનેસે ખરાબ ન હો તો પાક હો જાતી હે, ઉસપર નમાઝ પઢના દુરૂસ્ત હે. ઓર મશક વગેરહ બનાકર ઉસમેં પાની રખના લી દુરૂસ્ત હે, લેકિન સુવ્વરકી ખાલ પાક નહીં હોતી દૂસરી સબ ખાલેં પાક હો જાતી હે, મગર આદમીકી ખાલસે કોઈ કામ લેના ઓર બરતના (ઈસ્તે'માલ કરના) બહોત ગુનાહ હે.

મસ્તબલા ૨૩ :- કુત્તા, બંદર, બિલ્લી, ઘેર વગેરહ જિનકી ખાલ બનાનેસે પાક હો જાતી હે, બિસ્મિલ્લાહ કેહકર ઝબ્હ કરનેસે ભી ખાલ પાક હો જાતી હે, ચાહે બનાઈ હો યા બે-બનાઈ. હાં, ઝબ્હ કરનેસે ઉનકા ગોશ્ત પાક નહીં હોતા ઓર ઉનકા ખાના ભી દુરૂસ્ત નહીં.

મસ્તબલા ૨૪ :- મુરદારકે બાલ ઓર સીંગ ઓર હડ્ડી ઓર દાંત યે સબ ચીજો પાક હે. અગર પાનીમેં પબ જાએ તો નાપાક ન હોગા. હાં અગર હડ્ડી ઓર દાંત વગેરહ પર ઉસ મુરદારકી કુછ ચિકનાઈ વગેરહ લગી હો તો વો નાપાક હે ઓર પાનીભી નાપાક હો જાએગા.

મસ્તબલા ૨૫ :- આદમીકી ભી હડ્ડી ઓર બાલ પાક હે, લેકિન ઉનકો બરતના ઓર કામમેં લાના જાઈઝ નહીં; બહલે ઈઝઝતસે કિસી જગહ દફન કર દેના ચાહિયે.

કુંવેકા બયાન

મસ્તબલા ૧ :- જબ કુંવેમેં કોઈ નાપાકી ગિર પળે તો કુંવા નાપાક હો જાતા હે ઓર પાની ખીચ ડાલનેસે પાક હો જાતા હે, ચાહે થોભી નાપાકી ગિરે યા બહોત, સારા પાની નિકાલના ચાહિયે. જબ સારા પાની નિકલ જાએગા તો પાક હો જાએગા. કુંવેકે અંદરકે કંકર, દીવાર, વગેરહકે ધોનેકી ઝરૂરત નહીં, વો સબ અપને આપહી પાક હો જાએંગે. ઈસી તરહ રસ્સી-ડોલ, કિસ્સે પાની નિકાલના હે, કુંવેકે પાક હોનેસે અપને આપ હી પાક હો જાએંગે, ઈન દોનું કે ભી ધોનેકી ઝરૂરત નહીં.

મસ્તબલા ૨ :- સબ પાનીકે નિકાલનેકા યે મતલબ હે કે ઈતના નિકાલેં કે પાની ટૂટ જાએ ઓર આપા ડોલ ભી ન ભરે.

મસ્તબલા ૩ :- કુત્તા, બિલ્લી, ગાય, બકરી વગેરહ પેશાબ કર દે યા કોઈ ઓર નાપાકી ગિરે તો સબ પાની નિકાલા જાએ.

મસ્તબલા ૪ :- અગર આદમી યા કુત્તા યા બકરી યા ઈસીકે બરાબર કોઈ ઓર જાનવર ગિરકર મર જાએ તો સારા પાની નિકાલા જાએ.

મસ્તબલા ૫ :- અગર કોઈ જાનવાર ચીઝ કુંવેમેં મર જાએ ઓર ફૂલ જાએ યા ફટ જાએ તબ ભી સબ પાની નિકાલા જાએ, ચાહે છોટા જાનવર હો ચાહે બળા. તો અગર ચૂલા

માં ગોરખ્યા મરકર ફૂલ જાએ યા ફટ જાએ તો સબ પાની નિકાલના ચાહિયે.

મસ્ખલા ૬ :- અગર ચૂલા યા ચિબિયા (ચકલી) યા ઇસીકે બરાબર કોઈ ઓર ચીઝ મરકર મર ગઈ, લેકિન ફૂલી-ફટી નહીં તો બીસ ઓલ નિકાલના વાજબ હે ઓર તીસ નિકાલ ડાલે તો બેહતર હે. લેકિન પેલલે ચૂલા નિકાલ લે તબ પાની નિકાલના મુરુ કરે, અગર ચૂલા ન નિકાલા તો ઇસ પાની નિકાલનેકા કુઠ એતિમાર નહીં, ચૂલા નિકાલનેકે બા'દ ફિર ઉતના હી પાની નિકાલના પબેગા.

મસ્ખલા ૭ :- બળી છિપકલી (મરોળી) ફિસમેં બેહતા હુવા ખૂન હોતા હે ઉસકા હુકમ ભી યે હે કે અગર મર જાએ ઓર ફૂલે-ફટી નહીં તો બીસ ઓલ નિકાલના ચાહિયે ઓર તીસ ઓલ નિકાલના બેહતર હે. ઓર ફિસમેં બેહતા હુવા ખૂન ન હોતા હો ઉસકે મરનેસે પાની નાપાક નહીં હોતા.

મસ્ખલા ૮ :- અગર કબૂતર યા મુરબી યા બિલ્લી યા ઇસીકે બરાબર કોઈ ચીઝ મરકર મર જાએ ઓર ફૂલે નહીં તો ચાલીસ ઓલ નિકાલના વાજબ હે ઓર સાઠ ઓલ નિકાલ દેના બેહતર હે.

મસ્ખલા ૯ :- ફિસ કુંવે પર જો ઓલ પળા રેહતા હે ઉસીકે હિસાબસે નિકાલના ચાહિયે, ઓર અગર ઈતને બળે ઓલસે નિકાલા ફિસમેં પાની બહોત સમાતા હે તો ઉસકા હિસાબ લગા લેના ચાહિયે. અગર ઉસમેં દો ઓલ સમાતા હે તો દો ઓલ સમજે, ઓર અગર ચાર ઓલ સમાતા હો તો ચાર ઓલ સમજના ચાહિયે. ખતલબ યે હે કે જિતને ઓલ પાની ઉસમેં આતા હો ઉસીકે હિસાબસે ખીંચા જાએગા.

મસ્ખલા ૧૦ :- અગર કુંવેમેં ઈતના બળા સૂત હે કે સબ પાની નહીં નિકલ સકતા, જેસે જેસે પાની નિકાલતે હેં વેસે વેસે ઉસમેંસે ઓર નિકલ આતા હે તો જિતના પાની ઉસમેં ઉસ વક્ત મોજૂદ હે, અંદાજા કરકે ઉસી કદર પાની નિકાલ ડાલે.

ફાઈદા :- પાનીકા અંદાજા કરનેકી કઈ સકલે હે.

એક યે હે કે મિસાલકે તૌર પર પાંચ હાથ પાની હે તો એક દમ લગતાર સો (૧૦૦) ઓલ પાની નિકાલકર દેખો કે કિતના પાની કમ હુવા. અગર એક હાથ કમ હુવા હો તો બસ ઉસીસે હિસાબ લગા હો કે સો ઓલમેં એક હાથ પાની ટૂટા તો પાંચ હાથ પાની પાંચસોમેં નિકલ જાએગા.

દુસરે યે કે ફિન લોગોંકો પાનીકી પેલ્યાન હો ઓર ઉસકા અંદાજા આતા હો, એસે દો દીનદાર મુસલમાનોંસે અંદાજા કરા હો, જિતના વો કહે નિકલવા હો, ઓર જહાં યે દોનું ખાતે મુશ્કિલ ખા'લુમ હો તીન સો ઓલ નિકલવા લે.

મસ્ખલા ૧૧ :- કુંવેમેં મરા હુવા ચૂલા યા ઓર કોઈ જાનવર નિકલા ઓર યે ખા'લુમ નહીં કે કબસે મિરા હે ઓર અભી ફૂલા-ફટા ભી નહીં હે તો ફિન લોગોંને ઉસ કુંવેસે વુજૂ કિયા હે, એક દિન-રાતકી નમાઝે દોહરામેં ઓર ઉસ પાનીસે જો કપલે થોએ હે ફિર ઉનકી થોના ચાહિયે. ઓર અગર ફૂલ મથા હે યા ફટ મથા હે તો તીન દિન-

સતી નખાઈ દોહરાના ચાહિયે. હાં, જિન લોગોને ઉસ પાનીસે વુઝૂ નહીં કિયા હે વે ન દોહરાએ, વે બાત તો એહતિપાતકી હે. વરના કુછ આદિમોને વે કયા હે કે જિસ વક્ત કુંવેકા નાપાક હોના મા'લુમ હુવા હે, ઉસી વક્તસે નાપાક સમજેએ, ઉસે પેહલેકી નખાઈ ઓર વુઝૂ સમ દુરસ્ત હે, અગર કોઈ ઇસ પર અમલ કરે તમ ભી દુરસ્ત હે.

મસ્મલા ૧૨ :- કિસકો નહાનેકી ઝરૂરત હે વો એલ ફૂંઠનેકે કિયે કુંવેએ ઉસા ઓર ઉસકે બદન ઓર કપલે પર નાપાકીકી ગંદગી નહીં હે તો કુંવા નાપાક ન હોના એસે હી અગર કાફિર ઉતરે ઓર ઉસકે કપલે ઓર બદન પર નાપાકી ન હો તમ ભી કુંવા પાક હે, હાં અગર નાપાકી લગી હો તો નાપાક હો જાએગા, ઓર સમ પાની નિકાલના પહેગા. ઓર અગર શક હો કે મા'લુમ નહીં કે કપલા નાપાક હે યા પાક તમ ભી કુંવા પાક સમજા જાએગા, લેકિન અગર દિલકી તસલ્લીકે કિયે બીસ યા તીસ એલ નિકાલવા હે તમ ભી કુછ હરજ નહીં.

મસ્મલા ૧૩ :- કુંવેએ બકરી યા ચૂહા ગિર ગયા ઓર જિન્દા નિકલ અયા તો પાની પાક હે, કુછ ન નિકાલ જાએ.

મસ્મલા ૧૪ :- ચૂહેકો બિલ્લીને પકળા ઓર ઉસકે દાંત લગનેસે ઝખમી હો ગયા, ફિર ઉસે છૂટકર ઉસી તરહ ખૂનસે ભરા હુવા કુંવેએ ગિર પળા તો સારા પાની નિકાલ જાએ.

મસ્મલા ૧૫ :- ચૂહા તાબદાન (દીવારકે સૂરાખ-નાલી) સે નિકલકર ગયા ઓર ઉસકે બદનમેં નાપાકી ભર ગઈ, ફિર કુંવેએ ગિર પળા તો સારા પાની નિકાલ જાએ, ચૂહા કુંવેએ મર જાએ યા જિન્દા નિકલે.

મસ્મલા ૧૬ :- ચૂહેકી કુમ કટકર ગિર પલે તો સારા પાની નિકાલ જાએ. ઇસી તરહ વો છિપકલી કિસમેં બેહતા ખૂન હોતા હો ઉસકી કુમ ગિરનેસે ભી સમ પાની નિકાલ જાએગા.

મસ્મલા ૧૭ :- કિસ ચીઝકે ગિરનેસે કુંવા નાપાક હુવા હે, અગર વો ચીઝ એસિસકે બાવજૂદ ન નિકલ સકે તો દેખના ચાહિયે કે વો ચીઝ કેસી હે. અગર વો ચીઝ એસી હે કે ખૂદ તો પાક હોતી હે, લેકિન નાપાકી લગનેસે નાપાક હો ગઈ હે, જેસે નાપાક કપલા, નાપાક ગોંઠ, નાપાક જૂતા, તમ ઉસકા નિકાલના મમાક હે, વેસે હી પાની નિકાલ ડાલે. અગર વો ચીઝ એસી હે કે ખૂદ નાપાક હે જેસે મુરદા જાનવર, ચૂહા વગેરે તો જમ તક વે યકીન ન હો જાએ કે વે ગલ-સળકર મિટી હો ગયા હે ઉસ વક્ત તક કુંવા પાક નહીં હો સકતા, ઓર જમ વે યકીન હો જાએ ઉસ વક્ત સારા પાની નિકાલ હે, કુંવા પાક હો જાએગા.

મસ્મલા ૧૮ :- જિતના પાની કુંવેએસે નિકાલના ઝરૂરી હો, ચાહે એક ટન નિકાલે, ચાહે થોળા થોળા કઈ બારમેં નિકાલે, હર તરહ પાક હો જાએગા.

જાનવરોંકે જૂઠા બધાન

મસ્તબલા ૧ :- આદમીકા જૂઠા પાક ને, ચાહે બદ-દીન હો, યા હેજા' યા નિકાસ' મેં હો, હર હાલમેં પાક હે. ઈસી તરહ પસીના ભી ઈન સબકા પાક હે, હાં અગર ઉસકે હાથ યા મુંહમેં કોઈ નાપાકી લગી હો તો ઉસે વો જૂઠા નાપાક હો જાએગા.

મસ્તબલા ૨ :- કુત્તેકા જૂઠા નાપાક હે. અગર કિસી બરતનમેં મુંહ ડાલ દે તો તીન બાર ધોનેસે પાક હો જાએગા, ચાહે મિટ્ટીકા બરતન હો ચાહે તાંબે વગેરહકા, ધોનેસે સબ પાક હો જાતે હે, લેડિન બેહતર યે હે કે સાત બાર ધોએ ઓર એક બાર મિટ્ટી લગાકર માંઝ ભી ડાલે કે ખૂબ સાફ હો જાએ.

મસ્તબલા ૩ :- સુવ્વરકા જૂઠાભી નાપાક હે. ઈસી તરહ શેર, ભેળિયા, બંદર, ગીદડ વગેરહ જિતને ચીર કાબકર ખાનેવાલે જાનવર હેં સબકા જૂઠા નાપાક હે.

મસ્તબલા ૪ :- બિલ્લીકા જૂઠા પાક તો હે, લેડિન મકરૂહ (નાપસંદીદહ) હે. દૂસરા પાની હોતે હુએ ઉસે વુઝૂ ન કરે, હાં અગર કોઈ ઓર પાની ન મિલે તો ઉસે વુઝૂ કર લે.

મસ્તબલા ૫ :- દૂધ, સાલન વગેરહમેં બિલ્લીને મુંહ ડાલ દિયા તો અગર અલ્લાહને સબ કુછ ઝિયાદહ દિયા હો તો ઉસે ન ખાએ, ઓર અગર ગરીબ આદમી હો તો ખા લે, ઈસમેં કુછ હરજ નહીં ઓર ગુનાહ નહીં હે, બલ્કે એસે આદમીકે લિયે મકરૂહ ભી નહીં હે.

મસ્તબલા ૬ :- અગર બિલ્લીને ચૂહા ખાયા ઓર કોરન આંકર બરતનમેં મુંહ ડાલ દિયા તો વો નાપાક હો જાએગા. ઓર જો થોળી દેર ઠહેરકે મુંહ ડાલે કે અપના મુંહ જખાનસે ચાટ ચુકી હો તો નાપાક ન હોગા, બલ્કે મકરૂહ હી રહેગા.

મસ્તબલા ૭ :- ખુલી હુઈ મુરથીયાં જો ઈધર ઉધર મંદી પહીદ ચીઝેં ખાતી ફિરતી હેં, ઉનકા જૂઠા મકરૂહ હે. ઓર જો મુરથી બંદ રેહતી હે ઉસકા જૂઠા મકરૂહ નહીં, બલ્કે પાક હે.

મસ્તબલા ૮ :- શિકાર કરનેવાલે પારિન્દે જેસે શિકરા, બાઝ વગેરહ ઉનકા જૂઠા ભી મકરૂહ હે, લેડિન જો પાલતુ હો ઓર મુરદાર ન ખાને પાએ ઓર ન ઉસકી ચોંચમેં કિસી નાપાકીકે લગે હોનેકા શુબહ હો, ઉસકા જૂઠા પાક હે.

મસ્તબલા ૯ :- હલાલ જાનવર, જેસે મેંઠા, બકરી, ભેળ, ગાય, ભેંસ, હરની વગેરહ ઓર હલાલ ચિળિયા જેસે મેંના (કાબર), તોતા, કાપ્તા (હોલી), ગોરચ્યા ઈન સબકા જૂઠા પાક હે.

મસ્તબલા ૧૦ :- જો ચીઝેં ધરોમેં (દરમેં) રહા કરતી હેં જેસે સાંપ, બિચૂર, ચૂહા, છિપકલી વગેરહ ઉનકા જૂઠા મકરૂહ હે.

મસ્મલા ૧૧ :- અગર ચૂલા ચોટી કાટ કર ખા જાએ તો બેહતાર થે હે કે ઉમ જમહસે ધોળીસી તોડ ડાલે તમ ખાએ.

મસ્મલા ૧૨ :- મધે ઓર ખમ્મરકા ગૂઠા પાક હે, લેકિન વુઝૂ હોનેમે શક હે, તો અગર કહીં સિર્ફ મધે-ખમ્મરકા ગૂઠા પાની મિલે ઓર ઉસકે સિવા ઓર પાની ન મિલે તો વુઝૂ ભી કરે ઓર તથમ્મુમ ભી કરે, ઓર ચાહે પેહલે વુઝૂ કર લે ઓર ચાહે પેહલે તથમ્મુમ કર લે, દોનું ઇન્તિયાર હે.

મસ્મલા ૧૩ :- જિન જાનવરોંકા ગૂઠા નાપાક હે ઉસકા પસીના પાક હે. ઓર જિનકા ગૂઠા પાક હે ઉનકા પસીના ભી પાક હે, ઓર જિનકા ગૂઠા મકરૂહ હે ઉનકા પસીનાભી મકરૂહ હે, ઓર મધે ઓર ખમ્મરકા પસીના પાક હે. કપળે ઓર બદન પર લગ જાએ તો ધોના વાજબ નહીં, લેકિન ધો ડાલના બેહતાર હે.

મસ્મલા ૧૪ :- કિસીને મિલ્લી પાલી ઓર વો પાસ આકર બેઠી, ઓર હાથ વજેરહ ચાટતી હે તો જહાં ચાટે યા ઉસકા લુઆબ (થૂક) લગે ઉસકો ધો ડાલના ચાહિયે. અગર ન ધોયા, યુંહી રેહને દિયા તો મકરૂહ ઓર મુરા કિયા.

મસ્મલા ૧૫ :- ગેર મર્દકા ગૂઠા ખાના ઓર પાની ઓરતકે લિયે મકરૂહ હે જખ કે વો જાનતી હો કે યે ઉસકા ગૂઠા હે, ઓર અગર યા'લૂમ ન હો તો મકરૂહ નહીં.

તથમ્મુમકા બયાન

મસ્મલા ૧ :- અગર કોઈ જંગલમે હે ઓર મિલકુલ યા'લૂમ નહીં કે પાની ક્યાં હે, ન વહાં કોઈ એસા આદમી હે જિસ્સે પૂછે તો એસે વક્ત તથમ્મુમ કર લે, ઓર અગર કોઈ આદમી મિલ ગયા ઓર ઉસને એક મીલ શરઈકે અંદર અંદર પાનીકા પતા બતાયા ઓર ઓર ગુમાન ગાલિબ હુવા કે યે સમ્મા હે, યા આદમી તો નહીં મિલા, લેકિન કિસી નિશાનીસે ખૂદ ઉસકા જા કેહતા હે કે યહાં એક મીલ શરઈકે અંદર અંદર કહીં પાની ઝરેર હે ત્હે પાનીકા ઇતના ખોજના (દૂંદના) કે ઉસકો ઓર ઉસકે સાધિયોંકો કિસી કિસમકી તકલીફ ઓર હરજ ન હો ઝરૂરી હે, બજેર ફૂંકે તથમ્મુમ કરના દુરસ્ત નહીં હે. ઓર અગર ખૂબ યકીન હે કે પાની એક મીલ શરઈકે અંદર હે તો પાની લાના વાજબ હે.

ફાઈદા :- શરઈ મીલ અંત્રેજ મીલસે મુઠ ઝિયાદહ હોતા હે. યા'ની અંત્રેજ એક મીલ પૂરા ઓર ઉસકા આઠવાં હિસ્સા યે સબ મિલકર એક શરઈ મીલ હોતા હે.

મસ્મલા ૨ :- અગર પાનીકા પતા ચલ ગયા, લેકિન પાની એક મીલસે દૂર હે તો ઈતની દૂર જાકર પાની લાના વાજબ નહીં, બલકે તથમ્મુમ કર લેના દુરસ્ત હે.

મસ્મલા ૩ :- અગર કોઈ આબાદીસે એક મીલકે કાસલે પર હો ઓર એક મીલસે કવીમ કહીં પાની ન મિલે તો ભી તથમ્મુમ કર લેના દુરસ્ત હે, ચાહે મુસાફિર હો યા મુસાફિર ન હો, લોળી દૂર જાનેકે લિયે નિકલી હો.

મસ્મલા ૪ :- અગર રાત્રીમાં કુંવા તો મિલ ગયા, મગર ઘોટા-ઘોરા (રસ્તી) પાસ નહીં હે, ઇંસ લિધે કુંવેસે પાની નહીં નિકાલ સકતી, ન કિસી ઓર સે માંગે મિલ સકતા હે તો ભી તયમ્મુમ દુરૂસ્ત હે.

મસ્મલા ૫ :- અગર કહીં પાની મિલ ગયા, લેકિન બહોત યોળા હે, તો અગર ઇતના હો કે એક એક બાર મુંહ ઓર દોનું હાથ પાંવ ધો સકે તો તયમ્મુમ કરના દુરૂસ્ત નહીં હે, બલકે એક એક બાર ઇંન ચીજોંકો ધોએ ઓર સરકા મસહ કર લે. ઓર કુલ્હી વગેરહ કરના, યા'ની વુઝૂકી સુન્નતેં છોળ હે. ઓર અગર ઇતના ભી ન હો તો તયમ્મુમ કર લે.

મસ્મલા ૬ :- અગર બીમારીકી વજહસે પાની નુકસાન કરતા હો કે અગર વુઝૂ યા ગુસલ કરેગી તો બીમારી બખ્ષ જાએગી યા દેરમેં અચ્છી હોગી તબ ભી તયમ્મુમ દુરૂસ્ત હે, લેકિન અગર ઠંડા પાની નુકસાન કરતા હો ઓર ગરમ પાની નુકસાન ન કરે તો ગરમ પાનીસે ગુસલ કરના વાજબ હે, હાં અગર એસી જગહ હે કે ગરમ પાની નહીં મિલ સકતા તો તયમ્મુમ કરના દુરૂસ્ત હે.

મસ્મલા ૭ :- અગર પાની કરીબ હે યા'ની યકીની તોર પર એક મીલસે કમ દૂર હે તો તયમ્મુમ કરના દુરૂસ્ત નહીં, જાકર પાની લાના ઓર વુઝૂ કરના વાજબ હે. મરદોંસે શરમકી વજહસે યા પરદેકી વજહસે પાની લેનેકો ન જાના ઓર તયમ્મુમ કર લેના દુરૂસ્ત નહીં. એસા પરદા જિસમેં શરીઅતકા કોઈ હુકમ ફૂટ જાએ, નાજાઈઝ ઓર હરામ હે. ઓળહકર યા સારે બદન પર ચાદર લપેટકર જાના વાજબ હે, હાં લોગોંકે સામને બેઠકર વુઝૂ ન કરે ઓર ઉંનકે સામને મુંહ-હાથ ન ખોલે.

મસ્મલા ૮ :- જબ તક પાનીસે વુઝૂ ન કર સકે, બરાબર તયમ્મુમ કરતી રહે, ચાહે જિતને દિન ગુઝર જાએ કુપ્ર ખ્યાલ ન કરે, જિતની પાકી વુઝૂ ઓર ગુસલ કરનેસે હોતી હે ઇતની હી પાકી તયમ્મુમસે ભી હો જાતી હે. યે ન સમજે કે તયમ્મુમસે અચ્છી તરહ પાક નહીં હોતી.

મસ્મલા ૯ :- અગર પાની મોલસે (પેસેસે) બિજતા હે તો અગર ઉંસકે પાસ દામ (પેસે) ન હો તો તયમ્મુમ કર લેના દુરૂસ્ત હે, ઓર અગર દામ પાસ હો ઓર રાસ્તેમેં કિરાયે-ભાડેકી જિતની ઝરૂરત પજેગી ઉંસે ઝિયાદહ ભી હે તો ખરીદના વાજબ હે, હાં અગર ઇતના મહેંગા બેચે કે ઇતને દામ કોઈ લગા નહીં સકતા તો ખરીદના વાજબ નહીં, તયમ્મુમ કર લેના દુરૂસ્ત હે. ઓર અગર કિરાયા વગેરહ યા'ની રાસ્તેકે ખર્ચસે ઝિયાદહ દામ નહીં હે તો ભી ખરીદના વાજબ નહીં, તયમ્મુમ કર લેના દુરૂસ્ત હે.

મસ્મલા ૧૦ :- અગર કહીં ઇતની સરદી પળતી હો ઓર બરફ ઝિરતા હો કે નહાનેસે મર જાને યા બીમાર હો જાનેકા ડર હો ઓર રજાઈ લિહાફ વગેરહ કોઈ એસી ચીઝ ભી નહીં કે નહાકર ઉંસમેં ગરમ હો જાએ તો એસી મજબૂરીકે વક્ત તયમ્મુમ કર લેના દુરૂસ્ત હે.

મસ્તબલા ૧૧ :- અગર કિસીકે આપેસે ઝિયાદહ બદન પર ઝખમ હો વા ચીચક નિકલી હો તો નહાના વાજબ નહીં, બલકે તયમ્મુમ કર લે.

મસ્તબલા ૧૨ :- અગર કિસી ચેદાનમેં તયમ્મુમ કરકે નમાઝ પળહ લી ઓર પાની વહાંસે કરીબ હી થા, લેકિન ઉસકો ખબર ન થી તો તયમ્મુમ ઓર નમાઝ દોનું દુરુસ્ત હેં, જબ મા'લુમ હો દોહરાના ઝરૂરી નહીં.

મસ્તબલા ૧૩ :- અગર સફરમેં કિસી ઓરકે પાસ પાની હો તો અપને જ કો દેખે, અગર અંદરસે દિલ કેહતા હો કે અગર મેં માંગુંગી તો પાની મિલ જાએગા તો બગેર માંગે હુમે તયમ્મુમ કરના દુરુસ્ત નહીં, ઓર અગર અંદરસે દિલ થે કેહતા હો કે માંગનેસે વો આદમી પાની નહીં દેગા તો બગેર માંગે ભી તયમ્મુમ કરકે નમાઝ પળહ લેના દુરુસ્ત હે, લેકિન અગર નમાઝકે બા'દ ઉસે પાની માંગા ઓર ઉસને દે દિયા તો નમાઝકો દોહરાના પળેગા.

મસ્તબલા ૧૪ :- અગર ઝખઝખકા પાની ઝખઝખીમેં ભરા હુવા હે તો તયમ્મુમ કરના દુરુસ્ત નહીં, ઝખઝખીયોકો ખોલકર ઉસ પાનીસે નહાના ઓર વુજૂ કરના વાજબ હે.

મસ્તબલા ૧૫ :- કિસીકે પાસ પાની તો હે, લેકિન રાસ્તા એસા મરાબ હે કે કહીં પાની નહીં મિલ સકતા, ઇસ લિયેં રાહમેં ખાસકે મારે તકલીફ ઓર હલાકતકા ઝર હો તો વુજૂ ન કરે, તયમ્મુમ કર લેના દુરુસ્ત હે.

મસ્તબલા ૧૬ :- અગર ગુસલ કરના નુકસાન કરતા હો ઓર વુજૂ નુકસાન ન કરે તો ગુસલકી જગહ તયમ્મુમ કર લે. ફિર અગર તયમ્મુમ ગુસલકે બા'દ ટૂટ જાએ તો વુજૂકે લિયે તયમ્મુમ ન કરે, બલકે વુજૂકી જગહ વુજૂ કરના ચાહિયે. ઓર અગર ગુસલકે તયમ્મુમસે પેહલે કોઈ બાત વુજૂ તોડનેવાલી ભી પાઈ ગઈ ઓર ફિર ગુસલકા તયમ્મુમ કિયા હો તો ભી તયમ્મુમ ગુસલ ઓર વુજૂ દોનુંકે લિયે કાફી હે.

મસ્તબલા ૧૭ :- તયમ્મુમ કરનેકા તરીકા થે હે કે દોનું હાથ પાક ઝમીન પર મારે ઓર સારે મુંહ પર મલ લે, ફિર દુસરી બાર ઝમીન પર દોનું હાથ મારે ઓર દોનું હાથો પર કોહની સમેત મલે. ચૂડિયોં, કંઝનોં વગેરહકે દરમિયાન અચ્છી તરહ મલે, અગર ઉસકે ખ્યાલમેં નાખુન બરાબર ભી કોઈ જગહ છૂટ જાએગી તો તયમ્મુમ ન હોગા. અંગૂઠી-છલ્લે ઉતાર ડાલે તાકે કોઈ જહગ છૂટ ન જાએ, ડિઝલિયોમેં ખિલાલ કર લે, જબ થે દોનું ચીઝેં કર લી તો તયમ્મુમ હો ગયા.

મસ્તબલા ૧૮ :- મિટ્ટી પર હાથ મારકે હાથ ઝાબ ડાલે, તાકે બાહોં ઓર મુંહ પર ભભૂત (સેપટ) ન લગ જાએ ઓર સૂરત ન બિગળે.

મસ્તબલા ૧૯ :- ઝમીનકે સિવા ઓર જો ચીઝ મિટ્ટીકી કિસમસે હો ઉસપર ભી તયમ્મુમ. દુરુસ્ત હે જેસે મિટ્ટી, રેત, પથ્થર, ગચ, ચુના, હડતાલ, સુરમા, ગીરદ વગેરહ, ઓર જો ચીઝ મિટ્ટીકી કિસમસે ન હો ઉસે તયમ્મુમ દુરુસ્ત નહીં, જેસે સોના, ચાંદી, રાંગા (કલઈ), ગેહૂં, લકળી, કપળા, ઓર અનાજ વગેરહ. હાં અગર ઇન ચીઝોં પર

મિટી લગી હો ઉસ વક્ત ઉનપર તયમ્મુમ દુરસ્ત છે.

મસ્અલા ૨૦ :- જો ચીઝ ન તો આગમે જલે ઓર ન ગલે વો ચીઝ મિટીકી ડિસમસે હે, ઉસપર તયમ્મુમ દુરસ્ત છે, ઓર જો ચીઝ જલ કર રાખ હો જાએ યા ગલ જાએ ઉસપર તયમ્મુમ દુરસ્ત નહીં. ઈસી તરહ રાખ પર ભી તયમ્મુમ દુરસ્ત નહીં.

મસ્અલા ૨૧ :- તાંબેકે બરતન ઓર તકિયે ઓર ગદે વગેરહ કપળે પર તયમ્મુમ કરના દુરસ્ત નહીં. હાં અગર ઉસપર ઈતલી ગઈ હે કે હાથ મારનેસે ખૂબ ઉબતી હે ઓર હલેલિયોમે ખૂબ અચ્છી. તરહ હાથ જાતી હે તો તયમ્મુમ દુરસ્ત છે, ઓર અગર હાથ મારનેસે થોળી થોળી ગઈ ઉબતી હો તો ભી ઉસપર તયમ્મુમ દુરસ્ત નહીં. અંર મિટીકે લળે, બઢને (લોટા) પર તયમ્મુમ દુરસ્ત છે, ચાહે ઇસમે પાની ભરા હો યા ન હો, લેકિન અગર ઉસપર રોગન ફિરા હુવા હો તો તયમ્મુમ દુરસ્ત નહીં.

મસ્અલા ૨૨ :- અગર પત્થર પર મિલકુલ ગઈ ન હો તબ ભી તયમ્મુમ દુરસ્ત છે, બહલે અગર પાનીસે ખૂબ પુલા હુવા હો તબ ભી દુરસ્ત છે. હાથ પર ગઈઝ લગના કુહ જરૂરી નહીં હે, ઈસી તરહ પક્કી ઈંટ પર ભી તયમ્મુમ દુરસ્ત છે, ચાહે ઉસપર કુહ ગઈ હો ચાહે ન હો.

મસ્અલા ૨૩ :- કીચડસે તયમ્મુમ કરના અગરયે દુરસ્ત છે અગર મુનાસિબ નહીં. અગર કહીં કીચડકે સિવા ઓર કોઈ ચીઝ ન મિલે તો ચે તરકીબ કરે કે અપના કપળા કીચડસે ભર લે, જબ ચે સૂખે તો ઉસે તયમ્મુમ કર લે. હાં અગર નમાઝકા વક્ત હી નિકલ જાતા હો તો ઉસ વક્ત જિસ તરહ બન પળે, તરસે ખુશકસે તયમ્મુમ કરે, નમાઝ કઝા ન હોને દે.

મસ્અલા ૨૪ :- અગર ઝમીન પર પેશાબ વગેરહ કોઈ નાપાકી પળ ગઈ ઓર ધૂપસે સૂખ ગઈ ઓર બઢબૂ ભી જાતી રહી તો વો ઝમીન પાક હો ગઈ. નમાઝ ઉસપર દુરસ્ત છે, લેકિન ઉસ ઝમીન પર તયમ્મુમ કરના દુરસ્ત નહીં, જબ મા'લૂમ હો કે ચે ઝમીન એસી હે. ઓર અગર ન મા'લૂમ હો તો વહમ ન કરે.

મસ્અલા ૨૫ :- જિસ તરહ વુઝૂકી જગહ તયમ્મુમ દુરસ્ત છે, ઈસી તરહ મુસલકી જગહ ભી મજબૂરીકે વક્ત તયમ્મુમ દુરસ્ત છે. એસે હી જો ઓરત હેઝ ઓર નિકાસસે પાક હુઈ હો, મજબૂરીકે વક્ત ઉસકો ભી તયમ્મુમ દુરસ્ત છે, વુઝૂ ઓર મુસલકે તયમ્મુમમે કોઈ ફર્ક નહીં. દોનૂંકા એક હી તરીકા હે.

મસ્અલા ૨૬ :- અગર ડિસીકો બતલાનેકે લિયે તયમ્મુમ કરકે દિખલાયા, દિલમેં અપને તયમ્મુમ કરનેકી નિશ્ચત નહીં, બહલે સિર્ફ ઉસકો દિખલાનેકા ઇરાદા હે તો ઉસકા તયમ્મુમ ન હોગા, કથૂંકે તયમ્મુમ દુરસ્ત હોનેમેં તયમ્મુમ કરનેકા ઇરાદા જરૂરી હે, તો જબ તયમ્મુમ કરનેકા ઇરાદા ન હો, સિર્ફ દૂસરેકો બતલાને ઓર દિખલાનેકા ઇરાદા હો તો તયમ્મુમ ન હોગા.

મસ્અલા ૨૭ :- તયમ્મુમ કરતે વક્ત અપને દિલમેં બસ ઈતના ઇરાદા કર લે કે

મેં પાક હોનેકે લિયે તયમ્મુમ કરતી હું યા નમાઝ પઢ્હનેકે લિયે તયમ્મુમ કરતી હું તો તયમ્મુમ હો જાએગા, ઓર યે ઇરાદા કરના કે મેં ગુસલકા તયમ્મુમ કરતી હું યા વુજૂકા, કુછ ઝરૂરી નહીં હે.

મસ્અલા ૨૮ :- અગર કુરઆન મજીદકે છૂનેકે લિયે તયમ્મુમ કિયા તો ઈસ્સે નમાઝ પઢ્હના દુરૂસ્ત નહીં હે, ઓર અગર એક નમાઝકે લિયે તયમ્મુમ કિયા, દુસરે વક્તકી નમાઝ ભી ઈસ્સે પઢ્હના દુરૂસ્ત હે. ઓર કુરઆન મજીદકા છૂના ભી તયમ્મુમસે દુરૂસ્ત હે.

મસ્અલા ૨૯ :- કિસીકો નહાનેકી ભી ઝરૂરત હે ઓર વુજૂ ભી નહીં હે તો એક હી તયમ્મુમ કરે, દોનુંકે લિયે અલગ અલગ તયમ્મુમ કરનેકી ઝરૂરત નહીં હે.

મસ્અલા ૩૦ :- કિસીને તયમ્મુમ કરકે નમાઝ પઢ્હ લી, ફિર પાની મિલ ગયા ઓર વક્ત અભી બાકી હે તો નમાઝકા દોહરાના વાજબ નહીં, વોહી નમાઝ તયમ્મુમસે દુરૂસ્ત હો ગઈ.

મસ્અલા ૩૧ :- અગર પાની એક શરઈ મીલસે દૂર નહી, લેકિન વક્ત બહોત તંગ હે. અગર પાની લેને જાએગી તો નમાઝકા વક્ત જાતાં રહેગા તો ભી તયમ્મુમ દુરૂસ્ત નહીં હે, પાની લાએ ઓર નમાઝ કઝા પઢ્હે.

મસ્અલા ૩૨ :- પાની મીજાદ હોતે વક્ત કુરઆન મજીદકે છૂનેકે લિયે તયમ્મુમ કરના દુરૂસ્ત નહીં હે.

મસ્અલા ૩૩ :- અગર આગે ચલકર પાની મિલનેકી ઉમ્મીદ હો તો બેહતર હે કે અવ્વલ વક્ત નમાઝ ન પઢ્હે, બલકે પાનીકા ઇન્તિઝાર કરે, લેકિન ઇતની દેર ન લગાએ કે વક્ત મકરૂહ હો જાએ ઓર પાનીકા ઇન્તિઝાર ન કિયા, અવ્વલ હી વક્ત નમાઝ પઢ્હ લી તબ ભી દુરૂસ્ત હે.

મસ્અલા ૩૪ :- અગર પાની પાસ હે, લેકિન યે ડર હે કે રેલ પરસે ઉતરેગી તો રેલ ચલ દેગી, તબ ભી તયમ્મુમ દુરૂસ્ત હે. યા સાંપ વગીરહ કોઈ જાનવર પાનીકે પાસ હે જિરસે પાની નહીં મિલ સકતા તો ભી તયમ્મુમ દુરૂસ્ત હે.

મસ્અલા ૩૫ :- સામાનકે સાથ પાની બંધ રખ્યા થા, લેકિન યાદ નહીં રહ્યા ઓર તયમ્મુમ કરકે નમાઝ પઢ્હ લી ફિર યાદ આયા કે મેરે સામાનમેં તો પાની બંધા હુવા હે તો અબ નમાઝકા દોહરાના વાજબ નહીં.

મસ્અલા ૩૬ :- જિતની ચીઝોસે વુજૂ ટૂટ જાતા હે, ઉનસે તયમ્મુમ ભી ટૂટ જાતા હે, ઓર પાની મિલ જાનેસે ભી તયમ્મુમ ટૂટ જાતા હે. ઈસી તરહ અગર તયમ્મુમ કરકે આગે ચલે ઓર પાની એક શરઈ મીલકે કમ ફાસલે પર રેહ ગયા તો ભી તયમ્મુમ ટૂટ ગયા.

મસ્અલા ૩૭ :- અગર વુજૂકા તયમ્મુમ હે તો વુજૂકે મુવાફિક પાની મિલનેસે તયમ્મુમ ટૂટેગા. ઓર ગુસલકા તયમ્મુમ હે તો જબ ગુસલકે મુવાફિક પાની મિલેગા તબ

તથમ્મુમ ટૂટેગા, ઓર અગર પાની કમ મિલા તો તથમ્મુમ નહીં ટૂટા.

મસ્તખા ૩૮ :- અગર રાસ્તેમેં પાની મિલા, લેકિન ઉસકો પાનીકી કુછ ખબર ન હુઈ ઓર મા'લૂમ ન હુવા કે વહાં પાની હે તો ભો તથમ્મુમ નહીં ટૂટા. ઈસી તરહ અગર રાસ્તેમેં પાની મિલા ઓર મા'લૂમ ભી હો ગયા, લેકિન રેલ પરસે ન ઉતર સકી તો ભી તથમ્મુમ નહીં ટૂટા.

મસ્તખા ૩૯ :- અગર બીમારીકી વજહસે તથમ્મુમ ક્રિયા હે તો જબ બીમારી જાતી રહી કે વુઝૂ ઓર ગુસલ નુકસાન ન કરે તો તથમ્મુમ ટૂટ જાએગા. અબ વુઝૂ ઓર ગુસલ કરના વાજબ હે.

મસ્તખા ૪૦ :- પાની નહીં મિલા ઈસ વજહસે તથમ્મુમ કર લિયા, ફિર એસી બીમારી હો ગઈ ફિરસે પાની નુકસાન કરતા હે, ફિર બીમારીકે બા'દ પાની મિલ ગયા તો અબ તથમ્મુમ બાકી નહીં રહા, જો પાની ન મિલનેકી વજહસે ક્રિયા થા, ફિરસે તથમ્મુમ કરે.

મસ્તખા ૪૧ :- અગર નહાનેકી ઝરૂરત થી ઈસ લિયે ગુસલ ક્રિયા, લેકિન ઝરાસા બદન સૂખા રેહ ગયા ઓર પાની ખતમ હો ગયા તો અભી વો પાક નહીં હુઈ, ઈસ લિયે ઉસકો તથમ્મુમ કર લેના ચાહિયે. જબ ભી પાની મિલે તો ઈતના સૂખી જગહકો ધો લે, ફિરસે નહાનેકી ઝરૂરત નહીં હે.

મસ્તખા ૪૨ :- અગર એસે વક્ત પાની મિલા કે વુઝૂ ભી ટૂટ ગયા તો ઈસ સૂખી જગહકો પેહલે ધો લે ઓર વુઝૂકે લિયે તથમ્મુમ કરે, ઓર અગર પાની ઈતના કમ હે કે વુઝૂ તો હો સક્તા હે, લેકિન વો સૂખી જગહ ઈતને પાનીમેં નહીં પુલ સક્તી તો વુઝૂ કરે ઓર ઉસ સૂખી જગહકે લિયે ગુસલકા તથમ્મુમ કર લે. હાં અગર ઈસ ગુસલકા તથમ્મુમ પેહલે કર ચુકી હો તો અબ ભી તથમ્મુમ કરનેકી ઝરૂરત નહીં, વોહી પેહલા તથમ્મુમ બાકી હે.

મસ્તખા ૪૩ :- કિસીકા કપળા યા બદનભી નાપાક હે ઓર વુઝૂકી ભી ઝરૂરત હે ઓર પાની ધોળા હે તો બદન ઓર કપળા ધો લે ઓર વુઝૂકે બદલે તથમ્મુમ કર લે.

મોઝોં પર મસહ કરનેકા બયાન

મસ્તખા ૧ :- અગર ચમળેકે મોઝો વુઝૂ કરકે પહેન લે ઓર ફિર વુઝૂ ટૂટ જાએ તો ફિર વુઝૂ કરતે વક્ત મોઝોં પર મસહ કર લેના દુરૂસ્ત હે, ઓર અગર મોઝા ઉતારકર પાંચ ધો લિયા કરે તો યે સબસે બેહતર હે.

મસ્તખા ૨ :- અગર વો મોઝા ઈતના છોટા હે કે ટપને મોઝોકે અંદર છુપે હુએ ન હો તો ઉસપર મસહ દુરૂસ્ત નહીં. ઈસી તરહ અગર બગેર વુઝૂકે મોઝોં પહેન લિયા તો ઉસપર મસહ દુરૂસ્ત નહીં, ઉતારકર પાંચ ધોળા ચાહિયે.

મસ્તખા ૩ :- સફરમેં ત્રીન દિન ત્રીન રાત તક મોઝોં પર મસહ કરના દુરૂસ્ત હે

ઔર જો સફરમેં ન હો ઉસકો એક દિન એક રાત, ઔર જિસ વકતસે વુઝૂ દૂટા હે ઉસ વકતસે એક દિન એક રાત તક, યા તીન દિન તીન રાતકા હિસાબ કિયા જાએગા. જિસ વકતસે મોઝા પહેના હે ઉસકા એ'તિબાર ન કરેએ, જેસે કિસીને ઝોહરકે વકત વુઝૂ કરે મોઝા પહેના, ફિર સૂરજ ડૂબનેકે વકત વુઝૂ દૂટા તો અઝલે દિનકે સૂરજ ડૂબને તક મસહ કરના દુરૂસ્ત હે. ઔર સફરમેં તીસરે દિનકે સૂરજ ડૂબને તક. જબ સૂરજ ડૂબ ગયા તો અબ મસહ કરના ભી દુરૂસ્ત નહીં રહા.

મસ્અલા ૪ :- અગર કોઈ એસી બાત હો ગઈ ફિરસે નહાના વાજબ હો ગયા, તો મોઝા ઉતારકર નહાએ, ગુસલકે સાથ મોઝે પર મસહ કરના દુરૂસ્ત નહીં.

મસ્અલા ૫ :- મોઝેકે ઉપરકી તરફ મસહ કરે, તલવેકી તરફ મસહ ન કરે.

મસ્અલા ૬ :- મોઝે પર મસહ કરનેકા તરીકા યે હે -

હાથકી ઉંગલિયાં તર કરકે આંગેકી તરફ રખ્ખે, ઉંગલિયાં તો સમુચી (પૂરી) મોઝે પર રખ દે ઔર હથેલી મોઝેસે અલગ રખ્ખે, ફિર ઉનકો ખીચકર ટપનેકી તરફ લે જાએ ઔર ઉંગલિયોંકે સાથ સાથ હથેલી ભી રખ દે, ઔર હથેલી સમેત ઉંગલિયોંકે ખીચકર લે જાએ તો ભી દુરૂસ્ત હે.

મસ્અલા ૭ :- અગર કોઈ ઉલટા મસહ કરે યા'ની ટપનેકી તરફસે ખીચકર ઉંગલિયોંકી તરફ લાએ તો ભી જાઈઝ હે, લેકિન મુસ્તહબકે ખિલાફ હે. એસે હી અગર લખ્ખાઈમેં મસહ ન કરે ઔર ચીબાઈમેં મસહ કરે તો યે ભી દુરૂસ્ત હે, લેકિન મુસ્તહબકે ખિલાફ હે.

મસ્અલા ૮ :- અગર તલવે યા એડી યા મોઝેકે અઝલ-બઝલ (આસપાસ) મેં મસહ કરે તો યે મસહ દુરૂસ્ત નહીં હુવા.

મસ્અલા ૯ :- અગર પૂરી ઉંગલિયોંકો મોઝે પર નહીં રખ્ખા, બલકે સિર્ફ ઉંગલિયોંકા સર મોઝા પર રખ દિયા ઔર ઉંગલિયાં ખળી રખ્ખી તો યે મસહ દુરૂસ્ત નહીં હુવા. હાં અગર ઉંગલિયોંસે પાની ટપક રહા હો ફિરસે બેહકર તીન ઉંગલિયોંકે બરાબર પાની મોઝે કો લગ જાએ તો દુરૂસ્ત હો જાએગા.

મસ્અલા ૧૦ :- મસહમેં મુસ્તહબ તો યે હે કે હથેલીકી તરફસે મસહ કરે, ઔર અગર કોઈ હથેલીકે ઉપરકી તરફ મસહ કરે તો ભી દુરૂસ્ત હે.

મસ્અલા ૧૧ :- અગર કિસીને મોઝે પર મસહ નહીં કિયા, લેકિન પાની બરસતે વકત બાહિર નિકલી યા ભીંગી ઘાસમેં ચલી તો મસહ હો ગયા.

મસ્અલા ૧૨ :- હાથકી તીન ઉંગલિયાં ભર હર મોઝે પર મસહ કરના ફર્જ હે, ઇસ્સે કમમેં મસહ દુરૂસ્ત ન હોગા.

મસ્અલા ૧૩ :- જો ચીઝ વુઝૂ તોડ દેતી હે ઉસ્સે મસહ ભી ટૂટ જાતા હે. ઔર મોઝેકે ઉતાર દેનેસે ભી મસહ ટૂટ જાતા હે. તો અગર કિસીકા વુઝૂ તો નહીં ટૂટા, લેકિન ઉસને મોઝે ઉતાર ડાલે તો મસહ જાતા રહા. અબ દોનું પાંવ ધો લે, ફિરસે વુઝૂ કરનેકી

જરૂર નહીં હે.

મસ્અલા ૧૪ :- અગર એક મોઝા ઉતાર ડાલા તો દૂસરા મોઝા ભી ઉતારકર દોનું પાંવકા ધોના વાજબ હે.

મસ્અલા ૧૫ :- અગર મસહકી મુદત પૂરી હો ગઈ તો ભી મસહ જાતા રહ્યા. અગર વુજૂ ન ટૂટા હો તો મોઝા ઉતારકર દોનું પાંવ ધોએ, પૂરે વુજૂકો દોહરાના વાજબ નહીં. ઓર અગર વુજૂ ટૂટ ગયા હો તો મોઝા ઉતારકર પૂરા વુજૂ કરે.

મસ્અલા ૧૬ :- મોઝે પર મસહ કરનેકે બા'દ કહીં પાનીમેં પાંવ પળ ગયા ઓર મોઝા ઢીલા થા, ઇસ લિયે મોઝેકે અંદર પાની ચલા ગયા, ઓર સારા પાંવ થા આપેસે ઝિયાદહ પાંવ ભીગ ગયા તો ભી મસહ જાતા રહ્યા. દૂસરા મોઝા ભી ઉતાર દે ઓર દોનું પાંવ અચ્છી તરહસે ધોએ.

મસ્અલા ૧૭ :- જો મોઝા ઇતના ફટ ગયા હો કે ચલનેમેં પાંવકી છોટી તીન ઉન્ગલિયોંકે બરાબર ખુલ જાતા હે તો ઉપર મસહ દુરૂસ્ત નહીં, ઓર ઉસે કમ ખુલતા હે તો મસહ દુરૂસ્ત હે.

મસ્અલા ૧૮ :- અગર મોઝેકી સીવન (સિલાઈ) ખુલ ગઈ, લેડિન ઉસમેંસે પાંવ નહીં દિખલાઈ દેતા તો મસહ દુરૂસ્ત હે, ઓર અગર એસા હો કે ચલતે વક્ત તો તીન ઉન્ગલિયાંકે બરાબર પાંવ દિખાઈ દેતા હે ઓર પૂં નહીં દિખાઈ દેતા તો મસહ દુરૂસ્ત નહીં.

મસ્અલા ૧૯ :- અગર એક મોઝેમેં દો ઉન્ગલિયોંકે બરાબર પાંવ ખુલ જાતા હે ઓર દૂસરે મોઝેમેં એક ઉન્ગલીકે બરાબર તો કુછ હરજ નહીં, મસહ જાઈજા હે. ઓર અગર એક હી મોઝા કઈ જગહસે ફટા હે ઓર સબ મિલાકર તીન ઉન્ગલિયોંકે બરાબર ખુલ જાતા હે તો મસહ જાઈજા નહીં, ઓર અગર ઇતના કમ હો કે સબ મિલાકર ભી પૂરી તીન ઉન્ગલિયોંકે બરાબર નહીં હોતા તો મસહ દુરૂસ્ત હે.

મસ્અલા ૨૦ :- કિસ્તીને મોઝે પર મસહ કરના શુરૂ' કિયા ઓર અભી એક દિન-રાત ગુઝરને ન પાયા થા કે મુસાફિર હો ગઈ તો તીન દિન તીન રાત તક મસહ કરતી રહે, ઓર અગર સફરસે પેલહે હી એક દિન-રાત ગુઝર જાએ તો મુદત ખતમ હો ચુકી, પાંવ ધોકર ફિર મોઝા પેહને.

મસ્અલા ૨૧ :- અગર સફરમેં મસહ કરતી થી, ફિર ઘર પહોંચ ગઈ તો અગર એક દિન-રાત પૂરી હો ચુકી હે તો અબ મોઝા ઉતાર દે, અબ ઉપર મસહ દુરૂસ્ત નહીં, ઓર અગર અભી એક દિન રાત ભી નહીં પૂરી હુઈ તો એક દિન-રાત પૂરી કરે, ઉસે ઝિયાદહ તક મસહ દુરૂસ્ત નહીં.

મસ્અલા ૨૨ :- અગર જુર્રાંબ (મોઝા) કે ઉપર મોઝા પહેના હે તબ ભી મોઝે પર મસહ દુરૂસ્ત હે.

મસ્અલા ૨૩ :- જુર્રાંબોં પર મસહ કરના દુરૂસ્ત નહીં. હાં અગર ઉંપર

ચમળા ચબ્બા દિવા ગયા હો યા સારે મોઝે પર ચમળા ન ચબ્બાયા હો, બહે મર્દના જુતેકી શકલ પર ચમળા લગા દિવા ગયા હો, બહોત સંગીન ઓર સખ્ત હો કે રાસ્તા ભી ચલ સકતી હો તો ઈન સૂરતોંમે જુરબ પર ભી મસહ કરના દુરસ્ત છે.

મસ્અલા ૨૪ :- બુરકા' ઓર દસ્તાનોં (હાથકે મોઝે) પર મસહ દુરસ્ત નહીં બકિયા મસાઈલ સફા ૫૭ કે

ગુજૂકો તોડનેવાલી ચીઝોંકા બયાન

મસ્અલા ૨૨ :- મર્દકે હાથ લગાનેસે યા યું હી ખ્યાલ કરનેસે અગર આંગેરી રાહસે પાની આ જાએ તો ગુજૂ ટૂટ જાતા છે ઓર ઉસ પાનીકો જો જોશકે વક્ત નિકલતા છે માઝી કેહતે હેં.

મસ્અલા ૨૩ :- બીમારીકી વજહસે રીટકી તરહ લેસદાર પાની આંગેરી રાહસે આતા હો તો એહતિયાત ઈસ કેહનેમે હું કે વો પાની નાપાક છે ઓર ઉસકે નિકલનેસે ગુજૂ ટૂટ જાતા છે.

મસ્અલા ૨૪ :- પેશાબ યા માઝીકી બુંદ સૂરાખસે બાહિર નિકલ આઈ, લેકિન અભી ઉસી ખાલકે અંદર છે જો ઉપર હોતી છે, તબ ભી ગુજૂ ટૂટ ગયા. ગુજૂ ટૂટનેકે લિયે ખાલસે બાહિર નિકલના ઝરૂરી નહીં છે.

મસ્અલા ૨૫ :- મર્દકી પેશાબકી જગહસે જબ ઓરતકી પેશાબકી જગહ મિલ જાએ ઓર કુછ કપલા વઘેરહ બીચમે આખ ન હો તો ગુજૂ ટૂટ જાતા છે. એસે હી અગર દો ઓરતેં અપની અપની પેશાબ કરનેકી જગહ મિલાઝેં તબ ભી ગુજૂ ટૂટ જાતા છે, લેકિન યે ખૂદ બહોત બુરા ઓર ગુનાહ છે. દોનું હાલતોંમે ચાહે કુછ નિકલે ચાહે ન નિકલે એક હી હુકમ છે.

બકિયાહ મસ્અલા સફા ૬૦ કા

ગુસલકા બયાન

મસ્અલા ૧૦ :- પેશાબકી જગહ આંગેરી ખાલકે અંદર પાની પહોંચાના ગુસલમેં ફર્જ છે, અગર પાની ન પહોંચેગા તો ગુસલ ન હોગા.

જિન ચીઝોંસે ગુસલ વાજબ હોતા છે ઉનકા બયાન

મસ્અલા ૧ :- સોતે યા જાગતેમે જબ જવાનીકે જોશકે સાથ મની નિકલ આમે તો ગુસલ વાજબ હો જાતા છે, ચાહે મર્દકે હાથ લગાનેસે પેહલે યા સિર્ફ ખ્યાલ ઓર ખ્યાન કરનેસે નિકલે યા ઓર કિસી તરહસે નિકલે, હર હાલમેં ગુસલ વાજબ છે.

મસ્અલા ૨ :- અગર આંખ ખુલી ઓર કપલે યા બદના પર મની લગી હુઈ દેખી તો ભી ગુસલ કરના વાજબ છે, ચાહે સોતેમેં કોઈ ખ્યાબ દેખા હો યા ન દેખા હો.

તમ્બીહ :- જવાનીકે જોશકે વક્ત અવ્વલ-અવ્વલ જો પાની નિકલતા છે ઉસકે

નિકલનેસે જોશ ઝિપાદલ હો જાતા હે, કમ નહીં હોતા, ઉસે મઝી કેહતે હે. ઓર ખૂબ મઝા આકર જમ જી ભર જાતા હે ઉસ વક્ત જો નિકલતા હે ઉસકો મની કેહતે હે. ઓર પેહચાન ઇન દોનું કી વે હે કે મની નિકલનેકે બા'દ જી ભર જાતા હે ઓર જોશ ઠંડા પળ જાતા હે. ઓર મઝી કે નિકલનેસે જોશ કમ નહીં હોતા, બલ્કે ઝિપાદલ હો જાતા હે, ઓર મઝી જતાલી હોતી હે ઓર મની ગાબ્દી હોતી હે. ઇસ લિયે સિર્ફ મઝીકે નિકલનેસે મુસલ વાજબ નહીં હોતા, હાં વુઝૂ દૂટ જાતા હે.

મસ્અલા ૩ :- જમ મદેકે પેશાબકી જગહકી સુપારી અંદર ચલી જાએ ઓર છુપ જાએ તો ભી મુસલ વાજબ હો જાતા હે, ચાહે મની નિકલે યા ન નિકલે. મદેકી સુપારી આગેકી રાહમેં ગઈ હો તો ભી મુસલ વાજબ હે, ચાહે કુછ ભી ન નિકલા હો. ઓર અગર પીછેકી રાહમેં ગઈ હો તબ ભી મુસલ વાજબ હે, લેકિન પીછેકી રાહમેં કરના ઓર કરાના બધા ગુનાહ હે.

મસ્અલા ૪ :- જો ખૂન આગેકી રાહસે હર મહીને આયા કરતા હે ઉસકો હેઝ કેહતે હે. જમ યે ખૂન બંદ હો જાએ તો મુસલ કરના વાજબ હે. ઓર જો ખૂન બધા પૈદા હોનેકે બા'દ આતા હે ઉસકો નિકાસ કેહતે હે, ઉસકે બંદ હોને પર મુસલ કરના વાજબ હે. કેહનેકા મતલબ યે હે કે ચાર ચીઝોસે મુસલ વાજબ હોતા હે.

૧. જોશકે સાથ મની નિકલના.
૨. મદેકી સુપારીકા અંદર ચલા જના.
૩. હેઝ, યા
૪. નિકાસકે ખૂનકા બંદ હો જના.

મસ્અલા ૫ :- છોટી લગકીસે અગર કિસી મદેને સોહબત કી જો અભી જવાન નહીં હુઈ તો ઉસપર મુસલ વાજબ નહીં, લેકિન આદત ડ્રલનેકે લિયે ઉસે મુસલ કરના ચાહિયે.

મસ્અલા ૬ :- સોતેમેં મદેકે પાસ રેહને ઓર સોહબત કરનેકા ખ્યાલ દેખા ઓર મઝા ભી આયા, લેકિન આંખ ખુલી તો દેખા કે મની નહીં નિકલી હે તો ઉસપર મુસલ વાજબ નહીં હે, હાં અગર મની નિકલ આઈ હો તો મુસલ વાજબ હે. ઓર અગર કપલે યા બદન પર કુછ લીગા લીગા મા'લૂમ હો, લેકિન યે ખ્યાલ હો કે યે મઝી હે મની નહીં હે, તબ ભી મુસલ કરના વાજબ હે.

મસ્અલા ૭ :- અગર યોબીસી મની નિકલી ઓર મુસલ કર લિયા, ફિર નહાનેકે બા'દ મની નિકલ આઈ તો ફિર નહાના વાજબ હે. ઓર અગર નહાનેકે બા'દ સોહરકી મની નિકલી જો ઓરતકે અંદર થી તો મુસલ ફુરુસત હો ગયા, ફિર નહાના વાજબ નહીં હે.

મસ્અલા ૮ :- બીમારીકી વજહસે યા ઓર કિસી વજહસે આપ હી આપ મની નિકલ આઈ, અગર જોશ ઓર ખ્યાલિશ બિલકુલ નહીં થી તો મુસલ વાજબ નહીં, હાં

વુજૂ દૂટ જાએગા.

મસ્અલા ૯ :- બિયાં-બીવી દોનું એક પલંગ પર સો રહે થે, જબ ઉઠે તો ચાદર પર મનીકા ધબ્બા દેખા, ઔર સોતેમે પ્વાબકા દેખના ન મર્દકો યાદ હે ન ઔરતકો તો દોનું નહા લેં, એહતિયાત ઈસીમેં હે, ક્યૂંકે ચા'લુમ નહીં ચે કિસકી મની હે.

મસ્અલા ૧૦ :- જબ કોઈ કાફિર મુસલમાન હો જાએ તો ઉસકો ગુસલ કર લેના મુસ્તહબ હે.

મસ્અલા ૧૧ :- જબ કોઈ મુરદેકો નેહલાએ તો નેહલાનેકે બા'દ ગુસલ કર લેના મુસ્તહબ હે.

મસ્અલા ૧૨ :- જિસ પર નહાના વાજબ હે વો અગર નહાનેકે પેહલે કુછ ખાના-પીના ચાહે તો પેહલે અપને હાથ ઔર મુંહ ભી ધો લે ઔર કુલ્લી કર લે, તબ ખાએ-પિએ. ઔર અગર બગેર હાથ-મુંહ ધોએ ખા પી લે તબ ભી કોઈ ગુનાહ નહીં હે.

મસ્અલા ૧૩ :- જિનકો નહાનેકી ઝરૂરત હે ઉનકો કુરઆન મજહકા છૂના ઔર ઉસકા પખ્કના ઔર મસ્જિદમેં જાના જાઈઝ નહીં હે, ઔર અલ્લાહ તઆલાકા નામ લેના ઔર કલિમા પખ્કના ઔર દુરૂદ શરીફ પખ્કના જાઈઝ હે, ઔર ઈસ કિસમકે મસ્અલોંકો હમ ઈન્શા અલ્લાહુ તઆલા હેઝકે બયાનમેં અચ્છી તરહસે બયાન કરેંગે, વહાં દેખ લેના ચાહિયે.

મસ્અલા ૧૪ :- તકસીર^૧ કી કિતાબોંકો બગેર નહાએ ઔર બગેર વુજૂ છૂના મકરૂહ હે, ઔર તર્જુમેવાલે કુરઆનકો છૂના બિલકુલ હરામ હે.

૧. કુરઆનકી ટીકા ઔર વ્યાખ્યા.

★ પેહલા હિસ્સા ખતમ હુવા ★

وَقَدْ خَلَقْتُكُمْ خَلْقًا مُدْبِرًا ۖ فَحَقِّقُوا

નેક બીબિયાં કરમાં બરદાર હો, ખ્યાલ રખાવાલી હો
પીઠ પીછે અલ્લાહ તઆલાકી ઢિકાગતસે

નુરાની

બેહિશ્તી ઝેવર મુકમ્મલ

દૂસરા હિસ્સા

اصلي بهشتی زیور

ઇસકે સબ હિસ્સોમેં બીરતોંકી તમામ ગરૂરિયાત, અકાઇદ
ઓર મસાઇલ, અખ્લાક ઓર મઆશરતકે આદાબ ઓર
ઓલાદકી તરબિયત વગેરહ બધાન કિયે ગએ હો

★ મુસન્નિફ ★

હકીમુલ ઉમ્મત મોલાના અશરફ અલી સાહબ ધાનવી (રહ.)

★ વિખ્યાંતર ★

(મોલવી) મુબેયાન મજાદરી

પ્રકાશક

નુરાની કુતુબખાના

મુ.પો. છાપી (બનાસકાંઠા)

પીન - ૩૮૫૨૧૦

બેહિશતી ઝેવરકા દુસરા હિસ્સા

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

બિસ્મિલ્લાહ હિરફમા નિર્દહીમ

નાપાકીકે પાક કરનેકા બયાન

મસ્અલા ૧ :- નજાસત (નાપાકી) કી હો કિસમે હે.

જોકે યે કિસકી નાપાકી ઝિયાદત સખ્ત હે. થોળીસી લગ જાએ તબ બી ધોનેકા હુકમ હે, ઈસકો નજાસતે ગલીઝા કેહતે હે.

દુસરે યે કિસકી નાપાકી ઝરા કમ ઓર હલકી હે ઈસકો નજાસતે ખફીફા કેહતે હે.

મસ્અલા ૨ :- ખૂન ઓર આદમીકા પાખાના-પેશાબ ઓર મની ઓર હસમ ઓર કુતે-બિલ્લીકા પાખાના-પેશાબ ઓર સુવ્વરકા ગોસ્ટ (માંસ) ઓર ઈસકે બાલ ઓર હકી વગેરહ ઈસકી સારી ચીજો ઓર થોડે-ગથે, ખચ્ચરકી લીદ, ઓર ગાય, બેલ, ભેંસ વગેરહકા ગોબર ઓર બકરી, ભેડકી મેંઘની (લેડી) વગેરહ, મતલબ યે કે સબ જાનવરોંકા પાખાના ઓર મુરધી, બતખ ઓર મુરગાબીકી બીટ (અધાર) ઓર મથે ઓર ખચ્ચર ઓર સબ હરામ જાનવરોંકા પેશાબ યે સબ ચીજો નજાસતે ગલીઝા હે.

મસ્અલા ૩ :- છોટે દૂધ પીતે બચ્ચેકા પેશાબ-પાખાના બી નજાસતે ગલીઝા હે.

મસ્અલા ૪ :- હરામ પરિન્દોંકી બીટ ઓર હલાલ જાનવરોંકા પેશાબ જેસે બકરી, ગાય, ભેંસ વગેરહ ઓર થોડેકા પેશાબ નજાસતે ખફીફા હે.

મસ્અલા ૫ :- મુરધી, બતખ, મુર્ગાબીકે સિવા ઓર હલાલ પરિન્દોંકી બીટ (અગાર) પાક હે. જેસે કબૂતર, ગોરખ્યા યા'ની વિગિયા, ધેના વગેરહ. ઓર વિમગાહકા (ચામાંયુડી) કા પેશાબ ઓર બીટ લી પાક હે.

મસ્અલા ૬ :- નજાસતે ગલીઝામેંસે અગર પતલી ઓર બેહનેવાલી ચીઝ કપલે યા બદનમેં લગ જાએ તો અગર ફેલાવમેં રૂપિયેકે બરાબર યા ઈસે કમ હો તો મઆફ હે, ઈસકો ધોએ બગેર અગર નમાઝ પઞ્હ લે તો નમાઝ હો જાએગી, લેફિન ન થોના ઓર ઈસી તરહ નમાઝ પઞ્હતે રેહના મકરૂહ ઓર બુરા હે. ઓર અગર રૂપિયેસે ઝિયાદત હો તો વો મઆફ નહીં, બગેર ઈસકે ધોએ નમાઝ ન હોગી. ઓર અગર નજાસતે ગલીઝામેંસે ગાળ્હી ચીઝ લગ જાએ, જેસે પાખાના ઓર મુરધી વગેરહકી બીટ. તો અગર વાઝનમેં

૧. જિન મઝાબીનસે પેહલે યે હિસ્સા શુરૂ' થા વો સફા ૧૩૨ સે ૧૪૧ તક લિખ્તે હુએ મિલેગે.

સાહે ચાર માથા યા ઉસે કમ હો તો બે-ધોએ હુએ નમાઝ ફરજત હે, ઓર અગર ઉસે ઝિયાદહ લગ જાએ તો બે-ધોએ નમાઝ ફરજત નહીં હે.

મસ્અલા ૭ :- અગર નજાસતે ખરીફા કપડે યા બદનમે લગ જાએ તો જિસ હિસ્સેમે લગી હે અગર ઉસે ચોથાઈસે કમ હો તો મઆફ હે.

ઓર અગર પૂરા ચોથાઈ યા ઉસે ઝિયાદહ હો તો મઆફ નહીં. યા'ની આસ્ટીનમે લગી હે તો આસ્ટીનકી ચોથાઈસે કમ હો, ઓર અગર ક્લીમે લગી હે તો ઉસકી ચોથાઈસે કમ હો, અગર દોપહેમે લગી હે તો ઉસકી ચોથાઈસે કમ હો તબ મઆફ હે.

ઈસી તરહ અગર નજાસતે ખરીફા લાગમે ભરી હે તો લાગકી ચોથાઈસે કમ હો તો મઆફ હે. ઈસી તરહ અગર ટાંગમે લગ જાએ તો ઉસકી ચોથાઈસે કમ હો તબ મઆફ હે, મતલબ એ હે કે જિસ ઊગમે લગે ઉસકી ચોથાઈસે કમ હો. ઓર અગર પૂરા ચોથાઈ હો તો મઆફ નહીં, ઉસકા ધોના વાજબ હે. યા'ની બજેર ધોએ હુએ નમાઝ ફરજત નહીં.

મસ્અલા ૮ :- નજાસતે ગલીઝા જિસ પાનીમે પળ જાએ તો વો પાની ભી નાપાક હો જાતા હે, ઓર નજાસતે ખરીફા પળ જાએ તો પાનીભી નજસે ખરીફા (હલકા-નાપાક)) હો જાતા હે, ચાહે કમ પળે યા ઝિયાદહ.

મસ્અલા ૯ :- કપડેમે નાપાક તેલ લગ ગયા ઓર હવેલીકે એહરાવ યા'ની રૂપિયેસે કમ ભી હે, લેકિન વો એક-દો દિનમે ફેલકર ઝિયાદહ હો ગયા તો જબ તક રૂપિયેસે ઝિયાદહ ન હો મઆફ હે, ઓર જબ બપ્પ ગયા તો મઆફ નહીં રહ્યાં. અબ ઉસકા ધોન વાજબ હે, બજેર ધોએ હુએ નમાઝ ન પઢે.

મસ્અલા ૧૦ :- મછલીકા ખૂન નાપાક નહીં હે. અગર લગ જાએ તો કુછ હરજ નહીં. ઈસી તરહ મખ્ખી, ખટમલ, મચ્છરકા ખૂન ભી નાપાક નહીં હે.

મસ્અલા ૧૧ :- અગર પેશાબકે છોટિ ચૂઈકી નોકકે બરાબર પળ જાએ કે દેખનેસે દિખાઈ ન હે તો ઈસકા કુછ હરજ નહીં, ધોના વાજબ નહીં હે.

મસ્અલા ૧૨ :- અગર દલદાર નાપાકી લગ જાએ, જેસે પાપાના, ખૂન તો ઈતના ધોએ કે નાપાકી છૂટ જાએ તો કપવા પાક હો જાએગા, ઓર અગર બદનમે લગ ગઈ હો તો ઉસકા ભી એ હુકમ હે, હાં અગર પેહલી બાર હી મેં નાપાકી છૂટ ગઈ તો દો-બારહ ઓર ધો લેના બેહતર હે, ઓર અગર દો-બારહમે છૂટી હે તો એક બાર ઓર ધો લે, મતલબ એ કે ત્રીન બાર પૂરે કર લેના બેહતર હે.

મસ્અલા ૧૩ :- અગર એસી નજાસત હે કે કઈ બાર ધોને ઓર નાપાકીકે છૂટ જાને પર ભી બદખૂ નહીં ગઈ યા કુછ પળ્યા રેહ ગયા હે તો ભી કપવા પાક હો ગયા, સાબુન વજેરહ લગાકર પળ્યા છુણાના ઓર બદખૂ દૂર કરના ઝરૂરી નહીં.

મસ્અલા ૧૪ :- ઓર અગર પેશાબકી તરહકી કોઈ ચીઝ લગ ગઈ જો દલદાર નહીં હે તો ત્રીન બાર ધોએ ઓર હર બાર નિચોળે ઓર ત્રીસરી બાર અપની તાકત

ભર ખૂબ ઝોરસે નિયોબે તબ પાક હોગા, તો અગર ખૂબ ઝોરસે ન નિયોબેગી તો કપળા પાક ન હોગા.

મસ્ખલા ૧૫ :- અગર નાપાકી એસી ચીજમેં લગી હે કિસકો નિયોબ નહીં સકતી, જેસે તખ્ત, ચટાઈ, ઝેવર, મિટ્ટી યા ચીનીકે બરતન, બોતલ, જૂતા વગેરહ. તો ઉસકે પાક કરનેકા तरीका ये है કે એક બાર પોકર કહેર જાએ, જબ પાની ટપકના બંદ હો જાએ ફિર ધોએ, ફિર જબ પાની ટપકના રૂકે તબ ફિર ધોએ. ઈસી તરહ ત્રીન બાર ધોએ તો યે ચીજ પાક હો જાએગી.

મસ્ખલા ૧૬ :- પાનીકી તરહ જો ચીજ પતલી ઓર પાક હો ઉસે નાપાકીકા ધોના દુરસ્ત હે. તો અગર કોઈ મુલાખ યા અર્ક ગાંવજામાં યા કિસી અર્ક (રસ) યા સિરકાસે ધોએ તો ભી ચીજ પાક હો જાએગી, લેકિન થી ઓર તેલ ઓર દૂધ વગેરહ કિસી એસી ચીજસે ધોના દુરસ્ત નહીં કિસમેં કે ચિકનાઈ હો વો ચીજ નાપાક રહેગી.

નોટ :- મસ્ખલા નં. ૧૭ સહા ૧૪૧ પર હે.

મસ્ખલા ૧૮ :- જૂતે ઓર ચમલેકે મોઝેમેં અગર દલદાર નાપાકી લગકર સૂખ જાએ, જેસે ઓબર, પાખાના, ખુન, મિટ્ટી વગેરહ, તો ઝમીન પર ખૂબ ધિસકર નાપાકી છુવા ડાલનેસે પાક હો જાતા હે, એસે હી ખુસ્ય ડાલનેસે ભી પાક હો જાતા હે, ઓર અગર સૂખી ન હો તબ ભી અગર ઈતના રમખ ડાલે ઓર ધિસ દે કે નાપાકીકા નામ ઓર નિશાન બાકી ન રહે તો પાક હો જાએગા.

મસ્ખલા ૧૯ :- અગર પેશાબકી તરહ કોઈ નાપાકી જૂતે યા ચમલેકે મોઝેમેં લગ ગઈ જો દલદાર નહીં હે તો બે-ધોએ પાક નહીં હોગા.

મસ્ખલા ૨૦ :- કપળા ઓર બદન સિર્ફ ધોને હી સે પાક હોતા હે, ચાહે દલદાર નાપાકી લગે યા બે-દલકી, કિસી ઓર તરહ પાક નહીં હોતા.

મસ્ખલા ૨૧ :- આઈનેકા સીશા ઓર છુરી, ચાકુ, ચાંદી-સોનેકે ઝેવરાત, ફૂલ, તાંબે, લોહ, ગિલટ, ચીસે વગેરહકી ચીજોં અગર નાપાક હો જાએ તો ખૂબ પૂંછ ડાલને ઓર રગળ ડાલને યા મિટ્ટીસે માંજ ડાલનેસે પાક હો જાતી હે, લેકિન અગર નકચીવાલી ચીજોં હોં તો બે-ધોએ પાક ન હોંગી.

મસ્ખલા ૨૨ :- ઝમીન પર નાપાકી યજ ગઈ, ફિર એસી સૂખ ગઈ કે નાપાકીકા નિશાન બિલકુલ જાતા રહ્યા, ન તો નાપાકીકા ધબ્બા હે ન બદબૂ આતી હે તો ઈસ તરહ સૂખ જાનેસે ઝમીન પાક હો જાતી હે, લેકિન એસી ઝમીન પર તથમ્મુમ દુરસ્ત નહીં, હાં નગાજ ધબ્બના દુરસ્ત હે. જો ઈંટ યા પત્થર ચુના યા ગારેસે ઝમીનમેં ખૂબ જમા કિયે ગએ હોં કે બે-ખોદે ઝમીનસે અલગ ન હો સડે ઉનકા ભી યે હુકમ હે કે સૂખ જાને ઓર નાપાકીકા નિશાન ન રહેનેસે પાક હો જાએગે.

મસ્ખલા ૨૩ :- જો ઈંટ સિર્ફ ઝમીનમેં બિછા દી ગઈ હે, ચુના યા ગારેસે ઉનકી જોગાઈ નહીં કી ગઈ હે વો સૂખનેસે પાક ન હોંગી, ઉનકો ધોના પલેગા.

મસ્તબા ૨૪ :- ઝમીન પર ખબી હુઈ ઘાસબી સૂખને ઓર નજાસત (નાપાકી) કા નિશાન જાતે રેહનેસે પાક હો જાતી હે. ઓર અગર કટી હુઈ ઘાસ હો તો બે-ધોએ પાક ન હોગી.

મસ્તબા ૨૫ :- નાપાક ચાકુ, છૂરી યા મિટ્ટી ઓર તાંબે વગેરહકે બરતન, અગર દહકતી હુઈ આગમેં ડાલ દિયે જાએ તો બી પાક હો જાતે હે.

મસ્તબા ૨૬ :- હાથમેં કોઈ નાપાક ચીઝ લગી થી, ઉસકો કિસીને ઝમાનસે ત્રીન બાર ચાટ લિયા તો બી પાક હો જાએગા, મગર ચાટના મન્યા' હે. યા છાતી પર બચ્ચેકી કપ કા દૂધ લગ ગયા, ફિર બચ્ચેને ત્રીન બાર ચૂસકર પી લિયા વો પાક હો ગયા.

મસ્તબા ૨૭ :- અગર કોરા બરતન નાપાક હો જાએ ઓર વો બરતન નાપાકીકો ચૂસ લે તો સિર્ફ ધોનેસે પાક ન હોગા, બલકે ઉસમેં પાની ભર દે, જબ નાપાકીકા અસર પાનીમેં આ જાએ તો ગિરાકર ફિર ભર દે, ઈસી તરહ બરાબર કરતી રહે. જબ નાપાકીકા નામ ઓર નિશાન બિલકુલ જાતા રહે, ન રંગ બાકી રહે ન બદબૂ તબ પાક હોગા.

મસ્તબા ૨૮ :- નાપાક મિટ્ટીસે જો બરતન કુચ્છારને બનાએ તો જબ તક વો કચ્ચે હે નાપાક હે, જબ પકા લિયે ગએ તો પાક હો ગએ.

મસ્તબા ૨૯ :- શહદ યા ચીરા યા ધી-તેલ નાપાક હો ગયા તો જિતના તેલ વગેરહ હો ઉતના યા ઉસે ઝિયાદહ પાની ડાલકર પકાએ. જબ પાની જલ જાએ તો ફિર પાની ડાલકર જલાએ. ઈસી તરહ ત્રીન બાર કરનેસે પાક હો જાએગા. યા ચૂં કરો કે જિતના ધી-તેલ હો ઉતના હી પાની ડાલકર હિલાઓ. જબ વો પાનીકે ઉપર આ જાએ તો કિસી તરહ ઉઠા લો. ઈસી તરહ ત્રીન બાર પાની મિલાકર ઉઠાઓ તો પાક હો જાએગા. ઓર ધી અગર જબ ગયા હો તો પાની ડાલકર આગ પર રખ દો જબ પિગલ જાએ તો ઉસકો નિકાલ લો.

મસ્તબા ૩૦ :- નાપાક રંગમેં કપળા રંગા તો ઇતના ધોએ કે પાની સાફ આને લગે તો પાક હો જાએગા, ચાહે કપળેસે રંગ છૂટે યા ન છૂટે.

મસ્તબા ૩૧ :- ગોબરકે કુન્ડે (છાણા) ઓર લીદ વગેરહ નાપાક ચીઝોંકી રાખ પાક હે, ઓર ઉનકા ધુવાં ભી પાક હે. ચોટીમેં લગ જાએ તો કુછ હરજ નહીં.

મસ્તબા ૩૨ :- બિછોનેકા એક કોના નાપાક હે ઓર બાકી સબ પાક હે તો પાક કોને પર નમાઝ પબ્હના દુરસ્ત હે.

મસ્તબા ૩૩ :- કિસ ઝમીનકો ગોબરમેં લીપા હો યા મિટ્ટીમેં ગોબર મિલાકર લીપા હો વો નાપાક હે, ઉસપર બગેર કોઈ પાક ચીઝ બિછાએ નમાઝ દુરસ્ત નહીં.

મસ્તબા ૩૪ :- ગોબરસે લીપી હુઈ ઝમીન અગર સૂખ ગઈ હો તો ઉસપર ગીલા કપળા બિછાકર ભી નમાઝ પબ્હના દુરસ્ત હે, લેકિન વો ઇતના'ગીલા ન હો કે ઉસ ઝમીનકી કુછ મિટ્ટી છૂટકર કપળેમેં ભર જાએ.

મરમલા ૩૫ :- પાંચ ધોકર નાપાક ઝમીન પર ચલી ઓર પાંચા નિશાન ઝમીન પર બન ગયા તો ઉસે પાંચ નાપાક ન હોગા. હાં અગર પાંચકે પાનીસે ઝમીન ઈતના લીગ જામે કે ઝમીનકી કુછ મિટ્ટીકા વો નાપાક પાની પાંચમે લગ જામે તો નાપાક હો જામેગા.

મરમલા ૩૬ :- નાપાક બિછોને પર સોઈ ઓર પસીનેસે વો કપલા નમ (ગીલા) હો ગયા તો ઉસકા ભી યે હુકમ હે કે ઉસકા કપલા ઓર બદન નાપાક ન હોગા. હાં અગર ઈતના લીગ જામે કે બિછોનેમેસે કુછ નાપાકી છુટકર બદન યા કપલેકો લગ જામે તો નાપાક હો જામેગા.

મરમલા ૩૭ :- નાપાક મહેદી હાયો-પેરોમે લગાઈ તો ત્રીન બાર અમ ધો ડાલનેસે હાય-પેર પાક હો જામેગે, રંગકા છુવાના વાજબ નહીં.

મરમલા ૩૮ :- નાપાક સુરમા યા કાજલ આંખોમે લગાયા તો ઉસકા પુંછના ઓર ધોના વાજબ નહીં. હાં અગર ફેલકર આંખકે બાહિર આ ગયા હો તો ધોના વાજબ હે.

મરમલા ૩૯ :- નાપાક તેલ સરમે ડાલ લિયા યા બદનમે લગા લિયા તો કાઈદેકે મુતાબિક ત્રીન બાર ધોનેસે પાંક હો જામેગા. ખલી (ખોળ) ડાલકર યા સાબુન લગાકર તેલકા છુવાના વાજબ નહીં.

મરમલા ૪૦ :- કુતોને આટેમે મુંહ ડાલ દિયા, યા બંદરને ગૂટા કર દિયા તો અગર આટા ગુંધા લુવા હો તો જહાં મુંહ ડાલા હે ઈતના નિકાલ ડાલે બાકીકા ખાના દુરુસ્ટ હે. ઓર અગર સૂખા આટા હો તો જહાં જહાં ઉસકે મુંહકા લુઆબ (ચૂક) હો નિકાલ ડાલે, બાકી સખ પાક હે.

મરમલા ૪૧ :- કુતોકા લુઆબ (રાલ) નાપાક હે ઓર ખૂદ કુતા નાપાક નહીં. તો અગર કુતા કિસીકે કપલે યા બદનસે છૂ જામે તો નાપાક નહીં હોતા, ચાહે કુતોકા બદન સૂખા હો યા ગીલા. હાં અગર કુતોકે બદન પર કોઈ નાપાકી હો તો ઓર ખાત હે.

મરમલા ૪૨ :- રૂમાલી (ખિસ્તક) લીગી હોનેકે વકત હવા નિકલે તો ઉસે કપલા નાપાક નહીં લુવા.

મરમલા ૪૩ :- નાપાક પાનીમે જો કપલા લીગ ગયા યા, ઉસકે સાથ પાક કપલેકો લપેટકર રખ દિયા ઓર ઉસકી તરી ઉસ પાક કપલેમે આ ગઈ, લેકિન ન તો ઉસમે નાપાકીકા કુછ રંગ આયા ન બદનૂ આઈ તો અગર યે પાક કપલા ઈતના લીગ ગયા હો કે નિશોબનેસે એક આખ કતરા ટપક પલે યા નિશોબતે વકત હાય લીગ જામે તો વો પાક કપલા ભી નાપાક હો જામેગા. ઓર અગર ઈતના ન લીગા હો તો પાક જોગા.

ઓર અગર પેશાબ વગૈરહ ખાસ નાપાકીકે લીગે હુએ કપલેકે સાથ લપેટ દિયા

તો જબ પાક કપળેમેં ઝરા ભી ઉસકી નખી (તરી) ઓર ધબ્બા આ ગયા તો નજિસ (નાપાક) હો જાએગા.

મસ્અલા ૪૪ :- અગર લકળીકા તખ્તા એક તરફસે નાપાક હે ઓર દૂસરી તરફસે પાક હે તો અગર ઇતના મોટા (જાડા) હે કે બીચસે ચિર સક્તા હે તો ઉસકો પલટકર દૂસરી તરફ નમાઝ પઘ્હના દુરૂસ્ત હે. ઓર અગર ઇતના મોટા (જાડા) ન હો તો દુરૂસ્ત નહીં.

મસ્અલા ૪૫ :- દો તેહકા (ડબલ) કોઈ કપળા હે ઓર એક તેહ (હિસ્સા) નાપાક હે દૂસરી પાક હે તો અગર દોનું તહે સિલી હુઈ ન હો તો પાક તેહકી તરફ નમાઝ પઘ્હના દુરૂસ્ત હે, ઓર અગર સિલી હુઈ હો તો પાક તેહ પર ભી નમાઝ પઘ્હના દુરૂસ્ત નહીં હે.

ઇસ્તિન્જા બયાન

મસ્અલા ૧ :- જબ સોકર ઉઠે તો જબ તક ગહે તક હાથ ન ધો લે તબ તક હાથ પાનીમેં ન ડાલે, ચાહે હાથ પાક હો ઓર ચાહે નાપાક હો. અગર પાની છોટે બરતનમેં રખ્યા હો, જૈસે લોટા, આબખોરા તો ઉસકો બાએ હાથસે ઉઠાકર દાહને હાથ પર ડાલે, ઓર ત્રીન બાર ધોએ. ફિર બરતન દાહને હાથમેં લેકર બાયાં હાથ ત્રીન બાર ધોએ. ઓર અગર છોટે બરતનમેં પાની ન હો બળે મટકે વગૈરહમેં હો તો કિસી આબખોરે (ગ્લાસ) વગૈરહસે નિકાલ લે, લેકિન ઉન્જલિયાં પાનીમેં ન ડુબને પાએ, ઓર અગર આબખોરા વગૈરહ કુછ ન હો તો બાએ હાથકી ઉન્જલિયોસે ચુલ્હુ બનાકે પાની નિકાલે, ઓર જહાં તક હો સહે પાનીમેં ઉન્જલિયાં કમ ડાલે. ઓર પાની નિકાલકે પેહલે દાહના હાથ ધોએ, જબ વો હાથ ધુલ જાએ તો દાહના હાથ જિતના ચાહે ડાલે હે ઓર પાની નિકાલકે બાયાં હાથ ધોએ, ઓર યે તરીકા હાથ ધોનેકા ઉસ વક્ત હે કે હાથ નાપાક ન હો. ઓર અગર નાપાક હો તો હરગિઝ મટકેમેં ન ડાલે, બલકે કિસી ઓર તરીકેસે પાની નિકાલે કે નાપાક ન હોને પાએ, મિસાલકે તોર પર પાક રૂમાલ ડાલકે નિકાલે ઓર જો પાનીકી ધાર રૂમાલસે બહે ઉસે હાથ પાક કરે, યા ઓર જિસ તરફ મુક્કિન હો.

મસ્અલા ૨ :- જો નાપાકી આગે યા પીછેકે રાસ્તેસે નિકલે ઉસે ઇસ્તિન્જા કરના સુન્નત હે.

મસ્અલા ૩ :- અગર નાપાકી બિલકુલ ઉપર ઉપર ન લગે ઓર ઇસ કિયે પાનીસે ઇસ્તિન્જા ન કરે, બલકે પાક પત્થર યા દેલેસે ઇસ્તિન્જા કર લે ઓર ઇતના પૂંછ ડાલે કે નાપાકી જાતી રહે, ઓર બદન સાફ હો જાએ તો ભી જાઈઝ હે, લેકિન યે બાત સકાઈ તબીઅતકે બિલાફ હે. જાં અગર પાની ન હો યા કમ હો તો મજબૂરી હે.

મસ્અલા ૪ :- દેલેસે ઇસ્તિન્જા કરનેકા કોઈ ખાસ તરીકા નહીં હે, બસ ઇતના

ખ્યાન રખો કે નાપાકી ઉપર ઉપર ફેલને ન પાએ ઓર બદન ખૂબ સાફ હો જાએ.

મસ્મલા ૫ :- ઢેલેસે ઇસ્તિન્જા કરનેકે બા'દ પાનીસે ઇસ્તિન્જા કરના સુન્નત છે, લેકિન અગર નાપાકી હથેલીકે ગેહરાવ પા'ની રૂપિયેસે ઝિયાદહ ફેલ જાએ તો એસે વક્ત પાનીસે ધોના વાજબ છે. બે-ધોએ નમાઝ ન હોગી. અગર નાપાકી ફેલી ન હો તો સિર્ફ ઢેલેસે પાક કરકે વી નમાઝ દુરસ્ત છે, લેકિન સુન્નતકે ખિલાફ છે.

મસ્મલા ૬ :- પાનીસે ઇસ્તિન્જા કરે તો પેહલે દોનૂ હાથ ગટ્ટે તક ધોએ, ફિર તન્હાઈકી જગહ જાકર બદન દીલા કરકે બેઠે ઓર ઇતના ધોએ કે દિલ કેહને લગે કે અબ બદન પાક હો ગયા. હાં, અગર કોઈ શક્તી મિઝાજ (વહેમી) હો કે પાની બહોત ફેંકતી છે, ફિર વી દિલ અચ્છી તરહ સાફ નહીં હોતા હો ઉસકો યે હુકમ છે કે તીન બાર પા સાત બાર ધો લે, બસ ઇસ્સે ઝિયાદહ ન ધોએ.

મસ્મલા ૭ :- અગર કહીં તન્હાઈકા મોકા' ન મિલે તો પાનીસે ઇસ્તિન્જા કરનેકે વાસ્તે, કિસીકે સામને અપને બદનકો ખોલના દુરસ્ત નહીં. ન પઢકે સામને ન કિસી ઓરતકે સામને. એસે વક્ત ઇસ્તિન્જા ન કરે, ઓર બે-ઇસ્તિન્જા કિયે નમાઝ પબ્લ લે. કમુંકે બદનકા ખોલના બધા મુનાહ છે.

મસ્મલા ૮ :- હકી ઓર નાપાકી જેસે ગોબર, લીદ વગેરહ ઓર કોઈલા ઓર કંકર ઓર શીશા (કાચ) ઓર પક્કી ઇંટ ઓર ખાનેકી ચીઝ ઓર કાગઝસે ઓર દાહને હાથસે ઇસ્તિન્જા કરના બુરા ઓર મના' છે. ન કરના ચાહિયે, લેકિન અગર કોઈ કર લે તો બદન પાક હો જાએગા.

મસ્મલા ૯ :- ખળે ખળે પેશાબ કરના મના' છે.

મસ્મલા ૧૦ :- પેશાબ ઓર પાખાના કરતે વક્ત કિબ્લેકી તરફ મુંહ કરના ઓર પીઠ કરના મના' છે.

મસ્મલા ૧૧ :- છોટે બચ્ચેકો કિબ્લેકી તરફ બિઠાકર પાખાના પા પેશાબ કરનાલાવી મકરૂહ ઓર મના' છે.

મસ્મલા ૧૨ :- ઇસ્તિન્જાકે બચે હુએ પાનીસે વુઝૂ કરના દુરસ્ત છે ઓર વુઝૂકે બચે હુએ પાનીસે ઇસ્તિન્જા વી દુરસ્ત છે, લેકિન ન કરના બેહતર છે.

મસ્મલા ૧૩ :- જબ પાખાના-પેશાબકો જાએ તો પાખાનાકે દરવાઝેસે બાહિર બિસ્મિલલાહ કહે ઓર યે દુઆ પઢ્યે -

અલ્લાહુમ્મ ઇન્ની અઝિઝુ બિક મિનલ્ખુબિસ વલ્ખબાઈસ.

ઓર નંગે સર ન જાએ. ઓર અગર કિસી અંગૂઠી વગેરહ પર અલ્લાહ તમાલા ઓર ઉલ્લે રસૂલ (સ.અ.વ.) કા નામ હો તો ઉસકો ઉતાર ડાલે. ઓર પેહલે બાયાં પાંવ (પેર) રખો. ઓર અંદર ખુદકા નામ ન લે. અગર છીંક આએ તો સિર્ફ દિલહી દિલમં અલ્લાહુ બિલ્લાહ કહે, ઝમાનસે કુછ ન કહે. ન વહાં કુછ બોલે ન બાત કરે. ફિર જબ નિકલે તો દાહના પાંવ પેહલે નિકાલે ઓર દરવાઝેસે નિકલકર યે દુઆ પઢ્યે -

સુકરાનક અલ્લાહુ લિલ્લાહિલ્લાહી અઝઝબ અન્નિસ્માઝા વ આફાની. ઓર ઇસ્તિન્નાકે બા'દ બાએ હાથકો જમીન પર રમળકર યા મિદીસે મલકર ધોએ.

નમાઝકા બયાન

અલ્લાહ તઆલાકે નઝદીક નમાઝકા બહોત બળા મરતબા હે. કોઈ ઇબાદત અલ્લાહ તઆલાકે નઝદીક નમાઝસે ઝિયાદહ પ્યારી નહીં હે. અલ્લાહ તઆલાને અપને બંદો પર પાંચ વક્તકી નમાઝો કર્જ કર દી હૈ, ઉનકે પબ્લનેકા બળા સવાબ હે ઓર ઉનકે છોળ દેનેસે બળા ગુનાહ હોતા હે.

હદીસ શરીફમે આયા હે કે જો કોઈ અચ્છી તરહસે વુજૂ કિયા કરે ઓર ખૂબ અચ્છી તરહ દિલ લગાકે નમાઝ પઞ્હા કરે, કિયામતકે દિન અલ્લાહ તઆલા ઉસકે છોટે છોટે ગુનાહ સબ બખ્ષા દેગા ઓર જન્મત દેગા. ઓર હઝરત મુહમ્મદ (સ.અ.વ.) ને કરમાયા હે કે નમાઝ દીનકા સુતૂન હે, કિસને નમાઝકો અચ્છી તરહ પઞ્હા ઉસને દીનકો દુરુસ્ત રખ્યા. ઓર કિસને ઇસ સુતૂનકો ગિરા દિયા (યા'ની નમાઝકો ન પઞ્હા) ઉસને દીનકો બરબાદ કર દિયા.

ઓર હઝરત મુહમ્મદ (સ.અ.વ.) ને કરમાયા હે કે કિયામતમે સબસે પેહલે નમાઝ હી કી પૂછ હોગી. ઓર નમાઝિયોંકે હાથ ઓર પાંચ ઓર મુંહ કિયામતમે આકતાબકી તરહ ચમકતે હોંએ. ઓર બે-નમાઝી ઇસ દોલતસે મેહરૂમ રહેંગે.

ઓર હઝરત મુહમ્મદ (સ.અ.વ.) ને કરમાયા કે નમાઝિયોંકા હશર કિયામતકે દિન નબિયોં, શહીદોં ઓર વલિયોંકે સાથ, ઓર બે-નમાઝિયોંકા હશર ફિરઓન, હામાન, કાઝન ઓર બબે બબે કાફિરોંકે સાથ હોગા. ઇસ લિયે નમાઝ પબ્લના બહોત ઝરૂરી હે, ઓર ન પબ્લનેસે દીન ઓર દુનિયા દોનુંકા બહોત નુકસાન હોતા હે. ઇસે બબ્લકર ઓર કયા હોગા કે બે-નમાઝીકા હશર કાફિરોંકે સાથ કિયા ગયા, બે-નમાઝી કાફિરોંકે બરાબર સમજા ગયા. ખુદાકી પનાહ ! નમાઝ ન પબ્લના કિતની બુરી બાત હે.

હાં, ઇન લોગોં પર નમાઝ વાજબ નહીં, મજનૂન (પામલ), છોટે લળકે-લળકી જો અભી જવાન ન હુએ હોં. બાકી સબ મુસલમાનોં પર કર્જ હે. લેકિન ઓલાદ જબ સાત બરસકી હો જાએ તો ઉસકે માં-બાપકો હુકમ હે કે ઉનસે નમાઝ પબ્લવાઓ, ઓર જબ દસ બરસકી હો જાએ તો મારકર પબ્લવાઓ, ઓર નમાઝકા છોળના કલ્પી કિસી વક્ત દુરુસ્ત નહીં હે. કિસ તરહ હો સકે નમાઝ ઝરૂર પબ્લે, હાં અગર નમાઝ પબ્લના ભૂલ ગઈ, બિલકુલ યાદ હી ન રહે, જબ વક્ત જાતા રહા તબ યાદ આયા કે મેંને નમાઝ નહીં પબ્લી યા એસી ગાફિલ સો ગઈ કે આંખ ન ખુલી ઓર નમાઝ કઝા હો ગઈ તો એસે વક્ત ગુનાહ ન હોગા. લેકિન જબ યાદ આએ ઓર આંખ ખુલે તો વુજૂ કરકે કોરન કઝા પબ્લ લેના કર્જ હે. હાં અગર વક્ત મકરૂહ હો તો ઝરા ઠહેર જાએ, તાકે મકરૂહ વક્ત નિકલ જાએ. ઇસી તરહ જો નમાઝોં બેહોશીકી વજહસે નહીં પબ્લી ઇસમે ભી ગુનાહ

નહીં, લેડિન હોસ આનેકે બા'દ ફોરન કઝા પબ્હની પબેગી.

નોટ :- મસ્મલા ૧ સફા ૧૪૧ ઓર જવાન હોનેકા બયાન સફા ૧૪૨ પર હે.

નમાઝકે વક્તોંકા બયાન

મસ્મલા ૧ :- પિછલી રાત્રી સુબહ હોતે વક્ત પૂરબકી તરફ યા'ની જિંદગી સૂરજ નિકલતા હે, આસમાનકી લખ્ખાન પર કુછ સફેદી દિખાઈ દેતી હે, ફિર ઘોળી દેરમે આસમાનકે કિનારે પર ચીઝાનમે સફેદી મા'લૂમ હોતી હે ઓર દેખતે દેખતે બબ્હતી ચલી જાતી હે ઓર ઘોળી દેરમે બિલકુલ ઉજાલા હો જાતા હે તો જબસે યે ચોળી સફેદી દિખાઈ હે, તબસે ફજરકી નમાઝકા વક્ત શુરૂ' હો જાતા હે, ઓર સૂરજ નિકલને તક બાકી રેહતા હે. જબ સૂરજકા થોળાસા કિનારા નિકલ આતા હે તો ફજરકા વક્ત ખતમ હો જાતા હે, લેડિન અબ્વલહી વક્ત બહોત તડકે (જલ્દી) નમાઝ પબ્હ લેના બેહતર હે.'

મસ્મલા ૨ :- દોપહર ઠલ જાનેસે ઝોહરકા વક્ત શુરૂ' હો જાતા હે. ઓર દોપહર ઠલ જાનેકી નિશાની યે હે કે લખ્ખી ચીઝોંકા સાથા પશ્ચિમસે ઉત્તરકી તરફ સરકતા સરકતા બિલકુલ ઉત્તરકી સીધમે આકર પૂરબકી તરફ મુજને લગે, બસ સમજો કે દોપહર ઠલ ગઈ. ઓર પૂરબકી તરફ મુંહ કરકે બળે હોનેસે બાએ હાથકી તરફકા નામ ઉત્તર હે, ઓર એક પેહચાન ઈસ્સેબી આસાન હે, વો યે કે સૂરજ નિકલકર જિતના ઊંચા હોતા હે હર ચીઝકા સાથા ધટતા જાતા હે તો જબ ધટના રૂક જાએ ઉસ વક્ત ઠીક દોપહરકા વક્ત હે. ફિર જબ સાથા બબ્હના શુરૂ' હો જાએ તો સમજો કે દિન ઠલ ગયા. તો ઉસી વક્તસે ઝોહરકા વક્ત શુરૂ' હોતા હે. ઓર જિતના સાથા ઠીક દોપહરકો હોતા હે ઉસકો છોબકર જબ તક હર ચીઝકા સાથા દોગુના (ડબલ) હો જાએ ઉસ વક્ત તક ઝોહરકા વક્ત રેહતા હે. મિસાલકે તોર પર એક હાથ લકળીકા સાથા ઠીક દોપહરકો ચાર ઉંગલ થા તો જબ તક દો હાથ ઓર ચાર ઉંગલ ન હો તબ તક ઝોહરકા વક્ત હે ઓર જબ દો હાથ ઓર ચાર ઉંગલ હો ગયા તો અસરકા વક્ત આ ગયા. ઓર અસરકા વક્ત સૂરજ ડૂબને તક બાકી રેહતા હે, લેડિન જબ સૂરજકા રંગ બદલ જાએ ઓર ધૂપ પીલી પલ જાએ ઉસ વક્ત અસરકી નમાઝ પબ્હના મકરૂહ હે. અગર કિસી વજહસે ઇતની દેર હો ગઈ તો ખેર પબ્હ હે, કઝા ન કરે, લેડિન ફિર કબી ઇતની દેર ન કરે, ઓર ઈસ અસરકે સિવા ઓર કોઈ નમાઝ એસે વક્ત પબ્હના દુરૂસ્ત નહીં હે, ન કઝા, ન નફલ, કુછ ન પબ્હે.

મસ્મલા ૩ :- જબ સૂરજ ડૂબ ગયા તો મગરિબકા વક્ત આ ગયા, ફિર જબ તક પશ્ચિમકી તરફ આસમાનકે કિનારે પર લાલી બાકી રહે તબ તક મગરિબકા વક્ત રેહતા હે, લેડિન મગરિબકી નમાઝમે ઇતની દેર ન કરે કે તારે ખૂબ ચટક જાએ (રોશન

૧. ઓર યે લુકમ ઓરતોંકા હે ઓર મરદોંકે સિયે લુકમ યે હે કે જબ ઉજાલા હો જાએ તબ પબ્હે, બહોત અંધેરમે ન પબ્હે.

હો જાએ) કે ઇતની દેર કરના મકરૂહ છે. ફિર જબ વો લાલી જાતી રહે તો ઇશાકા વક્ત થુર હો ગયા ઓર સુબહ હોને તક બાકી રહેતા હે, લેકિન આખી રાતકે બા'દ ઇશાકા વક્ત મકરૂહ હો જાતા હે ઓર સવાબ કમ મિલતા હે, ઇસ લિયે ઇતની દેર કરકે નમાઝ ન પઢે, ઓર બેહતર યે હે કે તિલાઈ રાત જાનેસે પેહલે હી પેહલે પઢલ લે.

મસ્અલા ૪ :- ગરમીકે મોસમમેં ઝોહરકી નમાઝમેં જલ્દી ન કરે. ગરમીકી તેમીકા વક્ત જાતા રહે તબ પઢના મુસ્તાહબ હે. ઓર સરદીમેં અવ્વલ વક્ત પઢલ લેના મુસ્તાહબ હે.

મસ્અલા ૫ :- ઓર અસરકી નમાઝ ઝરા ઇતની દેર કરકે પઢના બેહતર હે કે વક્ત આનેકે બા'દ અગર કુછ નફલેં પઢના ચાહે તો પઢલ સકે, કયૂંકે અસરકે બા'દ તો નફલેં પઢના દુરસ્ત નહીં, ચાહે ગરમીકા મોસમ હો યા સરદીકા, દોનૂંકા એક હી હુકમ હે, લેકિન ઇતની દેર ન કરે કે સૂરજમેં પીલાપન આ જાએ ઓર ધૂપકા રંગ બદલ જાએ. ઓર મગરિબકી નમાઝમેં જલ્દી કરના ઓર સૂરજ ડૂબતેહી પઢલ લેના મુસ્તાહબ હે.

મસ્અલા ૬ :- જો કોઈ તહજજુદકી નમાઝ પિછલી રાતકો ઉઠકર પઢ્યા કરતી હો તો અગર પક્કા ભરોસા હો કે આંખ ઝરૂર ખુલેગી તો ઇસકો વિત્રકી નમાઝ તહજજુદકે બા'દ પઢના બેહતર હે, લેકિન અગર આંખ ખુલનેકા એ'તિબાર (ભરોસા) ન હો ઓર સો જાનેકા ડર હો તો ઇશાકે બા'દ સોનેસે પેહલે પઢલ લેના ચાહિયે.

મસ્અલા ૭ :- બાદલકે દિન ફજર, ઝોહર ઓર મગરિબકી નમાઝ ઝરા દેર કરકે પઢના બેહતર હે, ઓર અસરમેં જલ્દી કરના મુસ્તાહબ હે.

મસ્અલા ૮ :- સૂરજ નિકલનેકે વક્ત ઓર ઠીક દોપહરકો ઓર સૂરજ ડૂબતે વક્ત કોઈ નમાઝ સહીહ નહીં હે, હાં અસરકી નમાઝ અગર અભી નહીં પઢી હો તો યે સૂરજ ડૂબતે વક્ત ભી પઢલ લે. ઓર ઇન તીનો વક્ત તિલાવતકા સિજદા ભી મકરૂહ ઓર મના' હે.

મસ્અલા ૯ :- ફજરકી નમાઝ પઢલ લેનેકે બા'દ જબ તક સૂરજ નિકલકે ઊંચા ન હો જાએ નફલ નમાઝ પઢના મકરૂહ હે. હાં સૂરજ નિકલનેસે પેહલે કઝા નમાઝ પઢના દુરસ્ત હે ઓર તિલાવતકા સિજદાભી દુરસ્ત હે, ઓર જબ સૂરજ નિકલ આયા તો જબ તક ઝરા રોશની ન આ જાએ કઝા નમાઝ ભી દુરસ્ત નહીં. એસે હી અસરકી નમાઝ પઢલ લેનેકે બા'દ નફલ નમાઝ પઢના જાઈઝ નહીં, હાં કઝા ઓર સિજદેકી આપતકા સિજદા દુરસ્ત હે. લેકિન જબ ધૂપ ફીકી પળ જાએ તો યે ભી દુરસ્ત નહીં.

મસ્અલા ૧૦ :- ફજરકે વક્ત સૂરજ નિકલ આનેકે ડરસે જલ્દીકે મારે સિર્ફ ફર્જ પઢલ લિયે તો અબ જબ તક સૂરજ ઊંચા ઓર રોશન ન હો જાએ તબ તક સુન્નાત ન પઢે. જબ ઝરા રોશની આ જાએ તબ સુન્નાત વગીરહ ઓર જો નમાઝ ચાહે પઢે.

મસ્અલા ૧૧ :- જબ સુબહ હો જાએ ઓર ફજરકા વક્ત આ જાએ તો દો રકઅત સુન્નાત ઓર દો રકઅત ફર્જકે અલાવા ઓર કોઈ નફલ નમાઝ પઢના દુરસ્ત

નહીં. યા'ની મકરૂહ છે, હાં કામ નમાઝે પઢના ઓર સિજદેકી આયત પર સિજદા કરના દુરુસ્ત છે.

મસ્અલા ૧૨ :- અગર ફજરકી નમાઝ પઢનામેં સૂરજ નિકલ આયા તો નમાઝ નહીં હુઈ. સૂરજમેં ચોશની આ જાનેકે બા'દ કામ પઢે. ઓર અગર અસરકી નમાઝ પઢનામેં સૂરજ ડૂબ ગયા તો નમાઝ હો ગઈ, કામ ન પઢે.

મસ્અલા ૧૩ :- ઇશાકી નમાઝ પઢનામેં પેહલે સો રેહના મકરૂહ છે, નમાઝ પઢકે સોના ચાહિયે, લેડિન કોઈ મરીઝ હે યા સફરસે બહોત થકા-માંદા હો ઓર કિસીસે કેહ દે કે મુઝકો નમાઝકે વક્ત જગા દેના તો સો રેહના દુરુસ્ત છે.

નમાઝકી શરતોંકા બયાન

મસ્અલા ૧ :- નમાઝ શુરૂ કરનામેં પેહલે કઈ ચીઝેં વાજબ હૈ, અગર વુઝૂ ન હો તો વુઝૂ કરે, નહાનેકી ઝરૂરત હો તો મુસલ કરે. બદન પર યા કપડે પર કોઈ નાપાકી લગી હો તો ઉસકો પાક કરે, જિસ જગહ નમાઝ પઢનાની હે વો ભી પાક હોની ચાહિયે, સિર્ફ મુંહ ઓર દોનું હથેલિયાં ઓર દોનું પાંવકે સિવા સરસે પાંવ તક સારા બદન ખૂબ ઢાંક લે. ઉશ્વાકી તરફ મુંહ કરકે જિસ નમાઝકો પઢના ચાહતી હે ઉસકી નિયત યા'ની દિલસે ઇરાદા કરે, વક્ત આનેકે બા'દ નમાઝ પઢે. યે સબ ચીઝેં નમાઝકે લિયે શર્ત હૈ. અગર ઇનમેં સે એક ચીઝભી છૂટ જાએગી તો નમાઝ ન હોગી.

મસ્અલા ૨ :- બારીક તન્જેમ (એક કિસમકા બહોત ઝિયાદહ બારીક કપડા) યા બક યા જાલી વગેરહકા બજા બારીક દોપટ્ટા ઓળકર નમાઝ પઢના દુરુસ્ત નહીં હે.

મસ્અલા ૩ :- અગર નમાઝ પઢતે વક્ત ચોધાઈ પિંડલી યા ચોધાઈ રાન યા ચોધાઈ બાંહ ખુલ જાએ ઓર ઇતની દેર ખુલી રહે, જિતની દેરમેં તીન બાર સુબ્હાનલ્લાહ કેહ સકે તો નમાઝ જાતી રહી ફિરસે પઢે. ઓર અગર ઇતની દેર ન લગી, બલે ખુલતે હી ઢાંક લિયા તો નમાઝ હો ગઈ. ઇસી તરહ જિતને બદનકા ઢાંકના વાજબ હે, ઉસમેંસે જબ ચોધાઈ હિસ્સા ખુલ જાએગા તો નમાઝ ન હોગી, જેસે એક કાનકા ચોધાઈ યા ચોધાઈ સર, ચોધાઈ બાલ યા ચોધાઈ પેટ યા ચોધાઈ પીઠ, ચોધાઈ ગરદન, ચોધાઈ સીના (છાતી) વગેરહ ખુલ જાનેસે નમાઝ ન હોગી.

મસ્અલા ૪ :- જો લબકી અભી જવાન નહીં હુઈ, અગર ઉસકી ઓળકની (ઓઠલી) સરહ ગઈ ઓર ઉસકા સર ખુલ ગયા તો ઉસકી નમાઝ હો ગઈ.

મસ્અલા ૫ :- અગર કપડે યા બદન પર કુછ નાપાકી લગી હે, લેડિન પાની કહી નહીં મિલતા તો ઇસી તરહ નાપાકીકે સાથ નમાઝ પઢ લે.

૧. યે સિર્ફ ઓરતોંકા ફુકમ હે ઓર મરદોંકે સિર્ફ નાકકે નીચેસે લેકર પુટને તક ઢાંકના ફર્જ હે, ઇસકે અલાવા ઓર બદન ખુલા હો તો નમાઝ હો જાએગી. લેડિન મિલા ઝરૂરત એસા કરના મકરૂહ હે.

મસ્તબલા ૬ :- ઔર અગર સારા કપળા નાપાક હો યા પૂરા કપળા તો નાપાક નહીં લેકિન બહોત હી કમ પાક હે, યા'ની એક ચોથાઈસે કમ પાક હે ઔર બાકી સબકા સબ નાપાક હે તો એસે વકત યે ભી દુરસ્ત હે કે ઉસ કપળેકો પેહને પેહને નમાઝ પઢહે, ઔર યે ભી દુરસ્ત હે કે કપળા ઉતાર ડાલે ઔર નંગી હોકર નમાઝ પઢહે, લેકિન નંગી હોકર નમાઝ પઢહેનેસે ઉસ નાપાક કપળેકો પહેનકર પઢના બેહતર હે. ઔર અગર ચોથાઈ કપળા યા ચોથાઈસે ઝિપાદહ પાક હો તો નંગી હોકર નમાઝ પઢના દુરસ્ત નહીં. ઉસી નાપાક કપળેકો પહેનકર પઢના વાજબ હે.

મસ્તબલા ૭ :- અગર કિસીકે પાસ બિલકુલ કપળા ન હો તો નંગી નમાઝ પઢહે, લેકિન એસી જગહ પઢહે કે કોઈ દેખ ન સકે, ઔર ખબે હોકર નમાઝ ન પઢહે, બહે બેઠકર પઢહે, ઔર રૂકૂઅ-સિજદા અદા કરે તો ભી દુરસ્ત હે, નમાઝ હો જાએગી, લેકિન બેઠકર પઢના બેહતર હે.

મસ્તબલા ૮ :- સફરમેં કિસીકે પાસ થોળાસા પાની હે કે અગર નાપાકી ધોતી હે તો વુજૂકે લિયે નહીં બચતા, ઔર અગર વુજૂ કરે તો નાપાકી પાક કરનેકે લિયે પાની ન બચેગા તો પાનીસે નાપાકી ધો ડાલે, ફિર વુજૂકે લિયે તયમ્મુમ કરે.

મસ્તબલા ૯ :- ઝોહરકી નમાઝ પઢહી, લેકિન જબ પઢહ ચુકી તો મા'લૂમ હુવા કે કિસ વકત નમાઝ પઢહી થી ઉસ વકત ઝોહરકા વકત નહીં થા, બહે અસરકા વકત આ ગયા થા, તો અબ ફિર કઝા પઢના વાજબ નહીં હે, બહે વો નમાઝ જો પઢહી હે કઝમેં આ જાએગી ઔર એસા સમજેંબે કે ગોયા કઝા પઢહી થી.

મસ્તબલા ૧૦ :- અગર વકત આનેસે પેહલે હી નમાઝ પઢહ લી તો નમાઝ નહીં હોગી.

નિયત કરનેકા બયાન

મસ્તબલા ૧ :- ઝબાનસે નિયત કરના ઝરૂરી નહીં, બહે દિલમેં જબ ઇતના સોચ લે કે આજકી ઝોહરકી કર્જ નમાઝ પઢહતી હું, અગર સુન્નત પઢહતી હો તો યે સોચ લે કે મેં આજકી ઝોહરકી સુન્નત પઢહતી હું, બસ ઇતના ખ્યાલ કરકે અલ્લાહુ અકબર કહે ઔર હાથ બાંધ લે તો નમાઝ હો જાએગી. જો લંબી-ચોળી નિયત લોગોમેં મશહૂર હે, ઉસકા કેહના ઝરૂરી નહીં હે.

મસ્તબલા ૨ :- અગર ઝબાનસે નિયત કેહના ચાહે તો ઇતના કેહ દેના કાફી હે, નિયત કરતી હું મેં આજ ઝોહરકે કર્જકી અલ્લાહુ અકબર યા નિયત કરતી હું મેં ઝોહરકી સુન્નતોંકી અલ્લાહુ અકબર. ઔર ચાર રકઅત નમાઝ ઝોહર, મુંહ મેરા તરફ કા'બા શરીફકે યે સબ કેહના ઝરૂરી નહીં હે, ચાહે કહે, ચાહે ન કહે.

મસ્તબલા ૩ :- અગર દિલમેં તો યે ખ્યાલ હે કે ઝોહરકી નમાઝ પઢહતી હું, લેકિન ઝોહરકી જગહ ઝબાનસે અસરકા વકત નિકલ ગયા તો ભી નમાઝ હો જાએગી.

મસ્તબા ૪ :- અગર ભુલેસે ચાર રકમતકી જગહ છ રકમત યા ત્રીન રકમત ગમ્માનસે નિકલ જાએ તો ભી નમાઝ હો જાએગી.

મસ્તબા ૫ :- અગર કઈ નમાઝે કઝા હો ગઈ હૈ, ઓર કઝા પબ્હનેકા ઇરાદા ક્રિયા હે તો વકત મુકરર કરે નિખત કરે, યા'ની યું નિખત કરે કે મેં ફજરકી કઝા પબ્હતી હું. અગર ઝોહરકી કઝા પબ્હની મંજૂર હો તો યું નિખત કરે કે ઝોહરકે ફર્જકી કઝા પબ્હતી હું. ઇસી તરહ જિસ વકતકી કઝા પબ્હની હો, ખાસ ઉસીકી નિખત કરના ચાહિયે. અગર સિર્ફ ઇતની નિખત કર લે કે મેં કઝા નમાઝ પબ્હતી હું ઓર ખાસ ઉસ વકતકી નિખત નહીં કી તો કઝા સહીહ ન હોગી, ફિરસે પબ્હની પળેગી.

મસ્તબા ૬ :- અગર કઈ દિનકી નમાઝે કઝા હો ગઈ તો દિન-તારીખભી મુકરર કરે નિખત કરના ચાહિયે, જેસે કિસીકી સનીયર, ઇતવાર, પીર ઓર મંગલ, ચાર દિનકી નમાઝે જાતી રહી તો અબ સિર્ફ ઇતની નિખત કરના કે મેં ફજરકી કઝા પબ્હતી હું દુરુસ્ત નહીં હે, બલ્કે યું નિખત કરે કે સનીયરકી ફજરકી કઝા પબ્હતી હું, ફિર ઝોહર પબ્હતે વકત કહે કે સનીયરકી ઝોહરકી કઝા પબ્હતી હું. ઇસી તરહ કેહતી જાએ, ફિર જબ સનીયરકી સબ નમાઝે કઝા કર ચુકે તો કહે કે ઇતવારકી ફજરકી કઝા પબ્હતી હું. ઇસી તરહ સબ નમાઝે કઝા પબ્હે. અગર કઈ મહીને ઓર કઈ સાલકી નમાઝે કઝા હો તો મહીને ઓર સાલકા ભી નામ લે ઓર કહે કે કલાં સાલકે કલાં મહીનેકી કલાં તારીખકી ફજરકી નમાઝ કઝા પબ્હતી હું. ઇસ તરહ નિખત ક્રિયે બગેર કઝા સહીહ નહીં હોતી.

મસ્તબા ૭ :- અગર કિસીકો દિન, તારીખ, મહીના, સાલ, કુછ યાદ ન હો તો યું નિખત કરે કે ફજરકી નમાઝે જિતની મેરે ઝિમ્મે કઝા હૈ, ઉનમંસે જો સબસે પેહલી હે ઉસકી કઝા પબ્હતી હું, યા ઝોહરકી નમાઝે જિતની મેરે ઝિમ્મે કઝા હૈ ઉનમંસે જો સબસે પેહલી હે ઉસકી કઝા પબ્હતી હું. ઇસી તરહ નિખત કરે બરાબર કઝા પબ્હતી રહે. જબ દિલ ગવાહી દે દે કે અબ સબ નમાઝે જિતની જાતી રહી થી સબકી સબ પબ્હ ચુકી હું તો કઝા પબ્હના છોળ દે.

મસ્તબા ૮ :- સુન્નાત ઓર નફલ ઓર તરાવીહકી નમાઝમે સિર્ફ ઇતની નિખત કર લેના કાફી હે કે મેં નમાઝ પબ્હતી હું, સુન્નાત હોને યા નફલ હોનેકી કુછ નિખત નહીં કી તો ભી દુરુસ્ત હે, મગર સુન્નાત તરાવીહકી નિખત કર લેના ઝિયાદહ એહતિયાતકી બાત હે.

કિબ્લાકી તરફ મુંહ કરનેકા બયાન

મસ્તબા ૧ :- અગર કિસી એસી જગહ હે કે કિબ્લા મા'લુમ નહીં હોત્ર કે કિપર હે, ઓર ન વહાં કોઈ એસા આદમી હે જિસ્સે પૂછ સકે તો અપને દિલમેં સોચે. કિપર દિલ ગવાહી દે ઇસ તરફ પબ્હ લે. અગર બે-સોચે પબ્હ લેગી તો નમાઝ ન હોગી,

લેડિન અગર બા'દમાં મા'લૂમ હો જાએ કે ઠીક કિબ્લાકી તરફ હી પળ્હી હે તો નમાઝ હો જાએગી. ઔર અગર વહાં આઠમી તો મીજૂદ હે, લેડિન પરદા ઔર શરમકી વજહસે પૂછા નહીં, ઈસી તરફ નમાઝ પળ્હ લી તો ભી નમાઝ નહીં હુઈ. એસે વકત એસી શરમ ન કરની ચાહિયે, બલ્કે પૂછકે નમાઝ પળ્હે.

મસ્અલા ૨ :- અગર કોઈ ખતલાનેવાલા ન મિલા, ઔર દિલકી ગવાહી પર નમાઝ પળ્હ લી, ફિર મા'લૂમ હુવા કે જિપર નમાઝ પળ્હી હે ઉપર કિબ્લા નહીં હે તો ભી નમાઝ હો ગઈ.

મસ્અલા ૩ :- અગર બે-રૂખ નમાઝ પળ્હતી થી, ફિર નમાઝ હી મેં મા'લૂમ હો ગયા તો કિબ્લાકી તરફ ધૂમ જાએ. અનં મા'લૂમ હોનેકે બા'દ અગર કિબ્લાકી તરફ ન ફિરેગી તો નમાઝ ન હોગી.

મસ્અલા ૪ :- અગર કોઈ કા'બા શરીફકે અંદર નમાઝ પળ્હે તો યે ભી જાઈઝ હે ઔર ઈસકે અંદર નમાઝ પળ્હેનેવાલીકો ઈંતિયાર હે, જિપર ચાહે મુંહ કરકે નમાઝ પળ્હે.

મસ્અલા ૫ :- કા'બા શરીફકે અંદર ફર્જ નમાઝભી ફુરસત હે ઔર નફલભી ફુરસત હે.

ફર્જ નમાઝ પળ્હનેકે તરીકેકા બયાન

મસ્અલા ૧ :- નમાઝકી નિયત કરકે અલ્લાહુ અકબર કહે, ઔર અલ્લાહુ અકબર કેહતે વકત અપને દોનું હા. ૧ કંધે^૧ તક ઉઠાએ. હાથકો દોપકેસે બાહિર ન નિકાલે, ફિર સીના^૨ પર બાંધ લે, ઔર દાહને હાથકી હથેલીકો બાએ હાથકે પિછલે હિસ્સે^૩ પર રખ દે ઔર યે દુઆ પળ્હે -

સુબ્હાનકલ્લાહુમ્મ વ બિહમ્દિક વ તબારકસ્મુક વ તઆલા જદુક વ લા ઈલાહ ઈરુક.

ફિર અઊઝુ બિલ્લાહિ મિનશૈતા નિર્જીમ. ઔર બિસ્મિલ્લા હિર્લૂમા નિર્હીમ પળ્હકર અલ્હમ્દુ પળ્હે ઔર વલઝઝલ્લીન કે બા'દ આમીન પળ્હે. ફિર બિસ્મિલ્લા હિર્લૂમા નિર્હીમ પળ્હ કે કોઈ સૂરત પળ્હે. ફિર અલ્લાહુ અકબર કેહ કે રૂકૂઅમેં જાએ

ઔર સુબ્હાન રબિબલ્આઝીમ તીન બાર યા પાંચ બાર યા સાત બાર કહે ઔર રૂકૂઅમેં દોનું હાથકી ઉન્ગલિયાં મિલા કર ઘુટનો^૪ પર રખ દે ઔર દોનું બાજૂ પેહલુસે ખૂબ મિલાએ રહે.^૫ ઔર દોનું પાંચકે ટપને બિલકુલ મિલા દે, ફિર સમિઅલ્લાહુ લિમન

૧. ઔર મદ દોનું કાનોંકી હી તક હાથ ઉઠાએ.

૨. ઔર મદ નાકકે નીચે હાથ બાંધે.

૩. ઔર મદ દાહને હાથસે બાયાં પોંહયા પકળ લે.

૪. ઔર મદ અપને દોનું ઘુટને પકળ લે ઔર ઉન્ગલિયાં ખુલી રખે.

૫. ઔર મદ બાજૂ પેહલુસે અલગ રખે.

હમિદહ, રબ્બના લકબ્હમ્ કેહતી હુઈ સરકો ઉકાએ. જબ ખૂબ સીધી ખળી હો જાએ તો ફિર અલ્લાહુ અકબર કેહતી હુઈ સિજદેમેં જાએ. ઝમીન પર પેહલે ઘુટને રખ્ખે, ફિર કાનોંકે બરાબર હાથ રખ્ખે ઓર ઉન્ગલિયાં ખૂબ મિલા લે, ફિર દોનૂં હાથોંકે બીચમેં સર રખ્ખે ઓર સિજદેકે વક્ત સર ઓર નાક દોનૂં ઝમીન પર રખ દે ઓર હાથ ઓર પાંવકી ઉન્ગલિયાં કિલેકી તરફ રખ્ખે, મગર પાંવ ખળે ન કરે, બલ્કે દાહની તરફકો નિકાલ દે ઓર ખૂબ સિમટકર ઓર દબ'કર સિજદા કરે કે પેટ દોનૂં રાનોંસે ઓર બાહેં દોનૂં પેહલુસે મિલા દે ઓર દોનૂં બાહેં ઝમીન પર રખ દે'. ઓર સિજદેમેં કમસે કમ ત્રીન બાર સુબ્હાન રબ્બિયલ્લા'લા કેહ કે અલ્લાહુ અકબર કેહતી હુઈ ખળી હો જાએ ઓર ઝમીન પર હાથ ટેકકર ન ઉઠે. ફિર બિસ્મિલ્લા હિરફમા નિર્હીમ કેહકર અલ્હમ્દુ ઓર સૂરત પબ્લકે દૂસરી રકઅત ઇસી તરહ પૂરી કરે. જબ દૂસરા સિજદા કર ચુકે તો બાએ ચૂતડ' પર બેઠે ઓર અપને દોનૂં પાંવ દાહની તરફ નિકાલ દે ઓર દોનૂં હાથ અપની ટાનોં પર રખ લે ઓર ઉન્ગલિયાં ખૂબ મિલાકર રખ્ખે. ફિર પબ્લે -

અત્તાહિયાતુ લિલ્લાહિ વસ્સલવાતુ વત્તાયિયાતુ અસ્સલામુ અલૈક અય્યુહન્નબિય્યુ વ રહ્મનુલ્લાહિ વ બરકાતુષુ અસ્સલામુ અલૈના વ અલા ઇબ્રાહિલ્લા હિસ્સાલિહીન અશહદુ અલ્લા ઇલાહ ઇલ્લલ્લાહુ વ અશહદુ અન્ન મુહમ્મદન્ અબ્દુલ્લ્હ વ રસુલુલ્હ.

ઓર જબ કલમે પર પહોંચે તો બીચકી ઉન્ગલી ઓર અંગૂઠેસે હલકા બનાકર લા ઇલાહ કેહનેકે વક્ત કલમેકી ઉન્ગલી ઉકાએ ઓર ઇલ્લલ્લાહ કેહનેકે વક્ત સુકા દે, મગર અકદ ઓર હલકાકી શકલ આબિર નમાઝ તક બાકી રખ્ખે. અગર ચાર રકઅત પબ્લના હો તો ઇસે ઝિયાદહ ઓર કુછ ન પબ્લે, બલ્કે ફોરન અલ્લાહુ અકબર કેહકર ઉઠ ખળી હો ઓર દો રકઅત ઓર પબ્લ લે. ઓર ફર્જ નમાઝમેં પિછલી દો રકઅતમેં અલ્હમ્દુ કે સાથ કોઈ સૂરત ન મિલાએ. જબ ચોથી રકઅત પર બેઠે, ફિર અત્તાહિયાતુ પબ્લ કે પે દુરુદ પબ્લે -

અલ્લાહુમ્મ સદ્દિલ અલા મુહમ્મદિવ્વ અલા આલિ મુહમ્મદિન્ કમા સલ્વૈત અલા ઇબ્રાહીમ વ અલા આલિ ઇબ્રાહીમ ઈન્નક હમીદુમ્મજીદ. અલ્લાહુમ્મ બારિક અલા મુહમ્મદિવ્વ અલા આલિ મુહમ્મદિન્ કમા બારકત અલા ઇબ્રાહીમ વ અલા આલિ ઇબ્રાહીમ ઈન્નક હમીદુમ્મજીદ.

ફિર પે દુઆ પબ્લે -

રબ્બના આતિના હિદુન્યા હસનતવ્વ હિલ્યાબિરતિ હસનતવ્વ કિના અઝાબન્નારિ. યા પે દુઆ પબ્લે -

૧. મર્દ ખૂબ ખુલકર સિજદા કરે ઓર પેટકો રાનોંસે ઓર બાહેં પેહલુસે અલગ રખ્ખે.

૨. મર્દ ઝમીન પર કોહનિયાં ન રખ્ખે.

૩. મર્દ અપના દાહના પાંવ ખળા રખ્ખે ઓર બાએ પાંવ પર બેઠે.

અલ્લાહુમ્મઝિક્કી વલિ વાલિદ્યા વ લિજમીઈલ્ મુઅમિનીન વલ્મુઅમિનાતિ વલ્મુરિલ્મીન વલ્મુરિલ્માતિ અલ્મહ્દ્યાઈ મિન્દુમ વલ્મમવાત. યા કોઈ ઓર દુઆ પછે જો હદીસમાં યા કુરઆને મજદમાં આઈ હો. ફિર અપની દાહની તરફ સલામ ફેરે ઓર કહે -

અસ્સલામુ અલૈકુમ વ રહ્મતુલ્લાહ. ફિર યેહી કેહકર બાઈ તરફ સલામ ફેરે ઓર સલામ ફેરતે વક્ત ફરિસ્તોં પર સલામ કરનેકી નિયત કરે.

યે નમાઝ પઞ્જનેકા તરીકા હે, લેકિન ઈસમાં જો બાતેં કર્જ હૈં, ઉનમૈંસે એક બાત લી છૂટ જાએ તો નમાઝ નહીં હોતી, ચાહે જાન બૂઝકર છોળે યા ભૂલેસે, દોનૂંકા એક લી હુકમ હે.

ઓર કુછ ચીઝેં વાજબ હૈં કે ઈસમૈંસે અગર કોઈ ચીઝ જાન બૂઝકર છોળ દે તો નમાઝ નિકમ્મી ઓર ખરાબ હો જાતી હે ઓર ફિરસે નમાઝ પઞ્જની પબતી હે. અગર કોઈ ફિરસે ન પઞ્જે તો ખેર ! તબ લી કર્જ સરસે ઉતર જાતા હે, લેકિન બહોત ગુનાહ હોતા હે. ઓર અગર ભૂલેસે છૂટ જાએ તો સહવકા સિજદા કરનેસે નમાઝ હો જાએગી.

ઓર કુછ ચીઝેં સુન્નાત હૈં ઓર કુછ ચીઝેં મુસ્તાહબ હૈં.

મસ્અલા ૨ :- નમાઝમાં છ ચીઝેં કર્જ હૈં.

(૧) નિયત બાંધતે વક્ત અલ્લાહુ અકબર કેહના. (૨) બજા હોના. (૩) કુરઆનમૈંસે કોઈ સૂરત યા આયત પઞ્જના. (૪) રૂકૂઅ કરના, (૫) દોનૂં સિજદે કરના ઓર (૬) નમાઝકે આખિરમૈં જિતની દેર અત્તહિયાત પઞ્જનેમૈં લગતી હો ઉતની દેર બેઠના.

મસ્અલા ૩ :- યે ચીઝેં નમાઝમાં વાજબ હૈં, અલ્લહુ પઞ્જના ઉસકે સાથ કોઈ સૂરત મિલાના હર કર્જકો અપને અપને મોઝા પર અદા કરના ઓર પેહલે ખળે હોકર અલ્લહુ પઞ્જના. ઓર ફિર સૂરત મિલાના ફિર રૂકૂઅ કરના, ફિર સિજદા કરના, દો રકઅત પર બેઠના, દોનૂં બેઠકોંમૈં અત્તહિયાત પઞ્જના, વિત્રકી નમાઝમાં દુઆએ કુનૂત પઞ્જના, અસ્સલામુ અલૈકુમ વ રહ્મતુલ્લાહ કેહકર સલામ ફેરના, હર ચીઝકો ઈભીનાનસે અદા કરના, બહોત જલ્દી ન કરના.

મસ્અલા ૪ :- ઈન બાતોંકે સિવા જિતની ઓર બાતેં હૈં વો સબ સુન્નાત હૈં, લેકિન કુછ ઈસમાં મુસ્તાહબ હૈં.

મસ્અલા ૫ :- અગર કોઈ નમાઝમાં અલ્લહુ ન પઞ્જે, બલ્કે કોઈ ઓર આયત યા કોઈ પૂરી સૂરત પઞ્જે યા સિર્ફ અલ્લહુ પઞ્જે ઉસકે સાથ કોઈ સૂરત યા કોઈ આયત ન મિલાએ યા દો રકઅત પઞ્જકે ન બેઠે, બે-બેઠે ઓર અત્તહિયાત પઞ્જે બગેર તીસરી રકઅતકે લિયે ખળી હો જાએ યા બેઠ તો ગઈ, લેકિન અત્તહિયાત નહીં પઞ્જી, તો ઈન સૂરતોંમૈં સરસે કર્જ તો ઉતર જાએગા, લેકિન નમાઝ બિલકુલ નિકમ્મી ઓર ખરાબ હે, ફિરસે પઞ્જના વાજબ હે, ન દોહરાએગી તો બહોત બજા ગુનાહ હોગા. હાં, અગર

ભૂલેસે એસા ક્રિયા હો તો સિજદાએ સહવ કર લેનેસે નમાઝ દુરૂસ્ત હો જાએગી.

મસ્અલા ૬ :- અગર અસ્સલામુ અલૈકુમ વ રહ્મતુલ્લાહ કેહકર સલામ નહીં ફેરા, બહે જબ સલામકા વક્ત આયા તો કિસીસે બોલ પળી, ખાતે કરને લગી, યા ઉઠકર કહી ચલી ગઈ યા ઓર કોઈ એસા કામ ક્રિયા જિસ્સે નમાઝ ટૂટ જાતી હે તો ઇંસકા ભી વે હુકમ હે કે ફર્જ તો ઉતર જાએગા, લેકિન નમાઝકા દોહરાના વાજબ હે. ફિરસે ન પળે તો બખા ગુનાહ હોગા.

મસ્અલા ૭ :- અગર પેહલે સૂરત પઢી, ફિર અલ્હમ્દુ પઢી તખ ભી નમાઝ દોહરાના પળેગી, ઓર અગર ભૂલેસે એસા કર લે તો સિજદાએ સહવ કર લે.

મસ્અલા ૮ :- અલ્હમ્દુકે બા'દ કમસે કમ ત્રીન આયતે પઢની ચાહિયે. અગર એક હી આયત યા દો આયતે અલ્હમ્દુ કે બા'દ પળે તો અગર વો એક આયત ઇંતની બળી હો કે છોટી છોટી ત્રીન આયતોકે બરાબર હો જાએ તખ ભી દુરૂસ્ત હે.

મસ્અલા ૯ :- અગર કોઈ રૂકૂઅસે પળી હોકર યા રૂકૂઅમેં સુબ્હાન રબ્બિયલ્હમ્દીમ ન પળે યા સિજદામેં સુબ્હાન રબ્બિયલ્હમ્દીમ ન પળે યા આખિરકી બેઠકમેં અત્તહિયાતુકે બા'દ દુરૂદ શરીફ ન પળે તો ભી નમાઝ હોગી, લેકિન સુન્નાતકે ખિલાફ હે. ઇંસી તરહ અગર દુરૂદ શરીફકે બા'દ કોઈ દુઆ ન પળી, સિર્ફ દુરૂદ શરીફ પળકર સલામ ફેર દિયા, તખ ભી નમાઝ દુરૂસ્ત હે, લેકિન સુન્નાતકે ખિલાફ હે.

મસ્અલા ૧૦ :- નિખ્યત બાંધતે વક્ત હાથોકો ઉઠાના સુન્નાત હે. અગર કોઈ ન ઉઠાએ તખ ભી નમાઝ દુરૂસ્ત હે, મગર સુન્નાતકે ખિલાફ હે.

મસ્અલા ૧૧ :- હર રકઅતમેં બિસ્મિલ્લા હિર્રહ્મા નિર્હીમ પળકર અલ્હમ્દુ પળે ઓર જબ સૂરત ગિલાએ તો સૂરતસે પેહલે બિસ્મિલ્લા હિર્રહ્મા નિર્હીમ પળ લે, વે બેહતર હે.

મસ્અલા ૧૨ :- સિજદાકે વક્ત અગર નાક ઓર સર દોનું જમીન પર ન રખ્ખે, બહેકે સિર્ફ સર જમીન પર રખ્ખે ઓર નાક ન રખ્ખે તો ભી નમાઝ દુરૂસ્ત હે. ઓર સર નહીં લગાયા, સિર્ફ નાક જમીન પર લગાઈ તો નમાઝ નહીં હુઈ. હાં, અગર કોઈ મજબૂરી હો તો સિર્ફ નાક લગાના ભી દુરૂસ્ત હે.

મસ્અલા ૧૩ :- અગર રૂકૂઅકે બા'દ અચ્છી તરહ ખળી નહીં હુઈ, ઝરાસા સર ઉઠાકર સિજદામેં ચલી ગઈ તો નમાઝ ફિરસે પળ હે.

મસ્અલા ૧૪ :- અગર દોનું સિજદાકે બીચમેં અચ્છી તરહ નહીં બેઠી, ઝરાસા સર ઉઠાકર દૂસરા સિજદા કર લિયા તો અગર ઝરા હી સર ઉઠાયા હો તો એક હી સિજદા હુવા, દોનું સિજદા અદા નહીં હુએ. ઓર નમાઝ બિલકુલ નહીં હુઈ. ઓર અગર ઇંતની ઉઠી હો કે કરીબ કરીબ બેઠનેકે હો ગઈ હો તો ખેર ! નમાઝ સરસે ઉતર ગઈ, લેકિન બળી નિંકમ્મી ઓર ખરાબ હો ગઈ, ઇંસ લિયે ફિરસે પળહના ચાહિયે, નહીં તો બખા ગુનાહ હોગા.

મસ્અલા ૧૫ :- અગર પિયાલ (પરાણ) પર યા રૂઈ કી ચીઝ પર સિજદા કરે તો સરકો ખૂબ દબા કરે સિજદા કરે, ઇતના દબાએ કે ઉસે ઝિયાદહ ન દબ સકે, અગર ઉપર ઝરા ઈશારેસે સર રખ દિયા, દબાયા નહીં તો સિજદા નહીં હુવા.

મસ્અલા ૧૬ :- કઈ નમાઝમેં પિછલી દો રકઅતોમેં અગર અલ્હમ્દુ કે બા'દ કોઈ સૂરત લી પછલ લી તો નમાઝમેં નુકસાન નહીં આયા, નમાઝ બિલકુલ સલીહ છે.

મસ્અલા ૧૭ :- અગર પિછલી દો રકઅતોમેં અલ્હમ્દુ ન પઢ્યે, બલકે તીન બાર સુબ્હાનલ્લાહ, સુબ્હાનલ્લાહ કેહ લે તો લી ફુરત છે, લેકિન અલ્હમ્દુ પઢ્યે લેના બેહતર છે. ઔર અગર કુછ ન પઢ્યે, ચુપકી ખળી રહે' તો લી કુછ હરજ નહીં, નમાઝ ફુરત છે.

મસ્અલા ૧૮ :- પેહલી દો રકઅતોમેં અલ્હમ્દુ કે સાથ સૂરત મિલાના વાજબ છે. અગર કોઈ પેહલી દો રકઅતોમેં સિર્ફ અલ્હમ્દુ પઢ્યે, સૂરત ન મિલાએ યા અલ્હમ્દુ લી ન પઢ્યે, સુબ્હાનલ્લાહ, સુબ્હાનલ્લાહ પઢ્યતી રહે. તો અબ પિછલી રકઅતોમેં અલ્હમ્દુ કે સાથ સૂરત મિલાના ચાહિયે, ફિર અગર જન બૂઝકર એસા કિયા છે તો નમાઝ ફિરસે પઢ્યે, ઔર અગર ભૂલેસે કિયા હો તો સહવકા સિજદા કર લે.

મસ્અલા ૧૯ :- નમાઝમેં અલ્હમ્દુ ઔર સૂરત વજૈરહ સારી ચીઝોં પીરે ઔર ચુપકેસે પઢ્યે, લેકિન ઈસ તરહ પઢ્યના ચાહિયે કે ખૂદ અપને કાનમેં આવાઝ ઝરૂર આવે. અગર અપની આવાઝ ખૂદ અપને આપકો લી સુનાઈ ન દે તો નમાઝ ન હોગી.

મસ્અલા ૨૦ :- કિસી નમાઝકે લિયે કોઈ સૂરત મુકરર ન કરે, બલકે જો જો ચાહે પઢ્ય કરે, સૂરત મુકરર કર લેના મકરૂહ છે.

મસ્અલા ૨૧ :- દુસરી રકઅતમેં પેહલી રકઅતસે ઝિયાદહ લંબી સૂરત ન પઢ્યે.

મસ્અલા ૨૨ :- સબ ઔરતેં અપની અપની નમાઝ અલગ અલગ પઢ્યે, જમાઅતસે ન પઢ્યે. ઔર જમાઅતકે લિયે મસ્જિદમેં જાના ઔર વહાં જાકર મસ્દોંકે સાથ પઢ્યના ન ચાહિયે. અગર કોઈ ઔરત અપને શૌહર વજૈરહ કિસી મહરમકે સાથ જમાઅત કરકે નમાઝ પઢ્યે તો ઉસકે મસ્અલે કિસીસે પૂછ લે. ચૂંકે એસા મોકા' કમ હોતા છે, ઈસ લિયે હમને બયાન નહીં કિયે. હાં, ઈતની બાત યાદ રખે કે અગર કબી એસા મોકા' હો તો કિસી મર્દકે બરાબર હરમિઝ ન ખળી હો, બિલકુલ પીછે રહે, વરના ઉસકી નમાઝ લી ખરાબ હોગી ઔર ઉસ મર્દકી નમાઝ લી બરબાદ હો જાએગી.

૧. યા'ની તીન બાર સુબ્હાનલ્લાહ કેહનેકે બરાબર ચુપકી ખળી રહે.

૨. ઔર મર્દ લી ઝોહર ઔર અસરકી નમાઝમેં ચુપકેસે પઢ્યે, ઔર ફજર ઔર મગરિબ ઔર ઈશામેં અગર ઈમામ છે તો ઝોરસે પઢ્યે, ઔર અહેલા હો તો ઈન્તિયાર છે ફિસ તરહ ચાહે પઢ્યે.

૧

૨

૭

મસ્જિદ ૨૩ :- અગર નમાઝ પઢતેમં વુઝૂ દૂટ જામે તો વુઝૂ કરકે ફિરસે નમાઝ પઢે.

મસ્જિદ ૨૪ :- મુસ્તાહબ યે હે કે જમ બળી હો તો અપની નિગાહ સિજદા જમહ રખ્મે ઓર જમ રૂકૂઅમં જામે તો પાંચ પર નિગાહ રખ્મે ઓર જમ સિજદા કરે તો નાક પર ઓર સલામ ફેરતે વક્ત કંપો પર નિગાહ રખ્મે. ઓર જમ જમાઈ (બગાસુ) આમે તો મુંહ ખૂબ બંદ કરે, અગર ઓર કિસી તરહ ન રૂકે તો હાથની હથેલીકે ઉપરકી તરફસે રોકે. ઓર જમ ગલા સેહલામે તો જહાં તક હો સકે ખાંચીકો રોકે ઓર ઝખ્ત કરે.

કુરઆન મજીદ પઢનેકા બયાન

મસ્જિદ ૧ :- કુરઆન સરીકકો સહીહ સહીહ પઢના વાજબ હે. હર હર્ફ (અક્ષર) કો ઠીક ઠીક પઢે હમઝા ઓર એનમં જો હર્ફ હે ઉસી તરહ બળી હા ઓર છોટી હા મેં, ઓર જા ઓર જામ મેં, ઓર સીન ઓર થા ઓર સૌદ મેં ઠીક નિકાલકે પઢે, ઓર પૂરી આવાઝ નિકાલકર પઢે.

મસ્જિદ ૨ :- અગર કિસીસે કોઈ હર્ફ (અક્ષર) નહીં નિકલતા જેસે બળી હા કી જમહ છોટી હા થા એન નહીં નિકલતા થા થા, સીન, સૌદ સબકો સીન હી પઢતી હે તો સહીહ પઢનેકી મશક કરના ઝરૂરી હે. અગર સહીહ પઢનેકી મેહનત ન કરેતી તો મુનેહગાર હોંગી ઓર ઉસકી કોઈ નમાઝ સહીહ ન હોંગી, હાં અગર મેહનતસે ભી ફુરસત ન હો તો મજબૂરી હે.

મસ્જિદ ૩ :- અગર બળી હા, એન વગેરહ સબ હુરૂફ સહીહ નિકલતે હે, લેકિન એસી બે-પરવાઈસે પઢતી હે કે બળી હા કી જમહ છોટી હા ઓર એનકી જમહ હમઝા હમેશા પઢતી જતી હે કુછ ખ્યાલ કરકે નહીં પઢતી તબ ભી મુનેહગાર હે, ઓર નમાઝ સહીહ નહીં હોતી.

મસ્જિદ ૪ :- જો સુરત પેહલી રકઅતમં પઢી હે, વોહી સુરત દુસરી રકઅતમં ફિર પઢ મઈ તો ભી કુછ હરજ નહીં, લેકિન બે-ઝરૂરત એસા કરના બેહતર નહીં.

મસ્જિદ ૫ :- ફિસ તરહ કુરઆન મજીદમં સુરતો આગે પીછે સિખ્મી હે, નમાઝમં ઉસી તરહ પઢના ચાહિયે. ફિસ તરહ અમ્મકે સીપારેમં સિખ્મી હે ઉસ તરહસે ન પઢે. યા'ની જમ પેહલી રકઅતમં કોઈ સુરત પઢે તો અબ દુસરી રકઅતમં ઉસકે બા'દ વાહી સુરત પઢે, ઉસકે પેહલે વાહી સુરત ન પઢે, જેસે કિસીને પેહલી રકઅતમં

૧. મુંકે બિનાકી સરાઈત ઓર મસ્જિદે બહોત નાજુક હે ઓર ઉખિલાકી મસ્જિદ હે, ઉસ કિયે બે સબ મસ્જિદે છોળ દિયે ગમે હે.

૨. યા'ની ગલેકે અંકર ખુજલી હોને લગે.

કુલ્યા અધ્યુહસ્તકાદિરૂપ પબ્ધી તો અમ ઈજા જામ યા કુલ્યુવસ્થાકુ યા કુલ્યુગિયુ બિરબિબલ્ કલક યા કુલ્યુગિયુ બિરબિબન્નાસ પબ્ધે ઓર અલમ તર કેક ઓર બિરબાકિ વગેરહ ઉસકે ઉપરકી સૂરતે ન પબ્ધે કે ઇસ તરહ પબ્ધના મકરૂહ હે, લેડિન અગર ભૂલેસે ઇસ તરહ પબ્ધ જાએ તો મકરૂહ નહીં હે.

મસ્મલા ૬ :- જબ કોઈ સૂરત મુરૂ કરે તો બે-ઝરત ઉસકો છોબકર દૂસરી સૂરત મુરૂ કરના મકરૂહ હે.

મસ્મલા ૭ :- કિસકો નમાઝ મિલકુલ ન આતી હો યા નઈ નઈ મુસલમાન હુઈ હો, વો સબ જમહ સુન્દાનસ્લાહ, સમુન્દાનસ્લાહ પબ્ધતી રહે તો કર્જ અદા હો જાએગા, લેડિન નમાઝ બરાબર સીખતી રહે. અગર નમાઝ સીખનેમે કોતાહી કરેગી તો બહોત ગુનેહગાર હોગી.

નમાઝ તોડ દેનેવાલી ચીઝોંકા બયાન

મસ્મલા ૧ :- જાન બૂઝકર યા ભૂલેસે નમાઝમે બોલ ઉઠી તો નમાઝ જાતી રહી.

મસ્મલા ૨ :- નમાઝમે આહ યા ઓહ યા ઉફ યા હાય કહે યા ઝોરસે રોએ તો નમાઝ જાતી રેહતી હે, હાં અગર જન્નત ઓર દોઝખકી યાદ કરનેસે કિલ બર આયા ઓર ઝોરસે આવાઝ નિકલ પળી યા આહ યા ઉફ વગેરહ નિકલી તો નમાઝ નહીં ટૂટી.

મસ્મલા ૩ :- બે-ઝરત ખંખારને ઓર ગલા સાફ કરનેસે કિસ્સે એક આપ હર્ફ (અક્ષર) લી પેદા હો જાએ તો નમાઝ ટૂટ જાતી હે, હાં મજબૂરીકે વક્ત ખંખારના ફુરસત હે ઓર નમાઝ નહીં જાતી.

મસ્મલા ૪ :- નમાઝમે છીંક આઈ ઉસપર અલ્લમ્હુ બિસ્લાહ કહા તો નમાઝ નહીં ગઈ, લેડિન કેહના નહીં ચાહિયે. ઓર અગર કિસી દૂસરેકો છીંક આઈ ઓર ઉસને નમાઝમે હી ઉસકો યર્હમુકલ્લાહ કહા તો નમાઝ જાતી રહી.

મસ્મલા ૫ :- કુરઆન શરીફમે દેખ દેખકર પબ્ધનેસે નમાઝ ટૂટ જાતી હે.

મસ્મલા ૬ :- નમાઝમે ઈતની મુબ ગઈ કે સીના કિલ્લેકી તરફસે ફિર ગયા તો નમાઝ ટૂટ ગઈ.

મસ્મલા ૭ :- કિસીને સલામકા જવાબ દિયા ઓર વ અલ્લેકુમુસ્સલામ કહા તો નમાઝ જાતી રહી.

મસ્મલા ૮ :- નમાઝકે અંદર જોવા (ઓટલો) બાંધા તો નમાઝ જાતી રહી.

મસ્મલા ૯ :- નમાઝમે કોઈ ચીઝ ખાઈ યા કુછ ખા-પી લિયા તો નમાઝ જાતી રહી. પણ તક કે અગર એક તિલ યા ધરા ઉઠાકર ખા લે તો લી નમાઝ ટૂટ જાએગી, હાં અગર ધરા વગેરહ કોઈ ચીઝ દાંતોંમે અટકી હુઈ થી, અમ ઉસકાં નિગલ ગઈ તો અગર

ચનેસે કમ હો તબ તો નમાઝ હો ગઈ. ઓર અગર ચનેકે બરાબર યા ઝિયાદહ હો તો નમાઝ ટૂટ ગઈ.

મસ્અલા ૧૦ :- મુંહમેં પાન દબા હુવા હે ઓર ઉસકી પીંક હલકમેં જાતી રહે તો નમાઝ નહીં હુઈ.

મસ્અલા ૧૧ :- કોઈ મીઠી ચીઝ ખાઈ ફિર કુલ્લી કરકે નમાઝ પઞ્હને લગી, લેકિન મુંહમેં ઉસકા મઝા કુછ બાકી હે ઓર થૂકકે સાથ હલકમેં જાતા હે તો નમાઝ સલીહ હે.

મસ્અલા ૧૨ :- નમાઝમેં કુછ ખુશખબરી સુની ઓર ઉસપર અલ્હમ્દુ લિલ્લાહ કેહ દિયા, યા કિસીકી મોતકી ખબર સુની, ઉસપર ઈન્ના લિલ્લાહિ વ ઈન્ના ઈલેયિ રાજિલિન પઞ્હા તો નમાઝ જાતી રહી.

મસ્અલા ૧૩ :- નમાઝમેં બચ્ચેને આકર દૂધ પી લિયા તો નમાઝ જાતી રહી. હાં અગર દૂધ નહીં નિકલા તો નમાઝ હો ગઈ.

મસ્અલા ૧૪ :- કોઈ લખક વગૈરહ ગિર પબા, ઉસકે ગિરતે વકત બિસ્મિલ્લાહ કેહ દિયા તો નમાઝ જાતી રહી.

મસ્અલા ૧૫ :- અલ્લાહુ અકબર કેહતે વકત 'અ' કો બખ્ષા દિયા ઓર આ..લ્લાહુ અકબર કહા તો નમાઝ જાતી રહી. ઇંસી તરહ અગર અકબરકે 'બ' કો બખ્ષાકર પબ્હા ઓર અલ્લાહુ અકબા..ર કહા તો ભી નમાઝ જાતી રહી.

મસ્અલા ૧૬ :- કિસી ખત યા કિસી કિતાબ પર નઝર પળી ઓર ઉસકો અપની ઝબાનસે નહીં, લેકિન દિલ હી દિલમેં ચતલબ સમઝ ગઈ તો નમાઝ નહીં ટૂટી, હાં અગર ઝબાનસે પઞ્હ લે તો નમાઝ જાતી રહેગી.

મસ્અલા ૧૭ :- નમાઝીકે સામનેસે અગર કોઈ ચલા જાએ યા કુત્તા-બિલ્લી, બકરી, વગૈરહ કોઈ જાનવર નિકલ જાએ તો નમાઝ નહીં ટૂટી, બલ્કે સામનેસે જાનેવાલે આદમીકો બબા ગુનાહ હોગા. ઇંસ લિયે એસી જગહ નમાઝ પઞ્હના ચાહિયે જહાં આગેસે કોઈ ન નિકલે, ઓર ફિરને ચલનેમેં લોગોંકો તકલીફ ન હો. ઓર અગર એસી અલગ જગહ કોઈ ન હો તો અપને સામને લકળી ગાળ્હે જો કમસે કમ એક હાથ લખ્ખી ઓર એક ઉંગલ મોટી (જાડી) હો ઓર ઉસ લકળીકે પાસ પળી હો ઓર ઉસકો બિલકુલ નાકકે સામને ન રખ્ખે, બલ્કે દાહની યા બાઈ આંખકે સામને રખ્ખે. અગર કોઈ લકળી ન ગાળ્હે તો ઉતની હી ઊંચી કોઈ ઓર ચીઝ સામને રખ લે, જેસે મૂંઢા (મૂંઢકી કુરસી). તો અબ સામનેસે જાના દુરુસ્ત હે, કોઈ ગુનાહ ન હોગા.

મસ્અલા ૧૮ :- કિસી ઝરૂરતકી વજહસે અગર કિબ્લાકી તરફ આધા કદમ આજે બગ્હ ગઈ યા પીછે હટ ગઈ, લેકિન સીના કિબ્લાકી તરફસે નહીં ફિરા તો નમાઝ દુરુસ્ત હો ગઈ, લેકિન અગર સિજદેકી જગહસે આજે બગ્હ જાએગી તો નમાઝ ન હોગી.

જો ચીઝેં નમાઝમેં મંકરૂહ ઓર મના' હૈં ઉનકા બયાન

મસ્અલા ૧ :- મકરૂહ વો ચીઝ હૈ જિસ્સે નમાઝ તો નહીં ટૂટતી, લેકિન સવાબ કમ હો જાતા હૈ ઓર ગુનાહ હોતા હૈ.

મસ્અલા ૨ :- અપને કપલે યા બદન યા ઝેવરસે ખેલના યા કંકરિયોંકો હટાના મકરૂહ હૈ. હાં, અગર કંકરિયોંકી વજહસે સિજદા ન કર સકે તો એક-દો મરતબા હાથસે બચાબર કર દેના ઓર હટા દેના દુરૂસ્ત હૈ.

મસ્અલા ૩ :- નમાઝમેં ઉંગલિયાં ચટખાના ઓર કૂલ્હે પર હાથ રખના ઓર દાહને-લાએ મુંહ મોળકે દેખના યે સબ મકરૂહ હૈ. હાં, અગર કનાબિયોંસે કુછ દેખે ઓર ગરદન ન ફેરે તો એસા કરના મકરૂહ તો નહીં હૈ, લેકિન બિલા સખ્ત ઝરૂરતકે એસા કરના ભી અચ્છા નહીં હૈ.

મસ્અલા ૪ :- નમાઝમેં ઘોનું પાંવ ખલે રખકર બેઠના યા ચાર ઝાનૂ બેઠના યા કુતેકી તરફ બેઠના યે સબ મકરૂહ હૈ. હાં, દુખ-બીમારીકી વજહસે જિસ તરફ બેઠનેકા હુકમ હૈ ઉસ તરફ ન બેઠ સકે તો જિસ તરફ બેઠ સકે બેઠ જાએ. ઉસ વકત કુછ મકરૂહ નહીં હૈ.

મસ્અલા ૫ :- સલામકે જવાબમેં હાથ ઉઠાના ઓર હાથસે સલામકા જવાબ દેના મકરૂહ હૈ, ઓર અગર ઝબાનસે જવાબ દિયા તો નમાઝ ટૂટ ગઈ જેસા કે ઉપર બયાન હો ચુકા હૈ.

મસ્અલા ૬ :- નમાઝમેં ઇંધર-ઇંધરસે અપને કપલેકો સમેટના ઓર સંભાલના કે મિટ્ટીસે ન ભરને પાએ, મકરૂહ હૈ.

મસ્અલા ૭ :- જિસ જગહ યે ડર હો કે કોઈ નમાઝમેં હંસા દેગા, ખ્યાલ હટ જાએગા તો નમાઝમેં ભૂલ-ચૂક હો જાએગી, એસી જગહ નમાઝ પખ્કના મકરૂહ હૈ.

મસ્અલા ૮ :- અગર કોઈ આગે બેઠી બાતેં કર રહી હો, યા કિસી ઓર કામમેં લગી હો તો ઉસકે પીછે ઉસકી પીઠકી તરફ મુંહ કરકે નમાઝ પખ્કના મકરૂહ નહીં હૈ. લેકિન અગર બેઠનેવાલીકો ઇસ્સે તકલીફ હો ઓર વો ઉસ રૂક જાનેસે ઘભરાએ તો એસી હાલતમેં કિસીકે પીછે નમાઝ ન પખ્કે, યા વો ઇતને ઝોર ઝોરસે બાતેં કરતી હો કે નમાઝમેં ભૂલ જાનેકા ડર હૈ તો વહાં નમાઝ ન પખ્કના ચાહિયે મકરૂહ હૈ. ઓર કિસીકે મુંહકી તરફ મુંહ કરકે નમાઝ પખ્કના મકરૂહ હૈ.

મસ્અલા ૯ :- અગર નમાઝકે સામને કુરઆન શરીફ યા તલવાર લટકી હો તો ઇસકા કુછ હરજ નહીં હૈ.

મસ્અલા ૧૦ :- જિસ ધર્શ પર તસ્વીરેં બની હોં ઉસપર નમાઝ હો જાતી હૈ, લેકિન તસ્વીર પર સિજદા ન કરે. ઓર તસ્વીરવાલા જા નમાઝ (મુસબ્બા) રખના મકરૂહ હૈ. ઓર તસ્વીરકા ઘરમેં રખના બળા ગુનાહ હૈ.

મસ્તબા ૧૧ :- અગર તસ્વીર સરકે ઉપર હો યા'ની છતમેં યા છતરીમેં (ચંદનીમેં) તસ્વીર મની હો યા આગેકી તરફકો હો, યા દાહની તરફ યા બાઈ તરફ હો તો નમાઝ મકરૂહ છે, ઓર અગર પાંવકે નીચે હો તો નમાઝ મકરૂહ નહીં, લેકિન અગર બહોત છોટી તસ્વીર હો કે અગર ઝમીન પર રખ દે તો ખલે હોકર ન દિખાઈ દે યા પુરી તસ્વીર ન હો, બલ્કે સર કટા હુવા ઓર મિટા હો તો ઇસકા કુછ હરજ નહીં. એસી તસ્વીરશે કિસી સૂરતમેં નમાઝ મકરૂહ નહીં હોતી, ચાહે ફિસ તરફ હો.

મસ્તબા ૧૨ :- તસ્વીરવાલા કપલા પહેનકર નમાઝ પઘ્લના મકરૂહ છે.

મસ્તબા ૧૩ :- પેશ યા મકાન વગેરહ કિસી બે-જાન ચીઝકા નકશા બના હો તો યે મકરૂહ નહીં છે.

મસ્તબા ૧૪ :- નમાઝકે અંદર આયતોંકા યા કિસી ચીઝકા ઉન્ગલિયોં પર મિનના મકરૂહ છે, હાં અગર ઉન્ગલિયોંકો દબાકર મિનતી યાદ રખ્ખે તો કુછ હરજ નહીં.

મસ્તબા ૧૫ :- દુસરી રકઅતકો પેહલી રકઅતશે ક્રિયાદહ લખ્ખી કરના મકરૂહ છે.

મસ્તબા ૧૬ :- કિસી નમાઝમેં કોઈ સૂરત મુકર્રર કર લેના કે હમેશા વો પઘ્લ કરે, કોઈ ઓર સૂરત કબી ન પઘ્લે યે બાત મકરૂહ છે.

મસ્તબા ૧૭ :- કંપે પર રુખાલ ઝલકર નમાઝ પઘ્લના મકરૂહ છે.

મસ્તબા ૧૮ :- બહોત બુરે ઓર મૈલે-કુચેલે કપલે પહેનકર નમાઝ પઘ્લના મકરૂહ છે. ઓર અગર દુસરે કપલે ન હો તો જાઈઝ છે.

મસ્તબા ૧૯ :- પેશા-કોળી વગેરહ કોઈ ચીઝ મુંહમેં લેકર નમાઝ પઘ્લના મકરૂહ છે. ઓર અગર એસી ચીઝ હો કે નમાઝમેં કુરઆન સરીફ વગેરહ નહીં પઘ્લ સકતી તો નમાઝ નહીં હુઈ, ટૂટ ગઈ.

મસ્તબા ૨૦ :- ફિસ વક્ત પેશાબ-પાખાના ઝોરશે લગા હો એસે વક્ત નમાઝ પઘ્લના મકરૂહ છે.

મસ્તબા ૨૧ :- જબ બહોત જુખ લગી હો ઓર ખાના તૈયાર હો તો પેહલે ખા લે તખ નમાઝ પઘ્લે. બઝૈર ખાના ખાએ નમાઝ પઘ્લના મકરૂહ છે. હાં, અગર વક્ત તંગ હોને લગે તો પેહલે નમાઝ પઘ્લ લે.

મસ્તબા ૨૨ :- આંખેં બંદ કરકે નમાઝ પઘ્લના બેહતર નહીં છે. લેકિન આંખ બંદ કરનેસે નમાઝમેં દિલ જુખ લગે તો બંદ કરકે પઘ્લનેમેં કોઈ બુરાઈ નહીં.

મસ્તબા ૨૩ :- બે-ઝરૂરત નમાઝમેં થૂકના ઓર નાક સાફ કરના મકરૂહ છે, ઓર અગર ઝરૂરત ખલે તો ફુરસ્ત છે, જેસે કિસીકો ખાંસી આઈ ઓર મુંહમેં બલગમ આ ગયા તો અપને બાઈ તરફ થૂક દે યા કપલેમેં લેકર થલ ઝલે, ઓર દાહની તરફ ઓર કિલ્લેકી તરફ ન થૂકે.

મસ્તબા ૨૪ :- નમાઝમેં ખટમલને કાટ ખાયા તો ઇસકો પકળકે છોલ દે,

નમાઝ પઢતેમં મારના અચ્છા નહીં. ઓર અગર ખટમલને અભી કાટા નહીં હે તો ઉસકો ન પકળે. બે-કાટે પકળના ભી મકરૂહ હે.

મસ્અલા ૨૫ :- ફર્જ નમાઝમં બે-ઝરૂરત દીવાર વગેરહ કિસી ચીઝકે સહારે ખળા હોના મકરૂહ હે.

મસ્અલા ૨૬ :- અભી સૂરત પૂરી ખત્મ નહીં હુઈ, દો-એક કલિમે રેહ ગએ ઘે કે જલ્દીકે મારે રૂકૂઅમં ચલી ગઈ ઓર સૂરતકો રૂકૂઅમં જાકર ખત્મ કિયા તો મકરૂહ હુઈ.

મસ્અલા ૨૭ :- અગર સિજદેકી જગહ પાંવસે ઊંચી હો, જેસે કોઈ દેહલીઝ (ચોખટ) પર સિજદા કરે તો દેખો કિતની ઊંચી હે. અગર એક બાલિશતસે ઝિયાદહ ઊંચી હે તો નમાઝ દુરૂસ્ત ન હોગી. ઓર અગર એક બાલિશત યા ઈસ્સે કમ હે તો નમાઝ દુરૂસ્ત હે. લેકિન બે-ઝરૂરત એસા કરના મકરૂહ હે.

જિન વજહોંસે નમાઝકા તોડ દેના દુરૂસ્ત હે ઉનકા બયાન

મસ્અલા ૧ :- નમાઝ પઢતેમં રેલ ચલ દે ઓર ઉસપર અપના અસ્થાબ (સામાન) રખના હુવા હે યા બાલ-બચ્ચે સવાર હે તો નમાઝ તોડકે બેઠ જાના દુરૂસ્ત હે.

મસ્અલા ૨ :- સામને સાંપ આ ગયા તો ઉસકે ડરસે નમાઝકા તોડના દુરૂસ્ત હે.

મસ્અલા ૩ :- નમાઝમં કિસીને ખૂતી ઉકા લી ઓર ડર હે કે અગર નમાઝ ન તોડેગી તો લેકર ભાગ જાએગા તો ઉસકે લિયે નમાઝ તોડ દેના દુરૂસ્ત હે.

મસ્અલા ૪ :- રાતકો મુરઘી ખુલી રેહ ગઈ ઓર બિલ્લી ઉસકે પાસ આ ગઈ તો ઉસકે ખોફસે નમાઝ તોડ દેના દુરૂસ્ત હે.

મસ્અલા ૫ :- કોઈ નમાઝમં હે ઓર હાંડી ઉબલનં લગી, જિસકી લાગત (કીમત) તીન-ચાર આના હે તો નમાઝ તોડકર ઉસકો દુરૂસ્ત કર દેના જાઈઝ હે, મતલબ યે હે કે જબ એસી ચીઝકે બરબાદ હો જાને યા ખરાબ હો જાનેકા ડર હે, જિસકી કીમત તીન-ચાર આના હો તો ઉસકી હિકાઝતકે લિયે નમાઝકા તોડ દેના દુરૂસ્ત હે.

મસ્અલા ૬ :- અગર નમાઝમં પેસાબ યા પાખાના ઝોર કરે તો નમાઝ તોડ દે ઓર ફારિગ હોકર ફિર પઢે.

મસ્અલા ૭ :- કોઈ અંધી ઓરત યા મર્દ જા રહ્યા હે ઓર આગે કુંવા હે ઓર ઉસમં ઝિંર પળનેકા ડર હે, ઉસકે બચાનેકે લિયે નમાઝકા તોડ દેના ફર્જ હે. અગર નમાઝ નહીં તોડી ઓર વો ગિરકે મર ગયા તો ગુનેહગાર હોગી.

મસ્અલા ૮ :- કિસીકે બચ્ચે વગેરહકે કપળોંમં આગ લગ ગઈ ઓર વો જલને લગ્યા તો ઉસકે લિયે ભી નમાઝ તોડ દેના ફર્જ હે.

મસ્અલા ૯ :- માં-બાપ, દાદા-દાદી, નાના-નાની કિસી મુસીબતકી વજહસે પુકારે તો ફર્જ નમાઝકો તોડ દેના વાજબ હે, જેસે કિસીકા માં-બાપ વગેરહ બીમાર હે ઓર પાખાના વગેરહ કિસી ઝરૂરતસે ગયા ઓર આતેમં યા જાતેમં પાંવ ફિસલ ગયા.

ઔર ગિર પણ તો નમાઝ તોડકે ઉસે ઉઠા લે, લેકિન અગર કોઈ ઔર ઉઠાનેવાલા હો તો બે-ઝરત નમાઝ ન તોડે.

મસ્અલા ૧૦ :- ઔર અબી ગિરા બી નહી હે, લેકિન ગિરનેકા ડર હે ઔર ઉસને ઉસકો પુકારા તબ બી નમાઝ તોડ દે.

મસ્અલા ૧૧ :- ઔર અગર કિસી એસી ઝરતકે લિયે નહીં પુકારા પું હી પુકારા હે તો ફર્જ નમાઝકા તોડ દેના દુરસ્ત નહીં.

મસ્અલા ૧૨ :- ઔર અગર નફલ યા સુન્નાત પળ્હતી હો, ઉસ વક્ત માં-બાપ, દાદા-દાદી, નાના-નાની પુકારે, લેકિન ચે ઉનકો મા'લૂમ નહીં હે કે ફલાની નમાઝ પળ્હ રહી હે તો એસે વક્ત બી નમાઝકો તોડકર ઉનકી બાતકા જવાબ દેના વાજબ હે, ચાહે કિસી મુસીબતસે પુકારે ઔર ચાહે બે-ઝરત પુકારે, દોનુંકા એક હુકમ હે. અગર નમાઝ તોડકે ન બોલે તો ગુનાહ હોગા, ઔર અગર વો જાનતે હોં કે નમાઝ પળ્હતી હે ફિર બી પુકારે તો નમાઝ ન તોડે, લેકિન અગર કિસી ઝરતસે પુકારે ઔર ઉનકો સખ્ત તકલીફ હોનેકા ડર હો તો નમાઝ તોડ દે.

વિત્ર નમાઝકા બયાન

મસ્અલા ૧ :- વિત્રકી નમાઝ વાજબ હે ઔર વાજબકા દરજા કરીબ કરીબ ફર્જકે બરાબર હે, છોજ દેનેસે બધા ગુનાહ હોતા હે, ઔર અગર કત્લી છૂટ જાએ તો જબ મોક્રા મિલે, ફોરન ઉસકી ક્રામ પળ્હતી ચાહિયે.

મસ્અલા ૨ :- વિત્રકી તીન રકઅતોં હે. દો રકઅત પળ્હકે બેઠે ઔર અતહિયાત પળ્હે ઔર દુરુદ બિલકુલ ન પળ્હે, લેકિન અતહિયાત પળ્હ ચુકનેકે બા'દ ફોરન ઉઠ જાતી હોં, ઔર અલ્હમ્દુ ઔર સૂરત પળ્હકર અલ્લાહુ અકબર કહે, ઔર કંધે તક હાથ ઉઠામં ઔર ફિર બાંપ લે, ફિર દુઆએ કુનૂત પળ્હકે રૂકૂઅ કરે ઔર તીસરી રકઅત પર બેઠકર અતહિયાત ઔર દુરુદ શરીફ ઔર દુઆ પળ્હકર સલામ ફેરે.

મસ્અલા ૩ :- દુઆએ કુનૂત ચે હે -

અલ્લાહુમ્મ ઈન્ના નસ્તઈનુક વ નસ્તગિરુક વ નુમ્મિનુ બિ-ક વ નતવક્તુ, અલૈક વ નુખી અલૈકલ્મૈર વ નરકુરુક વલા નકકુરુક વ નખ્લઈ વ નરુકું મંયકનુરુક, અલ્લાહુમ્મ ઈયાક નમ્બુદુ વલક નુસલ્લી વ નસ્મુદુ વ ઈલૈક નસ્આ વ નમ્ફિદુ વ નર્જી સુદ્મતક વ નખ્લા અઝબક ઈન્ન અઝબક બિલકુલ્ફારિ મુલિક.

મસ્અલા ૪ :- વિત્રકી તીનોં રકઅતોંમં અલ્હમ્દુ કે સાથ સૂરત મિલાના ચાહિયે, જેસા કે અબી બયાન હો ચુકા હે.

મસ્અલા ૫ :- અગર તીસરી રકઅતમં દુઆએ કુનૂત પળ્હના ભુલ ગઈ ઔર જબ રૂકૂઅમં ચલી ગઈ તબ યાદ આ ગયા તો અબ દુઆએ કુનૂત ન પળ્હે, બલ્હે નમાઝકે

ખતમ પર સહવકા સિજદા કરે, ઓર અગર રૂકૂમ છોળકર ઉઠ બળી હો ઓર દુઆએ કુનૂત પઢ્હ લે, તબ ભી ખેર નમાઝ હો ગઈ, લેકિન એસા ન કરના ચાહિયે ધા ઓર સહવકા સિજદા ઇસ સૂરતમે વાજબ હે.

મરઅલા ૬ :- અગર ભૂલેસે પેહલી યા દૂસરી રકઅતમે દુઆએ કુનૂત પઢ્હ ગઈ તો ઉસકા કુછ એ'તિબાર નહીં હે. તીસરી રકઅતમે ફિર પઢ્હના ચાહિયે ઓર સહવકા સિજદાભી કરના પબેગા.

મરઅલા ૭ :- જિસકો દુઆએ કુનૂત યાદ ન હો યે પઢ્હ લિયા કરે.

રબબના આતિના ફિદુઆ હસનતલ્વ ફિલ્આબિરતિ હસનતલ્વ કિના અઝાબન્નાર. યા તીન બાર યા રબ્બિ યા રબ્બિ યા રબ્બિ કેહ લે તો નમાઝ હો જાએગી.

સુન્નાત ઓર નફલ નમાઝોંકા બયાન

મરઅલા ૧ :- ફજરકે વકત ફર્જસે પેહલે દો રકઅત નમાઝ સુન્નાત હે. હદીસમે ઉસકી બળી તાકીદ આઈ હે. કબી ઉસકો ન છોબે. અગર કિસી દિન દેર હો ગઈ ઓર નમાઝકા વકત બિલકુલ આપિરી હો ગયા તો એસી મજબૂરીકે વકત સિર્ફ દો રકઅત ફર્જ પઢ્હ લે, લેકિન જબ સૂરજ નિકલ આએ ઓર ઊંચા હો જાએ તો સુન્નાતકી દો રકઅત કામ પઢ્હ લે.

મરઅલા ૨ :- ઝોહરકે વકત પેહલે ચાર રકઅત સુન્નાત પઢ્હ, ફિર ચાર રકઅત ફર્જ, ફિર દો રકઅત સુન્નાત. ઝોહરકે વકતકી યે છ રકઅતે ભી ઝરૂરી હે. ઇનકે પઢ્હનેકી બહોત તાકીદ આઈ હે. બે-વજહ છોળ દેનેસે ગુનાહ હોતા હે.

મરઅલા ૩ :- અસરકે વકત પેહલે ચાર રકઅત સુન્નાત પઢ્હ, ફિર ચાર રકઅત ફર્જ પઢ્હ, લેકિન અસરકે વકતકી સુન્નાતોંકી તાકીદ નહીં હે. અગર કોઈ ન પઢ્હે તો ભી કોઈ ગુનાહ નહીં હોતા ઓર જો કોઈ પઢ્હે ઉસકો બહોત સવાબ મિલતા હે.

મરઅલા ૪ :- મઝરિબકે વકત પેહલે તીન રકઅત ફર્જ પઢ્હ, ફિર દો રકઅત સુન્નાત પઢ્હ. યે સુન્નાતેભી ઝરૂરી હે, ન પઢ્હનેસે ગુનાહ હોગા.

મરઅલા ૫ :- ઇશાકે વકત બેહતર ઓર મુસ્તહબ યે હે કે પેહલે ચાર રકઅત સુન્નાત પઢ્હ, ફિર ચાર રકઅત ફર્જ, ફિર દો રકઅત સુન્નાત પઢ્હ, ફિર અગર જ ચાહે તો દો રકઅત નફલ ભી પઢ્હ લે. ઇસ હિસાબસે ઇશાકી છ રકઅત સુન્નાત હુઈ. ઓર અગર કોઈ ઇતની રકઅતે ન પઢ્હે તો પેહલે ચાર રકઅત ફર્જ પઢ્હ, ફિર દો રકઅત સુન્નાત પઢ્હ, ફિર વિત્ર પઢ્હ. ઇશાકે બા'દ દો રકઅતે પઢ્હના ઝરૂરી હે, ન પઢ્હેગી તો ગુનેહગાર હોગી.

મરઅલા ૬ :- રમઝાન શરીફકે મહીનેમે તરાવીહકી નમાઝ ભી સુન્નાત હે. ઇસકી ભી તાકીદ આઈ હે, ઇસકા છોળ દેના ઓર ન પઢ્હના ગુનાહ હે. ઓરતે

તરાવીહકી નમાજ અકસર છોળ દેતી હૈ, એસા હરગિઝ ન કરના ચાહિયે. ઇશાકે કર્જ ઓર દો સુન્નતોંકે બા'દ બીસ રકઅત તરાવીહ પઘ્લના ચાહિયે. દો રકઅતકી નિશ્ચત બાંધે, ચાહે' ચાર રકઅત કી, મગર દો-દો રકઅત પઘ્લના ઝિયાદહ બેહતર હે. જબ બીસોં રકઅત પઘ્લ લે તો ફિર વિઝ પઘ્લે.

કાઈદા :- જિન સુન્નતોંકા પઘ્લના ઝરૂરી હે, યે સુન્નતે મુઅકકદા કેહલાતી હૈ. ઓર રાત-દિનમેં એસી સુન્નતે બારહ હૈ, દો ફજરકી, ચાર ઝેહરસે પેહલે, દો ઝેહરકે બા'દ, દો મગરિબકે બા'દ ઓર દો ઇશાકે બા'દ ઓર રમઝનમેં તરાવીહ. કુછ આલિમોંને તહજજુદકો ભી મુઅકકદામેં ગિવા હે.

મસ્અલા ૭ :- ઇતની નમાઝોં તો સરીઅતકી તરફસે મુકર્રર હૈ. અગર ઇસ્સે ઝિયાદહ પઘ્લનેકો કિસીકા દિલ ચાહે તો જિતના ચાહે ઝિયાદહ પઘ્લે ઓર જિસ વક્ત ચાહે પઘ્લે. ઇતના ખ્યાલ રખ્મે કે જિન વક્તોંમેં નમાઝ પઘ્લના મકરૂહ હે ઇસ વક્ત ન પઘ્લે. ઓર સુન્નતકે અલાવહ જો કુછ પઘ્લોંગી ઇસકો નફલ કેહતે હૈ. જિતની ઝિયાદહ નફલે પઘ્લોંગી ઇતનાહી ઝિયાદહ સવાબ મિલેગા. ઇસકી કોઈ હદ નહીં હે. કુછ ખુદાકે બંદે એસે હુએ હૈ કે સારી રાત નફલે પઘ્લા કરતે ચે ઓર બિલકુલ નહીં સોતે ચે.

મસ્અલા ૮ :- ચા'ની નીચે દી હુઈ નફલોંકા સવાબ બહોત ઝિયાદહ હોતા હે. ઇસ લિયે ઓર નફલોંસે ઇસકા પઘ્લના બેહતર હે કે થોળીસી મેહનતમેં બહોત સવાબ મિલતા હે. વો યે હૈ તહિય્યતુલ વુઝૂ, ઇશરાક, ચાસત, અવ્વાબીન, તહજજુદ, સલાતુત્તસ્લીહ.

મસ્અલા ૯ :- તહિય્યતુલ વુઝૂ ઇસકો કેહતે હૈ કે જબ કબી વુઝૂ કરે તો વુઝૂકે બા'દ દો રકઅત નફલ પઘ્લ લિયા કરે. હદીસ શરીફમેં ઇસકી બળી ફઝીલત આઈ હે, લેકિન જિસ વક્ત નફલ નમાઝ મકરૂહ હે ઇસ વક્ત ન પઘ્લે.

મસ્અલા ૧૦ :- ઇશરાકકી નમાઝકા યે તરીકા હે કે જબ ફજરકી નમાઝ પઘ્લ થુકે તો જાએ નમાઝ (મુસલ્લા) પરસે ન ઉઠે. ઇસી જગહ બેઠે બેઠે દુરૂદ શરીફ યા કલિમા યા કોઈ ઓર વઝીફા પઘ્લતી રહે ઓર અલ્લાહકી યાદમેં લગી રહે, દુનિયાકી કોઈ બાતચીત ન કરે, ન દુનિયાકા કોઈ કામ કરે. જબ સૂરજ નિકલ આએ, ઝિંચા હો જાએ તો દો રકઅત યા ચાર રકઅત પઘ્લ લે તો એક હજ ઓર એક ઉમરહકા સવાબ મિલતા હે, ઓર અગર ફજરકી નમાઝકે બા'દ કિસી દુનિયાકે પંધમેં લગ ગઈ, ફિર સૂરજ ઝિંચા હો જાનેકે બા'દ ઇશરાકકી નમાઝ પઘ્લી તો ભી દુરૂસ્ત હે, લેકિન સવાબ કમ હો જાએગા.

મસ્અલા ૧૧ :- ફિર જબ સૂરજ ખૂબ ઝિયાદહ ઝિંચા હો જાએ ઓર ધૂપ તેજ હો

૧. મરાકિયુલ હલાહમેં હે કે હર દો રકઅત પઘ્લકર સલામ ફેરે, ઓર અગર મિલાએ ચા'ની દો રકઅતસે ઝિયાદહ એક સલામમેં પઘ્લે, અગર હર દો રકઅત પર અત્તહિય્યાત પઘ્લે તો દુરૂસ્ત હે, ઝિયાદહ સહીહ કોલ યે હે કે જાન બૂઝકર એસા કરના મકરૂહ હે ઓર તરાવીહ સહીહ જો જાએગી. સબ રકઅતોં હિસાબમેં ગિની જાએગી ઓર અગર હર દો રકઅત પર ન બેઠે, સિર્ફ આખિરમેં બીસ રકઅત પૂરી કરે યા ચાર રકઅત પર બેઠે તો દો હી રકઅત સમઝી જાએગી.

જાએ, તબ કમસે કમ હો રકમત પળે, યા ઇસે જિયાદહ પળે. યા'ની ચાર રકમત, આક રકમત યા બારહ રકમત પળે, ઇસકો ચાસત કેહતે હૈ. ઇસકા ભી બહોત સવામ હે.

મસ્અલા ૧૨ :- મગરિબકે કર્જ ઔર સુન્નતોકે બા'દ કમસે કમ છ રકમતો ઔર જિયાદહસે જિયાદહ બીસ રકમતો પળે, ઇસકો અબ્યાબીન કેહતે હૈ.

મસ્અલા ૧૩ :- આપી રાતકો ઉઠકર નમાઝ પઢનેકા બધા હી સવામ હે, ઇસીકો તહજજુદ કેહતે હૈ. યે નમાઝ અલલાહ તઆલાકે નઝદીક બહોત મકબૂલ હે, ઔર સમસે જિયાદહ ઇસકા સવામ મિલતા હે. તહજજુદકી કમસે કમ ચાર રકમતો ઔર જિયાદહસે જિયાદહ બારહ રકમતો હૈ, ન પળહ સકો તો હી હી રકમતો સહી. આપી રાતકો હિમાત ન હો તો ઇશાકે બા'દ પળહ લે, મગર વેસા સવામ ન હોગા. ઇસકે અલલાહ ભી રાત-દિન કિતની પળહની આહે નફલે પળે.

મસ્અલા ૧૪ :- સલાતુત્તરબીહકા હદીસ શરીફમે બધા સવામ આયા હે, ઔર ઇસકે પળહનેસે બહોત જિયાદહ સવામ મિલતા હે. હઝરત મુહમ્મદ (સ.અ.વ.) ને અપને ચચા હઝરત અબ્બાસ (રદિ.) કો યે નમાઝ સિખાઈ થી ઔર કરમાયા થા કે ઇસકે પળહનેસે તુમહારે સબ મુનાહ અગલે-પિછલે, નયે-પુરાને, છોટે-મળે સબ મઝહબ હો જાએઁ ઔર કરમાયા થા કે અગર હો સકે તો હર રોઝ યે નમાઝ પળહ લિયા કરો ઔર હર રોઝ ન હો સકે તો હફતામે એક બાર પળહ લિયા કરો, અગર હફતામે ન હો સકે તો હર મહીનેમે પળહ લિયા કરો, ઔર હર મહીનેમે ન હો સકે તો હર સાલમે એક બાર પળહ લિયા કરો, અગર યે ભી ન હો સકે તો ઉત્ર ભરમે એક બાર પળહ લો.

નમાઝ પળહનેકા તરીકા યે હે કે ચાર રકમતકી નિખ્યત બાંધે. ઔર મુબ્હાનકલ્લાહુમ્મ ઔર અબ્દુલ્હુ ઔર સૂરત જબ પળહ ચુકે તો રૂકૂઅસે પેહલે પંદરહ બાર યે પળે -

મુબ્હાનલ્લાહિ વસ્હમ્મુ સિલ્લાહિ વલ્લા ઇલાહ ઇલ્લાલ્લાહુ વલ્લાહુ અકબર.

ફિર રૂકૂઅમે આમે ઔર મુબ્હાન રબ્બિયલ્લાહીમ કેહનેકે બા'દ દસ બાર ફિર યે પળે. ફિર રૂકૂઅસે ઉઠે ઔર સમિઅલ્લાહુસિમન હમિદહ કે બા'દ ફિર દસ બાર પળે, ફિર સિજદેમે જાએ. ઔર મુબ્હાન રબ્બિયલ્લાહીમ કે બા'દ ફિસ દસ બાર પળે, ફિર સિજદેસે ઉઠકે દસ બાર ફિર દસ સિજદા કરે. ઇસમે ભી દસ બાર પળે, ફિર સિજદેસે ઉઠકર બેઠે ઔર દસ બાર પળહકે દૂસરી રકમતકે લિયે ખબી હો.

ઇસી તરહ દૂસરી રકમત પળે, ઔર જબ દૂસરી રકમતમે અતહિમ્માતકે લિયે બેઠે તો પેહલે વોહી દુઆ દસ બાર પળહ લે તબ અતહિમ્માત પળે. ઇસી તરહ ચારો રકમતો પળે.

મસ્અલા ૧૫ :- ઇન ચારો રકમતોમે જો સૂરત ચાહે પળે, કોઈ સૂરત મુકર્રર નહી હે.

ફસલ

મસ્તબલા ૧ :- દિનકો નફલે પળે તો ચાહે દો રકઅતકી નિયત બાંધે, ઓર ચાહે ચાર ચાર રકઅતકી નિયત બાંધે, ઓર દિનકો ચાર રકઅતસે ઝિયાદહકી નિયત બાંધના મકરૂહ છે. ઓર અગર રાતકો એક દમસે છ-છ યા આઠ-આઠ રકઅતકી નિયત બાંધ લે તો ભી દુરૂસ્ત છે, ઓર ઇસે ઝિયાદહકી નિયત બાંધના રાતકો ભી મકરૂહ છે.

મસ્તબલા ૨ :- અગર ચાર રકઅતોંકી નિયત બાંધે ઓર ચારોં પળહીની ભી ચાહે તો જબ દો રકઅત પળહકર બેઠે ઉસ વક્ત ઇંખિયાર છે, ચાહે અત્તહિયાતકે બા'દ દુરૂદ શરીફ ઓર દુઆભી પળે, ફિર બગેર સલામ ફેરે ઉઠ ખળી હો, ફિર તીસરી રકઅત પર સુબ્હાનકલ્લાહુમ્મ પળહકર અઝીઝુ ઓર બિસ્મિલ્લાહ ઓર અલ્હમ્મુસે શુરૂ' કર દે, ફિર ચોથી રકઅત પર બેઠકર અત્તહિયાત વગેરહ સબ પળહકર સલામ ફેરે. ઓર અગર આઠ રકઅતકી નિયત બાંધી હે ઓર આઠોં રકઅતોં એક સલામસે પૂરી કરના ચાહે તો ચોથી રકઅત પર સલામ ન ફેરે, ઓર ઇસી તરહ દોનૂં બાતોં અબ્ ભી દુરૂસ્ત હે, ચાહે અત્તહિયાત દુરૂદ શરીફ ઓર દુઆ પળહકર ખળી હો જાએ, ઓર ફિર સુબ્હાનકલ્લાહુમ્મ પળે, ઓર ચાહે સિર્ફ અત્તહિયાત પળહકર ખળી હોકર બિસ્મિલ્લાહ ઓર અલ્હમ્મુ લિલ્લાહસે શુરૂ' કર દે. ઓર ઇસી તરહ છઠી રકઅતમેં બેઠકર ભી ચાહે અત્તહિયાત, દુઆ સબ કુછ પળહકર ખળી હો, ફિર સુબ્હાનકલ્લાહુમ્મ પળે, ઓર ચાહે સિર્ફ અત્તહિયાત પળહકર ખળી હોકર બિસ્મિલ્લાહ ઓર અલ્હમ્મુ લિલ્લાહ શુરૂ' કર દે, ઓર આઠવીં રકઅતમેં બેઠકર સબ કુછ પળહકર સલામ ફેરે. ઇસી તરહ હર દો રકઅત પર ઇન દોનૂં બાતોંકા ઇંખિયાર છે.

મસ્તબલા ૩ :- સુન્નાત ઓર નફલકી સબ રકઅતોંમેં અલ્હમ્મુકે સાથ સૂરત મિલાના વાજબ છે. અગર જાન બૂઝકર સૂરત ન મિલાએગી તો ગુનેહગાર હોગી, ઓર અગર ભૂલ ગઇ તો સહ્વકા સિજદા કરના પળેગા, ઓર સહ્વકે સિજદેકા બયાન આએ આએગા.

મસ્તબલા ૪ :- નફલ નમાઝકી જબ કિસીને નિયત બાંધ લી તો અબ ઉસકો પૂરા કરના વાજબ હો ગયા, અગર તોડ દેગી તો ગુનેહગાર હોગી, ઓર જો નમાઝ તોડી હે ઉસકી કઝા પળહની પળેગી, લેકિન નફલકી હર દો રકઅત અલગ અલગ હે, અગર ચાર યા છ રકઅતકી નિયત બાંધે તો સિર્ફ દો હી રકઅતકા પૂરા કરના વાજબ હુવા, ચારોં રકઅતોં વાજબ નહીં હુઇ, પસ અગર કિસીને ચાર રકઅત નફલકી નિયત કી, ફિર દો રકઅત પળહકર સલામ ફેર દિયા તો કુછ ગુનાહ નહીં.

મસ્તબલા ૫ :- અગર કિસીને ચાર રકઅતકી નિયત બાંધી ઓર અગર અભી દો રકઅતોં પૂરી ન હુઇ થી કે નમાઝ તોડ દી તો સિર્ફ દો રકઅતકી કઝા પળે.

મસ્અલા ૬ :- ઓર અગર ચાર રકઅતની નિયત બાંધી ઓર દો રકઅત પબ્હ ચુકી, તીસરી યા ચોથીમેં નિયત તોડ દી તો અગર દુસરી રકઅત પર બેઠકર ઉસને અત્તહિયાત વગેરહ પબ્હી હે તો ફક્ત દો રકઅતની કઝા પબ્હે. ઓર અગર દુસરી રકઅત પર નહીં બેઠી, બગેર અત્તહિયાત પબ્હે ભૂલસે ખળી હો ગઈ યા જાન બૂઝકર ખળી હો ગઈ તો પૂરી ચારોં રકઅતોંની કઝા પબ્હે.

મસ્અલા ૭ :- ઝોહરકી ચાર રકઅત સુન્નતની નિયત અગર ટૂટ જાએ તો પૂરી ચાર રકઅતેં ફિરસે પબ્હે, ચાહે દો રકઅત પર બેઠકર અત્તહિયાત પબ્હી હો યા ન પબ્હી હો.

મસ્અલા ૮ :- નફલ નમાઝ બેઠકર પબ્હના ભી દુરૂસ્ત હે, લેકિન બેઠકર પબ્હનેસે આપા સવાબ મિલતા હે, ઇસ લિયે ખળે હોકર પબ્હના બેહતર હે. ઇસમેં વિગ્તે બા'દકી નફલેભી આ ગઈ, હાં બીમારીકી વજહસે ખળી ન હો સકે તો પૂરા સવાબ મિલેગા. ઓર ફર્જ નમાઝ ઓર સુન્નત જમ તક મજબૂરી ન હો બેઠકર પબ્હના દુરૂસ્ત નહીં.

મસ્અલા ૯ :- અગર નફલ નમાઝકો બેઠકર શુરૂ' કિયા, ફિર કુછ બેઠે બેઠે પબ્હકર ખળી હો ગઈ યે ભી દુરૂસ્ત હે.

મસ્અલા ૧૦ :- નફલ નમાઝ ખળે હોકર શુરૂ' કી, ફિર પેહલી હી રકઅત યા દુસરી રકઅતમેં બેઠ ગઈ યે ભી દુરૂસ્ત હે.

મસ્અલા ૧૧ :- નફલ નમાઝ ખળે ખળે પબ્હી, લેકિન કમઝોરીકી વજહસે થક ગઈ તો કિસી લાઠી યા દીવારકા ટેક લગા લેના ઓર ઉસકે સહારેસે ખળા હોના ભી દુરૂસ્ત હે, મકરૂહ નહીં.

ઈસ્તિખારેકી નમાઝકા બયાન

મસ્અલા ૧ :- જબ કોઈ કામ કરનેકા ઇરાદા કરે તો અલ્લાહ મિયાંસે સલાહ લે લે. ઇસ સલાહ લેનેકો ઈસ્તિખારહ કેહતે હે. હદીસ શરીફમેં એસા કરને પર બહોત ઉત્ખાર ગયા હે. પ્યારે નબી (સ.અ.વ.) ને કરમાયા હે કે અલ્લાહ તઆલાસે સલાહ ન લેના ઓર ઈસ્તિખારહ ન કરના બદબખ્તી ઓર કમનસીબીકી બાત હે. કહીં મંગની કરે યા બિયાહ કરે યા સફર કરે યા ઓર કોઈ કામ કરે તો બગેર ઈસ્તિખારહ કિયે ન કરે. તો ઈન્શા અલ્લાહ તઆલા કબી અપને કિયે પર શરમિન્દા ન હોગી.

મસ્અલા ૨ :- ઈસ્તિખારહકી નમાઝકા યે તરીકા હે કે પેહલે દો રકઅત નફલ નમાઝ પબ્હે, ઇસકે બા'દ ખૂબ દિલ લગાકર યે દુઆ પબ્હે -

અલ્લાહુમ્મ ઈન્ની અસ્તખીરુક બિઈશ્મિક વ અસ્તકદિરુક બિફુદરતિક વ અસ્અલુક મિન્ ફઝલિકઅઝીમ. ફઈન્નક તકદિરુ વલા અકદિરુ વ તઅલમુ વલા અઅલમુ વઅન્ત અલ્લામુલુ ગુપૂબ. અલ્લાહુમ્મ ઈન્કુન્ત તઅલમુ અન્ન હાઝલ્અમ્મ

બેરુલ્લી ફીદીની વ મઆસી વ આકિબતિ અમ્મી ફકદિર્ શી વધરિસાર્ શી પુમ્મ બારિક શી ફીદિ વ ઈન્જુન તમ્બુ અન્ન હાઝઅમ્મ શાર્લ્લી ફીદીની વ મઆસી વ આકિબતિ અમ્મી ફરિરફુ અન્ની વરિરફની અન્નુ વ અકદિર લિયલ્બેર લેપુ કાન પુમ્મ અર્જિની બિલી.

ઔર જબ હાઝઅમ્મ પર પહોંચે તો ઉસકે પબ્લતે વક્ત ઉસી કામકા ખ્યાન કર લે ફિલકે દિયે ઈસ્તિખારહ કરના ચાહતી હે. ઈસકે બા'દ પાક ઔર સાફ મિસ્તાર પર કિબ્લાકી તરફ મુંહ કરકે બાવુઝુ સો જામે. જબ સોકર ઉંઠે ઉસ વક્ત જો બાત દિલ્બે મજામૂતીસે આમે વોહી બેહતર હે, ઉસીકો કરના ચાહિયે.

મસ્અલા ૩ :- અગર એક દિનમે કુછ મા'લૂમ ન હુવા ઔર દિલ્લી પરેશાની દૂર નહીં હુઈ તો દૂસરે દિન ફિર એસા હી કરે. ઈસી તરહ સાત દિન તક કરે. ઈન્શા અલ્લાહુ તઆલા ઝરેર ઉસ કામકી અમ્મજઈ-બુરાઈ મા'લૂમ હો જામેગી.

મસ્અલા ૪ :- અગર હજકે લિયે જાના હો તો યે ઈસ્તિખારહ ન કરે કે મેં જાઉં યા ન જાઉં, બલ્કે મું ઈસ્તિખારહ કરે કે ફલાને દિન જાઉં યા ન જાઉં.

તીબાકી નમાઝકા બયાન

અગર કોઈ બાત શરીઅતકે ખિલાફ હો જામે તો દો રકઅત નમાઝ નફલ પબ્લકર અલ્લાહ તઆલાકે સામને ખૂબ મિબમિયાકર ઉસે તીબા કરે ઔર અપને કિયે પર પછતાએ ઔર અલ્લાહ તઆલાસે મઆફ કરામે, ઔર આગેકે લિયે પક્કા ઈરાદા કરે કે અબ કભી ન કરુંગી. ઈસે યે ગુનાહ અલ્લાહકી મહેરબાનીસે મઆફ હો જાત્ર હે.

કઝા નમાઝોં કે પબ્લનેકા બયાન

મસ્અલા ૧ :- ફિલકી કોઈ નમાઝ છૂટ ગઈ હો તો જબ પાદ આમે ફીરન ઉસકી કઝા પબ્લે, બગેર કિસી મજબૂરીકે કઝા પબ્લનેમેં દેર લગાના ગુનાહ હે. તો ફિલકી કોઈ નમાઝ કઝા હો ગઈ ઔર ઉસને ફીરન ઉસકી કઝા ન પબ્લી, દૂસરે વક્ત પર દૂસરે દિન પર ટાલ દિયા કે ફલાને દિન પબ્લ લુંગી ઔર ઉસ દિનસે પેહલે હી અમાનહ મીતસે મર ગઈ તો હોઝરા (અબલ) ગુનાહ હોગા. એક તો નમાઝકે કઝા હો જાનેકા ઔર દૂસરે ફીરન કઝા ન પબ્લનેકા.

મસ્અલા ૨ :- અગર કિસીકી કઈ નમાઝોં કઝા હો ગઈ તો જહાં તક હો સકે જલ્દીસે સબકી કઝા પબ્લ લે, હો સકે તો સિમ્મત કરકે એક હી વક્ત સબકી કઝા પબ્લ લે. યે ઝરૂરી નહીં કે ઝોહરકી કઝા ઝોહરકે વક્ત પબ્લે, ઔર અસરકી કઝા અસરકે વક્ત. ઔર અગર બહોતસી નમાઝોં કઈ મહીને યા કઈ સાલકી કઝા હોં તો ઉનકી કઝામેં ત્વી જહાં તક હો સકે જલ્દી કરે. એક-એક વક્ત દો-દો, ચાર-ચાર નમાઝોં કઝા પબ્લ લિયા

કરે. અગર કોઈ મજબૂરી હો તો ખેર ! એક વક્ત એકં હી નમાઝકી કઝા સહીદ, જે બહોત કમ દરજાકી બાત હે.

મસ્અલા ૩ :- કઝા પઞ્હનેકા કોઈ વક્ત મુકરર નહીં હે. જિસ વક્ત સહુલત હો વુઝુ કરકે પઞ્હ લે, હાં ઈતના બ્યાલ રહે કે મકરૂહ વક્ત ન હો.

મસ્અલા ૪ :- જિસકી એક હી નમાઝ કઝા હુઈ, ઈસે પેહલે કોઈ નમાઝ ઈસકી કઝા નહીં હુઈ યા ઈસે પેહલે નમાઝે કઝા તો હુઈ, લેકિન સબકી કઝા પઞ્હ ચુકી હે, સિર્ફ ઈસી એક નમાઝકી કઝા પઞ્હના બાકી હે તો પેહલે ઈસકી કઝા પઞ્હ લે તબ કોઈ ઓર નમાઝ પઞ્હે. અગર બગેર કઝા પઞ્હે હુએ અદા નમાઝ પઞ્હી તો અદા દુરૂસ્ત નહીં હુઈ. કઝા પઞ્હકે ફિર અદા પઞ્હે. હાં, અગર કઝા પઞ્હના યાદ નહીં રહ્યા યા બિલકુલ ભૂલ ગઈ તો અદા દુરૂસ્ત હો ગઈ, અબ જબ યાદ આવે તો સિર્ફ કઝા પઞ્હ લે, અદાકો ન દોહરાવે.

મસ્અલા ૫ :- અગર વક્ત બહોત તંગ હે કે અગર કઝા પેહલે પઞ્હેગી તો અદા નમાઝકા વક્ત બાકી ન રહેગા તો પેહલે અદા પઞ્હ લે, તબ કઝા પઞ્હે.

મસ્અલા ૬ :- અગર દો યા ત્રીન યા ચાર યા પાંચ નમાઝે કઝા હો ગઈ ઓર સિવાયે ઈન નમાઝોંકે ઈસકે જિમ્મે કિસી ઓર નમાઝકી કઝા બાકી નહીં હે યા'ની ઉમ્મ ભરમે જબસે જવાન હુઈ હે કબી કોઈ નમાઝ કઝા ન હુઈ યા કઝા તો હો ગઈ, લેકિન સબકી કઝા પઞ્હ ચુકી હે તો જબ તક ઈન પાંચોંકી કઝા ન પઞ્હ લે, તબ તક અદા નમાઝ પઞ્હના દુરૂસ્ત નહીં હે. ઓર જબ ઈન પાંચોંકી કઝા પઞ્હે તો ઈસ તરહ પઞ્હે કે જો નમાઝ સબસે અવ્વલ છૂટી હે પેહલે ઈસકી કઝા પઞ્હે, ફિર ઈસકે બા'દ વાલી, ફિર ઈસકે બા'દ વાલી. ઈસી તરહ તરતીબસે પાંચોંકી કઝા પઞ્હે.

જેસે કિસીને પૂરે એક દિનકી નમાઝ નહીં પઞ્હી. ફજર, ઝોહર, અસર, મગરિબ, ઈશા. જે પાંચોં નમાઝે છૂટ ગઈ તો પેહલે ફજર, ફિર ઝોહર, ફિર અસર, ફિર મગરિબ, ફિર ઈશા, ઈસી તરતીબસે કઝા પઞ્હે. અગર પેહલે ફજરકી કઝા નહીં પઞ્હી, બલકે ઝોહરકી પઞ્હી યા અસરકી યા ઓર કોઈ તો દુરૂસ્ત નહીં હુઈ, ફિરસે પઞ્હના પલ્વેગી.

મસ્અલા ૭ :- અગર કિસીકી છ નમાઝે કઝા હો ગઈ તો અબ ઉનકી કઝા પઞ્હે બગેર ભી અદા નમાઝ પઞ્હના જાઈઝ હે, ઓર જબ ઈન છ નમાઝોંકી કઝા પઞ્હે તો જો નમાઝ સબસે અવ્વલ કઝા હુઈ હે, ઈસકો પેહલે કઝા પઞ્હના વાજીબ નહીં હે, બલકે જો ચાહે પેહલે પઞ્હે ઓર પીછે પઞ્હે, સબ જાઈઝ હે, ઓર અબ તરતીબસે પઞ્હના વાજીબ નહીં હે.

મસ્અલા ૮ :- દો-ચાર મહીને યા દો-ચાર સાલ હુએ કે કિસીકી છ નમાઝે યા જિયાદહ કઝા હો ગઈ થી ઓર અબ તક ઈસકી કઝા નહીં પઞ્હી, લેકિન ઈસકે બા'દસે હમેશા નમાઝ પઞ્હતી રહી, કબી કઝા નહીં હોને પાઈ. મુહતકે બા'દ અબ ફિર એક નમાઝ જાતી રહી તો ઈસ શકલમે ભી બગેર ઈસકી કઝા પઞ્હે હુએ અદા નમાઝ પઞ્હના

દુરસ્ત હે ઔર તરતીબ વાજબ નહીં.

મસ્અલા ૯ :- કિસીકે જિમ્મે છ નમાઝોં યા બહોતસી નમાઝોં કઝા થી, ઈસ વજહસે તરતીબસે પઞ્હના ઉસપર વાજબ નહીં થા, લેકિન ઉસને એક-એક, દો-દો કરકે સબકી કઝા પઞ્હ લી, અબ કિસી નમાઝકી કઝા પઞ્હના બાકી નહીં રહી તો અબ ફિર જબ એક નમાઝ યા પાંચ નમાઝોં કઝા હો જાએ તો તરતીબસે પઞ્હની પબેગી, ઔર બગૈર ઈન પાંચોંકી કઝા પઞ્હે અદા નમાઝ પઞ્હના દુરસ્ત નહીં, હાં અબ ફિર અગર છ નમાઝોં છૂટ જાએ તો ફિર તરતીબ મઆફ હો જાએગી, ઔર બગૈર ઈન છ નમાઝોંકી કઝા પઞ્હે ભી અદા પઞ્હના દુરસ્ત હોગા.

મસ્અલા ૧૦ :- કિસીકી બહોતસી નમાઝોં કઝા હો ગઈ થી, ઉસને ધોળી ધોળી કરકે સબકી કઝા પઞ્હ લી. અબ સિર્ફ ચાર-પાંચ નમાઝોં રેહ ગઈ તો અબ ઈન ચાર-પાંચ નમાઝોંકો તરતીબસે પઞ્હના વાજબ નહીં હે, બલ્કે ઈખ્તિયાર હે, જિસ તરહ ચાહે પઞ્હે, ઔર બગૈર ઈસ બાકી નમાઝોંકી કઝા પઞ્હે હુએ ભી અદા નમાઝ પઞ્હ લેના દુરસ્ત હે.

મસ્અલા ૧૧ :- અગર વિત્રકી નમાઝ કઝા હો ગઈ ઔર સિવાએ વિત્રકે કોઈ ઔર નમાઝ ઉસકે જિમ્મે કઝા નહીં હે તો બગૈર વિત્રકી નમાઝ પઞ્હે હુએ ફજરકી નમાઝ પઞ્હ લેના દુરસ્ત નહીં હે. અગર વિત્રક કઝા હોના યાદ હો ફિર ભી પેહલે કઝા ન પઞ્હે, બલ્કે ફજરકી નમાઝ પઞ્હ લે તો અબ કઝા પઞ્હકે ફજરકી નમાઝ ફિર પઞ્હના પબેગી.

મસ્અલા ૧૨ :- સિર્ફ ઈશાકી નમાઝ પઞ્હકે સો રહી, ફિર તહજજુદકે વકત ઉઠી ઔર વુજૂ કરકે તહજજુદ ઔર વિત્રકી નમાઝ પઞ્હી. તો ફિર સુબહકો યાદ આયા કે ઈશાકી નમાઝ ભૂલેસે બે-વુજૂ પઞ્હ લી થી તો અબ સિર્ફ ઈશાકી કઝા પઞ્હે, વિત્રકી કઝા ન પઞ્હે.

મસ્અલા ૧૩ :- કઝા સિર્ફ ફર્જ નમાઝોં ઔર વિત્રકી પઞ્હી જાતી હે, સુન્નતોંકી કઝા નહીં હે. હાં, અગર ફજરકી નમાઝ કઝા હો જાએ તો અગર દોપહરસે પેહલે પેહલે કઝા પઞ્હે તો સુન્નત ઔર ફર્જ દોનુંકી કઝા પઞ્હે. ઔર અગર દોપહરકે બા'દ કઝા પઞ્હે તો સિર્ફ દો રકઅત ફર્જકી કઝા પઞ્હે.

મસ્અલા ૧૪ :- અગર ફજરકા વકત તંગ હો ગયા, ઈસ લિયે સિર્ફ દો રકઅત ફર્જ પઞ્હ લિયે સુન્નત છોળ દી, તો બેહતર યે હે કે સૂરજ ઊંચા હોનેકે બા'દ સુન્નતકી કઝા પઞ્હ લે, લેકિન દોપહરસે પેહલે હી પેહલે પઞ્હ લે.

મસ્અલા ૧૫ :- કિસી બે-નમાઝીને તીબા કી, તો જિતની નમાઝોં ઉમ્મ ભરમે કઝા હુઈ હે સબકી કઝા પઞ્હના વાજબ હે, તીબાસે નમાઝોં મઆફ નહીં હોતી. હાં ન પઞ્હનેસે જો ગુનાહ હુવા થા વો તીબાસે મઆફ હો ગયા. અબ ઉનકી કઝા ન પઞ્હેગી તો ફિર ગુનેહગાર હોગી.

મસ્તબા ૧૬ :- અગર કિસીકી કુછ નમાઝે કઝા હોં ગઈ હોં, ઓર ઉનકી કઝા પઘ્લુનેકી અભી નોખત નહીં આઈ તો મરતે વકત નમાઝેંકી તરફસે ફિદયા દેનેકી વસિયાત કર જાના વાજબ હે, નહીં તો મુનાહ હોગા. ઓર નમાઝકે ફિદયાકા બયાન રોઝેકે ફિદયાકે સાથ આએગા, ઇન્શા અલ્લાહુ તન્ગલા.

સિજદએ સહવકા બયાન

મસ્તબા ૧ :- નમાઝમેં જિતની ચીઝે વાજબ હૈં, ઉનમેંસે એક વાજબ યા કઈ વાજબ ભૂલેસે રેહ જાએ તો સિજદએ સહવ કરના વાજબ હે, ઓર ઉમ્મકે કર લેનેસે નમાઝ દુરૂસ્ત હો જાતી હે. અગર સિજદએ સહવ નહીં કિયા નમાઝ ફિરસે પઘ્લે.

મસ્તબા ૨ :- અગર ભૂલેસે કોઈ નમાઝકા ફર્જ છૂટ જાએ તો સિજદએ સહવ કરનેસે નમાઝ દુરૂસ્ત નહીં હોતી, ફિરસે નમાઝ પઘ્લે.

મસ્તબા ૩ :- સિજદએ સહવ કરનેકા તરીકા યે હે કે આખિરી રકઅતમેં સિર્ફ અત્તહિયાત પઘ્લકે એક તરફ સલામ ફેરકર દો સિજદે કરે, ફિર બેઠકર અત્તહિયાત ઓર દુરૂદ શરીફ ઓર દુઆ પઘ્લકે દોનું તરફ સલામ ફેરે ઓર નમાઝ ખત્મ કરે.

મસ્તબા ૪ :- અગર કિસીને ભૂલકર સલામ ફેરનેસે પેહલે હી સિજદએ સહવ કર લિયા, તબ ભી અદા હો ગયા ઓર નમાઝ સહીહ હો ગઈ.

મસ્તબા ૫ :- અગર ભૂલેસે દો રૂકૂઅ કર લિયે યા ત્રીન સિજદે કર લિયે તો સિજદએ સહવ કરના વાજબ હે.

મસ્તબા ૬ :- નમાઝમેં અબ્દુલ્હુ પઘ્લના ભૂલ ગઈ, સિર્ફ કોઈ સૂરત પઘ્લી યા પેહલે સૂરત પઘ્લી ઓર ફિર અબ્દુલ્હુ પઘ્લી તો સિજદએ સહવ કરના વાજબ હે.

મસ્તબા ૭ :- ફર્જકી પેહલી દો રકઅતોંમેં સૂરત મિલાના ભૂલ ગઈ તો પિછલી દોનું રકઅતોંમેં સૂરત મિલાએ ઓર સિજદએ સહવ કરે, ઓર અગર પેહલી દો રકઅતોંમેંસે એક રકઅતમેં સૂરત નહીં મિલાઈ તો પિછલી એક રકઅતમેં સૂરત મિલાએ ઓર સિજદએ સહવ કરે, ઓર અગર પિછલી દો રકઅતોંમેં ભી સૂરત મિલાના યાદ ન રહા, ન પેહલી રકઅતોંમેં સૂરત મિલાઈ, ન પિછલી રકઅતોંમેં, મિલકુલ આખિરી રકઅતમેં અત્તહિયાત પઘ્લતે વકત યાદ આયા કે દોનું રકઅતોંમેં યા એક રકઅતમેં સૂરત નહીં મિલાઈ, તબ ભી સિજદએ સહવ કરનેસે નમાઝ હો જાએગી.

મસ્તબા ૮ :- સુન્નત ઓર નફલકી સબ રકઅતોંમેં સૂરત મિલાના વાજબ હે, ઇસ લિયે અગર કિસી રકઅતમેં સૂરત મિલાના ભૂલ જાએ તો સિજદએ સહવ કરે.

મસ્તબા ૯ :- અબ્દુલ્હુ પઘ્લકર સોચને લગી કે કોનસી સૂરત પઘ્લે, ઓર ઇસ સોચ બિન્તરમેં ઇતની દેર લગ ગઈ જિતની દેરમેં ત્રીન બાર મુબ્દાઅલ્લાહ કેહ સકતી હે તો ભી સિજદએ સહવ વાજબ હે.

મસ્તબલા ૧૦ :- અગર બિલકુલ આખિરી રકમતમે અતહિયાત ઓર દુરૂદ પઘ્હનેકે બા'દ શક હુવા કે મેંને ચાર રકમતે પઘ્હી હેં યા તીન, ઈસી સોચમેં ચુપ બેઠી રહી ઓર સલામ ફેરનેમેં ઇતની દેર લગ ગઈ જિતની દેરમેં તીન બાર સુબ્હાનલ્લાહ કેહ સકતી હે, ફિર યાદ આ ગયા કે મેંને ચારો રકમતે પઘ્હ લી તો ઈસ શકલમેં ભી સિજદામે સહુવ કરના વાજબ હે.

મસ્તબલા ૧૧ :- જબ અલ્હમ્દુ ઓર ચુરત પઘ્હ ચુકી ઓર ભૂલેસે કુછ સોચને લગી ઓર રૂકુઅમેં ઇતની દેર હો ગઈ જિતની કે ઉપર બથાન હુઈ તો સિજદામે સહુવ કરના વાજબ હે.

મસ્તબલા ૧૨ :- ઈસી તરહ અગર પઘ્હતે પઘ્હતે બીચમેં રૂક ગઈ ઓર કુછ સોચને લગી ઓર સોચનેમેં ઇતની દેર લગ ગઈ યા જબ દૂસરી યા ચોથી રકમત પર અતહિયાતકે લિયે બેઠી તો ફીરન અતહિયાત નહીં શુરૂ કી, કુછ સોચનેમેં ઇતની દેર લગ ગઈ યા જબ રૂકુઅસે ઉઠી તો દેર તક ખળી કુછ સોચા યા દોનૂં સિજદાકે બીચમેં જબ બેઠી તો કુછ સોચનેમેં ઇતની દેર લગા દી તો ઇન સબ શકલોમેં સિજદામે સહુવ કરના વાજબ હે. મતલબ યે હે કે જબ ભૂલેસે કિસી બાતકે કરનેમેં દેર કર દેગી યા કિસી બાતકે સોચનેકી વજહસે દેર લગ જાએગી તો સિજદામે સહુવ કરના વાજબ હોગા.

મસ્તબલા ૧૩ :- તીન રકમત યા ચાર રકમતવાલી કર્જ નમાઝમેં જબ દો રકમત પર અતહિયાતકે લિયે બેઠી તો દો-બારહ અતહિયાત પઘ્હ ગઈ તો ભી સિજદામે સહુવ વાજબ હે, ઓર અગર અતહિયાતકે બા'દ ઇતના દુરૂદ શરીફભી પઘ્હ ગઈ -અલ્લાહુમ્મ સદિક અલા મુહમ્મદ યા ઈસ્સે ઝિયાદહ પઘ્હ ગઈ, તબ યાદ આયા ઓર ઉઠ ખળી હુઈ તો ભી સિજદામે સહુવ વાજબ હે. ઓર અગર ઈસ્સે કમ પઘ્હા તો સિજદામે સહુવ વાજબ નહીં.

મસ્તબલા ૧૪ :- નફલ નમાઝમેં દો રકમત પર બેઠકર અતહિયાતકે સાથ દુરૂદ શરીફભી પઘ્હના જાઈઝ હે, ઈસ લિયે નફલમેં દુરૂદ શરીફ પઘ્હનેસે સિજદામે સહુવ નહીં હોતા, હાં, અગર દો-બારહ અતહિયાત પઘ્હ લે તો નફલમેં ભી સિજદામે સહુવ વાજબ હે.

મસ્તબલા ૧૫ :- અતહિયાત પઘ્હને બેઠી, મગર ભૂલેસે અતહિયાતકી જગહ કુછ ઓર પઘ્હ ગઈ યા અલ્હમ્દુ પઘ્હને લગી તો ભી સિજદામે સહુવ વાજબ હે.

મસ્તબલા ૧૬ :- નિખ્યત બાંધનેકે બા'દ સુબ્હાનલ્લાહુમ્મ કી જગહ હુઆએ ફૂનૂત પઘ્હને લગી તો સિજદામે સહુવ વાજબ નહીં. ઈસી તરહ કર્જકી તીસરી યા ચોથી રકમતમેં અગર અલ્હમ્દુ કી જગહ અતહિયાત યા કુછ ઓર પઘ્હને લગી તો ભી સિજદામે સહુવ વાજબ નહીં હે.

મસ્તબલા ૧૭ :- તીન રકમત યા ચાર રકમતવાલી નમાઝમેં બીચમેં બેઠના ભૂલ ગઈ ઓર દો રકમત પઘ્હકે તીસરી રકમતકે લિયે ખળી હો ગઈ તો અગર નીચેકા

આપા થડ અભી સીધા ન હુવા તો બેઠ જામે ઓર અત્તહિયાત પબ્લ હે, તખ ખળી હો ઓર એસી હાલતમે સિજદામે સહવ કરના વાજબ નહીં. ઓર અગર નીચેકા આપા થડ સીધા હો ગયા તો ન બેઠે, બલ્કે ખળી હોકર ચારોં રકઅતે પૂરી કર લે. સિર્ફ આખિરમે બેઠે. ઓર ઇસ શકલમે સિજદામે સહવ વાજબ હે. અગર સીધી ખળી હો જાનેકે બા'દ ફિર લોટ જામેગી ઓર બેઠકર અત્તહિયાત પબ્લેગી તો મુનેહગાર હોગી ઓર સિજદામે સહવ કરના અખ ભી વાજબ હોગા.

મસ્અલા ૧૮ :- અગર ચોથી રકઅત પર બેઠના બૂલ ગઈ તો અગર નીચેકા થડ અભી સીધા નહીં હુવા તો બેઠ જામે ઓર અત્તહિયાત ઓર ફરુહ વગેરહ પબ્લકે સલામ ફેરે ઓર સિજદામે સહવ ન કરે. ઓર અગર સીધી ખળી હો ગઈ હો તખ ભી બેઠ જામે, બલ્કે અગર અલ્લમ્દુ ઓર સૂરત ભી પબ્લ ચુકી હો યા રૂકૂઅ ભી કર ચુકી હો તખ ભી બેઠ જામે, ઓર અત્તહિયાત પબ્લકે સિજદામે સહવ કરે, હાં અગર રૂકૂઅકે બા'દ ભી યાદ ન આપા ઓર પાંચવીં રકઅતકા સિજદા કર લિયા તો કર્જ નમાઝ ફિરસે પબ્લે, યે નમાઝ નફલ હો ગઈ, એક રકઅત ઓર મિલાકે પૂરી છ રકઅત કરે ઓર સિજદામે સહવ ન કરે, ઓર અગર એક રકઅત ઓર નહીં મિલાઈ ઓર પાંચવીં રકઅત પર સલામ ફેર દિયા તો ચાર રકઅતે નફલ હો ગઈ ઓર એક રકઅત બેકાર ગઈ.

મસ્અલા ૧૯ :- અગર ચોથી રકઅત પર બેઠી ઓર અત્તહિયાત પબ્લકે ખળી હો ગઈ તો સિજદા કરનેસે પેલલે જખ યાદ આમે બેઠ જામે, ઓર અત્તહિયાત ન પબ્લે, બલ્કે બેઠકર ફીરન સલામ ફેરકે સિજદામે સહવ કર લે. ઓર અગર પાંચવીં રકઅતકા સિજદા કર ચુકી તખ યાદ આપા તો એક રકઅત ઓર મિલા કે છ કર લે, ચાર કર્જ હો ગમે ઓર દો નફલ, ઓર છઠી રકઅત પર સિજદામે સહવ ભી કરે. અગર પાંચવીં રકઅત પર સલામ ફેર દિયા ઓર અગર સિજદામે સહવ કર લિયા તો બુરા કિયા, ચાર કર્જ હુમે ઓર એક રકઅત અકારત (બેકાર) ગઈ.

મસ્અલા ૨૦ :- અગર ચાર રકઅત નફલ નમાઝ પબ્લી ઓર બીચમે બેઠના બૂલ ગઈ તો જખ તક તીસરી રકઅતકા સિજદા ન કિયા હો તખ તક યાદ આને પર બેઠ જાના ચાહિયે. ઓર અગર સિજદા કર લિયા તો ખેર, તખ ભી નમાઝ હો ગઈ. ઓર સિજદામે સહવ ઇન દોનું શકલોંમે વાજબ હે.

મસ્અલા ૨૧ :- અગર નમાઝમે શક હો ગયા કે તીન રકઅતે પબ્લી હો યા ચાર રકઅતે, તો અગર યે શક ઇતિફાક (અચાનક) સે હો ગયા હે, એસા શક પખનેકી ઇસકી આદત નહીં હે તો ફિરસે નમાઝ પબ્લે, ઓર અગર શક કરનેકી આદત હે ઓર અકસર એસા શક હો જાતા હે તો દિલમે સોચકર દેખે કે દિલ ઝિયાદહ કિપર જાતા હે. અગર ઝિયાદહ ગુમાન તીન રકઅત પબ્લનેકા હો તો એક ઓર પબ્લ લે, ઓર સિજદામે સહવ વાજબ નહીં હે, ઓર અગર ઝિયાદહ ગુમાન યે હે કે મેંને ચારોં રકઅતે પબ્લે લી હો તો ઓર રકઅત ન પબ્લે ઓર સિજદામે સહવ ભી ન કરે. ઓર અગર સોચનેકે બા'દ ભી

દોનું તરફ બરાબર ખ્યાલ રહે, ન ત્રીન રકમતકી તરફ ઝિયાદહ ખ્યાલ જાતા હે ઓર ન ચારકી તરફ, તો ત્રીન હી રકમતે સમજે ઓર એક રકમત ઓર પળ્હ હે. લેકિન ઇસ સૂરતમે ત્રીસરી રકમત પર ભી બેઠકર અત્તહિયાત પળ્હે, તબ ખળી હોકર ચોથી રકમત પળ્હે ઓર સિજદમે સહ્વ ભી કરે.

મસ્અલા ૨૨ :- અગર યે શક હુવા કે પેહલી રકમત હે યા દૂસરી રકમત, ઇસકા ભી યે હુકમ હે કે અગર ઇતિફાકસે યે શક પળા હો તો ફિરસે પળ્હે, ઓર અકસર શક પળ જાતા હે તો ફિથર ઝિયાદહ ગુમાન જામે ઇસકો ઇન્તિયાર કરે. ઓર અગર દોનું તરફ બરાબર ગુમાન રહે, કિસી તરફ ઝિયાદહ ન હો તો એક હી સમજે, લેકિન ઇસ પેહલી રકમત પર બેઠકર અત્તહિયાત પળ્હે કે શાયદ દૂસરી રકમત હો, ઓર દૂસરી રકમત પળ્હકે બેઠે ઓર ઇસમે અબ્દુલ્હુ કે સાથ સૂરત ભી મિલાએ. ફિર ત્રીસરી રકમત પળ્હકે ભી બેઠે કે શાયદ યે ચોથી હો. ફિર ચોથી રકમત પળ્હે ઓર સિજદમે સહ્વ કરકે સલામ ફેરે.

મસ્અલા ૨૩ :- અગર યે શક હુવા કે યે દૂસરી રકમત હે યા ત્રીસરી તો ઇસકા ભી યે હુકમ હે. અગર દોનું ગુમાન બરાબર દર્જે કે હો તો દૂસરી રકમત પર બેઠકર ત્રીસરી રકમત પળ્હે, ઓર ફિર બેઠકર અત્તહિયાત પળ્હે કે શાયદ યે ચોથી હો, ફિર ચોથી પળ્હે ઓર સિજદમે સહ્વ કરકે સલામ ફેરે.

મસ્અલા ૨૪ :- અગર નમાઝ પળ્હ ચુકનેકે બા'દ યે શક હુવા કે ન જાને ત્રીન રકમત પળ્હી હે યા ચાર, તો ઇસ શકકા કુછ એ'તિબાર નહીં, નમાઝ હો ગઈ, હાં અગર ઠીક યાદ આ જામે કે ત્રીન હી હુઈ તો ફિર ખળી હોકર એક રકમત ઓર પળ્હે ઓર સિજદમે સહ્વ કર લે, ઓર અગર પળ્હકે બોલ પળી હો યા ઓર કોઈ બાત કી જિસસે નમાઝ ટૂટ જાતી હે તો ફિરસે પળ્હે. ઇસી તરહ અગર અત્તહિયાત પળ્હ ચુકનેકે બા'દ યે શક હુવા તો ઇસકા યે હુકમ હે કે જબ તક ઠીક યાદ ન આમે ઇસકા કુછ એ'તિબાર ન કરે, લેકિન અગર કોઈ એહતિયાતકે તોર પર નમાઝ ફિરસે પળ્હ હે તો અચ્ચ હે કે દિલકી ખટક નિકલ જામે ઓર શુબહ બાકી ન રહે.

મસ્અલા ૨૫ :- અગર નમાઝમે કઈ બાતે એસી હો ગઈ જિનસે સિજદમે સહ્વ વાજબ હોતા હે તો એક હી સિજદા સબકી તરફસે કાઠી હો જાએગા. એક નમાઝમે દો-બારહ સિજદમે સહ્વ નહીં કિયા જાતા.

મસ્અલા ૨૬ :- સિજદમે સહ્વ કરનેકે બા'દ ફિર કોઈ બાત એસી હો ગઈ જિસસે સિજદા વાજબ હોતા હે તો વોહી પેહલા સિજદા કાઠી હે, અબ ફિર સિજદમે સહ્વ ન કરે.

મસ્અલા ૨૭ :- નમાઝમે કુછ ભૂલ ગઈ થી જિસસે સિજદમે સહ્વ વાજબ થા, લેકિન સિજદમે સહ્વ કરના ભૂલ ગઈ ઓર દોનું તરફ સલામ ફેર દિયા, લેકિન અભી ઇસી જગહ બેઠી હે ઓર સીના કિબ્લેકી તરફસે નહીં ફેરા, ન કિસીસે કુછ

બોલી, ન કોઈ ઓર બાત એસી હુઈ જિસ્સે નમાઝ ટૂટ જાતી હે તો અબ સિજદાએ સહવ કર લે, બલકે અગર ઈસી તરહ બેઠે બેઠે કલિમા ઓર ફુરુદ શરીફ વગેરહ યા કોઈ વઝીહા લી પઢ્ઢને લગી હો તબ લી કુછ હરજ નહીં. અબ સિજદાએ સહવ કર લે તો નમાઝ હો જાએચી.

મસ્અલા ૨૮ :- સિજદાએ સહવ વાજબ યા ઓર ઉસને જાન બૂઝકર દોનું તરફ સલામ ફેર દિયા ઓર યે નિયત થી કે મેં સિજદાએ સહવ ન કરુંગી, તબ લી જબ તક કોઈ એસી બાત ન હો જિસ્સે નમાઝ જાતી રેહતી હે, સિજદાએ સહવ કર લેનેકા ઈન્તિયાર રેહતા હે.

મસ્અલા ૨૯ :- ચાર રકઅતવાલી યા ત્રીન રકઅતવાલી નમાઝમેં ભૂલેસે દો રકઅત પર સલામ ફેર દિયા તો અબ ઉઠકર ઈસ નમાઝકો પૂરા કર લે ઓર સિજદાએ સહવ કરે, હાં અગર સલામ ફેરનેકે બા'દ કોઈ બાત હો અઈ, જિસ્સે નમાઝ જાતી રેહતી હે તો ફિરસે નમાઝ પઢ્ઢે.

મસ્અલા ૩૦ :- ભૂલેસે વિત્રકી પેલલી યા દૂસરી રકઅતમેં દુઆએ કુનૂત પઢ્ઢ ગઈ તો ઈસકા કુછ એ'તિબાર નહીં, ત્રીસરી રકઅતમેં ફિર પઢ્ઢે ઓર સિજદાએ સહવ કરે.

મસ્અલા ૩૧ :- વિત્રકી નમાઝમેં શુબહ હુવા કે ન જાને યે દૂસરી રકઅત હે યા ત્રીસરી રકઅત, ઓર કિસી બાતકી તરફ ઝિયાદહ મુમાન નહીં હે, બલકે દોનું તરફ ભરાબર હર્જકા મુમાન હે, તો ઉસી રકઅતમેં દુઆએ કુનૂત પઢ્ઢે ઓર બેઠકર અતસિયાતકે બા'દ બાબી હોકર એક રકઅત ઓર પઢ્ઢે ઓર ઉસમેં દુઆએ કુનૂત પઢ્ઢે ઓર આખિરમેં સિજદાએ સહવ કર લે.

મસ્અલા ૩૨ :- વિત્રમેં દુઆએ કુનૂતકી જગહ સુબ્હાનકલ્લાહુઅ પઢ્ઢ ગઈ, ફિર જબ યાદ આયા તો દુઆએ કુનૂત પઢ્ઢી તો સિજદાએ સહવ વાજબ નહીં હે.

મસ્અલા ૩૩ :- વિત્રમેં દુઆએ કુનૂત પઢ્ઢના ભૂલ અઈ, સૂરત પઢ્ઢકે રૂકૂઅમેં ચલી ગઈ તો સિજદાએ સહવ વાજબ હે.

મસ્અલા ૩૪ :- અબ્દમુ દિલ્લાહ પઢ્ઢકે દો સૂરતો યા ત્રીન સૂરતો પઢ્ઢ ગઈ તો કુછ હર નહીં ઓર સિજદાએ સહવ વાજબ નહીં.

મસ્અલા ૩૫ :- ફર્જ નમાઝમેં પિછલી દોનું રકઅતોં યા એક રકઅતમેં સૂરત મિલાઈ તો સિજદાએ સહવ વાજબ નહીં.

મસ્અલા ૩૬ :- નમાઝકે અવ્વલમેં સુબ્હાનકલ્લાહુઅ પઢ્ઢના ભૂલ અઈ યા રૂકૂઅમેં સુબ્હાન રબ્બિયલ્અઝીમ નહીં પઢ્ઢા યા સિજદામેં સુબ્હાન રબ્બિયલ્અઝીમ નહીં કલા યા રૂકૂઅસે ઉઠકર સમિઅલ્લાહુ સિમ્નુ હમિદહ કેહના યાદ ન રહા, યા નિયત બાંધતે વક્ત કંપે તક હાથ નહીં ઉઠાએ યા આખિરી રકઅતમેં ફુરુદ શરીફ યા દુઆ નહીં પઢ્ઢી, મૂંઢી સલામ ફેર દિયા તો ઈન સબ સકલોંમેં સિજદાએ સહવ વાજબ નહીં હે.

મસ્અલા ૩૭ :- ફર્જકી દોનું પિછલી રકઅતોંમેં યા એક રકઅતમેં અબ્દમુ પઢ્ઢના

ભૂલ ગઈ, ચુપકે ખળી રહેકે રૂકામં ચલી ગઈ તો ભી સિજદાએ સહવ વાજબ નહીં.

મસ્અલા ૭૮ :- જિન ચીઝોનો ભૂલકર કરનેસે સિજદાએ સહવ વાજબ હોતા હે, અગર ઉનકો કોઈ જાન બૂઝકર કરે તો સિજદાએ સહવ વાજબ નહીં રહ્યા, બલકે નમાઝ ફિરસે પથ્હે. અગર સિજદાએ સહવ કર ભી લિયા તબ ભી નમાઝ નહીં હુઈ. જો ચીઝો નમાઝમં ન કર્જા હૈ ન વાજબ, ઉનકો ભૂલકર છોળ દેનેસે નમાઝ હો જાતી હે ઓર સિજદાએ સહવ વાજબ નહીં હોતા.

સિજદાએ તિલાવતકા બયાન

મસ્અલા ૧ :- કુરઆન શરીફમં તિલાવતકે સિજદા ચોદહ હૈ. જહાં જહાં કલામ મજહુકે કિનારે પર સિજદા લિખ્યા હોતા હે, ઉસ આયતકો પળકર સિજદા કરના વાજબ હો જાતા હે, ઓર ઉસ સિજદાકો સિજદાએ તિલાવત કેહતે હૈ.

મસ્અલા ૨ :- સિજદાએ તિલાવત કરનેકા તરીકા યે હે કે અલ્લાહુ અકબર કેહ કે સિજદા કરે ઓર અલ્લાહુ અકબર કેહતે વક્ત હાથ ન ઉઠાએ. સિજદામં કમસે કમ તીન બાર સુબ્હાન રબ્બિલ્લઘ્મઅલા કેહ કે ફિર અલ્લાહુ અકબર કેહકર સર ઉઠા લે, બસ સિજદાએ તિલાવત અદા હો ગયા.

મસ્અલા ૩ :- બેહતર યે હે કે ખળી હોકર પેહલે અલ્લાહુ અકબર કેહકર સિજદામં જાએ, ફિર અલ્લાહુ અકબર કેહ કે ખળી હો જાએ. ઓર અગર બેઠકર અલ્લાહુ અકબર કેહકે સિજદામં જાએ, ફિર અલ્લાહુ અકબર કેહ કે ઉઠ બેઠે, ખળી ન હો તબ ભી દુરસ્ત હે.

મસ્અલા ૪ :- સિજદાકી આયતકો જો શપ્સ પથ્હે, ઉસપર ભી સિજદા કરના વાજબ હે, ઓર જો સુને ઉસપર ભી વાજબ હો જાતા હે, ચાહે કુરઆન શરીફ સુનનેકે ઇરાદેસે બેઠી હો યા કિસી ઓર કામમં લગી હો, ઓર બગેર ઇરાદે કે સિજદાકી આયત સુન લી હો, ઇસ લિયે બેહતર યે હે કે સિજદાકી આયતકો પીરેસે પથ્હે, તાકે કિસી ઓર પર સિજદા વાજબ ન હો.

મસ્અલા ૫ :- જો ચીઝોં નમાઝકે લિયે શર્ત હૈ, વો સિજદાએ તિલાવતકે લિયે ભી શર્ત હે, યા'ની વુઝૂકા હોના, જમહકા પાક હોના, બદન ઓર કપડોકા પાક હોના, કિબ્લેકી તરફ સિજદા કરના વગેરહ.

મસ્અલા ૬ :- કિસ તરહ નમાઝકા સિજદા કિયા જાતા હે, ઉસી તરહ સિજદાએ તિલાવતભી કરના ચાહિયે. કુછ ઓરતેં કુરઆન શરીફ હી પર સિજદા કર લેતી હૈ, ઉસે સિજદા અદા નહીં હોતા ઓર સરસે (કિબ્લેસે) નહીં ઉતરતા.

મસ્અલા ૭ :- અગર કિસીકા વુઝૂ ઉસ વક્ત ન હો તો ફિર કિસી વક્ત વુઝૂ કરકે સિજદા કરે, કોરન ઉસી વક્ત સિજદા કરના ઝરૂરી નહીં હે, લેકિન બેહતર યે હે કે ઉસી વક્ત સિજદા કરે, કયૂંકે શાયદ બા'દમં શાદ ન રહે.

મસ્તબલા ૮ :- અગર કિસીકે કિમ્મે બહોતસે સિજદે તિલાવતકે બાકી હોં, અબ તક અદા ન કિયે હોં તો અબ અદા કરે, ઉગ્ર ભરમેં કબી ન કબી અદા કર લેને ચાહિયે. અગર કબી અદા ન કરેગી તો ગુનેહગાર હોગી.

મસ્તબલા ૯ :- અગર હેઝ યા નિકાસકી હાલતમેં કિસીસે સિજદેકી આપત સુન લી તો ઉસપર સિજદા વાજબ નહીં હુવા. ઔર અગર એસી હાલતમેં સુના જબ કે ઉસપર નહાના વાજબ થા તો નહાનેકે બા'દ સિજદા કરના વાજબ હે.

મસ્તબલા ૧૦ :- અગર બીમારીકી હાલતમેં સુને ઔર સિજદા કરનેકી તાકત ન હો તો કિસ તરહ નમાઝકા સિજદા ઇશારેસે કરતી હે, ઉસી તરહ ઇસકા સિજદાભી ઇશારેસે કરે.

મસ્તબલા ૧૧ :- અગર નમાઝમેં સિજદેકી આપત પબ્લે તો વો આપત પબ્લનેકે બા'દ ફોરન હી નમાઝમેં સિજદા કરે, સૂરત પબ્લકે રૂકૂઅમેં જાએ. અગર ઉસ આપતકો પબ્લકર ફોરન સિજદા ન કિયા, ઇસકે બા'દ દો આપતોં યા ત્રીન આપતોં ઔર પબ્લ લી, તબ સિજદા કિયા તો યે ભી દુરુસ્ત હે. ઔર અગર ઇસ્સે ભી કિયાદહ પબ્લ ગઈ તબ સિજદા કિયા તો સિજદા અદા તો હો ગયા, લેકિન ગુનેહગાર હુઈ.

મસ્તબલા ૧૨ :- અગર નમાઝમેં સિજદેકી આપત પબ્લી ઔર નમાઝહીમેં સિજદા ન કિયા તો અબ નમાઝ પબ્લનેકે બા'દ સિજદા કરનેસે અદા ન હોગા, હમેશાકે લિયે ગુનેહગાર રહેગી. અબ સિવાએ તૌબા ઇસ્તિઝારકે ઔર કોઈ સૂરત મમાફી કી નહીં હે.

મસ્તબલા ૧૩ :- સિજદેકી આપત પબ્લકર અગર ફોરન રૂકૂઅમેં ચલી જાએ ઔર રૂકૂઅમેં યે નિયત કર લે કે મેં સિજદામે તિલાવતકી તરહસે ભી યેહી રૂકૂઅ કરતી હું તબ ભી વો સિજદા અદા હો જાએગા. ઔર અગર રૂકૂઅમેં યે નિયત નહીં કી તો રૂકૂઅકે બા'દ સિજદા જબ કરેગી તો ઉસી સિજદેસે સિજદામે તિલાવત ભી અદા હો જાએગા, ચાહે કુછ નિયત કરે, ચાહે ન કરે.

મસ્તબલા ૧૪ :- નમાઝ પબ્લતેમેં કિસી દૂસરેસે સિજદેકી આપત સુને તો નમાઝમેં સિજદા ન કરે, બલકે નમાઝકે બા'દ કરે. અગર નમાઝહીમેં કરેગી તો યે સિજદા અદા ન હોગા, ફિર કરના પબેગા ઔર ગુનાહ ભી હોગા.

મસ્તબલા ૧૫ :- એક હી જગહ ભેઠે ભેઠે સિજદેકી આપતકો કઈ બાર દોહરાકર પબ્લે તો એક હી સિજદા વાજબ હે, ચાહે સબ બાર પબ્લકે આબિરમેં સિજદા કરે યા પેહલી બાર પબ્લકે સિજદા કર લે, ફિર ઉસીકે બાર બાર દોહરાતી રહે, ઔર અગર જગહ બદલ ગઈ તબ ઉસી આપતકો દોહરાયા, ફિર ત્રીસરી જગહ જાકે વોહી આપત ફિર પબ્લી, ઇસી તર બરાબર જગહ બદલતી રહી તો કિતની બાર દોહરાએ ઉતનીહી બાર સિજદા કરે.

મસ્તબલા ૧૬ :- અગર એક હી જગહ ભેઠે ભેઠે સિજદેકી કઈ આપતેં પબ્લી તો

ભી જિતની આપતે પબ્ધે ઉતને સિજદે કરે.

મસ્તબા ૧૭ :- બેઠે બેઠે સિજદેની કોઈ આપત પબ્ધી, ફિર ઉઠ ખળી જુઠ, લેકિન ચલી ફિરી નહીં, જહાં બેઠી થી વહાં ખળે ખળે વોહી આપત પબ્ધી ફિર દોહરાઈ તો એક હી સિજદા વાલખ હે.

મસ્તબા ૧૮ :- એક હી જગહ સિજદેની આપત પબ્ધી ઓર ઉઠકર કિસી કામકો ચલી ગઈ, ફિર ઉસી જગહ આકર વોહી આપત પબ્ધી તખ ભી દો સિજદે કરે.

મસ્તબા ૧૯ :- એક જગમ બેઠે બેઠે સિજદેની કોઈ આપત પબ્ધી, ફિર જમ કુરઆન મહમ્મદી તિલાવત કર જુકી તો ઉસી જગહ બેઠે બેઠે કિસી ઓર કામમેં લગ ગઈ, જેલો ખાના ખાને લગી યા સીને-પિરોનેમેં લગ ગઈ યા બઅેકો દૂધ પિલાને લગી, ઈસકે બા'દ ફિર વોહી આપત ઉસી જગહ પબ્ધી, તખ ભી દો સિજદે વાલખ હુએ. ઓર જમ કોઈ દૂસરા કામ કરને લગી તો એસા સમજોમે કે જગહ બદલ ગઈ.

મસ્તબા ૨૦ :- એક કોઠરી યા દાબાનકે એક કોનેમેં સિજદેની કોઈ આપત પબ્ધી, ઓર ફિર દૂસરે કોનેમેં જાકર વોહી આપત પબ્ધી તખ ભી એક સિજદા હી કાફી હે, ચાહે જિતની બાર પબ્ધે. હાં અગર દૂસરે કામમેં લગ જાનેકે બા'દ વોહી આપત પબ્ધેગી તો દૂસરા સિજદા કરના પળેગા. ફિર તીસરે કામમેં લગનેકે બા'દ અગર પબ્ધેગી તો તીસરા સિજદા વાલખ હો જાએગા.

મસ્તબા ૨૧ :- અગર બળા ઘર હો તો દૂસરે કોને પર જાકર દોહરાનેસે દૂસરા સિજદા વાલખ હોગા, ઓર તીસરે કોને પર તીસરા સિજદા.

મસ્તબા ૨૨ :- મસ્જિદા ભી પેહી હુકમ હે જો એક કોઠરીકા હુકમ હે. અગર સિજદેની એક આપત કઈ બાર પબ્ધે તો એક હી સિજદા વાલખ હે, ચાહે એક હી જગહ બેઠે બેઠે દોહરાયા કરે યા મસ્જિદમેં ઈધર ઉધર ટહેલકર પબ્ધે.

મસ્તબા ૨૩ :- અગર નમાઝમેં સિજદાની એક હી આપતકો કઈ બાર પબ્ધે તખભી એક હી સિજદા વાલખ હે, ચાહે સબ બાર પબ્ધકર આબિરમેં સિજદા કરે યા એક બાર પબ્ધકર સિજદા કર લિયા ફિર ઉસી રકઅત યા દૂસરી રકઅતમેં વોહી આપત પબ્ધે.

મસ્તબા ૨૪ :- સિજદેની કોઈ આપત પબ્ધી ઓર સિજદા નહીં કિયા, ફિર ઉસી જગહ નિખત બાંધ હી ઓર વોહી આપત ફિર નમાઝમેં પબ્ધી ઓર નમાઝમેં સિજદામેં તિલાવત કિયા તો પેહી સિજદા કાફી હે, દોનું સિજદે ઈસીસે બદા હો જાએંગે. હાં અગર જગહ બદલ ગઈ તો દૂસરા સિજદા ભી વાલખ હે.

મસ્તબા ૨૫ :- અગર સિજદેની આપત પબ્ધકર સિજદા કર લિયા, ફિર ઉસી જગહ નમાઝની નિખત બાંધ હી ઓર વોહી આપત નમાઝમેં દોહરાઈ તો અબ નમાઝમેં ફિર સિજદા કરે.

મસ્તબા ૨૬ :- પબ્ધનેવાલીકી જગહ નહીં બદલી, એક હી જગહ બેઠે બેઠે એક આપતકો બાર બાર પબ્ધાતી રહી, લેકિન મુનનેવાલીકી જગહ બદલ ગઈ કે પેહલી

બાર બીર જગહ સુના થા, દૂસરી બાર દૂસરી જગહ, ત્રીસરી બાર ત્રીસરી જગહ, તો પચ્છનેવાલી પર એક હી સિજદા વાજબ છે, બીર સુનનેવાલી પર કઈ સિજદે વાજબ છે, જિતની બાર સુને ઉતનેહી સિજદે કરે.

મસ્અલા ૨૭ :- અગર સુનનેવાલીકી જગહ નહીં બદલી, બલ્કે પચ્છનેવાલીકી જગહ બદલ ગઈ તો પચ્છનેવાલી પર કઈ સિજદે વાજબ હોંગે, બીર સુનનેવાલી પર એક હી સિજદા છે.

મસ્અલા ૨૮ :- સારી (પૂરી) સૂરતકો પચ્છના બીર સિજદેકી આયતકો છોળ દેના મકરૂહ બીર મના' છે. સિર્ફ સિજદેસે બચનેકે લિયે વો આયત ન છોળે કે ઈસમેં સિજદેસે ગોયા ઈન્કાર છે.

મસ્અલા ૨૯ :- અગર સૂરતમેં કોઈ આયત ન પચ્છે, સિર્ફ સિજદેકી આયત પચ્છે તો ઉસકા કુછ હરજ નહીં. બીર અગર નમાઝમેં એસા કરે તો યે ભી શર્ત હે કે વો ઈતની બળી હો કે છોટી ત્રીન આયતોંકે બરાબર હો, લેકિન બેહતર યે હે કે સિજદેકી આયતકો એક દો આયતોંકે સાથ મિલાકર પચ્છે.

બીમારકી નમાઝકા બયાન

મસ્અલા ૧ :- નમાઝકો કિસી હાલતમેં ન છોળે, જબ તક ખળે હોકર નમાઝ પચ્છનેકી તાકત રહે ખળે હોકર નમાઝ પચ્છતી રહે. બીર જબ ખળા ન હુવા જાએ તો બેઠકર નમાઝ પચ્છે, બેઠે બેઠે રૂકૂઅ કરે બીર રૂકૂઅ કરકે દોનું સિજદે કરે, બીર રૂકૂઅકે લિયે ઈતના ઝુકે કે સર ઘુટનોંકે સામને આ જાએ.

મસ્અલા ૨ :- અગર રૂકૂઅ બીર સિજદા કરનેકી ભી તાકત ન હો તો રૂકૂઅ બીર સિજદેકો ઈશારેસે અદા કરે, બીર સિજદેકે લિયે ઝિયાદહ ઝુક જાયા કરે.

મસ્અલા ૩ :- સિજદા કરનેકે લિયે તકિયા વગીરહ કોઈ ઊંચી ચીઝ રખ લેના બીર ઉસપર સિજદા કરના બેહતર નહીં. જબ સિજદેકી તાકત ન હો તો બસ ઈશારા કર લિયા કરે, તકિયાકે ઉપર સિજદેકી ઝરૂરત નહીં.

મસ્અલા ૪ :- અગર ખળે હોનેકી તાકત તો હે, લેકિન ખળે હોનેસે બળી તક્લીફ હોતી હે યા બીમારકે બખ્ષ જાનેકા ડર હે તખ ભી બેઠકર નમાઝ પચ્છના દુરૂસ્ત હે.

મસ્અલા ૫ :- અગર ખળી તો હો સક્તી હે, લેકિન રૂકૂઅ બીર સિજદા નહીં કર સક્તી તો ચાહે ખળે હોકર પચ્છે બીર રૂકૂઅ બીર સિજદેકો ઈશારેસે અદા કરે, બીર ચાહે બેઠકર પચ્છે બીર રૂકૂઅ બીર સિજદેકો ઈશારેસે અદા કરે, લેકિન બેઠકર પચ્છના દુરૂસ્ત હે.

મસ્અલા ૬ :- અગર બેઠનેકી ભી તાકત નહીં રહી તો પીછે ગાંવ તકિયા વગીરહ લગાકર ઈસ તરહ લેટ જાએ કે સર ખૂબ ઊંચા રહે, બલ્કે કરીબ કરીબ બેઠનેકે રહે, બીર પાંવ કિબ્લાકી તરફ ફેલા હે. બીર અગર કુછ તાકત હો તો કિબ્લાકી તરફ ધેર

ન ફેલાએ બલ્કે ઘુટને ખાને રખ્યે, ફિર સરકે ઇશારેસે નમાઝ પખ્કે, ઓર સિજદેકા ઇશારા ઝિયાદહ નીચા કરે. અગર ગાંવ તકિયાસે ટેક લગાકર ભી ઇસ તરહ ન લેટ સકે કે સર ઓર સીના વઝેરહ ઊંચા રહે તો કિબ્લાકી તરફ પેર કરકે બિલકુલ ચિત (સીધી) લેટ જાએ, લેકિન સરકે નીચે કોઈ ઊંચા તકિયા રખ દે કે મુંહ કિબ્લાકી તરફ હો જાએ, આસમાનકી તરફ ન રહે, ફિર સરકે ઇશારેસે નમાઝ પખ્કે, રૂકૂઅકા ઇશારા કમ કરે ઓર સિજદેકા ઇશારા ઝરા ઝિયાદહ કરે.

મસ્અલા ૭ :- અગર ચિત (સીધી) ન લેટે, બલ્કે ઘાઈં યા બાઈં કરવટ પર કિબ્લાકી તરફ મુંહ કરકે લેટે ઓર સરકે ઇશારેસે રૂકૂઅ ઓર સિજદા કરે યે ભી જાઈંઝ હે, લેકિન ચિત લેટકર પખ્કના ઝિયાદહ અચ્છા હે.

મસ્અલા ૮ :- અગર સરકા ઇશારા કરનેકી ભી તાકત નહીં રહી તો નમાઝ ન પખ્કે, ફિર અગર એક રાત-દિનસે ઝિયાદહ પેહી હાલત રહી તો નમાઝ બિલકુલ મમ્માફ હો ગઈં, અચ્છે હોનેકે બા'દ કઝા પખ્કના ભી વાજબ નહીં હે. ઓર અગર એક દિન રાતસે ઝિયાદહ યે હાલત નહીં રહી, બલ્કે એક દિન-રાતમેં ફિર ઇશારેસે પખ્કનેકી તાકત આ ગઈં તો ઇશારે હી સે કઝા પખ્કે. ઓર યે ઇરાદા ન કરે કે જબ બિલકુલ અચ્છી હો જાઈંઝી તબ પખ્કુંગી કે શાયદ મર ગઈં તો મુનેહગાર મરેગી.

મસ્અલા ૯ :- ઇસી તરહ અગર અચ્છા ભલા આદમી બેહોશ હો જાએ તો અગર બેહોશી એક દિન-રાતસે ઝિયાદહ ન લુઈ હો તો કઝા વાજબ હે, ઓર અગર એક દિન-રાતસે ભી ઝિયાદહ હો ગઈં હો તો કઝા પખ્કના વાજબ નહીં.

મસ્અલા ૧૦ :- જબ નમાઝ શુરૂ' કી ઇસ વક્ત ભલી મુંગી (તંદુરસ્ત) થી, ફિર જબ થોળી નમાઝ પખ્ક ચુકી તો નમાઝ હી મેં કોઈ એસી રમ ચખ્ક ગઈં કે ખળી ન હો સકી તો બાકી નમાઝ બેઠકર પખ્કે. અગર રૂકૂઅ સિજદા કર સકે તો કરે, નહીં તો રૂકૂઅ સિજદાકો સરકે ઇશારેસે કરે, ઓર અગર એસા હાલ હો ગયા કે બેઠનેકી ભી તાકત ન રહી તો ઇસી તરહ લેટકર બાકી નમાઝકો પૂરી કરે.

મસ્અલા ૧૧ :- બીમારીકી વજહસે થોળી નમાઝ બેઠકર પખ્કી, ઓર રૂકૂઅકી જગહ રૂકૂઅ ઓર સિજદેકી જગહ સિજદા કિયા, ફિર નમાઝમેં હી અચ્છી હો ગઈં તો ઇસી નમાઝકો ખળી હોકર પૂરી કરે.

મસ્અલા ૧૨ :- અગર બીમારીકી વજહસે રૂકૂઅ સિજદેકી તાકત ન થી, ઇસ લિયે સરકે ઇશારેસે રૂકૂઅ ઓર સિજદા કિયા, ફિર જબ કુછ નમાઝ પખ્ક ચુકી તો એસી હો ગઈં કે અબ રૂકૂઅ ઓર સિજદા કર સક્તી હે તો અબ યે નમાઝ જાતી રહી. ઇસકો પૂરી ન કરે, બલ્કે ફિરસે પખ્કે.

મસ્અલા ૧૩ :- કાલિજ (લકવા) ઝિરા ઓર એસી બીમારી હો ગઈં કે પાનીસે ઇસ્તિન્જા નહીં કર સક્તી તો કપળે યા હેલેસે પૂંછ ઝલ્યા કરે, ઓર ઇસી તરહ નમાઝ પખ્કે, અગર ખૂદ તયમ્મુમ ન કર સકે તો કોઈ દૂસરા તયમ્મુમ કરા દે. ઓર અગર હેલે યા

કપડેએ બી પૂંછાનેકી તાકત નહીં હે તો ભી નમાઝ કઝા ન કરે, ઈસી તરહ નમાઝ પઞ્હે, કિસી દુસરેકો ઉસકે બદનકા દેખના ઔર પૂંછના દુરુસ્ત નહીં હે, ન માં, ન બાપ, ન લગણ, ન લગણી. હાં બીવીકો અપને મિયાંકા ઔર મિયાંકો અપની બીવીકા બદન દેખના દુરુસ્ત હે. ઈસકે અલાવા કિસીકો દુરુસ્ત નહીં.

અરઅલા ૧૪ :- તંદુરસ્તીકે ઝમાનેમેં કુછ નમાઝેં કઝા હો ગઈ થીં, ફિર બીમાર હો ગઈ, તો બીમારીકે ઝમાનેમેં ફિસ તરહ નમાઝ પઞ્હનેકી તાકત હો ઉંનકી કઝા પઞ્હે, યે ઈન્તિઝાર ન કરે કે જબ ખલે હોનેકી તાકત આએ તબ પઞ્હું, યા જબ બેઠને લગું, ઔર રૂકૂન સિજદા કરનેકી તાકત આએ તબ પઞ્હું, યે સબ સૈતાની ખ્યાલાત હૈં, દીનદારીકી ખાત યે હે કે ફોરન પઞ્હે, દેર ન કરે.

અરઅલા ૧૫ :- અગર બીમારકા બિસ્તર નાપાક હે, લેડિન ઉસકે બદલનેમેં બહોત તકલીફ હોગી તો ઈસીપર નમાઝ પઞ્હ લેના દુરુસ્ત હે.

અરઅલા ૧૬ :- હકીમ (ડોક્ટર) ને કિસીકી આંખ બનાઈ ઔર હિલને જુલનેસે મના' કર દિયા તો લેટે લેટે નમાઝ પઞ્હતી રહે.

સફરકી હાલતમેં નમાઝ પઞ્હનેકા બયાન

અરઅલા ૧ :- અગર કોઈ એક મંઝિલ યા હો મંઝિલકા સફર કરે તો ઈસ સફરસે શરીઅતકા કોઈ હુકમ નહીં બદલતા, ઔર શરીઅતકે કાયદેસે ઉસે મુસાફિર નહીં કેહતો. ઈસકો સારી ખાતે ઈસી તરહ કરની ચાહિયે જેસે કે અપને ઘરમેં કરતી થી. ચાર રકઅતવાલી નમાઝકો ચાર રકઅત પઞ્હે, ઔર મોઝા પેહને હો તો એક રાત-દિન મસહ કરે, ઈસકે બા'દ મસહ કરના દુરુસ્ત નહીં.

અરઅલા ૨ :- જો કોઈ તીન મંઝિલ ચલનેકા ઇરાદા કરકે નિકલે વો શરીઅતકે કાયદેસે મુસાફિર હે. જબ અપને શહેરકી આબાદીસે બાહિર હો ગઈ તો શરીઅતસે મુસાફિર બન ગઈ, ઔર જબ આબાદીકે અંદર અંદર ચલતી રહે તબ તક મુસાફિર નહીં હે, ઔર સ્ટેશન અગર આબાદીકે અંદર હો તો આબાદીકે હુકમમેં હે, ઔર જબ આબાદીકે બાહિર હો તો વહાં પહોંચકર મુસાફિર હો જાએગી.

અરઅલા ૩ :- તીન મંઝિલ યે હે કે અકસર પૈદલ ચલનેવાલે વહાં તીન રોઝમેં પહોંચા કરતે હૈં, અંદાઝન ઈસકા હમારે મુલકમેં કે દરિયા ઔર પહાડમેં સફર નહીં કરના પળતા, અઝ્તાલીસ (૪૮) અંગૂઠો મીલ હે.

અરઅલા ૪ :- અગર કોઈ જગહ ઈતની દૂર હે કે ઝીંટ ઔર આદમીકી ચાલકે એ'તિમારસે તો તીન મંઝિલ હે, લેડિન તેઝ પક્કા (ધોઝગાકી) યા તેઝ બેહલી (બખદ માકી) પર સવાર હે, ઈસ સિયે દો દિન હીમેં પહોંચ જાએગી, યા રેલમેં સવાર હોકર ઝરાસી દેરમેં પહોંચ જાએગી તબ ભી જો શરીઅતકે હિસાબસે મુસાફિર હે.

મસ્તબલા ૫ :- જો કોઈ શરીરમાંથી મુસાફિર હો વો ઝોહર ઓર અસર ઓર ઇશાકી કર્જ નમાઝ દો-દો રકઅતેં પઢ્હે, ઓર સુન્નાતોંકા હુકમ હે કે જલ્દી હો તો ફજરકી સુન્નાતોંકે અલાવા દૂસરી સુન્નાતેં છોળ દેના દુરુસ્ત હે, ઇસકે છોળ દેનેસે કુછ ગુનાહ ન હોગા. ઓર અગર કુછ જલ્દી ન હો, ન અપને સાધિયાંસે રેહ જાનેકા ડર હો તો ન છોળે, ઓર સુન્નાતેં સફરમેં પૂરી પૂરી પઢ્હે, ઇનમેં કમી નહીં હે.

મસ્તબલા ૬ :- ફજર ઓર મગરિબ ઓર વિત્રકી નમાઝમેં ભી કોઈ કમી નહીં હે, જેસે હમેશા પઢ્હતી હે વૈસે હી પઢ્હે.

મસ્તબલા ૭ :- ઝોહર, અસર, ઇશાકી નમાઝ દો રકઅતોંસે ઝિયાદહ ન પઢ્હે, પૂરી ચાર રકઅતેં પઢ્હના ગુનાહ હે. જેસે ઝોહરકે કોઈ છ' કર્જ પઢ્હે તો મુનેહગાર હોગી.

મસ્તબલા ૮ :- અગર ભૂલેસે ચાર રકઅતેં પઢ્હ લી તો અગર દૂસરી રકઅત પર બેઠકર અતહિયાત પઢ્હી હે તબ તો દો રકઅતેં કર્જકી હો ગઈ, ઓર દો રકઅતેં નફલકી હો જાએગી ઓર સિજદા સહૂવ કરના પળેગા. ઓર અગર દો રકઅત પર ન બેઠી હો તો ચારોં રકઅતેં નફલ હો ગઈ, કર્જ નમાઝ ફિરસે પઢ્હે.

મસ્તબલા ૯ :- અગર રાસ્તેમેં કહીં ઠહેર ગઈ, તો અગર પંદરહ દિનસે કમ ઠહેરનેકી નિય્યાત હે તો બરાબર વો મુસાફિર રહેગી, ચાર રકઅતવાલી કર્જ નમાઝ દો રકઅત પઢ્હતી રહે, ઓર અગર પંદરહ દિન યા ઇસ્સે ઝિયાદહ ઠહેરનેકી નિય્યાત કર લી હે તો અબ વો મુસાફિર નહીં રહી. ફિર અગર નિય્યાત બદલ ગઈ ઓર પંદરહ દિનસે પેહલે જાનેકા ઇરાદા હો ગયા તબ ભી મુસાફિર ન બનેગી, નમાઝેં પૂરી પૂરી પઢ્હે, ફિર જબ યહાંસે ચલે તો અગર યહાંસે વો જગહ તીન મંઝિલ હો જહાં જાતી હે તો ફિર મુસાફિર હો જાએગી, ઓર જો ઇસ્સે કમ હો તો મુસાફિર નહીં હુઈ.

મસ્તબલા ૧૦ :- તીન મંઝિલ જાનેકા ઇરાદા કરકે ઘરસે નિકલી, લેકિન ઘરલી સે ચે ભી નિય્યાત હે કે ક્યાંને ગાંવમેં પંદરહ દિન ઠહેરુંગી તો મુસાફિર નહીં રહી, રાસ્તે ભર પૂરી નમાઝેં પઢ્હે. ફિર અગર ઉસ ગાંવમેં પહોંચકર પૂરે પંદરહ દિન ઠહેરના હુવા તબ ભી મુસાફિર ન બનેગી.

મસ્તબલા ૧૧ :- તીન મંઝિલ જાનેકા ઇરાદા યા, લેકિન પેહલી મંઝિલ યા દૂસરી મંઝિલ પર અપના ઘર પળેગા, તબ ભી મુસાફિર નહીં હુઈ.

મસ્તબલા ૧૨ :- ચાર મંઝિલ જાનેકી નિય્યાતસે ચલી, લેકિન પેહલી દો મંઝિલેં હેઝકી હાલતમેં ગુઝરી, તબ ભી વો મુસાફિર નહીં હે. અબ નહા-ધોકર પૂરી ચાર રકઅતેં પઢ્હે. હાં, હેઝસે પાક હોનેકે બા'દ ભી વો જગહ અગર તીન મંઝિલ હો યા ચલતે વક્ત પાક થી, રાસ્તેમેં હેઝ આ ગયા હો તો વો મુસાફિર હે, નમાઝ મુસાફિરોંકી તરહ પઢ્હે.

મસ્તબલા ૧૩ :- નમાઝ પઢ્હતે પઢ્હતે નમાઝકે અંદર હી પંદરહ દિન ઠહેરનેકી.

૧. યા'ની ક્યામકી (ઘર રેહનેકી) હાલતમેં બજાએ ચારકે છ પઢ્હે.

૨. બશાર્તે કે વો ગાંવ ઉલ્લે શહેરસે તીન મંઝિલસે કમ કાસલે પર હો.

નિખત હો ગઈ તો મુસાફિર નહીં રહી. યે નમાઝ ભી પૂરી પળ્યે.

મસ્અલા ૧૪ :- ચાર દિનકે લિયે રાસ્તેમેં કહીં ઠહેરના પળા, લેડિન કુછ એસી ખાતે હો જાતી હૈ, રોઝ યે નિખત હોતી હે કે કલ પરસૂ ચલી જાઉંગી, લેડિન જાના નહીં હોતા. ઇસી તરહ પંદરહ યા બીસ દિન યા એક ચહીને યા ઇસ્સે ભી ઝિયાદહ રેહના હો ગયા, લેડિન પૂરે પંદરહ દિન રેહનેકી કલ્મી નિખત નહીં સુઈ તબ ભી મુસાફિર રહેગી, ચાહે જિતને દિન ઇસી તરહ ગુઝર જાએ.

મસ્અલા ૧૫ :- ત્રીન મંઝિલ જાનેકા ઇરાદા કરકે ચલી, ફિર કુછ દૂર જાકર કિસી વજહસે ઇરાદા બદલ ગયા ઓર ઘર લોટ આઈ તો જબસે ઘર હોટનેકા ઇરાદા હુવા હે તભીસે મુસાફિર નહીં રહી.

મસ્અલા ૧૬ :- કોઈ અપને ખાવિંદકે સાથ હે. રાસ્તેમેં જિતના વો ઠહેરેગા, ઉતનાહી યે ઠહેરેગી. બગેર ઉસકે ઝિયાદહ નહીં ઠહેર સક્તી તો એસી હાલતમેં શોહરકી નિખતકા એ'તિબાર હે. અગર શોહરકા ઇરાદા પંદરહ દિન ઠહેરનેકા હો તો ઓરતભી મુસાફિર નહીં રહી, ચાહે ઠહેરનેકી નિખત કરે યા ન કરે. ઓર મર્દકા ઇરાદા કબ ઠહેરનેકા હો તો ઓરતભી મુસાફિર હે.

મસ્અલા ૧૭ :- ત્રીન મંઝિલ ચલકર કહીં પહોંચી, અગર વો અપના ઘર હે તો મુસાફિર નહીં રહી, ચાહે કબ રહે યા ઝિયાદહ. ઓર અગર અપના ઘર નહીં હે તો અગર પંદરહ દિન ઠહેરનેકી નિખત હો તબ તો મુસાફિર નહીં રહી, અબ નમાઝે પૂરી પૂરી પળ્યે. ઓર અગર ન અપના ઘર હે, ન પંદરહ દિન ઠહેરનેકી નિખત હે તો વહાં પહોંચને પર ભી મુસાફિર રહેગી, ચાર રકઅત કર્જકી દો રકઅતેં પળ્યતી રહે.

મસ્અલા ૧૮ :- રાસ્તેમેં કઈ જગહ ઠહેરનેકા ઇરાદા હે, દસ દિન વહાં, પાંચ દિન વહાં, બારહ દિન વહાં, લેડિન પૂરે પંદરહ દિન કહીં ઠહેરનેકા ઇરાદા નહીં તબ ભી મુસાફિર રહેગી.

મસ્અલા ૧૯ :- કિસીને અપના શહેર બિલકુલ છોળ દિયા, કિસી દૂસરી જગહ અપના ઘર બના લિયા ઓર વહીં રેહને સેહને લગી, અબ પેહલે શહેરસે ઓર પેહલે ઘરસે કોઈ મતલબ નહીં રહા, તો અબ વો શહેર ઓર પરદેસ દોનું બરાબર હૈ, તો અગર સફર કરતે વક્ત રાસ્તેમેં વો પેહલા શહેર પળે ઓર દો ચાર દિન વહાં રેહના હો તો મુસાફિર રહેગી, નમાઝે સફરકી તરહ પળ્યેગી.

મસ્અલા ૨૦ :- અગર કિસીકી નમાઝે સફરમેં કઝા હો ગઈ તો ઘર પહોંચકર ભી ઝોહર, અસર, ઇશાકી દો હી રકઅતેં કઝા પળ્યે, ઓર અગર સફરસે પેહલે ઝોહરકી નમાઝ કઝા હો ગઈ તો સફરકી હાલતમેં ચાર રકઅતેં ઉસકી કઝા પળ્યે.

મસ્અલા ૨૧ :- શાહીકે બા'દ ઓરત અગર મુસ્તકિલ તોર પર અપની સુસરાલ રેહને લગી તો ઉસકા અસલી ઘર સુસરાલ હે. તો અગર ત્રીન મંઝિલ ચલકર ભાઈકે ઘર ગઈ ઓર પંદરહ દિન ઠહેરનેકી નિખત નહીં હે તો મુસાફિર રહેગી, સફરકે કાયદેસે

નમાજ રોજા અદા કરે. ઓર અગર વહાંકા રેહના હમેશાકે લિયે દિલમેં નહીં ઈના તો જો વતન પેહલેસે અસલી યા વોહી અબ ભી અસલી રહેગા.

મસ્અલા ૨૨ :- દરિયામેં કશ્તી (નાવ) ચલ રહી હે ઓર નમાઝકા વક્ત આ ગયા તો ઉસી કશ્તી (નાવ) પર નમાઝ પઘ્લ હે, ઓર અગર ખળે હોકર પઘ્લનેમેં સર ધૂમે (ચકકર આમે) તો બેઠકર પઘ્લે.

મસ્અલા ૨૩ :- રેલ પર નમાઝ પઘ્લનેકા ભી પેહી હુકમ હે કે ચલતી રેલ પર નમાઝ પઘ્લના દુરુસ્ત હે, ઓર અગર ખળે હોકર પઘ્લનેસે સર ધૂમે યા ગિરનેકા ઈ હો તો બેઠકર પઘ્લે.

મસ્અલા ૨૪ :- નમાઝ પઘ્લતમેં રેલ ફિર ગઈ ઓર કિંબ્લા દૂસરી તરફ હો ગયા તો નમાઝીમેં ધૂમ જામે ઓર કિંબ્લેકી તરફ મુંહ કર લે.

મસ્અલા ૨૫ :- અગર તીન મંઝિલ જાના હો તો જબ તક મરદોમેંસે કોઈ અપના મહરમ યા શીહર સાથ ન હો ઉસ વક્ત તક સફર કરના દુરુસ્ત નહીં હે, ઐર મહરમકે સાથ સફર કરના બળા ગુનાહ હે. ઓર અગર એક મંઝિલ યા દો મંઝિલ જાના હો તબ ભી ઐર મહરમકે સાથ જાના બેહતર નહીં. હદીસમેં ઈસ્મે સખ્તીસે મના' ક્રિયા ગયા હે.

મસ્અલા ૨૬ :- જિસ મહરમકો ખુદા ઓર રસૂલ (સ.અ.વ.) કા ઈ ન હો, ઓર શરીઅતકી પાબંદી ન કરતા હો એસે મહરમકે સાથ ભી સફર કરના દુરુસ્ત નહીં હે.

મસ્અલા ૨૭ :- ચકકા (ધોડગાડી) યા બેહલી (બળદ ગાડી) પર જ રહી હે ઓર નમાઝકા વક્ત આ ગયા તો બેહલીસે ઉતરકર કિસી અલગ જગહ પર ખળી હોકર નમાઝ પઘ્લ હે, ઈસી તરહ બેહલી પર વુઝૂ ન કર સકે તો ઉતરકર કિસી આલમેં વુઝૂ કર લે. અગર બુરકા' પાસ ન હો તો ચાદર વજેરહમેં ખૂબ લિપટકર ઉતરે ઓર નમાઝ પઘ્લે, એસા બેહરા પરદા જિસમેં નમાઝ કઝા હો જામે હરામ હે, હર બાતમેં શરીઅતકી બાતકો આગે રખ્ખે, પરદેકી ભી વોહી હદ રખ્ખે જો શરીઅતને બતલાઈ હે, શરીઅતકી હદસે આગે બઘ્લના ઓર ખુદાસે ઝદ્દુ હોના બળી બેવફૂદી ઓર નાદાની હે, હાં બગેર ઝરુરત પરદેમેં કમી કરના બે-ઐરતી ઓર ગુનાહ હે.

મસ્અલા ૨૮ :- અગર એસી બીમાર હે કે બેઠકર નમાઝ પઘ્લના દુરુસ્ત હે, તબ ભી ચલતી બેહલી પર નમાઝ પઘ્લના દુરુસ્ત નહીં હે. ઓર અગર બેહલી ઠેહરા લી, લેકિન જુવા (પુંસરી) બેલોકે કંખો પર રખ્ખા હુવા હે, તબ ભી ઉસપર નમાઝ પઘ્લના દુરુસ્ત નહીં હે. બેલ અલગ કરકે નમાઝ પઘ્લની ચાહિયે. ચકકાકા ભી યે હુકમ હે કે જબ તક થોડા ખોલકર અલગ ન કર દિયા જામે, ઉસ વક્ત તક ઉસપર નમાઝ પઘ્લના દુરુસ્ત નહીં હે.

મસ્અલા ૨૯ :- અગર કિસીકો બેઠકર નમાઝ પઘ્લના દુરુસ્ત હો તો પાલકી ઓર મિયાને પર ભી નમાઝ પઘ્લના દુરુસ્ત હે, લેકિન પાલકી જિસ વક્ત કહારોકે કંખો

પર હો ઉસ વક્ત પબ્હના દુરસ્ત નહીં. ઝમીન પર રખવા હે તમ પબ્હે.

મસ્અલા ૩૦ :- અગર ઈંટસે યા બેહલીસે ઉતરનેમે જાન યા માલકા અન્દેશા હે તો બગેર ઉતરેલી નખાઝ દુરસ્ત હે.

ઘરમેં મીત હો જાનેકા બયાન

મસ્અલા ૧ :- જબ આઠમી ધરને લગે તો ચિત (સીપા) ચિટા હો. ઉંનકે પેર કિલેકી તરફ કર હો ઓર સર કિંચા કર હો, તાકે મુંહ કિલેકી તરફ હો જામેં ઓર ઉસકે પાસ બેઠકર ઝોર ઝોરસે કલિયા પબ્હો, તાકે તુમકો પબ્હતે સુનકર ખુદ ભી કલિયા પબ્હને લગે. ઓર ઉસકો કલિયા પબ્હનેકા કુકમ ન કરો, કમુંકે વો વક્ત બવા કઠિન હે, ન જાને ઉસકે મુંહસે ક્યા નિકલ જામે.

મસ્અલા ૨ :- જબ વો એક બાર કલિયા પબ્હ હે તો ચુપ હો રહો. વે કોશિયા ન કરો કે બરાબર કલિયા જારી રહે ઓર પબ્હતે પબ્હતે દમ નિકલે, કમુંકે માતલબ તો ચિર્ક ઈતના હે કે સમસે આખિરી બાત જો ઉસકે મુંહસે નિકલે, કલિયા હોના ચાહિવે. ઈસકી ઝરસ્ત નહીં કે સાંસ ટૂટને તક કલિયા બરાબર જારી રહે. હાં, અગર કલિયા પબ્હ લેનેકે બાદ ફિર કોઈ દુનિયાકી બાત ચીત કરે તો ફિર કલિયા પબ્હને લગો. જબ વે પબ્હ હે તો ફિર ચુપ રહો.

મસ્અલા ૩ :- જબ સાંસ ઉંખળ જામે ઓર જલ્દી જલ્દી ચલને લગે ઓર ટાંગે ટીલી પળ જામેં કે ખળી ન હો સકે ઓર નાક ટેબ્હી હો જામે ઓર કનપકિયાં બેઠ જામેં તો સમજો ઉસકી મીત આ ગઈ. ઉસ વક્ત કલિયા ઝોર ઝોરસે પબ્હના શુરૂ કરો.

મસ્અલા ૪ :- સૂરએ યાસીન પબ્હનેસે મીતકી સખ્તી કમ હોતી હે. ઉસકે સરહાને યા ઓર કહીં ઉસકે પાસ બેઠકર પબ્હ હો યા કિસીસે પબ્હવા હો.

મસ્અલા ૫ :- ઉસ વક્ત કોઈ એસી બાત ન કરો કે ઉસકા દિલ દુનિયામેં લગા રહે, કમુંકે વે વક્ત દુનિયાસે જુદાઈ ઓર અલ્લાહ તઆલાકે દરબારમેં હાઝિરીકા વક્ત હે, એસે કામ કરો ઓર એસી બાતો કરો કે દુનિયાસે દિલ ફિર કર અલ્લાહ તઆલાકી તરફ ચાઈલ હો જામે કે મુરદેકી ભલાઈ ઈસીમેં હે. એસે વક્ત બાલ-બચ્ચોંકી સામને લાના ઓર કોઈ ફિસ્લે ઉસકો કિમાદલ મુહબ્બત થીં ઉસે સામને લાના ઓર એસી બાતો કરના કે ઉસકા દિલ ઉંનમેં લગ જામે ઓર ઉંનકી મુહબ્બત દિલમેં સમા જામે, બળી બુરી બાત હે. દુનિયાકી મુહબ્બત લેકર રૂખસત હુઈ તો અલ્લાહકી પનાહ ! બુરી મીત ધરી.

મસ્અલા ૬ :- ધરતે વક્ત અગર ઉસકે મુંહસે અલ્લાહ તઆલા ન કરે, કોઈ કુફી બાત નિકલ જામે તો ઈસકા ખ્યાલ ન કરો, ન ઈસકા ચર્ચા કરો, બલ્કે વે સમજો કે મીતકી સખ્તીસે અકલ ઢિકાને નહીં રહી, ઈસ વજહસે એસા કુવા, ઓર અકલ જતે રેહનેકે વક્ત જો કુછ હો સમ ખબાફ હે, ઓર અલ્લાહ તઆલાસે ઉસકી બખિલમકી દુખા કરતી રહી.

મસ્તબા ૭ :- જબ મર જામે તો સબ આ'ગા (અંગ) દુરસ્ત કરો ઓર કિસી કપલેસે ઉસકા મુંહ ઈસ તરફીબસે બાંધો કે કપળા ઠોડીકે નીચેસે નિકલકર ઉસકે ધોનું સિરે સર પરસે લે જાઓ ઓર ગિરહ લગા દો, તાકે મુંહ ફેલ ન જામે, ઓર આંખે બંદ કર દો ઓર નેહલાને ઓર કફનાનેમે જહાં તક હો સકે જલ્દી કરો.

મસ્તબા ૮ :- મુંહ વગેરહ બંદ કરતે વક્ત યે દુઆ પઢ્યો, બિસ્મિલ્લાહિ વ અલા મિલ્લાતિ રસૂબિલ્લાહિ.

મસ્તબા ૯ :- મર જાનેકે બા'દ ઉસકે પાસ લોબાન વગેરહ કુછ ખૂસૂ લગા દી જામે ઓર હેઝ ઓર નિકાસવાલી ઓરત કિસકો નહાનેકી ઝરુસ્ત હો ઉસકે પાસ ન રહે.

મસ્તબા ૧૦ :- મર જાનેકે બા'દ જબ તક ઉસકો મુસલ ન દિયા જામે, ઉસકે પાસ ફરમાન મશ્હૂદ પઢના દુરસ્ત નહીં.

નેહલાનેકા બયાન

મસ્તબા ૧ :- જબ કફન-દફનકા સબ સામાન હો જામે ઓર નેહલાના ચાલો તો પેહલે કિસી તખ્ત યા બળે તખ્તેકો લોબાન યા અગરબત્તી વગેરહ ખૂસૂવાલી ચીઝકી પૂની દે દો, તીન બાર યા પાંચ બાર યા સાત બાર ચારે તરફ પૂની દેકર મુરદેકો ઉસપર સિટા દો ઓર કપલે ઉતાર હો ઓર કોઈ કપળા નાકસે લેકર ઝનૂ તક ઝલ દો કે ઇતના બદન છુપા રહે.

મસ્તબા ૨ :- અગર નહાનેકી કોઈ જગહ અલગ હે કે પાની કહીં અલગ બેહ જામેગા તો ખેર, નહીં તો તખ્તે નીચે ગળ્લા (ખાડો) ખુદવા હો કે સારા પાની ઉસીમે જમા' રહે. અગર ગળ્લા ન ખુદવાયા ઓર પાની સારે ઘરમે ફેલા, તબ ભી કોઈ મુનાહ નહીં. કેહનેકા મતલબ સિર્ફ ઇતના હે કે આને જાનેમે કિસીકો તકલીફ ન હો ઓર કોઈ કિસલકર ન ગિર પળે.

મસ્તબા ૩ :- નેહલાનેકા તરીકા યે હે કે પેહલે મુરદેકો ઇસ્તિન્જા કરા દો, લેકિન ઉસકી ચાનોં ઓર ઇસ્તિન્જેકી જગહ અપના હાથ મત લગાઓ, ઓર ઉસપર નિગાહ ભી ન ડાલો, બલે અપને હાથમે કોઈ કપળા લપેટ લો. ઓર જો કપળા નાકસે લેકર ઝાનૂ તક પળા હે, ઉસકે અંદર અંદર પુલાઓ. ફિર ઉસકો વુઝૂ કરાઓ, લેકિન ન ફુલ્લી કરાઓ, ન નાકમે પાની ઝાલો, ન ગદે તક હાથ પુલાઓ, પેહલે મુંહ પુલાઓ, ફિર હાથ કોહની સમેત, ફિર સરકા મસહ, ફિર ધોનું પેર ઓર તીન બાર રૂઈ તર કરકે હાંતોં ઓર મસોળોં પર ફેર દી જામે, ઓર નાકકે ધોનું સૂરાખોંમે ફેર દી જામે તો ભી જાઈઝ હે. ઓર અગર મુરદા નહાનેકી હાજતમે યા હેઝ ઓર નિકાસમે મર જામે તો ઈસ તરહસે મુંહ ઓર નાકમે પાની પહોંચાના ઝરૂરી હે, ઓર નાક ઓર મુંહ ઓર કાનોંમે રૂઈ ભર દો, તાકે વુઝૂ કરતે ઓર નેહલાતે વક્ત પાની ન જાને પામે. જબ વુઝૂ કરા મુકો

તો સરકો ગુલે ખીરૂંસે યા કિસી ઓર ચીજસે ફિરસે સાફ હો જાએ, જેસે બેસન યા ખસીસે મલકર ધોએ ઓર સાફ કરે, ફિર મુરદેકો બાઈ કરવટ પર લિટાકર બેરીકે પત્તે ડાલકર પકાયા હુવા હલ્કા ગરમ પાની ત્રીન બાર સરસે પેર તક ડાલે, યહાં તક કે બાઈ કરવટ તક પહોંચ જાએ, ફિર દાહની કરવટ પર લિટા દે. ઓર ઈસી તરહ સરસે પેર તક ત્રીન બાર ઈતના પાની ડાલે કે દાહની કરવટ તક પહોંચ જાએ, ઈસકે બા'દ મુરદેકો અપને બદનકી ટેક પર થોળા બિઠા દે ઓર ઈસકે પેટકો ધીરે ધીરે મલે ઓર દબા દે ઓર કુછ પાખાના નિકલે તો ઈસકો પૂંછકર ષો ડાલે, ઓર ગુસલમેં ઈસકે નિકલનેસે કુછ નુકસાન નહીં આયા, અભ ન દોહરાઓ. ઈસકે બા'દ ફિર ઈસકો બાઈ કરવટ પર લિટા દે ઓર કાફૂર પળા હુવા પાની સરસે પેર તક ત્રીન બાર ડાલે, ફિર સારા બદન કિસી કપલેસે પૂંછકરે કફના દો.

મસ્તબહા ૪ :- અગર બેરીકે પત્તે ડાલકર પકાયા હુવા પાની ન હો તો ચેહી સાદા હલ્કા ગરમ પાની કાફી હે. ઈસીસે ઈસી તરહ ત્રીન બાર નેહલા દે ઓર બહોત તેજ ગરમ પાનીસે મુરદેકો ન નેહલાઓ, ઓર નેહલાનેકા યે તરીકા જો બયાન હુવા હે સુન્નાત હે અગર કોઈ ઈસ તરહ ત્રીન બાર ન નેહલાએ, બલ્કે એક બાર સારે બદનકો ધો ડાલે, તબ લી ફર્જ અદા હો ગયા.

મસ્તબહા ૫ :- જબ મુરદેકો કફન પર રખ્યો તો સર પર ઈત્ર લગા દો. અગર મર્દ હો તો દાખ્લી (દાહી) પર લી ઈત્ર લગા દો, ફિર સર ઓર નાક ઓર દોનું હથેલી ઓર દોનું થુટનોં ઓર દોનું પાંવ પર કાફૂર મલ દો. કુછ લોગ કફનમેં ઈત્ર લગાતે હે ઓર ઈત્રકી ફુરેશી કાનમેં રખ દેતે હે યે સબ જહાલત હે. જિતના શરીરતમેં આયા હે ઈસે ઝિયાદહ મત કરો.

મસ્તબહા ૬ :- બાહોમેં કંધી ન કરો, નાપુન ન કાટો ઓર ન કહીકે બાલ કાટો. સબ ઈસી તરહ રેહને દો.

મસ્તબહા ૭ :- અગર કોઈ મર્દ મર ગયા ઓર મરદોમેં કોઈ નેહલાનેવાલા નહીં હે તો બીવીકે અલાવા ઓર કિસી ઓરતકો ઈસકા ગુસલ દેના જાઈજ નહીં હે, ચાહે મહરમ હી કયું ન હો. અગર બીવી લી ન હો તો ઈસકો તથમ્મુમ કરા દો, લેકિન ઈસકે બદનમેં હાથ ન લગાઓ, બલ્કે અપને હાથમેં પેહલે દસ્તાને (હાથકે મોઝે) પહેન લો, તબ તથમ્મુમ કરાઓ.

મસ્તબહા ૮ :- કિસીકા ખાવિંદ મર ગયા તો ઈસકી બીવીકો ઈસકા નેહલાના ઓર કફનાના દુરૂસ્ત હે, ઓર અગર બીવી મર જાએ તો ખાવિંદકો બદન છૂના ઓર હાથ લગાના દુરૂસ્ત નહીં. હાં, દેખ સકતા હે, ઓર કપલેકે ઉપરસે હાથ લગાના લી દુરૂસ્ત હે.

મસ્તબહા ૯ :- જો ઓરત હેઝ યા નિકાસસે હો, વો મુરદેકો ન નેહલાએ કે યે મકરૂહ ઓર મના' હે.

મરુમલા ૧૦ :- બેહતર યે હે કે કિસકા રિસ્તા ઝિમાદહ કરીમ હો વો નેહલાએ, અગર વો ન નેહલા શકે તો કોઈ દીનદાર નેક બીરત નેહલાએ.

મરુમલા ૧૧ :- અગર નેહલાનેમેં કોઈ એમ દેખે તો કિસીસે ન કહે, અગર ખુદા-ન-ખ્વાસ્તા મરનેસે ઉસકા ચેહરા બિગળ ગયા ઓર કાલા હો ગયા તો યે ભી ન કહે, ઓર બિલકુલ ઈસકા ચર્ચા ન કરે કે સબ નાજાઈજ હે. હાં, અગર વો ખુલ્લમ ખુલ્લા કોઈ ગુનાહ કરતી હો, જેસે નાખતી થી યા ગાને-બજાનેકા પેશા (ધંધા) કરતી થી, યા રંડી થી તો એસી બાતેં કેહ દેના દુરુસ્ત હે કે દુસરે લોગ એસી બાતોસે બર્ચે ઓર તીમા કરે.

કફનાનેકા બયાન

મરુમલા ૧ :- બીરત કો પાંચ કપલોમેં કફનાના દુરુસ્ત હે. એક કુરતા, દુસરે ઈઝાર, ત્રીસરે સર બંદ, ચોથે ચાદર, પાંચવેં સીના બંદ. ઈઝાર સરસે લેકર પાંચ તક હોના ચાહિયે, ઓર ચાદર ઉસે એક હાથ બળી હો. ઓર કુરતા-ચલેસે લેકર પાંચ તક હો, લેકિન ઉસમેં ન કલ્લી હો, ન આડતીન. ઓર સર બંદ ત્રીન હાથ લામ્બા ઓર સીના બંદ સીનેસે લેકર રાનોં તક ચોળા ઓર ઈતના લામ્બા હો કે બંદ હો જાએ.

મરુમલા ૨ :- અગર કોઈ પાંચ કપલોમેં ન કફનાએ, બલ્કે ત્રીન કપલે કફનામેં હે. એક ઈઝાર, દુસરે ચાદર, ત્રીસરે સર બંદ તો યે ભી દુરુસ્ત હે ઓર ઈતના કફન ભી કાફી હે. ઓર ત્રીન કપલોસે કમ દેના મકરૂહ ઓર ખુસ હે. હાં, અગર કોઈ મજાબૂરી ઓર લાચારી હો તો કમ દેના ભી દુરુસ્ત હે.

મરુમલા ૩ :- સીના બંદ અગર સીનાસે લેકર નાફ તક હો તબ ભી દુરુસ્ત હે, લેકિન રાનોં તક હોના ઝિમાદહ અમ્મકા હે.

મરુમલા ૪ :- પેહલે કફનકો ત્રીન બાર યા પાંચ બાર યા સાત બાર લોબાન વગેરહકી પૂની દે દો, તબ ઉસમેં મુરદેકો કફનાઓ.

મરુમલા ૫ :- કફનાનેકા તરીકા યે હે કે પેહલે ચાદર બિછાઓ, ફિર ઈઝાર, ઉસકે ઉપર કુરતા, ફિર મુરદેકો ઉસપર લે જાકર પેહલે કુરતા પહેનાઓ, ઓર સરકે બાલોંકે દો હિસ્સા કરકે કુરતેકે ઉપર સીને પર ડાલ દો. એક હિસ્સા દાહની તરફ ઓર એક બાઈ તરફ. ઉસકે બા'દ સર બંદ સર પર ઓર બાલોં પર ડાલ દો, ઉસકો ન બાંધો, ન લપેટો, ફિર ઈઝાર બંદ લપેટ દો, પેહલે બાઈ તરફ લપેટ દો ફિર દાહની તરફ. ઉસકે બા'દ સીના બંદ બાંધ દો, ફિર ચાદર લપેટો, પેહલે બાઈ તરફ ફિર દાહની તરફ, ફિર કિસી પજજી (કપલેકી પટ્ટી) સે પેર ઓર સરકી તરફ કફન બાંધ દો, ઓર એક બંદસે કમરકે પાસ ભી બાંધ દો કે રાસ્તેમેં કહીં ખુલ ન પળે.

મરુમલા ૬ :- સીના બંદકો અગર સર બંદકે બા'દ ઈઝાર લપેટનેસે પેહલે હી બાંધ દિયા તો યે ભી જાઈજ હે, ઓર સબ કફનોંકે ઉપરસે બાંધે તો ભી દુરુસ્ત હે.

મસ્તબલા ૭ :- જબ કફના ચુકી તો રૂપસત કરો કે મદ લોગ નમાઝ પઢકર દફના દે.

મસ્તબલા ૮ :- અગર ઓરતે જનાઝેકી નમાઝ પઢ લે તો ભી જાઈઝ હે. લેકિન ચૂંકે એસા મોકા' કભી નહીં હોતા, ઇસ લિયે હમ નમાઝે જનાઝહ ઓર દફનાનેકે મસ્તબલા બધાન નહીં કરતે.

મસ્તબલા ૯ :- કફનમેં યા કબરમેં અહદનામા યા અપને પીરકા શજરા યા ઓર કોઈ દુઆ રખના દુરસ્ત નહીં. ઇસી તરહ કફન પર યા સીના પર કાફૂરસે યા રોસનાઈસે કલિમા વગેરહ યા કોઈ ઓર દુઆ લિખના ભી દુરસ્ત નહીં. હાં, કા'બા શરીફકા મિલાક યા અપને પીરકા રૂમાલ વગેરહ કોઈ કપળા બરકતકે લિયે રખ દેના દુરસ્ત હે.

મસ્તબલા ૧૦ :- જો બચ્ચા જિન્દા પેદા હુવા, ફિર થોળી હી દેરમેં મર ગયા યા પેદા હોનેકે ફોરન બા'દ હી મર ગયા તો વો ભી ઇસી કાયદેસે નેહલા દિયા જાએ ઓર કફનાકે નમાઝ પઢી જાએ, ફિર દફન કર દિયા જાએ ઓર ઇસકા નામ ભી કુછ રખ્યા જાએ.

મસ્તબલા ૧૧ :- જો લગકા માં કે પેટસે મરા હી પેદા હુવા ઓર પેદા હોતે વક્ત જિન્દગીકી કોઈ નિશાની નહીં પાઈ ગઈ, ઇસકો ભી ઇસી તરહ નેહલાઓ, લેકિન કાયદેકે મુવાફિક કફન ન દો, બલ્કે કિસી એક કપળેમેં લપેટકર દફન કર દો. ઓર નામ ઇસકા ભી કુછ ન કુછ રખ દેના ચાહિયે.

મસ્તબલા ૧૨ :- અગર હમલ ગિર જાએ તો અગર બચ્ચેકે હાથ-પાંવ, મુંહ-નાક વગેરહ આ'ગ કુછ ન બને હોં તો ન નેહલાએ ઓર ન કફનાએ, કુછ ભી ન કરે, બલ્કે કિસી કપળેમેં લપેટકર એક ગળ્લા (ખાકો) ખોદકર માળ્લ દો. ઓર ઇસ બચ્ચેકે કુછ આ'ગ બન ગએ તો ઇસકા વોહી હુકમ હે જો મુરદા બચ્ચા પેદા હોનેકા હે યા'ની નામ રખ્યા જાએ ઓર નેહલા દિયા જાએ, લેકિન કાયદેકે મુવાફિક કફન ન દિયા જાએ, ન નમાઝ પઢી જાએ, બલ્કે કપળેમેં લપેટકર દફન કર દિયા જાએ.

મસ્તબલા ૧૩ :- લગકેકા સિર્ફ સર નિકલા, ઇસ વક્ત વો જિન્દા થા, ફિર મર ગયા તો ઇસકા વોહી હુકમ હે જો મુરદા પેદા હોનેકા હુકમ હે. હાં, અગર જિયાદહ હિસ્સા નિકલ આયા, ઇસકે બા'દ મરા તો એસા સમજેજે કે જિન્દા પેદા હુવા. ઓર અગર સરકી તરફસે પેદા હુવા તો સીને તક નિકલનેસે સમજેજે કે જિયાદહ હિસ્સા નિકલ આયા. ઓર અગર ઉલટા પેદા હુવા તો નાક તક નિકલના ચાહિયે.

મસ્તબલા ૧૪ :- અગર છોટી લગકી મર જાએ જો અભી જવાન નહીં હુઈ, લેકિન જવાનીકે કરીબ પહોંચ ગઈ હે તો ઇસકે કફનકે ભી વો પાંચ કપળે સુન્નાત હે જો જવાન ઓરતકે લિયે હે. અગર પાંચ કપળે ન દો, તીન હી કપળે દો તબ ભી કાફી હે કે જો હુકમ સયાની (બાલિગ) ઓરતકા હે, વોહી ફૂવારી ઓર છોટી લગકીકા ભી હુકમ હે, મગર સયાનીકે લિયે યે હુકમ તાકીદકે સાથ હે, ઓર કમ ઉંમરકે લિયે બેહતર હે.

મસ્મલા ૧૫ :- જો લગ્નકી બહોત છોટી હો, જવાનીકે કરીબ ભી ન પુછે હો, ઉસકે લિયે ભી બેહતર વે હે કે પાંચ કપલે દિયે જાએં ઓર દો કપલે દેના ભી દુસ્તા હે, એક ઇંઝાર, એક ચાદર.

મસ્મલા ૧૬ :- અગર કોઈ લગ્નકા મર જાએં ઓર ઉસકે નેહલાને ઓર કન્યાનેકી તુમકો ઝરૂરત પળે તો ઇસી તરકીબસે નેહલા દો જો ઉપર બયાન હો ચુકી, ઓર કન્યાનેકા ભી વે તરીકા હે જો તુમકો મા'લુમ હુવા. બસ ઇતના હી ફર્ક હે કે ઓરતકા કનન પાંચ કપલે હેં ઓર મર્દકા કનન ત્રીન કપલે. એક ચાદર, એક ઇંઝાર, એક ફુરતા.

મસ્મલા ૧૭ :- મર્દકે કનનમેં અગર દો હી કપલે હોં મા'ની ચાદર ઓર ઇંઝાર હો ઓર ફુરતા ન હો તબ ભી કુછ હરજ નહીં. દો કપલે ભી કાફી ફેં. ઓર દો સે કમ દેના મકરૂહ હે, લેકિન અગર કોઈ મજબૂરી હો તો મકરૂહ ભી નહીં.

મસ્મલા ૧૮ :- જો ચાદર જનાગેકે ઉપર મા'ની ચારપાઈ પર ડાલી જતી હે વો કનનમેં સામિલ નહીં હે. કનન સિર્ફ ઇતના હી હે જો હમને બયાન ક્રિયા.

મસ્મલા ૧૯ :- કિસ સહેરમેં કોઈ મરે વહીં ઉસકા કનન-દકન ક્રિયા જાએ, દુસરી જગહ લે જાના બેહતર નહીં હે. હાં, અગર કોઈ જગહ એસ-આપા એસ દૂર હો તો વહીં લે જાનેમેં કોઈ હરજ નહીં હે:

હેઝ ઓર ઇસ્તિલાઝકા બયાન

(અગર પબ્હાનેવાલા મર્દ હો તો ઇન મસ્મલોંકે ખૂદ ન પબ્હાએ, મા તો અપની બીવીકે વાસ્તેસે સમજાએ મા પબ્હાનેવાલીકો હિદાયત કર દે કે ઇન મસ્મલોંકો અપને આપ દેખ લે, ઓર અગર પબ્હાનેવાલા કમ ઉમ્મ લગ્નકા હો ઉસકો ભી ન પબ્હાએ, બહે હિદાયત કર દે કે બા'દકો દેખ લેના.)

મસ્મલા ૧ :- હર મહીનેમેં આમેકી રાહસે જો મા'મૂલી ખૂન આપા હે ઉસકો હેઝ (માહવારી) કેહતે હેં.

મસ્મલા ૨ :- કમસે કમ હેઝકી મુદત ત્રીન દિન ત્રીન રાત હે, ઓર ક્રિયાદહસે ક્રિયાદહ દસ દિન દસ રાત હે. કિસીકો ત્રીન દિન ત્રીન રાતસે કમ ખૂન આપા તો વો હેઝ નહીં હે, બહે ઇસ્તિલાઝ હે કે કિસી બીમારીકી વજહસે એસા હો ગયા હે. ઓર અગર દસ દિનસે ક્રિયાદહ ખૂન આપા હે તો કિતના દસ દિનસે ક્રિયાદહ આપા હે વો ભી ઇસ્તિલાઝ હે.

મસ્મલા ૩ :- અગર ત્રીન દિન તો હો મએ, લેકિન ત્રીન રાતેં નહીં હુઈ, જેસે જુઆ કી મુબહસે ખૂન આપા ઓર ઇતવારકી સામકે વક્ત મગરિબકે બા'દ બંદ હો ગયા તબ ભી વે હેઝ નહીં ઇસ્તિલાઝ હે. અગર ત્રીન દિન-રાતસે ઝરા ભી કમ હો તો વે હેઝ નહીં, જેસે જુઆકો સૂરજ નિકલતે વક્ત ખૂન આપા ઓર પીરકે દિન સૂરજ

નિકળનેસે ઝરા પેહલે બંદ હો ગયા તો યે હેઝ નહીં ઇસ્તિહાજા હે.

મસ્ખલા ૪ :- હેઝકી મુદતકે અંદર લાલ, પીલા, મટિયાલા, કાલા જો રંગ આમે સબ હેઝ હે. જબ તક ગદી બિલકુલ સફેદ ન દિખાઈ દે. ઓર જબ ગદી બિલકુલ સફેદ રહે, જેસી કે રખ્ખી ગઈ થી તો અબ હેઝસે પાક હો ગઈ.

મસ્ખલા ૫ :- નવ બરસસે પેહલે ઓર પચપન (૫૫) બરસકે બા'દ કિસીકો હેઝ નહીં આતા, ઇસ લિયે નવ બરસસે છોટી લગ્નકીકો જો ખૂન આમે વો હેઝ નહીં બલ્કે ઇસ્તિહાજા હે, ઓર અગર પચપન બરસકે બા'દ કુછ નિકલે, તો અગર ખૂન ખૂબ લાલ યા કાલા હો તો હેઝ હે. અગર પીલા યા હરા યા મટિયાલા રંગ હો તો હેઝ નહીં બલ્કે ઇસ્તિહાજા હે. હાં, અગર ઇસ ઓરતકો ઇસ ઉમરસે પેહલે ભી પીલા યા હરા યા મટિયાલા રંગ આતા થા તો પચપન બરસકે બા'દ ભી યે રંગ હેઝ સમજે જાએ, ઓર અગર આદતકે બિલાફ એસા હુવા તો હેઝ નહીં બલ્કે ઇસ્તિહાજા હે.

મસ્ખલા ૬ :- કિસીકો હમેશા તીન થા ચાર દિન ખૂન આતા થા, ફિર કિસી મહીનેમેં ઝિયાદહ આ ગયા, લેકિન દસ દિનસે ઝિયાદહ નહીં આયા યે સબ હેઝ હે, ઓર અગર દસ દિનસે ભી બબ્હ ગયા તો જિતને દિન પેહલેસે આદતકે હે, ઉતના તો હેઝ હે બાકી સબ ઇસ્તિહાજા હે. ઇસકી મિસાલ યે હે કે કિસીકો હમેશા તીન દિન હેઝ આનેકી આદત હે, લેકિન કિસી મહીનેમેં નવ દિન યા દસ દિન-ચાત ખૂન આયા તો યે સબ હેઝ હે, ઓર અગર દસ દિન ઓર ચાતસે એક લેહજા (પલ) ભી ઝિયાદહ ખૂન આમે તો વોહી તીન દિન હેઝ હે ઓર બાકી દિનોંકા સબ ઇસ્તિહાજા હે. ઇન દિનોંકી નમાઝે કમ પબ્હના વાજબ હે.

મસ્ખલા ૭ :- એક ઓરત હે જિસકી કોઈ આદત મુકરર તહીં હે, કભી ચાર દિન ખૂન આતા હે કભી સાત દિન, ઇસી તરહ બદલતા રેહતા હે. કભી દસ દિન ભી આ જાતા હે તો યે સબ હેઝ હે. એસી ઓરતકો અગર કભી દસ દિન-ચાત ખૂન આમે તો દેખો કે ઇસે પેહલે મહીનેમેં કિતને દિન હેઝ આયા થા, બસ ઉતને હી દિન હેઝકે હે ઓર બાકી સબ ઇસ્તિહાજા હે.

મસ્ખલા ૮ :- કિસીકો હમેશા ચાર દિન હેઝ આતા થા, ફિર એક મહીનેમેં પાંચ દિન ખૂન આયા, ઇસકે બા'દ દૂસરે મહીનેમેં પંદરહ દિન ખૂન આયા તો ઇન પંદરહ દિનોંમેં પાંચ દિન હેઝકે હે ઓર દસ દિન ઇસ્તિહાજા હે, ઓર પેહલી આદતકા એ'તિબાર ન કરેએ ઓર યે સમજેએ કે આદત બદલ ગઈ ઓર પાંચ દિનકી આદત હો ગઈ.

મસ્ખલા ૯ :- કિસીકો દસ દિનસે ઝિયાદહ ખૂન આયા ઓર ઇસકો અપની પેહલી આદત બિલકુલ યાદ નહીં કે પેહલે મહીનેમેં કિતને દિન ખૂન આયા થા તો ઇસકે મસ્ખલે બહોત બારીક હે, કિનકા સમજના મુશ્કિલ હે. ઓર એસા મોકા' ભી કમ આતા હે, ઇસ લિયે હમ ઇસકા હુકમ બયાન નહીં કરતે. અગર કભી ઝરૂરત પખે તો કિસી બબે આલિમસે પૂછ લેના ચાહિયે ઓર કિસી એસે વેસે મા'મૂહી મોલવીસે હરમિઝ ન પૂછે.

મસ્અલા ૧૦ :- કિસી લગ્નકીને પેહલે પહલ ખૂન દેખા તો અગર દસ દિન યા ઉસે કુછ કમ આએ સબ હેઝ હૈ, ઓર જો દસ દિનસે ઝિયાદહ આએ તો પૂરે દસ દિન હઝ હૈ, ઓર જિતના ઝિયાદહ હો વો સબ ઇસ્તિહાજા હૈ.

મસ્અલા ૧૧ :- કિસીને પેહલે પહલ ખૂન દેખા ઓર વો કિસી તરહ બંદ નહીં હુવા, કઈ મહીને તક બરાબર આતા રહા તો જિસ દિન ખૂન આયા હૈ ઉસ દિનસે લેકર દસ દિન-રાત હેઝ હૈ, ઇસકે બા'દ બીસ દિન ઇસ્તિહાજા હૈ. ઇસી તરહ બરાબર દસ દિન હેઝ ઓર બીસ દિન ઇસ્તિહાજા સમજા જાએગા.

મસ્અલા ૧૨ :- દો હેઝકે દરમિયાનમં પાક રેહનેકી મુદત કમસે કમ પંદરહ દિન હૈ ઓર ઝિયાદહકી કોઈ હદ નહીં. તો અગર કિસી વજહસે કિસીકો હેઝ આના બંદ હો જાએ તો જિતને મહીને તક ખૂન ન આએગા પાક રહેગી.

મસ્અલા ૧૩ :- અગર કિસીકો ત્રીન દિન ત્રીન રાત ખૂન આયા, ફિર પંદરહ દિન તક પાક રહી, ફિર ત્રીન દિન-રાત ખૂન આયા તો ત્રીન દિન પેહલેકે ઓર ત્રીન દિન યે જો પંદરહ દિનકે બા'દ હૈ હેઝકે હૈ ઓર બીચમં પંદરહ દિન પાકીકા ઝમાના હૈ.

મસ્અલા ૧૪ :- ઓર અગર એક યા દો દિન ખૂન આયા, ફિર પંદરહ દિન પાક રહી, ફિર એક યા દો દિન ખૂન આયા, તો બીચમં પંદરહ દિન તો પાકીકા ઝમાના હી હૈ, ઇધર-ઉધર એક યા દો દિન જો ખૂન આયા હૈ વો ભી હેઝ નહીં ઇસ્તિહાજા હૈ.

મસ્અલા ૧૫ :- અગર એક દિન યા કઈ દિન ખૂન આયા, ફિર પંદરહ દિનસે કમ પાક રહી હૈ, ઉસકા કુછ એ'તિબાર નહીં હૈ, બલ્કે યૂં સમજેંગે કે ગોયા અવ્વલસે આખિર તક બરાબર ખૂન જારી રહા, સો જિતને દિન હેઝ આનેકી આદત હો, ઉતને દિન તો હેઝકે હૈ, ઓર બાકી સબ ઇસ્તિહાજા હૈ. મિસાલ ઇસકી યે હૈ કે કિસીકો હર મહીનેકો પેહલી ઓર દૂસરી ઓર ત્રીસરી તારીખ હેઝ આનેકા મા'મૂલ હૈ, ફિર કિસી મહીનેમં એસા હુવા કે પેહલી તારીખકો ખૂન આયા, ફિર ચૌદહ દિન પાક રહી, ફિર એક દિન ખૂન આયા તો એસા સમજેંગે કે સોલહ દિન ગોયા બરાબર ખૂન આતા રહા તો ઉસમંસે ત્રીન દિન શુરૂ' કે તો હેઝકે હૈ, ઓર તેરહ દિન ઇસ્તિહાજા હૈ. ઓર અગર ચોથી-પાંચવીં-છઠ્ઠી તારીખ હેઝકી આદત થી તો યેહી તારીખે હેઝકી હૈ, ઓર ત્રીન દિન શુરૂ' કે ઓર દસ દિન બા'દકે ઇસ્તિહાજાકે હૈ. ઓર અગર ઇસકી કુછ આદત ન હો બલ્કે પેહલે પહલ ખૂન આયા હો તો દસ દિન હેઝ હૈ ઓર છ દિન ઇસ્તિહાજા હૈ.

મસ્અલા ૧૬ :- હમલ (ગર્ભ) કે ઝમાનેમં જો ખૂન આએ યે ભી હેઝ નહીં બલ્કે ઇસ્તિહાજા હૈ, ચાહે જિતને દિન આએ.

મસ્અલા ૧૭ :- બચ્ચા પૈદા હોનેકે વક્ત બચ્ચા નિકલનેસે પેહલે જો ખૂન આએ વો ભી ઇસ્તિહાજા હૈ, બલ્કે જબ તક બચ્ચા આધેસે ઝિયાદહ ન નિકલ આએ તબ તક જો ખૂન આએગા ઉસકો ઇસ્તિહાજા હી કહેંગે.

હેઝકે હુકમોંકા બયાન

મસ્અલા ૧ :- હેઝકે ઝમાનેમેં નમાઝ પઘ્હના ઓર રોઝ રખના દુરસ્ત નહીં, ઈતના કર્ક હે કે નમાઝ તો બિલકુલ મઝાફ હો જાતી હે, પાક હોનેકે બા'દ ભી ઉસકી કઝા વાજબ નહીં હોતી, લેકિન રોઝ મઝાફ નહીં હોતા, પાક હોનેકે બા'દ કઝા રખને પરમેંજે.

મસ્અલા ૨ :- અગર કર્ક નમાઝ પઘ્હતેમેં હેઝ આ ગયા તો વો નમાઝ ભી મઝાફ હો ગઈ. પાક હોનેકે બા'દ ઉસકી કઝા ન પઘ્હે. ઓર અગર નફલ યા સુન્નતમેં હેઝ આ ગયા તો ઉસકી કઝા પઘ્હની પબેગી, ઓર અગર આપે રોઝેકે બા'દ હેઝ આયા તો વો રોઝ ટૂટ ગયા. જબ પાક હો તો કઝા રખને, અગર નફલ રોઝેમેં હેઝ આ જાએ તો ઉસકી ભી કઝા રખને.

મસ્અલા ૩ :- અગર નમાઝકે આખિરી વક્તમેં હેઝ આયા ઓર અભી નમાઝ નહીં પઘ્હી હે તબ ભી મઝાફ હો ગઈ.

મસ્અલા ૪ :- હેઝકે ઝમાનેમેં મદદે પાસ રેહના યા'ની સોહબત કરના દુરસ્ત નહીં, ઓર સોહબતકે અલાવહ ઓર સબ બાર્તો દુરસ્ત હે. યા'ની સાથ ખાના-પીના, લેટના વગેરહ દુરસ્ત હે.

મસ્અલા ૫ :- કિસીકી આદત પાંચ દિનકી યા નવ દિનકી થી તો જિતને દિનકી આદત હો ઉતને હી દિન ખૂન આયા, ફિર બંદ હો ગયા તો જબ તક નહા ન લે તબ તક સોહબત કરના દુરસ્ત નહીં, ઓર અગર મુસલ ન કરે તો જબ એક નમાઝકા વક્ત ગુઝર જાએ કે એક નમાઝકી કઝા ઉસકે જિમ્મે વાજબ હો જાએ તબ સોહબત દુરસ્ત હે, ઈસ્સે પેહલે દુરસ્ત નહીં.

મસ્અલા ૬ :- અગર આદત પાંચ દિનકી થી ઓર ખૂન ચાર હી દિન આકર બંદ હો ગયા તો નહાકર નમાઝ પઘ્હના વાજબ હે, લેકિન જબ તક પાંચ દિન પૂરે ન હો જાએ તબ તક સોહબત કરના દુરસ્ત નહીં હે કે સાયદ ફિર ખૂન આ જાએ.

મસ્અલા ૭ :- ઓર અગર પૂરે દસ દિન ઓર દસ રાત હેઝ આયા તો જબસે ખૂન બંદ હો જાએ ઉસી વક્તસે સોહબત કરના દુરસ્ત હે, ચાહે નહા મુકી હો યા અભી ન નહાઈ હો.

મસ્અલા ૮ :- અગર એક યા દો દિન ખૂન આકર બંદ હો ગયા તો નહાના વાજબ નહીં હે, વુઝૂ કરકે નમાઝ પઘ્હે, લેકિન અભી સોહબત કરના દુરસ્ત નહીં હે. અગર પંદરહ દિન ગુઝરનેસે પેહલે ખૂન આ જાએ તો અબ મા'લૂમ હોના કે વો હેઝકા ઝમાના યા હિસાબસે જિતને દિન હેઝકે હોં ઉસકો હેઝ સમજે, ઓર અબ મુસલ કરકે નમાઝ પઘ્હે, ઓર અગર પૂરે પંદરહ દિન બીચમેં ગુઝર ગએ ઓર ખૂન નહીં આયા તો મા'લૂમ હુવા કે વો ઈસ્તિલાઝ યા, સો એક દિન યા દો દિન ખૂન આનેકી વજહસે જો નમાઝોં નહીં પઘ્હી, અબ ઉનકી કઝા પઘ્હના ચાહિયે.

મસ્મલા ૯ :- ત્રીન દિન હેઝ આનેકી આદત છે, લેકિન કિસી મહીનેમે એસા હુવા કે ત્રીન દિન પૂરે હો થુકે ઓર અભી ખૂન બંદ નહીં હુવા તો અભી ગુસલ ન કરે, ન નમાઝ પઢે. અગર પૂરે દસ દિન-રાત યા ઉસ્સે કમમે ખૂન બંદ હો જાએ તો ઈન સબ દિનોકી નમાઝે મઆફ હૈ, કુછ કઝા ન પઢના પહેગી, ઓર થું કહેંગે કે આદત બદલ ગઈ, ઈસ લિયે યે સબ દિન હેઝકે હોંગે. ઓર અગર આરહવે દિન ભી ખૂન આયા તો મા'લૂમ હુવા કે હેઝકે સિર્ફ ત્રીન હી દિન યે યે સબ ઇસ્તિખ્દાઝા હે. પસ આરહવે દિન નહાએ ઓર સાત દિનકી નમાઝે કઝા પઢે ઓર અબ નમાઝે ન હોયે.

મસ્મલા ૧૦ :- અગર દસ દિનસે કમ હેઝ આયા ઓર એસે વક્ત ખૂન બંદ હુવા કે નમાઝકા વક્ત બિલકુલ તંગ હે કે જલ્દી ઓર ફરતીસે નહા-ધો ડાલે તો નહાનેકે બા'દ બિલકુલ ઝરાસા વક્ત ભરેગા, કિસમે સિર્ફ એક બાર અલ્લાહુ અકબર કેહકર નિખત બાંધ સકતી હે, ઇસ્સે ઝિયાદહ કુછ નહીં પઢ સકતી, તબ ભી ઈસ વક્તકી નમાઝ વાજબ હો જાએગી ઓર કઝા પઢની પહેગી. ઓર અગર ઇસ્સે ભી કમ વક્ત હો તો વો નમાઝ મઆફ હે, ઈસકી કઝા પઢના વાજબ નહીં.

મસ્મલા ૧૧ :- ઓર અગર પૂરે દસ દિન-રાત હેઝ આયા ઓર એસે વક્ત બંદ હુવા કે બિલકુલ ઝરાસા બસ ઇતના વક્ત હે કે એક બાર અલ્લાહુ અકબર કેહ સકતી હે, ઇસ્સે ઝિયાદહ કુછ નહીં કેહ સકતી ઓર નહાનેકી ભી ગુંજાઈશ નહીં તો ભી નમાઝ વાજબ હો જાતી હે ઈસકી કઝા પઢના ચાહિયે.

મસ્મલા ૧૨ :- અગર રમઝાન શરીફમે દિનકો પાક હુઈ તો અબ પાક હોનેકે બા'દ કુછ ખાના-પીના દુરસ્ત નહીં હે. શામ તક રોઝેદારોંકી તરહસે રેહના વાજબ હે, લેકિન યે દિન રોઝેમે શુમાર ન હોગા, બલ્કે ઇસકી ભી કઝા રખની પહેગી.

મસ્મલા ૧૩ :- ઓર અગર રાતકો પાક હુઈ ઓર પૂરે દસ દિન-રાત હેઝ આયા હે તો અગર ઇતની ઝરા ભી રાત બાકી હો કિસમે એક બાર અલ્લાહુ અકબર ભી ન કેહ સકે તબ ભી સુબહકા રોઝા વાજબ હે, ઓર અગર દસ દિનસે કમ હેઝ આયા હે તો અગર ઇતની રાત બાકી હો કે ફરતીસે ગુસલ કર દેગી, લેકિન ગુસલકે બા'દ એક બાર ભી અલ્લાહુ અકબર ન કેહ પાએગી તો ભી સુબહકા રોઝા વાજબ હે. અગર ઇતની રાત તો થી લેકિન ગુસલ નહીં કિયા તો રોઝા ન તોડે, બલ્કે રોઝાકી નિખત કર લે ઓર સુબહકો નહા લે. ઓર જો ઇસ્સે ભી કમ રાત હો યા'ની ગુસલ ભી ન કર સકે તો સુબહકો રોઝા જાઈઝ નહીં હે, લેકિન દિનકો કુછ ખાના-પીનાભી દુરસ્ત નહીં હે, બલ્કે સાસ દિન રોઝેદારોંકી તરહ રહે, ફિર ઇસકી કઝા રખો.

મસ્મલા ૧૪ :- જબ ખૂન સૂરાખસે બાહિરકી ખાલમે નિકલ આએ તબસે હેઝ ચૂર' હો જાતા હે, ઈસ ખાલસે બાહિર ચાહે નિકલે યા ન નિકલે, ઇસકા કુછ એ'તિબાર નહીં હે. તો અગર કોઈ સૂરાખકે અંદર રૂઈ વગીરહ રખ લે, કિસસે ખૂન બાહિર ન નિકલને પાએ તો જબ તક સૂરાખકે અંદર હી અંદર ખૂન રહે ઓર બાહિરવાલી રૂઈ

વગેરહ પર ખૂનકા પબ્બા ન આએ તબ તક હેઝકા હુકમ ન લગાએંગે, અબ ખૂનકા પબ્બા બાહિરવાલી ખાલમેં આ જાએ યા રૂઈ વગેરહ ખીચકર બાહિર નિકાલ લે તબસે હેઝકા હિસાબ હોગા.

મસ્અલા ૧૫ :- પાક ઓરતને ફરજ (યોની-પેશાબકી જગહ) કે અંદરકે હિસ્સેમેં ગદી (કાગળ યા કપડેકી તેહ) રખ લી થી, જબ મુબલ હુઈ તો ઉસપર ખૂનકા પબ્બા દેખા તો જિસ વક્તસે પબ્બા દેખા હે ઈસી વક્તસે હેઝકા હુકમ લગા દેંગે.

ઈસ્તિહાજા ઓર મા'જૂર'કે હુકમોંકા બયાન

મસ્અલા ૧ :- ઈસ્તિહાજાકા હુકમ એસા હે જેસે કિસીકી નક્સીર ફૂટે ઓર બંદ ન હો, એસી ઓરત નમાઝ ભી પબ્બે ઓર રોઝા ભી રખ્ખે, કઝા ન કરની ચાહિયે, ઓર ઉસે સોહબત કરના ભી દુરૂસ્ત હે.

મસ્અલા ૨ :- જિસકો ઈસ્તિહાજા હો યા એસી નક્સીર ફૂટી હો કે કિસી તરહ બંદ નહીં હોતી યા કોઈ એસા ઝખમ હે કે બરાબર બેહતા રેહતા હે (યા'ની પીપ નિકલતા રેહતા હે) કોઈ ઘણી બેહના બંદ નહીં હોતા યા પેશાબકી બીમારી હે કે હર વક્ત કતરા આતા રેહતા હે, ઇતના વક્ત નહીં મિલતા કે તહારત (પાકી) સે નમાઝ પબ્બ સકે તો એસે શખ્સકો મા'જૂર કેહતે હે. ઈસકા હુકમ યે હે કે હર નમાઝકે વક્ત વુઝૂ કર લિયા કરે, જબ તક વો વક્ત રહેગા તબ તક ઉસકા વુઝૂ બાકી રહેગા. હાં, જિસ બીમારીમેં વો મુબતલા હે ઉસકે સિવા અગર કોઈ ઓર બાત એસી પાઈ જાએ જિસ્સે વુઝૂ ટૂટ જાતા હે તો વુઝૂ જાતા રહેગા, ઓર ફિરસે કરના પળેગા. ઉસકી મિસાલ યે હે કે એક ઓરતકો ઈસ્તિહાજા હુવા ઓર ઉસને ઝોહરકે વક્ત વુઝૂ કર લિયા તો જબ તક ઝોહરકા વક્ત રહેગા, ઈસ્તિહાજાકે ખૂનકી વજહસે ઉસકા વુઝૂ ન ટૂટેગા. હાં, અગર પાખાના-પેશાબ ગઈ યા સૂઈ યુબ ગઈ ઉસે ખૂન નિકલ પળા તો વુઝૂ જાતા રહા, ફિર વુઝૂ કરે. જબ યે વક્ત ચલા ગયા, દૂસરી નમાઝકા વક્ત આ ગયા તો અબ દૂસરે વક્ત દૂસરા વુઝૂ કરના ચાહિયે. ઈસી તરહ હર નમાઝકે વક્ત વુઝૂ કર લિયા કરે, ઓર ઈસ વુઝૂસે ફર્જ, નફલ જો નમાઝ ચાહે પબ્બે.

મસ્અલા ૩ :- અગર ફજરકે વક્ત વુઝૂ કિયા તો સૂરજ નિકલનેકે બા'દ ઉસ વુઝૂસે નમાઝ નહીં પબ્બ સકતી, દૂસરા વુઝૂ કરના ચાહિયે. ઓર જબ સૂરજ નિકલનેકે બા'દ વુઝૂ કિયા તો ઉસ વુઝૂસે ઝોહરકી નમાઝ પબ્બના દુરૂસ્ત હે, ઝોહરકે વક્ત નયા વુઝૂ કરનેકી ઝરૂરત નહીં હે. જબ અસરકા વક્ત આએગા તબ વુઝૂ કરના પળેગા. હાં, અગર કિસી ઓર વજહસે વુઝૂ ટૂટ જાએ તો યે ઓર બાત હે.

મસ્અલા ૪ :- કિસીકે એસા ઝખમ યા કે હર દમ (ખૂન) બહા કરતા યા, ઉસને

૧. શરીઅતમેં મા'જૂર ઉસે કેહતે હે જો કિસી શરઈ ઉઝર (બહાના) કી વજહસે કોઈ ઝરૂરી કામ ન કર સકે.

વુઝુ ક્રિયા, ફિર દૂસરા ઝખમ પેદા હો ગયા ઓર બેહને લગા તો વુઝુ ટૂટ ગયા, ફિરસે વુઝુ કરે.

મસ્અલા ૫ :- આદમી મા'ઝૂર જબ બનતા હે ઓર યે હુકમ ઉસ વક્ત લગ્યો હે કે પૂરા એક વક્ત ઈસી તરહ ગુઝર જાએ કે ખૂન બરાબર બહા કરે ઓર ઇતના ભી વક્ત ન મિલે કે ઉસ વક્તકી નમાઝ પાકીસે પબ્લ સકે. અગર ઇતના વક્ત મિલ ગયા કે ઉસમે પાકીસે નમાઝ પબ્લ સકતી હે તો ઉસકો મા'ઝૂર ન કહેંગે ઓર જો હુકમ અભી બયાન હુવા હે ઉસપર ન લગ્યોંગે. હાં, જબ પૂરા એક વક્ત ઈસી તરહ ગુઝર ગયા કે ઉસકો પાકીસે નમાઝ પબ્લનેકા મોકા' નહીં મિલા તો વો મા'ઝૂર હો ગઈ. અબ ઇસકા વોહી હુકમ હે કે હર વક્ત નયા વુઝુ કર લિયા કરે, ફિર જબ દૂસરા વક્ત આએ તો ઉસમે હર વક્ત ખૂનકા બેહના જાર્ત નહીં હે, બલ્કે વક્ત ભરમે અગર એક બાર ભી ખૂન આ જાયા કરે ઓર સારે વક્ત બંદ રહે તો ભી મા'ઝૂર બની રહેગી. હાં, અગર ઇસકે બા'દ એક પૂરા વક્ત એસા ગુઝર જાએ જિસમે ખૂન બિલકુલ ન આએ તો અબ મા'ઝૂર નહીં રહી. અબ ઇસકા હુકમ યે હે કે જિતની બાર ખૂન નિકલે વુઝુ ટૂટ જાએગા, ખૂન અછી તરહ સમજા લો.

મસ્અલા ૬ :- ઝોહરકા વક્ત કુછ હો લિયા થા તખ ઝખમ વગેરહકા ખૂન બેહના શુરૂ' હુવા તો આખિરી વક્ત તકકા ઇન્તિઝાર કરે. અગર બંદ હો જાએ તો ખેર, નહીં તો વુઝુ કરકે નમાઝ પબ્લ હે. ફિર અગર અસરકે પૂરે વક્તમે ઈસી તરહ બહા ક્રિયા કે નમાઝ પબ્લનેકી દુરસ્ત ન મિલી તો અબ અસરકા વક્ત ગુઝરનેકે બા'દ મા'ઝૂર હોનેકા હુકમ લગા દેંગે. ઓર અગર અસરકે વક્તકે અંદરહી અંદર બંદ હો ગયા તો વો મા'ઝૂર નહીં હે, જો નમાઝે ઇતને વક્તમે પબ્લી હે વો સબ દુરસ્ત નહીં હુઈ, ફિરસે પબ્લે.

મસ્અલા ૭ :- એસી મા'ઝૂર ઓરતને પેશાબ-પાખાના યા હવાકે નિકલનેકી વજહસે વુઝુ ક્રિયા, ઓર જિસ વક્ત વુઝુ ક્રિયા થા ઉસ વક્ત ખૂન બંદ થા, જબ વુઝુ કર ચુકી તો ખૂન આયા તો ઇસ ખૂનકે નિકલનેસે વુઝુ ટૂટ જાએગા. હાં જો વુઝુ નક્સીર વગેરહકે સબબ ક્રિયા હે, ખાસ વો વુઝુ નક્સીરકી વજહસે નહીં ટૂટતા.

મસ્અલા ૮ :- અગર યે ખૂન વગેરહ કપડે પર લગ જાએ તો દેખો, અગર એસા હો કે નમાઝ ખતમ કરનેસે પેહલે હી ફિર લગ જાએગા તો ઉસકા ધોના વાજબ નહીં હે, ઓર અગર યે મા'હૂમ હો કે ઇતની જલ્દી ન ભરેગા, બલ્કે નમાઝ પાકીસે અદા હો જાએગી તો ધો ડાલના વાજબ હે, અગર એક રૂપિયેકે બરાબર હો તો બગેર ધોએ નમાઝ ન હોગી.

નિફાસકા બયાન

મસ્અલા ૧ :- બચ્ચા પેદા હોનેકે બા'દ આગેકી રાહસે જો ખૂન આતા હે ઉસકો નિફાસ કેહતે હે. ઝિયાદહસે ઝિયાદહ નિફાસકે ચાલીસ દિન હે ઓર કમકી કોઈ હદ

નહીં. અગર કિસીકો એક-આધ ઘણી ખૂન આકર બંદ હો જાએ તો યે ભી નિકાસ હે.

મસ્ખલા ૨ :- અગર બચ્ચા પેદા હોનેકે બા'દ કિસીકો બિલકુલ ખૂન ન આએ તબ ભી જનનેકે બા'દ નહાના વાજબ હે.

મસ્ખલા ૩ :- આપેસે ઝિયાદહ બચ્ચા નિકલ આયા, લેકિન અભી પૂરા નહીં નિકલા, ઉસ વકત જો ખૂન આએ વો ભી નિકાસ હે. અગર આપેસે કમ નિકલા થા ઉસ વકત ખૂન નિકલા તો વો ઈસ્તિહાજા હે. અગર હોશ ઔર હવાસ બાકી હો તો ઉસ વકત ભી નમાઝ પબ્લે નહીં તો ગુનેહગાર હોગી. ન હો સકે તો ઈશ્વારે હી સે પબ્લે કઝા ન કરે. લેકિન અગર નમાઝ પબ્લેનેસે બચ્ચેકે જાએ' હો જાનેકા કર હો તો નમાઝ ન પબ્લે.

મસ્ખલા ૪ :- કિસીકા હમલ ગિર ગયા તો બચ્ચેકા એક-આધ ઉઝવ બન ગયા હો તો ગિરનેકે બા'દ જો ખૂન આએ વો ભી નિકાસ હે. અગર બિલકુલ નહીં બના બસ ગોશ્ત હી ગોશ્ત હે તો યે નિકાસ નહીં. પસ અગર વો ખૂન હેઝ બન સકે તો હેઝ હે ઔર અગર હેઝ ભી ન બન સકે, મિસાલકે તોર પર ત્રીન દિનસે કમ આએ થા પાકીકા જમાના અભી પૂરે પંદરહ દિન નહીં હુવા તો વો ઈસ્તિહાજા હે.

મસ્ખલા ૫ :- અગર ખૂન ચાલીસ દિનસે બબ્લ ગયા તો અગર પેહલે પહલ યે બચ્ચા થા તો ચાલીસ દિન નિકાસકે હે, ઔર જિતના ઝિયાદહ હે વો ઈસ્તિહાજા હે. પસ ચાલીસ દિનકે બા'દ નહા ડાલે ઔર નમાઝ પબ્લના શુરૂ' કરે. ખૂન બંદ હોનેકા ઈન્તિઝાર ન કરે. ઔર અગર યે પેહલા બચ્ચા નહીં, બહકે ઇસ્સે પેહલે જન ચુકી હે ઔર ઉસકી આદત ચા'લૂમ હે કે ઇતને દિન નિકાસ આતા હે તો જિતને દિન નિકાસકી આદત હો ઇતને દિન નિકાસકે હે ઔર જો ઇસ્સે ઝિયાદહ હે વો ઈસ્તિહાજા હે.

મસ્ખલા ૬ :- કિસીકી આદત ત્રીસ દિન નિકાસ આનેકી હે, લેકિન ત્રીસ દિન ગુઝર ગએ ઔર અભી ખૂન બંદ નહીં હુવા તો અભી ન નહાએ. અગર પૂરે ચાલીસ દિન પર ખૂન બંદ હો ગયા તો યે સબ નિકાસ હે, ઔર અગર ચાલીસ દિનસે ઝિયાદહ હો જાએ તો સિર્ફ ત્રીસ દિન નિકાસકે હે ઔર બાકી સબ ઈસ્તિહાજા હે. ઇસ લિયે અબ ફોરન ગુસલ કર ડાલે, ઔર દસ દિનકી નમાઝે કઝા કરે.

મસ્ખલા ૭ :- અગર ચાલીસ દિનસે પેહલે નિકાસકા ખૂન બંદ હો જાએ તો ફોરન ગુસલ કરકે નમાઝ પબ્લના શુરૂ' કરે. ઔર અગર ગુસલ નુકસાન કરે તો તથમ્મુમ કરકે નમાઝ શુરૂ' કરે, હરમિઝ કોઈ નમાઝ કઝા ન હોને દે.

મસ્ખલા ૮ :- નિકાસર્થે ભી નમાઝ બિલકુલ મમાફ હે, ઔર રોઝા મમાફ નહીં, બહકે ઉસકી કઝા રખની ચાહિયે. ઔર રોઝા ઔર નમાઝ ઔર સોહબત કરનેકે યહાં ભી વોહી મસ્ખલે હે જો ઉપર બયાન હો ચુકે હે.

મસ્ખલા ૯ :- અગર છ મહીનેકે અંદર અંદર આગે પીછે દો બચ્ચે હો તો નિકાસકી મુદત પેહલે બચ્ચેસે લી જાએગી. અગર દૂસરા બચ્ચા દસ-બીસ દિન 'ા દો એક મહીનેકે બા'દ હો તો દૂસરે બચ્ચેસે નિકાસકા હિસાબ ન કરેંગે.

નિકાસ ઓર હેઝ વગેરહકે હુકમોંકા બયાન

મસ્અલા ૧ :- જો ઓરત હેઝસે હો યા નિકાસસે હો ઓર જિસ પર નહાના વાજબ હો, ઉસકો મસ્જિદમેં જાના ઓર કા'બા શરીફકા તવાફુ કરના ઓર કલામ મજહદકા પઘ્હના ઓર કલામ મજહદકા છૂના દુરસ્ત નહીં. હાં, અગર કલામ મજહદ જુઝદાના' મેં યા રૂમાલમેં લપેટા હો યા ઉસપર કપજે વગેરહકી ચોલી ચપ્પી હુઇ હો ઓર જિલ્લકે સાથ સિલી હુઇ ન હો, બલકે અલગ હો કે ઉતારનેસે અલગ હો સકે તો ઈસ હાલમેં કુરઆન મજહદકા છૂના ઓર ઉઠાના દુરસ્ત હે.

મસ્અલા ૨ :- જિસકા વુઝૂ ન હો ઉસકો ભી કલામ મજહદકા છૂના દુરસ્ત નહીં, હાં ઝબાની પઘ્હના દુરસ્ત હે.

મસ્અલા ૩ :- જિસ રૂપિયે યા પૈસેમેં યા તશતરીમેં યા તા'વીઝમેં યા કિસી ઓર ચીઝ પર કુરઆન શરીફકી કોઇ આયત લિખ્ની હો ઉસકો ભી છૂના ઈન લોગોંકે લિયે દુરસ્ત નહીં. હાં અગર કિસી થેલી યા બરતન વગેરહમેં રખ્ખે હો તો ઉસ થેલી ઓર બરતનકો છૂના ઓર ઉઠાના દુરસ્ત હે.

મસ્અલા ૪ :- કુરતેકે દામન ઓર દોપટ્ટેકે આંચલસે (કિનારેસે) ભી કુરઆન મજહદકા પકળના ઓર ઉઠાના દુરસ્ત નહીં, હાં અગર બદનસે અલગ કોઇ કપજા હો જેસે રૂમાલ વગેરહ ઉસે પકળકર ઉઠાના જાઈઝ હે.

મસ્અલા ૫ :- અગર પૂરી આયત ન પઘ્હે, બલકે આયતકા ઝરાસા લફઝ યા આધી આયત પઘ્હે તો દુરસ્ત હે, લેકિન યે આધી આયત ઈતની ન હો કે કિસી છોટીસી આયતકે બરાબર હો જાએ.

મસ્અલા ૬ :- અગર અલ્લહમ્મુ કી પૂરી સૂરત દુઆકી નિખ્યતસે પઘ્હે ઓર દુઆમેં જો કુરઆન કરીમમેં આઇ હેં ઉનકો દુઆકી નિખ્યતસે પઘ્હે, તિલાવતકે ઈરાદેસે ન પઘ્હે તો દુરસ્ત હે, ઈસમેં કુછ ગુનાહ નહીં હે જેસે યે દુઆ -

રબ્બના આતિના ફિદુન્યા હસનતંવ્ય ફિલ્માબિરતિ હસનતંવ્ય કિના અઝાબન્નાર.

તર્જુમા :- 'હમારે રબ હમેં દુનિયામેં ભી ભલાઈ દે ઓર આબિરતમેં ભી ભલાઈ દે ઓર હમેં આગે અઝાબસે બચા.'

ઓર યે દુઆ રબ્બના લા તુઆબિઝના ઈન્નસીના ઓ અખ્લઅના રબ્બના વલા તહમિલ અલેના ઈસરનુ કમા હમલ્લહુ અલલ્લઝી-ન મિન્ કબ્લિના રબ્બના વલા તુહમિલ્ના મા લા તાક્ત લના બિહી વમ્મુ અન્ના વઝિર લના વહ્મના અન્ત મોલાના ફન્સુના અલલ્કીમિલ્કાફિરીન.

૧. ચારોં તરફ પૂખના, હજકી એક ખાસ રસમ.

૨. વો કપજા જિસમેં કુરઆન મજહદ લપેટકર રખ્ખા જાએ.

તર્જુમા :- 'હમારે રબ ! હમસે અગર બૂલ યા કોઈ ખતા હો જાએ તો હમેં પકળના નહીં. હમારે રબ ! હમ પર વો બોજ ન ડાલ, હમમેં ઉસે બરદાશત કરનેકી તાકત નહીં હે, હમસે દરગુઝર કરના, હમેં બખ્શ દે, હમ પર રહમ કરમા, તૂહી હમારા મોલા (માલિક) હે, હમેં કાફિર કોમકે મુકાબલેમેં ગાલિબ કરમા.'

યા ઔર કોઈ દુઆ જો કુરઆન શરીફમેં આઈ હો. દુઆકી નિયમતસે સબકા પઞ્હના દુરુસ્ત હે.

મસ્અલા ૭ :- દુઆએ કુનૂત' કા પઞ્હના ભી દુરુસ્ત હે.

મસ્અલા ૮ :- અગર કોઈ ઔરત લગકિયોંકો કુરઆન શરીફ પઞ્હાતી હો તો એસી હાલતમેં હિજજે' લગવાના દુરુસ્ત હે. ઔર રવાં પઞ્હાતે વકત પૂરી આયત ન પઢે, બહે એક-એક, દો-દો લફઝં બા'દ યાંમ તોડ દે ઔર કાટ કાટકર આયતકો રવાં ફેલાએ.

મસ્અલા ૯ :- કલિમા ઔર દુરુદ શરીફકા પઞ્હના, અલ્લાહ તઆલાકા નામ લેના, ઇસ્તિઝ્કાર પઞ્હના (યા'ની અસ્તઝિરુલ્લાહ કેહના) યા ઔર કોઈ વર્ગીકા પઞ્હના જેસે લા હીલ વલા કુવ્વત ઈલ્લા બિલ્લાહિલ્ અલિયિહિલ્ અઝીમ.

'નહીં હે કોઈ મલબા ઔર તાકત, મગર ઉસ બુતુર્ગ ઔર બરતર ખુદાકે લિયે.' પઞ્હના મના' નહીં હે, યે સબ દુરુસ્ત હે.

મસ્અલા ૧૦ :- હેઝકે ઝમાનેમેં મુસ્તહબ હે કે નમાઝકે વકત લુઝૂ કરકે કિસી પાક જગહ યોળી દેર બેઠકર કુછ અલ્લાહ અલ્લાહ કર લિયા કરે, તાકે નમાઝકી આદત છૂટ ન જાએ, ઔર પાક હોનેકે બા'દ નમાઝસે જી ઘબરાએ નહીં.

મસ્અલા ૧૧ :- કિસીકો નહાનેકી ઝરુરત થી ઔર અભી નહાને ન પાઈ થી કે હેઝ આ ગયા તો અબ ઉસપર નહાના વાજબ નહીં, બહે જબ હેઝસે પાક હો તબ નહાએ. એક હી ગુસલ ફોનૂં બાતોંકી તરફસે હો જાએગા.

બાકિયહ મસ્અલા સફા ૮૨ કા

નજાસતકે પાક કરનેકા બયાન

મસ્અલા ૧૭ :- બદનમેં યા કપલેમેં મની લગકર સૂખ ગઈ હો તો ખુરચકર ખૂબ મલ ડાલનેસે પાક હો જાએગા, ઔર અગર અભી સૂખી ન હો તો સિર્ફ ધોનેસે પાક હોગા, લેકિન અગર કિસીને પેશાબ કરકે ઇસ્તિન્જા નહીં કિયા થા એસે વકત મની નિકલી તો યે મલનેસે પાક ન હોગા, ઉસકો ધોના ચાહિયે.

બાકિયહ મસ્અલા સફા ૮૮ કા

નમાઝકા બયાન

મસ્અલા ૧ :- કિસીકે લગકા પેદા હો રહા હે, લેકિન અભી સબ નહીં નિકલા,

૧. યે દુઆ જો વિગ્રહી નમાઝમેં પઢી જાતી હે ઇસકા બયાન આગે આએગા.

૨. ઇસ્તિન્જા કરના

કુછ બાહિર નિકલા હે ઓર કુછ નહીં નિકલા. એસે વકત ભી અગર હોશ ઓર હવાસ બાકી હોં તો નમાઝ પઞ્હના કર્જ હે, કઝા કર દેના દુરુસ્ત નહીં. હાં, અગર નમાઝ પઞ્હનેસે બચેકી જાનકા ડર હો તો નમાઝકા કઝા કર દેના દુરુસ્ત હે. લેકિન ઈન સબકો ફિર જલ્દી કઝા પઞ્હ લેના ચાહિયે.

જવાન હોનેકા બયાન

મસ્અલા ૧ :- જબ કિસી લગ્નકીકો હેઝ આ ગયા યા અભી તક કોઈ હેઝ તો નહીં આયા, લેકિન ઉસકે પેટ રેહ ગયા યા પેટ ભી નહીં રહ્યા, લેકિન સપને (ખવાબ) મેં મર્દસે સોહબત કરાતે દેખા ઓર ઉસે મઝા આયા ઓર મની નિકલ આઈ, ઈન તીન્હો શકલોંમેં યે જવાન હો ગઈ. રોઝ, નમાઝ વગેરહ શરીઅતકે સબ હુકમ-અહકામ ઉસપર લગાએ જાએંગે. અગર ઈન તીનોં બાતોંમેંસે કોઈ બાત નહીં પાઈ ગઈ, લેકિન ઉસકી ઉમ્મ પૂરે પદરહ બરસકી હો ચુકી હે તબ ભી યે જવાન સમઝી જાએગી, ઓર જો હુકમ જવાનોં પર લગાએ જાતે હેં અબ ઉસપર લગાએ જાએંગે.

મસ્અલા ૨ :- જવાન હોનેકો શરીઅતમેં બાલિગ હોના કેહતે હેં. નવ બરસસે પેહલે કોઈ ઓરત જવાન નહીં હો સકતી. અગર ઉસકો ખૂન ભી આએ તો વો હેઝ નહીં હે, કિસકા હુકમ ઉપર બયાન હો ચુકા હે.

✱ દૂસરા હિસ્સા ખતમ હુવા ✱

وَأَمَّا نَسْتَنْتِ نَسْتَنْتِ حَفَّتِ شَمَمٌ
وَأَمَّا نَسْتَنْتِ نَسْتَنْتِ حَفَّتِ شَمَمٌ

નેક બીબિયું ફરમાં બરદાર હું, ખ્યાલ રખનેવાલી હું
પીઠ પીછે અલ્લાહ તઆલાહી હિફાઝતસે

નુરાની

બેહિશ્તી ઝેવર મુકમ્મલ

તીસરા હિસ્સા

اصلي بهشتی زیور

ઇસકે સબ હિસ્સાંમેં ઓરતોંકી તમામ ઝરૂરિયાત, અકાઈદ
ઓર મસાઈલ, અખ્લાક ઓર મઆશરતકે આદાબ ઓર
ઓલાદકી તરબિયત વગેરહ બયાન કિયે ગએ હું

★ મુસન્નિફ ★

હકીમુલ ઉમ્મત મોલાના અશરફ એલી સાહબ ધાનવી (રહ.)

★ લિખ્યાંતર ★

(મોલવી) મુલેમાન મજાદરી

પ્રકાશક

નુરાની કુતુબખાના

મુ.પો. છાપી (બનાસકાંઠા)

પીન - ૩૮૫૨૧૦

બેદિશ્તી ઝેવરકા તીસરા હિસ્સા

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

બિસ્મિલ્લા હિરરુમા નિરરહીમ

રોઝેકા બયાન

હદીસ શરીફમેં રોઝેકા બળા સવાબ આયા હે. ઓર અલ્લાહ તઆલાહે નઝદીક રોઝેદારકા બળા દરજા હે. ખ્યારે નબી (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા હે કે જિસને રમઝાનહે રોઝે સિર્ફ અલ્લાહ તઆલાહે વાસ્તે સવાબ સમઝકર રખ્ખે તો ઉસકે સબ અગલે પિછલે ગુનાહ બખ્શા દિયે જાએગે. ઓર ખ્યારે નબી (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા હે કે રોઝેદારકે મુંહકી બદબૂ અલ્લાહ તઆલાહે નઝદીક મુશકકી ખૂશ્બૂસે ઝિયાદહ ખ્યારી હે. કિયામતકે દિન રોઝેકા બહોત ઝિયાદહ સવાબ મિલેગા.

રિવાયત હે કે રોઝેદારકે વાસ્તે કિયામતકે દિન અશકે તલે (નીચે) દસ્તરખ્વાન ચુના જાએગા. વો લોગ ઉસપર બેઠકર ખાના ખાએગે ઓર સબ લોગ અભી હિસાબ હી મેં ફંસે હોંગે. ઉસપર વો લોગ કહેંગે કે યે લોગ કેસે હૈં કે ખાના ખા-પી રહે હૈં ઓર હમ અભી હિસાબહીમેં ફંસે હૈં. ઉનકો જવાબ મિલેગા કે યે લોગ રોઝે રખ્ખા કરતે થે ઓર તુમ લોગ રોઝે નહીં રખતે થે.

યે રોઝા ભી દીને ઇસ્લામકા બળા રૂકન (સુતૂન) હે. જો કોઈ રમઝાનકે રોઝે ન રખ્ખેગા બળા ગુનાહ હોગા. ઓર ઉસકા દીન (પર્મ) કમઝોર હો જાએગા.

મસ્અલા ૧ :- રમઝાન શરીફકે રોઝે હર મુસલમાન પર જો પાગલ ઓર ના-બાલિગ ન હો ફર્જ હૈં, જબ તક કોઈ ઉઝર ન હો રોઝા છોળના ફુરસત નહીં હે. ઓર અગર કોઈ રોઝાકી નઝર (મન્નત) કરે તો નઝર કર લેનેસે રોઝા ફર્જ હો જાતા હે. ઓર કઝા ઓર કફકારા* કે રોઝે ભી ફર્જ હે. ઇસકે અલાવા ઓર સબ રોઝે નફલ હૈં, રખ્ખે તો સવાબ હે ન રખ્ખે તો ગુનાહ નહીં. હાં, ઇદ ઓર બકરી ઇદકે દિન ઓર બકરી ઇદકે ખા'દ તીન દિન રોઝેકા રખના હરામ હે.

મસ્અલા ૨ :- જબસે ફજરકી નમાઝકા વક્ત શૂરૂ* હોતા હે, ઉસ વક્તસે લેકર સૂરજ ડૂબને તક રોઝેકી નિયમતસે સબ ખાના-પીના છોળ દે ઓર મદકે સાથ સોએ ભી

૧. કિસી ઘરઈ મજબૂરીસે જો રોઝે છૂટ જાએ વો કઝા કેલલાતે હૈં, ઓર સજા (પ્રાયશ્ચિત) કે તોર પર જો રોઝે ઝરૂરી હોતે હૈં વો કફકારા કેલલાતે હૈં.

નહીં, શરીરમાં ઈસકો રોજા કેહતે હે.

મસ્અલા ૩ :- ઝખાનસે નિચ્ચત કરના ઔર કુછ કેહના ઝરૂરી નહીં હે, બલકે દિલમેં યે ધ્યાન હે કે આજ મેરા રોજા હે. ઔર દિન ભર ન કુછ ખાયા ન પિયા, ન હમબિસ્તાર કુઈ તો ઉસકા રોજા હો ગયા, ઔર અગર કોઈ ઝખાનસે કેહ દે યા અલ્લાહ! મેં તેરા કલ રોજા રખ્મૂંગી યા અરબીમેં કેહ દે 'વ બિસૌધિ અહિન્ન-વૈતુ' તો ભી કુછ હરજ નહીં યે ભી બેહતર હે.

મસ્અલા ૪ :- અગર કિસીને દિન ભર ન કુછ ખાયા ઔર ન પિયા, સુબહસે જામ તક ભૂખી-ખ્યાસી રહી, લેકિન દિલમેં રોજાકા ઈરાદા ન યા, બલકે ભૂખ ન લગી યા કિસી ઔર વજહસે કુછ ખાને-પીનેકી નોબત નહીં આઈ તો ઉસકા રોજા નહીં સુવા. અગર દિલમેં રોજાકા ઈરાદા કર લેતી તો રોજા હો જાતા.

મસ્અલા ૫ :- શરીરમાંસે રોજાકા વક્ત સુબહે સાદિકસે શુરૂ' હોતા હે, ઈસ લિયે જબ તક સુબહ ન હો ખાના-પીના વગેરહ સબ કુછ જરૂર હે. કુછ ઔરતેં પિછલે વક્તકી સેહરી ખાકર નિચ્ચત કી. દુઆ પબ્હકર લેટ રેહતી હે ઔર યે સમજતી હે કે અબ નિચ્ચત કર લેનેકે બા'દ કુછ ખાના-પીના ન ચાહિયે, યે ગલત ખ્યાલ હે. જબ તક સુબહ ન હો બરાબર ખાતી-પીતી રહે, ચાહે નિચ્ચત કર ચુકી હો યા અભી ન કી હો.

રમઝાન શરીફકે રોઝેકા બયાન

મસ્અલા ૧ :- રમઝાન શરીફકે રોઝેકી અગર રાતસે નિચ્ચત કરે તો ભી ફર્જ અદા હો જાતા હે, ઔર અગર રાતકો રોજા રખનેકા ઈરાદા ન યા, બલકે સુબહ હો ગઈ તબ ભી યે હી ખ્યાલ રહ્યા કે મેં આજકા રોજા ન રખ્મૂંગી, ફિર દિન ચળ્હે ખ્યાલ આ ગયા કે ફર્જ છોજ દેના બુરી બાત હે, ઈસ લિયે અબ રોજાકી નિચ્ચત કર લી તબ ભી રોજા હો ગયા, લેકિન સુબહકો ખા-પી ચુકી હો તો અબ નિચ્ચત નહીં કર સકતી.

મસ્અલા ૨ :- અગર કુછ ખાયા પિયા ન હો તો દિનકે હીક દોપહરસે એક ઘંટા પેહલે રમઝાન શરીફકે રોઝેકી નિચ્ચત કર લેના દુરસ્ત હે.

મસ્અલા ૩ :- રમઝાન શરીફકે રોઝેમેં બસ ઈતની નિચ્ચત કર લેના કાફી હે કે આજ મેરા રોજા હે યા રાતકો ઈતના સોચ લે કે કલ મેરા રોજા હે, બસ ઈતની નિચ્ચતસે રમઝાનકા રોજા અદા હો જાએગા. અગર નિચ્ચતમેં ખાસ યે બાત ન આઈ હો કે રમઝાન શરીફકા રોજા હે યા ફર્જ રોજા હે તબ ભી રોજા હો જાએગા.

મસ્અલા ૪ :- રમઝાનકે મહીનેમેં અગર કિસીને યે નિચ્ચત કી કે મેં કલ નફલકા રોજા રખ્મૂંગી, રમઝાનકા રોજા ન રખ્મૂંગી, બલકે ઈસ રોઝેકી ફિર કઝા રખ્મૂંગી તબ ભી રમઝાન હીકા રોજા હોગા, નફલી રોજા ન હોગા.

મસ્અલા ૫ :- પિછલે રમઝાનકા રોજા કઝા હો ગયા યા ઔર પૂરા સાલ ગુઝર ગયા, અબ તક ઉસ્કી કઝા નહીં રખ્મી, ફિર જબ રમઝાનકા મહીના આ ગયા તો ઉસ્કી

કઝાકી નિયતસે રોઝા રખ્યા, તબ ભી રમઝાન હી કા રોઝા હોગા, ઔર કઝાકા રોઝા ન હોગા. કઝાકા રોઝા રમઝાનકે બા'દ રખ્ખે.

મસ્અલા ૬ :- કિસીને નઝર (મન્નાત) માની થી કે અગર મેરા ફલાં કામ હો જાએ તો મેં અલ્લાહ તઆલાકે દો રોઝે યા એક રોઝા રખ્ખૂંઝી, ફિર જબ રમઝાકા મહીન્ના આયા તો ઉસને ઉસી નઝરકે રોઝે રખનેકી નિયત કી, રમઝાનકે રોઝેકી નિયત નહીં કી, તબ ભી રમઝાન હી કા રોઝા હુવા, નઝરકા રોઝા અદા નહીં હુવા. નઝરકે રોઝે રમઝાનકે બા'દ ફિર રખ્ખે. સબકા ખુલાસા યે હુવા કે રમઝાનકે મહીનેમેં જબ કિસી રોઝેકી નિયત કરેઝી તો રમઝાન હી કા રોઝા હોગા, કોઈ ઔર રોઝા નહીં હોગા.

મસ્અલા ૭ :- શા'બાનકી ૨૯ વીં તારીખકો અગર રમઝાન શરીફકા ચાંદ નિકલ આએ તો સુબહકા રોઝા રખ્ખો, ઔર ન નિકલે યા આસમાન પર અબર (બાદલ) હો ઔર ચાંદ ન દિખાઈ દે તો સુબહકા રોઝા ન રખ્ખો. હદીસ શરીફમેં ઇસ્સે મન્ના' કિયા ગયા હે, બહે શા'બાનકે તીસ દિન પૂરે કરકે રમઝાનકે રોઝે શુરૂ' કરે.

મસ્અલા ૮ :- ૨૯ વીં તારીખકો બાદલકી વજહસે રમઝાન શરીફકા ચાંદ નહીં દિખાઈ દિયા તો સુબહકો નફલી રોઝા ભી ન રખ્ખો, હાં અગર એસા ઇતિફાક આયા કે હમેશા પીર (સોમવાર) ઔર જુમે'રાત યા ઔર કિસી મુકર્રર દિનકા રોઝા રખ્ખા કરતી થી ઔર કલ યેહી દિન હે તો નફલકી નિયતસે સુબહકો રોઝા રખ્ખ લેના બેહતર હે, ફિર અગર કહીંસે ચાંદકી ખબર આ ગઈ તો ઇસ નફલ રોઝેસે રમઝાનકા ફર્જ અદા હો ગયા, અબ ઉસકી કઝા ન રખ્ખે.

મસ્અલા ૯ :- બદલીકી વજહસે ૨૯ વીં તારીખકો રમઝાનકા ચાંદ દિખાઈ નહીં દિયા તો દોપહરસે એક ઘંટા પેહલે તક કુછ ન ખાઓ ન પિયો, અગર કહીંસે ખબર આ જાએ તો અબ રોઝાકી નિયત કર લો, ઔર અગર ખબર ન આએ તો ખાઓ પિયો.

મસ્અલા ૧૦ :- ૨૯ વીં તારીખકો ચાંદ નહીં હુવા તો યે ખ્યાલ ન કરો કે કલકા દિન રમઝાનકા તો હે નહીં, લાઓ મેરે ઝિમ્મે જો પાર (મુઝિક્તા) સાલકા એક રોઝા કઝા હે, ઇસકી કઝા હી રખ લૂં યા કોઈ નઝર માની થી ઉસકા રોઝા રખ લૂં. ઉસ દિન કઝાકા રોઝા ઔર કફરકેકા રોઝા ઔર નઝરકા રોઝા રખના ભી મકરૂહ હે, કોઈ રોઝા ન રખના ચાહિયે. અગર કઝા યા નઝરકા રોઝા રખ લિયા, ફિર કહીંસે ચાંદકી ખબર આ ગઈ તો ભી રમઝાન હી કા રોઝા અદા હો ગયા, કઝા ઔર નઝરકા રોઝા ફિરસે રખ્ખે. ઔર અગર ખબર નહીં આઈ તો જિસ રોઝેકી નિયત કી થી વોહી અદા હો ગયા.

ચાંદ દેખનેકા બયાન

મસ્અલા ૧ :- અગર આસમાન પર બાદલ હે યા ગઈ હે, ઇસ વજહસે રમઝાનકા ચાંદ નઝર નહીં આયા, લેકિન એક દીનદાર પરહેઝગાર સચ્ચે આદમીને

આકર ગવાહી દી કે મેને રમઝાનકા ચાંદ દેખા હે તો ચાંદકા સુબુત હો ગયા, ચાહે વો મર્દ હો યા ઓરત.

મસ્અલા ૨ :- અગર બાદલકી વજહસે ઇંદકા ચાંદ ન દિખાઈ દિયા તો એક આદમીકી ગવાહીકા એ'તિબાર નહીં હે, ચાહે જિતના બજા એ'તિબારવાલા આદમી હો, મલ્કે દો એ'તિબારવાલે ઓર પરહેઝગાર મર્દ યા એક દીનદાર મર્દ ઓર દો દીનદાર ઓરતોં અપને ચાંદકી ગવાહી દેં તબ ચાંદકા સુબુત હોગા, વરન્થા અગર ચાર ઓરતોં અપને ચાંદ દેખનેકી ગવાહી દેં તો ભી કબૂલ નહીં હે.

મસ્અલા ૩ :- જો આદમી દીનકા પાબંદ નહીં, બરાબર મુનાહ કરતા રેહતા હે જેસે નમાઝ નહીં પઞ્જતા યા રોઝા નહીં રખતા યા ઝૂક બોલા કરતા હે યા ઓર કોઈ મુનાહ કરતા હે, શરીઅતકી પાબંદી નહીં કરતા તો શરીઅતમેં ઇસકી બાતકા કુછ એ'તિબાર નહીં હે, ચાહે જિતની કસમેં ખાકર બયાન કરે, બલ્કે એસે અગર દો-ત્રીન આદમી હોં ઇસકા ભી એ'તિબાર નહીં.

મસ્અલા ૪ :- યે મશહૂર બાત હે કે કિસ દિન રજબકી ચોથી તારીખ હોતી હે ઇસ દિન રમઝાનકી પેલ્હી હોતી હે. શરીઅતમેં ઇસકા કોઈ એ'તિબાર નહીં હે, અગર ચાંદ ન હો તો રોઝા ન રખના ચાહિયે.

મસ્અલા ૫ :- ચાંદ દેખકર યે કેહના કે બહોત બજા હે, કલકા મા'લૂમ હોતા હે યે બુરી બાત હે. હદીસમેં આપા હે કે કિયામતકી નિશાની હે, જબ કિયામત નઝદીક હોગી તો લોગ એસા કહા કરેંગે. પુલાસા યે હે કે ચાંદકે બજે-છોટે હોનેકા ભી એ'તિબાર ન કરો, ન હિંદુઓંકી ઇસ બાતકા એ'તિબાર કરો કે આજ દૂજ હે, આજ ઝરર ચાંદ હે, શરીઅતસે યે બેકારકી બાતે હેં.

મસ્અલા ૬ :- અગર આસમાન બિલકુલ સાફ હો તો દો ચાર આદમીઓંકે કેહને ઓર ગવાહી દેનેસે ભી ચાંદ સાબિત ન હોગા, ચાંદ રમઝાનકા હો યા ઇંદકા. હાં અગર ઇતની કસરતસે લોગ અપના ચાંદ દેખના બયાન કરે કે દિલ ગવાહી દેને લગે કે સબકે સબ બાત બનાકર નહીં આએ, ઇતને લોગોંકા ઝૂકા હોના કિસી તરહ નહીં હો સકતા તબ સાબિત હોગા.

મસ્અલા ૭ :- શહેરમેં યે ખબર પસહૂર હે કે કલ ચાંદ હો ગયા, બહોત લોગોંને દેખા, બહોત ઢૂંકા, તલાશ કિયા, લેકિન ફિર ભી કોઈ એસા આદમી નહીં મિલા, કિસને ખૂદ ચાંદ દેખા હો તો એસી ખબરકા કુછ એ'તિબાર નહીં હે.

મસ્અલા ૮ :- કિસીને રમઝાન શરીફકા ચાંદ અકેલે દેખા, અલાવા ઇસકે શહેર ભરમેં કિસીને નહીં દેખા, લેકિન યે શરીઅતકા પાબંદ નહીં હે તો ઇસકી ગવાહીસે શહેરવાલે તો રોઝા ન રખ્ખે, લેકિન વો ખૂદ રોઝા રખ્ખે ઓર અગર ઇસ અકેલે દેખનેવાલેને તીસ રોઝે પૂરે કર લિયે, લેકિન અભી ઇંદકા ચાંદ નહીં દિખાઈ દિયા તો ૩૧ વાં રોઝા રખ્ખે ઓર શહેરવાલોંકે સાથ ઇંદ કરે.

મસ્તબલા ૯ :- અગર કિસીને ઇંદકા ચાંદ અકેલે દેખા, ઇસ લિયે ઇસકી ગવાહીકા શરીઅતને એ'તિબાર નહીં ક્રિયા તો ઇસ દેખનેવાલે આદમીકો ભીં ઇંદ કરના દુરસ્ત નહીં હે. સુબહકો રોઝા રખે ઓર અપને ચાંદ દેખનેકા એ'તિબાર ન કરે ઓર રોઝા ન તોડે.

કઝા રોઝેકા બયાન

મસ્તબલા ૧ :- હેઝકી વજહસે યા ઓર કિસી વજહસે જો રોઝે જાતે રહે હોં, રમઝાનકે બા'દ જહાં તક જહી હો સકે ઇનાકી કઝા રખ લે, દેર ન કરે, બે-વજહ કઝા રખનેમેં દેર લગાના મુનાહ હે.

મસ્તબલા ૨ :- રોઝેકી કઝામેં દિન-તારીખ મુકરર કરકે કઝાકી નિમ્મત કરના કે કલાની તારીખકે રોઝેકી કઝા રખતી હું. યે ઝરૂરી નહીં હે, બલકે જિતને રોઝે કઝા હોં ઇતને હી રોઝે રખ લેને ચાહિયે. હાં અગર દો રમઝાનકે કુછ કુછ રોઝે કઝા હો ગએ, ઇસ લિયે દોનું સાલકે રોઝોંકી કઝા હે તો સાલકા મુકરર કરના ઝરૂરી હે યા'ની ઇસ તરહ નિમ્મત કરે કે કલાને સાલકે રોઝેકી કઝા રખતી હું.

મસ્તબલા ૩ :- કઝા રોઝેમેં રાતસે નિમ્મત કરના ઝરૂરી હે. અગર સુબહ હો જાનેકે બા'દ નિમ્મત કી તો કઝા સહીહ ન હોગી, બલકે યે રોઝા નફલ હો ગયા, કઝાકા રોઝા ફિરસે રખે.

મસ્તબલા ૪ :- કફકારેકે રોઝેકા ભી યેહી હુકમ હે કે રાતસે નિમ્મત કરના ચાહિયે, અગર સુબહ હોનેકે બા'દ નિમ્મત કી તો કફકારેકા રોઝા સહીહ નહીં હુવા.

મસ્તબલા ૫ :- જિતને રોઝે કઝા હો ગએ હોં, ચાહે સબકો એક દમસે રખ લે, ચાહે થોવે થોવે કરકે રખે, દોનું બાતે દુરસ્ત હે.

મસ્તબલા ૬ :- અગર રમઝાનકે રોઝે અભી કઝા નહીં રખે, ઓર દુસરા રમઝાન આ ગયા તો ખેર, અબ રમઝાનકે અઢા રોઝે રખે, ઓર ઇંદકે બા'દ કઝા રખે, લેકિન ઇતની દેર કરના બુરી બાત હે.

મસ્તબલા ૭ :- રમઝાનકે મહીનેમેં દિનકો બેહોશ હો ગઈ, ઓર એક દિનસે ઝિયાદહ બેહોશ રહી તો સિર્ફ હો દિનકે રોઝે કઝા રખે. જિસ દિન બેહોશ હુઈ ઇસ એક દિનકી કઝા વાકામ નહીં હે, ક્યૂંકે ઇસ દિનકા રોઝા નિમ્મતકી વજહસે દુરસ્ત હો ગયા. હાં અગર ઇસ દિન રોઝેસે ન થી યા ઇસ દિન હલકમેં કોઈ દવા ચલી ગઈ ઓર વો હલકસે ઉતર ગઈ તો ઇસ દિનકી કઝા ભી વાકામ હે.

મસ્તબલા ૮ :- ઓર અગર રાતકો બેહોશ હુઈ હો તમ ભી જિસ રાતકો બેહોશ હુઈ, ઇસ એક દિનકી કઝા વાકામ નહીં હે, બાકી ઓર જિતને દિન બેહોશ રહી સબકી કઝા વાકામ હે. હાં અગર ઇસ રાતકો સુબહકા રોઝા રખનેકી નિમ્મત ન થી, યા સુબહકો કોઈ દવા હલકમેં ડાલી ગઈ તો ઇસ દિનકા રોઝાભી કઝા રખે.

મસ્તબા ૯ :- અગર સારે રમજાન ભર બેહોશ રહે તબ ભી કજા રખના ચાહિયે. યે ન સમજે કે સબ રોજે મઆફ હો ગયે. હાં અગર જુનૂન (પાગલપન) હો ગયા ઓર પૂરે રમજાન ભર દીવાની રહી તો ઉસ રમજાનકે કિસી રોજેકી કજા વાલખ નહીં. ઓર અગર રમજાન શરીફકે મહીનેમે કિસી દિન જુનૂન જાતા રહ્યા, ઓર અકલ કિમને હો ગઈ તો અબ રોજે રખને શુરૂ કરે ઓર જિતને રોજે જુનૂનમે ગયે હે ઉનાકી કજા ભી રખે.

નઝર (મન્નત) કે રોજેકા બયાન

મસ્તબા ૧ :- જબ કોઈ નઝર માને તો ઉસકા પૂરા કરના વાલખ હે, અગર ન રખેગી તો ગુનેહગાર હોગી.

મસ્તબા ૨ :- નઝર હો તરહ કી હે. એક તો યે કે દિન-તારીખ તથ કરકે નઝર માની કે યા અલ્લાહ ! અગર આજ કલાં કામ હો જાએ તો કલ હી તેરા રોઝા રખ્મુંગી, યા મું કલા કે યા અલ્લાહ ! અગર મેરી કલાની મુરાદ પૂરી હો જાએ તો પરસૂ જુમ્આ કે દિન રોઝા રખ્મુંગી. એસી નઝરમે અગર રાતસે રોઝાકી નિયત કરે તો ભી ફૂરસત હે, ઓર અગર રાતસે નિયત ન કી હો દોપરહસે એક ઘંટા પેહલે પેહલે નિયત કરે યે ભી ફૂરસત હે, નઝર અદા હો જાએગી.

મસ્તબા ૩ :- જુમ્આકે દિન રોઝા રખનેકી નઝર માની ઓર જબ જુમ્આ અથવા તો બસ ઇતની નિયત કર લી કે આજ મેરા રોઝા હે. યે મુકરર નહીં કિયા કે નઝરકા હે યા નફલકા, સિર્ફ નફલકી નિયત કર લી તબ ભી નઝરકા રોઝા અદા હો ગયા. હાં અગર ઉસ જુમ્આકો કજા રોઝા રખ લિયા ઓર નઝરકા રોઝા રખના યાદ ન રહ્યા યા યાદ તો યા મગર જાન બૂઝકર કજાકા રોઝા રખ્યા તો નઝરકા રોઝા અદા ન હોગા, બલકે કજાકા રોઝા હો જાએગા, નઝરકા રોઝા ફિર રખે.

મસ્તબા ૪ :- ઓર દૂસરી નઝર યે હે કે દિન-તારીખ તથ કરકે નઝર નહીં માની, બસ ઇતના હી કહા કે યા અલ્લાહ ! અગર મેરા કલાં કામ હો જાએ તો એક રોઝા રખ્મુંગી યા કિસીકા નામ નહીં લિયા, વેસે હી કેલ દિયા કે પાંચ રોજે રખ્મુંગી, એસી નઝરમે રાતસે નિયત કરના શર્ત હે, અગર સુબહ હો જાનેકે બા'દ નિયત કી તો નઝરકા રોઝા નહીં ફલા. બલકે યે રોઝા નફલ રોઝા હો ગયા.

નફલ રોજેકા બયાન

મસ્તબા ૧ :- નફલ રોજેકી નિયત અગર યે તથ કરકે કરે કે યે નફલકા રોઝા રખતી હું તો ભી સહીહ હે, ઓર અગર સિર્ફ ઇતની નિયત કરે કે યે રોઝા રખતી હું તબ ભી સહીહ હે.

મસ્તબા ૨ :- દોપહરસે એક ઘંટા પેહલે તક નફલકી નિયત કર લેના દુસ્ત છે તો અગર દસ બજે તક, ચિસાલકે તોર પર રોજા રખનેકા ઇરાદા નહીં થા, લેકિન અબી તક કુછ ખાયા-પિયા નહીં, ફિર જુ મેં આ ગયા ઔર રોજા રખ લિયા તો ભી દુસ્ત છે.

મસ્તબા ૩ :- રમઝાન શરીફકે મહીનેકે સિવા કિસ દિન ચાહે નફલકા રોજા રખ્ખે, જિતને જિયાદહ રખ્ખેગી જિયાદહ સવાબ પાએગી. હાં રમઝાન ઇંદકે દિન ઔર બકરી ઇંદકી દસવીં, આરહવીં ઔર બારહવીં-તેરહવીં સાલ ભરમેં સિર્ફ પાંચ દિન રોજે રખના હરામ છે, ઉસકે સિવા સબ રોજે દુસ્ત હૈં.

મસ્તબા ૪ :- અગર કોઈ શખ્સ ઇંદકે દિન રોજા રખનેકી મન્નત માને, તખ ભી ઉસ દિનકા રોજા દુસ્ત નહીં, ઉસકે બદલે કિસી ઔર દિન રખ લે.

મસ્તબા ૫ :- અગર કિસીને યે મન્નત માની કે મેં પૂરે સાલકે રોજે રખ્ખૂગી, સાલમેં કિસી દિનકા રોજા ભી ન છોજૂંગી તખ ભી યે પાંચ રોજે ન રખ્ખે, બાકી સબ રખ લે, ફિર ઉન પાંચો રોજોંકી કઝા રખ લે.

મસ્તબા ૬ :- નફલકા રોજા નિયત કરનેસે વાજબ હો જાતા છે, સો અગર સુબહકો યે નિયત કી કે આજ મેરા રોજા છે, ફિર ઉસકે બા'દ તોડ દિયા તો અબ ઉસકી કઝા રખ્ખે.

મસ્તબા ૭ :- કિસીને રાતકો ઇરાદા કિયા કે મેં કલ રોજા રખ્ખૂંગી, લેકિન ફિર સુબહ હોનેસે પેહલે ઇરાદા બદલ ગયા ઔર રોજા નહીં રખ્યા તો કઝા વાજબ નહીં.

મસ્તબા ૮ :- બગેર શીહરકી ઇજાઝતકે નફલ રોજા રખના દુસ્ત નહીં, અગર બગેર ઉસકી ઇજાઝતકે રખ લિયા તો ઉસકે તોડવાનેસે તોડ દેના દુસ્ત છે. ફિર જખ વો કહે તખ ઉસકી કઝા રખ્ખે.

મસ્તબા ૯ :- કિસીકે ઘર મેહમાન ગઈ યા કિસીને દા'વત કર દી ઔર ખાના ન ખાનેસે ઉસકા જુ બુરા હોગા, દિલ ટૂટેગા તો ઉસકે લિયે નફલી રોજા તોડ દેના દુસ્ત છે, ઔર મેહમાનકી ખાતિરસે ઘરવાલેકો ભી તોડ દેના દુસ્ત છે.

મસ્તબા ૧૦ :- કિસીને ઇંદકે દિન નફલી રોજા રખ લિયા ઔર નિયત કર લી તખ ભી તોડ દે ઔર ઉસકી કઝા રખના વાજબ નહીં.

મસ્તબા ૧૧ :- મુહર્રમકી દસવીં તારીખકો રોજા રખના મુસ્તહબ છે. હદીસ શરીફમેં આયા છે કે જો કોઈ યે રોજા રખ્ખે, ઉસકે ગુઝરે હુએ એક સાલકે ગુનાહ મમાફ હો જાતે હૈં.

મસ્તબા ૧૨ :- ઇસી તરહ બકરી ઇંદકી નવીં તારીખ રોજા રખનેકા ભી બજા સવાબ છે. ઇસે એક સાલકે અગલે ઔર એક સાલકે પિછલે ગુનાહ મમાફ હો જાતે હૈં, ઔર અગર મુઝ' ચાંદસે નવીં તક બરાબર રોજા રખ્ખે તો બહોત હી બેહતર છે.

મસ્તબા ૧૩ :- સબે બરાતકી પંદરહવીં ઔર ઇંદુલ ફિત્રકે બા'દકે ૭ દિન

નફલ રોજા રખનેકા ભી ઓર નફલ રોજોંસે ઝિયાદહ સવાબ હે.

મસ્તબલા ૧૪ :- અગર હર મહીનેકી તેરહવી, ચૌદહવી ઓર પંદરહવી ત્રીન દિનકા રોજા રખ લિયા કરે તો ગોયા ઉસને સાલ ભર બરાબર રોજે રખ્ખે. હુઝૂર (સ.અ.વ.) યે ત્રીન રોજે રખ્ખા કરતે થે, એસે હી હર પીર ઓર જુમે'રાતકે દિન ભી રોજા રખ્ખા કરતે થે. અગર કોઈ હિમ્મત કરે તો ઉંનકા ભી બહોત સવાબ હે.

જિન ચીઝોંસે રોજા નહીં ટૂટતા ઓર જિન ચીઝોંસે ટૂટ જાતા હે ઓર કઝા યા કફીરા લાઝિમ આતા હે ઉંનકા બયાન

મસ્તબલા ૧ :- અગર રોજેદાર ભૂલકર કુછ ખા લે યા પી લે યા ભૂલેસે ખાવિંદસે હમબિસ્તર હો જાએ તો ઉસકા રોજા નહીં ગયા. અગર ભૂલકર પેટ ભર ભી ખા-પી લે તબ ભી રોજા નહીં ટૂટતા. ઓર અગર ભૂલકર કંઈ બાર ખા-પી લિયા તબ ભી રોજા નહીં ગયા.

મસ્તબલા ૨ :- એક શખ્સકો ભૂલકર કુછ ખાંતે ઓર પીતે દેખા તો વો અગર ઇતના તાકતવાલા હે કે રોજેસે ઝિયાદહ તકલીફ નહીં હોતી તો રોજા યાદ દિલાના વાજબ હે, ઓર અગર કોઈ બે-તાકત હો કે રોજેસે તકલીફ હોતી હે તો ઉસકો યાદ ન દિલાએ, ખાને દે.

મસ્તબલા ૩ :- દિનકો સો ગઈ ઓર એસા ખ્યાલ (સપના) દેખા, જિસ્સે નહાનેકી ઝરૂરત હો ગઈ તો રોજા નહીં ટૂટા.

મસ્તબલા ૪ :- દિનકો સુરમા લગાના, તેલ લગાના, ખૂશ્ખૂ સુંધના ફુરૂસત હે, ઇસે રોજેમેં કુછ નુકસાન નહીં આતા, યાહે જિસ વક્ત હો, બલકે અગર સુરમા લગાનેકે બા'દ થૂકમેં યા રેંટમેં સુરમેકા રંગ દિખાઈ દે તો ભી રોજા નહીં ગયા ન મકરૂહ હુવા.

મસ્તબલા ૫ :- મર્દ ઓરતકા સાથ લેટના, હાથ લગાના, ખ્યાર કર લેના યે સબ ફુરૂસત હે, લેકિન અગર જવાનીકા ઇતના જોશ હો કે ઇંન બાતોંસે સોહબત કરનેકા કર હો તો એસા ન કરના ચાહિયે, મકરૂહ હે.

મસ્તબલા ૬ :- હલકકે અંદર મખ્ખી ચલી ગઈ યા આપ હી આપ ખુવા ચલા ગયા યા ગઈ ગુબારે ચલા ગયા તો રોજા નહીં ગયા, હાં અગર જાન બૂઝકર એસા કિયા તો રોજા જાતા રહા.

મસ્તબલા ૭ :- લોબાન વગેરહ કોઈ ધુની સુલગાઈ, ફિર ઉસકો અપને પાસ રખકર સુંધા તો રોજા જાતા રહા. ઇસી તરહ બુક્કા પીનેસે ભી રોજા જાતા રહા, હાં ઇસ ખુવેકે સિવા ઇંન કેવલા, ગુલાબ, ફૂલ વગેરહ ઓર ખૂશ્ખૂકા સુંધના જિસમેં ધુવાં ન હો ફુરૂસત હે.

મસ્મલા ૮ :- દાંતોંમે ગોરતકા રેશા અટકા હુવા થા યા ડલીકા ખળા (સોપારીકા ટુકળા) વગેરહ કોઈ ઔર ચીઝ થી, ઉસકો ખિલાલસે નિકાલકર ખા ગઈ, લેકિન મુંહસે બાહિર નહીં નિકાલ્યા યા આપ હી આપ હલકમેં ચલી ગઈ તો દેખો, અગર ચનેસે કમ હે તખ તો રોઝા નહીં ગયા, ઔર અગર ચનેકે બરાબર યા ઉસે ઝિયાદહ હો તો જાતા રહ્યા હાં અગર મુંહસે બાહિર નિકાલ લિયા થા ફિર ઉસકે બા'દ નિગલ ગઈ તો હર હાલમેં રોઝા ટૂટ ગયા, ચાહે વો ચીઝ ચનેકે બરાબર હો યા ઉસે ભી કમ હો, દોનુંકા એક હી હુકમ હે.

મસ્મલા ૯ :- થૂક નિગલનેસે રોઝા નહીં જાતા, ચાહે જિતના હો.

મસ્મલા ૧૦ :- અગર પાન ખાકર ખૂબ કુલ્હી-ઝરઝરા કરેકે મુંહ સાફ કર લિયા, લેકિન થૂકકી સુરખી નહીં ગઈ તો ઈસકા કુછ હરજ નહીં, રોઝા હો ગયા.

મસ્મલા ૧૧ :- રાતકો નહાનેકી ઝરૂરત હુઈ, મગર ગુસલ નહીં કિયા, દિનકો નહાઈ તખ ભી રોઝા હો ગયા, બલકે અગર દિન ભર ન નહાએ તખ ભી રોઝા નહીં જાતા, હાં ઈસકા મુનાહ અલગ હોગા.

મસ્મલા ૧૨ :- નાકકો ઇતને ઝોરસે સુડક લિયા કે હલકમેં ચલી ગઈ તો રોઝા નહીં ટૂટતા. ઈસી તરહ મુંહકી રાલ સુડકે નિગલ જાનેસે રોઝા નહીં જાતા.

મસ્મલા ૧૩ :- મુંહમેં પાન દબાકર સો ગઈ ઔર સુખહ હો જાનેકે બા'દ આંખ ખુલી તો રોઝા નહીં હુવા કઝા રખે, ઔર કફારા વાજબ નહીં.

મસ્મલા ૧૪ :- કુલ્હી કરતે વક્ત હલકમેં પાની ચલા ગયા ઔર રોઝા પાદ થા તો રોઝા જાતા રહ્યા. કઝા વાજબ હે, કફારા વાજબ નહીં.

મસ્મલા ૧૫ :- અગર આપ હી આપ કમ હો ગઈ તો રોઝા નહીં ગયા, ચાહે થોળીસી કમ હુઈ હો યા ઝિયાદહ. હાં અગર અપને ઇખ્તિવારસે કમ કી ઔર મુંહ ભર કમ હુઈ તો રોઝા જાતા રહ્યા, ઔર અગર ઈસે થોળી હો તો ખૂદ કરનેસે ભી નહીં ગયા.

મસ્મલા ૧૬ :- થોળીસી કમ આઈ, ફિર આપ હી આપ હલકમેં લીટ ગઈ તખ ભી રોઝા નહીં ટૂટા, હાં અગર જાન બૂઝકર લીટા લેતી હે તો રોઝા ટૂટ જાતા હે.

મસ્મલા ૧૭ :- કિસીને કંકરી યા લીહેકા ટુકળા વગેરહ કોઈ એસી ચીઝ ખા લી જિસકો લોગ નહીં ખાયા કરતે, ઔર ઉસકો ન કોઈ દવાકે તોર પર ખાતા હે તો ઉસકા રોઝા જાતા રહ્યા. લેકિન ઉસપર કફારા વાજબ નહીં. ઔર અગર એસી ચીઝ ખાઈ હો યા પી હો જિસકો લોગ ખાયા કરતે હેં યા કોઈ એસી ચીઝ હે કે થું તો નહીં ખાતે, લેકિન દવાકે તોર પર ઝરૂરતકે વક્ત ખાતે હેં તો ભી રોઝા જાતા રહ્યા, કઝા ઔર કફારા દોનું વાજબ હે.

મસ્મલા ૧૮ :- અગર મદેસે હમમિસ્તર હુઈ તખ ભી રોઝા જાતા રહ્યા, ઉસકી કઝા ભી રખે ઔર કફારા ભી હે. જબ મદેકે પેશાબકી જગહકી સુપારી અંદર ચલી ગઈ તે રોઝા ટૂટ ગયા, કઝા ઔર કફારા વાજબ હો ગએ, ચાહે મની નિકલે યા ન નિકલે.

મસ્તબા ૧૯ :- અગર મર્દને પાખાનેકી જગહ અપના ઉગ્ય (મંગ) કર દિયા ઓર ચુપારી મંદર ચલી ગઈ તબ ભી મર્દ ઓર ઓરત દોનુંકા રોગ્ગ જાતા રહ્યા, કામ ઓર કફારા દોનું વાજબ હૈ.

મસ્તબા ૨૦ :- રોગ્ગે તોડનેસે કફારા જબ હી લાઝિમ આતા હૈ, જબ કે રમઝાન શરીફમે રોગ્ગ તોડ ડાલે. ઓર રમઝાન શરીફકે અલાવા ઓર કિસી રોગ્ગે તોડનેસે કફારા વાજબ નહીં હોતા, ચાહે જિસ તરહ તોડે, અગરચે વો રમઝાનકી કામ હી કમું ન હો. હાં અગર ઉસ રોગ્ગેકી નિખત રાતસે ન કી હો યા રોગ્ગ તોડનેકે બા'દ ઉભી દિન હેઝ આ ગયા હો તો ઉસકે તોડનેસે કફારા વાજબ નહીં.

મસ્તબા ૨૧ :- કિસીને રોગ્ગમે નાસ દિયા યા કાનમે તેલ ડાલા યા જુલાબમે ખનક દિયા ઓર પીનેકી દવા નહીં પી તબ ભી રોગ્ગ જાતા રહ્યા, લેડિન સિર્ફ કામ વાજબ હૈ, ઓર કફારા વાજબ નહીં, અગર કાનમે પાની ડાલા તો રોગ્ગ નહીં ગયા.

મસ્તબા ૨૨ :- રોગ્ગમે પેશાબકી જગહ કોઈ દવા રખના યા તેલ વગેરહ કોઈ ચીઝ ડાલના દુરુસ્ત નહીં. અગર કિસીને દવા રખ લી તો રોગ્ગ જાતા રહ્યા. કામ વાજબ હૈ, કફારા વાજબ નહીં.

મસ્તબા ૨૩ :- કિસી ઝરતસે દાઈને પેશાબકી જગહ ઉંગલી ડાલી યા ખૂદ ઉઘને અપની ઉંગલી ડાલી, ફિર સારી ઉંગલી યા થોલીસી ઉંગલી નિકાલનેકે બા'દ ફિર કર દી તો રોગ્ગ જાતા રહ્યા, લેડિન કફારા વાજબ નહીં. ઓર અગર નિકાલનેકે બા'દ ફિર નહીં કી તો રોગ્ગ નહીં ગયા. હાં અગર પેહલે હી સે પાની વગેરહ કિસી ચીઝમે ઉંગલી ભીગી હુઈ હો તો પેહલી બારકે કરનેસે હી રોગ્ગ જાતા રહેગા.

મસ્તબા ૨૪ :- મુંહસે ખૂન નિકલતા હૈ, ઉસકે થૂકકે સાથ નિગલ ગઈ તો રોગ્ગ ટૂટ ગયા, હાં અગર ખૂન થૂકસે કમ હો ઓર ખૂનકા મઝા હલકમે બા'લૂમ ન હો તો રોગ્ગ નહીં ટૂટા.

મસ્તબા ૨૫ :- અગર ઝમાનસે કોઈ ચીઝ ચખ કરકે થૂક દી તો રોગ્ગ નહીં ટૂટા, લેડિન બગેર ઝરત એસા કરના મકરૂહ હૈ. હાં, અગર કિસીકા શોહર બધા બદ-નિમાજ હો ઓર ચે કર હો કે સાલનમે નમઝ-પાની દુરુસ્ત ન હુવા તો નાકમે દબ કર દેગ, ઉસકો નમઝ ચખ લેના દુરુસ્ત હૈ, ઓર મકરૂહ નહીં.

મસ્તબા ૨૬ :- અપને મુંહસે ચમાકર છોટે બચ્ચેકો કોઈ ચીઝ ખિલાના મકરૂહ હૈ, હાં અગર ઉસકી ઝરત પબે ઓર મજબૂરી હો તો મકરૂહ નહીં.

મસ્તબા ૨૭ :- કોઈલા ચમાકર દાંત માંઝના ઓર મંઝનસે દાંત માંઝના મકરૂહ હૈ, ઓર અગર ઇસમેસે કુછ હલકમે ઉતરે જાએગા તો રોગ્ગ જાતા રહેગા. ઓર મિસ્વાકસે દાંત સાફ કરના દુરુસ્ત હૈ, ચાહે સુખી મિસ્વાક હો યા તાઝી ઇસી વકતકી

૧. ચે કુકમ ઓરતીકા હૈ ઓર મર્દ અપને પેશાબકી જગહસે ચુરાબમે તેલ વગેરહ ડાલે તો રોગ્ગ નહીં ટૂટતા.

તોડી હુઈ હો. અગર નીમ (લીમડા) કી ખિસ્વાક હે ઓર ઉસકા કડવાપન મુંહમેં મા'બૂમ હોતા હે તથા ભી મકરૂહ નહીં.

મસ્અલા ૨૮ :- કોઈ ઓરત ગાફિલ સો રહી થીં યા બેહોશ પળી થીં, ઉસે કિસીને સોહબત કી તો રોઝા જાતા રહ્યા, સિર્ફ કઝા વાજબ હે કફકારા વાજબ નહીં, ઓર મદ પર કફકારા ભી વાજબ હે.

મસ્અલા ૨૯ :- કિસીને ભૂલેસેં કુછ ખા લિયા ઓર પૂં સમઝી કે મેરા રોઝા ટૂટ ગયા, ઇસ વજહસે ફિર જાન બૂઝકર કુછ ખા લિયા તો અબ રોઝા જાતા રહ્યા, સિર્ફ કઝા વાજબ હે, કફકારા વાજબ નહીં.

મસ્અલા ૩૦ :- અગર કિસીકો કય હુઈ ઓર વો યે સમઝી કે મેરા રોઝા ટૂટ ગયા, ઇસ ખ્યાલસે ફિર જાન બૂઝકર ખાના ખાયા ઓર રોઝા તોડ દિયા તો ભી કઝા વાજબ હે, કફકારા વાજબ નહીં.

મસ્અલા ૩૧ :- અગર સુરખા લગાયા યા ફસદ લી યા તેલ ડાલા, ફિર સમઝી કે મેરા રોઝા ટૂટ ગયા, ઓર ફિર જાન બૂઝકર ખા લિયા તો કઝા ઓર કફકારા દોનું વાજબ હે.

મસ્અલા ૩૨ :- રમઝાનેકે મહીનેમેં અગર કિસીકા રોઝા ઈત્તિફાકસે ટૂટ ગયા તો રોઝા ટૂટનેકે બા'દ ભી દિનમેં કુછ ખાના-પીના દુરુસ્ત નહીં હે. સારા દિન રોઝેદારોંકી તરહ રેહના વાજબ હે.

મસ્અલા ૩૩ :- કિસીને રમઝાનેમેં રોઝેકી નિયત હી નહીં કી, ઇસ લિયે ખાતી પીતી રહી, ઉસપર કફકારા વાજબ નહીં કફકારા જબ હે, જબ કે નિયત કરકે તોડ હે.

સેહરી ખાને ઓર ઈફતાર કરનેકા બયાન

મસ્અલા ૧ :- સેહરી ખાના સુન્નત હે ઓર ભૂખ ન હો ઓર ખાના ન ખાએ તોં કમસે કમ દો-ત્રીન છૂહારે હી ખા લે યા કોઈ ઓર ચીઝ થોળી બહોત ખા લે, કુછ ન સહી તો થોળાસા પાની હી પી લે.

મસ્અલા ૨ :- અગર કિસીને સેહરી ન ખાઈ, ઉઠકર એક આપ પાન લીં ખા લિયા તો ભી સેહરી ખાનેકા સવાબ મિલ ગયા.

મસ્અલા ૩ :- સેહરીમેં જહાં તક હો સકે દેર કરકે ખાના બેહતર હે, લેકિન ઈતન્ની દેર ન કરે કે સુબહ હોને લગે ઓર રોઝેમેં સુબહ પળ જાએ.

મસ્અલા ૪ :- અગર સેહરી બળી જલ્દી ખા લીં, મગર ઉસકે બા'દ પાન-તખ્માક, ચાય-પાન બળી દેર તક ખાતી-પીતી રહી, જબ સુબહ હોનેમેં થોળી દેર રેહ ગઈ તથા કુલ્હી કર ડાલી, તથા ભી દેર કરકે ખાનેકા સવાબ મિલ ગયા ઓર ઇસકા ભી વોહી હુકમ હે જો દેર કરકે ખાનેકા હુકમ હે.

મસ્અલા ૫ :- અગર રાતકો સેહરી ખાનેકે લિયે આંખ ન ખુલી, સબકે સબ સો

અમે તો બગેર સેહરી ખાએ સુબહકા રોજા રખ્યો, સેહરી છૂટ જાનેસે રોજા છોળ દેના બધી કમ-હિમ્મતીકી બાત હે ઓર બળા ગુનાહ હે.

મસ્ખલા ૬ :- જબ તક સુબહ ન હો ઓર ફજરકા વક્ત ન આએ, જિસકા બયાન નમાઝોંકે વક્તોંમે ગુજર ચુકા હે, તબ તક સેહરી ખાના દુરુસ્ત હે, ઇસકે બા'દ દુરુસ્ત નહીં.

મસ્ખલા ૭ :- કિસીકી આંખ દેરમે ખુલી ઓર યે ખ્યાલ હુવા કે અભી રાત બાકી હે, ઇસ ગુમાન પર સેહરી ખા લી, ફિર મા'લૂમ હુવા કે સુબહ હો જાનેકે બા'દ સેહરી ખાઈ થી તો રોજા નહીં હુવા, કઝા રખ્ખે ઓર કફારા વાજબ નહીં, લેકિન ફિર ભી કુછ ખાએ-પિયે નહીં, રોજેદારોંકી તરહ રહે. ઇસી તરહ અગર સૂરજ ડૂબનેકે ગુમાનસે રોજા ખોલ લિયા, ફિર સૂરજ નિકલ આયા તો રોજા જાતા રહા. ઇસકી કઝા કરે, કફારા વાજબ નહીં. ઓર અબ જબ તક સૂરજ ન ડૂબ જાએ, કુછ ખાના-પીના દુરુસ્ત નહીં.

મસ્ખલા ૮ :- ઇતની દેર હો ગઈ કે સુબહ હો જાનેકા શુબહ પબ ગયા તો અબ ખાના મકરૂહ હે, ઓર અગર એસે વક્ત કુછ ખા લિયા યા પાની પી લિયા તો બુરા ક્રિયા ઓર ગુનાહ હુવા. ફિર અગર મા'લૂમ હો ગયા કે ઉસ વક્ત સુબહ હો ગઈ થી તો ઉસ રોજેકી કઝા રખ્ખે, ઓર અગર કુછ ન મા'લૂમ હુવા, શુબહ હી શુબહ રેહ જાએ તો કઝા રખના વાજબ નહીં હે, લેકિન એહતિયાતકી બાત યે હે કે ઉસકી કઝા રખ લે.

મસ્ખલા ૯ :- મુસ્તહબ યે હે કે જબ સૂરજ યકીની તોર પર ડૂબ જાએ તો ફોરન રોજા ખોલ ડાલે, દેર કરકે રોજા ખોલના મકરૂહ હે.

મસ્ખલા ૧૦ :- બદલીકે દિન ઝરા દેર કરકે રોજા ખોલે. જબ ખૂબ યકીન હો જાએ કે સૂરજ ડૂબ ગયા હોગા તબ ઇકતાર કરે. ઓર સિર્ફ ધડી-ચડિયાલ વજેરહ પર કુછ ભરોસા ન કરો, જબ તક કે તુમહારા ફિલ ન ગવાહી દે દે. કયૂંકે ધડી શાપદ કુછ ગલત હો ગઈ હો, બહકે અગર કોઈ અઝાન ભી કેહ દે, લેકિન અભી વક્ત હોનેમેં શુબહ હે, તબ ભી રોજા ખોલના દુરુસ્ત નહીં.

મસ્ખલા ૧૧ :- છુહારેસે રોજા ખોલના બેહતર હે ઓર કોઈ મીકી ચીઝ હો ઊસે ખોલે. વો ભી ન હો તો પાનીસે ઇકતાર કરે. કુછ ઓરતે ઓર કુછ મર્દ નમકકી કંકરીસે ઇકતાર કરતે હેં ઓર ઇસમેં સવાબ સમજતે હેં યે ગલત અકીદા હે.

મસ્ખલા ૧૨ :- જબ તક સૂરજ ડૂબનેમેં શુબહ રહે, ઇકતાર કરના જાઈઝ નહીં.

કફારેકા બયાન

મસ્ખલા ૧ :- રમજાન શરીફકે રોજે તોડ ડાલનેકા કફારા યે હે કે દો મહીને બરાબર લગાતાર રોજે રખ્ખે, થોળે થોળે. કરકે રોજે રખના દુરુસ્ત નહીં. અગર કિસી વજહસે બીચમેં દો એક રોજે નહીં રખ્ખે તો અબ ફિરસે દો મહીનેકે રોજે રખ્ખે. હાં

જિતને રોજે હેઝકી વજહસે જાતે રહે હેં વો મઆફ હેં. ઉનકે છૂટ જાનેસે કફકારેમેં કુછ નુક્સાન નહીં આયા, લેકિન પાક હોનેકે ફીરન બા'દ ફિર રોજે રખના શુરૂ' કર દે ઓર સાઠ રોજે પૂરે કર લે.

મસ્અલા ૨ :- નિકાસકી વજહસે બીચમેં રોજે છૂટ ગમે, પૂરે રોજે લગાતાર નહીં રખ સકી તો ભી કફકારા સહીહ નહીં હુવાં, સખ રોજે ફિરસે રખે.

મસ્અલા ૩ :- અગર દુખ, બીમારીકી વજહસે બીચમેં કફકારેકે કુછ રોજે છૂટ ગમે તખ ભી તંદુરસ્ત હોનેકે બા'દ ફિરસે રોજે રખના શુરૂ' કર દે.

મસ્અલા ૪ :- અગર બીચમેં રમઝાનકા મહીના આ ગયા, તખ ભી કફકારા સહીહ નહીં હુવા.

મસ્અલા ૫ :- અગર કિસીકો રોજે રખનેકી તાક્ત ન હો તો સાઠ (૬૦) મિસ્કીનોંકી સુબહ સામ પેટ બરકર ખાના ખિલા દે, જિતના ઉનકે પેટમેં સમાએ, ખૂબ તનકે ખા લેં.

મસ્અલા ૬ :- ઈન મિસ્કીનોંમેં અગર કુછ બિલકુલ છોટે બચ્ચે હોં તો જાઈઝ નહીં, ઈન બચ્ચોંકે બદલે ઓર મિસ્કીનોંકો ફિર ખિલા દે.

મસ્અલા ૭ :- અગર ગેહુંકી રોટી હો તો રૂખી-સૂખી ભી ખિલાના દુરસ્ત હે, ઓર અગર જવ, બાજરા, જુવાર વગેરહકી રોટી હો તો ઈસકે સાથ કુછ દાલ વગેરહ દેના ચાહિયે, ફિસકે સાથ રોટી ખાએ.

મસ્અલા ૮ :- અગર ખાના ન ખિલાએ, બલકે સાઠ મિસ્કીનોંકો કચ્ચા અનાજ દે દે તો ભી જાઈઝ હે. હર એક મિસ્કીનકો ઈતના ઈતના દે દે જિતના સદકકો ફિત્ર (ફિતરા) દિયા જાત હે, ઈસકા ઝિલ્લ સદકકો ફિત્રકે બાબમેં આએગા. (ઈન્શા અલ્લાહુ તઆલા)

મસ્અલા ૯ :- અગર ઈતને અનાજકી કીમત દે દે તો ભી જાઈઝ હે.

મસ્અલા ૧૦ :- અગર કિસી દૂસરેસે કેહ દિયા કે તુમ મેરી તરફસે કફકારા અદા કર દો ઓર સાઠ મિસ્કીનોંકો ખાના ખિલા દો. ઓર ઈસને ઈસકી તરફસે ખાના ખિલા દિયા યા કચ્ચા અનાજ દે દિયા તખ ભી કફકારા અદા હો ગયા, ઓર અગર બગેર ઈસકે કહે કિસીને ઈસકી તરફસે દે દિયા તો કફકારા સહીહ નહીં હુવા.

મસ્અલા ૧૧ :- અગર એક હી મિસ્કીનકો સાઠ દિન તક સુબહ ઓર સામ ખાના ખિલા દિયા યા સાઠ દિન તક કચ્ચા અનાજ યા કીમત દેતી રહી તખ ભી કફકારા સહીહ હો ગયા.

મસ્અલા ૧૨ :- અગર સાઠ દિન તક લગાતાર ખાના નહીં ખિલાયા, બલકે બીચમેં કુછ દિન નાગા હો ગમે તો કુછ હરજ નહીં, યે ભી દુરસ્ત હે.

મસ્અલા ૧૩ :- અગર સાઠ દિનકા અનાજ હિસાબ કરકે એક ફકીરકો એક

૧. પા'ની કુછ ભી ભૂખ ન રહે.

હી દિન દે દિયા તો દુરુસ્ત નહીં. ઈસી તરહ એક હી ફકીરકો એક હી દિન અગર સાઠ બાર કરકે દે દિયા તબ ભી એક હી દિનકા અદા હુવા. એક કમ સાઠ (૫૯) મિસ્ત્રી-નોંકો ફિર દેના ચાહિયે. ઈસી તરહ કીમત દેનેકા ભી હુકમ હે યા'ની એક દિનમેં એક મિસ્ત્રી-નોંકો એક રોજેકે બદલેસે ઝિયાદત દેના દુરુસ્ત નહીં.

મસ્અલા ૧૪ :- અગર કિસી ફકીરકો સદકમે કિત્તી ચિકદારસે કમ દિયા તો કકકારા સહીલ નહીં હુવા.

મસ્અલા ૧૫ :- અગર એક હી રમઝાનકે દો યા ત્રીન રોજે તોડ પ્રસે તો એક હી કકકારા વાજબ હે. હાં અગર યે દોનૂં રોજે એક હી રમઝાનકે ન હોં તો અલગ અલગ કકકારા દેના પળેગા.

જિન વજહોંસે રોઝા તોડ દેના જાઈઝ હે ઉનકા બયાન

મસ્અલા ૧ :- અયાનક એસી બીમાર પળ ગઈ કે અગર રોઝા ન તોડેગી તો જાન પર બન આએગી યા બીમારી બહોત બળ્હ જાએગી તો રોઝા તોડ દેના દુરુસ્ત હે, જેસે અયાનક પેટમેં એસા દર્દ ઉકા કે બેતાબ હો ગઈ યા સાંપને કાટ ખાયા તો દવા પી લેના ઓર રોઝા તોડ દેના દુરુસ્ત હે. એસે હી અગર એસી પ્યાસ લગે કે હલાકતકા ડર હે તો ભી રોઝા તોડ ડાલના દુરુસ્ત હે.

મસ્અલા ૨ :- હામિલા ઓરતકો કોઈ એસી બાત પેશ આ ગઈ, જિસ્સે અપની જાનકા યા બચ્ચેકી જાનકા ડર હે તો રોઝા તોડ ડાલના દુરુસ્ત હે.

મસ્અલા ૩ :- ખાના પકાનેકી વજહસે બેહદ પ્યાસ લગ આઈ ઓર ઈતની બેતાબી હો ગઈ કે અબ જાનકા ડર હે તો રોઝા ખોલ ડાલના દુરુસ્ત હે, લેકિન અગર ખૂદ ઊંસને જાન બૂઝકર ઈતના કામ કિયા જિસ્સે એસી હાલત હો ગઈ તો ગુનેહગાર હોગી.

જિન વજહોંસે રોઝા ન રખના જાઈઝ હે ઉનકા બયાન

મસ્અલા ૧ :- અગર એસી બીમાર હે કે રોઝા નુક્સાન કરતા હે ઓર યે ડર હે કે અગર રોઝા રખેગી તો બીમારી બળ્હ જાએગી યા દેરમેં અચ્છી હોગી યા જાન બાકી ન રહેગી તો રોઝા ન રખે. જબ અચ્છી હો જાએ તો ઊંસકી કામ રખ લે, લેકિન સિર્ફ અપને દિલમેં એસા પ્યાસ કર લેનેસે રોઝા છોળના દુરુસ્ત નહીં હે, બલ્કે જબ કોઈ મુસલમાન દીનદાર હકીમ ડક્ટર કેહ દે કે રોઝા તુમકો નુક્સાન કરેગા તબ છોળના ચાહિયે.

મસ્અલા ૨ :- અગર હકીમ યા ડક્ટર કાફિર હે યા શરીઅતકા પાબંદ નહીં હે તો ઊંસકી બાતકા એ'તિબાર નહીં, સિર્ફ ઊંસકે કેહનેસે રોઝા ન છોલે.

મસ્અલા ૩ :- અગર હકીમને તો કુછ નહીં કહ્યા, લેકિન ખૂદ તજ્જુબેકાર હે ઓર કુછ એસી નિશાનિયાં મા'લૂમ હુઈ જિનકી વજહસે દિલ ગવાહી દેતા હે કે રોઝા

નુકસાન કરેગા તબ ભી રોગ ન રખે. અગર ખૂદ તજુર્બેકાર ન હો ઓર ઉસકો બીમારીકા કુછ હાલ મા'લુમ ન હો તો સિર્ફ ખ્યાલકા એ'તિબાર નહીં. અગર દીનદાર હકીમકે બતલાએ બગેર ઓર અપને તજુર્બેકી હી બુનિયાદ પર રમઝાનકા રોગા તોડેગી તો કફકારા દેના પહેગા, ઓર અગર રોગ ન રખેગી તો મુનેકઘાર હોગી.

મસ્અલા ૪ :- અગર બીમારીસે અચ્છી હો ગઈ, લેકિન કમજોરી બાકી હે ઓર એ ગુમાન ગાલિબ હે કે અગર રોગ રખા તો ફિર બીમાર પણ જાએગી તબ ભી રોગ ન રખના જાઈએ હે.

મસ્અલા ૫ :- અગર કોઈ સફરમે હો તો ઉસકો ફુરુસત હે કે રોગ ન રખે. ફિર કત્તી કઝા રખ હે ઓર સફરકે મા'ના વોહી હૈં કિસકા નમાઝકે બયાનમેં ઝિક્ક હો ચુકા હે. પા'ની તીન મંઝિલ જાનેકા ઇસાદ હો.

મસ્અલા ૬ :- સફરમે અગર રોગેસે કોઈ તકલીફ ન હો, જેસે રેલ પર સવાર હે ઓર ખ્યાલ હે કે શામ તક પર પહોંચ જાઉંગી યા અપને સાથ સહત ઓર આરામકા સામાન મીજૂદ હે તો એસે વક્ત સફરમે ભી રોગ રખ લેના બેહતર હે, ઓર અગર રોગ ન રખે, બલ્કે કઝા કર હે તબ ભી કોઈ ગુનાહ નહીં, હાં રમઝાન શરીફકે રોગેકી જો ફઝીલત હે ઉસે મેહરૂમ રહેગી. ઓર અગર રાસ્તેમેં રોગકી વજહસે તકલીફ ઓર પરેશાની હો તો એસે વક્ત રોગ ન રખના બેહતર હે.

મસ્અલા ૭ :- અગર બીમારીસે અચ્છી નહીં પુછ ઉસીમેં મર ગઈ યા અભી મર નહીં પહોંચી, સફરહીમેં મર ગઈ તો કિતને રોગે બીમારીકી વજહસે યા સફરકી વજહસે છૂટે હૈં, આખિરતમેં ઉસકી પકબ ન હોગી, કમૂંકે કઝા રખનેકી મોહલત અભી ઉસકો નહીં મિલી થી.

મસ્અલા ૮ :- અગર બીમારીમેં દસ રોગે મએ થે, ફિર પાંચ દિન અચ્છી રહી, લેકિન કઝા રોગે નહીં રખે તો પાંચ રોગે તો મઆફ હૈં, સિર્ફ પાંચ રોગોંકી કઝા ન રખને પર પકળી જાએગી. અગર પૂરે દસ દિન અચ્છી રહી તો પૂરે દસ દિનકી પકબ રહેગી. ઈસ લિયે ઝરૂરી હે કે કિતને રોગોંકી પકબ ઉસપર હોનેવાલી હે, ઉતને હી રોગોંકા ફિદવા દેને કે લિયે કેહકર મરે, જબ કે ઉસકે પાસ માલ હો. ઓર ફિદવાકા બયાન આગે આતા હે.

મસ્અલા ૯ :- ઈસી તરહ અગર સફરમેં રોગે છોળ દિયે થે, ફિર મર પહોંચનેકે મા'દ મર ગઈ તો કિતને દિન મરમેં રહી હે, સિર્ફ ઉતને હી દિનકી પકબ હોગી. ઈસકો ભી ચાહિયે કે ફિદવાકી વસિયત કર જાએ. અગર રોગે ઉસે ઝિયાદહ છૂટે હોં તો ઉસકી પકબ નહીં હે.

મસ્અલા ૧૦ :- અગર રાસ્તેમેં પંદરહ દિન રેહનેકી નિયમતસે હઠેર ગઈ તો અબ રોગા છોળના ફુરુસત નહીં, કમૂંકે શરીઅતસે વો અબ મુસાફિર નહીં રહી. હાં અગર પંદરહ દિનસે કમ હઠેરનેકી નિયમત હો તો રોગ ન રખના ફુરુસત હે.

મસ્તબા ૧૧ :- હાથિલા ઓરત ઓર દૂધ પિલાનેવાલી ઓરતકો જમ અપની જાનકા યા બચ્ચેકી જાનકા કર હો તો રોઝા ન રખો, ફિર કભી કઝા કર લે, લેડિન અગર શોહર માલદાર હે કે કોઈ અન્ના (દૂધ પિલાનેવાલી) રખકર દૂધ પિલવા સકતા હે તો દૂધ પિલવાનેકી વજહસે માં કા રોઝા છોળના દુરસ્ત નહીં હે, હાં અગર વો એસા લખકા હે કે સિવાયે અપની માં કે કિસી દૂસરી ઓરતકા દૂધ નહીં પીતા તો એસે વક્ત માં કો રોઝા ન રખના દુરસ્ત હે.

મસ્તબા ૧૨ :- કિસી અન્નાને દૂધ પિલાનેકી નોકરી કી, ફિર રમજાન આ ગયા ઓર રોઝાસે બચ્ચેકી જાનકા કર હે તો અન્નાકો ભી રોઝા ન રખના દુરસ્ત હે.

મસ્તબા ૧૩ :- ઓરતકો હેઝા આ ગયા યા બચ્ચા પેદા હુવા ઓર નિકાસ હો ગયા તો હેઝા ઓર નિકાસ રેહને તક રોઝા રખના દુરસ્ત નહીં.

મસ્તબા ૧૪ :- અગર રાતકો પાક હો ગઈ તો અબ સુબહકો રોઝા ન છોળે. અગર રાતકો ન નહાઈ હો તબ ભી રોઝા રખ લે ઓર સુબહકો નહા લે. ઓર અગર સુબહ હોનેકે બા'દ પાક હુઈ તો અબ પાક હોનેકે બા'દ રોઝેકી નિયત કરના દુરસ્ત નહીં, લેડિન કુછ ખાના-પીના ભી દુરસ્ત નહીં હે. અબ દિન ભર રોઝેદારોંકી તરહ રેહના ચાહિયે.

મસ્તબા ૧૫ :- ઇસી તરહ અગર કોઈ દિનકો મુસલમાન હુઈ યા દિનકો જવાન હુઈ તો અબ દિન ભર ખાના-પીના દુરસ્ત નહીં. ઓર અગર કુછ ખા લિખા તો (જસ રોઝેકી કઝા રખના ભી નઈ મુસલમાન ઓર નઈ જવાનકે ઝિમ્મે વાજબ નહીં હે.

મસ્તબા ૧૬ :- સફરમે રોઝા રખનેકા ઇરાદા થા, લેડિન દોપરહસે એક થંટા પેહલે હી અપને ઘર પહોંચ ગઈ યા એસે વક્તમે પંદરહ દિન રેહનેકી નિયતસે કહી રેહ ગઈ ઓર અબ તક કુછ ખાયા-પિયા નહીં હે તો અબ રોઝેકી નિયત કર લે.

ફિદયાકા બયાન

મસ્તબા ૧ :- કિસકો ઇતના બુખ્લાપા હો ગયા હો કે રોઝા રખનેકી તાક્ત નહીં રહી યા ઇતની બીમાર હે કે અબ અસ્થે હોનેકી ઉમ્મીદ ભી નહીં, ન રોઝા રખનેકી તાક્ત હે તો રોઝા ન રખો, ઓર હર રોઝેકે બદલે એક મિસ્કીનકો સદકામે ફિત્રે બરાબર ગલ્લા (અનાજ) હે હે યા સુબહ સામ પેટ ભરકર (સકો ખાના ખિલા હે, યરીઆતમે ઇસકો ફિદયા કેહતે હૈં, ઓર ગલ્લા (અનાજ) કે બદલેમે ઇસ કદર ગલ્લાકી કીમાત હે હે, તબ ભી દુરસ્ત હે.

મસ્તબા ૨ :- વો ગેહું અગર થોળે થોળે કરકે કઈ મિસ્કીનોંકો બાંટ હે તો ભી સહીહ હે.

મસ્તબા ૩ :- ફિર અગર કભી તાક્ત આ ગઈ યા બીમારીસે અછી હો ગઈ તો સબ રોઝે કઝા રખને પર્જો, ઓર જો ફિદયા દિયા હે ઇસકા સવાબ અલગ મિલેગા.

મસ્તબલા ૪ :- કિસીકે જિમ્મે કઈ રોજે કઝા થે ઓર મરતે વકત વસિયત કર ગઈ કે મેરે રોજોકે બદલે ફિદયા દે દેના તો ઉસકે માલમેસે ઉસકા વહી ફિદયા દે દે. ઓર કફન-દફન ઓર કર્જ અદા કરકે જિતના માલ બચે, ઉસકે એક તિહાઈમેસે અગર સબ ફિદયા નિકલ આમે તો દે દેના વાજબ હોગા.

મસ્તબલા ૫ :- અગર ઉસને વસિયત નહીં કી, મગર વહીને અપને માલમેસે ફિદયા દે દિયા તબ ભી ખુદાસે ઉખીદ રખે ફિર શાયદ ખુદા કબૂલ કર લે ઓર અબ રોજોકી પક્ષ ન કરે. ઓર બગેર વસિયતકે ખુદ મુરદાકે માલસે ફિદયા દે દેના જરૂર નહીં હે. ઇસી તરફ અગર તિહાઈ માલસે જિયાદહ હો જામે તો વસિયતકે બા-વજૂદભી જિયાદહ દેના તમામ વારિસોંકી રખમંદીકે બગેર જરૂર નહીં. હાં અગર સબ વારિસ ખૂશીસે રાઝી હો જામે તો ઘોનું શકલોંમે ફિદયા દેના દુરસ્ત હે, લેકિન નાબાલિગ વારિસકી ઇજાઝતકા શરીઅતમે કુછ એ'તિબાર નહીં હે. બાલિગ વારિસ અપના હિસ્સા અલગ કરકે ઉસમેસે દે દે તો દુરસ્ત નહીં.

મસ્તબલા ૬ :- અગર કિસીકી નમાઝોં કઝા હો ગઈ હોં ઓર વસિયત કરકે મર ગઈ કે મેરી નમાઝોંકે બદલેમે ફિદયા દે દેના, ઇસકા ભી ચેહી હુકમ હે.

મસ્તબલા ૭ :- હર વકતકી નમાઝકા ઇતના ફિદયા દે જિતના એક રોજેકા ફિદયા હે. ઇસ હિસાબસે રાત-દિનકે પાંચ કર્જ ઓર એક વિત્ર છ નમાઝોંકી તરફસે એક છટાંક કમ પોને ગ્યારહ સેર એહ, અસ્સી રૂપિયે'કે સેરસે દે, મગર એહતિયાતકે તૌર પર પૂરે ગ્યારહ સેર દે દે.

મસ્તબલા ૮ :- કિસીકે જિમ્મે ઝકાત બાકી હે અભી અદા નહીં કી, તો વસિયત કર જાનેસે ઉસકા ભી અદા કરના વારિસોં પર વાજબ હે. અગર વસિયત નહીં કી ઓર વારિસોંને અપની ખૂશીસે દે દી તો ઝકાત અદા નહીં હુઈ.

મસ્તબલા ૯ :- અગર વહી મુરદેકી તરફસે કઝા રોજે રખ લે, યા ઇસકી તરફસે કઝા નમાઝ પબ્લ લે તો યે દુરસ્ત નહીં, યા'ની ઉસકે જિમ્મેસે ન ઉતરે.

મસ્તબલા ૧૦ :- બે-વજહ રમઝાનકા રોઝા છોળ દેના દુરસ્ત નહીં, ઓર બળા ગુનાહ હે. યે ન સમજો કે ઇસકે બદલે એક રોઝા કઝા રખ લૂંગી, ક્યૂંકે હદીસ શરીફમે આયા હે કે રમઝાનકે એક રોજેકે બદલેમે અગર સાલ ભર બરાબર રોઝા રખતી રહે તબ ભી ઇતના સવાબ ન મિલેગા, જિતના રમઝાનમે એક રોજેકા સવાબ મિલતા.

મસ્તબલા ૧૧ :- અગર કિસીને બદ-અખતીસે રોઝા ન રખ્યા તો ઓર હોગોંકે સામને ન કુછ ખામે, ન પિયે, ન યે ઝાહિર કરે કે આજ મેરા રોઝા નહીં હે, ઇસ સિયે કે ગુનાહ કરકે ઉસકો ઝાહિર કરના ભી ગુનાહ હે. ઓર અગર સબસે કેહ દેગી તો હોહરા (અમલ) ગુનાહ હોગા, એક તો રોઝા ન રખનેકા, દૂસરા ગુનાહ ઝાહિર કરનેકા. યે જો મશ્હૂર હે કે ખુદાકી ચોરી નહીં તો બંદેકી કયા ચોરી. યે ગલત બાત હે, બલે જો કિસી

મજબૂરીસે રોજા નહીં રખતી, ઉસકો ભી મુનાસિબ હે કે સંબંધે સામને કુછ ન ખાએ.

મસ્અલા ૧૨ :- જબ લળકા યા લળકી રોજા રખનેકે લાઇક હો જાએ તો ઉનકો ભી રોજેકા હુકમ કરે, ઓર જબ દસ બરસકી ઉમ્ર હો જાએ તો મારકર રોજા રખવાએ. અગર સારે રોજે ન રખ સકે તો જિતને રખ સકે રખ્યા દે.

મસ્અલા ૧૩ :- અગર ના-બાલિગ લળકા યા લળકી રોજા રખકર તોડ ડાલે તો ઉસકી કઝા ન રખવાએ, હાં અગર નમાઝકી નિયત કરકે તોડ ડાલે તો ઉસકો દોહરાએ.

એ'તિકાફકા બયાન

રમઝાન શરીફકી બીસવી તારીખકા દિન છુપનેસે ઝરા પેહલેસે રમઝાનકી ૨૯ યા ૩૦ તારીખ યા'ની જિસ દિન ઇંદકા ચાંદ નઝર આ જાએ, ઉસ તારીખકે દિન છુપને તક અપને ઘરમેં જહાં નમાઝ પઘ્લુનેકી જગહ મુકર્ફર રખી હે ઉસ જગહ પર પાખંદીસે જમકર બેઠના, ઇસકો એ'તિકાફ કેહતે હૈ. ઇસકા બળા સવાબ હે, અગર એ'તિકાફ શુરૂ કરે તો સિર્ફ પેશાબ-પાખાના યા ખાને-પીનેકી મજબૂરી હો તો વહાંસે ઉઠના ફુરસ્ત હે, ઓર અગર કોઈ ખાના-પાની દેનેવાલા હો તો ઉસકે લિયે ભી ન ઉઠે, હર વક્ત વહી રહે ઓર વહી સોએ, ઓર બેહતર યે હે કે બેકાર ન બેઠે, કુરઆન શરીફ પઘ્લતી રહે, નફલે ઓર તસ્બીહે જે તોફીક હો ઉસમેં લગી રહે, ઓર અગર હેઝ યા નિકાસ આ જાએ તો એ'તિકાફ છોજ દે, ઇસમેં ફુરસ્ત નહીં. ઓર એ'તિકાફમેં મર્દસે હમ મિસ્તર હોના, લિપટના, લિપટના ભી ફુરસ્ત નહીં.

ઝકાતકા બયાન

જિસકે પાસ માલ હો ઓર ઉસકી ઝકાત નિકાલતી ન હો યે અલ્લાહ તઆલાકે નાઝીક બળી ગુનેહગાર હે, કિયામતકે દિન ઉસપર બળા અઝાબ હોગા. અલ્લાહકે રસૂલ (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા હે, જિસકે પાસ સોના-ચાંદી હો ઓર वो ઉસકી ઝકાત ન દેતા હો, કિયામતકે દિન ઉસકે લિયે આગકી તખ્તિયાં બનાઈ જાએગી, ફિર ઉસકો દોઝખકી આગમેં ગરમ કરકે ઉસકી દોનૂં કરવટેં ઓર પેશાની ઓર પીઠ દાગી જાએગી, ઓર જબ ઠંડી હો જાએગી ફિર ગરમ કર લી જાએગી. ઓર નખી અલેહિસ્સલામને ફરમાયા હે, જિસકો અલ્લાહ તઆલાને માલ દિયા ઓર ઉસને ઝકાત ન અઢા કી તો કિયામતકે દિન ઉસકા માલ બળા ઝેહરીલા ગંજ સાંપ બનાયા જાએગા ઓર वो ઉસકી ગરદનમેં લિપટ જાએગા. ફિર ઉસકે દોનૂં જબબે નોચેગા ઓર કહેગા, મેં હી તેરા માલ હું, મેં હી તેરા ખાજાના હું, ખુદાકી પનાહ ! ભલા ઇતને અઝાબકો કીન સહાર સક્તા હે, ઘોળીસી લાલચકે બદલે યે મુસીબત ભુગતના બળી બેવફાકી બાત હે. ખુદા હી કી દી કુછ દીલતકો ખુદા હી કી રાહમેં ન દેના કિતની બેજા (બુરી) બાત હે.

૧. ઓર મરદોંકે લિયે એસી યસ્જિહમેં ફુરસ્ત હે જિસમેં પાંચો વક્ત નમાઝ હોતી હો.

મસ્અલા ૧ :- જિસકે પાસ' સાડે બાવન તોલા ચાંદી યા સાડે સાત તોલા સોના હો, એક સાલ તક બાકી રહે તો સાલ ગુજરને પર ઉસકી ઝકાત દેના વાજબ હે. ઓર અગર ઉસે કમ હો તો ઉસપર ઝકાત વાજબ નહીં, ઓર અગર ઉસે ઝિયાદહ હો તો ભી ઝકાત વાજબ હે.

મસ્અલા ૨ :- કિસીકે પાસ આઠ તોલા સોના ચાર મહીને યા છ મહીને તક રહ્યા, ફિર યે કમ હો ગયા ઓર દો-ત્રીન મહીનેકે બા'દ ફિર મિલ ગયા, તબ ભી ઝકાત દેના વાજબ હે. મતલબ યે હે કે જબ સાલકે શુરૂ' ઓર આખિરમેં માલદાર હો જામે ઓર સાલકે બીચમેં કુછ દિન ઇસ મિકદારસે કમ રેહ જામે તો ભી ઝકાત વાજબ હોતી હે, હાં અગર સબ માલ જાતા રહે, ઇસકે બા'દ ફિર માલ મિલે તો જબસે ફિર મિલા હે તબસે માલકા હિસાબ ડિયા જાએગા.

મસ્અલા ૩ :- કિસીકે પાસ આઠ-નવ તોલા સોના થા, લેડિન સાલ ગુજરનેસે પેહલે પેહલે જાતા રહ્યા, પુરા સાલ ગુજરને નહીં પાયા તો ઝકાત વાજબ નહીં.

મસ્અલા ૪ :- કિસીકે પાસ દો સો રૂપિયે હૈં ઓર ઉતરે હી રૂપિયોંકી બો કર્જદાર ભી હે તો ઉસપર ઝકાત વાજબ નહીં, ચાહે સાલ ભર તક રહે, ચાહે ન રહે. ઓર અગર ડેઠ સો કી કર્જદાર હે તો ભી ઝકાત વાજબ નહીં, કમૂંકે ડેઠ સો રૂપિયે તો કર્જમેં સ્થે ગમે, સિર્ફ પચાસ રૂપિયે રેહ ગમે, ઓર પચાસ રૂપિયેમેં ઝકાત વાજબ નહીં હોતી.

મસ્અલા ૫ :- અગર દો સો રૂપિયે પાસ હૈં, ઓર એક સો રૂપિયે કી કર્જદાર હે તો એક સો કી ઝકાત વાજબ હે.

મસ્અલા ૬ :- સોને-ચાંદીકે ઝેવર ઓર બરતન ઓર સચ્ચા ગોટા (ચાંદી-સોનેકે તારોંકા રેશમી કપળા) ઠપ્પા (સિક્કા) સબ પર ઝકાત વાજબ હે, ચાહે પહેનતી રેહતી હો યા બંદ રખે હોં, ઓર કભી ન પહેનતી હો. મતલબ યે હે કે ચાંદી-સોનેકી હર ચીઝ પર ઝકાત વાજબ હે, હાં અગર ઇતની મિકદાર કમ હો જો ઉપર બયાન હુઇ તો' ઝકાત વાજબ ન હોગી.

મસ્અલા ૭ :- સોના ઓર ચાંદી અગર ખરા ન હો, બહુ ઉસમેં કુછ મૈલ હો,

૧. યે હિસાબ એક તોલાકો બારહ માસાકા માનકર ડિયા ગયા હે. અગર વજન હિસી ઓર ચીઝસે ડિયા જાવે, જેસે રૂપિયોંસે કે રૂપિયા સાડે બ્યારહ માસા હીઝ હોતા હે, યા કિસી ઓર વજનસે તોલા જાવે તો કમી ઝિયાદતીકા હિસાબ કર લિયા જાવે.

નોટ :- સન હિજરી ૧૩૭૪ મેં જબ મુકબ્બલ ઓર મુદલ્લલ બેહિસ્તી ઝેવર છબી થી તો ઉસ હાસિયામેં રૂપિયોંકે વજનસે ભી હિસાબ લિખ્યા ગયા થા ફિરસે પબ્બનેવાલોંકો ઉલ્લાખ હોતી થી. દુસરે ઉસી હાસિયામેં હઝરત ફાતિમા (રહિ.) કે મહરકી રકમ ઉસ વકતકે ચાંદીકે ભાવસે મુકરર કરકે લિખ્તી ગઇ થી, ફિર ચાંદીકા ભાવ બબ્લ ગયા તો દુસરે હઝરતને ઉસ વકતકે ભાવસે રકમ લિખ દી, ઉસે ભી ખ્યાલ-મ-ખ્યાલ પબ્બનેવાલોંકો ઉલ્લાખ હુઇ થી. ઉસ મરતબા મહરે ભાતમીકી તહકીક મહરકે બયાનકે હાસિયામેં કર દી ગઇ હે, ઇસ લિયે અગલા હાસિયા મિલકુલ હઝમેં કર દિયા ગયા.

જેને ચાંદીમાં રાંગા (રેણ) મિલા હુવા છે તો દેખો, ચાંદી ઝિયાદ છે વા રાંગા. અગર ચાંદી ઝિયાદ છે તો ઇસકા વોહી હુકમ છે જો ચાંદીકા હુકમ છે વા'ની અગર ઇતની મિકદાર હો જો ઉપર બયાન હુઈ તો ઝકાત વાજબ છે. ઓર અગર રાંગા ઝિયાદ છે તો ઇસકો ચાંદી ન સમજોંગે, બલકે રાંગા સમજોંગે, તો જો હુકમ પીતલ, તાંબે, લોહ, રાંબે વગેરહ ચીજોંકા હોગા, વોહી ઇસકા ભી હુકમ છે.

મસ્અલા ૮ :- કિસીકે પાસ ન તો પૂરી મિકદાર સોનેકી છે, ન પૂરી મિકદાર ચાંદીકી, બલકે થોળા સોના છે ઓર થોળી ચાંદી, તો અગર દોનૂંકી કીમત મિલાકર સાડે માવન તોલા ચાંદીકે બરાબર હો જાએ વા સાડે સાત તોલા સોનેકે બરાબર હો જાએ તો ઝકાત વાજબ છે, ઓર અગર દોનૂં ચીજોં ઇતની થોળી થોળી હોં કે દોનૂંકી કીમત ન ઇતની ચાંદીકે બરાબર છે ઓર ન ઇતને સોનેકે બરાબર તો ઝકાત વાજબ નહીં, ઓર અગર સોને ઓર ચાંદી દોનૂંકી પૂરી પૂરી મિકદાર છે તો કીમત લગાનેકી ઝરૂરત નહીં.

મસ્અલા ૯ :- માન લો કે કિસી ઝમાનેમેં પચ્વીસ રૂપિયેકા એક તોલા સોના મિલતા છે, ઓર એક રૂપિયેકી ડેઠ તોલા ચાંદી મિલતી છે, ઓર કિસીકે પાસ દો તોલા સોના ઓર પાંચ રૂપિયે ઝરૂરતસે ઝિયાદ છે, ઓર સાલ ભર તક વો રેહ જાએ તો ઇસપર ઝકાત વાજબ છે, કપૂંકે દો તોલા સોના પચાસ રૂપિયેકા હુવા ઓર પચાસ રૂપિયેકી ચાંદી પછતર તોલા હુઈ, તો દો તોલા સોનેકી ચાંદી અગર બરીદોગી તો પછતર તોલા મિલેગી ઓર પાંચ રૂપિયે તુમ્હારે પાસ હોં, ઇસ હિસાબસે ઇતની મિકદારસે બહોત ઝિયાદ માલ હો ગયા છે જિતને પર ઝકાત વાજબ છે. હાં અગર સિર્ફ દો તોલા સોના હો ઓર ઇસકે સાથ રૂપિયે ઓર ચાંદી કુછ ન હોં તો ઝકાત વાજબ ન હોગી.

મસ્અલા ૧૦ :- એક રૂપિયેકી ચાંદી દો તોલા મિલતી છે ઓર કિસીકે પાસ સિર્ફ ૩૦ રૂપિયે હોં તો ઇસપર ઝકાત વાજબ નહીં, ઓર યે હિસાબ ન લગાએંગે કે તિસ રૂપિયેકી ચાંદી સાઠ તોલા હુઈ, કપૂંકે રૂપિયા ચાંદીકા હોતા છે. ઓર જબ સિર્ફ ચાંદી વા સિર્ફ સોના પાસ હો તો વઝનકા એ'તિબાર છે, કીમતકા એ'તિબાર નહીં.

મસ્અલા ૧૧ :- કિસીકે પાસ સો રૂપિયે ઝરૂરતસે ઝિયાદ રખે યે, ફિર સાલ પૂરા હોનેસે પેહલે પેહલે પચાસ રૂપિયે ઓર મિલ જાએ તો ઇન પચાસ રૂપિયોંકા હિસાબ ન કરેંગે, બલકે ઇસી સો રૂપિયેકે સાથ ઇસકો મિલા દેંગે. ઓર જબ ઇન સો રૂપિયોંકા સાલ પૂરા હોગા તો પૂરે ડેઠ સો કી ઝકાત વાજબ હોગી ઓર એસા સમજોંગે કે પૂરે ડેઠ સો પર સાલ ગુઝર ગયા.

મસ્અલા ૧૨ :- કિસીકે પાસ સો તોલે ચાંદી રખી થી, ફિર સાલ ગુઝરનેસે પેહલે દો-ચાર તોલા સોના આ ગયા, વા નવ-દસ તોલા સોના મિલ ગયા તબ ભી ઇસકા હિસાબ અલગ ન ક્રિયા જાએગા, બલકે ઇસ ચાંદીકે સાથ મિલાકર ઝકાતકા હિસાબ હોગા. પણ જબ ઇસ ચાંદીકા સાલ પૂરા હો જાએગા તો ઇસ માલકી ઝકાત વાજબ હોગી.

મસ્અલા ૧૩ :- સોને-ચાંદીકે સિવા ઓર જિતની ચીજોં હોં, જેસે લોહા, તાંબા,

પીતલ, ગિલટ, રાંગા, વગેરહ ઓર ઇન ચીઝોંકે બને હુએ બરતન વગેરહ ઓર કપળે-જૂતે ઓર ઇસકે અલાવહ કુછ સામાન હો, ઇસકા હુકમ યે હે કે અગર ઇસકો બેચતી ઓર સોદાગરી (વેપાર) કરતી હો તો દેખો, વો સામાન કિતના હે, અગર ઇતના હે કે ઇસકી કીમત સાડે બાવન તોલા ચાંદી યા સાડે સાત તોલા સોનેકે બરાબર હે તો અબ સાલ મુઝર જાએ તો સોદાગરી (વેપાર) કે ઇસ માલમેં ઝકાત વાજબ હે, ઓર અગર ઇતના ન હો તો ઇસમેં ઝકાત વાજબ નહીં. ઓર અગર વો માલ સોદાગરીકે લિયે નહીં હે તો ઇસમેં ઝકાત વાજબ નહીં હે, ચાહે જિતના માલ હો. અગર હઝારોં રૂપિયેકા માલ હો તબ ભી ઝકાત વાજબ નહીં.

મસ્અલા ૧૪ :- ઘરકા સામાન જેસે પતેલી, દેગચી, દેગ યા ઓર બળી દેગ, સીની, લગન (થાલ) ઓર ખાને-પીનેકે બરતન ઓર રેહને-સેહનેકા મકાન ઓર પહેનનેકે કપળે, સચ્ચે મોતિયાંકે હાર વગેરહ ઇન ચીઝોંમેં ઝકાત વાજબ નહીં, હાં અગર યે સોદાગરીકા માલ હો તો ઇસ પર ઝકાત વાજબ હે. મતલબ યે કે સોને-ચાંદીકે અલાવહ ઓર જિતના માલ-સામાન હો, અગર વો સોદાગરીકા માલ હે તો ઝકાત વાજબ હે. નહીં તો ઇસમેં ઝકાત વાજબ નહીં.

મસ્અલા ૧૫ :- કિસીકે પાસ પાંચ-દસ ઘર હે, ઉનકો કિરાયા પર ચલાતી હે તો ઇન મકાનો પર ભી ઝકાત વાજબ નહીં, ચાહે જિતની કીમતકે હો. એસે હી અગર કિસીને દો-ચાર સો રૂપિયેકે બરતન ખરીદ લિયે ઓર ઉનકો કિરાયે પર ચલાતી રેહતી હે તો ઇસપર ભી ઝકાત વાજબ નહીં. મતલબ યે કે કિરાયે પર ચલાનેસે માલમેં ઝકાત વાજબ નહીં હોગી.

મસ્અલા ૧૬ :- પહેનનેકે દોહરાવ (ડબલ) જોળે, ચાહે જિતને જિયાદહ કીમતી હો, ઉનમેં ઝકાત વાજબ નહીં, લેકિન અગર ઉનમેં સચ્ચા કામ હે ઓર ઇતના કામ હે કે અગર ચાંદી છુણાઈ જાએ તો સાડે બાવન તોલા યા ઇસે જિયાદહ નિકલેગી તો ઇસ ચાંદી પર ઝકાત વાજબ હે, ઓર અગર ઇતના ન હો. તો ઝકાત વાજબ નહીં.

મસ્અલા ૧૭ :- કિસીકે પાસ કુછ ચાંદી યા સોના હે ઓર કુછ સોદાગરીકા માલ હે તો સબકો મિલાકર દેખો, અગર ઇસકી કીમત સાડે બાવન તોલા ચાંદી યા સાડે સાત તોલા સોનેકે બરાબર હો જાએ તો ઝકાત વાજબ હે, ઓર અગર ઇતના ન હો તો ઝકાત વાજબ નહીં.

મસ્અલા ૧૮ :- સોદાગરીકા માલ વો કહેલાએગા જિસકો ઇસી ઇરાદેસે ખરીદ લિયા હો કે ઇસકી સોદાગરી કરેગે તો અગર કિસીને અપને ઘરકે ખર્ચ કે લિયે યા સાદી વગેરહકે ખર્ચકે લિયે ચાવલ લિયે, ફિર ઇરાદા હો ગયા કે લાઓ ઇસકી સોદાગરી કર લે તો યે માલ સોદાગરીકા નહીં હે, ઇસપર ઝકાત વાજબ નહીં.

મસ્અલા ૧૯ :- અગર કિસી પર તુમહારા કર્જ આતા હો તો ઇસ કર્જ પર ભી ઝકાત વાજબ નહીં હે, લેકિન કર્જકી તીન કિસમેં હે,

એક પે હે કે નકદ રૂપિયા યા સોના, ચાંદી કિસીકો કર્જ દિયા યા સોદાગરીકા માલ બેચા, ઉસકી કીમત બાકી હે ઓર એક સાલકે બા'દ યા દો તીન બરસકે બા'દ વસૂલ હુવા તો અગર ઇતની ચિકદાર હો જિતની પર ઝકાત વાજબ હોતી હે તો ઇન સબ બરસોંકી ઝકાત દેના વાજબ હે, અગર ઇકદે ન વસૂલ હોં તો જબ ઉસમંસે ગ્યારહ રૂપિયે મિલેં તબ ઉનકી ઝકાત વાજબ હે, ઓર અગર ઇસે કમ મિલે તો વાજબ નહીં, ફિર જબ ગ્યારહ રૂપિયે ઓર મિલેં તો ઉસકી ઝકાત દે. ઇસી તરહ દેતી રહે. ઓર જબ દે તો સબ બરસોંકી દે. ઓર અગર કર્જ ઇસે કમ હો તો ઝકાત વાજબ ન હોગી, હાં અગર ઉસકે પાસ કુછ ઓર માલ ભી હો ઓર દોનું મિલાકર પૂરી હો જાએ તો ઝકાત વાજબ હોગી.

મસ્અલા ૨૦ :- ઓર નકદ નહીં દિયા, ન સોદાગરીકા માલ બેચા હે, બલકે કોઈ ઓર ચીઝ બેચી થી જો સોદાગરીકી ન થી, જેસે પહેનનેકે કપડે બેચ ડાલે યા ઘર બરસીકા સામાન બેચ દિયા, ઉસકી કીમત કાફી હે ઓર ઇતની હે જિતનેમેં ઝકાત વાજબ હોતી હે, ફિર વો કીમત કઈ બરસકે બા'દ વસૂલ હુઈ તો સબ બરસોંકી ઝકાત દેના વાજબ હે, ઓર અગર સબ એક બાર કરકે ન વસૂલ હો, બલકે યોગ્યા યોગ્યા કરકે મિલે તો જબ તક ચવ્વન રૂપિયે બારહ આને ન વસૂલ હોં તબ તક ઝકાત વાજબ નહીં હે, જબ ચવ્વન રૂપિયે બારહ આને મિલ જાએ તો સબ બરસોંકી ઝકાત દેના વાજબ હે.

મસ્અલા ૨૧ :- તીસરી કિસમ યે હે કે શીહરકે ઝિમ્મે મહર હો વો કઈ બરસકે બા'દ મિલા તો ઉસકી ઝકાતકા હિસાબ મિલનેકે દિનસે હોગા, પિછલે બરસોંકી ઝકાત વાજબ નહીં, બલકે અગર અબ ઉસકે પાસ રખ્યા હે ઓર ઉસપર સાલ ગુઝર જાએ તો ઝકાત વાજબ હોગી, નહીં તો ઝકાત વાજબ નહીં.

મસ્અલા ૨૨ :- અગર કોઈ માલદાર આદમી જિસ પર ઝકાત વાજબ હે સાલ ગુઝરનેસે પેહલે હી ઝકાત દે દે ઓર સાલકે પૂરે હોનેકા ઇન્તિઝાર ન કરે તો ભી જાઈઝ હે, ઓર ઝકાત અદા હો જાતી હે. ઓર અગર માલદાર નહીં હે, બલકે કહીંસે માલ મિલનેકી ઉમ્મીદ થી, ઇસ ઉમ્મીદ પર માલ મિલનેસે પેહલે હી ઝકાત દે દી તો યે ઝકાત અદા નહીં હોગી, જબ માલ મિલ જાએ ઓર ઉસપર સાલ ગુઝર જાએ તો ફિર ઝકાત દેના ચાહિયે.

મસ્અલા ૨૩ :- માલદાર આદમી અગર કઈ સાલકી ઝકાત પેશગી (મિલલેસે) દે દે યે ભી જાઈઝ હે, લેકિન અગર કિસી સાલમેં માલ બળહ ગયા તો બબ્બતીકી ઝકાત ફિર દેની પડેગી.

મસ્અલા ૨૪ :- કિસીકે પાસ સો રૂપિયે ઝરૂરતસે કિમ્યાદહ રખ્ખે હુએ હેં ઓરં સો રૂપિયે કહીં ઓરસે મિલનેકી ઉમ્મીદ હે, ઉસને પોને દો સો રૂપિયેકી ઝકાત સાલ પૂરા હોનેસે પેહલે હી પેશગી દે દી યે ભી દુરૂસ્ત હે, લેકિન અગર સાલકે ખતમ હોને પર રૂપિયા નિસાબસે કમ હો ગયા તો ઝકાત તો મઆફ હો ગઈ, ઓર વો દિયા હુવા નકલ સદકા હો ગયા.

મસ્તબા ૨૫ :- કિસીકે માલ પર પૂરા સાલ ગુઝર ગયા, લેકિન અભી ઝકાત નહીં નિકલી થી કે સારા માલ ચોરી હો ગયા ઓર કિસી તરહસે જાતા રહ્યા તો ઝકાતભી મઆફ હો ગઈ, અગર ખૂદ અપના માલ કિસીકો દે દિયા ઓર કિસી તરહ અપને ઇંખિયારસે હલાક (ખત્ત) કર ડાલા તો જિતની ઝકાત વાજબ હુઈ વો મઆફ નહીં હુઈ બલકે દેની પળેગી.

મસ્તબા ૨૬ :- સાલ પૂરા હોનેકે બા'દ કિસીને અપના સારા માલ ખેરાત કર દિયા તબ ભી ઝકાત મઆફ હો ગઈ.

મસ્તબા ૨૭ :- કિસીકે પાસ દો સો રૂપિયે થે, એક સાલકે બા'દ ઉસમેંસે એક સો ચોરી હો ગયો યા એક સો ખેરાત કર દિયે તો એક સો કી ઝકાત મઆફ હો ગઈ, સિર્ફ એક સો રૂપિયેકી ઝકાત દેની પળેગી.

ઝકાત અદા કરનેકા બયાન

મસ્તબા ૧ :- જબ માલ પર પૂરા સાલ ગુઝર જાયે તો ફૌરન ઝકાત અદા કર દે. નેક કામમેં દેર લગાના અચ્છા નહીં કે શાયદ અચાનક મૌત આ જાયે ઓર યે પક્કા અપની ગરદન પર રેહ જાયે. અગર સાલ ગુઝરને પર ઝકાત અદા નહીં કી, યહાં તક કે દૂસરા સાલ ભી ગુઝર ગયા તો ગુનેહગાર હુઈ, અબ ભી તોબા કરકે દોનું સાલકી ઝકાત દે દે. ખતલબ યે હે કે ઉમ્મ ભરમેં કભી ન કભી ઝરૂર દે દે, બાકી ન રખ્ખે.

મસ્તબા ૨ :- જિતના માલ હે ઉસકા ચાલીસવાં હિસ્સા ઝકાતમેં દેના વાજબ હે. યા'ની સો રૂપિયેમેં ઢાઈ રૂપિયે ઓર ચાલીસ રૂપિયેમેં એક રૂપિયા.

મસ્તબા ૩ :- કિસ વકત ઝકાતકા રૂપિયા કિસી મરીબકો દે, ઉસ વકત અપને હિલમેં ઇતના ઝરૂર ખ્યાલ કર લે કે મેં ઝકાતમેં દેતી હું. અગર યે નિયમત નહીં કી, યુંહી દે દિયા તો ઝકાત અદા નહીં હુઈ. ફિરસે દેના ચાહિયે, ઓર યે જિતના દિયા ઇસકા સવાબ અલગ મિલેગા.

મસ્તબા ૪ :- અગર ફકીરકો દેતે વકત યે નિયમત નહીં કી તો જબ તક વો માલ ફકીરકે પાસ રહે, ઉસ વકત તક યે નિયમત કર લેના દુરુસ્ત હે. અબ નિયમત કર લેનેસે ભી ઝકાત અદા હો જાયેગી. હાં જબ ફકીરને ખર્ચ કર ડાલા, ઉસ વકત નિયમત કરનેકા મો'તિબાર નહીં હે. અબ ફિરસે ઝકાત દે.

મસ્તબા ૫ :- કિસીને ઝકાતકી નિયમતસે દો રૂપિયે નિકાલકર અલગ રખ લિયે કે જબ કોઈ હકદાર મિલેગા ઉસ વકત દે દૂંગી, ફિર જબ ફકીરકો દે દિયા ઉસ વકત ઝકાતકી નિયમત કરના ભૂલ ગઈ તો ભી ઝકાત અદા હો ગઈ. હાં અગર ઝકાતકી નિયમતસે નિકાલકર અલગ ન રખતી તો અદા ન હોતી.

મસ્તબા ૬ :- કિસીને ઝકાતકે રૂપિયે નિકાલે તો ઇંખિયાર હે, ચાહે એક હી કે

સબ દે દે યા થોળા થોળા કઈ ગરીબોંકો દે, ઓર ચાહે ઉસી દિન સબ દે દે યા થોળા થોળા કરે કઈ મહીનેમેં દે.

મસ્મલા ૭ :- બેહતર ચે હે કે એક ગરીબકો કમસે કમ ઇતના દે દે કે ઉસ દિનકે લિયે કાફી હો જાએ ઓર કિસીસે માંગના ન પવે.

મસ્મલા ૮ :- એક હી ફકીરકો ઉતના માલ દેના જિતને માલકે હોનેસે ઝકાત વાજબ હોતી હે મકરૂહ હે, લેકિન અગર દે દિયા તો ઝકાત અદા હો ગઈ. ઓર ઈસે કમ દેના જાઈઝ હે, મકરૂહ ભી નહીં.

મસ્મલા ૯ :- કોઈ ઓરત કર્જ માંગને આઈ ઓર ચે ચા'લૂમ હે કે ચે તંમદસ્ત ઓર ગરીબ હે કે કભી અદા ન કર સકેગી, યા એસી ન દેનેવાલી હે કે કર્જ લેકર કભી અદા નહીં કરતી, ઉસકો કર્જકે નામસે ઝકાતકા રૂપિયા દે દિયા ઓર અપને દિલમેં સોચ લિયા કે મેં ઝકાત દેતી હું તબ ભી ઝકાત અદા હો ગઈ, ચાહે વો અપને દિલમેં ચેહી સમજે કે મુઝે કર્જ દિયા હે.

મસ્મલા ૧૦ :- અગર કિસીકો ઇનઆમકે નામસે ફુલ દિયા, મગર દિલમેં ચેહી નિયત હે કે મેં ઝકાત દેતી હું, તબ ભી ઝકાત અદા હો ગઈ.

મસ્મલા ૧૧ :- કિસી ગરીબ આદમી પર તુમહારે દસ રૂપિયે કર્જ હે ઓર તુમહારે માલકી ઝકાત ભી દસ રૂપિયે યા ઉસે ઝિયાદહ હે. ઉસકો અપના કર્જ ઝકાતકી નિયતસે મઆફ કર દિયા તો ઝકાત અદા નહીં હુઈ, હાં ઉસકો દસ રૂપિયે ઝકાતકી નિયતસે દે તો ઝકાત અદા હો ગઈ. અબ ચે રૂપિયા અપને કર્જમેં ઉસે લે લેના દુરુસ્ત હે.

મસ્મલા ૧૨ :- કિસીકે પાસ ચાંદીકા ઇતના ઝેવર હે કે હિસાબસે ત્રીન તોલા ચાંદી ઝકાતકી હોતી હે ઓર બાઝારમેં ત્રીન તોલા ચાંદી દો રૂપિયેકી બિકતી હે તો ઝકાતમેં દો રૂપિયે દે દેના દુરુસ્ત નહીં, ક્યુંકે દો રૂપિયેકા વજન ત્રીન તોલા નહીં હોતા, ઓર ચાંદીકી ઝકાતમેં જબ ચાંદી દી જાએ તો વજનકા એ'તિબાર હોતા હે, કીમતકા એ'તિબાર નહીં હોતા. હાં ઈસ શકલમેં અગર દો રૂપિયેકા સોના ખરીદ કરે દે દિયા યા દો રૂપિયેકે પૈસે યા દો રૂપિયેકા કપળા યા ઓર કોઈ ચીઝ દે દી યા ખૂદ ત્રીન તોલા ચાંદી દે દે તો દુરુસ્ત હે. ઝકાત અદા હો જાએગી.

મસ્મલા ૧૩ :- ઝકાતકા રૂપિયા ખૂદ નહીં દિયા, બલ્કે કિસી દુસરેકો દિયા કે તુમ કિસી દુસરેકો દે દેના. ચે ભી જાઈઝ હે, અબ વો સખ્સ અગર દેતે વકત ઝકાતકી નિયત ન ભી કરે તબ ભી ઝકાત અદા હો જાએગી.

મસ્મલા ૧૪ :- કિસી ગરીબકો દેનેકે લિયે તુમને દો રૂપિયે કિસીકો દે દિયે, લેકિન ઉસને ઠીક વોહી દો રૂપિયે ફકીરકો નહીં દિયે જો તુમને દિયે ચે, બલ્કે અપને પાસસે દો રૂપિયે તુમહારી તરફસે દે દિયે ઓર ચે ખ્યાલ કિયા કે વો રૂપિયે મેં લે લુંગા. તબ ભી ઝકાત અદા હો ગઈ, બશર્તે કે તુમહારે રૂપિયે ઉસકે પાસ મીજૂદ હોં. ઓર અબ વો સખ્સ અપને દો રૂપિયેકે બદલેમેં તુમહારે વો દોનૂં રૂપિયે લે લે, હાં અગર તુમહારે દિયે

હુએ રૂપિયે ઉસને પેહલે ખર્ચ કર ઘણે, ઉસકે બા'દ અપને રૂપિયે ગરીબકો દિયે તો ઝકાત અદા નહીં હુઈ, યા તુમહારે રૂપિયે ઉસકે પાસ રખ્યે તો હૈ, લેકિન અપને રૂપિયે દેતો વખતે નિમ્મત ન કી કે મેં મેં રૂપિયે લે લૂંગા તબ ભી ઝકાત અદા નહીં હુઈ. અબ વો હોનું રૂપિયે ફિર ઝકાતમેં દે.

મસ્મલા ૧૫ :- અગર તુમને રૂપિયે નહીં દિયે, લેકિન ઇતના કેહ દિયા કે તુમ હમારી તરફસે ઝકાત દેના, ઇસ લિયે તુમહારી તરફસે ઝકાત દે દે તો અદા હો ગઈ, ઓર જિતના ઉસને તુમહારી તરફસે દિયા હે અબ તુમસે લે લે.

મસ્મલા ૧૬ :- અગર તુમને કિસીસે કુછ નહીં કહા, ઉસને બગેર તુમહારી ઇજાઝતકે તુમહારી તરફસે ઝકાત દે દી તો ઝકાત અદા નહીં હુઈ, અબ અગર તુમ મંજૂર ભી કર લો તબ ભી દુરસ્ત નહીં, ઓર જિતના તુમહારી તરફસે દિયા હે તુમસે પશુ કરનેકા ઉસકો હક નહીં.

મસ્મલા ૧૭ :- તુમને એક શખ્સકો અપની ઝકાત દેનેકે લિયે દો રૂપિયે દિયે તો ઉસકો ઇંખિયાર હે, ચાહે ખૂદ કિસી ગરીબકો દે દે યા કિસી દુસરેકે સુપુર્દ કર દે કે તુમ વો રૂપિયે ઝકાતમેં દે દેના. ઓર નામકા બતાના ઝરૂરી નહીં હે કે કહાનેકી તરફસે યે ઝકાત દેના. ઓર વો શખ્સ દો રૂપિયે અગર અપને કિસી રિસ્તેદાર યા માં-બાપકો ગઈબ દેમકર દે દે તો ભી દુરસ્ત હે, લેકિન અગર વો ખૂદ ગરીબ હો તો આપ હી લે લેના દુરસ્ત નહીં. હાં અગર તુમને યે કેહ દિયા હો કે જો ચાહો કરો ઓર જિસે જો ચાહે દે દે તો આપ ભી લે લેના દુરસ્ત હે.

પૈદાવારકી ઝકાતકા બવાન

મસ્મલા ૧ :- કોઈ શહેર ગેર મુસ્લિમકે કબ્રોમેં યા, વોહી લોગ વહાં રેહતે હે, ફિર મુસલમાન ઉન પર ચલ્લ આમે ઓર લડકર વો શહેર ઉનસે છીન લિયા, ઓર વહાં ઇસ્લામ ફેલાયા ઓર મુસલમાન બાદશાહને ઉનસે લેકર શહેરકી સારી ઝમીન ઉન્હી મુસલમાનોકો બાંટ દી તો એસી ઝમીનકો શરીઅતમેં ઉશરી કેહતે હૈ, ઓર અગર ઉસ શહેરકે રેહનેવાલે લોગોને અપની ખૂશીસે ઇસ્લામ કબૂલ કર લિયા, લડનેકી ઝરૂસ્ત નહીં પબ્લી તબ ભી ઉસ શહેરકી સારી ઝમીન ઉશરી કેહલાએગી ઓર અરબકે મુલકકી ભી સારી ઝમીન ઉશરી હે.

મસ્મલા ૨ :- અગર કિસીકે બાપ-દાદાસે યેહી ઉશરી ઝમીન બરાબર ચલી આતી હો યા કિસી એસે મુસલમાનસે ખરીદી જિસકે પાસ ઇસી તરહ ચલી આતી હો, એસી ઝમીનમેં જો કુછ પૈદા હો ઝસમેં ભી ઝકાત વાજબ હે. ઓર ઉસકા તરીકા યે હે કે અગર ખેતકો સીંચના ન પહે, સિર્ફ બારિશકે પાનીસે પૈદાવાર હો ગઈ યા નહીં ઓર ઇરિયાકે ડિનારે પર તરાઈમેં કોઈ ચીઝ બોઈ ઓર બગેર સીંચે પૈદા હો ગઈ તો એસે ખેતમેં જિતના પૈદા હુવા હે ઉસકા દસવાં હિસ્સા ખેસત કર દેના વાજબ હે, યા'ની હસ

મનમાં એક મન ઔર દસ સેરમાં એક સેર, ઔર અગર એક ખેતકો સીંચા યા'ની ચરસા (બેલ યા ભેંસકા ચમખા) પર ચલા કરેકે યા કિસી ઔર તરીકેસે સીંચા હે તો પેદાવારકા બીસવાં હિસ્સા ખેરાત કરે યા'ની બીસ મનમાં એક મન ઔર બીસ સેરમાં એક સેર ઔર યેહી હુકમ હે બાગકા. એસી ઝમીનમાં કિતની હી થોળી (ચીઝ) પેદા હુઈ હો, બહરહાલ યે સદકા-ખેરાત કરના વાજબ હે, કમ ઔર ઝિયાદહ હોનેમાં કુછ હરજ નહીં હે.

મસ્અલા ૩ :- અનાજ, સાગ, તરકારી, મેવા, ફલ, ફૂલ વગેરહ જો કુછ પેદા હો સબકા યેહી હુકમ હે.

મસ્અલા ૪ :- ઉશરી ઝમીન યા પહાળ યા જંગલસે અગર શહદ નિકાલા તો ઉસમાં ભી યે સદકા વાજબ હે.

મસ્અલા ૫ :- કિસીને અપને ઘરકે અંદર કોઈ પેળ (દરખત) લગાયા યા કોઈ ચીઝ તરકારીકી કિસમસે યા ઔર કુછ બોચા ઔર ઉસમાં ફલ આયા તો ઉસમાં યે સદકા વાજબ નહીં હે.

મસ્અલા ૬ :- અગર ઉશરી ઝમીન કોઈ ગૈર-મુસ્લિમ ખરીદ લે તો યે ઉશરી નહીં રેહતી, ફિર અગર ઉસે મુસલમાન ભી ખરીદ લે યા કિસી ઔર તૌર પર ઉસકો ગિલ જામે તબ ભી યે ઉશરી ન હોગી.

મસ્અલા ૭ :- યે બાત કે દસવાં યા બીસવાં હિસ્સા કિસકે ઝિમ્મે હે યા'ની ઝમીનકે માલિક પર હે યા પેદાવારકે માલિક પર હે ? ઇસમાં આલિમોમાં બખા ઇખ્તિલાફ (મતભેદ) હે, મગર હમ આસાનીકે વાસ્તે યેહી બતલાયા કરતે હૈં કે પેદાવારવાલેકે ઝિમ્મે હે, સો અગર ખેત ઠેકે પર હો, ચાહે નકદ પર યા ગલ્લે પર તો કિસાનકે ઝિમ્મે હોગા. ઔર અગર ખેત બટાઈ પર હો તો ઝમીનદાર ઔર કિસાન દોનું અપને અપને હિસ્સેકા હે.

જિન લોગોંકો ઝકાત દેના જાઈઝ હે ઉનકા બયાન

મસ્અલા ૧ :- જિસકે પાસ સાડે બાવન તોલા ચાંદી યા સાડે સાત તોલા સોના યા ઇતની હી કીમતકા સોદાગરીકા માલ હો, ઉસકો શરીઅતમાં માલદાર કેહતે હૈં. એસે શખ્સકો ઝકાતકા પૈસા દેના ફુરસ્ત નહીં. ઔર ઉસકો ઝકાતકા પૈસા લેના ઔર ખાના ભી હલાલ નહીં. ઇસી તરહ જિસકે પાસ ઇતની હી કીમતકા કોઈ માલ હો જો સોદાગરીકા માલ તો નહીં, લેકિન ઝરૂરતસે ઝિયાદહ હે, વો ભી માલદાર હે. એસે શખ્સકો ભી ઝકાત યા પૈસા દેના ફુરસ્ત નહીં, ચાહે ખૂદ ઇસ કિસમકે માલદાર પર ઝકાત વાજબ ન હો.

મસ્અલા ૨ :- ઔર જિસકે પાસ ઇતના માલ નહીં, બલકે થોળા માલ હે યા કુછ ભી નહીં યા'ની એક દિનકે ગુઝારકે લિયે ભી નહીં ઉસકો ગરીબ કેહતે હૈં. એસે લોગોંકો ઝકાતકા પૈસા દેના ફુરસ્ત હે, ઔર ઇન લોગોંકો લેના ભી ફુરસ્ત હે.

મસ્તબલા ૩ :- બબી બબી દેએં ઓર બબે બબે કર્શ-કરુશ ઓર સામિયાને (તંબુ) જિનકી બરશોએં એક-આપ બાર કહીં સાદી-બિયાહમેં ઝરુત પળતી હે ઓર રોઝ રોઝ ઉનકી ઝરુત નહીં પળતી વો ઝરુરી સામાનોએં દાખિલ નહીં.

મસ્તબલા ૪ :- રેહનેકા ઘર ઓર પહેનનેકે કપાળે ઓર કામ-કાજકે લિયે નોકર-ચાકર ઓર ઘરકી ઘરસ્તી જો અકસર કામમેં રેહતી હે ચે સબ ઝરુરી સામાનમેં દાખિલ હે. ઇસકે હોનેસે માલદાર નહીં હોગી, ચાહે જિતની કીમત હો, ઇસ લિયે ઉસકો ઝકાતકા પૈસા દેના દુરુસ્ત હે. ઇસી તરહ પબ્લે લુએ આદમીકે પાસ ઉસકી સમજ ઓર બરતાવકી કિતાબેં ભી ઝરુરી સામાનમેં દાખિલ હે.

મસ્તબલા ૫ :- કિસીકે પાસ દસ પાંચ મકાન હેં જિનકો કિરાયે પર ચલાતી હે, ઓર ઇસકી આબદનીસે ગુઝર કરતી હે યા એક-આપ ગાંવ હે જિસકી આબદની આતી હે, લેકિન માલ-અમ્મે ઓર ઘરમેં ખાને-પીનેવાલે ઇતને ઝિયાદહ હેં કે અચ્છી તરહ બસર નહીં હોતી ઓર તંગી રેહતી હે ઓર ઉસકે પાસ કોઈ એસા માલ ભી નહીં જિસ પર ઝકાત વાજબ હો તો એસે શખ્સકો ભી ઝકાતકા પૈસા દેના દુરુસ્ત હે.

મસ્તબલા ૬ :- કિસીકે પાસ હઝાર રૂપિયે નકદ મીઞુદ હેં, લેકિન વો પૂરે હઝાર રૂપિયેકા યા ઉસે ભી ઝિયાદહકા કર્જદાર હે તો ઉસકો ભી ઝકાતકા પૈસા દેના દુરુસ્ત હે, ઓર અગર કર્જ હઝાર રૂપિયેસે કમ હો તો દેખો કર્જ દેકર કિતને રૂપિયે બચતે હે. અગર ઇતને બચે જિતનેમેં ઝકાત-વાજબ હોતી હે તો ઉસકો ઝકાતકા પૈસા દેના દુરુસ્ત નહીં, ઓર ઉસે કમ બચે તો દેના દુરુસ્ત હે.

મસ્તબલા ૭ :- એક શખ્સ અપને ઘરકા બગા માલદાર હે, લેકિન કહીં સફરમેં એસા મોકા આપા કે ઉસકે પાસ કુછ ખર્ચ નહીં રહ્યા, સારા માલ-ચોરી હો ગયા, યા ઓર કોઈ વજહ એસી લુઈ કે અબ ઘર તક પહોંચનેકા ભી ખર્ચ નહીં રહ્યા, એસે શખ્સકો ભી ઝકાતકા પૈસા દેના દુરુસ્ત હે. એસે હી અગર હાલકે પાસ રાસ્તેકા ખર્ચ ચુક ગયા ઓર ઉસકે ઘરમેં બહોત માલ ઓર દીલત હે ઉસકો ભી દેના દુરુસ્ત હે.

મસ્તબલા ૮ :- ઝકાતકા પૈસા કિસી કાફિરકો દેના દુરુસ્ત નહીં. મુસલમાન હી કો દે ઓર ઝકાત ઓર ઉશર ઓર સદકાએ ફિત્ર ઓર કફારેકે સિવા ઓર ખેર-ખેરાતકો ભી દેના દુરુસ્ત હે.

મસ્તબલા ૯ :- ઝકાતકે પૈસેસે મસ્જિદ બનવાના યા કિસી લાવારિસ મુરદેકા કબ્ર-દફન કર દેના, યા મુરદેકી તરફસે ઉસકા કર્જ અદા કર દેના યા કિસી ઓર નેક કાચમેં લગા દેના ઠીક નહીં. જબ તક કિસી હકદારકો ન દિયા જાએ ઝકાત અદા ન હોગી.

મસ્તબલા ૧૦ :- અપની ઝકાતકા પૈસા અપને માં-બાપ, દાદા-દાદી, નાના-નાની, પરદાદા વગેરહ જિન લોગોસે ચે પૈદા લુઈ હે, ઉનકો દેના દુરુસ્ત નહીં હે. ઇસી તરહ અપની ઓલાહ ઓર પોતે-પડપોતે, નાની વગેરહ જો લોગ ઉસકી ઓલાહમેં દાખિલ હેં ઉનકો ભી દેના દુરુસ્ત નહીં. એસે હી બીવી અપને ગિયાંકો ઓર ગિયાં અપની

મીવીએ ઝકાત નહીં દે સકતે.

મસ્અલા ૧૧ :- ઇન રિશ્તેદારોએ અલાવા ઓર સબકો ઝકાત દેના દુરૂસ્ત હે, જેસે બહન-ભાઈ, ભત્રીજા, ભાંજી, ચચા, ફફી, ખાલા, મામું, સોતેલી માં, સોતેલા બાપ, દાદા, શાસ, સુસર વગેરહ સબકો દેના દુરૂસ્ત હે.

મસ્અલા ૧૨ :- ના-બાલિગ લળકેકા બાપ અગર માલદાર હો તો ઉસકો ઝકાત દેના દુરૂસ્ત નહીં, ઓર અગર લળકા યા લળકી બાલિગ હો ગએ ઓર ખૂદ વો માલદાર નહીં, લેકિન માં માલદાર હે તો ઉનકો દેના દુરૂસ્ત હે.

મસ્અલા ૧૩ :- અગર છોટે બચ્ચેકા બાપ તો માલદાર નહીં, લેકિન માં માલદાર હે તો ઉસ બચ્ચેકો ઝકાતકા પૈસા દેના દુરૂસ્ત હે.

મસ્અલા ૧૪ :- સૈયદોંકો ઓર અલવીયોં (હઝરત અલીકી ઓલાદ) કો ઈસી તરહ જો હઝરત અબ્બાસ (રદિ.) કી યા હઝરત જા'ફર (રદિ.) કી યા હઝરત અકીલ (રદિ.) યા હઝરત હારિસ બિન અબ્દુલ મુત્તબિલકી ઓલાદમ્ હોં ઉનકો ઝકાતકા પૈસા દેના દુરૂસ્ત નહીં. ઈસી તરહ જો સદકા શરીઅતસે વાજબ હો ઉસકા દેના ભી દુરૂસ્ત નહીં, જેસે નઝર (મન્નત), કફારા, ઉશર, સદકાએ કિત્રા ઓર ઈસકે સિવા ઓર કોઈ સદકા યા ખેરાત દેના દુરૂસ્ત હે.

મસ્અલા ૧૫ :- ઘરકે નોકર-ચાકર, ખિદમતગાર, મામા, દાઈ, ખિલાઈ (બચ્ચોંકો પિલાનેવાલી ઓરત) વગેરહકો ભી ઝકાતકા પૈસા દેના દુરૂસ્ત હે. લેકિન ઉનકી તંખ્વાહમ્ (પગારમ્) હિસાબ ન કરે, બલ્કે તંખ્વાહસે ઝિયાદહ ઇ-આમ-ઈકરામકે તૌર પર દે દે ઓર દિલ્ચે ઝકાત દેનેકી નિયત રખ્ખે તો દુરૂસ્ત હે.

મસ્અલા ૧૬ :- કિસ લળકેકો તુમને દૂધ પિલાયા હે ઉસકો ઓર કિસને તુમકો બચપનમ્ દૂધ પિલાયા હે ઉસકો ઝકાતકા પૈસા દેના દુરૂસ્ત હે.

મસ્અલા ૧૭ :- એક ઓરતકા મહર હઝાર રૂપિયે હે, લેકિન ઉસકા શૌહર બહોત ગરીબ હે, અદા નહીં કર સકતા તો એસી ઓરતકો ભી ઝકાતકા પૈસા દેના દુરૂસ્ત હે. ઓર અગર ઉસકા શૌહર અમીર હે, લેકિન મહર દેતા નહીં યા ઉસને અપના મહર મઆફ કર દિયા તો ભી ઝકાતકા પૈસા દેના દુરૂસ્ત હે. ઓર અગર યે ઉમ્મીદ હે કે જબ માંગૂંઘી તો વો અદા કર દેગા કુછ દેર ન કરેગા તો એસી ઓરતકો ઝકાતકા પૈસા દેના દુરૂસ્ત નહીં.

મસ્અલા ૧૮ :- એક શખ્સકો હકદાર સમઝકર ઝકાત દે દી, ફિર મા'લૂમ હુવા કે યે તો માલદાર હે યા સૈયદ હે યા અંધેરી રાતમ્ કિસીકો દે દિયા, ફિર મા'લૂમ હુવા કે વો તો મેરી માં થી યા મેરી લળકી થી યા ઓર કોઈ એસા રિશ્તેદાર હે કિસકો ઝકાત દેના દુરૂસ્ત નહીં તો ઇન સબ શક્લોંમ્ ઝકાત અદા હો ગઈ, દોબારહ અદા કરના વાજબ નહીં. લેકિન લેનેવાલોંકો અગર મા'લૂમ હો જાએ કે યે ઝકાતકા પૈસા હે ઓર યે ઝકાત લેનેકા હકદાર નહીં હું તો ન લે ઓર હેર દે (વાપસ કર દે). ઓર

અગર દેનેકે બા'દ મા'લૂમ હો કે જિસકો દિયા હે વો કાફિર હે તો ઝકાત અદા નહીં હુઈ, ફિર અદા કરે.

મસ્અલા ૧૯ :- અગર કિસી પર શુબહ હો કે મા'લૂમ નહીં માલદાર હે યા મોહતાજ હે ? તો જબ તક છાન-બીન (તેહકીક) ન હો જાએ ઉસકો ઝકાત ન દે, અગર બગેર છાન બીન કિયે દે દિયા તો દિલ ઝિયાદહ કિધર જાતા હે ? અગર દિલ યે ગવાહી દેતા હે કે વો ફકીર હે તો ઝકાત અદા હો ગઈ, ઔર અગર દિલ યે કહે કે વો માલદાર હે તો ઝકાત અદા નહીં હુઈ, ફિરસે દે, લેકિન અગર દેનેકે બા'દ મા'લૂમ હો જાએ કે વો ગરીબ હે તો ફિરસે ન દે, ઝકાત અદા હો ગઈ.

મસ્અલા ૨૦ :- ઝકાત દેનેમે ઔર ઝકાતકે અલાવા ઔર સદકા ખેરાતમે સબસે ઝિયાદહ અપને રિસ્તે-નાતેકે લોગોંકા ખ્યાલ રખ્યો કે પેહલે ઈન્હી લોગોંકો દો, લેકિન ઈન્સે યે ન બતાઓ કે યે સદકા ઔર ખેરાતકી ચીઝ હે તાકે વો બુરા ન માને. હદીસ શરીફમે આયા હે કે રિસ્તેદારોંકો ખેરાત દેનેસે દોહરા (ડબલ) સવાબ મિલતા હે. એક તો ખેરાતકા, દૂસરે અપને અઝીઝોંકે સાથ સુલૂક ઔર એહસાન કરનેકા. ફિર જો કુછ ઈન્સે બચે વો ઔર લોગોંકો દો.

મસ્અલા ૨૧ :- એક શહેરકી ઝકાત દૂસરે શહેરમે લેજના મકરૂહ હે, હાં અગર દૂસરે શહેરમે ઉચકે રિસ્તેદાર રહેતે હેં ઉન્કો લેજ દિયા યા ત્યાં વાલોંકે હિસાબસે વહાંકે લોગ ઝિયાદહ મોહતાજ હેં યા વો લોગ દીનકે કામમે લાએ હેં ઉન્કો લેજ દિયા તો મકરૂહ નહીં, કે દીનકા ઇલ્મ સીપનેવાલોં ઔર દીનદાર આલિમોંકો દેના બખા સવાબ હે.

સદકામે ફિત્રકા બયાન

મસ્અલા ૧ :- જો મુસલમાન ઈતના માલદાર હો કે ઉસપર ઝકાત વાજબ હો યા ઉસપર ઝકાત વાજબ નહીં, લેકિન ઝરૂરી સામાનસે ઝિયાદહ ઈતની કીમતકા માલ ઔર સામાન હે જિતની કીમત પર ઝકાત વાજબ હોતી હે તો ઉસપર ઈંદકે દિનકા સદકા દેના વાજબ હે, ચાહે વો સોદાગરીકા માલ હો યા સોદાગરીકા ન હો, ઔર ચાહે સાલ પુરા ગુઝર ચુકા હો યા ન ગુઝરા હો, ઔર ઈસ સદકાકો શરીઅતમે સદકામે ફિત્ર કેહતે હેં.

મસ્અલા ૨ :- કિસીકે પાસ રહેનેકા બખા ઘર હે કે અગર બેચા જાએ તો હઝાર પાંચસોકા બિકે ઔર પંહેનનેકે બજે બજે કીમતી કીમતી કપડે હેં, મગર ઉનમેં ગોટા-લચકા નહીં, ઔર બિદમતકે લિયે દો-ચાર બિદમતગાર હેં, ઘરમેં હઝાર-પાંચસોકા ઝરૂરી સામાન ભી હે મગર ઝેવર નહીં, ઔર વો સબ કામમે આયા કરતા હે, યા કુછ સામાન ઝરૂરતસે ઝિયાદહ ભી હે ઔર કુછ ગોટા લચકા (ચાંદી-સોનેકે તારોંકા રેશમી કપડા)

૧. આમ મુસલમાનોમેં સદકામે ફિત્રકો ફિતરા ભી કેહતે હેં.

ઔર જેવરભી હે, લેકિન વો ઇતના નહીં કે જિતને પર ઝકાત વાજબ હોતી હે તો એસે પર સદકએ ફિત્ર વાજબ નહીં હે.

મસ્અલા ૩ :- કિસીકે દો ઘર હૈ, એકમેં ખૂદ રહેતી હે ઔર એક ખાલી પલા હે યા કિરાયે પર (ભાડેસે) દે દિયા હે તો દૂસરા મકાન ઝરૂરતસે જિયાદહ હે, મગર ઉસકી કીમત ઇતની હો કે જિતની પર ઝકાત વાજબ હોતી હે તો ઉસપર સદકએ ફિત્ર વાજબ હે ઔર એસેકો ઝકાતકા પૈસા દેના ભી જાઇઝ નહીં, હાં અગર ઉસી પર ઉસકા ગુજારા હો તો યે મકાનભી ઝરૂરી સામાનમેં શામિલ હો જાએગા ઔર ઉસપર સદકએ ફિત્ર વાજબ ન હોગા ઔર ઝકાતકા પૈસા લેના ઔર દેનાભી દુરૂસ્ત હોગા. મતલબ યે હે કે જિસકો ઝકાત ઔર સદકેકા પૈસા લેના દુરૂસ્ત હે ઉસપર સદકએ ફિત્ર વાજબ નહીં, ઔર જિસકો સદકા ઔર ઝકાતકા લેના દુરૂસ્ત નહીં ઉસપર સદકએ ફિત્ર વાજબ હે.

મસ્અલા ૪ :- કિસીકે પાસ ઝરૂરી સામાનસે જિયાદહ માલ ઔર સામાન હે, લેકિન વો કર્ઝદાર ભી હે તો કર્ઝ નિકાલ કરકે દેખો ક્યા બચતા હે ? અગર ઉતની કીમતકા સામાન બચ રહે જિતનેમેં ઝકાત વાજબ હોતી હે તો સદકએ ફિત્ર વાજબ હે ઔર ઉસે કમ બચે તો વાજબ નહીં.

મસ્અલા ૫ :- ઇંદકે દિન જિસ વક્ત ફજરકા વક્ત આતા હે ઉસી વક્ત યે સદકા વાજબ હોતા હે. તો અગર કોઈ ફજરકા વક્ત આનેસે પેહલે હી મર ગયા તો ઉસપર સદકએ ફિત્ર વાજબ નહીં, ઉસકે માલમેંસે ન દિયા જાએગા.

મસ્અલા ૬ :- બેહતર યે હે કે જિસ વક્ત લોગ નમાઝકે લિયે ઇંદગાહમેં જાતે હૈ ઉસે પેહલે હી સદકા દે દે. અગર પેહલે ન દિયા તો ઔર બા'દમેં હી સહીહ.

મસ્અલા ૭ :- કિસીને સદકએ ફિત્રકે દિનસે પેહલે હી રમજાનમેં દે દિયા તબ ભી અદા હો ગયા. અબ દોબારહ દેના વાજબ નહીં.

મસ્અલા ૮ :- અગર કિસીને ઇંદકે દિન સદકએ ફિત્ર નહીં દિયા તો મઆફ નહીં હુવા. અબ કિસી દિન દે દેના ચાહિયે.

મસ્અલા ૯ :- સદકએ ફિત્ર સિર્ફ અપની તરફસે વાજબ હે. કિસી ઔર' કી તરફસે અદા કરના વાજબ નહીં, ન બચ્ચોંકી તરફસે, ન માં-બાપકી તરફસે, ન શૌહરકી તરફસે, ન કિસી દૂસરેકી તરફસે.

મસ્અલા ૧૦ :- અગર છોટે બચ્ચેકે પાસ ઇતના માલ હો કે જિતનેકે હોનેસે સદકા વાજબ હોતા હે, જૈસે ઉસકા કોઈ રિસ્તેદાર મર ગયા, ઉસકે માલમેંસે ઉસકે

૧. યે હુકમ ઔરસૂતોંકા હે. ઔર મર્દ પર ના-બાલિગ બચ્ચોંકી તરફસે દેના ભી વાજબ હે, લેકિન અગર ઔલાદ માલદાર હો તો બાપકે જિન્મે વાજબ નહીં, બલકે ઉનહીંકે માલમેંસે દે. ઔર માલિક ઔલાદકી તરફસે ભી દેના વાજબ નહીં, હાં અગર કોઈ લબક પાગલ હો તો ઉસકી તરફસે ભી દે.

બચ્ચેકો હિસ્સા મિલાયા યા કિસી ઓર તરફસે બચ્ચેકો માલ મિલ ગયા તો ઉસ બચ્ચેકે માલમેસે સદકએ ફિત્ર અદા કરે, લેકિન અગર વો બચ્ચા ઈદકે દિન સુબહ હોનેકે બાદ પેદા હુવા હો તો ઉસકી તરફસે સદકએ ફિત્ર વાજબ નહીં હે.

મસ્અલા ૧૧ :- કિસને કિસી રમઝાનકે રોઝે નહીં રખ્ખે ઉસપર ભી યે સદકા વાજબ હે, ઓર કિસને રોઝે રખ્ખે ઉસપર ભી વાજબ હે, દોનુંમે કુછ ફર્ક નહીં.

મસ્અલા ૧૨ :- સદકએ ફિત્રમે અગર ગેહૂંકા આટા યા ગેહૂંકા સપૂ દે તો અસ્તી રૂપિયેકે સેર યા'ની અંગ્રેજીલેસે આપી છટાંક ઉપર પોને દો સેર, બલ્કે એહતિયાતકે તોર પર પૂરે દો સેર યા કુછ ઝિયાદહ દે દેના ચાહિયે. કપૂંકે ઝિયાદહ હો જાનેમે કુછ હરજ નહીં, બલ્કે બેહતર હે. ઓર અગર જવ યા જવકા આટા દે દે તો ઉસકા દો ગુના (ડબલ) દેના ચાહિયે.

મસ્અલા ૧૩ :- અગર ગેહૂં ઓર જવ કે સિવા કોઈ ઓર અનાજ દિયા, જેસે ચના, જુવાર તો ઇતના દે કે ઉસકી કીમત ઉતને ગેહૂં યા ઉતને જવકે બરાબર હો જામે કિતને ઉપર બયાન હુએ.

મસ્અલા ૧૪ :- અગર ગેહૂં ઓર જવ નહીં દિયા, બલ્કે ઉતને ગેહૂં ઓર જવ કી કીમત દે દી તો યે સબસે બેહતર હે.

મસ્અલા ૧૫ :- અગર એક આદમીકા સદકએ ફિત્ર એક હી ફકીરકો દે દે યા થોળા થોળા કરકે કઈ ફકીરોંકો દે દે દોનું બાતે જાઇઝ હે.

મસ્અલા ૧૬ :- અગર કઈ આદમિયોંકા સદકએ ફિત્ર એક હી ફકીરકો દે દિયા યે ભી દુરસ્ત હે.

મસ્અલા ૧૭ :- સદકએ ફિત્રકે હકદાર ભી વો હોગ હે જો ઝકાતકે હકદાર હે.

કુરબાનીકા બયાન

કુરબાની કરનેકા બળા સવાબ હે. અલ્લાહકે રસૂલ (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા હે કે કુરબાનીકે દિનોમે કુરબાનીસે ઝિયાદહ કોઈ ચીઝ અલ્લાહ તઆલકો પસંદ નહીં. ઈન દિનોમે યે નેક કામ સબ નેકિયોંસે બખ્ષકર હે. ઓર કુરબાની કરતે યા'ની ઝબહ કરતે વક્ત ખૂનકી જો બૂંદ ઝમીન પર ગિરતી હે તો ઝમીન તક પહોંચનેસે પેહલે હી અલ્લાહ તઆલાકે પાસ મકબૂલ હો જાતા હે. તો ખૂબ ખુશીસે ઓર ખૂબ દિલ ખોલકર કુરબાની કિયા કરો, ઓર હઝરત મુહમ્મદ (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા હે કે કુરબાનીકે જાનવરકે બઢન પર કિતને બાલ હોતે હે હર હર બાલકે બઢલેમે એક એક નેકી સિખ્ખી જાતી હે. કયા ખૂબ ! બલા સોચો તો કે ઈસે બખ્ષકર ઓર કયા સવાબ હોગા કે કુરબાની કરનેસે હઝરોં-લાખોં નેકિયાં મિલ જાતી હે. ભેળ (પેટા)-કે બઢન પર કિતને બાલ હોતે હે અગર કોઈ સુબહસે શામ તક ચિને તબ ભી ચિન ન પાએ તો સોચો તો કિતની નેકિયાં હુઈ. બળી દીનદારીકી બાત તો યે હે કે અગર કિસી પર કુરબાની કરના વાજબ ભી ન હો તો

ભી ઈતને બે-હિસાબ સવામકે લાલચમેં કુરમાની કર દેના ચાહિયે કે જમ યે દિન ચલે
 ગમે તો વો દીલત કેમે હાંસિલ હોગી, ઔર ઈતની આસાનીસે ઈતની નેકિયાં કેસે કમા
 સકેગી. ઔર અગર અલ્લાહને માલદાર ઔર અમીર બનાયા હો તો મુનાસિબ હે કે જહાં
 અપની તકરસે કુરમાની કરે જો રિસ્તેદાર પર ગમે હે જેસે માં-બાપ વગેરહ ઉંકી
 તરફસે ભી કુરમાની કર દે કે ઉંકી રૂહકી ઈતના બધા સવામ પહોંચ જામે. અગર ત
 મુહમ્મદ (સ.અ.વ.) કી તરફસે, આપકી બીવિયાંકી તરફસે, અપને પીર વગેરહકી
 તરફસે કર દે, નહીં તો કમસે કમ ઈતના ઝરૂર કરે કે અપની તરફસે કુરમાની કરે, કપૂંકે
 માલદાર પર તો વાજબ હે, જિસકે પાસ માલ ઔર દીલત સબ કુછ મોજૂદ હે ઔર
 કુરમાની કરના ઉસપર વાજબ હે, ફિર ભી ઉસને કુરમાની ન કી ઉસે બબ્હકર બદ-
 કિસ્મત ઔર મેહરૂમ ઔર કીન હોગા ઔર મુનાહ રહા સો અલગ.

જમ કુરમાનીકા જાનવર કિમ્લા રૂખ સિદા દે તો પેહલે ચે દુઆ કરે,

ઈન્ની વજ્જહલુ વજિહય ચિલ્લાઝી ફતરસ્સમાવાતે વસ્ત્ઝિલ્લી હનીફલ્લા આ
 મ-ન મિનલ્મુશરિકીન. ઈન્ન સલાતી વ નુસુકી વ મહ્સાય વ મમાતી ચિલ્લાઝિ
 રમિહ્મઆલમીન. લા શરીક લહૂ વ બિઝાલિક ઉમિર્તુ વ અ-ન અવ્વલુલ્ મુશિલમીન
 અલ્લાહુલ્મ મિન્ક વ લક.

ફિર બિસ્મિલ્લાહિ અલ્લાહુ અકબર કેહકર ઝબહ કરે. ઔર ઝબહ કરનેકે
 બા'દ ચે દુઆ પઢે, અલ્લાહુલ્મ તકબ્બલુ મિન્ની કમા તકબ્બલત મિન્ હબીબિક
 મુહમ્મદિલ્લ બલીલિક ઈબ્રાહીમ અલૈહિમસ્સલાતુ વસ્સલામુ.

મસ્મલા ૧ :- જિસ પર સદકમે ફિત વાજબ હે ઉસપર બકરી ઇંદકે દિનૉમેં
 કુરમાની કરના ભી વાજબ હે. ઔર અગર ઈતના માલ ન હો જિતનેકે હોનેસે સદકમે
 ફિત વાજબ હો જાતા હે તો ઉસપર કુરમાની વાજબ નહીં, લેકિન ફિરભી અગર કર દે
 તો બહોત સવામ પામે.

મસ્મલા ૨ :- મુસાફિર પર કુરમાની કરના વાજબ નહીં.

મસ્મલા ૩ :- બકરી ઇંદકી દસવીં તારીખસે લેકર બારહવીં તારીખકી શામ
 તક કુરમાની કરનેકા વક્ત હે, ચાહે જિસ દિન કુરમાની કરે, લેકિન કુરમાનીકા સબસે
 મેહતરીન દિન બકરી ઇંદકા દિન હે, ફિર આરહવીં, ફિર બારહવીં તારીખ.

મસ્મલા ૪ :- બકરી ઇંદકી નમાઝ હોનેસે પેહલે કુરમાની કરના ફુરસત નહીં
 હે. જમ લોગ નમાઝ પઢહ ચુકે તબ કરે, હાં અગર કોઈ કિચી દેહાતમેં ઔર માંવમેં
 રેહતી હો તો વહાં ફજરકી નમાઝકે બા'દ ભી કુરમાની કર દેના ફુરસત હે. ચહેરકે ઔર
 કરમેકે રેહનેવાલે નમાઝકે બા'દ કરે.

મસ્મલા ૫ :- અગર કોઈ ચહેરકી રેહનેવાલી અપની કુરમાનીકા જાનવર
 કિચી માંવમેં ભેજ દે તો ઉંકી કુરમાની નમાઝસે પેહલે ભી ફુરસત હે, ચાહે ચે ચહેર હીમેં
 મોજૂદ રહે, લેકિન જમ કુરમાની દેહાતમેં ભેજ દી તો નમાઝસે પેહલે કુરમાની કરના

દુરૂસ્ત હો ગયા. ઝબહ હોનેકે બા'દ ઉસકો મંગવા લે ઓર ગોસ્ત ખાએ.

મસ્અલા ૬ :- ૧૨ વીં તારીખ તક સૂરજ ડૂબનેસે પેહલે પેહલે કુરબાની કરના દુરૂસ્ત હે. જબ સૂરજ ડૂબ ગયા તો અબ કુરબાની કરના દુરૂસ્ત નહીં.

મસ્અલા ૭ :- ૧૦ વીં તારીખસે ૧૨ વીં તારીખ તક જબ જી ચાહે કુરબાની કરે, ચાહે દિનમેં ચાહે રાતમેં, લેકિન રાતકો ઝબહ કરના બેહતર નહીં કે શાયદ કોઈ રમ ન કરે ઓર કુરબાની દુરૂસ્ત ન હો.

મસ્અલા ૮ :- ૧૦ વીં, ૧૧ વીં તારીખ સફરમેં થી, ફિર ૧૨ વીં તારીખકો સૂરજ ડૂબનેસે પેહલે ઘર પહોંચ ગઈ યા પંદરઠક દિન કહીં ઠહેરનેકી નિયત કર લી તો અબ કુરબાની કરના વાજબ હો ગયા. ઈસી તરહ અગર પેહલે માલ ન યા ઈસ લિપે કુરબાની વાજબ ન થી, ફિર ૧૨ વીં તારીખકો સૂરજ ડૂબનેસે પેહલે માલ મિલ ગયા તો કુરબાની કરના વાજબ હે.

મસ્અલા ૯ :- અપની કુરબાનીકો અપને હાથસે ઝબહ કરના બેહતર હે. અગર ખૂદ ઝબહ કરના ન જાનતી હો તો કિસી દુસરેસે ઝબહ કરા લે, ઓર ઝબહકે વક્ત વહાં જાનવરકે સામને ખળી હો જાના બેહતર હે. ઓર અગર એસી જગહ હે કે પરદેકી વજહસે સામને નહીં ખળી હો સક્તી તો ભી એર કુછ હરજ નહીં.

મસ્અલા ૧૦ :- કુરબાની કરને વક્ત ઝબાનસે નિયત પખ્લના ઓર દુઆ પખ્લના ઝરૂરી નહીં હે. અગર દિલમેં ખ્યાલ કર લિયા કે મેં કુરબાની કરતી હૂં ઓર ઝબાનસે કુછ નહીં પખ્લા, સિર્ફ બિસ્મિલ્લાહિ અલ્લાહુ અકબર કેહકર ઝબહ કર દિયા તો ભી કુરબાની દુરૂસ્ત હો ગઈ, લેકિન અગર યાદ હો તો દુઆ પખ્લ લેના બેહતર હે જો ઉપર બયાન હુઈ.

મસ્અલા ૧૧ :- કુરબાની સિર્ફ અપની તરફસે કરના વાજબ હે. ઓલાદકી તરફસે વાજબ નહીં, બલકે અગર ના-બાલિગ ઓલાદ માલદાર ભી હો તબ ભી ઉસકી તરફસે કરના વાજબ નહીં. ન અપને માલમેંસે ન ઉસકે માલમેંસે. અગર કિસીને ઉસકી તરફસે કુરબાની કર દી તો નડલ હો ગઈ, લેકિન અપને માલમેંસે કરે. ઉસકે માલમેંસે હરગિઝ ન કરે.

મસ્અલા ૧૨ :- બકરા-બકરી, ભેળ (ધેટા)-દુખ્ખા, ગાય-બેલ, ભેંસ-ભેંસા (પાકો), ઊંટ-ઊંટની, ઇતને જાનવરોંકી કુરબાની દુરૂસ્ત હે, ઓર કિસી જાનવરકી કુરબાની દુરૂસ્ત નહીં.

મસ્અલા ૧૩ :- ગાય, ભેંસ, ઊંટમેં અગર સાત આદમી શરીક હોકર કુરબાની કરે તો ભી દુરૂસ્ત હે, લેકિન મર્ત યે હે કે કિસીકા હિસ્સા સાતવેં હિસ્સેસે કમ ન હો ઓર સબકી નિયત કુરબાની કરનેકી યા અકીકે (મુંડન) કી હો, સિર્ફ ગોસ્ત ખાનેકી નિયત ન હો. અગર કિસીકા હિસ્સા સાતવેં હિસ્સેસે કમ હોગા તો કિસીકી કુરબાની દુરૂસ્ત ન હોગી, ન ઉસકી ભી જિસકા હિસ્સા સાતવેં હિસ્સેસે કમ હે.

મરખલા ૨૯ :- અગર ખાણકો અપને કામમેં લાએ, જેસે ઉસકી છલની બનાવી યા મસક યા ડોલ યા જાનમાજ^૧ બનવા લી યે ભી દુરસ્ત હે.

મરખલા ૩૦ :- કુછ ગોસ્ત યા ચરબી યા છીછરે કસાઈકો મઝદૂરીમેં ન દે, બલ્કે મઝદૂરી અપને પાસસે અલગ દે.

મરખલા ૩૧ :- કુરબાનીકી રસ્સી, ઝોલ વગેરહ સબ ચીજોં ખેરાત કર દે.

મરખલા ૩૨ :- કિસી પર કુરબાની વાજબ નહીં થી, લેકિન ઉસને કુરબાનીકી નિમ્મતસે જાનવર ખરીદ લિયા તો અબ ઉસ જાનવરકી કુરબાની વાજબ હો ગઈ.

મરખલા ૩૩ :- કિસી પર કુરબાની વાજબ થી, લેકિન કુરબાનીકે તીનોં દિન મુઝર ગએ ઓર ઉસને કુરબાની નહીં કી તો એક બકરી યા ભેબકી કીમત ખેરાત કર દે. ઓર અગર બકરી ખરીદ લી થી તો ઠીક વોહી બકરી ખેરાત કર દે.

મરખલા ૩૪ :- કિસને કુરબાની કરનેકી મન્નત માની, ફિર વો કામ પૂરા હો ગયા ફિસકે વાસ્તે મન્નત માની થી તો અબ કુરબાની કરના વાજબ હે, ચાહે માલદાર હો યા ન હો, ઓર મન્નતકી કુરબાનીકા સબ ગોસ્ત કઢીરોંકો ખેરાત કર દે, ન આપ ખાએ, ન અમીરોંકી દે. જિતના આપ ખાએ હો યા અમીરોંકી દિયા હો ઉતના ફિર ખેરાત કરના પબેગા.

મરખલા ૩૫ :- અગર અપની પૂરીસે મુરદેકો સવાબ પહોંચાનેકે લિયે કુરબાની કરે તો ઉસકે ગોસ્તમેંસે ખૂદ ખાના ખિલાના યા માંટના સબ દુરસ્ત હે, ફિસે તરહ અપની કુરબાનીકા હુકમ હે.

મરખલા ૩૬ :- લેકિન અગર કોઈ મુરદા વસિયત કર ગયા હો કે મેરે તર્કી (છોબે હુએ માલ) મેંસે મેરી તરફસે કુરબાની કી જાએ, ઓર ઉસકી વસિયત પર ઉસકે માલસે કુરબાની કી ગઈ તો ઉસ કુરબાનીકે તમામ ગોસ્ત વગેરહકા ખેરાત કર દેના વાજબ હે.

મરખલા ૩૭ :- અગર કોઈ શખ્સ યહાં મીજૂદ નહીં, ઓર દુસરે શખ્સને ઉસકી તરફસે બગેર ઉસકે હુકમકે કુરબાની કર દી તો યે કુરબાની સહીહ નહીં હુઈ, ઓર અગર કિસી જાનવરમેં ગાયબ^૨કા હિસ્સા બગેર ઉસકે હુકમકે તજવીજ કર લિયા તો ઓર હિસ્સેદારોંકી કુરબાની ભી સહીહ ન હોગી.

મરખલા ૩૮ :- અગર કોઈ જાનવર કિસીકો હિસ્સે પર દિયા હે તો યે જાનવર ઉસ પાલનેવાલેકી મિલ્કિયત નહીં હુવા, બલ્કે અસલ માલિકકા હી હે. ઉંસ લિયે અગર કિસીને ઉસ પાલનેવાલીસે ખરીદકર કુરબાની કર દી તો કુરબાની નહીં હુઈ. અગર એસા જાનવર ખરીદના હો તો અસલ માલિકસે ફિસને હિસ્સે પર દિયા હે ખરીદ લે.

મરખલા ૩૯ :- અગર એક જાનવરમેં કઈ આદમી શરીક હૈ, ઓર વો સબ

૧. બિછાકર નમાઝ પઢાનેકા કપલા યા કોઈ ઓર ચીઝ.

૨. જો હાજિર ન હો દુસરા આદમી.

ગોશ્તને આપસમેં નહીં બાંટ લેતે, બલ્કે ઇકલે હી ફકીરોં ઓર દોસ્તોંકો બાંટના યા પાનખર ખાના પિલાના ચાહેં તો ભી જાઈજ છે. અગર બાંટેંગે તો ઉસમેં બરાબરી ઝડરી છે.

મસ્અલા ૪૦ :- કુરબાનીકી ખાલકી કીમત કિસીકો ઉજરત (બદલે યા મજદૂરી) મેં દેના જાઈજ નહીં, ક્યૂંકે ઉસકા ખેરાત કરના ઝડરી છે.

મસ્અલા ૪૧ :- કુરબાનીકા ગોશ્ત કાફિરોંકો ભી દેના જાઈજ છે, શર્તે યે હે કે ઉજરતમેં ન દિયા જાએ.

મસ્અલા ૪૨ :- અગર કોઈ જનવર ગાલન હો તો ઉસકી કુરબાની જાઈજ છે, ફિર અગર બચ્ચા ભી ઝિન્દા નિકલે તો ઉસકો ભી ઝખલ કર દે.

અકીકે'કા બયાન

મસ્અલા ૧ :- કિસકે કોઈ લખકા યા લખકી પૈદા હો તો બેહતર હે કે સાતવેં દિન ઉસકા નામ રખ દે ઓર અકીકા કર દે. અકીકા કર દેનેસે બચ્ચેકી સબ અલા-અલા દૂર હો જાતી હે ઓર આફતોંસે હિફાજત રેહતી હે.

મસ્અલા ૨ :- અકીકેકા તરીકા યે હે કે અગર લખકા હો તો દો બકરી યા દો ભેળ' ઓર લખકી હો તો એક બકરી યા એક ભેળ ઝખલ કરે, યા કુરબાનીકી ગાયમેં લખકેકે વાસ્તે દો હિસ્સે ઓર લખકીકે વાસ્તે એક હિસ્સા લે લે, ઓર સરકે બાલ મુંગ હે, ઓર બાલકે વજનકે બરાબર ચાંદી યા સોના તોલકર ખેરાત કર દે, ઓર લખકેકે સરમેં અગર દિલ ચાહે ઝા'ફરાન લગા દે.

મસ્અલા ૩ :- અગર સાતવેં દિન અકીકા ન કરે તો જખ કરે સાતવેં દિન હોનેકા ખ્યાલ કરના બેહતર હે, ઓર ઉસકા તરીકા યે હે કે કિસ દિન બચ્ચા પૈદા હો ઉસકે એક દિન પેહલે અકીકા કર દે. યા'ની અગર જુમ્હાકો પૈદા હુવા હો તો જુમે'રાતકો કર દે, ઓર અગર જુમે'રાતકો પૈદા હો તો બુધકો કરે. ચાહે જખ કરે હિસાબસે સાતવાં દિન પહોંચા.

મસ્અલા ૪ :- યે કાયદા હે કે કિસ વક્ત બચ્ચેકે સર પર ઉત્તરા રખજા જાએ ઓર નાઈ મુંડના મુઝ' કર દે, ફીરન ઉસી વક્ત બકરી ઝખલ હો, યે બિલકુલ બેકારકી રસમ હે. શરીઅતસે સબ જાઈજ હે, ચાહે સર મુંડનેકે બા'દ ઝખલ કરે યા ઝખલ કર દે તખ સર મુંડે. બે-વજહ એસી બાતેં ઝખલ લેના બુરી બાત હે.

મસ્અલા ૫ :- કિસ જનવરકી કુરબાની જાઈજ નહીં ઉસકા અકીકા ભી ફુરૂસત નહીં, ઓર કિસકી કુરબાની ફુરૂસત હે ઉસકા અકીકા ભી ફુરૂસત હે.

મસ્અલા ૬ :- અકીકાકા ગોશ્ત ચાહે કચ્ચા તકરીય કરે, ચાહે પકા કરકે બાંટે, ચાહે ઠા'વત કરકે પિલાએ સંખ ફુરૂસત હે.

મસ્મલા ૭ :- અકીકા ગોશ્ત બાપ, દાદા-દાદી, નાના-નાની, વગેરહ સબકો ખાના દુસ્ત છે.

મસ્મલા ૮ :- અગર કિસીકો ઝિયાદહ તાકત નહીં, ઈસ લિયે ઉસને લલકેકી તરફસે એક હી બકરીકા અકીકા કિયા તો ઈસકા ભી કુછ હરજ નહીં હે જાઈજ હે. ઓર અગર મિલકુલ અકીકા હી ન કરે તો ભી કોઈ હરજ નહીં.

હજકા બયાન

જિસ શખ્સકે પાસ ઝરૂરતસે ઝિયાદહ ઈતના ખર્ચ હો કે સવારી પર ઓસત (દરમિયાની) દરજેસે ખાતા-પીતા ચલા જાએ ઓર હજ કરકે ચલા આએ, ઉસકે ઝિમ્મે હજ કર્જ હો જાતા હે, ઓર હજકી બળી બુઝુર્ગી આઈ હે. યુનાંચે અલ્લાહકે રસૂલ (સ.અ.વ.) ને કરમાયા હે કે જો હજ ગુનાહોં ઓર ખરાબિયોંસે પાક હો ઉસકા બદલા જન્મતકે અલાવા ઓર કુછ નહીં. ઈસી તરહ ઉમરહ પર ભી બળે સવાબકા વા'દા કરમાયા ચયા હે, યુનાંચે હુઝૂર (સ.અ.વ.) ને કરમાયા હે કે હજ ઓર ઉમરહ દોનું ગુનાહોંકે ઈસ તરહ દૂર કરતે હે, જેસે ભક્તી લોહેકે મેલકો દૂર કર દેતી હે, ઓર જિસકે ઝિમ્મે હજ કર્જ હો ઓર વો ન કરે ઉસકે લિયે બળી ધમકી આઈ હે. યુનાંચે અલ્લાહકે રસૂલ (સ.અ.વ.) ને કરમાયા હે કે જિસ શખ્સકે પાસ ખાને પીને ઓર સવારીકા ઈતના સામાન હો જિસસે યે અલ્લાહકે ઘર (કા'બા સરીફ) તક જા સકે ઓર ફિર વો હજ ન કરે, તો વો ચલ્દી હોકર મરે યા ઈસાઈ હોકર મરે, ઓર ખુદાકો ઉસકી કુછ પરવાહ નહીં, ઓર યે ભી કરમાયા હે કે હજકા છોળ દેના ઈસ્લામકા તરીકા નહીં હે.

મસ્મલા ૧ :- ઉમ્ર ભરમં એક બાર હજ કરના કર્જ હે ઓર કઈ બાર હજ કિયા તો એક કર્જ હુવા ઓર સબ નફલ હે ઓર ઉસકા ભી બહોત બળા સવાબ હે.

મસ્મલા ૨ :- અગર જવાનીસે પેહલે લગકપનમં કોઈ હજ કિયા હે ઉસકા કુછ મે'તિબાર નહીં હે. ઓર અગર માલદાર હે તો જવાન હોનેકે બા'દ ફિર હજ કરના કર્જ હે. ઓર જો હજ લગકપનમં કિયા હે વો નફલ હે.

મસ્મલા ૩ :- અંધી પર હજ કર્જ નહીં, ચાહે જિતની માલદાર હો.

મસ્મલા ૪ :- જબ કિસી પર હજ કર્જ હો ગયા તો ફીરન ઉસી સાલ હજ કરના વાજબ હે, બગેર મજબૂરીકે દેર કરના ઓર યે સોચના કે અભી ઉમ્ર પળી હે, ફિર કિસી સાલ હજ કર લેંગે દુસ્ત નહીં હે, ફિર દો-ચાર બરસકે બા'દ ભી હજ કર લિયા તો અદા હો ગયા, લેકિન ગુનેહગાર હુઈ.

મસ્મલા ૫ :- હજ કરનેકે લિયે રાસ્તેમં અપને શીહરકા યા કિસી મહરમકા સાથ હોના ભી ઝરૂરી હે. બગેર ઉસકે હજકે લિયે જાના દુસ્ત નહીં હે. હાં અગર મક્કેસે ઈતની દૂર પર રહેતી હો કે ઉસકે ઘરસે મક્કા તીન મંઝિલ ન હો તો બગેર શીહર ઓર

૧. હજકે દિનોકે અલાવા દુસરે દિન કા'બાકા તવાફ (પરિકમા) કો ઉમરહ કેહતે હે.

મહરમકે સાથ હુએ ભી જાના દુરસ્ત હે.

મસ્અલા ૬ :- અગર વો મહરમ ના-બાલિગ હો યા એસા બદ-દીન હો કે યા-બહન વગેરહકો ભી ઉસપર ઇત્મીનાન નહીં તો ઉસકે સાથ જાના દુરસ્ત નહીં.

મસ્અલા ૭ :- જબ કોઈ મહરમ ઇત્મીનાનકે કાબિલ સાથ જાનેકે લિયે મિલ જાએ તો અબ હજકો જાનેસે શીહરકા રોકના દુરસ્ત નહીં. અગર શીહર રોકે ભી તો ઉસકી બાત ન માને ઓર ચલી જાએ.

મસ્અલા ૮ :- જો લગ્નકી અભી જવાન નહીં હુઈ, લેકિન જવાનીકે કરીમ હો ચુકી હે ઉસકો ભી બગેર શરઈ મહરમકે જાના દુરસ્ત નહીં, ઓર ગૈર મહરમકે સાથ જાના ભી દુરસ્ત નહીં.

મસ્અલા ૯ :- જો મહરમ ઉસકો હજ કરાનેકે લિયે લે જાએ ઉસકા ખર્ચ ભી ઉસીપર વાજબ હે, જો કુછ ખર્ચ હો દે.

મસ્અલા ૧૦ :- અગર સારી ઉમ્ર એસા મહરમ ન મિલા જિસકે સાથ સફર કરે તો હજ ન કરનેકા મુનાહ ન હોગા, લેકિન મરતે વકત યે વસિયત કર જાના વાજબ હે કે મેરી તરફસે હજ કરા દેના. મર જાનેકે બા'દ ઉસકે વારિસ ઉસીકે માલમંસે કિયા આદમીકો ખર્ચ દેકર લેજ દે કે વો જાકર મુરદેકી તરફસે હજ કર આએ. ઉસકે કિયેકા હજ ઉતર જાએગા ઓર હજકો જો દૂસરેકી તરફસે કિયા જાતા હે હજજે બદલ કેહતે હે.

મસ્અલા ૧૧ :- અગર કિસીકે કિયે હજ કર્જ થા ઓર ઉસને મુસ્તીસે દેર કર દી ફિર વો અંધી હો ગઈ યા એસી બીમાર હો ગઈ કે વો સફરકે કાબિલ નહીં રહી તો ઉસકો ભી હજજે બદલકી વસિયત કર જાના ચાહિયે.

મસ્અલા ૧૨ :- અગર વો ઇતના માલ ઊળકર મરી હો કે કર્જ વગેરહ દેકર તિહાઈ માલમંસે હજજે બદલ કરા સકતે હે, તમ તો વારિસ પર ઉસકી વસિયતકા પૂરા કરના ઓર હજજે બદલ કરાના વાજબ હે. ઓર અગર માલ ઘોળા હે કે તિહાઈમંસે હજજે બદલ નહીં હો સકતા તો ઉસકા વહી હજ ન કરાએ. હાં અગર એસા કરે કે તિહાઈ માલ મુરદેકા દે ઓર જિતના કિયાદહ લાએ વો ખૂદ દે તો યે હજજે બદલ કરા સકતા હે. મતલબ યે હે કે મુરદેકે તિહાઈ માલસે કિયાદહ ન દે. હાં અગર ઉસકે સબ વારિસ ખુશીસે તૈયાર હોં કે હમ અપના હિસ્સા ન લેંગે, તુમ હજજે બદલ કરા દો તો તિહાઈ માલસે કિયાદહ લગા દેના ભી દુરસ્ત હે, લેકિન ના-બાલિગ વારિસોંકી ઇજાઝતકા શરીઅતમં કોઈ એ'તિબાર નહીં હે, ઇસ લિયે ઉનકા હિસ્સા હરગિઝ ન લે.

મસ્અલા ૧૩ :- અગર વો હજજે બદલકી વસિયત કરકે મર ગઈ, લેકિન માલ કમ થા, ઇસ લિયે તિહાઈ માલમં હજજે બદલ ન હો સકા ઓર તિહાઈસે કિયાદહ વારિસોંને ખુશીસે મંજૂર ન કિયા, ઇસ લિયે હજ ન કરાયા ગયા તો ઉસ બેચારી પર કોઈ મુનાહ નહીં.

મસ્અલા ૧૪ :- સબ વસિયતોંકા યેહી હુકમ હે. તો અગર કિસીકે કિયે

મહોત રોજે યા નમાર્જે કામ બાકી થી યા જાકાત બાકી થી ઓર વસિયત કરકે મર મઈ તો સિર્ફ તિહાઈ માલસે યે સબ કુછ કિયા જાએ, તિહાઈસે ઝિયાદત બગેર વારિસોંકી દિલી રામંદીકે લગાના જાઈજ નહીં, ઓર ઇસકા બયાન પેહલે ભી આ ચુકા હે.

મસ્અલા ૧૫ :- બગેર વસિયતકે ઇસકે માલમેં હજજે બદલ કરાના દુરુસ્ત નહીં હે, હાં અગર સબ વારિસ ખુશીસે મંજૂર કર લેં તો જાઈજ હે, ઓર અલ્લાહ તઅલાને ચાહા તો ફર્જ હજ અદા હો જાએગા, મગર ના-બાલિગકી ઇજાઝતકા કોઈ એંતિબાર નહીં હે.

મસ્અલા ૧૬ :- અગર ઓરત ઇંદત* મેં હો તો ઇંદત છોળકર હજકો જાના દુરુસ્ત નહીં.

મસ્અલા ૧૭ :- જિસકે પાસ મકકા આને જાનેકા ખર્ચ હો ઓર મદીનેકા ખર્ચ ન હો ઇસકે ઝિમ્મે હજ ફર્જ હોગા. કુછ લોગ સમજાતે હેં કે જબ તક મદીનેકા ભી ખર્ચ ન હો જાના ફર્જ નહીં, યે બિલકુલ ગલત ખ્યાલ હે.

મસ્અલા ૧૮ :- એહરામમેં ઓરતકો મુંહ ઢાંકનેકે લિયે મુંહસે કપખા લગાના દુરુસ્ત નહીં. આજકલ ઇસ કામકે લિયે એક જાલીદાર પંખા બિકતા હે ઇસકો ચેહરે પર બાંધ લિયા જાએ ઓર આંખોંકે સામને જાલી રહે ઇસપર બુરકા* પળા રહે યે દુરુસ્ત હે.

મસ્અલા ૧૯ :- હજકે બાકી મસ્અલે હજ કિયે બગેર ન સમજામેં આ સકતે હેં ઓર ન યાદ રેહ સકતે હેં. ઓર જબ હજકો જાએ વહાં મુઅલિમ (હજકી તા'લીમ દેનેવાલે) લોગ સબ બતલા દેતે હેં, ઇસ લિયે લિખનેકી ઝરૂરત નહીં સમજી, ઇસી તરહ ઉમરહકા તરીકા વહાં જાકર મા'લૂમ હો જાતા હે.

મદીનેકી ઝિયારતકા બયાન

અગર ગુંજાઈશ હો તો હજકે બા'દ યા હજસે પેહલે મદીના મુનવ્વરા હાજિર હોકર અલ્લાહકે રસૂલ (સ.અ.વ.) કે રોઝાએ મુબારક ઓર મસ્જિદે નબવીકી ઝિયારતસે બરકત હાસિલ કરે. ઇસકે બારેમેં રસૂલે મકબૂલ (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા કે જિસ શખ્સને મેરી વફાતકે બા'દ મેરી ઝિયારત કી ઇસકોં વોહી બરકત મિલેગી જેસે મેરી ઝિન્દગીમેં કિસીને મેરી ઝિયારત કી. ઓર યે ભી ફરમાયા હે કે જો શખ્સ ખાલી હજ કરે ઓર મેરી ઝિયારત કી ન આએ ઇસને મેરે સાથ બળી બે-મુરુવ્વતી કી. ઓર ઇસ મસ્જિદ* કે હકમેં આપને ફરમાયા હે કે જો શખ્સ ઇસમેં એક નમાઝ પળે, ઇસકો પચાસ હજાર નમાઝોંકે બસબર સવાબ મિલેગા. અલ્લાહ હમ સબકો યે દોલત નસીબ કરે ઓર નેક કામકી તોફીક દે. આમીન. યા રબ્બલ આલમીન !

૧. ઇંદત ઇસ મુદતકો કેહતે હેં જો એક ઓરત તલાક મિલને પર યા શીહરકે મર જાને પર મુજરતી હે.

૧. મસ્જિદે નબવી.

મન્નત માનનેકા બયાન

મસ્તબલા ૧ :- કિસી કામ પર ઈલાદતકી બાત કી કોઈ મન્નત માની, ફિર એ કામ પૂરા હો ગયા જિસકે લિયે મન્નત માની થી તો અબ મન્નતકા પૂરા કરના વાજબ હે. અગર મન્નત પૂરી ન કરેગી તો બહોત ગુનાહ હોગા. લેકિન અગર કોઈ બેકારકી મન્નત હો જિસકા સરીઅતમે કુછ એ'તિબાર નહીં તો ઉસકા પૂરા કરના વાજબ નહીં, જેસા કે હમ આગે બયાન કરતે હે.

મસ્તબલા ૨ :- કિસીને કહા યા અલ્લાહ ! અગર મેરા કલાં કામ હો જાએ તો પાંચ રોજે રખ્ખુંગી તો જબ કામ હો જાએગા, પાંચ રોજે રખને પર્વેગે, ઓર અગર કામ નહીં હુવા તો ન રખ્ખે. અગર સિર્ફ ઇતના હી કહા હે કે પાંચ રોજે રખ્ખુંગી તો ઇંતિબાર હે, ચાહે પાંચો રોજે એક દમસે લગાતાર રખ્ખે ઓર ચાહે એક-એક, દો-દો કરકે પાંચ રોજે પૂરે કરે, દોનું બાતે દુરુસ્ત હે. ઓર અગર નઝર કરતે વકત યે કેહ દિયા કે પાંચ રોજે લગાતાર રખ્ખુંગી યા દિલમે યે નિશ્ચત થી તો સબ એક દમસે રખને પર્વેગે. અગર બીચમે એક-આધ છૂટ જાએ તો ફિરસે રખ્ખે.

મસ્તબલા ૩ :- અગર યું કહા કે જુઆકા રોઝ રખ્ખુંગી યા મુહર્રમકી પેહલી તારીખસે દસવી તારીખ તક રખ્ખુંગી તો ખાસ જુઆકા રોઝા રખના વાજબ નહીં, ઓર મુહર્રમકી ખાસ ઇન હી તારીખો હી મેં રોઝા રખના વાજબ નહીં, જબ ચાહે દસ રોજે રખ લે, લેકિન દસો લગાતાર રખને પર્વેગે, ચાહે મુહર્રમમે રખ્ખે યા ઓર કિસી મહીનેમે સબ જાઈઝ હે. ઇસી તરહ અગર યે કહા કે અગર મેરા યે કામ હો જાએ તો કલ હી રોઝા રખ્ખુંગી તબ ભી ઇંતિબાર હે જબ ચાહે રખ્ખે.

મસ્તબલા ૪ :- કિસીને નઝર કરતે વકત યું કહા કે મુહર્રમકે મહીનેમે રોજે રખ્ખુંગી તો મુહર્રમકે પૂરે મહીનેકે રોજે લગાતાર રખને પર્વેગે, અગર બીચમે કિસી વજહસે દસ-પાંચ રોજે છૂટ જાએ તો ઉસકે બદલેમે ઇતને રોજે ઓર રખ લે, સારે રોજે ન દોહરાએ. ઓર યે ભી ઇંતિબાર હે કે મુહર્રમકે મહીનેમે ન રખ્ખે, કિસી ઓર મહીનેમે રખ્ખે, લેકિન સબ લગાતાર રખ્ખે.

મસ્તબલા ૫ :- કિસીને મન્નત માની કે મેરી ખોઈ હુઈ ચીઝ મિલ જાએ તો મેં આઠ રકઅત નમાઝ પઘ્ખુંગી તો ઉસકે મિલ જાને પર આઠ રકઅત નમાઝ પઘ્ખની પર્વેગી, ચાહે એક દમસે આઠો રકઅતોંકી નિશ્ચત બાંધ લે યા ચાર-ચારકી નિશ્ચત બાંધે યા દો-દોકી સબ ઇંતિબાર હે. ઓર અગર ચાર રકઅતકી મન્નત માની તો ચારોં એક હી સલામસે પઘ્ખની હોગી, અલગ અલગ દો પઘ્ખનેસે નઝર અદા ન હોગી.

મસ્તબલા ૬ :- કિસીને એક રકઅત પઘ્ખનેકી મન્નત માની તો પૂરી દો રકઅતોં પઘ્ખની પર્વેગી. અગર તીનકી મન્નત કી તો પૂરી ચાર, પાંચકી મન્નત માની તો પૂરી છ પઘ્ખે. ઇસી તરહ આગેકા ભી પેહી હુકમ હે.

મસ્મલા ૭ :- યું મન્નત માની કે દસ રૂપિયે ખેરાત કહુંગી યા એક રૂપિયા ખેરાત કહુંગી તો જિતના કહા હે ઉતના ખેરાત કરે. અગર યું કહા કે પચાસ રૂપિયા ખેરાત કહુંગી ઓર ઉસકે પાસ ઉસ વક્ત સિર્ફ દસ રૂપિયે હે તો દસ હી રૂપિયે દેને પર્વેજે. હાં અગર દસ રૂપિયેકે અલાવા કુછ માલ-સામાન ભી હે તો ઉસકી કીમત ભી લગા દેજે. ઇસકી મિસાલ યે સમજો કે દસ રૂપિયે નકદ હે ઓર સબ માલ-સામાન પંદરહ રૂપિયેકે હે યે સબ પચીસ રૂપિયે હુએ તો સિર્ફ પચીસ રૂપિયે ખેરાત કરના વાજબ હે. ઇસ્સે ઝિયાદહ વાજબ નહીં.

મસ્મલા ૮ :- અગર યું મન્નત માની કે દસ મિસ્કીનોંકો ખિલાઉંગી તો અગર દિલમેં કુછ ખ્યાલ હે કે એક વક્ત યા દો વક્ત ખિલાઉંગી તબ તો ઉસી તરહ ખિલાએ. અગર કુછ ખ્યાલ નહીં તો દો વક્ત દસ મિસ્કીનોંકો ખિલાએ. અગર કચ્ચા અનાજ દે તો ઇસમેં ભી યેહી ખાત હે કે અગર દિલમેં કુછ ખ્યાલ થા કે હર એકકો ઇતના ઇતના દૂંગી તો ઉસી કદર દે. ઓર અગર કુછ ખ્યાલ નહીં થા તો હર એકકો ઉતના દે દે જિતના હમને સદકએ દિનમેં બયાન કિયા હે.

મસ્મલા ૯ :- અગર યું કહા કે એક રૂપિયેકી રોટી કકીરોંકો બાંટુંગી તો ઇંખિયાર હે, ચાહે એક રૂપિયેકી રોટી દે દે, ચાહે એક રૂપિયેકી કોઈ ઓર ચીઝ દે યા એક રૂપિયા નકદ દે દે.

મસ્મલા ૧૦ :- કિસીને યું કહા કે દસ રૂપિયે ખેરાત કહુંગી, હર કકીરકો એક-એક રૂપિયા, ફિર દસોં રૂપિયે એક હી કકીરકો દે દિયે તો ભી જાઈઝ હે, હર એક કકીરકો એક એક રૂપિયા દેના વાજબ નહીં. અગર દસ રૂપિયે બીસ કકીરોંકો દે દિયે તો ભી જાઈઝ હે, ઓર અગર યું કહા કે દસ રૂપિયે દસ કકીરોં પર ખેરાત કહુંગી તો ભી ઇંખિયાર હે, ચાહે દસ કો દે દે, ચાહે કમ ઝિયાદહ કરે.

મસ્મલા ૧૧ :- અગર યું કહા કે દસ નમાઝિયોંકો ખાના ખિલાઉંગી યા દસ હાકિજોંકો ખિલાઉંગી તો દસ કકીરોંકો ખિલાએ, ચાહે વો નમાઝી ઓર હાકિઝ હોં યા ન હોં.

મસ્મલા ૧૨ :- કિસીને કહા કે મક્કા શરીફમેં દસ રૂપિયે ખેરાત કહુંગી તો મક્કામેં ખેરાત કરના વાજબ નહીં, જહાં ચાહે ખેરાત કરે, યા યું કહા થા કે જુઆકે દિન ખેરાત કહુંગી, કલાને કકીરકો દૂંગી તો જુઆકે દિન ખેરાત કરના ઓર ઉસી કકીરકો દેના ઝરૂરી નહીં. ઇસી તરહ અગર રૂપિયા મુકરર કરે કે યેહી રૂપિયા અલ્લાહ તઆલાકી રાહમેં દૂંગી તો ઠીક વોહી રૂપિયા દેના વાજબ નહીં, ચાહે વો દે દે યા ઉતના હી ઓર દે દે.

મસ્મલા ૧૩ :- ઇસી તરહ અગર મન્નત માની કે જુઆકો મરિજદમેં નમાઝ પઢુંગી યા મક્કામેં નમાઝ પઢુંગી તો ભી ઇંખિયાર હે, જહાં ચાહે પઢે.

મસ્મલા ૧૪ :- કિસીને કહા અગર ખેરા ભાઈ અચ્છા હો જાએ તો એક બકરી ઝબહ કહુંગી યા યું કહા કે એક બકરીકા ગોશ્ત ખેરાત કહુંગી તો મન્નત હો ગઈ. અગર

યું કહા કે કુરબાની કહુંગી તો કુરબાનીકે દિનમેં ઝખ્ક કરના ચાહિયે. ઔર હોનું શક્યમેં ઉસકા ખોસ્ત કહીરોંકે અલાવા ઔર કિલીકો હેના ઔર ખૂદ ખાના ફુરસત નહીં, કિતમેં ખૂદ ખાએ યાં અમીરોંકો દે ઉતના ફિર ખેરાત કરના પલેગા.

મસ્અલા ૧૫ :- એક ખાસ બધા જાનવર (જેસે ગાય) કુરબાની કરનેકી મન્નત માની, ફિર વો જાનવર નહીં મિલા તો સાત બકરિયાં દે દે.

મસ્અલા ૧૬ :- યું મન્નત માની થી કે જબ મેરા ભાઈ આવે તો દસ રૂપિયે ખેરાત કહુંગી, ફિર આનેકી ખબર પાઈ ઔર આનેસે પેહલે હી રૂપિયે ખેરાત કર દિયે તો મન્નત પૂરી નહીં હુઈ. આનેકે બા'દ ફિર ખેરાત કરે.

મસ્અલા ૧૭ :- અગર એસે કામકે હોને પર મન્નત માની જિસકે હોનેકો ચાહતી હો ઔર તમન્ના કરતી હો કે યે કામ હો જાએ, જેસે યું કહે કે અગર મેં અચ્છી હો જાઈંગી તો એસા કહું, અગર મેરા ભાઈ ખેરિયતસે આ જાએ તો એસા કહું, અગર મેરા બાપ મુકદમેસે બરી હો જાએ યા નોકર હો જાએ તો એસા કહું, જબ યે કામ હો જાએ તો મન્નત પૂરી કર લે. ઔર અગર ઈસ તરહ કહે કે અગર મેં તુઝસે બોલું તો હો સેઝે રખ્ખુંગી યા યે કહા કે અગર આજ મેં નમાઝ ન પઢ્યું તો એક રૂપિયા ખેરાત કહું, ફિર ઉસે બોલે હી યા નમાઝ ન પઢી તો ઈખ્તિયાર લે કે ચાહે કસમકા કકકારા દે દે ઔર ચાહે હો સેઝે રખ્ખે ઔર એક રૂપિયા ખેરાત કરે.

મસ્અલા ૧૮ :- યે મન્નત માની કે એક હઝાર બાર ફુરુદ સરીફ પઢ્યુંગી, એક હઝાર બાર કલિમા પઢ્યુંગી તો મન્નત હો ગઈ ઔર પઢના વાજબ હો ગયા, ઔર અગર કહા કે હઝાર બાર સુબ્હાનલલાહ સુબ્હાનલલાહ પઢ્યુંગી યા હઝાર બાર લા હીલ પઢ્યુંગી તો મન્નત નહીં હુઈ ઔર પઢના વાજબ નહીં.

મસ્અલા ૧૯ :- મન્નત માની કે દસ કલામ મશહ ખતમ કહુંગી યા એક પારા પઢ્યુંગી તો મન્નત હો ગઈ.

મસ્અલા ૨૦ :- યે મન્નત માની કે અગર કલાં કામ હો જાએ તો મોલૂદ સરીફ પઢ્યુંગી તો મન્નત નહીં હુઈ, યા યે મન્નત કી કે ફલાની બાત હો જાએ તો ફલાને મઝાર પર ચાદર ચપ્કાઈંગી યે ભી મન્નત નહીં હુઈ, યા શાહ અબ્દુલ હક કા તોસા ચાના યા સેહમની યા સેમદ કબીરકી ગાય માની યા મસ્જિદમેં ગુલગુલે ચપ્કાને ઔર અલ્લાહ મિયાંકે તાક ભરનેકી મન્નત માની યા બલે પીરકી ગ્યારહવીંકી મન્નત માની તો યે મન્નત સહીહ નહીં હુઈ, ઉસકા પૂરા કરના વાજબ નહીં.

મસ્અલા ૨૧ :- મોલા મુરિકલ કુશાકા રોઝા, આસ બી કા ફૂંડ યે સબ બેકારકી બાર્તે હે ઔર મોલા મુરિકલ કુશાકા રોઝા માનના શિક્કે હે.

મસ્અલા ૨૨ :- યે મન્નત માની કે કલાં મસ્જિદ જો ટૂટી પળી હે ઉસકો બનવા દૂંગી યા કલાં પુલ બંધવા દૂંગી તો યે મન્નત ભી સહીહ નહીં હે, ઉસકે કિમે કુલ વાજબ નહીં હુવા.

મસ્તબલા ૨૩ :- અગર યૂં કહા કે મેરા ભાઈ અચ્છ હો જાએ તો નામ કરાઉંગી
યા બાપ બજવાઉંગી તો યે મન્નત ગુનાહ હે, અચ્છે હોનેકે બા'દ એસા કરના જાઈજ નહીં.

મસ્તબલા ૨૪ :- અલ્લાહ તઆલાકે અલાવા કિસી ઔરસે મન્નત માનના,
મિસાલકે તીર પર યે કેહના અચ બહે પીર ! અગર મેરા કામ હો જાએ તો મેં તુમહારી
યે બાત કહુંગી, યા કબરોં ઔર મઝરોં પર જાના યા જહાં જિન્ન રેહતે હોં વહાં જાના
ઔર દરખાસ્ત કરના હરામ ઔર શિર્ક હે, બહે ઉસ મન્નતકી ચીઝકા ખાના ભી હરામ
હે. ઔર કબરોં પર જાનેસે ઔરતોંકો હદીસોંમેં મના' ભી કિયા ગયા હે. ખ્યારે નબી
(સ.અ.વ.) ને એસી ઔરતોં પર લા'નત કરમાઈ હે.

કસમ ખાનેકા બયાન

મસ્તબલા ૧ :- બજૈર જરૂરત બાત બાતમેં કસમ ખાના બુરી બાત હે. ઇસમેં
અલ્લાહ તઆલાકે નામકી બળી બે-અદબી હોતી હે, જહાં તક હો સકે સચ્ચી બાત પર
ભી કસમ ન ખાના ચાહિયે.

મસ્તબલા ૨ :- કિસને અલ્લાહ તઆલાકી કસમ ખાઈ ઔર યૂં કહા કે અલ્લાહકી
કસમ, ખુદાકી કસમ, ખુદાકી ઇઝ્જત ઔર જલાલકી કસમ, ખુદાકી બુઝુર્ગી ઔર બખાઈકી
કસમ તો કસમ હો ગઈ, અબ ઉસકે ખિલાફ કરના દુરૂસ્ત નહીં. અગર ખુદાકા નામ
નહીં લિયા, શિર્ક ઇતના કેહ કિયા, મેં કસમ ખાતી હું કે કલાં કામ ન કરુંગી, તબ ભી
કસમ હો ગઈ.

મસ્તબલા ૩ :- અગર યૂં કહા કે ખુદા ગવાહ હે, ખુદા ગવાહ હે, ખુદાકો ગવાહ
કરને કેહતી હું, ખુદાકો હાજિર ઔર નાજિર જાનકર કેહતી હું તબ ભી કસમ હો ગઈ.

મસ્તબલા ૪ :- કુરઆન મજીદકી કસમ, કલામ મજીદકી કસમ, કલામુલ્લાહકી
કસમ ખાકર કોઈ બાત કહી તો કસમ હો ગઈ, ઔર અગર કલામ મજીદકો હાથમેં લેકર
યા ઉસપર હાથ રખકર કોઈ બાત કહી, લેકિન કસમ નહીં ખાઈ તો કસમ ન હુઈ.

મસ્તબલા ૫ :- યૂં કહા કે અગર ફલાના કામ કરું તો બે-ઈમાન હોકર મરું, મરતે
વક્ત ઈમાન ન નસીબ હો, બે-ઈમાન હો જાઉં, યા ઇસ તરહ કહા કે અગર ફલાં કામ કરું
તો મેં મુસલમાન નહીં તો કસમ હો ગઈ, ઉસકે ખિલાફ કરનેસે કફકારા દેના પબેગા
ઔર ઈમાન ન જાએગા.

મસ્તબલા ૬ :- અગર ફલાના કામ કરું તો હાથ ટૂટે, હાથ (આંખેં) ફૂટે, કોબ્હી
હો જાઉં, બદન ફૂટ નિકલે, ખુદાકા મઝાબ ટૂટે, આસમાન ફટ પડે, દાના દાનાકી
મોહતાજ હો જાઉં, ખુદાકી માર પડે, ખુદાકો ફિટકાર પડે, અગર ફલાં કામ કરું તો
સુવ્વર ખાઉં, મરતે વક્ત કલિમા નસીબ ન હો, કિયામતકે દિન ખુદા ઔર અલ્લાહકે
રસૂલ (સ.અ.વ.) કે સામને જઈરૂં (જહીલ) હું ઇન બાતોંસે કસમ નહીં હોતી, ઇસકે

ખિલાફ કરનેસે કફકારા ન દેના પળેગા.

મસ્મલા ૭ :- ખુદાકે સિવા કિસી દૂસરેકી કસમ ખાનેસે કસમ નહીં હોતી, જેસે રસુલુલ્લાહકી કસમ ! કા'બતુલ્લાહકી કસમ ! અપની આંખોંકી કસમ ! અપની જવાનીકી કસમ ! અપને હાથ-પેરોંકી કસમ ! અપને બાપકી કસમ ! અપને બચ્ચેકી કસમ ! અપને ખારોંકી કસમ ! તુમહારે સરકી કસમ ! તુમહારી જાનકી કસમ ! તુમહારી કસમ ! અપની કસમ ! ઇસ તરહ કસમ ખાકર ફિર ઉસકે ખિલાફ કરે તો કફકારા ન દેના પળેગા, લેકિન અલ્લાહ તઆલાકે સિવા કિસી દૂસરેકી કસમ ખાના બખા ગુનાહ હે. હદીસ શરીફમેં ઇસે બહોત મના' કિયા ગયા હે. અલ્લાહકો ઈબકર કિસીકી કસમ ખાના સિક્કી ખાત હે, ઇસે બહોત બચના ચાહિયે.

મસ્મલા ૮ :- કિસીને કહા તેરે ઘરકા ખાના મુઝ પર હરામ, યા યું કહા કલાની ચીઝ મેંને અપને ઉપર હરામ કર લી તો ઉસકે કેહનેસે યે ચીઝ હરામ નહીં હુઈ, લેકિન'યે કસમ હો ગઈ. અબ અમર ખાએગી તો કફકારા દેના પળેગા.

મસ્મલા ૯ :- કિસી દૂસરેકે કસમ દિલાનેસે કસમ નહીં હોતી, જેસે કિસીને તુમસે કહા, તુમહેં ખુદાકી કસમ, યે કામ ઝરૂર કરો તો યે કસમ નહીં હુઈ, ઇસકે ખિલાફ કરના દુરૂસ્ત હે.

મસ્મલા ૧૦ :- કસમ ખાકર ઉસકે સાથ હી ઇન્શા અલ્લાહુ તઆલા કેહ દિયા, જેસે કોઈ ઇસ તરહ કહે કે ખુદા કી કસમ ! કલાં કામ ઇન્શા અલ્લાહુ તઆલા ન કહેંગી, કસમ નહીં હુઈ.

મસ્મલા ૧૧ :- જો ખાત હો ચુકી હે ઉસપર જૂઠી કસમ ખાના બખા ગુનાહ હે, જેસે કિસીને નમાઝ નહીં પઢી ઓર જબ કિસીને પૂછા તો કેહ દિયા કે ખુદાકી કસમ ! યે નમાઝ પઢ્ય ચુકી, યા કિસીસે મિલાસ ટૂટ ગયા ઓર જબ પૂછા તો કેહ દિયા, ખુદાકી કસમ ! મેંને નહીં તોડા. જાન બૂઝકર જૂઠી કસમ ખા લી તો ઉસકે ગુનાહકી કોઈ હદ નહીં, ઓર ઉસકા કોઈ કફકારા નહીં. બસ દિન રાત અલ્લાહ તઆલાસે તોબા ઓર ઇસ્તિફાર કરકે અપના ગુનાહ મઆફ કરાએ. સિવાએ ઇસકે ઓર કુછ નહીં હો સક્તા ઓર અગર ગલતી ઓર ધોકેમેં જૂઠી કસમ ખા લી, જેસે કિસીને કહા, ખુદાકી કસમ ! અભી કલાં આદમી નહીં આયા, ઓર અપને દિલમેં પક્કીનકે સાથ યેહી સમજતી હે કે સચ્ચી કસમ ખા રહી હું. ફિર મા'લૂમ હુવા કે વો ઉસ વકત આ ગયા થા તો યે મઆફ હે, ઇસમેં ગુનાહ ન હોગા ઓર કુછ કફકારા ભી નહીં.

મસ્મલા ૧૨ :- અગર એસી ખાત પર કસમ ખાઈ જો અભી નહીં હુઈ, બલ્કે આગેં હોગી, જેસે કોઈ કહે ખુદાકી કસમ ! આજ પાની બરસેગા, ખુદાકી કસમ ! આજ મેસ ભાઈ આએગા, ફિર વો નહીં આયા ઓર પાની નહીં બરસા તો કફકારા દેના પળેગા.

મસ્મલા ૧૩ :- કિસીને કસમ ખાઈ કે ખુદાકી કસમ ! આજ કુરઆન ઝરૂર પઢુંગી તો અબ કુરઆન પઢના વાજબ હો ગયા, ન પઢુંગી તો ગુનાહ હોગા ઓં

કફારા દેના પળેગા, ઓર અગર કિસીને કસમ ખાઈ કે ખુદાકી કસમ ! આજ મેં ફલાં કામ ન કરુંગી તો અબ વો કામ કરના કુરુસ્ત નહીં. અગર કરેગી તો કસમ તોડનેકા કફારા દેના પળેગા.

મસ્અલા ૧૪ :- કિસીને ગુનાહ કરનેકી કસમ ખાઈ કે ખુદાકી કસમ ! આજ ફલાંકી ચીઝ ચુરા લાઉંગી, ખુદાકી કસમ ! આજ નમાઝ ન પઢુંગી, ખુદાકી કસમ ! અપને માં-આપસે ન બોલુંગી, તો એસે વક્ત કસમકા તોડ દેના વાજબ છે. તોડકર કફારા દે દે, નહીં તો ગુનાહ હોગા.

મસ્અલા ૧૫ :- કિસીને કસમ ખાઈ કે આજ મેં ફલાં ચીઝ ન ખાઉંગી, ફિર ભૂલેસે ખા લી ઓર કસમ યાદ ન રહી, યા કિસીને ઝબરદસ્તી મુંહ ચીર કર બિલા દી, તબ ભી કફારા દે.

મસ્અલા ૧૬ :- ગુસ્સેમેં કસમ ખાઈ કે તુઝકો કભી એક કાઝે ન દૂંગી, ફિર એક પેસા યા રૂપિયા દે દિયા તબ ભી કસમ ટૂટ ગઈ, કફારા દે.

કસમકે કફારેકા બયાન

મસ્અલા ૧ :- અગર કિસીને કસમ તોડ દી તો ઉસકા કફારા યે હે કે દસ મોહતાજોંકો દો વક્ત ખિલાએ યા કચ્ચા અનાજ દે દે, ઓર હર ફકીરકો અંગ્રેજી તોલસે આપી છટાંક ઉપર થોને દો સેર ગેલું દેના ચાહિયે, બહલે એહતિયાતકે તીર પર પૂરે દો સેર દે દે, ઓર અગર જવ દે તો ઉસે દો ગુને દે, બાકી ઓર સબ તરીકા ફકીરકો ખિલાનેકા વોહી હે જો રોઝેકે કફારેમેં બયાન હો ચુક હે, યા દસ ફકીરોંકો કપળા પહેના દે. હર ફકીરકો ઇતના ઇતના બળા કપળા દે જિસ્સે બદનકા ઝિયાદહ હિસ્સા ઢંક જાએ, જેસે ચાદર યા બળા લખ્ખા કુરતા દે દિયા તો કફારા અદા હો ગયા, લેકિન યે કપળા બહોત પુરાના ન હોના ચાહિયે. અગર હર ફકીરકો સિર્ફ એક એક પાજમા દે દિયા તો કફારા અદા નહીં હુવા. ઓર અગર લુંગીકે સાથ કુરતા ભી હો તો અદા હો ગયા. ઈન દોનું બાતોમેં ઇખ્તિયાર હે ચાહે કપળે દે ઓર ચાહે ખાના ખિલાએ. હર તરહ કફારા અદા હો ગયા. ઓર યે હુકમ જો બયાન હુવા જબ હે કે મર્હકો કપળા દે, ઓર અગર કિસી ગરીબ ઓરતકો કપળા દે દિયા તો ઇતના બળા કપળા હોના ચાહિયે કે સારા બદન ઢંક જાએ ઓર ઉસે નમાઝ પઢહ સકે. ઇસે કમ હોગા તો કફારા અદા ન હોગા.

મસ્અલા ૨ :- અગર કોઈ એસી ગરીબ હો કે ન તો ખાના ખિલા સક્તી હે ઓર ન કપળા દે સક્તી હે તો લગાતાર ત્રીન રોઝે રખ્ખે. અગર અલગ અલગ કરકે ત્રીન રોઝે પૂરે કરે તો કફારા અદા નહીં હુવા, ત્રીનો લગાતાર રખના ચાહિયે. અગર દો રોઝે રખનેકે બા'દ બીચમેં કિસી વજહસે એક રોઝા છૂટ ગયા તો અબ ફિરસે ત્રીનો રખ્ખે.

મસ્અલા ૩ :- કસમ તોડનેસે પેહલે હી કફારા અદા કર દિયા, ઇસકે બા'દ

કસમ તોડ દી તો કફારા સહીહ નહીં હુવા. અબ કસમ તોડનેકે બા'દ ફિર કફારા દેના ચાહિયે, ઔર જો કુછ ફકીરોંકો દે ચુકી હે ઉસકો વાપસ લેના દુરુસ્ત નહીં.

મસ્અલા ૪ :- કિસીને કઈ બાર કસમ ખાઈ, જેસે એક બાર કહા ખુદાકી કસમ! કલાં કામ ન કરુંગી, ઇસકે બા'દ ફિર કહા ખુદાકી કસમ ! કલાં કામ ન કરુંગી, ઉસી દિન યા ઉસકે દુસરે યા તીસરે દિન. મતલબ એ કે ઇસી તરુહ કઈ બાર કહા, યા પૂં કહા ખુદાકી કસમ ! અલ્લાહકી કસમ ! કુરઆન પાકકી કસમ ! કલાં કામ ઝરૂર કરુંગી, ફિર યે કસમ તોડ દી તો ઇન સબ કસમોંકા એક હી કફારા દે દે.

મસ્અલા ૫ :- કિસીકે ઝિમ્મે કસમોંકે બહોતસે કફારે જમા' હો ગએ, તો મસહૂર કોલકે મુતાબિક હર એકકા જુદા જુદા કફારા દેના ચાહિયે. ઝિન્દગીમેં ન દે તો મરતે વક્ત વસિયત કરના વાજબ હે.

મસ્અલા ૬ :- કફારેમેં ઉન્હીં મિસ્કીનોંકો કપળા દેના દુરુસ્ત હે જિનકો ઝકાત દેના દુરુસ્ત હે.

ઘરમેં જાનેકી કસમ ખાનેકા બયાન

મસ્અલા ૧ :- કિસીને કસમ ખાઈ કે કબી તેરે ઘર ન જાઉંગી, ફિર ઉસકે દરવાઝેકી હાલ્લીઝ પર ખળી હો ગઈ યા દરવાઝેકે છજજેકે નીચે ખળી હો ગઈ અંદર નહીં ગઈ તો કસમ નહીં ટૂટી, ઔર અગર દરવાઝેકે અંદર ચલી ગઈ તો કસમ ટૂટ ગઈ.

મસ્અલા ૨ :- કિસીને કસમ ખાઈ કે ઉસ ઘરમેં ન જાઉંગી, ફિર જબ વો ઘર ગિરકર બિલકુલ ખંડર હો ગયા તબ ઉસમેં ગઈ તો વી કસમ ટૂટ ગઈ, ઔર અગર બિલકુલ મેદાન હો ગયા, ઝમીન બરાબર હો ગઈ-ઔર ઘરકા નિશાન બિલકુલ મિટ ગયા ઉસકા ખેત બન ગયા યા મસ્જિદ બનાઈ ગઈ યા બાગ બના લિયા ગયા તબ ઉસમેં ગઈ તો કસમ નહીં ટૂટી.

મસ્અલા ૩ :- કસમ ખાઈ કે ઉસ ઘરમેં ન જાઉંગી, ફિર જબ વો ગિર ગયા ઔર ફિરસે બનવા લિયા ગયા તબ ઉસમેં ગઈ તો કસમ ટૂટ ગઈ.

મસ્અલા ૪ :- કિસીને કસમ ખાઈ કે તેરે ઘર ન જાઉંગી, ફિર કોઠા ફાંદકર આઈ ઔર છત પર ખળી હો ગઈ તો કસમ ટૂટ ગઈ, ભલે હી નીચે ન ઉતરે.

મસ્અલા ૫ :- કિસીને ઘરમેં બેઠે હુએ કસમ ખાઈ કે અબ પહાં કબી નહીં આઉંગી, ઇસકે બા'દ થોળી દેર બેઠી રહી તો કસમ નહીં ટૂટી, ચાહે જિતને દિન વહાં બેઠી રહી. જબ બાહિર આકર ફિર આએગી તબ કસમ ટૂટેગી. ઔર અગર કસમ ખાઈ કે યે કપળા ન પેહનુંગી, યે કેહકર ફોરન ઉતાર ડાલા તો કસમ નહીં ટૂટી, ઔર અગર ફોરન નહીં ઉતારા કુછ દેર પેહને રહી તો કસમ ટૂટ ગઈ.

મસ્અલા ૬ :- કસમ ખાઈ કે ઇસ ઘરમેં ન રહુંગી, ઇસકે બા'દ ફોરન ઇસ

ਧਰਸੇ ਸਾਮਾਨ ਉਠਾਨਾ, ਭੇ ਜਾਨਾ, ਈਨਿਅਤਮ ਕਰਨਾ ਧੁੜ੍ਹ' ਕਰ ਦਿਖਾ ਤੋ ਕਸਮ ਨਹੀਂ ਟੁਟੀ, ਐਰ ਅਗਰ ਫੀਰਨ ਨਹੀਂ ਧੁੜ੍ਹ' ਦਿਖਾ, ਕੁਝ ਦੇਰ ਠਹੇਰ ਗਏਂ ਤੋ ਕਸਮ ਟੁਟ ਗਏਂ.

ਮੁਸ਼ਾਬਾ ੭ :- ਕਸਮ ਯਾਓਂ ਤੇ ਅੱਧ ਤੇਰੇ ਧਰਮੇਂ ਕਦਮ ਨਹੀਂ ਰਖ੍ਹ੍ਹੰਗੀਂ ਤੋ ਮਤਲਬ ਯੇ ਤੇ ਤੇ ਨ ਆਉਂਗੀ. ਅਗਰ ਬਿਧਾਨੇ (ਪਾਲਕੀ) ਪਰ ਸਵਾਰ ਹੋਕਰ ਆਓਂ ਐਰ ਧਰਮੇਂ ਉਸੀ ਬਿਧਾਨੇ ਪਰ ਯੋੜੀ ਰਈ, ਕਦਮ ਝਮੀਨ ਪਰ ਨ ਰਖ੍ਹੇਂ ਤਬ ਭੀ ਕਸਮ ਟੁਟ ਗਏਂ.

ਮੁਸ਼ਾਬਾ ੮ :- ਕਿਸੀਨੇ ਕਸਮ ਯਾਕਰ ਕਛਾ, ਤੇਰੇ ਧਰ ਕਥੀ ਨ ਕਥੀ ਝਰੁਰ ਆਉਂਗੀ, ਫਿਰ ਆਨੇਕਾ ਮੀਕਾ' ਨਹੀਂ ਚੁਕਾ ਤੋ ਜਬ ਤਕ ਜਿੰਦਾ ਏ ਕਸਮ ਨਹੀਂ ਟੁਟੀ, ਮਰਤੇ ਵਕਤ ਕਸਮ ਟੁਟ ਜਾਏਗੀ. ਉਸਕੋ ਆਹਿਯੇ ਉਸ ਵਕਤ ਵਸਿਯਤ ਕਰ ਜਾਏ ਤੇ ਯੇਰੇ ਮਾਲਮੇਸੇ ਕਸਮਕਾ ਕਥਾਰਾ ਦੇ ਦੇਨਾ.

ਮੁਸ਼ਾਬਾ ੯ :- ਕਸਮ ਯਾਓਂ ਤੇ ਕਥਾਂਕੇ ਧਰ ਨ ਆਉਂਗੀ, ਤੋ ਜਿਸ ਧਰਮੇਂ ਵੋ ਰੇਹਤੀ ਛੋ ਵਧਾਂ ਨ ਜਾਨਾ ਆਹਿਯੇ, ਆਏ ਮੂਢ ਉਸੀਕਾ ਧਰ ਛੋ ਯਾ ਕਿਸਾਯੇ ਪਰ ਰੇਹਤੀ ਛੋ ਯਾ ਮਾਂਗ ਲਿਖਾ ਛੋ ਐਰ ਅਗੇਰ ਕਿਸਾਯਾ ਦਿਯੇ ਰੇਹਤੀ ਛੋ.

ਮੁਸ਼ਾਬਾ ੧੦ :- ਕਸਮ ਯਾਓਂ ਤੇ ਸੈਰਿ ਧੁਲਾਂ ਕਥੀ ਨ ਆਉਂਗੀ, ਫਿਰ ਕਿਸੀਸੇ ਕਛਾ ਤੇ ਤੂ ਮੁਝੇ ਗੋਦਮੇਂ ਲੇਕਰ ਵਧਾਂ ਪਛੋਂਯਾ ਦੇ, ਉਸ ਲਿਯੇ ਉਸਨੇ ਗੋਦਮੇਂ ਲੇਕਰ ਵਧਾਂ ਪਛੋਂਯਾ ਦਿਖਾ ਤਬ ਭੀ ਕਸਮ ਟੁਟ ਗਏਂ, ਘਾਂ ਅਗਰ ਉਸਨੇ ਨਹੀਂ ਕਛਾ, ਅਗੇਰ ਉਸਕੇ ਕਛੇ ਕਿਸੀਨੇ ਉਸਕੋ ਲਾਫ਼ਕਰ ਵਧਾਂ ਪਛੋਂਯਾ ਦਿਖਾ ਤੋ ਕਸਮ ਨਹੀਂ ਟੁਟੀ. ਈਸੀ ਤਰਹ ਅਗਰ ਕਸਮ ਯਾਓਂ ਤੇ ਉਸ ਧਰਸੇ ਕਥੀ ਨ ਨਿਕਲ੍ਹੰਗੀ, ਫਿਰ ਕਿਸੀਸੇ ਕਛਾ ਤੇ ਤੂ ਮੁਝਕੋ ਲਾਫ਼ਕਰ ਨਿਕਾਲ ਲੇ ਕਲ, ਐਰ ਵੋ ਲੇ ਮਥਾ ਤੋ ਕਸਮ ਟੁਟ ਗਏਂ, ਐਰ ਅਗਰ ਅਗੇਰ ਕਛੇ ਲਾਫ਼ਕਰ ਲੇ ਮਥਾ ਤੋ ਕਸਮ ਨਹੀਂ ਟੁਟੀ.

ਆਨੇ-ਧੀਨੇਕੀ ਕਸਮ ਆਨੇਕਾ ਬਧਾਨ

ਮੁਸ਼ਾਬਾ ੧ :- ਕਸਮ ਯਾਓਂ ਤੇ ਯੇ ਦੂਖ ਨ ਪਿਉਂਗੀ, ਫਿਰ ਵੋਹੀ ਦੂਖ ਜਮਾਕਰ ਵਛੀ ਬਨਾ ਲਿਖਾ ਤੋ ਉਸਕੇ ਆਨੇਸੇ ਕਸਮ ਨ ਟੁਟੇਗੀ.

ਮੁਸ਼ਾਬਾ ੨ :- ਅਕਰੀਕਾ ਅਧਿਆ ਪਲਾ ਚੁਕਾ ਯਾ, ਉਸਪਰ ਕਸਮ ਯਾਓਂ ਐਰ ਕਛਾ ਤੇ ਉਸ ਅਧਿਆ ਗੋਸ਼ਟ ਨ ਆਉਂਗੀ. ਫਿਰ ਵੋ ਅਧਕਰ (ਅਧੀ ਹੋਕਰ) ਪੂਰੀ ਅਕਰੀ ਛੋ ਗਏਂ ਤਬ ਉਸਕਾ ਗੋਸ਼ਟ ਯਾਧਾ ਤਬ ਭੀ ਕਸਮ ਟੁਟ ਗਏਂ.

ਮੁਸ਼ਾਬਾ ੩ :- ਕਸਮ ਯਾਓਂ ਤੇ ਗੋਸ਼ਟ ਨ ਆਉਂਗੀ, ਫਿਰ ਮਛਲੀ ਯਾਓਂ ਯਾ ਕਲੇਕਾ ਯਾ ਐਝਰੀ ਯਾਓਂ ਤੋ ਕਸਮ ਨ ਟੁਟੀ.

ਮੁਸ਼ਾਬਾ ੪ :- ਕਸਮ ਯਾਓਂ ਤੇ ਯੇ ਗੇਲ੍ਹੁ ਨ ਆਉਂਗੀ, ਫਿਰ ਉਸਕੋ ਪਿਸਵਾਕਰ ਰੋਟੀ ਯਾਓਂ ਤੋ ਕਸਮ ਨਹੀਂ ਟੁਟੀ, ਐਰ ਅਗਰ ਮੂਢ ਗੇਲ੍ਹੁ ਉਘਾਕਰ ਆ ਲਿਯੇ ਯਾ ਯੁਨਵਾਕਰ ਬਥਾਏ ਤੋ ਕਸਮ ਟੁਟ ਗਏਂ. ਘਾਂ ਅਗਰ ਯੇ ਮਤਲਬ ਲਿਖਾ ਛੋ ਤੇ ਉਸਕੇ ਆਟੇਕੀ ਕੋਠ ਬੀਜਲੀ ਨ ਆਉਂਗੀ ਤੋ ਛਰ ਬੀਜਕੇ ਆਨੇਸੇ ਕਸਮ ਟੁਟ ਜਾਏਗੀ.

ਮੁਸ਼ਾਬਾ ੫ :- ਅਗਰ ਯੇ ਕਸਮ ਯਾਓਂ ਤੇ ਯੇ ਆਟਾ ਨ ਆਉਂਗੀ ਤੋ ਉਸਕੀ ਰੋਟੀ ਆਨੇਸੇ

કસમ ટૂટ જાએગી, ઓર અગર ઉસકા લિપટા (મોટે આટેકા હલવા-પતલા સીરા) યા હલવા યા ફુછ ઓર પકાકર ખાયા તબ ભી કસમ ટૂટ ગઈ, ઓર અગર વેસા હી કસમ આટા ફક ગઈ તો કસમ નહીં ટૂટી.

મસ્અલા ૬ :- કસમ ખાઈ કે રોટી ન ખાઉંગી તો ઉસ દેશમેં જિન ચીજોંકી રોટી ખાઈ જાતી હે ન ખાના ચાહિયે, નહીં તો કસમ ટૂટ જાએગી.

મસ્અલા ૭ :- કસમ ખાઈ કે સિરી ન ખાઉંગી તો ચિળિયા, બટેર, મુરઘી વગેરેકા સર ખાનેસે કસમ ન ટૂટેગી. અગર બકરી યા ગામકી સિરી ખાઈ તો કસમ ટૂટ ગઈ.

મસ્અલા ૮ :- કસમ ખાઈ કે મેવા ન ખાઉંગી તો અનાર, સેબ, અંગૂર, છૂહારા, બાદામ, અખરોટ, કિશમિશ (દ્રાક્ષ), મુનકકા (બળી દ્રાક્ષ), ખજૂર ખાનેસે કસમ ટૂટ જાએગી, અગર ખરબૂજ, તરબૂજ ઓર કકડી, ખીરા, આમ, ખાએ તો કસમ નહીં ટૂટી.

ન બોલનેકી કસમ ખાનેકા બયાન

મસ્અલા ૧ :- કસમ ખાઈ કે કલાં ઓરતસે ન બોલુંગી, ફિર જબ વો સોતી થી ઉસ વક્ત સોતેમેં ઉસે કુછ કહા, ઓર ઉસકી આવાજસે વો જાગ પળી તો કસમ ટૂટ ગઈ.

મસ્અલા ૨ :- કસમ ખાઈ કે બગેર માં કી ઈજાજત કલાંસે ન બોલુંગી. ફિર માં ને ઈજાજત દે દી લેકિન ઈજાજતકી ખબર ભી ઉસકો નહીં મિલી થી કે ઉસે બોલ દી ઓર બોલનેકે બા'દ મા'લુમ હુવા કે માં ને ઈજાજત દે દી થી તબ ભી કસમ ટૂટ ગઈ.

મસ્અલા ૩ :- કસમ ખાઈ કે ઉસ લગ્નકીસે કબી ન બોલુંગી, ફિર જબ વો જવાન હો ગઈ યા બુખ્તયા હો ગઈ તબ બોલી તો ભી કસમ ટૂટ ગઈ.

મસ્અલા ૪ :- કસમ ખાઈ કે કબી તેરા મુંહ ન દેખુંગી તો મતલબ યે હે કે તુમસે મુલાકાત ન કહુંગી, મેલ-જોલ ન રખુંગી. અગર કહીં દૂરસે સકલ દેખ લી તો કસમ નહીં ટૂટી.

બેચને ઓર ખરીદનેકી કસમ ખાનેકા બયાન

મસ્અલા ૧ :- કસમ ખાઈ કે કલાં ચીજ મેં ન ખરીદુંગી, ફિર કિસીસે કેહ દિયા કે તુમ મુજે ખરીદ દો, ઉસને મોલ લે દિયા તો કસમ નહીં ટૂટી. ઇસી તરહ અગર યે કસમ ખાઈ કે મેં અપની કલાં ચીજ ન બેચુંગી, ફિર ખૂદ નહીં બેચા, દૂસરેસે કેહ દિયા તુમ બેચ દો. ઉસને બેચ દિયા તો કસમ નહીં ટૂટી. ઇસી તરહ કિરાયે પર લેનેકા હુકમ હે અગર કસમ ખાઈ કે મેં યે મકાન કિરાયે પર ન લુંગી, ફિર કિસીકે જરીયેસે કિરાયે પર લે લિયા તો કસમ નહીં ટૂટી. હાં અગર કસમ ખાનેકા યેહી મતલબ થા કે ન તો ખૂદ વો કામ કહુંગી, ન કિસી દૂસરેકે જરીયેસે કરાઉંગી તાં દૂસરે આદમીકે કર દેનેસે ભી કસમ ટૂટ જાએગી. ગરજ યે કે જો મતલબ હોગા ઉસીકે મુતાબિક સબ હુકમ લગાએ જાએંગે યા યે

કે કસમ ખાનેવાલી ઓરત પરદાવાલી યા અમીરજાદી' હે કે ખુદ અપને હાથસે નહીં બેસતી, ન હી ખરીદતી હે તો એસી સૂરતમે અગર મે કામ દૂસરેસે કેહકર કરાએ તબ લી કસમ ટૂટ જાએગી.

મસ્મલા ૨ :- કસમ ખાઈ કે મેં અપ... ઈસ લખકેકો ન માણંગી, ફિર કિસી દૂસરેસે કેહકર પિટવા દિયા તો કસમ નહીં ટૂટી.

રોઝે, નમાઝકી કસમ ખાનેકા બયાન

મસ્મલા ૧ :- કિસીને બેવકૂફીસે કસમ ખાઈ કે મેં રોઝા ન રખ્યુંગી, ફિર રોઝાકી નિમ્યત કર લી તો દમ ભર ગુઝરનેસે લી કસમ ટૂટ ગઈ. પૂરે દિન ઈન્તિઝાર ન કરના પબેગા. અગર થોળી દેર બા'દ રોઝા તોડ દેગી તબ લી કસમ તોડનેકા કફકારા દેના પબેગા. અગર યું કહા કે એક રોઝા લી ન રખ્યુંગી તો રોઝા ખતમ હોનેકે વક્ત કસમ ટૂટેગી, જબ તક પૂરા દિન ન ગુઝરે ઓર રોઝા ખોલનેકા વક્ત ન આએ તબ તક કસમ ન ટૂટેગી. અગર વક્ત આનેસે પેહલે હી રોઝા તોડ અલા તો કસમ નહીં ટૂટી.

મસ્મલા ૨ :- કસમ ખાઈ કે મેં નમાઝ ન પઢ્યુંગી, ફિર શરમિન્દહ બુઈ ઓર નમાઝ પઢહને ખલી બુઈ, તો જબ પેહલી રકઅતકા સિજદહ ક્રિયા ઈસ વક્ત કસમ ટૂટ ગઈ, ઓર સિજદહ કરનેસે પેહલે કસમ નહીં ટૂટી. અગર એક રકઅત પઢહકર નમાઝ તોડ દે તબ લી કસમ ટૂટ ગઈ. ઓર યાદ રખ્યો કે એસી કસમે ખાના બજા ગુનાહ હે. અગર એસી બેવકૂફી હો ગઈ તો ઈસકો ફોરન તોડ અલે ઓર કફકારા અદા કરે.

કપળે વગૈરહકી કસમ ખાનેકા બયાન

મસ્મલા ૧ :- કસમ ખાઈ કે ઈસ કાલીન પર ન લેટુંગી, ફિર કાલીન બિછાકર ઈસકે ઉપર ચાદર લગાઈ ઓર લેટી તો કસમ ટૂટ ગઈ, ઓર અગર ઈસ કાલીનકે ઉપર એક ઓર કાલીન યા કોઈ દરી બિછા લી, ઈસકે ઉપર લેટી તો કસમ નહીં ટૂટી.

મસ્મલા ૨ :- કસમ ખાઈ કે ઝમીન પર ન બેટુંગી, ફિર ઝમીન પર બોરી, કપળા યા ચટાઈ-ટાટ બિછાકર બેઠ ગઈ તો કસમ નહીં ટૂટી, ઓર અગર દોપકા જો ઓળે હુએ હે ઈસીકા આંચલ બિછાકર બેઠ ગઈ તો કસમ ટૂટ ગઈ, હાં અગર દોપકા ઉતારકર બિછા સિયા તબ બેઠી તો કસમ નહીં ટૂટી.

મસ્મલા ૩ :- કસમ ખાઈ ઈસ ચારપાઈ યા ઈસ તખ્ત પર ન બેટુંગી, ફિર ઈસપર દરી યા કાલીન વગૈરહ બિછાકર બેઠ ગઈ તો કસમ ટૂટ ગઈ, ઓર અગર ઈસ

ચારપાઈ પર એક ઓર ચારપાઈ બિછાઈ ઓર તખ્તડે ઉપર એક ઓર તખ્ત બિછાવિયા, ફિર ઉપર ખાલી ચારપાઈ ઓર તખ્ત પર ભેટી તો કસમ નહીં દૂટી.

મસ્અલા ૪ :- કસમ ખાઈ કે કલાંકો કભી ન નેહલાઉંગી, ફિર ઉસકે મર જાનેઁ બા'દ નેહલાયા તો કસમ ટૂટ ગઈ.

મસ્અલા ૫ :- ક્ષીહરને કસમ ખાઈ કે તુજકો કભી ન માંડુંગા, ફિર ઉસને ચોટિયા (ચોટી) પકળકર ઘસીટા યા ગલા ઘોટ દિયા યા ઝોરસે કાટ ખાયા તો કસમ ટૂટ ગઈ. ઓર જો દિલ્લગી ઓર ખ્યારમેં કાટા હો તો કસમ નહીં દૂટી.

મસ્અલા ૬ :- કસમ ખાઈ કે કલાંકો ઝરૂર માંડુંગી, ઓર યે ઈસકે કેહનેસે પેહલે હી મર ચુકી હે તો અગર ઉસકા મરના મા'લૂમ ન થા, ઈસ વજહસે કસમ ખાઈ તો કસમ ન ટૂટેગી, ઓર અગર જાન બૂઝકર કસમ ખાઈ તો કસમ ખાતે હી કસમ ટૂટ ગઈ.

મસ્અલા ૭ :- અગર કિસીને કિસી બાતકે કરનેકી કસમ ખાઈ, જેસે યું કહા ખુદાકી કસમ ! અનાર ઝરૂર ખાઉંગી તો ઉમ્ર ભરમેં એક બાર ખા લેના કાફી હે, ઓર અગર કિસી બાતકે ન કરનેકી કસમ ખાઈ, જેસે યું કહા ખુદાકી કસમ ! અનાર ન ખાઉંગી તો હમેશાકે લિયે છોળના પલેગા જબ કભી ખાએગી તો કસમ ટૂટ જાએગી. હાં અગર એસા હો કે ઘરમેં અનાર-અંગૂર વગેરહ હો ઓર ખાસ ઈન અનારોંકે લિયે કહા કે ન ખાઉંગી તો યે ઓર બાત હે યે ન ખાએ. ઉસકે સિવા ઓર મંગાકર ખાએ તો કુદ હરંજ નહીં.

દીનસે ફિર જાનેકા બયાન

મસ્અલા ૧ :- અગર ખુદા-ન-ખ્વાસ્તા કોઈ અપને ઈમાન ઓર દીનસે ફિર ગઈ તો ત્રીન દિનકી મોહલત હી જાએગી, ઓર જો ઉસકો મુબહ પયા ઉસ મુબહકા જવાબ દિયા જાએગા. અગર ઈતની મુદતમેં મુસલમાન હો ગઈ તો ખેર, નહીં તો હમેશા'કે લિયે કેદ કર દેંગે, જબ તીબા કરેગી તબ છોર્જે.

મસ્અલા ૨ :- જબ કિસીને કુફ્રકા કલિમા ઝબાનસે નિકાલા તો ઈમાન જતા રહ્યા, ઓર જિતની નેકિયાં ઓર ઈબાદત ઉસને કી થી સબ બેકાર ગઈ. નિકાહ ટૂટ ગયા. ઓર ફર્જ હજ કર ચુકી હે તો વો ભી બરબાદ ગયા. અબ અગર તીબા કરકે મુસલમાન હો ગઈ તો અપના નિકાહ ફિરસે પબ્હાએ ઓર ફિર દૂસરા હજ કરે.

મસ્અલા ૩ :- ઈસી તરહ અગર કિસીકા મિયાં તીબા-તીબા બે-દીન (કાફિર) હો જાએ તો ભી નિકાહ જાતા રહ્યા. અબ વો જબ તક તીબા કરકે ફિરસે નિકાહ ન કરે,

૧. યે સુકમ સિર્ફ ઓરતોંકે લિયે હે, ઓર અગર ખુદા-ન-ખ્વાસ્તા મર્દ બે-ઈમાન હો જાએ તો ત્રીન દિનકે અંદર મરદન માર દી જાએગી.

૨. જબ કે દોખારહ મુસલમાન હોનેકે બા'દ માલદાર હો ઓર ઈતના માલ હો કે કિસ પર હજ ફર્જ હોતા હે.

ઓરત ઉસે કુછ વાસ્તા ન રખ્ખે. અગર કોઈ મઆમલા મિયાં-બીવીકા સા હો તો ભી મુનાહ હોગા, ઓર અગર ઝબરદસ્તી કરે તો ઉસકો સબસે કાફિર કર દે, શરમાએ નહીં. દીનકી બાતમેં કયા શરમ.

મસ્અલા ૪ :- જબ કુકકા કલિમા ઝખાનસે નિકાલા ઇમાન જાતા રહ્યા. અગર હંસી-દિલ્લગીમેં કુકકી બાત કહે ઓર દિલમેં ન હો તબ ભી યે હુકમ હે. જેસે કિસીને કહ્યા કે કયા ખુદાકો ઇતની કુદરત નહીં જો કયાં કામ કર દે. ઉસકા જવાબ દિયા હાં, નહીં હે. ઉસકે કેહનેસે કાફિર હો ગઈ.

મસ્અલા ૫ :- કિસીને કહ્યા ઉહો ! નમાઝ પઢહો. જવાબ દિયા, કીન ઉઠક-બેઠક કરે, યા કિસીને રોઝા રખનેકો કહ્યા તો જવાબ દિયા, કીન ભૂખા મરે, યા કહ્યા રોઝા વો રખ્ખે જિસકે ઘર ખાના ન હો. યે સબ કુફ હે.

મસ્અલા ૬ :- ઇસકો કોઈ મુનાહ કરતે દેખકર કિસીને કહ્યા, ખુદાસે નહીં ડરતી. જવાબ દિયા હાં, નહીં ડરતી તો કાફિર હો ગઈ.

મસ્અલા ૭ :- કિસીકો બુરા કામ કરતે દેખકર કહ્યા, કયા તૂ મુસલમાન નહીં હે જો એસી બાત કરતી હે ? જવાબ દિયા હાં, નહીં. તો કાફિર હો ગઈ. અગર હંસીમેં કહ્યા તબ ભી યેહી હુકમ હે.

મસ્અલા ૮ :- કિસીને નમાઝ પઢહની શુરૂ' કી, ઇત્તિફાકસે ઉસપર કોઈ મુસીબત પળ ગઈ. ઉસને કહ્યા કે યે સબ નમાઝ હી કી નહૂસત હે તો કાફિર હો ગઈ.

મસ્અલા ૯ :- કિસી કાફિરકી કોઈ બાત અચ્છી મા'લૂમ હુઈ, ઇસ લિયે તમન્ના કરકે કહ્યા કે હમ ભી કાફિર હોતે તો અચ્છા યા કે હમ ભી એસા કરતે તો કાફિર હો ગઈ.

મસ્અલા ૧૦ :- કિસીકા લખકા મર ગયા, ઉસને યું કહ્યા યા અલ્લાહ ! યે મુલ્ક મુઝપર કયું ક્રિયા ? મુઝે કયું સતાયા ? તો ઇસકે કેહનેસે કાફિર હો ગઈ.

મસ્અલા ૧૧ :- કિસીને યું કહ્યા કે અગર ખુદાભી મુઝસે કહે તો યે કામ ન કરું, યા યું કહ્યા કે જિજ્ઞાસ ભી અગર આએ તો ઉનકા કહ્યા ન માનું તો કાફિર હો ગઈ.

મસ્અલા ૧૨ :- કિસીને કહ્યા કે મેં એસા કામ કરતી હું કે ખુદા ભી નહીં જાનતા તો કાફિર હો ગઈ.

મસ્અલા ૧૩ :- જબ અલ્લાહ તઆલાકો યા ઉસકે રસૂલ (સ.અ.વ.) કો કુછ હકીર (તુચ્છ, છોટા) જાના યા શરીઅતકી બાતકો બુરા જાના, એબ નિકાલા, કુકકી બાત પસંદ કી, ઇન સબ બાતોસે ઇમાન જાતા રેહતા હે, ઓર કુકકી ઇન બાતોંકો જિનસે ઇમાન જાના રેહતા હે, હમને પેહલે હિસ્સેમેં સબ અકીદોંકે બયાન કરનેકે બા'દ ભી બયાન કિયા હે. વહાં દેખ લેના ચાહિયે. ઓર અપને ઇમાન સંભાલનેમેં બહોત એહતિયાત રખના ચાહિયે. અલ્લાહ તઆલા હમ સબકા ઇમાન ઠીક રખ્ખે ઓર ઇમાન પર હી ખાત્મા કરે. આમીન !

ઝબક કરનેકા બયાન

મસ્તબા ૧ :- ઝબક કરનેકા તરીકા પે હે કે જાનવરકા મુંહ કિબેકી તરફ કરકે તેજ છુરી હાથમે લેકર બિસ્મિલ્લાહિ અલ્લાહુ મકબર કેહકે (અંકે ગલેકે ક્રો, પહાં તક કે ચાર નસેં કટ જામેં. એક નરખરા જિસ્સે સાંસ લેતા હે. દૂસરી વો નસ જિસ્સે દાના-પાની જાતા હે ઓર દો શહ રમેં (ખાસ નસેં) જો નરખરેકે દાખે-ખામેં હોતી હેં.

અગર ઇન ચારમેંસે ત્રીન હી નસેં કટી તબ ભી ઝબક દુરૂસ્ત હે, ઉસકા ખાના હલાલ હે. અગર દો હી નસેં કટી તો વો જાનવર મુરદાર હો ગયા, ઉસકા ખાના દુરૂસ્ત નહીં.

મસ્તબા ૨ :- ઝબકે વકત બિસ્મિલ્લાહ જાન બૂઝકર નહીં કહા તો વો મુરદાર હે, ઓર ઉસકા ખાના હરામ હે, ઓર અગર ભૂલ જામે તો ખાના દુરૂસ્ત હે.

મસ્તબા ૩ :- કુંદ (બગેર પારવાલી) છુરીસે ઝબક કરના મકરૂહ હે, ઓર મના' હે. ઉસમેં જાનવરકકો બહોત તકલીફ હોતી હે. ઇસી તરહ ઠંઘ હોનેસે પેહલે ઉસકી ખાલ ખીંચના, હાથ-પાંવ તોડના-કાટના ઓર ઇન ચારોં નસોંકે કટ જાનેકે બાંદ ભી ગલા કાટે જાના પે સબ મકરૂહ હે.

મસ્તબા ૪ :- ઝબક કરનેમેં મુરઘીકા ગલા કટ ગયા તો ઉસકા ખાના દુરૂસ્ત હે, મકરૂહ ભી નહીં. હાં ઇતના ઝિયાદહ ઝબક કર દેના પે બાત મકરૂહ હે, મુરઘી મકરૂહ નહીં હુઈ.

મસ્તબા ૫ :- મુસલમાનકા ઝબક કરના બહરલાલ દુરૂસ્ત હે, ચાહે ઓરત ઝબક કરે યા મર્દ, ચાહે પાક હો યા નાપાક, હર હાલમેં ઉસકા ઝબક ક્રિયા હુવા જાનવર ખાના હલાલ હે, ઓર કાફિરકા ઝબક ક્રિયા હુવા જાનવર ખાના હરામ હે.

મસ્તબા ૬ :- જો ચીઝ પારદાર હો જેસે પારદાર પત્થર, ગન્ને (ચોરડી) યા બાંસકા છિલ્કા, સબસે ઝબક કરના દુરૂસ્ત હે.

હલાલ ઓર હરામ ચીઝોંકા બયાન

મસ્તબા ૧ :- જો જાનવર ઓર પરિન્દે શિકાર કરકે ખાતે પીતે રેહતે હેં, યા ઉનકા ખોરાક સિર્ફ ગંદગી હે ઉનકા ખાના જાઈઝ નહીં, જેસે શેર, ભેળિયા, ગીદડ, ખિલ્લી, કુતા, બંદર, રિકરા, બાઝ, ગિધ વગેરહ. ઓર જો એસે ન હોં જેસે તોતા, મેના, કાખ્તા (હોલી), ચિખિયા, બટેર, પુરઘાબી, કબૂતર, નીલગાય, હરન, બતખ, ખરગોશ વગેરહ સબ જાનવર જાઈઝ હેં.

મસ્તબા ૨ :- બિજજા, ગોહ, કહવા, ભિલ, ખચ્ચર, ગધા, ગધીકા ગોરત

ખાનાં ઓર ગધીકા દૂધ પીના દુરૂસ્ત નહીં. થોભેક ખાના જાઈઝ છે, લેડિન બેહતર નહીં. દરિયાકે જાનવરોમેંસે સિર્હ મછલી હલાલ છે, બાકી સખ હરામ હૈં.

મસ્અલા ૩ :- મછલી ઓર ટિકી વગેરહ બગેર ઝખહ કિયે ભી ખાના દુરૂસ્ત છે. ઇસકે સિવા ઓર કોઈ જાનદાર વગેરહ બગેર ઝખહ કિયે ખાના દુરૂસ્ત નહીં. જખ કોઈ ચીઝ મર ગઈ તો હરામ હો ગઈ.

મસ્અલા ૪ :- જો મછલી મરકર પાનીકે ઉપર ઉલટી તેરને લગે ઇસકા ખાના દુરૂસ્ત નહીં.

મસ્અલા ૫ :- ઓઝડી ખાના હલાલ છે, ન હરામ છે, ન મકરૂહ છે.

મસ્અલા ૬ :- કિસી ચીઝમેં ચૂંટિયાં (કીડી) મર ગઈ તો બગેર નિકાલે ખાના જાઈઝ નહીં, અગર એક આપ હલકમેં ચલી ગઈ તો મુરદાર ખાનેકા ગુનાહ હુવા. કુછ બચ્ચે, બહ્લે બધે ભી ગૂલરકે અંદરકે ભુંગે (છોટાસા કીડા) કે સાથ ગૂલર ખા જાતે હૈં, ઓર યું સમજાતે હૈં કે ઇસકે ખાનેસે આંખેં નહીં આતી ચે હરામ છે. મુરદાર ખાનેકા ગુનાહ હોતા છે.

મસ્અલા ૭ :- ગોસ્ત સિન્દુ બેચતા ઓર યું કેહતા છે કે મૈંને મુસલમાનસે ઝખહ કરાયા છે, ઇસે ખરીદકર ખાના દુરૂસ્ત નહીં, હાં ફિસ વક્તસે મુસલમાનને ઝખહ કિયા છે, અગર ઇસી વક્તસે કોઈ મુસલમાન બરાબર બેકા દેખ રહ્યા છે, યા વો જાને લગા તો દુસરા ઇસકી જગહ બેઠ ગયા તખ દુરૂસ્ત છે.

મસ્અલા ૮ :- જો મુરખી ગંદગી ખાતી ફિરતી હો, ઇસકો તીન દિન બંદ રખકર ઝખહ કરના ચાહિયે, બગેર બંદ કિયે ખાના મકરૂહ છે.

નશોકી ચીઝોંકા બયાન

મસ્અલા ૧ :- કિતની શાયેં હૈં સખ હરામ ઓર નફિસ (નાપાક) હૈં, તાલીકા ભી થેહી હુકમ છે. દવાકે લિયે ભી ઇનકા ખાના પીના દુરૂસ્ત નહીં, બહ્લે ફિસ દવામેં એસી ચીઝ પળી હો ઇસકા લગાના ભી દુરૂસ્ત નહીં.

મસ્અલા ૨ :- સરાખકે સિવા ઓર કિતને નશે હૈં, જેસે અઠયૂન (અઠીસ), જાયફલ, આંકરાન વગેરહ ઇનકા ચે હુકમ છે કે દવાકે લિયે ઇતની મિકદાર ખા લેના દુરૂસ્ત છે કે બિલકુલ નશા ન આમે, ઓર ઇસ દવાકા લગાના ભી દુરૂસ્ત છે ફિસમેં ચે ચીઝેં પળી હૈં. ઓર ઇતના ખાના કે નશા હો જામે હરામ છે.

મસ્અલા ૩ :- તાલી ઓર સરાખકે સિરકાકા ખાના દુરૂસ્ત છે.

મસ્અલા ૪ :- કુછ ઓરતેં બચ્ચોંકો અઠયૂન (અઠીસ) દેકર લિટા દેની હૈં કે નસેમેં પબે રહૈં, રોઝે-ધોઝે નહીં ચે હરામ છે.

ચાંદી-સોનેકે બરતનોંકા બયાન

મસ્મલા ૧ :- સોને-ચાંદીકે બરતનમેં ખાના પીના જાઈજ નહીં, બલ્કે ઈન ચીજોંકા કિસી તરહલી ઈસ્તે'માલ કરના દુરૂસ્ત નહીં, જેસે સોને-ચાંદીકે ચમચેસે ખાના-પીના, ખિલાવસે દાંત સાફ કરના, ગુલાબ પાસસે ગુલાબ છિલકના, સુરમાદાની પા સલાઈસે સુરમા લગાના, ઈન્દાનસે ઈન્દ લગાના, ખાસદાન (પાનકી ડિબિયા) મેં પાન રખના, ઈન્કી ખાલીસે તેલ લગાના, વિસ પલંગકે પામે ચાંદીકે હોં ઉપર લેટના-બેઠના, ચાંદી-સોનેકી આરસીમેં મુંહ દેખના, યે સબ હરામ હે, હાં આરસીકા ઝીનતકે લિયે પહેનના દુરૂસ્ત હે, મગર મુંહ કલી ન દેખે. મતલબ યે કે ઈન્કી ચીજોંકા કિસી તરહ લી ઈસ્તે'માલ દુરૂસ્ત નહીં.

લિખાસ ઓર પરદેકા બયાન

મસ્મલા ૧ :- છોટે લલકોંકે કલે-હંસલી (મલેકા હાર) વગેરહકા જેવર ઓર રેશમી કપલા પહેનાના, મખમલ પહેનાના જાઈજ નહીં, ઈસી તરહ રેશમી ઓર ચાંદી-સોનેકા તા'વીજ બનાકર પહેનાના ઓર કુસુમ ઓર અ'કરાનકા રંગા લુવા કપલા પહેનાના દુરૂસ્ત નહીં. મતલબ કે જો ચીજોં મરદોંકે હરામ હોં વો લલકોંકો ભી ન પહેનાના ચાહિયે. હાં અગર કિસી કપલેકા બાના સૂતી હો ઓર તાના રેશમી હો તો એસા કપલા લલકોંકે પહેનાના જાઈજ હે.

ઈસી તરહ અગર કિસી મખમલકા રૂવાં મખમલકા ન હો વો ભી દુરૂસ્ત હે, ઓર યે સબ મરદોંકે ભી દુરૂસ્ત હે. ઓર ઓટા-લથકા (સોને-ચાંદીકા તાર-સિકા) લગાકર કપલે પહેનાના ભી દુરૂસ્ત હે, લેકિન યે લથકા ચાર ઉન્ઝલીસે ઝિયાદહ ચોળા ન હોના ચાહિયે.

મસ્મલા ૨ :- સચ્ચી કમદાર (ઝરીવાલી) ટોપી યા કોઈ ઓર કપલા લલકોંકે ઉંઝ વક્ત જાઈજ હે જમ બહોત ધના કામ ન હો. અગર ઈતના ઝિયાદહ કામ હે કે ઝરા દૂરસે દેખનેસે સબ કામ કામ યા'લૂમ હોતા હે કપલા બિલકુલ નહીં ઢિખાઈ દેતા તો ઉંઝા પહેનાના જાઈજ નહીં. યેહી હાલ રેશમકે કામકા હે કે અગર ઈતના ધના હો તો લલકોંકે પહેનાના જાઈજ નહીં.

મસ્મલા ૩ :- બહોત બારીક કપલા જેસે મખમલ, જાલી, બક, આબેરવાં ઈન્કા પહેનાના ઓર નંગે રેહના દોનૂં બરાબર હો. હદીસ શરીફમેં આપા હે, બહોતસી કપલા પહેનનેવાલિયાં કિયામતકે દિન નંગી સમઝી જાએંગી. ઓર કુરતા, દોપટ્ટા બારીક હોં યે ઓર ભી ગઝબ હે.

મસ્મલા ૪ :- મરદાના જૂતા પહેનાના ઓર મરદાની શકલ બનાના જાઈજ

નહીં હુમ્મર (સ.અ.વ.) ને એસી ઓરતો પર લા'નત કરમાઈ હે.

મસ્મલા ૫ :- ઓરતોકો જેવર પહેનના જાઈજા હે, લેડિન ક્રિયાદહ ન પહેનના બેહતર હે. જિસને દુનિયામે ન પહેના ડસકો આખિરતમે બહોત મિલેગા, ઓર બજતા જેવર પહેનના દુરસ્ત નહીં જૈસે ઝાઝ (પાંવકા જેવર), છામલ, પાએલ (કડે) વગેરહ ઓર બજતા જેવર છોટી લણકીકો પહેનના ત્વી જાઈજા નહીં. ચાંદી-સોનેકે અલાવા ઓર કિસી ચીઝકા જેવર પહેનના ત્વી દુરસ્ત હે જૈસે પીતલ, મિલટ, રાંગા વગેરહ, મગર અંગૂઠી સોને-ચાંદીકે અલાવહ ઓર કિસી ચીઝ' કી દુરસ્ત નહીં.

મસ્મલા ૬ :- ઓરતકો સારા બદન સરસે પેર તક છુપાએ રખનેકા હુકમ હે, ગૈર-મહરમકે સામને ખોલના દુરસ્ત નહીં, હાં બુબ્હી ઓરતકો સિર્ફ મુંહ ઓર હથેલી ઓર ટપનેકે નીચે પેર તક ખોલના દુરસ્ત હે, બાકી ઓર બદનકા ખોલના કિસી તરહ દુરસ્ત નહીં. સરકે ઉપરસે અકસર દોપકા સરક જાતા હે ઓર ઇંસી તરહ ગૈર-મહરમકે સામને આ જતી હે, યે જાઈજા નહીં. ગૈર-મહરમકે સામને એક બાલ ત્વી ન ખોલના ચાહિયે, બલે જો બાલ કંઠીમે ટૂટે હે ઓર કટે હુએ નાપુન ત્વી કિસી એસી જગહ ડાલે કે કિસી ગૈર-મહરમકી નિગાહ ન પલે, નહીં તો મુનેહમાર હોગી. ઇંસી તરહ અપને કિસી બદનકો યા'ની હાથ ઓર પેર વગેરહ કિસી આ'જાકો ગૈર-મહરમ મર્દકે બદનસે લગાના ત્વી દુરસ્ત નહીં હે.

મસ્મલા ૭ :- જવાન ઓરતકો ગૈર મર્દકે સામને અપના મુંહ ખોલના દુરસ્ત નહીં, ન એસી જગહ બળી હો જહાં કહીં દૂસરા દેખ સકે. ઇસ્સે મા'લૂમ હો ગયા કે નઈ દુલ્હનકી મુંહ દિખાઈકી જો રસમ હે કે કુબેકે સારે મર્દ-આકર મુંહ દેખત હે, યે હરગિઝ જાઈજા નહીં ઓર બળા મુનાહ હે.

મસ્મલા ૮ :- અપને મહરમકે સામને મુંહ ઓર સીના ઓર સર ઓર બાહે ઓર પિંડલી મુલ જાએ તો કુછ મુનાહ નહીં, ઓર પેટ ઓર પીઠ ઓર રાન ઉનકે સામને ત્વી ન ખોલના ચાહિયે.

મસ્મલા ૯ :- નાકસે લેકર ઝગૂકે નીચે તક કિસી ઓરતકે સામને ત્વી ખોલના દુરસ્ત નહીં, યા'ની કુછ ઓરતે નંગી સામને નહાતી હે, યે બળી બે-ગૈરતી ઓર નાજાઈજા માત હે. છઠ્ઠી (બમ્બા પૈદા હોનેકે છ દિન બા'દકી રસમ) છલ્લેયે (ઝમ્બાકા ચાલીસવાં દિનમે) નંગી કરકે નેહલાના ઓર ઉસપર મજબૂર કરના હરગિઝ દુરસ્ત નહીં. નાકસે ઝગૂ તક હરગિઝ બદનકો નંગા ન કરના ચાહિયે.

મસ્મલા ૧૦ :- અગર કોઈ મજબૂરી હો તો ઝરૂરતકે મુતાબિક અપના બદન દિખવા દેના દુરસ્ત હે. જૈસે રાનમે ફોળા હે તો સિર્ફ કોબેકી જગહ ખોલો, ક્રિયાદહ હરગિઝ ન ખોલો. ઇંસકી સૂરત યે હે કે પુરાના પાજમા યા ચાદર પહેન હો ઓર કોબેકી

૧. મરહોકો ચાંદીકે સિવા કિસી ઓર ચીઝકી અંગૂઠીત્વી દુરસ્ત નહીં, ન સોના, ન કોઈ ચીઝ, સિર્ફ ચાંદીકી જાઈજા હે, બશર્ત કે સાડે ચાર માસાસે કમ હો.

જગલ કાટ છે या કાળ છે, ઉસકો ડકટર દેખ લે, લેડિન ડકટરકે સિવા દૂસરે કિસીક દેખના જાઈજ નહીં, ન કિસી મર્દકો ન ઓરતકો. હાં અગર નાફ ઓર જાનૂકે દરમિયાન ન હો, કહીં ઓર જગલ હો તો ઓરતકો દિખવાના દુરૂસ્ત હે. ઇસી તરહ અમલ લેતે વક્ત ઝરૂરતકે મુતાબિક ઉતના હી ખોલના દુરૂસ્ત હે, ઝિયાદહ ખોલના દુરૂસ્ત નહીં. પેહી હુકમ દાઈ-જનાઈકા હે કે ઝરૂરતકે વક્ત ઉસકે સામને બદન ખોલના દુરૂસ્ત હે, લેડિન જિતની ઝરૂરત હે ઉસે ઝિયાદહ ખોલના દુરૂસ્ત નહીં. બમ્બા પેદા હોનેકે વક્ત યા કોઈ દવા લેતે વક્ત સિર્ફ ઉતના હી બદન ખોલના ચાહિયે, બિલકુલ નંગી હો જાના જાઈજ નહીં. ઇસકી શકલ યે હે કે કોઈ ચાદર વગેરહ બંધવા દી જામે ઓર ઝરૂરતકે મુતાબિક સિર્ફ દાઈકે સામને બદન ખોલ દિયા જામે. રાને વગેરહ ન ખુલને પામે ઓર દાઈકે સિવા કિસી ઓરકો બદન દેખના દુરૂસ્ત નહીં, બિલકુલ નંગા કર દેના ઓર સારી ઓરતોંકા સામને બેઠકર દેખના બિલકુલ હરામ હે. હઝરત મુહમ્મદ (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા હે કે સતર દેખનેવાલી ઓર દિખાનેવાલી દોનું પર ખુદાકી બા'નત હો. ઇસ કિસમકે મસ્ખલોંકા બહોત ખ્યાલ રખના ચાહિયે.

મસ્ખલા ૧૧ :- હમલ વગેરહકે ઝમાનેમે અગર દાઈસે પેટ મલવાના હો તો નાફકે નીચેકા બદન ખોલના દુરૂસ્ત નહીં, દોષદા વગેરહ ડાલ લેના ચાહિયે. બગેર ઝરૂરત દાઈકો ભી દિખાના જાઈજ નહીં. યે જો રસમ હે કે પેટ મલતે વક્ત દાઈભી દેખતી હે ઓર દૂસરી ધરવાલી માં-બહન વગેરહ ભી દેખતી હે યે જાઈજ નહીં.

મસ્ખલા ૧૨ :- જિતને બદનકા દેખના જાઈજ નહીં, વહાં હાથ લગાના ભી જાઈજ નહીં. ઇસી લિયે નહાતે વક્ત અગર બદનભી ન ખોલે, તબ ભી નાપન વગેરહસે રાને મલવાના દુરૂસ્ત નહીં, ચાહે કપલકે અંદર હાથ ડાલકર મલે, હાં અગર નાપન અપને હાથમે કીસા (થેલી) પહેનકર કપલકે અંદર હાથ ડાલકર મલે તો જાઈજ હે.

મસ્ખલા ૧૩ :- કાફિર ઓરતે જેસે અહીરન (ગવાલન - હિંદુકી એક પ્રત), તંબૂલન (પાન બેચનેવાલી), તેલન, કોલન, ચોબન, ભંગન, ચમારન વગેરહ જો થયોંમે આ જાતી હે ઉનકા હુકમ યે હે કે જિતના પરદા ના-મહરમ મર્દસે હે, ઉતના હી ઉન ઓરતોંસે ભી વાજબ હે, સિવાએ મુંહ ઓર ગદે તક હાથ ઓર ટપને તક પૈરકે ઓર કિસી એક બાલકા ખોલના ભી દુરૂસ્ત નહીં. ઇસ મસ્ખલેકે ખૂબ યાદ રખો. સબ ઓરતે ઇસકે ખિલાફ કરતી હે, મતલબ યે હે કે સર, સારા હાથ, ઓર પિંડલી ઉનકે સામને મત ખોલો ઓર ઇસે યે ભી સમજ લો કે અગર દાઈ-જનાઈ હિંદુ યા મેમ (ખતૂન) હો તો બમ્બા પેદા હોનેકી જગલ ઉસકો દિખવાના દુરૂસ્ત હે ઓર સર વગેરહ ઓર આ'જ (હિસ્સે) ઉસકે સામને ખોલના દુરૂસ્ત નહીં.

મસ્ખલા ૧૪ :- અપને સૌહરસે કિસી જગલકા પરદા નહીં હે, તુમકે ઉસકે સામને ઓર ઉસકો તુમહારે સામને સારે બદનકા ખોલના દુરૂસ્ત હે, મગર બે-ઝરૂરત એસા કરના અશક નહીં.

મસ્મલા ૧૫ :- જિલ તરહ ખૂદ મરદોંકે સામને આના ઔર બદન ખોલના દુસ્ત નહીં, ઉસી તરહસે તાક-ઝાંકકે મરદોંકો દેખના ભી દુસ્ત નહીં. ઔરતેં યું સમજતી હું કે મઈ હમકો ન દેખે, હમ ઉનકો દેખ લેં તો કુછ નહીં યે બિલકુલ ગલત હે. કિવાડકી દરયાસે યા કોઠે પરસે મરદોંકો દેખના, દુલ્હાકે સામને આ જાના યા કિસી તરહ દુલ્હાકો દેખના યે સબ ના-જાઈઝ હે.

મસ્મલા ૧૬ :- ના-મહરમકે સાથ તન્હાઈકી જગહ ભેઠના, લેટના દુસ્ત નહીં, ચાહે દોનું અલગ અલગ ઔર કુછ દૂરી પર હોં તબ ભી જાઈઝ નહીં.

મસ્મલા ૧૭ :- અપને પીરકે સામને આના એસા હી હે જેસે કિસી ગૈર-મહરમકે સામને આના, ઈસ લિયે યે ભી જાઈઝ નહીં. ઈસ તરહસે લેપાલક લગકા બિલકુલ ગૈર હોતા હે. લગકા બનાનેસે સચમુચ લગકા નહીં બના જાતા, સબકો ઉસે વોહી બરતાવ કરના ચાહિયે જો બિલકુલ ગૈરોંકે સાથ કિયા જાતા હે. ઈસી તરહ જો ગૈર-મહરમ રિસ્તોદાર હેં, જેસે દેવર, જેઠ, બાહનોઈ, નનદોઈ, ચચેરે, કુકેરે ઔર મામૂંઝાદ ત્યાઈ વગેરહ યે સબ શરીઅતસે ગૈર હેં, સબસે ગેહરા પરદા હોના ચાહિયે.

મસ્મલા ૧૮ :- હિજડે, ખોજે, અંધેકે સામને આના ભી જાઈઝ નહીં.

મસ્મલા ૧૯ :- કુછ ઔરતેં મનહિયાર (ચૂડી બેચનેવાલે) સે ચૂડિયાં પહેનતી હેં, યે બળી બેહુદા બાત હે, બલે જો ઔરતેં બાહિર ફિરતી હેં ઉનકો ભી ઉસે ચૂડિયાં પહેનના જાઈઝ નહીં.

કુછ ઔર મસ્મલે

મસ્મલા ૧ :- હર હકતે નહા-પોકર નાફસે નીચે ઔર બગલ વગેરહકે બાલ દૂર કરકે બદનકો સાફ ચુષરા કરના ખુસ્તહબ છે-હર હકતે ન હો તો પંદરહવેં દિન સહીહ, ઝિયાદહસે ઝિયાદહ ચાલીસ દિન, ઈસે ઝિયાદહકો ઈજાઝત નહીં. અગર ચાલીસ દિન ગુઝર જાએં ઔર બાલ સાફ ન કિયે તો મુનાહ હુવા.

મસ્મલા ૨ :- અપને માં-બાપ, શીહર વગેરહકા નામ લેકર પુકારના મકરૂહ ઔર મના' હે, કયુંકે ઈસમેં બે-અદબી હે, લેકિન ઝરૂરતકે વક્ત જિસ તરહ માં-બાપકા નામ લેના દુસ્ત હે, ઉસી તરહ શીહરકા નામ લેના ભી દુસ્ત હે. ઈસી તરહ ઉકતે ભેકતે, બાત-ચીત હર બાતમેં અદબકા ધ્યાન રખના ચાહિયે.

મસ્મલા ૩ :- કિસી જાનદાર ચીઝકો આગમેં જલાના દુસ્ત નહીં, જેસે ભિડોંકો ફૂંકના, ખટમલ વગેરહ પકળકર આગમેં ઝલ દેના યે સબ ના-જાઈઝ હે. હાં અગર મજબૂરી હો કે બગેર ફૂંકે કામ ન ચલે તો ભિડોંકો ફૂંક દેના યા ચાર'પાઈમેં ખોલતા (તેઝ ગરમ) યાની ઝલ દેના દુસ્ત હે.

મસ્મલા ૪ :- કિસી બાતકી ચર્તેં બાંધના જાઈઝ નહીં, જેસે કોઈ કહે, સેર ભર

મિઠાઈ ખા જાઓ તો હમ એક રૂપિયા દેંગે. અગર ન ખા સકતે હો તો એક રૂપિયા તુમરે લે લેંગે. મતલબ કે જબ દોનું તરફસે ચર્ત હો તો જાઈજ નહીં, હાં અગર એક હી તરફસે હો તો દુરૂસ્ત હે.

મસ્અલા ૫ :- જબ કોઈ દો આદમી ચુપકે ચુપકે ખાતે કરતે હોં તો ઉનકે પાસ ન જાના ચાહિયે. છુપકે ઉનકો સુનના બળા ગુનાહ હે. હદીસ શરીફમે આપા હે જો કોઈ દૂસરોંકી ખાતકી તરફ કાન લગાએ ઓર ઉનકો ના-પસંદ હો તો ક્રિયામતકે દિન ઉસકે કાનમે ગરમ સીસા ડાલા જાએગા. ઇસ્કે મા'લુમ હુવા કે બિયાહ-શાદીમે દુલ્હા-દુલ્હનકી ખાતે સુનના દેખના બહોત બળા ગુનાહ હે.

મસ્અલા ૬ :- શોહરકે સાથ જો ખાતે હુઈ હોં, જો કુછ મઆમલા પેશ આપા હો કિસી દૂસરેસે કેહના બળા ગુનાહ હે. હદીસ શરીફમે આપા હે કે ઇન બેદોંકે બતલાનેવાલે પર સબસે ક્રિયાદહ અલ્લાહ તઆલાકા ગુસ્સા ઓર ગાજબ નાજિલ હોતા હે.

મસ્અલા ૭ :- ઇસ તરહ કિસીકે સાથ હંસી ઓર મુહલ (દિલ્લાગી) કરના કે ઉસકો ના-ગવાર હો ઓર તકલીફ હો દુરૂસ્ત નહીં. આદમી વહી તક ગુદગુદાએ જહાં તક હંસી આએ.

મસ્અલા ૮ :- મુસીબતકે વક્ત મોતકી તમન્ના કરના ઓર અપનેકો કોસના દુરૂસ્ત નહીં.

મસ્અલા ૯ :- પચીસી (મોટીકા ખેલ), ચીસર (એક ખેલ જો કોડીયોંસે ખેલા જાતા હે), તાશ વગેરહ ખેલના દુરૂસ્ત નહીં હે, ઓર અગર બાઝી બદકર ખેલે તો યે ખુલા જુવા ઓર હરામ હે.

મસ્અલા ૧૦ :- જબ લબકા લબકી દસ બરસકે હો જાએ તો લબકોંકો ચાં-બાપ, ભાઈ-બહન વગેરહકે પાસ ઓર લબકિયોંકો ભાઈ ઓર બાપકે પાસ લિટાના દુરૂસ્ત નહીં, હાં લબકા અગર બાપકે પાસ ઓર લબકી માં કે પાસ લેટે તો જાઈજ હે.

મસ્અલા ૧૧ :- જબ કિસીકો છોંક આએ તો અલ્હમ્દુ લિલ્લાહ કેહ લેના બેહતર હે, ઓર જબ અલ્હમ્દુ લિલ્લાહ કેહ લિયા તો સુનનેવાલેકો ઉસકે જવાબમે યર્હમુકલ્લાહ કેહના વાજબ હે, ન કહેગી તો ગુનેહગાર હોગી. ઓર યે ભી ખ્યાલ રખો કે અગર છોંકનેવાલી ઓરત યા લબકી હે તો ક કે બદલે કિ પબ્લે, ઓર અગર યર્હ યા લબકા હે તો એસા હી રહેને દે. ફિર છોંકનેવાલી ઇસકે જવાબમે કહે, યરિકુલ્લાહુ લબા વ લકુમ, લેકિન છોંકનેવાલીકે ક્રિમ્મે યે જવાબ વાજબ નહીં, બલ્કે બેહતર હે.

મસ્અલા ૧૨ :- છોંકકે બા'દ અલ્હમ્દુ લિલ્લાહ કેહતે કઈ આદમિયોંને સુના તો સબકો યર્હમુકલ્લાહ કેહના વાજબ નહીં, અગર ઉનમેંસે એક કેહ દે તો સબકી તરફસે અદા હો જાએગા, લેકિન અગર કિસીને જવાબ ન દિયા તો સબ ગુનેહગાર હોંગે.

મસ્અલા ૧૩ :- અગર કોઈ બાર બાર છોંક ઓર અલ્હમ્દુ લિલ્લાહ કહે તો સિર્ફ ત્રીન બાર યર્હમુકલ્લાહ કેહના વાજબ હે, ઉસકે બા'દ વાજબ નહીં.

મસ્મલા ૧૪ :- જબ કોઈ હુજૂર (સ.અ.વ.) કા મુબારક નામ લે યા પળે, યા સુને તો હુરૂદ શરીફ પળના વાજબ હો જતા હે. અગર ન પળા તો મુનાહ હુવા, લેડિન અગર એક હી જગહ કઈ બાર નામ લિયા તો હર બાર હુરૂદ પળના વાજબ નહીં. એક બાર હી પળ લેના કાફી હે, હાં અગર જગહ બદલ જાનેકે બા'દ ફિર નામ લિયા યા સુના તો ફિર હુરૂદ પળના વાજબ હો ગયા.

મસ્મલા ૧૫ :- બચ્ચોંકી બાબરી વગેરહ બનવાના જાઈજા નહીં, યા તો સારા સર મુંડવા દો, યા સારે સર પર બાલ રખવાઓ.

મસ્મલા ૧૬ :- ઈત વગેરહ ઉસી ખુશ્મૂમેં અપને કપલે બસાના ઈસ તરહ કે ગેર ધરદોં તક ઉસકી ખુશ્મૂ જામે દુરસ્ત નહીં.

મસ્મલા ૧૭ :- નાજાઈજા લિબાસકા સી કર (સિલાઈ કરકે) દેના ભી જાઈજા નહીં. જેસે શોહર એસા લિબાસ સિલવા દે જો ઉસકો પહેનના જાઈજા નહીં તો ઉગર કર દે, ઈસી તરહ દરજાન (કપલે સીનેવાલી ઓરત) સિલાઈ પર એસા કપળા ન સિએ.

મસ્મલા ૧૮ :- ગૂઠે કિસ્સે, બે-સનદ હદીસોં જો જાહિલોંને ઉર્દૂ કિતાબોંમેં લિખ દી હેં ઓર મો'તબર કિતાબોંમેં ઉનકા કહીં સુબૂત નહીં, જેસે નૂરનામા વગેરહ, ઓર હુસ્ન ઓર ઈશકકી કિતાબેં દેખના ઓર પળના જાઈજા નહીં, ઈસી તરહ મઝલ ઓર કસીદોંકી કિતાબેં, ખાસકર આજકલકે નાવિલ ઓરતોંકો હરમિઝ ન દેખને ચાહિયે, ઉનકા ખરીદનાભી જાઈજા નહીં. અગર અપની લખકિયોંકે પાસ દેખો તો જલા દો.

મસ્મલા ૧૯ :- ઓરતોંમેં ભી અસ્સલામુ અલૈકુમ ઓર મુસાફહા કરના સુન્નાત હે, ઈસકો રિવાજ દેના ચાહિયે, આપસમેં સલામ કિયા કરો.

મસ્મલા ૨૦ :- જહાં તુમ મેહમાન જાઓ કિસી ફકીર વગેરહકે રોટી ખાના ખા દો, બગેર ઉસકે પૂછે ઈજાઝત લિયે દેના મુનાહ હે.

કોઈ ચીજ પડી હુઈ પાનેકા બયાન

મસ્મલા ૧ :- કહીં રાસ્તા ગલીમેં, બીબિયોંમેં, મેહફિલમેં યા અપને પહાં કોઈ મેહમાનદારી હુઈ થી યા વઅજ કહેલવાયા થા, સબકે જાનેકે બા'દ કુછ મિલા યા ઓર કહીં કોઈ ચીજ પડી પાઈ તો ઉસકો ખૂદ લે લેના દુરસ્ત નહીં, હરામ હે. અગર ઉઠાવે તો ઈસ નિયમતસે ઉઠાવે કે ઉસકે માલિકકો તલાશ કરકે દે દૂગી.

મસ્મલા ૨ :- અગર કોઈ ચીજ પાવે (દેખે) ઓર ઉસકો ન ઉઠાયા તો કોઈ મુનાહ નહીં, લેડિન અગર યે હર હો કે અગર મેં ન ઉઠાઉંગી તો કોઈ ઓર લે લેગા, ઓર કિસકી ચીજ હે ઉસકો ન મિલેગી તો ઉસકા ઉઠા લેના ઓર માલિકકો પહોંચા દેના વાજબ હે.

મસ્મલા ૩ :- જબ કિસીને પડી હુઈ ચીજ ઉઠાઈ તો અબ માલિકકા તલાશ

કરના, ઓર તલાશ કરકે દે દેના ઉસકે જિમ્મે હોંગા. અબ અગર ફિર વહીં ડાલ દિયા યા ઉઠકર અપને ઘર લે આઈ, લેકિન માલિકકો તલાશ નહીં કિયા તો મુનેહગાર કુઈ, ચહે એસી જગહ પડી હો કે ઉઠના ઉસકે જિમ્મે વાજબ ન થા, યા'ની કિસી મેહકૂજ જગહ પડી હો કે જાએ' હો જાનેકા કર ન થા, યા એસી જગહ હો કે ઉઠા લેના વાજબ હે દોનુંક પેન્ડે હુકમ હે. ઉઠા લેનેકે બા'દ માલિકકો તલાશ કરકે પહોંચાના વાજબ હો જાતા હે, ફિર વહીં ડાલ દેના જાઈજ નહીં.

મસ્અલા ૪ :- મેહકિલોંમે ઓર મરદોં-ઓસ્તોંકે જમાવ જમઘટે (મજમા') મેં ખૂબ પુકારકે તલાશ કરે. અગર મરદોંમે ખૂદ ન જા સકે તો અપને મિયાં વગૈરહ કિસી ઓરસે પુકરવાએ ઓર ખૂબ મસહૂર કરા દે. હમને એક ચીજ પાઈ હે જિસકી હો આકર હમસે લે લેવે, લેકિન યે ઠીક પતા ન દે કે કયા ચીજ પાઈ હે તાકે કોઈ જૂઠ ફરેહ કરકે ન લે લે, હાં કુછ ગોલ મોલ અપૂરા પતા બતલા દેના ચાહિયે, જેસે યે કે એક એવર હે, યા એક કપળા હે, યા એક બટવા (પાકીટ) હે જિસમેં કુછ નકદ (રૂપિયા) હે. અગર કોઈ આવે, અપની ચીજકા ઠીક ઠીક પતા દેવે તો ઉસકે હવાસે કર દેના ચાહિયે.

મસ્અલા ૫ :- બહોત તલાશ કરને ઓર મસહૂર કરનેકે બા'દ જબ બિલકુલ માયૂસી હો જાએ કે અબ ઇસકા કોઈ વારિસ ન મિલેગા તો ઇસ ચીજકો ખેરાત કર દે, અપને પાસ ન રખે. હાં અગર વો ખૂદ ગરીબ ઓર મોહતાજ હો તો ખૂદ હી અપને કામમેં લાવે, લેકિન ખેરાત કરનેકે બા'દ અગર ઇસકા માલિક આ ગયા તો ઇસકે દામ લે સકતા હે. ઓર અગર ખેરાત કરનેકો મંજૂર કર લિયા તો ઉસકો ખેરાતકા સવાબ મિલ જાવેગા.

મસ્અલા ૬ :- પાલતુ કબૂતર, તોતા, મૈના, યા ઓર કોઈ ચિડિયા ઉસકે ઘર પર ગિર પડી ઓર ઉસને ઉસકો પકલ લિયા તો માલિકકો તલાશ કરકે પહોંચાના વાજબ હો ગયા, ખૂદ લે લેના હરામ હે.

મસ્અલા ૭ :- બાગમેં આમ (કેરી) યા અમરૂદ (જામફળ) વગૈરહ પળે હે તો ઉસકો બગૈર ઇજાજત ઉઠના ઓર ખાના હરામ હે. હાં અગર કોઈ એસી કમ કદર ચીજ હે કે એસી ચીજકો કોઈ તલાશ નહીં કરતા ઓર ન ઉસકે લેને ખાનેસે કોઈ બુરા માનતા હે ઉસકો ખર્ચમેં લાના દુરૂસ્ત હે, જેસે રાસ્તેમેં એક બેર (બોર) પળા મિલા યા એક મુઝી ચનેકી બોટ (હરે કચ્ચે ચને) મિલે.

મસ્અલા ૮ :- કિસી મકાન યા જંગલમેં ખાનાના યા કુછ ગાબા હુવા (દફન કિયા હુવા) માલ નિકલ આયા તો ઉસકા વોહી હુકમ હે જો પડી હુઈ ચીજકા હે, ખૂદ લે લેના જાઈજ નહીં, તલાશ ઓર કોશિશ કરનેકે બા'દ અગર માલિક'કા પતા ન લગે તો ઉસકો ખેરાત કર દે, ઓર ગરીબ હો તો ખૂદ વી લે સકતી હે.

૧. મગર ચાહે ખૂદ લે યા દુસરોંકો ખેરાત કરે, અગર માલિક આકર ઇસ ખેરાત કરને પર પા ઉસકે ખા લેનેકો રાજી ન હો તો ઉસકો અપને પાસસે વો ચીજ દેની પળેગી.

વકફકી બયાન

મસ્તબલા ૧ :- અપની કોઈ જાઈદાદ જેસે મકાન, બાગ, ગાંવ વગેરહ ખુદાકી સંહમે ફકીરોં, ગરીબોં, મિસ્કીનોંકે લિયે વકફ કર દિયા કે ઈસ ગાંવકી તમામ આમદની મોહતાજોં પર ખર્ચ કર દી જાએ, યા બાગકે સબ ફલ-ફૂલ ગરીબોંકો દે દિયે જાએ, ઈસ મકાનમેં મિસ્કીન લોગ રહા કરે, કિસી ઓરકે કામ ન આવે તો ઈસકા બખા સવાબ હે, જિતને નેક કામ હેં મરનેસે બંદ હો જાતે હેં, લેકિન યે એસા નેક કામ હે કે જબ તક વો જાઈદાદ બાકી રહેગી બરાબર કિયામત તક ઈસકા સવાબ મિલતા રહેગા, જબ તક ફકીરોંકો રાહત ઓર નફા મિલતા રહેગા બરાબર નામએ આ'માલમે સવાબ લિખ્ના જાવેગા.

મસ્તબલા ૨ :- અગર કોઈ અપની ચીઝ વકફ કર દે તો કિસી નેક બખત ઓર અમાનતદાર આદમીકે સુપુર્દ કર દે કે વો ઈસકી દેખ ભાલ કરે કે જિસ કામકે લિયે વકફ કિયા હે ઈસીમેં ખર્ચ હુવા કરે, કહીં બેકાર ખર્ચ ન હોને પાએ.

મસ્તબલા ૩ :- જિસ ચીઝકો વકફ કર દિયા જબ વો ચીઝ ઈસકી નહીં રહી, અલ્લાહ તઆલાકી હો મઈ, અબ ઈસકો બેચના, કિસીકો દેના દુરુસ્ત નહીં. અબ ઈસમેં કોઈ સખ્સ અપના દખલ નહીં દે સકતા, જિસ બાતકે લિયે વકફ હે વોહી કામ ઈસે લિયા જાવેગા ઓર કુછ નહીં હો સકતા.

મસ્તબલા ૪ :- મસ્જિદકી કોઈ ચીઝ જેસે ઇંટ, ચુના, ગારા, લકળી, પત્થર વગેરહ કોઈ ચીઝ અપને કામમેં લાના દુરુસ્ત નહીં, ચાહે કિતની હી નિકમ્મી હો, લેકિન ઘરકે કામમેં ન લાના ચાહિયે, બલ્કે ઈસકો બેચકર મસ્જિદહી કે ખર્ચમેં લગા દેના ચાહિયે.

મસ્તબલા ૫ :- વકફમેં યે શર્ત ઠહેરા લેના દુરુસ્ત હે કે જબ તક મેં જિન્દા હું, ઈસ વકફકી આમદની ચાહે સબકી સબ યા આધી, તિહાઈ (તીસરે હિસ્સેકી) અપને ખર્ચમેં લાયા કરુંગી, ફિર મેરે બા'દ ફલાની નેક જગહ ખર્ચ હુવા કરે, અગર યું કેહ લિયા તો ઉતની આમદની ઈસકો લે લેના જાઈઝ હે ઓર હલાલ હે, ઓર યે બખા આસાન તરીકા હે કે ઈસમેં અપને આપકો ભી કિસી તરહકી તકલીફ ઓર તંગી હોનેકા અન્દેશા નહીં, ઓર જાઈદાદ ભી વકફ હો ગઈ. ઈસી તરહ અગર યું શર્ત કર દે કે ઈસકી આમદનીસે મેરી ઓલાદકો ઇંતના દે દિયા જાયા કરે, ફિર જો બચે વો ઈસ નેક જગહમેં ખર્ચ હો જાવે, યે ભી દુરુસ્ત હે, ઓર ઓલાદકો ઈસ કદર દિયા જાયા કરે.

૨. ઓર જિતને કામ એસે હેં જિનકા નફા જારી રેહતા હે ઉન સબકા પેહી હુકમ હે કે બરાબર સવાબ જારી રેહતા હે.

* તીસરા હિસ્સા ખતમ હુવા *

وَقَالَ رَبُّكُمْ ادْعُونِي أَسْتَجِبْ لَكُمْ

વ કા-લ રબ્બુકુમુદ્દિની અસ્તજિબ લકુમ.

‘ઔર તુમ્હારે પરવરદિગારને કરમદિયા હે કે મુઝકો પુકારો, મેં તુમ્હારી દરખાસ્ત કબૂલ કરુંગા.’

કોન મુસલમાન હે જો ખુદાસે લેના ન ચાહે,

ખુદાસે લેનેકા તરીકા દુઆ હે.

દુઆઓંકા અનમોલ ખઝાના

યા'ની

હિસ્ને હસીન મુતરજમ

અરબીકે સાથ

ગુજરાતી લીપીમેં

સોકર ઉઠનેકે વક્તસે લેકર સોતે વક્ત તક કે તમામ ઝિન્દગીકે મા'મૂલાત ઔર પેદા હોનેકે પેહલેસે લેકર મરનેકે બા'દ તક કે તમામ હાલાતસે મુતઅલિફ રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) સે નકલ કી અઈ દુઆએં, અઝકાર ઔર હિદાયતોંકા બેહતરીન મજમૂઆ.

પ્રકાશક

નુરાની કુતુબખાના

મુ.પો. છાપી (બનાસકાંઠા)

પીન - ૩૮૫૨૧૦

وَأَصْرَحْتُ لَيْسَتْ خَطْفَتُكَ بِمَنْسُوبَةٍ إِلَيْهِ
 بِكَرِيمٍ قَدْ رَزَقَ مِنْ رِزْقِكَ الْوَيْلَ لِمَنْ يَكْفُرُ بِكَ

નેક બીબિયાં ફરમાં બરદાર હું, ખ્યાલ રખનેવાલી હું
 પીઠ પીછે અલ્લાહ તઆલાકી હિફાજતસે

નુરાની

બેહિશ્તી મેં પર મુકમ્મલ

ચોથા હિસ્સા

اصلى بهشتى زيور

ઇસકે સબ હિસ્સોમેં ઓરતોંકી તમામ ઝરૂરિયાત, અકાઈદ
 ઓર મસાઈલ, અખ્લાક ઓર મઆશરતકે આદાબ ઓર
 ઓલાદકી તરબિયત વગેરહ બયાન કિયે ગએ હેં

★ મુસન્નિફ ★

હકીમુલ ઉમ્મત મોલાના અશરફ અલી સાહબ ધાનવી (રહ.)

★ લિખાંતર ★

(મોલવી) સુલેમાન મજાદરી

પ્રકાશક

નુરાની કુતુબખાના

મુ.પો. છાપી (બનાસકાંઠા)

પીન - ૩૮૫૨૧૦

બેહિશ્તી ઝેવરકા ચોથા હિસ્સા

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

બિસ્મિલ્લા શિરદ્વા નિર્દહીમ

નિકાહકા બયાન

મસ્અલા ૧ :- નિકાહ ભી અલ્લાહ તઆલાકી બળી નેઅમત છે. દુનિયા ઓર દીન દોનુંકે કામ ઇસ્સે દુરુસ હો જાતે હૈ, ઓર ઇસમે બહોતસે ફાઈદે ઓર બેઈન્તિહા મસ્લિહતે હૈ. આદની ગુનાહસે બચતા હે, દિલ ક્રિકાને હો જાતા હે, નિમ્મત ખરામ ઓર ડાંવાગ્રેલ નહીં હોને પાતી, ઓર બધી માત્ર યે હે કે ફાઈદાકા ફાઈદા ઓર સવાબકા સવાબ, કયૂંકે મિયાં બીવીકા પાસ બેઠકર મુહબ્બત પ્યારકી ભાતે કરના, હંસી દિલ્લગીમે દિલ બેહલાના નફલ નમાઝમે ભી બેહતર હે.

મસ્અલા ૨ :- નિકાહ ફક્ત દો લકગૉસે બંધ જાતા હે, જેમે કિસીને ગવાહોંકે સામને કહા, મૈને અપની લગ્નકીકા નિકાહ તુમહારે સાથ ક્રિયા. ઇસને કહા મૈને કબૂલ ક્રિયા, પસ નિકાહ બંધ ગયા, ઓર દોનું મિયાં બીવી હો ગએ, હાં અગર ઇસકી કઈ લગ્નકીયાં હોં તો ફક્ત ઇતના કેહનેસે નિકાહ ન હોગા, બલકે નામ લેકર યું કહે કે મૈને અપની કુદસિયાકા નિકાહ તુમહારે સાથ ક્રિયા, વો કહે મૈને કબૂલ ક્રિયા.

મસ્અલા ૩ :- કિસીને કહા, અપની કલાની લગ્નકીકા નિકાહ મેરે સાથ કર દો, ઇસને કહા મૈને ઇસકા નિકાહ તુમહારે સાથ કર દિયા તો નિકાહ હો ગયા, ચાહે ફિર વો યું કહે કે મૈને કબૂલ ક્રિયા થા ન કહે નિકાહ હો ગયા.

મસ્અલા ૪ :- અગર ખૂદ ઓરત વહાં મોજાદ હો ઓર ઇશારા કરકે યું કહે કે મૈને ઇસકા નિકાહ તુમહારે સાથ ક્રિયા, વો કહે મૈને કબૂલ ક્રિયા તબ ભી નિકાહ હો ગયા, નામ લેનેકી ઝરૂરત નહીં. ઓર અગર વો ખૂદ મોજાદ ન હો તો ઇસકા ભી નામ લેવે ઓર ઇસકે બાપકા ભી નામ લેવે ઇતને ઝોરસે કે ગવાહ લોગ સુન લેવે. ઓર અગર બાપકો ભી લોગ ન જાનતે હોં, ઓર ફક્ત બાપકે નામ લેનેસે મા'લૂમ ન હો કે કિસકા નિકાહ ક્રિયા જાતા હૈ તો દાદાકા નામ લેના ભી ઝરૂરી હૈ, મતલબ યે કે એસા પત્તા બયાન હોના ચાહિયે કે સુનનેવાલે સમજ લેં કે કલાનીકા નિકાહ હો રહાં હૈ.

મસ્અલા ૫ :- નિકાહ હોનેકે બિયે યે ભી શર્ત હૈ કે કમસે કમ દો મરદોંકે થા એક મર્દ ઓર દો ઓરતોંકે સામને ક્રિયા જાએ, ઓર વો લોગ અપને કાનોંસે નિકાહ હોતે

ઔર વો દોનું લકઝ કેહતે સુને તબ નિકાહ હોગા. અગર તન્હાઈમેં એક ને કહા, મેંને અપની લલકીઝ નિકાહ તુમહારે સાથ કિયા. દૂસરેને કહા મેંને કબૂલ કિયા તો નિકાહ નહીં હુવા. ઈસી તરહ અગર ચિર્ક એક આદમીકે સામને નિકાહ કિયા તબ ભી નહીં હુવા.

મસ્અલા ૬ :- અગર મર્દ કોઈ નહીં, ચિર્ક ઔરતે હી ઔરતે હોં તબ ભી નિકાહ ફુરસ્ત નહીં હે, દલ-બારહ કયું ન હોં. દો ઔરતોંકે સાથ એક મર્દ ઝરૂર હોના ચાહિયે.

મસ્અલા ૭ :- અગર દો મર્દ તો હેં લેકિન મુસલમાન નહીં તો ભી નિકાહ નહીં હુવા. ઈસી તરહ અગર મુસલમાન તો હેં લેકિન વો દોનું યા ઉનમેંસે અભી એક જવાન નહીં હુવા તબ ભી નિકાહ ફુરસ્ત નહીં. ઈસી તરહ અગર એક મર્દ ઔર દો ઔરતોંકે સામને નિકાહ હુવા, લેકિન વો ઔરતે અભી જવાન નહીં હુઈ યા ઉનમેં અભી એક જવાન નહીં હુઈ હે તબ ભી નિકાહ સહીહ નહીં હુવા.

મસ્અલા ૮ :- બેહતર વે હે કે બલે મજમા'મેં નિકાહ કિયા જાએ, જેસે નખાએ જુઆકે બા'દ જુઆ મસ્જિદમેં યા ઔર કહીં, તાકે નિકાહકો આમ તોરસે લોગ જાન જાએ, ઔર છુપ-છુપાકે નિકાહ ન કરે. લેકિન અગર કોઈ એસી ઝરૂરત પળ ગઈ કે બહોત આદમી ન જા સકે તો કમસે કમ દો મર્દ યા એક દો ઔરતે ચીજૂદ હોં જો અપને કાનોંસે નિકાહ હોતે સુને.

મસ્અલા ૯ :- અગર મર્દ ભી જવાન હે ઔર ઔરત ભી જવાન હે, તો વો દોનું અપના નિકાહ ખૂદ કર સકતે હેં. દો ગવાહોંકે સામને એક કેહ દે કે મેંને અપના નિકાહ તેરેસે કિયા. દૂસરા કહે મેંને કબૂલ કિયા બસ નિકાહ હો ગયા.

મસ્અલા ૧૦ :- અગર કિસીને અપના નિકાહ ખૂદ નહીં કિયા, બલે કિસીસે કેહ દિયા કે તુમ મેરા નિકાહ કિસીસે કર દો યા યૂં કહા કે મેરા નિકાહ ફલાનેસે કર દો, ઔર ઈતને દો ગવાહોંકે સામને કર દિયા તબ ભી નિકાહ હો ગયા. અબ અગર વો ઈન્કાર ભી કરે તબ ભી કુછ નહીં હો સકતા.

જિન લોગોંસે નિકાહ કરના હરામ હે ઉનકા બયાન

મસ્અલા ૧ :- અપની ઓલાહકે સાથ ઔર પોતે-પરપોતે ઔર નવાસે વગેરહકે સાથ નિકાહ ફુરસ્ત નહીં, ઔર બાપ-દાદા, પર દાદા, નાના, પર નાના વગેરહકે ભી ફુરસ્ત નહીં.

મસ્અલા ૨ :- અપને ભાઈ ઔર મામૂં ઔર ચચા ઔર ભતીજે ઔર ભાંજેકે સાથ નિકાહ કરના ફુરસ્ત નહીં, ઔર શરીઅતમેં ભાઈ વો હે જો એક માં-બાપસે હો, યા ઉન દોનુંકા બાપ એક હો ઔર માં દો હોં, યા ઉન દોનુંકી માં એક હો ઔર બાપ દો હો. વો સબ ભાઈ હેં. ઔર જિસકા બાપ ભી અલગ હો ઔર માં ભી અલગ હો યે ભાઈ નહીં, ઉસે નિકાહ ફુરસ્ત હે.

મસ્તબા ૩ :- દાખાકે સાથ ભી નિકાલ કરના દુરસ્ત નહીં હે, ચાહે લગ્નકી રૂખસતી હો ચુકી હો ઓર ધોનું મિયાં-બીવી એક સાથ રહે હો, યા અભી રૂખસતી ન હુઈ હો, હર તરહ નિકાલ હરામ હે.

મસ્તબા ૪ :- કિસીકા બાપ મર ગયા હો ઓર માં ને દૂસરા નિકાલ ક્રિયા, લેકિન માં અભી ઉસકે પાસ રેહને ન પાઈ થી કે મર ગઈ યા ઉસને તલાક દે દી તો ઉસ સીતેલી બાપસે નિકાલ કરના દુરસ્ત હે. હાં અગર માં ઉસકે પાસ રેહ ચુકી હો તો ઉસે નિકાલ દુરસ્ત નહીં.

મસ્તબા ૫ :- સીતેલી ઓલાદસે નિકાલ દુરસ્ત નહીં, યા'ની એક મઈકી ઈ બીવિયાં હે તો સીતકી ઓલાદસે કિસી તરહ નિકાલ દુરસ્ત નહીં, ચાહે અપને મિયાં પાસ રેહ ચુકી હો યા ન રહી હો, હર તરહ નિકાલ હરામ હે.

મસ્તબા ૬ :- સુસર ઓર સુસરકે બાપ-દાદાકે સાથ ભી નિકાલ દુરસ્ત નહીં.

મસ્તબા ૭ :- જમ તક અપની બહન નિકાલમેં રહે, તમ તક નિકાલ બહનોઈસે દુરસ્ત નહીં, હાં અગર બહન મર ગઈ યા ઉસને છોળ દિયા ઓર ઇંદત પૂરી હો ચુકી હો તો અમ બહનોઈસે નિકાલ દુરસ્ત હે, ઓર તલાકકી ઇંદત પૂરી હોનસે પેહલે નિકાલ દુરસ્ત નહીં.

મસ્તબા ૮ :- અગર ધોનું બહનોંને એક હી મઈસે નિકાલ ક્રિયા તો કિસકા નિકાલ પેહલે હુવા વો સહીહ હે, ઓર કિસકા બા'દમેં ક્રિયા ગયા વો નહીં હુવા.

મસ્તબા ૯ :- એક ઓરતકા નિકાલ એક મઈસે હુવા તો અમ જમ તક વો ઓરત ઉસકે નિકાલમેં રહે તો ઉસકી ફૂફી ઓર ઉસકી ખાલા ઓર ભાંજા ઓર ભતીજા નિકાલ ઉસ મઈસે નહીં હો સકતા.

મસ્તબા ૧૦ :- જિન હો ઓરતોમેં એસા રિસ્ત્તા હો કે અગર ઇન ધોનુંમેં કોઈ મઈ હો તો આપસમેં ધોનુંકા નિકાલ ન હો સકતા, એસી હો ઓરતેં એક સાથ એક મઈ નિકાલમેં નહીં રેહ સકતી. જમ એક મર જાએ યા તલાક મિલ જાએ ઓર ઇંદત મુકર જાએ તમ દૂસરી ઓરત ઉસ મઈસે નિકાલ કરે.

મસ્તબા ૧૧ :- એક ઓરત હે ઓર ઉસકી સીતેલી લગ્નકી હે, વે ધોનું એક સાથ અગર કિસી મઈસે નિકાલ કર વેં તો દુરસ્ત હે.

મસ્તબા ૧૨ :- લે-પાલકકા ચરીઅતમેં કુછ એ'તિબાર નહીં. લગ્નકા બનાનેમે સચમુચ વો લગ્નકા નહીં હો જાતા, ઉસ લિયે લે-પાલકસે નિકાલ કર લેના દુરસ્ત હે.

મસ્તબા ૧૩ :- સગા મામું નહીં હે, બલ્કે કિસી રિસ્તેસે મામું લગ્નકા હે તો ઉસે નિકાલ દુરસ્ત હે. ઈસી તરહ અગર કિસી દૂરકે રિસ્તેસે ચચા યા ભાંજા યા ભતીજા હોતા હો, ઉસે ભી નિકાલ દુરસ્ત હે. એસે હી અગર અપના ભાઈ નહીં હે, બલ્કે ચચાઝાદ ભાઈ હે, યા મામુંઝાદ, ફૂફીઝાદ, ખાલાઝાદ ભાઈ હે ઉસે ભી નિકાલ દુરસ્ત હે.

મરમલા ૧૪ :- ઈસી તરહ દો બહનેં અગર સગી ન હોં, મામુંગાદ યા ચચાગાદ યા ફૂફીગાદ યા ખાલાગાદ બહનેં હોં તો દોનું એક સાથ હી એક મર્દસે નિકાહ કર સકતી હે. ઈસી બહનકે રેહનેમેં ભી બહનોઈસે નિકાહ દુરસ્ત હે, ચેહી હાલ ફૂફી ઓર ખાલા વગેરહકા હે. અગર કોઈ દૂરકા રિસ્તા નિકલતા હો તો ફૂફી, ભતીજા ઓર ખાલા-બાંછકા એક સાથ હી એક મર્દસે નિકાહ દુરસ્ત હે.

મરમલા ૧૫ :- કિતને રિસ્તે નસબકે એ'તિમારસે હરામ હે, વો રિસ્તે દૂધ ખીનેકે એ'તિમારસે ભી હરામ હે, યા'ની દૂધ પિલાનેવાલીકે શોહરસે નિકાહ દુરસ્ત નહીં, ક્યૂંકે વો ઉસકા બાપ હુવા, ઓર દૂધ શરીકી ભાઈસે નિકાહ દુરસ્ત નહીં. કિસકો ઉસને દૂધ પિલાયા હે, ઉસે ઓર ઉસકી ઓલાદસે નિકાહ દુરસ્ત નહીં, ક્યૂંકે વો ઉસકી ઓલાદ હુઈ. દૂધકે હિસાબસે મામું-ભાંજા, ચચા-ભતીજા સબસે નિકાહ હરામ હે.

મરમલા ૧૬ :- દૂધ શરીકી દો બહનેં હોં તો વો દોનું એક સાથ એક મર્દકે નિકાહમેં નહીં રેહ સકતી. મતલબ યે કે જો હુકમ ઉપર બચાન હો મુકા હે, દૂધકે રિસ્તોમેં ભી ચેહી હુકમ હે.

મરમલા ૧૭ :- કિસી મર્દને કિસી ઓરતસે નિકાહ કિયા તો અબ ઉસ ઓરતકી માં ઓર ઉસ ઓરતકી ઓલાદકો ઉસ મર્દસે નિકાહ દુરસ્ત નહીં.

મરમલા ૧૮ :- કિસી ઓરતને જવાનીકી ખ્વાહિશકે સાથ બદ-નિમ્મતીસે કિસી મર્દકો હાથ લગાયા તો અબ ઉસ ઓરતકી માં ઓર ઓલાદકો ઉસ મર્દસે નિકાહ કરના દુરસ્ત નહીં. ઈસી તરહ અગર મર્દને કિસી ઓરતકો હાથ લગાયા તો વો મર્દ ઉસકી માં ઓર ઓલાદ પર હરામ હો ગયા.

મરમલા ૧૯ :- રાતકો અપની બીવીકો જમાનેકે લિયે ઉઠા, મગર ગલતીસે લગી પર હાથ પળ ગયા યા સાસ પર હાથ પળ ગયા ઓર બીવી સમજાકર જવાનીકી ખ્વાહિશકે સાથ ઉસકો હાથ લગાયા તો અબ વો મર્દ અપની બીવી પર હમેશાકે લિયે હરામ હો ગયા. અબ કોઈ સકલ જઈજા હોનેકી નહીં હે. ઓર ઝરૂરી હે કે યે મર્દ ઉસ ઓરતકો તલાક દે દે.

મરમલા ૨૦ :- કિસી લગકેને અપની સોતેલી માં પર બદનિમ્મતીસે હાથ ડાલ દિયા તો અબ વો ઓરત અપને શોહર પર બિલકુલ હરામ હો ગઈ. અબ કિસી સુરતસે હલાલ નહીં હો સકતી. ઓર અગર ઉસ સોતેલી માં ને સોતેલે લગકેકે સાથ ઐસા કિયા તબ ભી ચેહી હુકમ હે.

મરમલા ૨૧ :- મુસલમાન ઓરતકા નિકાહ મુસલમાનકે સિવા કિસી ઓર મંઝહબવાલે મર્દસે દુરસ્ત નહીં.

મરમલા ૨૨ :- કિસી ઓરતકે મિયાંને તલાક દે દી યા વો મર ગયા. જબ તક તલાકકી ઉદત યા મરનેકી ઉદત પૂરી ન હો મુકે, તબ તક દૂસરે મર્દસે નિકાહ કરના દુરસ્ત નહીં હે.

મસ્મલા ૨૩ :- જિસ ઓરતકા નિકાહ કિસી મર્દસે હો ચુકા હો તો અબ બકીર તલાક દિયે ઓર ઇદત પૂરી કિયે દૂસરેસે નિકાહ કરના દુરૂસ્ત નહીં.

મસ્મલા ૨૪ :- જિસ ઓરતકે શૌહર ન હો ઓર ઉસકો બદકારીસે હમલ હો ઉસકા નિકાહભી દુરૂસ્ત હે, લેકિન બચ્ચા પેદા હોનેસે પેહલે સોહબત કરના દુરૂસ્ત નહીં હાં, જિસને ઝિના કિયા યા, અગર ઉસીસે નિકાહ હો તો સોહબત ભી દુરૂસ્ત હે.

મસ્મલા ૨૫ :- જિસ મર્દકે નિકાહમેં ચાર ઓરતેં હોં, અબ ઉસે પાંચવી ઓરતકા નિકાહ દુરૂસ્ત નહીં, ઓર ઉન ચારમેંસે અગર ઉસને એકકો તલાક દે દી તો જમ તક તલાકકી ઇદત પૂરી ન હોં ચુકે, કોઈ ઓર ઓરત ઉસે નિકાહ નહીં કર સક્તી.

મસ્મલા ૨૬ :- સુન્ની લગ્નકીકા નિકાહ શીઆ મર્દકે સાથ બહોતસે આલિયો કતવેમેં દુરૂસ્ત નહીં.

વલીકા બયાન

લગ્નકી ઓર લગ્નકેકે નિકાહ કરનેકા જિસકો ઇંખિયાર હોતા હે ઉસકો વલી કેહતે હે.

મસ્મલા ૧ :- લગ્નકી ઓર લગ્નકેકા વલી સબસે પેહલે ઉસકા બાપ હે. અગર બાપ ન હો તો દાદા, વો ન હો તો પરદાદા. અગર પે લોગ કોઈ ન હોં તો સગા ભાઈ, અગર સગા ભાઈ ન હો તો સોતેલા યા'ની બાપ શરીક ભાઈ, ફિર ભત્તીજા, ફિર ભત્તીજેકા લગ્નકા, ફિર ભત્તીજેકા પોતા. યે લોગ ન હોં તો સગા ચચા, ફિર સોતેલા ચચા યા'ની બાપકા સોતેલા ભાઈ, ફિર સગે ચચાકા લગ્નકા, ફિર ઉસકા પોતા, ફિર સોતેલે ચચા ઓર ઉસકી ઓલાદ. અગર બાપકા ચચા ઓર ઉસકે લગ્નકે, પોતે, પડ પોતે, કોઈ ન હોં તો દાદાકા ચચા, ફિર ઉસકે લગ્નકે, ફિર પોતે, ફિર પડ પોતે વગેરહ. યે કોઈ ન હોં તો માં વલી હે, ફિર દાદી, ફિર નાની, ફિર સગી બહન, ફિર સોતેલી બહન, જો બાપ શરીક હો, ફિર જો ભાઈ, બહન, માં શરીક હો, ફિર દૂકી, ફિર ચામું, ફિર ખાલા વગેરહ.

મસ્મલા ૨ :- ના-બાલિગ શખ્સ કિસીકા વલી નહીં હો સક્તા, ઓર કાકિર કિસી મુસલમાનકા વલી નહીં હો સક્તા, ઓર મજનૂન-પાગલ ભી કિસીકા વલી નહીં હો સક્તા.

મસ્મલા ૩ :- બાલિગ યા'ની જવાન ઓરત આગમ્મ હે, ચાહે નિકાહ કરે ચાહે ન કરે, ઓર જિસકે સાથ ચાહે કરે, કોઈ આદમી ઉસપર ઝમરદસ્તી નહીં કર સક્તા. અગર વો ખૂદ અપના નિકાહ કિસીસે કરે તો નિકાહ હો જાએગા, ચાહે વલીકો ખમર હો યા ન હો, ઓર વલી ચાહે ખૂશ હો યા ન હો, હર તરહ નિકાહ દુરૂસ્ત હે. હાં બકીર મિલવાલે ઓર અપનેસે કમ ઝતવાલેસે નિકાહ કર લિયા ઓર વલી નારાઝ હે, કતવા ઇસપર હે કે નિકાહ દુરૂસ્ત ન હોગા. ઓર અગર નિકાહ તો અપને મેલ હી મેં કિયા,

લેડિન જિતના મહર ઉસ દાદહિયાલી ખાનદાનમેં બાંધા જાતા હે, જિસકો સરીઅતમેં મહરે મિસ્લ કેહતે હૈં. ઉસ્સે બહોત કમ પર નિકાહ કર લિયા તો ઈન સૂરતોમેં નિકાહ તો હો ગયા, લેડિન ઉસકા વલી ઉસ નિકાહકો તોડવા સક્તા હે, મુસલમાન હાકિમકે પાસ કરિયાદ કર સક્તા હે. યે નિકાહ તોડ દે, લેડિન ઈસ ફરિયાદકા હક ઉસ વલીકે હે જિસકા ઝિકર માં સે પેહલે આયા હે, યા'ની બાપસે લેકર દાદાકે ચચાકે બેટો-પોતો તક.

મસ્અલા ૪ :- કિસી વલીને જવાન લજકીકા નિકાહ ઉસકે પૂછે ઔર ઈજાઝત લિયે બઝેર કર દિયા તો વો નિકાહ ઉસકી ઈજાઝત પર હે. અગર વો લજકી ઈજાઝત હે તો નિકાહ હો ગયા, ઔર અગર વો સગી ન હો ઔર ઈજાઝત ન હે તો નહીં હુવા, ઔર ઈજાઝતકી તરીકા આગે આતા હે.

મસ્અલા ૫ :- જવાન કુંવારી લજકીસે વલીને આકર કહા કે મેં તુમહારા નિકાહ ફલાનેકે સાથ કિયે દેતા હું, ઉસપર વો ચુપ હો રહી યા મુસ્કરા દી યા રોને લગી તો બસ પેહી ઈજાઝત હે. અબ વો વલી નિકાહ કર દે તો સહીહ હો જાએગા, યા કર ચુક યા તો સહીહ હો ગયા. યે બાત નહીં કે જબ ઝબાનસે કહે તબ હી ઈજાઝત સમજી જાએ. જો લોગ ઝમરદસ્તી કરકે ઝબાનસે કબૂલ કરાતે હૈં બુરા કરતે હૈં.

મસ્અલા ૬ :- વલીને ઈજાઝત લેતે વક્ત ચૌહરકા નામ નહીં લિયા, ન ઉસકો પેહલેસે યા'લૂમ હે તો એસે વક્ત ચુપ રેહનેસે રઝામંદી સાબિત ન હોગી, ઔર ઈજાઝત ન સમજેએ, બલકે નામ ઔર નિશાન બતલાના ઝરૂરી હે કે લજકી ઈતના સમજ જાએ કે યે ફલાં જામ્સ હે. ઈસી તરહ અગર યે નહીં બતલાયા ઔર મહરે મિસ્લસે બહોત કમ પર નિકાહ પચ્હ દિયા તો ઔરતકી ઈજાઝતકે બઝેર નિકાહ ન હોગા, ઈસ લિયે કાપદેકે મુતાબિક ફિર ઈજાઝત લેની ચાહિયે.

મસ્અલા ૭ :- અગર વો લજકી કુંવારી નહીં હે, બલકે એક નિકાહ પેહલે હો ચુક હે યે દૂસરા નિકાહ હે ઉસ્સે ઉસકે વલીને ઈજાઝત હી ઔર પૂછા તો સિર્ફ ચુપ રેહનેસે ઈજાઝત ન હોગી, બલકે ઝબાનસે કેહના ચાહિયે. અગર ઉસને ઝબાનસે નહીં કહા સિર્ફ ચુપ રેહનેકી વજહસે વલીને નિકાહ કર દિયા તો નિકાહ મોફૂફ (રૂકા) રહા, બા'દમેં અગર યે ઝબાનસે મંજૂર કર લે તો નિકાહ હો ગયા, ઔર અગર મંજૂર ન કરે તો નહીં હુવા.

મસ્અલા ૮ :- બાપકે હોતે હુએ ચચા યા ભાઈ વગેરહ કિસી ઔર વલીને કુંવારી લજકીસે ઈજાઝત માંગી તો સિર્ફ ચુપ રેહનેસે ઈજાઝત ન હોગી, બલકે ઝબાનસે ઈજાઝત દે તબ ઈજાઝત હોગી. હાં અગર બાપ હી ને ઉનકો ઈજાઝત લેનેકે લિયે ભેજા હો તો સિર્ફ ચુપ રેહનેસે ઈજાઝત હો જાએગી. મતલબ યે હે કે જો વલી સબસે કરીબ હો ઔર સરીઅતસે ઉસીકો પૂછનેકા હક હો, જબ વો ખૂદ યા ઉસકા ભેજા હુવા આદમી ઈજાઝત દે તબ ચુપ રેહનેસે ઈજાઝત હોગી. ઔર અગર હક યા દાદાકા ઔર પૂછા ભાઈને, યા હક યા ભાઈકા ઔર પૂછા ચચાને તો એસે વક્ત ચુપ રેહનેસે ઈજાઝત ન હોગી.

મસ્તબલા ૯ :- વલીને બગેર પૂછે ઓર બગેર ઇજાજત લિયે નિકાલ કર દિયા, ફિર નિકાલકે બા'દ ખૂદ વલીને યા ઉસકે ભેજે હુએ આદમીને આકર ખબર દી કે તુમહારા નિકાલ કલાં કે સાથ કર દિયા ગયા તો ઇસ સૂરતમેં ભી યુપ રેહનેસે ઇજાજત હો જાએગી, ઓર નિકાલ સહીહ હો જાએગા, ઓર અગર કિસી દૂસરેને ખબર દી તો અગર વો ખબર દેનેવાલા નેક ઓર ભરોસેકે કાબિલ હે યા દો આદમી હેં તબ ભી યુપ રેહનેસે નિકાલ સહીહ હો જાએગા, ઓર અગર ખબર દેનેવાલા નેક આદમી ઓર ભરોસેકે કાબિલ નહીં હે તો સિર્ફ યુપ રેહનેસે નિકાલ સહીહ ન હોગા, બલકે રૂકા રહેગા, જબ ઝખાનસે ઇજાજત દે દે યા કોઇ ઓર એસી ખાત પાઇ જાએ જિસ્સે ઇજાજત સમજ લી જાએ તબ નિકાલ સહીહ હોગા.

મસ્તબલા ૧૦ :- જિસ શકલમેં ઝખાનસે કેહના ઝરૂરી હો ઓર ઝખાનસે ઓરતને ન કહા, લેકિન જબ મિયાં ઉસકે પાસ આયા તો સોહબતસે ઇન્કાર નહીં કિયા તબ ભી નિકાલ દુરસ્ત હો ગયા.

મસ્તબલા ૧૧ :- યેહી હુકમ લખકેકા હે કે અગર જવાન હો તો ઉસપર ઝખરદસ્તી નહીં કર સકતે, ઓર વલી બગેર ઉસકી ઇજાજતકે નિકાલ નહીં કર સકતા. અગર બગેર પૂછે નિકાલ કર દેગા તો ઇજાજત પર રૂકા રહેગા. અગર ઇજાજત દે દી તો હો ગયા, નહીં તો નહીં હુવા. હાં, ઇતના ફર્ક હે કે લખકેકે સિર્ફ યુપ રેહનેસે ઇજાજત નહીં હોતી, ઝખાનસે કેહના ઓર બોલના ચાહિયે.

મસ્તબલા ૧૨ :- અગર લખકી યા લખકા ના-બાલિગ હો તો વો ખૂદ મુખતાર નહીં હે. બગેર વલીકે ઉસકા નિકાલ દુરસ્ત નહીં હોતા. અગર ઉસને બગેર વલીકે નિકાલ કર લિયા યા કિસી દૂસરેને કર દિયા તો વલીકી ઇજાજત પર રૂકા રહેગા. અગર વલી ઇજાજત દેગા તો નિકાલ હોગા, નહીં તો ન હોગા, ઓર વલીકો ઉસકે કિનાહ કરને, ન કરનેકા પૂરા ઇખ્તિયાર હે જિસ્સે ચાહે કર દે. ના-બાલિગ લખકે ઓર લખકિયાં ઇસ નિકાલકો ઉસ વક્ત રદ નહીં કર સકતે, ચાહે વો ના-બાલિગ લખકી કુંવારી હો યા પેહલે કોઇ નિકાલ હો ચુકા હો, ઓર રૂખસતી ભી હો ચુકી હો, દોનૂંકા એક હુકમ હે.

મસ્તબલા ૧૩ :- ના-બાલિગ લખકી યા લખકેકા નિકાલ અગર બાપને યા દાદાને કિયા હે તો જવાન હોનેકે બા'દ ભી ઇસ નિકાલકો રદ નહીં કર સકતે, ચાહે અપને મેલમેં કિયા હો યા બે-મેલ, કમ ઝાતવાલેસે કર દિયા હો, ઓર ચાહે મેહરે મિસ્લ પર નિકાલ કિયા હો યા ઉસસે બહોત કમ પર નિકાલ કર દિયા હો. હર તરહ નિકાલ સહીહ હે. ઓર જવાન હોનેકે બા'દ ભી વો કુછ નહીં કર સકતે.

મસ્તબલા ૧૪ :- અગર બાપ-દાદાકે અલાવા કિસી ઓર વલીને નિકાલ કિયા હે ઓર કિસકે સાથ નિકાલ કિયા હે વો લખકા ઝાતમેં બરાબર દરજેકા ભી હે ઓર મહરભી મહરે મિસ્લ મુકર્રર કિયા હે, ઇસ શકલમેં ઉસ વક્ત તો નિકાલ સહીહ હો જાએગા, લેકિન જવાન હોનેકે બા'દ ઉનકો ઇખ્તિયાર હે, ચાહે ઇસ નિકાલકો બાકી

રખે, ચાહે મુસલમાન હાકિમકે પાસ નાલિશ (ફરિયાદ) કરકે તોડ ડાલે, ઓર અગર ઉસ વલીને લખકીકા નિકાહ કમ ગતવાલે મઈસે કર દિયા યા મહરે મિસ્લસે બહોત કમ પર નિકાહ કર દિયા હે, યા લખકેકા નિકાહ જિસ ઓરતસે કિયા હે ઉસકા મહર ઉસ ઓરતકે મહરે મિસ્લસે બહોત ઝિયાદહ મુકરર કર દિયા તો વો નિકાહ નહીં હુવા.

મસ્અલા ૧૫ :- બાપ ઓર દાદાકે સિવા કિસી દૂસરેને નિકાહ કર દિયા યા, ઉસ લખકીકો અપને નિકાહકે હો જાનેકી ખબર થી, ફિર જવાન હો ગઈ ઓર અબ તક ઉસકે મિયાંને ઉસે સોહબત નહીં કી થી તો જિસ વક્ત જવાન હુઈ હે, ફીરન ઉસી વક્ત અપની નારાઝી ઝાહિર કર દે કે મેં રાઝી નહીં હું, યા મું કહે કે ઇંસ નિકાહકો બાકી રખના નહીં ચાહતી, ચાહે ઉસ જગહ કોઈ ઓર હો ચાહે ન હો, બલ્કે બિલકુલ અકેલી બેઠી હો હર હાલમેં કેહના ચાહિયે. લેકિન સિર્ફ ઇંસે નિકાહ ન ટૂટેગા. શરઈ હાકિમકે પાસ જાએ, વો નિકાહ તોડ દે તબ ટૂટેગા. જવાન હોનેકે બા'દ અગર એક દમ એક લહઝા (લજા-યડી) ભી ચુપ રહેગી તો અબ નિકાહ તોડ ડાલનેકા ઇંખિયાર ન રહેગા, ઓર અગર ઉસકો અપને નિકાહકી ખબર ન થી, જવાન હોનેકે બા'દ ખબર પહોંચી તો જિસ વક્ત ખબર મિલી હે ફીરન ઉસ વક્ત નિકાહસે ઇન્કાર કરે, એક લહઝા ભી ચુપ રહેગી તો નિકાહ તોડ ડાલનેકા ઇંખિયાર જાતા રહેગા.

મસ્અલા ૧૬ :- ઓર અગર ઉસકા મિયાં સોહબત કર ચુકા તબ જવાન હુઈ તો ફીરન જવાન હોતે હી ઓર ખબર પાતે હી ઇન્કાર કરના ઝરૂરી નહીં હે, બલ્કે જેબ તક ઉસકી રાઝમંદીકા હાલ મા'લૂમ ન હોગા તબ તક કબૂલ કરના ન કરનેકા હક બાકી હે, ચાહે જિતના ઝમાના મુઝર જાએ, હાં જબ ઉસને સાફ ઝબાનસે કેહ દિયા કે મેં મંજૂર કસતી હું યા કોઈ ઓર બાત પાઈ ગઈ જિસ્સે રાઝમંદી સાબિત હુઈ, જેસે અપને મિયાંકે સાથ તન્હાઈમેં મિયાં-બીવીકી તરહ રહી તો અબ ઇંખિયાર જાતા રહા, ઓર નિકાહ લાઝિમ હો ગયા.

મસ્અલા ૧૭ :- કાઈદેસે જિસ વલીકો ના-બાલિગ લખકીકે નિકાહ કરનેકા હક હે, વો પરદેસમેં હે ઓર ઇંતની દૂર હે કે અગર ઉસકા ઇંતિઝાર કરે ઓર ઉસસે મસ્વરા હો તો મોકા' હાથસે જાતા રહેગા, ઓર પૈગામ દેનેવાલા ઇંતિઝાર ન કરેગા ઓર ફિર એસી જગહ મુરિકલસે મિલેગી, તો એસી સુરતમેં ઇંસકે બા'દવાલા વલી ભી નિકાહ કર સક્તા હે. અગર ઉસને બગેર ઉસકે પૂછે નિકાહ કર દિયા તો નિકાહ હો ગયા, ઓર ઇંતની દૂર ન હો તો બગેર ઉસકી રાપ લિયે દૂસરે વલીકો નિકાહ ન કરના ચાહિયે. અગર કરેગા તો ઉસી વલીકી ઇંજાઝત પર રૂકા રહેગા, જબ વો ઇંજાઝત દેગા તબ સહીહ હોગા.

૧. યે હુકમ લખકિયોંકા હે ઓર અગર લખકા જવાન હે તો ફીરન ઇન્કાર કરના ઝરૂરી નહીં, બલ્કે જેબ તક રાઝમંદી ન મા'લૂમ હો તબ તક કબૂલ કરને ન કરનેકા ઇંખિયાર બાકી રહેતા હે.

મસ્તબલા ૧૮ :- ઇસ તરહ અગર હકદાર વલીકે હોતે હુએ દૂસરે વલીને બાલિગકા નિકાહ કર દિયા, જેસે હક તો ઘા બાપકા ઓર નિકાહ કર દિયા દાદાને, ઓર બાપસે બિલકુલ રાય નહીં લી તો વો નિકાહ બાપકી ઇજાજત પર રૂકા રહેગા, યા હક તો યા ભાઈકા ઓર નિકાહ કર દિયા ચચાને, તો ભાઈકી ઇજાજત પર રૂકા રહેગા.

મસ્તબલા ૧૯ :- કોઈ ઓરત પાગલ હો ગઈ ઓર અકલ જાતી રહી ઓર ઉસકા જવાન લગ્નકા ભી મોજૂદ હે ઓર બાપ ભી હે, ઉસકા નિકાહ કરના અગર મંજૂર હો તો ઉસકા વલી લગ્નકા હે, કયુંકે વલી હોનેમે લગ્નકા બાપસે ભી પેહલે હે.

કીન-કીન લોગ અપને મેલ ઓર અપને બરાબરકે હૈં ઓર કીન-કીન બરાબરકે નહીં ?

મસ્તબલા ૧ :- શરીઅતમે ઇતના બળા ખ્યાલ કિયા ગયા હે કે બે-મેલ ઓર બે-ગોડ નિકાહ ન કિયા જાએ, યા'ની લગ્નકીકા નિકાહ કિસી એસે મદકે સાથ મત કરો જો ઉસકે બરાબર દરજેકા ઓર ઉસકી ટકરકા નહીં.

મસ્તબલા ૨ :- બરાબરી કઈ કિસમકી હોતી હે, એક તો નસબમે બરાબર હોના, દૂસરે મુસલમાન હોનેમે, તીસરે દીનદારીમે, ચોથે માલમે, પાંચવે પેશેમે (ધંધે-કારોબારમે).

મસ્તબલા ૩ :- નસબમે બરાબરી તો યે હે કે શેખ ઓર સૈયદ, અન્સારી ઓર અલવી યે સબ એક દૂસરેકે બરાબર હૈં, યા'ની અગરચે સૈયદોંકા રૂતબા દૂસરોંસે બળકર હે, લેકિન અગર સૈયદકી લગ્નકી શેખકે યહાં બિયાહ ગઈ તો યે ન કરુંગે કે અપને મેલમે નિકાહ નહીં હુવા, બલકે યે ભી મેલ હી હે.

મસ્તબલા ૪ :- નસબમે એ'તિબાર બાપકા હે, માં કા કુછ એ'તિબાર નહીં. અગર બાપ સૈયદ હે તો લગ્નકા ભી સૈયદ હે, ઓર અગર બાપ શેખ હે તો લગ્નકા ભી શેખ હે, માં ચાહે જેસી હો. અગર કિસી સૈયદને કોઈ બાહિરકી ઓરત ઘરમે ડાલ લી ઓર ઉસે નિકાહ કર લિયા તો લગ્નકે સૈયદ હુએ ઓર દરજેમે સબ સૈયદોંકે બરાબર હૈં. હાં યે ઓર બાત હે કે કિસકે માં-બાપ દોનું જિંવે ખાનદાનકે હોં ઉસકી જિયાદત ઇજાજત હે, લેકિન શરીઅતમે સબ એક હી મેલકે કેલવાએ.

મસ્તબલા ૫ :- મુગલ, પઠાન સબ એક કીમ હૈં, મગર શેખ, સૈયદકે ટકરકે નહીં, અગર શેખ યા સૈયદકી લગ્નકી ઉનકે યહાં બિયાહ ગાઈ તો કરુંગે કે બે-મેલ ઓર ઘટકર નિકાહ હુવા.

મસ્તબલા ૬ :- મુસલમાન હોનેમે બરાબરીકા એ'તિબાર ફક્ત મુગલ પઠાન વગેરહ ઓર કીમોમે હે, શેખોં, સૈયદોં, અલવીયોં, અન્સારીયોંમે ઇસકા કુછ એ'તિબાર નહીં હે. તો જો શખ્સ ખૂદ મુસલમાન હો ગયા ઓર ઉસકા બાપ કાફિર યા વો શખ્સ ઉસ ઓરતકે બરાબરકા નહીં જો ખૂદ ભી મુસલમાન હે ઓર ઉસકા બાપ ભી મુસલમાન

થા. ઓર જો શપ્ત મુદ મુસલમાન હે ઓર ઉસકા બાપબી મુસલમાન હે, લેકિન ઉસકા દાદા મુસલમાન નહીં હે વો ઉસ ઓરતકે બરાબરકા નહીં જિસકા દાદાબી મુસલમાન હે.

મસ્અલા ૭ :- જિસકે બાપ-દાદા દોનું મુસલમાન હો, લેકિન પરદાદા મુસલમાન ન હો તો વો શપ્ત ઉસ ઓરતકે બરાબર સમજા જાવેગા, જિસકી કંઈ પુસ્તે (પેઠિયાં) મુસલમાન હો. ખુલાસા વે કે દાદા તક હોનેયે બરાબરીકા એ'તિબાર હે, ઉસકે બા'દ પરદાદા, ઓર નકક દાદામેં બરાબરી ઝરૂરી નહીં હે.

મસ્અલા ૮ :- દીનદારીમેં બરાબરીકા વે મતલબ હે કે એસા શપ્ત જો દીનકા પામંદ નહીં, લુચ્છ, શોહદા (બદમાશ-ગુંડ), શરાબી, બદકાર આદમી હે. વે નેક બખ્ત પારસા (પરહેઝમાર)-દીનદાર ઓરતકે બરાબરકા ન સમજા જાવેગા.

મસ્અલા ૯ :- માલમેં બરાબરીકે મા'નુ વે હે કે બિલકુલ મુકલિસ મોહતાજ માલદાર ઓરતકે બરાબરકા નહીં હે. ઓર અગર વો બિલકુલ મુકલિસ નહીં, બલ્કે જિતના મહર પેહલ્લી રાતકો દેનેકા દસ્તૂર હે વો ઓર નકકા (ખર્ચ) દેનેકા અહલ હે તો અપને મેલ ઓર બરાબરકા હે, ચાહે સારા મહર ન દે સકે. ઓર વે ઝરૂરી નહીં કે જિતને માલદાર લગ્નકીવાલે હે લગ્નકા ભી જિતના હી માલદાર હો, યા ઉસકે કરીબ કરીબ માલદાર હો.

મસ્અલા ૧૦ :- પેસા (ધંધા) મેં બરાબરી વે હે કે જુલાહે (કપળા બુનનેવાલે), દરજ્જાકે મેલ ઓર જોળકે નહીં, ઇસી તરહ નાઈ, ધોબી વગૈરહબી દરજ્જાકે બરાબર નહીં.

મસ્અલા ૧૧ :- દીવાના, પામલ આદમી હોશિયાર સમજદાર ઓરતકે મેલકા નહીં.

મહરકા બયાન

મસ્અલા ૧ :- નિકાહમેં ચાહે મહરકા કુછ ઝિકર કરે ચાહે ન કરે, હર હાલમેં નિકાહ હો જાવેગા લેકિન મહર દેના પલેગા, બલ્કે અગર કોઈ વે શર્ત કર લે કે હમ મહર ન દેગે, બગૈર મહરકા નિકાહ કરતે હે તબ ભી મહર દેના પલેગા.

મસ્અલા ૨ :- કમસે કમ મહરકી ચિકદાર તખમીનન (લગભગ) પોને ત્રીન રૂપિયે ભર ચાંદી હે, ઓર ઝિયાદતકી કોઈ હદ નહીં, ચાહે જિતના મુકરર કરે, લેકિન મહરકા બહોત બખ્લાના અચ્છ નહીં. તો અગર કિસીને ફક્ત એક રૂપિયા ભર ચાંદી યા એક રૂપિયા યા એક અઠન્ની મહર મુકરર કરકે નિકાહ ડિયા તબ ભી પોને ત્રીન રૂપિયે ભર ચાંદી દેની પલેગી. શરીઅતમેં ઇસ્સે કમ મહર નહીં હો સકતા, ઓર અગર રૂમસતીસે પેહલ્લે હી તલાક દેવે તો ઇસકા આધા દેવે.

મસ્અલા ૩ :- કિસીને દસ રૂપિયે યા બીસ યા સો યા હજાર અપની હેસિયતકે

પુવાહિક કુછ મહર મુકરર ક્રિયા, ઓર અપની બીવીકો રૂખસત કરા લાયા ઓર ઈસે સોહબત કી યા સોહબત તો નહીં કી, લેકિન કિસી એસી જગત રહે જહાં સોહબત કરનેસે રોકનેવાલી ઓર મના' કરનેવાલી કોઈ બાત ન થી, તો પૂરા મહર કિતના મુકરર ક્રિયા હે અદા કરના વાજબ હે. ઓર અગર યે કોઈ બાત નહીં હુઈ થી કે લખકા યા લખકી મર ગઈ તબ ભી પૂરા મહર દેના વાજબ હે, ઓર અગર યે કોઈ બાત નહીં હુઈ ઓર મર્દને તલાક દે દી તો આપા મહર દેના વાજબ હે. ખુલાસા યે હુવા કે મિયાં-બીવીમેં અગર એસી તન્હાઈ હો ગઈ જિસકા ઉપર બયાન હુવા યા દોનૂમેંસે કોઈ મર ગયા તો પૂરા મહર વાજબ હો ગયા, ઓર અગર વેસી તન્હાઈ ઓર યકજાઈ હોનેસે પેહલે હી તલાક હો ગઈ તો આપા મહર વાજબ હુવા.

મસ્અલા ૪ :- અગર દોનૂમેંસે કોઈ બીમાર થા યા રમઝાનકા રોઝા રખ્ખે હુએ થા યા હજકા એહરામ બાંધે હુએ થા યા ઓરતકો હેઝ થા યા વહાં કોઈ અંકતા તાકતા થા, એસી હાલતમેં દોનૂકી તન્હાઈ ઓર યકજાઈ હુઈ તો એસી તન્હાઈકા એ'તિબાર નહીં હે, ઈસે પૂરા મહર વાજબ નહીં હુવા. અગર તલાક મિલ જાએ તો આપા મહર પાનેકી હકદાર હે. અલબત્તા અગર રમઝાનકા રોઝા ન થા, બલ્કે કઝા યા નફલ યા નઝરકા રોઝા દોનૂમેંસે કોઈ રખ્ખે હુએ થા, એસી હાલતમેં તન્હાઈમેં રહી તો પૂરા મહર પાનેકી હકદાર હે. સૌહર પર પૂરા મહર વાજબ હો ગયા.

મસ્અલા ૫ :- સૌહર ના-મર્દ હે લેકિન દોનૂ મિયાં બીવીમેં વેસી તન્હાઈ હો ચુકી હે તબ ભી પૂરા મહર પાવેગી, ઈસી તરહ અગર હિજડેને નિકાહ કર લિયા, ફિર તન્હાઈ ઓર યકજાઈકે બા'દ તલાક દે દી તબ ભી પૂરા મહર પાવેગી.

મસ્અલા ૬ :- મિયાં-બીવી તન્હાઈમેં રહે, લેકિન લખકી ઇતની છોટી હે કે સોહબતકે કાબિલ નહીં, યા લખકા બહોત છોટા હે કે સોહબત નહીં કર સકતા હે તો ઈસ તન્હાઈસે ભી પૂરા મહર વાજબ નહીં હુવા.

મસ્અલા ૭ :- અગર નિકાહકે વક્ત મહરકા મિલકુલ ઝિકર હી ન ક્રિયા કે કિતના હે ? યા ઈસ ચર્ત પર નિકાહ ક્રિયા કે બગેર મહરકે નિકાહ કરતા હું કુછ મહર ન દૂંગા, ફિર દોનૂમેંસે કોઈ મર ગયા યા વેસી તન્હાઈ ઓર યકજાઈ હો ગઈ જો સરીઅતમેં મો'તબર હે તબ ભી મહર દિલાયા જાવેગા. ઈસ સૂરતમેં મહરે મિસ્લ દેના હોગા. ઓર અગર ઈસ સૂરતમેં વેસી તન્હાઈસે પેહલે મર્દને તલાક દે દી તો મહર પાનેકી હકદાર નહીં હે, બલ્કે ફક્ત એક જોળા કપળા પાવેગી, ઓર યે જોળા મર્દ પર વાજબ હે, ન દેગા તો મુનેહગાર હોગા.

મસ્અલા ૮ :- જોળેમેં ફક્ત ચાર કપળે મર્દ પર વાજબ હું. એક કુસ્તા, એક સરમંદ યા'ની બોબ્બની, એક પાજમા યા સાકી જિસ ચીઝકા દસ્તૂર હો, એક બળી ચાહર જિસમેં સરસે પેર તક લિપટ સકે, ઈસકે સિવા ઓર કોઈ કપળા વાજબ નહીં.

મસ્અલા ૯ :- મર્દકી જેસી હેસિયત હો વેસે કપળે દેના ચાહિમે, અગર મા'મૂલી

આદમી હો તો સૂતી કપળે, ઔર અગર બહોત ગરીબ નહીં લેકિન બહોત અમીર ભી નહીં તો ટસર (કચ્ચા રેશમ-અદના દરજેકા રેશમ) કે કપળે, ઔર બહોત બળા અમીર હો તો ઉમદા રેશમી કપળે દેના ચાહિયે. લેકિન હર હાલમેં યે બ્યાલ રહે કે ઉસ જોબેકી કીમત મહરે મિસ્લકે આપેસે ન બળહે, ઔર એક રૂપિયા છ આને યા'ની એક રૂપિયા એક ચવન્ની ઔર એક દુવન્ની ભર ચાંદીકે જિતને દામ હોં ઉસ્સે કમ કીમત ભી ન હો, યા'ની બહોત કીમતી કપળે જિનકી કીમત મહરે મિસ્લકે આપેસે બળહ જાવે મર્દ પર વાજબ નહીં. યું અપની ખૂશીસે અગર વો બહોત કીમતી ઉસ્સે ઝિયાદહ બળહયા (ઉમદા) કપળે દે દે તો ઔર બાત હે.

મસ્અલા ૧૦ :- નિકાહકે વક્ત તો કુછ મહર મુકર્રર નહીં ક્રિયા ગયા, લેકિન નિકાહકે બા'દ મિયાં-બીવી દોનુંને અપની ખૂશીસે કુછ મુકર્રર કર લિયા તો અબ મહરે મિસ્લ ન દિલાયા જાએગા, બલકે દોનુંને અપની ખૂશીસે જિતના મુકર્રર કર લિયા હે વોહી દિલાયા જાવેગા, અલબત્તા અગર વેસી તન્હાઈ ઔર પકજાઈ હોનેસે પેહલે હી તલાક મિલ ગઈ તો ઈસ સૂરતમેં મહર પાનેકી હકદાર નહીં હે, બલકે સિર્ફ વોહી કપળેકા જોખા મિલેગા જિસકા ઉપર બયાન હો ચુકા હે.

મસ્અલા ૧૧ :- સો રૂપિયે યા હજાર રૂપિયે અપની હેસિયતકે મુવાફિક મહર મુકર્રર ક્રિયા, ફિર શોહરને અપની ખૂશીસે કુછ મહર ઔર બળહા દિયા ઔર કહા કે હમ સો રૂપિયેકી જગહ ડેવહસો રૂપિયે દે દેંગે તો જિતને રૂપિયે ઝિયાદહ દેનેકો કહે હે વો ભી વાજબ હો ગએ, ન દેગા તો ગુનેહગાર હોગા. અગર વેસી તન્હાઈ ઔર પકજાઈસે પેહલે તલાક મિલ ગઈ તો જિસ કદર અસલ મહર યા, ઊસીકા આધા દિયા જાએગા, જિતના બા'દમેં બળહાયા યા ઉસકો શુમાર નહીં કરેંગે. ઈસી તરહ ઔરતને અપની ખૂશી ઔર રઝામંદીસે અગર કુછ મહર મઆફ કર દિયા તો જિતના મઆફ ક્રિયા હે ઉતના મઆફ હો ગયા. ઔર અગર પૂરા મઆફ કર દિયા તો પૂરા મહર મઆફ હો ગયા. અબ ઉસકે પાનેકી હકદાર નહીં હે.

મસ્અલા ૧૨ :- અગર શોહરને કુછ દબાવ ડાલકર, ધમકાકર પરેશાન કરકે મઆફ કરા લિયા તો ઈસ મઆફ કરનાસે મઆફ નહીં હુવા. અબ ઉસકે ઝિમ્મે અદા કરના વાજબ હે.

મસ્અલા ૧૩ :- મહરમેં રૂપિયા-પૈસા, સોના-ચાંદી કુછ મુકર્રર નહીં ક્રિયા, બલકે કોઈ ગાંવ યા કોઈ બાગ યા કુછ ઝમીન મુકર્રર હુઈ તો યે ભી દુરૂસ્ત હે, જો બાગ મુકર્રર ક્રિયા હે વોહી દેના પબેગા.

મસ્અલા ૧૪ :- મહરમેં કોઈ ઘોડા યા હાથી યા ઔર જાનવર મુકર્રર ક્રિયા, લેકિન યે ન મુકર્રર ક્રિયા કે ફલાં ઘોડા દૂંગા, યે ભી દુરૂસ્ત હે, એક મંજોલા (દરમિયાની) ઘોડા જો ન બહોત બઢિયા હો ન બહોત ઘટિયા દેના ચાહિયે, યા ઉસકી કીમત દે. હાં અગર સિર્ફ ઈતના હી કહા કે એક જાનવર દે દૂંગા ઔર યે નહીં બતલાયા કે કીનસા

જાનવર દેગા, તો યે મહર મુકરર કરના સહીહ નહીં હુવા. મહરે મિસ્લ દેનાં પહેગા.

મસ્અલા ૧૫ :- કિસીને બે-કાઈદા નિકાહ કર લિયા થા, ઇસ લિયે મિયાં-બીવીયે જુદાઈ કરા દી ગઈ. જેસે કિસીને છુપાકે અપના/નિકાહ કર લિયા, દો ગવાહોંકે સામને નહીં કિયા, યા દો ગવાહ તો યે, લેકિન બેહરે યે, ઉઝોંને વો લકગ નહીં સુને યે જિનસે નિકાહ બંધતા હે, યા કિસીકે મિયાંને તલાક દે દી થી યા મર ગયા થા, ઓર અબી ઇદત પૂરી નહીં હોને પાઈ કે ઇસને દૂસરા નિકાહ કર લિયા, યા કોઈ ઓર એસી હો બે-કાયદા બાત હુઈ ઇસ લિયે દોનુંમે જુદાઈ કરા દી ગઈ, લેકિન અબી મર્દને સોહબત નહીં કી હે તો કુછ મહર નહીં મિલેગા, બલે અગર વેસી તન્હાઈમે એક જગહ રહે-સહે ભી હોં તબ ભી મહર ન મિલેગા, હાં અગર સોહબત કર ચુકા હો તો મહરે મિસ્લ દિલાયા જાએગા, લેકિન અગર કુછ મહર નિકાહકે વક્ત ઠેહરાયા ગયા થા ઓર મહરે મિસ્લ ઇસે ઝિયાદહ હે તો વોહી ઠેહરાયા હુવા મહર મિલેગા, મહરે મિસ્લ ન મિલેગા.

મસ્અલા ૧૬ :- કિસીને અપની બીવી સમજાકર ગલતીસે કિસી ગૈર-ઔરતસે સોહબત કર લી તો ઇસકો ભી મહરે મિસ્લ દેના પહેગા, ઓર સોહબતકો ઝિન્ના ન કરહે, ન કુછ ગુનાહ હોગા, બલે અગર પેટ રેહ ગયા તો ઇસ લખકેકા નસબ ભી કીક હે, ઇસકે નસબમે કુછ ખુબા નહીં હે, ઓર ઇસકો હરામી કેહના દુરુસ્ત નહીં હે, ઓર જબ યા'લુમ હો ગયા કે યે મેરી ઔરત ન થી તો અબ ઇસ ઔરતસે અલગ રહે. અબ સોહબત કરના દુરુસ્ત નહીં, ઓર ઇસ ઔરતકો ભી ઇદત બેઠના વાજબ હે. અબ બગેર ઇદત પૂરી કિયે અપને મિયાંકે પાસ રેહના ઓર મિયાંકા સોહબત કરના દુરુસ્ત નહીં, ઓર ઇદતકા બયાન આગે આગેગા. ઈન્શા અલ્લાહ !

મસ્અલા ૧૭ :- જહાં કહીં પેહલી હી રાતકો સબ મહર દેનેકા રિવાજ હો, વહાં પેહલે હી દિન સારા મહર લે લેનેકા ઔરતકો ઇંખિયાર હે. અગર તે-તે દિન ન માંગા તો જબ માંગે તબ મર્દકો દેના વાજબ હે, દેર નહીં કર સકતા.

મસ્અલા ૧૮ :- હિન્દુસ્તાનમે રિવાજ હે કે મહરકા લેન-દેન તલાકકે બા'દ યા મર જાનેકે બા'દ હોતા હે કે જબ તલાક મિલ જાતી હે તબ મહરકા દા'વા કરતી હે, યા મર્દ મર ગયા ઓર કુછ માલ છોળ ગયા તો ઇસ માલમેસે લે લેતી હે, ઓર અગર ઔરત મર ગઈ તો ઇસકે વારિસ મહરકે દા'વેદાર હોતે હોં, ઓર જબ તક મિયાં-બીવી સાથ રેહતે હોં તબ તક ન કોઈ દેતા હે, ન વો માંગતી હે, તો એસી જગહ ઇસ રિવાજકી વજહસે તલાક મિલનેસે પેહલે મહરકા દા'વા નહીં કર સકતી, હાં, પેહલી રાતકો જિતને મહરકી પેશગી દેનેકા રિવાજ હે ઉતના મહર પેહલે દેના વાજબ હે. હાં અગર કિસી કીમમે યે રિવાજ ન હો તો ઇસકા યે હુકમ ન હોગા.

મસ્અલા ૧૯ :- જિતને મહરકે પેશગી દેનેકી રસમ હે અગર ઉતના મહર પેશગી ન દિયા તો ઔરતકો ઇંખિયાર હે કે જબ તક ઉતના મહર ન પાએ તબ તક મર્દકો

સાથ ન સોને દે, ઓર એક બાર સોહબત કર ચુકા હે તબ ઈખ્તિયાર હે કે અબ દૂસરી બાર યા તીસરી બાર કાબૂ ન હોને દે. ઓર અબર વો અપને સાથ પરદેસ લે જાના ચાહે તો ઈતના મહર લિયે બગેર પરદેસ ન જાએ. ઈસી તરહ અગર ઓરત ઈસ હાલતમેં અપને કિસી મહરમ રિશ્તોદારકે સાથ પરદેસ ચલી જાએ યા મદદે ઘરસે અપને મયકે ચલી જાએ તો મદદ ઈસકો રોક નહીં સકતા, ઓર અબ ઈતના મહર દે દિયા તો અબ શોહરકી ઇજાજતકે બગેર કુછ નહીં કર સકતી, મરઝી પાએ બગેર કહીં આના જાના જાઈજ નહીં, ઓર શોહરકા જહાં છ ચાહે ઈસે લે જાએ, જાનેસે ઇન્કાર કરના ફુરુસ્ત નહીં.

મસ્અલા ૨૦ :- મહરકી નિખતસે શોહરને કુછ દિયા તો જિતના દિયા હે, ઈતના મહર અદા હો જગ્યા. દેતે વક્ત ઓરતસે યે બતલાના ઝરૂરી નહીં કે મેં મહર દે રહા હું.

મસ્અલા ૨૧ :- મદદને કુછ દિયા, લેકિન ઓરત તો કેહતી હે કે મેં ચીઝ તુમને મુઝકો પૂંલી હી, મહરમેં નહીં હી, ઓર મદદ કેહતા હે કે મેં મેં મહરમેં દિયા તો મદદ હી કી ખાતકા એ'તિબાર કિયા જાએગા. હાં અગર ખાને-પીનેકી કોઈ ચીઝ થી તો ઈસકો મહરમેં ન સમજોંગે, ઓર મદદકી ઈસ ખાત પર એ'તિબાર ન કરોંગે.

મહરે મિસ્લકા બયાન

ખાનદાની મહર યા'ની મહરે મિસ્લકા મતલબ યે હે કે ઈસ ઓરતકે બાપકે ઘરાનેમેંસે કોઈ દૂસરી ઓરત દેખો જો ઈસકે મિસ્લ હો, યા'ની અગર યે કમ ઉમ્ર હે તો વો ભી નિકાહકે વક્ત કમ ઉમ્ર હો. અગર યે ખૂબસૂરત હે તો વો ભી ખૂબસૂરત હો. ઈસકા નિકાહ કુંવારેપનમેં હુવા ઓર ઈસકા નિકાહ ભી કુંવારેપનમેં હુવા હો. નિકાહકે વક્ત જિતની ચાલદાર યે હે ઈતની હી વો ભી થી. જિસ દેશકી યે રહેનેવાલી હે ઈસ દેશકી વો ભી હે. અગર યે દીનદાર, હોશિયાર, સલીકદાર, પબ્લી-સિખ્તી હે તો વો ભી એસી હી હે. આલમ યે હે કે જિસ વક્ત ઈસકા નિકાહ હુવા હે ઈસ વક્ત ઈન ખાતોમેં વો ભી ઈસીકી મિસ્લ થી જિસકા અંબ નિકાહ હુવા તો જો મહર ઈસકા મુકરર હુવા યા, વોહી ઈસકા મહરે મિસ્લ હે.

મસ્અલા ૧ :- બાપકે ઘરાનેકી ઓરતોસે મુરાદ જૈસે ઈસકી બહનેં, ફૂફી, ચચેરી મહનેં વગેરહ યા'ની ઈસકી દાખલાલી લખડિયાં. મહરે મિસ્લકે દેખનેમેં માં કા મહર ન દેખોંગે. હાં અગર માં ભી બાપ હી કે ઘરાનેમેંસે હો જૈસે બાપને અપને ચચાકી લખકીસે નિકાહ કર લિયા યા તો ઈસકા મહરભી મહરે મિસ્લ કહા જાએગા.

કાફિરોંકે નિકાહકા બયાન

મસ્અલા ૧ :- કાફિર લોગ અપને અપને મઝહબકે એ'તિબારસે જિસ તરીકાસે

નિકાહ કરતે હોં, સરીખત ઉસકો બી મો'તબર સમાજી છે. અગર વો દોનું સાથ મુસલમાન હો જાએ તો અબ નિકાહ હોઠરાનેકી કુછ ઝરૂરત બાકી નહીં રેહતી, નિકાહ અબ બી બાકી છે.

મસ્અલા ૨ :- અગર દોનુંમેસે એક મુસલમાન હો ગયા, દૂસરા નહીં હુવા તો નિકાહ જાતા રહ્યા. અબ મિયાં બીવીકી તરહ રેહના દુરૂસ્ત નહીં.

મસ્અલા ૩ :- અગર ઓરત મુસલમાન હો ગઈ ઓર મર્દ મુસલમાન નહીં હુવા તો અબ જબ તક પૂરે ત્રીન હેઝ ન આવે તબ તક મર્દસે નિકાહ દુરૂસ્ત નહીં.

બીવિયોંમે બરાબરી કરનેકા બધાન

મસ્અલા ૧ :- જિસકી કઈ બીવિયાં હોં તો મર્દ પર વાજબ છે કે સબકો બરાબર રખે, જિતના એક ઓરતકો દિયા છે દૂસરી બી ઉતનેકી ધા'વેદાર હો સક્તી છે, ચાહે દોનું કુંવારી હોં યા દોનું મિયાહી હોં, યા એક તો કુંવારી છે ઓર દૂસરી મિયાહી મિયાહ લાયા, સબકા એક હુકમ છે. અગર એકકે પાસ એક રાત રહ્યા તો દૂસરીકે પાસ બી એક રાત રહે, ઇસકે પાસ દો યા ત્રીન રાતે રહ્યા તો ઉસકે પાસ બી દો યા ત્રીન રાતે રહે. જિતના માલ, ઝેવર, કપડે ઇસકો દિયે ઉતનેહીકી દૂસરી ઓરતબી ધા'વેદાર છે.

મસ્અલા ૨ :- જિસકા નયા નિકાહ હુવા ઓર જો પુરાની હો ચુકી દોનુંકા હક બરાબર છે, કુછ ફર્ક નહીં.

મસ્અલા ૩ :- બરાબરી ફક્ત રાતકે રેહનેમે છે, દિનકે રેહનેમે બરાબરી હોના ઝરૂરી નહીં, અગર દિનમે એકકે પાસ ઝિયાદત રહ્યા ઓર દૂસરીકે પાસ કમ રહ્યા તો કુછ હરજ નહીં, ઓર રાતમે બરાબરી વાજબ છે. અગર એકકે પાસ મગરિબકે બા'દ હી આ ગયા ઓર દૂસરીકે પાસ ઇશ્યાકે બા'દ આ ગયા તો ગુનાહ હોગ્યા, હાં અગર જો સબસ રાતકો જોકરીમે લગ્યા રેહતા હો, ઓર દિનકો ઘરમે રેહતા હો, જેસે ચોકીદાર, ચેહરેદાર ઉસકે સિયે દિનકો બરાબરીકા હુકમ છે.

મસ્અલા ૪ :- સોહબત કરનેમે બરાબરી કરના વાજબ નહીં છે, અગર ઇસકી બારીમે સોહબત કી જેતો દૂસરીકી બારીમે કરે યે ઝરૂરી નહીં છે.

મસ્અલા ૫ :- મર્દ ચાહે બીબાર છે, યા ચાહે તંદુરૂસ્ત બહર હાલ રેહનેમે બરાબરી કરે.

મસ્અલા ૬ :- એક ઓરતસે ઝિયાદત મુહબ્બત છે દૂસરીસે કમ તો ઇસમે કુછ ગુનાહ નહીં, કપૂંકે દિલ અપને ઇખ્તિયારમે નહીં હોતા.

મસ્અલા ૭ :- સફરમે જાતે વક્ત બરાબરી વાજબ નહીં, જિસકો જો ચાહે સાથે લે જાવે, ઓર બેહતર યે છે કે નામ નિકાહ લે, જિસકા નામ નિકાહે ઉસકો લે જાવે તાકે કોઈ અપને જો મેં નારાજ ન હો.

દૂધ પીને ઔર પિલાનેકા બયાન

મસ્મલા ૧ :- જબ બચ્ચા પેદા હો તો માં પર દૂધ પિલાના વાજીબ હે, અલબત્તા અગર માપ મોલદાર હો ઔર કોઈ અન્ના (દૂધ પિલાનેવાલી) તલાશ કર સકે તો દૂધ ન પિલાનેમેં કુછ ગુનાહ ભી નહીં.

મસ્મલા ૨ :- કિસી દૂસરેકે લખકેકો બગેર મિયાંકી ઇજાઝતકે દૂધ પિલાના દુરસ્ત નહીં, હાં અગર કોઈ બચ્ચા લખકે મારે તળપતા હો ઔર ઉસકે ઝામે' હો જાનેકા હર હો તો એસે વકત બગેર ઇજાઝત ભી દૂધ પિલાવે.

મસ્મલા ૩ :- ઝિયાદહલે ઝિયાદહ દૂધ પિલાનેકી મુદત હો બરસ હે. દો સાલકે બા'દ દૂધ પિલાના હરામ હે, બિલકુલ દુરસ્ત નહીં.

મસ્મલા ૪ :- અગર બચ્ચા ખાને-પીને લગા તો ઈસ વજહસે દો બરસસે પેહલે હી દૂધ છુળા દિયા તબ ભી કુછ હરજ નહીં.

મસ્મલા ૫ :- જબ બચ્ચાને કિસી દૂસરી ઔરતકા દૂધ પિયા તો વો ઔરત ઉસકી માં બન ગઈ, ઔર ઉસ અન્નાકા સૌહર જિસકે બચ્ચાકા યે દૂધ હે ઉસ બચ્ચાકા માપ હો ગયા, ઔર ઉસકી ઔલાદ ઉસકે દૂધ સરીકી ભાઈ-બહન હો ગએ ઔર નિકાહ હરામ હો ગયા, ઔર જો રિસ્તે નસબકે એ'તિબારસે હરામ હેં વો રિસ્તે દૂધકે એ'તિબારસે ભી હરામ હો જાતે હેં, લેકિન બહોતસે આલિમોંકે ફતવેમેં યે હુકમ જબ હી હે કે બચ્ચાને દૂધ પીનેકી મુદતમેં દૂધ પિયા હો, ઔર જબ બચ્ચા દો બરસકા હો ચુકા ઉસકે બા'દ કિસી ઔરતકા દૂધ પિયા તો ઉસ પીનેકા કુછ એ'તિબાર નહીં, ઔર દૂધ પિલાનેવાલી ન માં બની ઔર ન ઉસકી ઔલાદ ઉસ બચ્ચાકે ભાઈ-બહન હુએ. ઈસ લિયે અગર આપસમેં નિકાહ કર દેં તો દુરસ્ત હે, લેકિન ઇમામ આ'ઝમ (અબૂ હનીફા રહ.) જો બહોત બળે ઇમામ હેં વો ફરમાતે હેં કે અગર ઢાઈ બરસકે અંદર અંદર ભી દૂધ પિયા હો તબ ભી નિકાહ દુરસ્ત નહીં. અલબત્તા અગર ઢાઈ બરસકે બા'દ દૂધ પિયા હો તો ઉસકા બિલકુલ એ'તિબાર નહીં હે, બે-ખટકે સબકે નાઝદીક નિકાહ દુરસ્ત હે.

મસ્મલા ૬ :- જબ બચ્ચાકે હલક (ગલે) મેં દૂધ ચલા ગયા તો સબ રિસ્તે જો હમને ઉપર લિખ્તે હેં હરામ હો ગએ, ચાહે થોળા દૂધ પિયા હો યા બહોત ઇસકા કુછ એ'તિબાર નહીં.

મસ્મલા ૭ :- અગર બચ્ચાને છાતીસે દૂધ નહીં પિયા, બલકે ઉસને અપના દૂધ નિકાલકર ઉસકે હલકમેં ડાલ દિયા તો ઉસે ભી વો સબ રિસ્તે હરામ હો ગએ, ઈસી તરહ અગર બચ્ચાકે નાકમેં દૂધ ડાલ દિયા તબ ભી સબ રિસ્તે હરામ હો ગએ, ઔર અગર કાનમેં ડાલા તો ઉસકા કુછ એ'તિબાર નહીં.

મસ્મલા ૮ :- અગર ઔરતકા દૂધ પાનીમેં યા કિસી દવામેં મિલાકર બચ્ચાકો પિલાયા તો દેખો, દૂધ ઝિયાદહ હે યા પાની યા દોનૂ બરાબર. અગર દૂધ ઝિયાદહ હો યા

દોનું બરાબર હોં તો ફિસ ઓરતકા દૂધ હે વો માં હો ગઈ ઓર સબ રિસ્તે હરામ હો ગએ, ઓર અગર પાની યા દવા ઝિયાદલ હે તો ઉસકા કુછ એ'તિબાર નહીં, વો ઓરત માં નહીં બની.

મસ્અલા ૯ :- ઓરતકા દૂધ બકરી યા ગાયકે દૂધમેં મિલ ગયા ઓર બચ્ચાને પી લિયા તો દેખો, ઝિયાદલ કોનસા હે. અગર ઓરતકા દૂધ ઝિયાદલ હો યા દોનું બરાબર હોં તો સબ હરામ હોં ગએ, ઓર ફિસ ઓરતકા દૂધ હે યે બચ્ચા ઉસકી ઓલાદ બન ગયા. ઓર અગર બકરીકા યા ગાયકા દૂધ ઝિયાદલ હે તો ઉસકા કુછ એ'તિબાર નહીં. એસા સમજેંગે કે ઓયા ઉસને પિયા હી નહીં.

મસ્અલા ૧૦ :- અગર કિસી કુંવારી લગ્નકીકે દૂધ ઉતર આયા, ઉસકો કિસી બચ્ચાને પી લિયા તો ઉસે ભી સબ રિસ્તે હરામ હો ગએ.

મસ્અલા ૧૧ :- મુરદા ઓરતકા દૂધ દોહકર કિસી બચ્ચાકો પિલા દિયા તો ઉસે ભી સબ રિસ્તે હરામ હો ગએ.

મસ્અલા ૧૨ :- દો લગ્નકિઓને એક બકરીકા યા એક ગાયકા દૂધ પિયા તો ઉસે કુછ નહીં હોતા, વો બાઈ-બહન નહીં હુએ.

મસ્અલા ૧૩ :- જવાન મદને અપની બીવીકા દૂધ પી લિયા તો વો હરામ નહીં હુઈ, અલબત્તા બહોત ગુનાહ હુવા, કપૂંકે દો-બરસકે બા'દ દૂધ પીના મિલકુલ હરામ હે.

મસ્અલા ૧૪ :- એક લગ્નકા એક લગ્નકી હે, દોનુંને એક હી ઓરતકા દૂધ પિયા હે તો ઉનમેં નિકાહ નહીં હો સકતા, ચાહે એક હી ઝમાનામેં પિયા હો યા એકને પેહલે દુસરેને કઈ બરસકે બા'દ, દોનુંકા એક હી હુકમ હે.

મસ્અલા ૧૫ :- એક લગ્નકીને બાકિરકી બીવીકા દૂધ પિયા તો ઉસ લગ્નકીકા નિકાહ ન બાકિરસે હો સકતા હે, ન ઉસકે બાપ-દાદાકે સાથ, ન બાકિરકી ઓલાદકે સાથ, બહે બાકિરકી જો ઓલાદ દુસરી બીવીસે હે ઉસે ભી દુરુસ્ત નહીં.

મસ્અલા ૧૬ :- અબ્બાસને ખદીજાકા દૂધ પિયા ઓર ખદીજાકે શોહર કાદિરકી એક દુસરી બીવી ઝેનબ થી ફિસકો તલાક મિલ ચુકી હે તો અબ ઝેનબ ભી અબ્બાસસે નિકાહ નહીં કર સક્તી, કપૂંકે અબ્બાસ ઝેનબકે મિયાંકી ઓલાદ હે, ઓર મિયાંકી ઓલાદસે નિકાહ દુરુસ્ત નહીં. ઉંસી તરફ અગર અબ્બાસ અપની ઓરતકો છોવ હે તો વો ઓરત કાદિરકે સાથ નિકાહ નહીં કર સક્તી, કપૂંકે વો ઉસકા સુસર હુવા. ઓર કાદિરકી બહન ઓર અબ્બાસકા નિકાહ નહીં હો સકતા, કપૂંકે યે દોનું દુદી ભત્તીજે હુએ, ચાહે વો કાદિરકી સગી બહન હો યા દૂધ સરીક બહન હો, દોનુંકા એક હુકમ હે. અલબત્તા અબ્બાસકી બહનસે કાદિર નિકાહ કર સકતા હે.

મસ્અલા ૧૭ :- અબ્બાસકી એક બહન સાજિદા હે. સાજિદાને એક ઓરતકા દૂધ પિયા, લેકિન અબ્બાસને નહીં પિયા તો ઉસ દૂધ પિલાનેવાલી ઓરતકા નિકાહ

અભ્યાસથી હો સકતા હે.

મસ્તબા ૧૮ :- અભ્યાસકે લખકેને ઝાહિદાકા દૂધ પિયા તો ઝાહિદાકા નિકાહ અભ્યાસકે સાથ હો સકતા હે.

મસ્તબા ૧૯ :- કાદિર ઓર ઝાકિર દો ભાઈ હૈ. ઓર ઝાકિરકી એક દૂધ મરીકી બહન હે તો કાદિરકે સાથ ઉસકા નિકાહ હો સકતા હે. અલબત્તા ઝાકિરકે સાથ નહીં હો સકતા, ખૂબ અચ્છી તરહ સમજા લો, ચૂકે ઇસ કિસમકે મસ્તબા મુરિકલ હૈ કે કમ સમજામેં આતે હૈ, ઇસ લિયે હમ ઝિયાદત નહીં લખતે હૈ. જબ કભી ઝરૂરત પવે કિસી સમજાદાર બહે આલિમસે સમજા લેના ચાહિયે.

મસ્તબા ૨૦ :- કિસી મદદકા કિસી ઓરતસે રિસ્તા લગા, ફિર એક ઓરત આઈ ઓર ઉસને કહા કે મૈને તો ઇન દોનૂંકો દૂધ પિલાયા હે ઓર સિવાએ ઇસ ઓરતકે કોઈ ઓર ઇસ દૂધ પીનેકો નહીં બયાન કરતા, તો ફકત ઇસ ઓરતકે કેહનેસે દૂધકા રિસ્તા સાબિત ન હોગા, ઇન દોનૂંકા નિકાહ ફુરસ્ત હે. બલ્કે જબ દો મો'તબર ઓર દીનદાર મદદ યા એક દીનદાર મદદ ઓર દો દીનદાર ઓરતે દૂધ પીનેકી ગવાહી દે તબ ઉસ રિસ્તાકા સુબૂત હોગા. અબ અલબત્તા નિકાહ હરામ હો ગયા હે, બગેર એસી ગવાહીકે સુબૂત ન હોગા, લેકિન અગર ફકત એક મદદ યા એક ઓરતકે કેહનેસે યા દો-ત્રીન ઓરતોંકે કેહનેસે દિલ ગવાહી દેને લગે કે યે સચ કેહતી હોગી, ઝરૂર નૈસા હી કુવા હોગા તો એસે વકત નિકાહ ન કરના ચાહિયે કે ખ્વાહ-મ-ખ્વાહ શકમેં પળનેસે કયા ફાઈદા, અગર કિસીને કર લિયા તબ ભી ખેર હો ગયા.

મસ્તબા ૨૧ :- ઓરતકા દૂધ કિસી દવામેં ડાલના જાઈઝ નહીં, ઓર અગર ડાલ દિયા તો ઉસકા ખાના ઓર લગાના ના-જાઈઝ ઓર હરામ હે. ઇસી તરહ દવાકે લિયે આંખમેં યા કાનમેં દૂધ ડાલના ભી જાઈઝ નહીં. ખુલાસા યે કે આદમીકે દૂધસે કિસી તરહકા નફા ઉઠાના ઓર ઉસકો અપને કામમેં લાના ફુરસ્ત નહીં.

તલાકકા બયાન

મસ્તબા ૧ :- જો શીહર જવાન હો ચુકા હો ઓર દીવાના ઓર પાગલ ન હો, ઉસકે તલાક દેનેસે તલાક પબ જાએગી. ઓર જો લખકા અભી જવાન નહીં કુવા ઓર દીવાના-પાગલ કિસકો અકલ ઠીક નહીં, ઉન દોનૂંકે તલાક દેનેસે તલાક નહીં પબતી.

મસ્તબા ૨ :- સોતે કુએ આદમીકે મુંહસે નિકલા કે તુઝકો તલાક હે યા ચૂં કેહ દિયા કે મેરી બીવીકો તલાક તો ઇસ બજબબાનેસે તલાક ન પબેગી.

મસ્તબા ૩ :- કિસીને ઝખરદસ્તી કિસીસે તલાક દિલાઈ, બહોત મારા-કૂટા, પમકાયા કે તલાક દે દે, નહીં તો તુઝે માર ડાલૂંગા. ઇસ મજબૂરીસે ઉસને તલાક દે દી તબ ભી તલાક પબ ગઈ.

મરમલા ૪ :- કિસીને શરમિન્દા બુવા તબ બી તલાક પળ ગઈ. ઈસી તરફ ગુસ્સેમે તલાક દેનસે બી તલાક પળ જાતી હે.

મરમલા ૫ :- સીહરકે સિવા કિસી દૂસરેકો તલાક દેનેકા ઇંજિતપાર નહીં હે. હાં, અગર સીહરને કેલ દિયા કે તૂ ઊંસકો તલાક દે દે તો વો બી દે સકતા હે.

તલાક દેનેકા બયાન

મરમલા ૧ :- તલાક દેનેકા ઇંજિતપાર સિર્ફ મર્દકો હે. જબ મર્દને તલાક દે દી તો પળ ગઈ, ઓરતકા ઈસમે કુછ બસ નહીં, ચાહે મંઝૂર કરે, ચાહે ન કરે. હર તરફ તલાક હો ગઈ. ઓર ઓરત અપને મર્દકો તલાક નહીં દે સકતી.

મરમલા ૨ :- મર્દકો સિર્ફ ત્રીન તલાક દેનેકા ઇંજિતપાર હે. ઈસે ઝિયાદતકા ઇંજિતપાર નહીં. તો અગર ચાર-પાંચ તલાક દે દે તબ બી ત્રીન હી તલાક કુછ.

મરમલા ૩ :- જબ મર્દને ઝમાનસે કેલ દિયા કે ઘેને અપની બીવીકો તલાક દે દી, ઓર ઇતની ઝોરસે કહા કે ખૂદ ઇન લક્ઝોંકો સુન લિયા, બસ ઇતના કેહતે હી તલાક પળ ગઈ, ચાહે કિસીકે સામને કહે, ચાહે તન્હાઈમે ઓર ચાહે બીવી સુને યા ન સુને, હર હાલમે તલાક હો ગઈ.

મરમલા ૪ :- તલાક ત્રીન કિસમકી હે. એક તો એસી તલાક કિસમે નિકાહ બિલકુલ ટૂટ જાતા હે. અબ નિકાહ કિયે બગેર ઊંસ મર્દકે પાસ રેહના જાઈઝ નહીં. અગર ફિર ઊંસકે પાસ રેહના ચાહે ઓર મર્દ બી ઊંસકે રખને પર રાઝી હો તો ફિરસે નિકાહ કરના પલેગા. એસી તલાકકો બાઈન તલાક કેહતે હે.

દૂસરી વો કિસમે એસા ટૂટા કે હોબારત નિકાહ બી કરના ચાહે તો કિસી દૂસરેસે પેહલે નિકાહ કરના પલેગા ઓર જબ વહાં તલાક હો જાએ તબ ઇંદતકે બા'દ ઈસે નિકાહ હો સકેગા. એસી તલાકકો મુગલ્લાઝ કેહતે હે.

ત્રીસરી વો કિસમે નિકાહ અબી નહીં ટૂટા. સાક લક્ઝોંમે એક યા દો તલાક દેનેકે બા'દ હી અગર મર્દ શરમિન્દા બુવા તો ફિરસે નિકાહ કરના ઝરૂરી નહીં. બગેર નિકાહકે બી ઊંસકો રખ સકતા હે, ફિર મિયાં-બીવીકી તરફ રેહને લગે તો ફુરસત હે. હાં અગર મર્દ તલાક દેકર ઊંસપર કાઈમ રહા ઓર ઈસે નહીં ફિર તો જબ તલાકકી ઇંદત ગુઝર જાએગી તબ નિકાહ ટૂટ જાએગા ઓર ઓરત સુદા હો જાએગી, ઓર જબ તક ઇંદત ન ગુઝરેગી તબ તક રખને, ન રખને હોનું બાતોંકા ઇંજિતપાર હે. એસી તલાકકો રજઈ તલાક કેહતે હે. હાં, અગર ત્રીન તલાક દે દે તો અબ ઇંજિતપાર નહીં.

મરમલા ૫ :- તલાક દેનેકી દો કિસમે હે. એક તો યે કે સાક સાક લક્ઝોંમે કેલ દિયા કે ઘેને તુઝકો તલાક દી, યા યું કહા ઘેને અપની બીવીકો તલાક દી, મતલબ યે કે

એસી સાફ બાત કેહ દે જિસમેં તલાક દેનેકે સિવા કોઈ ઔર મતલબ નહીં નિકલ સકતા, એસી તલાકકો સરીહ કેહતે હૈં.

દૂસરી કિસમ ચે હે કે સાફ સાફ લકઝ નહીં, બલ્કે એસે ગોલ-મોલ લકઝ કહે જિસમેં તલાકકા મતલબ ભી બન સકતા હે ઔર તલાકકે સિવા ઔર દૂસરે મા'ના ભી નિકલ સકતે હૈં, જેસે કોઈ કહે કે મૈને તુઝકો દૂર કર દિયા તો ઈસકા એક મતલબ તો ચે કે મૈને તુઝકો તલાક દે દી, દૂસરા મતલબ ચે હો સકતા હે કે તલાક તો નહીં દી, લેકિન તુઝકો અપને પાસ નહીં રખ્ખુંગા, હમેશા અપને મયકેમેં પળી રેહ, તેરી ખબર ન લુંગા યા યું કહે મુઝે તુઝસે કુછ વાસ્તા નહીં, મુઝે તુઝસે કુછ મતલબ નહીં, તૂ મુઝસે ખુદા હો ગઈ, મૈને તુઝકો અલગ કર દિયા, જુદા કર દિયા, મેરે ઘરસે ચલી જા, નિકાલ જા, હટ જા, દૂર હો, અપને માં-બાપકે સર જાકે બેઠ, અપને ઘર જા, મેરા-તેરા નિબાહ ન હોગા. ઈસી તરહકે ઔર લકઝ જિનમેં દોનું મતલબ નિકલ સકતે હૈં, એસે તલાકકો કિન્નાહ કેહતે હૈં.

મસ્અલા ૬ :- સરીહ તલાકકા બધાન :- અગર સાફ સાફ લકઝમેં તલાક દે તો ઝમાનસે નિકલતે હી તલાક પળ ગઈ, ચાહે તલાક દેનેકી નિયત હો, ચાહે ન હો, બલ્કે હંસી-દિલ્લગીમેં કહા હો, હર તરહ તલાક હો ગઈ, ઔર સાફ લકઝમેં તલાક દેનેસે તીસરી તલાક પળતી હે યા'ની ઈદતકે ખત્મ હોને તક ઉસકે રખને ન રખનેકા ઈજ્તિયાર હે, ઔર એક બાર કેહનેસે એક હી તલાક પળેગી, ન દો પળેગી, ન તીન. હાં અગર તીન બાર કહે યા યું કહે કે તુઝકો તીન તલાક દી તો તીન તલાક પળી.

મસ્અલા ૭ :- કિસીને એક તલાક દી તો જબ તક ઔરત ઈદતમેં રહે, તબ તક દૂસરી તલાક ઔર તીસરી તલાક ઔર દેનેકા ઈજ્તિયાર રેહતા હે, અગર દેગા તો પળ જાએગી.

મસ્અલા ૮ :- કિસીને યું કહા કે તુઝકો તલાક દે દુંગા તો ઈસે તલાક નહીં હુઈ. ઈસી તરહ અગર કિસી બાત પર યું કહા કે અગર કલાના કામ કરેગી તો તલાક દે દુંગા, તબ ભી તલાક નહીં હુઈ, ચાહે ચે કામ કરે યા ન કરે. હાં અગર યું કેહ દે અગર કલાં કામ કરેગી તો તલાક હે તો ઉસકે કરનેસે તલાક પળ જાએગી.

મસ્અલા ૯ :- કિસીને તલાક દેકર ઉસકે સાથ ઇન્શા અલ્લાહ ભી કેહ દિયા તો તલાક નહીં પળી. ઈસી તરહ અગર યું કહા અગર ખુદા ચાહે તો તુઝકો તલાક, ઈસે ભી કિસી કિસમકી તલાક નહીં પળતી. હાં અગર તલાક દેકર ઝરા કહેર ગયા ફિર ઇન્શા અલ્લાહ કહા તો તલાક પળ ગઈ.

મસ્અલા ૧૦ :- કિસીને અપની બીવીકો તલાકન કેહકે પુકારા તબ ભી તલાક પળ ગઈ, ચાહે હંસીમેં કહા હો.

મસ્અલા ૧૧ :- કિસીને કહા જબ તૂ લખનઉ જાએ તો તુઝકો તલાક હે તો જબ તક લખનઉ ન જાએગી તલાક ન પળેગી, જબ વહાં જાએગી તબ પળેગી.

મસ્તબલા ૧૨ :- કિનાયાકા બયાન :- ઓર અગર સાફ સાફ તલાક નહીં દી બહે મોલ-મોલ લઈ જશે, ઓર ઇશારે-કિનાયાસે તલાક દી તો ઇન લઈ જશે કેહને પક્ત અગર તલાક દેનેકી નિમ્મત કી તો તલાક હો ગઈ, ઓર અવ્વલ કિસમકી યા'ની બાઈન હુઈ, અબ બગેર નિકાહ કિયે નહીં રખ સક્તા. અગર તલાકકી નિમ્મત ન કી, બહે દૂસરે મા'નાકે એ'તિબારસે કહા યા તો તલાક નહીં હુઈ, હાં અગર કરીનેસે મા'લૂમ હો જામે કે તલાક હી દેનેકી નિમ્મત થી, અબ વો ઝૂઝ બકતા હે તો અબ ઓરત ઉસકે પાસ ન રહે ઓર યેહી સમજે કે મુઝે તલાક મિલ ગઈ, જૈસે બીવીને મુસ્સેમેં કહા કે મેસ-તેરા નિબાહ ન હોગા, મુઝકો તલાક દે દે. ઉસને કહા અચ્છ, મૈને છોળ દિયા તો યહાં ઓરત યેહી સમજે કે મુઝે તલાક દે દી.

મસ્તબલા ૧૩ :- કિસીને ત્રીન બાર કહા તલાક, તલાક, તલાક, તો ત્રીનો તલાકે પળ ગઈ, યા ગોલ લઈ જશે ત્રીન બાર કહા તબ ભી ત્રીન પળ ગઈ, લેકિન અગર નિમ્મત હી એક તલાકકી હે, સિર્ફ મઝબૂતીકે લિયે ત્રીન બાર કહા યા કે બાત ખૂબ પક્કી હો જામે તો એક હી તલાક હુઈ, લેકિન ઓરતકો ઉસકે દિલકા હાલ તો મા'લૂમ નહીં, ઇસ લિયે યેહી સમજે કે ત્રીન તલાકે મિલ ગઈ.

રૂખસતીસે પેહલે તલાક હો જાનેકા બયાન

મસ્તબલા ૧ :- અભી મિયાંકે પાસ ન જાને પાઈ થી કે ઉસને તલાક દે દી યા રૂખસતી હો ગઈ, લેકિન અભી મિયાં-બીવીમેં વૈસી તન્હાઈ નહીં હોને પાઈ જિસકા શરીએતમેં એ'તિબાર હે જિસકા બયાન મહરકે બાબમેં આ ચુકા હે, તન્હાઈ હોનેસે પેહલે હી તલાક દે દી તો તલાકે બાઈન પળી, યાહે સાફ લઈ જશે દી હો યા ગોલ લઈ જશે. એસી ઓરતકો અબ તલાક દી જામે તો પેહલી હી કિસમકી યા'ની બાઈન તલાક પળતી હે, ઓર એસી ઓરતકે લિયે તલાકકી ઇંદતભી કુછ નહીં હે. તલાક મિલનેકે બા'દ ફોરન દૂસરે મર્દસે નિકાહ કર સક્તી હે, ઓર એસી ઓરતકો એક તલાક દેનેકે બા'દ અબ દૂસરી-ત્રીસરી તલાક ભી દેનેકા ઇંખિયાર નહીં, અગર દેગા તો ન પહેગી. અગર પેહલી હી બાર યું કેહ દે કે તુમકો હો તલાક યા ત્રીન તલાક તો જિતની દી હે સબ પળ ગઈ. ઓર યું કહા તુમકો તલાક હે, તલાક હે, તલાક હે તબ ભી એસી ઓરતકો એક હી તલાક પહેગી.

મસ્તબલા ૨ :- એસી ઓરતસે યું કહા કે અગર કલાં કામ કરે તો તલાક હે, તલાક હે, તલાક હે. ઓર ઉસને વો કામ કર લિયા તો ઉસકે કરતે હી ત્રીનો તલાકે પળ ગઈ.

મસ્તબલા ૩ :- ઓર અગર મિયાં-બીવીમેં તન્હાઈ ઓર પકજાઈ હો ચુકી હે, સોહજત યાહે હો ચુકી હો યા અભી ન હુઈ હો, એસી ઓરતકો સાફ સાફ લઈ જશે તલાક દેનેસે તલાકે રજઈ પળતી હે, જિસમેં નિકાહ કિયે બગેર ભી રખ લેનેકા ઇંખિયાર

હોતા હે, ઓર ગોલ લકઝોમેં બાઈન તલાક પળતી હે, ઓર ઇંદત ભી બેઠના પવેગી. બગેર ઇંદત પૂરી કિયે દૂસરેસે નિકાહ નહીં કર સકતી, ઓર ઇંદતકે અંદર ઉસકા મર્દ દૂસરી ઓર તીસરી તલાક ભી દે સકતા હે.

તીન તલાક દેનેકા બયાન

મસ્અલા ૧ :- કિસીને અપની ઓરતકો તીન તલાકેં દે દીં તો અબ વો ઓરત બિલકુલ ઉસ મર્દકે લિયે હરામ હો ગઈ, અબ ફિરસે નિકાહ કરે તબ ભી ઓરતકો ઉસ મર્દકે પાસ રેહના હરામ હે, ઓર યે નિકાહ નહીં હુવા, ચાહે સાફ લકઝોમેં તીન તલાકેં દી હોં યા ગોલ લકઝોમેં, સબકા એક હુકમ હે. અબ અગર ફિર ઉસી મર્દકે પાસ રેહના ચાહે ઓર નિકાહ કરના ચાહે તો ઉસકી સિર્ફ એક શકલ હે, વો યે કે પેહલે કિસી ઓર મર્દસે નિકાહ કરકે હમબિસ્તર હો. ફિર જબ યે દૂસરા મર્દ મર જાએ યા તલાક દે દે તો ઇંદત પૂરી કરકે પેહલે મર્દસે નિકાહ કર સકતી હે. દૂસરા ખાવિંદ કિયે બગેર પેહલે ખાવિંદસે નિકાહ નહીં કર સકતી હે. અગર દૂસરા ખાવિંદ કિયા, લેકિન અભી વો સોહબત ન કરને પાયા થા કે મર ગયા થા સોહબત કરનેસે પેહલે હી તલાક દે દી તો ઉસકા કુછ એ'તિબાર નહીં. પેહલે મર્દસે નિકાહ જબ હી હો સકતા હે કે દૂસરે મર્દને સોહબત ભી કી હો. ઇસકે બગેર પેહલે મર્દસે નિકાહ ફુરૂત નહીં. ખૂબ સમજ લો.

મસ્અલા ૨ :- તીન તલાકેં એક દમસે દે દી, જેસે પૂંકેલ દિયા તુમકો તીન તલાક યા પૂંકલા તુમકો તલાક હે, તલાક હે, તલાક હે યા અલગ કરકે તીન તલાકેં દી, જેસે એક આજ દી, એક કલ, એક પરસૂં યા એક ઇસ મહીનેમેં, એક દૂસરે મહીનેમેં, એક તીસરે મહીનેમેં. યા'ની ઇંદતકે અંદર અંદર તીનોં તલાકેં દે દી, સબકા એક હી હુકમ હે. ઓર સાફ લકઝોમેં તલાક દેકર ફિર રોક રખનેકા ઇંખિતપાર ઉસ વક્ત હોતા હે જબ તીન તલાકેં ન દે, સિર્ફ એક યા દો દે. જબ તીન તલાકેં દે દીં તો અબ કુછ નહીં હો સકતા.

મસ્અલા ૩ :- કિસીને અપની ઓરતકો એક તલાકે રજઈ દી, ફિર મિયાં રાઝી હો ગયા ઓર રોક રખ્યા, ફિર દો ચાર બરસમેં કિસી ખાત પર ગુસ્સા આયા તો એક તલાક રજઈ ઓર દે દી, ફિસકે રોક રખનેકા ઇંખિતપાર હોતા હે. ફિર જબ ગુસ્સા ઉતરા તો રોક રખ્યા ઓર નહીં છોળા. યે દો તલાકેં હો ચુકી, જબ ઇસકે બા'દ અગર કબી એક તલાક ઓર દેગા તો તીન પૂરી હો જાએગી ઓર ઇસકા વોહી હુકમ હોગા જો હમને અભી બયાન કિયા કે દૂસરા ખાવિંદ કિયે બગેર ઉસ મર્દસે નિકાહ નહીં હો સકતા. ઇસી તરહ અગર કિસીને તલાકે બાઈન દી જિસમેં રોક રખનેકા ઇંખિતપાર નહીં હોતા, નિકાહ ટૂટ જતા હે, ફિર શરમિન્દા હુવા ઓર મિયાં-બીવીને રાઝી હોકર ફિરસે નિકાહ પળવવા લિયા. કુછ ઝમાને બા'દ ફિર ગુસ્સા આયા ઓર એક તલાકે બાઈન દી ઓર ગુસ્સા ઉતરનેકે બા'દ ફિર નિકાહ પળવવા લિયા, યે દો તલાકેં હુઈ.

અમ ત્રીસરી બાર તલાક દેગા તો ફિર વોહી હુકમ હે કે ખાવિંદ કિયે બગેર ઉસે નિકાહ નહીં કર સકતી.

અસ્મથા ૪ :- અગર દૂસરે મર્દસે ઇસ શર્ત પર નિકાહ હુવા કે સોહબત કરે છોળ દેગા તો ઇસ ઇકરાર લેનેકા કુછ એ'તિબાર નહીં. ઉસકો ઇખ્તિયાર હે સહે છોળે યા ન છોળે, ઓર જબ ભી ચાહે છોળે. યે ઇકરાર કરકે નિકાહ કરના બહોત મુશ્કલ ઓર હરામ હે. અલ્લાહ તઆલાકી તરફસે લા'નત હોતી હે, લેકિન નિકાહ હો જતા હે તો અગર ઇસ નિકાહકે બા'દ દૂસરે ખાવિંદને સોહબત કરકે છોળ દિયા યા મર મથા તે પેહલે ખાવિંદકે લિયે હલાલ હો જાએગી.

કિસી શર્ત પર તલાક દેનેકા બયાન

અસ્મથા ૧ :- નિકાહ કરનેસે પેહલે કિસી ઓરતકો કહા, અગર મેં તુઝસે નિકાહ કહું તો તુઝકો તલાક હે. તો જબ ઉસ ઓરતસે નિકાહ કરેગા તો નિકાહ કરતે હી તલાકે બાઈન પળ જાએગી. નિકાહ કિયે બગેર અમ ઉસકો નહીં રખ સકતા. અગર મું કહા હો કે અગર તુઝસે નિકાહ કહું તો તુઝ પર દો તલાક, તો દો તલાકે બાઈન પળ ગઈ, ઓર અગર ત્રીન તલાક કહા તો ત્રીનો પળ ગઈ ઓર અમ તલાકે મુમલ્લાજી હો ગઈ.

અસ્મથા ૨ :- નિકાહ હોતે હી જબ ઉસપર તલાક પળ ગઈ તો ઉસને ઊંઝી ઓરતસે ફિર નિકાહ કર લિયા તો અમ દૂસરે નિકાહ કરનેસે તલાક ન પળેગી. હાં અગર મું કહા હો, જિતની બાર તુઝસે નિકાહ કહું હર બાર તુઝકો તલાક હો, તો જબ નિકાહ કરેગી હર બાર તલાક પળ જાયા કરેગી, અમ ઉસ ઓરતકો રખનેકી કોઈ સકલ નહીં. દૂસરા ખાવિંદ કરકે અગર ઉસ મર્દસે નિકાહ કરેગી, જબ ભી તલાક પળ જાએગી.

અસ્મથા ૩ :- કિસીને કહા, જિસ ઓરતસે નિકાહ કહું ઉસકો તલાક, તો જિલ્સે નિકાહ કરેગા ઉસપર તલાક પળ જાએગી. હાં તલાક પળનેકે બા'દ અગર ફિર ઉંઝી ઓરતસે નિકાહ કર લિયા તો તલાક નહીં પળી.

અસ્મથા ૪ :- કિસી ગૈર ઓરતસે જિલ્સે અભી નિકાહ નહીં કિયા હે, ઇસ તરફ કહા કે અગર તુ કલાં કામ કરે તો તુઝકો તલાક, ઇસકા કુછ એ'તિબાર નહીં. અગર ઉસે નિકાહ કર લિયા ઓર નિકાહકે બા'દ ઉસને વોહી કામ કિયા તબ ભી તલાક નહીં પળી, ક્યૂંકે ગૈર ઓરતકો તલાક દેનકી પેહી સુરત હે કે મું કહે, અગર તુઝસે નિકાહ કહું તો તલાક, કિસી ઓર તરફ તલાક નહીં પળ સકતી.

અસ્મથા ૫ :- ઓર અગર અપની બીવીસે કહા, તુ કલાં કામ કરે તો તુઝકો તલાક, અગર તુ મેરે પાસસે જાએ તો તુઝકો તલાક, અગર તુ ઉસ ઘરમેં જાએ તો તુઝકો તલાક, યા કિસી બાતકે હોને પર તલાક હી તો જબ વો કામ કરેગી તલાક પળ જાએગી, ઓર ન કરેગી તો ન પળેગી. ઓર તલાકે રજઈ પળેગી જિસમેં બગેર નિકાહ ભી રોક

રખનેકા ઈખિતપાર હોતા હે. હાં અગર કોઈ બોલ લક્ષ્ય કેહતા, જેસે યું કહે અગર તૂ કલાં કામ કરે તો મુઝાસે વાસતા નહીં, તો જબ વો કામ કરેગી તો તલાકે બાઈન પબેગી, બસતે કે મર્દને ઉસ લક્ષ્યકે કેહતે વક્ત તલાકકી નિમ્મત કી હો.

મસ્અલા ૬ :- અગર યું કહા, અગર તૂ કલાં કામ કરે તો તુઝકો દો તલાક યા તીન તલાક તો કિતને તલાક કહે ઉતની પબેગી.

મસ્અલા ૭ :- અપની બીવીસે કહા થા, અગર તૂ ઉસ ઘરમેં જાએ તો તુઝકો તલાક, ઔર વો ચલી ગઈ ઔર તલાક પળ ગઈ. ફિર ઈદતકે અંદર અંદર ઉસને રોક રખા યા ફિરસે નિકાહ કર લિયા તો અબ ફિર ઘરમેં જાનેસે તલાક ન પબેગી. હાં અગર યું કહા, કિતની બાર ઉસમેં જાએ હર બાર તુઝકો તલાક, યા યું કહા, જબ કબી તૂ ઘરમેં જાએ હર બાર તુઝકો તલાક તો ઈસ શકલમેં ઈદતકે અંદર યા ફિર નિકાહ કર લેનેકે બા'દ દૂસરી બાર ઘરમેં જાનેસે દૂસરી તલાક હો ગઈ, ફિર ઈદતકે અંદર યા તીસરે નિકાહકે બા'દ અગર તીસરી બાર ઘરમેં જાએગી તો તલાક પળ જાએગી. અબ તીન તલાકકે બા'દ ઉસે નિકાહ દુસ્ત નહીં. હાં, અગર દૂસરા ખાવિંદ કરકે ફિર ઉસી મર્દસે નિકાહ કર લે તો અબ ઉસ ઘરમેં જાનેસે તલાક ન પબેગી.

મસ્અલા ૮ :- કિસીને અપની ઔરતસે કહા કે અગર તૂ કલાં કામ કરેગી તો તુઝકો તલાક. અલી ઉસને વો કામ નહીં કિયા થા કે ઉસને અપની તરફસે એક ઔર તલાક દે દી ઔર ઊભ દિયા, ઔર કુછ મુદત બા'દ ફિર ઉસી ઔરતસે નિકાહ કિયા ઔર ઉસ નિકાહકે બા'દ ઉસને વોહી કામ કિયા તો ફિર તલાક પળ ગઈ. હાં અગર તલાક પળને ઔર ઈદત મુઝર જાનેકે બા'દ ઉસ નિકાહસે પેહલે ઉસને વોહી કામ કર લિયા હો તો અબ ઉસ નિકાહકે બા'દ ઉસ કામકે કરનેસે તલાક ન પબેગી, ઔર અગર તલાક પાનેકે બા'દ ઈદતકે અંદર ઉસને વોહી કામ કિયા હો તબ બી દૂસરી તલાક પળ ગઈ.

મસ્અલા ૯ :- કિસીને અપની ઔરતકો કહા, અગર તુઝકો હેઝા આએ તો તુઝકો તલાક. ઈસકે બા'દ ઉસને ખૂન દેખા તો અલીસે તલાકકા હુકમ ન લગાએગે. જબ પૂરે તીન દિન-રાત ખૂન આતા રહે તો તીન દિન-રાતકે બા'દ વે હુકમ લગા દેએ કે ફિસ વક્તસે ખૂન આયા હે ઉસી વક્તસે તલાક પળ ગઈ થી. ઔર અગર યું કહા થા કે જબ તુઝકો એક હેઝા આએ તો તુઝકો તલાક તો હેઝકે ખતમ હોને પર તલાક પળ ગઈ.

મસ્અલા ૧૦ :- અગર કિસીને બીવીસે કહા, અગર તૂ રોઝા રખે તો તુઝકો તલાક, તો રોઝા રખતે હી હીરન તલાક પળ ગઈ. હાં, અગર યું કહા, અગર તૂ એક રોઝા રખે યા દિન ભરકા રોઝા રખે તો તુઝકો તલાક, તો રોઝકે ખતમ પર તલાક પબેગી. અગર રોઝા તોડ ડાલે તો તલાક ન પબેગી.

મસ્અલા ૧૧ :- ઔરતને ઘરસે બાહિર જાનેકા ઈરાદા કિયા. મર્દને કહા અલી મત જાઓ. ઔરત ન માની, ઈસપર મર્દને કહા, અગર તૂ બાહિર જાએ તો તુઝકો તલાક,

તો ઇસકા હુકમ એ છે કે અગર અભી બાહિર જાએગી તો તલાક પાવેગી, એર અગર અભી ન ગઈ, કુછ દેરમેં ગઈ તો તલાક ન પાવેગી, ક્યૂંકે ઇસકા મતલબ એહી થા કે અભી ન જાઓ, ફિર જાના એ મતલબ નહીં કે, ઉમ્મ ભર કભી ન જાના.

મસ્અલા ૧૨ :- કિસીને યું કહા કે જિસ દિન તુઝમે નિકાહ કરું તો તલાક ફિર સત્તકે વક્ત નિકાહ કિયા તબ તલાક પબ ગઈ, ક્યૂંકે બોલ-ચાલમેં ઇસકા મતલબ એ છે કે જિસ વક્ત તુઝમે નિકાહ કરુંગા તુઝકો તલાક.

બીમારકે તલાક દેનેકા બયાન

મસ્અલા ૧ :- બીમારીકી હાલતમેં કિસીને અપની ઓરતકો તલાક દે દી, ફિર ઓરતકી ઇદત અભી ખતમ ન હોને પાઈ થી કે ઇસી બીમારીમેં મર ગઈ તો સોદરકે માલમેંસે બીવીકા જિતના હિસ્સા હોતા હે, ઉતના ઉસ ઓરતકો ભી મિલેગા, ચાહે એક તલાક દી હો યા દો-ત્રીન, ઓર ચાહે તલાકે રજઈ દી હો યા બાઈન, સબકા એક હી હુકમ હે. ઓર અગર ઇદત ખતમ હો ચુકી થી તબ વો મરા તો હિસ્સા ન પાએગી. ઇસી તરહ અગર મર્દ ઇસી બીમારીમેં ન મરા, બલ્કે ઉસ્સે અચ્છા હો ગયા થા, ફિર બીમાર હુવા ઓર મર ગયા તબ ભી હિસ્સા ન પાએગી, ચાહે ઇદત ખતમ હો ચુકી હો યા ન ખતમ હુઈ હો.

મસ્અલા ૨ :- ઓરતને તલાક માંગી, ઇસ લિયે મર્દ^૧ ને તલાક દે દી તબ ભી ઓરત હિસ્સા પાનેકી હકદાર નહીં, ચાહે ઇદતકે અંદર મરે યા ઇદતકે બા'દ, હોનૂમ્મ એક હુકમ હે. હાં અગર તલાકે રજઈ દી^૨ હો ઓર ઇદતકે અંદર મરે તો હિસ્સા પાએગી.

મસ્અલા ૩ :- બીમારીકી હાલતમેં ઓરતસે કહા, અગર તુ ઘરસે બાહિર જાએ તો તુઝકો બાઈન તલાક, ફિર ઓરત ઘરસે બાહિર ગઈ ઓર તલાકે બાઈન પબ ગઈ તો ઇસ સુરતમેં હિસ્સા ન પાએગી કે એસા ક્રમ ખૂદ ક્યૂં કિયા જિસ્સે તલાક પબી, ઓર અગર યું કહા, અગર તુ જાના જાએ તો તુઝકો તલાકે બાઈન હે, યા યું કહા, અગર તુ નમાઝ પઢ્ઢે તો તુઝકો તલાકે બાઈન હે. એસી સુરતમેં અગર વો ઇદતકે અંદર મર જાએગા તો ઓરતકો હિસ્સા મિલેગા, ક્યૂંકે ઓરતકે ઈખ્તિયારસે તલાક નહીં પબી. જાના જાના ઓર નમાઝ પઢ્ઢના ગરૂરી હે ઇસકો કેસે હોજતી, ઓર અગર તલાકે રજઈ દી હો તો પેહલી સુરતમેં ભી ઇદતકે અંદર અંદર મરનેસે હિસ્સા પાએગી. મતલબ એ છે તલાકે રજઈમેં બહરહાલ હિસ્સા મિલતા હે, બસ સર્ત એ છે કે ઇદતકે અંદર મરા હો.

મસ્અલા ૪ :- કિસી ભલે-ચુંગે આદમીને કહા, જબ તુ ઘરસે બાહિર નિકલે તો

૧. ઇન્કો મુશક તલાકે બાઈન હે.

૨. ચાહે ખૂદ યા ઓરતકે માંગનેસે ઓર ચાહે ઉસને રજઈ માંગી હો યા બાઈન માંગી હો.

તુમ્હો તલાકે બાઈન છે. ફિર જિસ વકત વો ઘરસે બાહિર નિકલી ઉસ વકત વો બીમાર થા ઓર ઉસી બીમારીમેં ઇંદતકે અંદર મર ગયા, તબ ભી હિસ્સા ન પાએગી.

મસ્અલા ૫ :- તંદુરસ્તીકે ઝમાનેમેં કહા, જબ તેરા બાપ પરદેસસે આમે તો તુમ્હો બાઈન તલાક. જબ વો પરદેસસે આયા ઉસ વકત મર્દ બીમાર થા ઓર ઉસી બીમારીમેં વો મર ગયા તો હિસ્સા ન પાએગી, ઓર અગર બીમારીકી હાલતમેં યે કહા હો ઓર ઉસીમેં ઇંદતકે અંદર મર ગયા તો હિસ્સા પાએગી.

તલાકે રજઈમેં રજખત કર લેને યા'ની રોક રખનેકા બયાન

મસ્અલા ૧ :- જબ કિસીને રજઈ એક તલાક યા દો તલાકે દીં તો ઇંદત ખતમ કરનેસે પેહલે મર્દકો ઇંખિયાર હે કે ઉસકો રોક રખ્ને, ફિરસે નિકાહ કરનેકી ઝરૂરત નહીં, ઓર ઓરત ચાહે રાગી હો, ચાહે રાગી ન હો ઉસકો કુછ ઇંખિયાર નહીં હે. ઓર અગર ત્રીન તલાકે દે દીં તો ઉસકા કુકમ ઉપર બયાન હો ચુકા, ઉસમેં યે ઇંખિયાર નહીં હે.

મસ્અલા ૨ :- રજખત કરને યા'ની રોક રખનેકા તરીકા યે હે કે યા તો સાફ સાફ ઝમાનસે કેહ દે કે મેં તુમ્હો ફિર રખ લેતા હું તુમ્હો ન છોળુંગા યા યું કેહ દે કે મેં અપને નિકાહમેં તુમ્હો રૂજૂઆ કરતા હું યા ઓરતસે નહીં કહા કિસી દુસરેસે કહા કે મેંને અપની બીવીકો ફિર રખ લિયા ઓર તલાકસે બાઝ આયા. બસ ઇતના કેહ દેનેસે યે ફિર ઉસકી બીવી હો ગઈ, યા ઝમાનસે તો કુછ નહીં કહા, લેકિન ઉસે સોહબત કર લી, ઉસકા બોસા લિયા, ખ્યાર કિયા યા જવાનીકી ખ્વાહિશકે સાથ ઉસકો હાથ લગાયા તો ઇન સબ ચુરતોમેં યે ઉસકી બીવી હો ગઈ, ફિરસે નિકાહ કરનેકી ઝરૂરત નહીં હે.

મસ્અલા ૩ :- જબ ઓરતકા રોક રખના મંજૂર હો તો બેહતર હે કે દો ચાર હોઁઓકો ગવાહ બના લે કે સાયદ્ કભી ઝગળા પખે તો કોઈ મુકર ન સકે. અગર કિસીકો ગવાહ ન બનાયા, તન્હાઈમેં એસા કર લિયા તબ ભી સહીહ હે, મતલબ તો હાસિલ હી હો ગયા.

મસ્અલા ૪ :- અગર ઓરતકી ઇંદત ગુઝર ચુકી તબ એસા કરના ચાહતો કુછ નહીં હો સકતા. અબ અગર ઓરત મંજૂર કર લે ઓર રાગી હો તો ફિરસે નિકાહ કરના પાએગા. અગર વો રખ્ને ભી તો ઓરતકા ઉસકે પાસ રેહના દુરૂસ્ત નહીં.

મસ્અલા ૫ :- જિસ ઓરતકો હેઝ આતા હો ઉસકે લિયે તલાકકી ઇંદત ત્રીન હેઝ હે. જબ ત્રીન હેઝ પૂરે હો ચુકે તો ઇંદત ગુઝર ચુકી. જબ યે ખાત મા'લૂમ હો ગઈ તો અબ સમઝો, અગર ત્રીસરા હેઝ પૂરે દસ દિન આયા હે તબ તો જિસ વકત ખૂન બંદ હુવા ઓર દસ દિન પૂરે હુએ ઉસ વકત ઇંદત ખતમ હો ગઈ, ઓર રોક રખનેકા ઇંખિયાર જો મર્દકો યા જાતા રહા, ચાહે ઓરત નહા ચુકી હો ચાહે અભી ન નહાઈ હો, ઉસકા કુછ મેતિમાર નહીં. ઓર અગર ત્રીસરા હેઝ દસ દિનસે કમ આયા ઓર ખૂન બંદ હો ગયા

લેકિન અભી ઓરતને ગુસલ નહીં ક્રિયા, ઓર ન કોઈ નમાઝ ઉસકે ઉપર વાજબ હુઈ હો અમ ભી મર્દકા ઇંજિતિયાર બાકી હે. અમ ભી અપને ઇરાદેસે રૂકેઆ તો ફિર ઉસકી બીવી મન જાએગી. હાં અગર ખૂન બંદ હોને પર ઉસને નહા લિયા યા નહાયા તો નહીં, લેકિન નમાઝકા વક્ત ગુઝર ગયા યા'ની એક નમાઝકી કઝા ઉસકે કિમ્મે વાજબ હો ગઈ, ઇન દોનું સૂરતોંમેં મર્દકા ઇંજિતિયાર જાતા રહ્યા. અમ નિકાહ કિમે બગેર નહીં રખ સકતા.

મસ્અલા ૬ :- કિસ ઓરતસે અભી સોહબત ન કી હો, ન તન્હાઈ હુઈ હો ઉસકો તલાક દેનેસે રોક રખનેકા ઇંજિતિયાર નહીં રેહતા, કયુંકે જો તલાક દી જાએ તો બાઈન હી પવત્તી હે, જેસા ઉપર બયાન હો ચુકા. ખૂબ યાદ રખો.

મસ્અલા ૭ :- અગર દોનું એક તન્હાઈમેં તો રહે, લેકિન મર્દ કેહતા હે કેને સોહબત નહીં કી, ફિર ઈસ ઇંકસારકે બા'દ તલાક દે દી તો અમ તલાકસે બાઝ આનેકા ઇંજિતિયાર ઉસકો નહીં.

મસ્અલા ૮ :- કિસ ઓરતકો એક યા દો તલાકે રજઈ ગિદી હોં કિસમેં મર્દકો તલાકસે બાઝ આનેકા ઇંજિતિયાર હોતા હે, એસી ઓરતકો મુનાસિબ હે કે ખૂબ મનાવ-સિંગાર કરકે રહ્યા કરે કે શાયદ મર્દકા જી કબી ઉસકી તરફ ઝૂક પળે આંર રજબત કરે. ઓર મર્દકા ઇરાદા અગર બાઝ આનેકા ન હો તો ઉસકો મુનાસિબ હે કે જબ ઘરમેં આએ તો ખાંસ ખંખાર કર આએ કે વો અપના મદન અગર કુછ ખુલા હો તો ઠક લે ઓર કિસી બે-મીઠા' જગહ પર નિગાહ ન પળે. ઓર જબ ઇંદત પૂરી હો ચુકે તો ઓરત કહીં ઓર જાકર રહે.

મસ્અલા ૯ :- અગર અભી રજબત ન કી હો તો ઉસ ઓરતકો અપને સાથ સકરમેં લે જાના જઈઝ નહીં. ઓર ઉસ ઓરતકો ઉસકે સાથ જાના ભી દુરસ્ત નહીં.

મસ્અલા ૧૦ :- કિસ ઓરતકો એક યા દો તલાકે બાઈન હે દી, કિસમેં રોક રખનેકા ઇંજિતિયાર નહીં હોતા, ઉસકા હુકમ યે હે કે અગર કિસી ઓર મર્દસે નિકાહ કરના ચાહે તો ઇંદતકે બા'દ નિકાહ કરે. ઇંદતકે અંદર નિકાહ દુરસ્ત નહીં, ઓર ખૂદ ઝીસે નિકાહ કરના મંઝૂર હો તો ઇંદતકે અંદર ભી હો સકતા હે.

બીવીકે પાસ ન જાનેકી કસમ ખાનેકા બયાન

મસ્અલા ૧ :- કિસને કસમ ખાઈ ઓર વું કેહ દિયા, ખુદાકી કસમ ! અમ સોહબત ન કરુંગા. ખુદાકી કસમ ! તુઝસે કબી સોહબત ન કરુંગા, ખુદાકી કસમ ! કસમ ખાતા વું કે તુઝસે સોહબત ન કરુંગા યા ઓર કિસી તરફ કહ્યા તો ઉસકા હુકમ યે હે કે અગર ઉસને સોહબત ન કી તો ચાર મહીને ગુઝરને પર ઓરત પર તલાકે બાઈન પળ જાએગી. અમ નિકાહ કિમે બગેર વિધાં-બીવીકી તરફ નહીં રેહ સકતે, ઓર અગર ચાર મહીનેકે અંદરહી અંદર ઉસને અપની કસમ તોડ ઝાલી ઓર સોહબત કર લી તો તલાક ન

પળેગી. હાં, કસમ તોડનેકા કફકારા દેના પળેગા. એસી કસમ ખાનેકો શરીઆતમેં ઈલા કેહતે હેં.

મસ્ખલા ૨ :- હમેશાકે લિયે સોહબત ન કરનેકી કસમ નહીં ખાઈ, બલે સિર્ફ ચાર મહીનેકી કસમ ખાઈ ઓર યું કહા, ખુદાકી કસમ ! ચાર મહીને તક તુઝસે સોહબત ન કરુંગા તો ઇસમેં ભી ઈલા હો ગયા, ઇસકા ભી પેહી હુકમ હે, અગર ચાર મહીને તક સોહબત ન કરેગા તો તલાકે બાઈન પણ જાએગી, ઓર અગર ચાર મહીનેસે પેહલે સોહબત કર લે તો કસમકા કફકારા દે. ઓર કસમકે કફકારેકા બયાન ઉપર ગુઝર ગુઝ હે.

મસ્ખલા ૩ :- અગર ચાર મહીનેસે કમકે લિયે કસમ ખાઈ તો ઇસકા કુછ એતિબાર નહીં, ઇસ્સે ઈલા ન હોગા. ચાર મહીનેસે એક દિનભી કમ કરકે કસમ ખાએ તબ ભી ઈલા ન હોગા, હાં ફિતને દિનકી કસમ ખાઈ હે ઉતને દિનસે પેહલે પેહલે સોહબત ન કર લેગા તો કસમ તોડનેકા કફકારા દેના પળેગા. ઓર અગર સોહબત ન કી તો ઓરતકો તલાક ન પળેગી ઓર કસમ ભી પૂરી રહેગી.

મસ્ખલા ૪ :- કિસીને સિર્ફ ચાર મહીનેકે લિયે કસમ ખાઈ, ફિર અપની કસમ નહીં તોડી, ઇસ લિયે ચાર મહીનેકે બા'દ તલાક પણ ગઈ ઓર તલાકકે બા'દ ફિર ઉસી મર્દસે નિકાહ હો ગયા તો અબ ઇસ નિકાહકે બા'દ અગર ચાર મહીને તક સોહબત ન કરે તો કુછ હરજ નહીં, અબ કુછ ન હોગા. ઓર અગર હમેશાકે લિયે કસમ ખા લી, જેસે યું કેહ દિયા કે કસમ ખાતા હું કે અબ તુઝસે સોહબત ન કરુંગા યા યું કહા, ખુદાકી કસમ ! તુઝસે સોહબત ન કરુંગા. ફિર અપની કસમ નહીં તોડી ઓર ચાર મહીનેકે બા'દ તલાક પણ ગઈ, ઇસકે બા'દ ફિર ઉસીસે નિકાહ કર લિયા ઓર નિકાહકે બા'દ ફિર ચાર મહીને તક સોહબત નહીં કી તો અબ દૂસરી તલાક પણ ગઈ. અગર તીસરી બાર ફિર ઉસીસે નિકાહ કર લિયા તો ઇસકા ભી પેહી હુકમ હે કે ઇસ નિકાહકે બા'દ ભી અગર ચાર મહીને તક સોહબત ન કરેગા તો તીસરી તલાક પણ જાએગી, ઓર અબ બજેર દૂસરા ખાવિંદ કિયે ઉસ્સે ભી નિકાહ ન હો સકેગા, હાં દૂસરે યા તીસરે નિકાહકે બા'દ સોહબત કર લેતા તો કસમ ટૂટ જાતી, અબ કભી તલાક ન પળતી, હાં કસમ તોડનેકા કફકારા દેના પળતા હે.

મસ્ખલા ૫ :- અગર ઇસી તરહ આગે પીછે તીનોં નિકાહોંમેં તીન તલાકેં પણ ગઈ, ઉસકે બા'દ ઓરતને દૂસરા ખાવિંદ કર લિયા. જબ ઉસને છોળ દિયા તો ઈદત ખાત્મ કરકે ફિર ઉસી મર્દસે નિકાહ કર લિયા ઓર ઉસને ફિર સોહબત નહીં કી તો અબ તલાક ન પળેગી, ચાહે જબ તક સોહબત ન કરે, લેકિન જબ કભી સોહબત કરેગા કસમકા કફકારા દેના પળેગા, ક્યૂંકે કસમ તો યે ખાઈ થી કે કભી સોહબત ન કરુંગા, વો કસમ ટૂટ ગઈ.

મસ્ખલા ૬ :- અગર ઓરતકો તલાક બાઈન હે હી ફિર ઉસ્સે સોહબત ન કરનેકી કસમ ખા લી તો ઈલા નહીં હુવા. અબ ફિરસે નિકાહ કરનેકે બા'દ અગર સોહબત

ન કરે તો તલાક ન પામેગી, હેકિન જબ સોહબત કરેગા તો કસમ તોંનેકા કકારા દેના પામેગા, ઓર અગર તલાકે રજઈ દેનેકે બા'દ ઉદતકે અંદર એસી કસમ ખા લી તો ઈલા હો ગયા. અબ અગર રજબત કરે ઓર સોહબત ન કરે તો ચાર મહીનેકે બા'દ તલાક પબ જાએગી, ઓર અગર સોહબત કરે તો કસમકા કકારા દે.

મસ્મલા ૭ :- ખુદાકી કસમ નહીં ખાઈ, બહે પૂં કહા અગર તુઝસે સોહબત કરુંગા તો તુઝકો તલાક હે તબ બી ઈલા હો ગયા, સોહબત કરેગા તો રજઈ તલાક પબ જાએગી ઓર કસમકા કકારા ઈસ શકલમેં ન દેના પામેગા, ઓર અગર સોહબત ન કરી તો ચાર માહકે બા'દ તલાકે બાઈન પબ જાએગી, ઓર અગર પૂં કહા, અગર તુઝસે સોહબત કરુંગા તો મેરે જિંમે એક હજ હે વા એક રોઝ હે વા એક રૂપિયેકી ખેરાત હે વા એક ફરમાની હે તો ઈન સબ સુરતોમેં બી ઈલા હો ગયા. અગર સોહબત કરેગા તો જો બાત કહી હે વો કરની પામેગી, ઓર કકારા દેના પામેગા, ઓર અગર સોહબત ન કરી તો ચાર મહીને બા'દ તલાક પબ જાએગી.

ખુલઅકા બયાન

મસ્મલા ૧ :- અગર મિયાં-બીવીમેં કિસી તરફ નિબાહ ન હાં સકે ઓર મર્દ તલાકબી ન દેતા હો તો ઓરાતકો જાઈઝ હે કે કુછ માલ દેકર, વા અપના મહર દેકર અપને મર્દસે કહે કે ઈતના રૂપિયા લેકર મેરી જાન છોળ દે વા પૂં કહે કે જો મેરા મહર તેરે જિંમે હે ઉસકે બદલેમેં મેરી જાન છોળ દે. ઉસકે જવાબમેં મર્દ કહે, મેંને છોળ દી તોં ઉસે ઓરાત પર એક તલાકે બાઈન પબ મઈ, સેક રખનેકા ઈન્જિયાર મર્દકો નહીં હે, હાં અગર મર્દને ઉસી જગહ બેઠ બેઠ જવાબ નહીં દિયા, બહે ઉઠ ખાયા હુવા વા મર્દ તો નહીં ઉઠા, ઓરાત ઉઠ ખાઈ હુઈ તબ મર્દને કહા, અચ્છા મેંને છોળ દી તો ઈસે કુછ નહીં હુવા. જવાબ ઓર બયાન દોનું એક હી જગહ હાંને ચાહિયે. ઈસ તરફ જાન લુખાનેકાં શરીઅતમેં ખુલઅ કેહતે હે.

મસ્મલા ૨ :- મર્દને કહા, મેંને તુઝસે ખુલઅ કિયા. ઓરાતને કહા, મેંને કમૂલ કિયા તો ખુલઅ હો ગયા, હાં અગર ઓરાતને ઉસી જગહ જવાબ ન દિયા હો, વહાંસે ખાલી હો મઈ હો વા ઓરાતને કમૂલ હી નહીં કિયા તો કુછ નહીં હુવા, હેકિન અગર ઓરાત અપની જગહ બેઠી રહી, ઓર વે કેહકર ઉઠ ખાયા હુવા ઓર ઓરાતને કિંનેકે બા'દ કમૂલ કર લિયા તબ બી ખુલઅ હો ગયા.

મસ્મલા ૩ :- મર્દને સિર્ફ ઈતના કહા, મેંને તુઝસે ખુલઅ કિયા ઓર ઓરાતને કમૂલ કર લિયા ઓર રૂપિય-પૈસેકાં ઝિકર ન મર્દને કિયા ઓર ન ઓરાતને તબ બી જો હક મર્દાઝ ઓરાત પર હે, ઓર જો હક ઓરાતઝ મર્દ પર હે સબ મન્નાક હુવા. અગર મર્દકે જિંમે મહર બાકી હો તો વે બી મન્નાક હો ગયા, ઓર અગર ઓરાત પા ચુકી હે તો

બેર, અબ ઉસકા ફેરના વાજબ નહીં, હાં ઇંદતકે ખતમ હોને તક રોટી-કપળા ઓર રેહનેકા ઘર દેના પળેગા. હાં અગર ઓરતને કેહ દિયા હો કે ઇંદતકા રોટી-કપળા ઓર રેહનેકા ઘર ભી તુજસે ન લૂંગી તો વો ભી મઆફ હો ગયા.

મસ્મલા ૪ :- ઓર અગર ઉસકે સાથ કુછ માલ ભી ઝિકર કર દિયા, જેસે યું કહા, સો રૂપિયેકે બદલે મેંને તુજસે ખુલઅ કિયા, ફિર ઓરતને કબૂલ કર લિયા તો ખુલઅ હો ગયા, અબ ઓરતકે ઝિમ્મે સો રૂપિયે દેને વાજબ હો ગએ. અપના મહર પા ચુકી હો તબ ભી સો રૂપિયે દેને પળેગે. ઓર અગર મહર અભી ન પાયા હો તબ ભી દેને પળેગે, ઓર મહર ભી ન મિલેગા, ક્યૂંકે વો ખુલઅકી વજહસે મઆફ હો ગયા.

મસ્મલા ૫ :- ખુલઅમાં અગર મર્દકા કુસૂર હો તો મર્દકો રૂપિયા ઓર માલ લેના, જો મહર મર્દકે ઝિમ્મે હો ઉસકે બદલેમાં ખુલઅ કરના મનાહ ઓર હરામ હે. અગર કુછ માલ લે લિયા તો ઉસકો અપને ખર્ચમાં લાના ભી હરામ હે, ઓર અગર ઓરત ભી કા કુસૂર હો તો જિતના મહર દિયા હો ઉસકે ઝિયાદત માલ ન લેના ચાહિયે, બસ મહરહી કે બદલેમાં ખુલઅ કર લે, અગર મહરસે ઝિયાદત લે લિયા તો ભી ખેર, બેચા (મુરા) તો હુવા લેકિન કુછ મુનાહ નહીં હુવા.

મસ્મલા ૬ :- ઓરત ખુલઅ કરને પર તૈયાર ન થી. મર્દને ઉસપર ઝમરદસ્તી કી ઓર ખુલઅ કરને પર મજબૂર કિયા યા'ની માર-પીટ કર, ધમકા કર ખુલઅ કિયા તો તલાક પળ ગઈ, લેકિન માલ ઓરત પર વાજબ નહીં હુવા. ઓર અગર મર્દકે ઝિમ્મે મહર બાકી હો તો ભી મઆફ નહીં હુવા.

મસ્મલા ૭ :- ચે સબ બાતે ઉસ વકત હે જબ ખુલઅકા લઈઝ કહા હો યા યું કહા હો, સો રૂપિયેકે બદલેમાં મેરી જાન છોળ દે, યા યું કહા મેરે મહરકે બદલેમાં મુજકો છોળ દે. ઓર અગર ઇસ તરહ નહીં કહા, બલ્કે તલાકકા લઈઝ કહા જેસે યું કહા સો રૂપિયેકે બદલેમાં તલાક દે દે તો ઉસકો ખુલઅ ન કરેગે. અગર મર્દને ઉસ માલકે બદલેમાં તલાક દે દી તો એક તલાકે બાઈન પળ જાએગી, ઓર ઇસમાં કોઈ હક મઆફ નહીં હુવા, ન વો હક મઆફ હુએ જો મર્દકે ઉપર હે, ન વો જો ઓરત પર હે. મર્દને અગર મહર ન દિયા હો તો વો ભી મઆફ નહીં હુવા, ઓરત ઉસકી દા'વેદાર હો સકતી હે, ઓર મર્દ ચે સો રૂપિયે ઓરતસે લે લેગા.

મસ્મલા ૮ :- મર્દને કહા, મેંને સો રૂપિયેકે બદલેમાં તલાક દે દી તો ઓરતકે કબૂલ કરને પર રૂકા રહેગા. અગર ન કબૂલ કરે તો ન પળેગી, ઓર અગર કબૂલ કરે તો એક તલાકે બાઈન પળ ગઈ, લેકિન અગર જગહ બદલ જાનેકે બા'દ કબૂલ કિયા તો તલાક નહીં પળી.

મસ્મલા ૯ :- ઓરતને કહા મુજે તલાક દે દે. મર્દને કહા, તૂ અપના મહર વગેરહ અપને સબ હક મઆફ કર દે તો તલાક દે દુ. ઇસપર ઓરતને કહા, અમમ ! મેંને મઆફ કિયા. ઇસકે બા'દ મર્દને તલાક નહીં દી તો કુછ મઆફ નહીં હુવા. ઓર

અગર ઉસ મજલિસમેં તલાક દે દી તો મઆફ હો ગયા.

મસ્અલા ૧૦ :- ઓરતને કહા તીન સો રૂપિયેકે બદલેમેં મુઝકો તલાક દે દો. ઇસ માત પર મર્દને એક હી તલાક દી તો સિર્ફ એક સો રૂપિયે મર્દકો મિલેંગે, ઓર અગર દો તલાકે દી તો દો સો, ઓર અગર તીનો દે દી તો પૂરે તીનસો રૂપિયે ઓરતસે દિલાએ જાએંગે, ઓર સબ સૂરતોમેં તલાકે બાઈન પવેગી, ક્યુંકે માલકે બદલે હે.

મસ્અલા ૧૧ :- ના-બાલિંગ લગકા ઓર દીવાના પાગલ આદમી અપની બીવીસે ખુલબ નહીં કર સક્તા.

બીવીકો માં કે બરાબર કેહનેકા બયાન

મસ્અલા ૧ :- કિસીને અપની બીવીસે કહા કે તુ મેરી માં કે બરાબર હે યા પૂં કહા તુ મેરે લિયે માં કે બરાબર હે, તુ મેરે હિસાબમેં માં કે બરાબર હે, અબ તુ મેરે નાઝીક માં જેસી હે, માં કી તરહ હે તો દેખો, ઇસકા મતલબ ક્યા હે ? અગર વે મતલબ લિયા કે ઇઝઝતમેં, બુઝુર્ગીમેં, માં કે બરાબર હે યા વે મતલબ લિયા કે તુ બિલકુલ બુઝિયા હે, ઉઝમેં મેરી માં કે બરાબર હે તબ તો ઇસ કેહનેસે કુછ નહીં હુવા. ઇસી તરહ અગર ઇસકે કેહને વક્ત કુછ નિખ્યત નહીં કી ઓર કોઈ મતલબ નહીં લિયા, પૂં હી બક દિયા તબ બી કુછ હરજ નહીં હુવા, ઓર અગર ઇસ કેહનેસે તલાક દેને ઓર છોળનેકી નિખ્યત હે તો ઇસકે એક તલાકે બાઈન પબ ગઈ. ઓર અગર તલાક દેનેકી નિખ્યત નહીં થી ઓર ઓરત છોળનેકા ઇસદા થી નહીં થા, બલ્કે મતલબ સિર્ફ ઇતના હે કે અગરવે તુ મેરી બીવી હે, અપને નિકાહસે તુઝે અલગ નહીં કરતા, લેડિન અબ તુઝસે સોહબત કભી નહીં કરૂંગા. તુઝસે સોહબત કરનેકો અપને ઉપર હરામ કર લિયા, બસ એટી કપવા હે ઓર પબી રહે. ગર્જ કે ઇસકે છોળનેકી નિખ્યત નહીં, ફક્ત સોહબત કરનેકો અપને ઉપર હરામ કર લિયા હે ઇસકો શરીઅતમેં ઝિહાર કેહતે હે. ઇસકા હુકમ વે હે કે વો ઓરત રહેગી તો ઉસીકે નિકાહમેં, લેડિન મર્દ જબ તક ઇસકા કફકારા ન અદા કર દે તબ તક સોહબત કરના યા જવાનીકી ખ્વાહિશકે સાથ હાથ લગાના, ચૂમના, ખ્યાર કરના હરામ હે, જબ તક કફકારા ન દેગા તબ તક વો ઓરત હરામ રહેગી, યાહે કિતને બરસ મુઝર જાએ. જબ મર્દ કફકારા દે દે તો દોનૂં મિયાં-બીવીકી તરહ રહે, નિકાહ કરનેકી ગરૂરત નહીં. ઓર ઇસકા કફકારા ઇસી તરહ દિયા જાતા હે, કિસ તરહ રોગ તોકનેકા કફકારા દિયા જાતા હે.

મસ્અલા ૨ :- અગર કફકારા દેનેસે પેહલે હી સોહબત કર હી તો બહોત ગુનાહ હુવા. અલ્લાહ તઆલાસે તોખા કરે ઓર અબ પક્કા ઇરાકા કરે કે કફકારા દિયે બગેર ફિર કભી સોહબત ન કરૂંગા, ઓર ઓરતકો યાદિયે કે જબ તક મર્દ કફકારા ન દે તબ તક ઇસકો અપને પાસ આને ન દે.

મસ્તબલા ૩ :- અગર બહનકે બરાબર યા બેટી યા ફૂલી યા ઓર કિસી એસી ઓરતકે બરાબર કહા, કિસકે સાથ નિકાહ હમેશા હરામ હોતા હે તો ઉસકા ભી યેહી હુકમ હે.

મસ્તબલા ૪ :- કિસીને કહા તૂ મેરે લિયે સુવ્વરકે બરાબર હે તો અગર તલાક દેને યા ઓળનેકી નિખત થી તબ તો તલાક પણ ગઈ, ઓર અગર જિહારકી નિખત થી યા'ની યે મતલબ દિયા કે તલાક તો નહીં દેતા, હેકિન સોહબત કરનેકો અપને ઉપર હરામ કિયે લેતા હું તો કુછ નહીં હુવા. ઈસી તરહ અગર કુછ નિખત ન કી હો તબ ભી કુછ નહીં હુવા.

મસ્તબલા ૫ :- અગર જિહારમેં ચાર મહીને યા ઇસ્સે જિયાદહ મુદત તક સોહબત ન કી ઓર કફારા ન દિયા તો તલાક નહીં પળી, ઉસ્સે ઇલા નહીં હોતા.

મસ્તબલા ૬ :- જબ તક કફારા ન હે તબ તક દેખના, બાત-ચીત કરના હરામ નહીં, હાં પેશાબકી જગહકો દેખના ફુરૂસ્ત નહીં.

મસ્તબલા ૭ :- અગર હમેશાં નિચે જિહાર નહીં કિયા, બલ્કે કુછ મુદત મુકર્ર કર દી જેસે યું કહે સાલ ભરકે લિયે આ ચાર મહીનેકે લિયે તૂ મેરે લિયે માં કે બરાબર હે, તો જિતની મુદત મુકર્ર કી હે, ઉતની મુદત તક જિહાર રહેગા. અગર ઉસ મુદતકે અંદર સોહબત કરના ચાહે તો કફારા હે. ઈર અગર ઇસ મુદતકે બા'દ સોહબત કરે તો કુછ ન દેના પળેગા. ઓર હલાલ હો જાએગી.

મસ્તબલા ૮ :- જિહારમેં ભી અગર કોરન ઇન્શા અલ્લાહ કેહ દિયા તો કુછ નહીં હુવા.

મસ્તબલા ૯ :- ના-આલિગ લગકા ઓર દીવાના-પાગલ આદમી જિહાર નહીં કર સકતા, અગર કરેગા તો કુછ ન હોગા. ઈસી તરહ અગર કોઈ બેર (પરાઈ) ઓરતસે જિહાર કરે કિસ્સે અભી નિકાહ નહીં કિયા હે તો ભી કુછ નહીં હુવા. અબ ઉસ્સે નિકાહ કરના ફુરૂસ્ત હે.

મસ્તબલા ૧૦ :- જિહારકા લફઝ અગર કઈ બાર કહે જેસે દો બાર યા ત્રીન બાર ભી કહા કે તૂ મેરે લિયે માં કે બરાબર હે તો જિતની બાર કહા હે ઉતને કફારે દેને પળેગે, હાં દૂસરી ત્રીસરી બાર કેહનેસે ખૂબ મઝમૂત ઓર પક્કે હો જાનેકી નિખત કી હો, નથે સિરેસે જિહાર કરનેકા ઇરાદા ન હો તો એક હી કફારા હે.

મસ્તબલા ૧૧ :- અગર કઈ ઓરતોસે એસા કહા તો જિતની બીવિયાં હોં ઉતને હી કફારે દે.

મસ્તબલા ૧૨ :- અગર બરાબરકા લફઝ નહીં કહા, ન મિસ્લ (જેસે) ઓર તરહકા લફઝ કહા, બલ્કે યું કહા તૂ મેરી માં હે યા યું કહા તૂ મેરી બહન હે તો ઇસ્સે કુછ નહીં હુવા, ઓરત હરામ નહીં હુઈ, હેકિન એસા કેહના બુરા ઓર મુનાહ હે. ઈસી તરહ પુકારતે વકત યું કેહના મેરી બહન કલાં કામ કરો, યે ભી બુરા હે, મગર ઇસ્સે કુછ

નહીં હોતા.

મસ્તબલા ૧૩ :- કિસીને યું કહ્યા અગર તુજકો રખ્યું તો માં કો રખ્યું યા યું કહ્યા અગર તુજસે સોહબત કરું તો મોયા માં સે કરું ઇસ્સે કુછ નહીં હુવા.

મસ્તબલા ૧૪ :- અગર યું કહ્યા તૂ મેરે લિયે માં કી તરહ હરામ હે, તો અગર તલાક દેનેકી નિયમત હો તો તલાક પળેગી, ઓર અગર જિહારકી નિયમત હો યા કુછ નિયમત ન કી હો તો જિહાર હો જાએગા, કફકારા દેકર સોહબત કરના દુરસ્ત હે.

જિહારકે કફકારેકા બયાન

મસ્તબલા ૧ :- જિહારકા કફકારા ઉસી તરહ હે કિસ તરહ રોઝા તોડનેકા કફકારા હે. દોનુંમેં કુછ ફર્ક નહીં. વહાં હમને ખૂબ ખોલ ખોલકે બયાન કિયા હે, વહીં નિકાલ કર દેખા હો. અબ વહાં કુછ ઝરૂરી બાતેં જો વહાં નહીં બયાન હુઈ, હમ વહાં બયાન કરતે હેં.

મસ્તબલા ૨ :- અગર તાકત હો તો મર્દ સાઠ રોઝે લગાતાર રખ્ખે, બીચમેં કોઈ છૂટને ન પાએ, ઓર જબ તક રોઝે ખાતમ ન હો ચુકે તબ તક ઓરતસે સોહબત ન કરે. અગર રોઝે ખાતમ હોનેસે પેહલે ઉસી ઓરતસે સોહબત કર લી તો અબ સબ રોઝે ફિરસે રખ્ખે, ચાહે દિનકો ઉસ ઓરતસે સોહબત કી હો યા રાતકો, ઓર ચાહે જાન બૂઝકર એસા કિયા હો યા ભૂલેસે સબકા એક હી હુકમ હે.

મસ્તબલા ૩ :- અગર મુરૂ' મહીના યા'ની પેહલી તારીખસે રોઝે રખને મુરૂ' કિયે તો પૂરે દો મહીને રોઝ રખ લે, ચાહે પૂરે સાઠ દિન હોં ઓર તીસ-તીસ દિનકા મહીના હો યા ઇસ્સે કમ દિન હો, દોનું તરહ કફકારા અદા હો જાએગા, ઓર અગર પેહલી તારીખસે રોઝે રખના ન મુરૂ' કિયે તો પૂરે સાઠ દિન રોઝે રખ્ખે.

મસ્તબલા ૪ :- અગર કફકારાં રોઝેસે અદા કર રહ્યા યા ઓર કફકારા પૂરા હોનેસે પેહલે દિનકો યા રાતકો ભૂલેસે સોહબત કર લી તો કફકારા દોહરાના પળેગા.

મસ્તબલા ૫ :- ઓર અગર રોઝેકી તાકત ન હો તો સાઠ ફકીરોંકો દો વક્ત ખાના ખિલાએ યા કચ્ચા અનાજ દે દે. અગર સબ ફકીરોંકો અલી ખાના નહીં ખિલા ચુક્યા યા કે બીચમેં સોહબત કર લી તો ગુનાહ તો હુવા, મગર ઇસ શકલમેં કફકારા દોહરાના ન પળેગા, ઓર ખાના ખિલાનેકી સબ વોહી સૂરત હે જો વહાં બયાન હો ચુકી હે.

મસ્તબલા ૬ :- કિસીકે જિમ્મે જિહારકે દો કફકારે થે. ઉસને સાઠ મિસ્તીનોંકો ચાર-ચાર સેર મેહું દે દિયે ઓર યે સમગ્ર કે હર કફકારેસે દો સેર દેતા હું, ઇસ લિયે દોનું કફકારે અદા હો ગએ, તબ બી એક હી કફકારા અદા હુવા. દૂસરા કફકારા ફિર દેવે. ઓર અગર એક કફકારા રોઝા તોડનેકા યા દૂસરા જિહારકા, ઉસમેં એસા કિયા તો દોનું અદા હો ગએ.

લિઆનકા બયાન

જબ કોઈ અપની બીવીકો ઝિનાકી તોહમત લગા દે યા જો લજકા પેદા હો ઉસકો કહે કે યે મેરા લજકા નહીં, ન જાને કિસકા હૈ તો ઇસકા હુકમ યે હૈ કે ઓરત કાઝી ઓર શરીઅતકે હાકિમકે પાસ ફરિયાદ કરે તો હાકિમ દોનુંસે કસમ લે, પેહલે શૌહરસે ઇસ તરહ કેહલાએ, મૈ ખુદાકો ગવાહ કરકે કેહતા હું કે જો તોહમત મૈને ઉસકો લગાઈ હૈ ઉસમૈ સચ્ચા હું, ચાર બાર ઇસી તરહ શૌહર કહે, ફિર પાંચવીં બાર કહે, અગર મૈ જૂઠા હું તો મુઝપર ખુદાકી લા'નત હો. જબ મદ પાંચવીં બાર કેહ ચુકે તો ઓરત ચાર બાર ઇસી તરહ કહે, મૈ ખુદાકો ગવાહ કરકે કેહતી હું કે ઇસને જો તોહમત મુઝકો લગાઈ હૈ ઇસ તોહમત લગાનેમૈ યે જૂઠા હૈ, ઓર પાંચવીં બાર કહે, અગર ઇસ તોહમત લગાનેમૈ યે સચ્ચા હો તો મુઝપર ખુદાકા ગઝબ ટૂટે. જબ દોનું કસમ ખા લેં તો હાકિમ દોનુંમૈ જુદાઈ કરા દેગા, ઓર તલાકે બાઈન પળ જાએગી, ઓર અબ યે લજકા બાપકા ન કહા જએગા, માં કે હવાલે કર દિયા જાએગા. ઇસ કસમા-કસમીકો શરીઅતમૈ લિઆન કેહતે હૈ.

મિયાંકે લા-પતા હો જાનેકા બયાન

જિસકા શૌહર બિલકુલ લા-પતા હો ગયા, મા'લૂમ નહીં કે ઝિન્દા હૈ યા મર ગયા હૈ તો વો ઓરત દૂસરા નિકાહ નહીં કર સકતી, બલ્કે ઇન્તિઝાર કરતી રહે કે શાયદ આ જાએ. જબ ઇન્તિઝાર કરતે કરતે ઇતની મુદત ગુઝર જાએ કે શૌહરકી ઉમ્ર નવ્વે બરસકી હો જાએ તો અબ હુકમ લગા દેંગે કે વો મર ગયા હોગા, સો અગર વો અભી જવાન હો ઓર નિકાહ કરના ચાહે તો શૌહરકી ઉમ્ર નવ્વે (૯૦) બરસકી હોનેકે બા'દ ઇદત પૂરી કરકે નિકાહ કર સકતી હૈ, મગર શર્ત યે હૈ કે ઉસ લા-પતા મદકે મરનેકા હુકમ કિસી શરીઅતકે હાકિમને લગાયા હો.

ઈદતકા બયાન

મસ્અલા ૧ :- જબ કિસીકા મિયાં તલાક દે દે યા ખુલઅ ઓર ઇલા વજેરહ કિસી ઓર તરહસે નિકાહ ટૂટ જાએ યા શૌહર મર જાએ તો ઇન તમામ શક્લોમૈ થોળી મુદત તક ઓરતકો એક ઘરમૈ રેહના પળતા હૈ. જબ તક યે મુદત ખતમ ન હો ચુકે તબ તક ઓર કહીં નહીં જા સકતી, ન કિસી ઓર મદસે અપના નિકાહ કર સકતી હૈ. જબ વો મુદત પૂરી હો જાએ તો જી ચાહે કરે. ઇસ મુદત ગુઝારનેકો ઇદત કેહતે હૈ.

મસ્અલા ૨ :- અગર મિયાંને તલાક દે દી તો તીન હેઝ આને તક શૌહર હી કે

ધર જિત્તે તલાક મિલી હે વહી બેઠી રહે, ઉસ ધરસે બાહર ન નિકલે, ન દિનકો, ન રાતકો, ન કિસી દૂસરેસે નિકાહ કરે. જબ પૂરે તીન હેઝ ખત્મ હો ગએ તો ઇંદત પૂરી હો ગઈ, અબ જહાં જા ચાહે જાએ, મર્દને ચાહે એક હી તલાક દી હો યા દો તલાકે દી હો, ઓર તલાકે બાઈન દી હો યા રજઈ, સબકા એક હી હુકમ હે.

મસ્અલા ૩ :- અગર છોટી લગ્નકીકો તલાક મિલ ગઈ જિસકો અભી હેઝ નહીં આતા યા ઇતની બુજ્ઝયા હે કે અબ હેઝ આના બંદ હો ગયા હે. ઇન દોનૂંકી ઇંદત તીન મહીને હે. તીન મહીને બેઠી રહે. ઇસકે બા'દ ઇન્તિયાર હે જો જા ચાહે કરે.

મસ્અલા ૪ :- કિસી લગ્નકીકો તલાક મિલ ગઈ. ઇસને મહીનોકે સિવાયસે ઇંદત મુર' કી, ફિર ઇંદતકે અંદર હી એક-દો મહીનેકા હેઝ આ ગયા તો અબ પૂરે તીન હેઝ આને તક બેઠી રહે, જબ તક તીન હેઝ પૂરે ન હોં, ઇંદત ન ખત્મ હોગી.

મસ્અલા ૫ :- અગર કિસીકો પેટ હે ઓર ઇસી ઝમાનેમેં તલાક મિલ ગઈ તો બચ્ચા પેદા હોને તક બેઠી રહે, વેહી ઇસકી ઇંદત હે. જબ બચ્ચા પેદા હો ગયા ઇંદત ખત્મ હો ગઈ. તલાક મિલનેકે બા'દ ચોળી હી દેરમેં અગર બચ્ચા પેદા હો ગયા તબ, ભી ઇંદત ખત્મ હો ગઈ.

મસ્અલા ૬ :- અગર કિસીને હેઝકે ઝમાનેમેં તલાક દી તો જિસ હેઝમેં તલાક દી હે, ઇસ હેઝકા કુછ એ'તિયાર નહીં હે, ઇસકો છોળકર તીન હેઝ ઓર પૂરે કરે.

મસ્અલા ૭ :- તલાકકી ઇંદત ઇસી ઓરત પર હે જિસકો સોહબતકે બા'દ તલાક મિલી હો યા સોહબત તો અભી નહીં હુઈ, મગર મિયાં-બીવીમેં તન્હાઈ ઓર ચકાઈ હો ચુકી હે તબ તલાક મિલી, ચાહે વેસી તન્હાઈ હુઈ હો જિસે પૂરા મહર દિલાયા જાતા હે યા વેસી તન્હાઈ હુઈ જિસે પૂરા મહર વાજબ નહીં હોતા, બહરસાલ ઇંદત બેઠના વાજબ હે. ઓર અગર અભી બિલકુલ કિસી કિસમકી તન્હાઈ ન હોને પાઈ થી કે તલાક મિલ ગઈ તો એસી ઓરત પર ઇંદત નહીં, જૈસા કે ઉપર આ ચુકા હે.

મસ્અલા ૮ :- ગૈર-ઓરતકો અપની બીવી સમજકર ધોકેસે સોહબત કર લી, ફિર મા'લૂમ હુવા કે યે બીવી ન થી તો ઇસ ઓરતકો ભી ઇંદત બેઠના હોગા. જબ તક ઇંદત ખત્મ ન હો ચુકે તબ તક અપને સોહરકો ભી સોહબત ન કરને દે, નહીં તો દોનૂં પર ગુનાહ હોગા. ઇસકી ઇંદત ભી વેહી હે જો અભી બચાન હુઈ. અગર ઇસી દિન પેટ રેહ ગયા તો બચ્ચા હોને તક ઇન્તિયાર કરે ઓર ઇંદત બેઠે, ઓર યે બચ્ચા હરામી નહીં હે, ઇસકા નસબ દુરસ્ત હે, જિસને ધોકેસે સોહબત કી હે ઇસીકા લગ્નકા હે.

મસ્અલા ૯ :- કિસીને બે-કાયદા નિકાહ કર લિયા, જૈસે કિસી ઓરતસે નિકાહ કિયા યા, ફિર મા'લૂમ હુવા કે ઇસકા સોહર અભી જિન્દા હે ઓર ઇસને અભી તલાક નહીં દી, યા મા'લૂમ હુવા કે ઇસ મર્દ ઓર ઓરતને બચપનમેં એક ઓરતકા દૂધ પિયા હે, ઇસકા હુકમ યે હે કે અગર મર્દને ઇસે સોહબત કર લી, ફિર હાલ ખુલનેકે બા'દ જુદાઈ હો ગઈ તો ભી ઇંદત બેઠના પબેગા. જિસ વકતસે મર્દને તોબા કરકે જુદાઈ

અપનાઈ, ઉસી વક્તસે ઈંદત શુરૂ' હો ગઈ. ઓર અગર અભી સોહબત ન હોને પાઈ તો ઈંદત વાજબ નહીં, બહકે એસી ઓરતસે ખૂબ તન્હાઈ ઓર યકજાઈ ભી હો ચુકી હો, તબ ભી ઈંદત વાજબ નહીં, ઈંદત જબ હી હે કે સોહબત હો ચુકી હો.

મસ્અલા ૧૦ :- ઈંદતકે અંદર ખાના-કપળા ઉસી મઈકે જિમ્મે વાજબ હે ફિસને તલાક દી, ઓર ઈસકા બયાન અચ્છી તરહ આગે આતા હે.

મસ્અલા ૧૧ :- કિસીને અપની ઓરતકો તલાકે બાઈન દી યા તીન તલાકે દે દી, ફિર ઈંદતકે અંદર ધોકેમેં ઉસે સોહબત કર લી. અબ ઉસ ધોકેકી સોહબતકી વજહસે એક ઈંદત ઓર વાજબ હો ગઈ. અબ તીન હેઝ ઓર પૂરે કરે. જબ તીન હેઝ ઓર મુઝર જાએજે તો દોનૂં ઈંદતો ખતમ હો જાએંગી.

મસ્અલા ૧૨ :- મઈને તલાકે બાઈન દે દી ઓર ફિસ ઘરમેં ઈંદત ભેઠી હે, ઉસીમેં વો ભી રેહતા હે તો ખૂબ અચ્છી તરહ પરદા બાંધ કર આજ કરે.

મૌતકી ઈંદતકા બયાન

મસ્અલા ૧ :- કિસીકા શોહર મર ગયા તો વો ચાર મહીને ઓર દસ દિન તક ઈંદત ભેઠે. શોહરકે મરતે વક્ત ફિસ ઘરમેં રહા કરતી થી ઉસી ઘરમેં રેહના ચાહિયે, બાહિર નિકલના ફુરુસ્ત નહીં. હાં, અગર કોઈ મરીબ ઓરત હે ફિસકે પાસ મુઝારકે મુતાબિક ખર્ચે નહીં, ઉસને ખાના-પકાને વગેરહકી નોકરી કર લી, ઉસકો જાના ઓર નિકલના ફુરુસ્ત હે, લેડિન રાતકો અપને હી ઘરમેં રહા કરે, ચાહે સોહબત હો ચુકી હો યા ન હુઈ હો, ઓર ચાહે કિસી કિસમકી તન્હાઈ ઓર યકજાઈ હુઈ હો યા ન હુઈ હો, ઓર ચાહે હેઝ આતા હો યા ન આતા હો, સબકા એક હી હુકમ હે કે ચાર મહીને દસ દિન ઈંદત ભેઠના ચાહિયે, હાં અગર વો ઓરત પેટસે થી, ઉસ હાલતમેં શોહર મરા તો બચ્ચા પેદા હોને તક ઈંદત ભેઠે. અબ મહીનોકા કુછ એ'તિબાર નહીં હે, અગર મરનેસે દો ચાર વણી બા'દ બચ્ચા પેદા હો ગયા તબ ભી ઈંદત ખતમ હો ગઈ.

મસ્અલા ૨ :- ઘર ભરમેં જહાં જી ચાહે રહે, યે જો દસ્તૂર હે કે ખાસ એક જગહ મુકર્ફર કરકે રેહતી હે કે ગમખાદાકી ચારપાઈ ઓર ખૂદ ગમખાદા વહાંસે ટલને નહીં પાતી, યે બિલકુલ બેકારકી બાત હે ઈસકો જોબ દેના ચાહિયે.

મસ્અલા ૩ :- શોહર ના-બાલિગ બચ્ચા યા ઓર જબ વો મરા તો ઉસકો પેટ યા તબ ભી ઉસકી ઈંદત બચ્ચા હોને તક હે, લેડિન યે લખકા હરામી હે, શોહરકા ન કહા જાએગા.

મસ્અલા ૪ :- અગર કિસીકા બિયાં ચાંદકી પેહલી તારીખકો મરા ઓર ઓરતકો હમમ નહીં તો ચાંદકે હિસાબસે ચાર મહીને દસ દિન પૂરે કરે, ઓર અગર પેહલી તારીખકો નહીં મરા હે તો હર મહીના તીસ-તીસકા લગાકર ચાર મહીને દસ દિન પૂરે

કરના ચાહિયે, ઓર તલાકકી ઇંદતકા ભી પેહી કુકમ હે. અગર હેજ નહીં આપા, ન પેર હે, ઓર ચાંદકી પેહલી તારીખકો તલાક મિલ ગઈ તો ચાંદકે હિસાબસે તીન મહીને પૂરે કર લે, ચાહે ૨૮ કા ચાંદ હો યા ૩૦ કા, ઓર અગર પેહલી તારીખકો તલાક નહીં મિલી હે તો હર મહીના તીસ-તીસ દિનકા લગાકર તીન મહીને પૂરે કર લે.

મસ્અલા ૫ :- કિસીને બે-કાયદા નિકાહ કિયા યા, જેસે બગેર મવાહોંકે નિકાહ કર લિયા, યા બહ-નોઈસે નિકાહ હો ગયા ઓર ઉસકી બહનભી અબ તક ઉસકે નિકાહમે હે, ફિર વો શીહર મર ગયા તો એસી ઓરત ફિસકા નિકાહ સહીહ નહીં હુવા, ચહે મરનેસે ચાર મહીને દસ દિન ઇંદત ન બેઠે, બલકે તીન હેજ તક ઇંદત બેઠે. હેજ ન આપા હો તો તીન મહીને ઓર હમલસે હો તો બચ્ચા હોને તક બેઠે.

મસ્અલા ૬ :- કિસીને અપની બીમારીમે તલાકે બાઈન દે દી ઓર તલાકકી ઇંદત અભી પૂરી ન હોને પાઈ થી કે વો મર ગયા તો દેખો, તલાકકી ઇંદત બેઠનેમે જિયાદત દિન લગેમે યા મોતકી ઇંદત પૂરી કરનેમે. ફિસ ઇંદતમે જિયાદત દિન લગેમે વો ઇંદત પૂરી કરે, ઓર અબર બીમારીમે તલાકે રજઈ દી હે ઓર અભી ઇંદત તલાકકી ન ગુઝરી થી કે શીહર મર ગયા તો ઉસ ઓરત પર વફાતકી ઇંદત ગરૂરી હે.

મસ્અલા ૭ :- કિસીકા મિયાં મર ગયા-મચર ઉસકો ખબર ન મિલી. ચાર મહીને દસ દિન ગુઝર ચુકનેકે બા'દ ખબર આઈ તો ઉસકી ઇંદત પૂરી હો ચુકી. જખસે ખબર મિલી હે તખસે ઇંદત બેઠના ગરૂરી નહીં. ઇસી તરહ અનર શીહરને તલાક દે દી, મચર ઉસકો ન ચા'લૂમ હુવા, બહોત દિનોંકે બા'દ ખબર મિલી, જિતની ઇંદત ઉસકે જિમ્મે વાકબ થી વો ખબર મિલનેસે પેહલેકી ગુઝર ચુકી તો ઉસકી ભી ઇંદત પૂરી હો ગઈ. અબ ઇંદત બેઠના વાકબ નહીં.

મસ્અલા ૮ :- કિસી કામકે લિયે ઘરસે કહીં બાહિર ગઈ થી યા અપની પડેસનકે ઘર ગઈ થી કે ઇતનેમે ઉસકા શીહર મર ગયા તો અબ શીરન વહાંસે ચલી આગે ઓર ફિસ ઘરમે રેહતી થી વહીં રહે.

મસ્અલા ૯ :- મરનેકી ઇંદતમે ઓરતકો રોટી-કપલા ન દિલાયા જાએગા, અખને ખાસસે ખર્ચ કરે.

મસ્અલા ૧૦ :- કુછ જગહોંકા તરીકા હે કે મિયાંકે મરનેકે બા'દ સાલ ભર તાઘ ઇંદતકે તીર પર બેઠી રેહતી હે, પે બિલકુલ હરામ હે.

સોગ કરનેકા બયાન

મસ્અલા ૧ :- ફિસ ઓરતકો તલાકે રજઈ મિલી હે ઉસકી ઇંદત તો સિર્ફ પેહી હે કે ઇતની પુલત તક ઘરસે બાહિર ન નિકલે, ન કિસી ઓર મર્દસે નિકાહ કરે. ઉસકો બનાવ-સિંચાર દુરસા હે, ઓર ફિસકો તીન તલાકે મિલ ગઈ યા એક તલાકે બાઈન

બિલી યા ઓર કિસી તરફ નિકાલ દૂટ ગયા યા મર્દ મર ગયા, ઇન સબ સકલોંમેં હુકમ યે હે કે જબ તક ઇંદતમેં રહે, તબ તક ન તો ઘરસે બાહિર નિકલે, ન અપના દૂસરા નિકાલ કરે, ન કુછ બનાવ-સિંગાર કરે, સબ બાતેં ઉસપર હરામ હેં. ઇસ સિંગાર ન કરને ઓર મેલે-કુચેલે રેહનેકો સોગ સોગ કેહતે હેં.

મસ્અલા ૨ :- જબ તક ઇંદત ખતમ ન હો તબ તક ખૂશ્ખૂ લગાના, કપડે બસાના, મેહના-ઝેવર પહેનના, ફૂલ પહેનના, સુરમા લગાના, પાન ખાકર ખુંડ લાલ કરના, પિસ્તી (એક કિસમકા સિંગારકા મંજન) મલના, સરમેં તેલ ડાલના, કંથી કરના, મહેદી લગાના, અથો કપલે પહેનના, રેશમી ઓર રંગે કુએ બહારદાર (ખુશનુમા) કપડે પહેનના યે સબ બાતેં હરામ હેં. હાં અગર બહારદાર ન હોં તો દુરૂસ્ત હે, ચાહે જેસા રંગ હો. મતલબ યે હે કે ઝીનતકા કપડા ન હો.

મસ્અલા ૩ :- સરમેં દર્દ હોનેકી વજહસે તેલ ડાલનેકી ઝરૂરત પલે તો જિસમેં ખૂશ્ખૂ ન હો વો તેલ ડાલના દુરૂસ્ત હે. ઇસી તરફ દવાકે લિયે સુરમા લગાના ભી ઝરૂરતકે વક્ત દુરૂસ્ત હે, લેડિનેં રાતકો લગાએ ઓર દિનકો પૂંછ ડાલે. ઓર સર મલના ઓર નહાના ભી દુરૂસ્ત હે. ઝરૂરતકે વક્ત કંથી કરના ભી દુરૂસ્ત હે, જેસે કિસીને સર મલા યા ખૂં પળ મઈ, લેડિન પઢી ન ઝુક દે, ન બારીક કંથીસે કંથી કરે જિસમેં બાલ ચિકને હો જાતે હેં, બાલે મોટે દંદાનેવાલી કંથી કરે કે ખૂબસૂરતી ન આને પાવે.

મસ્અલા ૪ :- સોગ કરના ઇસી ઓરત પર વાજબ હે જો બાલિગ હો, ના-બાલિગ લગકી પર વાજબ નહીં, ઉસકો યે સબ બાતેં દુરૂસ્ત હે. હાં, ઘરસે નિકલના ઓર દૂસરા નિકાલ કરના ઉસકો ભી દુરૂસ્ત નહીં.

મસ્અલા ૫ :- જિસકા નિકાલ સલીહ નહીં પૂવા યા, બે-કાયકા હો ગયા યા, વો તોડ દિયા ગયા/યા મર્દ મર ગયા તો એસી ઓરત પર ભી સોગ કરના વાજબ નહીં.

મસ્અલા ૬ :- શીહરકે અલાવા કિસી દૂસરેકે મરને પર સોગ કરના દુરૂસ્ત નહીં, હાં-અગર શીહર મના' ન કરે તો અપને અઝીઝ ઓર રિસ્તેદારકે મરને પર ભી ત્રીન દિન તક બનાવ-સિંગાર છોળ દેના દુરૂસ્ત હે, ઇસ્સે ઝિયાદત બિલકુલ હરામ હે, ઓર અગર મના' કરે તો ત્રીન દિન ભી ન છોળે.

રોટી-કપડેકા બયાન

મસ્અલા ૧ :- બીવીકા રોટી-કપડા મર્દકે ઝિમ્મે વાજબ હે. ઓરત ચાહે કિતની હી માલદાર હો, મગર ખર્ચ મર્દ હી કે ઝિમ્મે હે, ઓર રેહનેકે લિયે ઘર દેના ભી મર્દ હી કે ઝિમ્મે હે.

મસ્અલા ૨ :- નિકાલ હો ગયા, લેડિન રૂખસતી નહીં પૂઈ, તબ ભી રોટી-કપડેકી દા'વેદાર હો સક્તી હે, લેડિન અગર મર્દને રૂખસતી કરના ચાહા, ફિર ભી

રૂખસતી નહીં હુઈ તો રોટી-કપળા પાનેકી હકદાર નહીં.

મસ્તબા ૩ :- બીવી બહોત છોટી હે કે સોહબતકે કાબિલ નહીં, તો અગર મર્દને કામ-કાજકે લિયે યા અપના દિલ બેહલાનેકે લિયે ઉસકો અપને ઘર રખ લિયા હો ઉસકા રોટી-કપળા મર્દકે જિમ્મે વાજબ હે. ઓર અગર ન રખ્યા ઓર મયકે ભેજ દિયા તો વાજબ નહીં, ઓર અગર મોહર છોટા, ના-બાલિગ હો, લેડિન ઓરત બની હે તો રોટી-કપળા મિલેગા.

મસ્તબા ૪ :- જિતના મહર પેહલે દેનેકા દસ્તૂર હે વો મર્દને નહીં દિયા, ઇસ લિયે વો મર્દકે ઘર નહીં જાતી તો ઉસકો રોટી-કપળા દિલાયા જાએગા, ઓર ધૂંડી બગેર વજહ મર્દકે ઘર ન જાતી હો તો રોટી-કપળા પાનેકી હકદાર નહીં હે. જબસે જાએગી તબસે દિલાયા જાએગા.

મસ્તબા ૫ :- જિતને ઝમાને તક શોહરકી ઇજાજતસે અપને માં-બાપકે ઘર રહે, ઉતને ઝમાનેકા રોટી-કપળા ભી મર્દસે લે સકતી હે.

મસ્તબા ૬ :- ઓરત બીમાર પળ ગઈ તો બીમારીકે ઝમાનેકા રોટી-કપળા પાનેકી હકદાર હે, ચાહે મર્દકે ઘર બીમાર પળે, યા અપને મયકેમં, લેડિન અગર બીમારીકી હાલતમે મર્દને બુલાયા, ફિર ભી નહીં આઈ તો અબ ઉસકે પાનેકી હકદાર નહીં રહી, ઓર બીમારીકી હાલતમે સિર્ફ રોટી-કપળેકા ખર્ચ મિલેગા, દવા-ઇલાજ, હકીમ-ડક્ટરકા ખર્ચ મર્દકે જિમ્મે વાજબ નહીં, અપને પાસસે ખર્ચ કરે. અગર મર્દ દે ઉસકા એહસાન હે.

મસ્તબા ૭ :- ઓરત હજ કરને ગઈ તો ઉતને ઝમાનેકા રોટી-કપળા મર્દકે જિમ્મે નહીં, હાં અગર શોહર ભી સાથ હો તો ઉસ ઝમાનેકા ખર્ચ ભી મિલેગા, લેડિન રોટી-કપળેકા જિતના ખર્ચ ઘરમે મિલતા યા, ઉતના હી પાનેકી હકદાર હે, જો કુછ જિયાદહ લગે અપને પાસસે લગાએ, ઓર રેલ ઓર જહાઝ વગેરેહકા કિરાયા ભી મર્દકે જિમ્મે નહીં હે.

મસ્તબા ૮ :- રોટી-કપળેમે દોનૂંકી રિઆયત કી જાએગી. અગર દોનૂં માલદાર હો તો અમીરોંકી તરહકા ખાના-કપળા મિલેગા, ઓર અગર દોનૂં ગરીબ હો તો ગરીબોંકી તરહ, ઓર મર્દ ગરીબ હો ઓર ઓરત અમીર, ઓર ઓરત ગરીબ હે ઓર મર્દ અમીર તો એસા રોટી-કપળા દે કે અમીરોંસે કમ હો ઓર ગરીબોંસે બબ્હા હુવા.

મસ્તબા ૯ :- ઓરત અગર બીમાર હે કે ઘરકા કારોબાર નહીં કર સકતી, યા એસે બળે ઘરકી હે કે અપને હાથસે પીસને-ફૂટને, ખાના પકાનેકા કામ નહીં કરતી, બલ્કે એબ સમજતી હે તો થકા પકાયા ખાના દિયા જાએગા, ઓર અગર દોનૂંમેસે કોઈ બાત ન હો તો ઘરકા સબ કામ કાજ અપને હાથસે કરના વાજબ હે, યે કામ ખૂદ કરે, મર્દકે જિમ્મે સિર્ફ ઇતના હે કે ચૂલ્હા-ચક્કી, કચ્ચા અનાજ, લકળી, ખાને-પીનેકે બરતન લા દે, વો અપને હાથસે પકાએ-ખાએ.

મસ્મલા ૧૦ :- તેલ, કંથી, સાબુન, ખલી, વુઝૂં ઓર નહાને-પોનેકા પાની મદેકે ઝિમ્મે હે. ઓર સુરમા-મિસ્તી, પાન-તંબાકુ મદેકે ઝિમ્મે નહીં, પોલીકી તંખ્વાહ મદેકે ઝિમ્મે નહીં, અપને હાથસે પોએ ઓર પેહને, ઓર અગર મદે દે દે ઉસકા એહસાન હે.

મસ્મલા ૧૧ :- દાઈ-જનાઈકી મઝદૂરી ઉસપર હે જિસને બુલવાયા. મદેને બુલવાયા હો તો મદે ધર ઓર ઓરતને બુલવાયા હો તો ઉસપર, ઓર જો બગેર બુલાએ આ ગઈ તો મદે પર.

મસ્મલા ૧૨ :- રોટી કપલેકા ખર્ચ એક સાલકા યા ઈસ્સે કુછ કમ ઝિયાદહ પેસગી (પેહલેસે) દે દિયા તો અમ ઈસગેસે કુછ લોટા નહીં સકતા.

રેહનેકે લિયે ઘર મિલનેકા બયાન

મસ્મલા ૧ :- મદે પર યે ભી વાલખ હે કે બીવીકે રેહનેકે લિયે કોઈ એસી જગહ દે જિસમેં શોહરકા કોઈ રિસ્તેદાર ન રેહતા હો, બિલકુલ ખાલી હો તાકે મિયાં-બીવી બિલકુલ બે-તકલ્લુફીસે રેહ સકે, હાં અગર ઓરત ખુદ સબકે સાથ રેહના પસંદ કરે તો સાજેકે ઘરમેં ભી રખના દુરુસ્ત હે.

મસ્મલા ૨ :- ઘરમેં સે એક જગહ ઓરતકો અલગ કર દે કે વો અપના માલ ઓર અસબાબ હિકાજતસે રખે ઓર ખુદ ઉસમેં રહે સહે, ઓર ઉસકા તાલા-કુંજ અપને પાસ રખે, કિસી ઓરકો ઉસમેં દાખિલ ન હોને દે, સિર્ફ ઓરત હી કે કબ્જેમેં રહે તો બસ હક અદા હો ગયા. ઓરતકો ઈસ્સે ઝિયાદહકા દા'વા નહીં હો સકતા, ઓર યે નહીં કેહ સકતી કે પૂરા ઘર મેરે લિયે અલગ કર દો.

મસ્મલા ૩ :- જિસ તરહ ઓરતકો ઇંખિયાર હે કે અપને લિયે કોઈ અલગ ઘર માંગે, જિસમેં મદેકા કોઈ રિસ્તેદાર ન રેહને પાએ, સિર્ફ ઓરત હી કે કબ્જેમેં રહે, (જીસી તરહ મદેકો ઇંખિયાર હે કે જિસ ઘરમેં ઓરત રેહતી હે વહાં ઉસકે રિસ્તેદારોંકો ન આને દે, ન માં કો, ન બાપકો, ન ભાઈકો, ન કિસી દૂસરે રિસ્તેદારકો.

મસ્મલા ૪ :- ઓરત અપને માં-બાપકો દેખનેકે લિયે હકતેમેં એક બાર જા સકતી હે, ઓર માં-બાપકે સિવા ઓર રિસ્તેદારકે લિયે સાલ ભરમેં એક બાર, ઈસ્સે ઝિયાદહકા ઇંખિયાર નહીં. ઈસી તરહ ઉસકે માં-બાપ ભી હકતેમેં સિર્ફ એક બાર વહાં આ સકતે હે. મદેકો ઇંખિયાર હે કે ઈસ્સે ઝિયાદહ જલ્દી જલ્દી ન આને દે. ઓર માં-બાપકે સિવા ઓર રિસ્તેદાર સાલ ભરમેં સિર્ફ એક બાર આ સકતે હે, ઈસ્સે ઝિયાદહ આનેકા ઇંખિયાર નહીં, લેકિન મદેકો ઇંખિયાર હે કે ઝિયાદહ-દેર ન હશેરને દે, ન માં-બાપકો, ન કિસી દૂસરેકો. ઓર જાનના ચાહિયે કે રિસ્તેદારોંસે મતલબ વો રિસ્તેદાર હે જિનસે નિકાહ હમેશાકે લિયે હરામ હે, ઓર જો એસે ન હોં વો ચરીઅતમેં ગેરકે બરાબર હે.

મરમલા ૫ :- અગર બાપ બહોત બીમાર હે ઓર ઉસકા કોઈ ખબર લેનેવાલા નહીં તો ગુરતકે મુતાલિક વહાં ચોઝ જાયા કરે. અગર બાપ બે-દીન કાકિર હો તબ બી પેહી હુકમ હે, બલે અગર સૌહર મના' ભી કરે તબ બી જાના ચાહિયે, લેડિન સૌહરો મના' કરને પર જાનેસે ચોટી-કપળેકા હક ન રહેગા.

મરમલા ૬ :- ગૈર લોગોંકે પર જાના ન ચાહિયે. અગર નિકાહ શાદી વગેરહી કોઈ મેહફિલ હો ઓર સૌહર ઇજાઝત ભી દે દે તો ભી જાના દુરસ્ત નહીં. સૌહર ઇજાઝત દેગા તો વો ભી ગુનેહગાર હોગા, બલે મેહફિલકે ઝમાનેમેં અપને મહરમ રિસ્તોદારો વહાં ભી જાના દુરસ્ત નહીં.

મરમલા ૭ :- જિસ ઓરતકો તલાક મિલ ગઈ વો ભી ઇદત તક ચોટી-કપળા ઓર રેહનેકા પર પાનેકી હકદાર હે. હાં, જિસકા ખાવિદ મર ગયા હો ઉસકો ચોટી-કપળા ઓર પર મિલનેકા હક નહીં, હાં ઉસકો મીરાસ સબ ચીઝોમેં મિલેગી.

મરમલા ૮ :- અગર નિકાહ ઓરતહી કી વજહસે ટૂટા, જેસે સૌતેલે લખડેસે ફંસ ગઈ, યા જવાનીકી ખ્યાલિયાસે સિર્ફ હાથ લગાયા, કુછ ઓર નહીં હુવા, ઇસ લિયે મર્દને તલાક દે દી, યા વો બદ-દીન કાકિર હો ગઈ, ઇસ્લામસે ફિર ગઈ, ઇસ લિયે નિકાહ ટૂટ ગયા તો ઇન સબ સકલોમેં ઇદતકે અંદર ઉસકો ચોટી-કપળા ન મિલેગા, હાં રેહનેકે પર મિલેગા. હાં, અગર વો ખૂદહી ચલી જાએ તો ઓર બાત હે, ફિર ન કિયા જાએગા.

લખડેકે હલાલી હોનેકા બયાન

મરમલા ૧ :- જબ કિસી સૌહરવાલી ઓરતકે ઓલાદ હોગી તો વો ઉસી સૌહરકી કેહલાએગી, કિસી મુમલ પર ચે કેહના કે ચે લખડા ઉસકે મિયાંકા નહીં હે, બલે કલાંકા હે દુરસ્ત નહીં, ઓર ઇસ લખડેકો હરામી કેહના ભી દુરસ્ત નહીં, ઓર અગર ઇસ્લામકી હુકુમત હો તો એસે કેહનેવાલેકો કોબે મારે જાએ.

મરમલા ૨ :- હમલકી મુદત કમસે કમ છ મહીને હે, ઓર ઝિયાદહસે ઝિયાદહ દો બરસ. યા'ની કમસે કમ છ મહીનેકા લખડા પેટમેં રેહતા હે ફિર પૈદા હોતા હે, છ મહીનેસે પેહલે નહીં પૈદા હોતા, ઓર ઝિયાદહસે ઝિયાદહ દો બરસ પેટમેં રેહ સક્તા હે, ઇસે ઝિયાદહ પેટમેં નહીં રેહ સક્તા.

મરમલા ૩ :- સરીમતકા કમદા હે કે જબ તક હો સકે તબ તક લખડેકો હરામી ન કહેંએ. જબ મિલકુલ મજબૂર હો જાએ તબ હરામી હોનેકા હુકમ લગાએંએ ઓર ઓરતકો ગુનેહગાર કેહાયએંએ.

મરમલા ૪ :- કિસીને અપની બીવીકો તલાકે રજઈ દે દી, ફિર દો બરસસે કમમેં ઉસે કોઈ લખડા પૈદા હુવા તો લખડા ઉસી સૌહરકા હે, ઉસકો હરામી કેહના દુરસ્ત નહીં. સરીમતસે ઉસકા નસબ દુરસ્ત હે. અગર દો બરસસે એક દિન ભી કમ હો

તબ ભી યેહી હુકમ હે. એસા સમજોંગે કે તલાકસે પેહલેકા પેટ હે, ઓર દો બરસ તક બચ્ચા પેટમેં રહા ઓર અબ બચ્ચા હોનેકે બા'દ ઇસકી ઇદત ખાત્મ હુઈ, ઓર નિકાહસે અલગ હુઈ. હાં અગર વો ઓરત ઇસ જનનેસે પેહલે ખૂદ હી ઇકરાર કર ચુકી હો કે મેરી ઇદત ખાત્મ હો ગઈ તો મજબૂરી હે, અબ ચે લગ્નકા હરામી હે, બહુએ એસી ઓરતકો અગર દો બરસકે બા'દ લગ્નકા હુવા ઓર અભી તક ઓરતને અપની ઇદત ખાત્મ હોનેકા ઇકરાર નહીં કિયા હે, તબ ભી યેહી લગ્નકા ઇસી શીહર હી કા હે, ચાહે જિતને બરસમેં હુવા હો. ઓર એસા સમજોંગે કે તલાક હે દેનેકે બા'દ ઇદતમેં સોહબત કી થી ઓર તલાકસે બાજ આ ગયા થા, ઇસ લિયે વો ઓરત અબ લગ્નકા પેદા હોનેકે બા'દ ભી ઊસીકી બીવી હે ઓર નિકાહ દોનૂંકા નહીં ટૂટા. અગર મર્દકા લગ્નકા ન હો તો વો કેહ દે, મેરા લગ્નકા નહીં હે, ઓર જબ ઇનકાર કરેગા તો લિઆનકા હુકમ હોગા.

મસ્અલા ૫ :- અગર તલાકે બાઈન દે દી તો ઇસકા હુકમ ચે હે કે અગર દો બરસે અંદર અંદર લગ્નકા પેદા હો તબ તો ઊસી મર્દકા હોગા. ઓર અગર દો બરસકે બા'દ હો તો વો હરામી હે, હાં અગર દો બરસકે બા'દ પેદા હોને પર ભી મર્દ દા'વા કરે કે ચે લગ્નકા મેરા હે તો હરામી ન હોગા, ઓર એસા સમજોંગે કે ઇદતકે અંદર ધોકેસે સોહબત કર લી હોગી, ઇસ્સે પેટ રેહ ગયા.

મસ્અલા ૬ :- અગર ના-આલિગ લગ્નકીકો તલાક મિલ ગઈ જો અભી જવાન તો નહીં હુઈ, લેકિન જવાનીકે કરીબ કરીબ હો ગઈ હે, ફિર તલાકકે બા'દ પૂરે નવ મહીનેમેં લગ્નકા પેદા હો તો વો હરામી હે, ઓર અગર નવ મહીનેસે કમમેં પેદા હુવા તો શીહરકા હે, હાં વો લગ્નકી ઇદતકે અંદર હો ચા'ની તીન મહીનસે પેહલે ઇકરાર કર લે કે મુઝકો પેટ હે તો વો લગ્નકા હરામી ન હોગા, દો બરસકે અંદર અંદર પેદા હોનેસે બાપકા કેહલાએગા.

મસ્અલા ૭ :- કિસીકા શીહર મર ગયા તો મરનેકે વક્તસે અગર દો બરસકે અંદર લગ્નકા પેદા હો તો વો હરામી નહીં, બહુએ શીહરકા લગ્નકા હે, હાં અગર વો ઓરત અપની ઇદત ખાત્મ હો જાનેકા ઇકરાર કર ચુકી હો તો મજબૂરી હે. અબ હરામી કહા જાએગા. ઓર અગર દો બરસકે બા'દ પેદા હુવા હો તબ ભી હરામી હે.

તમ્બીહ :- ઇન મસ્અલોંસે મા'લૂમ હુવા કે જાહિલ લોગોંકી જો આદત હે કે અગર કિસીકે મરે પીછે નવ મહીનેસે એક દો મહીના ભી જિયાદહ ગુઝર કર લગ્નકા પેદા હુવા તો ઇસ ઓરતકો બદકાર સમજતે હે, ચે બખા ગુનાહ હે.

મસ્અલા ૮ :- નિકાહકે બા'દ છ મહીનાસે કમમેં લગ્નકા પેદા હો તો વો હરામી હે, અગર પૂરે છ મહીના ચા ઇસ્સે જિયાદહ મુદતમેં હુવા હો તો વો શીહરકા હે, ઇસપર ભી કુબહ કરના ગુનાહ હે. હાં અગર શીહર ઇન્કાર કરે ઓર કહે કે મેરા નહીં હે તો લિઆનકા હુકમ હોગા.

મસ્અલા ૯ :- નિકાહ હો ગયા, લેકિન અભી ફખસતી નહીં હુઈ થી કે લગ્નકા

પેદા હો ગયા તો વો લજકા શોહર હી સે હે હરામી નહીં. ઔર ઉસકો હરામી કેહના દુરુસ્ત નહીં. અગર શોહરકા ન હો તો ઈન્કાર કરે, ઔર ઈન્કાર કરને પર સિઆનકા હુકમ હોગા.

મસ્અલા ૧૦ :- મિયાં પરદેસમેં હે ઔર મુદત હો ગઈ, બરસ ગુઝર ગયે કે ઘર નહીં આયા, ઔર યહાં લજકા પેદા હો ગયા તબ ભી વો હરામી નહીં, ઉસી શોહરકા હે. હાં અગર વો ખબર પાકર ઈન્કાર કરે તો સિઆનકા હુકમ હોગા.

ઓલાદકી પરવરિશકા બયાન

મસ્અલા ૧ :- મિયાં-બીવીમેં જુદાઈ હો ગઈ ઔર તલાક મિલ ગઈ, ઔર ગોદમેં બચ્ચા હે તો ઉસકી પરવરિશકા હક માં કો હે, બાપ ઉસકો નહીં છીન સક્તા, લેકિન લજકેકા સારા ખર્ચ બાપહી કો દેના પવેગા, અગર માં ખૂદ પરવરિશ ન કરે, બાપકે હવાલે કર દે તો બાપકો લેના પવેગા, ઔરતકો ગબરંદસ્તી નહીં દે સક્તા.

મસ્અલા ૨ :- અગર માં ન હો યા હે લેકિન ઉસને બચ્ચાકે લેનેસે ઈન્કાર કર દિયા તો પરવરિશકા હક નાની ઔર પરનાનીકો હે, ઉનકે બા'દ દાદી ઔર પરદાદી વે ભી ન હોં તો સગી બહેનોંકા હક હે કે વો અપને ભાઈકી પરવરિશ કરે. સગી બહેનેં ન હોં તો શૌતીલી બહેનેં, મગર જો બહેનેં એસી હોં કે ઉનકી ઔર ઉસ બચ્ચાકી માં એક હો વો પેહલે હે, ઔર જો બહેનેં એસી હોં કે ઉનકા ઔર ઉસ બચ્ચાકા બાપ એક હે વો પીછે હે, ફિર ખાલા ઔર ફિર ફૂલી.

મસ્અલા ૩ :- અગર માં ને કિસી એસે મર્દસે નિકાહ કર દિયા જો બચ્ચાકા મહરમ રિસ્તેદાર નહીં હોતા, યા'ની ઉસ રિસ્તામેં હમેશાકે સિયે હરામ નહીં હોતા તો અબ ઉસ બચ્ચાકી પરવરિશકા હક નહીં રહા. અલબત્તા અગર ઉસી બચ્ચાકે કિસી એસે રિસ્તેદારસે નિકાહ કિયા જિસમેં નિકાહ દુરુસ્ત નહીં હોતા, જેસે ઉસકે ચચાસે નિકાહ કર દિયા યા એસા હી કોઈ ઔર રિસ્તા હો તો માં કા હક બાકી હે. માં કે સિવા કોઈ ઔર ઔરત જેસે બહન, ખાલા વગેરહ ગૈર-મર્દસે નિકાહ કર લે ઉસકા ભી પેહી હુકમ હે કે અબ ઉસ બચ્ચાકી પરવરિશકા હક નહીં રહા.

મસ્અલા ૪ :- ગૈર-મર્દસે નિકાહ કર લેનેકી વજહસે હક જાતા રહા યા, લેકિન ફિર ઉસ મર્દને છોળ દિયા યા મર ગયા તો અબ ફિર ઉસકા હક લોટ આવેયા, ઔર બચ્ચા ઉસકે હવાલે કર દિયા જાવેગા.

મસ્અલા ૫ :- બચ્ચાકે રિસ્તેદારોંમેંસે અગર કોઈ ઔરત બચ્ચાકે પરવરિશકે સિયે ન મિલે તો અબ બાપ સબસે જિયાદહ હકદાર હે, ફિર દાદા વગેરહ. ઈસી તરતીબસે જો હમ નિકાહકે વહીકે બયાનમેં ઝિકર કર ચુકે હે, લેકિન અગર ના-મહરમ રિસ્તેદાર હો ઔર લજકેકો ઉસે દેનેમેં આઈન્દા ચલકર કિસી ખરાબીકા અંદેશ હો તો

ઉસ સુરતમેં એસે શબ્સકે સુપુર્દ કરેંગે જહાં હર તરહ ઈત્મીનાન હો.

મસ્મલા ૬ :- લબકા જબ તક સાત બરસકા ન હો તબ તક ઉસકી પરવરિશકા હક રેહતા હે. જબ સાત બરસકા હો ગયા તો અબ બાપ ઉસકો ઝબરદસ્તી લે સક્તા હે, ઓર લબકીકી પરવરિશકા હક નવ બરસ તક રેહતા હે, જબ નવ બરસકી હો ગઈ તો બાપ લે સક્તા હે, અબ ઉસકો રોકનેકા હક નહીં.

બેચને ઓર ખરીદનેકા બધાન

મસ્મલા ૧ :- જબ એક શબ્સને કહા, મેંને યે ચીઝ ઈતને દામો પર બેચ દી ઓર દૂસરેને કહા, મેંને લે લી તો યે ચીઝ બિક ગઈ, ઓર ફિસને ખરીદ લિયા હે વોહી ઉસકી માલિક બન ગઈ. અબ અગર વો ચાહે કે મેં ન બેચું, અપને પાસ હી રેહને દૂં યા યે ચાહે કે મેં ન ખરીદું તો કુછ નહીં હો સક્તા, ઈસકો દેના પબેચા ઓર ઉસકો લેના પબેચા, ઓર ઈસ બિક જાનેકો બેચ કેહતે હે.

મસ્મલા ૨ :- એકને કહા, મેંને યે ચીઝ દો પૈસેકો તુમહારે હાથ બેચી. દૂસરીને કહા મુઝે મંઝૂર હે, યા ચું કહા, મેં ઈતને દામો પર રાખી હું, અચ્છા ! મેંને લે લિયા તો ઈન સબ બાતોંસે વો ચીઝ બિક ગઈ. અબ ન તો બેચનેવાલીકો યે ઈન્તિયાર હે કે ન દે, ઓર ન લેનેવાલીકો યે ઈન્તિયાર હે કે ન ખરીદે, લેકિન યે હુકમ ઉસ વક્ત હે કે દોનું તરફસે યે બાત-ચીત એક હી જગહ બેઠે બેઠે હુઈ હો. અગર એકને કહા, મેંને યે ચીઝ ચાર પૈસેકો તુમહારે હાથ બેચી, ઓર યે દૂસરી ચાર પૈસેકા નામ સુનકર કુછ નહીં બોલી, ઉઠ ખળી હુઈ યા કિસી ઓરસે સલાહ લેને ચીલી ગઈ યા ઓર કિસી કામકો ચલી ગઈ ઓર જગહ બદલ ગઈ તબ ઉસને કહા અચ્છા ! મેંને ચાર પૈસેકો ખરીદ લી તો અબી વો ચીઝ નહીં બિકી. હાં અગર ઈસકે બા'દ વો બેચનેવાલી કંજળન (તરકારી બેચનેવાલી) વગૈરહ ચું કેહ દે કે મેંને દે દી યા ચું કહે, અચ્છા ! લે લી તો અલબત્તા બિક જાએગી. ઈસી તરહ વો કંજળન ઉઠ ખળી હુઈ યા કિસી કામકો ચલી ગઈ, તબ દૂસરીને કહા, મેંને લે લિયા, તબ બી વો ચીઝ નહીં બિકી. મતલબ યે કે જબ એક હી જગહ દોનું તરફસે બાત-ચીત હોગી તબ વો ચીઝ બિકેગી.

મસ્મલા ૩ :- કિસીને કહા, યે ચીઝ એક પૈસેકો દે દો, ઉસને કહા મેંને દે દી, ઈસે બેચ નહીં હુઈ. હાં ઈસકે બા'દ અગર ખરીદનેવાલીને ફિર કેહ દિયા કે મેંને લે લી તો બિક ગઈ.

મસ્મલા ૪ :- કિસીને કહા, યે ચીઝ એક પૈસકો મેંને લે લી, ઉસને કહા લે લો તો બેચ હો ગઈ.

મસ્મલા ૫ :- કિસીને કિસી ચીઝકે દામ ચુકાકર ઈતને દામ ઉસકે હાથ પર રખે, ઓર વો ચીઝ લી ઓર ઉસને ખુશીસે દામ લે લિયે, ફિર ન તો ઉસને ઝબાનસે

કહા કે મેંને ઇતને દામો પર વે ચીઝ બેચી ઓર ન ઉસને કહા મેંને ખરીદી તો ઇસ લેન-
દેન હો જાનેસે ભી ચીઝ બિક જાતી હે ઓર બેઝ દુરુસ્ત હો જાતી હે.

મસ્મલા ૬ :- કોઈ કંજનન અમરૂદ બેચને આઈ. બગેર પૂછે-ગછે બળે બળે ચાર અમરૂદ ઉસકે ટોકરેસે નિકાલે ઓર એક પૈસા ઉસકે હાથ પર રખ દિયા ઓર ઉસને ખુશીસે પૈસા લે લિયા તો બેઝ હો ગઈ, ચાહે ઝખાનસે કિસીને કુછ કહા હો, ચાહે ન કહા હો.

મસ્મલા ૭ :- કિસીને મોતિયોંકી એક લળીકો કહા, વે લળી દસ પૈસેકો તુમહારે હાથ બેચી. ઉસપર ખરીદનેવાલીને કહા, ઇસમંસે એક મોતી મેંને લે લિયા યા ચૂં કહા, આથે મોતી મેંને ખરીદ લિયે તો જબ તક વો બેચનેવાલી ઉસપર રાઝી ન હો બેઝ ન હોગી, ક્યૂંકે ઉસને પૂરી લળીકા મોલ (સોદા) કિયા હે તો જબ તક વો રાઝી ન હો, લેનેવાલીકો વે ઇજ્તિયાર નહીં હે કે ઉસમંસે કુછ લે ઓર કુછ ન લે. અગર લે તો પૂરી લળી લેની પળેગી, અલબત્તા અગર ઉસને વે કેલ દિયા હો કે હર મોતી એક એક પૈસાકી. ઇસપર ઉસને કહા, ઇસમંસે પાંચ મોતી મેંને ખરીદે તો પાંચ મોતી બિક મએ.

મસ્મલા ૮ :- કિસીકે પાસ ચાર ચીઝોં હે, બિજલી, બાલી, બુંદે, પત્તે. ઉસને કહા, વે સબ મેંને ચાર આનેકો બેચા તો ઉસકી મંઝૂરીકે બગેર વે ઇજ્તિયાર નહીં હે કે કુછ ચીઝોં છોળ દે, ક્યૂંકે વે સબકો સાથ મિલાકર બેચના ચાહતી હે. હાં અગર હર ચીઝકી કીમત અલગ અલગ બતાલાએ તો ઉસમંસે એક-આપ ચીઝ ભી ખરીદ સક્તી હે.

મસ્મલા ૯ :- બેચને ઓર ખરીદનેમેં વે ભી ઝરૂરી હે કે જો સીદા ખરીદે, હર તરહસે ઉસકો સાફ કર લે, કોઈ બાત એસી ગોલ-મોલ ન રખે, જિસ્સે ઝગઝા-બખેયા પળે, ઇસી તરહ કીમત ભી સાફ સાફ મુકરર ઓર તથ હો જાના ચાહિયે. અગર ઇન દોનુંમેંસે એક ચીઝ ભી અચ્છી તરહ મા'લૂમ ઓર તથ ન હોગી તો બેઝ સહીહ ન હોગી.

મસ્મલા ૧૦ :- કિસીને રૂપિયેકી યા પૈસેકી કોઈ ચીઝ ખરીદી. અબ વે કેહતી હે, પેલલે તુમ રૂપિયા હો તબ મેં ચીઝ દૂંગી. વે કેહતી હે પેલલે તૂ ચીઝ દે તબ મેં રૂપિયા દૂં તો પેલલે ઉસે દામ દિલવાએ જાએગે. જબ વે દામ દે દે તબ ઉસે વો ચીઝ દિલવા દેગે. દામકે વસૂલ પાને તક ઉસ ચીઝકે ન દેનેકા ઉસકો ઇજ્તિયાર હે. ઓર અગર દોનું તરફ એકસી ચીઝ હે, જેસે દોનું તરફ દામ હે. યા દોનું તરફ સીદા હે, જેસે રૂપિયાકે પૈસે લેને લગે યા કપળેકે બદલે કપળા લેને લગે ઓર દોનુંમેં યેહી ઝમળા આ પળે તો દોનુંમેં કહા જાએગા કે તુમ ઉસકે હાથ પર રખો ઓર વો તુમહારે હાથ પર રખે.

કીમતકે મા'લૂમ હોનેકા બયાન

મસ્મલા ૧ :- કિસીને મુઠ્ઠી બંદ કરકે કહા કે જિતને દામ હમારે હાથમેં હે, ઉતનેકો કહાં ચીઝ દે દો, ઓર મા'લૂમ નહીં કે હાથમેં કયા હે ? રૂપિયા હે યા પૈસા હે, યા

અરસ્કી હે ઓર એક હે યા દો તો એસી બેઝ દુરસ્ત નહીં.

મસ્મલા ૨ :- કિસી શહેરમેં દો કિસમકે પૈસે ચલતે હૈં તો યે ભી બતલા દે કે ક્યાં પૈસેકે બદલેમેં યે ચીઝ લેતી હું. અગર કિસીને યે નહીં બતલાયા, સિફ ઇતના હી કેહ દિયા કે મૈને યે ચીઝ એક પૈસેકો બેચી. ઉત્તને કહા મૈને લે લી તો દેખો, વહાં કિસ પૈસેકા ઝિયાદહ રિવાજ હે ? જિસ પૈસેકા રિવાજ ઝિયાદહ હો વોહી પૈસા દેના પબેગા. અગર દોનૂકા રિવાજ બરાબર બરાબર હો તો બેઝ દુરસ્ત નહીં રહી, બલ્કે ફાસિદ ઓર ખરાબ હો ગઈ.

મસ્મલા ૩ :- કિસીકે હાથમેં કુછ પૈસે હૈં ઓર ઉત્તને મુઠ્ઠી ખોલકર દિખલા દિયા કે ઇતને પૈસોંકી યે ચીઝ દે દો ઓર ઉત્તને વો પૈસે હાથમેં દેખ લિયે ઓર વો ચીઝ દે દી, લકિન યે નહીં મા'લૂમ હુવા કે કિતને આને હાથમેં હૈં ? તબ ભી બેઝ દુરસ્ત હે. ઇસી તરહ અગર પૈસોંકી ઢેરી સામને બિછોને ધર રખી હો, ઉસકા ભી પેહી હુકમ હે કે અગર બેચનેવાલી ઇતને દામોંકો ચીઝ બેચ ડાલે ઓર યે ન જાનેકે કિતને આને હૈં તો બેઝ દુરસ્ત હે. મતલબ યે હે કે જબ અપની આંખસે દેખ લે કે ઇતને પૈસે હૈં, તો એસે વકત ઉસકો મિકદાર બતલાના ઝરૂરી નહીં હે, ઓર અગર ઉત્તને આંખસે નહીં દેખા હે તો એસે વકત મિકદારકા બતલાના ઝરૂરી હે, જેસે યું કહે, દસ આનેકો યે ચીઝ હમને લી. અગર ઇસ સૂરતમેં ઉસકી મિકદાર મુકરર ઓર તથ નહીં કી તો બેઝ ફાસિદ હો ગઈ.

મસ્મલા ૪ :- કિસીને યું કહા આપ યે ચીઝ લે લેં કીમત તથ કરનેકી ક્યા ઝરૂરત હે, જો દામ હોંગે આપસે વાજબી લે લિયે જાએંગે. મૈં ભલા આપસે ઝિયાદહ યૂંગી ? યા યે કહા કે આપ યે ચીઝ લે લેં, મૈં અપને ધર પૂછકર જો કુછ કીમત હોગી ફિર બતલા દૂંગી, યા યું કહા કે ઇસી મેલકી યે ચીઝ ફલાનીને લી હે, જો દામ ઉન્હોંને દિયે હૈં મોહી દામ આપ ભી દીજિયેગા, યા ઇસ તરહ કહા, જો આપકા જી ચાહે દે દીજિયેગા, મૈં હરગિઝ ઇન્કાર ન કરૂંગી, જો કુછ દે દોગી લે લૂંગી, યા ઇસ તરહ કહા, બાઝારસે પૂછવા હો, જો ઇસકી કીમત હો વો દે દેના, યા યું કહા ફલાનીકો દિખલા હો, જો કીમત વો કેહ દે તુમ દે દેના તો ઇન સબ શકલોંમેં બેઝ ફાસિદ (ખરાબ) હે. હાં, અગર ઇસી જગહ કીમત સાફ મા'લૂમ હો ગઈ ઓર જિસ ગડબડકી વજહસે બેઝ ફાસિદ હુઈ થી વો ગડબડ જાતી રહી તો બેઝ દુરસ્ત હો જાએગી, ઓર અગર જગહ બદલ જાનેકે બા'દ મઆમલા સાફ હુવા તો પેહલી બેઝ ફાસિદ રહી, હાં ઇસ સાફ હોનેકે બા'દ ફિર નયે સિરેસે બેઝ કર સક્તી હે.

મસ્મલા ૫ :- કોઈ દુકાનદાર મુકરર હે. જિસ ચીઝકી ઝરૂરત પળતી હે ઉસકી દુકાનસે આ જાતી હે, આજ સેર ભર સુપારી મંગા લી, કલ દો સેર કથ્થા આ ગયા, કિસી દિન પાવ ભર નારિયલ વગેરહ લે લિયા ઓર કીમત કુછ નહીં પૂછવાઈ ઓર યું સમઝી કે જબ હિસાબ હોગા તો જો કુછ નિકલેગા દે દિયા જાએગા, યે દુરસ્ત હે. ઇસી તરહ

અતારકી દુકાનસે દવાકા નુસ્ખા બંધવા મંગવાયા ઓર કીમત નહીં પૂછી ઓર ખ્યાલ ક્રિયા કે તંદુરસ્ત હોનેકે બા'દ જો કુછ દામ હોગે દે દિયે જાએંગે યે ભી દુરસ્ત હૈ.

મસ્અલા ૬ :- કિસીકે હાથમેં એક રૂપિયા યા પૈસા હૈ, ઉત્તને કહા કે ઇસ રૂપિયેકી યે ચીઝ હમને લી તો ઇંખિયાર હૈ, ચાહે વોહી રૂપિયા દે ચાહે ઉસકે બદલે કોઇ ઓર રૂપિયા દે, મગર યે દુસરા ખોટા ન હો.

મસ્અલા ૭ :- કિસીને એક રૂપિયાકો કુછ ખરીદા તો ઇંખિયાર હૈ, ચાહે રૂપિયા દે દે ચાહે દો અઠ્ઠનિયાં દે દે, ઓર ચાહે ચાર ચવનિયાં દે દે ઓર ચાહે આઠ દુવનિયાં દે દે, બેચનેવાલી ઉસકે લેનેસે ઇન્કાર નહીં કર સકતી. હાં અગર એક રૂપિયેકે પૈસે દે તો બેચનેવાલીકો ઇંખિયાર હૈ, ચાહે લે, ચાહે ન લે. અગર વો પૈસે લેને પર રાઝી ન હો તો રૂપિયા હી દેના પવેગા.

મસ્અલા ૮ :- કિસીને કોઇ ક્લમદાન યા સંદૂકયા બેગા, ઉસકી કુંજ ભી ભિકાઈ. કુંજકે દામ અલગ નહીં લે સકતી. ઓર ન કુંજકો આપને પાસ રખ સકતી હૈ.

સોદા મા'લૂમ હોનેકા બયાન

મસ્અલા ૧ :- અનાજ-ગલ્લા વગેરહ સબ ચીઝમેં ઇંખિયાર હૈ, ચાહે તોલકે હિસાબસે લે ઓર પૂં કેહ દે કે એક રૂપિયેકે બીસ સેર જેહું મૈને ખરીદે ઓર ચાહે પૂં હી મોલ (સોદા) કરકે લે લે ઓર પૂં કેહ દે કે જેહુંકી યે ઢેરી મૈને એક રૂપિયેકી ખરીદી. ફિર ઉસ ઢેરીમેં ચાહે જિતને જેહું નિકલેં સબ ઉસીકે હૈ.

મસ્અલા ૨ :- કુન્ડે (પબે-મટકે), આમ, અમરૂદ, નારંગી વગેરહમેં ભી ઇંખિયાર હૈ કે ગિનતીકે હિસાબસે લે યા વેસે હી ઢેરકા મોલ કરકે લે લે. અગર એક ટોકરીકે સબ આમ દો આનેકો ખરીદ લિયે ઓર ગિનતી ઉસકી કુછ મા'લૂમ નહીં કિતને હૈ તો બેઅ દુરસ્ત હૈ, ઓર સબ આમ ઉસીકે હૈ, ચાહે કમ નિકલેં, ચાહે ઝિયાદહ.

મસ્અલા ૩ :- કોઇ ઓરત બેર વગેરહ કોઇ ચીઝ બેચને આઈ, ઉત્તને કહા કે એક પૈસેકો ઇસ ઇંટકે બરાબર તોલ દે ઓર વો ભી ઇસ ઇંટકે બરાબર તોલ દેને પર રાઝી હો બઈ ઓર ઉસ ઇંટકા વઝન કિસીકો મા'લૂમ નહીં કે કિતની ભારી નિકલેગી તો યે બેઅ ભી દુરસ્ત હૈ.

મસ્અલા ૪ :- આપકા યા અમરૂદ, નારંગી વગેરહકા પૂરા ટોકરા એક રૂપિયેકો ઇસ સ્થાત પર ખરીદા કે ઇસમેં ચાર સો આમ હૈ, ફિર ગિને ગએ તો ઇસમેં તીનસો નિકલે. લેનેવાલીકા ઇંખિયાર હૈ ચાહે લે, ચાહે ન લે, અગર લેગી તો પૂરા એક રૂપિયા ન દેના પવેગા, બલકે એક સેંકડેકે દામ કમ કરકે સિર્ફ બ્યારહ આને દે ઓર અગર સાડે તીનસો નિકલે તો ચીદહ આને દે. મતલબ યે હૈ કે જિતને આમ કમ હોં ઉતને દામ ભી કમ હો જાએંગે, ઓર અગર ઇસ ટોકરમેં ચારસોસે ઝિયાદહ આમ હોં તો જિતને ઝિયાદહ હૈ વો

બેચનેવાલીકે હે, ઉસકો ચારસોસે ઝિયાદહ લેનેકા હક નહીં હે. હાં અગર પૂરા ટોકરા ખરીદ લિયા ઓર ચે કુછ મુકરર નહીં કિયા કે ઇસમેં કિતને આમ હે તો જો કુછ નિકલે સમ ઊતીકા હે, ચાહે કમ નિકલે ચાહે ઝિયાદહ.

મસ્અલા ૫ :- બનારસી દોપદા યા ચિકનકા દોપદા યા પલંગપોશ યા ઈઝરબંદ વગેરહ કોઈ એસા કપલા ખરીદા કે અગર ઇસમેંસે કુછ ફાજ લે તો નિકમ્મા ઓર ખરાબ હો જાએગા, ઓર ખરીદતો વક્ત ચે શર્ત કર લી થી કે ચે દોપદા તીન ગઝાકા હે. ફિર જબ નાપા તો કુછ કમ નિકલા તો જિતના કમ નિકલા હે ઉસકે બદલેમેં દામ કમ ન હોંગે, બલકે જિતને દામ તય થુએ હે વો પુરે દેને પવોંગે, હાં કમ નિકલેનેકી વજહસે બસ ઈતની રિઆયત કી જાએગી કે દોનું તરફસે પક્કી બેઅ હો જાને પર ભી ઉસકો ઇન્તિખાર હે, ચાહે લે ચાહે ન લે, ઓર કુછ ઝિયાદહ નિકલા તો વો ભી ઊતીકા હે, ઓર ઉસકે બદલેમેં દામ કુછ ઝિયાદહ ન દેના પવોંગે.

મસ્અલા ૬ :- કિસીને રાતકો દો રેશમી ઈઝરબંદ એક રૂપિયેકે લિયે. જબ સુમહકો દેના તો મા'લૂમ હુવા કે એક ઉસમેં સૂતી હે તો દોનું બેઅ જાઈઝ નહીં હુઈ, ન રેશમીકી ન સૂતીકી. ઈતી તરહ અગર દો અંગૂઠિયાં શર્ત કરકે ખરીદી કે દોનુંકા નગ ફીરોઝાકા હે, ફિર મા'લૂમ હુવા કે એકમેં ફીરોઝા નહીં હે, કુછ ઓર હે તો દોનુંકી બેઅ નાજાઈઝ હે. અબ અગર ઉનમેંસે એકકા યા દોનુંકા લેના મંઝૂર હો તો ઉસકી તરકીબ ચે હે કે ફિરસે બાત-ચીત કરકે ખરીદે.

ઉધાર લેનેકા બયાન

મસ્અલા ૧ :- કિસીને અગર કોઈ સોદા ઉધાર ખરીદા તો ચે ભી ફુરસત હે, લેકિન ઈતની બાત ઝરૂરી હે કે કુછ મુદત મુકરર કરકે કેહ હે કે પંદરહ દિનમેં યા મહીને ભરમેં યા ચાર મહીનેમેં તુમહારે દામ અદા કર દૂંગી. અગર કુછ મુદત મુકરર નહીં કી, સિર્ફ ઈતના કેહ દિયા કે અભી દામ નહીં હે, ફિર દે દૂંગી તો બેઅ કાસિદ હો ગઈ, ઓર અગર ખરીદનેકે અંદર ચે શર્ત નહીં લગાઈ, ખરીદકર કેહ દિયા કે મેં ફિર દે દૂંગી તો કુછ જર નહીં. ઓર અગર ન ખરીદનેકે અંદર કુછ કહા, ન ખરીદકર કુછ કહા તબ ભી બેઅ ફુરસત હોગી, ઓર ઈન દોનું શકલોમેં ઉસ ચીઝકે દામ અભી દેના પવોંગે. હાં, અગર બેચનેવાલી કુછ દિનકી મોહલત દે દે તો ઓર બાત હે, લેકિન અગર મોહલત ન દે ઓર અભી દામ માંગે તો દેના પવોંગે.

મસ્અલા ૨ :- કિસીને ખરીદતો વક્ત યું કહા કે કયાં ચીઝ હમકો દે હો, જબ ખર્ચ જાએગા તબ દામ લે લેના યા યું કહા, જબ મેરા ભાઈ આએગા તબ દે દૂંગી યા યું કહા, જબ ખેતી કટેગી તબ દે દૂંગી યા ઉસને ઈસ તરહ કહા, ભીવી ! તુમ લે હો જબ જ ચાહે દામ દે દેના તો બેઅ કાસિદ હો ગઈ, બલકે કુછ ન કુછ મુદત મુકરર કરકે લેના

ચાહિયે, ઓર અગર ખરીદકર એસી બાત કેહ દી તો બેઝ હો ગઈ, ઓર ચીદેવાલીએ ઇંખિયાર હે કે અભી દામ માંગ લે, લેકિન જિહાં ખેતી કટનેકે મસ્મલેમેં ઈસ મુસ્તમેં ખેતી કટનેસે પેહલે નહીં માંગ સકતી.

મસ્મલા ૩ :- નકદ દામોં પર એક રૂપિયેકે બીસ સેર ગેલું બિકતે હૈ, અગર કિસીસે ઉપાર લેનેકી વહજસે ઉસને એક રૂપિયેકે પંદરહ સેર દિયે તો યે બેઝ ફુસ્ત હે, મગર ઉઘી વક્ત મા'લુમ હો જાના ચાહિયે કે ઉપાર ખરીદ લેગી.

મસ્મલા ૪ :- યે કુકમ ઉસ વક્ત હે જબ કે ખરીદારસે અવ્વલ પૂછ લિયા હો કે નકદ લોગે યા ઉપાર. અગર ઉસને કહા નકદ, તો બીસ સેર દે દિયે. ઓર અગર મઆમલા ઈસ તરહ કિયા કે ખરીદારસે યું કહા કે અગર નકદ લોગે તો એક રૂપિયેકે ૨૦ સેર હોંગે, ઓર ઉપાર લોગે તો પંદરહ સેર હોંગે, યે જાઈઝ નહીં.

મસ્મલા ૫ :- એક મહીનેકે વા'દે પર કોઈ ચીઝ ખરીદી, ફિર એક મહીના હો ગુઝા તબ કેહ સુનકર કુછ ઓર મુદત બબલવા લી કે પંદરહ દિનકી મોહલત ઓર દે દો તો તુમહારે દામ અદા કર દું, ઓર વો બેચનેવાલી બી ઉસપર રાઝી હો ગઈ તો પંદરહ દિનકી મોહલત ઓર મિલ ગઈ, ઓર અગર વો રાઝી ન હો તો અભી દામ માંગ સકતી હે.

મસ્મલા ૬ :- જબ અપને પાસ દામ મીજાદ હોં તો નાહક કિસીકો ટાલના કે આજ નહીં કલ આના, ઈસ વક્ત નહીં, ઉસ વક્ત આના, અભી રૂપિયા તોડવાયા નહીં, જબ તોડવાયા જાએગા તબ દામ મિલેંગે, યે સબ બાતેં હરામ હે. જબ વો માંચે ઉઘી વક્ત રૂપિયા તુઝકર દામ દે દેના ચાહિયે, હાં અગર ઉપાર ખરીદા હે તો કિતને દિને કે વા'દે પર ખરીદા હે, ઉતને દિનકે બા'દ દેના વાજબ હોગા. અબ વા'દા પુરા હોનેકે બા'દ ટાલના ઓર દોબાના જાઈઝ નહીં હે, લેકિન અગર સચમુચ ઉસકે પાસ હે હી નહીં, ન કહીસે બંદોબસ્ત કર સકતી હે તો મજબૂરી હે. જબ આમે ઉસ વક્ત ન ટાલે.

કેર દેનેકી શર્ત કર લેનેકા બયાન ઓર ઈસકો શરીઅતમેં ખિયારે શર્ત કેહતે હૈ

મસ્મલા ૧ :- ખરીદતે વક્ત યું કેહ દિયા કે એક દિન યા દો દિન યા ત્રીન દિન તક હમકો લેને ન લેનેકા ઇંખિયાર હે, જા ચાહેગા લેંગે નહીં તો વાપસ કર દેંગે, યે ફુસ્ત હે. કિતને દિનકા ઇકરાર કર દિયા હે ઉતને દિન તક વાપસ કર દેનેકા ઇંખિયાર હે, ચાહે લે ચાહે વાપસ કર દે.

મસ્મલા ૨ :- કિસીને કહા યા કે ત્રીન દિન તક મુઝકો લેને, ન લેનેકા ઇંખિયાર હે, ફિર ત્રીન દિન મુઝર ગએ ઓર ઉસને જવાબ કુછ નહીં દિયા, ન વો ચીઝ હેસી તો અબ વો ચીઝ લેની પહેગી. કેરનેકા ઇંખિયાર નહીં રહા, હાં અગર વો રિઆયત કરે

કેર તો ખેર કેર દે, બગેર રાખમેંદીકે નહીં કેર સકતી હે.

અસ્મથા ૩ :- ત્રીન દિનસે ઈત્યાદ્યકી સર્ત કરના દુરસ્ત નહીં હે. અગર કિસીને ચાર પાંચ દિનકી સર્ત કી તો હેખો, ત્રીન દિનકે અંદર ઉસને કુછ જવાબ દિયા થા નહીં. અગર ત્રીન દિનકે અંદર ઉસને કેર દિયા તો બેઅ ફિર ગઈ, ઓર અગર કેહ દિયા કે મેંને હે સિવા તો બેઅ દુરસ્ત હો ગઈ ઓર અગર ત્રીન દિન મુઝર ગએ ઓર કુછ હાથ માંલુમ ન હુવા કે લેગી થા ન લેગી તો બેઅ કાસિદ હો ગઈ.

અસ્મથા ૪ :- ઈસી તરહ બેચનેવાલી ભી કેહ સકતી હે કે ત્રીન દિન તક મુઝકો ઈતિયાર હે, અગર થાલુંગી તો ત્રીન દિનકે અંદર કેર લુંગી તો હે ભી જાઈઝ હે.

અસ્મથા ૫ :- ખરીદતો વક્ત કેહ દિયા થા કે ત્રીન દિન તક મુઝે કેર દેનેકા ઈતિયાર હે, ફિર દૂસરે દિન આઈ ઓર કેહ દિયા કે મેંને તો વો ચીઝ હે લી, અમ ન ફેરુંગી તો અમ વો ઈતિયાર જાતા રહા, અમ નહીં કેર સકતી, બલકે અગર અપને હી ઘરમેં આકર કેહ દિયા કે મેંને હે ચીઝ હે લી, અમ ન ફેરુંગી તમ ભી વો ઈતિયાર જાતા રહા, ઓર જમ બેઅકા તોડના ઓર ફેરના મંજૂર હો તો બેચનેવાલીકે સામને તોડના ચાહિયે, ઉસકી પીઠ પીછે તોડના દુરસ્ત નહીં.

અસ્મથા ૬ :- કિસીને કહા, ત્રીન દિન તક મેરી થાં કો ઈતિયાર હે, અગર કોગી તો હે લુંગી, નહીં તો વાપસ કર દુંગી તો હે ભી દુરસ્ત હે, અમ ત્રીન દિનકે અંદર હો થા ઉસકી થાં વાપસ કર સકતી હે, ઓર અગર ખૂદ વો થા ઉસકી થાં કેહ દે કે મેંને હે લી, અમ ન વાપસ કરુંગી તો અમ વાપસ કરનેકા ઈતિયાર નહીં રહા.

અસ્મથા ૭ :- હો થા ત્રીન થાન (કપબેકા તાકા) સિયે ઓર કહા કે ત્રીન દિન તક હમકો ઈતિયાર હે કે ઉસમેંસે જો પસંદ હોગા એક થાન દસ રૂપિયેકો લેંએ તો હે દુરસ્ત હે. ત્રીન દિનકે અંદર ઉસમેંસે એ- થાન પસંદ કર લેવે, ચાર-પાંચ થાન અગર સિયે ઓર કહા કે ઉસમેંસે એક પસંદ કર લેંએ તો હે બેઅ કાસિદ હે.

અસ્મથા ૮ :- કિસીને ત્રીન દિન તક વાપસ કરનેકી સર્ત ઠહેરા લી થી ફિર વો ચીઝ અપને ઘર ઈસ્તે'માલ કરના મુઝ' કર દી, જેસે ઓબ્હનેકી ચીઝ થી તો ઓબ્હને લગી, થા પહેનનેકી ચીઝ થી ઉસકો પહેન સિયા, થા બિઝનેકી ચીઝ થી ઉસકો બિઝને લગી તો અમ વાપસ કરનેકા ઈતિયાર નહીં રહા.

અસ્મથા ૯ :- હાં અગર ઈસ્તે'માલ અગર દેખનેકે વાસ્તે હુવા હે તો વાપસ દેનેકા હક હે, જેસે સિવા હુવા કુરતા થા ચાહર થા દરી ખરીદી તો હે દેખનેકે સિયે કે કુરતા ઠીક ભી આતા હે થા નહીં, એક બાર પહેનકર દેખા ઓર ફીરન ઉતાર દિયા થા ચાહરકી લંબાઈ-ચોવાઈ ઓબ્હકર દેખી થા દરીકી લંબાઈ-ચોવાઈ બિઝકા દેખી તો ભી વાપસ દેનેકા હક કાસિદ હે.

બગેર દેખી ચીઝકે ખરીદનેકા બયાન

મસ્મલા ૧ :- કિસીને કોઈ ચીઝ બગેર દેખે હુએ ખરીદ લી તો એ બેમ ફુસા છે, લેકિન જબ દેખે તો ઉસકો ઇંતિયાર છે, પસંદ હો તો રખ્ખે, નહીં તો વાપસ દે, અગરબે ઉસમેં કોઈ એમ ભી ન હો, ઓર જેસી ઠહેરાઈ થી વેસી હી હો તમ ભી રખે ન રખનેકા ઇંતિયાર છે.

મસ્મલા ૨ :- કિસીને બગેર દેખે અપની ચીઝ બેચ કાલી તો ઇંસ બેચનેવાલીકો દેખનેકે બા'દ વાપસ કર લેનેકા ઇંતિયાર નહીં. દેખનેકે બા'દ ઇંતિયાર સિર્ફ લેનેવાલીકો હોતા છે.

મસ્મલા ૩ :- કોઈ કંજશન યટરકી કલિયાં બેચનેકો લાઈ, ઉસમેં ઉપર તો અચ્છી-અચ્છી થીં, ઉંનકો દેખકર પૂરા દોકરા લે લિયા, લેકિન નીચે ખરાબ નિકલી તો અબ ભી ઉસકો વાપસ દેનેકા ઇંતિયાર છે. હાં, અગર સબ કલિયાં એક જેસી હોં તો ચોળીસી કલિયાં દેખ લેના કાફી છે, ચાહે સબ કલિયાં દેખે, ચાહે ન દેખે, ફેરનેકા ઇંતિયાર ન રહેગા.

મસ્મલા ૪ :- અમરૂદ યા નારંગી વગેરહ કોઈ એસી ચીઝ ખરીદી કે સબ ખરાબર નહીં હુવા કરસી તો જબ તક સબ ન દેખે તમ તક ઇંતિયાર રહતા છે. એનેકે દેખ લેનેસે ઇંતિયાર નહીં જતા.

મસ્મલા ૫ :- અગર કોઈ ખાને-પીનેકી ચીઝ ખરીદી તો ઉસમેં સિર્ફ દેખ લેનેકા એંતિમાર ન ક્રિયા જાએગા, બલ્કે ચખના ભી ચાહિયે. અગર ચખનેકે બા'દ ના પસંદ ઠહેરે તો વાપસ કરનેકા ઇંતિયાર છે.

મસ્મલા ૬ :- બહોત ઝમાના હો ચુકા કે કોઈ ચીઝ દેખી થી, અબ આજ ઉસકો ખરીદ લિયા, લેકિન અભી દેખા નહીં, કિર જબ ઘર'લાકર દેખા તો જેસી દેખી થી બિલકુલ વેસા હી ઉસકો પાયા તો અબ દેખનેકે બા'દ વાપસ કર દેનેકા ઇંતિયાર નહીં છે, હાં અગર ઇતને દિનૌમેં કુછ ફર્ક હો ગયા તો દેખનેકે બા'દ ઉસકે લેને ન લેનેકા ઇંતિયાર હોગા.

સીદેમેં એબ નિકલ આનેકા બયાન

મસ્મલા ૧ :- જબ કોઈ ચીઝ બેચે તો વાલુબ છે જો કુછ ઉસમેં એમ ઓર ખરાબી હો સબ ખતલા છે. ન ખતલાના ઓર થોકા દેકર એબ ગલના હરામ છે.

મસ્મલા ૨ :- જબ ખરીદ ચુકી તો દેખા કે ઉસમેં કોઈ એબ છે, જેસે જાનકો ચુહોને કતર ગલા છે યા દોશાલે (શાલ) મેં કીકા લગ ગયા છે યા ઓર કોઈ એબ નિકલ આયા તો અબ ઉસ ખરીદનેવાલીકો ઇંતિયાર છે, ચાહે રખ લે ઓર લે લે, ચાહે વાપસ

હે, લેકિન અગર રખ લે તો પૂરે દામ દેના પર્વેજે. ઈસ એબકે બદલેમેં કુછ દામકા લેના દુરુસ્ત નહીં, હાં અગર દામકી કમી પર વો બેચનેવાલી ભી રાજી હો જામે તો કમ કરકે દેના દુરુસ્ત હે.

મસ્તબલા ૩ :- કિસીને કોઈ થાન ખરીદકર રખ્યા થા કે કિસી લબકેને ઉસકા એક કોના કાબ ડાલા, યા કેસીસે કતાર ડાલા, ઉસકે બા'દ દેખા કે જે અંદરસે ખરાબ હે, જગલ જગલ થૂલે કતાર ગમે હે તો અબ ઉસકો નહીં વાપસ કર સકતી, કપૂંકે એક ઓર એબ તો ઉસકે ઘરહીમેં હો ગયા હે, હાં ઉસ એબકે બદલેમેં જો કે બેચનેવાલીકે ઘરકા હે દામ કમ કર દિયે જાએ. સોગંકો દિખાયા જામે જો જે તજવીજ (તપ) કરે, ઉતના કમ કર હો.

મસ્તબલા ૪ :- ઈસી તરહ અગર કપળા કાટ ચુકી તબ એબ બા'લુમ હુવા તબ ભી વાપસ નહીં કર સકતી, હાં દામ કમ કર દિયે જાએ. લેકિન અગર બેચનેવાલી કહે કે મેરા કટા હુવા હે હો ઓર અપને સબ દામ લે હો, મેં દામ કમ નહીં કરતી તો ઉસકો જે ઈન્તિયાર હાસિલ હે, ખરીદનેવાલી ઈન્કાર નહીં કર સકતી, ઓર અગર કાટકર સી ભી લિયા થા, ફિર એબ હુવા તો એબકે બદલે દામ કમ કર દિયે જાએ. ઓર બેચનેવાલી ઈસ સુરતમેં અપના કપળા નહીં લે સકતી. ઓર અગર ઉસ ખરીદનેવાલીને વો કપળા બેચ ડાલા યા અપને ના-બાલિગ બચ્ચેકો પહેનાનેકી નિખતસે કાટ ડાલા, બસતે કે બિલકુલ ઉસકે હે ડાલનેકી નિખત હો ઓર ફિર ઉસમેં એબ નિકાલા તો અબ દામ કમ નહીં દિયે જાએ, ઓર અગર બાલિગ ઓલાદકી નિખતસે કાટ થા ઓર ફિર એબ નિકલા તો અબ દામ કમ કર દિયે જાએ.

મસ્તબલા ૫ :- કિસીને એક અંડા એક પેસેકે સિસાબસે કુછ અંડે ખરીદે, જબ તોડે તો સબ ગંઠે નિકલે તો સારે દામ વાપસ લે સકતી હે, ઓર એસા સમજેને કે ઓપા ઉસને બિલકુલ ખરીદે હી નહીં, ઓર અગર કુછ ગંઠે નિકલે કુછ અચ્છે, તો ગંઠોંકે દામ વાપસ લે સકતી હે, ઓર અગર કિસીને બીસ-પચ્ચીસ અંડોંકે ઈકઠે દામ લગાકર ખરીદ લિયે કે જે સબ અંડે પાંચ આનેકો મેંને લિયે તો દેખો કિતને ખરાબ નિકલે. અગર સો મેં પાંચ છ ખરાબ નિકલે તો ઈસકા કુછ એ'તિબાર નહીં, ઓર અગર ઈમાદક ખરાબ નિકલે તો ખરાબકે દામ સિસાબસે વાપસ લે.

મસ્તબલા ૬ :- ખીરા, કકડી, ખરબૂજ, તરબૂજ, લીંડી (દુધી), બાદામ, અખરોટ વગેરહ કુછ ખરીદે, અબ તોડે તો અંદરસે ખરાબ નિકલે તો દેખો કે કામમેં આ સકતે હેં યા બિલકુલ નિકમ્મે ઓર ફેક દેનેકે કામિલ હે. અગર બિલકુલ ખરાબ ઓર નિકમ્મે હોં તબ તો જે એબ બિલકુલ સહીલ નહીં હુઈ, અપને દામ ફેર લે. ઓર અગર કિસી કામમેં આ સકતે હોં તો કિતને દામ બાઝારમેં લગેને ઉતારે દિયે જાએ, પૂરી કીમત ન હી જાએગી.

મસ્તબલા ૭ :- અગર સો બાદામમેં ચાર યા પાંચ ખરાબ નિકલે તો કુછ એ'તિબાર

નહીં, ઓર અગર ઝિયાદહ ખરાબ નિકલે તો જિતને ખરાબ હેં ઉનકે દામ કાટ લેનેકા ઇંજિતપાર હે.

મસ્મલા ૮ :- એક રૂપિયેકે પંદરહ સેર ગેલું ખરીદે યા એક રૂપિયેકા કેહ સેર થી લિયા ઉસમેંસે કુછ તો અચ્છા નિકલા ઓર કુછ ખરાબ નિકલા તો યે દુરસ્ત નહીં હે કે અચ્છા નચ્છા હે ઓર ખરાબ ખરાબ વાપસ કર દે, બહુ અગર હે તો સબ લેના પહેના ઓર વાપસ કર દે તો સબ વાપસ કરે, હાં અગર બેચનેવાલી ખૂદ રાત્રી હો જાએ કે અચ્છા અચ્છા હે લો ઓર જિતના ખરાબ હે વો વાપસ દો તો એસા કરના દુરસ્ત હે, ઉસકી ચરત્રીકે બગેર નહીં કર સક્તી.

મસ્મલા ૯ :- એમ નિકલનેકે વક્ત વાપસ દેનેકા ઇંજિતપાર ઉસી વક્ત હે, જમ કે એમદાર ચીઝકે લેને પર કિસી તરહ રજામંદી સાબિત ન હોતી હો. ઓર અગર ઉસીકે લેને પર રાત્રી હો જાએ તો અમ ઉસકા વાપસ કરના જાઈઝ નહીં. હાં બેચનેવાલી ખૂશીસે વાપસ હે તો વાપસ કરના દુરસ્ત હે. જેસે કિસીને એક બકરી યા ગાય વગેરહ કોઈ ચીઝ ખરીદી. જમ થર લાઇ તો યા'લૂમ હુવા કે યે બીમાર હે યા ઈસકે બદનમેં કડી ઝખમ હે તો અગર દેખનેકે બા'દ અપની રજામંદી ઝાહિર કરે કે ખેર હમને એમદાર હી હે લી તો અમ વાપસ કરનેકા ઇંજિતપાર નહીં રહા, ઓર અગર ઝખાનસે નહીં કહા, લેકિન એસે કામ કિયે કિસ્સે રજામંદી યા'લૂમ હોતી હે, જેસે ઉસકી દવા-ઇલાજ કરને લગી તમ ભી વાપસ કરનેકા ઇંજિતપાર નહીં રહા.

મસ્મલા ૧૦ :- બકરીકા ગોસ્ત ખરીદા, ફિર યા'લૂમ હુવા કે ભેંજ (ચેટા) કા ગોસ્ત હે તો વાપસ કર સક્તી હે.

મસ્મલા ૧૧ :- મોતિયોંકા હાર યા કોઈ ઓર જેવર ખરીદા ઓર કિસી વક્ત ઉસકો પહેન લિયા યા જૂતા ખરીદા ઓર પેહને-પેહને ચલને ફિરને લગી તો અમ એમકી વજહસે વાપસ કરનેકા ઇંજિતપાર નહીં રહા. હાં અગર ઈસ વજહસે પહેના હો કે પાંવોંમેં દેખું આતા હે યા નહીં, ઓર પેરકો ચલનેમેં કુછ તકલીફ તો નહીં હોતી તો ઈસ આઝમ્માઈલકે લિયે ઝરા દેરકે પહેનનેસે કુછ હરજ નહીં, અમ ભી વાપસ કર સક્તી હે. ઇંસી તરહ કોઈ ચારપાઈ યા તપ્ત ખરીદા ઓર કિસી ઝરતસે ઉસકો બિછાકર બેઠી યા તપ્ત પર નમાઝ પઢી ઓર ઈસ્તે'માલ કરને લગી તો અમ વાપસ કરનેકા ઇંજિતપાર નહીં રહા. ઇંસી તરહ ઓર સબ ચીઝોંકો સમજા હો, અગર ઉસે કામ લેને લેને તો વાપસ કરનેકા ઇંજિતપાર નહીં રેહતા.

મસ્મલા ૧૨ :- બેચતે વક્ત ઉસને કેહ દિયા કે ખૂબ દેખ-ભાલ લો, અગર ઉસમેં કુછ એમ નિકલે યા ખરાબ હો તો મેં ઝિમ્મેદાર નહીં. ઈસ કેહને પર ભી ઉસને હે લિયા તો અમ ચાહે જિતને એમ ઉસમેં નિકલે, વાપસ કરનેકા ઇંજિતપાર નહીં હે, ઓર ઇંસી તરહ બેચના ભી દુરસ્ત હે. ઈસ કેહ દેનેકે બા'દ એમકા બતલાના વાજબ નહીં હે.

ઝૂઠી ઓર ગલત બેઝ વગેરહકા બધાન

મસ્તબા ૧ :- જો બેઝ શરીરમાંથી બિલકુલ હી એ'તિબારકે કાઢિલ ન હો ઓર ઝૂઠી હો ઓર એસા સમજો કે ઉસને બિલકુલ ખરીદા હી નહીં, ઓર ઉસને બેચા હી નહીં ઉસકો બાતિલ (ઝૂઠી) કેહતે હે. ઇસકા હુકમ યે હે કે ખરીદનેવાલી ઉસકી માલિક નહીં હુઈ, વો ચીઝ અબ તબ ઉસી બેચનેવાલીકી મિલકમેં હે, ઇસ લિયે ખરીદનેવાલીકો ન તો ઉસકા ખાના જાઈઝ, ન કિસીકો દેના જાઈઝ હે. કિસી તરહસે અપને કામમેં લાના દુરસ્ત નહીં, ઓર જો બેઝ હો તો ગઈ હો, લેકિન ઉસમેં કુછ ખરાબી આ ગઈ હે, ઉસકો ફાસિદ (ગલત) બેઝ કેહતે હે. ઇસકા હુકમ યે હે કે જબ તક ખરીદનેવાલીકે કબજેમેં ન આ જાએ તબ તક વો ખરીદી હુઈ ચીઝ ઉસકી મિલકમેં નહીં આતી, ઓર જબ કબ્જા કર લિયા તો મિલકમેં તો આ ગઈ, લેકિન હલાલ-પાક નહીં હે, ઇસ લિયે ઉસકો ખાના-પીના યા કિસી ઓર તરહસે અપને કામમેં લાના દુરસ્ત નહીં, બલ્કે એસી બેઝકા તોડ દેના વાજબ હે. લેના હો તો ફિરસે બેઝ કરે ઓર ખરીદ લે. અગર યે બેઝ નહીં તોડી, બલ્કે કિસી દૂસરેકે હાથ વો ચીઝ બેચ ડાલી તો ગુનાહ હુવા, ઓર દૂસરી ખરીદનેવાલીકે લિયે ઉસકા ખાના-પીના ઓર ઇસ્તે'માલ કરના જાઈઝ હે, ઓર યે દૂસરી બેઝ દુરસ્ત હો ગઈ. અગર નફા' લેકર બેચા હો તો નફા'કા ખેરાત કર દેના વાજબ હે, અપને કામમેં લાના દુરસ્ત નહીં.

મસ્તબા ૨ :- ઝમીનદારોકે પહાં યે જો રસમ હે કે તાલાબકી મછલિયાં બેચ દેતે હે, યે બેઝ બાતિલ હે. તાલાબકે અંદર જિતની મછલિયાં હોતી હે જબ તક શિકાર કરકે પકળી ન જાએ તબ તક ઉનકા કોઈ માલિક નહીં હે. શિકાર કરકે જો કોઈ પકળે વોહી માલિક બન જાતા હે. જબ યે બાત સમજામેં આ ગઈ તો અબ સમજો કે જબ ઝમીનદાર ઉનકા માલિક હી નહીં તો બેચના કેસે દુરસ્ત હોગા. હાં, અગર ઝમીનદાર ખૂદ મછલિયાં પકળકર બેચા કરે તો દુરસ્ત હે. અગર કિસી દૂસરેસે પકળવા દેગે તો વોહી માલિક બન જાએગા. ઝમીનદારકા ઉસ પકળી હુઈ મછલીમેં કુછ હક નહીં હે, ઇસી તરહ મછલિયોકે પકળનેસે લોગોંકો મના' કરના ભી દુરસ્ત નહીં હે.

મસ્તબા ૩ :- કિસી ઝમીનમેં અપને આપ કોઈ ઘાસ ઉગી, ન ઉસને લગાયા, ન ઉસકો પાની દેકર સીંચા તો યે ઘાસ ભી કિસીકી મિલક નહીં હે, કિસકા જો ચાહે કાટ લી જાએ, ન ઉસકા બેચના દુરસ્ત હે, ઓર કાટનેસે કિસીકો મના' કરના દુરસ્ત હે. હાં, અગર પાની દેકર સીંચા ઓર ખિદમત કી હો તો ઉસકી મિલક હો જાએગી, અબ બેચના ભી જાઈઝ હે ઓર લોગોંકો મના' કરના ભી દુરસ્ત હે.

મસ્તબા ૪ :- જાનવરકે પેટમેં જો બચ્ચા હે, પેદા હોનેસે પેહલે ઉસ બચ્ચેકા બેચના ભી ગલત હે, ઓર અગર પૂરા જાનવર બેચ દિયા તો દુરસ્ત હે, લેકિન અગર યું કેહ દિયા કે મેં યે બકરી બેચતી હું, લેકિન ઇસકે પેટકા બચ્ચા નહીં બેચતી હું, જબ બચ્ચા પેદા હો તો વો મેરા હે તો યે બેઝ ફાસિદ હે.

મરમલા ૫ :- જાનવરકે ઘનમેં જો દૂધ ભરા હે, દોહનેસે પેહલે ઉસકા બેચના બાતિલ હે, પેહલે દૂધ દોહ લે તમ બેચે. ઇસી તરહ ભેજ-દુઆકે બાલ જમ તક કાટ ન હે તમ તક બાલોંકા બેચના નાજાઈજા ઓર ગલત હે.

મરમલા ૬ :- જોધની યા લકળી મકાન યા છતમેં લગી હુઈ હે, ખોદને યા નિકાલનેસે પેહલે ઉસકા બેચના દુરસ્ત નહીં હે.

મરમલા ૭ :- આદમીકે બાલ ઓર હડી વગેરહ કિસી ચીજકા બેચના નાજાઈજા ઓર મલત હે, ઓર ઇન ચીજોંકા અપને કામમેં લાના ઓર બચતના ભી દુસ્ત નહીં હે.

મરમલા ૮ :- મુલ્કરકે સિવા દૂસરે મુરદારકી હડી ઓર બાલ ઓર સીમ પાઠ હે, ઉસે કામ લેના ભી જાઈજા હે ઓર બેચના ભી જાઈજા હે.

મરમલા ૯ :- તુમને એક બકરી યા ઓર કોઈ ચીજ કિસીસે પાંચ રૂપિયેકે ખરીદ લી, ઓર બકરી પર કળ્લા કર લિયા ઓર અપને ઘર મંગાકર બંધવાઈ, લેડિન અભી દામ નહીં દિયે, ફિર ઇતિફાકસે ઉસકે દામ ન દે સકી યા અબ ઉસકા રખના મંજૂર ન હો, ઇસ લિયે તુમને કહા કે યે બકરી ચાર રૂપિયેમેં લે જાઓ, એક રૂપિયા હમ તુમકે ઓર દેમે. યે બેચના ઓર લેના જાઈજા નહીં. જમ તક ઉસકો રૂપિયા ન દે ચુકે ઉસ વક્ત તક કમ દામોં પર ઉસકે લાલ બેચના દુરસ્ત નહીં હે.

મરમલા ૧૦ :- કિસીને ઇસ શર્ત પર અપના મકાન બેચા કે એક મહીને તક હમ ન દેમે, બલ્કે ખૂદ ઇસમેં રહોંગે, યા યે શર્ત ઠેહરાઈ કે ઇતને રૂપિયે તુમ હમકો કર્ત દે હો, યા કપળા ઇસ શર્ત પર ખરીદા કે તુમ હી કાટ કર સી દેના, યા યે શર્ત કી કે હમારે ઘર તક પહોંચા દેના, યા ઓર કોઈ એસી શર્ત મુકરર કી જો શરીઅતસે બેકાર ઓર નાજાઈજા હે તો યે સબ કાસિદ બેઅ હે.

મરમલા ૧૧ :- યે શર્ત કરકે એક ગાય ખરીદી કે યે ચાર સેર દૂધ દેલી હે તો બેઅ કાસિદ હે. હાં અગર કુછ મિકદાર નહીં મુકરર કી, સિફ યે શર્ત કી હે કે યે ગાય બહોત દુધારી (દૂધવાલી) હે તો યે બેઅ જાઈજા હે.

મરમલા ૧૨ :- મિટ્ટી યા ચીનીકે ખિલોને યા'ની તસ્વીરેં બચ્ચોંકે લિયે ખરીદે તો યે બેઅ મલત હે. શરીઅતમેં ઇન ખિલોનોંકી કીમત નહીં, ઇસ લિયે ઇસકે કુછ દામ ન દિલાએ જાએંગે. અગર કોઈ તોડ દે તો કુછ જુરમાના ભી ન દેના પવેઆ.

મરમલા ૧૩ :- કુછ અનાજ, ઘી, તેલ વગેરહ રૂપિયાકે હસ સેર યા ઓર કુછ કીમત તમ કરકે ખરીદા તો દેખો કે ઇસ બેઅકે બા'દ ઉસને તુમહારે યા તુમહારે ભેજે હુમે આદમીકે સામને તોલ કર દિયા હે, યા તુમહારે ઓર તુમહારે ભેજે હુમે આદમીકે સામને નહીં તોલા, બલ્કે કહા તુમ જાઓ, હમ તોલ કર ઘર ભેજે દેતે હે, યા પેહલેસે અલગ તોલા હુવા રખના યા ઉસને ઇસી તરહ ઉકા દિયા, ફિર નહીં તોલા યે તીન શકલેં હુઈ. પેહલે શકલેંકા હુકમ યે હે કે ઘરમેં લાકર અબ ઉસકા તોલના ઝરૂરી નહીં હે. તોલે બગેર ભી ઉસકા ખાના-પીના-બેચના વગેરહ સબ સહીહ હે. ઓર દૂસરી ઓર તીસરી શકલ

હુકમ યે હૈ કે જબ તક ખૂદ ન તોલ લે, તબ તક ઉસકા ખાના-પીના-બેચના વગૈરહ કુછ દુરૂસ્ત નહીં. અગર બગૈર તોલે બેચ દિયા તો યે બૈઅ ખરાબ હો ગઈ, ફિર અગર તોલ ભી લે તબ ભી યે બૈઅ દુરૂસ્ત નહીં હુઈ.

મસ્અલા ૧૪ :- બેચનેસે પેહલે ઉસને તોલકર તુમકો દિખાયા, ઈસકે બા'દ તુમને ખરીદ લિયા ઔર ફિર દોબારહ ઉસને નહીં તોલા તો ઈસ સૂરતમેં ભી ખરીદનેવાલીકો ફિર તોલના ઝરૂરી હૈ. બગૈર તોલે ખાના ઔર બેચના દુરૂસ્ત નહીં ઔર બેચનેસે પેહલે અગરચે ઉસને તોલકર દિખા દિયા હૈ લેકિન ઈસકા કુછ એ'તિબાર નહીં.

મસ્અલા ૧૫ :- ઝમીન ઔર ગાંવ ઔર મકાન વગૈરહકે અલાવા ઔર જિતની ચીજેં હેં ઉનકે ખરીદનેકે બા'દ જબ તક કબ્જા ન કરે તબ તક બેચના દુરૂસ્ત નહીં.

મસ્અલા ૧૬ :- અગર બકરી યા કોઈ ઔર ચીઝ ખરીદી. કુછ દિનકે બા'દ એક ઔર શખ્સ આયા ઔર કહા કે યે બકરી તો મેરી હૈ, કિસીને ચૂંહી પકળકર બેચ દી, ઉસકી નહીં થી, તો અગર વો અપના દા'વા કાઝી (મુસ્લિમ) કે યહાં દો ગવાહોંસે સાબિત કર દે તો કાઝીકે ફૈસલેકે બા'દ બકરી ઉસીકો દેના પળેગી, ઔર બકરીકે દામ ઉસ્સે કુછ નહીં લે સકતે, બલકે જબ બેચનેવાલા મિલે તો ઉસ્સે અપને દામ વસૂલ કરો, ઈસ આદમીસે કુછ નહીં લે સકતે.

મસ્અલા ૧૭ :- કોઈ મુરઘી યા બકરી યા ગાય વગૈરહ મર ગઈ તો ઉસકી બૈઅ હરામ ઔર ગલત હૈ, બલકે ઉસ મરી હુઈ ચીઝકો ભંગી યા ચમારકો ખાનેકે લિયે દેના ભી જાઈઝ નહીં. હાં ચમાર-ભંગિયોંસે ફેંકનેકે લિયે ઉઠવા દિયા, ફિર ઉન્હોંને ખા લિયા તો તુમ પર કુછ ઈલ્લામ નહીં. ઔર ઉસકો ખાલ નિકલવાકર ઠીક કર લેને ઔર બના લેનેકે બા'દ બેચના ઔર અપને કામમેં લાના દુરૂસ્ત હૈ, જૈસા કે પેહલે હિસ્સામેં હમને બયાન કિયા હૈ વહાં દેખ લો.

મસ્અલા ૧૮ :- જબ એકને મોલ-તોલ કરકે એક દામ ઠેહરાએ, ઔર વો બેચનેવાલા ઇતને દામોં પર રાઝી ભી હો તો ઉસ વકત કિસી દૂસરેકા દામ બળ્હાકર ખૂદ લે લેના જાઈઝ નહીં, ઇસી તરહ યું કેહના ભી દુરૂસ્ત નહીં કે તુમ ઇસ્સે ન લો. એસી ચીઝ મેં તુમકો ઇસ્સે કમ દામોં પર દે દૂંગી.

મસ્અલા ૧૯ :- એક કંજળનને તુમકો પૈસેકે ચાર અમરૂદ દિયે, ફિર કિસીને ઝિયાદહ તકરાર કરકે પૈસેકે પાંચ લિયે તો અબ તુમકો ઇસ્સે એક અમરૂદ ઔર લેનેકા હક નહીં. ઝબરદસ્તી કરકે લેના ઝુલ્મ ઔર હરામ હૈ, જિસ્સે જો કુછ તથ હો બસ ઉતના હી લેનેકા ઇખ્તિયાર હૈ.

મસ્અલા ૨૦ :- કોઈ શખ્સ કુછ બેચતા હૈ, લેકિન તુમહારે હાથ બેચને પર રાઝી નહીં હોતા તો ઉસ્સે ઝબરદસ્તી લેકર દામ દે દેના જાઈઝ નહીં, કયુંકે વો અપની ચીઝકા માલિક હૈ, ચાહે બેચે યા ન બેચે, ઔર જિસકે હાથ ચાહે બેચે. પુલિસવાલે અકસર ઝબરદસ્તીસે લે લેતે હેં, યે બિલકુલ હરામ હૈ. અગર કિસીકા મિયાં પુલિસમેં

નોકર હો તો એસે મોકા' પર મિયાંસે પૂછ લિયા કરે, ચુંહી ન બરત લે.

મસ્ખલા ૨૧ :- ટકેકે (પેસાકે) સેર બર આલુ લિયે, ઉસકે બા'દ તૈન ચાર આલુ ઝખરદસ્તી ઓર લે લિયે, યે દુરસ્ત નહીં. હાં અગર વો ખૂદ અપની ખૂશીસે કુછ ઓર દે દે તો ઉસકા લેના જઈજ હે. ઈસી તરહ જો દામ તપ કર લિયે હું, ચીઝકે લેનગે બા'દ અમ ઉસે કમ દામ દેના દુરસ્ત નહીં. હાં વો અગર અપની ખૂશીસે કુછ કમ કર દે તો કમ ભી દે સકતી હે.

મસ્ખલા ૨૨ :- ફિસકે ઘરમેં સહદકા છતા લગા હે વોહી માલિક હે, ફિરી ગેરકા ઉસકો તોડના ઓર લેના દુરસ્ત નહીં, ઓર અગર ઉસકે ઘરમેં ફિરી જરિનેન બચ્ચે દિયે તો વો ઘરવાલીકી મિલ નહીં, બલ્કે જો પકલે ઉસીકે હું, લેકિન બચ્ચોકે પકલના ઓર સતાના દુરસ્ત નહીં હે.

* ચોથા હિસ્સા ખતમ હુવા *

وَلَقَدْ خَلَقْنَاكَ فَطَنًا فَخَسَّيْنَاكَ
فَلَمَّا رَأَىٰ أَن سَوَّاهُ قَدَرًا مَّا رَاكَ

નેક બીબિયાં કરમાં બરદાર હું, ખ્યાલ રખતેવાલી હું
પીઠ પીછે અલ્લાહ તઆલાહી સિદ્દાતસે

નુરાની

બેહિશ્તી મેવર મુકમલ

પાંચવાં હિસ્સા

اصلي بهشتی زیور

ઇસકે સબ હિસ્સોમેં ઔરતોંકી તમામ જરૂરિયાત, અકાઈદ
ઔર મસાઈલ, અખ્લાક ઔર મઆશરતકે આદાબ ઔર
ઔલાદકી તરબિયત વગેરહ બયાન કિયે ગએ હું

★ મુસન્નિફ ★

હકીમુલ ઉમ્મત મોલાના અશરફ અલી સાલબ ધાનવી (રહ.)

✱ લિખાંતર ✱

(મોલવી) સુલેમાન મજદરી

પ્રકાશક

નુરાની કુતુબખાના

મુ.પો. છાપી (બનાસકાંઠા)

પીન - ૩૮૫૨૧૦

બેહિશ્તી ઝેવરકા પાંચવાં હિસ્સા

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

બિસ્મિલ્લા હિરરુમા નિરહીમ

નફા' લેકર યા દામકે દામ બેચનેકા બયાન

મસ્મલા ૧ :- એક ચીઝ હમને એક રૂપિયેકો ખરીદી થી તો અબ અપની ચીઝકા હમકો ઇંતિયાર હે, ચાહે એકલી રૂપિયેકો બેચ ડાલેં ઓર ચાહે દસ-બીસ રૂપિયેકો બેચેં, ઇસમેં કોઈ ગુનાહ નહીં, લેકિન અગર મઆમલા ઇસ તરહ તથ હુવા કે ઇસને કહા, એક આના રૂપિયા નફા' લેકર હમારે હાથ બેચ ડાલો, ઇસ પર તુમને કહા, અચ્છા હમને રૂપિયા પીછે એક આને નફા' પર બેચા તો અબ ઇકન્ની રૂપિયેસે ઝિયાદહ નફા' લેના જાઈઝ નહીં, યા યું કેહરા જિતનેકો ખરીદા હે ઇસપર ચાર આના નફા' લે લો, અબ ભી ઠીક ઠીક દામ બતલા દેના વાજબ હે, ઓર ચાર આનેસેં ઝિયાદહ નફા' લેના દુરસ્ત નહીં. ઇસી તરહ અગર તુમને કહા કે યે ચીઝ હમ તુમકો ખરીદકે દામો પર હેં, કુછ નફા' ન લેંગે તો અબ કુછ નફા' લેના દુરસ્ત નહીં, ખરીદ હી કે દામ ઠીક ઠીક બતલા દેના વાજબ હે.

મસ્મલા ૨ :- કિસી સીદેકા યું મોલ કિયા કે ઇકન્ની રૂપિયેકે નફા' પર બેચ ડાલો, ઇસને કહા અચ્છા, મેંને ઇતને હી નફા' પર બેચા, યા તુમને કહા કે જિતનેકો લિયા હે ઇતનેહી દામ પર બેચ ડાલો. ઇસને કહા, અચ્છા ! તુમ વોહી દે દો, નફા' કુછ ન દેના. લેકિન ઇસને યે ભી નહીં બતલાયા કે યે ચીઝ કિતનેકી ખરીદી, તો દેખો અગર ઇસી જગહ ઉઠનેસે પેહલે વો અપની ખરીદકે દામ બતલા દે તબ તો યે બેઅ સહીહ હે. ઓર અગર ઇસી જગહ ન બતલાએ, બલ્કે યું કહે કે આપ લે જાઈએ, હિસાબ દેખકર બતલાયા જાએગા યા ઓર કુછ કહા તો યે બેઅ સહીહ નહીં હે.

મસ્મલા ૩ :- લેનેકે વા'દ અગર મા'લૂમ હુવા કે ઇસને ચાલાકીસે અપની ખરીદ ગલત બતલાઈ હે ઓર નફા' વા'દાસે ઝિયાદહ લિયા હે તો ખરીદને વાલીકો દામ કમ દેનેકા ઇંતિયાર નહીં હે, બલ્કે અગર ખરીદના મંજૂર હે તો વોહી દામ દેને પર્વેં, જિતનેકો ઇસને બેચા હે. હાં યે ઇંતિયાર હે કે અગર લેના મંજૂર ન હો તો વાપસ કર દે. ઓર અગર ખરીદકે દામ પર બેચ દેનેકા વા'દા યા ઓર યે વા'દા યા કે હમ નફા' ન લેંગે, કિર ઇસને અપની ખરીદ ગલત ઓર ઝિયાદહ બતલાઈ તો જિતનું ઝિયાદહ

બાલલાયા કે ઉસકે લેનેકા હક નહીં હે, લેનેવાલીકો ઇખ્તિયાર હે કે સિર્ફ ખરીદકે દામ દે
ઔર જો ઝિયાદહ હે વો ન દે.

મસ્મલા ૪ :- કોઈ ચીઝ તુમને ઉધાર ખરીદી તો અબ જબ તક દૂસરે ખરીદારકો
યે ન બાલલા દો કે ભાઈ યે ચીઝ હમને ઉધાર લી હે, ઉસ વક્ત તક ઉસકો નફા' પર
બેચના યા ખરીદકે દામ પર બેચના ના-જાઈઝ હે, બલ્કે બાલલા દે કે યે ચીઝ મૈને ઉધાર
ખરીદી લી, ફિર ઈસ તરહ નફા' લેકર યા દામકે દામ પર બેચના દુરૂસ્ત હે, હાં અગર
ખરીદકે દામોંકા કુછ ઝિકર ન કરે, ફિર ચાહે જિતને દામ પર બેચ દે તો દુરૂસ્ત હે.

મસ્મલા ૫ :- એક કપળા એક રૂપિયેકા ખરીદા, ફિર ચાર આના દેકર ઉસકો
રંગવાયા યા ઉસકો ધુલવાયા યા સિલવાયા તો અબ એસા સમજોંગે કે સવા રૂપિયેકો
ઉસને ખરીદ લિયા. ઈસ લિયે અબ સવા રૂપિયા ઉસકી અસલી કીમત બતા કરકે નફા'
લેના દુરૂસ્ત હે, અગર યું ન કહે કે સવા રૂપિયેકો મૈને લિયા હે, બલ્કે યું કહે કે સવા
રૂપિયેમં યે ચીઝ મુઝકો પળી હે, તાકે ગૂઠ ન હોને પાએ.

મસ્મલા ૬ :- એક બકરી ચાર રૂપિયેકી ખરીદ લી, ફિર મહીને ભર તક રહી
ઔર એક રૂપિયા ઉસકે ખિલાને-પિલાનેમં લગ ગયા તો અબ પાંચ રૂપિયે ઉસકી અસલી
કીમત ઝાહિર કરકે નફા' લેના દુરૂસ્ત હે. હાં, અગર વો દૂધ દેતી હો તો જિતના દૂધ દિયા
હે ઉતના ઘટા દેના પળેગા. મિસાલકે તોર પર અગર મહીને ભરમં આઠ આનેકા દૂધ
દિયા હે તો અબ ઉસકી અસલી કીમત સાડે ચાર રૂપિયે ઝાહિર કરે ઔર યું કહે કે સાડે
ચારમં મુઝકો પળી. ઔર ચૂંકે ઔરતોંકો ઈસ કિસમકી ઝરૂરત ઝિયાદહ નહીં પળતી, ઈસ
લિયે હમ ઔર મસ્મલે નહીં બયાન કરતે.

સૂદી લેન-દેનકા બયાન

સૂદી લેન-દેનકા બળા બારી ગુનાહ હે. કુરઆન મજીદ ઔર હદીસ શરીફમં
ઈસકી બળી બુરાઈ ઔર ઈસ્સે બચનેકી બળી ભારી તાકીદ આઈ હે. પ્યારે નબી
(સ.અ.વ.) ને સૂદ દેનેવાલે ઔર બીચમં પળકે સૂદ દિલાનેવાલે, સૂદી દસ્તાવેઝ લિખનેવાલે,
મવાહ વગૈરહ સબ પર લા'નત ફરમાઈ હે. ઔર ફરમાયા હે કે સૂદ દેનેવાલા ઔર
લેનેવાલા ગુનાહમં દોનું બરાબર હે, ઈસ લિયે ઈસ્સે બચના ચાહિયે, ઈસકે મસ્મલે
બહોત નાઝુક હે. ઝરા ઝરાસી બાતમં સૂદકા ગુનાહ હો જાતા હે, ઔર અંજાન લોગોંકો
પતા ભી નહીં લગતા કે કયા ગુનાહ હુવા ? હમ ઝરૂરી ઝરૂરી મસ્મલે યહાં બયાન કરતે
હે. લેન-દેનકે વક્ત હમેશા ઇનકા ખ્યાલ રખ્ય કરો.

મસ્મલા ૧ :- હિન્દુસ્તાનકે રિવાજસે સબ ચીઝોં ચાર કિસમકી હે. એક તો ખુદ
સોના-ચાંદી યા ઉસકી બની હુઈ ચીઝ. દૂસરે ઈસકે સિવા ઔર વો ચીઝોં તો તોલકર
બિકરી હે જેસે અનાજ, ગલ્લા, લોહા, તાંબા, રૂઈ, તરકારી વગૈરહ. તીસરે વો ચીઝોં જો

ગાંધીને નાપકર બિકતી હો જોઈ કપાળા. ચોથે વો જો ગિનતીકે હિસાબમે બિકતી હો જોઈ
મોરે, આમ, અમરૂદ, નારંગી, બકરી, ગાય, ઘોડા, વગેરે. ઈન સબ ચીઝોના હુકમ
અલગ અલગ સમજા લો.

ચાંદી-સોને ઓર ઉસકી ચીઝોંકા બયાન

મસ્તબા ૧ :- ચાંદી-સોનેકે ખરીદનેકી કઈ શકલે હો. એક તો યે કે ચાંદીકે
ચાંદીસે ઓર-સોનેકે સોનેસે ખરીદા, જૈસે એક રૂપિયેકી ચાંદી ખરીદના મંજૂર હો, યા
આઠ આનેકી ચાંદી ખરીદી ઓર દામમે અઠની દી યા અશરફીસે સોના ખરીદા, માતલબ
યે કે દોનૂ તરફ એક હી કિસમકી ચીઝ હો તો એસે વક્ત દો બાતે વાજબ હો. એક યે કે
દોનૂ તરફકી ચાંદી યા દોનૂ તરફકા સોના બરાબર હો. દૂસરે યે કે જુદા હોનેસે પેહલે હી
પેહલે દોનૂ તરફસે લેન-દેન હો જાએ, કુછ ઉધાર બાકી ન રહે. અગર ઈન દોનૂ બાતોમેસે
કિસી બાતકે ખિલાફ કિયા હો તો સૂદ હો ગયા, જૈસે એક રૂપિયેકી ચાંદી તુમને લી તો
વજનમે એક રૂપિયેકે બરાબર લેના ચાહિયે. અગર રૂપિયે ભરસે કમ લી યા ઉસે
જિયાદહ લી તો યે સૂદ હો ગયા. ઈસી તરહ અગર તુમને રૂપિયા દે દિયા, લેકિન ઉસને
ચાંદી અભી નહીં દી, થોળી દેરમે તુમસે અલગ હોકર દેનેકા વા'દા કિયા યા ઈસી તરહ
તુમને અભી રૂપિયા નહીં દિયા, ચાંદી ઉધાર લે લી તો યે ભી સૂદ હો.

મસ્તબા ૨ :- દૂસરી સૂરત યે હો કે દોનૂ તરફ એક કિસમકી ચીઝ નહીં, બલ્કે
એક તરફ ચાંદી ઓર એક તરફ સોના હો, ઈસકા હુકમ યે હો કે વજનકા બરાબર હોના
ઝરૂરી નહીં, એક રૂપિયેકા ચાહે કિતના સોના મિલે જાઈઝ હો. ઈસી તરહ એક અશરફીકી
ચાહે કિતની ચાંદી મિલે જાઈઝ હો, લેકિન જુદા હોનેસે પેહલે હી પેહલે લેન-દેન હો
જાના, કુછ ઉધાર ન રહેના યાહાં ભી વાજબ હો, જૈસા કે અભી બયાન હુવા.

મસ્તબા ૩ :- બાઝારમે ચાંદીકા ભાવ બહોત તેજ હો યા'ની અઠારહ આનેકી
રૂપિયે ભર ચાંદી મિલતી હો, રૂપિયે ભર કોઈ નહીં દેતા, ચાંદીકા ઝેવર બહોત અચ્છા બના
હુવા હો ઓર દસ રૂપિયે ભર ઉસકા વજન હો, મગર બારહસે કમમે નહીં મિલતા તો
સૂદસે બંચનેકા તરીકા યે હો કે રૂપિયેસે ન ખરીદો, બલ્કે પૈસોંસે ખરીદો. ઓર અગર
જિયાદહ લેના હો તો અશરફીયોંસે ખરીદો. યા'ની અઠારહ આને પૈસોંકે બદલેમે રૂપિયા
ભર ચાંદી લે લો યા કુછ રેઝગારી યા'ની એક રૂપિયેસે કમ ઓર કુછ પૈસે દેકર ખરીદ લો
તો ગુનાહ ન હોગા, લેકિન એક રૂપિયા નકદ ઓર દો આને પૈસે ન દેના ચાહિયે, નહીં
તો સૂદ હો જાએગા. ઈસી તરહ અગર આઠ રૂપિયે ભર ચાંદી નવ રૂપિયેમે લેના મંજૂર હો
તો સાત રૂપિયે ઓર દો રૂપિયેકે પૈસે દે દો, સાત રૂપિયેકે બદલેમે સાત રૂપિયે ભર ચાંદી
હો ગઈ, બાકી સબ ચાંદી ઈન પૈસોંકે બદલેમે આ ગઈ. અગર દો રૂપિયેકે પૈસે ન દો તો
કમસે કમ અઠારહ આનેકે પૈસે ઝરૂર દેને ચાહિયે, યા'ની સાત રૂપિયે ઓર ચૌદહ આનેકી

રેઝગારી ઓર અઠરાહ આનેકે પૈસે દિયે તો ચાંદીકે મુકાબલેમેં તો ઉસીકે બરાબર ચાંદી આઈ, જો કુછ બચી-વો સબ પૈસાંકે બદલેમેં હો ગઈ. અગર આઠ રૂપિયે ઓર એક રૂપિયેકે પૈસે દોગી તો ગુનાહસે ન બચ સકોગી, કપૂંકે આઠ રૂપિયેકે બદલેમેં આઠ રૂપિયે ભર ચાંદી હોની ચાહિયે, ફિર યે પૈસે કેસે, ઇસ લિયે સૂદ હો ગયા, મતલબ યે કે ઇતની બાત હમેશા ખ્યાલ રખો કે જિતની ચાંદી લી હે તો ઇસે કમ ચાંદી દો ઓર બાકી પૈસે દો અગર પાંચ રૂપિયે ભર ચાંદી લી હે તો પૂરે પાંચ રૂપિયે ન દો, દસ રૂપિયે ભર ચાંદી લી તો પૂરે દસ રૂપિયે ન દો, કમ દો, બાકી પૈસે શામિલ કર દો તો સૂદ ન હોગા, ઓર યે ભી યાદ રખો કે ઇસ તરહ હરગિઝ સૂદ ન તથ કરો કે નવ રૂપિયેકી ઇતની ચાંદી દે દો, બલકે યું કહો કે સાત રૂપિયે ઓર દો રૂપિયેકે પૈસાંકે બદલેમેં યે ચાંદી દે દો. ઓર અગર ઇસ તરહ કહા તો ફિર સૂદ હો ગયા, ખૂબ સમજ લો.

મસ્અલા ૪ :- ઓર અગર દોનું લેને-દેનેવાલે રાગી હો જાએ તો એક બંદસાન બાત યે હે કે જિસ તરહ ચાંદી વઝનમેં કમ હો, ઇસ તરહ પૈસે શામિલ હોને ચાહિયે.

મસ્અલા ૫ :- ઓર એક ઇસે ઝિયાંદહ આસાન બાત યે હે કે દોનું આદમી જિતને ચાહે રૂપિયે રખે, ઓર જિતની ચાહે ચાંદી રખે, અગર દોનું આદમી એક પૈસા ભી શામિલ કર દે, ઓર યું કેહ દે કે હમ ઇસ ચાંદી ઓર ઇસ પૈસેકો ઇસ રૂપિયે ઓર ઇસ પૈસેકે બદલે લેતે હૈ તો સારે બખેડેસે બચ જાઓગી.

મસ્અલા ૬ :- અગર ચાંદી સસ્તી હે ઓર એક રૂપિયેકી કેહ રૂપિયે ભર મિલતી હૈ, રૂપિયેકી રૂપિયે ભર લેનેમેં નુકસાન હે તો ઉસકે લેને ઓર સૂદસે બચનેકી યે શકલ હે કે દાખોમેં કુછ ન કુછ પૈસા જરૂર મિલા દો. કમસે કમ દો હી આને યા એક આના યા એક પૈસા હી સહીહ, જેસે દસ રૂપિયેકી ચાંદી પંદરહ રૂપિયે ભર ખરીદી તો નવ રૂપિયે ઓર એક રૂપિયાકે પૈસે દે દો, યા દો હી આનેકે પૈસે દે દો. બાકી રૂપિયે ઓર રેઝગારી દે દો તો એસા સમજોગે કે ચાંદીકે બદલેમેં ઉસકે બરાબર ચાંદી લી, બાકી સબ ચાંદી ઇન પૈસાંકે બદલેમેં હે, ઇસ તરહ ગુનાહ ન હોગા. ઓર યે બાત યહાં ભી જરૂર ખ્યાલ રખો કે યું ન કહો કે ઇસ રૂપિયેકી ચાંદી દે દો, બલકે યું કહો કે નવ રૂપિયે ઓર એક રૂપિયેકે પૈસાંકે બદલેમેં યે ચાંદી દે દો, મતલબ યે કે જિતને પૈસે શામિલ કરના મંજૂર હૈ, મઆમલા કરતે વક્ત ઉનકો સાફ કેહ ભી દો, વરના સૂદસે બચાવ ન હોગા.

મસ્અલા ૭ :- ખોટી ઓર ખરાબ ચાંદી દેકર અચ્છી ચાંદી લેના હે, ઓર અચ્છી ચાંદી ઉસકે બરાબર નહીં મિલ સકતી તો યું કરો કે યે ખરાબ ચાંદી પેહલે બેચ ડહો, જો દામ મિલે ઉનકી અચ્છી ચાંદી ખરીદ લો, ઓર બેચને ઓર ખરીદનેમેં ઉસી કમદેઝ ખ્યાલ રખો જો ઉપર બયાન હુવા, યા યહાં ભી દોનું આદમી એક એક પૈસા શામિલ કરકે બેચ લો, ખરીદ લો.

મસ્અલા ૮ :- ઓરતે અગર બઝાઝાઝ (કપલા બેચનેવાલા) સે સમ્યા ઓટા-ઠપ્પા (સિક્કા), લચકા ખરીદતી હૈ, ઉસમેં ભી ઇનહી મસ્અલોંકા ખ્યાલ રખો, કપૂંકે વો

ભી ચાંદી છે. ઔર રૂપિયા ચાંદીકા ઉસ્કે બદલે દિયા જાતા છે. યહાં ભી માસ્તાન બાત વોહી છે કે દોનૂ તરફ એક એક પૈસા મિલા દિયા જાએ.

મસ્તબલા ૯ :- અગર ચાંદી યા સોનેકી બની હુઈ ચીઝ ખરીદી છે, કિસ્મે સિર્ફ ચાંદી હી ચાંદી છે, યા સિર્ફ સોના છે, કોઈ ઔર ચીઝ નહીં છે તો ઉસ્કા ભી વેહી હુકમ છે કે અગર સોનેકી ચીઝ ચાંદી યા રૂપિયાંસે ખરીદે યા ચાંદીકી ચીઝ અશરફીયોંસે ખરીદે તો વાઝનમેં ચાહે કિતની હો જાઈઝ છે, સિર્ફ ઇતના ખ્યાલ રખો કે ઉસી વક્ત લેન-દેન હો જાએ, કિસીકે ઝિમ્મે કુછ બાકી ન રહે, ઔર અગર ચાંદીકી ચીઝ રૂપિયાંસે ઔર સોનેકી ચીઝ અશરફીયોંસે ખરીદે તો વાઝનમેં બરાબર હોના વાજબ છે, અગર કિસી તરફ કુછ કમી-ઝિયાદતી હો તો ઉસી તરફીબસે ખરીદો જો ઉપર બયાન હુઈ.

મસ્તબલા ૧૦ :- અગર કોઈ ચીઝ એસી છે કે ચાંદીકે અલાવા ઈસમેં કુછ ઔર ભી લગા હુવા છે, મિસાલકે તૌર પર જોશનકે અંદર લાખ ભીર હુઈ છે ઔર લોન્ગો (નાકકા જેવર) પર નગ જળે હૈં, અંગૂઠીયોં પર નગીને રખો હૈં યા જોશનોમેં લાખ તો નહીં છે, લેડિન તાગોંમેં મુંધે હુએ હૈં, ઇન ચીઝોંકો રૂપિયાંસે ખરીદા તો દેખો, ઈસ ચીઝમેં કિતની ચાંદી છે, વાઝનમેં ઇતને હી રૂપિયાંકે બરાબર છે કિતનેકો તુમને ખરીદા છે યા ઉસ્કે કમ છે યા ઉસ્કે ઝિયાદત. અગર રૂપિયાંકી ચાંદીસે ઈસ ચીઝકી ચાંદી યક્કીનન કમ હો તો યે મઆમલા જાઈઝ છે, ઔર અગર બરાબર યા ઝિયાદત હો તો સુદ હો ગયા. ઔર ઉસ્કે બચનેકા વોહી તરીકા છે જો ઉપર બયાન હુવા કે દામકી ચાંદી ઈસ જેરવકી ચાંદીસે કમ રખ્યો, ઔર બાકી પૈસે સામિલ કર દો. ઔર ઉસી વક્ત લેન-દેનકા હો જાના ઇન સબ મસ્તબલોંમેં ભી શર્ત છે.

મસ્તબલા ૧૧ :- અપની અંગૂઠીસે કિસીકી અંગૂઠી બદલ હી તો દેખો, અગર દોનૂ પર નગ લગા હો તબ તો બહરહાલ યે બદલ લેના જાઈઝ છે, ચાહે દોનૂકી ચાંદી બરાબર હો યા કમ યા ઝિયાદત સબ દુરુસ્ત છે, હાં હાથકે હાથ હોના ઝરૂરી છે. ઔર અગર દોનૂ સાદી યા'ની બજૈર નગકી હો તો બરાબર હોના શર્ત છે, અગર ઝરા ભી કમી-ઝિયાદતી હો ગઈ તો સુદ હો જાએગા. અગર એક પર નગ છે ઔર દૂસરી સાદી તો અગર સાદીમેં ઝિયાદત ચાંદી હો તો યે બદલના જાઈઝ છે, વરન્ધ હરામ ઔર સુદ છે. ઈસી તરફ અગર ઉસી વક્ત દોનૂ તફરસે લેન-દેન ન હુવા, એકને તો અભી દે દી, દૂસરેને કહા કે બહન મેં ઝરા દેરમેં દે દૂંગી તો યહાં ભી સુદ હો ગયા.

મસ્તબલા ૧૨ :- કિન મસ્તબલોંમેં ઉસી વક્ત લેન-દેન હોના શર્ત છે, ઉસ્કા મતલબ યે છે કે દોનૂકે જુદા ઔર અલગ હોનેસે પેલલેહી પેલલે લેન-દેન હો જાએ, અગર એક આદમી દૂસરેસે અલગ હો ગયા, ઉસ્કે બા'દ લેન-દેન હુવા તો ઉસ્કા એ'નિબાર નહીં. યે ભી સુદમેં દાખિલ છે. મિસાલકે તૌરપર તુમને દસ રૂપિયેકી ચાંદી યા સોના યા ચાંદી-સોનેકી કોઈ ચીઝ સુનારસે ખરીદી તો તુમકો ચાહિયે કે રૂપિયા ઉસી વક્ત દે દો ઔર ઉસ્કો ચાહિયે કે વો ચીઝ ઉસી વક્ત દે દે. અગર સુનાર ચાંદી અપને સાથ

નહીં લાયા ઓર યું કહા કે મેં ઘર જાકર અલી ભેજ દુંગા તો યે જાઈજ નહીં, બલ્કે ઉસકો ચાહિયે કે પહીં મંગવા હે, ઓર ઉસકે મંગાને તક લેનેવાલા ભી વહાંસે ન હિલે, ન ઉસકો અપને પાસસે અલગ હોને દે. અગર ઉસને કહા તુમ મેરે સાથ ચલો, ઘર પહોંચ કર દે દુંગા તો જહાં જહાં વો જાએ, બરાબર ઉસકે સાથ રેહના ચાહિયે. અગર વો અંદર ચલા ગયા ઓર કિસી તરફ અલગ હો ગયા તો મુનાહ હુવા, ઓર વો ભેગ ના-જાઈજ હો ગઈ, અમ ફિરસે મખામલા કરે.

મસ્અલા ૧૩ :- ખરીદનેકે બાંદ તુમ ઘરમેં રૂપિયે લેને આએ યા વો કહીં પેશામ વગીરહકે લિયે ચલા ગયા યા અપની દુકાનકે અંદર હી કિસી કામકો ગયા ઓર એક દુસરેસે અલગ હો ગયા તો યે ના-જાઈજ ઓર સૂદી મઆમલા હો ગયા.

મસ્અલા ૧૪ :- અગર તુમહારે પાસ ઇસ વક્ત રૂપિયા ન હો ઓર ઉપાર લેના ચાહો તો ઉસકી તદબીર યે હે કે જિતને દામ તુમકો દેના ચાહિયે, ઉતને રૂપિયે ઉસે કર્જ લેકર ઉસ ખરીદી હુઈ ચીઝકે દામ બેબાક (અદા-ચુકતે) કર દો. કર્જકા અદા કરના તુમહારે જિમ્મે રેહ જાએગા, ઉસકો જબ ચાહે દેના.

મસ્અલા ૧૫ :- એક કામદાર (ઝરીવાલા) દોખર યા દોષી વગીરહ દસ રૂપિયેકો ખરીદા તો દેખો, ઉસમેં જિતને રૂપિયે ભર ચાંદી નિકલેગી. જિતને રૂપિયે ભર ચાંદી ઉસમેં હો ઉતને રૂપિયે ઉસી વક્ત પાસ રેહને દેના વાજબ હે. બાકી રૂપિયા જબ ચાહો દો. યેહી હુકમ જહાવ જેવર વગીરહકી ખરીદકા હે. મિસાલકે તોરપર પાંચ રૂપિયેકા જેવર ખરીદા ઓર ઉસમેં દો રૂપિયે ભર ચાંદી હે તો દો રૂપિયે ઉસી વક્ત દે દો, બાકી જબ ચાહે દેના.

મસ્અલા ૧૬ :- એક રૂપિયા યા કર્જ રૂપિયેકે પેસે લિયે યા પેસે દેકર રૂપિયા દિયા તો ઉસકા યે હુકમ હે કે દોનું તરફસે લેન-દેન હોના ઝરૂરી નહીં હે, બલ્કે એક તરફસે હો જાના કાફી હે. મિસાલકે તોરપર તુમને રૂપિયા તો ઉસી વક્ત દે દિયા, લેકિન ઉસને પેસે ઝરા દેરકે બાંદ દિયે યા ઉસને પેસે ઉસી વક્ત દે દિયે, તુમને રૂપિયા અલગ હોનેકે બાંદ દિયા, યે દુરસ્ત હે. હાં અગર પેસોંકે સાથ કુછ રેઝગારી ભી લી હો તો ઉસકા લેન-દેન દોનું તરફસે ઉસી વક્ત હો જાના ચાહિયે કે યે રૂપિયા દે દે ઓર વો રેઝગારી દે દે, લેકિન યાદ રખો કે પેસોંકા યે હુકમ ઉસી વક્ત હે જબ દુકાનદારકે પાસ પેસે હે તો સંલીહ, લેકિન વો કિસી વજહસે નહીં દે સકતા, યા ઘર પર બે વહાં જાકર લાએગા તમ દેગા. ઓર અગર પેસે નહીં યે, યું કહા જબ સીદા બિકે ઓર પેસે આમેં તો લે લેના યા કુછ પેસે અલી દે દિયે ઓર બાકીકે બારેમેં કહા, જબ બિકરી હો ઓર પેસે આમેં તો લે લેના, ને દુરસ્ત નહીં, ઓર ચૂંકે અકસર પેસોંકે મીજાદ ન હોને હી સે યે ઉપાર હોતા હે, ઇસ લિયે મુનાસિબ યેહી હે કે બિલકુલ પેસે ઉપારકે ન છોલે, ઓર અગર કભી એસી ઝરૂરત પળે તો યું કરો કે જિતને પેસે મીજાદ હે તો કર્જ લે લો ઓર રૂપિયા અમાનત રખ દો, જબ પેસે દે ઉસ વક્ત ભેગ કર લેના.

મસ્અલા ૧૭ :- અગર અરરફી દેકર રૂપિયે લિયે તો દોનું તરફસે લેન-દેન

હરામ ઓર ના-જાઈજ છે, અમ ફિરસે મઆમલા કરે.

મરઆલા ૫ :- અગર ઇસ કિસમકી ચીજ જો તોલકર બિકતી હે, હાવવા પૈસાસે ખરીદી યા કપલે વગૈરહ કિસી એસી ચીજસે બદલી હે જો તોલકર નહીં બિકતી, બલ્કે ગજાસે નાપકર બિકતી હે યા ગિન્તીસે બિકતી હે, 'તેસે એક ઘાન કપલા દેકર જેહું વગૈરહ લિયે યા જેહું ચને દેકર અમરૂદ, નારંગી, નાસપાતી, અંડ એસી ચીજો લી જો ગિનકર બિકતી હે, મતલબ યે કે એક તરફ એસી ચીજ હે જો તોલકર બિકતી હે, ઓર દૂસરી તરફ ગિન્તીસે યા ગજાસે નાપકર બિકનેવાલી ચીજ હે તો ઇસ સૂરતમે ઇન દોનુંમેસે કોઈ બાત લી વાલખ નહીં. એક પૈસેકે ચાહે જિતને હે હે, જેહું-ચને વગૈરહ દેકર ચાહે જિતને અમરૂદ, નારંગી, વગૈરહ હે, ઓર ચાહે ઇસી વક્ત ઇસી જગહ રેહતે રેહતે લેન-દેન હો જામે, ચાહે અલગ હોનેકે બા'દ હર તરફ યે મઆમલા દુરૂસ્ત હે.

મરઆલા ૬ :- એક તરફ છના હુવા આટા હે, દૂસરી તરફ બગૈર છના હે યા એક તરફ મોટા હે, દૂસરી તરફ બારીક તો બદલતે વક્ત ઇન દોનુંકા બરાબર હોના લી વાલખ હે, કમી-ઝિયાદતી જાઈજ નહીં. અગર ઝરૂરત પલે તો ઇસકા તરીકા વોહી હે જો બયાન હુવા. ઓર અગર એક તરફ જેહુંકા આટા હે, દૂસરી તરફ ચનેકા યા જુવાર વગૈરહકા તો અબ વજનમે દોનુંકા બરાબર હોના વાલખ નહીં, મગર વો દૂસરી બાત બહરહાલ વાલખ હે કે હાથકે હાથ લેન-દેન હો જામે.

મરઆલા ૭ :- જેહુંકો આટેસે બદલના કિસી તરફ દુરૂસ્ત નહીં, ચાહે સેર ભર આટા દેકર સેર હી ભર જેહું હો, ચાહે કુછ કમ યા ઝિયાદહ હો, બહરહાલ ના-જાઈજ હે, હાં અગર જેહું દેકર જેહુંકા આટા નહીં લિયા, બલ્કે ચને વગૈરહ કિસી ઓર ચીજકા આટા લિયા તો જાઈજ હે, મગર હાથકે હાથ હો.

મરઆલા ૮ :- સરસવ દેકર સરસવકા તેલ લિયા યા તિલ દેકર તિલ્લીકા તેલ લિયા તો દેખો, અગર યે તેલ જો તુમને લિયા હે, પકીનન ઇસ્સે ઝિયાદહ હે જો ઇસ સરસવ ઓર તિલમે નિકલેગા તો યે બદલના હાથકે હાથ મહીહ હે, ઓર અગર ઇસકે બરાબર યા કમ હો યા શુબહ ઓર શક હો કે સાયદ ઇસ્સે ઝિયાદહ ન હો, દુરૂસ્ત નહીં, બલ્કે સૂદ હે.

મરઆલા ૯ :- ગામકા ગોસ્ત દેકર બકરીકા ગોસ્ત લિયા તો દોનુંકા બરાબર હોના વાલખ નહીં, કમી-ઝિયાદતી જાઈજ હે મગર હાથકે હાથ હો.

મરઆલા ૧૦ :- અપના લોટા દેકર દૂસરેકા લોટા લિયા યા લોટેકો ખતેલી વગૈરહ કિસી ઓર બરતનસે બદલા તો વજનમે દોનુંકા બરાબર હોના ઓર હાથકે હાથ હોના સર્ત હે. અગર ઝરા લી કમી-ઝિયાદતી હુઈ તો સૂદ હો ગયા, કપૂંકે દોનું ચીજો તાંમેકી હે, ઇસ લિયે વો એક હી કિસમકી સમજી જાએંગી. ઇસી તરફ અગર વજનમે બરાબર હો, હાથકે હાથ ન હુઈ તબ લી સૂદ હુવા, હાં અગર એક તરફ તાંમેકા બરતન હો, દૂસરી તરફ લોહેકા યા પીતલ વગૈરહકા તો વજનકી કમી-ઝિયાદતી જાઈજ હે, મગર

હાથે હાથ હો.

મસ્મલા ૧૧ :- કિસીસે સેર ભર ગેહું ઉધાર લિયે ઓર યું કહા કે હમારે પાસ ગેહું તો હૈ નહીં, હમ ઇસકે બદલે દો સેર ચને દે દેમે તો જાઈજ નહીં, ક્યુંકે ઇસમ માલમ તો યે હુવા કે ગેહુંકો ચનેસે બદલતી હે, ઓર બદલતે વક્ત એસી ચીજોંકા ઉસી વક્ત લેન-દેન હો જાના ચાહિયે, કુછ ઉધાર ન રેહના ચાહિયે. અગર કબી એસી ગરૂસા પહે તો યું કરે કે ગેહું ઉધાર લે જાએ. ઉસ વક્ત ન કહે કે ઇસકે બદલે હમ ચને દેમે, બલકે કિસી દૂસરે વક્ત ચને લાકર કહે, બહન ! ઉસ ગેહુંકે બદલે તુમ યે ચને લે લો, યે જાઈજ હે.

મસ્મલા ૧૨ :- યે કિતને મસ્મલે બધાન હુએ સબમેં ઉસી વક્ત સામને રેહતે રેહતે લેન-દેન હો જાના યા કમસે કમ ઉસી વક્ત સામને દોનું ચીજોં અલગ અલગ રમ દેના ચર્ત હે. અગર એસા ન કિયા તો ચૂદી મઆમલા હુવા.

મસ્મલા ૧૩ :- જો ચીજોં તોલકર નહીં બિકતી, બલકે ગઝસે નાપકર યા મિનકર બિકતી હૈ, ઉનકા હુકમ યે હે કે અગર એક હી કિસમકી ચીજ દેકર ઉસી કિસમકી ચીજ લી, ફીસે અમરૂદ દેકર દૂસરે અમરૂદ લિયે, યા નારંગી દેકર નારંગી લી, યા કપળા દેકર દૂસરા વેસા હી કપળા લિયા તો બરાબર હોના ચર્ત નહીં, કમી-ઝિયાદતી જાઈજ હે, લેકિન ઉસી વક્ત લેન-દેન હો જાના વાજબ હે, ઓર અગર ઇધર ઓર ચીજ હે ઓર દૂસરી તરફ ઓર ચીજ, ફીસે અમરૂદ દેકર નારંગી લી, ગેહું દેકર અમરૂદ લિયે યા તળેબ (સદરી) દેકર લહા (એક કિસમકા કપળા) યા ગાખ્લા (ખદર-સખ્ત) લિયા તો બહરબાલ જાઈજ હે, ન તો દોનુંકા બરાબર હોના વાજબ હે, ઓર ન ઉસી વક્ત લેન-દેન હોના વાજબ હે.

મસ્મલા ૧૪ :- સમકા ખુલાસા યે હુવા કે ચાંદી-સોનેકે અલાવા અગર દોનું તરફ એક હી ચીજ હો ઓર વો ચીજ તોલકર બિકતી હો, ફીસે ગેહુંકે બદલે ગેહું ઓર ચનેકે બદલને ચના વગેરહ, તમ તો વાઝનમેં બરાબર હોના ભી વાજબ હે, ઓર ઉસી વક્ત સામને રેહતે રેહતે લેન-દેન હો જાના ભી વાજબ હે, ઓર અગર દોનું તરફ એક હી ચીજ હે, લેકિન તોલકર નહીં બિકતી, ફીસે અમરૂદ દેકર અમરૂદ, ઓર નારંગી દેકર નારંગી યા કપળા દેકર વેસા હી કપળા લિયા યા ઇધરસે ઓર ચીજ ઓર ઇધરસે ઓર ચીજ હે, લેકિન દોનું તોલકર બિકતી હૈ, ફીસે ગેહુંકે બદલે ચના, ચનેકે બદલે જુવાર લેના, ઇન દોનું શકલોંમે વાઝનકા બરાબર હોના વાજબ નહીં, કમી-ઝિયાદતી જાઈજ હે ઓર હાં, ઉસી વક્ત લેન-દેન હોના વાજબ હે ઓર જહાં દોનું બાર્તે ન હોં યા'ની દોનું તરફ એક હી ચીજ નહીં, ઇસ તરફ કુછ હે, ઓર ઉસ તરફ કુછ ઓર, ઓર વો દોનું વાઝનકે હિસાબસે ભી નહીં બિકતી, વહાં કમી-ઝિયાદતી ભી જાઈજ હે, ઓર ઉસી વક્ત લેન-દેન કરના ભી વાજબ નહીં, ફીસે અમરૂદ દેકર નારંગી લેના, ખૂબ સમજા હો.

મસ્મલા ૧૫ :- ચીનીકા એક બરતન દૂસરે ચીનીકે બરતનસે બદલ લિયા યા

ચીનીનો તમામ ચીનીસે બદલા તો ઇસમેં બરાબરી જાઈજ નહીં, બહે એકે બદલે દો લે, તમ ભી જાઈજ હે. ઇસી તરહ એક સૂઈ દેકર દો સૂઈયાં યા તીન-ચાર લેના ભી જાઈજ હે, લેકિન અગર દોનું તરફ ચીની યા દોનું તરફ તામ (પૂરી) ચીની હો ઇસ વક્ત સામને રેહતે-રેહતે લેન-દેન હો જાના ચાહિયે, ઓર અગર કિસમ બદલ જાએ, જેસે ચીનીસે તામ ચીની બદલી તો યે ભી જાઈજ નહીં.

મસ્અલા ૧૬ :- તુમહારે પાસ તુમહારી પડોસન આઈ કે તુમને જો સેર ભર આટા પકાયા હે, લો રોટી હમકો દે દો, હમારે ઘર મહેમાન આ ગએ હૈં, ઓર યે સેર ભર આટા યા ગેહું લે લો. ઇસ વક્ત રોટી દે દો, ફિર હમસે આટા યા ગેહું લે લેના, યે દુરુસ્ત હે.

મસ્અલા ૧૭ :- અગર નોકરસે કોઈ ચીજ મંગાઈ તો ઇસકો ખૂબ સમજાઓ કે ઇસ ચીજકો ઇસ તરહ ખરીદકર લાના, કભી એસા ન હો કે લો બે-કામદા ખરીદ લાએ, કિસમેં સુદ હો જાએ, ફિર તુમ ઓર સબ બાલ-બચ્ચે ઇસકો ખાએ ઓર હરામ ખાના ખાનેકે વખાલમેં ગિરફતાર હોં ઓર કિસકો તુમ પિલ્લાઓ, જેસે મિયાંકો, મેહમાનકો, સબકા મુનાહ તુમહારે ઉપર પજો.

બેઅ સલમકા બયાન

મસ્અલા ૧ :- ફસલકે કટનેકે બા'દ કિસીકો દસ રૂપિયે દિયે ઓર યું કહા કે દો મહીને યા તીન મહીનેકે બા'દ ફલાં મહીનેમેં ફલાં તારીખમેં હમ તુમસે ઇન દસ રૂપિયેકે ગેહું લેંગે, ઓર દામ ઇસી વક્ત તય કર લિયા કે રૂપિયેકે પંદરહ સેર યા રૂપિયોંકે બીસ સેરકે હિસાબસે લેંગે તો યે બેઅ દુરુસ્ત હે. કિસ મહીનેકા વા'દા હુવા હે ઇસ મહીનેમેં ઇસકો ઇસી દામ (ભાવ) ગેહું દેના પર્જેંગે, ચાહે બાઝારમેં મહેંગા બિંકે ચાહે સસ્તા. બાઝારકે દામકા કુછ એ'તિબાર નહીં હે. ઇસ બેઅકો બેઅ સલમ કેહતે હૈં.

ઇસકે જાઈજ હોનેકી કઈ શર્તે હૈં, ઇનકો ખૂબ ગીરસે સમજો.

અવ્વલ શર્ત યે હે કે ગેહું વગેરહકી હાલત ખૂબ સાફ સાફ એસી તરહ બતલા દે કે લેતે વક્ત દોનુંમેં ઝગવા ન પડે, જેસે કેહ દે કે ફલાં કિસમકા ગેહું દેના, બહોત પતલા ન હો, ન પાલા ખારા હુવા હો, અચ્છા હો, અરાખ ન હો, ઇસમેં કોઈ ઓર ચીજ ચને-મટર વગેરહ ન મિલે હોં, ખૂબ સુખે હોં, ગીલે ન હોં. મતલબ યે કે કિસ કિસમકી ચીજ લેના હો વેસી બતલા દેની ચાહિયે તાકે ઇસ વક્ત બખેડા ન હો. અગર ઇસ વક્ત સિર્ફ ઇતના કેહ દિયા કે દસ રૂપિયેકે ગેહું દેના તો ના-જાઈજ હુવા, યા યું કહા કે દસ રૂપિયેકે પાન દે દેના યા ચાવલ દે દેના, ઇસકી કિસમ કુછ નહીં બતાઈ યે સબ નાજાઈજ હે.

દૂસરી શર્ત યે હે કે દામ ભી ઇસી વક્ત તય કરે, રૂપિયેકે પંદરહ સેર યા બીસ સેરકે હિસાબસે લેંગે. અગર યું કહા કે ઇસ વક્ત જો બાઝારકા દામ હો ઇસ હિસાબસે

હમકો દેના યા ઉસે હો સેર ઝિયાદહ દેના તો યે જાઈજ નહીં. બાઝરકે દામકા કુછ એ'તિબાર ન કરો. ઉસ વક્ત અપને લેનેકા દામ તય કર લો. વક્ત આને પર ઉસી મુકરર કિયે હુએ દામસે લે લો.

ત્રીસરી શર્ત યે હે કે જિતને રૂપિયેકે લેને હોં ઉસી વક્ત બતલા હો કે હમ દમ રૂપિયે યા બીસ રૂપિયેકે ગેહું લેંગે. અગર યે નહીં બતલાયા ચૂંહી ગોલ-મોલ કેહ દિયા કે થોળે રૂપિયેકે હમ ભી લેંગે તો સહીહ નહીં.

ચોથી શર્ત યે હે કે ઉસી વક્ત ઉસી જગહ રેહતે રેહત સબ રૂપિયે દે. અગર મઆમલા કરનેકે બા'દ અલગ હોકર ફિર રૂપિયા દિયા તો વો મઆમલા બાતિલ (અલત) હો ગયા. અબ ફિરસે કરના ચાહિયે. ઉસી તરહ અગર પાંચ રૂપિયે તો ઉસી વક્ત દે દિયે ઓર પાંચ રૂપિયે દૂસરે વક્ત દિયે તો પાંચ રૂપિયેમં બેઅ સલમ બાકી રહી, ઓર પાંચ રૂપિયેમં ગલત હો ગઈ.

પાંચવીં શર્ત યે હે કે અપને લેનેકી મુદત કમસે કમ એક મહીના મુકરર કરે કે એક મહીનેકે બા'દ ફલાની તારીખકે હમ ગેહું લેંગે. મહીનેસે કમ મુદત મુકરર કરના સહીહ નહીં, ઓર ઝિયાદહ ચાહે જિતની મુકરર કરે જાઈજ હે, લેડિન દિન, તારીખ, મહીના સબ મુકરર કર દે, તાકે બખેડા ન પળે કે વો કહે મેં અભી ન દૂંગા, તુમ કહો નહીં આજ હી હો, ઉસ લિયે પેહલે હી સબ તય કર લો. અગર દિન-તારીખ મહીના મુકરર ન કિયા, બલકે યૂં કહા કે જબ ફસલ કટેગી તબ દે દેના તો યે સહીહ નહીં.

છઠી શર્ત યે હે કે યે ભી મુકરર કરે કે ફલાં જગહ વો ગેહું દેના યા'ની ઉસી શહેરમં યા કિસી દૂસરે શહેરમં જહાં લેના હો, વહાં પહોંચાનેકે લિયે કેહ દે, યા યૂં કેહ દે કે હમારે ઘર પહોંચા દેના. મતલબ યે હે કે જો મંજૂર હો સાફ બતલા દે. અગર યે નહીં બતલાયા તો સહીહ નહીં, હાં અગર કોઈ હલકી ચીઝ હો, ફિસકે લાને ઓર લે જાનેમં કુછ મજદૂરી નહીં લગતી, જેસે મુશ્ક ખરીદા યા સચ્ચે મોતી યા ઓર કુછ તો લેનેકી જગહ બતલાના જરૂરી નહીં, જહાં યે મિલે ઉસકો દે દે. અગર ઇન શરતોંકે મુતાબિક કિયા તો બેઅ સલમ દુરૂસ્ત હે, વરના દુરૂસ્ત નહીં.

મસ્અલા ૨ :- ગેહું વગેરહ ગલ્લાકે અલાવા ઓર જો ચીઝે એસી હોં કે ઉનકી હાલત બયાન કરકે મુકરર કર દી જાએ કે લેતે વક્ત કુછ ઝગંબા હોનેકા કર ન રહે, ઉનકા બેઅ સલમ ભી દુરૂસ્ત હે, જેસે અડે, ઇંટ, કપળા, મગર સબ ભાતે તય કરકે કે ઇંતની બળી ઇંટ હો, ઇંતની લખ્ખી, ઇંતની ચોખી, કપળા સૂતી હો, ઇંતના બારીક હો, ઇંતના મોટા હો, દેસી હો યા વિલાયતી હો, મતલબ યે હે કે સબ ભાતે બતલા દેના ચાહિયે, કુછ ગુંજલક (ઝગડા-અખેડા) બાકી ન રહે.

મસ્અલા ૩ :- રૂપિયેકી પાંચ ગઠરી યા પાંચ ખાંચી (ખાંસકા બળા ટેકરા) કે હિસાબસે ભૂંસા બેઅ સલમકે તોર પર લિયા તો યે દુરૂસ્ત નહીં, કયૂંકે ગઠરી ઓર ખાંચીકે મિકદારમં બળા ઠઠક હોતા હે, હાં અગર કિસી તરહસે સબ કુછ મુકરર ઓર તય કર લે

યા વાજનકે હિસાબસે ભેગ કરે તો દુરસ્ત છે.

મસ્મલા ૪ :- ભેગ સલમકે સહીહ હોનેકી વે શર્ત છે કે જિસ વક્ત મઆમલા ડિયા હે, ઉસ વક્તસે લેકર લેને ઓર વસૂલ પાનેકે જમાના તક વો ચીજ બાંજરમે મિલતી રહે, નાયાબ (અબાવ) ન હો. અગર ઇસ બીચ વો ચીજ મિલકુલ નાયાબ હો જાએ કે ઇસ મુલકમે બાજારમે ન મિલે તો દૂસરી જગહસે બહોત મુસીબત ઝેલકર મંગવા સકે તો ભેગ માતિલ હો ગઈ.

મસ્મલા ૫ :- મઆમલા કરતે વક્ત વે શર્ત કર દી કે કસલકે કટને પર હમ ફલાં મહીનેમે નયે ગેહૂં લેંજે યા ફલાં ખેતકે ગેહૂં લેંજે તો વે સહીહ નહીં, ઇસ લિયે વે શર્ત ન કરના ચાહિયે. ફિર મુકરર વક્ત પર ઉસકો ઈખ્તિયાર હે કે ચાહે નયે દે યા પુરાને, હાં અગર નયે ગેહૂં કટ ચુકે હો તો નયે કી શર્ત કરના ભી દુરસ્ત છે.

મસ્મલા ૬ :- તુમને દસ રૂપિયેકે ગેહૂંકા મઆમલા ડિયા યા, વો મુદત ગુજર ગઈ, બલ્કે જિયાદહ હો ગઈ, મગર ઉસને અબ તક ગેહૂં નહીં દિયે, ન દેનેકી ઉમ્મીદ હે તો અબ વે કેહના જાઈજ નહીં કે અચ્છા તુમ ગેહૂં ન દો, બલ્કે ઉસકે બદલે ઇતને ચને યા પાન યા ઇતની ફલાં ચીજ દે દો. ગેહૂંકે બદલે કિસી ઓર ચીજકા લેના જાઈજ નહીં, યા ઉસકો કુછ મોહલત દે દો ઓર મોહલતકે બા'દ ગેહૂં હો યા અપના રૂપિયા વાપસ લે હો. ઇસી તરહ અગર ભેગ સલમકો તુમ દોનુંને તોડ દિયા કે હમ વો મઆમલા તોડને હેં ગેહૂં ન લેંગે, રૂપિયા વાપસ દે દો, યા તુમને નહીં તોડ, બલ્કે વો મઆમલા ખૂદ હી ટૂટ રાખા, જેસે વો ચીજ નાયાબ હો ગઈ, કહીં નહીં મિલતી તો ઇસ શકલમે તુમકો સિર્ફ રૂપિયે લેનેકા ઈખ્તિયાર હે, ઇસ રૂપિયેકે બદલે ઉસે કોઈ ઓર ચીજ લેના દુરસ્ત નહીં. પેહલે રૂપિયે લે હો, લેનેકે બા'દ ઉસે જો ચીજ ચાહો ખરીદો.

કર્જ લેનેકા બયાન

મસ્મલા ૧ :- જો ચીજ એસી હો કે ઉસી તરહકી ચીજ તુમ દે સકતી હો, ઉસકા કર્જ લેના દુરસ્ત છે, જેસે અનાજ, અંડે, ગોસત વગેરહ, ઓર જો ચીજ એસી હો કે ઉસી તરહકી ચીજ દેના મુશ્કિલ હે તો ઉસકા કર્જ લેના દુરસ્ત નહીં, જેસે અમરૂદ, નારંગી, બકરી, મુરથી વગેરહ.

મસ્મલા ૨ :- જિસ જમાનેમે રૂપિયેકે દસ સેર ગેહૂં મિલતે વે, ઉસ વક્ત તુમને પાંચ સેર ગેહૂં કર્જ લિયે, ફિર ગેહૂં સસ્તે હો ગએ ઓર રૂપિયેકે બીસ સેર મિલને લગે તો તુમકો વોહી પાંચ સેર ગેહૂં દેના પર્વેગે, ઇસી તરહ અગર મહેંજે હો ગએ તબ ભી જિતને લિયે હેં ઇતને હી દેને પર્વેગે.

મસ્મલા ૩ :- જેસે ગેહૂં તુમને દિયે વે, ઉસને ઉસે અચ્છે ગેહૂં અદા કિયે તો ઉસકા લેના જાઈજ હે, વે સૂદ નહીં, મગર કર્જ લેનેકે વક્ત વે કેહના દુરસ્ત નહીં કે હમ

ઇસે અચ્છે લેંગે, હાં વાઝનમેં જિયાદહ ન હોના ચાહિયે. અગર તુમને દિયે બુએ ગેખુંસે જિયાદહ લિયે તો યે ના-જાઈજ હો ગયા. ખૂબ ઠીક ઠીક તોલકર લેના ચાહિયે, લેવિન અગર ઘોળા ગુકતા તોલ દિયા તો કુછ કર નહીં.

મસ્મલા ૪ :- કિસીસે કુછ રૂપિયા યા ગલ્લા ઇસ વા'દા પર કર્જ લિયા કે એક મહીને યા પંદરહ દિનકે બા'દ હમ અદા કર દેંગે ઓર ઉસને મંજૂર કર લિયા તબ લી યે મુદતક બયાન કરના બેકાર કલ્કે ના-જાઈજ હે. અગર ઉસકો ઇસ મુદતસે પેહલે ઝડૂસ્તા પળે ઓર તુમસે માંગે યા બગેર ઝડૂસ્તા માંગે તો તુમકો ઉસી વક્ત દેના પળેગા.

મસ્મલા ૫ :- તુમને દો સેર ગેહૂં યા આટા વગેરહ કુછ કર્જ લિયા, જબ ઉસને માંગા તો તુમને કહા, બહન ! ગેહૂં તો નહીં હૈં, ઇસકે બદલે તુમ દો આનેકે પૈસે લે લો. ઉસને કહા, અચ્છા, તો યે પૈસે ઉસી વક્ત સામને રેહતે રેહતે દે દેના ચાહિયે. અગર પૈસે નિકાલને અંદર ગઈ ઓર ઉસકે પાસસે અલગ હો ગઈ તો વો મઆમલા બાતિલ હો ગયા, અબ ફિરસે કેહના ચાહિયે કે તુમ ઉસ ઉધારકે બદલે દો આને લે લો.

મસ્મલા ૬ :- એક રૂપિયેકે પૈસે કર્જ લિયે, ફિર પૈસે મહંગે હો ગયે ઓર રૂપિયેકે સાડે પંદરહ આને ચલે ગયે તો અબ સોલહ આને દેના વાજબ નહીં, બલ્કે ઉસકે બદલે રૂપિયા દે દેના ચાહિયે. વો યું નહીં કેહ સક્તી કે મેં રૂપિયા નહીં લેતી, પૈસે લિયે મેં વોહી લાઓ.

મસ્મલા ૭ :- ઘરોમેં તરીકા હે કે દૂસરે ઘરસે ઇસ વક્ત દસ-પાંચ રોટી કર્જ મંગાઈ, ફિર જબ અપને ઘર પક ગઈ, ઝિનકર ભેજ દી, યે દૂડૂસ્તા હે.

કિસીકી જિમ્મેદારી લેનેકા બયાન

મસ્મલા ૧ :- નઈમાકે જિમ્મે કિસીકે રૂપિયે યા પૈસે કર્જ યે, તુમને ઉસકી જિમ્મેદારી કર લી કે અગર યે ન દેગી તો મુઝસે લે લેના, યા યું કહા કે મેં ઉસકી જિમ્મેદાર લું, દેનાદાર હું યા ઓર કોઈ એસા લક્ઝ કહા કે જિસ્સે જિમ્મેદારી મા'લૂમ હુઈ, ઓર ઉસ હકદારને તુમહારી જિમ્મેદારી મંજૂર લી કર લી તો અબ ઉસકી અદાએગી તુમહારે જિમ્મે વાજબ હો ગઈ. અગર નઈમા ન દે તો તુમકો દેના પળેંગે, ઓર ઉસ હકદારકો ઇંખિતવાર હે કે જિસ્સે ચાહે તકામ્મ કરે, ચાહે તુમસે ચાહે નઈમાસે. અબ જબ તક નઈમા અપના કર્જ અદા ન કર દે યા મઆફ ન કરાએ, તબ તક બરાબર તુમ જિમ્મેદાર હોગી, હાં અગર વો હકદાર તુમહારી જિમ્મેદારી મઆફ કર દે ઓર કેહ દે કે અબ તુમસે કુછ મતલબ નહીં, હમ તુમસે તકામ્મ ન કરેંગે તો અબ તુમહારી જિમ્મેદારી નહીં રહી. અગર તુમહારી જિમ્મેદારીકે વક્ત હી ઉસ હકદારને મંજૂર નહીં ક્રિયા ઓર કહા, તુમહારી જિમ્મેદારીકા હમે એ'તિવાર નહીં યા ઓર કુછ કહા તો તુમ જિમ્મેદાર નહીં હુઈ.

મસ્મલા ૨ :- તુમને કિસીકી જિમ્મેદારી કર લી થી ઓર ઉસકે પાસ રૂપિયે

અલી ન થે, ઇસ લિયે તુમકો દેના પબે, તો અગર તુમને ઉસ કર્જદારકે કેહનેસે જિમ્મેદારી કી હે, તબ તો જિતના તુમને હકદારકો દિયા હે ઇસ કર્જદારસે લે સકતી હો, ઓર અગર તુમને અપની ખુશીસે જિમ્મેદારી કી હે તો દેખો, તુમહારી જિમ્મેદારીકો પેહલે કિસને મંજૂર કિયા ઉસ કર્જદારને યા હકદારને. અગર પેહલે કર્જદારને મંજૂર કિયા તબ તો એસા હી સમજો કે તુમને ઉસકે કેહનેસે જિમ્મેદારી કી, ઇસ લિયે અપના રૂપિયા ઉસે લે સકતી હો. ઓર અગર પેહલે હકદારને મંજૂર કર લિયા તો જો કુછ તુમને દિયા હે કર્જદારસે લેનેકા હક નહીં, બલકે ઉસકે સાથ તુમહારી તરફસે એહસાન સમજા જાએગા કે વેસે હી ઉસકા કર્જ તુમને અદા કર દિયા. વો ખૂદ દે દે તો ઓર બાત હે.

મસ્અલા ૩ :- અગર હકદારને કર્જદારકો મહીને ભર યા પંદરહ દિન વગેરહકી મોહલત દે હી તો અબ ઈતને દિન જિમ્મેદારી કરનેવાલીસે બી તકાગા નહીં કર સકતી.

મસ્અલા ૪ :- ઓર અગર તુમને અપને પાસસે દેનેકી જિમ્મેદારી નહીં કી હી, બલકે ઉસ કર્જદારકા રૂપિયા તુમહારે પાસ અમાનત રખ્યા યા, ઇસ લિયે તુમને કહા યા કે હમારે પાસ ઉસ શખ્સકી અમાનત રખ્યા હે, હમ ઉસમેંસે ન દેંગે, ફિર વો રૂપિયા ઓરી હો ગયા યા ઓર કિસી તરહ જાતા રહ્યા તો અબ તુમહારી જિમ્મેદારી નહીં રહી, ન અબ તુમ પર ઇસકા દેના વાજબ હે, ઓર ન વો હકદાર તુમસે તકાગા કર સકતા હે.

મસ્અલા ૫ :- કહી જાનેકે લિયે તુમને કોઈ પક્કા (બોઝગાડી,) યા બેહલી (બેહગાડી) કિરાયે પર લી, ઓર ઉસ બેહલીવાલેકી કિસીને જિમ્મેદારી કરાહી કે અગર યે ન લે ગયા તો મેં અપની બેહલી દે દૂગા તો યે જિમ્મેદારી દુરસ્ત હે. અગર વો ન દે તો ઉસ જિમ્મેદારકો દેના પબેગી.

મસ્અલા ૬ :- તુમને અપની ચીઝ કિસીકો દી કે આપી ઉસકો બેચ આઓ. વો બેચ આપ્યા હેકિન દામ નહીં લાપ્યા ઓર કહા કે દામ કહીં નહીં જા સકતે, દામકા મેં જિમ્મેદાર હું, ઉસે ન મિલે તો મુઝસે લે લેના તો યે જિમ્મેદારી સહીહ નહીં.

મસ્અલા ૭ :- કિસીને કહો કે અપની મુરબી ઇસમેં બંદ રેહને દો, અગર બિહલી લે જાએ તો મેરા જિમ્મા, મુઝસે લે લેના યે જિમ્મેદારી સહીહ નહીં.

મસ્અલા ૮ :- ના-બાલિગ લબકા યા લબકી અગર કિસીકી જિમ્મેદારી કરે તો વો જિમ્મેદારી સહીહ નહીં.

અપના કર્જ દૂસરે પર ઉતાર દેનેકા બયાન

મસ્અલા ૧ :- શહીઆકા તુમહારે જિમ્મે કુછ કર્જ હે ઓર રાબિઆ તુમહારી કર્જદાર હે. શહીઆને તુમસે તકાગા કિયા. તુમને કહા કે રાબિઆ હમારી કર્જદાર હે. તુમ અપના કર્જ ઉસીસે લે હો, હમસે ન માંગો. અગર ઉસી વકત શહીઆ યે બાત મંજૂર કર લે ઓર રાબિઆ બી ઇસપર રાઝી હો જાએ તો શહીઆકા કર્જ તુમહારે જિમ્મેસે ઉતાર

ગયા, અબ શફીઆ તુમસે બિલકુલ તકાઝા નહીં કર સકતી, બલ્કે ઉસી રાબિઆસે માંગે, ચાહે જબ મિલે. ઓર જિતના કર્જ તુમને શફીઆકો દિલાયા હે, ઉતના અબ તુમ રાબિઆસે નહીં લે સકતી, હાં અગર રાબિઆ ઇસ્સે જિયાદહકી કર્જદાર હે તો જો કુછ જિયાદહ હે વો લે સકતી હે. ફિર અગર રાબિઆને શફીઆકો દે દિયા તબ તો ખેર, ઓર અગર ન દિયા ઓર ખર ગઈ તો જો કુછ માલ ઓર અસ્થાબ છોળા હે, વો બેચાર શફીઆકો દિલાએંગે. ઓર અગર ઉસને કુછ માલ નહીં છોળા જિસ્સે કર્જ દિલાયે, તા અપની જિન્દગીમેં હી મકર ગઈ ઓર કસમ ખા હી કે કર્જસે મુઝકો કુછ વાસ્તુ નહીં, ઓર ગવાહ ભી નહીં હે, અબ ઇસ સૂરતમેં ફિર શફીઆ તુમસે તકાઝા કર સકતી હે, ઓર અપના કર્જ તુમસે લે સકતી હે, ઓર અગર તુમહારે કેહને પર શફીઆ રાબિઆસે લેના મંજૂર ન કરે તા રાબિઆ ઉસકો દેને પર રાઝી ન હો તો કર્જ તુમસે નહીં ઉતસ.

મસ્અલા ૨ :- રાબિઆ તુમહારી કર્જદાર ન હી, તુમને ચૂંહી અપના કર્જ ઉતાર ઉતાર દિયા ઓર રાબિઆને માન લિયા ઓર શફીઆને ભી કબૂલ ઓર મંજૂર કર લિયા, તબ ભી તુમહારે જિમ્મેસે શફીઆકા કર્જા ઉતરકર રાબિઆકે જિમ્મે હો ગયા, ઇસ લિયે ઇસકાં ભી વોહી હુકમ હે જો અભી બયાન હુવા. ઓર જિતના રૂપિયા રાબિઆકો દેના પબેગા, દેનેકે બા'દ તુમસે લે લે, ઓર દેનેસે પેહલે હી લે લેનેકા હક નહીં હે.

મસ્અલા ૩ :- અગર રાબિઆકે પાસ તુમારે રૂપિયે અમાનત રખે હે, ઇસ લિયે તુમને અપના કર્જ રાબિઆ પર ઉતાર દિયા, ફિર વો રૂપિયે કિસી તરહ બરબાદ હો ગયે તો અબ રાબિઆ જિમ્મેદાર નહીં રહી, બલ્કે અબ શફીઆ તુમહીસે તકાઝા કરેગી ઓર તુમહીસે લેગી. અબ રાબિઆસે માંગને ઓર લેનેકા હક નહીં રહા.

મસ્અલા ૪ :- રાબિઆ પર કર્જ ઉતાર દેનેકે બા'દ અગર તુમહી ચે કર્જ અદા કર દો ઓર શફીઆકો દે દો તો ચે ભી સહીહ હે. શફીઆ ચે નહીં કેહ સકતી કે મેં તુમસે ન લુંગી, બલ્કે મેં તો રાબિઆ હીસે લુંગી.

કિસીકો વકીલ કર દેનેકા બયાન

મસ્અલા ૧ :- જિસ કામકો આદમી ખૂદ કર સકતા હે, ઉસમેં ચે ભી ઈન્તિયાર હે કે કિસી દુસરેસે કેહ કે તુમ હમારા ચે કામ કર દો જેસે, બેચનાં, ખરીદ લેના, કિયાયે પર લેના-દેના, નિકાહ કરના વગેરહ. જેસે મામા (નોકર) કો બાઝાર સીદા લેને લેખ દિયા તા મામા (ખાદિયા) કે ઝડીયેસે કોઈ ચીઝ બિફવાઈ તા વક્કા-બેહલી કિયાયે પર મંગવાયા. ઓર જિસ્સે કામ કસમ હે મંસૂમીતમેં ઉસકો વકીલ કેહતે હે. જેસે મામાકો તા કિસી નોકરકો સીદા લેને બેજા તો વો તુમહારા વકીલ કેહલાએગા.

મસ્અલા ૨ :- તુમને મામાસે ઓસ્ત મંગવાયા, વો ઉપાર લે આઈ તો વો ઓસ્તવાલા તુમસે દામકા તકાઝા નહીં કર સકતા. ઉસી મામાસે તકાઝા કરે ઓર મામા

તુમને તકાજ કરેગી. ઇસી તરહ અગર કોઈ ચીજ તુમને માયાસે બિકવાઈ તો ઉસ લેનેવાલેસે તુમકો તકાજ કરને ઔર દામકે વસૂલ કરનેકા હક નહીં હે. ઉસને ફિરસે ચીજ પાઈ હે ઉસકો દામ લી દેગા. ઔર અગર વો ખૂદ તુમકો દામ દે દે તબ લી જાઈજા હે. માતલબ યે હે કે અગર વો તુમકો ન દે તો તુમ ઝબરદસ્તી નહીં કર સક્તી.

મસ્અલા ૩ :- તુમને નોકરસે કોઈ ચીજ મંગવાઈ, વો લે આયા તો ઉસકો ઇન્તિપાર હે કે જબ તક તુમસે દામ ન લે તબ તક વો ચીજ તુમકો ન દે, યાહે ઉસને અપને પાસસે દામ દે દિયે હોં યા અલી ન દિયે હોં, દોનૂંકા એક હુકમ હે, હાં અગર વો દસ પાંચ દિનકે વા'દે પર ઉપાર લાયા હો તો ફિતને દિનકા વા'દા કર આયા હે ઉસે પેહલે દામ નહીં માંગ સક્તા.

મસ્અલા ૪ :- તુમને સેર ભર ગોસ્ત મંગવાયા યા, વો ડેહ સેર ઉઠા લાયા તો પૂરા ડેહ સેર લેના વાજબ નહીં. અગર તુમ ન લો તો આપા સેર ઉસકો લેના પળેગા.

મસ્અલા ૫ :- તુમને કિસીસે કહા કે કહાં બકરી જો કહાંકે યહાં હે ઉસકો જાકર હો રૂપિયેમં લે આઓ તો અબ વો વકીલ વોહી બકરી ખૂદ અપને લિયે નહીં ખરીદ સક્તા. માતલબ યે હે કે જો ચીજ પાસ તુમ તપ કરકે બતલા દો, ઉસ વક્ત ઉસકો અપને લિયે ખરીદના દુરુસ્ત નહીં, હાં જો દામ તુમને બતલાએ હે, ઉસે ઝિયાદહમં ખરીદ લિયા તો અપને લિયે ખરીદના દુરુસ્ત હે, ઔર અગર તુમને કુછ દામ ન બતલાએ તો કિસી તરહ અપને લિયે નહીં ખરીદ સક્તા.

મસ્અલા ૬ :- અગર તુમને કોઈ પાસ બકરી નહીં બતલાઈ, બસ ઇતના કહા કે એક બકરીકી ઝરૂરત હે, હમકો ખરીદ દો તો વો અપને લિયે લી ખરીદ સક્તા હે, જો બકરી યાહે તુમહારે લિયે ખરીદે ઔર જો બકરી યાહે અપને લિયે ખરીદે. અગર ખૂદ લેનેકી નિય્યાતસે ખરીદે તો ઉસકી કુઈ, ઔર અગર તુમહારે દેનેકી નિય્યાતસે ખરીદે તો તુમહારી કુઈ, ઔર અગર તુમહારે દિયે કુએ દામોસે ખરીદે તો લી તુમહારી કુઈ, યાહે કિસ નિય્યાતસે ખરીદે.

મસ્અલા ૭ :- તુમહારે લિયે ઉસને બકરી ખરીદી, ફિર અલી તુમકો દેને ન પાયા યા કે બકરી મર ગઈ તો ઉસ બકરીકે દામ તુમકો દેને પર્વેજે. અગર તુમ કહોગી કે તૂને અપને લિયે ખરીદી થી, હમારે લિયે નહીં ખરીદી તો અગર તુમ પેહલે ઉસકો દામ દે ચુકી હો તો તુમહારે ગએ, ઔર અગર તુમને અલી દામ નહીં દિયે ઔર અબ વો દામ માંગતા હે તો તુમ અગર કસમ ખા જાઓ કે તૂને અપને લિયે ખરીદી થી તો ઉસકી બકરી ગઈ, ઔર અગર કસમ ન ખા સકો તો ઉસકી બાતકા એ'તિબાર કરો.

મસ્અલા ૮ :- અગર નોકર યા માયા કોઈ ચીજ મહેંગી ખરીદ લાઈ, અગર ઘોળા ફર્ક હે તબ તો તુમકો લેના પળેગા ઔર દામ દેના પર્વેજે, ઔર અગર બહોત ઝિયાદહ મહેંગા લે આઈ કે ઇતને દામ કોઈ નહીં લગા સક્તા તો ઉસકા લેના વાજબ નહીં. અગર ન લો તો ઉસકો લેના પળેગા.

મસ્તબા ૯ :- તુમને કિસીકો કોઈ ચીજ બેચનેકો દી તો ઉસકો યે જાઈજ નહીં કે ખૂદ લે લે ઔર દામ તુમકો દે દે. ઈસી તરહ અગર તુમને કુછ મંગવાયા કે કલાં ચીજ ખરીદ લાઓ તો વો અપની ચીજ તુમકો નહીં દે સકતા, ઔર અગર અપની ચીજ દેના યા ખૂદ લેના મંજૂર હો તો સાફ સાફ કેહ દે કે યે ચીજ મેં લેતા હું મુઝકો દે દો, યા યું કેહ દે કે યે મેરી ચીજ તુમ લે લો ઔર ઈતને દામ દે દો, બગેર બતલાએ હુએ એસા કરના જાઈજ નહીં.

મસ્તબા ૧૦ :- તુમને મામાસે બકરીકા ગોસ્ત મંગવાયા, વો બબેકા ગોસ્ત લે આઈ તો તુમકો ઈખ્તિયાર હે ચાહે લો ચાહે ન લો. ઈસી તરહ તુમને આલૂ મંગવાએ, વો ભિંડિયા લે આઈ યા કુછ ઔર લે આઈ તો ઉસકા લેના ઝરૂરી નહીં. મગર તુમ ઈન્કાર કરો તો ઉસકો લેના પબેગા.

મસ્તબા ૧૧ :- તુમને એક પૈસેકી ચીજ મંગાવાઈ, વો દો પૈસેકી લે આઈ તો તુમકો ઈખ્તિયાર હે કે એક હી પૈસાકે મુતાબિક લો ઔર એક પૈસેકી જો ઝિમાદહ લાઈ વો ઉસીકે સર ઝલો.

મસ્તબા ૧૨ :- તુમને દો આદમિયોંકો ભેજા કે જાઓ કલાં ચીજ ખરીદ લાઓ તો ખરીદતે વક્ત દોનુંકો મોજૂદ રેહના ચાહિયે, સિર્ફ એક આદમીકો ખરીદના જાઈજ નહીં. અગર એક હી આદમી ખરીદે તો વો બૈઅ રૂક જાએગી. જબ તુમ મંજૂર કર લોગી તો સહીહ હો જાએગી.

મસ્તબા ૧૩ :- તુમને કિસીસે કહા કે હમૈં એક ગાય યા બકરી યા ઔર કુછ કહા કે કલાં ચીજ ખરીદ કર લા દો, ઉસને ખૂદ નહીં ખરીદા, બલ્કે કિસી દુસરેસે કેહ દિયા. ઉસને ખરીદા તો ઉસકા લેના તુમહારે ઝિમ્મે વાજબ નહીં, ચાહે લો ચાહે ન લો, દોનું ઈખ્તિયાર હૈં. હાં અગર વો ખૂદ તુમહારે લિયે ખરીદે તો તુમકો લેના પબેગા.

વકીલ હટા દેનેકા બયાન

વકીલકો હટા દેનેકા તુમકો હર વક્ત ઈખ્તિયાર હે, જૈસે તુમને કિસીસે કહા યા કે હમકો એક બકરીકી ઝરૂરત હે, કહીં મિલ જાએ તો લે લેના, ફિર મના' કર દિયા કે અબ ન લેના તો અબ ઉસકો લેનેકા ઈખ્તિયાર નહીં. અગર લેગા તો ઉસીકે સર પબેગી, તુમકો ન લેના પબેગી.

મસ્તબા ૧ :- અગર ખૂદ ઉસકો નહીં મના' કિયા, બલ્કે ખત લિખંકર ભેજા યા આદમી ભેજકર ખબર કર દી કે અબ ન લેના, તબ ભી વો હટ ગયા. ઔર અગર તુમને ખબર નહીં દી, કિસી ઔર આદમીને અપને તોરપર ઉસકો કેહ દિયા કે તુમકો કલાંને હટા દિયા હે, અબ ન ખરીદના, તો અગર દો આદમિયોંને ખબર દી હો યા એક હી ને ખબર દી, અગર વો એ'તિબારકે કાબિલ ઔર શરીઅતકા પાબંદ હે તો હટા

દિયા ગયા, ઓર અગર એસા ન હો તો અભી હટા નહીં, અગર જો ખરીદ લે તો તુમકો લેના પળેગા.

મુઝારિબતકા બયાન યા'ની એકકા રૂપિયા એકકા કામ

મસ્અલા ૧ :- તુમને તિજારતકે લિયે કિસીકો રૂપિયે દિયે કે ઇસ્સે તિજારત કરો જો કુછ નફા' હોગા વો હમ તુમ બાંટ લેંગે ચે જાઈઝ હૈ, ઇસકો મુઝારિબત કેહત હૈ, લેકિન ઇસકી કઈ શર્તો હૈ. અગર ઇન શરતોંકે મુતાબિક હો તો સહીહ હૈ, નહીં તો ના-જાઈઝ ઓર ગલત હૈ.

એક તો જિતના રૂપિયા દેના હો વો બતલા દો, ઓર ઇસકો તિજારતકે લિયે દે ભી દો અપને પાસ ન રખ્યો. અગર રૂપિયા ઇસકે હવાલે ન કિયા, અપને હી પાસ રખ્યા તો ચે મઆમલા ગલત હૈ.

દૂસરે ચે હૈ નફા' બાંટનેકી શકલ તય કર લો ઓર બતલા દો કે તુમકો કિતના મિલેગા ઓર ઇસકો કિતના. અગર ચે બાત તય ન હુઈ બસ ઇતના હી કહા કે નફા' હમ-તુમ દોનું બાંટ લેંગે તો-ચે ગલત હૈ.

તીસરે ચે કે નફા' બાંટનેકો ઇસ તરહ તય ન કરો કે જિતના નફા' હો ઇસમેંસે હસ રૂપિયે હમારે બાકી તુમહારે, યા હસ રૂપિયે તુમહારે બાકી હમારે, મતલબ ચે કે કુછ ખાસ રકમ તય ન કરો, ઇતની હમારી યા ઇતની તુમહારી, બલ્કે યું તય કરો કે આપ્યા હમારા આપ્યા તુમહારા, યા એક હિસ્સા ઇસકા દો હિસ્સા ઇસકે, યા એક હિસ્સા એકકા બાકી તીન હિસ્સે દૂસરેકે, મતલબ ચે કે નફા' કી તક્લીમ હિસ્સોંકે એ'તિબારસે કરના ચાહિયે, નહીં તો ગલત હો જાએગા. અગર કુછ નફા' હોગા તબ તો વો કામ કરનેવાલા ઇસમેંસે અપના હિસ્સા પાએગા. ઓર અગર કુછ નફા' ન હુવા તો કુછ ન પાએગા. અગર ચે શર્ત કર લી કે અગર નફા' ન હુવા તબ ભી હમ તુમકો અસલ માલમેંસે ઇતના દે દેંગે તો ચે મઆમલા ગલત હૈ. ઇસી તરહ અગર ચે શર્ત કર લી કે અગર નુકસાન હોગા તો ઇસ કામકે કરનેવાલેકે ઝિમ્મે પળેગા યા દોનુંકે ઝિમ્મે હોગા, ચે ભી ગલત હૈ, બલ્કે હુકમ ચે હૈ કે જો કુછ નુકસાન હો વો માલિકકે ઝિમ્મે હૈ, ઇસીકા રૂપિયા ગયા.

મસ્અલા ૨ :- જબ તક ઇસકે પાસ રૂપિયા મીઝૂદ હો ઓર ઇસને સામાન ન ખરીદા હો, તબ તક તો તુમકો ઇસકે રોક દેને ઓર રૂપિયા વાપસ લે લેનેકા ઇંજિતિયાર હૈ, ઓર જબ વો માલ ખરીદ ચુકા તો અબ રૂકવાનેકા ઇંજિતિયાર નહીં.

મસ્અલા ૩ :- અગર ચે શર્ત કર લી કે તુમહારે સાથ હમ કામ કરેંગે યા હમારા કલાં આદમી તુમહારે સાથ કામ કરેગા તો ચે ગલત હૈ.

મસ્અલા ૪ :- ઇસકા ચે હુકમ હૈ કે અગર વો મઆમલા સહીહ હુવા હૈ, કોઈ બેકારકી શર્ત નહીં લગાઈ હૈ તો નફા' મેં દોનું શરીક હૈ, જિસ તરહ તય કિયા હો બાંટ

લે, ઓર કુછ નફા' ન હો યા નુકસાન હો તો ઉસ આદમીકો કુછ ન મિલેગા ઓર નુકસાનકા જુર્માના ઉસકો ન દેના પળેગા, ઓર અગર વો મઆમલ્લા કાસિદ હો ગયા તે ફિર વો કામ કરનેવાલા નફા' મેં શરીક નહીં હે, બલ્કે વો નોકરકી તરહ હે. વે દેખે કે એસા આદમી અગર નોકર રખ્યા જાએ તો કિતની તંખ્વાહ દેની પળેગી, બસ ઉતની હી તંખ્વાહ ઉસકો મિલેગી, નફા' હો તખ ભી, ન હો તખ ભી, બહરહાલ તંખ્વાહ પાએગા, ઓર નફા' સબ માલિકકા હે, લેકિન અગર તંખ્વાહ ઝિયાદહ બેઠતી હે ઓર જો નફા' ઠેકરા યા અગર ઉસકે હિસાબસે દે તો કમ બેઠતા હે તો ઇસ શકલમેં તંખ્વાહ ન દેજે, બલ્કે નફા' બાંટ લેજે.

તમ્બીહ :- ચૂંકે ઇસ કિસમકે મસ્મલોંકી ઓરતોંકી બહોત કમ ગરૂરત પળતી હે, ઇસ લિયે હમ ઝિયાદહ નહીં લિખતે. જબ કભી એસા મઆમલ્લા ધુવા કરે, ઉસકી હર એક બાતકો કિસી મોલવીસે પૂછ લિયા કરો, તાકે ગુનાહ ન હો.

અમાનત રખને ઓર ખાનેકા બયાન

મસ્મલા ૧ :- કિસીને કોઈ ચીઝ તુમહારે પાસ અમાનત રખવાઈ ઓર તુમને લે લી તો અબ ઉસકી હિકાયાત કરના તુમ પર વાજબ હો ગયા, ઓર અગર હિકાયાતમેં કોતાહી કી ઓર વો ચીઝ ખરાબ હો ગઈ તો ઉસકા જુર્માના યા'ની દંડ દેના પળેગા, હાં અગર હિકાયાતમેં કોતાહી નહીં હુઈ, ફિર ભી કિસી વજહસે જાતી રહી, જેસે ચોરી હો ગઈ યા ઘરમેં આગ લગ ગઈ તો ઉસમેં જલ ગઈ તો ઉસકા જુર્માના વો નહીં લે સકતી, બલ્કે અમાનત રખતે વક્ત યે માન લિયા કે અગર જાતી રહી તો મેં ઝિમ્મેદાર હું, મુઝસે દામ લેના તખ ભી ઉસકો જુર્માના લેનેકા ઈખ્તિયાર નહીં, યું તુમ અપની ખૂશીસે દે દો વો ઓર બાત હે.

મસ્મલા ૨ :- કિસીને કહા, મેં ગરા કામસે જાતી હું, મેરી ચીઝ રખ હો, તુમને કહા અજબ ! રખ દો, યા તુમ નહીં બોલી, વો તુમહારે પાસ રખકર ચલી ગઈ તો અમાનત હો ગઈ, હાં અગર તુમને સાફ કેહ દિયા કે મેં નહીં જાનતી ઓર કિસીકે પાસ રખ દો યા ઓર કુછ કેહ કે ઈન્કાર કર દિયા, ફિર ભી વો રખકર ચલી ગઈ તો અબ વો ચીઝ તુમહારી અમાનતમેં નહીં હે, હાં અગર ઉસકે ચલે જાનેકે બા'દ તુમને ઉઠાકર રખ લિયા તો અબ અમાનત હો જાએગી.

મસ્મલા ૩ :- કઈ ઓરતેં બેઠી થી ઉન્કે સુપુઈ કરકે ચલી ગઈ તો સબ પર ઉસ ચીઝકી હિકાયાત વાજબ હે. અગર વો છોલકર ચલી ગઈ ઓર વો ચીઝ જાતી રહી તો જુર્માના દેના પળેગા, ઓર સબ સાથ નહીં ઉઠી, એક એક કરકે ઉઠી તો જો સબસે આખિરમેં રેહ ગઈ, ઉસકે ઝિમ્મે હિકાયાત હો ગઈ. અબ વો અગર ચલી ગઈ ઓર ચીઝ જાતી રહી તો ઉસીસે જુર્માના લિયા જાએગા.

મસ્તક ૪ :- જિસકે પાસ કોઈ અમાનત હો ઉસકો ઇંતિયાર હે કે ચાહે ખૂદ અપને પાસ હિફાજતસે રખને યા અપની માં-બહન, અપને શોહર વગેરહ કિસી એસે રિસ્તેદારકે પાસ રખ દે કે એક હી ઘરમેં ઉસકે સાથ રહેતે હોં, જિનકે પાસ અપની ચીજ ત્વી ઝરૂરતકે વક્ત રખા દેતી હો, લેકિન અગર કોઈ ઇમાનદાર ન હો તો ઉસકે પાસ રખના દુરૂસ્ત નહીં. અગર જન બૂઝકર એસે ગૈર એ'તિબારી આદમીકે પાસ રખ દિયા તો ખરાબ હો જાને પર જુર્માના દેના પળેગા, ઓર એસે રિસ્તેદારકે સિવા કિસી દુસરેકે પાસ ત્વી પરાઈ અમાનતકા રખના માલિકકી ઇજાજતકે બગેર દુરૂસ્ત નહીં, ચાહે વો મિલકુલ ગૈર હો યા કોઈ રિસ્તેદાર ત્વી લગતા હો. અગર દુસરોકે પાસ રખ દિયા તો ત્વી બરબાદ હો જાને પર જુર્માના દેના પળેગા. હાં વો ગૈર એસા સમ્મત હે કે યે અપની ચીજોં ત્વી ઉસકે પાસ રખતી હે તો દુરૂસ્ત હે.

મસ્તક ૫ :- કિસીને કોઈ ચીજ રખવાઈ ઓર તુમ ભૂલ ગઈ, ઉસે વહીં જોલકર ચલી ગઈ તો જાતે રેહને પર જુર્માના દેના પળેગા, યા કોઠરી-સંદૂકયા વગેરહકા તાલા ખોલકર તુમ ચલી ગઈ ઓર વહાં એરે-એરે સબ જમા' હે ઓર વો ચીજ એસી હે કે બગેર તાલા લગાએ ઉસકી હિફાજત નહીં હો સકતી, તબ ત્વી બરબાદ હો જાનેસે જુર્માના દેના પળેગા.

મસ્તક ૬ :- ઘરમેં આગ લગ ગઈ તો એસે વક્ત ગૈરકે પાસ ત્વી પરાઈ અમાનતકા રખ દેના જાઈઝ હે, લેકિન જબ વો મજબૂરી જાતી રહે તો ફોરન લે લેના ચાહિયે. અગર વાપસ ન લેગી તો જુર્માના દેના પળેગા. ઇસી તરહ મરતે વક્ત અગર કોઈ અપને ઘરકા આદમી મોજૂદ ન હો તો પળોસીકે સુપુરફ કર દેના દુરૂસ્ત હે.

મસ્તક ૭ :- અગર કિસીને કુછ રૂપિયેં અમાનત રખાવએ તો ઠીક ઉન્હીં રૂપિયોં પૈસોંકા હિફાજતસે રખના વાજબ હે, ન તો અપને રૂપિયોંમેં ઉનકા મિલાના જાઈઝ હે, ઓર ન ઉનકા ખર્ચ કરના જાઈઝ હે. યે ન સમજો કે રૂપિયા પૈસા સબ બરાબર, લાઓં ઇસકો ખર્ચ કર ડાલે, જબ માંગેગી તો અપના રૂપિયા દે દેંગે, હાં અગર ઉસને ઇજાજત દે દી હો તો એસે વક્તમેં ખર્ચ કરના દુરૂસ્ત હે, લેકિન ઉસકા હુકમ યે હે કે અગર વેહી રૂપિયા તુમ અલગ રેહને દો, તબ વો રૂપિયા અમાનત સમજા જાએગા. અગર જાતા રહા તો જુર્માના ન દેના પળેગા. ઓર અગર તુમને ઇજાજત લેકર ઉસે ખર્ચ કર દિયા તો અબ વો તુમહારે જિમ્મે કર્જ હો ગયા, અમાનત નહીં રહા, ઇસ લિયે અબ બહરલાલ તુમકો દેના હોગા. અગર ખર્ચ કરનેકે બા'દ તુમને ઉતના હી રૂપિયા ઉસકે નામસે અલગ કરકે રખ દિયા તબ ત્વી વો અમાનત નહીં, વો તુમહારા હી રૂપિયા હે. અગર ચોરી હો ગયા તો તુમહારા ગયા, ઉસકો ફિર દેના હોગા, મતલબ યે કે ખર્ચ કરનેકે બા'દ જબ તક ઉસકો અદા ન કર દોગી, તબ તક તુમહારે જિમ્મે રહેગા.

મસ્તક ૮ :- સો રૂપિયે કિસીને તુમહારે પાસ અમાનત રખવાએ, ઇસમેંસે પચાસ તુમને ઇજાજત લેકર ખર્ચ કર ડાલે તો પચાસ રૂપિયે તુમહારે જિમ્મે કર્જ હો ગએ

ઔર પચાસ અમાનત હૈં. અબ જબ તુમહારે પાસ રૂપિયે હૈં તો અપને પાસકે પચાસ રૂપિયે ઇસ અમાનતકે પચાસ રૂપિયોંમેં ન મિલાઓ. અગર ઉસમેં મિલા દોગી તો વો બી અમાનત ન રહેજે. ચે પૂરે સો રૂપિયે તુમહારે ઝિમ્મે કર્ક હો જાએજે. અગર જાતે રહે તો પૂરે સો દેને પર્જેજે, કયૂંકે અમાનતકા રૂપિયા અપને રૂપિયોંમેં મિલા દેનેસે અમાનત નહીં રેહતા, બલકે કર્ક હો જાતા હે ઔર હર હાલમેં દેના પવતા હે.

મસ્તબા ૯ :- તુમને ઇજાઝત લેકર ઉસકે સો રૂપિયે અપને સો રૂપિયોંમેં મિલા દિયે તો વો સબ રૂપિયે દોનુંકી શિરકતમેં હો ગએ. અગર ચોરી હો જાએ તો દોનુંકા ગયા, કુછ ન દેના પળેગા, ઔર અગર ઉસમેંસે કુછ ચોરી હો ગયા, કુછ રેહ ગયા તબ બી આધા ઉસકા ગયા, આધા ઇસકા ગયા. ઔર અગર સો એકકે હૈં દો સો એક કે તો ઉસકે હિસ્સેકે મુતાબિક ઉસકા જાએગા. મિસાલકે તોર પર અગર બારહ રૂપિયે જાતે રહે હૈં તો ચાર રૂપિયે એક સો રૂપિયેવાલેકે ગએ, ઔર આઠ રૂપિયે દો સો વાલેકે ગએ. ચે હુકમ ડની વક્ત હે જબ ઇજાઝતસે મિલાએ હૈં. ઔર અગર બગેર ઇજાઝતકે અપને રૂપિયોંમેં મિલા દિયા હો તો ઇસકા વોહી હુકમ હે જો ભયાન હો ચુકા કે અમાનતકા રૂપિયા બગેર ઇજાઝત અપને રૂપિયેમેં મિલા લેનેસે કર્ક હો જાતા હે, ઇસ લિયે અબ વો રૂપિયા અમાનત નહીં રહા. જો કુછ ગયા તુમહારા ગયા, ઉસકા રૂપિયા ઉસકો બહરહાલ દેના પળેગા.

મસ્તબા ૧૦ :- કિસીને બકરી યા ગાય વગેરહ અમાનત રખવાઈ તો ઉસકા દૂધ પીના યા કિસી ઔર તરહ ઉસે કામ લેના દુરસ્ત નહીં, હાં ઇજાઝતસે ચે સબ જાઈઝ હો જાતા હે, બગેર ઇજાઝત કિતના દૂધ લિયા હે ઉસકે દામ દેને પર્જેજે.

મસ્તબા ૧૧ :- કિસીને એક કપળા યા જેવર યા ચારપાઈ વગેરહ રખવાઈ, ઉસકી બગેર ઇજાઝત ઉસકા ભરતના દુરસ્ત નહીં. અગર ઉસને બગેર ઇજાઝત કપળા યા જેવર વગેરહ પહેના યા ચારપાઈ પર ભેટી-ભેટી ઔર ઉસકે ભરતનેકે ઝમાનેમેં વો કપળા ફટ ગયા યા ચોર લે ગયા યા જેવર-ચારપાઈ વગેરહ ટૂટ ગઈ યા ચોરી હો ગઈ તો જુર્માના દેના પળેગા, હાં અગર તોળા કરકે ફિર ઉસી તરહ હિકાઝતસે રખ દિયા, ફિર કિસી ઔર તરહ ભરભાદ હુવા તો જુર્માના ન દેના પળેગા.

મસ્તબા ૧૨ :- સંદૂકમેંસે અમાનતકા કપળા નિકાલ્યા કે ચામકે પેહી પહેનકર કલાં જગલ જાઉંગી, ફિર પહેનનેસે પેહલે હી વો જાતા રહા તો બી જુર્માના દેના પળેગા.

મસ્તબા ૧૩ :- અમાનતકી ગાય યા બકરી બીમાર પળ ગઈ, તુમને ઉસકી દવા કી. ઉસી દવાસે વો મર ગઈ તો જુર્માના દેના પળેગા. અગર દવા ન કી ઔર વો મર ગઈ તો જુર્માના ન દેના પળેગા.

મસ્તબા ૧૪ :- કિસીને અમાનત રખનેકો રૂપિયા દિયા, તુમને બટવેમેં (પાકિટમેં) ડાલ લિયા યા ઇઝારમંદમેં બાંધ લિયા, લેકિન ડાલતે વક્ત વો રૂપિયા ઇઝારમંદમેં બટવેમેં નહીં પળા, બલકે નીચે ગિર ગયા, અગર તુમ પેહી સમજી કે મેંને બટવેમેં રખ

લિપા તો જુર્માના ન દેના પહેળા.

મસ્તબા ૧૫ :- જમ વોં અપની અમાનત માંગે તો કીરન ઉસકો દે દેના વાલખ હે. બગેર કિસી મજબૂરીકે ન દેના ઓર દેર કરના જાઈજ નહીં, અગર કિસીને અપની અમાનત માંગી, તુમને કહા બહન ! ઈસ વક્ત હાથ ખાલી નહીં, કલ લે લેના. જિસને કહા, અમઝા ! કલ સહીહ, તબ તો ખેર કુછ હરજ નહીં, ઓર અગર વો કલકે લેને પર રાઝી ન હુઈ ઓર ન દેનેસે ખાફા હોકર ચલી ગઈ તો અમ વો ચીઝ અમાનત નહીં રહી, અમ અગર જાતી રહેગી તો તુમકો જુર્માના દેના પહેળા.

મસ્તબા ૧૬ :- કિસીને અપના આદમી અમાનત માંગનેકે લિયે ભેજા, તુમકો ઇન્તિયાર હે કે ઉસ આદમીકો ન દો ઓર કેહલા ભેજા કે વો ખૂદ હી આકર અપની ચીઝ લે જાએ, હમ કિસી દૂસરેકો ન દેંગે. ઓર અગર તુમને ઉસકો સમ્યા સમજકર દિયા ઓર ફિર માલિકને કહા કે મેંને ઉસકો ન ભેજા થા, તુમને ક્યું દિયા તો વો તુમસે લે સક્તા હે, ઓર તુમ ઉસ આદમીસે વો ચીઝ લીટા સક્તી હો, ઓર અગર ઉસકે પાસસે વો જાતી રહી હો તો તુમ ઉસે દામ નહીં લે સક્તી હો, ઓર માલિક તુમસે દામ લેગા.

માંગેકી ચીઝકા બયાન

મસ્તબા ૧ :- કિસીસે કપલા થા ઝેવર થા ચારપાઈ થા બરતન વગેરહ કોઈ ચીઝ કુછ દિનકે લિયે માંગ હી કે ઝરૂરત નિકલ જાનેકે બાદ દે દી જાએગી તો ઉસકા હુકમ ભી અમાનતકી તરહ હે. અમ ઉસકો અચ્છી તરહ હિકાજતસે રખના વાલખ હે. અગર થા-વખૂદ હિકાજતકે જાતી રહી તો કિસકી ચીઝ હે ઉસકો જુર્માના લેનેકા હક નહીં હે, બલ્કે અગર તુમને ઈકરાર કર દિયા હો કે અગર જાએગી તો હમસે દામ લે લેના, તબ ભી જુર્માના લેના દુરૂસ્ત નહીં, હાં હિકાજત ન કી, ઈસ વજહસે જાતી રહી તો જુર્માના દેના પહેળા, ઓર માલિકકો હર વક્ત ઇન્તિયાર હે, જમ ચાહે અપની ચીઝ લે લે, તુમકો ઈન્કાર કરના દુરૂસ્ત નહીં. અગર માંગને પર ન દી તો ફિર બરબાદ હો જાને પર જુર્માના દેના પહેળા.

મસ્તબા ૨ :- કિસ તરહ બરતનેકી ઇજાજત માલિકને દી હો, ઉસી તરહ બરતના જાઈજ હે, ઉસકે ખિલાફ કરના દુરૂસ્ત નહીં. અગર ખિલાફ કરેગી તો જાતે રેહને પર જુર્માના દેના પહેળા, જૈસે કિસીને ઓખલનેકો દુપકા દિયા, મેં ઉસકો ખિલાફર લેટી, ઈસ લિયે વો ખરાબ હો ગયા થા ચારપાઈ પર ઈતને આદમી લદ મઝે કે વો ટૂટ ગઈ થા શીસેકા બરતન આગ પર રખ દિયા વો ટૂટ ગયા થા કુછ ઓર ઐસી ખિલાફ બાત કી તો જુર્માના દેના પહેળા. ઈસી તરહ અગર ચીઝ માંગ લાઈ ઓર મેં બદ-નિયમતી કી કે અમ ઉસકો લીટાકર ન દૂંગી, બલ્કે હડપ કર જાઉંગી તબ ભી જુર્માના દેના પહેળા.

મસ્તબા ૩ :- એક થા દો દિનકે લિયે કોઈ ચીઝ મંગવાઈ તો અમ એક દો

દિનકે બા'દ વાપસ કર દેના જરૂરી છે, જિતને દિનકે વા'દા પર લાઈ થી, ઉત્તને હી દિનકે બા'દ અગર ન ફેરેગી તો જાતી રેલને પર જુર્માના દેના પલેગા.

મરઆલ્યા ૪ :- જો ચીઝ માંગ લી છે તો યે દેખના માલિકે કે માલિકને જમાનસે સાફ કેહ દિયા કે ચાહે ખૂદ બરતો, ચાહે દૂસરેકો દો, માંગનેવાલીકો દુરૂસ્ત છે કે દૂસરેકો ભી બરતનેકે લિયે દે દે. ઈસી તરહ અગર ઉસને સાફ તો નહીં કહા, મગર ઉસે પેહ-જોલ એસા છે કે ઉસકો યકીન છે કે હર તરહ ઈસકી ઇજાજત છે, તબ ભી પેહી હુકમ દે. ઓર અગર માલિકને સાફ મના' કર દિયા કે દેખો, તુમ ખૂદ બરતના, કિસી દૂસરેકો મા દેના, ઈસ સૂરતમેં કિસી તરહ દુરૂસ્ત નહીં કે દૂસરેકો બરતનેકે લિયે દી જાએ.

ઓર અગર માંગનેવાલીને યે કેહકર મંગાઈ કે યે તો બરતૂંગી ઓર માલિકને દૂસરેકે બરતનેસે ન મના' કિયા, ઓર ન સાફ ઇજાજત હી તો ઉસ ચીઝકો દેખો કેસી છે. અગર વો એસી છે કે સબ બરતનેવાલે ઉસકો એક હી તરહ બરતા કરતે હૈં, બરતનેમેં કંઈ નહીં હોતા તો ખૂદ ભી બરતના દુરૂસ્ત છે, ઓર દૂસરેકો બરતનેકે લિયે દેના દુરૂસ્ત છે, ઓર અગર વો ચીઝ એસી છે કે સબ બરતનેવાલે ઉસકો એક તરહ નહીં બરતા કરતે, બલકે કોઈ અચ્છી તરહ બરતતા છે કોઈ બુરી તરહ, તો એસી ચીઝ તુમ દૂસરેકો બરતનેકે વાસ્તે નહીં દે સંકર્તી.

ઈસી તરહ અગર યે કેહકર મંગાઈ છે કે હમારા કલાં રિસ્તેદાર યા મુલાકાતી બરતેગા ઓર માલિકને તુમહારે ન બરતનેકા ઝિકર નહીં કિયા તો ઈસ સૂરતમેં ભી પેહી હુકમ છે કે પેહલી કિસમકી ચીઝકો તુમ ભી બરત સકતી હો, ઓર દૂસરી કિસમકી ચીઝકો તુમ ન બરત સકોગી, સિર્ફ વોહી બરતેગા જિસકે બરતનેકે નામસે મંગાઈ છે, ઓર અગર તુમને પૂંહી મંગા ભેજ, ન અપને બરતનેકા નામ લિયા, ન દૂસરેકે બરતનેકા, ઓર માલિકને ભી કુછ નહીં કહા તો ઈસકા હુકમ યે છે કે પેહલી કિસમકી ચીઝકો તુમ ભી બરત સકતી હો, ઓર દૂસરેકો ભી બરતનેકે લિયે દે સકતી હો, ઓર દૂસરી કિસમકી ચીઝમેં હુકમ યે છે કે અગર તુમને બરતના શુરૂ' કર દિયા તબ તો દૂસરેકો બરતનેકે વાસ્તે નહીં દે સકતી ઓર, અગર દૂસરેસે બરતવા લિયા તો તુમ નહીં બરત સકતી, ખૂબ સમજા હો.

મરઆલ્યા ૫ :- માં-બાપ વગેરહકા કિસી છોટે ના-માલિકગકી ચીઝકા માંગે દેના જોઈજ નહીં છે. અગર વો ચીઝ જાતી રહી તો જુર્માના દેના પલેગા. ઈસી તરહ અગર ખૂદ ના-માલિક અપની ચીઝ દે દે તો ઉસકા લેના ભી જોઈજ નહીં છે.

મરઆલ્યા ૬ :- કિસીસે કોઈ ચીઝ માંગકર લાઈ ગઈ, ફિર વો માલિક મર ગયા તો અબ મરનેકે બા'દ વો માંગેકી ચીઝ નહીં રહી, અબ ઉસે કામ લેના દુરૂસ્ત નહીં. ઈસી તરહ અગર વો માંગનેવાલી મર ગઈ તો ઉસકે વારિસોંકો ઉસે નહીં ઉસના દુરૂસ્ત નહીં.

હિબા યા'ની કિસીકો કુછ દે દેનેકા બયાન

મસ્અલા ૧ :- તુમને કિસીકો કોઈ ચીઝ દે દી ઓર ઉસને મંજૂર કર લિયા યા મુહસે કુછ નહીં કહા, બલકે તુમને ઉસકે હાથ પર રખ દિયા ઓર ઉસને લે લિયા તો અબ વો ચીઝ ઈસીકી હો ગઈ, અબ તુમહારી નહીં રહી, બલકે વોહી ઉસકી માલિક હે, ઈસકો શરીઆતમેં હિબા કેહતે હૈ. લેકિન ઈસકી કઈ શરતેં હૈ.

એક તો ઉસકે હવાલે કર દેના ઓર ઉસકા કબૂલ કર લેના હે. અગર તુમને કહા કે વે ચીઝ હમને તુમકો દે દી, ઉસને કહા હમને લે લી, લેકિન અભી તુમને ઉસકે હવાલે નહીં કિયા તો વે દેના સહીહ નહીં હુવા. અભી તક વો ચીઝ તુમહારી હી મિલકમેં હે, હાં અગર ઉસ ચીઝ પર અપના કબૂલ કર લિયા તો અબ કબૂલ કર લેનેકે બા'દ ઉસકી માલિક બની.

મસ્અલા ૨ :- તુમને વોહી ચીઝ ઉસકે સામને ઈસ તરહ રખ દી કે અગર વો ઉઠાના ચાહે તો લે સકે, ઓર વે કેહ દિયા કે હો. ઈસકો લે, તો ઉસકે પાસ રખ દેનેસે જી વો માલિક બન ગઈ, એસા સમજો કે ઉસને ઉઠા લિયા ઓર કબૂલ કર લિયા.

મસ્અલા ૩ :- બંદ સંદૂકમેં કુછ કપડે દે દિયે, લેકિન ઉસકી કુંજી નહીં હી તો વો કબૂલ નહીં હુવા, જબ કુંજી દેગી તબ કબૂલ હોગા, ઉસ વકત ઉસકી માલિક બનેગી.

મસ્અલા ૪ :- કિસી બોતલમેં તેલ રખ્યા હે યા ઓર કુછ રખ્યા હે, તુમને વો બોતલ કિસીકો દે દી, લેકિન તેલ નહીં દિયા તો વે દેના સહીહ નહીં. અગર વો કબૂલ કર લે તો ભી ઉસકી માલિક ન હોગી. જબ અપના તેલ નિકાલકે દોગી તબ વે માલિક હોગી, ઓર અગર તેલ કિસીકો દે દિયા, મગર બોતલ નહીં દી ઓર ઉસને બોતલ સમેત લે લિયા કે હમ ખાલી કરકે વાપસ કર દેંગે તો વે તેલકા દેના સહીહ હે, કબૂલ કર દેનેકે બા'દ માલિક બન જાએગી, માલુમ વે કે જબ બરતન વગૈરહ કોઈ ચીઝ હો તો ખાલી કરકે દેના શર્ત હે. બગૈર ખાલી કિયે દેના સહીહ નહીં હે.

ઈસી તરહ અગર કિસીને મકાન દિયા તો અપના સારા માલ અસ્માબ નિકાલકે મૂદ ભી ઉસ ઘરસે નિકલ કર દેના ચાહિયે. અગર કિસીકો આખા યા તિહાઈ યા ચોથાઈ ચીઝ હી, પૂરી ચીઝ ન હી તો ઉસકા હુકમ વે હે કે દેખો વો કિસ કિસમકી ચીઝ હે, આખી બાંટ દેનેકે બા'દ ભી કામકી રહેગી યા ન રહેગી. અગર બાંટ દેનેકે બા'દ ઉસ કામકી ન રહે, જેસે ચક્કી કે અગર બીચસે તોડ કે દે દો તો પીસનેકે કામકી ન રહેગી ઓર જેસે ચોરી, પહંચ, પતેલી, લોટા, કટોરા, ખાલા, સંદૂક ઓર જનવર વગૈરહ એસી ચીઝોકો મગર બાંટે ભી આખી તિહાઈ જો કુછ દેના મંજૂર હો જાઈઝ હે. અગર વો કબૂલ કરે તો કિતાબા હિસ્સા તુમને દિયા હે ઉસકી માલિક બન ગઈ ઓર વો ચીઝ સાગમેં હો ગઈ, ઓર અગર વો ચીઝ એસી હે કે બાંટ દેને કે બા'દ ભી કામકી રહેગી, જેસે

બાંટે ઉત્તર દેના સહીલ છે. અગર તુમને કિસીસે કહા, હમને ઇંસ બરતનકા આપા લી તુમકો દે દિયા ઔર વો કહે હમને લે લિયા તો વે દેના સહીલ નહીં હુવા, બલે અગર વે બરતન પર કબ્જા ભી કર લે તખ ભી ઉસકી માલિક નહીં હુઈ, અભી સારા લી તુમહારા હી છે, હાં ઇંસકે બા'દ અગર ઉસમેંકા આપા લી અલગ કરકે ઉસકે હવાલે કર દો તો અમ ઉસકી માલિક હો જાએગી.

મસ્અલા ૫ :- એક ઘાન યા એક મકાન યા ભાગ વગીરહ દો આદમિયોંને મિલકર આપા આપા ખરીદા તો જબ તક બાંટ ન હો તખ તક અપના આપા કિસ્સા કિસીકો દેના સહીલ નહીં.

મસ્અલા ૬ :- આઠ આને યા બારહ આને પૈસે દો આદમિયોંકો દિયે કે તુમ દોનું આપે આપે લે હો, વે સહીલ નહીં, બલે આપે આપે બાંટ કરકે દેના ચાહિયે. હાં અગર દોનું ફકીર હો તો બાંટનેકી ગરૂરત નહીં, ઔર અગર એક રૂપિયા યા એક પૈસા દો આદમિયોંકો દિયા તો વે દેના સહીલ છે.

મસ્અલા ૭ :- બકરી યા ગાય વગીરહકે પેટમેં બચ્ચા છે તો પૈદા હોનેસે પેહલે હી ઉસકા દે દેના સહીલ નહીં છે, બલે પૈદા હોનેકે બા'દ અગર વો કબ્જા ભી કર લે તખ ભી માલિક નહીં હુઈ. અગર દેના હો તો પૈદા હોનેકે બા'દ ફિર દે દે.

મસ્અલા ૮ :- કિસીને બકરી દી ઔર કહા કે ઇંસકે પેટમેં જો બચ્ચા છે ઉસકો હમ નહીં દેતે, વો હમારા હી છે તો બકરી ઔર બચ્ચા દોનું ઉસીકે હો ગમે. પૈદા હોનેકે બા'દ બચ્ચેકે લેનેકા ઇંજિતવાર નહીં છે.

મસ્અલા ૯ :- તુમહારી કોઈ ચીઝ કિસીકે પાસ અઘાનત રખી છે, તુમને ઉસીકો દે દી તો ઇંસ શકલમેં સિર્ફ ઇતના કેહ દેનેસે કે મેંને લે લી, ઉસકી માલિક હો જાએગી, અમ આકર દોબારહ ઉસપર કબ્જા કરના સર્ત નહીં છે, કમૂંકે વો ચીઝ તો ઉસકે પાસ છે હી.

મસ્અલા ૧૦ :- ના-માલિક લખકા યા લખકી અપની ચીઝ કિસીકો દે દે તો ઉસકા દેના સહીલ નહીં છે, ઔર ઉસકી ચીઝ લેના ભી ના-જાઈઝ છે, ઇંસ મસ્અલોંકો ખૂબ યાદ રખો, બહોત લોગ ઇંસમેં મુબતલા હે.

બચ્ચોંકો દેનેકા બયાન

મસ્અલા ૧ :- ખત્તા વગીરહ યા કિસી જગાનમેં છોટે છોટે બચ્ચોંકો જો કુઈ દિયા જતા છે, ઉસે ખાસ બચ્ચેકો દેના નહીં હોતા, બલે માં-બાપકો દેના હોતા છે, ઇંસ લિયે વો સબ ન્યોતા (બખ્શિશ) બચ્ચેકી જાપદાદ નહીં, બલે માં-બાપ ઉસકે માલિક હે, જો ચાહે કરે. હાં, અગર કોઈ આદમી ખાસ બચ્ચે હી કો કોઈ ચીઝ દે ત્હે ફિર વોહી બચ્ચા ઉસકા માલિક છે. અગર બચ્ચા સમજાદાર છે તો ખૂદ ઉસીકા કબ્જા કર લેના કાઠી

હે, જમ કળ્મ કર લિયા તો માલિક હો ગયા. અગર બચ્ચા કળ્મ ન કરે યા કળ્મ કરનેકે ભાઈ ન હો તો અગર બાપ હો તો ઉસકે કળ્મ કર લેનેસે ઓર અગર બાપ ન હો તો દાદાકે કળ્મ કર લેનેસે બચ્ચા માલિક હો જાએગા. અગર બાપ-દાદા મીજાક ન હો તો વો બચ્ચા કિસકી પરવરિશમે હે ઉસકો કળ્મ કરના ચાહિયે, ઓર બાપ-દાદાકે હોતે માં, દાદી, નાની વગેરહ ઓર કિસીકે કળ્મેકા એ'તિબાર નહીં હે.

મરખલા ૨ :- અગર બાપ યા ઉસકે ન હોનેકે વક્ત દાદા અપને બેટે-બોતેકી કોઈ ચીજ દેના ચાહે તો બસ ઇતના કેહ દેનેસે હિબા સહીક હો જાએગા કે મેંને ઉસકો વે ચીજ દે દી, ઓર અગર બાપ-દાદા ન હો ઉસ વક્ત માં, ભાઈ વગેરહ ભી અગર ઉસકો કુછ દેના ચાહે, ઓર વો બચ્ચા ઉનકી પરવરિશમે ભી હો, ઉનકે ઇસ કેહ દેનેસે ભી વો બચ્ચા માલિક હો ગયા, કિસીકે કળ્મ કરનેકી ગરબ નહીં હે.

મરખલા ૩ :- જો ચીજ હો અપની સબ ઓલાકકો બરાબર દેના ચાહિયે. લગન-લગ્નકી સબકો બરાબર હે. અગર કભી કિસીકો કુછ કિયાકહ હે કિયા તો ભી ખેર, કુછ હરજ નહીં, લેકિન જિતે કમ દિયા ઉસકો નુકસાન પહોંચાનેકા ઇરાદા ન હો, નહીં તો કમ દેના કુરુસ્ત નહીં હે.

મરખલા ૪ :- જો ચીજ ના-બાલિગકી મિલકિયત હો, ઉસકા વે કુકમ હે કે ઉસી બચ્ચેકી કે કામમેં લગાના ચાહિયે, કિસીકો અપને કામમેં લાના જાઈજ નહીં. ખૂક માં-બાપ ભી અપને કામમેં ન લાએ, ન કિસી ઓર બચ્ચેકે કામમેં લાએ.

મરખલા ૫ :- અગર ઝાહિરમેં બચ્ચેકો દિયા, મગર યકીનન મા'લુમ હે કે મંજૂર તો માં-બાપકી કો દેના હે, મગર ઉસ ચીજકો છોટા સમજકર બચ્ચેકી કે નામસે દે કિયા તો માં-બાપકી મિલકિયત હે, વો જો ચાહે કહે, કિર ઉસમેં ભી દેખ લે, અગર માં કે પ્રિયોદારેને દિયા હે તો માં કા હે, ઓર અગર બાપકે રિસ્તેદારેને દિયા હે તો બાપકા હે.

મરખલા ૬ :- અપને ના-બાલિગ લગ્નકેકે લિયે કપલે બનવાએ તો વો માલિક હો બધા, યા બાલિગ લગ્નકીકે લિયે જેવર-જેહના બનવાયા તો વો લગ્નકી ઉસકી માલિક હો બઈ. અમ ઉન કપલોંકા યા ઉસ જેવરકા કિસી ઓર લગ્નકે યા લગ્નકીકો દેના કુરુસ્ત નહીં, જિસકે લિયે બનવાએ હે ઉસીકો હે, હાં અગર બનાનેકે વક્ત સાક કેહ કિયા કે વે પેરી હી ચીજ હે, માંગેકે તીરપર દેતા હું તો બનવાનેવાલેકી રહેલી. અકસર અનુર હે કે બધી બઝનેં કભી કભી છોટી ના-બાલિગ બઝનોંસે યા ખૂક માં અપની લગ્નકીસે દીપકા વગેરહ માંગ લેતી હે તો ઉનકી ચીજકા ગરા દેરકે લિયે માંગ લેના ભી કુરુસ્ત નહીં.

મરખલા ૭ :- જિસ તરહ ખૂક બચ્ચા અપની ચીજ કિસીકી હે નહીં ચક્તા, ઉસી તરહ માં-બાપ ઉસકી ચીજ કિસીકી મિલકુત હે હે યા ઘોલી દેર યા કુછ કિનકે લિયે માંગેકા હે તો ઉસકા લેના કુરુસ્ત નહીં. હાં અગર માં-બાપકો ન હોનેકી વજહસે મિલકિયત ગરબ હો ઓર વો ચીજ કભી કુસરેસે ઉનકી ન મિલક સકે તો મજબૂરી ઓર લાખાલીકે વક્ત અપની ઓલાકકી ચીજકા લેના કુરુસ્ત હે.

મસ્મલા ૮ :- માં-બાપ વગેરહકો બચ્ચેકા માલ કિસીકો કર્જ દેના લી સહી નહીં, બલે ખુદ કર્જ દેના લી સહીક નહીં, ખૂબ યાદ રખવો.

દેકર વાપસ લેનેકા બયાન

મસ્મલા ૧ :- કુછ દેકર વાપસ લેના બળા ગુનાહ હે, લેકિન કોઈ વાપસ લે લે ઓર જિસકો દી થી, વો અપની ખૂશીસે દે લી દે તો અમ ફિર ઉસકી મક્કિય બન જાએગી, મગર કુછ બાતે એસી હૈં જિનસે વાપસ લેનેકા બિલકુલ ઇંતિયાર નહીં રેહતા, જેસે તુમને કિસીકો બકરી દી, ઉસને ખિલાં પિલાકર ખૂબ મોટા-તાઝા કિયા તો વાપસ લેનેકા ઇંતિયાર નહીં હે. યા કિસીકો ઝમીન દી, ઉસને ઘર બનવાયા યા બાગ લગાયા તો અમ વાપસ લેનેકા ઇંતિયાર નહીં, યા કપળા દેનેકે બા'દ ઉસને કપળેકો સી કિયા યા રંગ કિયા યા પુલવાયા તો અમ વાપસ લેનેકા ઇંતિયાર નહીં.

મસ્મલા ૨ :- તુમને કિસીકો બકરી દી, ઉસકે દો એક બચ્ચે હુએ તો વાપસ લેનેકા ઇંતિયાર બાકી હે, લેકિન અગર વાપસ લે તો શિર્ફ બકરી વાપસ લે સકતી હે, વો બચ્ચા નહીં લે સકતી.

મસ્મલા ૩ :- દેનેકે બા'દ અગર દેનેવાલા યા લેનેવાલા મર જાએ તો લી વાપસ લેનેકા ઇંતિયાર નહીં રેહતા.

મસ્મલા ૪ :- તુમકો કિસીને કોઈ ચીઝ દી, ફિર ઉસકે બદલેમેં તુમને લી કોઈ ચીઝ ઉસકો દે દી, ઓર કેહ દિયા કે હો બહન, ઉસકે બદલે તુમ ચે લે હો તો બદલા દેનેકે બા'દ અમ ઉસકો વાપસ લેનેકા ઇંતિયાર નહીં હે, હાં અગર તુમને ચે નહીં કહા કે હમ ચે ઉસકે બદલેમેં દેતે હૈં તો વો અપની ચીઝ વાપસ લે સકતી હે, ઓર તુમ અપની ચીઝ લી વાપસ લે સકતી હો.

મસ્મલા ૫ :- બીવીને અપને મિયાંકો યા મિયાંને અપની બીવીકો કુછ દિયા તો ઉસકે વાપસ લેનેકા ઇંતિયાર નહીં હે. ઇંસી તરહ અગર કિસીને એસે રિસ્તેદારકો કુછ દિયા જિસે નિકાહ હમેશાકે લિયે હરામ હે, ઓર વો રિસ્તા ખૂનકા હે જેસે ભાઈ-બહન, ભતીજા, બાંજા, વગેરહ તો ઉસે વાપસ લેનેકા ઇંતિયાર નહીં હે, ઓર અગર રિસ્તા તો હે લેકિન નિકાહ હરામ નહીં હે જેસે ચચેરા, ફુકેરા બહન-ભાઈ વગેરહ યા નિકાહ તો હરામ હે, લેકિન નસબ (ખાનદાન) કે એ'તિબારસે રિસ્તેદાર નહીં, યા'ની વો રિસ્તા ખૂનકા નહીં, બલે દૂધકા રિસ્તા યા ઓર કોઈ રિસ્તા હે જેસે દૂધ સરીક ભાઈ-બહન વગેરહ યા દામાદ, સાસ, સુસર વગેરહ તો ઉન સબસે વાપસ લેનેકા ઇંતિયાર રેહતા હે.

મસ્મલા ૬ :- જિતની સુરતોમેં વાપસ લેનેકા ઇંતિયાર હે, ઉસકા મતલબ ચે હે કે અગર વો લી વાપસ દેને પર રાઝી હો જાએ તો ઉસ વક્ત વાપસ લેનેકા ઇંતિયાર

હે, જેણે ઉપર આ ચુકા, લેડિન ગુનાહ ઈસમ્ને ભી હે. ઓર અગર વો રાખી ન હો ઓર ન વાપસ કરે તો કાગીકે ફેસલેકે અલાવા ઝમરદસ્તી વાપસ લેનેકા ઇંખિયાર નહીં. ઓર અગર ઝમરદસ્તી બગેર ફેસલેકે વાપસ સિયા તો ચે માસિક ન હોગા.

મસ્અલા ૭ :- જો કુછ સિયા કર દેનેકે હુકમ-અહકમ બચાન હુમે હેં, અકસર મુઘાકી રાહમેં ખેરાત દેનેકે ભી વોહી હુકમ હેં, મિસાલકે તોર પર બગેર કબજા કિયે ફકીરકી ચિલ્કમેં ચીઝ નહીં જાતી, ઓર જિસ ચીઝકા બાંટ દેનેકે બા'દ દેના સર્ત હે, ઉસકા પહાંભી બાંટનેકે બા'દ હી દેના ધર્ત હે. જિસ ચીઝકા ખાલી કરકે દે દેના ઝરૂરી હે, પહાં ભી ખાલી કરકે દેના ઝરૂરી હે, હાં દો બાતોંકા ફર્ક હે. એક સિયામેં રાખી-ખૂસીસે વાપસ લેનેકા ઇંખિયાર રેહતા હે, ઓર પહાં વાપસ લેનેકા ઇંખિયાર નહીં રેહતા. દૂસરે આઠ-દસ આને પેસે યા આઠ-દસ રૂપિયે અગર ફકીરોંકો દે દો કે તુમ દોનું બાંટ લેના તો ચે ભી દૂસરા હે, ઓર સિયામેં ઈસ તરહ દૂરસ્ત નહીં હોતા.

મસ્અલા ૮ :- કિસી ફકીરકો પૈસા દેને હાજે, મગર ધોકેસે અઠન્ની સહી ગઈ તો ઉસકે વાપસ લેનેકા ઇંખિયાર નહીં હે.

કિરાયે પર લેનેકા બચાન

મસ્અલા ૧ :- જબ તુમને મહીના ભરકે લિયે થર કિરાયા પર સિયા ઓર અપને કબજેમેં કર સિયા તો મહીનેકે બા'દ કિરાયા દેના પલેગા, ચાહે ઉસમેં રેહનેકા મોકા' હો યા ખાલી પળા રહા હો, કિરાયા બહરહાલ વાજબ હે.

મસ્અલા ૨ :- દરહા કપળા સીકર યા રંગરેઝ રંગકર યા ધોબી કપળા ધોકર લાયા તો ઉસકો ઇંખિયાર હે કે જબ તક તુમસે ઉસકી મઝદૂરી ન લે લે તબ તક તુમકો કપળા ન દે. બગેર મઝદૂરી દિયે ઉસસે ઝમરદસ્તી લેના દૂરસ્ત નહીં, ઓર અગર કિસી મઝદૂરસે ગલ્લેકા એક ભોરા એક આનાકે પેસેકે વા'દ પર ઉઠવાયા તો અપની મઝદૂરી માંગનેકે લિયે તુમહારા ગલ્લા નહીં રોક સક્તા, કપૂંકે વહાંસે લાનેકી વજહસે ગલ્લેમેં કોઈ બાત પૈદા નહીં હોતી, ઓર પેહલી સૂરતમેં એક નઈ બાત કપલેમેં પૈદા હો ગઈ.

મસ્અલા ૩ :- અગર કિસીને ચે સર્ત કર લી કેં મેરા કપળા તુમહી સીન યા તુમ હી રંગના યા તુમહી ધોના તો ઉસકો દૂસરેસે ખુલવાના દૂરસ્ત નહીં, ઓર અગર ચે સર્ત નહીં કી તો કિસી દૂસરેસે ભી વો કામ કરા સક્તી હે.

ગલત ઈજારે'કા બચાન

મસ્અલા ૧ :- અગર મહાન કિરાયે પર લેતે વક્ત કુછ મુઘત બચાન નહીં કી કે કિતાને દિને કે લિયે દિયા હે, યા કિરાયા નહીં તથ કિયા, પૂં હી લે સિયા યા સર્ત કર લી કે

૧. ઈજારા કિરાયા યા મઝદૂરીકો કેહતે હેં.

જો કુછ ઇસમેં ગિર-પણ જાએગા, વો ભી હમ અપને માલસે બના દિયા કરેંગે, યા કિસીકો ધર ઇસ વા'દે પર દિયા કે ઉસકી મરખત કરા દિયા કરે, ઓર ઉસકા પેલી કિરાયા હે, યે સબ ગલત ઇજારા હે, ઓર અગર યું કેલ દે કે તુમ ઇસ ધરમે રહો, ઓર ઇસકી મરખત કરા દિયા કરો, કિરાયા કુછ નહીં તો યે રિઆયત હે ઓર જાઇઝ હે.

મસ્અલા ૨ :- કિસીને યે કેલકર મકાન કિરાયા પર લિયા કે દો રૂપિયે મહીને કિરાયા દિયા કરેંગે તો એક હી મહીનાકે લિયે ઇજારા સહીહ હુવા. મહીનાકે બાદ માલિકકો ઇસમેંસે ઉઠા દેનેકા ઇન્તિયાર હે. ફિર જબ દૂસરે મહીનેમેં તુમ રેહ પાયે તો એક મહીનાકા ઇજારા ઓર સહીહ હો ગયા. ઇસી તરહ હર મહીનેમેં નવા ઇજારા હોતા રહેગા હાં, અગર યે ભી કેલ દિયા કે ચાર મહીને યા છ મહીને રહુંગા તો જિતની મુદત બતલાઇ હે ઉતની મુદત તક ઇજારા નહીં હુવા, ઇસ્સે પેહલે માલિક તુમકો નહીં ઉઠા સકતા.

મસ્અલા ૩ :- પીસનેકે લિયે કિસીકો મેહં દિયે ઓર કહા, ઇસીમેંસે પાંચ ભર આટા પિસાઇ લે લેના યા ખેત કટવાયા ઓર કહા કે ઇસીમેંસે ઇતના ગલ્લા મઝાદૂરી લે લેના યે સબ ગલત હે.

મસ્અલા ૪ :- ગલત ઇજારેકા હુકમ યે હે કે જો કુછ તય હુવા વો ન દિલાયા જાએગા, બલ્કે ઉતને કામકે લિયે જિતની મઝાદૂરીકી રસમ હે યા એસે ધરકે લિયે જિતને કિરાયેકી રસમ હો, વો દિલાયા જાએગા, લેકિન અગર રસમ ઝિયાદત્ત હે, ઓર તય કમ હુવા યા તો ફિર રસમકે મુતાબિક ન દિયા જાએગા, બલ્કે વોહી પાએગા જો તય હુવા હે. મતલબ યે હે કે જો કામ હો ઉસકે પાનેકા હકદાર હે.

મસ્અલા ૫ :- ગાને-બજારને, નાચને, બંદર નવાને વગેરહ જેસી જિતની બેહુદા ચીજે હે, ઉનકા ઇજારા સહીહ નહીં બિલકુલ ગલત હે, ઇસ લિયે કુછ ન દિલાયા જાએગા.

મસ્અલા ૬ :- કિસી હાકિમકો નોકર રખ્યા કે ઇતને દિન તક ફલાંકી કબર પર પબ્લા કરો, ઓર સવાબ બખ્યા કરો, યે સહીહ નહીં ગલત હે. ન પબ્લનેવાલોંકો સવાબ મિલેગા, ન મુરદેકો, ઓર યે કુછ તંખ્વાહ પાનેકા હકદાર નહીં હે.

મસ્અલા ૭ :- પબ્લનેકે લિયે કોઈ કિતાબ કિરાયે પર લી તો યે સહીહ નહીં હે, બલ્કે ગલત હે.

મસ્અલા ૮ :- યે રસમ હે કે બકરી, ગાય, ભેંસકે ગાભન કરાનેમેં જિસકા બકરા, બેલ, ભેંસા હોતા હે વો ગાભન કરાઇ લેતા હે, યે બિલકુલ હરામ હે.

મસ્અલા ૯ :- બકરી, ગાય ઓર ભેંસકો દૂધ પીનેકે લિયે કિરાયે પર લેના દુરુસ્ત નહીં.

મસ્અલા ૧૦ :- જાનવરકો અધિયાન પર દેના દુરુસ્ત નહીં, યા'ની યું કેલના કે મુરશિયાં યા બકરિયાં લે જાઓ, ઓર અચ્છી તરહ પાલો-પોસો, જો કુછ બચે હોં આપે

તુમહારે, આપે હમારે, યે દુરૂસ્ત નહીં.

મસ્અલા ૧૧ :- ઘર સજાનેકે લિયે ઝાળ-ફાનૂસ વગેરહ કિરાયે પર લેના દુરૂસ્ત નહીં, અગર લાયા ભી તો દેનેવાલા કિરાયા પાનેકા હકદાર નહીં. હાં, અગર ઝાળ-ફાનૂસ જલાનેકે લિયે લાયા હો તો દુરૂસ્ત હે.

મસ્અલા ૧૨ :- કોઈ યક્કા-બેહલી કિરાયે પર કી તો મા'મૂલસે ઝિયાદહ બહોત આદમિયોંકા લદ જાના દુરૂસ્ત નહીં. ઇસી તરહ ડોલીમેં કહારોંકી ઇજાઝતકે બગેર દો દો કા બેઠ જાના દુરૂસ્ત નહીં હે.

મસ્અલા ૧૩ :- કોઈ ચીઝ ખો ગઈ, ઉસને કહા જો કોઈ હમારી ચીઝ બતાવે કે કહાં હેં ઉસકો એક પૈસા દેંગે, તો અગર કોઈ બતલા દે, તબ ભી પૈસા પાનેકી હકદાર નહીં હે, ક્યૂંકે યે ઇજાઝ સહીહ નહીં હુવા, ઓર અગર કિસી ખાસ આદમીસે કહા કે અગર તૂ બતલા દે તો પૈસા દૂંગી, તો અગર ઉસને અપની જગહ બેઠે બેઠે યા ખળે ખળે બતલા દિયા તો કુછ ન પાએગી, ઓર અગર કુછ ચલકે બતલા દિયા તો પૈસા-પૈલા જો કુછ વા'દા થા મિલેગા.

જુર્માના લેનેકા બયાન

મસ્અલા ૧ :- રંગરેઝ, ધોબી, દરજી વગેરહ કિસી પેશાવર (મજદૂર) સે કોઈ કામ કરાયા તો વો ચીઝ જો ઉસકો દી હે ઉસકે પાસ અમાનત હે, અગર ચોરી હો જાએ યા કિસી ઓર તરહ બગેર ઇરાદા મજબૂરીસે બરબાદ હો જાએ તો ઉસે જુર્માના લેના દુરૂસ્ત નહીં, હાં અગર ઉસને ઇસ તરહ કુંદી કી (નકશ કિયા) કે કપળા ફટ ગયા યા અજ્ઞા રેશમી કપળા ભઠ્ઠી પર ચઢ્યા દિયા, વો ખરાબ હો ગયા તો ઉસકા જુર્માના લેના જાઈઝ હે. ઇસી તરહ જો કપળા ઉસને બદલ દિયા તો ઉસકા જુર્માના લેના ભી દુરૂસ્ત હે, ઓર અગર કપળા ખો ગયા હો ઓર વો કેહતા હે મા'લૂમ નહીં કયા હુવા, કહાં ગયા, ઉસકા જુર્માના ભી લેના દુરૂસ્ત હે, ઓર અગર વો કહે કે મેરે યહાં ચોરી હો ગઈ, ઉસમેં જાતા રહા તો જુર્માના લેના દુરૂસ્ત નહીં.

મસ્અલા ૨ :- કિસી મજદૂરકો ઘી, તેલ વગેરહ ઘર પહોંચાનેકો કહા, ઉસે રાસતેમેં ગિર પળા તો ઉસકા જુર્માના લેના જાઈઝ હે.

મસ્અલા ૩ :- ઓર જો પેશાવર (મજદૂર) નહીં, બલકે ખાસ તુમહારે હી કામકે લિયે હે, જેસે નોકર-ચાકર યા વો મજદૂર જિસકો તુમને એક યા દો ચાર દિનકે લિયે રખ્યા હે, ઉસકે હાથસે જો કુછ જાતા રહે ઉસકા તાવાન (જુર્માના) લેના જાઈઝ નહીં, હાં અગર ખૂદ જાન બૂઝકર નુકસાન કર દે તો જુર્માના લેના દુરૂસ્ત હે.

મસ્અલા ૪ :- લળકા ખિલાને પર જો નોકર હે, ઉસકી કોતાહીસે અગર બચ્ચોકા ઝેવર યા ઓર કુછ જાતા રહે તો ઉસકા જુર્માના લેના દુરૂસ્ત નહીં હે.

ઇજારાકે તોડ દેનેકા બયાન

મસ્મલા ૧ :- કોઈ ઘર કિરાયે પર લિયા, વો બહોત ટપકતા હે યા કુછ ચિસા ઉસકા ગિર પળા યા ઓર કોઈ એસા એમ નિકલ આયા જિરસે અબ રેહના કઠિન હે તો ઇજારેકા તોડના દુરસ્ત હે, ઓર અગર બિલકુલ હી ગિર પળા હે તો ખૂદ હી ઇજારા ટૂટ ગયા, તુમહારે તોડને ઓર માલિકકે ચાગી હોનેકી ઝરૂરત નહીં રહી.

મસ્મલા ૨ :- જમ કિરાયે પર લેનેવાલે ઓર દેનેવાલેમંસે કોઈ મર જામે તો ઇજારા ટૂટ જાતા હે.

મસ્મલા ૩ :- અગર કોઈ એસા ઉઝર પેદા હો હો જામે કે કિરાયેકો તોડના પલે તો મજબૂરીકે અંદર તોડ દેના સહીહ હે, જેસે કહી જાનેકે લિયે બેલહીકો કિરાયા કિયા, ફિર રાય બહલ ગઈ, અબ જાનેકા ઇરાદા નહીં રહા તો ઇજારા તોડ દેના સહીહ હે.

મસ્મલા ૪ :- યે જો રસમ હે કે કિરાયા તપ કરકે ઉસકો કુછ બયાના દે દેતે હે, અગર જાના હો તો ફિર ઉસકો પૂરા કિરાયા દેતે હે, ઓર વો બયાના ઉસ કિરાયેમંસે કાટ લિયા જાતા હે, ઓર જો જાના ન હો તો બયાના હઝમ કર લેતા હે, વાપસ નહીં દેતા, યે દુરસ્ત નહીં હે, બલકે ઉસકો વાપસ દેના ચાહિયે.

ઇજાજતકે બગૈર કિસીકી ચીઝ લે લેનેકા બયાન

મસ્મલા ૧ :- કિસીકી ચીઝ ઝબરદસ્તીસે લે લેના યા પીઠ પીછે ઉસકી બગૈર ઇજાજતકે લે લેના બળા ગુનાહ હે. કુછ ઓરસોં અપને શોહર યા ઓર કિસી રિશ્તેદારકી ચીઝ બગૈર ઇજાજત લે લેતી હે, યે ભી દુરસ્ત નહીં, ઓર જો ચીઝ બગૈર ઇજાજત લે હી તો અગર વો ચીઝ અભી મીજૂદ હો તો કીક વોહી ચીઝ વાપસ દેની ચાહિયે, ઓર અગર ખર્ચ હો ગઈ હો તો ઉસકા હુકમ યે હે કે-અગર એસી ચીઝ થી કે ઉસકે જેસી બાઝારમે મિલ સકતી હે, જેસે ગલ્લા, ઘી, તેલ, રૂપિયા-પૈસા તો જેસી ચીઝ હી હે વેસી મંગાકર દેના વાજબ હે. ઓર અગર કોઈ એસી ચીઝ લેકર બરબાદ કર દી કે ઉસકે જેસા મિલના કઠિન હે તો ઉસકી કીમત દેની પલેગી, જેસે મુરઘી, બકરી, અમરૂદ, નારંગી, નાસપાતી વગેરહ.

મસ્મલા ૨ :- પુરાની ચારપાઈકા એક આપ પાયા ટૂટ ગયા યા પટ્ટી યા ચૂલ (વો લકળી જિસકા સિરા દૂસરી લકળીમેં ડાલા જામે) ટૂટ ગઈ યા ઓર કોઈ ચીઝ હી થી, વો ખરાબ હોનેસે જિતના ઉસકા નુક્સાન હુવા હો દેના પલેગા.

મસ્મલા ૩ :- પરામે રૂપિયેસે બગૈર ઝરૂરત તિજરત કી તો ઉસે જો નમં હુવા, ઉસકા લેના દુરસ્ત નહીં, બલકે અસલ રૂપિયે માલિકકો વાપસ દે ઓર જો કુછ નમં હો ઉસકો એસે લોગોંકો બેરાદ કર દે જો બહોત મોહતાજ હો.

મસ્તબલા ૪ :- કિસીક કપળા કાળ ગણા તો અગર થોળા કટા હે તબ તો જિતના નુકસાન થુવા હે ઉતના હી જુર્માના કિલા હેને, ઓર અગર એસા કાળ ગણા હે અબ ઉસ કામકા નહીં રહા જિસ કામકે સિયે પેહલે યા, જેસે દોપકા એસા કાળ ગણા હે અબ દોપકે કાબિલ નહીં રહા, હાં કુરતીયાં બન સકતી હે તો યે કપળા ઉસી કાળનેવાલેકો હે દે, ઓર સારી કીમત ઉસે ભર લે.

મસ્તબલા ૫ :- કિસીક નગ લેકર અંગૂઠી પર રખ સિયા તો અબ ઉસકી કીમત દેના પહેગી, અંગૂઠી તોડકર નગ નિકલવા કર દેના વાજબ નહીં.

મસ્તબલા ૬ :- કિસીકા કપળા લેકર રંગ સિયા તો ઉસકો ઇંખિયાર હે, ચાહે રંગા-રંગાયા કપળા લે લે ઓર રંગનેસે જિતને દામ બબ્લ ગમે હે ઉતને દામ હે દે, ઓર ચાહે અપને કપળેકે દામ લે લે, ઓર કપળા ઉસીકે પાસ રેહને દે.

મસ્તબલા ૭ :- જુર્માના દેનેકે બા'દ હિર અગર વો ચીઝ મિલ ગઈ તો દેખના ચાહિયે કે જુર્માના અગર ચાલિકેકે બતલાનેકે મુતાબિક દિયા હે તો અબ ઉસકા વાપસ કરના વાજબ નહીં, વો ઉસકી હો ગઈ. ઓર અગર ઉસકે બતલાનેસે કમ દિયા તો ઉસકા જુર્માના વાપસ કરકે અપની ચીઝ લે સકતી હે.

મસ્તબલા ૮ :- પસઈ બકરી યા ગાય ઘરમેં ચલી આઈ તો ઉસકા દૂધ દોહના હરામ હે, જિતના દૂધ લેગી ઉસકે દામ દેને પહેગે.

મસ્તબલા ૯ :- સૂઈ, પાગા, કપળેકી ચિટ, પાન-તખ્ખાફૂ, કાચા ડહી, કોઈ ચીઝ બગેર ઇજાઝત લેના દુરુસ્ત નહીં, જો સિયા હે ઉસકે દામ દેના વાજબ હે, યા ઉસે કેહકે મઆફ કરા લે, નહીં તો કિયામતમેં દેના પહેગા.

મસ્તબલા ૧૦ :- શોહર અપને સિયે અગર કોઈ કપળા લાયા. કટતે વક્ત ઉસમેંસે બચા યા ચુરાકર રખ્યા ઓર ઉસકો નહીં બતાયા, યે ભી જાઈઝ નહીં, જો કુછ લેના હે કેહકર લો, ઓર ઇજાઝત ન હે તો ન લો.

સાએદારીકા બયાન

મસ્તબલા ૧ :- એક આદમી મર ગયા ઓર ઉસને કુછ માસ છોયા તો ઉસકા સારા માલ હકદારોંકે સાએમેં હે. જબ તક સબસે ઇજાઝત ન લે લે, તબ તક ઉસકો અપને કામમેં કોઈ નહીં લા સકતી. અગર લાએગી ઓર ફાઈદા ઉકાએગી તો ગુનાહ હોગા.

મસ્તબલા ૨ :- દો બીવિયોંને મિલકર કુછ બસતન ખરીદે તો વો બસતન દોનુંકે સાએમેં હે. બગેર ઉસ દૂસરીકી ઇજાઝત સિયે અકેલે એકકો બસતના ઓર કામમેં લાના યા બેચ ગણના દુરુસ્ત નહીં.

મસ્તબલા ૩ :- દો બીવિયોંને અપને અપને પેસે મિલાકર સાએમેં અમરૂદ, નારંગી, બેર, આમ, જામન, કકડી, ખીરે, ખરબૂજે વગેરહ કોઈ ચીઝ ખરીદ મંગવાઈ, ઓર જબ

વો ચીજ બાજારસે આઈ તો ઉસ વકત ઉનમેંસે એક હે ઓર એક કહીં મઈ બુઠ હે તો વે ન કરો કે આપા બુઠ લે લો, ઓર આપા ઉસકા હિસ્સા નિકાલકર રખ હો કે જખ વો આમેઝી તો અપના હિસ્સા લે લેગી. જખ તક દોનું હિસ્સેદાર મીજુદ ન હોં હિસ્સા બાંટના દુરુસ્ત નહીં હે, ઓર બગેર ઉસકે આમે અપના હિસ્સા અલગ કરકે ખા મઈ તો બહોત ગુનાહ હુવા. હાં, અગર ગેહું યા ઓર કોઈ ગલ્લા સાજોમે મંગવાયા ઓર અપના હિસ્સા બાંટકર રખ દિયા ઓર દૂસરીકા ઉસકે આનેકે વકત ઉસકો દે દિયા, યે દુરુસ્ત હે, લેડિન ઇસ મુરતમેં દૂસરીકે હિસ્સેમેં ઉસકો દે દેનેસે પેહલે કુછ ચોરી વગેરહ હો મઈ તો વો નુકસાન દોનું આદમિયોંકા સમજા જાએગા. વો ઉસ હિસ્સેમેં સાગી હો જાએગી.

મસ્ખલા ૪ :- સો સો રૂપિયે મિલાકર દો આદમિયોંને તિજારત કી, ઓર ઇકરાર કિયા કે જો કુછ નફા' હો આપા હમારા આપા તુમહારા તો સહીહ હે, ઓર અગર કહા, દો હિસ્સે હમારે ઓર એક હિસ્સા તુમહારા તો યે ભી સહીહ હે, ચાહે રૂપિયા દોનુંકા બરાબર લગા હો યા કમ-ઝિયાદહ લગા હો સબ દુરુસ્ત હે.

મસ્ખલા ૫ :- અભી કુછ માલ નહીં ખરીદા યા કે વો સબ રૂપિયા ચોરી હો ગયા યા દોનુંકા રૂપિયા અભી અલગ અલગ રખ્યા યા, ઓર દોનુંમેંસે એકકા રૂપિયા ચોરી હો ગયા તો સાજોદારી જાતી રહી, ફિરસે શરીક હોં તબ તિજારત કરે.

મસ્ખલા ૬ :- દો આદમિયોંને સાગ્ર કિયા ઓર કહા કે સો રૂપિયે હમારે ઓર સો રૂપિયે અપને મિલાકર તુમ કપલેકી તિજારત કરો. ઓર નફા' આપા-આપા બાંટ લેંગે, ફિર દોનુંમેંસે એકને કુછ કપળા ખરીદ લિયા, ફિર દૂસરેકે પૂરે સો ચોરી હો ગમે તો જિતના માલ ખરીદા હે વો દોનુંકે સાજોમેં હે, ઇસ લિયે આપી કીમત લે સકત હે.

મસ્ખલા ૭ :- તિજારતમેં યે શર્ત કેહરાઈ કે નફા'મેં દસ રૂપિયે યા પંદરહ રૂપિયે હમારે હે, બાકી જો નફા' હો સબ તુમહારા હે તો યે દુરુસ્ત નહીં.

મસ્ખલા ૮ :- તિજારતકે માલમેંસે કુછ ચોરી હો ગયા તો દોનુંકા નુકસાન હુવા. યે નહીં હે કે જો નુકસાન હો વો સબ એક હી કે સર પર પળે. અગર યે ઇકરાર કર લિયા કે જો નુકસાન હો તો સબ હમારે ઝિમ્મે હે, ઓર જો નફા' હો વો આપા-આપા બાંટ લો તો યે ભી દુરુસ્ત નહીં.

મસ્ખલા ૯ :- જખ સાગ્ર ના-જાઈજ હો ગયા તો અબ નફા' બાંટનેમેં કીલ ઓર ઇકરારકા કુછ એ'તિબાર નહીં, બલ્કે અગર દોનુંકા માલ બરાબર હે તો નફા' ભી બરાબર બરાબર મિલેગા, ઓર અગર બરાબર ન હો તો જિસકા માલ ઝિયાદહ હે ઉસકો નફા' ભી ઉસી હિસાબસે મિલેગા, ચાહે જો કુછ ઇકરાર કિયા હો. ઇકરારકા ઉસ વકત એ'તિબાર હોતા હે જખ સાજોદારી સહીહ હો ઓર ના-જાઈજ ન હોને પાએ.

મસ્ખલા ૧૦ :- દો ઓરતોંને સાગ્ર કિયા કે ઇંધર ઉંધરસે કુછ સીના-પિરોના આમે તો હમ તુમ દોનું મિલકર સિયા કરેંગે, ઓર જો કુછ સિલાઈ મિલેગી, આપી આપી બાંટ લિયા કરેંગે તો યે સાજોદારી દુરુસ્ત હે, ઓર અગર યે ઇકરાર કર લિયા કે ત્યાર આને

યા આઠ આને હમારે બાકી સબ તુમહારે તો યે દુરસ્ત નહીં.

મસ્તબલા ૧૧ :- ઉન દોનૂંમેંસે એક ઔરતને કોઈ કપળા સીનેકે લિયે લિયા તો દૂસરી યે નહીં કેહ સક્તી કે. યે કપળા તુમને ક્યૂં લિયા હે તો તુમહી સિયો, બલ્કે દોનૂંકે જિમ્મે ઉસકા સિલના વાજબ હો ગયા. યે ન સી સકે તો વો સી દે યા દોનૂં મિલકર સિઓ. મતલબ યે હે કે સીનેસે ઇન્કાર નહીં કર સક્તી.

મસ્તબલા ૧૨ :- જિસકા કપળા યા વો માંગનેકે લિયે આઈ ઔર જિસને લિયા યા વો ઇસ વક્ત નહીં હે, બલ્કે દૂસરી ઔરત હે તો ઉસ દૂસરી ઔરતસે ભી તકાજા કરના દુરસ્ત હે. વો ઔરત યે નહીં કેહ સક્તી કે મુઝસે ક્યા મતલબ, જિસકો દિયા હો ઉસે માંગો.

મસ્તબલા ૧૩ :- ઇસી તરહ હર ઔરત ઉસ કપળેકી મઝદૂરી ઔર સિલાઈ માંગ સક્તી હે. જિસને કપળા દિયા યા, વો યે બાત નહીં કેહ સક્તી કે મેં તુમકો સિલાઈ ન દૂંગી, બલ્કે જિસકો કપળા દિયા યા ઉસીકો સિલાઈ દૂંગી, જબ દોનૂં સાજેમેં કામ કરતી હૈ તો હર ઔરત સિલાઈકા તકાજા કર સક્તી હે. ઇન દોનૂંમેંસે જિસકો સિલાઈ દે દેગી ઉસકે જિમ્મેસે અદા હો જાએગી.

મસ્તબલા ૧૪ :- દો ઔરતોંને સાજેમેં કામ કિયા કે આઓ ! દોનૂં મિલકર જંગલસે લકળિયાં ચુન લાએં યા કંડે ચુન લાએં તો યે શિરકત સહીહ નહીં. જો ચીઝ જિસકે હાથમેં આએ વોહી ઉસકી માલિક હે, ઇસમેં સાજા નહીં હે.

મસ્તબલા ૧૫ :- એકને દૂસરીસે કહા કે યે હમારે અંડે અપની મુરધીકે નીચે રખ હો, બચ્ચે નિકલેં તો દોનૂં આઠમી આપોં આપ બાંટ લેંગે, યે દુરસ્ત નહીં હે.

સાજેકી ચીઝ બાંટનેકા બયાન

મસ્તબલા ૧ :- દો આદમિયોંને મિલકર બાઝારસે ગેહૂં મંગવાએ, તો અબ બાંટતે વક્ત દોનૂંકા મોજૂદ હોના ઝરૂરી નહીં હે. દૂસરા હિસ્સેદાર મોજૂદ ન હો તબ ભી ઠીક ઠીક તોલકે ઉસકા હિસ્સા અલગ કરકે અપના હિસ્સા અલગ કર લેના દુરસ્ત હે, જબ અપના હિસ્સા અલગ કર લિયા તો ખાઓ-પીઓ, કિસીકો દે દો જો યાહે કરો સબ જાઈઝ હે. ઇસી તરહ ધી, તેલ, અંડે વગેરહકા ભી હુકમ હે. મતલબ યે હે કે જો ચીઝ એસી હો કે ઉસમેં કુછ ફર્ક ન હોતા હો, જૈસે અંડે અંડે સબ બરાબર હૈ યા ગેહૂંકે દો હિસ્સે કિયે તો જૈસે યે હિસ્સા, વૈસા યે હિસ્સા દોનૂં બરાબર હૈ. એસી સબ ચીઝોંકા પેહી હુકમ હે કે દૂસરેકે ન હોનેકે વક્ત ભી હિસ્સા બાંટકર લેના દુરસ્ત હે, લેકિન અગર દૂસરીને અપના હિસ્સા નહીં લિયા યા કે કિસી તરહ જાતા રહા તો ધો નુકસાન દોનૂંકા હોગા, જૈસે સાજેદારીમેં બયાન હુવા. ઔર જિન ચીઝોંમેં ફર્ક હુવા કરતા હે, જૈસે અમરૂદ, નારંગી વગેરહ, ઇનકા હુકમ યે હે કે જબ તક દોનૂં હિસ્સેદાર મોજૂદ ન હોં, હિસ્સા બાંટકર લેના દુરસ્ત નહીં હે.

મસ્તબલા ૨ :- દો લખકિયોને મિલકર આમ, અમરૂદ, નારંગી વગેરહ કુછ મંગવાયા ઓર એક કહી ચલી ગઈ તો અબ ઉસમેંસે ખાના દુરૂસ્ત નહીં. જબ વો આ જાએ ઉસકે સામને અપના હિસ્સા અલગ કરો તબ ખાઓ, નહીં તો બહોત ગુનાહ હોગા.

મસ્તબલા ૩ :- દો ને મિલકર ચને ભુનવાએ તો સિર્ફ અંદાઝેસે બાંટ લેના દુરૂસ્ત નહીં, બલ્કે ખૂદ ઠીક ઠીક તોલકર આધા આધા કરના ચાહિયે. અગર કિસી તરફ કમી-ઝિયાદતી હો જાએગી તો ચૂદ હો જાએગા.

ગિરવી રખનેકા બયાન

મસ્તબલા ૧ :- તુમને કિસીસે દસ રૂપિયે કર્જ લિયે. ઓર એ'તિબારકે લિયે અપની કોઈ ચીઝ ઉસકે પાસ રખ દી કે તુજે એ'તિબાર ન હો તો મેરી યે ચીઝ અપને પાસ રખ લે, જબ રૂપિયા અદા કર દું તો અપની ચીઝ લે લૂંગી યે જાઈઝ હે, ઇન્કો ગિરવી કેહતે હૈં. લેકિન ચૂદ દેના કિસી તરહ દુરૂસ્ત નહીં, જૈસા કે આજકલ મહાજન ચૂદ લેકર ગિરવી રખતે હૈં, યે દુરૂસ્ત નહીં ચૂદ લેના ઓર દેના દોનું હરામ હૈં.

મસ્તબલા ૨ :- જબ તુમને કોઈ ચીઝ ગિરવી રખ દી તો અબ બગેર કર્જ અદા કિયે અપની ચીઝકે માંગને ઓર લે લેનેકા હક નહીં હે.

મસ્તબલા ૩ :- જો ચીઝ તુમહારે પાસ કિસીને ગિરવી રખી તો અબ ઉસ ચીઝકો કામમે લાના, ઉસે કિસી તરહકા નફા' ઉઠાના, એસે બાગકા ફલ ખાના, એસી ઝમીનકા ગલ્લા યા રૂપિયા લેકર ખાના, એસે ઘરમે રેહના કુછ દુરૂસ્ત નહીં હે.

મસ્તબલા ૪ :- અગર બકરી, ગાય વગેરહ ગિરવી હો તો ઉસકા દૂધ, બચ્ચા વગેરહ જો કુછ હો વો ભી માલિકકે પાસ ભેજે, જિસકે પાસ ગિરવી હે ઉસકો લેના દુરૂસ્ત નહીં. દૂધકો ભેગકર દામકો ભી ગિરવીમેં શામિલ કર દે, અબ તુમહારા કર્જ અદા કર દે તો ગિરવીકી ચીઝ ઓર યે દામ દૂધકે સબ વાપસ કર દો, ઓર ખિલાઈકે દામ કાટ લો.

મસ્તબલા ૫ :- અગર તુમને અપના કુછ રૂપિયા અદા કર દિયા, તબ ભી ગિરવીકી ચીઝ નહીં લે સકતી. જબ સબ રૂપિયા અદા કર દોગી તબ યે ચીઝ વાપસ મિલેગી.

મસ્તબલા ૬ :- અગર તુમને દસ રૂપિયે કર્જ લિયે ઓર દસ હી રૂપિયેકી ચીઝ યા પંદરહ-બીસે રૂપિયેકી ચીઝ ગિરવી કર દી ઓર યે ચીઝ ઉસકે પાસસે જાતી રહી તો અબ ન તો વો તુમસે અપના કર્જ લે સકતા હે, ઓર ન તુમ ઉસે અપની ગિરવીકી ચીઝકે દામ વાપસ લે સકતી હો. તુમહારી ચીઝ ગઈ ઓર ઉસકા રૂપિયા ગયા. ઓર અગર પાંચ હી રૂપિયેકી ચીઝ ગિરવી રખી ઓર વો જાતી રહી તો પાંચ રૂપિયે તુમકો દેના પંજોંગ, પાંચ રૂપિયે મજરા હો ગએ.

વસિયતના બયાન

અસ્મદ્વા ૧ :- જે કેહના કે મેરે મરનેકે બા'દ મેરા ઈતના માલ ક્યાં આદમીકો યા ક્યાં કામમેં દે દેના જે વસિયત હે, ચાહે તંદુરસ્તીમેં કહે, ચાહે બીમારીમેં, ફિર ચાહે ઉસ બીમારીમેં મર જાએ યા તંદુરસ્ત હો જાએ. ઔર જો ખૂદ અપને હાથસે કહી દે દે, કિસીકો કર્મ મઆફ કર દે તો ઉસકા હુકમ જે હે કે તંદુરસ્તીમેં હર તરહ ફુરસ્ત હે, ઔર ઇસી તરહ જિસ બીમારીસે અચ્છી હો ગઈ, ઉસમેંભી ફુરસ્ત હે, ઔર જિસ બીમારીમેં મર જાએ જે વસિયત હે, જિસકા હુકમ આજે આતા હે.

અસ્મદ્વા ૨ :- અગર કિસીકે ઝિમ્મે નમાઝેં યા રોઝે યા ઝકાત યા કસમ ઔર રોઝા વગેરહકા કફારા બાકી રેહ ગયા હો ઔર ઈતના માલ ભી મોજૂદ હો તો મરતે વકત ઉસકે લિયે વસિયત કર જાના ઝરૂરી ઔર વાજબ હે. ઇસી તરહ અગર કિસીકા કુછ કર્મ હો યા કોઈ અમાનત ઉસકે પાસ રખી હો ઉસકી વસિયત કર દેના ભી વાજબ હે, ન કરેગી તો મુનેહગાર હોગી, ઔર અગર કુછ રિસ્તેદાર મરીબ હો, જિનકો શરીઆતસે કુછ મીરાસ ન પહોંચતી હો ઔર ઉસકે પાસ બહોત માલ ઔર દોલત હે તો ઉનકો કુછ દિલા દેના ઔર વસિયત કરના મુસ્તહબ' હે, ઔર બાકી લોગોકે લિયે વસિયત કરને, ન કરનેકા ઇંતિયાર હે.

અસ્મદ્વા ૩ :- મરનેકે બા'દ મુરદેકે માલમેંસે પેહલે તો ઉસકે કફન-દફનકા સામાન કરે, ફિર જો કુછ બચે ઉસે કર્મ અદા કર દે. અગર મુરદેકા સારા માલ કર્મ અદા કરનેમેં લગ જાએ તો સારા માલ કર્મમેં લગા દેંજે, વારિસોંકો કુછ ન મિલેગા, ઇસ લિયે કર્મ અદા કરનેકી વસિયત પર બહરહાલ અમલ કરેંજે. અગર સબ માલ ઇસ વસિયતકી વજહસે ખર્ચ હો જાએ તબ ભી કુછ પરવાહ નહીં, બલકે અગર વસિયત ભી ન કર જાએ તબ ભી કર્મ પેહલે અદા કરેંજે. ઔર કર્મકે સિવા ઔર ચીજોંકી વસિયતકા ઇંતિયાર સિફ્ત તિહાઈ માલમેં હોતા હે. યા'ની જિતના માલ છોળા હે, ઉસકી તિહાઈમેંસે અગર વસિયત પૂરી હો જાએ, જેસે કફન-દફન ઔર કર્મમેં લગાકર તીનસો રૂપિયે બચે ઔર સો રૂપિયેમેં સબ વસિયતમેં પૂરી હો જાએ તબ તો વસિયતકો પૂરી કરેંજે, ઔર તિહાઈ માલસે ઝિયાદહ લગાના વારિસોંકે ઝિમ્મે વાજબ નહીં. તિહાઈમેંસે જિતની વસિયતમેં પૂરી હો જાએ ઉસકો પૂરા કરે, બાકી છોળ દે, હાં અગર સબ વારિસ ખૂશીસે રાઝી હો જાએ કે હમ અપના હિસ્સા ન લેંજે, વો તુમ ઉસકી વસિયતમેં લગા દો તો ઉસ વકત તિહાઈસે ઝિયાદહભી વસિયતમેં લગાના જાઈઝ હે, લેકિન ના-બાલિગોંકી ઇજાઝતકા મિલકુલ એ'તિબાર નહીં હે. વો અગર ઇજાઝત ભી દે તબ ભી ઉનકા હિસ્સા ખર્ચ કરના ફુરસ્ત નહીં.

અસ્મદ્વા ૪ :- જિસ આદમીકો મીરાસમેં માલ મિલનેવાલા હો, જેસે બાપ-માં,

૧. પસંદીદહ કામકો શરીઆતમેં મુસ્તહબ કેહતે હે.

શહેર-બેટા વગેરહ ઉસકે લિયે વસિયત કરના સહીહ નહીં, ઔર જિસ રિસ્તેદારકા ઉસકે માલમેં કુછ હિસ્સા ન હો યા રિસ્તેદાર હી ન હો, કોઈ ગૈર હો, ઉસકે લિયે વસિયત કરના દુરસ્ત હે, લેકિન તિહાઈ માલસે ઝિયાદહ દિવાનેકા ઇંખિયાર નહીં. અગર કિસીને અપને વારિસકો વસિયત કર દી કે મેરે બા'દ ઉસકો ફલાની ચીઝ દે દેના યા ઇતના માલ દે દેના તો ઉસ વસિયતકે પાનેકા ઉસકો કુછ હક નહીં હે, હાં અગર ઔર સબ વારિસ રાઝી હો જાએ તો દે દેના જાઈઝ હે. ઇસી તરહ અગર કિસીકો તિહાઈસે ઝિયાદહ વસિયત કર જાએ તો ઉસકા ભી પેહી હુકમ હે. અગર સબ વારિસ ખુશીકે સાથ રાઝી હો જાએ તો તિહાઈસે ઝિયાદહ મિલેગા, વરના સિર્ફ તિહાઈ માલ મિલેગા ઔર ના-બાલિગોંકી ઇજાઝતકા કિસી સુરતમેં એ'તિબાર નહીં હે, હર જગહ ઇસકા ખ્યાલ રખો, હમ બાર બાર કહાં તક લિખ્મેં.

મસ્અલા ૫ :- અગરયે તિહાઈ માલમેં વસિયત કર જાનેકા ઇંખિયાર હે, લેકિન બેહતર પે હે કે પૂરી તિહાઈકી વસિયત ન કરે, કમકી વસિયત કરે, બલે અગર બહોત ઝિયાદહ માલદાર ન હો તો વસિયત હી ન કરે, વારિસોંકે લિયે છોળ દે કે અચ્છી તરહ બસર કરે, કચૂકે અપને વારિસોંકે આરામમેં છોળ જાને પર સવાબ ભી મિલતા હે, હાં અગર ઝડૂરી વસિયત હો તો જેસે નમાઝ-રોઝેકા ફિદયા તો ઉસકી વસિયત બહરહાલ કર જાએ, વરના ગુનેહગાર હોગી.

મસ્અલા ૬ :- કિસીને કહા, મેરે બા'દ મેરે માલમેંસે સો રૂપિયે ખેરાત કર દેના તો દેખો ! કફન-દફન ઔર કર્ઝ અદા કર દેનેકે બા'દ કિતના માલ બચા હે. અગર તીનસો યા ઉસ્સે ઝિયાદહ હો તો પૂરે સો રૂપિયા દેના ચાહિયે, ઔર જો કમ હો તો સિર્ફ તિહાઈ દેના વાજીબ હે. હાં, અગર સબ વારિસ બગેર કિસી દબાવકે મંજૂર કર લે તો ઔર ખાત હે.

મસ્અલા ૭ :- અગર કિસીકે કોઈ વારિસ ન હો તો ઉસકો પૂરે માલકી વસિયત કર દેના ભી દુરસ્ત હે, ઔર અગર સિફ બીવી હો તો તીન ચોથાઈકી વસિયત દુરસ્ત હે. ઇસી તરહ અગર કિસીકે સિર્ફ મિયાં હે તો આપે માલકી વસિયત દુરસ્ત હે.

મસ્અલા ૮ :- ના-બાલિગકા વસિયત કરના દુરસ્ત નહીં.

મસ્અલા ૯ :- પે વસિયત કી કે મેરે જનાઝેકી નમાઝ ફલાં આદમી પળ્હે, ફલાં શહેરમેં યા ફલાંકી કબરકે પાસ મુઝકો દફનાના, ફલાને કપડેકા કફન દેના, મેરી કબર પક્કી બના દેના, કબર પર કુબ્બા બના દેના, કબર પર કોઈ હાલિઝ બિઠા દેના કે કુરઆન મજીદ પળ્હ પળ્હકર બખ્શા કરે તો ઇસકા પૂરા કરના ઝડૂરી નહીં, બલે તીન વસિયતેં આખિરકી બિલકુલ જાઈઝ નહીં, પૂરા કરનેવાલા ગુનેહગાર હોગા.

મસ્અલા ૧૦ :- અગર કોઈ વસિયત કરકે અપની વસિયતસે લોટ જાએ

૧. લોગ ઇસમેં બળી બે-એહતિયાતી દિખાતે હે, ઇસ લિયે ઝિયાદહ તાકીદકે લિયે બાર બાર કહા જાતા હે, તાકે ખુબ એહતિયાતી દિખાઈ જાએ.

યા'ની કેહ દે કે અબ મુજે એસા મંજૂર નહીં, ઇસ વસિયતકા એ'તિબાર ન કરના તો વો વસિયત બાતિલ (બલત) હો ગઈ.

મસ્અલા ૧૧ :- કિસ તરહ તિહાઈ માલસે જિયાદહકી વસિયત કર જાના દુસ્ત નહીં, ઉસી તરહ બીમારીકી હાલતમેં અપને માલકો તિહાઈસે જિયાદહ, અલાવા અપને ઝરૂરી ખર્ચ, ખાને-પીને, દવા-દારૂ વગેરહકે ખર્ચ કરના ભી દુસ્ત નહીં. અગર તિહાઈસે જિયાદહ દે દિયા તો વારિસોંકી ઇજાઝતકે બગેર ચે દેના સહીહ નહીં હુવા. જિતના તિહાઈસે જિયાદહ હે વારિસોંકો ઉસકે લેનેકા ઇખ્તિયાર હે, ઓર ના-બાલિગ અગર ઇજાઝત દે તબ ભી એ'તિબાર નહીં, ઓર વારિસકો તિહાઈકે અંદર ભી સબ વારિસોંકી ઇજાઝતકે બગેર દેના દુસ્ત નહીં, ઓર ચે હુકમ જબ હે કે અપની જિન્દગીમેં દેકર કબ્જ ભી કરા દિયા હો. ઓર અગર દે તો દિયા, લેકિન કબ્જા અભી નહીં હુવા તો મરનેકે બા'દ કેહ દેના બિલકુલ હી ગલત હે, ઉસકો કુછ ન મિલેગા, વો સબ વારિસોંકા હક હે. ઓર ચેહી હુકમ હે બીમારીકી હાલતમેં ખુદાકી રાહમેં દેને, નેક કામમેં લગાનેકા. માતલબ ચે હે કે તિહાઈસે જિયાદહ કિસી તરહ ખર્ચ કરના જાઈઝ નહીં.

મસ્અલા ૧૨ :- બીમારકે પાસ બીમાર પુર્સોંકી ગર્ઝસે કુછ લોગ આ ગએ ઓર કુછ દિન યહી લગ ગએ કે યહી રેહતે ઓર ઉસકે માલમેં ખાતે-પીતે હે, તો અગર બીમારકી ખિદમતકે લિયે ઉનકે રેહનેકી ઝરૂરત હો તો ખેર કુછ હરજ નહીં, ઓર અગર ઝરૂરત ન હો તો ઉનકે ખાને-પીનેમેં ભી તિહાઈસે જિયાદહ લગાના જાઈઝ નહીં, ઓર અગર ઝરૂરત ભી ન હો ઓર વો ત્રીન વારિસ હો તો તિહાઈસે કમ ભી બિલકુલ જાઈઝ નહીં. યા'ની ઉનકો ઉસકે માલમેંસે ખાના જાઈઝ નહીં. હાં, અગર સબ વારિસ ખૂસીસે ઇજાઝત દે દે તો જાઈઝ હે.

મસ્અલા ૧૩ :- એસી બીમારીકી હાલતમેં કિસમેં બીમાર મર જાએ, અપના કર્ઝ મઝાફ કરનેકા ભી ઇખ્તિયાર નહીં હે. અગર કિસી વારિસ પર કર્ઝ આતા થા, ઉસકો મઝાફ કિયા તો મઝાફ નહીં હુવા, અગર સબ વારિસ ચે મઝાફી મંજૂર કરે ઓર બાલિગ હો તબ મઝાફ હોગા, ઓર કિસી ગૈરકો મઝાફ કિયા તો તિહાઈ માલસે જિતના જિયાદહ હોગા મઝાફ ન હોગા. અકસર રસમ હે કે બીવી મરતે વકત અપના મહર મઝાફ કર દેતી હે, ચે મઝાફ કરના સહીહ નહીં.

મસ્અલા ૧૪ :- હમલકી હાલતમેં હર્દ શુરૂ' હો જાનેકે બા'દ અગર કિસીકો કુછ દે થા મહર વગેરહ મઝાફ કરે તો ઇસકા ભી વોહી હુકમ હે જો મરતે વકત દેને-લેનેકા હે, યા'ની અગર ખુદા ન કરે ઇસમેં મર જાએ તબ તો ચે વસિયત વારિસકે લિયે કુછ જાઈઝ નહીં, ઓર ગૈરકે લિયે તિહાઈસે જિયાદહ દેને ઓર મઝાફ કરનેકા ઇખ્તિયાર નહીં, હાં, અગર ખૈરિયતસે બચ્ચા હો ગયા તો અબ વો લેના-દેના ઓર મઝાફ કરના સહીહ હો ગયા.

મસ્અલા ૧૫ :- મર જાનેકે બા'દ ઉસકે માલમેંસે કફન-દફન કરો, જો કુછ

બધે તો સબસે પેહલે ઉસકા કર્ક અદા કરના ચાહિયે, વસિયત કી હો યા ન કી હો, કર્ક અદા કરના બહરહાલ પેહલે નંબર પર હે. બીવીકા મહર ભી કર્કમેં દાખિલ હે. અગર કર્ક ન હો ઓર કર્કસે કુછ બચ રહે તો યે દેખના ચાહિયે, કુછ વસિયત તો નહીં હે. અગર કોઈ વસિયત કી હે તો તિહાઈમેં વો જરી હોગી, ઓર અગર નહીં કી યા વસિયતસે જો બચા હે વો સબ વારિસોંકા હક હે. શરીઅતસે જિન-જિનકા હિસ્સા હો ઉસી આલિમસે પૂછ કર દે દેના ચાહિયે. યે જો રસમ હે કે જો જિસકે હાથ લગા, હે ભાગા, બળા ગુનાહ હે. યહાં ન દોગી તો કિયામતમેં દેના પબેગા, જહાં રૂપિયેકે બદલે નેકિયાં દેની પબેગી. ઇસ તરહ લખકિયોંકા હિસ્સા ભી ઝરૂર દેના ચાહિયે, શરીઅતસે ઉનકા ભી હક હે.

મસ્અલા ૧૬ :- મુરદેકે માલમેંસે લોગોંકી મેહમાનદારી, આનેવાલોંકી ખાતિર-મદારાત, ખિલાના-પિલાના, સદકા, ખેરાત વગેરહ કુછ કરના જાઈઝ નહીં હે. ઇસી તરહ મરનેકે બા'દસે દફન તક જો કુછ અનાજ વગેરહ ફકીરોંકે દિયા જાતા હે, મુરદકે માલમેંસે ઉસકા દેના ભી હરામ હે. મુરદેકો હરગિઝ કુછ સવાબ નહીં પહોંચતા, બલે સવાબ સમજના સખ્ત ગુનાહ હે, કયૂંકે અબ યે માલ તો સબ વારિસોંકા હો ગયા. પરાયોંકા હક મારકર દેના એસા હી હે જેસે ગૈરકા માલ ચુરાકર દેના. સબ માલ વારિસોંકો ખાંટ દેના ચાહિયે, ઉસકો ઇખ્તિયાર હે કે અપને અપને હિસ્સેમેંસે ચાહે શરીઅતકે મુતાબિક કુછ કરે યા ન કરે, બલે વારિસોંસે ઇસ ખર્ચ કરને ઓર ખેરાત કરનેકી ઇજાઝત ભી ન લેના ચાહિયે, કયૂંકે ઇજાઝત લેનેસે સિર્ફ ઝાહિર દિલસે ઇજાઝત દેતે હે કે ઇજાઝત ન દેનેમેં બદનામી હોગી. એસી ઇજાઝતકા કુછ એ'તિબાર નહીં.

મસ્અલા ૧૭ :- ઇસ તરહ યે જો રસમ હે કે ઉસકે ઇસ્તે'માલ કિયે કપબે ખેરાત કર દિયે જાતે હે, યે ભી વારિસોંકી બગેર ઇજાઝતકે હરગિઝ જાઈઝ નહીં. અગર વારિસોંમેં કોઈ ના-બાલિગ હો તો ઇજાઝત દેને પર ભી જાઈઝ નહીં, પેહલે માલ ખાંટ લો તબ બાલિગ (જવાન) લોગ અપને હિસ્સેમેંસે જો ચાહે દે, બગેર ખાંટે હરગિઝ ન દેના ચાહિયે.

નોટ :- મોલવી અહમદ અલી સાહબ જિનકા ઝિક પેહલે હિસ્સેકે શુરૂ'મેં હે, યહાં તકકે મઝમૂનકો તરતીબ દે ચુકે યે ઓર કુછ મુતફરિક કાગઝ લિખ ચુકે યે કે ૨૦ ઝીલહજજહ ૧૩૮૧ હિ. કો શહેર કન્પોજમેં અપને સુસરાલમેં ઇન્તિકાલ કર ગએ. ઇસ લિયે દુઆ કરો કે અલ્લાહ તઆલા ઉનકી મગફિરત કરમાએ, ઓર ઉનકો જન્મતમેં બબે દરજે બખ્ષો. અબ આએ જો મઝમૂન રેહ ગએ હે, અલ્લાહ તઆલાકે ફઝલ ઓર કરમકે બરોસે પર લિખ્ને જાતે હે. પૂરા કરના ઉનકા કામ હે.

૧. ઇસકે બા'દ કુરઆન મછદકો અચ્છી તરહ સવાંરકર સહીહ પવહનેકા બમાન હે, જો યુજરાતી લીપીમેં સહીહ ન લિખ્ને જા સકનેકી વજહસે છોળ દિયે ગએ.

શોહરકે હકોંકા બયાન

અલ્લાહ તઆલાને શોહરકા બળા હક બનાયા હે, ઓર બહોત બુઝુર્ગી દી હે. શોહરકો રાજી ઓર ખૂશ રખનખ બળી ઈબાદત હે, ઓર ઉસકો ના-ખૂશ ઓર નારાજ કરના બહોત ગુનાહ હે. પ્યારે નબી (સ.અ.વ.) ને કરમાયા હે કે જો ઓરત પાંચો વક્તકી નમાઝ પઘ્હતી રહે, ઓર રમઝાનકે મહીનેકે રોઝે રખ્ખે, ઓર અપની આમરૂકો બચાએ રહે, યા'ની પાક દામન રહે, ઓર અપને શોહરકી તાબે'દારી ઓર કરમા બરદારી કસ્તી રહે, સો ઉસકો ઈબ્તિયાર હે જિસ દરવાઝેસે ચાહે જન્નતમેં ચલી જાએ.

મતલબ યે કે જન્નતકે આઠ દરવાઝોમેંસે જિસ દરવાઝેસે ઉસકા જા ચાહે જન્નતમેં બગેર ખટકે ચલી જાએ, ઓર હઝરત મુહમ્મદ (સ.અ.વ.) ને કરમાયા હે કે જિસકી મીત ઐસી હાલત પર આએ કે ઉસકા શોહર ઉસે રાજી હે તો વો જન્નતી હે.

ઓર હઝરત (સ.અ.વ.) ને કરમાયા કે અગર મેં ખુદકે સિવા કિસી ઓરકો સિજદા કરનેકે લિયે કેહતા તો ઓરતકો ઝરૂર હુકમ દેતા કે અપને મિયાંકો સિજદા કિયા કરે. અગર મર્દ અપની ઓરતકો હુકમ દે કે ઈસ પહાળકે પત્થર ઉઠાકર ઉસ પહાળ તક લે જાવે, ઓર ઉસ પહાળસે ઉઠાકર તીસરે પહાળ તક લે જાવે તો ઉસકો યેહી કરના ચાહિયે ચા.

પ્યારે નબી (સ.અ.વ.) ને કરમાયા હે કે જબ કોઈ મર્દ અપની બીવીકો અપને કામકે લિયે બુલાએ તો ઝરૂર ઉસકે પાસ આએ. અગર ચૂલ્હે પર બેઠી હો તબ ભી ચલી જાએ. મતલબ યે હે કે ચાહે જિતને ઝરૂરી કામ પર બેઠી હો સબ છોળ છાળકર ચલી આએ, ઓર આપને યે ભી કરમાયા હે કે કિસી મર્દને અપની ઓરતકો અપને પાસ લેટનેકે લિયે બુલાયા ઓર વો ન આઈ ફિર વો ઈસી તરફ મુસેમેં લેટા રહા તો સુબહ તક ઉસ ઓરત પર સારે ફરિશ્તે લા'નત કરતે રેહતે હૈં.

પ્યારે નબી (સ.અ.વ.) ને યે ભી કરમાયા હે કે દુનિયામેં જબ કોઈ ઓરત અપને મિયાંકો સતાતી હે તો જો હૂર કિયામતમેં ઉસકી બીવી બનેગી, યું કેહતી હે તેરા ખુદા નાસ કરે, તૂ ઉસકો મત સત્તા યે તો તેરે પાસ મેહમાન હે. થોભે હી દિનોમેં તુઝકો છોળ કરે હમારે પાસ ચલા આએગા. પ્યારે નબી (સ.અ.વ.) ને યે ભી કરમાયા હે કે તીન તરહકે આદમી ઐસે હૈં જિનકી ન તો નમાઝ કબૂલ હોતી હે, ન કોઈ ઓર નેકી મંજૂર હોતી હે. એક તો વો લોંડી-ગુલામ જો અપને માલિકસે ભાગ જાએ, દૂસરે વો ઓરત જિસકા શોહર ઈસે ના-ખૂશ હો, તીસરે વો જો નશેમેં મસ્ત હો.

કિસીને પ્યારે નબી (સ.અ.વ.) સે પૂછા કે અય અલ્લાહકે રસૂલ (સ.અ.વ.) ! સબસે અઝદી કૌન ઓરત હે ? તો આપને કરમાયા, વો ઓરત કે જબ ઉસકા મિયાં ઉસકી તરફ દેખે તો ખૂશ કર દે, ઓર જબ કુછ કહે તો કેહના માને, ઓર અપની જાન ઓર માલમેં કુછ ઉસકે ખિલાફ ન કરે જો ઉસકો ના-ગવાર હો. એક હક મર્દકા યે હે કે

ઉસકે પાસ હોતે હુએ બગેર ઉસકી ઈજાજતકે નફલ રોજે ન રખ્યા કરે, ઓર બગેર ઉસકી ઈજાજતકે નફલ નમાજ ન પઢે. એક હક ઉસકા યે હે કે અપની સૂરત બિગાળકર મેલી-કુચેલી ન રહા કરે, બલ્કે બનાવ-સિંગારસે રહા કરે, મહાં તક કે અગર મદકે કેહને પર ઓરત સિંગાર ન કરે તો મદકો મારનેકા ઈજ્તિયાર હે. એક હક યે હે કે બગેર મિયાંકી ઈજાજતકે ઘરસે બાહિર કહીં ન જાએ, ન રિસ્તેદાર-નાતેદારકે ઘર, ન કિસી મૈરકે ઘર.

મિયાંકે સાથ નિબાહ કરનેકા તરીકા

યે ખૂબ સમજા હો કે મિયાં-બીવીકા એસા વાસ્તા હે કે સારી ઉમ્ર ઉભીયે ખસાર કરના હે. અગર દોનૂંકા દિલ મિલા હુવા રહા તો ઉસે બબ્બકર કોઈ નેઅમત નહીં, અગર ખુદા ન કરે દિલોંમેં ફર્ક આ ગયા તો ઉસે બબ્બકર કોઈ મુસીબત નહીં. ઈસ લિયે જહાં તક હો સકે મિયાંકા દિલ હાથમેં લિયે રહો, ઓર ઉસકી આંખકે ઈશારે પર ચલા કરો. અગર વો હુકમ કરે કે રાત ભર હાથ બાંધે ખળી રહો તો દુનિયા ઓર આખિરતકી ભલાઈ ઈસીમેં હે કે દુનિયાકી થોળીસી તકલીફ ગવારા કરકે આખિરતકી ભલાઈ ઓર સુખરૂઈ હાસિલ કરો. કિસી વક્ત કોઈ બાત એસી ન કરો જો ઉસકે મિજાજકે ખિલાફ હો. અગર વો દિનકો રાત બતલાએ તો તુમ ભી દિનકો રાત કેહને લગો. કમ સમજી ઓર અંજામ ન સોચનેકી વજહસે કુછ ઓરતેં એસી બાત કર બેઠતી હૈં જિનસે મદકે દિલમેં મેલ આ જાતા હે, કહીં બે-મોકા' ઝખાન ચલા દી, કોઈ બાત તા'ને-મેહનેકી કેહ ઝલી, મુસ્સેમેં જલી-કટી બાતેં કેહ દી કે ખ્વાહ-મ-ખ્વાહ સુનકર બુરા લગે, ફિર જબ ઉસકા દિલ ફિર ગયા હો ચેતી-ફિરતી હૈં. યે ખૂબ સમજા હો કે દિલ પર મેલ આ જાનેકે બા'દ અગર દો ચાર દિનમેં કેહ સુનકર તુમને મના ભી લિયા, તબ ભી વો બાત નહીં રેહતી જો પેહલે થી, ફિર હઝાર બાતેં બનાઓ, મઆફી-તલાફી ચાહો, લેડિન જેસે પેહલે દિલ સમજા, અબ મુહબ્બત નહીં રેહતી. જબ કોઈ બાત હોતી હે તો યેહી ખ્યાલ આ જાતા હે કે યે વોહી હે જિસને કલાને કલાને દિન એસા કહા થા, ઈસ લિયે અપને શોહરકે સાથ ખૂબ સોચ સમજાકર રેહના ચાહિયે કે ખુદા ઓર રસૂલ (સ.અ.વ.) કી ભી ખુશી હાસિલ હો ઓર તુમહારી દુનિયા ઓર આખિરત દોનૂં દુરૂસ્ત હો જાએ. સમજાદાર બીવિયોંકો કુછ બતલાનેકી તો કોઈ ઝરૂરત નહીં હે, વો ખૂદ હી હર બાતકે ભલે-બુરેકો દેખ લેગી, લેડિન ફિર ભી હમ કુછ ઝરૂરી બાતેં બયાન કરતે હૈં, જિસ્સે તુમ ઉનકો ખૂબ સમજા હોગી તો ઓર બાતેં ભી ઈસીસે ચા'લૂમ હો જાએગી. શોહરકી હૈસિયતસે ઝિયાદહ ખર્ચ ન માંગો જો કુછ જબે-મિલે, અપના ઘર સમજાકર ચટની-રોટી ખાકર બસર કરો. અગર કબી કોઈ ઝેવર ચા કપડા પ્રસંદ આયા હો તો અગર શોહરકે પાસ ખર્ચ ન હો તો ઉસકી ફરમાઈશ ન કરો. ન ઉસકે ન મિલને પર હસરત કરો, મિલકુલ મુંહસે ન નિકાલો, ખૂદ સેચો કે અગર તુમને કહા તો વો અપને દિલમેં કહેગા કે ઉસકો હમારા કુછ ખ્યાલ નહીં, કે એસી

બંદેર મોકલ' કરમાઈશ કરતી હે, બહે અગર મિયાં અમીર હો તબ ભી જહાં તક હો સકે ખુદ કબી કિસી બાતકી કરમાઈશ હી ન કરો, હાં અગર વો ખુદ પૂછે કે તુમહારે વાસ્તે કયા લાએ તો ખેર બતલા દો, કે કરમાઈશ કરનેસે આદમી નાજરોંમેં ઘટ જાતા હે ઔર ઉસકી બાત હેટી (નાકદરી) હો જાતી હો. કિસી બાત પર જિદ ઔર હક ન કરો. અગર કોઈ બાત તુમહારે ખિલાફ ભી હો તો ઉસ વક્ત જાને દો, ફિર કિસી દુસરે વક્ત મુનાસિબ તરીકેસે તથ કર લેના. અગર મિયાં કે યહાં તકલીફસે ગુઝરે તો કબી જમાન પર ન લાઓ ઔર હમેશા ખૂશી ઝાહિર કરતી રહો કે મર્દકો રંજ ન પહોંચે, ઔર તુમહારે ઈસ નિબાહસે ઉસકા દિલ બસ તુમહારી મુઝીમેં હો જાએ. અગર તુમહારે લિયે કોઈ ચીજ લાએ તો પસંદ આએ યા ન આએ, હમેશા ઉપર ખૂશી ઝાહિર કરો, યે ન કહો કે યે ચીજ બુરી હે, હમેં પસંદ નહીં હે, ઈસે ઉસકા દિલ યોળા હો જાએગા, ઔર ફિર કબી કુછ લાનેકો ન ચાહેગા ઔર અગર ઉસકી તા'રીફ કરકે ખૂશીસે લે લોગી તો દિલ ઔર બબ્હેગા ઔર ફિર ઉસે જિયાદહ ચીજ લા દેગા.

કબી ગુસ્સેમેં આકર ખાવિંદકી ના-શુકી ન કરો, ઔર યું ન કેહને લગો કે મૂએ ઉજડે ઘરમેં આકર મેંને દેખ લિયા, બસ સારી ઉમ્ર મુસીબત ઔર તકલીફ હીસે કટી. મેયા-બાબાને મેરી કિસ્મત કોળ દી કે મુઝે એસી બલામેં કંસા દિયા, એસી આગમેં ઝાંક દિયા, એસી બાતોંસે દિલમેં જગહ નહીં રેહતી.

હદીસ શરીફમેં આયા હે કે હઝરત રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને કરમાયા હે કે મેંને દોઝખમેં ઔરતેં બહોત દેખીં. કિસીને પૂછા, અય અલ્લાહકે રસૂલ (સ.અ.વ.) ! દોઝખમેં ઔરતેં કયું જિયાદહ જાએગી ? તો ખારે નબી (સ.અ.વ.) ને કરમાયા કે યે દુસરોં પર લા'નત કિયા કરતી હેં. ઔર અપને ખાવિંદકી ના-શુકી બહોત કિયા કરતી હેં. તો ખ્યાલ કરો યે ના-શુકી કિતની બુરી ચીજ હે. ઔર કિસી પર લા'નત કરના યા યું કેહના, ફલાની પર ખુદાકી માર, ખુદાકી ફિટકાર, ફલાનીકા લા'નતી ચેહરા હે, મુંહ પર લા'નત બરસ રહી હે. યે સબ બાતેં બહોત બુરી હેં.

શીહરકો કિસી પર ગુસ્સા આ ગયા તો એસી બાત મત કહો. કે ગુસ્સા ઔર જિયાદહ હો જાએ, હર વક્ત મિઝાજ દેખ કર બાત કરો. અગર દેખો કે ઈસ વક્ત હંસી-દિલ્લગીસે ખૂશ હેં તો હંસી-દિલ્લગી કરો, ઔર નહીં તો હંસી ન કરો. જેસા મિઝાજ દેખો વેસી બાતેં કરો. કિસી બાત પર તુમસે ખફા હોકર રૂઠ ગયા તો તુમ ભી ગાલ ફુલાકર ન બેઠી રહો, બહે ખુશામદ કરકે, મઆફી-તલાફી કરકે, હાથ જોળકે ખિસ તરહ બને ઉસકે મના લો, ચાહે તુમહારા કુસૂર ન હો, શીહર હીકા કુસૂર હો તબ ભી તુમ હરગિઝ ન રૂઠો, ઔર હાથ જોળકર કુસૂર મઆફ કરાનેકો અપની ઈઝઝત સમજો. ઔર ખૂબ સમજ હો કે મિયાં-બીવીકા મિલાપ સિર્ફ મુહબ્બતસે નહીં હોતા, બહે મુહબ્બતકે સાથ મિયાંકા અદબ ભી કરના ઝરૂરી હે, મિયાંકો અપને બરાબર દરજામેં સમજાના બબી ગલતી હે, મિયાંસે હરગિઝ કબી કોઈ કામ મત લો, અગર વો મુહબ્બતમેં આકર કબી

હાથ ધા સર દાબને લગે તો તુમ ન કરને દો, બલા સોચો કે અગર તુમહારા બાપ એસા કરે તો ક્યા તુમકો ગવારા હોગા. ફિર શીહરકા ફતવા તો ઉસ્સે ભી જિયાદલ હે.

ઉઠને બેઠનેયે, બાતચીતમેં મતલબ કે હર બાતમેં અદબ તમીઝકા પાસ ઓર ખ્યાલ રખો, ઓર અગર ખૂદ તુમહારા હી કુસૂર હો તો એસે વક્ત એક કર અલગ બેઠના તો ઓર ભી પૂરી બેવકૂફી ઓર નાદાની હે, એસી બાતોસે દિલ ફટ જતા હે.

જમ કભી પરદેસસે આવે તો મિઝાજ પૂછો, ખૈરિયાત પૂછો કે વહાં કિસ તરફ રહે, તકલીફ તો નહીં ફુઈ, હાથ-પાંવ પકળ લો કે તુમ થક મએ હોંગે, ભૂકા હો તો રોટી પાનીકા બંદોબસ્ત કરો, ગરમીકા મોસમ હો તો પંખા ઝેલકર ઠંડા કરો, ગર્જ કે ઉસકી સાહત ઓર આરામકી બાતેં કરો, રૂપિયા પૈસાકી બાતેં હરમિઝ ન કરને લગ્ગે કે હમારે વાસ્તે ક્યા લાએ, કિતના ખર્ચ લાએ ? ખર્ચકા બટવા કહાં હે ? દેખેં કિતના હે ? જમ લો ખૂદ દેવે તો લે લો, ચે હિસાબ મત પૂછો કે તંખવાહ તો બહોત હે, ઇતને મહીનેયે બંસ ઇતનાહી લાએ ? તુમ બહોત ખર્ચ કર ડાલતે હો. કિસમેં ખર્ચ કિયા ? ક્યા કર ડાલ ? કભી ખૂશીકે વક્ત સલીકાકે સાથ બાતોં બાતોંમેં પૂછ લો ત્હે ખૈર ! ઉસકા કુછ હરજ નહીં અગર ઉસકે માં-બાપ કિન્દા હોં ઓર રૂપિયા પૈસા સબ ઉનહીંકો દે દે, તુમહારે હાથ પર ન રખે તો કુછ બુરા ન માનો, બલકે અગર તુમકો દે દે તો ભી અકલમંદીકી બાત ચે હે કે તુમ અપને હાથમેં ન લો, ઓર ચે કહો કે ઉનહીંકો દેવે તાકે ઉનકા દિલ મૈલા ન હો, ઓર તુમકો બુરા ન કહો કે બહુને લગકેકો અપને હી કંદેમેં કર લિયા. જમ તક સાસ, સુસર કિન્દા રહે ઉનકી ખિદમતકો, ઉનકી તાબે'દારીકો ફર્જ જાનો, ઓર ઉસીમેં અપની ઈઝત સમજો, ઓર સાસ, નનદોંસે અલગ હોકર રેહનેકી હરમિઝ ફિકર ન કરે કે સાસ નનદોંસે બિગાળ હો જાનેકી ચેહી જડ હે. ખૂદ સોચો કે માં-બાપને ઉસે પાલા-પોસા, ઓર અબ બુબ્હાપેમેં ઇસ આસરે પર ઉસકી સાદી બિયાહ કિયા કે હમકો આરામ મિલે, ઓર જમ બહુ આઈ તો ડોલીસે ઉતરતેહી ચે ફિકર કરને લગી કે મિયાં આજ હી માં-બાપકો છોલ દે, તો ફિર જમ માં કો મા'લૂમ હોતા હે કે ચે બેટેકો હમસે છુબાતી હે તો ફસાદ ફેલતા હે, કુખાકે સાથ મિલ જીલકર રહો, અપના મઆમલા સુર'સે અકબકા લિહાઝકા રખો, છોટોં પર મહેરબાની, બળોંકા અદબ કિયા કરો,

અપના કોઈ કામ દૂસરોંકે કિન્દા ન રખો, ઓર અપની કોઈ ચીઝ પળી ન રેહને દો કે કલાની ઉસકો ઉઠા લેગી. જો કામ સાસ-નનદોં કરતી હોં તુમ ઉસકે કરનેસે શરમ ન કરો, તુમ બગૈર કહે ઉનસે લે લો ઓર કર દો, ઉસ્સે ઉનકે દિલોંમેં તુમહારી મુહબ્બત પેદા હો જાએગી.

જમ જો દો આદમી ચુપકે ચુપકે બાતેં કરતે હોં તો ઉનસે અલગ હો જાઓ, ઓર ઉસકી ટોહ (સુરાગ-ખોજ) મત લગાઓ કે આપસમેં ક્યા બાતેં હોતી હોં, ઓર ખ્યાલ-મ-ખ્યાલ ચે ભી ખ્યાલ ન કરો કે કુછ હમારી હી બાતેં હોતી હોંગી.

ચે ભી ઝરૂર ખ્યાલ રખો કે સુસરાલમેં બે-અદબીસે મત રહો, અગરચે નયા થર

નયે લોગ હોનેકી વજહસે જ ન લગે, લેડિન જ કો સમજાના ચાહિયે, ન કે વહાં રોને બેઠ ગઈ, ઓર જબ દેખો તો બેઠી રો રહી હે, જાતે દેર નહીં હોતી, ઓર આનેકા તકાગ્ર મુર' કર દિયા.

બાત ચીતમે ખ્યાલ રખો, ન તો આપ હી આપ ઇતની બક બક કરો જો બુરી લગે, ન ઇતની કમ કે મન્નાત ખુશામદકે બા'દ ભી ન બોલો કે મે બુરા ઓર ગુરૂર સમજા જાતા હે.

અગર સુસરાલમે કોઈ બાત નાગવાર ઓર બુરી લગે તો મધકેમે આકર ચુમલી ન ખાઓ, સુસરાલકી ઝરા ઝરાસી બાત આકર માં સે કેહના ઓર માંઓકા ખૂદ ખોદ ખોદકર પૂછના બળી બુરી બાત હે, ઇસીસે લખાઈયાં પવતી હે ઓર ઝગળે ખળે હોતે હે. ઇસકે સિવા ઓર કોઈ કાઈદા નહીં હોતા.

શીહરકી ચીઝોંકો ખૂબ સલીકા ઓર તમીઝસે રખો, રેહનેકા કમરા ખૂબ સાફ રખો, ગંદા ન રહે, બિસ્તાર મૈલા-ફુચેલા ન હો, સિકન નિકાલ ડાલો, તકિયા મૈલા હો ગયા તો ગિલાફ (કવર) બદલ દો, ન હો તો સી ડાલો, જબ ખૂદ ઉસકે કેહને પર તુમને કિયા તો ઉસમેં કયા બાત રહી, લુલ્હ તો ઉસીમેં હે કે બગેર કહે સબ ચીઝોં ઠીક કર દો.

જો ચીઝોં તુમહારે પાસ રખી હોં ઉનકો હિકાગતસે રખો, કપળે હોં તો તેહ કરકે રખો પુંહી મલ ગોંજકે ન ડાલો, કહીં ઇંધર ઇંધર ન ડાલો, કરીયાસે રખો, કભી કિસી કામમેં હીલા હવાલા ન કરો, ન કભી ગૂઢી બાતે બનાઓ કે ઉસે એ'તિબાર જાતા રેહતા હે, ફિર સચ્ચી બાતકા ભી યકીન નહીં આતા.

અગર ગુસ્સામેં કભી કુછ બુરા ભલા કહે તો તુમ સખર કરો ઓર બિલકુલ જવાબ ન દો, વો ચાહે જો કુછ કહે તુમ ચુપકી બેઠી રહો, ગુસ્સા ઉતરનેકે બા'દ દેખના કે ખૂદ પછતાએગા, ઓર તુમસે કિતના ખૂસ રહેગા, ઓર ફિર કભી ઇન્શા અલ્લાહ તમાલા તુમપર ગુસ્સા ન કરેગા, ઓર અગર તુમ ભી બોલ ઉઠી તો બાત બલ્ક જાએગી, ફિર નહીં મા'લૂમ કહાં તક નીબત પહોંચે.

ઝરા ઝરાસે શુબહ પર તોહમત ન લગાઓ કે તુમ ફલાનીકે સાથ બહોત હંસા કરતે હો, વહાં ઝિયાદહ જાયા કરતે હો, વહાં બેઠે કયા કરતે હો ? કે ઉસમેં અગર મદ્દ બે-કુસૂર હુવા તો તુમ હી સોચો કે ઉસકો કિતના બુરા લગેગા, ઓર અગર સમખુમ ઉસકી આદત હી ખરાબ હે તો મે ખ્યાલ કરો કે તુમહારે ગુસ્સા કરને ઓર બકને ઝકનેસે કોઈ દબાવ ડાલકર ઝબરદસ્તી કરનેસે તુમહારાહી નુક્સાન હે, અપની તરફસે દિલ મૈલા કરના હો તો કરાં લો. ઇન બાતોંસે કહીં આદત છૂટતી હે. આદત છૂબાના હો તો અકલમંદીસે રહો, તન્હાઈમેં ચુપકેસે સમજાઓ-બુઝાઓ, અગર સમજાને-બુઝાને ઓર તન્હાઈમેં ગેરત દિલાનેસે ભી આદત ન છૂટે તો ખેર, સખર કરકે બેઠી રહો, લોગોંકે સામને ગાતી મત ફિરો, ઓર ઉસકો રૂસવા મત કરો, ન ગરમ હોકર ઉસકો કાબૂ કરના ચાહો કે ઉસમેં ઝિયાદહ થિંડ હો જાતી હે, ઓર ગુસ્સામેં આકર ઝિયાદહ કરને લગતા હે.

અગર તુમ મુસ્સા કરોગી, ઓર લોગોંકે સામને બક-ઝક કર રૂસવા કરોગી તો જિતના તુમસે બોલતા યા ઉતના ભી ન બોલેમા, ફિર ઉસ વક્ત રોતી ફિરોગી. ઓર યે ખૂબ વાદ રખ્યો કે મરદોંકો ખુદાને શેર બનાયા હે, દબાવ ઓર ઝબરદસ્તીસે હરગિઝ કાબૂ નહીં હો સકતે, ઉનકો કાબૂ કરનેકી બહોત આસાન તરકીબ ખુશામદ ઓર તાબે'દારી હે, ઉનપર મુસ્સા ઓર ગરમી કરકે દબાવ ડાલના બળી ગલતી ઓર નાદાની હે, અગરયે ઉસકા અંજામ અભી સમજમેં નહીં આતા, લેકિન ફસાદકી જડ પકળ ગઈ તો કબી ન કબી ઝરૂર ઉસકા ખરાબ નતીજા પેદા હોમા.

લખનઉમેં એક બીવીકે મિયાં બળે બદ-ચલન હે, દિન-રાત બાહિર હી બાઝારી ઓરતકે પાસ રહા કરતે હે, ઘરમેં બિલકુલ નહીં આતે. ઓર ખાસ બાત યે કે વો બાઝારી કરમાઈશે કરતી હે કે આજ પુલાવ પકે, આજ ફલાની ચીઝ પકે. ઓર વો બીચારી દમ નહીં મારતી, જો કુછ મિયાં કેહલા લેજતે હેં રોઝખના બરાબર ખાના બાહિર લેજ દેતી હે, ઓર કબી કુછ સાંસ નહીં લેતી હે. દેખો ! સારે લોગ ઉસ બીવીકી કેસી વાહ વાહ કરતે હે, ઓર ખુદાકે યહાં ઉસકો જો રૂતબા મિલેગા વો અલગ રહા, ઓર જિસ દિન મિયાંકો અલ્લાહ તઆલાને હિદાયત દી ઓર બદ-ચલની છોલ દી ઉસી દિનસે બસ બીવીકે મુલામહી હો જાએંગે.

ઔલાદકી પરવરિશ કરનેકા તરીકા

જાનના ચાલિયે કે યે બાત બળે ખ્યાલ રખનેકી હે કે બચપનમેં જો બહી-બુરી આદત પળ જાતી હે વો ઉમ્ર બર નહીં જાતી, ઈસ લિયે બચપનસે જવાન હોને તક ઉન બાતોંકા તરતીબસે ઝિકર કિયા જાતા હે.

(૧) નેક-બખ્ત દીનદાર ઓરતોંકા દૂધ પિલાએ, દૂધકા બળા અસર હોતા હે.

(૨) બચ્ચોંકી આદત હે કે બચ્ચોંકો કહીં સિપાહી (પોલિસ) સે ડરાતી હે, કબી ઓર ડરાવની ચીઝોંસે. તો યે બુરી બાત હે. ઓર ઈસે બચ્ચાકા દિલ કમઝોર હો જાતા હે.

(૩) ઉસકો દૂધ પિલાનેકે લિયે ઓર ખાના પિલાનેકે લિયે વક્ત મુકરર રખ્યો કે વો તંદુરસ્ત રહે.

(૪) ઉસકો સાફ-સુધરા રખ્યો કે ઈસે તંદુરસ્તી રેહતી હે.

(૫) ઉસકા બહોત બનાવ-સિંગાર મત કરો.

(૬) અગર લબકા હો તો ઉસકે સર પર બાલ મત બળ્હાઓ.

(૭) અગર લબકી હે ઉસકો જબ તક પરદેમેં બેઠનેકે લાઈક ન હો જાએ, જેવર માત-પહેનાઓ. ઈસે એક તો ઉસકી જાનકા ખતરા હે, દૂસરે બચપનહીસે જેવરકા શોક દિલમેં હોના અશ્કા નહીં.

(૮) બચ્ચોંકે હાથસે ગરીબોંકો ખાના, કપળા, પેસા ઓર એસી ચીઝે દિલવવા

કરો. ઈસી તરફ ખાને-પીનેકી ચીજોં ઉનકે ભાઈ-બહનોંકો યા ઓર બચ્ચોંકો બટવાયા કરો, તાકે ઉનકો સખાવતકી આદત હો, મગર યે યાદ રખો કે તુમ અપની ચીજોં ઉનકે હાથસે દિલવાયાં કરો. ખુદ જો ચીજ સુર'સે ઉનહીકી હો, ઉસકાં દિલવાના કિસીકો દુરસ્ત નહીં.

(૯) ઝિયાદહ ખાનેવાલોંકી બુરાઈ ઉસકે સામને કિયા કરો, મગર કિસીકા નામ લેકર નહીં, બલકે ઈસ તરફ કે જો કોઈ બહોત ખાતા હે લોગ ઉસકો હબ્શી કેહતે હૈં, ઉસકો ભેલ જાનતે હૈં.

(૧૦) અગર લખકા હો સફેદ કપડેસે લગાવ ઉસમેં પેદા કરો ઓર રંગીન ઓર તકલ્લુકે કપડેસે ઉસકો નફરત દિલાઓ કે એસે કપડે લખકિયાં પહેનતી હૈં, તુમ ખાસાઅલાહ મર્દ હો. હમેશા ઉસકે સામને એસી બાત કિયા કરો.

(૧૧) અગર લખકી હો જબ ભી ઝિયાદહ માંગ-ચોટી ઓર બહોત તકલ્લુકે કપડોંકી ઉસકો આદત મત ડાલો.

(૧૨) ઉસકી સબ ઝિદ પૂરી મત કરો કે ઈસ્સે મિઝાજ બિઝબ જાતા હે.

(૧૩) ચિલ્લાકર બોલનેસે રોકો, ખાસકર અગર લખકી હો તો ચિલ્લાને પર ખૂબ ડંટો, વરના બળી હોકર વોહી આદત હો જાએગી.

(૧૪) જિન બચ્ચોંકી આદતેં ખરાબ હૈં યા પબ્હને-લિખનેસે ભાગતે હૈં યા તકલ્લુકે ખાનેકે યા કપડેકે આદી હૈં, ઉસકે પાસ બેઠનેસે, ઉનકે સાથ ખેલનેસે ઉનકો બચાઓ.

(૧૫) ઈન બાતોંસે ઉનકો ધિન દિલાતી રહો. ગુસ્સા, ગૂઠ બોલના, કિસીકો દેખકર જલના યા લાલચ કરના, ચોરી કરના, ચુગલ્હી ખાના, અપની બાતકી પચ (ઢિયાવત) કરના, ખ્વાહ-મ-ખ્વાહ ઉસકો બનાના, બે-ફાઈદા બહોત બાતેં કરના, બે-ખાત હંસના, થોકા દેના, ભલી-બુરી બાતકા ન સોચના, ઓર જબ ઈન બાતોંમેંસે કોઈ ખાત હો જાએ, ફીરન ઉસકો રોકો. ઉસપર તખીહ કરો.

(૧૬) અગર કોઈ ચીજ તોડ-ફોડ દે યા કિસીકો માર બેઠે મુનાસિબ સજા દે, તાકે ફિર એસા ન કરે. એસી બાતોંમેં ખ્યાર-દુહાર હમેશા બચ્ચોંકો ખો દેતા હે.

(૧૭) બહોત સવેરે મત સોને દો.

(૧૮) સવેરે જાગનેકી આદત ડાલો.

(૧૯) જબ સાત બરસકી ઉમ્ર હો જાએ નમાઝકી આદત ડાલો.

(૨૦) જબ સ્કૂલ (મકતબ) મેં જાનેકે કાબિલ હો જાએ, સબસે પેહલે કુરઆન

મજીદ પઞ્હવાઓ.

(૨૧) જહાં તક હો સકે દીનદાર ઉસ્તાદસે પઞ્હવાઓ.

(૨૨) સ્કૂલ જાનેમેં કલ્હી રિઆયત ન કરો.

(૨૩) કિસી કિસી વકત ઉસકો ભલે લોગોંકે કિસ્સે મુનાયા કરો.

(૨૪) ઉનકો એસી કિતાબેં મત દેખને દો જિનમેં આસિકી, મા'શૂકીકી બાતેં યા

શરીરમાં તે બિલાફ મજબૂન થા અને બેહુદા કિસ્સે યા ગઝલે વગેરે હો.

(૨૫) એસી કિતાબે પબ્લવાઓ જિનમેં દીનકી ઝરૂરી કારવાઈ આ જાએ.

(૨૬) સ્કૂલસે આનેકે બા'દ કિસી કદર દિલ બેહલાનેકે લિયે ઉસકો ખેલનેકી ઇજાઝત દો, તાકે ઉસકી તબીઆત ફીકી ન હો જાએ, લેકિન ખેલ એસા હો જિસમેં મુનાબ ન હો, ચોટ લગનેકા ડર ન હો.

(૨૭) આતિશબાઝી યા બાજા યા ફુઝૂલ ચીઝેં ખરીદનેકે લિયે પૈસે મત દો.

(૨૮) ખેલ તમાસે દેખનેકી આદત મત ડાલો.

(૨૯) ઓલાદકો ઝરૂર કોઈ એસા હુનર સિખલા દો જિસ્સે ઝરૂરત ઓર મુશીબતાં વક્ત ચાર પૈસે હાસિલ કરકે અપના ઓર અપને બચ્ચોંકા ગુઝારા કર સકે.

(૩૦) લળકિયોંકો ઇતના સિખના પબ્લના સિખલા દો કે ઝરૂરી ખત ઓર ઘરકા સિસામ-કિતાબ સિખ સકે.

(૩૧) બચ્ચોંકો આદત ડાલો કે અપને હાથસે કામ કિયા કરે. અપાહજ (મા'જૂર) ઓર સુસ્ત ન હો જાએ. ઉનકો કહો કે રાતકો બિછોના અપને હાથસે બિછાએ. સુબહકો સવેરે ઉઠકર તેહ કરકે એહતિયાતસે રખ દે. કપજોંકી ઝઠરી અપને ઇન્તિઝામમેં રખો. ઇપક-કટા ખૂદ સી સિયા કરે. કપલે ચાહે મેલે હો, ચાહે ઉજલે હો, એસી જગહ રખો, જહાં કીળે યા ચૂલેકા ડર ન હો. ધોબનકો ખૂદ ઝિન કર દે ઓર સિખ લે ઓર ઝિનકર પડતાલ કર લે. (યા'ની જાંચ લે).

(૩૨) લળકિયોંકો તાકીદ કરો કે જો ઝેવર તુમહારે બદન પર હે, રાતકો સોનેસે પેહલે ઓર સુબહકો જબ ઉઠો દેખ-ત્યાલ સિયા કરો.

(૩૩) લળકિયોંસે કહો કે જો કામ ખાને-પકાને, સીને, પિરોને, કપલે રંજને, ચીઝ બનાનેકા ઘરમેં હુવા કરે, ઉસમેં ગોર કરકે દેખા કરો કે કિસ તરહ હો રહા હે.

(૩૪) જબ બચ્ચેસે કોઈ બાત ખૂબીકી ઝાહિર હો ઉસપર સાબાશી દો, ખાર કરો, બલ્કે ઉસકો કુછ ઇનામ દો, તાકે ઉસકા દિલ બળ્હે. ઓર જબ ઉસકી કોઈ બુરી બાત દેખો, પેહલે તો ઉસકો અંકેલેમેં સમજાઓ કે દેખો બુરી બાત હે, દેખનેવાલે દિલમેં કયા કેહતે હોંગે, ઓર જિસ જિસકો ખબર હોગી વો દિલમેં કયા કહેગા, ખબરદાર ! ફિર મત કરના, અચ્છે લળકે એસા નહીં કરતે, ઓર ફિર વોહી કામ કરે તો મુનાસિબ સજા દો.

(૩૫) માં કો ચાહિયે કે બચ્ચેકો બાપસે ડરાતી રહે.

(૩૬) બચ્ચેકો કોઈ કામ છુપાકર મત કરને દો, ખેલ હો યા ખાના હો યા કોઈ ઓર કામ હો. જો કામ છુપાકર કરતા હે, સમજ જાઓ કે વો ઉસકો બુરા સમજતા હે, સો અગર વો બુરા હે તો ઉસે છુણવાઓ, ઓર અગર અચ્છા હે જેસે ખાના-પીના તો ઉસે કહો કે સબકે સામને ખાએ-પિએ.

(૩૭) કોઈ કામ મેહનતકા ઉસકે ઝિમ્મે મુકર્ર કર દો, જિસ્સે તંદુરસ્તી ઓર સિખાત રહે, સુસ્તી ન આને પાએ, જેસે લળકોંકે લિયે ડંડ, મુગદર કરના (વરઝિયકી

લક્ષી ઉઠાના), એક-આપ મીલ ચલના-ઝોર લખકિયોંકે લિખે ચક્કી યા ચરખા ચલાના ઝરૂરી હે. ઇસમેં યે ભી કાઈદા હે કે ઇન કામોંકો એબ ન સમજેવે.

(૩૮) ચલનેમેં તાકીદ કરો કે બહોત જલ્દી ન ચલે, નિગાહ ઉપર ઉઠાકર ન ચલે.

(૩૯) ઉસકો નરમી અપનાનેકી આદત ડાલો, ઝખાનસે, ચાલસે, બસ્તાવસે, શેખી ન બગારને પાએ, યહાં તક કે અપને સાથી બચ્ચોંમેં બેઠકર અપને કપલે, મકાન યા ખાનદાન યા કિતાબ ઝોર કલમ-દવાત, તખ્તી તક કી તા'રીફ ન કરને પાએ.

(૪૦) કલ્લી કલ્લી ઉસકો દો-ચાર પૈસે દે દિયા કરો કે અપની મરજીકે મુતાબિક ખર્ચ કિયા કરે. મગર ઉસકો યે આદત ડાલો કે કોઈ ચીઝ તુમસે છુપાકર ન ખરીદે.

(૪૧) ઉસકો ખાનેકા તરીકા ઝોર મેહફિલમેં ઉઠને-બેઠનેકા તરીકા સિખાઓ, થોવા થોવા હમ લિખ દેતે હેં.

ખાનેકા તરીકા

હાલને હાથસે ખાઓ. શુરૂ'મેં બિસ્મિલ્લાહ પઘ્લ હો. અપને સામનેસે ખાઓ, દૂસરોંસે પેહલે મત ખાઓ. ખાનેકો ધૂરકર મત દેખો. ખાનેવાલોંકી તરફ મત દેખો. બહોત જલ્દી જલ્દી મત ખાઓ. ખૂબ ચખાકર ખાઓ, જબ તક એક-એક લુકમા ન નિગલ હો દૂસરા લુકમા મુંહમેં મત રખ્ખો. શોરખા વઝેરહ કપલે પર ટપકને ન પાએ. ઉન્ચલિયાં ઝરૂરતસે કિયાદહ સનને ન પાએ.

મેહફિલમેં ઉઠને-બેઠનેકા તરીકા

જિરસે મિલો અદબસે મિલો. નરમીસે બોલો. મેહફિલમેં થૂકો નહીં, વહાં નાક મત સાફ કરો. અગર એસી ઝરૂરત હો તો વહાંસે અલગ ચલી જાઓ. વહાં અગર જમાઈ (બગાસુ) યા છીંક આ જાએ, મુંહ પર હાથ રખ્ખો. આવાઝ પસત કરો. કિસીકી તરફ પાંચ મત કરો. કોડીકે નીચે હાથ દેકર મત બેઠો. ઉન્ચલિયાં મત ચટખાઓ. બગેર ઝરૂરત બાર બાર કિસીકી તરફ મત દેખો. અદબસે બેઠી રહો. બહોત મત બોલો. બાત બાત પર કસમ મત ખાઓ, જહાં તક મુઝિકન હો ખૂદ બાત મત શુરૂ' કરો. જબ દૂસરા આદમી બાત કરે ખૂબ ધ્યાનસે સુનો, તાકે ઉસકા દિલ ન દુલે, હાં અગર ગુનાહકી બાત હો મત સુનો, યા તો મના' કર દો યા વહાંસે ઉઠ જાઓ. જબ તક કોઈ આદમી બાત પૂરી ન કરે, બીચમેં મત બોલો. જબ કોઈ આએ ઝોર મેહફિલમેં જગહ ન હો, ઝરા અપની જગહસે ખિસક જાઓ, મિલ મિલકર બેઠ જાઓ કે જગહ હો જાએ. જબ કિસીસે મિલો યા રૂખસત હોને લગો તો અસ્સલામુ અલૈકુમ કહો, ઝોર જવાબમેં વ અલૈકુમ અસ્સલામ કહો, ઝોર તરહ તરહકે અલ્લાહ મત કહો.

હુકૂક કા બયાન

માં-બાપકે હુકૂક :-

- (૧) ઉનકો તકલીફ ન પહોંચાઓ, ભલે હી ઉનકી તરફસે કુછ ઝિયાદતી હો.
- (૨) ઝબાનસે બરતાવસે ઉનકી ઇઝત કરો.
- (૩) જાઈઝ કામોમેં ઉનકા કહા માનો.
- (૪) અગર ઉનકો ઝરૂરત હો માલસે ઉનકી ખિદમત કરો, ભલે હી વો કાફિર હો. માં-બાપકે મરનેકે બા'દ ઉનકે યે હુકૂક હે.

૧. ઉનકે લિયે મગફિરત ઔર રહમતકી દુઆ કરતા રહે. નફલ ઇબાદતોં ઔર ખેરાતકા સવાબ ઉનકો પહોંચાતા રહે.

૨. ઉનકે મિલનવાલોંકે સાથ એહસાન ઔર ખિદમતસે અચંદી તરહ પેશ આએ.

૩. ઉનકે ઝિમ્મે'જો કર્જ હો યા કિસી જાઈઝ કામકી વસિયત કર ગએ હો, ઔર અલ્લાહ તઆલાને કુદરત (દૌલત) દી હો ઉસકો અદા કરે.

૪. ઉનકે મરનેકે બા'દ શરીઅતકે ખિલાફ રોને ઔર મિલ્લાનેસે બચે, વરના ઉનકી રૂહકો તકલીફ હોગી. ઔર દાદા-દાદી ઔર નાના-નાનીકા હુકમ શરીઅતમે માં-બાપ જેસા હે. ઉનકે હુકૂકભી માં-બાપ જેસે સમજને ચાહિયે. ઇસી તરહ ખાલા ઔર મામૂં માં કી તરહ ઔર ચચા-ફફી બાપકી તરહ હે, જેસા કે હદીસકે ઇશારેસે મા'લૂમ હોતા હે.

અન્નાકે હુકૂક :- (મા'ની દૂધ મિલानેવાલીકે હુકૂક) યે હે -

(૧) ઉસકે સાથ અદબસે પેશ આના.

(૨) અગર ઉસકો માલકી ઝરૂરત હો ઔર અપને પાસ મુંજાઈશ હો તો ઉસકા ખ્યાલ કરના.

સોતેલી માં :- ચૂંકે બાપકી દોસ્ત હે, ઔર બાપકે દોસ્તે સાથ એહસાન કરનેકા હુકમ આયા હે, ઇસ લિયે સોતેલી માં કે ભી કુછ હુકૂક હે, જેસા અભી ઝિકર કિયા ગયા.

બળા ભાઈ :- હદીસકે મુતાબિક બાપ જેસા હે, ઇસ લિયે મા'લૂમ હુવા કે છોટા ભાઈ ઓલાદ જેસા હે, પસ ઉનકે આપસમેં વેસે હી હુકૂક હોંગે જેસે માં-બાપ ઔર ઓલાદકે હે. ઇસી તરહ બળી બહન ઔર છોટી બહનકો સમજ લેના ચાહિયે.

રિશતેદારકોંકે હુકૂક :-

(૧) અપને સગે અગર મોહતાજ હોં ઔર ખાને-કમાનેકી કુદરત ન રખતે હોં તો મુંજાઈશકે મુતાબિક ઉનકે ઝરૂરી ખર્ચકી ખબરગીરી રખ્ખો.

(૨) કભી કભી ઉનસે મિલતા રહે.

(૩) ઉનસે તઅલ્લુક ખાત્મ ન કરે, બલ્કે અગર કુછ ભી ઉનસે તકલીફ ભી પહોંચે તો સબર બેહતર હે.

સુસરાલી રિસ્તેકા ઝિકર :- અલ્લાહ તઆલાને કુરઆન મજીદમેં નસબમેં ઝિકર કરમાયા હે. ઇસ્સે મા'લૂમ હુવા કે સાસ ઓર સુસર ઓર સાલે ઓર બહનોઈ ઓર દામાદ ઓર બહુ ઓર બીવીકી પેહલી ઓલાદ ઓર ઇસી તરહ મિયાંકી પેહલી ઓલાદકા ભી કુછ હક હોતા હે, ઇસ લિયે ઇન રિસ્તોમેં ભી એહસાન ઓર અખ્લાકકી રિઆયત દુસરોસે ઝિયાદહ રખના ચાહિયે.

આમ મુસલમાનોકે હુકૂક :-

(૧) મુસલમાન મુસલમાનકી ગલતીકો મઆફ કરે.

(૨) ઉસકે રોને પર રહમ કરે.

(૩) ઉસકે એબકો ઢાંકે.

(૪) ઉસકે ઉઝરકો કબૂલ કરે.

(૫) ઉસકી તકલીફકો દૂર કરે.

(૬) હમેશા ઉસકા ભલા ચાહે.

(૭) ઉસકી મુહબ્બત નિબાહે.

(૮) ઉસકે અહદકા ખ્યાલ રખે.

(૯) બીમાર હો તો પૂછે.

(૧૦) મર જાએ તો દુઆ કરે.

(૧૧) ઉસકી દા'વત કબૂલ કરે.

(૧૨) ઉસકા તોહફા કબૂલ કરે.

(૧૩) ઉસકે એહસાનકે બદલે એહસાન કરે.

(૧૪) ઉસકી નેઅમતકા શુક્ર અદા કરે.

(૧૫) ગરૂરતકે વક્ત ઉસકી મદદ કરે.

(૧૬) ઉસકે બાલ-બચ્ચોંકી હિકાયાત કરે.

(૧૭) ઉસકા કામ કર દિયા કરે.

(૧૮) ઉસકી બાતકો સુંને.

(૧૯) ઉસકી સિફારિશ કબૂલ કરે.

(૨૦) ઉસકો મુરાદસે ના-ઉમ્મીદ ન કરે.

(૨૧) વો છીંકકર અલ્હમ્દુ લિલ્લાહ કહે તો જવાબમેં યર્હમુલ્લાહ કહે.

(૨૨) ઉસકી ગુમ હુઈ ચીઝ અગર મિલ જાએ તો ઉસકે પાસ પહોંચા દે.

(૨૩) ઉસકે સલામકા જવાબ દે.

(૨૪) નરમી ઓર નસીહત અખ્લાકકે સાથ ઉસસે બાત-ચીત કરે.

(૨૫) ઉસકે સાથ એહસાન કરે.

(૨૬) અગર વો ઉસકે ભરોસે ધર કસમ ખા બેઠે તો ઉસકો પૂરા કરે.

(૨૭) અગર ઉસપર કોઈ ગુલમ કરતા હો તો ઉસકી મદદ કરે. અગર વો કિસી પર ગુલમ કરતા હો, રોક દે.

(૨૮) ઉસકે સાથ મુહબ્બત કરે, દુશ્મની ન કરે.

(૨૯) ઉસકો રૂસવા (ઝલીલ) ન કરે.

(૩૦) જો બાત અપને લિયે પસંદ કરે, ઉસકે લિયે ભી પસંદ કરે.

(૩૧) મુલાકાતકે વકત ઉસકો સલામ કરે, ઔર મર્દસે મર્દ ઔર ઔરતસે ઔરત મુસાફહા ભી કરે તો ઔર બેહતર હે.

(૩૨) અગર આપસમેં કભી રંજિશ (બિગાળ-નારાઝગી) હો જાએ તો તીન દિનસે ઝિયાદહ બાત ચીત છોળે નહીં.

(૩૩) ઉસપર બદ-ગુમાની (બેજા શુબહ) ન કરે.

(૩૪) ઉસસે જલે નહીં, ન બુગ્ઝ (દુશ્મની) રખ્ખે.

(૩૫) ઉસકો અચ્છી બાત બતલાએ, બુરી બાતસે મના' કરે.

(૩૬) છોટોં ધર રહમ, બળોંકા અદબ કરે.

(૩૭) દો મુસલમાનોમેં રંજિશ હો જાએ, ઉનકી આપસમેં સુલહ કરા દે.

(૩૮) ઉસકી ગીબત ન કરે.

(૩૯) ઉસકો કિસી તરહકા નુકસાન ન પહોંચાએ, ન માલમેં, ન આબરુમેં.

(૪૦) ઉસકો ઉઠાકર ઉસકી જગહ ન બેઠે.

પડોસીકે હુકૂક :-

(૧) ઉસકે સાથ એહસાન ઔર રિઆયતસે પેશ આએ.

(૨) ઉસકી બીવી-બચ્ચોંકી આબરૂકી હિકાજત કરે.

(૩) કભી કભી ઉસકે ધર તોહફા વગૈરહ ભેજતા રહે, ખાસ કર જબ કે વો ફાકાઝદા (ભૂખકા મારા) હો તો ઝરૂર થોળા બહોત ખાના ઉસકો દે.

(૪) ઉસકો તકલીફ ન દે. હલ્કી-હલ્કી બાતોમેં ઉસસે ન ઉલઝે, ઔર જેસે સહેરમેં પડોસી હોતા હે, ઇંસી તરહ સફરમેં ભી હોતા હે, યા'ની સફરકા સાથી જો ઘરસે સાથ હુવા હો યા યાસ્તેમેં ઇંતિકાફસે ઉસકા સાથ હો ગયા હો, ઉસકા હક ભી પડોસી જેસા હી હે. ઉસકે હુકૂકકા ખુલાસા યે હે કે ઉસકે આરામકો અપને આરામસે મુકદમ રખ્ખે. કુછ આદમી રેલ યા બેહલીમેં દૂસરી સવારિયોંકે સાથ બહોત આપા-ધાપી (અપની અપની ફિકર) કરતે હેં, યે બહોત બુરી બાત હેં.

ઇંસી તરહ જો દૂસરોંકા મોહતાજ હો :- જેસે યતીમ ઔર બેવા યા મુબ્હા યા બિસ્કીન ઔર બીમાર ઔર હાય-પાંવસે મા'ઝૂર યા મુસાફિર યા સાઇલ ઉન લોગોંકે હુકૂક ઝિયાદહ હેં -

(૧) ઇન લોગોંકી બિદમત માલસે કરના.

(૨) ઇન લોગોંકા કામ અપને હાથસે કર દેના.

(૩) ઇન લોગોંકા દિલ રખના, તસલ્લી કરના, ઇનકી જરૂરત ઓર માંગકો રદ ન કરના.

કુછ એસે હુકૂક જો સિર્ક આદમી હોનેકી વજહસે હૈ :- ચાહે વો મુસલમાન ન હો. વો ઇસ તરહ હૈ. -

(૧) બે-ખતા કિસીકો જાન યા માલકી તકલીફ ન દે.

(૨) બે-વજહ શરઈ કિસીકે સાથ બદ-ઝબાની (ઝાલી મલોચ) ન કરે.

(૩) અગર કિસીકો મુસીબત ઓર કાકા ઓર બીમારીમેં ફંસા દેખે, ઉસકી મદદ કરે, ખાના-પીના દે દે, દવા દારૂ કર દે.

(૪) જિસ સૂરતમેં શરીઅતમેં સગ્રાકી ઇજાજત દી હે, ઉસમેં ભી મુલ્મ ઓર ઝિયાદતી ન કરે.

જાનવરોંકે હુકૂક :-

(૧) જિસ જાનવરસે કોઈ કાઈદા મુતઅલિલક ન હો ઉસકો કેદ ન કરે, ખાસ તોર સે બચ્ચોંકો ધોંસલેસે નિકાલ લાના ઓર ઉનકે માં-બાપકો પરેશાન કરના બખ્ષા મુલ્મ હે.

(૨) જો જાનવર ખાનેકે કાબિલ હૈ, ઉનકો ભી સિર્ક દિલ બેહલાનેકે તોર પર કાલ ન કરે.

(૩) જો જાનવર અપને કામમેં હૈ ઉનકે ખાને-પીને ઓર આરામ ઓર ખિદમતકા પૂરે તોરસે ઇન્તિજામ કરે. ઉનકી તાક્તસે ઝિયાદહ ઉનસે કામ ન લે, ઉનકો હદસે ઝિયાદહ ન મારે.

(૪) જિન જાનવરોંકો ઝખહ કરના હો યા તકલીફ પહોંચાનેવાલા હોનેકી વજહસે કાલ કરના હો, તેજ ઓઝારસે જલ્દી કામ તમામ કર દો, ઉસકો તડપાએ નહીં, ભૂખા-ખાસા રખકર જાન ન લે.

ઝરૂરી બાત

અગર કિસી આદમીકે હકમેં કુછ કમી હો ગઈ હો તો ઉનમેં જો હક અદા કરનેકે કાબિલ હો અદા કરે, યા મઆફ કરાએ, જેસે કિસીકા કર્જ રેહ ગયા યા, યા કિસીકી ખિયામત વગેરહ કી થી. ઓર જો સિર્ફ મઆફ કરાનેકે કાબિલ હો ઉનકો સિર્ફ મઆફ કરાએ, જેસે ગીબત વગેરહ કી થી. યા મારા યા. ઓર અગર કિસી વજહસે હકદારોસે ન મઆફ કરા સકતા હે, ન અદા કર સકતા હે તો ઉન લોગોંકે કિયે હમેશા મુશ્કિલકી દુઆ કરતા રહે, અજબ નહીં કે અલ્લાહ તઆલા કિયામતકે દિન ઉન લોગોંકો સજા કરે મઆફ કરા દે, મગર ઉસકે બા'દ ભી જબ મોકા' અદા કરનેકા યા મઆફ કરાનેકા હો ઉસ વક્ત ઉસમેં બે-પરવાહી ન કરે. ઓર જો હુકૂક ખૂદ ઉસકે દૂસરોંકે જિમ્મે રેહ ગયે હોં જિનસે વસૂલીકી ઉમ્મીદ હો, નરમીકે સાથ ઉનસે વસૂલ કરે. ઓર જિનસે ઉમ્મીદ ન હો યા: વો હુકૂક વસૂલ કરનેકે કાબિલ ન હો, જેસે ગીબત વગેરહ, સો અગરયે કિયામતમેં ઉનકે બદલેમેં નેકિયોંકે મિલનેકી ઉમ્મીદ હે, મગર મઆફ કર દેનેમેં ઓર જિયાદહ સવાબ આયા હે, ઉસે બિલકુલ મઆફ કર દેના જિયાદહ બેહતર હે, ખાસકર જબ કોઈ આદમી મન્નાત-મુશ્કમદ કરકે મઆફી ચાહે.

કુછ મસ્મલે જો બા'દમેં યાદ આએ

મસ્મલા ૧ :- જહાં હરામ ચીઝ જિયાદહ હો બગેર પૂછે ખાના વહાં દુરસ્ત નહીં, અગર પૂછનેસે યે મા'લૂમ હો જાએ કે યે ખાસ ચીઝ હલાલકી હે, તો અગર ખતલાનેવાલા નેક ઓર દીનદાર હે તો બગેર ખટકે ઉસ પર અમલ દુરસ્ત હે, ઓર અગર વો બુરા આદમી હે યા ઉસકા હાલ નહીં મા'લૂમ કે અમલ હે યા બુરા, તો ઉસકા હુકમ યે હે કે અગર દિલ યેહી ગવાહી દે કે યે આદમી સચ્ચા હે તો અમલ દુરસ્ત હે, ઓર જો દિલ ગવાહી ન દે તો અમલ દુરસ્ત નહીં. જેસે આમોંકે આનેસે પેહલે કિસીને ફસલ બેચ ડલી તો ઉસકો તુમ પચ્હ ચુકે હો કે હરામ હે. તો બસ્તીમેં ઇસકા રિવાજ જિયાદહ હે. ઓર ફલનેકે બા'દ પકા હે વો દુરસ્ત હે, ઓર બગેર પૂછે ખાના દુરસ્ત હે.

મસ્મલા ૨ :- બીમારીકો બુરા કેહના મના' હે.

મસ્મલા ૩ :- અગર કોઈ કાફિર ઓરત તુમહારે પાસ ખૂશીસે મુસલમાન હોને આએ ઓર ઉસકે મુસલમાન કરનેમેં કિસી ઝગળે-ફસાદકા ડર ન હો તો મુસલમાન કર લો, ઓર તરીકા મુસલમાન કરનેકા યે હે કે ઉસે કેહલવાઓ લા ઈલાહ ઈલ્લાહાકુ મુહમ્મદુ રસૂલુલ્લાહ.

યા'ની કોઈ ખૂજનેકે લાઈક નહીં સિવાએ અલ્લાહકે, ઓર મુહમ્મદ (સ.અ.વ.) સચ્ચે બેજે હુએ (રસૂલ) હે અલ્લાહકે, ઓર સચ્ચા જાનતી હું મેં સબ પેગમ્બરોંકો ઓર

ખુંદાંકી સબ કિતાબોંકો, ઔર માનતી હું ફરિસ્તોંકો ઔર કિયામતકો ઔર તકદીરકો મૈને છોળ દિયા અપના પેહલા દીન ઔર કબૂલ કિયા મૈને ઇસ્લામ, ઔર મૈ પાંચોં વક્તકી નમાઝ પઢ્યા કરુંગી, ઔર રમઝાનકે રોઝે રખ્યા કરુંગી. ઔર અગર માલ હુવા તો ઝકાત દુંગી. અગર ઝિયાદહ બર્ચ હોગા તો હજ કરુંગી, ઔર અલ્લાહ ઔર રસૂલ (સ.અ.વ.) કે સબ હુકમ બજા લાઉંગી. ઔર જિતની ચીજોંસે અલ્લાહ ઔર રસૂલ (સ.અ.વ.) ને મના' કિયા હે સબસે બચી રહુંગી. અય અલ્લાહ ! મુઝકો દીન ઔર ઇમાન પર સાબિત રાખિયો. ઔર દીનકે કામોંમે મેરી મદદ કીજિયો. ફિર જિતને મોજૂદ હોં સબ અલ્લાહસે દુઆ કરે કે અય અલ્લાહ ! ઇસકે ઇસ્લામકો કબૂલ કર ઔર હમકો ભી ઇસ્લામ પર કાઈમ રખ ઔર ઇમાન પર ખાત્મા કર.

મસ્અલા ૪ :- લગાઈ-બુઝાઈ (ચુગલખોરી) મત કરો.

મસ્અલા ૫ :- સુની હુઈ ખાતકા એ'તિબાર મત કરો.

મસ્અલા ૬ :- કુછ ઔરતેં પે સમઝતી હેં કે નાપાક કપડા ધોકર જબ તક સૂખ ન જાએ વો પાક નહીં હોતા, ઔર ઉસે નમાઝ દુરસ્ત નહીં પે બિલકુલ ગલત હે. કુછ ઔરતેં ઇસ મસ્અલેકે ન જાનનેકી વજહસે નમાઝ કઝા કર દેતી હેં ઔર ફિર વક્ત નિકલે પીછે કીન પઢતા હે. એસા મત સમઝો, ગીલેસે ભી બગેર તકલ્લુક નમાઝ દુરસ્ત હે.

મસ્અલા ૭ :- કુછ ઔરતોંકા એ'તિબાર હે કે જિસકે આઠવાં બગ્યા પૈદા હો તો ઉસકો એક થરખા સદકામેં દેના ચાહિયે, વરના બચ્ચે પર ખતરા હે, પે સિર્ફ બકવાસ હે, તોબા કરની ચાહિયે.

મસ્અલા ૮ :- કુછ ઔરતેં ચીચકકો કોઈ ભૂત-આસેબ સમઝતી હેં ઔર ઇસ વજહસે ઉસ થરમેં બહોત બખોડેસે કરતી હેં, પે સબ બેકાર બાતેં હેં, તોબા કરના ચાહિયે.

મસ્અલા ૯ :- જિસ કપલેમેંસે બાહેં યા સરકે બાલ યા ગરદન ઝલકતી હોં, ઉસે નમાઝ નહીં હોતી.

મસ્અલા ૧૦ :- જો ફકીર મેહનત-મઝદૂરી કર સક્તા હો ઔર ફિર ભીખ માંગનેકા પેશા ઇંતિબાર કર લે, ઉસકો ભીખ દેના દુરસ્ત નહીં.

મસ્અલા ૧૧ :- રેલકે સૂકરમેં અગર પાની ન મિલે તો તયમ્મુમ કરકે નમાઝ પઢો. નમાઝ કઝા મત કરો.

મસ્અલા ૧૨ :- કુછ ઔરતેં ગરીબ મઝદૂરોંસે પરદા નહીં કરતી બજા મુનાહ હે.

મસ્અલા ૧૩ :- પરાઈ ચીજ ચાહે કેસી હી હલ્કે દામોંકી હો, મગર માલિકકી ઇજાઝતકે બગેર હરઝિઝા મત બરતો. ઔર જબ બરતો ઉસકો છોળકર મત ઉઠ જાઓ, માલિકકે સુપુઈ કર દો કે દેખો બહન ! તુમહારી કેંચી યા સૂઈ રખ્ખી હે.

મસ્અલા ૧૪ :- રેલકી સવારીમેં કિસાયેકા ઔર મેહસૂલકા સામાન લે જાનેકા કાઈદા રેલવાલોંકી તરફસે મુકર્ર હે. ઇસકે ખિલાફ કરના યા ધોકા દેના યા અસલ ખાતકો છુપાના દુરસ્ત નહીં, જેસે વહાં પે કાઈદા હે કે જો મુસાફિર સબસે સસ્તો દરજેમેં

સહર કરે, જિસકો તીસરા દરજા (ઓર અબ દૂસરા) કેહતે હૈ, ઉસકો નાસ્તેકા ખાના ઓર ઓળના, બિછોના ઓર ઇન ચીજોંકે અલાવા પચીસ સેર બોઝકા અસ્થાન લે જાનેહી ઇજાઝત હે, ઇસ પર મેહસૂલ નહીં પળતા, સિર્ફ અપના કિરાયા દેના પળતા હે, ઓર અગર ઘોળાસા ભી ઇસ્સે બઝલ જાએ તો ઉસકો રેલ પર તુલવા કર જિતને મેહસૂલકા વહાં કાઈદા હે દેના ચાહિયે. ઓર યે પચીસ ઉસ સેરસે હે જો સેર અસ્સી રૂપિયેકે બરાબર હોતા હે, અબ અગર કોઈ આદમી ૨૬ સેરે યા ૨૭ સેર અસ્થાન ભી બજેર તુલવાએ સાથ લે જાએ, ચાહે રેલવાલે ઉસકો ન ટોકે, મગર વો અલ્લાહ તઆલાકે નાઝદીક ગુનેહગાર હોગા. ઓર બા'ઝ ધું કરતે હૈ કે અસ્થાન તુલનેસે તીસ સેર નિકલા. બાબુને કહા હમ બીસ સેર લિખ દેજે, હમેં ઇતની રિશવત દો. ઇસમેં દો ગુનાહ હોજે. એક તો ઝિયાદહ સામાન લે જાના ઓર મેહસૂલકા ન દેના, દૂસરા રિશવત દેના.

ઇસી તરહ વહાં યે કાઈદા હે કે જો બચ્ચા તીન બરસસે કમ હો, ઉસકા કિરાયા મઆફ હે. ઓર જો પૂરે તીન સાલકા હો ઉસકા કિરાયા હે, ઓર ફિર બારહ બરસસે કમ આપા હે. જબ પૂરે બારહ બરસકા હો તબ પૂરા હે. તો અગર કિસીકે પાસ તીન બરસકા બચ્ચા હો ઓર વો બજેર કિરાયા દિયે હુએ લે જાએગા, યા તીન બરસસે કમકા ઉસકો બતલા દે તો ઉસકો ગુનાહ હોગા. ઇસી તરહ અગર બારહ બરસસે બચ્ચેકો કમ બતલાકર આપે કિરાયેમેં લે જાના ચાહે તો ઉસકો ભી ગુનાહ હોગા, ઓર ઇન સબ ચૂસ્તોમેં કિયામતકે દિન બજાએ પૈસોં-રૂપિયોંકે નેકિયાં દેની પળેગી, યા ઇન રેલવાલોંકે ગુનાહ ઉસકે સર પરે જાએજે.

મસ્થલા ૧૫ :- આજ જો અંગ્રેજ બહોત પળતે હૈ ઓર ઉસમેં કુછ બાતે એસી એસી લિખી હૈ જો દીન ઓર ઇમાનકે ખિલાફ હૈ, ઓર દીનકા ઇલ્મ ઇન પળ્હેનેવાલોંકો હોતા નહીં, ઇસ લિયે બહોત લળકે એસે હો જાતે હૈ કે ઇનકે દિલમેં ઇમાન નહીં રેહતા, ઓર મુંહસે ભી એસી બાતે કેહ કહતે હૈ જિનસે ઇમાન જાતા રેહતા હે. અગર એસે લળકોંસે કોઈ મુસલમાન લળકી બિયાહી ગઈ, શરીઅતસે વો નિકાહ નહીં હોતા, ઓર જબ નિકાહ હી નહીં હોતા તો સારી ઉમ્ર બુરા કામ હોતા હે, ઉસકા વખાલ માં-બાપ પર દુનિયામેં ભી પળેગા, ઓર આબિરતમેં ભી અઝાબકા ડર બહોત હે, ઇસ લિયે ઝડરી હે કે અપની લળકી બિયાહનેકે વક્ત જિસ તરહ દામાદકે હસમ-નસમ ઘર-બારકી ખોજ કરતે હૈ, ઇસ્સે ઝિયાદહ ઉસકી છાનબીન કર લિયા કરે કે વો દીનદાર ભી હે યા નહીં. અગર દીનદારી ન મા'લૂમ હો તો હરગિઝ લળકી ન દે. ગરીબ દીનદાર હઝાર દરજા બેહતર હે બદ-દીન અમીરસે, ઓર એક બાત યે ભી દેખી હે કે જો આદમી દીનદાર નહીં હોતા વો બીવીકા હક ભી નહીં સમજાતા ઓર ઉસ્સે લગાવ ભી નહીં રખતા, બલ્કે કહીં કહીં તો યે હાલ હે કે કોહી-પૈસાસે ભી તંગ રખતા હે. ફિર જબ ચૈન ન નસીબ હુવા તો નિરી (સિર્ફ) અમીરીકે નામકો લેકર કમા ચાદેજે.

૧. અબ સબ ખિલાકર ૩૫ કિલોગ્રામ - ૧૬૦ ઇંજાઝત હે.

મસ્મલા ૧૬ :- જે જો મશહૂર હે કે કુતુબ (ધ્રુવ) તારાકી તરફ પાંચ ન કરે, બિલકુલ ગલત હે. ઈસ તારેકા શરીઅતમે કોઈ અદબ નહીં.

મસ્મલા ૧૭ :- ઈસી તરહ જે જો મશહૂર હે કે રાતકે વક્ત દરખત સોધા કરે તે જે ભી બિલકુલ ગલત ખાત હે.

મસ્મલા ૧૮ :- ઈસી તરહ જે જો મશહૂર હે કે ચારપાઈ પર નમાઝ પઢનેસે બંદર હો જાતા હે, બિલકુલ બેકાર ખાત હે. અગર ચારપાઈ ખૂબ કસી હુઈ હો ઉસપર નમાઝ ફરેસ્ત હે. અગર વો નાપાક હો તો કોઈ પાક કપળા ઉસપર બિઝા લે, લેકિન બજેર ઝરૂરત ઉસપર નમાઝ પઢનેસે ખ્વાહ-મ-ખ્વાહ ગુલ-શોર હોતા હે.

મસ્મલા ૧૯ :- ઈસી તરહ જે મશહૂર હે કે પેહલવી ઉમ્મતોંકે કુછ લોગ બંદર હો ગમે લે, જે બંદર ઉન્હીંકી નસલકે હૈ, જે ભી ગલત હે. હદીસ શરીફમે આયા હે કે વો બંદર સબ મર ગમે લે, ઉનકી નસલ નહીં ચલ્હી, ઔર જે જાનવર બંદર પેહલેસે થા, જે નહીં કે બંદર ઉન્હીંસે શુર' હુએ.

મસ્મલા ૨૦ :- કુરઆન મજીદમે જો ગલતી નિકલે ઉસકો ફોરન સહીહ કર લો થા સહીહ કરા લો, નહીં તો ફિર યાદકા બરોસા નહીં, હમેશા ગલત પઢ્યા કરોગી, જિસ્સે ગુનેહગાર હોગી.

મસ્મલા ૨૧ :- જે કાઈદા હે કે અગર કુરઆન મજીદ કિસીકે હાથસે ગિર પબે તો ઉસકે બરાબર અનાજ તોલકર દેતી હૈ, જે કોઈ શરીઅતકા હુકમ નહીં હે. પેહલે ખુશુઆને શાયદ તખ્લીફકે વાસ્તે જે કાઈદા મુકરર કિયા હોગા તાકે આગેકો ઝિયાદત ખ્યાલ રહે. સચ તો જે હે કે બળી અચ્છી મસ્લિહત હે, લેકિન કુરઆન મજીદકો બજેર ઝરૂરત તરાજૂકે પલ્લેમે રખના જે ભી અદબકે બિલાફ હે, ઈસ લિયે અગર અનાજ દેના હો તો વેસે હી જિતની હિમ્મત હો દે દે, કુરઆન મજીદકો ન તોલે.

મસ્મલા ૨૨ :- કુછ ઔરતેં એસા કરતી હૈ કે રોહીમે બેઠનેકે વક્ત ઝાહિર કરતી હૈ કે એક સવારી હે ઔર બેઠ લેતી હૈ દો દો, જે ધોકા ઔર હરામ હે, હાં કહારોંસે કેહ દે, અગર વો ખૂશીસે ઉઠા લેં તો કુછ હરજ નહીં, વરના ઉનપર ઝબરદસ્તી નહીં.

મસ્મલા ૨૩ :- અકસર ઔરતેં એક સંદૂક સર પર લિયે ફિરા કરતી હૈ. ઈસ સંદૂકમે તરહ તરહકે નકશે ઔર તસ્વીરેં બની હુઈ હૈ ઔર સંદૂકકે તખ્તમે ઉનકે દેખનેકે વાસ્તે આઈના લગા હુવા હોતા હે. પૈસા-દો પૈસા લેકર દિખાતી ફિરતી હૈ તો જિસ સંદૂકમે જાનદાર ચીઝકી એક ભી તસ્વીર હો ઉસકી સેર કરના મના' હે, ઈસી તરહ કુછ આદમી ઘરોંમે અપને વો બાજે લાકર સબકો સુનાયા કરતે હૈ જિસમેં હર ચીઝકી આવાઝ બંદ હો જાતી હે, તો યાદ રખ્ખો કે જિસ આવાઝકા વેસે સુનના મના' હે, ઈસ બાજેમે ભી મના' હે જેસે ગાના બજાના ઔર કુછ ઉસમેં કુરઆન પઢના બંદ કર દેતે હૈ તો કુરઆન મજીદ સુનના તો બહોત અચ્છી ખાત હે, મગર ઉસમેં બંદ કરનેકા મતલબ સિફ ખેલ-તમાશા હોતા હે, ઈસ લિયે જે ભી મના' હે. લગકિયોં ઔર ઔરતોંકો એસી ચીઝોંકા

લાલચ ન કરના ચાહિયે.

મસ્ખલા ૨૪ :- બા'ઝ એસા કરતે હે કે ખોટા રૂપિયા જમ ઉનકે પાસ નહી ચલતા તો પોકા દેકર કિસીકો દે દેતે હે, યા રાતકો ઉસી તરહ ચલા દેતે હે યે બધા ગુનાહ હે. જિસને વો રૂપિયા તુમકો દિયા હે, ઉસીકો દે દો, ચાહે ઉસકો બતા કર દો, ચાહે કિસી તરહીયસે દે દો, સમ દુરૂસ્ત હે, મગર યે ઉસ વક્ત દુરૂસ્ત હે, જમ ખૂબ મા'લૂમ હો કે કલાનેકે પાસસે આયા હે. ઓર અગર ઝરાળી શક હે તો દુરૂસ્ત નહી. ઓર અગર કિસી આકમીકો બતા કર દો, વો ખૂશીસે હે હે તમ ભી દુરૂસ્ત હે.

મસ્ખલા ૨૫ :- જો મસ્ખલા અચ્છી તરહ યાદ ન હો કિસીકો મત બાલ્યાઓ.

મસ્ખલા ૨૬ :- કલ્હી એક આદમી આંખે બંદ કિયે કુએ લેટા રેહતા હે, ઓર દો આદમી ઉસકો સોતા જાનકર આપસયે કોઈ બાત છુપાકર કરને લગતે હે. અગર ઉનકો મા'લૂમ હો જાએ કે યે આદમી સોતા નહી હે તો વો બાત હરખિઝ ન કરે, એસે મોકેમે ઉસ લેટનેવાલેકો વાલમ્બ હે કે બોલ પવે ઓર ઉનકી બાતે પોકાસે ન સુને, નહી તો ગુનાહ હોગા.

મસ્ખલા ૨૭ :- બા'ઝ બધી બુલ્હિયોંકી, બલ્હે બા'ઝ જવાનોંકી ભી આજ્ઞા હે કે મન્નત માનતી હે કે અગર મેરી કલાની મુરાદ પૂરી હો જાએ તો મસ્જિદમે જાકર સલામ કરું યા મસ્જિદકા તાક ભરું, ફિર મસ્જિદમે જાકર અપની મન્નત પૂરી કરતી હે, સો યાદ રખો, ઓરતોંકા મસ્જિદમે જાના દુરૂસ્ત નહી, ન જવાનકો ન બુલ્હીકો. કુછ ન કુછ બે-પરદગી ઝરૂરી હોતી હે. અલ્લાહકા સલામ પેહી હે કે કુછ નકલે પપ્પ હો, દિલસે, ઝખાનસે યુક અદા કર હો, સો યે ઘરમે મુકિન હે. ઓર તાક ભરના પેહી હે કે જો તોંકીકા હો મોહતાજોંકો બાંટ દો, સો યે ભી ઘરમે હો સક્તા હે.

મસ્ખલા ૨૮ :- નોટ કમ યા ઝિયાદહ પર બેચના દુરૂસ્ત નહી, જેસે પાંચ રૂપિયેકા નોટ હો તો પોને પાંચ યા સવા પાંચકે બદલે બેચના દુરૂસ્ત નહી, ઓર મેર કમીમે તો કુછ મજબૂરી ભી હે, અગરચે ગુનેહગાર હોગા. મગર ઝિયાદહ બેચનેમે કોઈ લાચારી ભી નહી યા કમી પર ખરીદનેમે યે તો ઝિયાદહ મુરા ઓર ગુનાહ હે.

મસ્ખલા ૨૯ :- કિસીકા મત પબ્હના ઉસકી ઈજાઝતકે બગેર દુરૂસ્ત નહી.

મસ્ખલા ૩૦ :- કંઈમે જો બાહ નિકલે, ઉનકો વેસેહી મત હેંક દિયા કરો, ન દીવારમે રખ દિયા કરો જિસકો ના-મહરમ હોગ દેમે. ઈન બાલોંકા ભી પરદહ હે, બલે લકબી વગેરહસે ઘોળી ઝખીન કુરેદકર ઉસમે દબા દિયા કરો.

મસ્ખલા ૩૧ :- જિસ મજમૂનકો ઝખાનસે બધાન કરના ગુનાહ હે, ઉસકા મતમે સિખના ભી ગુનાહ હે, જેસે કિસીકી મીબત, સિકાયત, અપની બખ્ષાઈ વગેરહ.

મસ્ખલા ૩૨ :- તારકી ખબરમે કોઈ તરહકા મુબહ હે, ઈસ સિયે ચાંક વગેરહકી ખબરમે ઉસકા એ'તિબાર નહી.

મસ્ખલા ૩૩ :- તાઝિન (પ્લેગ) કી જગહસે દૂસરે શહેરકો યે સમજકર ભાગ

જાના કે હમ ભાગનેસે બચ જાએએ, મના' હે. ઓર જો ઈસી જગહ સબરસે કાઈમ રહે ઉસકો શકાઈતકા દરજા મિલતા હે.

અરબલા ૩૪ :- કુછ લોગોંકી આદત હે કે કિસી લગકે યા મામાસે કેહ દિયા કે મસ્જિદમેં જાકર વહકિ લોટેમેં પાની લેકર સખ નમાઝિયોસે દમ કરા કર લેતે આના કલાં બીઆરકો પિલા હોંગે યા કુરઆન ખત્મ હોનેકે વક્ત પાનીમેં દમ કરા કર બરકતકે વાસ્તે લેતે આના. યાદ રખો કે મસ્જિદકા લોટા અપને બરતખમેં લાના મના' હે, અપને ઘરસે કોઈ બસતખ દેના ચાહિયે.

અરબલા ૩૫ :- જાહિલોમેં મશહૂર હે કે એક હાથમેં પાની ઓર એક હાથમેં આગ લેકર ચલના મનહૂસ હે યા યે મશહૂર હે કે મિયાં-બીવી એક બરતખમેં દૂધ ન ખાએ, નહીં તો ભાઈ-બહન હો જાએંગે યા એક પીરકે મુરીદ ન હો નહીં તો ભાઈ-બહન હો જાએંગે, યા યે મશહૂર હે કે મુરીદનીસે નિકાહ દુરૂસ્ત નહીં યા યે મશહૂર હે કે કેવી ન બજાએ, આપસમેં લગાઈ હો જાએગી યા દો આદમિયોંકે બીચમેંસે આગ લેકર મત નિકલો, નહીં તો ઉનમેં લગાઈ હો જાએગી, યા ઘરમેં ધૂંગચિયાં મત રેહને દો, નહીં તો ઘરમેં લગાઈ હોગી યા દો આદમી એક કંથી ન કરે, નહીં તો દોનુંમેં લગાઈ હો જાએગી, યા દિનકો કહાનિયાં મત કહો, નહીં તો મુસાફિર રાસ્તા ભૂલ જાએંગે, યે સબ બેકારકી માતે હે. એસા અકીદા રખના બહોત ગુનાહ હે.

અરબલા ૩૬ :- કિસીકો હરામખાદી યા કુતિયાંકી જની, યા સુવ્વરકી બચ્ચી યા કોઈ એસી બાત મત કહો જિસ્સે ઉસકે માં-બાપકો ગાલી લગે. ઈન બેચારોંને તુમહારી ક્યા ખતા કી હે, ઓર ખૂદ કુચૂરવારકો બી કુચૂરસે ઝિઆદહ મત બુરા કહો.

અરબલા ૩૭ :- તખ્માકૂ ખાના યા હુક્કા પીના ચૂંલી બગેર ઝરૂરત મકરૂહ હે, ઓર અગર કોઈ મજબૂરી હો તો કુછ ઈર નહીં, મગર નમાઝકે વક્ત મુંહકો ખૂબ સાફ કર હે, ચાહે મિસ્વાક્સે યા ધનિયાં ચલાકર યા કિસ તરહ હો સકે. અગર નમાઝમેં મુંહકે અંદર બદબૂ રહે તો ફરિસ્તોંકો તકલીફ હોતી હે ઇંસ વાસ્તે મના' હે.

અરબલા ૩૮ :- અફયૂન અગર ઇલાજકે લિયે કિસી ઓર દવામેં ઈતનીસી મિલકાર ખા લી જાએ, જિસ્સે નશા મિલકુલ ન હો તો દુરૂસ્ત હે, મગર જેસે કુછ ઓરતોં બખોંકો દે દેતી હે કે નસોકી ગફલતમેં પળે રહે, રોએ નહીં યે દુરૂસ્ત નહીં.

અરબલા ૩૯ :- અકસર ઓરતોં કુરઆન મજાહ પઞહનેમેં અગર ઉનકે મિયાંકા નામ આ જાએ તો ઉસકો છોળ જાતી હે, યા ચુપકેસે કેહ લેતી હે યે બેકાર બાત હે. કુરઆન મજાહ પઞહનેમેં ક્યા શરમ.

અરબલા ૪૦ :- સિયાની લગકીકો જવાન મદસે કુરઆન યા કિતાબ પઞહવાના ન ચાહિયે.

અરબલા ૪૧ :- લિખ્ખે હુએ કાગઝકા અદબ ઝરૂરી હે, વેસે હી ન હેંક દેના ચાહિયે. જો ખત રહી હો જાએ યા પંસારી (દવા બેચનેવાલે) કી દુકાનસે દવા કાગઝમેં

બંધી હુઈ આમે, ઓર વો દવાસે ખાલી કર લિયા જામે તો એસે કાગળોનો વા તો કલે
લિફાગતસે રખ લિયા કરો વા ફિર ઉનકો આગમે જલા દિયા કરો. ઈસી તરહ જો લિખ્યા
હુવા કાગળ રાસેમે પળા હુવા મિલે ઓર કિસીકે કામકા ન હો ઉસકો ભી ઉઠાકર રખ
દિયા કરો વા જલા દિયા કરો.

મસ્અલા ૪૨ :- દસ્તરખ્વાનમે જો રોટીકે ટુકળે રેહ જાતે હેં ઉનકો એસી વેશી
જગહ માત ઝાળા કરો, બલ્કે કિસી અલાહિદા જગહ જહાં પાંચકે નીચે ન. આમે, ઝાળ
લિયા કરો.

મસ્અલા ૪૩ :- અગર કોઈ ખંત લિખ રહ્યા હો તો પાસ મિલકર બેઠકર ઝાઝા
માત પબ્કના મના' હે.

મસ્અલા ૪૪ :- અગર કિસીકો નીચેકે આમે ધડમે ઝખમ વા દાને હોં ઓર
પાની પહોંચનેસે નુકસાન હો ઓર ઉસકો નહાનેકી ઝરૂરત હો ઓર નહાનેમે ઉસકો બચા
ન સકે તો તયમ્મુમ કરના દુરૂસ્ત હે.

મસ્અલા ૪૫ :- જાહિલોમે મશહૂર હે કે તસ્બીહ ફેરના ઈસ તરહ સીધા હે
ઓર ઈસ તરહ ઉલટા હે, યે સબ બેઝરકી બાત હે. અસલ માતલબ ગિનનેમે હે, નિસ
તરહ ચાહો ફેરો.

મસ્અલા ૪૬ :- દુરૂદ શરીફ વુઝૂકે બગેર પબ્કનાભી દુરૂસ્ત હે.

મસ્અલા ૪૭ :- લબકેકા કાન વા નાક છેદના મના' હે.

મસ્અલા ૪૮ :- બુરા નામ રખના મના' હે. અચ્છા નામ રખ્ખે, વા તો નબિયોકે
નામ પર રખ્ખે, વા અલ્લાહકે નામોમેસે કિસી નામ પર લફઝ 'અબ્દ' બખ્ષા હે, જેસે
અબ્દુલ્લાહ, અબ્દુર્રહમાન, અબ્દુલબારી, અબ્દુલકુદૂસ, અબ્દુલ જબ્બાર, અબ્દુલ કલાહ
વા ઓર કોઈ નામ કિસી આલિમસે રખવા હે.

મસ્અલા ૪૯ :- જાહિલ ઓરતોમે મશહૂર હે કે નમાઝ પબ્ક કર મુસલ્માનો
ઉલટ દો, નહીં તો ઉસપર ચીતાન નમાઝ પબ્કતા હે, યે બાત બિલકુલ ગલત હે.

મસ્અલા ૫૦ :- જાહિલ સમજતે હેં કે ઓરત અગર ઝચ્ચાખાનેમે મર જામે તો
ભૂતની હો જાતી હે, યે બિલકુલ ગલત અકીદા હે, બલ્કે હદીસ શરીફમે આયા હે કે એસી
ઓરત શહીદ હોતી હે.

મસ્અલા ૫૧ :- જાહિલ સમજતે હેં કે ઓરત મર જામે તો ઉસકા ખાવિંદ
જનાઝેકા પાયા ભી ન પકળે, યે બિલકુલ ગલત હે, બલ્કે અગર વો મુંહભી દેખ લે તો કુછ
ડર નહીં.

મસ્અલા ૫૨ :- અગર ઓરતકે પેટમે બચ્ચા ઝિન્દા મા'લૂમ હો તો ઉસકા પેટ
કાળકર નિકાલ લેઢા ચાહિયે. એક જગહ લોગોને એસી જહાલત કી કે ઉસ ઓરતકો
નેહલાતે વક્ત બચ્ચા પેદા હોનેકી નિશાનિયાં મા'લૂમ હુઈ તો ઓરતોને કહા, જલ્દી કરો.
નહીં મા'લૂમ કયા હો જાએગા. ગરઝ ઉસકો જલ્દી કકના કર લે ગએ. જબ કબરમે રખ્યા

તો કફનને અંદર બચ્ચેકે ગિરનેકી હરકત ચા'લૂમ પુઈ. અકસોસ હે કે કિસીને કફન ખોલકર ભી ન દેખા. કીરન કબર પર તખ્તે રખકર મિટ્ટી ડાલ દી. અકસોસ હે કે ઓરતોંમે ભી ઓર મરદોંમે ભી કેસી જહાલત આ ગઈ હે. યે સારી ખરાબી દીનકા ઈલમ ન હોને કી હે.

મસ્મલા ૫૩ :- યે જાહિલોંમે મસખૂર હે કે ખાવિંદ અગર નામદ હો તો ઉસ્સે નિખાહ હી દુરુસ્ત નહીં હોતા, ઓર બીવી ઉસ્સે પરદહ કરે. યે બિલકુલ ગલત બાત હે.

મસ્મલા ૫૪ :- કાલ ખોલના, નામ નિકાલના, ચાહે બધની પર, ચાહે જૂરી પર, યા ઓર કિસી તરહ બહોત ગુનાહ હે.

મસ્મલા ૫૫ :- ઓરતોંમે અસ્સલામુ અલૈકુમ કેહને ઓર મુસાફલા કરનેકા રિવાજ નહીં હે. યે દોનૂં બાતોં સવાબકી હે, ઈનકો ફેલાના ચાહિયે.

મસ્મલા ૫૬ :- જહાં મેહમાન જાએ, કિસી કીરકો રોટીકા ટુકડા મત દો.

મસ્મલા ૫૭ :- કુછ જાહિલોંકા તરીકા હે કિસ દિન ઘરસે બોનેકે વાસ્તે અનાજ નિકલતા હે, ઉસ દિન ઘરને નહીં ભુગાતે. એસા અકીદા બિલકુલ ગુનાહ હે, છોખના ચાહિયે.

કુછ મસ્મલે ઓર

મસ્મલા ૧ :- હર જાનવરકા પિતા ઉસકે પેશાબકે બરાબર નાપાક હે ઓર જુગાલીમે (યા'ની જાનવરકા અપને ચારેકો મે'દેમેંસે નિકાલકર મુંહમેં લાકર ચબાનેમેં) જો નિકલતા હે વો ઉસકે પાખાનેકે બરાબર નાપાક હે.

મસ્મલા ૨ :- કુરઆન મજીદ ઓર સીપારે જબ ઈતને કટે પુરાને હો જાએ કે ઉનમેં પળ્હા ન જા સકે યા ઈતના ઝિયાદહ ગલત લિખને હુએ હોં કે ઉનકા સહીહ કરના મુશ્કિલ હો તો ઉનકો એક પાક કપડેમેં લપેટકર એસી જગહ દફન કર દે જો પેરોં તલે ન આએ યા ઈસ તરહ દફન કરે કે ઉસકે ઉપર મિટ્ટી ન પડે, યા'ની યા તો બગલી કબરકી તરહ ખોદેં ઓર બગલમેં દફન કર દે યા ઉસપર કિસી તખ્તે વગેરહકો રખકર મિટ્ટી ડાલ દે.

ઈસ હિસ્સેકે પળ્હાનેકા તરીકા

(૧) ઈસ હિસ્સેમેં મઆમલાતકે બહોત ઝટ્ટરી મસ્મલે બયાન કિયે ગએ હે. મુંકે મઆમલોંકે અકસર મસ્મલોંમે બે-એહતિયાતી કરનેસે બંદોંકે હુકૂક પૂરા ન કરનેકી પકબ હો જાતી હે, ઓર રોઝી હરામ હો જાતી હે, કિસકે ખાનેસે નેક કાથોંમે સુસ્તી ઓર બુરે

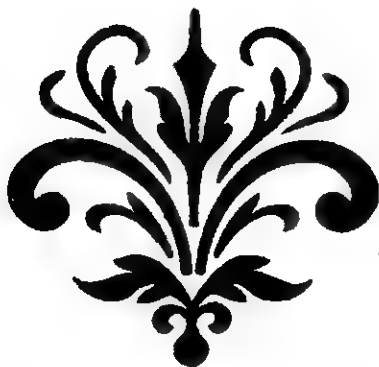
૧. અબ જો મસ્મલે આ રહે હે, મોલવી મુહમ્મદ રશીદ સાહબ (રહ.) મુહર્રિસ મક્તા અમિઉલ ઉલૂમ, કાનપુરકે બખ્ષાએ હુએ હે.

કામોસે લગાવ પેદા હોતા હે. ઇસ વાસ્તે ઇન મસ્મલોકે સમજાનેકી ઓર ઇનકે પુત્રામિક અમલ કરાનેકી બળી કોશિશ કરની ચાહિયે.

(૨) મસ્મલોક તખ્તી પર લિખવાના, ઓર જો મસ્મલે સમજાસે બાહિર હો ઇન પર નિશાન બનવા કર હુબવા દેના-ઓર ફિર કાબિલિયાત બબ્હ જાનેકે બા'દ ઇનકો સમજા દેના ઓર પબ્હનેવાલિયોંકા ઈમ્તિહાન લેના વગેરહ ચે સબ બાર્તે યહાં લી પેહલે હિસ્સોંકી તરહ હે.

હિદાયત :- ઘરમેં જો હોજ અનપબ્હ હોં ઇનકો લી ચે મસ્મલે મુન્ના સુન્નાર સમજા દિયા કરે.

✱ પાંચવાં હિસ્સા ખતમ હુવા ✱

وَضَعْنَاهُ فِي قُرْآنِكَ لِيُذَكِّرَ الْبَشَرَ
 नेक जीवियां करमां भरदार हूं, प्याव रचनेवाली हूं
 पीठ पीछे अल्लाह तआलाकी सिफाअतसे

नुरानी

जेहिश्ती जेपर मुकम्मल

छठा हिस्सा

اصلى بهشتى زيور

ਓਸਕੇ ਸਭ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿੱਚ ਆਰਜ਼ੀਆਂ ਤਥਾਮ ਅਜ਼ਰਿਆਂ, ਅਜ਼ਾਓਂ
 ਆਰ ਮਸਾਓਂ, ਅਘਲਾਕ ਆਰ ਮਆਸ਼ਰਤਕੇ ਆਧਾਰ ਆਰ
 ਆਲਾਹੀ ਤਰਫ਼ਿਯਤ ਵਜ਼ੇਰਫ਼ ਬਧਾਨ ਕੀਏ ਗਏ ਹਨ

★ ਮੁਸਾਨਿਫ਼ ★

ਦੁਕੀਮੁਲ ਉਮਮਤ ਮੋਲਾਨਾ ਅਸ਼ਰਫ਼ ਅਲੀ ਸਾਹਿਬ ਧਾਨਵੀ (ਰਚ.)

✽ ਵਿਧਿਆਂਤਰ ✽

(ਮੋਲਵੀ) ਬੁਲੇਮਾਨ ਮਜ਼ਦਰੀ

प्रकाशक

नुरानी कुतुबखाना

मु.पो. छापी (बनासकांड)

फोन - ३८५२१०

બેહિશતી એવરકા છટા હિસ્સા

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

બિસ્મિલ્લા હિરફમા નિર્દોષી

રસમોં કે બયાનમેં

ઇસમેં બુરી રસમોંકા બયાન હે ઓર ઇનમેં કઈ બાબ હે.

પેહલા બાબ ઉન રસમોંકે બયાનમેં જિનકો કરનેવાલે
ભી ગુનાહ સમજતે હેં મગર હલકા જાનતે હેં.

ઇસમેં કઈ બાતોંકા બયાન હે, બિયાહ-શાદીમેં નાચ-ભાજેકા હોના, આતિથામી
એબના, બચ્ચોંકી બાબરી રખના, તસ્વીર રખના, કુત્તા પાલના. હમ હર એકકો અલગ
અલગ બયાન કરતે હેં.

નાચકા બયાન

શાદિયોંમેં દો તરફકે નાચ હોતે હેં. એક તો રંડી વગેરહકા નાચ જો મહાનેમેં
કરાયા જાતા હે. દુસરા વો નાચ જો ખાસ ઓરતોંકી મેહફિલમેં હોતા હે કે કોઈ એમની
(નાચનેવાલી), મીરાસન નાચતી હે, ઓર કુલ્હે વગેરહ મટકા ચટકા કર તમાસા કરતી
હે. મે દોનૂં હરામ ઓર ના-જાઈઝ હેં.

રંડીકે નાચમેં જો જો ગુનાહ ઓર ખરાબિયાં હે, ઉનકો સબ જાનતે હેં કે ના-
મહરમ ઓરતકો સબ મદ દેખતે હેં, મે આંખકા ઝિન્ના હે. ઉસકે બોલને ઓર આનેકી
આવાઝ સુનતે હેં મે કાનકા ઝિન્ના હે. ઉસકે બાતે કરતે હેં, મે જમાનકા ઝિન્ના હે. ઉસકી
તરફ દિલકો રમખત હોતી હે મે દિલકા ઝિન્ના હે. જો ઝિયાદહ બે-હયા હેં ઉસકો હાથભી
લગાતે હેં મે હાથકા ઝિન્ના હે. ઉસકી-તરફ ચલકર જાતે હેં મે પાંવકા ઝિન્ના હે. કુછ
બદકારીભી કરતે હેં તો મે અસલ ઝિન્ના હે.

હદીસ શરીફમેં મે મઝમૂન સાફ સાફ આ ગયા હે કે ફિસ તરફ બદકારી ઝિન્ના
હે, ઉસી તરફ આંખસે દેખના, કાનસે સુનના, પાંવસે ચલના, વગેરહ ઇન સબ
બાતોંસે ઝિન્નાકા ગુનાહ હોતા હે. ફિર ગુનાહકો ખુલ્લમ ખુલ્લા કરના શરીઅતમેં ઓર

ભી બુરા છે.

હઠીસ શરીરમાં યે મજમૂન આયા છે કે જબ કિસી કીમમાં બે-હયાઈ ઓર ગંદગી ઇતની ફેલ જાએ કે લોગ ખુલ્લમ ખુલ્લા કરને લગે, તો ઝરૂર ઉસમાં તાજિન (પ્લેગ) ઓર એસી બીમારિયાં ફેલ પવતી હે કે ઉનકે બુઝુર્ગોમાં કબી નહીં હુઈ.

અબ સમજો કે જબ યે નાચ એસી બુરી ચીઝ છે તો કુછ આદમી જો શાદીકે મોકે પર ઇસકા સામાન કરતે હેં યા દૂસરી તરફવાલોં પર તકજા કરતે હેં, યે લોગ કિતને ગુનેહગાર હોતે હેં, બલ્કે યે મેહફિલ કરાનેવાલા જિતને આદમિયોંકો ગુનાહકી તરફ બુલાતા હે, જિતના અલગ અલગ સબકો ગુનાહ હોતા હે, વો સબ મિલાકર ઉસ અંકેલેકો ઉતના હી ગુનાહ હોગા, જેસે માન લો કે મજલિસમાં સો આદમી આએ તો જિતના ગુનાહ હર હર આદમીકો હુવા, વો સબ ઉસ અંકેલેકો હુવા. યા'ની મજલિસ કરનેવાલેકો પૂરે સો આદમિયોંકા ગુનાહ હુવા, બલ્કે ઉસકી દેખા દેખી જો કોઈ જબ કબી એસા જલ્સા કરેગા ઉસકા ગુનાહભી ઉસકો હોગા, બલ્કે ઉસકે મરનેકે બા'દ ભી જબ તક ઉસકા બુનિયાદ ડ્રવા હુવા સિલસિલા ચલેગા, ઉસ વકત તક બરાબર ઉસકે નામએ આ'માલમાં ગુનાહ બબ્હતા રહેગા. ફિર ઉસ મજલિસમાં બાજા-ગાજા ભી બે-ખડક બજાયા જાતા હે, જેસે તબલા, સારંગી વગેરહ યે ભી એક ગુનાહ હુવા.

ખ્યારે નબી (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા હે કે મુઝકો મેરે પાલનહારને ઇન ભાજોંકો મિટાનેકા હુકમ દિયા હે. ખ્યાલ કરનેકી બાત હે કે જિસકે મિટાનેકે લિયે ખ્યારે નબી (સ.અ.વ.) તશરીફ લાએ, ઉસકે રોનક દેનેવાલેકે ગુનાહકા કયા ઠિકાના.

દુનિયાકા નુકસાન ઇસમાં ઓરતોંકે લિયે યે હે કે કબી ઉનકે શોહર યા દુલ્હાકી તબીઅત નાચનેવાલી પર આ જાતી હે ઓર અપની બીવીસે દિલ હટ જાતા હે. યે સારી ઉમ્મરોતી હે, ફિર ગઝબ યે હે કે ઇસકો નામ ઓર ઇજાઝત બબ્હાનેકી વજહ સમજતી હે, ઓર ઇસકે ન હોનેકો ઝિલ્લત ઓર શાદીકી બે-રોનકી જાનતી હે. ઓર ગુનાહ પર થમંડ કરના ઓર ગુનાહ ન કરનેકો બે-ઇજાઝતી સમજના, ઇસસે ઇમાન ચલા જાતા હે તો યે દેખો કિતના બળા ગુનાહ હે.

કુછ લોગ કેહતે હેં કે લજકીવાલા નહીં માનતા, બહોત મજબૂર કરતા હે, ઉનસે પૂછના ચાહિયે કે લજકીવાલા અગર યે ઝોર ડાલે કે પરવાસ (નાચનેકા પોશાક) પહેનકર તુમ ખૂદ નાચો તો કયા લજકી લેનેકે લિયે તુમ ખૂદ નાચોગે યા ગુસ્સાસે ભરકર મરને-મારનેકો તૈયાર હો જાઓગે ઓર લજકી ન મિલનેકી કુછ પરવાહ ન કરોગે.

પસ મુસલમાનોંકા ફર્ઝ હે કે શરીઅતને જિસકો હરામ કિયા હે, ઉસસે ઇતની હી નફરત હોની ચાહિયે, જિતની અપની તબીઅતકે ખિલાફ કામોંસે હોતી હે. તો જેસે ઇસમાં શાદી હોનેકી કુછ પરવાહ નહીં હોતી, ઉસી તરહ શરીઅતકે ખિલાફકે કામોંમાં સાફ જવાબ દે દેના ચાહિયે કે ચાહે શાદી કરો ચાહે ન કરો, હમ હરગિઝ નાચ ન હોને દેંગે. ઇસી તરહ ઉસમાં શરીફ ભી ન હોના ચાહિયે, ન દેખના ચાહિયે.

અબ રેહ ગયા વો નાચ જો ઓરતોમેં હોતા હે ઉસકો ભી એસા હી સમજના ચાહિયે, ચાહે ઉસમેં દોલ વગેરહ કિસી કિસમકા બાજા હો યા ન હો હર તરહકા ના-જાઈજા હે. કિતાબોમેં બંદરોકે નાચ-તમાશોં તકકો મના' લિખ્યા હે તો આદમિયોંકે નચાના કિસ તરહ બુરા ન હોગા. ફિર યે કે કભી ઘરકે મરદોંકી ભી નજર પળતી હે ઓર ઉસમેં વોહી ખરાબિયાં હોતી હે જિનકા અભી બયાન હુવા. ઓર કભી યે નાચનેવાલી માતી ભી હે ઓર ઘરસે બાહિર મરદોંકે કાનમેં આવાજ પહોંચતી હે. જબ મરદોંકે ઓરતોંકા ગાના સુનના મુનાહ હે તો જો ઓરત ઇસ મુનાહકી વજહ બની વો ભી મુનેહગાર હોગી.

કુછ ઓરતેં ઉસ નાચનેવાલીકે સર પર ટોપી રખ દેતી હે, ઓર મરદોંકી શકલ વા રૂપ બનાના ઓરતકો હરામ હે, તો ઇસ મુનાહકી તજવીજ કરનેવાલીભી મુનેહગાર હોગી, ઓર અગર બાજા ઉસકે સાથ હો તો બાજેકી બુરાઈ અભી હમ લિખ ચુકે હે.

ઇસી તરહ ગાના હે, ચૂંકે અકસર ગાનેવાલી જવાન, અચ્છી આવાજવાલી, ઈશ્ક ઓર મુહબ્બતકે મઝમૂન યાદ રખનેવાલી તલાશ કી જાતી હે ઓર અકસર ઉસકી આવાજ ગેર-મરદોંકે કાનમેં પહોંચતી હે, ઓર ઇસ મુનાહકી વજહ ઘરકી ઓરતેં હોતી હે, ઓર કભી કભી એસે મઝમૂનોંકે શે'રોંસે કુછ ઓરતોંકે દિલ ભી ખરાબ હો જાતે હે, ફિર રાત રાત ભર યે સિલસિલા રેહતા હે, બહોતસી ઓરતોંકી નમાઝેં મુબહકી રેહ જાતી હે, ઇસ લિયે યે ભી મના' હે. મતલબ યે હે કે હર કિસમકા નાચ ઓર રાગ-બાજા જો આજકલ હુવા કરતા હે સબ મુનાહ હે.

કુત્તા પાલને ઓર તસ્વીરોંકે રખનેકા બયાન

પ્યારે નબી (સ.અ.વ.) ને ઇર્શાદ કરમાયા હે કે (રહમતકે) ફરિસ્તે ઉસ ઘરમેં દાખિલ નહીં હોતે જિસ ઘરમેં કુત્તા યા તસ્વીર હો. ઓર નબી (સ.અ.વ.) ને કરમાવાં કે સબસે ઝિયાદહ અઝાબ અલ્લાહ તઆલાકે નજદીક તસ્વીર બનાનેવાલેકો હોગા. હઝરત મુહમ્મદ (સ.અ.વ.) ને યે ભી ફરમાયા હે કે જો કોઈ ઇન ત્રીન મકસદોંકે અલાવા કિસી ઓર વજહસે કુત્તા પાલે, યા'ની જાનવરોંકી હિકાજત, ખેતકી હિકાજત ઓર શિકારકે સિવા કિસી ઓર કાઈદેકે લિયે કુત્તા પાલે, ઉસકે સવાબમેં હર દિન એક એક કીરાત ધટતા રહેગા. દૂસરી હદીસમેં હે કે અલ્લાહ મિયાંકે પહાગા કીરાત ઉહદ પહાડકે બસમર હોતા હે.

ઇન હદીસોંસે તસ્વીરેં બનાના, તસ્વીર રખના, કુત્તા પાલના સબકા હરામ હોના મા'લૂમ હોતા હે, ઇસ લિયે ઇન બાતોંસે બહોત બચના ચાહિયે. ઇસ્સે મા'લૂમ હુવા કે કુછ લખકિયાં યા ઓરતેં જો તસ્વીરદાર મુડિયાં બનાતી હે, એસી મુડિયાં બાઝરસે મંગાતી હે ઓર મિક્કી યા મિકાઈકે ખિલોને બચ્ચોંકે લિયે મંગા દેતી હે, યે સબ મના' હે.

અપને બચ્ચોંકો ઇસે રોકના ચાહિયે ઓર એસે બિલોને તોડ દેના ચાહિયે, ઓર એસી મુડિયાં જલા દેની ચાહિયે, ઇસી તરહ કુછ લજકે કુત્તોંકે બચ્ચે પાલા કરતે હૈ, માં-બાપકો ચાહિયે કે ઉનકો રોકે, ન માને તો સખ્તી કરે.

આતિશબાઝીકા બયાન

શબે બરાતમેં યા શાદીમેં અનાર-પટાખે ઓર આતિશબાઝી છુવાનેમેં બહોત ગુનાહ હૈ.

(૧) અવ્વલ તો યે હે કે પૈસા કુઝૂલ બરબાદ હો જાતા હૈ. કુરઆન શરીફમેં માલ ઉવાનેવાલોંકો શૈતાનકા ભાઈ ફરમાયા હૈ, ઓર એક આયતમેં ફરમાયા હૈ કે માલ કુઝૂલ ઉવાનેવાલોંકો અલ્લાહ તઆલા નહીં ચાહતે યા'ની ઉનસે બેઝાર (નારાઝ) હૈ.

(૨) દૂસરે હાથ-પાંવકે જલનેકા ડર યા મકાનમેં આગ લગ જાનેકા ખોફ હૈ, ઓર અપની જાન યા માલકો એસી હલાકત ઓર ખતરેમેં ડાલના ખુદ શરીઅતમેં બુરા હૈ.

(૩) તીસરે અકસર લિખ્તે હુએ કાગઝ આતિશબાઝીકે કામમેં લાએ જાતે હૈ. ખુદ હુરુફબી અદબકી ચીઝ હૈ. ઇસ તરહકે કામોમેં ઉનકો લાના મના' હૈ, બલ્કે કુછ કાગઝોં પર કુરઆનકી આયતેં યા હદીસોં યા નબિયોંકે નામ લિખ્તે હુએ હોતે હૈ. ખતલાઓ તો સહીહ ઇનકે સાથ બે-અદબી કરનેકી કિતની બબી મુસીબત હૈ તો તુમ અપને બચ્ચોંકો ઇન કામોંકે લિયે કબી પૈસા મત દો.

શતરંજ, તાશ, ગંઝકા, ચૌસર, કન્કવેકા બયાન

હદીસોંમેં શતરંજકો બહોત મના' કિયા ગયા હૈ, ઓર તાશ, ગંઝકા, ચૌસર વગેરહ ભી શતરંજ જેસે હી હૈ, ઇસ લિયે સબ મના' હૈ, ઓર ફિર ઇનમેં દિલ ઇતના લગતા હૈ કે ઇનકા ખેલનેવાલા કિસી ઓર કામકા નહીં રેહતા, ઓર એસે આદમીકે દીન ઓર દુનિયાકે બહોતસે કામોંમેં ખલલ પખતા હૈ, તો જો કામ એસા હો વો બુરા કયું ન હોગા ? યેહી હાલ કન્કવે (પતંગ) કા સમજો કે યેહી ખરાબિયાં ઇસમેં ભી હૈ, બલ્કે કુછ લજકે ઉસકે પીછે છતોંસે ગિરકર મર ગએ હૈ. મતલબ યે હૈ કે તુમકો ખૂબ મઝાબૂત રેહના ચાહિયે ઓર હરગિઝ અપને બચ્ચોંકો એસે ખેલ મત ખેલને દો, ન ઉનકો પૈસે દો.

બચ્ચોંકી બાબરી રખાનેકા યા'ની બીચમેંસે સર ખુલવાનેકા બયાન

હદીસ શરીફમેં આયા હૈ કે મના' ફરમાયા હૈ અલ્લાહકે રસૂલ (સ.અ.વ.) ને કઝમસે ઓર કઝમકે મા'ના અરબીમેં યે હૈ કે કહીસે સર મુંઝાએ ઓર કહીસે છોળ દે.

દૂસરા બાબ ઉન રસમોંકે બયાનમેં જિનકો લોગ જાઈઝ સમજતે હેં

જિતની રસમેં દુનિયામેં આનેકે વક્તસે મરતે દમ તક કી જાતી હેં, બિનેસે અક્સર બલકે તમામ રસમેં ઉસી કિસમસે હેં, જો બલે બલે સમજદાર ઓર અકલમંદ લોગોંમેં બલે તૂકાનકી તરહ ફેલ રહી હેં, જિનકે બારેમેં લોગોંકા યે ખ્યાલ હે કે ઇસમેં મુનાહકી કૌનસી બાત હે. મર્દ ઓર ઓરતેં જમા' હોતી હેં, કુછ ખાના-પિલાના હોતા હે, કુછ દેના-દિલાના હોતા હે, કુછ નાચ નહીં, રંગ નહીં, રાગ-ભાજ નહીં, ફિર ઇસમેં શરીઅતકે ખિલાફ હોનેકી કયા બાત હે જિતસે રોકા જાએ. ઇસ ગલત ખ્યાલકી વજહ સિર્ફ યે હુઈ કે આમ રસમ ઓર રિવાજ હો જાનેકી વજહસે અકલ પર પરદે પણ ગમે હેં. ઇસ લિયે ઇન રસમોંકેં અંદર જો ખરાબિયાં ઓર બારીક બુરાઈયાં હેં, વલ્કે તક અકલકી પહોંચ નહીં હુઈ, જેસે કોઈ નાદાન બચ્ચા મિઠાઈકા મજા ઓર રંગ દેખકર સમજાતા હે કે યે તો બળી અચ્છી ચીઝ હે, ઓર ઇસકે નુકસાન ઓર ખરાબિયોં પર ગજર નહીં કરતા જો ઉસકે ખાનેસે પૈદા હોગી, જિનકાં માં-બાપ સમજતે હેં, ઓર ઇસીકી વજહસે ઇસકો રોકતે હેં, ઓર વો બચ્ચા ઇન બલાઈ ચાહનેવાલોંકો અપના દુશ્મન સમજાતા હે. હાલાંકે ઇન રસમોંમેં જો ખરાબિયાં હેં વો એસી નાજુક, બારીક ઓર છુપી હુઈ ભી નહીં, બલકે હર આદમી ઇન રસમોંકી વજહસે પરેશાન ઓર તંગ હે. ઓર હર આદમી ચાહતા હે કે અગર યે રસમેં ન હોતી તો બજા અચ્છા હોતા, લેકિન રિવાજ પણ જાનેકી વજહસે સબ ખુશી ખુશી કરતે હેં, ઓર યે કિસીકો ભી હિમ્મત નહીં હોતી કે સબકો એક દમસે છોળ દે, બલકે ખાસ બાત યે હે કે સમજાઓ તો ઉલ્ટે ના-ખુશ હોતે હેં, મતલબ યે કે હમ હર હર રસમકી ખરાબિયાં તુમહોં સમજાએ દેતે હેં, તાકે ઇન બેકારકી રસમોંકા મુનાહ હોના સમજમેં આ જાએ, ઓર ભારતકી યે બલા દૂર હોકર ખાત હો જાએ.

હર મુસલમાન મર્દ ઓર ઓરતકો લાઝિમ હે કે ઇન સબ બેહુદા રસમોંકે મિટાને પર હિમ્મત બાંધે ઓર દિલ ઓર જાનસે કોશિશ કરે કે એક રસમ ભી બાકી ન રહે. ઓર જિસ તરહ હઝરત (સ.અ.વ) કે મુબારક ઝમાનેમેં સાદગીસે સીધે સાદે તોર પર કામ હુવા કરતે થે, ઇસકે મુતાબિક અબ ફિર હોને લગે. જો બીલિયાં ઓર મર્દ યે કોશિશ કરેગે ઇનકો બજા સવાબ મિલેગા. હદીસ શરીફમેં આયા હે કે સુન્નતકા તરીકા મિટ જાનેકે બાંદ જો કોઈ ઝિન્દા કર દેતા હે ઇસકો ભી શહીદોંકા સવાબ મિલતા હે, ચૂંકે સારી રસમેં તુમહારે હી મુતઅલિધક હેં, ઇસ લિયે અગર તુમ ઝચભી કોશિશ કરોગી તો બળી જલ્દી અગર હોગા ઇન્શા અલ્લાહ તઆલા !

બચ્ચા પેદા હોનેકી રસમોંકા બયાન

(૧) યે ઝરૂરી સમજા જાતા હે કે જહાં તક હો સકે પેહલા બચ્ચા બાપ હી કે ઘર હોના ચાહિયે, જિસ્સે કબી કબી પેદાઈસકે કરીબ ઓરતકો ભેજનેમેં યે ભી ધ્યાન નહીં રેહતા કે યે સકરકે કાબિલ હે યા નહીં, જિસ્સે કબી બીમારીભી હો જાતી હે. હમલકો નુકસાન પહોંચ જાતા હે. મિઝમજમેં એસી તબીલી ઓર થકન હો જાતી હે કે ઝચ્ચા (બચ્ચા જનનેવાલી ઓરત) બચ્ચાકો મુદત તક ભુગતના પબતા હે, બલ્કે તજુર્બકાર લોગ કેહતે હે કે અકસર બીમારિયાં બચ્ચોંકી હમલકે ઝમાનેકી બે-એહતિયાતિયોંસે હોતી હે. મતલબ યે હે કે દો જાનોંકા નુકસાન ઇસમેં પેશ આતા હે, ફિર યે કે એક ગૈર-ઝરૂરી બાતકી ઈતની પાબંદી કે કિસી તરહ ટલને ન પાએ, અપની તરફસે એક નથી શરીઅત બનાના હે, ખાસ તોરસે જબ કે ઉદા. સાથ યે ભી અકીદા હો કે ઇસકે ખિલાફ કરનેસે કોઈ નહુસત હોગી યા હમારી બદનામી હોગી. મનહૂસ માનનેકા અકીદા તો બિલકુલ હી શિકં હે, ક્યુંકે નકા' પહોંચાનેવાલા સિર્ફ અલ્લાહ હે કે જબ કિસી ચીઝકો મનહૂસ સમજા ઓર યે જાના કે ઇસે નુકસાન હોગા તો યે શિકં હો ગયા. ઇસી લિયે હદીસ શરીફમેં આયા હે કે બુરા શગૂન લેના કોઈ ચીઝ નહીં, ઓર એક હદીસમેં આયા હે કે ટોના-ટોટકા (જાદૂ મંતર) શિકં ને. ઓર બદનામીકા ડર કરના થમંડકી વજહસે હોતા હે, ઓર થમંડકા હરામ હોના સાફ સાફ કુરઆન મજીદ ઓર હદીસ શરીફમેં ઝિકર હુવા હે, ઓર અકસર ખરાબિયાં ઓર પરેશાનિયાં ભી ઇસી વજહસે ગલેકા હાર હો ગઈ હે.

(૨) કહીં કહીં પેદા હોનેસે પેહલે છાજ યા'ની સુપ યા છલનીમેં કુછ અનાજ ઓર સવા રૂપિયા મુશ્કિલકુશા કે નામકા રખ્યા જાતા હે, યે ખુલા હુવા શિકં હે. ઓર વહીં યે દસ્તૂર હે કે જબ ઓરત પેહલે પેહલે હામિલા હોતી હે તો કબી પાંચવેં મહીને, કબી સાતવેં મહીને, કબી નવ્વેં મહીને ગોદ ભરી જાતી હે. યા'ની સાત કિસમકે મેવે એક પોટલીમેં બાંધકર હામિલા ઓરતકી ગોદમેં રખતી હે, ઓર પંજરી (સોજા, ઘી, સૂંઠ, ગૂંદ, મેવા ઇત પાંચ ચીઝોંકા હલવા) ઓર ગુલગુલે પકા કર રત જગા (નિયાઝ) કરતી હે, ઓર જિસકા પેહલા બચ્ચા ઝાએઝ હો જાતા હે. ઇસકે લિયે યે રસમ નહીં હોતી. યે ભી ખ્વાહ-મન-ખાહકી પાબંદી ઓર શગૂન હે, જિસકી બુરાઈ જમહ જગહ પચ્હ ચુકી હો. ઓર કહીં ઝચ્ચેકં પાસ તલવાર યા છુરી બલાઓંસે હિકાઝતકે લિયે રખ દેતી હે. યે ભી સિર્ફ ટોટકા ઓર શિકંકી બાત હે.

(૩) પેદા હોનેકે બા'દ ઘરવાલોંકે સાથ કુખંકી ઓરતે ભી નપૂતા (શાદીમેં રૂપિયા દેને-લેનેકી રસમ) કે તોર પર કુછ જમા' કરકે દાઈકો દેતી હે, ઓર હાથમેં નહીં બલ્કે ઠંડરમેં ડાલતી હે. બલા યે દેનેકા કૌનના મુનાસિબ તરીકા હે કે હાથકો છાંવકર

ઠેકરેમેં ડાલા જાએ, ઓર અગર ઠેકરેમેં ન ડાલે, હાથ હી મેં દે તબ ભી સોમનેરી બાત હે કે ઉન દેનેવાલિયોંકા મકસદ ઓર નિશ્ચય કયા હે. જિસ વક્ત યે રસમ શુરૂ' હુઈ હોગી ઉસ વક્તકી તો ખબર રહી નહીં કયા ચલિહત હો, શાયદ ખૂશીકી વજહસે હો કે સમ રિશ્તેદારોંકા દિલ ખૂશ હુવા હો ઓર ઈનામકે તૌર પર કુછ ન કુછ દે દિયા હો, મગર અમ તો યકીની બાત હે કે ખૂશી હો ન હો, દિલ ચાહે ન ચાહે, દેના હી પળતા હે. કુમેરી કુછ ઓરતેં બહોત ગરીબ હોતી હૈં, ઉનકો ભી બુલાવે પર બુલાવા ભેજકર બુલાયા જાતા હે. અગર ન જાએ તો ઉમ ભર શિકાયત રહે, ઓર અગર જાએ તો અઠન્ની યા ચલન્નીકા ઈન્તિઝામ કરકે હે જાએ, નહીં તો બીવિયોંમેં બળી ઝિલ્લત ઓર શરમિંદગી હો. મતલબ યે કે જાઓ ઓર ઝખદસ્તી દેકર આઓ. યે કેસા અંધેર હે કે ઘર બુલાકર લૂટા જાતા હે, ખૂશીકી જગહ બા'જકો તો પૂરા બોઝ સેહના પળતા હે. ખૂદ હી ઈન્સાફ કરો કે યે કેસા હે, ઓર ઈસ તરહ માલકા ખર્ચ કરના ઓર લેનેવાલોંકો યા ઘરવાલોંકો ઈસ લેને દેનેકી વજહ બનના કહાં જાઈઝ હે, ક્યૂંકે દેનેવાલેકી નિશ્ચય તો સિર્ફ અપની બળાઈ ઓર નેક નાગી હે, જિસકે બારેમેં હદીસ શરીફમેં આયા હે કે જો કોઈ શોહરતકા કપણા પેહને, કિયામતમેં અલ્લાહ તઆલા ઉસકો ઝિલ્લતકા કપણા પહેનાએંગે, યા'ની જો કપવા ખાસ શોહરત ઓર નામકે સિયે પહેના જાએ ઉસપર યે અઝાબ હોગા તો મા'લૂમ હુવા શોહરત ઓર નામકે સિયે કોઈ કામ કરના જાઈઝ નહીં. યહાં તો ખાસ પેહી નિશ્ચય હોતી હે કે દેખનેવાલે કહૈંગે કે કલાનીને ઈતના દિયા, વરના તા'ના દૈંગે, નામ રખૈંગે કે કલાની એસી કંખૂસ હે જિસ્સે એક ટકા ભી ન દિયા ગયા, ખાલી-ખૂલી આકર દૂંઠસી બેઠ ગઈ, એસે આનેહી કી કયા ઝરૂરત થી. દેનેવાલીકો તો ગુનાહ હુવા. અમ લેનેવાલીકો સુનિયે.

હદીસ શરીફમેં આયા હે કિસી મુસલમાનકા માલ ઉસકી દિલી ખૂશીકે બગેર હલાલ નહીં, સો જબ કિસીને દિલ મસોસ કર (ઝખરદસ્તી) દિયા તો લેનેવાલીકો ગુનાહ હુવા. અગર દેનેવાલી ખાતી-પીતી ઓર માલદાર હે ઓર ઉસપર બોઝ ભી નહીં મુઝા, મગર મતલબ તો ઉસકા ભી વોહી શેખી ઓર ફત્ર કરના હે, જિસકે બારેમેં હદીસ શરીફમેં આયા હે કે અલ્લાહકે રસૂલ (સ.અ.વ.) ને ઉન લોગોંકી દા'વત કબૂલ કરનેસે મના' ફરમાયા હે જો ફત્રકે સિયે ખાના ખિલાએ. મતલબ યે હે કે એસેકા ખાના ખાના, યા ઈસકી કોઈ ચીઝ લેના ભી મના' હે. મતલબ યે કે લેનેવાલી ભી ગુનાહસે ન બચી, અમ ઘરવાલોંકો દેખો, વોહી લોગ બુલા બુલાકર ઈન ગુનાહોંકી વજહ હુએ તો વો ભી ગુનેહગાર હુઈ. મતલબ યે કે અઝાબ ન્યોતા હુવા કે સબકો ગુનાહમેં ન્યોતા દિયા ઓર ઈસ ન્યોતાકી (લેને-દેનેકી) રસમ જો અકસર તકરીબોમેં અદા કી જાતી હે, ઉસમેં ઈન ખરાબિયોંકે સિવા એક ઓર ભી ખરાબી હે, વો યે કે જો કુછ ન્યોતા આતા હે સમ અપને ઝિમ્મે કર્ઝ હો જાતા હે, ઓર કર્ઝકો બે-ઝરૂરત લેના મના' હે, ફિર કર્ઝકા યે કુકય હે કે જબ કભી અપને પાસ હો અદા કર દેના ઝરૂરી હે ઓર યહાં ઈન્તિઝાર કરના પળતા હે

કે ઉસકે વહાં ભી જમ કભી કોઈ કામ હો તખ અદા ક્રિયા જાએ. ઔર અગર કોઈ આદમી જોતેકા બહલા એક-આપ દિનકે બા'દ હી દેને લગે તો હરગિઝ કોઈ કમૂલ ન કરે, યે દૂસરા ગુનાહ હુવા. ઔર કર્ઝકા હુકમ યે હે કે ગુંજાઈસ હો તો અદા કર દો, ન પાસ હો ન દો જમ હોગા દે દિયા જાએગા. વહાં યે હાલ હે કે પાસ હો યા ન હો, કર્ઝ દામ દેકર ગિરવી રખકર હઝાર ફિકર કરકે લાઓ ઔર ઝરૂર દો, લેડિન તીનોં હુકમોંમે શરીઆતી મુખાલિકત હુઈ, ઈસ લિયે જ્યોતાકી રસમ કિસકા આજકલ દસ્તુર હે જઈઝ નહીં હે. ન કિસીકા કુછ હો ઔર ન દો. હેખો તો કે ઈસમેં ખુદા ઔર ઉસકે રસૂલ (સ.અ.વ.) કી ખુશીકે સિવા રાહત ઔર આરામ કિતના બળા હે. ઈસી તરહ બચ્ચેકે કાનવેં અજાન દેનેકે વક્ત મુક યા બતાસે બાંટનેકા પાબંદ હો જાના બિલકુલ શરીઆતકી હકસે નિકલના હે.

(૪) ફિર નાઈન ગોદમેં કુછ અનાજ ડાલકર સારે કુખોંમે બચ્ચેકા સલામ કેહને જાતી હે ઔર વહાં સબ ઔરતેં ઉસકો અનાજ દેતી હે, ઈસમેં ભી વોહી ખ્યાલાત ઔર નિશ્ચતેં હે જો અભી ઉપર બયાન હુઈ, ઈસ લિયે ઉસકો ભી છોળના ચાહિયે.

(૫) ઘર પર સબ કમીનોં (નીચી ઝાતવાલોં) કો હક દિયા જાતા હે, જિનકો છાતીસ શાંબા કેહતે હે, ઉનવેં કુછ હોગ ખિદમત ગુઝાર હે. ઉનકો તો હક સમજકર યા ઈનામ સમજકર દિયા જાએ તો કોઈ હરજ નહીં, બલે બેહતર હે. મગર યે ઝરૂરી હે કે અપની ફુલરત (તાકત) કા ખ્યાન રખ્ખે, યે ન કરે કે ચાહે-અનચાહે કર્ઝ હો, ચાહે સૂદ પર હી મિલે, મગર કર્ઝ ઝરૂર હો, અપની ઝમીન-બાગકો બેચના પળે યા કુછ ગિરવી રખ્ખે, અગર એસા કરેગી તો નામ ઔર દિઆવાકી નિશ્ચત હોને યા બગેર ઝરૂરત કર્ઝ લેને ઔર સૂદ દેનેકી વજહસે જો કે ગુનાહમેં સૂદ લેનેકે બરાબર હે યા થાંડ ઔર કમ્મકી નિશ્ચત હોનેકી વજહસે ઝરૂર ગુનેહગાર હોળી. ખેર યે તો ખિદમત ગુઝારોકે ઈનામકે બારેમેં થાત થી, કુછ વો કમીન હે જો કિસી કામકે નહીં, ન વો કોઈ ખિદમત કરે, ન કિસી કામ આર્થે, ન ઉનસે કોઈ ઝરૂરત પળે, મગર કર્ઝ દેનેવાલોંસે બબ્બકર તકાઝા કરનેકો મોજૂદ ઔર ચાહે-અનચાહે ઉનકા દેના ઝરૂર. ઈસમેં ભી જો ખરાબિયાં ઔર જો જો ગુનાહ દેને-લેનેવાલોંકે હકમેં હે, ઉનકા બયાન ઉપર આ ચુકા હે, દોબારહ લિખનેકી ઝરૂરત નહીં. ફિર જમ ઉનકા કોઈ હક નહીં તો ઉનકો દેના એહસાન ઔર ઈનામ હે, ઔર એહસાનવેં એસી ઝખરદસ્તી કરના હરામ હે કે જો ચાહે ન ચાહે બદનામીકે ખ્યાલસે દેના હી જળે, ઔર ઈસ રસમકો જારી રખનેમેં ઈસ હરામ બાતકો તાકત પહોંચતી હે ઔર હરામ બાતકો તાકત પહોંચાના ઔર રિવાજ દેના ભી હરામ હે, ઈસકો ભી બિલકુલ ચેકના ચાહિયે.

(૬) ફિર ધયાનિયોંકો દૂધ-મુલાઈકે નામસે કુછ દિયા જાતા હે, ઈસમેં ભી વોહી ઝરૂરી સમજના ઔર ઝખરદસ્તી દેના, અગર ખુશીસે દિયા તો નામ ઔર સોહરતકે લિયે દેના યે સબ ખરાબિયાં મોજૂદ હે, ઔર ચૂંકે યે રસમ હિન્દુઓંકી હે, ઈસ લિયે ઈસમેં

જો કાફિરોંસે મુશાબિહત' હે વો જુદા, ઇસ લિયે યે ભી જાઇઝ નહીં. ખતલખ યે કે યે આમ કપદ સમઝ લો કે જો રસમ ઇતની ઝડરી હો જાએ કે ચાહે ન ચાહે, ઝખરદસ્તી કરના પખે ઓર ન દેનેમેં ઇઝઝત-નામકા ખ્યાલ હો યા ફાર્ક અપની બખાઇકી સહસે કી જાએ વો રસમ હરામ હે, ઇતી બાત સમઝ લેનેસે બહોતસી બાતે તુમકો ખૂદ હી મા'લુમ હો જાએગી.

(૭) અછવાની (એક કિસમકા હરીરા જો ઝખ્યાકો દિયા જાતા હે) ફિર ઓંદ, પંજરી (સોજી, થી, સુંઠ, ગૂંદ, મેવા ઇન પાંચ ચીઝોંકા હલવા), સારે કુખેમેં ઓર બિરાદરીમેં તકસીમ હોતી હે, ઇસમેં ભી વોહી નામ-શોહરત વઝેરહ ખરાખ નિખત ઓર નમાઝ-રોઝેસે બખ્ષકર ઝડરી સમઝનેકી વજહ મોજૂદ હે ઓર પંજરીમેં એસી અનાજકી બે-કદરી હોતી હે કે ઇલાહી-તૌબા ! તકરીબવાલેકી તો અચકી ખાસી લાગત લગ જાતી હે ઓર વો કિસીકે ખુંહ તક ભી નહીં જાતી. ફિર ભલા અનાજકી એસી બે-કદરી ક્યાં જાઇઝ હે.

(૮) ફિર નાઇ ખત લેકર બહુકે મયકે યા સુસરાલમેં ખબર કરને જાતા હે ઓર વહાં ઇસકો ઇનામ દિયા જાતા હે. ખ્યાલ કરનેકી બાત હે કે જો કામ ૧૫ પૈસેકે પોસ્ટ કાર્ડમેં નિકલ સકે, ઇસકે લિયે ખાસ એક આદમીકા જાના કૌનસી અક્લકી બાત હે. ફિર વો ખાનેકો મિલે યા ન મિલે, નાઇ સાહબકા કર્જ જો (ખુદાકી પનાહ !) ખુદાકે કર્જસે બખ્ષકર સમઝા જાતા હે, અદ્દ કરના ઝડરી હે ઓર વોહી નામ ઓર શોહરતકી નિખત, ઝખરદસ્તી દેને વઝેરહકી ખરાબિયાં યહાં ભી હે. ઇસ લિયે યે ભી જાઇઝ નહીં.

(૯) સવા મહીનેકા ચિલ્લા નહાનેકે વક્ત ફિર સબ ઓરતેં જમા' હોતી હે ઓર સાથ વહીં ખાતી હે ઓર રાતકો કુખે યા બિરાદરીમેં દૂધ-ચાવલ તકસીમ હોતે હે, ભલા સાહબ યે ઝખરદસ્તી ખાનેકી પખ (તકરાર) લગાનેકી કયા વજહ. હો કદમ પર તો ઘર હે, મગર ખાના યહાં ખાએ. યહાં વોહી કહાવત હે માન ન માન મેં તેરા મેહમાન. દૂસરી તરફસે તો યે ઝખરદસ્તી ઓર ઘરવાલોંકી નિખત, વહી નામ ઓર તા'નોંસે બચનેકી યે દોનું વજહસે ઇસકે મના' હોનેકે લિયે કાફી હે. ઇસ લિયે દૂધ-ચાવલકી તકસીમ યે ભી બિલકુલ બેકાર બાત હે, એક અચ્ચેકે સાથ તમામ બબે-બુલ્હોંકો ભી દૂધ પિલાના કયા ઝડરી હે. ફિર ઇસમેં ભી નમાઝ-રોઝેસે ઝિયાદહ, પાબંદી ઓર નામ ઊંચા કરનેકી બાત ઓર ન કરનેસે બે-ઇઝઝતીકા ઝહર મિલા હુવા હે, ઇસ લિયે યે ભી દુરસ્ત નહીં.

(૧૦) ઇસ સવા મહીને તક ઝખ્યાકો હરગિઝ નમાઝકી તૌફીક નહીં હોતી, બળી બળી નમાઝકી પાબંદ ભી બે-પરવાહી કર જાતી હે, હાલાંકે શરીઅતમેં યે હુકમ હે કે જખ ખૂન બંદ હો જાએ ફૌરન નહા લે. અગર નહાના નુકસાન કરે તો તપમ્મુમ કરે, નમાઝ પચ્હના શુરૂ કરે. બગેર કિસી ઉઝરકે એક વક્તકો ભી નમાઝ ઊળના સખત મુનાહ.

હે. હદીસ શીરકમાં હે કે જિસ કિસીને જન બૂઝકર કર્જ નમાઝ છોલ દી, વો ઇમાનસે નિકલ ગયા. ઓર હદીસ શરીફમાં હે કે એસા શખ્સ ફિરઓન, હામાન, કાફરને સાથ દોઝખમાં હોગા.

(૧૧) ફિર બાપકે ઘરસે સુસરાલ આનેડે લિયે છૂછક તૈયાર હોતી હે, જિસમાં જુંઘઈશકે મુતાબિક સબ સુસરાલવાલોકે જોડે ઓર બિરાદરીકે લિયે પંજરી ઓર લગ્ગીકે લિયે ઝેવર, બરતન, જોડે, વગેરહ સબ હોતે હૈ. જબ બહુ છૂછક લેકર સુસરાલમાં આઈ, વહાં સબ ઓરતેં છૂછક દેખને આતી હૈ ઓર એક વકત ખાના ખાકર ચલી જાતી હૈ. ઇન સબ બાતોંમાં જો ઇતની પાબંદી હે કે કર્જ-વાજીબસે બલ્લકર સમજી જાતી હૈ, ઓર વોહી નામ ઓર શોહરતકી નિયાત જો કુછ હે સબ ઝાહિર હે, ભલા જિસમાં ધમંડ વગેરહ ઇતની ખરાબિયાં હો વો કેસે જાઈઝ હોગી. ઇસી તરહ કુછ જગહોં પર યે રસમ હે કે બચ્ચેકી નનિહાલસે કુછ ખિચડી, મુરઘી, બકરી ઓર કપલે વગેરહ છઠ્ઠીકે નામસે ખાતે હૈ. ઇસમાં ભી વોહી નામ, શોહરત ઓર ખ્વાહ-મ-ખ્વાહકી પાબંદી ઓર કુછ સમૂન ભી હે, ઇસ લિયે યે ભી મના' હે.

(૧૨) ઝમ્યાકે કપલે, બિછોના, જૂતિયાં વગેરહ સબ દાઈકા હક સમજા જાતા હે. કભી ઇસ પાબંદીકી વજહસે તકલીફભી ઉઠાની પવતી હે કે વોહી પુરાની જૂતી ધસીટતી સડ સડ કરતી રહો. અચ્છા આરામકા બિછોના કેસે બિઠે કે ચાર દિનમાં છિન જાએગા. ઇસમાં ભી વોહી ખરાબિયાં જો બમાન હુઈ મોજૂદ હૈ.

(૧૩) ઝમ્યાકો બિલકુલ નાપાક ઓર છૂત (પલીદ) સમજના, ઇસ્સે અલમ બેઠના, ઉસકા જૂઠા ખા લેના તો કયા મા'ના, જિસ બરતનકો છૂ લે, ઇસમાં બગેર પોએ માંજે પાની ન પીના, મતલબ યે કે બિલકુલ ભંગનકી તરહ સમજના યે ભી બેકારકી ઓર બેહુદા બાત હે.

(૧૪) યે ભી એક દસ્તૂર હે કે પાક હોને તક યા કમસે કમ છઠ્ઠી નહાને તક ઝમ્યાકે શોહરકો ઉસકે પાસ નહીં જાને દેતી, બલ્કે ઇસકો એબ ઓર બહોત બુરા સમજતી હૈ. ઇસ પાબંદીકી વજહસે કભી તો બધી પરેશાની ઓર હરજ હોતા હે કે કેસી હી ઝરૂરત હો, મગર કયા મજાલ કે વહાં તક પહોંચ હો જાએ, યે કીનસી અકલકી બાત હે. કભી કોઈ ઝરૂરી બાત કેહનેકી હુઈ ઓર કિસી ઓરસે કેહનેકે કાબિલ ન હુઈ યા કુછ કામ ન સહી તબ ભી સામદ ઉસકા દિલ અપને બચ્ચેકો દેખનેકે લિયે ચાહતા હો. સારા જહાન તો દેખે, મગર વો ન દેખને પાએ, યે કાય બેકાર હરકત હે. અચ્છે સાહબઝાદે તરીકે લે લાએ કે મિયાં-બીવીમાં જુદાઈ પળ ગઈ, ઇસ બે-અકલીકી ભી કોઈ હદ હે.

(૧૫) કહીં અચ્ચેકો છાજ યા'ની સૂપમાં (ટોકરેમાં) બિઠાતી હૈ યા ઝિન્દગીકે લિયે કિસી ટોકરીમાં રખકર ધસીટતી હૈ, યે તો બિલકુલ હી ના-જાઈઝ સમૂન હે.

(૧૬) કુછ જગહોં પર છઠ્ઠીકે દિન તારે દિખાએ જાતે હૈ. ઝમ્યાકો નેહલા-પુલાકર અચ્છેસે અચ્છા કીમતી કપજા પહેનાકર આંખે બંદ કરકે રાતકો મકાનકે આંગનમાં

લાતી હો, ઓર કિસી તપ્ત પર ખળા કરેકે આંખે ખોલ દેતી હો કે પેહલે નિખાલ આસમાનકે સિતારે પર પલે, કિસી દૂસરેકો ન દેખે. યે ભી બિલકુલ બેહુદા રસમ હે. બધા ખ્વાહ-મ-ખ્વાહ અલે ખાસે આદમીકો અંધાં બના દેના કેસી બદ-અખતી હે. ઓર સગૂન લેનેકા જો ગુનાહ હુવા વો અલગ. ઓર કહીં કહીં તારે મિનવાનેકે બા'દ અલ્લેકો સાત મુલાગનોકે સાથ થાલ ખિલાવા જાતા હે, કિસમં હર કિસમકા ખાના હોતા હે, તાકે કોઈ ખાના અલ્લેકો નુકસાન ન કરે, યે ભી મના' હે.

(૧૭) છઠીકે દિન લખડીવાલે અલ્લાકે ચોહરકો એક જોળા કપળા દેતે હો, ઈસમં ભી ઈતની પામંદી કર લેના, કિસકા મના' હોના બયાન હો મુકા હે, બુરા હે.

(૧૮) અલ્લેકો ત્રીન બાર નેહલાનેકો ઝરૂરી જાનતી હો. છઠીકે દિન છોટા ચિલ્લા ઓર બળા ચિલ્લા. સરીઅતસે તો સિર્ફ યે હુકમ થા કે જબ ખૂન બંદ હો જાએ તો નહા લે, ચાહે પૂરે ચાલીસ દિન પર ખૂન બંદ હો જાએ, ચાહે દો હી ચાર દિનમં બંદ હો જાએ, ઓર યહાં યે ત્રીન ગુસલ વાજબ સમજે જાતે હો. યે સરીઅતકા પૂરા મુકાબલા હુવા થા નહીં ? કુછ લોગ યે બહાના કરતે હો કે બગેર નહાએ હુએ તબીયત બિન કિયા કરતી હે, ઈસ લિયે અલ્લાકો નેહલા દેતી હો કે તબીયત સાફ હો જાએ ઓર મેલ-કુચેલ સાફ હો જાએ, ઈસકા જવાબ યે હે કે યે બહાના બિલકુલ ગલત હે. અગર સિર્ફ યેહી વજહ હે તો અલ્લાકા જબ દિલ ચાહે નહા લે. યે વકતોંકી પામંદી કેસી કે પાંચવેં દિન હી હો, ઓર ફિર દસવેં થા પંદરહવેં દિન હી હો, ઈસકે કયા મા'ના, અબ તો સિર્ફ રસમ હી રસમ હે, કોઈ ભી વજહ નહીં, બલકે યે દેખા જાતા હે કે જબ ઈસકા દિલ ચાહતા હે, ઈસ વકત નહીં નેહલાતી થા નેહલાનેસે કભી કભી અલ્લા ઓર અલ્લા દોનુંકો નુકસાન પહોંચ જાતા હે, ઓર સખસે બળહકર ખાસ બાત યે કે જબ નિફાસ બંદ હોતા હે ઈસ વકત હરમિઝ નહીં નેહલાતી, જબ તક નેહલાનેકા વકત ન હો. ખૂદ બતલાઓ યે ખુલા મુનાહ હે થા નહીં.

લખકા પૈદા હોનેકે વકત યે બાતે સુન્નત હો કે ઈસકો નેહલા-પુલાકર દાહને કાનમં અંગાન ઓર બાએ કાનમં તકબીર કેહ દી જાએ ઓર કિસી દીનદાર બુમુર્મેસે ઘોળા છુહારા ચમાકર ઈસકે તાલુમં લગા દિયા જાએ, ઈસકે અલાવા બાકી સબ રસમં ઓર અંગાન દેનેવાલેકી બિઘાઈ વગેરહ પામંદીકે સાથ, યે સબ બેકાર, અકલકે ખિલાફ ઓર મના' હો.

અકીકેકી રસમોંકા બયાન

પૈદાઈશકે સાતવેં દિન લખકેકે લિયે દો બકરે ઓર લખકીકે લિયે એક અબહ કરના ઓર ઈસકા ખોસ્ત કમ્બા થા પકાકર બાંટ દેના ઓર બાલોંકે બરાબર ચાંદી વજન કરકે ખેરાત કર દેના ઓર સર મુંડનેકે બા'દ અફરાન સરમં લગા દેના, બસ યે બાતે તો

સવાબરી હેં, બાકી જો બેકારકી રસમેં ઇસમેં નિકાલી ગઈ હેં વો દેખનેકે કાબિલ હેં.

(૧) બિરાદરી ઔર કુખેકે લોગ જમા' હોકર સર મુંડનેકે બા'દ કટોરીમેં ઔર કુછ ચૂપમેં (ટોકરીમેં), જિસકે અંદર કુછ અનાજ ભી રખ્યા જાતા હે, કુછ નકદ ભી ડાલતે હેં જો નાઈકા હક સમજા જાતા હે, ઔર યે ઇસ ધરવાલેકે ઝિમ્મે કર્જ સમજા જાતા હે, ઔર ઇન દેનેવાલેકે યહાં કોઈ કામ પલે તબ અદા કિયા જાએ. ઇસકી ખરાબિયાં તુમ ઉપર સમજ ચુકી હો.

(૨) ધયાતિયાં યા'ની બહન વગેરહ યહાં ભી વહી અપના હક જો સચ પૂછો તો નાહક હે, લેતી હેં, જિસમેં કાફિરોંકી મુશાબિહતકે સિવા ઔર કઈ ખરાબિયાં હેં, જેસે દેનેવાલેકી નિચ્ચત ખરાબ હોના, કયુંકે યે યકીની બાત હે કે કભી ગુંજાઈશ નહીં હોતી, ઔર દેના બોઝ હોતા હે, મગર સિર્ફ ઇસ વજહસે કે ન દેનેમેં શરમિંદગી હોગી, લોગ તા'ને દેંગે, મજબૂર હોકર દેના પળતા હે. ઇસીકો રિયા યા દિખાવા કેહતે હેં, ઔર નામ ઔર દિખાવેકે લિયે માલ ખર્ચ કરના હરામ હે. ઔર ખુદ અપને દિલમેં સોચો કે ઇતના મજબૂર હો જાના જિસ્સે તકલીફ પહોંચે, કૌનસી અકલકી બાત હે. ઇસી તરહ લેનેવાલેકી યે ખરાબી કે યે દેના સિર્ફ ઇનામ ઔર એહસાન હે, ઔર એહસાનમેં ઝખરદસ્તી કરના હરામ હે, ઔર યે ઝખરદસ્તી હે કે અગર ન દે તો તા'ના સુને, બદનામ હો, ખાનદાન ભરમેં નકકૂ (બદનામ) બને. ઔર અગર કોઈ ખૂશીસે દે તબ ભી શોહરત ઔર નામકી નિચ્ચત હોના યકીની હે, જિસે કુરઆન ઔર હદીસમેં સાફ સાફ મના' કિયા ગયા હે.

(૩) પંજરી (સોજ, ઘી, સૂંઠ, ગુંદ, મેવા ઇન પાંચ ચીઝોંકા હલવા) કી તકસીમકી રસવાઈ યહાં ભી હોતી હે, જિસકા અકલકે ખિલાફ હોના ઉપર બયાન હો ચુકા હે, ઔર શોહરત ઔર નામ ભી મકસૂદ હોતા હે, જો હરામ હે.

(૪) ઇન રસમોંકી પાબંદીકી મુસીબતમેં કભી ગુંજાઈશ ન હોનેકી વજહસે અકીકા રોકે રખના પળતા હે ઔર મુસ્તહબ (પસંદીદહ કામ) કે ખિલાફ કિયા જાતા હે. કઈ જગહ તો કઈ કઈ બરસોં કે બા'દ હોતા હે.

(૫) એક યે ભી રસમ હે કે જિસ વક્ત બચ્ચેકે સર પર ઉસ્તરા રખ્યા જાએ, ફોરન ઇસી વક્ત બકરા ઝબહ હો યે ભી બેકાર બાત હે. શરીઅતસે ચાહે સર મુંડનેકે કુછ દેર બા'દ ઝબહ કરે યા ઝબહ કરકે સર મુંડાએ સબ ફરૂસ્ત હે. મતલબ યે હે કે ઇસ દિનમેં દોનું કામ હો જાને ચાહિયે.

(૬) સર નાઈકો ઔર રાન દાઈકો દેના ઝરૂરી સમજના ભી બેકાર બાત હે, ચાહે દો યા ન દો, દોનું ઇખ્તિયાર હેં, ફિર અપની મન ગઢત અલગ શરીઅત બનાનેસે કયા ફાઈદા, રાન ન દો, ઇસકી જગહ ગોસ્ત દે દો તો ઇસમેં કયા નુકસાન હે.

(૭) કિસી કિસી જગહ યે ભી તરીકા હે કે હડિયાં તોડનેકો બુરા જાનતે હેં. દફન કર દેનેકો ઝરૂરી જાનતે હેં. યે બે-બુનિયાદ પતેકી બાત હે. યેહી ખરાબિયાં ઇસ રસમમેં હેં

જો દાંત નિકલનેકે વક્ત હોતી હેં કે કુખેમે ધૂંગનિયાં બઢતી હેં ઓર ઉનકા ન હોના ફરે
 ઓર વાજબકે છૂટ જાનેસે બલકર બુરા ઓર એબ સમજા જાતા હે. ઇસી તરહ ખીર
 બઢાઈકી રસમકે છઠ્ઠે મહીને બચ્ચેકો ખીર ચઢાતી હેં, ઓર ઉસ દિનસે ખાના શુરે' હો
 જાતા હે. યે ભી ખ્વાહ-મ-ખ્વાહકી પાબંદી હે, જિસકી બુરાઈ મા'લૂમ કર ચુકી હો. ઇસી
 તરહ વો રસમ જિસકા દૂધ છુવાનેકે વક્ત રિવાજ હે, મુબારકબાદકે લિયે ઓરસોંકા
 જમા' હોના ઓર ચાહે-અનચાહે ઉનકી દા'વત ઝરૂરી હોના, ખજૂરોંકા બિરાદરીમે
 ખાંટના, ગર્જા ઇન સબકા એક હુકમ હે. ઓર કિસી-કિસી જગહ ખજૂરોંકે સાથ એક
 ઓર રસમ હે કે એક કોરે ઘડેમે પાની ભર કર ઇસપર ખજૂરેં રખકર લળકેકે લાજસે
 ઉઠવાતી હેં, ઓર સમજાતી હેં કે લળકા જિતની ખજૂરેં ઉઠાએગા ઉતનેહી દિન જિંદ
 કરેગા. ઇસમેં જીભકી જાનકારીકે શગૂનકા દા'વા હે, જિસકા ગુનાહ હોના ખાહિર હે.
 એસે હી સાથ ગિરહ (બરસ ગાંઠ) કી રસમમેં પૈદાઈશકી તારીખ પર હર સાલ જમા'
 હોકર ખાના પકાના ઓર નાડેમેં એક છલ્લા (અંગૂઠી) બાંધના ખ્વાહ-મ-ખ્વાહકી પાબંદી
 હે. ઇસી તરહ ચીલકા કુંડ્રા યા'ની જબ લળકા જવાન હોને લગતા હે, તબ મૂંઝેમેં
 રૂપિયેસે સન્દલ લગાયા જાતા હે ઓર સિવેયાં પકાતી હેં તાકે સિવેયાંકી તરહ લંબે લંબે
 બાલ હો જાએ. યે-સબ શગૂન હે જિસકી બુરાઈ જાન ચુકી હો.

ખત્તાકી રસમોંકા બયાન

ઇસમેં ભી બેકારકી રસમેં લોગોંને નિકાલ લી હેં જો અકલકે બિલકુલ ખિલાફ
 ઓર બકવાસ હે.

(૧) લોગોંકો આદમી ઓર ખત ભેજકર બુલાના ઓર જમા' કરના યે સુન્નાતકે
 બિલકુલ ખિલાફ હે. એક બાર ખ્યારે નબી (સ.અ.વ.) કે એક સહાબીકો કિસીને ખત્તામેં
 બુલાયા, આપને તશરીફ લે જાનેસે ઇન્કાર કર દિયા. લોગોંને વજહ પૂછી તો જવાબ દિયા
 કે મલ્લાકે રસૂલ (સ.અ.વ.) કે ઝમાનેમેં હમ લોગ ન તો ખત્તામેં કભી જાતે યે, ન ઉસકે
 લિયે બુલાએ જાતે યે. ઇસ હદીસસે મા'લૂમ હુવા કે જિસ ચીઝકા મશહૂર કરના ઝરૂરી ન
 હો, ઉસકે લિયે લોગોંકો જમા' કરના-બુલાના સુન્નાતકે ખિલાફ હે. ઇસમેં બહોતસી રસમેં
 આ ગર્હ, જિનકે લિયે બબે લંબે ચીબે એહતિમામ હોતે હેં.

(૨) કુછ જગહોં પર ઇન રસમોંકી વજહસે ખત્તામેં ઇતની દેર હો જાતી હે કે
 લળકા સિયાના (જવાન) હો જાતા હે, જિસમેં ઇતની દેર હો જાનેકે સિવા યે ભી ખરાબી
 હોતી હે કે સબ લોગ ઉસકા બદન દેખતે હેં, હાલાં કે ખત્તા કરનેવાલોંકો છોબકર
 દૂસરોંકો ઉસકા બદન દેખના હરામ હે ઓર યે ગુનાહ ઇસ બુલાને હી કી વજહસે હુવા.

(૩) કટોરેમેં ન્યોતા પળનેકા ચહાં ભી વોહી ફજીહતા હે, જિસકી ખરાબિયાંકી
 ઝિકર હો ચુકા.

(૪) બચ્ચાએ નનિહાલસે કુછ નકદ ઓર કપળે લાએ જાતે હે, જિસકો ભાત મેલતે હે. જિસકી અસલી વજહ યે હે કે હિન્દુસ્તાનકે ગૈર મુસ્લિમ લોક બાપકે મર જાને પર ઉસકે માલમેંસે લગકિયોંકો કુછ હિસ્સા નહીં દેતે થે. જાહિલ મુસલમાનોંને ભી ઇનકી દેખા દેખી યેહી તરીકા અપનાયા, ઓર અચ્છા ઉનકી દેખા દેખી ન સહી, બલ્કે ખૂદ હી રક્ષા નિકાલી, ફિર ભી બુરી તો હે હી. જિસ હકદારકા હક અલ્લાહ ઓર રસૂલ (સ.અ.વ.) ને મુકરર કરમાયા હે ઉસકો ન દેના, ખૂદ દેખા બેઠના ક્યાં દુરુસ્ત હે. ગરજ યે કે જબ લગકીકો મીરાસસે મેહરૂમ રખ્યા તો ઉસકી તસલ્લીકે લિયે યે તજવીજ કિયા કે મુખ્તાલિક મોકોં ઓર તકરીબોંમેં ઉસકો કુછ દે દિયા જાએ, ઇસ તરહ દેકર અપની યન સમજોતી કર હી કે હમારે ઝિમ્મે અબ ઇસકા કુછ હક નહીં રહા, ગરજ યે કે ઇસ રસમકો નિકાલનેકી વજહ યાં તો કાકિરોંકી પેરવી હે યા મુલ્મ ઓર યે દોનૂં હરામ હે. દો ખરાબિયાં તો યે હુઈ. તીસરી ખરાબી વોહી બેહદ પાબંદી કે નનહિયાલવાલોંકે પાસ ચાહે હો, ચાહે ન હો, હઝરત જતન કર લો, સુદી કર્જ લો, કોઈ ચીજ ગિરવી રખ્ખો, જિસમેં આજ કલ યા તો નકદ સુદ દેના પળતા હે, યા નકદ સુદ તો નહીં દેના પળતા, લેફિન જો જાયદાદ રેહન રખ્ખી હે ઉસકી પૈદાવાર વોહી લેગા જિસકે પાસ રેહન રખ્ખી. યે ભી સુદ હે ઓર સુદકા લેના-દેના દોનૂં હરામ હે. ગરજ કુછ હો મગર યહાં સામાન ઝરૂર હો. ખૂદ હી બતલાઓ જબ એક ગૈર ઝરૂરી બલ્કે ગુનાહકા ઇસ ઝોર ઝોરસે એહતિમામ હુવા કે કર્જ ઓર વાજબકા ભી ઇતના એહતિમામ નહીં હોતા તો શરીઅતસે બાહિર કદમ રખના હુવા યા નહીં.

ચોથી ખરાબી વોહી સોહરત ઓર બજાઈ, નામ, ઘમંડ, જિનકા હરામ હોના ઉપર બયાન હો ચુકા. બા'જ કેહતે હે કે અપને રિસ્તેદારોંસે અચ્છા સુલૂક કરના તો ઉંબાદત ઓર સવાબ હે, ફિર ઇસમેં ગુનાહ કયું હે ? જવાબ યે હે કે અગર સુલૂક ઓર એહસાન મંજૂર હોતા તો અગર પાબંદીકે જબ અપને પાસ હોતા ઓર ઉનકી હાજત હોતી દે દિયા કરતે, યહાં પર તો રિસ્તેદારોંકો ફાકે હોને લગે, ખબર ભી નહીં લેતે. રસમેં કરતે વક્ત નામ-નાક કરનેકે લિયે સુલૂક ઓર એહસાન નામ રખ લિયા.

(૫) કુછ શહેરોંમેં યે આફત હે કે ખત્તામેં યા સેહહતકે નહાનેકે દિન ખૂબ રાગ યા બાજ, નાચ-રંગ હોતા હે, કહીં ડ્રેમનિયાં ગાતી હે જિનકા ના-જાઈજ હોના ઉપર લિખ્યા ગયા હે. ઇસકી ખરાબિયાં ઓર બુરાઈયાં, અલ્લાહ તઆલાને ચાહા તો આગે બયાન કી જાએગી. ગરજ ઇન સારી બેકારકી રસમોં ઓર ગુનાહોંકો રોકના ચાહિયે. જબ બચ્ચેમેં બરદાશતકી તાકત દેખે, ચુપકેસે નાઈકો બુલાકર ખાના કરા દે. જબ અચ્છા હો જાએ નેહલાયે. અગર ગુંજાઈશ હો ઓર પાબંદી ભી ન કરે ઓર સોહરત, નામ, તા'ના ઓર બદનામીકા ભી ખ્યાલ ન હો તો હો ચાર દોસ્ત યા હો ચાર મરીબોંકો જો મિલ સકે મિલા દે. અલ્લાહ-અલ્લાહ, ખેર સલ્લાહ, લેફિન બાર બાર એસા ભી ન કરે, લરના ફિર વોહી રસમ પળ જાએગી.

મકતબ યા'ની બિસ્મિલ્લાહકી રસમોંકા બયાન

ઇન રસમોંમેંએ એક બિસ્મિલ્લાહકી રસમ હે જો બળે એહતિમામ ઓર પાબંદી સાથ લોગોંમેં જારી હે. ઈસમેં યે ખરાબિયાં હે -

(૧) ચાર બરસ ચાર મહીને ચાર દિનકા હોના અપની તરફસે મુકરર કર લિયા હે જો બિલકુલ બેકારકી ખાત હે, ફિર ઈસકી ઇતની પાબંદી કે ચાહે જો કુછ હો, ઈસકે ખિલાફ ન હોને પાએ. ઓર અનપચ્હ લોગ-તો ઈસે શરીઅત હી કી ખાત સમજતે હે, જિસકી વજહસે અકીદેમેં ખરાબી ઓર શરીઅતકે હુકમમેં એક પચ્ચર (રોક) લગાના લાઝિમ આતા હે.

(૨) દુસરી ખરાબી મિઠાઈ બાંટનેકી બેહદ પાબંદી કે જહાંસે બને ઝબદસ્તી ઝરૂર કરો, ન કરો તો બદનામ હો, નકકૂ (બદનામ) બનો, જિસકા બયાન ઉપર હો ચુકા હે, ફિર શોહરત ઓર નામ ઓર લોગોંકે દિખાવે ઓર વાહ વાહ સુનનેકે લિયે કરના, યે અલગ રહા.

(૩) બા'ઝ પૈસોંવાલે ચાંદીકી કલમ-દવાતસે ચાંદીકી તખ્તી પર લિખાકર બચ્ચોંકે ઈસમેં પચ્હવાતે હે. ચાંદીકી ચીજોંકો બરતના ઓર કામમેં લાના હરામ હે, ઈસ લિયે ઈસમેં લિખવાના ભી હરામ હુવા ઓર ઈસમેં પચ્હાના ભી.

(૪) બા'ઝ લોગ બચ્ચેકો ઈસ વકત શરીઅતકે ખિલાફકા કપવા પહેનાતે હે. રેશમી યા ઝરી યા કુસુમ યા ઝાફરાનકા રંગા હુવા યે ભી ગુનાહ હે.

(૫) કમીનોં ઓર પયાનિયોંકા ઈસમેં ભી ફર્જસે બચ્હકર હક સમજા જાતા હે, જિસકી બુરાઈ ઉપર બયાન હો ચુકી. યે ભી રોક દિયે જાનેકે કાબિલ હે. જબ લબકા બોલને લગે ઈસકો કલિમા સિખાઓ, ફિર ડિસી દીનદાર બુઝુર્ગ, બરકતી આદમીકી ખિદમતમેં જાકર બિસ્મિલ્લાહ કેહલા દો, ઓર ઈસ નેઅમતકે શુક્રિયેમેં અગર દિલ ચાહે તો બગેર પાબંદીકે જો તીફકા હો છુપાકર ખુદકી રાહમેં કુછ ખૈર-ખૈરાત કર દો. લોગોંકો દિખલાકર હરગિઝ મત દો. બાકી ઓર સબ પખંડ (ખિલા વજહ તકલ્લુફ) હે. અકસર દેખા જાતા હે કે જબ બચ્ચેકી ઝબાન ખુલને લમતી હે તો ધરવાલે અબ્બા, અમ્મા, બાબા વગેરહ કેહલાતે હે, ઈસકી જગહ અલ્લાહ અલ્લાહ સિખલાઓ તો કેસા અચ્છા હો, ઓર ઈસીકે કીરબ કરીબ કુરઆન ખત્મ હોનેકે બા'દ રસમેં હોતી હે ઓર ઉનમેં ભી બહોતસી ગૈર-ઝરૂરી ખાતોંકી બહોત પાબંદી કી જાતી-હે ઓર બહોતસી ખાતોં નામકે લિયે કી જાતી હે, જેસે મેહમાનોંકો જમા' કરના, ડિસી ડિસીકો જોબે દેના, ઇનકી બુરાઈયાં ઉપર મા'લૂમ હો ચુકી હે.

તકરીબોંમેં ઓરતોં કે જાને ઓર જમા' હોનેકા બયાન

બિરાદરીકી ઓરતેં કઈ તકરીબોંમેં જમા' હોતી હે, જિનમેં કુછ તો ઉપર બયાન હો ચુકી ઓર કુછ બાકી હે, જિનકા બયાન આગે આતા હે, જે સબ ના-જાઈઝ હે. તકરીબોંકે અલાવા પૂં લી જમ કબી છ ચાહા કે કલાનીકો બહોત દિન હુએ નહીં દેખા, મસ ઝટ કોલી મંગાઈ ઓર ચલ દી, યા કોઈ બીયાર હુવા ઉસકો દેખને ચલી ગઈ. કહીં કોઈ ખૂશી હુઈ વહાં મુબારકબાદી દેને જા પહોંચી. બા'ઝ તો એસી આઝાદ હોતી હે કે મકેર કોલી મંગાએ લી રાતકો ચલ દેતી હે. બસ રાત હુઈ ઓર સેરકી ચૂઝી. જે તો ઓર લી મુસ હે. ઓર અગર ચાંદની રાત હુઈ તો ઓર લી બે-હવાઈ હે. મતલબ જે હે કે ઓરતોંકો અપને ઘરસે નિકલના ઓર કહીં આના જાના, બહોતસી પરામિયોંકી વજહસે કિસી તરહ દુરસ્ત નહીં, બસ ઈતની ઈજાઝત હે કે કબી કબી અપને માં-બાપકો દેખને ચલી જમા કરે. ઈસી તરહ માં-બાપકે સિવા ઓર મહરમ રિસ્તેદારોંકો દેખને જાના દુરસ્ત હે, મગર સાલ જરમેં સિર્ફ એક-આપ બાર બસ, ઈસકે સિવા ઓર કહીં બે-એહતિયાતીસે જાના જિસ તરહ દસ્તુર હે જાઈઝ નહીં, ન રિસ્તેદારોંકે યહાં, ન કિસી ઓરકે જહાં, ન બિયાહ શાદીમેં, ન ગમીમેં, ન બીયારકે પૂછનેમેં, ન મુબારકબાદ દેનેકો, ન બધી સતકે મીકે પર, બલકે બિયાહ બારાત વગેરહમેં જમ કિસી તકરીબકી વજહસે મેહફિલ ઓર મજમા' હો તો અપને મહરમ રિસ્તેદારકે ઘર જાના લી દુરસ્ત નહીં. અગર ઘોઠરકી ઈજાઝતસે ગઈ તો લી ગુનેહગાર હુવા, ઓર જે લી ગુનેહગાર હુઈ. અક્ષોસ કે ઈસ હુકમ પર હિન્દુસ્તાન જરમેં કહીં અમલ નહીં, બલકે ઈસકો તો ના-જાઈઝ હી નહીં સમજતી, બલકે જાઈઝ ખ્યાલ કર રખ્યા હે. હાલાંકે ઈસીકી વજહસે જે ચારી પરામિયાં હે. મતલબ જે હે કે અબ મા'લૂમ હો જાનેકે બા'દ બિલકુલ છોળ દેના ચાહિયે ઓર તોબા કરની ચાહિયે. જે તો શરીઅતકા હુકમ હે. અબ ઈસકી બુરાઈયાં ઓર પરામિયાં સુનો.

જમ બિરાદરીમેં ખબર મશહૂર હુઈ કે કલાં પર કલાની તકરીબ હે તો હર બીવીકો નયે ઓર કીમતી જોબેકી ફિકર હોતી હે, કબી ખાવિંકસે કરમાઈશ હોતી હે, કબી ખૂદ બઝાઝા (કપળા બેચનેવાલે) કો દરવાઝે પર બુલાકર ઉસે ઉપાર લિયા જતા હે, યા સૂદી કર્ઝ લેકર ખરીદા જાતા હે. શીહરકે પાસ પેસે નહીં હોતે, તબ ઉસકી મજબૂરી સુની નહીં જાતી. ઝાહિર હે કે જે જોળા સિર્ફ દિખાને ઓર નામકે લિયે બનતા હે, જિસકે લિયે હકીસમેં આયા હે કે એસે શખ્સકો કિયામતકે દિન ઝિલ્લાતકા કપળા પહેનાયા જમેગા. એક ગુનાહ તો જે હુવા.

ઓર ફિર ઈસ મકસદસે માલકા ખર્ચ કરના ફુઝલ ખર્ચ હે, જિસકી બુરાઈ પેશો બાબમેં આ ચુકી હે જે દૂસરા ગુનાહ હુવા.

બાવિંદોને ઉસકી તાકતસે ઝિયાદહ બગેર ઝરૂરત કરમાઈશ કરના, ઉસકો તાકતીય પહોંચાના હે. યે તીસરા ગુનાહ હુવા.

બજામતકો બુલાકર બગેર ઝરૂરત ઉસકા મહરમસે ભાતો કરના, બહલે અકસર યાન લેને-દેનેકે વાસ્તે આપા-આપા હાથ, જિમ્મે ચૂળી મહેદી સભી કુછ હોતા હે, બાકિર નિકાલ દેના, કિતાની ગૈરત ઓર શરમકે ખિલાફ હે. યે ચોથા ગુનાહ હુવા.

ફિર અગર સૂદ પર કર્જ લિયા તો સૂદ દેના પળા, યે પાંચવાં ગુનાહ હુવા.

અગર બાવિંદકી નિખ્યત ઇન બેજા કરમાઈશોસે બિગળ ગઈ ઓર હરામ આખની પર ઉસકી નજર પહોંચી, કિસીકા હક મારા, રિશવત હી ઓર કરમાઈશો પૂરી કર દી ઓર અકસર પેહી હોતા ભી હે કે હલાલ આખનીસે યે કરમાઈશો પૂરી નહીં લેવી તો યે ગુનાહ ઉસ બીવીકી વજહસે હુવા, ઓર ગુનાહકી વજહ બનના ભી ગુનાહ હે, યે છઠા ગુનાહ હુવા.

અકસર જોભેકે લિયે ગોટા-કપ્પા (ચાદી-સોનેકે તારકા બુના હુવા કપળા) મસાલા ભી લિયા જાતા હે, ઓર ન જાનને ઓર બે-પરવાહીકી વજહસે ઇસકે ખરીદનેમે અકસર સૂદ લાઝિમ આ જાતા હે, કપૂકે ચાંદી-સોને ઓર ઉસકી ચીઝોકે ખરીદનેકે મસ્ખલે બહોત નાઝુક ઓર બારીક હે, જેસા કે અકસર ખરીદને-બેચને' કે બયાનમે લિખ ચુકે હે. યે સાતવાં ગુનાહ હુવા.

ફિર ગઝબ યે હે કે એક શાદીકે લિયે જો જોળા બના, વો દૂસરી શાદીકે લિયે કાફી નહીં, ઉસકે લિયે ફિર દૂસરા જોળા ચાલિયે, વરના ઓરતો નામ રખોંગી, ઇસકે પાસ બસ પેહી એક જોળા હે, ઇસકો બાર બાર પહેનકર આતી હે, ઇસ લિયે ઇતને હી ગુનાહ ફિર દોબારહ જમા' હોંગે. ગુનાહકો બાર બાર કરતે રેહના ભી બુરા ઓર ગુનાહ હે. યે આઠવાં ગુનાહ હુવા.

યે તો પોશાકકી તૈયારી થી, અબ ઝેવરકી ફિકર હુઈ. અગર અપને પાસ નહીં હોતા તો માંગા-તાંગા પહેના જાતા હે ઓર ઉસકે માંગેકા હોના ઝાહિર નહીં કિયા જતા, બહલે છુપાતી હે ઓર અપની હી મિલકિયત ઝાહિર કરતી હે. યે એક કિસમકા ધોકા ઓર જૂઠ હે. હદીસ શરીફમે આપા હે કે જો કોઈ એસી ચીઝકા અપના હોના ઝાહિર કરે જો સચમુમ ઉસકી નહીં, ઉસકી એસી મિસાલ હે જેસે કિસીને દો કપળે જૂઠ ઓર ધોકેકે પહેન લિયે યા'ની સરસે પાંચ તક જૂઠ લપેટ લિયા. યે નવ્વાં ગુનાહ હુવા.

ફિર અકસર ઝેવર ભી એસે પેહને જાતે હે કિસકી ઝંકાર દૂર તક જામે, તાકે મેહફિલમે જાતે હી સબકી નિગાહ ઉઠી કે નાઝાદેમે લગ જામે. બજતે ઝેવરકે પહેનનેસે ખૂદ મના' કિયા ગયા હે. હદીસ શરીફમે હે કે હર બાજેકે સાથ સૈતાન હે. યે દસવાં ગુનાહ હુવા.

અબ સવારીકા વકત આપા. નોકરકો ડોલી લાનેકા હુકમ હુવા યા ફિરકે વર કામ

૧. ઇસકા મઆમલેવાલે હિસ્સેમે સાફ સાફ બયાન હે.

યા ઝાંઝે વહાંસે ડોલી આ ગઈ તો બીવીકો નહાનેકી ફિકર હુઈ. કુછ ખલી-ખાનીકી તેપાસીમેં દેર હુઈ, કુછ ગુસલકી નિચ્ચત બાંધનેમેં દેર લગી. ગરજ ઇસ દેર-વેરમેં નમાઝ જાતી રહી, તબ કુછ પરવાન નહીં, યા ઓર કોઈ ઝરૂરી કામમેં હરજ હો જાએ તબ કુછ પરવાહ નહીં, ઓર અકસર ભલી-માનસોંકે ગુસલકે દિન ચેહી મુસીબત પેશ આતી હે. બહરહાલ અગર નમાઝ કઝા હો ગઈ યા મકરૂહ વક્ત હો ગયા તો યે બારહવાં ગુનાહ હુવા.

અબ કહાર (ડોલી ઉઠાનેવાલે) દરવાઝે પર પુકાર રહે હૈં ઓર બીવી અંદરસે બિન્દો માલિયાં ઓર કોસને (બદદુઆ) સુના રહી હૈં. બે-વજહ કિસી ગરીબકો દૂર દબક કરના યા માલી-કોસને દેના જુલ્મ ઓર ગુનાહ હે, યે બારહવાં ગુનાહ હુવા.

અબ ખુદા ખુદા કરકે બીવી તૈયાર હુઈ ઓર કહારોંકો હટાકર સવાર હુઈ. બા'ઝ એસી બે-એહતિયાતીસે સવાર હોતી હૈં કે ડોલીકે અંદરસે પલ્લી યા'ની આંચલ લટક રહા હે યા કિસી તરફસે પરદા ખુલ રહા હે યા ઇત્ર ફુલેલ ઇતના ભરા હુવા હે કે રાસ્તેમેં મૂખ મહકી જાતી હે, યે ના-મહરમોંકે સામને અપના સિંગાર ઝાહિર કરના હે. હદીસ શરીફમેં અમ્મા હે કે જો ઓરત ઘરસે ઇત્ર લાગકર નિકલે યા'ની ઇસ તરહ કે દૂસરોંકો ભી મૂખ પહોંચે તો વો એસી એસી હે યા'ની બહોત બુરી હે. યે તેરહવાં ગુનાહ હુવા.

અબ મંઝિલ પર પહોંચી. કહાર ડોલી રખકર અલગ હુએ ઓર યે બે-પડક ઈતરકર ઘરમેં દાખિલ હુઈ યા ખ્યાલ હી નહીં કે શાયદ કોઈ ના-મહરમ મર્દ ઘરમેં હો ઓર બહોત બાર એસા હોતા ભી હે કે એસે મોકે પર ના-મહરમકા સામના ઓર ચાર માંમેં હો જાતી હૈં. મગર ઓરતોંકો તમીઝ હી નહીં કે પેહલે ઘરમેં પતા લગા લિયા કરે. બારી શુમહ હોને પર પતા ન કરના યે ચૌદહવાં ગુનાહ હુવા.

અબ ઘરમેં પહોંચી તો વહાંકી બીવિયાંકો સલામ કિયા. ખૂબ હુવા, બા'ઝને તો ઝમાનકે તકલીફ હી નહીં દી, સિર્ફ માથે પર હાથ રખ દિયા, બસ સલામ હો ગયા. ઇસ તરહ સલામ કરનેસે હદીસ શરીફમેં મના' કિયા ગયા હે. બા'ઝને સલામકા લફઝ કહા ભી તો સિર્ફ સલામ. યે ભી સુન્નતકે ખિલાફ હે, અસ્સલામુ અલૈકુમ કેહના ચાહિયે. અબ જવાબ દેખિયે, ઠંડી રહો, બીતી રહો, સુહાગન રહો, ઉમ્ર બળી હો, દુધોં નહાઓ, પોતોં ફલો, ભાઈ જિયે, મિયાં જિયે, બમ્મા જિયે. મતલબ કુઆ ભરકે નામ ગિનાના આસાન ઓર વ અલૈકુમ અસ્સલામ કે ફિસકે અંદર સબ દુઆએ આ જાતી હૈં કઠિન. યે હમેશા હમેશા સુન્નતકે ખિલાફ ચલના પંદરહવાં ગુનાહ હુવા.

અબ મજલિસ જગી તો બળા કામ યે હુવા કે ગપમેં શુરૂ' હો ગઈ. ઇસકી શિલાખત, ઇસકી પીઠ પીછે બુરાઈ, ઇસકી ચુગલી, ઉસપર બોહતાન, જો બિલકુલ હરામ ઓર મજ્નૂ મના' હે. યે સોલહવાં ગુનાહ હુવા.

બાતોંકે દરમિયાનમેં હર બીવી ઇસ કોશિશમેં હે કે થેરી પોશાક ઓર ઝેવર પર સબકી નજર પગની ચાહિયે. હાથસે, પાંવસે, ઝમાનસે, મતલબ યે કે તમામ બદનસે યે

ગાંધિર હોતા હે. યે સિર્ફ રિયા (દિખાવા) હે, જિસકા હરામ હોના હુરમાન ઓર હદીસમેં સાફ સાફ આયા હે. યે સત્તરહવાં ગુનાહ હુવા.

ઓર જિસ તરહ હર બીવી દૂસરોંકો અપને કપ્રકા સામાન દિખલાતી હે, ઉંસી તરહ હર એક દૂસરોંકે કુલ હાલાત દેખનેકો ભી કોશિશ કરતી હે, ફિર અગર કિસીકો અપનેસે કમ પાયા તો ઉંસકો નીચા આર ઝલીલ ઓર અપનેકો બળા સમજા બા'ગ થમંડી તો એસી હોતી હે કે સીધે મુંહ બાત ભી નહીં કરતી, યે સપ્ત ગુનાહ હે. યે અઠ્ઠરહવાં ગુનાહ હુવા.

ઓર અગર દૂસરોંકો અપનેસે બળા હુવા દેખા તો જલન ઓર નામુકી ઓર લાલચ અપનાયા. યે ઉંનીસવાં, બીસવાં ઓર ઇકકીસવાં ગુનાહ હુવા. અકસર ઇંસ તુફાન ઓર બેહુદા કામોંમેં લગે રેહનેસે નમાઝેં ઉંબ જાતી હે, વરના વક્ત તો ઝરૂર હી તંબ હો જાતા હે. યે બાઈસવાં ગુનાહ હુવા.

ફિર અકસર એક દૂસરેકો દેખકર યા એક દૂસરેસે સુનકર યે બેકારકી રસમેં ભી સીખતી હે. ગુનાહકા સીખના-સિખાના દોનું ગુનાહ હે. યે તેઈસવાં ગુનાહ હુવા.

યે ભી એક રસમ હે કે એસે વક્ત સબકા જો પાની લાતા હે, ઉંસે પરદા કરનેકે લિયે બંદ મકાનોંમેં નહીં જાતી, બલકે ઉંસકો હુકમ હોતા હે કે તૂ મુંહ પર નિકાલ ઝલકર ચલા આ, ઓર કિસીકો દેખના મત. અબ આગે ઉંસકા દીન ઓર ઇમાન જાને. ચાહે કનાબિયોંસે પુરે મજમેકો દેખ લે તો ભી કિસીકો કુછ ગૈરત ઓર હયા નહીં, ઓર એસા હોતા ભી હે, કમું કે જો કપળા વો મુંહ પર ઝલતા હે, ઉંસે સબ દિખાઈ દેતા હે, વરના સીધે ઘડે-મટકે પાસ જાકર પાની કેસે ભરતા. એસી જગહ જાન-બૂઝકર બેઠે રેહના કે ના-મહરમ દેખ સકે, હરામ હે. યે ચીબીસવાં ગુનાહ હુવા.

કુછ બીવિયોંકે સામને લળકે દસ-દસ, બારહ-બારહ બરસકી ઉમ્મરે અંદર વુસે ચલે આતે હે, ઓર મુરુવ્વતમેં (લિહાઝમેં) ઉંનસે કુછ નહીં કહા જાતા, સામને આના પબતા હે. યે પચીસવાં ગુનાહ હુવા, કમુંકે સરીઅતકે મુકાબલેમેં કિસીકી મુરુવ્વત કરના ગુનાહ હે, ઓર જબ લળકા સિયાના હો જાયા કરે તો ઉંસે પરદા કરનેકા હુકમ હે.

અબ ખાનેકે વક્ત ઇંસ કદર તુફાન મચતા હે કે એક-એક બીવી ચાર-ચાર તુફાનોંકો સાથ લાતી હે ઓર ઉંનકો ખૂબ ભર દેતી હે, ઓર ઘરવાલેકે માલ યા આબરૂકી કુછ પરવાહ નહીં કરતી. યે છબ્બીસવાં ગુનાહ હુવા.

અબ ફારિગ હોનેકે બા'દ જબ ઘર જાનેકો હોતી હે તો કહારોંકી આવાઝ સુનકર યાજૂજ ઓર માજૂજકી તરહ દોળતી હે કે એક પર દૂસરી ઓર દૂસરી પર તીસરી, ગરઝ સબ દરવાઝે પર જ પહોંચતી હે કે પેહલે યે હી સવાર હું, કભી કભી કહાર હટને ભી નહીં પાતે ઓર અચ્છી તરહસે સામના હો જાતા હે. યે સત્તાઈસવાં ગુનાહ હુવા.

કભી કભી એક-એક ઝેલી પર દો-દો લદ ગઈ ઓર કહારોંકો નહીં બતાયા કે એક પેસા કહીં ઓર ન દેના પબે. યે અકાઈસવાં ગુનાહ હુવા.

ફિર કિસીકી કોઈ ચીજ ગુમ હો જાએ તો બગેર દલીલ કિસી પર તોહમત લગાના, બહે કભી કભી ઉસપર સખી કરના, અકસર સાદિયોંમે હોતા હે. યે ઉનીસવાં ગુનાહ હુવા.

ફિર અકસર તકરીબવાલે ઘરકે મઠ બે-એહતિયાતી ઓર જલ્દીમે ઓર બા'ઝ સિફ ઝાંકને-તાકનેકે લિયે બિલકુલ દરવાઝોંમે ઘરકે રૂબરૂ (સામને) આકર ખબે હોતે હે, ઓર બહોતોં પર નિગાહ ડાલતે હે. ઉનકો દેખકર કિસીને મુંહ ફેર લિયા, કોઈ કિસીકી આડમે હો ગઈ, કિસીને ઝરાસા સર નીચા કર લિયા, બસ યે પરદા હો ગયા. અચ્છી-ખાસી સામને બેઠી રહેતી હે. યે તીસવાં ગુનાહ હુવા.

ફિર દુલ્હાકી ઝિયારત ઓર બરાતકે તમાશેકો દેખના કર્ઝ ઓર બરકતી ચીજ સમજતી હે, જિસ તરહ ઓરતકો અપના બદન પરાએ મરદોંકો દિખલાના જાઈઝ નહીં, વેસે હી બગેર ઝરૂરત ગૈર મઠકો દેખનાભી મના' હે. યે ઇકતીસવાં ગુનાહ હુવા.

ફિર ઘર લીટ આનેકે બા'દ કઈ કઈ દિન તક આનેવાહી બીવિયોંમે ઓર તકરીબવાલેકી કારવાઈયોંમે જો એબ નિકાલે જાતે હે ઓર કીડે ડાલે જાતે હે, યે બતીસવાં ગુનાહ હુવા.

ઈસી તરહકી બહોતસી ખરાબિયાં ઓર ગુનાહકી બાતે ઓરતોંકે જમા' હોનેમે હે. ખૂદ ખ્યાલ કરો કે જિસમેં ઇતની ઝિયાદત ખરાબિયાં હોં વો કેસે જાઈઝ હો સકતા હે. ઇસ લિયે ઇસ રસમકા બંદ કરના સબસે ઝિયાદત ઝરૂરી હે.

મંઝનીકી રસમોંકા બયાન

મંઝનીમેં ભી તુકાને બે-તમીઝીકી તરહ બહોતસી રસમેં કી જાતી હે, ઉનમેંસે કુછકો હમ બયાન કરતે હે.

(૧) જબ મંઝની હોતી હે તો ખત લેકર નાઈ આતા હે તો લજકીવાલેકી તરહસે શકરાના બનાકર નાઈકે આગે રખ્યા જાતા હે. ઇસમેં ભી વોહી બેહદ પાબંદી કે કર્ઝ ઓર વાજીબ ચાહે ટલ જાએ મગર યે ન ટલે. હો સકતા હે કે કિસી ઘરમેં ઇસ વકત દાલ-રોટી હી હો, મગર જહાંસે બને શકરાના કરો, વરના મંઝની હી ન હોગી. એક ખરાબી તો યે હુઈ.

ફિર ઇસ બેહુદા બાતકે લિયે અગર સામાન મોજૂદ ન હો તો કર્ઝ લેના પખતા હે, હાલાંકે બગેર ઝરૂરત કર્ઝ લેના મના' હે. હદીસમેં એસે કર્ઝ લેને પર બખી ધમકી આઈ હે. દૂસરા ગુનાહ યે હુવા.

(૨) વો નાઈ ખાના ખાકર સો રૂપિયે યા જિતને લજકીવાલેને દિયે હોં, ચાલમેં ડાલ દેતા હે. લજકેવાલા ઇસમેંસે એક યા હો રૂપિયા ઉઠાકર બાકી ફેર દેતા હે, ઓર યે રૂપિયા અપને કમીનોંકો (નીચી જાતવાલોંકો) બાંટ દેતા હે. ભલા સોચનેકી બાત હે કે

જમ એક હી દો રૂપિયેકા લેન-દેન મંજૂર હે તો ખ્યાલ-મ-ખ્યાલ સો રૂપિયેકી કપૂં તકલીફ
હી, ઔર ઇસ રસમકો પૂરા કરનેકે લિયે કભી કભી બલ્કે અકસર સૂદી કર્જ લેના પળતા
હે, જિસકે લિયે હદીસમેં લા'નત આઈ હે, ઔર અગર કર્જ ભી ન લિયા તો કજ્ર ઔર
અપની બળાઈ બતલાનેકે અલાવા ઇસમેં કીનસી અકલી મસ્લિહત હે, ઔર જમ સમકો
આ'લુમ હે કે એક-દો રૂપિયેસે ઝિયાદત ન લિયા જાએગા તો સો કયા, હાઝર રૂપિયમેં ભી
કોઈ બળાઈ, ઔર શાન નહીં રહી. બળાઈ તો જમ હોતી જમ દેખનેવાલે સગાતો કે
તમામ રૂપિયા ભેંટ ચળકા દિયા. અબ તો સિર્ફ મસખરાપન ઔર બચ્ચોંકા સા ખેલ હી
ખેલ રેહ ગયા ઔર કુછ નહીં, મગર હોમ કરતે હેં ઇસી કજ્ર ઔર શાન ઔર સૌકાકે
લિયે. ઔર અકસોસ કે બળે બળે અકલમંદ ભી જો ઔરોંકો અકલ સિખાતે હેં વો ભી
ઇસ અકલકે ખિલાફકી રસમમેં પળે હુએ હેં. ગરઝ ઇસમેં ભી અસલ ઇજાદકે એ'તિવારસે
તો દિખાવેકા મુનાહ હે, ઔર અબ ચુકે સિર્ફ બેકારકા કામ હો ગયા, જૈસા કે અભી
બયાન હુવા, ઇસ લિયે યે ભી બુરા હે. હદીસ શરીફમેં આયા હે કે આદમીકે ઇસ્લામકી
ખૂબી યે હે કે બેકારકી બાતોંકો છોળ દે. માલુમ યે કે બેકારકી બાતેં ભી હુઝૂર (સ.અ.વ.)
કી મરઝીકે ખિલાફ હે. ઔર અગર સૂદી રૂપિયા લિયા મથા તો ઇસકા મુનાહ તો સબ હી
જાનતે હેં. ગરઝ ઇતની ખરાબિયાં ઇસમેં ભી મૌજૂદ હેં.

(૩) ફિર લગકીવાલા નાઈકો એક જોળા કુછ નકદ રૂપિયેકે સાથ દેતા હે. ઔર
પહાં ભી વોહી દિલ્લગી હોતી હે કે દેના મંજૂર હે, એક-દો, ઔર દિખલાયે જાતે હેં સો.
સમ તો યે હે કે રિવાજ ભી અજબ ચીઝ હે કે કેસી હી અકલકે ખિલાફ કોઈ બાત હો,
મગર અકલમંદ ભી ઇસકે કરનેમેં નહીં સરમાતે. ઇસકી ખરાબિયાં અભી બયાન હો ચુકી.

(૪) નાઈકે લીટનેસે પેહલે સબ ઔરતેં જમા' હોતી હેં ઔર ડ્રેમનિયાં (ગાનેવાલી)
જાતી હેં. ઔરતોંકે જમા' હોનેકી ખરાબિયાં બયાન હો ચુકી, ઔર ગાનેકી ખરાબિયાં
ખિલાફકી રસમોંમેં બયાન હોગી. ગરઝ યે ભી ના જાઈઝ હે.

(૫) જમ નાઈ પહોંચતા હે, અપના જોળા રૂપિયોંકે સાથ ઘરમેં ભેજ દેતા હે. વો
જોળા તમામ બિરાદરીમેં ઘર-ઘર દિખલાકર નાઈકો દે દિયા જાતા હે. ખૂદ ગૌર કરો જહાં
હર-હર બાતકો દિખલાનેકી પખ (ધર્ત) લગી હો, કહાં તક નિધ્યાત દુરુસ્ત રેહ સકતી હે,
ચકીનન જોળા બનાનેકે વક્ત યેહી નિધ્યાત હોતી હે. એસા બનાઓ કે કોઈ નામ ન રખો.
ગરઝ દિખાવા ભી દુઆ ઔર બેકારકા ખર્ચ ભી, જિસકા હરામ હોના કુરઆન ઔર
હદીસમેં સાફ સાફ આ ગયા હે. ઔર મુસીબત યે હે કે કભી ઇસ એહતિયામ પર ભી
દેખનેવાલોંકો પસંદ નહીં આતા. વોહી કહાવત હે, ચિડિયા અપની જાનસે ગઈ, ખાનેવાલોંકો
મજા ન મિલા. કુછ ઘમંડકી મારી ઇસમેં ખૂબ એબ નિકાલને લગતી હેં ઔર બદનામ
કરતી હેં, ગરઝ દિખાવા, કુઝૂલ ખર્ચો, ગીબત સભી કુછ ઇસ રસમકી વજહસે હોતા હે.

(૬) કુછ મુદત બા'દ લગકીવાલોંકી તરફસે મિકાઈ, અંબૂકી ઔર હમાલ ઔર
કિસી કદર રૂપિયે, જિસકો નિશાની કેહતે હેં ભેજે જાતે હેં. ઔર યે રૂપિયે-ચોતાકે તોર

પર જમા' કરકે ભેજા જાતા હે. પહાં ભી દિખાવા ઓર બેહુદા ઓર બેકાર ખર્ચકી ગંદગી મીજૂદ હે, ઓર ન્યોતાકી ખરાબિયાં ઉપર આ ચુકી.

(૭) જો નાઈ ઓર કહાર યે મિઠાઈ લેકર આતે હૈ, નાઈકો જોળા ઓર કહારોંકો પધરિયાં ઓર કુછ નકદ દેકર રૂખસત કર દિયા જતા હે. ઇસ મિઠાઈકો કુખાકી બળી-બૂધી ઓરતેં બિરાદરીમેં ઘર-ઘર બાંટતી હૈ, ઓર ઉસીકે ઘર ખાતી હૈ. સબ જાનતે હૈ કે ઇન કહારોંકી કુછ મજદૂરી નહીં મુકરર કી જાતી, ન ઇસકા ખ્યાલ હોતા હે કે યે ખૂસીસે જાતે હૈ યા ઇન પર ઝબરદસ્તી હો રહી હે. અકસર વો લોગ અપને કિસી કારોબાર યા અપની બીમારી યા કિસી રિશ્તેદાર યા બીવી-બચ્ચેકી બીમારીકી મજબૂરી પેશા કરતે હૈ, મમર યે ભેજનેવાલે અગર કુછ કાબૂદાર હુએ તો ખૂદ વરના કિસી દૂસરે કાબૂદાર ભાઈસે જાતે લગવાકર, ખૂબ પિટવાકર, ઝબરદસ્તી ભેજતે હૈ, ઓર ઇસ મોકે પર કયા અકસર ઇન લોગોંસે ઝબરદસ્તી કામ લિયા જાતા હે જો બિલકુલ ગુનાહ ઓર ગુન્મ હે. ઓર મુશ્કાલ વખાલ દુનિયામેં ભી અકસર પળતા હે, ઓર આબિરતકા ગુના હે હી. ફિર મજદૂરીકા ન તપ કરના યે દૂસરી બાત શરીઅતકે ખિલાફ હુઇ. યે ઉનકી રવાનગીકે ફલ ફૂલ હૈ. ઓર તકસીમ કરનેમેં દિખાવેકા હોના કિસીકો મા'લૂમ નહીં. ફિર તકસીમમેં ઇતની મશગૂલી હોતી હે કે અકસર બાંટનેવાલિયોંકી નમાઝેં ઉળ જાતી હૈ, ઓર વક્તકા તંજ હો જાના તો ઝરૂરી બાત હે. એક બાત શરીઅતકે ખિલાફ યે હુઇ.

જિનકે ઘર હિસ્સે જાતે હૈં ઉનકે નખરે બાત-બાત પર હિસ્સા ફેર દેના અલગ ઝીના પળતા હે, બલકે કબૂલ કરના ભી ઇસ દિખાવેકી રસમકો રોનક દેના ઓર રિવાજ પ્રલયા હે. ઇસ લિયે શરીઅતસે યે ભી દુઝસ્ત નહીં. ગરજ ઇન સબ બેકારકી બાતોંકો ઊંચ દેના વાજબ હે. બસ એક પોસ્ટ કાર્ડ યા ઝખાની બાતચીતસે નિકાલકા પેગામ દિયા જ સકતા હે. દૂસરી તરફકે લોગ અપને તોર પર ઝરૂરી બાતોંકી તલકીક કરકે એક પોસ્ટ કાર્ડસે યા સિર્ફ ઝખાની વા'દા કર લે, લીજિયે મંગની હો ગઇ. અગર પક્કી બાત પૂરી કરનેકે લિયે યે રસમેં અદા કી જાતી હૈં તો એક તો કિસી મસ્લિહતકે લિયે ગુનાહ કરના દુઝસ્ત નહીં. ફિર હમ દેખતે હૈં કે ઇન બેકારકી રસમોંકે બાવજૂદ ભી જહાં મરજી નહીં હોતી, જવાબ દે દેતે હૈં, કોઈ ભી કુછ નહીં કર સકતા.

(૮) કહીં-કહીં તો મંગનીકે વક્ત યે રસમેં હોતી હૈં કે સુસરાલવાલે બા'જ લોગ આતે હૈં ઓર દુલ્હનકી ગોદ ભરી જાતી હે, જિસકી સૂરત યે હે કે લગકેકા સરપરસ્ત મંદર બુલાયા જાતા હે. વો દુલ્હનકી ગોદમેં મેવા ઓર પેડે ઓર બતાશે વઝેરહ રખતા હે ઓર હાથ પર એક રૂપિયા રૂપકા રખતા હે, ઇસકે બા'દ જબ લગકીવાલે ઇનકો ઇસકા બદલા ઓર જિતની તોફીક હો ઉતને રૂપિયે દેતે હૈં. ઇસમેં ભી કઈ બુરાઈયાં હૈં. એક તો અજનબી મદકો ઘરમેં બુલાના ઓર ઉસે ગોદ ભરવાના, અગરયે પરદેકી આજ સે હો, લેકિન ફિરભી બુરા હે. દૂસરે ગોદ ભરનેમેં વોહી શમૂન જો શરીઅતમેં ના-જાઈજ હે. તીસરે નારિયલકે સડે હુએ યા અચ્છા નિકલનેસે લગકીકી બુરાઈ યા ભલાઈકી કાલ લેતી

હે. ઇસકા શિક્ક ઓર બુરા હોના બયાન હો ચુકા છે. ચોથે ઇસમેં ઇસ કદર પામંદી, વિસકા બુરા હોના તુમ સમજા ચુકી હો, ઓર ચોહરત ઓર નામભી જરૂરી છે. ખતલમ વે હે કે કોઈ રસમ એસી નહીં હે જેસમેં મુનાહ ન હોતા હો.

બિયાહકી રસમોંકા બયાન

સબસે બળી તકરીબ જેસમેં ખૂબ દિલ ખોલકર હોસલે નિકાલે જાતે હે, ઓર બહોત ઝિયાદહ રસમેં અદા કી જાતી હે, વો પેહી શાદીકી તકરીબ છે, જેસકો વાહઈમેં બરબારહી કેહના સહીહ છે, ઓર બરબાદી ભી કેસી, દીનકી ભી ઓર દુનિયાકી ભી, ઇસમેં જો રસમેં કી જાતી હે વે હે.

(૧) સબસે પેહલે બિરાદરીકે મર્દ જમા' હોકર લજકીવાલેકી તરફસે તપ કી વૃથ તારીખજા ખત લિખકર નાઈકો દેકર રૂખસત કરતે હે. વે રસમ એસી જરૂરી હે કે ચાહે બરસાત હો, રાહમેં નદી નાલે પજતે હો, જેસમેં નાઈ સાહબકે બિલકુલ હી રૂખસત હો જાનેકા ડર હો, ગરજા કુછ ભી હો મગર વે મુશ્કિન નહીં કે ડકકે ખતકો કાફી સમજે વા નાઈસે ઝિયાદહ કોઈ બરોસેકા આદમી જાતા હો, ઉસકે હાથ ભેજે. શરીઅતને જેસ ચીજકો જરૂરી નહીં છેહરાયા, ઉસકો ઇતના જરૂરી સમજાના કે શરીઅતકે જરૂરી બતલાએ ખુએ કામોંસે ઝિયાદહ ઉસપર ખ્યાન દેના, ખૂદ ઇન્સાફ કરો કે શરીઅતકા મુકાબલા હે વા નહીં ? ઓર જમ મુકાબલા હે તો છોજ દેના વાજબ હે વા નહીં ? ઇંસી તરહ મરદોંકે જમા' હોનેકો જરૂરી સમજાના છે. ઇસમેંભી પેહી ખરાબી છે. અગર કહો કે મશવરેકે લિયે જમા'હોતે હે, તો વે બિલકુલ ગલત છે. વો બેચારે તો ખૂદ પૂછતે હે કે કીનસી તારીખ લિખમેં ? જો પેહલેસે ઘરમેં ખાસ મશવરા કરકે મુકર્રર કર ચુકે હે વોહી બતલા દેતે હે, ઓર વો લોગ લિખ દેતે હે. અગર મશવરા હી કરના હે જેસ તરહ ઓર કામોંમેં મશવરા હોતા હે કે એક-દો અકલમંદ લોગોંસે રાય લે લી, બસ વે કાફી છે. ઘર-ઘરકે આદમિયોંકો બઢોરના (જમા' કરના) કયા જરૂરી હે ? ફિર અંકસર લોગ જો નહીં આ સકતે, અપને છોટે છોટે બચ્ચોંકો અપની જગહ ભેજ દેતે હે, ભલા વો મશવરેમેં કયા તીર ચલાઅંગે. કુછભી નહીં, વે સબ મન-સમજોતિયાં હે. સીધી ખાત કયું નહીં કેહતે કે સાહબ પૂંહી રિવાજ ચલા આતા હે. બસ ઇંસી રિવાજકી બુરાઈ ઓર ઇસકે છોળનેકા વાજબ હોના બયાન કિયા જાતા છે.

ગરજા ઇસ રસમકી સબ ખાતે શરીઅતકે ખિલાફ હે. ફિર ઇસમેં વે ભી એક જરૂરી ખાત હે કે વે ખત લાલ હી હો ઓર ઉસપર ગોટા ભી લિખટા હો. વે ભી ઇંસી બેહદ પામંદીકે અંદર દાખિલ છે, જેસકી બુરાઈ ઓર શ્યાનકે ખિલાફ હોના કઈ બાર ઉપર બયાન હો ચુકા છે.

(૨) ઘરમેં બિરાદરી-ખાનદાનકી ઓરતે જમા' હોકર લજકીકો એક કોનેમેં કેદ

કર દેતી હૈં, જિસકો માયુ બિઠલાના ઓર માંજે બિઠલાના કેહતે હૈં. ઉસ સિલસિલેકી કુછ બાતેં યે હૈં કે ઉસકો ચૌકી પર બિઠલાકર ઉસકે દાહને હાથ પર કુછ ઉબટના (સરસવકા તેલ ઉખાલકર કુછ મસાલા ડાલકર) રખતી હૈં, ઓર ગોદમેં કુછ ખીલ-બતાશે ભરતી હૈં ઓર કુછ ખીલ-બતાશે મૌજૂદ લોગોમેં બાંટતી હૈં ઓર ઉસી તારીખસે બરાબર લબકીકે ઉબટના મલા જાતા હે ઓર બહોતીસ પેડિયાં બિરાદરીમેં બંટતી હૈં. યે રસમ ભી કુછ બેકારકી બાતેં મિલાકર બનાઈ ગઈ હે.

એક યે કે ઉસકે અલગ બિઠાનેકો ઝરૂરી સમજના, ચાહે ગરમી હો યા ઘુટન હો. દુનિયા ભરકે હકીમ-ડાક્ટર ભી કહે, ઉસકો કોઈ બીમારી હો જાએગી, કુછ હી હો, મગર યે કર્તે કઝ ન હોને પાએ. ઇસમેં ભી વોહી બેહદ પાબંદીકી બુરાઈ મૌજૂદ હે. ઓર અગર ઉસકે બીમાર હોનેકા ડર હો તો દૂસરા મુનાહ, એક મુસલમાનકો નુકસાન પહોંચાનેકા હોગા, જિસમેં માશાઅલ્લાહ સારી બિરાદરી ભી શરીક હે.

દૂસરે બગેર ઝરૂરત ચૌકી પર બિઠાના, ઇસકી કયા ઝરૂરત હે. કયા કર્તે પર અગર ઉબટના મલા જાએગા તો બદનમેં સફાઈ ન આએગી. ઇસમેંભી વોહી બેહદ પાબંદી, જિસકા શરીઅતકે ખિલાફ હોના કઈ બાર મા'લૂમ હો ચુકા હે.

તીસરે દાહને હાથ પર ઉબટના રખના ઓર ગોદમેં ખીલ-બતાશે ભરના, મા'લૂમ હોતા હે કે યે કોઈ ટોટકા (મંતર) ઓર શમૂન હે. અગર એસા હે તબ તો શર્ક હે ઓર શર્કકા શરીઅતકે ખિલાફ હોના ક્રીન મુસલમાન નહીં જાનતા, વરના વોહી પાબંદી તો ઝરૂર હે. ઇસી તરહ ખીલ-બતાશોકે બાંટનેકી પાબંદી, યે બસ બેહદ પાબંદી દિખાવા ઓર ધમંડ હે, જેસા કે ઝાહિર હે.

ચોથે ઓરતોંકા જમા' હોના ઉન સારે બિગાવોંકી જડ હે, જેસા ઉપર બયાન હો ચુકા હે. કહીં કહીં યે ભી કેદ હે કે સાત સુહાગનોંકા જમા' હોકર ઉસકે હાથ પર ઉબટના રખના, યે એક શમૂન હે જિસકા શર્ક હોના ઉપર સુન ચુકી હો. અગર બદનકી સફાઈ ઓર નરમીકી મસ્લિહતસે ઉબટના મલા જાએ તો ઇસમેં હરજ નહીં, મગર મા'મૂલી તોરસે બગેર કેદ કોઈ રસમકે મલ દો બસ છુટી હુઈ. ઇસકા ઇતના તુમાર કયું બાંધા જાએ. બા'જ ઓરતેં ઇસ રસમકી પચ (હિમાયત) મેં વજહેં ખોજતી હૈં. બા'જ યે કેહતી હૈં કે સુસરાલ જાકર કુછ દિન લબકીકો સર ઝૂકાએ એક હી જગહ બેઠના હોગા, ઇસ લિયે આદત ડાલનેકી મસ્લિહતસે માંજે બિઠાત હૈં કે વહાં ઝિયાદહ તકલીફ ન હો. ઓર બા'જ યે કેહતી હૈં કે ઉબટના મલનેસે બદન સાફ ઓર ખૂશખૂદાર હો જાતા હે, ઇસ લિયે ઉપર-ઉપર નિકલનેમેં કુછ આસેબકે ખલલ હોનેકા ડર હે. યે સબ ચૈતાની ખ્યાલ ઓર મન સમજોતિયાં હૈં. અગર સર્ક યેહી બાત હે તો બિરાદરીકી ઓરતોંકા જમા' હોના, હાથ પર ઉબટના રખના, ગોદ ભરના વગેરહ ઓર બેકારકી બાતેં કયું હોતી હૈં. ઇતના માતલબ તો બગેર ઇન બહેડોંકે ભી હો સકતા હે.

દૂસરે યે કે વહાં જાકર બિલકુલ મુરદા હોકર રેહના ભી તો બુરા હે જેસા કે આખે આતા હે. ઇસ લિયે ઇસકી મદદ ઔર બાકી રખનેકે લિયે જો કામ કિયા જાએ, વો ભી ના-જાઇઝ હે, ઔર યે ન ભી સહી તો હમ કેહતે હૈં કે આદમી પર જેસી પળતી હે સખ જેલ લેતા હે. ખૂદ સમજો કે પેહલે ઘર ભરમે ચલતી ફિરતી થી, અબ પકાયક (અમાનક) એક કોનેમે કેસે બેઠ ગઈ. એસે હી વહાં ભી દો-એક દિન બેઠ લેગી, બલ્કે વહાં તો દો એક દિનકી મુસીબત હે ઔર વહાં તો દસ-દસ, બારહ-બારહ દિન કેદકી મુસીબત પળતી હે.

તીસરે યે કે અગર આસેબકે ડરસે નહીં નિકલને પાતી તો બહોતસે બહોત અંમનમે ઔર કોઠે પર ન જાને દો. યે કયા કે એક હી કોનેમે પળી કુખ્લા કરે, આને-પીનેકે લિયે ભી વહાંસે ન ટસે, ઇસ લિયે યે સખ મન ગણત બહાને ઔર બેકારકી ખાતે હૈં.

(૩) જબ નાઈ ખત લેકર દુલ્હાકે ઘર ગયા તો વહાં બિરાદરીકી ઔરતે જમા' હોકર દો થાલ શકરાનેકી બનાતી હૈં, જિસમેં એક નાઈકા હોતા હે દૂસરા ડોમનિયોંકા નાઈકા થાલ બાહિર ભેજા જાતા હે ઔર સારી બિરાદરીકે મદ જમા' હોકર નાઈકે શકરાના ખિલાતે હૈં યા'ની ખાતેકા મુંહ તિકા કરતે હૈં. ઔર ડોમનિયાં દરવાજેમે બેઠકર ગાલિયાં ગાતી હૈં. ઇસમેં ભી વોહી બેહદ પાબંદીકી બુરાઈ. દૂસરી ખરાબી ઇસમેં યે કે ડોમનિયોંકો ગાનેકી મજદૂરી દેના હરામ હે, ફિર ગાના ભી ગાલિયાં જો ખૂદ ગુનાહ હે. હદીસ શરીફમે ઇસકો મુનાફિક હોનેકી નિશાની ફરમાયા હે, યે તીસરા ગુનાહ હુવા જિસમેં સખ સુનનેવાલે શરીફ હૈં, કપૂંકે જો આદમી ગુનાહકે મજમા'મે શરીફ હો વો ભી મુનેહગાર હોતા હે. ચોથે ચરદોંકે મજમા'કો ઝરૂરી સમજના જો બેહદ પાબંદીમે દખિલ હે. મા'લૂમ નહી નાઈકે શકરાના આનેમે ઇતને બુજુગોંકો કયા મદદ કરની પળતી હે. પાંચવે ઔરતોંકા જમા' હોના, જિસકા ગુનાહ મા'લૂમ હો ચુકા.

(૪) નાઈ શકરાના ખાકર હિદાયતકે મુતાબિક અપને માલિકકે એક યા દો રૂપિયે થાલમે ડાલ દેતા હે ઔર યે રૂપિયે દુલ્હાકે નાઈ ઔર ડોમનિયોંમે આપોં-આપ બાંટે જાતે હૈં. દૂસરા થાલ શકરાનેકા, ઠીક વોહી ડોમનિયાં અપને ઘર લે જાતી હે. ફિર બિરાદરીકી ઔરતોંકે લિયે શકરાના બનાકર બાંટા જાતા હે. ઇસમેં ભી વોહી શોહરત ઔર દિખાવા ઔર બેહદ પાબંદી મોજૂદ હે, ઇસ લિયે બિલકુલ શરીઅતકે ખિલાફ હે.

(૫) સુબહકો બિરાદરીકે મદ જમા' હોકર ખતકા જવાબ-લિખતે હૈં ઔર એક જોખા નાઈકો બહોત ઉમદા કીમતી, બળી રકમ યા'ની સો યા દો સો રૂપિયેકે સાથ દેતે હૈં. વોહી મસ્ખરાપન જો પેહલે હુવા થા વો વહાં ભી હેતા હે કે દિખલાએ જાતે હૈં સો, ઔર લિયે જાતે હૈં એક-દો, ફિર ઇસ દિખાવે ઔર બે-મતલબ હરકતકે અલાવા કુછ વકત ઇસ રકમકે પૂરા કરનેકે લિયે સૂદી કઝંકી ઝરૂરત પળના, યે અલગ ગુનાહ હે જિસકા ઝિર અભી ઉપર આ ચુકા હે.

(૬) અબ નાઈ રૂપસત હોકર દુલ્હનવાલોંકે ઘર પહોંચતા હે. વહાં બિરાદરીકી

ઔરતેં પેહલેસે જમા' હોતી હેં. નાઈ અપના જોળા ધરમેં દિખલાનેકે લિયે દેતા હે ઔર ફિર ચારી બિરાદરીમેં ઘર-ઘર દિખલાયા જાતા હે. ઇસમેં વોહી ઔરતોંકા જમા' હોના ઔર જોળા દિખાનેમેં દિખાવા, શોહરતકી ખરાબી જાહિર હે.

(૭) ઇસ તારીખસે દુલ્હાકે ઉખટના મલા જાતા હે ઔર શાદીકી તારીખ તક કુખેલી ઔરતેં જમા' હોકર દુલ્હાકે ઘર બરી (દુલ્હાકી તરફસે દુલ્હનકો મિકાઈ-કપલે) કી તૈયારી ઔર દુલ્હનકે ઘર જહેઝકીં તૈયારી કરતી હેં ઔર ઇસ દરમિયાનમેં જો મેહમાન દોનુંમેંસે કિસીકે ઘર આતે હેં, અગરચે ઇનકો ખુલાયા ન હો ઇનકે આનેકા કિરાયા દિયા જાતા હે, ઇસમેં વોહી ઔરતોંકા જમા' હોના ઔર બેહદી પાબંદી તો હે હી, ઔર કિસમેકા અપને પાસસે દેના, બલે હી દિલ ચાહે યા ન ચાહે, સિર્ફ દિખાવે ઔર શાન ઔર શૌક્તકે લિયે, યે ઔર ખાસ બાત, ઇસી તરહ આનેવાલોંકા યે સમજના કે યે ઇસકે કિમે વાજબ હે, યે એક કિસમકી ઝબરદસ્તી હે. દિખાવા ઔર ઝબરદસ્તી દોનુંકા શરીઅતકે ખિલાફ હોના જાહિર હે, ઔર ઇસ્સે બળ્હકર કિસ્સા બરી (મિકાઈ-કપલે જો દુલ્હાકી તરફસે દુલ્હનકે વહાં ભેજા જાતા હે) ઔર જહેઝકા હે જો શાદીકે બળે ત્યારી રૂન હે, ઔર હરચંદ યે દોનું બાતેં અસલમેં જાઈઝ બલે બેહતર ઔર પસંદીદહ યે, કમૂંકે બરી યા સાચિક હકીકતમેં દુલ્હા યા દુલ્હાવાલોંકી તરફસે દુલ્હન યા દુલ્હનવાલોંકો ભેંટ હે ઔર જહેઝક હકીકતમેં અપની ઔલાદકે સાથ સુલૂક ઔર એહસાન હે, મગર જિસ ઠંગસે ઇસકા રિવાજ હે, ઇસમેં તરહ તરહકી ખરાબિયાં હો ગઈ હેં, જિનકા ખુલાસા યે હે કે અખ ન ભેંટ દેના રેહ ગયા હે, ન સુલૂક ઔર એહસાન, સિર્ફ નામ ઔર શોહરત ઔર રસમકી પાબંદીકી નિમ્યતસે કિયા જાતા હે. યેહી વજહ હે કે બરી ઔર જહેઝક દોનુંકા એ'લાન હોતા હે, યા'ની દિખલાકર, શોહરત દેકર દેતે હેં.

બરીલી બળી ધૂમ-ધામ ઔર તકલ્લુફસે હી જાતી હે ઔર ઇસકી ચીઝેલી ખાસ મુકર્રર હેં. બરતનલી ખાસ તરહકે ઝરૂરી સમજે જાતે હેં, ઇસકા આમ તીર પર નજાઝરા લી હોતા હે, મોકા' લી તથ હોતા હે. અગર ભેંટ દેના હોતા તો મા'મૂલી તીર પર જબ મિલ જાતા ઔર જો મિલ જાતા, રસમકી પાબંદીકે બગેર ઔર બગેર એ'લાનકે સિર્ફ મુહબ્બતસે ભેજ દિયા કરતે. ઇસી તરહ જહેઝકા સામાનલી ખાસ-ખાસ મુકર્રર હે કે કલાં કલાં ચીઝ ઝરૂર હો, ઔર તમામ બિરાદરી ઔર કહીં સિર્ફ અપના-કુખા ઔર ધરવાલે ઇસકો દેખે ઔર દિન લી વોહી ખાસ. અગર સુલૂક ઔર એહસાન મક્સદ હોતા તો મા'મૂલી તીર પર જો મિલ જાતા ઔર જબ મિલ જાતા દે દેતે. ઇસી તરહ હદિયા ઔર એહસાનેક લિયે કોઈ આદમી કર્જકા બોઝ નહીં ઉઠાતા, લેકિન ઇન દોનું રસમોંકે પૂરા કરનેકો અક્સર વક્ત કર્જદાર લી હોતે હેં, ચાહે સૂદ હી દેના પળે. ઔર ચાહે હવેલી (મકાન) ઔર બાગ ભેજ દિયા જામે યા મિરવી હો જામે. બસ ઇસમેં લી વોહી શોહરત-નુમાઈશ ઔર ફુઝૂલ ખર્ચો વગેરહ સબ ખરાબિયાં મોજૂદ હેં, ઇસ લિયે યે લી ના-જાઈઝ બાતોંમેં શામિલ હો ગયા.

(૮) બરાતકે એક દિન પેહલે દુલ્હાવાલોંકા નાઈ મહેંદી લેકર ઓર દુલ્હનવાલોંકા નાઈ તોશાકા જોવા લેકર અપની અપની જગહોંસે ચલતે હેં ઓર યે મહેંકા દિન કેહલાવા છે. દુલ્હકે યહાં ઇંસ તારીખ પર બિરાદરીકી ઓરતેં જમા' હોકર દુલ્હનકા જોવા તૈયાર કરતી હેં ઓર ઉનકો સિલાઈમેં ખીલેં (જુના હુવા અનાજ) ઓર બતાશે દિયે જાતેં હેં. ઓર તમામ કમીનોંકો એક-એક કામ પર એક-એક પરોત (લેટ) દિયા જાતા હે. ઇંસમેં ભી વોહી બેહદ પાબંદી ઓર ઓરતોંકા જમા' હોના હે, જિસમેં બે-શુમાર ખરાબિયાં પેદા હો જાતી હે.

(૯) જોવા લાનેવાલે નાઈકો જોવા પહોંચાનેકે વક્ત કુછ ઇનામ દેતે હેં, ઓર ફિર યે જોવા નાઈન લેકર સારી બિરાદરીમેં ઘર-ઘર દિખલાને જાતી હે ઓર ઉસ સત્તકો બિરાદરીકી ઓરતેં જમા' હોકર ખાના ખાતી હેં. ઝાહિર હે કે જોવા દિખલાનેકા મક્સદ દિખાવેકે અલાવા ઓર કુછ ભી નહીં, ઓર ઓરતોંકે જમા' હોનેકી બરકતેં મા'લૂમ હી હો ચુકી. ગરઝ ઇંસ મોકે પર ભી ગુનાહોંકી ખૂબ ભીળ હોતી હે.

(૧૦) સુબહ તડકે (સવેરે) દુલ્હાકો ખૂબ નેહલાકર શાહી જોવા પહેનાતે હેં ઓર પુરાના જોવા જૂતાકે સાથ નાઈકો દિયા જાતા હે ઓર ચોટી સેહરેકા હક કમીનોંકો દિયા જાતા હે. અક્સર ઇંસ જોળેમેં શરીઅતકે ખિલાફ સિબાસ ભી હોતા હે. ઓર સેહરા ચૂંકે કાફિરોંકી રસમ હે, ઇંસ લિયે ઇંસ હકકા નામ ચોટી-સેહરેસે મુકર્ર કરના બેશક બુરા હે, ઇંસ લિયે યે ભી શરીઅતકે ખિલાફ હુવા.

(૧૧) અબ નીશા (દુલ્હા) કો ઘરમેં બુલાકર ચોકી પર ખળા કરકે ધમાનિયાં સેહરા બાંધકર અપના હક લેતી હેં ઓર કુખેકી ઓરતેં કુછ ટકે નીશાકે સર પર ફેરકર કમીનોંકો દેતી હેં. નીશાકે ઘરમેં જાનેકે વક્ત બિલકુલ એહતિયાત નહીં રેહતી. બહે-બહે બેહરે પરદેવાલિયાં બનાવ-સિંગાર કિયે હુએ ઉસકે સામને આ ખળી હોતી હેં ઓર યે સમજાતી હેં કે યે તો ઉસકે શરમકા વક્ત હે, યે કિસીકો ન દેખેગા. ભલા યે ગાઝબકી ખાત હે યા નહીં. એક તો યે કે યે કેસે મા'લૂમ હુવા કે વો ન દેખેગા. હર કિસમકી તબીઅતકે લખકે હોતે હેં, જિસમેં આજકલ તો અક્સર શરીર હી હેં, ફિર અગર ઉસને ન દેખા તો તુમ કયું ઉસકો દેખ રહી હો. હદીસ શરીફમેં હે. લા'નત કરે અલ્લાહ દેખનેવાલે પર ઓર જિસકો દેખે ઉસપર ભી. ગરઝ ઇંસ મોકે પર દુલ્હા ઓર ઓરતેં સબ ગુનાહમેં મુબતલા હોતી હેં. ફિર સેહરા બાંધના, યે દૂસરી ખાત શરીઅતકે ખિલાફ હુઈ, કયુંકે યે કાફિરોંકી રસમ હે. ફિર લળ-ઝગળકર અપના હક લેના અવ્વલ તો વૈસે ભી કિસી પર ઝખરદસ્તી કરના હરામ હે, ખાસકર એક ગુનાહ કરકે ઉસપર કુછ લેના બિલકુલ ગંદગી હે, ઓર નીશા (દુલ્હા) કે સર પરસે પૈસોંકા ઉતારના યે ભી એક ટોટકા (ટાણા) હે, જિસકે બારેમેં હદીસ શરીફમેં કહા ગયા હે કે ટોટકા શિર્ક હે, ગરઝ યે ભી સરસે પૈર તક શરીઅતકે ખિલાફ ખાતોંકા મજબૂઆ હે.

(૧૨) અબ બરાત રવાના હોતી હે. યે બરાતભી શાદીકા બળા રૂકન સમજા

જાતા હે. ઓર ઇસકે લિયે ભી દુલ્હાવાલે, કભી દુલ્હનવાલે બળા ઇસ્સાર ઓર તકસાર કરતે હે. મરજ ઇસમેં સિર્ફ નામ ઓર ઊંચા હોનેકી બાત હે. ઓર અજબ નહીં કે કિસી વક્ત જબ કે રાહોમેં અમન થા, અકસર ઝાફૂઓં ઓર લુટેરોંસે દો ચાર હોના પળતા થા. દુલ્હા-દુલ્હન ઓર અસ્થાબ-ઝેવર વગેરહકી હિફાઝતકે લિયે ઉસ વક્ત યે રસમ શુરૂ હોગી. ઇસી વજહસે ઘર પીછે એક-એક આદમી ઝરૂર જાતા થા. મગર અબ ન તો વો ઝરૂરત બાકી રહી ઓર ન કોઈ મસ્લિહત, સિર્ફ દિખાવા બાકી રેહ ગયા હે. ફિર અકસર ઉસમેં એસા ભી કરતે હે કે બુલાએ પચાસ જા પહોંચે સો. એક તો બગેર બુલાએ ઇસ તરહ કિસીકે ઘર જાના હરામ હે. હદીસ શરીફમેં હે કે જો આદમી દા'વાતમેં બગેર બુલાએ જાએ, વો ગયા તો ચોર હોકર ઓર વહાંસે નિકલા લુટેરા હોકર. યા'ની એસા ગુનાહ હોતા હે જેસે ચોરી ઓર લૂટમારકા. ફિર દૂસરે આદમીકી ઇસમેં બે-ઇઝઝતી હો જાતી હે. કિસીકો રૂસવા કરના યે દૂસરા ગુનાહ હે. ફિર ઇન બાતોંકી વજહસે અકસર દોનું તરફકે લોગોંસે એસી ઝિદ્દા-ઝિદ્દી ઓર બે-લુત્ફી હોતી હે કે ઉમ્મ ભર ઇસકા અસર દિલોમેં રેહતા હે. ચૂંકે ફૂટ હરામ હે, ઇસ લિયે જિન બાતોંસે ફૂટ પવે વો ભી હરામ હોગી. ઇસ લિયે યે બેકારકી રસમ હરમિઝ જાઇઝ નહીં. રાહમેં જો ગાડીબાનોં પર જહાલત સવાર હોતી હે, ઓર ગાડિયોંકો બે-સુધ, બે-ઝરૂરત ભગાના શુરૂ કર દેતે હે, ઇસમેં સેંકડોં ખતરનાક વારદાત (હાદસે) હો જાતે હે. ઝાહિર હે કે એસે ખતરેમેં ફંસના બગેર ઝરૂરત કિસી તરહ જાઇઝ નહીં.

(૧૩) દુલ્હા ઉસ શહેરકે કિસી મશહૂર મુબારક મઝાર પર જાકર કુછ નકલ ચળાકર બરાતમેં શામિલ હો જાતા હે. ઇસમેં જો અકીદા જાહિલોંકા હે, વો યકીની શિર્ક તક પહોંચા હુવા હે. અગર કોઈ સમજદાર ઇસ બુરે અકીદેસે પાક ભી હો, તબ ભી ઇસ્સે ચૂંકે જાહિલોંકે કામકો તાક્ત મિલતી હે ઓર ઉસકા રિવાજ હોતા હે, ઇસ લિયે સબકો બચના ચાહિયે.

(૧૪) મહેદી લાનેવાલે નાઇકો ઇતની મિકદારમેં ઇનામ દિયા જાતા હે જિસ્સે દુલ્હાવાલા ઉસ ખર્ચકા અંદાઝા કર લેતા હે જો કમીનોંકો દેના પળેગા. યા'ની કમીનોંકા ખર્ચ ઇસ ઇનામસે આઠ હિસ્સા ઝિયાદહ હોતા હે, યે ભી ઝખરદસ્તીકા જુર્માના હે કે પેહલે હી ખબર કર દી કે હમ તુમસે ઇતના રૂપિયા દિલવા દેંગે. ચૂંકે ઇસ તરહ ઝખરદસ્તી દિલવાના હરામ હે, ઇસ લિયે ઇસકા યે ઝરીયા ભી ઇસી હુકમમેં હે, ક્યૂંકે ગુનાહકા ઇરાદાભી ગુનાહ હે.

(૧૫) કુછ મહેદી દુલ્હનકે લગાઈ જાતી હે. ઓર બાકી તક્સીમ હો જાતી હે. યે દોનું બાતોં બેહદ પાબંદીમેં દાખિલ હે, ક્યૂંકે ઇસકે ખિલાફકો એબ સમજાતી હે, ઇસ લિયે યે ભી શરીઅતકી હદસે આગે બબ્હના હે.

(૧૬) બારાતકે આનેકે દિન દુલ્હનકે ઘર ઓરતોં જમા' હોતી હે. ઇસ જમા' હોનેકી બુરાઇયાં ઉપર યા'લૂમ હો ચુકી.

(૧૭) હર કામ પર પરોત યા'ની નેમ (ભેટ) બાંટતે હૈ, જૈસે નાઈને દેખે કિસે પૂછા ખોદકર પરોત માંગા તો ઉસકો એક થાલમેં અનાજ, ઉસપર એક ભેલી (કબી) ગુબકી રખકર દે દિયા જાતા હે. ઇસી તરહ હર-હર, ઝરા-ઝરાસે કામ પર ભી જુર્માના, ખિદમતગારોંકો દેના અચ્છી બાત હે, મગર ઇસ ઢોંગકી કયા ઝરૂરત હે. ઉસકા જો હક સમજી એક બાર દે દો. ઇસ બાર-બાર દેનેકી વજહભી વોહી શોહરત હે. ઇસકે અલાવા યે દેના યા તો ઇનામ હે યા મજદૂરી. અગર ઇનામ ઓર એહસાન હે તો ઉસકો ઇસ તરહ ઝખરદસ્તી કરકે લેના હરામ હે, ઓર કિસકા લેના હરામ હે દેનાભી હરામ હે. ઓર અગર ઇસકો મજદૂરી કહો તો મજદૂરીકા તથ કરુના, પેલલેસે ચિકદાર બતલા દેના ઝરૂરી હે. ઇસકે બગેર તથ કિયે ઇજારા ગલત હો જાતા હે ઓર ગલત ઇજારા ભી હરામ હે.

(૧૮) બરાત પહોંચને પર ગાડિયોંકો ઘાસ-ઘાના ઓર માંગેકી ગાડિયોંકો બી ઓર ગુડ ભી દિયા જાતા હે. ઇસ મોકે પર અકસર ગાડીવાન એસા તૂફાન ખજા કરતે હૈ કે ઘરવાલા બે-આબરૂ હો જાતા હે ઓર ઇસ બે-ઇજાઝતીકી વજહ વોહી બરાત લાનેવાલા હુવા. ઝાહિર હે કે બુરી બાતકી વજહ બનના ભી બુરા હે.

(૧૯) બરાત એક જગહ ઠહેરતી હે. દેખું તરફકી બિરાદરીકે સામને બરી ખોલી જાતી હે. અબ વક્ત આયા દિખાવા ઓર નામ કરનેકા, જો અસલ મકસદ હે ઓર ઇસી વજહસે યે રસમ મના' હે.

(૨૦) ઇસ બરીમેં કુછ ચીજોં બહોત ઝરૂરી હૈ, જૈસે શાહી-જોળા, અંગૂઠી, પાંવકા ઝેવર, સુહાગ પુડા, ઇત્ર, તેલ, મિસ્સી, સુરમાદાની, કંધી, પાન, ખીલેં, બાકી ગૈર ઝરૂરી જિતને જોળે બરીમેં હોતે હૈ, ઉતની હી મટકિયાં હોતી હૈ. ઇન સબ બેકારકી બાતોંકા બેહદ પાબંદીમેં દાખિલ હોના ઝાહિર હે, કિસકા શરીઅતકે ખિલાફ હોના કઈ બાર બયાન હો ચુકા. ઓર અબ દિખાવા ઓર નામ કરના તો સબ રસમોંકી જાન હે. ઇસકી તો કેહનેકી ઝરૂરત હી કયા હે.

(૨૧) ઇસ બરીકો લે જાનેકે વાસ્તે દુલ્હનકી તરફસે કમીન થાલ લેકર આતે હૈ ઓર એક-એક આદમી એક-એક ચીઝ સર પર લે જાતા હે. દેખો યે દિખાવા ઓર અચ્છી તરહ ઝાહિર હુવા, અગરયે વો એક હી આદમીકે લે જાનેકા બોઝ હો, મગર લે જામેં ઉસકો એક કાફલા, તાકે દૂર તક સિલસિલા યા'લૂમ હો. યે ખુલા હુવા થોકા ઓર લેખી બધારના હે.

(૨૨) ખાનદાનકે તમામ મર્દ બરીકે સાથ જાતે હૈ ઓર બરી ઝનાને (ઔરતોંકે) મક્કનમેં પહોંચા દી જાતી હે. ઇસ મોકે પર અકસર બે-એહતિયાતી હોતી હે કે મર્દ ભી ઘરમેં ચલે જાતે હૈ ઓર ઔરતોંકા બે-પરદા સામના હોતા હે. નહીં યા'લૂમ ઉસ ઢિન તમામ ગુનાહ ઓર બે-ઐરતી કિસ તરહ હલાલ ઓર તમીઝદારી હો જાતી હે.

(૨૩) ઇસ બરીમેંસે શાહી જોળા ઓર કુછ ચીજોં રખકર બાકી સબ ચીજોં ફેર (વાપસ) દી જાતી હે કિસકો કીક દુલ્હા ઉસી તરહ સંદૂકમેં રખતા હે. જબ વાપસ લેના

યા તો ખ્વાહ-મ-ખ્વાહ ભેજનેકી ક્યું તકલીફ કી. પસ વોહી નામ ઔર શોહરત, ફિર જુમ વાપસ આના પકીની હે, તબ તો અકલમંદોંકે નજદીક કોઈ શાન ઔર શોકતકી ખાતી ભી નહીં. શાયદ કિસીકી માંગ લાયા હો. ફિર ઘર જાકર વાપસ કર દેના ઔર અકસર એસા હોતા ભી હે. મતલબ યે કે તમામ બેકારકી ખાતે શરીઅતકે ભી ખિલાફ ઔર અકલકે ભી ખિલાફ, ફિર ભી લોગ ઇસ પર ખૂશ હે.

(૨૪) બરીકે થાલમેં દુલ્હનવાલોંકી તરફસે એક યા સવા રૂપિયા ડાલા જાતા હે, જિસકો બરીકી યંગેર કેહતે હે ઔર યે દુલ્હાકે નાઈકા હક હોતા હે. ઇસકે બા'દ એક ડોમની એક ડોરી લેકર દુલ્હાકે પાસ જાતી હે ઔર એક હલા ઇનામ દો આને, ચાર આને દિયા જતા હે. ઇસમેં ભી વોહી બેહદ પાબંદી ઔર ઇનામકા ઝબરદસ્તી લેના હે, ઔર મા'લૂમ નહીં ડોમની સાહિબાકા કયા હક હે ઔર યે ડોરી કયા બેકારકી ખાત હે.

(૨૫) બરાતવાલે નિકાહકે લિયે ઘર બુલાએ જાતે હે. ખેર ગનીમત હે. ખતા મઆફ તો હુઈ. ઇન બેકારકી રસમોંમે ઇતની દેર લગતી હે કે અકસર તો તમામ રાત ઇસકી ભેંટ હો જાતી હે, ફિર બદ-ખ્વાબીસે કોઈ બીમાર હો ગયા, કિસીકો બદ-હઝમી હો ગઈ, કોઈ નીંદસે એસા સોયા કે સુબહકી નમાઝ છૂટ ગઈ. એક રોના હો તો રોયા જાએ, વહાં તો સરમે પાંચ તક નૂર હી નૂર ભસા હે. અલ્લાહ રહમ કરમાએ.

(૨૬) સબસે પેહલે સુકકા (પાને ભરનેવાલા) પાની લેકર આતા હે, ઇસકો સવા રૂપિયા ભેર ઘડીકે નામસે દિયા જાતા હે, ચાહે દિલ ચાહે ન ચાહે, મગર ઝકાતસે બખ્શકર કર્જ હે, કેસે ન દિયા જાએ. ઝઝબ હે. એક તો ઇનામમેં ઝબરદસ્તી જો હરામ હે. ઔર ઝબરદસ્તીકે પેહી મા'ના નહીં કે લાઠી-ડંડા મારકર કિસીસે કુછ લે લિયા જાએ, બલ્કે યે ભી ઝબરદસ્તી હે કે અગર ન દેંગે તો બદનામ હોંગે, ફિર લેનેવાલે ખૂબ માંગ માંગકર ઝગબ ઝગબકર લેતે હે ઔર વો બેચારે અપની ઇઝ્ઝતકે લિયે દે દેતે હે. યે સબ ઝબરદસ્તીકી ચીજોં હરામ હે. ફિર યે ભેર ઘડી હિન્દુસ્તાની લફઝ હે. મા'લૂમ હોતા હે કે ગેર મુસ્લિમોંસે યે રસમ સીખી હે યે દૂસરી ગુમરાહી હુઈ.

(૨૭) ઇસકે બા'દ ડોમ શરબત ઘોલનેકે લિયે આતા હે જિસકો સવા રૂપિયા દિયા જાતા હે ઔર શરબતકી શકર દુલ્હનકે ઘલાંસે આતી હે. યહાં ભી વોહી ઇનામમેં ઝબરદસ્તીકી ગંદગી લગી હુઈ હે. ફિર યે ડોમ સાહબ કિસ કામકે હે. બેશક શરબત ઘોલનેકે લિયે બહોત મુનાસિબ હે, ક્યૂંકે બાજા બજાતે બજાતે હાથોંમેં સુરરકા માદા પેદા હો ગયા હે તો શરબત પીનેવાલોંકો ઝિયાદહ સુરર હોગા, ફિર ખાસ ખાત યે હે કે કેસી હી સરદી પળતી હો, ચાહે ઝુકામ હો જાએ, મગર શરબત ઝરૂર પિલાયા જાએ. ઇસ બે-અકલીકી ભી કોઈ હદ હે.

(૨૮) ફિર કાઝી સાહબકો બુલાકર નિકાહ પખ્લવાતે હે, પસ યે એક ખાત હે જો તમામ બેકારકી રસમોંમે અચ્છી ઔર શરીઅતકે મુતાબિક હે, મગર ઇસમેં ભી દેખા જાતા હે કે અકસર જગહ હઝરાતે કાઝી સાહેબાન નિકાહકે મસ્અલોંકો બિલકુલ જાનતે નહીં,

બહે કહી કહી તો નિકાહ ભી દુરૂસ્ત નહીં હોતા. તમામ ઉગ્ર બદકારી સુવા કરતી હે. ઓર બા'ઝ તો એસે લાલચી હૈ કે રૂપિયા-સવા રૂપિયાકે લાલચસે જિસ તરહ કરમાઈશ કી જામે કર ગુઝરતે હૈ, ચાહે નિકાહ હો યા ન હો, મુરદા બલિશ્તમૈ જામે યા દોઝખમૈ, અપને હલવે-અંડેસે કામ. ઇસમૈ બહોત એહતિમામ કરના ચાહિયે કે નિકાહ પબ્હનેવાલા ખુદ આલિમ હો'યા કિસી આલિમસે ખૂબ મા'લુમાત કરકે નિકાહ પબ્હે ઓર કહી તો નિકાહસે પેહલે દુલ્હાકો ઘરમૈ બુલાકર દુલ્હનકા હાથ પરદેસે નિકાહકર ઉસકી હલેલી પર કુછ તિલ વગૈરહ રખકર દુલ્હાકો ખિલાતે હૈ. ખ્યાલ કરના ચાહિયે કે અભી નિકાહ નહીં સુવા ઓર લગ્નકીકા હાથ દુલ્હાકે સામને બગૈર ઝરૂરત કર દિયા, કિતની બળી બે-હમાઈ હે. અલ્લાહ બચાએ.

(૨૮) ઇસકે બા'દ અગર દુલ્હાવાલે છૂહારે લે ગએ હૈ તો વો લુટા દેતે હૈ યા બાંટ દેતે હૈ, વરના વોહી શરબત ચાહે સરદી હો યા ગરમી, ઇસ શરબતમૈ બેહદ પાખંદીકે અલાવા બીમારી કાલનેકા સામાન કરના હૈ જેસાકે કુછ ફસલોમૈ વાકેઅ હોતા હે, યે ક્યાં જાઈજા હે.

(૩૦) અબ દુલ્હનકી તરફકા નાઈ હાથ પુલાતા હે. ઉસકો સવા રૂપિયા હાથ પુલાઈ દિયા જાતા હે. યે દેના અસલમૈ ઇનામ ઓર એહસાન હે, મગર ઉસકો દેનેવાલે ઓર લેનેવાલે હક વાજબ ઓર નેક સંમજતે હૈ, ઇસ તરહસે દેના-લેના હરામ હે, કપૂકે એહસાનમૈ ઝબરદસ્તી કરના હરામ હે, જેસા કે ઉપર ગુઝર ચુકા. ઓર અગર ઇસે ખિદમત ગુઝરીકા હક કહો તો ખિદમત ગુઝાર તો દુલ્હનવાલોંકા હે, ઉનકે જિમ્મે હોના ચાહિયે, દુલ્હાવાલોંસે ક્યા વાસ્તા, યે તો મેહમાન હૈ. શરીઅતકે ખિલાફ હોનેકે અલાવા યે અકલકે કિસ કદર ખિલાફ હે કે મેહમાનોસે અપને નોકરોંકો તંખ્વાહ ઓર મઝદૂરી દિવાઈ જામે.

(૩૧) દુલ્હાકે લિયે ઘરસે શકરાના બનાકર આતા હે જો ખાલી પ્લેટોંમૈ સબ બરાતિયોંકો તકસીમ કિયા જાતા હે. ઇસમૈ ઇસ બેહદ પાખંદીકે અલાવા અકીદેકી ભી ખરાબી હે, યા'ની અગર શકરાના ન બનાયા જામે તો ના-મુબારકીકી વજહ સમજતે હૈ. બહે અકસર રસમોંમૈ યેહી અકીદા હે. યે ખુદ શર્કીકી બાત હે. હદીસ શરીફમૈ આયા હે કે બદ-શગૂની (અપશગૂન) ઓર ના-મુબારકીકી કોઈ અસલિયાત નહીં. શરીઅત જિસકો બે-અસલ બતલાએ ઓર હોમ ઉસપર પુલ બનાકર ખલા કર દે, યે શરીઅતકા મુકાબલા હે યા નહીં.

(૩૨) ઇસકે બા'દ સબ બરાતી ખાના ખાકર ચલે જાતે હૈ. લગ્નકીવાલેકે ઘરસે તોશાકે લિયે પલંગ સજાકર ભેજા જાતા હે. ઓર કેસે અચ્છે વક્ત ભેજા જાતા હે જબ રાત ભર ઝમીન પર પળે પળે ચૂર હો ચુકે. અબ મરહમ આયા હે. વાકઈ હક તો અભી સુવા ઇસે પેહલે તો અજનબી ઓર ગૈર થા. ભલે માનસો. અગર વો દામાદ ન થા તો બુલાયા સુવા મેહમાન તો થા. આખિર મેહમાનકી ખાતિર મદારાતકા ભી શરીઅત ઓર અકલમૈ

કુદમ કુવા હે યા નહીં. ઓર દૂસરે બરાતી ભી બેકાર રહે. ઇનકી અબ ભી કિસીને બાત ન પૂછી. સાહિબો ! વો ભી તો મેહમાન હૈ.

(૩૩) પલંગ લાનેવાલે નાઈકો સવા રૂપિયા દિયા જાતા હે. બસ યે મા'લુમ કુવા કે ચારપાઈ ઇસ ગરઝકે લિયે આઈ થી, અસ્તગિકરૂલ્લાહ ! (અલ્લાહકી તૌબા !) ઇસમેં ભી લોહી ઇનામમેં ઝખરદસ્તી હોના ઝલિર હોતા હે.

(૩૪) પિછલી રાતકો એક થાલમેં શકરાના ભેજ જાતા હે, ઉસકો બરાતકે સબ લગે મિલકર ખાતે હૈ, ચાહે ઇન કમ-બખ્તીકે મારોંકો બદ-હામી હો જામે, મગર થાલીવાલોંકો અપની રસમ પૂરી કરનેસે કામ. પેહલે જહાં શકરાના બનાનેકા ઝિકર આયા હે, વહાં બયાન હો ચુકા હે કે યે ભી શરીઅતકે ખિલાફ હે.

(૩૫) ઇસ થાલ લાનેવાલે નાઈકો સવા રૂપિયા દિયા જાતા હે. કયું ન દિયા. જામે, ઇન નાઈ સાહબકે બુઝુર્ગોને ઇસ બેચારે બરાતીકે બાપ-દાદાકો કર્ઝ રૂપિયા દે રખ્યા થા. વો બેચારા ઇસકો અદા કર રહા હે, વરના ઉસકે બાપ-દાદા જન્મતમેં જાનેસે મટકે રહેમે. થા હીલ વથા કુલ્લત ઇલ્લા બિલ્લાહ.

(૩૬) સુબહકો બરાતકે ભંગી દુલ્હનવાલોંકે ઘર દહ (એક બાજા) બજાતે હૈ. યે દહ બરાતકે સાથ આતી થી. ઓર દહ અસલમેં જાઈજ ભી થી, મગર ઇસમેં શરીઅતને યે મસ્લિહત રખી હે કે ઇસ્સે નિકાહકો ખૂબ શોહરત હો જામે, લેકિન અબ યકીની બાત હે કે જ્ઞાન ઓર શૌક્ત દિખાને ઓર અપનેકો બળા બનાનેકે લિયે બજાઈ જાતી હે, ઇસ લિયે ના-જાઈજ ઓર બંદ કર દિયે જાનેકે કામિલ હે. એ'લાન ઓર શોહરતકે ઓર ભી હમરોં તરીકે હૈ. ઓર અબ તો હર કામમેં મજમા' હોતા હે. ખૂદ હી સારી બક્સીમેં ચર્ચા હો જાતા હે, બસ પેહી શોહરત કાકી હે. અગર દહકે સાથ મેહનાઈ (ખાંસરી) ભી હો તો કિસી લાલમેં જાઈજ નહીં. હદીસ શરીફમેં સાફ મના' કિયા હે.

(૩૭) દુલ્હનવાલોંકી તરફકા ભંગી બરાતકે ધોડોંકી લીદ ઉઠાતા હે ઓર ધોનું તરફકે ભંગિયોંકો લીદ ઉઠાઈ ઓર સફાઈકા નેજ (લેંટકી રકમ) બરાબર મિલતા હે, બથા ઇસ ઠેરે બદલાઈસે કયા ફાઈદા. ધોનુંકો જબ બરાબર મિલતા હે તો અપને અપને કમી-ગોંકો દે દિયા હોતા. ખ્વાહ-મ-ખ્વાહ એક દૂસરેસે દિલાકર ઝખરદસ્તી લાઝિમ કરાયા.

(૩૮) દુલ્હનવાલોંકી ઝેમની દુલ્હાકો પાન ખિલાનેકે લિયે આતી હે. ઓર દસ્તુરકે મુતાબિક અપના પરોત (લેંટ) લેકર જાતી હે, ઉસકોં ભી ઇનામ દેના પળતા હે. બેચારેકો આજ હી લૂટ લો, કુછ બચાકર લે જાને ન પામે, બલકે કર્ઝદાર હોકર જામે. યહાં ભી ઉસ ઝખરદસ્તીકો યાદ કર લો.

(૩૯) ઇસકે બા'દ નાઈન દુલ્હનકા સર ગૂંધ કરકે કંથીકો એક કટોરેમેં રખકર લે જાતી હે, ઓર ઉસકો સર-બંધાઈ ઓર પૂડે પિસાઈકે નામસે કુછ દિયા જાતા હે, કયું ન દિયા જામે, યે બેચારા સબકા કર્ઝદાર ભી હે, યહાં ભી ઝખરદસ્તી હે.

(૪૦) ઇસકે બા'દ કમીનોંકે ઇનામકી કંઈ (લિસ્ટ) દુલ્હનવાલોંકી તરફસે તૈયાર હોકર દુલ્હાવાલોંકો દી જાતી હે, યે ચાહે ઉસે બાંટ દે યા ઇકહેલી દુલ્હનવાલોંકો દે દે. ઇસમેં ભી વોહી ઝબરદસ્તી પાઈ જાતી હે, જિસકા હરામ હોના કઈ બાર બયાન હો ચુક હે. બા'ઝ લોગ કેહતે હેં સાહબ ! યે લોગ એસે હી મોકેકી ઉમ્મીદ પર ઉમ્મ ભર ખિદમત કરતે હેં. ઇસકા જવાબ યે હે કે જિસકી ખિદમત કી હે, ઉસે ખિદમતકા બદલા ભી લેના ચાહિયે. યે ક્યા બેકારકા કામ હે કે ખિદમત કરે ઉનકી ઓર બદલા દે યે.

(૪૧) નીશા (દુલ્હા) ઘરમેં બુલાયા જાતા હે ઓર ઉસ વક્ત પૂરી બે-ખરદખી હોતી હે ઓર કુછ બાતેં બે-હયાઈકી ઉસે પૂછી જાતી હે, જિસકા ગુનાહ ઓર બે-જેસ્તી હોના અહિર હે, બયાનકી ઝરૂરત નહીં. કહીં તો દુલ્હાસે ફરમાઈશેં હોતી હેં કે દુલ્હનસે કહે કે મેં તુમહારા ગુલામ હું ઓર તુમ શેર હો, મેં ભેખ હું. ઇલાહી તોબા ! અલ્લાહ તઆલા શીહરકો સરદાર ફરમાએં ઓર યે ઉસકો ગુલામ ઓર તાબે'દાર બનાએં. બતલાઓ કુરઆનકે ખિલાફ રસમ હે યા નહીં ?

(૪૨) અગર બહોત ઝેરતસે કામ લિયા ગયા તો ઉસકા રૂમાલ ઘરમેં મંજાયા જાતા હે. ઓર ઉસ વક્ત સલામીકા રૂપિયા જો ન્યોતેમેં આતા હે, જમા' કરકે દુલ્હાકો દિયા જાતા હે. ઇસ ન્યોતેકા ગુનાહ હોના ઉપર બયાન હો ચુક.

(૪૩) ઇસે ડોમની (ગાનેવાલી) ઓર નાઈનકા હક આઠ આનેકે બરાબર નિકાલા જાતા હે. અલ્લાહ મિયાંકી ઝકાતકા ચાલીસવાં હિસ્સા ઇતના કર્જ નહીં, ખેતકા દસવાં હિસ્સા વાજબ નહીં મગર ઇનકા હિસ્સા નિકાલના સબ કર્જેસે બળહકર કર્જ હે. યે બેહદ પાબંદી કિતની બેકાર હે. ફિર યે કે નાઈન તો ખિદમતી ભી હે, ભલા યે ડોમની કિસ કામકી હે જો હર જમહ ઉસકા સાઝા ઓર હક રખ્યા હુવા હે. કિસીકે કહે કે મુતાબિક બિયાહમેં બીચકા લેખા શાયદ આને-બજાનેકી ખિદમતકા હક હોગા સો જબ ગાના-બજાનાં હરામ હે, જૈસા કે પેહલે બાબમેં બયાન હો ચુક હે તો ઇસપર કુછ મજદૂરી ઓર ઇનામ દેના-દિલાના કિસ તરહ જાઈઝ હોગા. ઓર મજદૂરી ભી કિસ તરહકી કે ધરવાલા તો ઇસ લિયે દેતા હે કે ઉસને બુલાયા, ઉસકે પહાં તકરીબ હે, ભલા યે આનેવાલેકી ક્યા કમ-બખ્તી કે ઉસે ઝબરદસ્તી વસૂલ કિયા જાતા હે. ઓર જો ન દે ઉસકી કિશ્વત ઓર રૂસવાઈ ઓર ઉસપર લાન-ત્તાન કિયા જાતા હે. પસ એસે ગાને ઓર એસે હક કો કયું ન હરામ કહા જાએગા. ગાને બજાનેમેં બા'ઝકો યે શુબહ હોતા હે કે બિયાહ શાદીમેં ગીત દુરૂસ્ત હે, લેકિન યે નહીં દેખતે કે જો ખરાબિયાં ઇસમેં મિલ ગઈ હેં, ઉનસે દુરૂસ્ત નહીં રહા. વો ખરાબિયાં યે હેં કે ડોમનિયાં લયસે (લેહઝાસે) ગાતી હેં. હમારે મઝહબમેં યે મના' હે ઓર ઉનકી આવાઝ ગૈર-મરદોંકે કાનમેં પહોંચતી હે. ના-મહરમકો એસી આવાઝ સુનાના ભી ગુનાહ હે, ઓર અકસર ડોમનિયાં જવાન ભી હોતી હે, ઉનકી આવાઝસે ઓર ભી ખરાબીકા ડર હે, કયુંકે સુનનેવાલીકા દિલ પાક નહીં રહેગા. ગાના સુનનેસે ઓર નાપાકી બળ્હ જાતી હે. કહીં કહીં દોલક ભી હોતી હે, યે

બુલા હુવા ગુનાહ ભી છે. ફિર ઝિયાદહ રાત ઇસી પંધેમેં ગુઝરતી છે, સુબહકી નમાઝેં અકસર કઝા હો જાતી હૈં. મઝમૂન ભી કભી કભી શરીઅતકે ખિલાફ હોતા છે. એસા જાના ગવાના કબ દુરુસ્ત હોગા ?

(૪૪) ખાનેસે ફરાગતકે બા'દ જહેઝકી તમામ ચીઝેં મજમા'મેં લાઈ જાતી હૈં ઓર એક એક ચીઝ સબકો દિખલાઈ જાતી છે. ઓર જેવરકી લિસ્ટ સબકો સુનાઈ જાતી છે. ખૂદ કહો કે પૂરી પૂરી નુમાઈશ ઓર દિખાવા હે કે નહીં ? અલાવા ઇસકે કે જાનાને કપડોંકા મરદોંકો દિખલાના કિતના ગૈરતકે ખિલાફ છે. ઓર બા'ઝ હોગ અપને નઝદીક બની દીનદારી કરતે હૈં, જહેઝ દિખલાતે નહીં, તાલા-બંદ સંદૂક ઓર સામાનકી લિસ્ટ દે દેતે હૈં, લેકિન ઇસમેં ભી દિખલાવા ઝરૂર છે. બારતી વગૈરહ સંદૂક લાતે હુએ દેખતે હૈં, કુછ લિસ્ટ ભી માંગકર પચ્છને લગતે હૈં. દૂસરે દુલ્હાકે ઘરમેં જો મેહમાન હૈં ઉન્હેં ખોલકર ભી દિખાયા જાતા છે. ઇસકા બચાવ તો યેહી છે કે જહેઝ સાથ ન ભેજા જાએ, ફિર ઇન્મીનાનકે વક્ત સબ ચીઝેં અપની લજકીકો દિખલાકર સુપુર્દ કર દી જાએ. યે જબ ચાહે લે જાએ, ચાહે એક બાર કરકે, ચાહે કઈ બાર કરકે.

(૪૫) સવા રૂપિયા કમી-નોંકા નેઝ જહેઝકે થાલમેં ઝલા જાતા છે, વોહી ઇનામમેં ઝમરદસ્તી યહાં ભી યાદ કર લો.

(૪૬) અબ લજકીકે રૂખસત હોનેકા દિન આપા, પિયાનાં, પાલકી દરવાઝેમેં રખકર દુલ્હનકે બાપ-ભાઈ વગૈરહ ઇસકે સર પર હાથ પરનેકો ઘરમેં બુલાએ જાતે હૈં, ઇસ વક્ત ભી અકસર મરદોં-ઔરતોંકા આમના-સામના હો જાતા છે, જિસકા બુરા હોના ઝાહિર છે.

(૪૭) ફિર લજકીકો રૂખસત કરકે ઓલીમેં ખિઠાતે હૈં ઓર અકલકે ખિલાફ સબમેં રોના-પીટના મચતા છે, મુશ્કિન છે કે બા'ઝકો જુદાઈકા સદમા હો, મગર અકસર તો રસમ હી પૂરા કરનેકો ચેતી હૈં કે કોઈ ચૂં કહેગા કે ઉન પર લજકી ભારી થી. ઇસકો હટા કરકે ખૂશ હુએ ઓર યે જૂઠા રોના નાહકકા દિખાવા છે જો કે અકલ ઓર શરીઅત દોનૂંકે ખિલાફ ઓર ગુનાહ છે.

(૪૮) કહીં દુલ્હાકો હુકમ હોતા છે કે ગોદમેં લેકર ઓલેમેં રખ દે. ઉનકી યે ફરમાઈશ સબકે સામને પૂરી કી જાતી છે. અગર દુલ્હા કમઝોર હુવા તો બહનેં વગૈરહ સહારા લગાતી હૈં. ઇસમેં અલાવા બે-ગૈરતોં ઓર બે-હયાઈકે અકસર ઔરતોંકા બિલકુલ સામના હો જાતા છે, કયૂંકે યેહી તમાશા દેખનેકે લિયે તો યે ફરમાઈશ હુઈ થી. ફિર કભી દુલ્હન ઝિયાદહ ભારી હુઈ, ન સંભલ સકી તો છૂટ પળતી છે ઓર ચોટ લગતી છે, ઇસ લિયે યે ભી ના જાઈઝ છે.

(૪૯) દુલ્હનકે દોપટ્ટેકે એક પલ્લુમેં કુછ નકદ, દૂસરેમેં હલ્દીકી ગિરહ, તીસરેમેં જાયફલ, ચોથેમેં ચાવલ ઓર ઘાસકી પત્તી બાંધતી હૈં, યે સગૂન ઓર ટોટકા છે. જો અકલકે ખિલાફ હોનેકે અલાવા શિક્કી બાત છે.

(૫૦) ઓર ડોલેમેં મિકાઈકી ચંગેર (ટોકરી) રખ દેતી હૈ, જિસકે ખર્ચકા મોકા' આગે ચલકર મા'લુમ હોગા, ઉસીસે ઉસકા બેહુદા ઓર મના' હોના ભી બાહિર હો જાએગા.

(૫૧) એક તો ડોલા દુલ્હનકી તરફસે કહાર ઉઠાતે હૈ ઓર દુલ્હાવાલે ઉસપર બખેર (રૂપિયા પેસા જો સાદીકે મોકા' પર દુલ્હાકે સર પરસે નિછાવર કિયા જાતા હૈ) મુરૂ' કરતે હૈ. અગર ઉસમેં કોઈ અસર થગુનીભી સમજાતે હૈ કે ઉસકે સરસે આઠતેં ઉતર ગઈ, તબ તો અકીદેકી ખરાબી હૈ, વરના નામ-શોહરતકી નિખત હોના બાહિર હૈ, અરજ હર દાલમેં બુરા હૈ. ફિર લેનેવાલે ઇસ બખેરેકે ભંગી હોતે હૈ, જિસ્સે યે ભી નહીં કેહ સકતે કે સદકા ખેરાત કરના મકસૂદ હૈ, વરના ગરીબોં, મોહતાજોંકો દેતે. પસ યે એક કિસમકા ફુગૂલ ઓર બેજા ખર્ચ ભી હૈ કે હકદારોંકો છોળકર ગેર-હકદારોંકો દિયા. ફિર ઇસમેં બા'ઝકો ચોટ લગ જાતી હૈ, કિસીકો ભીડકી વજહસે, ઓર કિસીકો ખૂદ રૂપિયા-પેસા લગ જાતા હૈ. યે ખરાબી અલગ રહી.

(૫૨) ઇસ બખેરમેં એક મુઠ્ઠી ઉન કહારોંકો દી જાતી હૈ ઓર વો સબ કમીનોંકા હક હોતા હૈ. ઓર વોહી જબરદસ્તીકા ના-જાઈઝ હોના યહાં ભી યાદ કર લો.

(૫૩) જબ બખેરે કરતે હુએ સહેરસે બાહિર પહોંચતે હૈ તો યે કહાર ડોલા કિસી બાગમેં રખકર અપના નેગ (નેટ) સવા રૂપિયા લેકર ચલે જાતે હૈ. વોહી ઇનામ લેનેમેં જબરદસ્તી યહાં ભી હૈ.

(૫૪) ઓર દુલ્હનકે રિસ્તે-નાતેદાર જો ઉસ વકત તક ડોલીકે સાથ હોતે હૈ, રૂખસત કરકે ચલે જાતે હૈ. ઓર યહાં પર વો ચંગેર (ટોકરી) મિકાઈકી નિકાલકર બરાતિયોંમેં ભાગ-દોળ, છીના-ઝપટી મુરૂ' હોતી હૈ. ઇસમેં અલાવા ઉસી બેહદ પાખંદીકે અકસર બે-એહતિયાતી હોતી હૈ કે અજનબી મર્દ ડોલેમેં અંધાધુંધ હાથ ડાલકર વો ચંગેર લે લેતે હૈ, ઇસકી પરવાહ નહીં કે પરદા ખુલ જાએગા. નાઈન યા દુલ્હનકો હાથ લગ જાએગા. ઓર બા'ઝ ગેરતમંદ દુલ્હા યા દુલ્હનકે રિસ્તેદાર ઇસપર જોશમેં આકર બુરા-ભલા કેહતે હૈ, જિસમેં કભી કભી ખાત બહોત બળહ જાતી હૈ, મગર ઇસ મનહૂસ રસમકો કોઈ નહીં છોળતા. તમામ તિક્કા ફગીહતી (ઝગબા-તકસાર) મંજૂર, મગર ઇસકા છોળના મંજૂર નહીં. ઇન્નાલિલ્લાહ વ ઇન્ના ઇલેહિ રાજિબિન.

(૫૫) રાસ્ટેમેં જો પેહલી નદી મિલતી હૈ, કહાર લોગેં ઉસ નદી પર પહોંચકર ડોલા રખ દેતે હૈ કે હમારા હક દો તબ હમ પાર જાએ, ઓર યે હક કમસે કમ એક રૂપિયા હોતા હૈ, જિસકો દરિયા ઉતરાઈ કેહતે હૈ. યે વોહી ઇનામમેં જબરદસ્તી હૈ.

(૫૬) જબ મકાન પર ડોલા પહોંચતા હૈ તો કહાર ડોલા નહીં રખતે, જબ તક સવા રૂપિયા ઉનકો ઇનામ ન દિયા જાએ. અગર યે ઇનામ હૈ તો યે જબરદસ્તી કેસી ? ઓર અગર મઝદૂરી હૈ તો મઝદૂરીકી તરહ હોની ચાહિયે. જબ કિસીકે પાસ હુવા દે દિયા, ઉસકા વકત મુકર્ર કરકે મજબૂર કરના રસમ કરનેકે અલાવા ઓર કુછ નહીં,

જિસકો બેહદ પાબંદી કેહના ચાહિયે.

(૫૭) કહીં કહીં યે ભી હોતા હે કે દુલ્હાકા કોઈ રિસ્તેદાર લખકા આકર ડોલા રોક લતા હે કે જબ તક હમારા હક ન મિલે, ડોલેકો ઘરમેં ન જાને દેંગે, ઇસકો ભી ઉસી બેહદ પાબંદીમેં દાખિલ સમજો.

(૫૮) ડોલા આનેસે પેહલે હી બીચ આંગનમેં થોળી જગહ લીપ રખતી હેં ઓર ઉસમેં આટેસે ઘરવંદે (છોટાસા પુડીયાકા ઘર) કી તરહ બના દેતી હેં. ડોલા સબસે પેહલે વહીં રખતો જાતા હે. દુલ્હનકા અંગૂઠા ઉસમેં ટિકા લેતી હેં તબ અંદર લે જાતી હેં. ઇસમેં બેહદ પાબંદીકે અલાવા સરાસર શમૂન ભરા હુવા હે. ઓર અનાજકી બે-કદરી, ઇસ લિયે યે ભી ના-જાઈજ હે.

(૫૯) જબ કહાર ડોલા રખકર ચલે જાતે હેં તો પયાનિયાં બહુકો ડોલેમેંસે નહીં ઉતારને દેતી, જબ તક ઉનકો ઉનકા હક ન દે દિયા જાએ, બલે અકસર દરવાઝા બંદ કર લેતી હેં જિસકે યે મા'ના હુએ કે જબ તક હમકો ફીસ યા જુર્માના ન દે દિયા જાએ, તબ તક હમ દુલ્હનકો ઘરમેં ન ખુસને દેંગે. યે ભી ઇનામમેં જબરદસ્તી હે.

(૬૦) ઇસકે બા'દ દુલ્હાકો ખુલાકર ડોલેકે પાસ ખલા ડિયા જાતા હે, ઇસકી બળી પાબંદી હે. ઓર એક કિસમકા શમૂન હે, જિસમેં અકીદેકી ખરાબી મા'લૂમ હોતી હે. ઓર ઉસ વકત ધરદેદાર ઓરતેં બે-તુમીઝીસે સામને આ બળી હોતી હેં.

(૬૧) ઓરતેં સન્દલ ઓર મહેંદી પીસકર લે જાતી હેં ઓર દુલ્હનકે દાહને પાંવ ઓર કોખકો એક ટીકાં લગાતી હેં. યે ખુલા હુવા ટોટકા ઓર ફિક્કે હે.

(૬૨) તેલ ઓર મારા (અડદ) સદકા કરકે ભંજનકો દિયા જાતા હે, ઓર ગ્યાનેકે ચારોં પાથોં પર તેલ છિજકા જાતા હે, વોહી અકીદેકી ખરાબીકા રોગ ઇસ બેકાર હરકતકા ભી મંશા હે.

(૬૩) ઓર ઉસ વકત એક બકરા ગડરીયેસે મંગાકર નીશા (દુલ્હા) ઓર દુલ્હનકે ઉપર સદકા કરકે ઉસી ગડરીયેકો કુછ નેગકે સાથ, જિસકી મિકદાર દો આને ચા ચાર આને કીમત હે દિયા જાતા હે. દેખો ક્યા બેકારકી હરકત હે. અગર બકરા ખરીદા હે તો ઉસકી કીમત ક્યાં દી. ઓર અગર ખરીદા નહીં તો વો ઉસ ગડરીયેકી મિલક હે તો યે પરાએ માલકા સદકા કરનેકા ક્યા મતલબ ? યે તો વોહી કહાવત હે કે હલવાઈકી દુકાન પર નાનાજકી ફાતિહા ? ફિર સદકાકા મસરફ ગડરીયા બહોત મુનાસિબ હે, મતલબ સરસે પેર તક બેકાર હરકત હે ઓર શરીઅતકે ઉમૂલકે મિલકુલ મિલાક હે.

(૬૪) ઇસકે બા'દ બહુકો ઉતારકર ઘરમેં લાતી હેં ઓર એક બોરિયે પર ડિબ્લા રૂખ ખિઠાતી હેં. ઓર સાત સુહાગનેં મિલકર થોળ થોળી ખીર બહૂકે દાહને લાલ પર રખતી હેં, ફિર ઇસ ખીરકો ઉનમેંસે એક સુહાગન મુંહસે ચાટ લેતી હે, યે રસમ મિલકુલ શમૂનોં ઓર ફાલોંસે મિલકર બની હે, જિસકા મન્સા અકીદેકી ખરાબી હે. ઓર ડિબ્લા રૂખ હોના બળી શરીઅતકી ખાત હે, લેકિન યે મસ્અલા ઇન્હીં બેકારકી ખાતોં પર અમલ

કરનેકે લિયે રેહ ગયા. ઓર કબી ઉમ્મ ભર ચાહે નમાઝકી તૌફીક ન હુઈ હો, ઓર જમ ઉસકી પાબંદી ફઝૌસે બખ્શકર હોને લગે ઓર એસા ન કરનેકી બદ-શાગૂની સમજા જાએ તો યે ભી શરીઅતકી હદસે બખ્શ જાતા હે, ઇંસ લિયે યે ભી જાઈઝ નહીં. કુછ જગહો પર નૌશા (દુહલા) ઓદમેં લેકર દુહલનકો ઉતારતા હે, ઇંસકી બુરાઈયાં ઉપર બપાન હો ચુકી.

(૬૫) યે ખીર દો બળે થાલોંમેં ઉતારી જાતી હે. એક ઉનમેંસે ડોમનીકો (શાબાશ રી ડોમની તેરા તો સબ જગહ ઝહુરા હે) ઓર એક નાઈનકો કુછ ઇનામકે સાથ ફિસકી મિકદાર કમસે કમ પાંચ ટકે હેં દિયા જાતા હે. યે સબ સિર્ફ રસમોંકી પાબંદી ઓર બેકારકી ખાત હે.

(૬૬) ઇંસકે બા'દ એક યા દો મનકી ખીર બિરાદરીમેં બાંટી જાતી હે, ફિસમેં પાબંદીકે અલાવા દિખાવે ઓર નામ બખ્શાનકે અલાવા ઓર કુછ નહીં.

(૬૭) ઇંસકે બા'દ બહુકા મુંહ ખોલા જાતા હે. ઓર સબસે પેહલે સાસ યા સબસે બબી ઓરત ખાનદાકી બહુકા મુંહ દેખતી હે. ઓર બા'ઝ મુંહ દિખલાઈ દેતી હે જો સાથવાલીકે પાસ જમા' હોતા રેહતા હે. ઇંસકી એસી સખ્ત પાબંદી હે કે ફિસકે પાસ મુંહ દિખલાઈ ન હો, વો હરગિઝ હરગિઝ મુંહ નહીં દેખ સકતી, ઓર લા'નત મલામતકા ઇતના ભારી બોઝ ઉસપર રખ્યા જાતા હે ફિસકો કિસી તરહ ઉઠા હી ન સકે. મતલબ યે હે કે ઉસકો વાજબ કરાર દિયા હે જો સાફ શરીઅતકી હદસે બખ્શ જાતા હે, ફિર ઇંસકી કોઈ મુનાસિબ વજહ નહીં સમજામેં આતી કે ફિસકે ઝિન્મે મુંહ પર હાથ રખના, બલકે હાથોં પર મુંહ રખના યે ક્યું ફર્જ કિયા ગયા હે. ઓર ફર્જભી એસા કે અગર કોઈ ન કરે તો તમામ બિરાદરીમેં બે-હયા, બે-શરમ, બે-ઝેરત મશહૂર હો જાએ, બલકે એસા તમજબુબ કરે કે જેસે કોઈ મુસલમાન કાફિર બન જાએ. ફિર ખૂદ હી કંછો કે ઇંસમેં ભી શરીઅતકી હદસે બાહિર હો જાના હે યા નહીં? ઇંસ શરમમેં અકસર બલકે સારી દુહલમેં નમાઝ કઝા કર ડાલતી હે. અગર સાથવાલીને મોકા' પાકર પબ્હવા દી તો ખેર, વરના ઓરતોંકે મઝહબમેં ઇંસકી ઇજાઝત નહીં કે ખૂદ ઉઠકર યા કિસીસે કેહ-સુનકર નમાઝકા મંદોબસ્ત કર લે. ઉસકો ઝરા ઇંધર ઉંધર હિલના, બોલના, ચાટના, ખાના-પીના, અગર ખુજલી બદનમેં ઉઠે તો ખુજલાના, અગર જમાઈ યા અંગડાઈકા ગલબા હો તો જમાઈ યા અંગડાઈ લેના યા નીંદ આને લગે તો લેટ રેહના, પેશાબ-ખાખાના ખતા હોને લાગે તો ઉસકી ખબર તક દેના ભી ઇંન ઓરતોંકે મઝહબમેં હરામ, બલકે કુફ હે. ઇંસી ખ્યાલકી વજહસે દુહલન દો ચાર દિન પેહલેસે બિલકુલ દાના-પાની છોળ દેતી હે કે કહીં પેશાબ યા પાખાનેકી ઝરૂરત ન હો, જો સબમેં બદનામી હો જાએ. ખુદ જાને ઉસ બેચારીને કયા જુર્મ કિયા યા જો એસી સખ્ત કાલ કોઠરીમેં મઝલુમા કેદ કી ગઈ. ખૂદ સોચો કે ઇંસમેં બે-વજહ એક મુસલમાનકો તકલીફ દેના હે યા નહીં? ફિર ક્યૂંકર ઇજાઝત હો સકતી હે. ઓર થાદ રહે કે નમાઝમેં કઝા હોનેકા ગુનાહ ઉસકો તો હોતા હી હે, લેકિન ઇંન સબ ઓરતોંકે ઉતનાહી ગુનાહ હોતા હે, જિનકી બદોલત યે રસમેં કાઈમ હુઈ હે, ઇંસ લિયે

ઇન સબ બેકારકી રસમોંકો ખાતમ કરના ચાહિયે. ઓર બા'ઝ શહેરોંમેં યે બેહુદગી હે કે કુખેકે સારે મદં ભી દુલ્હનકા મુંહ દેતખે હે. અસ્તગિફરુલ્લાહ નઝિઝુબિલ્લાહ.

(૬૮) યે સબ ઓરતેં મુંહ દેખતી હે, ઇસકે બા'દ કિસીકા બચ્ચા બહુકી ગોદમેં બિઠા દેતી હે ઓર કુછ મિઠાઈ દેકર ઉઠા લેતી હે. વોહી બેકારકી રસમ ઓર શગૂન, મગર કયા હોતા હે. ઇસ પર ભી બા'ઝ કે તોં તમામ ઉમ્ર ઓલાદ નહીં હોતી. તોબા, તોબા કયા બુરે ખ્યાલાતા હે.

(૬૯) ઇસકે બા'દ બહુકો ઉઠાકર ચારપાઈ પર બિઠાતી હે, ફિર નાઈન દુલ્હનકે પેરકા દાહના અંગૂઠા ધોતી હે. ઓર વો રૂપિયા યા અઠન્ની વગેરહ જો બહુકે પલ્લૂમેં બંધા હોતા હે, અંગૂઠા પુલાઈમેં નાઈનકો દિયા જાતા હે. મા'લૂમ હોતા હે કે યે ભી કોઈ શગૂન હે.

(૭૦) દુલ્હનકે આનેકે બા'દ શકરાનેકે દો બખે ધાલ, એક ઉસકે લિયે, દૂસરા નાઈનકે લિયે જો બહુકે સાથ ખાતી હે બનામે જાતે હે. ઇસ વક્તભી વોહી સુહાગમેં મિલકર કુછ દાને બહુકે મુંહકો ઉસ બેચારીકે લલચાનેકે લિયે લગાકર આપસમેં સબ મિલકર ખા લેતી હે. (શાબાશ ! શાબાશ !) યે સબ શગૂન મા'લૂમ હોતા હે.

(૭૧) ફિર દુલ્હાવાલોંકી નાઈન દુલ્હનવાલોંકી નાઈનકા હાથ પુલવાતી હે ઓર યે નાઈન અપને માલિકકે કહે કે મુતાબિક કુછ નકદ હાથ પુલવાઈ દેતી હે ઓર ખાના શુરૂ કર દેતી હે. ઇસમેં ભી વોહી બેહદ પાબંદી ઓર ઇનામમેં ઝબરદસ્તીકી ખરાબી હે.

(૭૨) ખાના ખાતે વક્ત ડોમનિયાં ખાના ગાતી હે. (કમબખ્તોં પર ખુદાકી માર) ઓર ઉસ નાઈનસે નેગ (નેટ) લેતી હે. માશાઅલ્લાહ ! ગાલિયાંકી ગાલિયાં ખાઓ ઓર ઉપરસે ઇનામ દો. ઇસ જહાલતકી ભી કોઈ હદ હે, ખુદાકી પનાહ !

(૭૩) જબ જહેઝ ખોલા જાતા હે તો એક જોખા સાથવાલી નાઈનકો દિયા જાતા હે. ઓર એક એક જોખા સબ ધયાનિયાં આપસમેં બાંટ લેતી હે. વાહ ! કયા અચ્છી ઝબરદસ્તી હે. માન ન માન, મેં તેરા મેહમાન ? અગર કોઈ કહે કે યે ઝબરદસ્તી નહીં ઇસકો તો સબ માને લુએ હે, તો જવાબ યે હે કે જબ જાનતી હેં કે ન માનનેસે નિક્કુ (ઝલીલ) બનાઈ જાએગી તો ઇસ ઝબરદસ્તીકે માનનેકા કયા ભરોસા હે. ઝબરદસ્તીકા માનના તો વો ભી માન લેતા હે કિસકી ચોરી હો જાતી હે ઓર ચુપ હોકર બેઠા રેહતા હે. યા કોઈ ઝાલિમ માલ છીન લેતા હે ઓર યે ડરકે મારે નહીં બોલતા. એસે માનનેસે કિસીકા માલ હલાલ નહીં હો જાતા. ઇસી તરહ કહીં કહીં યે ભી રસમ હે કે જહેઝમેં બટવે ઓર કમરબંદ ઓર તિલેદાનિયાં (સીને પિરોનેકા સામાન રખનેકી છોટી થેલી) હોતી હે, ઓર વો સબ ધયાનિયાં આપસમેં બાંટ લેતી હે ઓર હિસ્સા રસદ (કુછ હિસ્સા) બહુકો ભી દેતી હે.

(૭૪) રાતકા વક્ત તન્હાઈકે લિયે હોતા હે, કિસમેં બા'ઝ બે-હયા ઓરતેં ઝાંકતી-તાકતી હે ઓર હદીસકે મુતાબિક લા'નનમેં દાખિલ હોતી હે.

(૭૫) સુબહકો યે બેહ્યાઈ હોતી હે કે રાતકા બિસ્તર-આદર વગેરહ દેખી જાતી હે. ઈસે બબ્બકર કહી કહી તો યે ગઝબ હે કે તમામ કુખેમે નાઈનકે હાથ ફિરાયા જાતા હે. કિસીકા રાજ મા'લુમ કરના બિલકુલ હરામ હે, ખાસ તોરસે એસી શરમકી બાતકી શોહરત સબ જાનતે હે કે કિતની બે-ગૈરતીકી બાત હે. મગર અફસોસ હે કે કીક ઉસ વક્ત કિસીકો ના-ગવાર નહીં હોતા. અલ્લાહ બચાએ !

(૭૬) અસર ઓર મગરિબકે દરમિયાન બહુકા સર ખોલા જાતા હે ઓર ઉસ વક્ત ઝેમનિયાં ગાતી જાતી હે, ઓર ઉનકો સવા રૂમિયા યા પાંચ ટકે માંગ ભરાઈ યા સર ખુલાકે નામસે દિયે જાતે હે, ઓર ઈસમેં ભી વોહી બેહદ પાબંદી ઓર ખામદૂરી દેનેકી ખરાબી મીજૂદ હે.

(૭૭) બહુકે આનેસે અગલે દિન પેહલે અઝીઝ રિસ્તેદાર દો-ચાર ગાડયાં ઓર ચિઠાઈ વગેરહ લેકર આતે હે. ઈસ આનેકા નામ ચોથી હે. ઈસમેં ભી વોહી બેહદ પાબંદીકી ગંદગી લગી હુઈ હે.

(૭૮) બહુકે ભાઈ વગેરહ ઘરમેં ખુલાએ જાતે હે ઓર બહુકે પાસ અલગ મકાનમેં બેઠતે હે. અકસર યે લોગ શરીઅતસે ના-મહરમ ભી હોતે હે, મગર ઈસકી કુછ તમીઝ નહીં હોતી કે ના-મહરમકે પાસ તન્હા મકાનમેં બેઠના, ખાસ તોરસે સજ-મજકે સાથ કિતના ગુનાહ ઓર બે-ગૈરતી હે. ઓર વો બહુકો કુછ નકદ દેતે હે ઓર કુછ ચિઠાઈ ખિલાતે હે, ઓર ચોથીકા જોખા, તેલ ઓર ઈંત ઓર કમી-નોંકે ખર્ચકે સાથ ઘરમેં ભેજ દેતે હે ઓર યે સબ ઉસી બેહદ પાબંદીમેં દાખિલ હે.

(૭૯) જબ નાઈ હાથ પુલાને આતા હે તો વો અપના નેગ જો ઝિયાદહસે ઝિયાદહ સવા રૂમિયા ઓર કમસે કમ ચાર આને હે, લેકર હાથ ખુલવાતા હે. ઈસ ફર્જકા ભી કુછ ઢિકાના હે. જિતને હક ખુદાકે ઓર બંદોંકે હે સબ રૂક જાએંગે, મગર ઈસ મન ગઠત હકમેં જો સચ પૂછો તો ના-હક હે, કયા બાત કે ઝરા ફર્ક આ જાએ, બહુકે પેસગી વસુલ કિયા જાએ. પેહલે ઈસકા કર્જ અદા કર દો, તબ ખાના નસીહ હો. અસ્તઝિફલ્લાહ ! મેહમાનોસે દામ લેકર ખાના ખિલાના યે ઈન્હી અકલકે દુશ્મનોંકા કામ હે. યે ભી બેહદ પાબંદી ઓર શરીઅતકી હદસે આગે બબ્બના ઓર ઈનામમેં ઝખરદસ્તી કરના હે.

(૮૦) ખાના ખાનેકે વક્ત દુલ્હનવાલોંકી ઝેમનિયાં દરવાઝે પર બેઠકર ઓર ગાલિયાં ગાકર અપના નેગ લેતી હે. ખુદા તુમકો સમજો. એસે હી લેનેવાલે ઓર એસેહી દેનેવાલે. ઝરતમંદોંકો ખુશામદ ઓર દુઆઓં પર ફૂટી કીડી ન હે, ઓર ઈન બક-ઝાતોંકો ગાલિયાં ખાકર રૂમિયે બખ્શો. વાહ રે રિવાજ ! તૂ ભી કેસા ઝખરદસ્ત હે. ખુદા તુએ હમારે મુલકસે ગારત કરે.

(૮૧) દૂસરે દિન ચોથીકા જોખા પહેનાકર ઈસ ચિઠાઈકે સાથ જો બહુકે ઘરસે આઈ ભી, રૂમસત કરતે હે. માશાઅલ્લાહ ! ભલા ઈસ ચિઠાઈકે ભેજનેસે ઓર ફિર વાપસ જાનેસે કયા હાસિલ ! શાયદ ઈસ મુબારક ઘરસે ચિઠાઈમેં બરકત આ જાનેકે દિયે

લેજા હોગી. ખ્યાલ તો કરો, રસમકી પાખંદીમાં અકલ ભી જાતી રહેતી હે, ઓર બેહદ પાખંદીકા ગુનાહ ઓર ઇલામ અલગ રહા.

(૮૨) ઓર બહુકે સાથ નીશા (દુલ્હા) ભી જાતા હે ઓર રૂપસત કરતે વક્ત વોહી ચારો ચીજો પલ્લુઓમાં બાંધી જાતી હે, જો રૂપસતીકે વક્ત જહાંસે બાંધકર આઈ થી. જે ભી બેકારકી બાત ઓર શગૂન હે.

(૮૩) વહાં જકર દુલ્હન ઉતારી જાતી હે તો ઉસકા દાહના અંગૂઠા વહાં ભી નાઈન થોકર વો અઠન્ની યા રૂપિયા જો બહુકે પલ્લુમાં બંધા હોતા હે, હે લેતી હે. વોહી શગૂન વહાં ભી હે.

(૮૪) જબ દુલ્હા ઘરમાં જાતા હે તો સાલિયાં ઉસકા જૂતા છુપાકર જૂતા છુપાઈકે નામસે કમસે કમ એક રૂપિયા લેતી હે. સાબાસ ! એક તો ચોરી કરે ઓર ઉલ્ટા ઇનામ પામે. એક તો એસે બેકારકે મજાક કે કિસીકી ચીજ ઉઘાઈ, છુપા દી, હઠીસમાં ઇસે મના' દિયા ગયા હે. ફિર જે કે હંસી-દિલ્લગીકી ખુબી હે, ઇસે બે-તકલ્લુકી બખતી હે ઓર અજનબી ઓર ગૈર મદસે એસા તઅલ્લુક પેદા કરના જે ખુદ શરીઅતકે ખિલાફ હે. ફિર ઇસ ઇનામકો લાગમી હક સમજાના જે ભી ઝબરદસ્તી કરકે લેના ઓર શરીઅતકી હદસે નિકલ જાના હે. કહીં કહીં જૂતા-છુપાઈકી રસમ નહીં, મગર ઇસકા ઇનામ ભાકી હે. કયા વાહિયાત બાત હે.

(૮૫) ઇસે બદતર ચીથી ખેલના (સાદીકે ચોથે દિન દુલ્હાકા દુલ્હનકે ઘર ફૂલોં, તરકારીયોં, મેવોંકા એક દૂસરે ઘર ઉછાલના) હે જિસકા બા'ઝ સહેરોંમાં રિવાજ હે. ઇસમાં જિસ દરજાકી બે-હયાઈ ઓર બે-ગૈરતી હોતી હે, ઉસકા કુછ પૂછના નહીં. ફિર જિનકી ઓસોં ઉસ ચીથી ખેલનેમાં શરીક હોતી હે, ઉનકે શોહર બાવજૂદ ચા'લુમ હોનેકે ઇસકા ઇન્તિઝામ કરને ઓર ન મના' કરનેકી વજહસે દખ્ખૂસ બનતે હે. ઇન સબકે અલાવા કભી કભી એસી ચોટોં લગ જાતી હે કે આદમી તિલામિલા જાતા હે, ઉસકા ગુનાહ અલગ.

(૮૬) જબ દુલ્હા આતા હે તો વહાંકા નાઈ ઉસકે દાહને પેરકા અંગૂઠા થોકર અપના હક લેતા હે, જો એક રૂપિયેકે કરીબ હોતા હે. ઓર બાકી કમીનોંકા ખર્ચ ઘરમાં દેતે હે, જે સબ શગૂન ઓર બેહદ પાખંદીમાં દાખિલ હે. ઇન સબ થોકોમાં નાઈકા હક સબસે જિયાદહ સમજા જાતા હે. જે હિન્દુઓંકી રસમ હે, ઇનકે રિવાજમાં નાઈકે ઇન્તિયાર ચૂંકે બહોત જિયાદહ હે, ઇસલિયે ઇસકી બળી કદર હે. અનપખલ મુસલમાનોંકે ઇન્તિયાર તો ઉનસે હે લિયે, મગર તંખ્વાહ વોહી રખી, જો અકસર જબહ સિર્ફ નાહકકા લેના-દેના હે, જહાં કોઈ સરઈ વજહભી નહીં હો સકતી.

(૮૭) અબ ખાનેકા વક્ત આયા તો નાઈ સાહબ રૂંકે બેઠે હે. હઝારોં મન્નતેં કરો, ખુશામદ કરો, મગર ઉનકા હાથ હી નહીં ઉઠતા કે જબ તક હમકો ન હોજે, હમ ખાના ન ખાએંગે, જબ હક મિલ જાએંગા તબ ખાએંગે. સુબ્હાનલ્લાહ ! કયા અકલકી બાત હે કે ખાનેકા ખાના ખાએં ઓર ઉપરસે દાંત ધિસાઈ માંગે. ઇસ બે-તબીઝીમાં

હથા શરમ, અકલ, તેહઝીબ સબ તાક પર રખ દિયે જાતે હે. ઇસમેં ભી એહસાનમેં ઝખરદસ્તીઝી ઓર દેનેમેં દિખાનેઝી બુરાઈ મીજૂદ, ઇસ લિયે યે ભી ના-જઈઝ હે.

(૮૮) દો-ચાર દિનકે બા'દ ફિર દુલ્હાવાલે દુલ્હનકો લે જાતે હે, (અસકો બહુબા કેહતે હે ઓર ઇસમેં ભી વોહી સબ રસમેં હોતી હે જો ચોથીમેં હુઈ થી. જો બુરાઈમાં ઇસમેં થી વોહી યહાં ભી સમજા લો.

(૮૯) ઇસકે બા'દ બહુકે મપકેસે બા'જ ઓરતેં ઇસકો લેને આતી હે ઓર અપને સાથ ખજૂરે લાતી હે, વોહી બેહદ પાબંદી.

(૯૦) યે ખજૂરે સારી બિરાહરીમેં તક્તીમ હોતી હે. વોહી દિખાવા ઓર નામ કરનેઝી બાત.

(૯૧) ફિર જબ યહાંસે રૂખસત હોતી હે તો નઈ ખજૂરે સાથ ઝી જાતી હે, વોહી બેહદ પાબંદી.

(૯૨) ઓર વો બાપકે ઘર જાકર બિરાહરીમેં બાંટી જાતી હે, વોહી દિખાવા ઓર ધમંડ યહાં ભી હે.

(૯૩) ઇસકે બા'દ અગર શબે બરાત યા મુહર્રમ હો તો બાપકે ઘર હોગા જેસે યે પાબંદી આપત યા હડીસસે સાબિત હે. વજહ ઇસકી સિર્ફ જહાલતકા એક ખ્યાલ હે કે મુહર્રમ ઓર શબે બરાતકો અલ્લાહકી પનાહ ના-મુબારક સમજાતી હે, ઇસ લિયે દુલ્હાકે ઘર હોના ના-મુનાસિબ જનતી હે.

(૯૪) ઓર રમઝાન ભી વહીં હોતા હે. ઇંદકે કરીબ સવારી ભેજકર બહુકો બુલાતી હે. ગરઝ યે કે જો ત્યોહાર (તહેવાર) ગમ ઓર ભૂખકે હે, જેસે મુહર્રમ કે યે ગમ ઓર રંજકા ઝમાના સમજા જાતા હે, રમઝાનમેં ભૂખ-ખાસકા હોના ઝરૂરી હે, શબે-બરાતકો આમ લોગ જલતા-બલતા કેહતે હે, ગરઝ યે સબ બાપકે હિસ્સે હે. ઓર ઇંદ જો ખૂશીકા ત્યોહાર હે વાં ઘર હોના ચાહિયે. લા હીલ વહા કુવ્વત ઇસ્લા બિસ્લાહ.

(૯૫) ઓર વહાંસે દો-તીન મન જિન્સ, જેસે સિવેયાં, આટા, મેવા વગેરહ ભેજા જાતા હે. ઓર દુલ્હા-દુલ્હનકો જોવા કુછ નકદકે સાથ થી કે નામસે ઓર કુછ મિઠાઈ દી જાતી હે. યે એસા ઝરૂરી કર્ઝ હે કે સુદી કર્ઝ લેના પળે, મગર યે કઝા ન હો. ઝાહિર હે કે યે શરીઅતકી હદસે બબ્હ જાતા હે.

(૯૬) નિકાહકે બા'દ સાલ-દો સાલ તક બહુકો રવાનગીકે વક્ત કુછ મિઠાઈ ઓર કુછ નકદ ઓર જોબે વગેરહ દોનું તરફસે બહુકે સાથ કર દિયે જાતે હે, ઓર રિસ્તેદારોમેં ભી ખૂબ દા'વતેં હોતી હે, મગર વોહી જુર્મોનેઝી દા'વતકી બદનામીસે બચનેકો યા નામ કમાનેકો સારા બખેલા હોતા હે. ફિર ઇસકે બદલે ઓર બરાબરીકા ભી પૂરા ધ્યાન રેહતા હે, બહે કભી કભી તો સિફાયત ઓર તકઝા કરકે દા'વત ખાતે હે. ગરઝ થોબે દિનોં તક યે આવ-બગત સમ્મી યા ઝૂઠી હોતી રેહતી હે, ફિર ઇસકે બા'દ કોઈ કિસીકો નહીં પૂછતા. સબ ખૂશિયાં મનાનેવાલે ઓર ઝૂઠી ખાતિરદારી કરનેવાલે

મલમ હુએ. અમ જો મુસીબત પળે ભુગતી. કાશ ! જિસ કહર રૂપિયા બેહુદા તોર પર ઉઘાયા જતા હે, અગર ઇન દોનુંકે સિયે ઇસમે કોઈ જાપદાદ ખરીદી જતી યા તિજારતકા સિલસિલા શુર' કર દિયા જતા તો કિતના આરામ રહેતા. સારી ખરાબી ઇન રસમોંકી પામંદીસે હે.

(૯૭) દોનું તરફકી મિઠાઈ દોનુંકી મિરાહરીમેં તક્લીમ હો જતી હે, સિલકા મન્દા લોહી દિખાવા હે. ઓર અગર વો મિઠાઈ સમકો ન પહોંચે તો અપને ઘરસે મંગાકર ખિલાઓ, વે ભી જુર્માના હે.

(૯૮) બા'ઝ જગહ કંચના (દુલ્હાકી કલાઈ પર બાંધનેકા ડેરા) બાંધનેકા ભી રિવાજ હે જો ગૈર-મુસ્લિમોંકી રસમ હોનેકી વજહસે મન્દા' હે.

(૯૯) બા'ઝ જગહ તો આરસી મસ્હક (નિકાહકે બા'દ દુલ્હા દુલ્હનકો આઈના-જુર્આન દિખાનેકી રસમ, યા દુલ્હા દુલ્હનકો એક દૂસરેકા મુંહ દિખાના) કી ભી રસમ હે. ઇસમે ભી તરહ તરહકી રૂસ્વાઈયાં ઓર તિલ્લતે હે, જો શરીઅત ઓર અકલકે મિલકુલ ખિલાફ હે.

(૧૦૦) બા'ઝ જગહ સાજ-સજજા (આરાઈશ) ઓર આતિશબાઝીકા સામાન હોતા હે, જો સરાસર દિખાવા ઓર માલક બેહુદા ઉઘાના હે, જિસકે હરામ હોનેમેં કોઈ શુબહ નહીં.

(૧૦૧) બા'ઝ જગહોં પર તો હિન્દુસ્તાની યા અંગ્રેજ બાજે હોતે હે, ઇનકા હરામ હોના હદીસમેં મૌજૂદ હે. ઓર કુછ નામ ભી હોતા હે, જિસકા હરામ હોના પેહલે બ્રામમેં બપાન કર દિયા ગયા હે.

(૧૦૨) બા'ઝ તારીખોં ઓર મહીનોં ઓર સાલોંકો, જેસે અકારહ સાલકો મન્દૂસ સમજતે હે, ઓર ઇસમેં શાદી નહીં કરતે. વે અકીદા ભી મિલકુલ અકલ ઓર શરીઅતકે ખિલાફ હે.

(૧૦૩) કહીં તો જહેઝકે પલંગમેં ચાંદીકે પામે, ચાંદીકી સુરમાદાની, સલાઈ, કલેરે વગેરહ દિયે જાતે હે, જિનકા ઇસ્તેમાલ કરના હરામ હે. હદીસ શરીફમેં ખુલે તોર પર રોકા ગયા હે, ઇસ સિયે ઇસકા દેના ભી હરામ હે. ક્યુંકે એક હરામ બાતમેં મઠદ દેના ઓર ઇસકી મુવાફિકત કરના હે.

વે સબ બાતેં સો (૧૦૦) સે ઉપર હે, જિનમેંસે કિસીમેં એક ગુનાહ, કિસીમેં દો, કિસીમેં ચાર-પાંચ ઓર કિસીમેં બતીસ તક જમા' હે. અગર હર એકકે પીછે તીન-તીન ગુનાહકા ઓસત રખ્ખો તો વે શાદી તીનસો સે કુછ ઝિયાદહ ગુનાહોં પર શામિલ હે. જિસ નિકાહમેં તીનસો સે ઝિયાદહ શરઈ હુકમકે ખિલાફ હોતા હે, ઇસમેં ભલા ખેર ઓર ખરકતકા ક્યા ઝિકર. ગરજ વે સબ બાતેં ઇન ગુનાહોંસે ભરી પળી હે.

૧. માલકા બેહુદા ઉઘાના, ૨. નામ ઓર શાન, ૩. બેહદ પામંદી, ૪. ગૈર-મુસ્લિમોં જેસા કામ, ૫. સૂદી કર્ઝ યા બગેર જરૂરત કર્ઝ લેના, ૬. ઇનામ ઓર

ઇકરામ ઓર એહસાનકો ઝખરદસ્તી લેના, ૭. બે-પરદગી, ૮. શિક્ક ઓર અકીરેકી ખરાબી, ૯. નમાઝોકા કઝા હોના યાં મકરૂહ વકતમેં પબ્દના, ૧૦. ગુનાહોમેં મદદ દેના, ૧૧. ગુનાહ પર કાયમ રેહના ઓર ઉંનકો અચ્છા જાનના, જિનકો કુરઆન ઓર હદીસમેં સાફ બુરા બતાયા ગયા હે, ગુનાંચે કુછ ઘોળસા બયાન કિયા જાતા હે.

(૧) ઇર્શાદ કરમાયા અલ્લાહને કે બેહુદા ખત ઉજાઓ, બેશક અલ્લાહ તઆલા પસંદ નહીં કરતે બેહુદા ઉજાનેવાલોકો.

(૨) દૂસરી જગહ કરમાયા, બેહુદા ઉજાનેવાલે શૈતાનકે ભાઈ હે ઓર શૈતાન આપને પાલનહારકા ના શુકા હે.

(૩) હદીસમેં કરમાયા અલ્લાહકે રસૂલ (સ.અ.વ.) ને, જો શખ્સ દિખાનેકે સિયે કોઈ કામ કરે, અલ્લાહ તઆલા ઉસકે એબ કિયામતકે દિન દિખાએગા.

(૪) કુરઆન મક્કકમેં હે કે અલ્લાહ તઆલાકી હદોસે આગે ન બબ્દો. ઇસ્સે મા'લૂમ હુવા કે જો થીજ શરીઅતમેં ઝરૂરી નહીં, ઉસકો ઝરૂરી સમજાના, ઓર ઉસકી બેહદ પામંદી કરના બુરા હે, ક્યૂંકે ઇસમેં ખુદાકી હદોસે આગે બબ્દના હે.

(૫) હદીસ શરીફમેં હે કે લા'નત કરમાઈ અલ્લાહકે રસૂલ (સ.અ.વ.) ને સૂં લેનેવાલે ઓર દેનેવાલે પર, ઓર કરમાયા હે કે ગુનાહમેં દોનું બરાબર હે.

(૬) કર્ક લેનેકે બારેમેં ભી હદીસોમેં બહોત ધમકિયાં આઈ હે, ઇસ સિયે બગેર ઝરૂરત થે ભી ગુનાહ હે.

(૭) હદીસ શરીફમેં હે કે કિસીકા માલ હલાલ નહીં હે, બગેર ઉસકી ખૂશદિલીકે. ઇસ્સે મા'લૂમ હુવા કે કિસી કિસમકી ઝખરદસ્તી કરકે, મજબૂર કરકે, દબાવ ડાલકર લેના હરામ હે.

(૮) હદીસ શરીફમેં હે કે લા'નત કરે અલ્લાહ તઆલા દેખનેવાલેકો ઓર કિસકી તરફ દેખા જાએ. ઇસ્સે બે-પરદગીકી બુરાઈ ઓર ઉસકા હરામ હોના સાબિત હુવા કે દેખનેવાલે પર ભી લા'નત હે ઓર જો સામને આ જાએ એહતિયાતસે પરદા ન કરે ઉસપર ભી લા'નત હે. ઓર મર્દકા ગૈર-ઓરતકો દેખના ઓર ઓરતકા ગૈર-મર્દકો દેખના દોનું ગુનાહ હે.

(૯) શિક્કી બુરાઈકો કીન નહીં જાનતા.

(૧૦) હદીસમેં હે કે અલ્લાહકે રસૂલકે સહાબા (રદિ.) કિસી અમલકે છેબનેકો કુફ ન સમજાતે થે નમાઝકે અલાવા. દેખો ઇસ્સે નમાઝ કઝા કરનેકી કિતની બુરાઈ નિકલી કે આદમીકા ઇમાન હી સહીહ ઓર દુરૂસ્ત નહીં રેહતા.

(૧૧) અલ્લાહ તઆલાને કરમાયા, એક દૂસરેકી મદદ કરો ગુનાહ ઓર ગુલમેં.

(૧૨) હદીસમેં હે કે જબ નેકી કરનેસે તેરા જા ખૂસ હો ઓર બુરે કામ કરનેસે ભી જા બુરા હો, પસં તુ મો'મિન (ઇમાનવાલા) હે. ઇસ્સે મા'લૂમ હુવા કે ગુનાહકો અચ્છા જાનના ઓર ઉસપર કાઈમ રેહના, ઇમાનકા વીરાન કરનેવાલા હે.

(૧૩) હદીસ શરીફમે ખાસકર જહાલત ભરી ઇન રસમોંકે બારેમે બળી સખ્ત પમકિયાં આઈ હેં.

(૧૪) કરમાયા અલ્લાહકે રસૂલ (સ.અ.વ.) ને કે સબસે ઝિયાદહ બુઝ્ઝ (દુશ્મની) અલ્લાહ તઆલાકો તીન આદમિયોંકે સાથ હે. ઇનમેંસે અકે ચે ભી કરમાયા કે જો આદમી ઇસ્લામમેં આકર જાહિલિયાતકી રસમેં બરતના ચાહે.

ઇસકે અલાવા ઔર બહોતસી હદીસોં હેં. હમ ઝિયાદહ બયાન નહીં કરતે. પસ મુસલમાન પર ફર્જ ઔર વાજબ ઔર ઇમાન ઔર અકલકી બાત ચે હે કે ઇન રસમોંકી બુરાઈ જમ અકલ ઔર શરીઅતસે મા'લૂમ હો ગઈ તો હિમ્મત કરકે સબકો છોળ દે ઔર નામ ઔર બદનામી પર નઝર ન કરે, બલકે ઇસકા તજુર્બા હો ચુકા હે કે અલ્લાહ તઆલાકી ઇતાઅતમેં ઝિયાદહ ઇજાઝત ઔર નેકનામી હોતી હે, ઔર ઇન રસમોંકો ખત્મ કરનેકે દો તરીકે હેં.

એક ચે કે સબ બિરાદરી મિલકર ચે સબ બખેબે બંદ કરે.

દૂસરા તરીકા ચે હે કે અગર કોઈ ઇસકા સાથ ન દે તો ખૂદ હી શુરૂ' કર દે. દેખા દેખી ઔર લોગ ભી એસા કરને લગેગે, ક્યુંકે ઇન બેકારકી રસમોંસે સબકો તકલીફ હે. ઇસી તરહ અગર અલ્લાહને ચાહા તો કુછ દિનોંમે આમ અસર ફેલ જાએગા, ઔર શુરૂ' કરનેકા સવાબ કિયામત તક મિલતા રહેગા, ચરનેકે બા'દ ભી મિલેગા.

બા'ઝ લોગ કેહતે હેં કે સાહબ ! જિસકો ગુંજાઈશ હો વો કરે, જિસકો ન હો વો ન કરે. ઇસકા જવાબ ચે હે કે એક તો ગુંજાઈશસે ઇજાઝત કબ હો સકતી હે. દૂસરે ચે કે જમ ગુંજાઈશવાલે કરેગે તો ઇનકી બિરાદરીકે ગરીબ આદમી ભી અપની આબરૂકી હિફાઝતકે લિયે ઝરૂર કરેગે. ઇસ લિયે ઝરૂરી ઇન્તિઝામકી બાત ચેહી હે કે સબ હી છોળ દેં.

બા'ઝ લોગ કેહતે હેં કે અગર ચે રસમેં રૂક જાએ, ફિર મેલ-મિલાપકી કોઈ શકલ હી નહીં. ઇસકા જવાબ ચે હે કે એક તો મેલ-મિલાપકી મસ્લિહતસે ગુનાહકી બાતકી ઇજાઝત કિસી તરહ જાઈઝ નહીં હો સકતી. ફિર ચે મેલ-મિલાપ ઇસ પર મોકૂફ નહીં. રસમોંકી પાબંદીકે બજેર એક દૂસરેકે પર જાએ યા ઇસકો બુલાએ, મિલાએ-પિલાએ, કુછ મદદ ઔર સુલૂક કરે, જેસા યાર દોસ્તોંમેં રાહો રસમ (તઅલ્યુક) જારી હે તો ક્યા ચે મુશ્કિન નહીં, બલકે અબ તો ઇન રસમોંકી વજહસે બજાએ મુહબ્બતકે જોકે મેલ-મિલાપકા અસલ મકસદ હે, અકસર રંજ ઔર તકરાર ઔર શિકાયત ઔર પુરાને ક્રિનોંકા તાઝા કરના, ઔર તકરીબવાલેકા એબ ફૂંકર નિકાલના, ઇસકો ઝલીલ કરનેકે દરમે હોના, ઇસી તરહકી ઔર દૂસરી ખરાબિયાં દેખી જાતી હેં ઔર ચૂંકે એસા લેના-દેના, મિલાના-પિલાના રસમકી વજહસે ઝરૂરી હો ગયા હે, ઇસ લિયે કુછ ખૂશી ભી નહીં હોતી, ન દેનેવાલેકો કે વો એક બગાર-સી ઉતારતા હે, ન લેનેવાલેકો કે વો અપના ઝરૂરી હક સમજતા હે, ફિર લુલ્લ કહાં રહા, ઇસ લિયે ઇન તમામ બુરી રસમોંકા ખત્મ

ર દેના વાજબ છે. મંજનીમેં જાણની વા'દા કાફી છે, ન નાઈકી ઝરત, ન જોખા ઓર ન નિશાની ઓર ન મિઠાઈકી ઝરત. જબ દોનૂં નિકાહકે કાબિલ હો જાએં જમ્મની યા ખતોંકે ઝરીયે કોઈ વક્ત ઠેહરાકર દુલ્હાકો બુલાએં, એક ઉસકા સરપરસ્ત ઓર એક ઉસકા ખિદમત ગુઝાર ઉસકે સાથ આના કાફી છે, ન બરીકી ઝરત, ન બરાતકી ઝરત, નિકાહ કરકે ફોરન એક-આધ દિન મેહમાન રખકર ઉસકો રૂખસત કર દે, ઓર અપની ગુંજાઈશકે મુતાબિક જો ઝરૂરી ઓર કામકી ચીજેં જહેઝમેં દેની મંજૂર હો, બગેર દૂસરોંકો દિખાલાએ ઓર શોહરત દિયે ઉસકે ઘર ભેજ દે, યા અપને હી ઘર ઉસકે સુપુરફ કર દે, ન સુસરાલકે જોબેકી ઝરત, ન ચોથીકે ઘોબેકી હાજત, ફિર જબ ચાહે દુલ્હનવાલે બુલાવેં ઓર જબ મોકા' હો દુલ્હાવાલે બુલા લે. અપને અપને કમી-નોંકી ગુંજાઈશકે મુતાબિક ખૂદ હી દે લે, ન યે ઉનસે દિલાએં ન વો ઇનસે. મુંહ પર હાથ રખના ભી કુછ ઝરૂરી નહીં, બિઝેર ભી બેકાર છે. અગર તોફીક હો તો શુક્રિયામેં ઝરતમંદોંકો દે દે. કિસી કામકે લિયે કર્ઠ ન હો, હાં વલીમા સુન્નત છે, વો ભી અઘી નિયતકે સાથ ઓર થોબેમેં, ન કે નામકે લિયે ઓર દિખાવેકે લિયે, વરના એસા વલીમા ભી જાઈઝ નહીં.

હદીસમેં એસે વલીમેકો સબસે બુરા ખાના કહા ગયા છે, ઇસ લિયે ન એસા વલીમા જાઈઝ, ન ઇસકા કબૂલ કરના જાઈઝ. ઇસ્સે મા'લૂમ હો ગયા હોગા કે અક્સર ખાને જો બિરાદરીકો ખિલાએ જાતે હેં, ઉનકા ખાના ઓર ખિલાના કુછ ભી જાઈઝ નહીં. દીનદારકો ચાહિયે કે ખૂદ ઇન રસમોંકો ન કરે, ઓર જિસ તકરીબમેં યે રસમેં હો, વહાં હરમિઝ શરીક ન હો, બલકે સાફ ઇન્કાર કર દે. બિરાદરી, કુખેકી ખૂશી અલ્લાહ તઆલાકી ના-રાઝીકે સામને કુછ કામ ન આએગી. અલ્લાહ તઆલા સબ મુસલમાનોંકો એસી તોફીક અતા ફરમાએ. આમીન !

મહર ઝિયાદહ બળહાનેકા બયાન

ઇનહી રસમોંમેંસે મહર ઝિયાદહ ઠેહરાનેકી રસમ છે જો સુન્નતકે ખિલાફ છે. હદીસમેં છે કે હઝરત ઉમર (રદિ.) ને ફરમાયા, ખબરદાર ! મહર બળહાકર મત ઠેહરાઓ, ઇસ લિયે કે અગર યે ઇઝઝતકી બાત હોતી દુનિયામેં, ઓર તકવેકી બાત હોતી અલ્લાહ તઆલાકે નઝદીક તો તુમહારે પૈગમ્બર (સ.અ.વ.) ને કિસી બીવીસે નિકાહ ક્રિયા હો યા કિસી સાહબઝાદીકા નિકાહ ક્રિયા હો, બારહ ઓક્રિયાસે ઝિયાદહ પર ઓર બા'ઝ રિવાયતોંમેં સાહે બારહ ઓક્રિયા આએ હેં. યે હમારે હિસાબસે લગભગ એક સો સેતીસ રૂપિયે હોતે હેં.

બા'ઝ કેહતે હેં કે બળા મહર ઇસ લિયે મુકર્રર કરતે હેં, તાકે શોહર ન છોળ સકે, યે બહાના બિલકુલ બેકાર છે. એક તો જિનકો છોળના હોતા છે યે છોળ હી દેતે હેં, ફિર જો કુછ ભી હો. ઓર જો મહરકે તકાઝેકે ખીલસે નહીં છોળતે, વો છોળનેસે ભી બુરા કર

હેતે હે. ચા'ની ન તલાક દેતે હે, ન પાસ રખતે હે, બીચરે અધ્ધર ડાલ રખ્યા, ન ઈધર કો, ન ઉધરકો. ઉનકા કોઈ કયા કર લેતા હે. ચે સબ ફુગૂલ બહાને હે. અસલ ચે હે કે ધમંડકે લિચે એસા કરતે હે કે ખૂબ શાન ઝાહિર હો, સો કપ્રકે લિચે કોઈ કામ કરના, ચાહે અસલમે જાઈઝ હો, હરામ હો જાતા હે. તો ભલા ઉસકા કયા કેહના જો ખૂદ હી સુન્નાતકે ખિલાફ ઓર મકરૂહ હો, વો તો ઓર ભી મના' ઓર બુરા સમગ્ર જાએગા. સુન્નાત તો પેહી હે કે હઝરત પૈગમ્બર (સ.અ.વ.) કી બીવિયો ઓર સાહબઝાદિયોંકા સા મહર ઠેહરામે. ઓર ખેર એસા હી ઝિયાદહ બાંધનેકા શીક હે તો હર આદમીકો હેસિયતકે મુતાબિક મુકરર કરે, ઈસ્સે ઝિયાદહ ન કરે.

હઝરત ફાતિમા (રદિ.) કા નિકાહ

પેહલે તો હઝરત અબૂબકર સિદીક (રદિ.) ઓર હઝરત ઉમર ફારૂક (રદિ.) ને ફુગૂર (સ.અ.વ.) સે ઈસ બળી દોલતકી દરખ્યાસ્ત કી. આપને કમ ઉમ્ર હોનેકા ઝઝર કરમા દિયા, ફિર હઝરત અલી (રદિ.) ને શરમાતે હુએ ખૂદ હાઝિર હોકર ઝબાની અર્ઝ ડિયા. આપ પર ફોરન હુકમે ઇલાહી આયા ઓર આપને ઉનકી અર્ઝકો કબૂલ કર લિયા. તો ઈસ્સે મા'લૂમ હુવા કે મંઝનીમેં ચે તમામ બએબે કે ફિનકા આજકલ રિવાજ હે, બસ બેકાર ઓર સુન્નાતકે ખિલાફ હે. બસ ઝબાની પૈગામ ઓર ઝબાની જવાબ કાફી હે. ઉસ વક્ત હઝરત ફાતિમા (રદિ.) કી ઉમ્ર સાડે પંદરહ સાલ ઓર હઝરત અલી (રદિ.) કી ૨૧ બરસકી થી. ઈસ્સે મા'લૂમ હુવા કે ઈસ ઉમ્રકે બા'દ દેર કરના નિકાહમેં અચ્છ નહીં. ઓર ચે ભી મા'લૂમ હુવા કે દુલ્હા-દુલ્હનકી ઉમ્રમેં જોળ હોનેકા ધ્યાન ભી રખના મુનાસિબ હે. ઓર બેહતર ચે હે કે દુલ્હા ઉમ્રમેં દુલ્હનસે કિસી કદર બળા હો. ખ્યારે નબી (સ.અ.વ.) ને ઇશાદ કરમાયા, અય અનસ ! જાઓ અબૂબકરકો બુલા લાઓ. તો ઈસ્સે મા'લૂમ હુવા કે નિકાહકી મજલિસમેં અપને ખાસ લોગોંકો બુલાનેમેં કુછ હરજ નહીં. ઓર હિકમત ઈસમેં હે કે નિકાહકી શોહરત હો જાએ જો કે મકસૂદ હે. મગર ઈસ બુલાવેમેં એહતિમામ ઓર કોશિશ ન હો. વક્ત પર બે-તકલ્લુક જો દો-ચાર આદમી કરીબ ઓર નઝદીકકે હો, જમા' હો જાએ.

ચે સબ હાઝિર હો અએ ઓર આપને એક ખુતબા પઘડકર નિકાહ કર દિયા. ઈસ્સે મા'લૂમ હુવા કે બાપકા છુપે છુપે ફિરના ચે ભી સુન્નાતકે ખિલાફ હે, બહો બેહતર ચે હે કે બાપ ખૂદ અપની લજકીકા નિકાહ પઘડે. ઓર ચાર સો મિસ્કાલ ચાંદી મહર મુકરર હુવા, કિસકી મિકદારકા તખ્મીના (અંદાઝા) ઉપર આ ચુકા હે. ઈસ્સે મા'લૂમ હુવા કે મહર લખ્યા-ચોળા મુકરર કરના ભી સુન્નાતકે ખિલાફ હે, પસ મહરે ફાતિમા કાફી ઓર બરકતકી વજહ હે. ઓર અગર કિસીકો તાકત ન હો તો ઈસ્સે ભી કમ મુનાસિબ હે.

ફિર આપને એક થાલમેં ખુરમા લેકર હાઝિર લોગોંકો પહોંચા દિયે. ફિર ફુગૂર

(સ.અ.વ.) ને હઝરત કાતિમા (રદિ.) કો હઝરત ઉમ્મે એમનકે સાથ હઝરત અલી (રદિ.) કે ઘર પહોંચા દિયા.

બહેનો ! દેખો, જે દોનું જહાનકી સાલબજાદીકી રૂબસતી હે, જિસમેં ન પુખ, ન પામ, ન મ્યાન, ન પાલકી, ન બિબેર, ન આપને હઝરત અલી (રદિ.) સે કમીનોંકા ખર્ક દિલવાયા, ન કુબે-બિરાદરીકા ખાના કિયા. હમ લોગોંકો ભી લાઝિમ હે કે અપને જેમખર (સ.અ.વ.) જેસે સરદારકી પેરવી કરેં ઓર અપની ઇઝતકો ધૂઝૂર (સ.અ.વ.) કી ઇઝતસે બખ્શકર ન સમજે. (ઇસ્સે અલ્લાહકી પનાહ હમ માંગતે હે.) ફિર ફૂરે (સ.અ.વ.) ઉનકે ઘર તાશરીફ લાએ ઓર હઝરત કાતિમા (રદિ.) સે પાની મંગાયા. એ એક લક્ષીકે પ્યાલેમેં પાની લાઈ. ઇસ્સે મા'લૂમ હુવા કે નઈ દુલ્હનોંકા શરમમેં ઇતના ઝિયાદતી ન કરના એબ ન સમજા જાએ. એ ભી સુન્નાતકે ખિલાફ હે. પ્યારે નબી (સ.અ.વ.) ને અપની કુલ્લી ઉસમેં ડાલ દી ઓર હઝરત કાતિમા (રદિ.) કો ફરમાયા કે ઇંધર મુંહ કરો. ઓર ઉનકે સીના મુબારક ઓર સર મુબારક પર ધોબા પાની ઊંબી ઓર દુઆ કી. ઇલાહી ! ઇન દોનુંકી ઓલાદકો શૈતાનસે આપકી પનાહમેં દેતા હું. ફિર ફરમાયા કે ઇંધર પીઠ કરો ઓર આપને ઇનકે કંધોંકે બીચ પાની ઈજબકા ઓર ફિર વોહી દુઆ કી. ફિર હઝરત અલી (રદિ.) સે પાની મંગાયા ઓર વેહી ઉનકે સાથ ભી કિયા, મગર પીઠકી તરફ પાની નહીં ઈજબકા. મુનાસિબ હે કે દુલ્હા દુલ્હનકો જમા' કરેં જે અમલ કિયા કરેં કે બરકતકી વજહ બને.

હિન્દુસ્તાનમેં એસી બુરી રસમ હે કે નિકાહ હો જાનેકે બાલજૂદ દુલ્હા દુલ્હનમેં પરદા રેહતા હે. ફિર ઇશાંદ હુવા કે બિસ્મિલ્લાહ ! બરકતકે સાથ અપને ઘર જાઓ ઓર એક રિવાયતમેં હે કે નિકાહકે દિન હુઝૂર (સ.અ.વ.) નમાઝે ઇસાકે બા'દ હઝરત અલી મુરતઝા (રદિ.) કે ઘર તાશરીફ લાએ ઓર બરતનમેં પાની લેકર ઉસમેં અપના મુબારક થૂક ડાલા ઓર કુલ અઝિઝુ બિરબિંબલ ફલક ઓર કુલ અઝિઝુ બિરબિંબનાસ પખ્શકર દુઆ કી, ફિર હઝરત અલી (રદિ.) ઓર હઝરત કાતિમા (રદિ.) કો આમે પીછે હુકમ ફરમાયા કે ઉસકો પિએં ઓર વુઝૂ કરેં. ફિર દોનું સાહિબોંકે સિયે પાકી ઓર આપસમેં મુહબ્બતસે રેહનેકી ઓર ઓલાદમેં બરકત હોને ઓર અચ્છી ડિસ્તમકી દુઆ ફરમાઈ ઓર ફરમાયા, આઓ આરામ કરો (અગર દામાદકા ઘર કરીબ હો તો જે અમલ કરના ભી બરકતકા સબબ હે) ઓર ઓરતોંકી સરદારકા જહેઝ જે ઘા. દો માદર જમાની, જો સૂસીકે તીર પર હોતી થી, દો નહાલી (બિસ્તાર), જિસમેં અલસીકી છાલ ભરી થી, ચાર ગદે, દો બાઝૂબંદ ચાદોંકે, એક કમલી, ઓર એક તકિયા, એક પ્યાલા ઓર એક ચકકી, એક મશક ઓર પાની રખનેકા બરતન યા'ની ધણ. બા'ઝ રિવાયતોંમેં એક પલંગ ભી આયા હે.

બીવિયો ! જહેઝમેં તીન બાતોંકા ધ્યાન રખના ચાહિયે. એક જે કે મુખતસર હો યા'ની જે કે ગુંજાઈસે ઝિયાદતકી ફિક ન કરો. દુસરે ઝઝરતકા પ્યાલ કે જિન ચીઝોંકી

કોરન ઝડપત હો વો દેના ચાહિયે. તીસરે એ'લાન ઓર ઇંજાહાર ન હોના ચાહિયે, ક્યુંકે
વે તો અપની ઓલાહકે સાથ એહસાન ઓર સુલુક હે, દૂસરોંકો દિખલાનેકી કયા ઝડપત
કે ખારે નબી (સ.અ.વ.) કે અમલસે જો અબી બયાન હુવા, તીનોં ખાતે સાબિત હૈ.
ઓર ખારે નબી (સ.અ.વ.) ને કામ ઇંસ તરહ બાંટા કે બાહિરકા કામ હજરત અલી
(રહિ.) કે જિમ્મે ઓર ઘરકા કામ હજરત ફતિમા (રહિ.) કે જિમ્મે રહે. મા'લૂમ નહીં
કિન્દુસ્તાનકી શરીફ ઝાદિયોંમેં ઘરકે કામસે ક્યું શરમ કી જાતી હે, ફિર હજરત અલી
(રહિ.) ને વલીમા કિયા, ફિસમેં વે સામાન થા, કઈ સામ' જવકી રોટી પકી હુઈ ઓર
કુછ મુરમે (ખજૂર) ઓર કુછ મલીદા. પસ વલીમાકા સુન્નત તરીકા વે હે કે બે-નાકલ્લુક
ઓર બગેર કપ્રકે ઘોળેમેં ફિતના મિલા અપને ખાસ લોગોંકો ખિલાએ.

ધ્યારે નબી (સ.અ.વ.) કી બીવિયોંકા નિકાહ

હજરત પદીખા (રહિ.) કા મહર પાંચસો દિરહમ યા ઉસ કીમતકે ઊંટ વે જો અબૂ
તાલિબને અપને જિમ્મે રખ્ખે, ઓર હજરત ઉમ્મે સલમા (રહિ.) કા મહર કોઈ બસતનેકી
ચોઝ થી જો દસ દિરહમકી થી, ઓર હજરત જુવેરિયા (રહિ.) કા મહર ચારસો દિરહમ
વે, ઓર ઉમ્મે હબીબા (રહિ.) કા મહર ચારસો દીનાર વે જો હમ્માકે બાદશાહને અપને
જિમ્મે રખ્ખે, ઓર હજરત સૌદા (રહિ.) કા મહર ચારસો દિરહમ વે. ઓર વલીમા
હજરત ઉમ્મે સલમા (રહિ.) કા કુછ જવકા ખાના થા. ઓર હજરત ઝેનબ બિન્ને જહશ
(રહિ.) કે વલીમામેં એક બકરી ઝબહ હુઈ થી ઓર ગોસ્ટ રોટી લોગોંકો ખિલાયા ગયા
થા. ઓર હજરત સફિયા (રહિ.) કે વક્ત જો મા'જ સહાબા (રહિ.) કે પાસ હાજિર થા,
સબકો જમા' કર લિયા ગયા, યેહી વલીમા થા. હજરત આઈશા (રહિ.) કા વલીમા વે
મૂદ ફરમાતી હૈ, ન ઊંટ ઝબહ હુવા ન બકરી. સઅદ બિન ઉબાદા (રહિ.) કે ઘરસે એક
ખાલા દૂપકા આયા થા, બસ યેહી વલીમા થા.

શરીઆતકે મુતાબિક શાદીકા એક નયા કિસ્સા

વે કિસ્સા ઇંસ મક્સદસે લિખ્ખા જાતા હે કે અકસર લોગ રસમોંકી બુસાઈકો
સુનકર પૂછતે હૈ કે જબ વે રસમેં ન હોં તો ફિર કિસ તરીકેસે શાદી કરે ? ઇંસકા જવાબ
મહર કિયાદહ બખ્શાનેકે બયાનસે ઝરા પેહલે ગુઝર ચુકા હે કે કિસ તરહ શાદી કરે ?
ઓર ફિર હમને પેગમ્બર (સ.અ.વ.) કી સાહબઝાદિયોં ઓર બીવિયોંકી શાદીકા કિસ્સા
બી અબી લિખ દિયા હે, સમઝાદાર આદમીકે લિયે કાફી હે. મગર ફિર-બી કોઈ કોઈ
કેહને લગતે હૈ કે સાહબ ! ઉસ ઝમાનેકી ખાત થી, આજકલ કરકે દિખલાઓ તો દેખે
ઓર નિરે (સિર્ફ) ઝમાની તરીકે બતલાનેસે કયા હોતા હે. ઇંસ કિસ્સેસે વે મા'લૂમ હો

જાએગા કે આજકલ ભી ઇસ તરહ શાદી હો સકતી હે, ફિર યે કે યે કિસ્સા ન મોલવિયોં
ઔર દુરવેશોંકે ખાનદાનકા હે, ઔર ન કિસી ગરીબ આદમીકા હે, ન કિસી છોટી કીમકા
હે. દોનું તરફ ખાસાઅલ્લાહ ખૂબ ખાતે-પીતે, દુનિયાદારી બરાતનેવાલે શરીફ આખરુદ્દાર
ધરોંકા હે. ઇસ લિયે કોઈ ચું ભી નહીં કેહ સકતા કે મોલવી દુરવેશ હોગોંકી ઔર ખાત હે
યા યે કે ઉનકે પાસ કુછ થા હી નહીં, ઇસ મજબૂરીકો શરીઅતકે મુતાબિક કર લિયા. ઇસ
કિસ્સેસે સારે શુબહે જાતે રહોંગે.

ઇસી સાલકી ખાત હે કે કિયા મુઝફ્ફર નગરકે હો કસ્બોંમે એક કસ્બેમે દુલ્હાવાલે,
એકમે દુલ્હનવાલે હૈં. મુદતસે દોનું તરફવાલોંમે બહોત બળે હોસલે યે, લેકિન ઠીક વક્ત
પર અલ્લાહને દોનુંકો હિદાયત દી. શરીઅતકા હુકમ સુનકર અપને સબ ખયાલતકો
દિલસે નિકાલકર ખુદા ઔર રસૂલ (સ.અ.વ.) કે હુકમકે મુતાબિક તૈયાર હો ગએ, ન
શાદીકી તારીખ મુકર્રર કરનેકો, યા મહેદી લે જાનેકો યા જોળા લે જાનેકો નાઈ લેજા
ગયા, ન ઇસ સિલસિલેમે કોઈ રસમ અદા કી ગઈ, ન દુલ્હનકે ઉખટના મલનેકે વાસ્તે
બીવિયાં જમા' કી ગઈ. ખૂદ હી ઘરવાલોંને મલ-દલ દિયા, ન દુલ્હા, ન દુલ્હનવાલોંને
ઘરોંમે કિસીકો મહેમાન બુલાયા, ન કિસી રિસ્તે-નાતેદારકો કોઈ ખબર દી. શાદીકે પાંચ-
છ દિન પેહલે ખતકે ઝરીયે શાદીકા દિન ઠહેર ગયા. દુલ્હા ઔર દુલ્હાકે સાથ એક ઉસકા
બળા ભાઈ થા. દુલ્હનકે શરઈ વહીને ઉસ બળે ભાઈકો લિખકર નિકાહકી ઇજાજત દી
થી. ઔર એક મુલાજિમ કામ ઔર ખિદમતકે લિયે થા. ઔર કમ-ઉમ્મ ભતીજા ઇસ
મસ્લિહતસે સાથ લે લિયા થા કે શામદ કોઈ ઝરૂરી ખાત ઘરમે કેહલા ભેજનેકી ઝરૂરત હો
તો યે બચ્ચા પરદેકે કાબિલ નહીં હે. બે-તકલ્લુક ઘરમે જાકર કેહ દેગા. બસ કુલ ઈતને
આદમી યે જો કિરાયેકી એક બેહલીમે બેઠકર જુમ્હાકે દિન દુલ્હનકે ઘર પહોંચ ગએ.
દુલ્હનકા જોળા ઉન્હીં લોગોંકે પાસ થા. ઔર દુલ્હા અપને ઘરકે કપળે પેહલે હુએ થા.
વહાં પહોંચકર મિલનેવાલોંકો કેહલા ભેજા ગયા કે જુમ્હાકી નમાઝકે બા'દ નિકાહ
હોગા. જુમ્હાકી નમાઝકે કરીબ દુલ્હાકા જોળા ઘરમે સે આ ગયા. ઉસકો પહેનકર
જુમ્હા મસ્જિદમે ચલે ગએ. જુમ્હાકી નમાઝકે બા'દ પેહલે તો છોટાસા વઅઝા હુવા,
ફિત્તમે રસમોંકી ખરાબિયોંકા બયાન થા. ઇસ વઅઝમે ફિત્તને આદમી યે ખૂબ સમજ
ગએ. વઅઝકે બા'દ નિકાહ પબ્હા ગયા. ઔર છૂસારે ઘરમે ઔર બાહિર તકસીમ હુએ.
જો લોગ ન આ સકે યે ઉનકે ઘરમે ભેજ દિયે. અસરસે પેહલે સબ કામ પૂરા હો ગયા.
મઅરિબકે બા'દ દુલ્હાવાલોંકો હમેશાકે વક્ત પર અઅજા ખાના ખિલાયા ઔર ઇશાકે
બા'દ ઔરતોંકો ભી વેસા હી વઅઝ સુનાયા ગયા. ઇસપર ભી ખૂબ અસર હુવા ઔર
વક્ત પર ચેનસે સો રહે.

અઝલે દિન ઘોળા હી દિન ચબ્હા થા કે દુલ્હનકો એક બેહલીમે રૂખસત કર દિયા
ગયા. સાથમે એક રિસ્તેદાર બીવી ઔર ખિદમતકે લિયે એક નાઈન થી. યે બેહલી
દુલ્હનકે જહેઝમે મિલી થી ઔર પાલકી યા મિયાના વગૈરહકી કોઈ પાબંદી નહીં કી ગઈ.

ઝોર જહેઝળી સાથ નહીં દિયા ગયા. દુલ્હનવાલોને અપને કમીનોંકો અપને પાસસે ઇન્નામ દિયા ઝોર દુલ્હનવાલોને સલામી રૂપિયાભી નહીં લિયા. બજાએ બિખેરેકે જો કે દુલ્હનકે સર પર હોતી હે, બા'જ મસ્જિદોંમેં ઝોર ગરીબ-મોહતાજકે ઘરોંમેં રૂપિયે પૈસે ભેજ દિયે ગએ. ઝોહરકે વક્ત દુલ્હાકે ઘર જા પહોંચે. દુલ્હનકી કોઈ નમાઝ કઝા નહીં હુઈ. જો બીવિયાં દુલ્હનકો દેખને આઈ ઉનસે મુંહ દિખાઈ નહીં લી ગઈ. અગલે દિન વલીમાકે લિયે કુછ તો બાઝારસે અચ્છી મિઠાઈ મંગાકર ઝોર કુછ ખાના ઘરમેં દો તરહકા પકવાકર મુનાસિબ જગહોંમેં અપને દોસ્તોં ઝોર મિલનેવાલોં ઝોર ગરીબ-મોહતાજોં ઝોર નેક બખ્ત તાલિબે ઇસ્મોં' કે લિયે ભેજ દિયા ગયા. ઘર પર કિસીકો નહીં બુલાયા ગયા, દુલ્હનવાલોંકી તરહસે ચોથીકી રસમકે લિયે કોઈ નહીં આયા. તીસરે દિન દુલ્હા-દુલ્હન ઉઝકે મયકે ચલે ગએ ઝોર એક હક્તા રેહકર ફિર દુલ્હાકે ઘર આ ગએ. ઉસ વક્ત જહેઝળકા કુછ સામાન ભી સાથ લાએ ઝોર કુછ ફિર ભી દૂસરે વક્ત પર લાનેકે લિયે વહાં હી છોળ આએ. ઉસ વક્ત દુલ્હન ઇતિફાકસે મિયાનમેં સવાર થી. દુલ્હાકે કમીનોંકો જો કુછ રસમકે મુતાબિક મિલતા હે ઉસે ઝિયાદહ ઉનકો ઇન્નામ બાંટ દિયા ગયા. મતલબ એ કે એસી ચૈન ઝોર અમનસે શાદી હો ગઈ કે કિસીકો ન કોઈ તકલીફ હુઈ ઝોર ન કોઈ તૂફાન ખળા હુવા. મેં ભી શુરૂ' સે આખિર તક ઉસ શાદીમેં સરીક રહા, ઇતની મિઠાસ ઝોર રોનક થી કે ખ્યાલમેં નહીં આતી. ખુદાકી મહેરબાનીસે સબ દેખનેવાલે ખુશ હુએ ઝોર બહોત લોગ તૈયાર હો ગએ કે હમ ભી યૂં હી કરેંએ. મુનાંચે' ઉસ દિનકે બા'દ દુલ્હનકે ખાનદાનમેં એક શાદી ઝોર હુઈ ઝોર વો ઇસ્સેભી સાદી થી. અગર ઝિયાદહ સાદી ન હો સકે તો ઇસી તરહ કર લિયા કયો, જેસા કે ઇસ કિસ્સામેં તુમને પચ્છા હે. અલ્લાહ તઆલા તોફીક બખ્શોં. આખીન યા રબ્બલ આલમીન !

બેવાકે નિકાહકા બયાન

ઇન્હી બેહુદા રસમોંમેંસે એક એ ભી હે કે બેવા ઝોરતકે નિકાહકો બુરા ઝોર શરમકી ચીઝ સમજાતે હે, ખાસકર શરીફ લોગ ઇનમેં ઝિયાદહ મુખતલા હે. શરીખતસે ભી ઝોર અકલસે ભી જેસા પેહલા નિકાહ, વૈસા દૂસરા હોનુમેં ફર્ક સમજના બે-વજહ ઝોર બે-વફૂરી હે. સિર્ફ ગૈર-મુસ્લિમોંકે મેલ-જોલ ઝોર કુછ જામદાદકી મુહબ્બતસે વો ખ્યાલ જમ ગયા હે. ઇમાન ઝોર અકલકી બાત એ હે કે કિસ તરહ પેહલે નિકાહકો બગૈર રોક-ટોક કર દેતે હે, ઉસી તરહ દૂસરા નિકાહ ભી કર દિયા કરે. અગર દૂસરે નિકાહસે દિલ તંજ હોતા હે તો પેહલે નિકાહસે કયૂં નહીં હોતા ? ઝોરતોંકી એસી બુરી આદત હે કે ખૂદ કરના ઝોર દૂસરોંકી ઇસ પર તૈયાર કરના તો દૂર રહા, અગર કોઈ ખુદાકી બંદી ખુદા તઆલા ઝોર રસૂલ (સ.અ.વ.) કા હુકમ સર આંખોં પર રખકર ભી લે તો હકારત

(જિલ્લત) કી નજરસે દેખતી હૈ. બાત બાતમેં તા'ના દેતી હૈ, હંસતી હૈ, ઝલીલ કરતી હૈ. મતલબ એ કે કિસી બાતમેં બે-ચોટ કિયે નહીં રહેતી. એ બળા ગુનાહ હૈ, બલ્કે ઇસકો એમ સમજાનેમેં કુકા ખીક હૈ. કયુંકે શરીઅતકે હુકમકો એમ સમજાના, ઇસકે કરનેવાલેકો હકીર ઔર ઝલીલ જાનના કુક હૈ.

સોચનેકી બાત હે કે હમારે પેગમ્બર (સ.અ.વ.) કી જિતની બીવિયાં થી, હમરત આઈશા (રદિ.) કે અલાવા કોઈ ભી કુંવારી ન થી, એક-એક, દો-દો નિકાહ પેહલે હો ચુકે હૈ તો ખુદકી પનાહ ! ખુદકી પનાહ ! ઉનકો ભી ભુરા કહોગી. કયા તોભા-તોભા, તુમારી શરફત ઉનસે ભી બધ્ધ મઈ કે જો કામ ઉન્હોને કિયા, ખુદા ઔર રસૂલ (સ.અ.વ.) ને જિસકા હુકમ કિયા ઇસકે કરનેસે તુમહારી ઈજાઝત ઘટ જાએગી ? આબરુમેં બઢા લગ જાએગા, નાક કટ જાએગી, તો યું કહો કે મુસલમાન હોના ભી તુમહારે લિયે બે-ઈજાઝતીકી બાત હૈ. ખૂબ યાદ રખ્યો કે જબ તક ઇસ ખ્યાલકો અપને દિલસે દૂર ન કરોગી ઔર પેહલે ઔર દૂસરે નિકાહકો બરાબર ન સમજોગી તબ તક હરમિઝ તુમહારા ઈમાન દુરૂસ્ત ઔર કીક ન હોગા, ઇસ લિયે ઇસ ખ્યાલકે મિટાનેમેં બળી કોશિશ કરની ચાહિયે, ઔર સિવાએ ઇસકે કોશિશ કામિયાબ નહીં હો સક્તી કે ઈજાઝત ઔર શરમકો દિલસે નિકાલકર, રસમ ઔર રિવાજકો તાક પર રખકર, અલ્લાહ ઔર રસૂલ (સ.અ.વ.) કો રાઝી ઔર ખૂશ કરનેકે લિયે ફૌરન બેવા ઔરતોંકા નિકાહ કર દિયા કરો. ઇન્કાર કરે તો ઇસકો તૈયાર કરો, કોશિશ કરો, દબાવ ડાલો, મતલબ એ કે જિસ તરહ બન પડે નિકાહ કર દો. ઔર ખૂબ સમજા લો કે એ ઇન્કાર સબકા ઝાહિરી ઇન્કાર હૈ, જો સિર્ફ રિવાજકી વજહસે હોતા હૈ. રિવાજ ન હો તો કોઈ ઇન્કાર ન કરે. જબ તક એસા ન કરોગી આમ તૌર પર ઇસકા રિવાજ ન ફેલેગા, હરમિઝ દિલકા ઔર ન નિકલેગા.

હદીસમેં હે કે જો કોઈ મેરે છૂટે હુએ તરીકેકો ફિર ફેલાએ ઔર જારી કરે ઇસકો સો (૧૦૦) શહીદોંકા સવાબ મિલેગા, ઇસ લિયે બેવા ઔરતોંકે નિકાહમેં જો કોઈ કોશિશ કરેગા, ઔર ઇસકા રિવાજ ફેલાએગા, ઔર જો અલ્લાહકે રસૂલ (સ.અ.વ.) કી ખૂશીકે લિયે ઔર રિવાજ બધ્ધાનેકે લિયે અપના નિકાહ કર લેગી, એ સો (૧૦૦) શહીદોંકા સવાબ પાએગી. કયા તુમકો ઈન પર તરસ નહીં આતા. ઈનકા હાલ દેખ દેખકર તુમહારા દિલ નહીં કુંબહતા કે ઉનકી ઉમ્મ બરબાદ હોતી હૈ, ઔર વો મિદ્દીમેં મિલ જાતી હૈ.

તીસરા બાબ ઉન રસમોંકે બયાનમેં જિનકો લોગ
દોનૂં દુનિયાકે સવાબકી બાત સમજકર કરતે હું
ફાતિહાકા બયાન

પેહલે યે સમજો કે ફાતિહા પા'ની મુરદોંકો સવાબ પહોંચાનેકા તરીકા કયા હે ? તો ઇસકી હકીકત શરીઅતમેં બસ ઇતની હે કે કિસીને કોઈ નેક કામ કિયા, ઉસપર જો કુછ મેરા યે સવાબ ફલાંકો દે દીજિયે ઓર ફલાંકો પહોંચા દીજિયે. જેસે કિસીને ખુદાકી રાહમેં કુછ ખાના યા મિકાઈ યા રૂપિયા-પૈસા, કપડા વગેરહ દિયા, અલ્લાહ તઆલાસે દુઆકી કુરઆન મજીદ યા એક-આપ સૂરત પઘ્ઘી ઓર ઉસકા સવાબ બખ્શા દિયા, યાહે વો નેક કામ આજ હી કિયા હો યા ઇસ્સે પેહલે ઉઝ બરમેં કલ્પી કિયા યા, દોનૂંકા સવાબ પહોંચ જાતા હે. ઇતના તો શરીઅતસે સાબિત હે.

અબ દેખો, જાહિલોંને ઇસમેં કયા કયા બખલે શામિલ કિયે હે.

પેહલે તો થોળીસી જગહ લીપતે હે, ઉસમે ખાના રખતે હે. કુછ તો ખાનેકે સાથ પાની ઓર પાન ભી રખતે હે. ફિર એક આદમી ખાનેકે સામને બધા હોકર કુછ સૂરતે પઘ્ઘતા હે ઓર નામ-બ-નામ સબ મુરદોંકો બખ્શાતા હે. ઇસ મન ગઢત તરીકેમેં યે ખરાબિયાં હે.

(૧) બળી ખરાબી ઇસમેં યે હે કે સારે જાહિલોંકા યે અકીદા હે કે બગેર ઇસ તરહ પહોંચાએ સવાબ હી નહીં પહોંચતાં. યુનાંચે એક-એકકી ખુશામદ કરતે ફિરતે હે. જબ તક કોઈ ઇસ તરહકા ફાતિહા ન કરે તબ તક વો ખાના કિસીકો નહીં દિયા જાતા, કમુંકે અબ તક સવાબ તો પહોંચા હી નહીં, ફિર કિસીકો કિસ તરહ દિયા જાએ. કલ્પી તો ગેર મહરમકો ઘરમેં બુલાકર ફાતિહા દિલવાતી હે જો શરીઅતસે નાજાઈજા હે. ખૂદ મેંને દેખા હે કે જબ બહોતસે મુરદોંકો ફાતિહા દિલાના જોતા હે, જિનકે નામ બતલા દેનેસે યાદ નહીં રેહ સકતે તો વહાં ફાતિહા દેનેવાલેકો હુકમ હોતા હે કે જબ તૂ સબ પઘ્ઘ ચુકે તો 'હું' કર દેના. પસ 'હું' કરનેકે વક્ત એક-એક નામ બતલા કર ઉસ્સે કેહલાયા જાતા હે ઓર યે સમજાતી હે કે ઇસ વક્ત કિસકા નામ વો લે લેગા ઉસીકો સવાબ મિલેગા. કિસકા ન લેગા ઉસકો ન મિલેગા. હાલાંકે સવાબ બખ્શાનેકા ઇંખિયાર ખાનેકે માલિકકો હે, ન ઉસ પઘ્ઘનેવાલેકો. ઉસકે નામ લેનેસે કુછ નહીં હોતા, ખૂદ યે કિસકો યાહે બખ્શે, કિસકો યાહે ન બખ્શે. યે સબ અકીદેકી ખરાબી હે.

બા'ગ કમ ઇલ્મ યું કેહતે હે કે સવાબ તો ઇસકે બગેર ભી પહોંચ જાતા હે, લેકિન ઇસ વક્ત સૂરત ઇસ લિયે પઘ્ઘ લેતે હે કે દોહરા સવાબ પહોંચ જાએ, એક ખાનેકા,

દુસરા કુરઆન મજાહકા. ઇસકા જવાબ એ છે કે અગર પેહી મતલબ છે તો ખાસ ઇસ વક્ત પબ્લનેકી ક્યા વજહ. જો કુરઆન મજાહ તુમને સુમલકો તિલાવત કિયા, ખસ ઉસીકો ઇસકે સાથ બખ્શ દિયા હોતા. અગર કોઈ આદમી ઇસ વક્ત ન પબ્લે, પેહલેકા પબ્લા હુવા એક આથ પારા યા પૂરા કુરઆન મજાહ બખ્શ દે યા યું કહે, અચ્છા મિઠાઈ બાંટ દો ફિર પબ્લકે બખ્શ દુંગા તો કબી કોઈ ન માનેગા, યા કોઈ ઇસ ખાને યા મિઠાઈકે પાસ ન આમે વહી દૂર બેઠા બેઠા પબ્લ દે તબ ભી કોઈ નહીં માનતા. ફિર ઇસ શકવમેં દુસરેસે કાતિહા કરાનેકા કોઈ મતલબ હી નહીં, ક્યુંકે કુરઆન પબ્લનેકા સવાબ ઉસી પબ્લનેવાલેકો હોગા તો તુમહારી તરફસે તો બહરહાલ મિઠાઈકા સવાબ પહોંચા. એ અચ્છી ઝમરદસ્તી છે કે જબ હમ એક સવાબ બખ્શો તો કુછ ન કુછ વો ભી બખ્શે.

(૨) લોગ એ ભી સમજાતે હૈં કે સિર્ફ ઇસ તરહ પબ્લકર બખ્શ દેનેસે સવાબ પહોંચ જાતા છે, ખાના ખેરાત કરનેકી ઝરૂરત નહીં. યુનાંચે અલ્લાહકે રસૂલ (સ.અ.વ.) યા ઔર કિસી બુમુર્ગકા કાતિહા દિલાકર ખૂદ ખા જાતે હૈં. ગ્વારહવી વઝેરહકી મિઠાઈ અગર બાંટી ભી જાતી છે તો જિસકો ફલાને નવાબ સાહબ, તહસીલદાર સાહબ, પેશકાર સાહબ, યાનેદાર સાહબ વઝેરહ ચાર-દોસ્તોંકો ભેજા જાતી છે. હમને કહી નહીં દેખા, ન સુના કે સબ મિઠાઈ ફકીરોં ઔર મિસ્ત્રીનોંકો ખેરાત કર દી ગઈ હો. પસ મા'લૂમ હુવા કે પેહી અકીદા છે કે ઇસ તરહ પબ્લકર બખ્શ દેનેસે ઇસકા સવાબ પહોંચેગા, સો એ અકીદા સબ ગલત ઔર મુનાહ છે, ઇસ લિયે કે ખૂદ વો ચીઝ તો પહોંચતી હી નહીં, હાં ઇસકા સવાબ પહોંચતા છે તો જિનકો બખ્શા ઉનકો ભી નહીં પહોંચા, અલબત્તા એક દો મૂરત જો પબ્લી છે, સિર્ફ ઉસીકા સવાબ પહોંચા, સો અગર ઉન્હીંકા સવાબ બખ્શના યા તો ઇસ મિઠાઈ યા ખાનેકા બખેલા નાહક કિયા, ખ્વાલ-મ-ખ્વાલ રૂપિયા-દો રૂપિયેકા મુફત એહસાન રખ્યા. અગર કહો કે નહીં સાહબ ! ફકીરોંકો ભી ઇસમેંસે દે દેત હૈં, તો જવાબ એ છે કે ફકીરોંકો દિયા, બહોતસે બહોત દસકો, પાંચકો દિયા તો ઇસસે ક્યા હોતા છે, મક્સદ તો પૂરે રૂપિયેકી મિઠાઈકા સવાબ બખ્શના યા તો રૂપિયેકા નામ ક્યું કિયા ? ઔર જિનકો દિયા જાતા છે ઉનકો ખેરાતકે નામસે હરગિઝ નહીં દિયા જાતા, બલ્કે તબરૂક ઔર હદિયા (બેટ) સમજકર દેતે હૈં, યુનાંચે અગર ઉનકો ખેરાત દો તો હરગિઝ ન લે, બલ્કે બુરા માને, ઇસ લિયે આજકલકે રિવાજકે એતિબારસે એ કામ બિલકુલ બેકાર ઔર બે-મતલબ છે. -

(૩) અચ્છા હમને માના કે કાતિહાકે બા'દ વો ખાના મોહતાજ હી કો દે દિયા, તો હમ કેહતે હૈં કે મોહતાજકો દેને ઔર ખિલાનેસે પેહલે સવાબ બખ્શાનેકા ક્યા મતલબ, તુમકો તો સવાબ ઉસી વક્ત મિલેગા, જબ ફકીરકો દે દો યા ખિલા દો. અભી તુમહીંકો સવાબ નહીં મિલા તો ઇસ બેચારે મુરદેકો ક્યા બખ્શા, મતલબ એ કે ઇસ કામકી કોઈ ખાત કિફાનેકી નહીં.

(૪) બા'ઝકા એ ભી અકીદા છે કે ખૂદ વો ચીઝ પહોંચ જાતી છે, યુનાંચે ખાનેકે સાથ પાની કહાં પિએંગે, ફિર મુંહ બદ મગ્ગ હોગા, ઇસ લિયે પાનકી ઝરૂરત પબેગી.

મુઠ્ઠાની જનાહ ! જહાલતકી ભી હદ હો ગઈ. યે ભી ખ્યાલ રખતી હૈં કે જો ચીઝ ઉસકો જિન્દગીમેં પસંદ થી, ઉસપર કાતિહા હો. છોટે બચ્ચોકો દૂધ પર કાતિહા હો. મુઠ્ઠા ખૂબ ચાહ હે કે એક બાર શબે બરાલતકી કાતિહા પર એક બુલ્હમાને કઈ ફુલઝડિયાં રખ દી થી. ઓર કહા થા કે ઉનકો આતિશબાજીકા બબા શોક થા. ખૂદ કહો યે અકીદેકી ખરાબી હે થા નહીં ?

(૫) યે ભી ખ્યાલ હે કે ઇસ વકત ઉસકી રૂહ આતી હે. ગુનામેં લોભાન વગેરહ મૂશૂ સુલગાનેકા યેહી મતલબ હે, ભલેહી સબકા યે ખ્યાલ ન હો.

(૬) ફિર જુમે'રાતકી કેદ અપની તબીઅતસે લગા લી, જબ શરીઅતસે સબ દિન બરાબર હૈં તો ખાસ જુમે'રાતકો કાતિહાકા એક દિન સમજના શરૈઈ હુકમકો બદલના હે થા નહીં. ફિર ઇસ કેદસે એક યે ભી ખરાબી પૈશ હો ગઈ હે કે લોભ સમજાને લગે કે મુરદોંકી રૂહ જુમે'રાતકો અપને અપને ઘર આતી હૈં. અગર કુછ સવાબ મિલ ગયા તો ખૈર, વરના ખાલી હાથ લીટ જાતી હૈં, યે સિર્ફ ખ્યાલ હે ઓર બગેર દલીલકા એસા અકીદા રખના ગુનાહ હે. ઇસી તરહ કોઈ તારીખ મુકર્રર કરના ઓર યે સમજના કે ઇસમેં જિયાદહ સવાબ મિલેગા, સિર્ફ ગુનાહકા અકીદા હે.

(૭) અકસર લોગોંકી આદત હે કે બહોત ખાનેમેંસે થોભાસા ખાના કિસ્વી ઘાલમેં રખકર ઉસકો સામને રખકર કાતિહા કરાતી હૈં, ઇસમેં ઇન ખરાબીયોંકે અલાવા એક યે બાત પૂછની હે કે સિર્ફ ઇતને હી ખાનેકા સવાબ બખ્શવાના હે થા સારે ખાનેકા, સિર્ફ ઇતનેહી ખાનેકા સવાબ બખ્શવાના તો ચકીની તોર પર મંજૂર નહીં, પસ જરૂર યેહી કહોગી કે સબકા સવાબ પહોંચાના મંજૂર હે. પસ હમ કેહતે હૈં કે ફિર સિર્ફ ઇતને પર ક્યું કાતિહા દિલાયા. ઇસસે તો તુમહારે કાપદેકે મુતબિક સિર્ફ ઉસ ઘાલકા સવાબ પહોંચના ચાહિયે, બાકી તમામ ખાના બરબાદ હો ગયા ઓર બેકાર રહા. અગર યું કહો કે ઉસકા સામને રખના જરૂરી નહીં, સિર્ફ નિચ્ચત કાફી હે તો ફિર ઉસ ઘાલકે રખનેકી ક્યા જરૂરત હુઈ. ઇસમેં ભી નિચ્ચત કાફી થી, યે તોબા-તોબા હક તઆલાકો નમૂના દિખલાના હે કે દેખિયે, ઇસ કિસમકા ખાના દેગમેં હે, ઉસકા સવાબ બખ્શ દીજિયે, નજીરુમિલ્લાહ !

(૮) ફિર અગર સવાબ પહોંચાનેકે સિયે ઉસકા સામને રખકર પબ્હના જરૂરી હે તો અગર રૂપિયા-પૈસા થા કપજા-ગલ્લા (અનાજ) વગેરહ સવાબકે સિયે દિયા જાએ, ઉસપર કાતિહા ક્યું નહીં પબ્હતી હો ? ઓર અગર યે જરૂરી નહીં તો ખાને ઓર મિઠાઈમેં ક્યું એસા કરતી હો ઓર જરૂરી સમજતી હો ?

(૯) ફિર હમ પૂછતે હૈં કે જમીન લીપનેકી ક્યા જરૂરત થબી. વો નાપાક થી થા પાક ? અગર નાપાક થી તો લીપનેસે પાક નહીં હુઈ, બલ્કે વો ઓર જિયાદહ નાપાક હો ગઈ કે પેહલે તો ખુશ હોનેકી વજહસે ખાલે વગેરહમેં લગનેકા સુબહ ન થા, અબ વો ખરતન ભી નાપાક હો જાએગે. ઓર અગર પાક થી તો લીપના સિર્ફ બેકારકા કામ હે.

(૧૦) બુઝુર્ગોંકી કાતિલામે સારી ચીજો અછૂતી (નથી) હો, કોરે ઘણે, કોરે બરતાન નિકાલે જાએ, ઇસમેં પાની કુંવેસે ભરકર આએ, ઘરકા પાની ન લગને પાએ. ઔર ઇસકો કોઈ ન છૂએ, ન હાથ ડાલે, ન ઇસમેંસે કોઈ પિએ, ન ઝૂઠા કરે, સીની (ચાલ) ખૂબ થોકર શકર આએ. ગરજ ઘરકી સબ ચીજો નાપાક હૈ. યે અજબ અકલકે ખિલાફ બાત હૈ. અગર સબમુય નાપાક હૈ તો ઉનકો અપને ઇસ્તે'માલમેં ક્યું લાતી હો, વરના ઇસ સારે પર્ખાંડકી ક્યા ઝરત ? શરઈ હુકમ સિર્ફ ઇતના હૈ કે જિસ ચીજકા ખાના ખુદકો જાઈજ, (એ) ફકીરકો દેના ભી જાઈજ. ઔર જબ ફકીરકો દે દિયા તો અબ સવાબ બખ્શ દેના જાઈજ. ફિર યે સારી બાત બેકાર ઔર અકલકે ખિલાફ હુઈ યા નહીં ? અગર કહો કે સાહબ, યે બળી દરગાહ હૈ, બુઝુર્ગ લોગ હૈ, ઉનકે પાસ ચીજ એહતિયાતસે ભેજની ચાહિયે, તો જવાબ યે હૈ કે એક તો અલ્લાહ તઆલાકે યહાં ઇસ ઝાહિરી એહતિયાત ઔર પ્રાકીકી કોઈ કદર નહીં. ઇસકે નજદીક હલાલ ઔર તૈયબ (પાક) હોનેકી કીમત હૈ. અગર ખાલ હરામ હોગા તો હઝાર એહતિયાત કરો, સબ અકારત ગયા. ઔર અગર હલાલ-તૈયબ હૈ તો યે સબ બેકાર હૈ. વો યુંહી મા'મૂલી તૌર પર દે દેનેસે ભી કબૂલ કરતા હૈ. દૂસરે યે કે જબ ખુદ ઉનકી દરગાહમેં ભેજનેકા અકીદા હુવા તો યે હરામ ઔર શિર્ક હોગા, ક્યુંકે ઇસ ખાનેકો અલ્લાહ તઆલાકી રાહમેં દેના મકસૂદ હૈ, ન ખુદ ઇસકે પાસ ભેજના ઔર ઉનકી રાહમેં દેના. અગર એસા અકીદા હો તો વો ખાના ભી હરામ હો જાએગા. પસ જબ અલ્લાહ તઆલાકી રાહમેં દેકર સવાબ બખ્શના મંજૂર હો તો જેસે ઔર ચીજો ખુદકી રાહમેં દેતી હો ઔર ઇસમેં બેકારકી રસમેં નહીં કરતી હો, જેસે ફકીરકો પૈસા દિયા ઇસકો ધોતી નહીં, અનાજ વગેરહ દિયા, ઘરકે પકે હુએ ખાનેમેંસે રોટી વગેરહ દે દી હો, ઇસી તરહ યે મા'મૂલી તૌરસે પકા કર દે દો, ક્યુંકે યે ભી બળી દરગાહ યા'ની અલ્લાહ તઆલાકે યહાં જાતા હૈ. વો ભી વહીં જાતા હૈ તો ફિર દોનુંમે ફર્ક કેસા ? ફિર સૌથો તો ઇસમેં એક હિસાબસે બુઝુર્ગોંકો ખુદા તઆલા પર બળ્લા દેના હૈ. ઔર યે દિલકા ચોર અલગ રહા કે વો બુઝુર્ગોંકી દરવાહમેં જાતા હૈ ઔર યે અલ્લાહકી દરગાહમેં, યે ખુલા હુવા શિર્ક હૈ.

(૧૧) ઇસ્સે બુરા યે દસ્તૂર હૈ કે હર એકકા કાતિલા અલગ અલગ કરકે દિખાયા જાતા હૈ. યે અલ્લાહ મિયાંકા, યે મુહમ્મદ (સ.અ.વ.) કા, યે હઝરત બીબીકા. ઇસકા તો સાફ યેહી મતલબ હૈ કે સિર્ફ ઇતના અલ્લાહ મિયાંકો દેતી હૈ ઔર ઇતના ઇતના ઉન લોગોંકો, તો ભલા ઇસકે શિર્ક હોનેમેં ઇસકો શક હો સક્તા હૈ (અલ્લાહ તૌબા, અલ્લાહ તૌબા !). ઇસકા શિર્ક ઔર બુરા હોના કલામ મજહમેં સાફ સાફ ઝિકર હુવા હૈ, ઇસ્સે તૌબા કરની ચાહિયે. બસ સારી ચીજ ખુદાકી રાહમેં દે દો, ફિર જિતનોંકો સવાબ બખ્શના હો બખ્શ દો.

ફિર એક લુલ્હ ઔર હૈ કે મા'મૂલી મુરદોંકા કાતિલા તો સબકા એક હીમેં કરા દેતી હૈ, બુઝુર્ગોં ઔર બળે લોગોંકા અલગ અલગ કરાતી હૈ, જિસકા મતલબ યે હુવા કે વો તો

હું કે હમને અલ્લાહકે વાસ્તે એક જાનકો આજાદ ક્રિયા હે, અલ્લાહ મિયાં હયાં બીમારકી જાનકો મુસીબતસે આજાદ કર દેગે. સો યે અકીદા રખના કે જાનકા બદલા જાન હોતા હે, શરીઅતમેં ઇસકી ભી કોઈ સનદ (બુનિયાદ) નહીં. એસી બે-સનદ બાતકા એ'તિકાદ કરના ખૂદ ગુનાહ હે.

એક રિવાજ ઇસ્સે બખ્શકર ગઝબકા હે કે કોઈ ચીજ ખાને-પીનેકી ચોસકે પર રખવા દેતે હું. યે બિલકુલ કાફિરોંકી રસમ હે. બરતાવમેં કાફિરોંકા તરીકા વેસે ભી મના' હે, ઓર જો ઉસકે સાથ અકીદા ભી ખરાબ હો તો ઉસમેં શિર્ક ઓર કુફ્રકા ભી કર હે. ઇસ કામકે કરનેવાલે પેહી સમજાતે હું કે ઇસપર કરી જિન્ન યા ભૂત યા પીર યા સહીદકા દબાવ યા સતાવ હો ગયા હે, ઉનકે નામ લેંટ દેનેસે વો ખૂશ હો જાએગે ઓર યે બીમારી યા મુસીબત જાતી રહેગી, સો યે બિલકુલ મખ્લૂકકી પૂજા હે, જિસકા શિર્ક હોના સાફ ઝાહિર હે, ઓર ઇસમેં જો સોગ્રીકી બે-અદબી ઓર રાસ્તા ચલનેવાલોંકો તકલીફ હોતી હે ઉસકા ગુનાહ અલગ રહી.

એક રિવાજ યે ખબર રખ્યા હે કે કુછ મોકોમેં સદકાકે સિયે કુછ ચીજોંકો ખાસ કર રખ્યા હે જેસે માથા (અડદ) ઓર તેલ ઓર વો ભી ખાસ ભંગીકો દિયા જાતા હે. એક તો એસે ખાસ કરનેકી શરીઅતમેં કોઈ સનદ નહીં. ઓર બે-સનદ ખાનેકો ખાસ કરના ગુનાહ હે. ફિર મોહતાજકો છોળકર ભંગીકો દેના યે ભી શરીઅતકા મુકાબલા હે, કમ્તે શરીઅતમેં મુસલમાનકા હક ઝિયાદહ ઓર મુકદમ (પેહલે) હે. ફિર ઇસમેં યે અકીદા ભી હોતા હે કે ઇસ સદકેમેં બીમારી લિપટી હુઈ હે, ઇસ સિયે ગંદે નાપાક લોગોંકો દેના ચાહિયે કે સબ અલા-બલા ખા જાએ. સો યે અકીદા ભી બે-સનદ હે ઓર એસી બે-સનદ બાતકા એ'તિકાદ કરના ખૂદ ગુનાહ હે. ઇસ સકદા-ખેરાતકે ઇન તરીકોંકો છોળકર સીપા તરીકા અપનાના ચાહિયે કે જો કુછ અલ્લાહ તઆલાને દિયા, ચાહે કોઈ ચીજ હો, મુપકેસે ડિસી મોહતાજકો યે સમજકર દે દિયા કે અલ્લાહ તઆલા ઇસ્સે ખૂશ હોગે ઓર ઉસકી બરકતસે બલા ઓર મુસીબતકો દફા' કર દેગે. ઇસ્સે ઝિયાદહ સબ બેકાર, ખખંડ, બલે ગુનાહ હે.

એક રિવાજ યે નિકાલ રખ્યા હે કે મુલમુલે વજીરહ પકાકર ઓરતેં મસ્જિદમેં લે જાકર ખાસ મેહરાબ યા મિમ્બર પર રખતી હું ઓર કહીં કહીં તો બાજા ભી સાથ હોતા હે. બાજેકા હોના તો ઝાહિર હે, જેસા કુછ મુસા હે, બાકી ઓર કેહેં ભી બેકાર હું. બલે ખૂદ ઓરતકા મસ્જિદમેં જાના હી મના' હે. જબ નમાઝકે વાસ્તે ઓરતોંકો મસ્જિદમેં જાનેસે મના' ક્રિયા હે તો યે કામ ઉસકે સામને કુછ ભી નહીં હે. બા'ઝ તો ઉનમેં જવાન હોતી હું, બા'ઝ ઝેવર પેહને હોતી હું, બા'ઝ બિરાગ હાથમેં લિયે હોતી હું કે હમારા મુંહ ભી દેખ હો. ઇસી તરહ બા'ઝ ઓરતેં મન્નત માનનેકો યા દુઆ કરનેકો યા સલામ કરનેકો મસ્જિદમેં જાતી હું. યે સબ બાતેં શરીઅતકે ખિલાફ હું, સબસે તીબા કરની ચાહિયે. જો કુછ દેના-દિલાના હો યા દુઆ કરના હો, અપને ઘરમેં બેઠકર કરો.

૭૧ રસમોંકા બધાન જો કિસીકે મરનેમેં બરતી જાતી હૈં

(૧) પેહલે યે કે ગુસલ ઓર કઠનકે સામાનમેં બળી દેર કરતી હૈં. કિસી તરહ કિશ હી નહીં ચાહતા કે મુરદા ઘરસે નિકલે. પૈગમ્બર (સ.અ.વ.) ને બળી તાકીદ કરવાઈ હૈ કે જનાઝેમેં હરગિઝ દેર મત કરો.

(૨) દૂસરે જનાઝેકે સાથ કુછ અનાજ યા પૈસે વગૈરહ લેજતે હૈ કે કબર પર ખેસત કર દિયા જાએ. ઈસમેં નિયમત ઝિયાદહ નામ કરનેકી હોતી હે, જિસમેં કુછ ભી સવાબ નહીં મિલતા, ફિર યે હોતા હે કે ગરીબ-મોહતાજ રેહ જાતે હૈં. ઓર જિનકા રેશા વેહી હે વો ઘર લે જાતે હૈં, સવાબકે લિયે જો કુછ દેના હો, સબસે છુપાકર એસે હોઘોંકે દો જો બહોત મોહતાજ યા અપાહજ (મા'જૂર) યા આમરૂદાર ગરીબ યા દીનદાર, નેકમખત હો.

(૩) તીસરે અકસર આદત હે કે મરનેકે બા'દ મુરદેકે કપલે, જોલે યા કુરઆન શરીફ વગૈરહ નિકાલકર અલ્લાહ વાસ્તે દે દેતી હૈં. ખૂબ સમજા હો કે જબ કોઈ મર જાતા હે, શરીઅતસે જિતને આદમિયોંકો ઉસકી મીરાસકા હિસ્સા પહોંચતા હે, વો સબ આદમી ઉસ મુરદેકી હર છોટી-બળી ચીઝકે માલિક હો જાતે હૈં ઓર વો સબ ચીઝે ઉન સબકે સાઝેકી (હિસ્સેકી) હો જાતી હૈં. ફિર એક યા દો આદમીકે લિયે કબ સહીહ હોમા કે સાઝેકી ચીઝ કિસીકો દે દે. ઓર અગર સબ સાઝી ઇજાજત ભી દે દે, લેકિન કોઈ ઉનમેં નાબાલિગ હો તબ ભી એસી ચીઝકા દેના દુસ્ત નહીં. ઓર ઈસ ઇજાજતકા એ'તિબાર નહીં. ઈસી તરહ સબ સાઝી બાલિગ હો, લેકિન શરમા-શરમીમેં ઇજાજત દે દે, તબ ભી એસી ચીઝકા દેના દુસ્ત નહીં, ઈસ લિયે જહાં મોક્કા' હો તો પેહલે તો વો સબ ચીઝે કિસી આલિમસે હર એકકા હિસ્સા પૂછ કર શરીઅતકે મુતાબિક આપસમેં બાંટ લે. ફિર હર આદમીકો અપને હિસ્સેકા ઇન્તિયાર હે જો ચાહે કરે ઓર જિસકો ચાહે દે. હાં, અગર સબ વારિસ બાલિગ હો ઓર સબ ખૂશીસે ઇજાજત દે દે તો બાંટે બગેર ભી ખર્ચ કરના દુસ્ત હોમા.

(૪) ચોથે કુછ મુકર્રર તારીખોં પર યા ઉનસે ઝરા આગે-પીછે કુછ ખાના વગૈરહ પકાકર મિરાદરીમેં બાંટા જાતા હે ઓર બા'ઝ ગરીબોંકો મિલા દિયા જાતા હે, ઉસકો તેજા (મરનેકે બા'દ તીસરા દિન), દસવાં, બીસવાં, ચાલીસવાં કેહતે હૈં. ઉસમેં એકે તો નિયમત દુસ્ત નહીં હોતી. નામકે વાસ્તે યે સબ સામાન કિયા જાતા હે. જબ યે નિયમત કુઈ તો સવાબ કમા હોતા ઓર ઉલટા ગુનાહ ઓર વમાહ હે. કહીં તો કર્ન લેકર યે રસમ પૂરી કી જાતી હે. ઓર સબ જાનતે હૈં કે એસે ગૈર-ઝરૂરી કામકે લિયે કર્નકાર બનના ખૂદ ખુરી બાત હે. ઓર ઈતની પાબંદી કરના કે શરીઅતકે કુકમોંસે ભી ઝિયાદહ હો જાએ, યે

ભી ગુનાહ છે. ઔર અકસર યે રસમેં મુરદેકે માલસે અદા હોતી હૈ, જિસમેં પતીખોંકા ભી સાગા (હિસ્સા) હોતા હૈ. પતીખોંકા માલ સવાબકે કામોમેં ભી ખર્ચ કરના દુરસ્ત નહીં તો ગુનાહકે કામોમેં તો ઔર ઝિયાદહ બુરા હોગા. હાં અપને માલમેંસે જો કુછ તોફીક હો, ગરીબોંકો છુપા કરકે દે દો, એસી ખૈરાત મુદાકે વહાં કબૂલ હોતી હૈ, બા'ઝ હોખ ખાસ કર મીઠે ચાવલ મસ્જિદોમેં ભેજતે હૈ. કુછ તેલ ઝરૂર ભેજતે હૈ, બા'ઝ બચ્ચોંકે ચરનેકે બા'દ દૂધ ભેજતે હૈ કે વો બચ્ચા દૂધ પિયા કરતા થા. ઈન કેદોંકી કોઈ સનદ (અસલ) શરીઅતમેં નહીં હૈ. અપની તરફસે નયે તરીકે નિકાલના બખા ગુનાહ હૈ. એસે ગુનાહકો શરીઅતમેં બિદઅત કેહતે હૈ. ઔર પૈગમ્બર (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા હૈ કે બિદઅત ગુમરાહીકી ચીઝ હૈ ઔર દોઝખમેં લે જાનેવાહી હૈ.

બા'ઝ યે ભી સમજતી હૈ કે ઈન તારીખોમેં ઔર જુમે'રાતકે દિન ઔર શબે બરાતકે દિનોમેં મુરદોંકી રૂહેં ધરોમેં આતી હૈ. ઈસ બાતકી શરીઅતમેં કુછ અસલ નહીં ઔર ઈનકો આનેકી ઝરૂરત હી કયા હૈ, ક્યુંકે જો કુછ સવાબ મુરદેકો પહોંચાયા જાતા હૈ વો ખૂદ ઉસકે ડિકાને પર પહોંચ જાતા હૈ, ફિર ઉસકો કોન ઝરૂરત હૈ કે મારા મારા ફિરે. ફિર યે ભી હૈ કે અગર મુરદા નેક ઔર બેહિશ્તી હૈ તો એસી બહારકી જગહ છોખકર ક્યું આને લગા ? ઔર અગર બદ ઔર દોઝખી હૈ તો ઉસકો ફરિસ્તે ક્યું છોખ દેમે કે અજાબસે છૂટકર સૈર કરતા ફિરે. ગર્ઝ યે બાત બિલકુલ બેખોલ મા'લૂમ હોતી હૈ, અગર કિસી એસી વૈસી કિતાબમેં લિખ્યા હુવા દેખો, તબ ભી એસા એ'તિકાદ ખત રખના. ફિસ કિતાબકો આલિમ સનદ ન રખમેં વો ભરોસેકી નહીં હૈ.

(૫) પાંચવેં મઘિતકે ઘરમેં ઔરતોં કઈ બાર ઇકઠી હોતી હૈ ઔર યે સમજતી હૈ કે હમ ઉસકે દર્દ-શરીક હૈ, લેકિન વહાં પહોંચકર બા'ઝ તો પાન-છાલિયા (સોપારી) ખાનેકે કામમેં લગ જાતી હૈ. અગર પાન-છાલિયામેં ઝરા દેર યા કમી હો જાએ તો સારી ઉઝ ગાતી ફિરે કે ફલાને ઘર પાનકા ટુકળા નસીબ નહીં હુવા. બા'ઝ વહાં ખાના ભી ખાતી હૈ, ચાહે અપના ઘર કિતાબ હી નઝદીક હો, લેકિન ખ્વાહ-મ-ખ્વાહ મઘિતકે ઘર જાકર પળી રેહતી હૈ. ભલા બતાઓ, યે ઔરતોં દર્દ-શરીક હોને આઈ હૈ યા ખૂદ દૂસરોં પર અપના દર્દ ડાલને આઈ હૈ. એસી બેહુદા ઔરતોંકી વજહસે ઘરવાલોંકો ઈસ કદર તકલીફ ઔર પરેશાની હોતી હૈ જિસકી કોઈ હદ નહીં. એક તો ઉસપર મુસીબત આઈ હૈ, દૂસરે યે ઉસે બબ્બકર આ પળી. વોહી કહાવત હો ગઈ, સર પીટના, ઘર લુટના. બા'ઝ ઈનમેં મુરદેકા નામ તક ભી નહીં લેતી, બલકે દો-દો, ચાર-ચાર જમા' હોકર બેઠતી હૈ ઔર દુનિયા ઔર જહાનકે કિસ્સે વહાં બયાન કિયે જાતે હૈ, બલકે હંસતી હૈ, ખૂશ હોતી હૈ, કપબે એસે ભબ્બકદાર પહેનકર આતી હૈ, જેસે કિસી શાદીમેં શરીક હોને ચલી હૈ. ભલા ઈન બેહુદિયોંકે આનેસે કોનસા ફાઈદા દીન યા દુનિયાકા હુવા. બા'ઝ જો સચમુચ ભલા ચાહનેવાહી કેહલાતી હૈ કુછ દર્દમેં ભી શરીક હોતી હૈ અગર જો અસલ તરીકા દર્દમેં શરીક હોનેકા હૈ કે આકર મુરદેવાલોંકો તસલ્લી દેં સબર દિલાએ, ઈનકે

કિલ્લોકો થામે, ઇસ તરીકેસે કોઈ શરીક નહીં હોતા, બલ્કે ઓર ઉપરસે ગલે લગ-લગકર
 રોના મુરે કર દેતી હે. બા'જ તો પૂંહી મૂઠ-મૂઠ મુંહ બનાતી હે. આંખોમે આંસુ તક નહીં
 હોતા. ઓર બા'જ અપને ગળે (દફન કિયે હુએ) મુરદોંકો ઘાદ કરકે પ્વાહ-મ-પ્વાહકા
 એકસાન ઘરવાલોં પર રખાતી હે. ઓર જો સચ્ચે દિલસે રોતી ભી હે વો ભી કહાંકી
 અચ્છી હે, કમુંકે પેહલે તો અકસર બયાન કરકે રોતી હે, જિસકે લિયે પેગમ્બર (સ.અ.વ.)
 ને બહોત સખીસે મના' કિયા હે, બલ્કે લા'નત કી હે. ઓર દૂસરે ઇનકે રોનેસે ઘર
 ઘરવાલોંકો ઓર દિલ ભર આતા હે ઓર જખમ પર નમક છિબક જાતા હે. ઝિમ્માદહ
 બેતાબ હોકર બિગળ-બિગળકર રોતી હે ઓર ઘોળા બહોત જો સખર આ ચલા થા વો
 ભી જાતા રેહતા હે, તો ઇન ઓરતોંને બજાએ સખર દિલાનેકે ઓર ઉલ્ટી બે-સમરી
 બખ્ષા દી. ફિર ઇનકે આનેકા કયા કાઈદા હુવા. સચ ખાત યે હે કે યે ગમવાલોંકા ગમ
 બિટાનેકો નહીં આતી, બલ્કે અપને આપસે ઇદગમ ઉતારનેકો જમા' હોતી હે. ભલા જબ
 ઓરતોંકે જમા' હોનેમે ઇતની ખરાબિયાં હોં તો એસા જમા' હોના કબ દુરસ્ત હોઆ.
 ઇનમે બા'જ દૂર કી આઈ હુઈ મેહમાન હોતી હે, બેહલિયોંમે (ધોડગાડીમે) ચબ્હ
 ચબ્હકર આતી હે ઓર કઈ કઈ રોજ તક રેહતી હે ઓર ઘાસ-દાના બેલોંકા ઓર અપની
 આવ-ભગતકા સારા બોજ ઘરવાલોં પર ડાલતી હે, ચાહે મુરદેવાલે પર કેસી હી મુસીબત
 હો, ચાહે ઇનકે ઘર ખાનેકો ભી ન હો, લેકિન ઇનકે લિયે સારે તકલુક કરના ઝરૂર,
 હાલાંકે હદીસમે હે કે મેહમાનકો ચાલિયે કે ઘરવાલોંકો તંગ ન કરે. ઇસે ઝિમ્માદહ ઓર
 તંગ કરના કયા હોગા. ફિર બા'જકે સાથ બચ્ચોંકી ધાડ (ટોલી) હોતી હે. કોઈ ધી-સકરકી
 હરમાઈશ કર રહા હે, કોઈ દૂધકે વાસ્તે મચલ રહા (રો રહા) હે, ઓર ઇન સબકા
 બંદોબસ્ત ઘરવાલોંકો કરના પળતા હે, ઓર મુદતોં તક મેહી સિલસિલા જારી રેહતા હે,
 ખાસકર ઓરત અગર બેવા હો જાએ તો એક ચબ્હાઈ તો તાજા મીતકે ઝમાને હુઈ થી,
 દૂસરી વેસી હી ચબ્હાઈ ઇદત પર હોતી હે, જિસકા નામ છ માહી રખ્યા હે ઓર પૂંકહા
 જાતા હે કે ઇદતસે નિકાલનેકે લિયે આઈ હે. ઇનસે કોઈ પૂછે કે ઇદત કોઈ કોઠરી હે,
 જિસમેસે બેવાકો હાથ-પાંવ પકળકર નિકાલેગી. જબ ચાર માહ દસ દિન ગુઝર ગએ
 ઇદતસે નિકલ ગઈ. ઓર અગર ઇસકો હમલ થા, જબ બચ્ચા પેદા હો ગયા, ઇદત ખતમ
 હો ગઈ. ઇસ બેકારસી ખાતકી કીનસી ઝરૂરત હે કે સારી દુનિયા ઇકલા હો. ફિર ઇસ
 સારે તૂફાનકા ખર્ચ, અકસર એસા હોતા હે કે મુરદેકે માલસે કિયા જાતા હે, જિસમે સબ
 વારિસોંકા સાગા (હિસ્સા) હોતા હે. બા'જ તો ઇનમેસે પરદેસમે હોતે હે, ઇનસે ઇજાઝત
 હાસિલ નહીં કી જાતી, ઓર બા'જ ના-બાલિગ હોતે હે, ઇનકી ઇજાઝતકા શરીઅતમે
 એ'તિબાર નહીં. યાદ રખો કે જિસને ખર્ચ કિયા હે સારા ઇસીકે ઝિમ્મે પળેગા, ઓર
 સબ વારિસોંકા હક પૂરા પૂરા દેના પળેગા. ઓર અગર કોઈ બહાના લાએ કે મેરા
 હિસ્સા ઇન ખર્ચોં કે લિયે કાફી નહીં, ઇસકા જવાબ-યે હે કે સબકા હિસ્સા ભી કાફી ન
 હો તો કયા કરોગી ? કયા પળોસિયોંકી ચોરી દુરસ્ત હો જાએગી ? ગરજ ઇસ તૂફાનમે

ખર્ચ કરનેવાલે ગુનેહગાર હોતે હૈં. ઔર યે ખર્ચ હુવા ઇન આનેવાલિયોંકી બદૈલત, ઇસ લિયે વો ભી ગુનેહગાર હોતી હૈં. ઇસ લિયે યું ચાહિયે કે જો મર્દ ઔર ઔરત પાસે (નઝદીકે) હૈં વો ખળે ખળે આઝે, ઔર સખર ઔર તસલ્લી દેકર ચલે જાઝે, ફિર દોબારહ આનેકી ઝરૂરત નહીં.

ઇસી તરહ તારીખ મુકર્ર કરના ભી બેકાર બાત હે, ફિસકા જબ મોકા' હુવા આ ગયા, ઔર જો દૂરકે હૈં, અગર યે સમજે કે હમારે ગયે બઝેર મુસીબતઝદોંકી તસલ્લી દૂર ન હોગી તો આનેકા કુછ કર નહીં, લેડિન ગાડી વગેરહકા ખર્ચ અપને પાસસે કરના ચાહિયે. ઔર અગર સિર્ફ ઇલ્લામ ઉતારનેકો આઈ હૈં તો હરગિઝ ન આઝે, ખાતસે ખાતમ પુર્સી કર લે.

(૬) છઠી રસમ હે કે મયિતવાલોંકે લિયે એક તો ઉનકે નઝદીકકે રિસ્તેદારકે ઘરસે ખાના આતા હે, યે બાત બહોત અચ્છી હે, લેડિન ઇસમેં ભી લોગોંને બા'ઝ ખરાબિયાં કર દી હૈં, ઉનસે બચના વાજીબ હે. એક તો ઇસમેં અદલે-બદલેકા ખ્યાલ હોને લગા હે કે કલાનેને હમારે યહાં ભેજ યા, હમ ઉનકે ઘર ભેજે. ફિર ઇસકા ઇતના ખ્યાલ હે કે અપને પાસ ગુંજાઈસ ન હો ઔર કોઈ દૂસરા આદમી ખૂશીસે ચાહે કે મેં ભેજ દું, મગર યે આદમી બે-કબ ઝિદ કરેગા કે નહીં, હમારે હી યહાંસે જાએગા. ઔર ઇસકી વજહ સિર્ફ યેહી હે કે હમ ન ભેજેંગે તો હમ પર તા'ન હોગા, ખા તો લિયા લેડિન બદલા ન દિયા ગયા. ઔર એસી પાબંદી એક તો ખૂદ મના' હે, ફિર ઉસકે લિયે કબી કર્મ લેના પળતા હે, ઇસ લિયે ઇસ પાબંદીકો છોળ દે. ફિસ રિસ્તેદારકો કોઈ તૌફીક હુઈ ભેજ દિયા. ઇસી તરહ યે પાબંદી ભી બુરી હે કે નઝદીકકે રિસ્તેદાર રેહતે હુએ દૂરકા રિસ્તેદાર ક્યું ભેજે. ઇસકે લિયે મરતે મારતે હૈં, ઇસકી વજહ ભી વોહી બદનામી મિટાના હે તો ઇસ પાબંદીકો છોળ દે. એક ખરાબી ઇસમેં યે કર લી હે કે ઝરૂરતસે બહોત ઝિયાદહ ખાના ભેજ જાતા હે. ઔર મયિતકે ઘર દૂર દૂરકે ઇલાકેદાર (રિસ્તેદાર) ખાનેકે વાસ્તે જમ કર બેઠ જાતે હૈં. યે ખાના સિર્ફ ઉન લોગોંકો ખાના ચાહિયે જો ગમ ઔર મુસીબતકે ગલબેમેં અપના ચૂલ્હા નહીં ઝોંક સકતે. ઔર જિનકે ઘર સબને ખાના પકાયા હે, વો ઇસ ખાનેસે ક્યું ખાતી હૈં, અપને ઘર જાકર ખાઝે યા અપને ઘરસે મંગા લે. એક ખરાબી યે ભી તો હે કે બા'ઝ ઇસ ખાનેમેં ભી તકલ્લુફકા સામાન કરતી હૈં, યે ભી છોળ દેના ચાહિયે. જો વક્ત પર આસાનીસે હો ગયા, મુખ્તસરસા તૈયાર કરકે મયિતવાલોંકે લિયે ભેજ દિયા.

(૭) સાતવાં બા'ઝ ઔરતેં એક યા દો હાકિઓંકો કુછ દેકર કુરઆન મજ્હ પઘ્લવાતી હૈં કે મુરદાકો સવાબ બખ્શા જાએ. કહીં કહીં તો દૂસરે દિન યનોં પર કલિયા ઔર સીપારોમેં કુરઆન મજ્હ પઘ્લવાયા જાતા હે, ચુંકે એસે લોગ રૂપિયા-પૈસા યા ચને ઔર ખાનેકે લાલચસે કુરઆન મજ્હ પઘ્લતે હૈં, ઉનકો ખૂદ હી કુછ સવાબ નહીં મિલતા. જબ ઉનહોંકો કુછ નહીં મિલ્યા તો મુરદેકો ક્યા બખ્શેંગે. વો સબ પઘ્લા-પઘ્લાયા ઔર દિયા-દિલાયા બેકાર ઔર અકારત જાતા હે. બા'ઝ આદમી લાલચસે નહીં પઘ્લતે, લેડિન

લિલાજી ઓર બદલા ઉતારનેકો પળ્લતે હેં, ચે ભી દુનિયાકી નિમ્મત કુઈ, ઈસકા સવાબ ભી નહીં મિલતા. હાં જો આદમી સિર્ફ ખુદાકે વાસ્તે, લાલચ ઓર લિલાજીકે બગેર પળ્લ દે, ન જગલ ઠેહરાએ, ન તારીખ ઠેહરાએ, ઈસકા સવાબ બેસક પહોંચતા હે.

રમઝાન શરીફકી બા'જ રસમોંકા બયાન

એક ચે કે બા'જ ઓરતેં રમઝાન શરીફમેં હાફિજકો ઘરકે અંદર બુલાકર તરાવીહમેં કુરઆન મજીદ સુના કરતી હેં. અગર ચે હાફિજ કોઈ અપના મહરમ મદ હો ઓર ઘરકી ઘરકી ઓરતેં સુન લિયા કરેં ઓર ચે હાફિજ નમાઝ મસ્જિદમેં પળ્લકર સિર્ફ તરાવીહકે વાસ્તે ઘરમેં આ જાયા કરે તો કુછ ડર નહીં, લેકિન આજકલ ઈસમેં બહોતસી બે-એહતિયાતિયાં હોતી હેં.

(૧) એક ચે કે બા'જ જગહોં પર ના-મહરમ હાફિજ ઘરમેં બુલાયા જાતા હે, અમરચે નામકે લિચે કપળોંકા પરદા હોતા હે, લેકિન ઓરતેં ચૂંકે બે-એહતિયાત ઝિયાદહ હોતી હેં, ઈસ લિચે અકસર એસા હોતા હે કે યા તો હાફિજ જા સે બાતેં શુરૂ' કર દેતી હેં યા આપસમેં ખૂબ પુકાર-પુકારકર બોલતી હેં ઓર હાફિજ જા સુનતે હેં. ભલા બગેર મજબૂરીકે અપની આવાઝ ના-મહરમકો સુંનાના કબ દુરૂસ્ટા હે.

(૨) દૂસરે જો આદમી કુરઆન મજીદ સુનાતા હે, જહાં તક હો સકતા હે ખૂબ આવાઝ બનાકર પળ્લતા હે. બા'જ લોગોંકી આવાઝ એસી અચ્છી હોતી હે કે ઝરૂર સુનનેવાલેકા દિલ ઈસકી તરફ હો જાતા હે, તો ઈસ શકલમેં ના-મહરમ મરદોંકી આવાઝ ઓરતોંકે કાનમેં પહોંચના કિતની બુરી બાત હે.

(૩) તીસરે મુહલ્લા ભરકી ઓરતેં રોઝકે રોઝ ઇંકઠા હોતી હેં. એક તો ઓરતોંકો મજબૂરીકે બગેર ઘરસે બાહિર પાંવ નિકાલના મના' હે, ઓર ચે કોઈ મજબૂરી નહીં ક્યૂંકે ઊંઝો શરીઅતમેં કોઈ તાકીદ નહીં આઈ કે તરાવીહ જમાઅતસે પળ્લા કરો, ફિર નિકલના ભી રોઝ-રોઝકા ઓર ઝિયાદહ બુરા હે. ફિર લોટનેકા વક્ત એસા બે-મોકા' હોતા હે કે રાત ઝિયાદહ હો જાતી હે, ગલિયાં, ફૂચે બિલકુલ ખાલી-સુનસાન હો જાતે હે. એસી હાલતમેં ખુદા ન કરે, અગર માલ યા આબરૂકા નુકસાન હો જાએ તો તઅજજુબ નહીં. પ્વાહ-મ-પ્વાહ અપને આપકો પરેશાનીમેં ડાલના અફલકે ખિલાફ હે ઓર શરીઅતકે ભી ખિલાફ હે. ખાસકર બા'જ ઓરતેં તો કબે-છબે પહેનકર ગલિયોંમે ચલતી હે તો ઓર ભી ઝિયાદહ ખરાબીકા ડર હે.

એક રસમ રમઝાન શરીફમેં ચે હે કે ચૌદહવેં રોઝકો ખાસ સામાન ખાને વગેરહકા કિયા જાતા હે ઓર ઈસકો સવાબકી બાત સમજાતી હે. શરીઅતમેં જિસ બાતકો સવાબ ન કઠા હો ઈસકો સવાબ સમજાના ખૂદ મુનાહ હે. ઈસ લિચે ઈસકો ભી છોળના ચાહિયે.

એક રસમ ચે હે કે બઝ્યા જબ પેહલા રોઝ રખતા હે તો ચાહે કોઈ કેસા હી

મરીબ હો, લેડિન કર્જ કરકે ભીખ માંગકર રોજા ખોલનેકા બખેલા જરૂર હોગા. જો બાત શરીઅતમેં જરૂરી ન હો ઉસકો જરૂરી સમજના ભી ગુનાહ હે, ઇસ લિયે ઇસકો જરૂરી સમજના ભી ગુનાહ હે ઓર એસી પાબંદી છોળ દેની ચાહિયે.

ઈદકી રસમોંકા બયાન

એક તો સેવેયાં પકાનેકો જરૂરી સમજતી હું. શરીઅતસે યે જરૂરી બાત નહીં. અગર દિલ ચાહે પકા લો, મગર ઇસમેં સવાબ મત સમજો.

દૂસરે રિશ્તેદારોંકે બચ્ચોંકો દેના-લેના યા રિશ્તેદારોંકે ઘર ખાના ભેજના, ફિર ઇસમેં અદલા-બદલા રખના ઓર ન હો તો કર્જ લેકર કરના, યે પાબંદી બેકાર ભી હે ઓર તકલીફ ભી હોતી હે. ઇસ લિયે સબ કેદે છોળ દે.

બકરી ઈદકી રસમોંકા બયાન

દેના-લેના યે ભી ઈદકા સા હે, જૈસા ઇસકા હુકમ અભી પળ્હા હે, વોહી ઇસકા ભી હે.

દૂસરે ઇસમેં બહોતસે આદમિયોં પર કુરબાની વાજબ હોતી હે ઓર કુરબાની નહીં કરતે, યે ભી ગુનાહ હે.

તીસરે કુરબાનીમેં અપની તરફસે યે બાત ગળ્હ રખી હે કે સિરી સુકકા હક ઓર પાએ નાઈકા હક હે. યે ભી બેકારકી બાત ઓર શરીઅતકે ખિલાફ પાબંદી હે, અં અપની ખુશીસે જિસકો ચાહો દે દો.

ઝીલકા'દહ ઓર સફરકી રસમોંકા બયાન

જહિલ ઓરતેં ઝીલકા'દહકો ખાલીકા ચાંદ કેહતી હું ઓર ઇસમેં શાદી કરનેકો મનહૂસ સમજતી હું. યે એ'તિકાદ ભી ગુનાહ હે, તોબા કરની ચાહિયે.

ઓર સફરકો તેરહ તેઝી કેહતી હું ઓર ઇસ મહીનેકો ના-મુબારક જાનતી હું ઓર કહીં કહીં તો તેરહવીં તારીખકો બા'ઝ ધૂંગનિયાં વગેરહ પકાકર બાંટતી હું કે ઇસકી મનહૂસતસે હિકાજત રહે. યે સારે અકીદે શરીઅતકે ખિલાફ ઓર ગુનાહ હું, તોબા કરો.

રબીઉલ અવ્વલ યા કિસી ઓર વકતમેં મીલાદ શરીફકા બયાન

કહીં કહીં ઓરતોંમેં ભી મીલાદ શરીફ હોતા હે ઓર જિસ તરહ આજકલ હો

રહા છે, ઉસમેં યે ખરાબિયાં હૈ.

(૧) અગર ઔરત પબ્હનેવાલી હે તો અકસર ઉસકી આવાજ બાહિર દરવાજેમેં આતી હે. ના-મહરમોંકો આવાજ સુનાના બુરા હે, ખાસકર શે'રકે પબ્હનેકી આવાજમેં ઝિયાદહ ખરાબીકા ડર હે.

(૨) અગર મર્દ પબ્હનેવાલા હે તો યે ઝાહિર હે કે વો મર્દ સબ ઔરતોંકા મહરમ ન હોગા, બહોતસી ઔરતોંકા ના-મહરમ હોગા. અગર ઉસને શે'ર-અશઆર અચ્છી આવાજસે પબ્હે, જેસા આજકલ રિવાજ હે તો ઔરતોંને મર્દકા ગાના સુના, યે ભી મના' હે.

(૩) રિવાયતેં ઔર કિતાબેં મીલાદકે બયાનકી અકસર ગલત રિવાયતોંસે ભરી હુઈ હૈ, ઉંનકા પબ્હના ઔર સુનાના, સબ ગુનાહ હે.

(૪) બા'ઝ તો યું સમજાતી હૈ કે પેગમ્બર (સ.અ.વ.) ઇસ મેહફિલમેં તશરીફ લાતે હૈ ઔર ઇસી સિયે બીચમેં પેદાઈશકે બયાનકે વકત ખબે હો જાતે હૈ. ઇસ બાત પર શરીઅતમેં કોઈ દલીલ નહીં. ઔર જો બાત શરીઅતમેં સાબિત ન હો, ઉસકા પકીન કરના ગુનાહ હે. ઔર બા'ઝ યે અકીદા નહીં રખતી, લેકિન ખબા હોનેકો એસા ઝરૂરી સમજાતી હૈ કે જો ખબા ન હો ઉસકો બુરા-ભલા કેહતે હૈ, ઔર ખૂદ ઉંનસે કહો કે જબ શરીઅતમેં ખબા હોના ઝરૂરી નહીં તો આજ મીલાદ હોગા, ઇસમેં ખબે મત હોના તો કભી ઉંનકા દિન ગવારા ન કરે ઔર સમજો કે જબ ખબે ન હુએ મીલાદ હી નહીં હુવા. જો ચીઝ શરીઅતમેં ઝરૂરી ન હો, ઉસકો ઝરૂરી સમજના, યે ભી ગુનાહ હે.

(૫) મિકાઈ યા ખાના બાંટનેકી એસી પાબંદી હે કે કભી નાગા નહીં હોતા ઔર નાગા કરનેમેં બદનામી ઔર હઝરત (સ.અ.વ.) કી ના-ખૂશી સમજાતે હૈ. ઔર જો ચીઝ શરીઅતમેં ઝરૂરી નહીં, ઉસકી પાબંદી કરના, યે ભી બુરા હે.

(૬) ઉસકે સામાનમેં યા પબ્હતે પબ્હતે દેર લગ ગઈ યા મિકાઈ બાંટનેમેં અકસર નમાઝકા વકત તંબ હો જાતા હે, યે ભી ગુનાહ હે.

(૭) અગર કિસીકા અકીદા ભી ખરાબ ન હો ઔર ગુનાહકી બાતોંકો ઉસે નિકાલ દે, જબ ભી ઝાહિરી પાબંદીસે જાહિલોંકો ઝરૂર સનદ હોગી, તો જિસ બાતસે જાહિલોંકે બિગળનેકા ડર હો ઔર વો ચીઝ શરીઅતમેં ઝરૂરી કરનેકી ન હો તો એસી બાતકો છોળ દેના ચાહિયે, ઇસી સિયે રિવાજકે મુતાબિક ઇસ અમલકો ન કરે, બલ્કે જબ હઝરત (સ.અ.વ.) કે હાલાત પબ્હનેકા શોક હો તો કોઈ ટંગકી કિતાબ લેકર ખૂદ પબ્હ લે, યા બગેર ઇકલા કિયે હુએ પરકે દો-ચાર આદમી યા જો મિલને-મિલાને આ ગએ હોં ઉંનકો ભી સુના દે. ઔર અગર હઝરત (સ.અ.વ.) કી રૂહકો કિસી ચીઝકા સવાબ બખ્શના મંજૂર હો તો દૂસરે વકત મિસ્કીનોંકો દેકર યા ખિલાકર બખ્શ દે. નેક કામેકો કોઈ મના' નહીં કરતા, અગર બે-દંગાપન બુરા હે.

રજબકી રસમોંકા બયાન

ઇસકો આમ લોગ મરયમ રોઝોકા ચાંદ કેહતે હૈ. ઓર ઇસકી સત્તાઈસ તારીખમે રોઝા રખનેકો અચ્છા સમજતે હૈ કે એક હજાર રોઝોંકા સવાબ મિલતા હૈ. શરીઅતમે ઇસકી કોઈ અસલ નહી. અગર નહલ રોઝા રખનેકો દિલ ચાહે ઇખ્તિયાર હૈ, અલ્લાહ તઆલા જિતના ચાહે સવાબ દે દે, અપની તરફસે હજાર યા લાખ મુકરર ન સમજો. કહી કહી તો ઇસ મહીનેમે તબારકકી રોટિયાં પકતી હૈ, (રજબકે મહીનેમે જુમે'રાત યા જુમ્માકો સૂરએ તબારક ચાલીસ મરતબા પબ્હકર મુરદોંકો બખ્શતે હૈ ઓર મેદકી ચેટીયાં તક્લીમ કરત હૈ.) યે ભી ગબ્હી હુઈ બાત હૈ. શરીઅતમે ઇસકા કોઈ હુકમ નહી. ન ઇસ પર કોઈ સવાબકા વા'દા હૈ. ઇસ લિયે એસે કામકો દીનકી બાત સમજના મુનાહ.હૈ.

શબે બરાતકા હલવા, મુહર્રમકા ખિચળા ઓર શરબત

શબે બરાતકી ઇતની અસલ હૈ કે પંદરહવીં રાત ઓર પંદરહવાં દિન ઇસ મહીનેકા બહોત બુઝૂર્ગી ઓર બરકતકા હૈ. હમારે હજરત પેગમ્બર (સ.અ.વ.) ને ઇસ રાતકે જાગનેકી ઓર ઇસ દિનકો રોઝા રખનેકી તરફ ઉભારા હૈ, ઓર ઇસ રાત હમારે પેગમ્બર (સ.અ.વ.) ને મહીનેકે કાસ્તાનમે તશરીફ લે જાકર મુરદોંકે લિયે બખ્શિશકી દુઆ માંગી હૈ, તો અગર ઇસ તારીખમે મુરદોંકો કુછ બખ્શ દિયા કરે, ચાહે કુરઆન શરીફ પબ્હકર, ચાહે ખાના ખિલાકર, ચાહે નકદ દેકર, ચાહે વેસે હી દુઆ બખ્શિશકી કર દે તો યે તરીકા સુન્નતકે મુતાબિક હૈ. ઇસ્સે ઝિયાદહ જિતને બખેબે લોગ કર રહે હૈ, ઇસમે હલવેકી કેદ લગા રખી હૈ ઓર ઇસી તરીકેસે કાતિલા દિલાતે હૈ ઓર ખૂબ પાબંદીસે યે કામ કરતે હૈ, યે સબ બેકારકી ચીજોં હૈ. ઇન સબ બાતોંકી બુરાઈ ઉપર અભી પબ્હ ચુકી હો. ઓર યે ભી સુન ચુકી હો કે જો ચીજ શરીઅતમે ગરૂરી ન હો, ઇસકો ગરૂરી સમજના યા હદસે ઝિયાદહ પાબંદ હો જાના બુરી બાત હૈ.

ઇસી તરહ મુહર્રમકી દસવીંકી રસમોંકો સમજ લો. શરીઅતમે સિર્ફ ઇતની અસલ હૈ કે અલ્લાહકે રસૂલ (સ.અ.વ.) ને યું કરમાયા હૈ કે જો આદમી ઇસ દિન અપને ઘરવાલોં પર ખૂબ ખાને-પીનેકી કરાગત રખ્ખે, સાલ ભર તક ઇસકી રોઝીમેં બરકત હોતી હૈ. ઓર જબ ઇતના ખાના ધરમે પકે તો અગર ઇસમેંસે અલ્લાહ તઆલાકે વાસ્તે ભી મોહતાજોં, ગરીબોંકો દે દે તો કયા કર હૈ. ઇસ્સે ઝિયાદહ જો કુછ કરતે હૈ, ઇસમેં ઇસી તરહકી બુરાઈયાં હૈ, જેસે ઉપર સુન ચુકી હો.

ઇસ્સે બખ્હકર શરબત બાંટનેકી રસમ હૈ કે અપને ખ્યાલમેં કરબલાકે પ્યાસે મહીદોંકો સવાબ બખ્શતે હૈ, તો પાદ રખ્ખોં કે મહીદોંકો શરબત નહીં પહોંચતા, બલકે સવાબ પહોંચ સકતા હૈ. ઓર સવાબમેં ઇંશ શરબત ઓર ગરમ ગરમ ખાના સબ

બરાબર છે. ફિર શરબતકી પાબંદીમાં સિવા ગલત અકીદા કે ઉંની પાસ ઇસ્સે બુઝેગી. ઓર કયા બાત છે. એસા ગલત અકીદા ખૂદ ગુનાહ છે.

બા'ઝ જાહિલ શબે બરાતમાં આતિશબાઝી ઓર મુહર્રમમાં તા'ઝિયાકા સામાન કરતે હૈ. આતિશબાઝીકી બુરાઈ પેહલે બાબમાં લિખ દી છે. ઓર તા'ઝિયાકી બુરાઈ ઇસ્સે ઝિયાદહ કયા હોગી કે ઉંસકે સાથ એસે એસે બરતાવ કરતે હૈ કે જો શરીઅતમાં બિલકુલ શિક્ક ઓર ગુનાહ છે. ઉંસપર ચળહાવા ચળહાતે હૈ, ઉંસકે સામને સર ઝુકાતે હૈ, ઉંસપર અર્ઝિયાં લટકાતે હૈ, મરસિયે પળહતે હૈ, રોતે-ચિલ્લાતે હૈ ઓર ઉંસકે સાથ બાજા બજાતે હૈ. ઉંસકે દફન કરનેકી જગહકો ઝિયારતકી જગહ સમજતે હૈ. મર્દ-ઓરત આપસમાં બે-પરદા હો જાતે હૈ, નમાઝે બરબાદ કરતે હૈ. ઈન બાતોંકી બુરાઈ કૌન નહીં જાનતા.

બા'ઝ આદમી ઓર બખેજે નહીં કરતે, મગર શહાદત નામા પળહા કરતે હૈ તો યાદ રખો કે અગર ઇસમાં ગલત રિવાયતે હૈ, તબ તો ઝાહિર છે કે મના' છે. ઓર અગર સહીહ રિવાયતે ભી હૈ જબ ભી, ચૂંકે સબકી નિમ્મત પેહી હોતી છે કે સુનકર રોએંગે. ઓર શરીઅતમાં મુસીબતકે અંદર ઈરાદા કરકે રોના દુરસ્ત નહીં. ઈસ વાસ્તે ઈસ તરહકા શહાદત નામા પળહના ભી દુરસ્ત નહીં.

ઈસી તરહ મુહર્રમકે દિનાંમાં ઈરાદા કરકે રંગ પુડિયાં છોળ દેના ઓર સોગ ઓર માતમકી સૂરત બના લેના યા અપને બચ્ચોંકો પાસ તોરકે કપલે પહેનાના, ચે સબ બિદઅત ઓર ગુનાહકી બાતે હૈ.

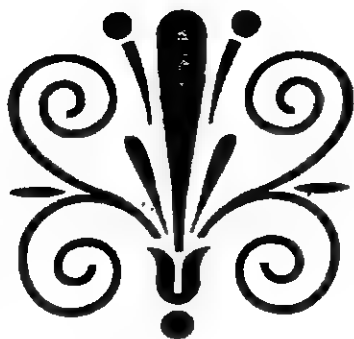
તબર્કાતકી ઝિયારતકે વકત ઇંકજા હોના

કહીં કહીં જુબ્બા શરીફ યા મુએ (બાલ) શરીફ પેગમ્બર (સ.અ.વ.) યા કિસી ઓર બુઝુર્ગકા મશહૂર છે. ઉંસકી ઝિયારતકે લિયે યા તો ઉંસી જગહ જમા' હોતે હૈ યા ઉંન લોગોંકો ઘરોંમાં બુલાકર ઝિયારત કરતે હૈ. ઓર ઝિયારત કરનેવાલોંમાં ઓરતે ભી હોતી હૈ.

એક તો હર જગહ ઈન તબર્કાતકી સનદ (અસલ) નહીં. ઓર અગર સનદભી હો, તબભી જમા' હોનેમાં બબી ખરાબિયાં હૈ. બા'ઝ ખરાબિયાં વહાં બયાન કર દી હૈ, જહાં શાદીમાં ઓરતોંકે જમા' હોનેકા ઝિકર લિખ્તો છે. ફિર શોર ઓર ગુલ ઓર બે-પરદગી, ઓર કહીં કહીં ઝિયારતવાલોંકા ગાના, કિસકો સબ ઓરતે સુનતી હૈ, ચે સબ હર આદમી જાનતા છે કે બુરી બાતે હૈ, હાં અગર અકેલેમાં ઝિયારત કર લે ઓર ઝિયારતકે વકત શરીઅતકે બિલાફ કોઈ બાત ન કરે તો દુરસ્ત છે, ઓર રસમોંકા પૂરા હાલ ઈસ્લાહુર્રુસૂમ એક કિતાબ છે, ઉંસમાં લિખ દિયા છે. ઈસ જગહ તુમકો એક ગુર (ઉસુલ) બતલાતે હૈ, ઉંસકો ધ્યાનમાં રખોગી તો સબ રસમોંકા હાલ મા'લૂમ હો જાએગા, કભી થોકા ન હોગા.

વો ગુર (ઉસુલ) યે હે કે જિસ બાતકો શરીઅતને ના-જાઈઝ કહા હો, ઉસકો જાઈઝ સમજના ગુનાહ હે. જિસકો જાઈઝ બતલાયા હો, મગર ઝરૂર ન કહા હો ઉસકો ઝરૂર સમજકર પાબંદી કરના યા નામ કમાનેકો કરના ભી ગુનાહ હે. ઇસી તરહ જિસ કામકો શરીઅતને સવાબ નહીં બતલાયા, ઉસકો સવાબ સમજના ગુનાહ હે. ઓર જિસકો સવાબ બતલાયા ઓર ઝરૂર ન કહા ઉસકો ઝરૂરી સમજના ગુનાહ હે, ઓર અગર ઝરૂરી ન સમજે, મગર દુનિયાકે લાન-તાનકે ડરસે ઉસકે છોળનેકો બુરા સમજે, યે ભી ગુનાહ હે. ઇસી તરહ શરીઅતકી સનદકે બગેર કોઈ બાત તરાશના ઓર ઉસકા પકીન કર લેના ગુનાહ હે. ઇસી તરહ અલ્લાહ તઆલાકે સિવા કિસીસે દુઆ માંગના યા ઝિન્કો નકા' ઓર નુકસાનકા માલિક સમજના, યે સબ ગુનાહકી બાર્તે હે. અલ્લાહ તબારક વ તઆલા સબસે બચાએ.

* છટ્ટા હિસ્સા ખતમ હુવા *

وَقَدْ جَاءَتْ قُرْآنًا مِّنْ رَبِّكَ فَاتَّقُوا اللَّهَ
 كَمَا كُنْتُمْ تُؤْمِنُونَ بِالْكِتَابِ الّذِي كُنْتُمْ تُخْفُونَ تَحْتَ أَرْسَالِكُمْ

નેક બીબિયાં ફરમાં બરદાર હું, ખ્યાલ રખનેવાલી હું
 પીઠ પીછે અલ્લાહ તઆલાહી હિફાઝતસે

નુરાની

બેહિશ્તી ઝેવર મુકમ્મલ

સાતવાં હિસ્સા

اصلى بهشتى زيور

ઇસકે સબ હિસ્સાંમેં ઓરતોંકી તમામ ઝરૂરિયાત, અકાઈદ
 ઓર મસાઈલ, અખ્લાક ઓર મઆશરતકે આદાબ ઓર
 ઓલાદકી તરબિયત વગેરહ બયાન કિયે ગયે હું

★ મુસન્નિફ ★

હકીમુલ ઉમ્મત મોલાના અશરફ અલી સાહબ યાનવી (રહ.)

✽ લિખ્યાંતર ✽

(મોલવી) સુબેમાન મજાદરી

પ્રકાશક

નુરાની કુતુબખાના

મુ.પો. છાપી (બનાસકાંઠા)

પીન - ૩૮૫૨૧૦

બેહિશ્તી ઝેવરકા સાતવાં હિસ્સા

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

બિસ્મિલ્લાહિર્રહમાનિર્રહીમ

આદાબ, અખલાક, સવાબ ઔર અઝાબકે બયાનમેં

ઈબાદતોંકા સંવારના - વુઝૂ ઔર પાકીકા બયાન

અમલ ૧ :- વુઝૂ અઘી તરફ કરો ચાહે કિસી વક્ત નકસકો નાપસંદ હો.

અમલ ૨ :- તાઝા વુઝૂકા ઝિયાદત સવાબ હે.

અમલ ૩ :- પાખાના પેશાબકે વક્ત કિબ્લાકી તરફ મુંહ ન કરો, ન પીઠ કરો.

અમલ ૪ :- પેશાબકે છીટોંસે બચો, ઉસમેં બે એહતિયાતી કરનેસે કબરકા અઘાબ

હોતા હે.

અમલ ૫ :- કિસી-સૂરાખમેં પેશાબ મત કરો, શાયદ ઉસમેંસે કોઈ સાંપ બિચૂ વઝેરહ નિકલ આવે.

અમલ ૬ :- જહાં ગુસલ કરના હો વહાં પેશાબ મત કરો.

અમલ ૭ :- પેશાબ પાખાનાકે વક્ત માતે મત કરો.

અમલ ૮ :- જબ સોકર ઉઠો, જબ તક હાથ અઘી તરફ ન ધો લો પાનીકે અંદર હાથ ન ડાલો.

અમલ ૯ :- જો પાની ધૂપસે ગરમ હો ગયા હો ઉસકો મત ઈસ્તે'માલ કરો. ઉસે બર્સ (કોઠ) કી બીમારીકા ખોફ ને જિસમેં બદન પર સહેદ સહેદ દાગ હો જાતે હૈં.

નમાઝકા બયાન

અમલ ૧ :- નમાઝ સહીહ વક્ત પર પઞહો, રૂકૂઅ ઔર સિજદા અઘી તરફ કરે, દિલ લગાકર પઞહો.

અમલ ૨ :- જબ બચ્ચા સાત બરસકા હો જાએ ઉસકો નમાઝકી તાકીદ કરો, જબ દસ બરસકા હો જાએ તો મારકર નમાઝ પઞહાઓ.

અમલ ૩ :- એસે કપલે યા એસી જગહમેં નમાઝ પઞહના અઘા નહીં કે ઉસકી ફૂલ પતીમેં ધ્યાન લગ જાએ.

અમલ ૪ :- નમાઝકે આગે કોઈ આજ હોની ચાહિયે, અમર કુછ ન હો તો એક

લડખી બળી કર લો, યા કોઈ ઉચી ચીજ રખ લો, ઓર ઉસ ચીજકો દાએ યા બાએ અમરૂ (તંવો) કે મુકાબિલ (સામને) રખ્યો.

અમલ ૫ :- ફર્જ પળ્હકર બેહતર હે કે ઉસ જગહસે હટકર સુન્નત ઓર નફલ પળ્હો.

અમલ ૬ :- નમાઝમેં ઉપર ઉપર મત દેખો. ઉપર નિગાહ મત ઉઠાઓ. જહાં તક હો સકે જમાઈ (બગાસુ) કો રોકો.

અમલ ૭ :- જબ પેશાબ યા પાખાનેકા દબાવ હો તો પેહલે ઉસે ફરાગત કર લો ફિર નમાઝ પળ્હો.

અમલ ૮ :- નફલે ઓર વજીફે ઉતને શુરૂ કરો જિસકો નિભા સકો.

મૌત ઓર મુસીબતકા બંધાન

અમલ ૧ :- અગર પુરાની મુસીબત યાદ આ જાએ તો ઈન્ના લિલ્લાહિ વ ઈન્ના ઈલૈહિ રાજિઊન. પળ્હ લો, જેસા સવાબ પેહલે મિલા યા વેસા હી ફિર મિલેગા.

અમલ ૨ :- રંજકી કેસી હી હલ્કી બાત હો ઉસપર ઈન્નાલિલ્લાહિ વ ઈન્ના ઈલૈહિ રાજિઊન. પળ્હ ક્રિયા કરો સવાબ મિલેગા.

ઝકાત ઓર ખેરાતકા બંધાન

અમલ ૧ :- ઝકાત જહાં તક હો સકે એસે લોગોંકો હી જાએ જો માંગતે નહી માબરૂ થામે ઘરોમેં ભેટે હેં.

અમલ ૨ :- ખેરાતમેં થોળી ચીજ દેનેસે મત ધરમાઓ જો તૌકીક હો દે દો.

અમલ ૩ :- યૂં ન સમજો કે ઝકાત દેકર ઓર ખેરાત દેના કયા ઝરૂર હે ઝરૂરતકે મોકે ઓર હિમ્મતકે મુવાફિક ખેર ખેરાત કરતે રહો.

અમલ ૪ :- અપને રિસ્તાદારોંકો દેનેસે દોહરા (ડબલ) સવાબ હે. એક ખેરાતકા દૂસરે રિસ્તાદારસે એહસાન કરનેકા.

અમલ ૫ :- ગરીબ પળોસિયોંકા ખિયાલ રખ્યા કરો.

અમલ ૬ :- શીહરકે માલસે ઇંતની ખેરાત મત કરો કે ઉસકો ના ગવાર હો.

રોઝેકા બંધાન

અમલ ૧ :- રોઝમેં બેહૂદા બાર્તો કરના, લડના, ભિડના બહોત બુરી બાત હે ઓર ઉસીકી ગીબત કરના તો ઓર બી બળા ગુનાહ હે.

અમલ ૨ :- નફલી રોઝા શીહરસે ઇંજાઝત લેકર રખ્યો જબ કે વો ઘર પર મીખૂદ હો.

અમલ ૩ :- જબ રમજાન શરીફકે દસ દિન રેહ જાએ તો ઝરા ઈબાદત ઝિયાદલ કરો.

કુરઆન મજીદકી તિલાવતકા બયાન

અમલ ૧ :- અગર કુરઆન મજીદ અચ્છી તરહ ન ચલે ધબરાકર મત છોળો પળે જાઓ. એસે શખ્સકો દોહરા (અબલ) સવાબ મિલતા હે.

અમલ ૨ :- અગર કુરઆન શરીફ પળ્યા હો ઉસકો મત બુલાઓ, બલ્કે હમેશા પળ્યતી રહો, નહીં તો બખા મુનાહ હોગા.

અમલ ૩ :- કુરઆન શરીફ છ લગાકર ખુદાસે ડરકર પળ્યા કરો.

દુઆ ઓર ઝિક્રકા બયાન

અમલ ૧ :- દુઆ માંગનેમે ઈન બાતોંકા ખિયાલ રખો. ખૂબ શીકસે દુઆ માંગો. મુનાહકી ચીઝ મત માંગો. અગર કામ હોનેમે દેરી હો જાએ તંગ હોકર મત છોળો. કબૂલ હોનેકા યકીન રખો.

અમલ ૨ :- મુસ્તામે આકર અપને માલ-ઓલાદ ઓર જાનકો મત કોસો, શાયદ કુમૂલિયતકી ધણી હો.

અમલ ૩ :- જહાં બેઠકર દુનિયાકી બાતોં ઓર ધંધોમે લગો વહાં ધોળા બહોત અલ્લાહ ઓર રસૂલ (સ.અ.વ.) કા ઝિક્ર ભી ઝરૂર કર લિયા કરો, નહીં તો વો સબ બાતોં વખાલ હો જાએગી.

અમલ ૪ :- ઈસ્તિઝ્કાર બહોત પળ્યા કરો ઉસે મુશ્કિલ આશાન ઓર રોઝીમે મરકત હોતી હે.

અમલ ૫ :- અગર નફસકી નહૂસતસે મુનાહ હો જાએ તો તોબામે દેર મત લગાઓ, અગર ફિર હો જાએ ફિર જલ્દી તોબા કરો, યું મત સોચો કે જબ તોબા ટૂટ જાતી હે ફિર એસી તોબાસે કયા કાઈદા.

અમલ ૬ :- બા'ઝ દુઆએ ખાસ ખાસ વકત પર પળી જાતી હે સોતે વકત યે દુઆ પળો, અલ્લાહુમ્મ બિસ્મિક અમુતુ વ અહ્યા.

જગતે વકત યે દુઆ પળો અલ્લહુ સિલ્લાહિલ્લાહી અહ્યાના બા'દ મા અમાતના વઈદીહિન્નુસૂર.

સુબહકો યે દુઆ પળો અલ્લાહુમ્મ બિક અરબહ્યા વ બિક અમ્સીના વ બિક નહ્યા વ બિક નમુતુ વ ઈલેકન્નુસૂર.

શામકો યે દુઆ પળો અલ્લાહુમ્મ બિક અમ્સીના વ બિક અરબહ્યા વ બિક નહ્યા વ બિક નમુતુ વ ઈલેકન્નુસૂર.

ખાના ખાકર યે દુઆ પળ્હો. અલ્હમ્દુ સિલ્લાહિલ્લાહી અન્નમના વ સફના વ જમલના મિનલ્મુસ્લિમીન વકફાના વ આવના.

સુબહકી નમાઝકે બા'દ ઓર મગરિબકી નમાઝકે બા'દ યે દુઆ પળ્હો. અલ્લાહુમ્મ અફિર્ની મિનન્નારં. સાત બાર પળ્હો. ઓર બિસ્મિલ્લાહી લા યરુફુ મ-અ ઇસ્મિહી રીઈન્ ફિસ્મિઈ વલા ફિસ્સમાઈ વહુવસ્સમીઈલ્ અલીમ. ત્રીન બાર પળ્હો.

સવારી પર બેઠકર યે દુઆ પળ્હો. સુબ્હાનલ્લાહી સખ્ખર લના હાઝા વમા ફુના લહુ મુકરિનીન વ ઈન્ના ઈલા રબિન્સ લમુન્કલિબૂન.

કિસીકે પર ખાના ખાઓ તો ખાકર યે ભી પળ્હો. અલ્લાહુમ્મ ખારિક લહુમ્ ફિમા રઝક-તહુમ વઝિફર લહુમ વર્હમ્હુમ.

ચાંદ દેખકર યે દુઆ પળ્હો. અલ્લાહુમ્મ અહિલ્લહુ અલૈન્સ બિલ્અગ્નિ વર્હમાનિ વસ્સમામતિલ્ વર્હસ્લામિ રબ્બી વ રબ્બુલ્લાહ.

કિસી મુસીબત ઝડકો દેખકર યે દુઆ પળ્હો, અલ્લાહ તઆલા તુમકો ઈસ મુસીબતસે મેહફૂઝ રખ્ખેગે. અલ્હમ્દુ સિલ્લાહિલ્લાહી આફની શિમ્મખ્તલાક બિહી વ ફઝલની અલા કષીરિમ્ શિમ્મન્ ખલક તફઝીલા.

જમ કોઈ તુમસે રૂખસત હોને લગે ઈસે ઈસ તરહ કહો અસ્તો હિઉલ્લાહ ઈનફુમ્ વ અમાનતફુમ્ વ ખવાતીમ અમ્માલિફુમ.

દુલ્હા યા દુલ્હનકો નિકાહકી મુબારકબાદી દો તો ઈસ તરહ કહો બારકલ્લાહુ લહુમા વ બારક અલૈકુમા વ જમઅ બેનકુમા ફી ખૈર.

જમ કોઈ મુસીબત આમે તો યે દુઆ પળ્હો. યા હય્યુ યા કય્યુમ બિરહ્મતિક અસતગીપ.

પાંચો નમાઝોકે બા'દ ઓર સોતે વક્ત યે ચીઝે પળ્હા કરો. અસતગિરુલ્લાહલ્લાહી યા ઈલાહ ઈલ્લા હુવલ્હય્યુલ્કય્યુમ્ વ અતૂબુ ઈલૈહ. ત્રીન બાર લા ઈલાહ ઈલ્લાલ્લાહુ વહ્દલ્ લા શરીક લહુ લહુલ્મુલ્હુ વ લહુલ્હમ્દુ વહુવ અલા ફુદિલ રીઈન્ કદીર. એક બાર, સુબ્હાનલ્લાહિ તૈતીસ બાર અલ્હમ્દુ સિલ્લાહિ તૈતીસ બાર અલ્લાહુ અકબર ચૌતીસ બાર. ઓર ફુલ્અઝિઝુ બિરબ્બિલ્લહ વઝઝ ઓર ફુલ્અઝિઝુ બિરબ્બિન્નાસ એક એક બાર ઓર આયતુલ્ફુરસી એક બાર

ઓર સુબહકે વક્ત સૂરએ યાસીન એક બાર. ઓર મગરિબકે બા'દ સૂરએ વાહિઆ એક બાર, ઓર ઈશાકે બા'દ સૂરએ મુલ્ક એક બાર, ઓર જુઆકે રોઝ સૂરએ કબ્ક એક બાર પળ્હ લિયા કરો.

ઓર સોતે વક્ત આમનર્સૂલુ ભી સૂરતકે ખત્મ તક પળ્હ લિયા કરો. ઓર ફરમાનકી તિલાવત રોઝ ડિયા કરો ફિસ કદર હો સકે. ઓર યાદ રખ્ખો કે ઈન ચીઝોકા પળ્હના સવાબ હે ઓર ન પળ્હો તો મુનાહ ભી નહીં.

કસમ ઔર મન્નતકા બયાન

અમલ ૧ :- અલ્લાહ તઆલાકે સિવા ઔર કિસી ચીઝકી કસમ મત ખાઓ. જેસે અપને બચ્ચેકી, અપની સિદ્દતકી, અપની આંખોંકી. એસી કસમસે ગુનાહ હોતા હે. ઔર જો તુલેસે મુંહસે નિકલ જાએ તો ફોરન કલિમા પબ્લ હો.

અમલ ૨ :- ઈસ તરહસે કબી કસમ મત ખાઓ કે અગર મેં ઝૂઠી હું તો મેં હયાન હો જાઉં, ચાહે સચ્ચી હી ખાત હો.

અમલ ૩ :- અગર ગુસ્સામેં એસી કસમ ખા લેહો કે જિસકા પૂરા કરના મુનાહ હો તો ઉસકો તોડ દો ઔર કફરા અદા કરો. જેસે યે કસમ ખા લી કે બાપ મ્માં સે ન બોલુંગી યા ઔર કોઈ કસમ ઉસી તરહકી ખા લી.

મઆમલોંકા યા'ની બરતાવકા સંવારના

લેને દેનેકા બયાન

મઆમલા ૧ :- રૂપિયા પૈસાકી એસી હિસ્ મત કરો કે હલાલ ઔર હરામકી તમીઝ ન રહે. ઔર જો હલાલ પૈસા ખુદા દે ઉસકો ઉઘાઓ નહીં, હાથ રોકકર ખર્ચ કરો, બસ જહાં સય મુય ઝરૂરત હો વહીં ઉઘાઓ.

મઆમલા ૨ :- અગર કોઈ મુસીબતઝદા નાચારીમેં અપની ચીઝ બેચતા હો તો ઉસકો સાહિબે ઝરૂરત સમઝકર મત દબાઓ ઔર ઉસ ચીઝકે દામ મત ગિરાઓ યા ઉસકી મદદ કરો યા મુનાસિબ દામોંસે વો ચીઝ ખરીદ લો.

મઆમલા ૩ :- અગર તુમહારા કરઝદાર ગરીબ હો ઉસકો પરેશાન મત કરો બલકે ઉસકો મોહલત દો. કુછ યા સારા મઆફ કર દો.

મઆમલા ૪ :- અગર તુમહારે ઝિમ્મા કિસીકા કર્ઝ નિકલતા હો ઔર તુમહારે પાસ દેનેકો હે ઉસ વક્ત ટાલના બળા મુલ્મ હે.

મઆમલા ૫ :- જહાં તુક મુમકિન હો કિસીસે કર્ઝ મત લો. ઔર અગર મજબૂરીસે લો ઉસકે અદા કરનેકા ખિયાલ રખ્ખો, બેપરવા મત બન જાઓ. ઔર અગર જિસકા કર્ઝ હે વો તુમકો કુછ કહે સુને તો ઉલટકર જવાબ મત દો. નારાઝ મત હો.

મઆમલા ૬ :- હંસીમેં કિસીકી ચીઝ ઉઠાકર છુપા દેના જિસમેં વો પરેશાન હો બહોત બુરી ખાત હે.

મઆમલા ૭ :- મજદૂરસે મજદૂરી કરાકર ઉસકી મજદૂરી દેનેમેં કોતાહી (મુસી, દેર) મત કરો.

મઆમલા ૮ :- કહતકે દિનોમેં બા'જ લોગ અપને યા પરાએ બચ્ચોંકો ભેમ

કહ્યો કે ઉંનેકો લોન્ડી ગુલામ બનાના હરામ હે.

મઆમલા ૯ :- અગર ખાના પકાનેકો કિસીકો આગ દે દી યા ખાનેમે કાલનેકો કિસીકો ઝરાસા નમક દે દિયા તો એસા સવાબ ને જેસે વો સારા ખાના ઉસે દે દિયા.

મઆમલા ૧૦ :- પાની પિલાના બળા સવાબ હે. જહાં પાની કસરતસે મિલતા હે વહાં તો એસા સવાબ હે જેસે ગુલામ આઝાદ કિયા, ઓર જહાં કમ મિલતા હે વહાં એસા સવાબ હે જેસે કિસી મુરદાકો જિન્દા કર દિયા.

મઆમલા ૧૧ :- અગર તુમહારે જિમ્મા કિસીકા લેના દેના હો યા કિસીકી અમનાત તુમહારે પાસ રખી હો તો યા તો દો ચાર આદમીયોસે ઉસકા ઝિકર કર દો યા લિખવાકર રખ લો, શાયદ મર મરા જાઓ તો તુમહારે જિમ્મા કિસીકા રેહ ન જાએ.

નિકાહકા બયાન

મઆમલા ૧ :- અપની ઓલાદકે નિકાહમેં જિયાદહ ઈસ બાતકા બિયાલ રખ્યો કે દીનદાર આદમીસે હો. દોલત જાઈદાદ-નોકર ચાકર પર જિયાદહ બિયાલ મત કરો, પાસકર આજ કલ જિયાદહ દોલત વાલે અંગ્રેજી પબ્લનેસે એસે ભી હોને લગે હેં કે કુફી બાતો કરતે હેં. એસે આદમીસે નિકાહ હી દુરુસ્ત નહીં હોતા. તમામ ઉમ્મ બદકારીકા ગુનાહ હોતા રહેગા.

મઆમલા ૨ :- અકસર ઓરતોંકી આદત હોતી હે કે ગૈર ઓરતોંકી શકલ ઓર સુસાજ બયાન અપને ખાવિન્દસે દિયા કરતી હેં યે બહોત બુરી બાત હે, અગર ઉસકા દિલ આ ગયા તો ફિર સોતી ફિરેંગી.

મઆમલા ૩ :- અગર કિસી જગહ કહીંસે બિયાહ શાદીકા પેગામ આ ચુકા હે ઓર કુછ કુછ મરજી ભી મા'લૂમ હોતી હે એસી જગહ તુમ અપની ઓલાદકે લિયે પેગામ મત ભેજો. હાં અગર વો છોળ બેઠે યા દૂસરા આદમી જવાબ દે દે તબ તુમકો દુરુસ્ત હે.

મઆમલા ૪ :- મિયાં બીબીકી તન્હાઈકે પાસ મઆમલોંકા અપની સાથનો, સહેલિયોંસે ઝિકર કરના ખુદા તઆલાકે નઝદીક બહોત નાપસંદ હે. અકસર દુલ્હા દુલ્હન ઉસકી પરવાહ નહીં કરતે.

મઆમલા ૫ :- અગર નિકાહકે મઆમલામેં તુમસે કોઈ સલાહ લે તો અગર ઇંસ મોકા'કી કોઈ ખરાબી યા બુરાઈ તુમકો મા'લૂમ હો તો ઉસકો ઝાહિર કરો, યે ગીબત હરામ નહીં, હાં ખ્વાહ મ-ખ્વાહ કિસીકો બુરા મત કહો.

મઆમલા ૬ :- અગર ખાવિંદ મકદૂરવાલા (માલદાર) હો ઓર બીવીકી ઝરતકે લાઈક ભી ખર્ચ ન દે તો બીવી છુપા કર લે સકતી હે, મગર ફુગૂલ ખર્ચી કરનેકો યા દુનિયાકી રસમેં પૂરી કરનેકો લેના દુરુસ્ત નહીં.

કિસીકો તકલીફ દેનેકા બયાન

મઆમલા ૧ :- જો શખ્સ પૂરા હકીમ ન હો ઉસકો કિસીકી દવા ઘડ કરના દુરસ્ત નહીં જિસમેં નુકસાનકા ડર હો, અગર એસા કિયા તો મુનેહગાર હોઆ.

મઆમલા ૨ :- ધારવાલી ચીજસે કિસીકો ડરાના નહીં ચાહિયે, ચાહે હંસીમેં હો, મના' હે. શાયદ હાથસે નિકલ પળે.

મઆમલા ૩ :- ચાકૂ ખુલા હુવા કિસીકે હાથમેં મત દો, યા તો બંદ કરકે દો યા ચારપાઈ વગેરહ પર રખ દો દુસરા આદમી અપને હાથસે ઉઠા લે.

મઆમલા ૪ :- કુત્તે બિલ્લીકો બંદ રખના જિસમેં વો ભૂકા ખાસા તલ્લમેં મલા મુનાહ હે.

મઆમલા ૫ :- કિસી મુનેહગારકો તા'ના દેના બુરી બાત હે. હાં નસીહતકે તોર પર કેહના કુછ ડર નહીં.

મઆમલા ૬ :- બે-ખતા કિસીકો ધોરના જિસ્સે વો ડર જાએ દુરસ્ત નહીં. દેખો જબ ધોરના દુરસ્ત નહીં તો હંસીમેં કિસીકો અચાનક ડરા દેના કિતની બુરી બાત હે.

મઆમલા ૭ :- અગર જાનવર ઝખહ કરના હો છુરી ખૂબ તેજ કર લો, બે ઝરસ્ત તકલીફ ન દો.

મઆમલા ૮ :- જબ સફર કરો જાનવરકો તકલીફ ન દો, ન બહોત ઝિયાદહ સામાન લાદો ન બહોત ડરાઓ. ઓર જબ મંઝિલ પર પહોંચો પેહલે જાનવરકે ઘસ દાનેકા બંદોબસ્ત કરો.

આદતોંકા સંવારના - ખીને પીનેકા બયાન

મદમ ૧ :- બિસ્મિલ્લાહ કરકે ખાના મુરૂ' કરો. ઓર દાહને હાથસે ખાઓ ઓર અપને સામનેસે ખાઓ. અલબત્તા અગર ઉસ બરતનમેં કઈ કિસમકી ચીજે હે જેસે કઈ તરહકે ફલ, કઈ તરહકી મીઠાઈ હો ઉસ વકત કિસ ચીજકો જ ચાહે કિસ તરફસે ચાહે ઉઠાઓ.

મદમ ૨ :- ઉંબલિયાં ચાટ લિયા કરો ઓર બરતનમેં સાલન ખતમ હો ચુકે તો ઉસકો બી સાફ કર લિયા કરો.

મદમ ૩ :- અગર લુકમા હાથસે છૂટ જાએ તો ઉસકો ઉઠાકર સાફ કરકે ખા લો શેખી (ચમંડ) મત કરો.

મદમ ૪ :- ખરબૂજેકી ઠાંઉં હે યા ખજૂર ઓર અંજૂરકે દાને હે યા મિઠાઈકી ડલિયાં હે તો એક એક ઉઠાઓ, દો દો એક દમસે મત લો.

મદમ ૫ :- અગર કોઈ ચીજ બદમુદાર ખાઈ હો જેસે કચ્ચી ખાજ, લેહસન તો

અગર મેહકિલમે બેઠના હો પેહલે મુંહ સાફ કર હો બદખૂ ન રહે.

અદબ ૬ :- રોજકે ખર્ચકે લિયે આટા ચાવલ નાપ તોલકર પકાઓ, અંધાપુન મત ઉઠાઓ.

અદબ ૭ :- ખા પીકર અલ્લાહ તઆલાકા શુક કરો.

અદબ ૮ :- ખાનેસે પેહલે ઓર ખાનેકે બા'દ હાથ ધો હો.

અદબ ૯ :- બહોત જલતા (ગરમ) ખાના મત ખાઓ.

અદબ ૧૦ :- મેહમાનકી ખાતિર કરો. અગર તુમ મેહમાન જાઓ તો ઇંતના મત ઠહેરો કે દૂસરેકો બોઝ લગને લગે.

અદબ ૧૧ :- ખાના મિલકર ખાનેસે બરકત હોતી હે.

અદબ ૧૨ :- જબ ખાના ખા ચુકો અપને ઉઠનેસે પેહલે દસ્તારખવાન ઉઠવા દો. ઉસે પેહલે ખૂદ ઉઠના બે અદબી હે. અગર અપની સાથનસે પેહલે ખા ચુકો તબ બી ઉસકા સાથ દો, થોળા થોળા ખાતી રહો તાકે વો શરમકે મારે ભૂકી ન ઉઠ જાઓ. અગર કિસી વજહસે ઉઠનેલીકી ઝરૂરત હો તો ઉસે ઉઝર કર દો.

અદબ ૧૩ :- મેહમાનકો દરવાઝેકે પાસ તક પહોંચાના સુન્નત હે.

અદબ ૧૪ :- પાની એક સાંસમે મત પિયો તીન સાંસમે પિયો, ઓર સાંસ લેને કે વક્ત બરતન મુંહસે જુદા કર દો, ઓર બિસ્મિલ્લાહ કરકે પિયો ઓર પીકર અલ્લાહુલિલ્લાહ કહો.

અદબ ૧૫ :- કિસ બરતનમે ઝિયાદહ પાની આ જાનેકા શુબહ હો યા કિસ બરતનકે અંદરકા હાલ મા'લુમ ન હો કે ઉસમે સાયદ કોઈ કીઝ કાંટા હો એસે બરતનસે મુંહ લગાકર પાની મત પિયો.

અદબ ૧૬ :- બે ઝરૂરત ખબે હોકર પાની મત પિયો.

અદબ ૧૭ :- પાની પીકર અગર દૂસરોંકો બી દેના હો તો જો તુમહારે દાહની તરફ હો ઉસકો પેહલે દો, ઓર વો અપની દાહની તરફવાલીકો દે, ઇસી તરફ અગર કોઈ ચીઝ બાંટના હો જેસે પાન, ઇંત્ર, મિકાઈ સબકા પેહી તરીકા હે.

અદબ ૧૮ :- કિસ તરફસે બરતન ટૂટા હુવા હે ઉપરસે પાની મત પિયો.

અદબ ૧૯ :- મૂરૂ' સામકે વક્ત બચ્ચોંકો બાહિર મત નિકલને દો. ઓર ચાતકો દરવાઝે બિસ્મિલ્લાહ કરકે બંદ કર દો. ઓર બિસ્મિલ્લાહ કરકે બરતનોંકો ઢાંક દો. ઓર વિસમ સોતે વક્ત બુઝા દો ઓર મુલ્હેકી આગ બુઝા દો યા દબા દો.

અદબ ૨૦ :- ખાને પીનેકી ચીઝ કિસીકે પાસ ભેજના હો તો ઢાંક કર ભેજો.

પહેનને-ઓળહનેકા બધાન

અદબ ૧ :- એક જૂતી પહેનકર મત ચલો. રઝાઈ વગૈરહ ઇસ તરફ મત લપેટે

૨ :- ચલનેમેં યા જલ્દીસે હાથ નિકાલનેમેં તકલીફ હો.

અદબ ૨ :- કપળા દાહની તરફસે પહેનના મુર' કરો. જેસે દાહની આસીન
ઘોર દાહના પાંઈયા, દાહની જૂતી. બાઈ તરફસે નિકાલો.

અદબ ૩ :- કપળા પહેનકર મેં દુઆ પઢ્હો ગુનાહ મઆફ હોતે હૈં. અલ્હમુ
સિલ્લાહિલ્લાહી કસાની હાઝા વ રઝકનીહિ મિન્ ઐરિ હીલિમ્ મિન્ની વલ્લા કુવ્વતિન.

અદબ ૪ :- એસા લિખાસ મત પહેનો જિસમેં બે પરદગી હો.

અદબ ૫ :- જો માલદાર ઓરતેં બહોત કીમતી પોશાક ઓર ઝેવર પહેનતી હૈં
ઉંકે પાસ ઝિયાદહ મત બેકો ખ્વાહ-મ-ખ્વાહ દુનિયાકી હવસ બખ્હેગી.

અદબ ૬ :- પેવંદ (ચીગડા) લગાનેકો ઝિલ્લત મત સુગઝો.

અદબ ૭ :- કપળા ન બહોત તકલ્લુફકા પહેનો ઓર ન મેલા કુચેલા પહેનો,
બીચકી રાસ રહો. ઓર સફાઈ રખ્ખો.

અદબ ૮ :- બાલોમેં તેલ કંધી કરતી રહો મગર હર વકત ઉસી પુનમેં મત રહો.
હાથોમેં મહેદી લગાઓ.

અદબ ૯ :- સુરમા તીન તીન સલાઈ દોનું આંખોમેં લગાઓ.

અદબ ૧૦ :- ઘરકો સાફ રખ્ખો.

બીમારી ઓર ઈલાજકા બયાન

અદબ ૧ :- બીમારકો ખાને પીને પર ઝિયાદહ ઝબદસ્તી મત કરો.

અદબ ૨ :- બીમારીમેં બદ પરહેઝી મત કરો.

અદબ ૩ :- શરીઅતકે ખિલાફ તા'વીઝ ગંબ, ટોટકા (ખાદૂ, ટાણાં) હરગિઝ
ઈસ્તેમાલ મત કરો.

અદબ ૪ :- અગર કિસીકો નઝર લગ જામે, જિસ પર મુબહ હો કે ઉસકી નઝર
લગી હે ઉસકા મુંહ ઓર દોનું હાથ કોહની સમેત ઓર દોનું પાંવ ઓર દોનું ઝાનું ઓર
ઈસ્તિન્જેકી જગહ પુલવાકર પાની જમા' કરકે ઉસ શખ્સકે સર પર ડાલો જિસકો નઝર
લગી હે. ઈન્શાઅલ્લાહ તઆલા શિકા હો જામેગી.

અદબ ૫ :- જિન બીમારોંકે દૂસરોંકો નફરત હોતી હે જેસે ખારિસ (ખુજલી) યા
ખૂન મિગળ જાના, એસે બીમારકો ચાહિયે કે ખૂદ સબસે અલગ રહે તાકે કિસીકો
તકલીફ ન હો.

ખ્વાબ દેખનેકા બયાન

અદબ ૧ :- અગર ડરાવના ખ્વાબ નઝર આમે તો બાઈ તરફ તીન બાર
પુતકાર દો. ઓર તીન બાર અહીઝુબિલ્લાહિ મિન્-શૈતા નિર્ફતમ પઢ્હો ઓર

અરુદ મદલ ડાલો ઓર કિસીસે ઝિકર મત કરો. ઇન્શાઅલ્લાહ તઆલા કોઈ નુકસાન ન હોના.

અહમ ૨ :- અગર ખવાબ કેહના હો તો એસે શખ્સસે કહો જો અકલમંદ હો, તુમહારા બલા ચાહનેવાલા હો તાકે બુરી તા'બીર ન દે.

અહમ ૩ :- જુદા ખવાબ બનાના બલા ગુનાહ હે.

સલામ કરનેકા બયાન

અહમ ૧ :- આપસમેં સલામ દિયા કરો ઇસ તરહ અસ્સલામુ અલૈકુમ. ઓર જવાબ ઇસ તરહ દિયા કરો વ અલૈકુમુસ્સલામ. ઓર દૂસરે સબ તરીકે બલત હે.

અહમ ૨ :- જો પેહલે સલામ કરે ઉસકો ઝિયાદહ સવાબ મિલતા હે.

અહમ ૩ :- જો કોઈ દૂસરેકા સલામ લાએ પૂં જવાબ દો અલૈહિમ વ અલૈકુમુસ્સલામ.

અહમ ૪ :- અગર કઈ આદમીયોમેંસે એકને સલામ કર દિયા તો સબકી તરફસે હો ગયા, ઇસી તરહ સારી મેહફિલમેંસે એક ને જવાબ દે દિયા વો બી સબકી તરફસે હો ગયા (લાયકે ઇશારેસે સલામકે વક્ત ઝુકના મના' હે).

અગર કોઈ શખ્સ દૂર હો ઓર તુમ ઉસકો સલામ કરો યા વો તુમકો સલામ કરે તો ફિર લાયસે ઇશારા કરના જાઈઝ હે, લેડિન ઝબાનસે બી સલામકે અલ્લાહ કેહને ચાહિયે. મુસલમાનોંકે જો બચ્ચે સરકારી સ્કૂલોમેં પબ્હતે હેં ઉનકો બી અંગ્રેજી યા હિન્દુઓંકે તરીકેસે સલામ ન કરના ચાહિયે, બલકે શરીઅતકે તરીકે પર ઉસ્તાદોં વગેરહકો સલામ કરના ચાહિયે. અગર ઉસ્તાદ કાફિર હો તો ઉસકો સિર્ફ સલામ યા અસ્સલામુ અલ્લા મનિતબઅલ્લુહા કેહના ચાહિયે, કાફિરોંકે સલામકે અલ્લાહ ઇસ્તે'માલ ન કરને ચાહિયે. સબ મુસલમાનોંકે લિયે પેહી હુકમ હે.

બેઠને-લેટને-ચલનેકા બયાન

અહમ ૧ :- બન ઠનકર ઇતરાતી હુઈ (અકબકર) મત ચલો.

અહમ ૨ :- ઉલ્લી મત લેટો.

અહમ ૩ :- એસી છત પર મત સોઓ જિસમેં આજ ન હો, સાંચદ લુખક કર ઝિર પળો.

અહમ ૪ :- કુછ ધૂપમેં કુછ સાયેમેં ન બેઠો.

અહમ ૫ :- અગર તુમ કિસી નાચારીકો (મજબૂરીમેં) બાહિર નિકલો તો સડકકે ઝિનારે ડિનારે ચલો, બીચમેં ચલના ઓરતકે લિયે બે શરમી હે.

સબમેં મિલકર બેઠનેકા બયાન

અદબ ૧ :- કિસીકો ઉસકી જગહસે ઉઠાકર ખૂદ વહાં મત બેઠો.

અદબ ૨ :- કોઈ ઔરત મેહફિલસે ઉઠકર કિસી કામકો ગઈ ઔર અક્લસે મા'લૂમ હુવા કે અલી ફિર આએગી, એસી હાલતમેં ઉસકી જગહ કિસી ઔરકો બેઠના ન ચાહિયે. વો જગહ ઉસીકા હક હે.

અદબ ૩ :- અગર દો ઔરતેં ઇંસાદા કરકે મેહફિલમેં પાસ પાસ બેઠી હોં તુમ ઉનકે બીચમેં જાકર મત બેઠો, હાં અગર વો ખૂશીસે બિઠા લેં તો કુછ હરજ નહીં.

અદબ ૪ :- જો ઔરત તુમસે મિલને આએ ઉસકો દેખકર ઝરા અપની જગહસે ખિસક જાઓ જિસમેં વો યે જાને કે મેરી કદર કી.

અદબ ૫ :- મેહફિલમેં સરદાર બનકર મત બેઠો. જહાં જગહ હો ગરીબોંકી તરહ બેઠ જાઓ.

અદબ ૬ :- જબ છીંક આએ તો મુંહ પર કપળા યા હાથ રખ લો. ઔર પસ્ત (ખીખી) આવાઝસે છીંકો.

અદબ ૭ :- જમાઈ (બગાસુ) કો જહાં તક હો સકે રોકે, અગર ન રૂકે તો મુંહ ઠાંક લો.

અદબ ૮ :- બહોત ઝોરસે મત હંસો.

અદબ ૯ :- મેહફિલમેં નાક મુંહ ચબ્હાકર મુંહ ફેલાકર મત બેઠો, આંખીઝીસે ગરીબોંકી તરહ બેઠો કોઈ બાત મોકા'કી હો બોલ ચાલ વી લો. હાં, ગુનાહકી બાત મત કરો.

અદબ ૧૦ :- મેહફિલમેં કિસી તરફ પાંચ મત ફેલાઓ.

ઝબ્બાનકે બયાનેકા બયાન

અદબ ૧ :- બજૈર સોચે કોઈ બાત મત કહો, જબ સોચકર ચકીન હો જાએ કે યે બાત કિસી તરહ ખુરી નહીં તબ બોલો.

અદબ ૨ :- કિસીકો બેઇમાન યા યું કેહના કે કલાની પર ખુદાકી માર, ખુદાકી ફિટકાર, ખુદાકા ગઝબ પબે, દોઝખ નસીબ હો ચાહે આદમીકો ચાહે જાનવરકો યે સબ મુયાહ હે. કિસકો કહા હે અગર વો એસા ન હુવા તો યે સબ ફિટકાર લીટકર ઉસ કેહનેવાલી પર પબતી હે.

અદબ ૩ :- અગર તુમકો કોઈ બેજા (ખુરી) બાત કહે તો બદલેમેં ઉતના હી કેહ સકતી હો. અગર ઝરા વી ઝિયાદહ કહા ફિર તુમ ગુનેહગાર હોગી.

અદબ ૪ :- દુગલી બાત મુંહ દેખેકી મત કરો કે ઇંસકે મુંહ પર ઇંસકી સી ઔર ઉસકે મુંહ પર ઉસકી સી.

અદભ ૫ :- મુગલ ખોરી હરખિત મત કરો. ન કિસીકી મુગલી સુનો.

અદભ ૬ :- મૂઠ હરખિત મત બોલો.

અદભ ૭ :- મૂશામદસે કિસીકે મુંઠ પર તારીફ મત કરો. ઓર પીઠ પીઠે બી હદસે ઝિયાદત તારીફ મત કરો.

અદભ ૮ :- કિસીકી ગીબત હરખિત મત કરો. ઓર ગીબત ચે હે કે કિસીકે પીઠ પીઠે ઉસકી એસી બાત કેહના કે અગર વો સુને તો ઉસકો રંજ હો ચાહે વો બાત સચ્ચી હી હો. ઓર અગર વો બાત હી ગલત હે. તો વો બોલતાન હે ઉસમેં ઓર બી ઝિયાદત મુનાહ હે.

અદભ ૯ :- કિસીસે બહસ મત કરો. અપની બાતકો જિંબી મત કરો.

અદભ ૧૦ :- ઝિયાદત મત હંસો. ઉસે દિલકી રોનક જાતી રેહતી હે.

અદભ ૧૧ :- જિસ શખ્સકી ગીબત કી હે અગર ઉસે મઆફ ન કરા ચકો તો ઉસ શખ્સકે લિયે મફિરતકી દુઆ કિયા કરો, ઉમ્મીદ હે કે કિયામતમેં મઆફ કર હે.

અદભ ૧૨ :- મૂઠ વા'દ મત કરો.

અદભ ૧૩ :- એસી હંસી મત કરો જિસે દૂસરા ઝલીલ હો જાએ.

અદભ ૧૪ :- અપની કિસી ચીઝ યા કિસી હુનર પર બલ્લાઈ મત જતલાઓ.

અદભ ૧૫ :- શે'ર શાઈરીકા પંખા મત રખ્યો, હાં અગર મજમૂન શરીઅતકે બિલાફ ન હો ઓર થોબીસી આવાઝસે કબી કબી કોઈ દુઆ યા નસીહતકા શે'ર પબ્લ હો તો હરજ નહીં.

અદભ ૧૬ :- સુની સુનાઈ હુઈ બાતેં મત કહા કરો. કમ્કે અકસર એસી બાતેં મૂઠી હોતી હેં.

મુતફરિફ (અલગ-અલગ) બાતોંકા બયાન

અદભ ૧ :- ખત લિખકર ઉસપર મિટ્ટી ડાલ દિયા કરો, ઉસે ઉસ કામમેં આત્માની હોતી હે જિસ કામકે લિયે ખત લિખ્યા ગયા હો.

અદભ ૨ :- ઝમાનાકો બુરા મત કહો.

અદભ ૩ :- બાતેં બહોત ચમા ચમાકર મત કરો. ન બાત બહોત લંબી યા બખ્લાકર કિયા કરો. ઝફરતકે બરાબર બાત કરો.

અદભ ૪ :- કિસીકે ગાનેકી તરફ કાન મત લગાઓ.

અદભ ૫ :- કિસીકી બુરી સૂરત યા બુરી બાતકી નકલ મત ઉતારો.

અદભ ૬ :- કિસીકા એબ દેખો ઉસકો છુપાઓ. જાતી મત ફિરો.

અદભ ૭ :- જો કામ કરો સોચકર અંજામ સમજકર ઈન્શીયાનસે કરો. જલ્દીસે અકસર કામ બિગળ જાતે હેં.

અદમ ૮ :- કોઈ તુમને મરવરા લે તો વોહી સલાહ દો જિસકો અપને નાઈકી બેહતર સમજતી હો.

અદમ ૯ :- મુસ્લેકો જહાં તક હો સકે રોકો.

અદમ ૧૦ :- લોગોંસે અપના કહા સુના મઆફ કરા લો, વરના ક્રિયામતમે બધી મુસીબત હોગી.

અદમ ૧૧ :- દૂસરોંકો ભી નેક કામ બતલાતી રહો. બુરી બાતોંસે મના' કરતી રહો, હાં અગર બિલકુલ કબૂલ કરનેકી ઉમ્મીદ ન હો યા કર હો કે યે તકલીફ પહોંચાએઆ તો ખામોશી ખાઈજ હે, મગર દિલસે બુરી બાતકો બુરા સમજતી રહો, ઓર બગેર લાચારીકે એસે આદમિયોંસે ન મિલો.

દિલકા સંવારના

જિયાદહ ખાનેકી હિસકી બુરાઈ ઓર ઉસકા ઇલાજ

બહોતસે ગુનાહ પેટકે જિયાદહ પાલનેસે હોતે હે. ઇસમેં કઈ બાતોંકા ખ્યાલ રખો. મજેદાર ખાનેકી પાબંદ ન રહો. હરામ રોગીસે બચો. હદસે જિયાદહ ન ભરો, બહકે દો ચાર લુકમેકી ખૂબ રખકર ખાઓ. ઇસમેં બહોતસે ફાઈદે હે. એક તો દિલ સાફ રેહતા હે જિસ્સે ખુદાએ તઆલાકી નેઅમતોંકી પેહચાન હોતી હે. ઓર ઇસે ખુદાએ તઆલાકી મુહબ્બત પેદા હોતી હે. દૂસરે દિલમેં રિકત ઓર નરમી રેહતી હે જિસ્સે દુઆ ઓર જિર્મ લગજા મા'લૂમ હોતી હે. તીસરે નફસમેં બખાઈ ઓર સરકશી નહીં હોને પાતી. ચોથે નફસકો ચોળીસી તકલીફ પહોંચતી હે. ઓર તકલીફકો દેખકર ખુદાકા આગ્રખ પાદ આતા હે ઓર ઇસ વજહસે નફસ ગુનાહોંસે બચતા હે. પાંચવેં ગુનાહકી રખબત કમ હોતી હે. છઠે તબીઅત હલકી રેહતી હે. નીંદ કમ આતી હે, તહજજુદ ઓર દૂસરે ઇબાદતોંમેં સુસ્તી નહીં હોતી. સાતવેં ભૂકોં આજિઝોં પર રહમ આતા હે બહકે હર એક કે સાથ રહમદિલી પેદા હોતી હે.

જિયાદહ બોલનેકી હિસકી બુરાઈ ઓર ઉસકા ઇલાજ

નફસકો જિયાદહ બોલનેમેં ભી મગ્ર આતા હે. ઓર ઉસે સદસા (હઝારોં) ગુનાહમેં ફંસ જાતા હે. ઝૂઠ ઓર ગીબત ઓર કોસના, કિસીકો તા'ના દેના, અપની બખાઈ જતલાના ખ્યાલ-મ-ખ્યાલ કિસીસે બહસા બહસી લગાના, અમીરોંકી ખૂશમદ કરના, એસી હંસી કરના જિસ્સે કિસીકા દિલ દુખે. ઇન સબ આકતોંસે બચના જબહી મુશ્કિલ હે કે ઝખાનકો રોકે. ઓર ઉસકે રોકનેકા તરીકા યે હે કે જો બાત મુંહસે નિકાલના હો જો મેં આતે હી ન કેહ ડાલે, બહકે પેહલે ખૂબ સોચ સમજ લે કે ઇસ બાતમેં કિસી

તરહકા ગુનાહ હે યા સવાબ હે, યા પે કે ન ગુનાહ હે ન સવાબ. અગર વો બાત એસી હે કિસમેં થોબા યા બહોત ગુનાહ હે તો બિલકુલ અપની જમાન બંદ કર લો. અગર અંદરસે નફસ તકાજ કરે તો ઉસકો સમજાઓ કે ઇંસ વક્ત થોબાસા જી કો માર લેના આસાન હે ઓર દોઝખકા આજબ બહોત સખ્ત હે. ઓર અગર વો બાત સવાબકી હે તો કેહ ડાલો. ઓર અગર ન ગુનાહ હે ન સવાબ તો ભી મત કહો. ઓર અગર બહોત હી દિલ ચાહે તો થોબીસી કેહકર ચુપ હો જાઓ. હર બાતમેં ઇંસી તરહ સોચા કરો. થોબે દિનોમેં બુરી બાત કેહનેસે ખૂદ નફરત હો જાએગી. ઓર જમાનકી હિફાજતકી તકવીર પે ભી હે કે બજેર જરૂરત કિસીસે ન મિલો. જબ તન્હાઈ હોગી ખૂદ હી જમાન ખામોશ રહેગી.

ગુસ્સેકી બુરાઈ ઓર ઉસકા ઇલાજ

ગુસ્સામેં અક્લ ઠિકાને નહીં રેહતી ઓર અંજામ સોચનેકા નહીં રેહતા. ઇંસ લિયે જમાનસે ભી જા બેજા (અચ્છા બુરા) નિકલ જાતા હે ઓર હાથસે ભી ઝિયાદતી હો જાતી હે. ઇંસ લિયે ઉસકો બહોત રોકના ચાહિયે. ઓર ઉસકા તરીકા પે હે કે સબસે પેહલે પે કરે કે કિસ પર ગુસ્સા આયા હે ઉસકો અપને સામનેસે બિલકુલ હટા દે. અગર વો ન હટે ખૂદ ઉંસ જગહસે હટ જાએ, ફિર સોચે કિસ કદર પે શખ્સ મેરા કુસૂરવાર હે ઉસે ઝિયાદત મેં ખુદાએ તઆલાકી કુસૂરવાર હું, ઓર જેસા મેં ચાહતી હું કે અલ્લાહ તઆલા મેરી ખતા મઆફ કર દે એસે હી મુઝકો ભી ચાહિયે કે મેં ઉસકા કુસૂર મઆફ કર દું, ઓર જમાનસે અઝિઝબિલ્લાહ કઈ બાર પછે. ઓર પાની પી લે યા વુઝૂ કરે. ઇંસે ગુસ્સા જતા રહેગા. ફિર જબ અક્લ ઠિકાને હો જાએ ઉંસ વક્ત ભી અગર ઇંસ કુસૂર પર સજા દેના મુનાસિબ મા'લૂમ હો જેસે સજા દેનેમેં ઇંસી કુસૂરવારકી ભલાઈ હે જેસે અપની ઓલાદ હે કે ઉસકો સુધારના જરૂરી હે યા સજા દેનેમેં દૂસરેકી ભલાઈ હે. જેસે ઇંસ શખ્સને કિસી પર જુલ્મ કિયા યા, અબ મઝલૂમકી મદદ કરના ઓર ઉસકે વાસ્તે બદલા લેના જરૂરી હે ઇંસ લિયે સજાકી જરૂરત હે, તો પેહલે ખૂબ સમજ લે કે ઇતની ખતાકી કિતની સજા હોની ચાહિયે. જબ અચ્છી તરહ શરીઆતકે મુવાફિક ઇંસ બાતમેં તસલ્લી હો જાએ ઇંસી તરહ સજા દે દે, ચંદ રોઝ ઇંસી તરહ ગુસ્સા રોકનેસે દિલ ખૂદ બખૂદ કબૂમેં આ જાએગા, તેઝી ન રહેગી. ઓર કીના ભી ઇંસ મુસ્સેસે પૈદા હી જાતા હે. જબ મુસ્સેકી ઇંસલાહ હો જાએગી કીના ભી દિલસે નિકલ જાએગા.

હસદકી બુરાઈ ઓર ઉસકા ઇલાજ

કિસીકો ખાતા પિસા યા ફલતા ફુલતા યા ઇંજાત આખરસે રેહતા હુવા દેખકર દિલમેં જલના ઓર રંજ કરના ઓર ઉસકે દૂર હોનેસે ખૂશ હોના. ઇંસકો હસદ કેહતે હે.

યે બહોત બુરી ચીઝ હે, ઇસમેં ગુનાહ ભી હે, એસે શખ્સકી સારી ઝિન્દગી તલબીયે (કસવાઈયે) ગુઝરતી હે. ગર્જ ઇસકી દુનિયા ઓર દીન દોનું બે હલાવત (બે-મગા) હે. ઇસ લિયે ઇસ આફતસે નિકલનેકી બહોત કોશિશ કરની ચાહિયે. ઓર ઇસકા ઈલાજ યે હે કે પેહલે યે સોચે કે મેરે હસદ કરનેસે મુઝહીકો નુકસાન ઓર તકલીફ હે. ઇસકા ક્યા નુકસાન હે. ઓર મેરા નુકસાન યે હે કે મેરી નેકિયાં બરબાદ હો રહી હે. કયુંકે હદીસમેં હે કે હસદ નેકિયોંકો ઇસ તરહ ખા જાતા હે જિસ તરહ આગ લકળીકો ખા લેતી હે, ઓર વજહ ઇસકી યે હે કે હસદ કરનેવાલી ગોયા અલ્લાહ પર એ'તિરાઝ કર રહી હે કે કલાના શખ્સ ઇસ નેઅમતકે લાઈક ન થા, ઇસકો નેઅમત કયું દી? તો યું સમજો કે તોભા તોભા! અલ્લાહ તઆલાકા મુકાબલા કરતી હે તો કિતના બખા ગુનાહ હોગા. ઓર તકલીફ ઝાહિર હી હે કે હમેસા રંજ ઓર ગમમેં રેહતી હે. ઓર જિસ પર હસદ કિયા હે ઇસકા કોઈ નુકસાન નહીં હે, કયુંકે ઇસકે હસદસે વો નેઅમત જાતી ન રહેગી, બલકે ઇસકા નફા' યે હે કે ઇસ હસદ કરનેવાલીકી નેકિયાં ઇસકે પાસ ચલી જાએગી. જબ એસી એસી ખાતે સોચ મુકો તો ફિર યે કયો કે અપને દિલ પર જબર (કાબુ) કરકે જિસ શખ્સ પર હસદ પેદા હુવા હે ઝબાનસે દૂસરોંકે રૂબરૂ ઇસકી તા'રીફ ઓર ભલાઈ કરો, ઓર યું કહો કે અલ્લાહ તઆલાકા શુક હે કે ઇસકે પાસ એસી એસી નેઅમતે હે અલ્લાહ તઆલા ઇસકો દુનની દે. ઓર અગર ઇસ શખ્સસે મિલના હો જાએ તો ઇસકી ઇજાઝત કરે ઓર ઇસકે સાથ આજિઝીસે પેશ આએ. પેહલે પેહલે એસે બરતાવસે નફસકો બહોત તકલીફ હોગી, મગર આહિસ્તા આહિસ્તા આસાની હો જાએગી ઓર હસદ જાતા રહેગા.

દુનિયા ઓર માલકી મુહબ્બતકી બુરાઈ ઓર ઇસકા ઈલાજ

માલકી મુહબ્બત એસી બુરી ચીઝ હે કે જબ યે દિલ મેં આતી હે તો હક તઆલાકી પાદ ઓર મુહબ્બત ઇસમેં નહીં સમાતી. કયુંકે એસે શખ્સકો તો હર વકત પેહી ઉપેળ બુન (બુન) રહેગી કે રૂપિયા કિસ તરહ આએ ઓર કયુંકર જમા' હો. જેવર કપળા એસા હોના ચાહિયે, ઇસકા સામાન કિસ તરહ કરના ચાહિયે, ઇતને બરતન હો જાએ, ઇતની ચીજો બન જાએ, એસા ઘર બનાના ચાહિયે, બાગ લગાના ચાહિયે. જાઈદાદ ખરીદના ચાહિયે. જબ રાત દિન દિલ ઇસીમેં રહા ફિર ખુદાએ તઆલાકો પાદ કરનેકી ફુરસત ક્યાં મિલેગી, એક બુરાઈ ઇસમેં યે હે કે જબ દિલમેં ઇસકી મુહબ્બત જમ જાતી હે તો મરકર ખુદાકે પાસ જાના ભી ઇસકો બુરા મા'લૂમ હોતા હે. કયુંકે યે ખ્યાલ આતા હે કે મરતે હી સારા મેશ (આરામ) જાતા રહેગા. ઓર કભી ખાસ મરતે વકત દુનિયાકા ઊબના બુરા મા'લૂમ હોતા હે, ઓર જબ ઇસકો મા'લૂમ હોતા હે કે ખુદાએ તઆલાકાને દુનિયાસે છુગાયા હે તોભા તોભા અલ્લાહ તઆલાકાસે દુશ્મની હો જાતી હે ઓર ખ્યાતિમા કુક પર હોતા હે. એક બુરાઈ ઇસમેં યે હે કે જબ આદમી દુનિયા સમેટનેકે પીછે પળ જાતા હે ફિર

ઉસકો હરામ ઓર હલાલકા કુછ બિયાલ નહીં રેહતા હે, ન અપના ઓર પરાયા હક મુજબ હે, નં. મૂઠ ઓર દુઆકી પરવાહ હોતી હે. બસ પેહી નિયત રેહતી હે કે કહીસે આમે લેકર ભર લૂં. ઇસી વાસ્તે હદીસમે આયા હે કે દુનિયાકી મુહબ્બત સારે ગુનાહોંકી જડ હે. જબ યે એસી બુરી ચીઝ હે તો હર મુસલમાનકો કોશિશ કરની ચાહિયે કે ઇસ બલાસે બચે ઓર અપને દિલસે ઇસ દુનિયાકી મુહબ્બત બાહિર કરે. તો ઇલાજ ઉસકા એક તો યે હે કે મીતકો કસરતસે યાદ કર લે, ઓર હર વક્ત સોચે કે યે સબ સામાન એક દિન છોજના હે. ફિર ઉસમેં જી લગાના ક્યા કાઈદા? બલ્કે ફિસ કદર જી ઝિયાદહ લગેમા ઉસી કદર છોજતે વક્ત હસરત હોગી. દૂસરે બહોતસે ઇલાકે ન બળ્હાએ યા'ની બહોતસે આદમિયોંસે મેલ જોલ, લેના દેના ન બળ્હાએ. ઝરૂરતસે ઝિયાદહ સામાન ચીઝ મકાન, જાઈદાદ જમા' ન કરે, કારોબાર રોઝગાર, તિજરત હદસે ઝિયાદહ ન ફેલાએ, ઇન ચીઝોંકો ઝરૂરત ઓર આરામ તક રખે, ગર્જ સબ સામાન મુખતસર (મોળા) રખે. તીસરે ફુઝૂલ ખર્ચો ન કરે. કયુંકે ફુઝૂલ ખર્ચો કરનેસે આખની (આવક) કી હિસે બળ્હતી હે ઓર ઉસકી હિસેસે ખરાબિયાં પેદા હોતી હે. ચોથે મોટે ખાને (આદા ખાના) કપબેકી આદત રખે. પાંચવેં ગરીબોંમેં ઝિયાદહ બેઠે અમીરોંસે બહોત કમ મિલે. કયુંકે અમીરોંસે મિલનેમેં હર ચીઝકી હવસ પેદા હોતી હે. છઠે જિન બુઝુર્ગોંને દુનિયા છોજ દી હે ઉનકે ડિસે હિકાયતેં દેખા કરે. સાતવેં જિસ ચીઝસે દિલકો ઝિયાદહ લગાવ હો ઉસકો ખેરાત કર દે યા બેચ ડાલે. ઇન્શાઅલ્લાહુ તઆલા ઇન તદબીરોંસે દુનિયાકી મુહબ્બત દિલસે નિકલ જાએગી ઓર દિલમેં જો દૂર દૂરકી ઉમંગે પેદા હોતી હે કે યું જમા' કરે, યું સામાન ખરીદે, યું ઓલાદકે લિયે મકાન ઓર ગાંવ છોજ જાએ. જબ દુનિયાકી મુહબ્બત જાતી રહેગી યે ઉમંગે ખૂદ રફા' (દૂર) હો જાએગી.

કંજૂસીકી બુરાઈ ઓર ઉસકા ઇલાજ

બહોતસે હક જિનકા અદા કરના ફર્જ ઓર વાજબ હે. જેસે ઝકાત, ફરબાની, ડિસી મોહતાજકી મદદ કરના, અપને ગરીબ રિસ્તેદારોંકે સાથ સુલૂક કરના. કંજૂસીમેં યે હક અદા નહીં હોતે ઇસકા ગુનાહ હોતા હે. યે તો દીનકા નુકસાન હે. ઓર કંજૂસ આદમી સબકી નિગાહોંમેં ઝલીલ ઓર બેકદર રેહતા હે. યે દુનિયાકા નુકસાન હે. ઇસે ઝિયાદહ ક્યા બુરાઈ હોગી. ઇલાજ ઇસકા એક તો યે હે કે માલ ઓર દુનિયાકી મુહબ્બત દિલસે નિકાલે. જબ ઇસકી મુહબ્બત ન રહેગી કંજૂસી ડિસી તરહ હો હી નહીં સકતી. દૂસરા ઇલાજ યે હે કે જો ચીઝ અપની ઝરૂરતસે ઝિયાદહ હો અપની તબીઅત પર ઝોર ડાલકર ઉસકો ડિસીકો દે ડાલા કરે ચાહે નફસકો તકલીફ હો, મગર હિમ્મત કરકે ઇસ તકલીફકો સહારે (બરદાશ્ત કર લે). જબ તક કે કંજૂસીકા અસર બિલકુલ દિલસે ન નિકલ જાએ યુંહી કિયા કરે.

નામ ઓર તા'રીફ ચાહનેકી બુરાઈ ઓર ઉસકા ઈલાજ

જબ આદમીકે દિલમેં ઇસકી ખ્યાલિશ હોતી હે તો દૂસરે શખ્સકે નામ ઓર તા'રીફસે જલતા હે ઓર હસદ કરતા હે. ઇસકી બુરાઈ ઉપર સુન ચુંકી હો. ઓર દૂસરે શખ્સકી બુરાઈ ઓર ઝિલ્લત સુનકર જ ખુશ હોતા હે. યે ભી બળે મુનાહકી બાત હે કે આદમી દૂસરેકા બુરા ચાહે, ઓર ઇસમેં યે ભી બુરાઈ હે કે કભી ના જાઈજ તરીકોસે નામ પેદા કિયા જાતા હે. જેસે નામકે વાસ્તે સાદી વગેરહમેં ખૂબ માલ ઉળાયા, ફુગૂલ ખર્ચી કી, ઓર વો માલ કભી રિશવતસે જમા' કિયા, કભી સૂદી (વ્યાજ) કર્જ લિયા. ઓર યે સારે ઇસ નામકી વજહસે હુએ. ઓર દુનિયાકા નુકસાન ઇસમેં યે હે કે એસે શખ્સકે દુશ્મન ઓર હસદ કરનેવાલે બહોત હોતે હે ઓર હમેશા ઇસકો ઝલીલ ઓર બદનામ કરને ઓર ઇસકો નુકસાન ઓર તકલીફ પહોંચાનેકી ફિકરમેં લગે રહેતે હે. ઈલાજ ઇસકા એક તો યે હે કે યું સોચે કે જિન લોગોંકી નિગાહમેં નામવરી ઓર તા'રીફ હોગી, ન વો રહ્યે ન મેં રહુંગી, થોળે દિનોકે બા'દ કોઈ પૂછેગા ભી નહીં. ફિર એસી બે બુનિયાદ ચીજ પર ખુશ હોના નાદાનીકી બાત હે. દૂસરા ઈલાજ યે હે કે કોઈ એસા કામ કરે જો શરીઆતકે ખિલાફ તો ન હો મગર યે લોગોંકી નજરમેં ઝલીલ ઓર બદનામ હો જાએ. જેસે ઘરકી બચી હુઈ બાતી રોટીયાં ગરીબોંકે હાથ સસ્તી બેચને લગે. ઇસસે ખૂબ રસ્વાઈ હોગી.

ઘમંડ ઓર શેખીકી બુરાઈ ઓર ઉસકા ઈલાજ

ગુરૂર ઓર શેખી ઇસકો કેહતે હે કે આદમી અપને આપકો ઈલ્મમેં યા ઈબાદતમેં યા દીનદારીમેં યા હસબ-નસબમેં યા માલ ઓર સામાનમેં યા ઈજ્જત ઓર આબરૂમેં યા અકલમેં યા ઓર કિસી બાતમેં દૂસરોંસે બળા સમજે, ઓર દૂસરોંકો અપનેસે કમ ઓર હકીર જાને. યે બળા મુનાહ હે. હદીસમેં આયા હે કે જિસકે દિલમેં રાઈ બરાબર તકબુર હોગા વો જન્નતમેં ન જાએગા. ઓર દુનિયામેં ભી લોગ એસે આદમીસે દિલમેં બહોત નફરત કરતે હે ઓર ઇસકે દુશ્મન હોતે હે, અગરચે ડરકે મારે જાહિરમેં આવ ભગત કરતે હે. ઓર ઇસમેં યે ભી બુરાઈ હે કે એસા શખ્સ કિસીકી નસીહતકો નહીં માનતા, હક બાતકો કિસીકે કેહનેસે કબૂલ નહીં કરતા બલકે બુરા માનતા હે, ઓર ઇસ નસીહત કરનેવાલેકો તકલીફ પહોંચાના ચાહતા હે. ઈલાજ ઇસકા યે હે કે અપની હકીકત પર ગોર કરે કે મેં મિટી ઓર નાપાક પાની (મની) કી પેદાઈશ હું, સારી ખૂબિયાં અલ્લાહ તઆલાકી દી હુઈ હે, અગર વો ચાહે અભી સબ લે લે, ફિર શેખી (ઘમંડ) કિસ બાત પર કરું. ઓર અલ્લાહ તઆલાકી બળાઈકો યાદ કરે. ઇસ વક્ત અપની બળાઈ નિગાહમેં ન આએગી. ઓર જિસકો ઇસને હકીર સમજા હે ઇસકે સામને આજિઝીસે પેશ આએ ઓર ઇસકી તા'ઝીમ (ઈજ્જત) કિયા કરે શેખી દિલસે નિકલ જાએગી. અગર ઓર ઝિયાદહ

હિમ્મત ન હો તો અપને જિમ્મે ઇતની હી પાબંદી કરે કે જબ કોઈ છોટે દરજેકા આદમી મિલે ઉસકો પેહલે ખુદ સલામ કિયા કરે. ઇન્શા અલ્લાહ ઇસ્સે ભી નફસમેં બહોત આજિઝી આ જાનગી. (નવાફિલ જિયાદહ પખ્લના ભી તકબ્બુરકા ઉમદા ઇલાજ હે).

ઇતરાને ઔર અપને આપકો અચ્છા સમજનેકી બુરાઈ ઔર ઉસકા ઇલાજ

અગર કોઈ અપને આપકો અચ્છા સમજી યા કપજા ઝેવર પહેનકર ઇતરાઈ અગરચે દૂસરોંકો ભી બુરા ઔર કમ ન સમજી, યે બાત ભી બુરી હે. હદીસમેં આયા હે કે યે આદત દીનકો બરબાદ કરતી હે. ઔર યે ભી બાત હે કે રોઝા આદમી અપને સંવારનેકી ફિકર નહીં કરતા. કયુંકે જબ વો અપને આપકો અચ્છા સમજતા હે તો ઉસકો જન ટી બુરાઈયાં કભી નઝર ન આઁગી. ઇલાજ ઇસકા યે હે કે અપને એબોંકો સોચા ઔર દેખા કરે ઔર યે સમજે કે જો બાતેં મેરે અંદર અચ્છી હેં યે ખુદાએ તઆલાકી નેઅમત હે, યેરા કોઈ કમાલ નહીં. ઔર યે સોચકર અલ્લાહ તઆલાકા શુક કિયા કરે ઔર દુઆ કિયા કરે કે અય અલ્લાહ! યે નેઅમત ખતમ ન હો.

નેક કામ દિખલાવેકે લિયે કરનેકી બુરાઈ ઔર ઉસકા ઇલાજ

યે દિખલાવા (રિયા) કઈ તરહકા હોતા હે. કભી સાફ ઝખાનસે હોતા હે કે હમને ઇતના કુરઆન પખ્લા, હમ રાતકો ઉઠે થે. કભી ઔર બાતોંમે મિલા હોતા હે. જેસે કહીં બદુઓંકા ઝિકર હો રહા યા, કિસીને કહા કે નહીં સાહબ! યે સબ બાતેં ગલત હે, હમારે સાથ એસા બરતાવ હુવા તો અબ બાત તો હુઈ ઔર કુછ લેકિન ઇસીમેં યે ભી સબને જાન લિયા કે ઉનહોંને હજ કિયા હે.

કભી કામ કરનેસે હોતા હે. જેસે દિખલાવેકી નિયતસે સબકે સામને તસ્બીહ લેકર બેઠ ગઈ. યા કભી કામકે સંવારનેસે હોતા હે. જેસે કિસીકી આદત હે કે હમેશા કુરઆન પખ્લતી હે મગર ચાર ઔરતોંકે સામને ઝરા સંવાર સંવારકર પખ્લના શુરૂ કર દિયા. કભી સૂરત ઔર શકલસે હોતા હે. જેસે આંખેં બંદ કરકે ગરદન સુકાકર બેઠ ગઈ, ફિસમેં દેખનેવાલીયાં સમજેં કે બળી અલ્લાહવાલી હે, હર વકત ઇસી ધ્યાનમેં ફૂળી હે, રાતકો બહોત જાગી હે, નીંદસે આંખેં બંદ હુઈ જાતી હે. ઇસી તરહ યે દિખલાવા ઔર ભી કઈ તોર પર હોન્દા હે, ઔર ફિસ તરહ ભી હો બહોત બુરા હે. કિયામતમેં એસે નેક કામોં પર જો દિખલાવેકે લિયે કિયે ગએ હોં સવાબકે બદલે ઉલટા દોઝખકા અઝાબ હોગા. ઇલાજ ઇસકા વોહી હે જો કે નામ ઔર તા'રીફ ચાહનેકા ઇલાજ હે

જિસકો હમ ઉપર લિખ ચુકે હૈ. કપૂંકે કિખલાવા ઇસી વાસ્તે હોતા હે કે મેરા નામ હો
ઔર મેરી તા'રીફ હો.

ઝરૂરી બતલાનેકે કાબિલ બાત

ઇન બુરી બાતોંકે જો ઇલાજ બતલાએ ગએ હૈં ઉનકો દો ચાર બાર બરત લેનેસે
કામ નહીં ચલતા ઔર યે બુરાઇયાં દૂર નહીં હોતી. જેસે ગુસ્સાકો દો ચાર બાર રોક લિખા
તો ઇસ્સે ઇસ બીમારીકી જડ નહીં ગઈ. યા એક આપ બાર ગુસ્સા ન આપ્યા તો ઇસ
પોકેમેં ન આએ કે મેરા નફસ સંવર ગયા હે, બલકે બહોત દિનોં તક ઇન ઇલાજોંકો બસ્તે,
ઔર જબ ગફલત હો જાએ અફસોસ ઔર રંજ કરે ઔર આગેકો ખ્યાલ રખે. મુદતોંકે
બા'દ ઇન્શાઅલ્લાહ તઆલા ઇન બુરાઇયોંકી જડ જાતી રહેગી.

એક ઔર ઝરૂરી કામકી બાત

નફસકે અંદર જિતની બુરાઇયાં હૈં, ઔર હાથ ઔર પાંવસે જિતને ગુનાહ હોતે હૈં
ઉનકે ઇલાજકા એક આસાન તરીકા યે ભી હે કે જબ નફસસે કોઈ શરારત ઔર બુરાઈ
યા ગુનાહકા કામ હો જાએ ઉસકો કુછ સજા દિયા કરે, ઔર દો સજાએં આસાન હૈં કે હર
શખ્સ કર સકતા હે. એક તો યે કે અપને ઝિમ્મે કુછ આના દો આના રૂપિયા દો રૂપિયા
જેંસી હેસિયત હો જુરમાનેકે તોર પર ઠેહરા લે, જબ કભી કોઈ બુરી બાત હો જાયા કરે
વો જુરમાના ગરીબોંકો બાંટ દિયા કરે, અગર ફિર હો ફિર ઉસી તરહ કરે. દૂસરી સજા
યે હે કે એક વક્ત યા દો વક્ત ખાના ન ખાયા કરે. અલ્લાહ તઆલાસે ઉમ્મીદ હે કે
અગર કોઈ ઇન સજાઓંકો નિભાકર બરતે ઇન્શાઅલ્લાહ સબ બુરાઇયાં છૂટ જાએગી.
આગે અચ્છી બાતોંકા ખયાન હૈં જિનસે દિલ સંવરતા હૈં.

તોબા ઔર ઉસકા તરીકા

તોબા એસી અચ્છી ચીજ હે કે ઉસ્સે સબ ગુનાહ મઝાફ હો જાતે હૈં. ઔર જો
આદમી અપની હાલતમેં ઔર કરેગા તો હર વક્ત કોઈ ન કોઈ બાત ગુનાહકી હો લી
જાતી હે, ઝરૂર તોબાકો હર વક્ત ઝરૂરી સમજેગા. તરીકા ઉસકે હાસિલ કરનેકા યે હે કે
કુરઆન ઔર હદીસમેં જો અઝાબકે ડરાવે ગુનાહોં પર આએ હૈં ઉનકો યાદ કરે ઔર
સોચે. ઇસ્સે ગુનાહ પર દિલ દુખેગા. ઉસ વક્ત ચાહિયે કે ઝમાનસે ભી તોબા કરે. ઔર
જો નખાજ રોજા વગેરહ કઝમ હુવા હો ઉસકો ભી કઝા કરે. અગર બંદોંકે હુકૂક ઝાએઅ
હુએ હૈં ઉનસે મઝાફ ભી કરા લે યા અદા કર દે. ઔર જો વેસે લી ગુનાહ હોં ઉનપર ખૂબ
કુબ્હે ઔર રોનેકી શકલ બનાકર ખુદાએ તઆલાસે ખૂબ મઝાફી માંગે.

ખુદાએ તઆલાસે ડરના ઓર ઉસકા તરીકા

અલ્લાહ તઆલાને કરમાયા હે કે મુઝસે ડરો. ઓર ખીક એસી અચ્છી ચીઝ હે કે આદમી ઉસકી વજહસે મુનાહોસે બચતા હે. તરીકા ઉસકા વોહી હે જો તરીકા તોબાકા હે કે ખુદાએ તઆલાકે અઝાબકો સોચા કરે ઓર યાદ ડિયા કરે.

અલ્લાહ તઆલાસે ઉમ્મીદ રખના ઓર ઉસકા તરીકા

અલ્લાહ તઆલાને કરમાયા હે કે તુમ હક તઆલાકી રહમતસે ના ઉમ્મીદ મત હો. ઓર ઉમ્મીદ એસી અચ્છી ચીઝ હે કે ઉસે નેક કામોકે લિયે ફિલ બખ્ષતા હે ઓર તોબા કરનેકી હિમ્મત હોતી હે. તરીકા ઉસકા યે હે કે અલ્લાહ તઆલાકી રહમત યાદ કરે ઓર સોચા કરે.

સબર ઓર ઉસકા તરીકા

નફસકો દીનકી બાત પર પાબંદ રખના ઓર દીનકે ખિલાફ ઉસે કોઈ કામ ન હોને દેના ઉસકો સબર કેહતે હૈં ઓર ઉસકે કઈ મોકે' હૈં. એક મોકા' યે હે કે આદમી ચૈન અમનકી હાલતમેં હો. ખુદાએ તઆલાને તંફુરુસ્તી દી હો, માલ-દોલત, ઇઝત-આબરૂ, નોકર-ચાકર, આલ-ઓલાદ, ઘરબાર, સાજો સામાન દિયા હો. એસે વક્તકા સબર યે હે કે દિમાગ ખરાબ ન હો, ખુદાએ તઆલાકો ન ભૂલ જાએ, ગરીબોકો હકીર ન સમજે, ઉનકે સાથ નરમી ઓર એહસાન કરતા રહે. દૂસરા મોકા' ઇબાદતકા વક્ત ન સમજે, ઉનકે સાથ નરમી ઓર એહસાન કરતા રહે. દૂસરા મોકા' ઇબાદતકા વક્ત હે કે ઉસ વક્ત નફસ સુસ્તી કરતા હે જેસે નમાઝકે લિયે ઉઠનેમેં. યા નફસ કંજાસી કરતા હે જેસે ઝકાત ખેરાત દેનેમેં. એસે મોકા' પર ત્રીન તરહકા સબર દરકાર હે. એક ઇબાદતસે પેહલે કે નિયત દુરુસ્ત રખે, અલ્લાહહીકે વાસ્તે વોં કામ કરે, નફસકી કોઈ ગર્જ ન હો. દૂસરે ઇબાદતકે વક્ત કે કમ હિમ્મતી ન હો, જિસ તરહ ઉસ ઇબાદતકા હક હે ઉસી તરહ અદા કરે. ત્રીસરે ઇબાદતકે બા'દ કે ઉસકો કિસીકે સામને ઝિકર ન કરે. ત્રીસરા મોકા' મુનાહકા વક્ત હે. ઉસ વક્તકા સબર યે હે કે નફસકો મુનાહસે રોકે. ચોથા મોકા' વો વક્ત હે કે ઉસ જાન્સકો કોઈ મખલૂક તકલીફ પહોંચાએ, બુરા ભલા કહે, ઉસ વક્તકા સબર યે હે કે બદલા ન લે ખાખોશ હો જાએ. પાંચવાં મોકા' મુસીબત ઓર બીમારી ઓર માલકે નુકસાન યા કિસી અઝીઝ કરીબકે મર જાનેકા હે. ઉસ વક્તકા સબર યે હે કે ઝબાનસે શરીઆતકે ખિલાફ કશિમા ન કહે, બયાન કરકે ન રોએ. સબ કિસમકે સબરોંકા તરીકા યે હે કે ઇન સબ મોકોંકે સવાબકો યાદ કર લે ઓર સમજે કે યે સબ બાર્તે મેરે ફાઇદકે વાસ્તે હૈં. ઓર સોચે કે બે સબરી કરનેસે તકદીર તો ટલતી નહીં, નાહક સવાબ ભી કયું ખોયા જાએ.

શુક ઓર ઉસકા તરીકા

ખુદાએ તઆલાકી નેઅમતોસે ખૂસ હોકર ખુદાએ તઆલાકી મુહબ્બત દિલમેં પેદા હોના ઓર ઉસ મુહબ્બતસે યે શોક હોના કે જબ વો હમકો એસી એસી નેઅમતો દેતે હેં તો ઉનકી ખૂબ ઈબાદત કરો. ઓર એસી નેઅમત દેનેવાલેકી ના કરમાની બલે સરમકી બાત હે. યે શુકકા ખુલાસા હે. યે જાહિર હે કે બંદે પર હર વક્ત અલ્લાહ તઆલાકી હજારો નેઅમતો હે. અગર કોઈ મુસીબત ભી હે તો ઉસમેં ભી બંદેકા કાઈદા હે તો વો ભી નેઅમત' હે. જબ હર વક્ત નેઅમત હે તો હર વક્ત દિલમેં યે ખૂશી ઓર મુહબ્બત રેહની ચાહિયે કે કલ્લી ખુદાએ તઆલાકે હુકમ બજા લાનેમેં કમી ન કરની ચાહિયે. ઉસકા તરીકા યે હે કે ખુદાએ તઆલાકી નેઅમતોકો યાદ કરે ઓર સોચા કરે.

ખુદાએ તઆલા પર ભરોસા રખના ઓર ઉસકા તરીકા

યે હર મુસલમાનકો મા'લૂમ હે કે બગેર ખુદાએ તઆલાકે ઈરાદેકે ન કોઈ નજા' હાસિલ હો સકતા હે ન નુકસાન પહોંચ સકતા હે. ઈસ વાસ્તે જરૂરી હુવા કે જો કામ કરે અપની તદબીર પર ભરોસા ન કરે, નહર ખુદાએ તઆલા પર રખમે. ઓર કિસી મખલૂકસે ઝિયાદહ ઉમ્મીદ ન રખમે, ન કિસીસે ઝિયાદહ કરે. યે સમજ હે કે બગેર ખુદાએ ચાહે કોઈ કુછ નહીં કર સકતા. ઈસકો ભરોસા ઓર તવક્કુલ કેહતે હેં. તરીકા ઉસકા યેહી હે કે અલ્લાહ તઆલાકી કુદરત ઓર હિકમતકો ઓર મખલૂકકે નાચીઝ હોનેકો ખૂબ સોચા ઓર યાદ કિયા કરે.

ખુદાએ તઆલાસે મુહબ્બત ઓર ઉસકા તરીકા

અલ્લાહ તઆલાકી તરફ દિલકા ખીંચના ઓર અલ્લાહ તઆલાકી બાતોંકો સુનકર ઓર ઉનકે કામોંકો દેખકર દિલકો મઝા આના યે મુહબ્બત હે. તરીકા ઉસકા યે હે કે અલ્લાહ તઆલાકા નામ બહોત કસરતસે પઞ્હા કરે. ઓર ઉસકી ખૂબિયોંકો યાદ કિયા કરે. ઓર ઉનકો જો બંદેકે સાથ મુહબ્બત હે ઉસકો સોચા કરે.

ખુદાએ તઆલાકે હુકમ પર રાઝી રેહના ઓર ઉસકા તરીકા

જબ મુસલમાનકો યે મા'લૂમ હે કે ખુદાએ તઆલાકી તરફસે જો કુછ હોતા હે

૧. કપૂંકે ઉસપર સબર કરનેસે સવાબ ભી હોતા હે ઓર નફસકી ઈસ્લાહ ભી હોતી હે કે વો ઝલીલ હોતા હે. ઓર કલ્લી કોઈ ઉમદા બદલા દુનિયામેં ભી મિલ જાતા હે.

સખમે બંદેકા કાઈદા ઔર સવાબ હે તો હર બાત પર સજી રેહના ચાહિયે. ન પબરાએ ન શિકાયત શિકાયત કરે. તરીકા ઉસકા ઉસી બાતકો સોચના હે કે જો કુછ હોતા હે સખ મેહતર હે.

સિદ્ક યા'ની સચ્ચી નિધ્યત ઔર ઉસકા તરીકા

હીનકા જો કામ કરે ઉસમે કોઈ દુનિયાકા મતલબ ન હો. ન તો દિખલાવા હો ન મેસા કોઈ મતલબ હો જેસે કિસીકે પેટમે ઝિરાની (બારીપન) હો, ઉસને કહા લાઓ રોઝા રખ લૈ રોઝાકા રોઝા હો જાએગા ઔર પેટ હલકા હો જાએગા. યા નમાઝકે વક્ત પેહલેસે વુઝૂ હો મગર ગરમી ભી હે ઈસ લિયે (તાઝા વુઝૂ કર લિયા કે વુઝૂ ભી તાઝા હો જાએગા ઔર હાથ પાંવ ભી ઠંડે હો જાએગે, યા કિસી સાઈલકો કુછ દિયા કે ઉસકે તકઝોસે જાન બચી ઔર યે બલા ટલી. યે સખ બાતે સચ્ચી નિધ્યતકે ખિલાફ હૈ. તરીકા ઉસકા યે હે કે કામ કરનેસે પેહલે ખૂબ સોચ લિયા કરે. અગર કિસી એસી બાતકા ઉસમે મેલ પાએ ઉસે દિલકો સાફ કર લે.

મુરાકબા યા'ની દિલસે ખુદાકા ધ્યાન રખના ઔર ઉસકા તરીકા

દિલસે હર વક્ત ધ્યાન રખ્મે કે અલ્લાહ તઆલાકો મેરે સખ હાલોંકી ખબર હે ઝાહિરકી ભી ઔર દિલ કી ભી. અગર બુરા કામ હોગા યા બુરા ખ્યાલ લાયા જાએગા શાયદ અલ્લાહ તઆલા દુનિયામે યા આખિરતમે સજા દૈ. દૂસરે ઈબાદતકે વક્ત યે ધ્યાન જ્યાએ કે વો મેરી ઈબાદતકો દેખ રહે હૈ અચ્છી તરહ બજા લાના ચાહિયે. તરીકા ઉસકા પેહી હે કે કસરતસે હર વક્ત યે સોચા કરે. થોળે દિનોમે ઉસકા ધ્યાન બંધ જાએગા. હિર ઈન્શાઅલ્લાહુ તઆલા ઉસે કોઈ બાત અલ્લાહ તઆલાકી મસ્જીકે ખિલાફ ન હોગી.

કુરઆન મજીદ પઞ્હનેમે દિલ લગાનેકા તરીકા

કાઈદા હે કે અગર કોઈ કિસીસે કહે કે હમકો થોબાસા કુરઆન સુનાઓ દેખે કેસા પઞ્હતી હો, તો ઉસ વક્ત જહાં તક હો સકતા હે ખૂબ બનાકર સંવારકર સંભાલકર પઞ્હતી હો. અબ યું કિયા કરો કે જબ કુરઆન પઞ્હનેકા ઈરાદા કિયા કરો પેહલે દિલમે યે સોચ લિયા કરો કે ગોયા અલ્લાહ તઆલાને હમસે ફરમાઈસ કી હે કે હમકો સુનાઓ કેસા પઞ્હતી હો, ઔર યું સમજો કે અલ્લાહ ખૂબ સુન રહે હૈ, ઔર યું ખ્યાલ કરો કે જબ આદમીકે કેહનેસે બના સંવારકર પઞ્હતે હૈ તો અલ્લાહ તઆલાકે ફરમાનેસે જો પઞ્હતે હે તો ઉસકો ખૂબ હી સંભાલ સંભાલકર પઞ્હના ચાહિયે. યે સખ બાતે સોચકર અબ

પણના મુદ્દા કરો. ઓર જમ તક પળ્લતી રહો વેહી બાતે ખ્યાલમે રખ્ખો. ઓર જમ પળ્લનેમે બિગાળ હોને લગે યા દિલ ઈધર ઉપર બટને લગે તો ચોળી દેરકે દિવે પળ્લના મોકુફ (રોક) કરકે ઉન બાતોંકો સોગો ઓર ફિર તાજા કરો. ઈન્શા અલ્લાહુ તઆલા ઈસ તરીકાસે સહીહ ઓર સાફ ભી પળ્લા જાએગા ઓર દિલ ભી ઈધર મુતવજ્જેહ રહેગા. અગર એક મુદ્દત તક ઈસી તરહ પળ્લોગી તો ફિર આસાનીસે દિલ લગને લએગા.

નમાઝમે દિલ લગાનેકા તરીકા

ઈતની બાત યાદ રખ્ખો કે નમાઝમે કોઈ કામ કોઈ પળ્લના બગેર ઈરાદે ન હો બલ્કે હર બાત ઈરાદે ઓર સોચસે હો. જેસે અલ્લાહુ અકબર કેહકર જમ પળી હો તો હર લક્ઝ પર યૂં સોચો કે મેં અબ સુબ્હાન કલ્લાહુમ્મ પળ્લ રહી હું. ફિર સોચો કે અબ વ બિહમિદ્ક કેહ રહી હું. ફિર ધ્યાન કરો કે અબ વ તબ્દરકસ્મુક મુંહસે નિકલ રહા હે. ઈસી તરહ હર લક્ઝ પર અલમ અલમ ધ્યાન ઓર ઈરાદા કરો. અલ્લહુ ઓર સૂરતમે વુંહી કરો. ફિર રૂકુઅમે ઈસી તરહ હર દક્કા' સુબ્હાન રબ્બિયલ્અઝીમ. કો સોચ સોચર કહો. ગર્ઝ મુંહસે જો નિકાલો ધ્યાન ભી ઈધર રખ્ખો. સારી નમાઝમે વેહી તરીકા રખ્ખો. ઈન્શાઅલ્લાહુ તઆલા ઈસ તરહ કરનેસે નમાઝમે કિસી તરહ ધ્યાન ન બટેગા. ફિર ચોલે દિનોમે આસાનીસે જ લગને લએગા ઓર નમાઝમે મઝા આએગા.

પીરી મુરીદીકા બયાન

મુરીદ બનનેમે કઈ કાઈદે હે. એક કાઈદા વે કે દિલ સંવારનેકે તરીકે જો ઉપર બયાન કિયે ગએ હે ઉનકે બરતાવ કરનેમે કબી કમ સમઝીસે ગલતી હો જાતી હે. પીર ઉસકા ટીક ચલ્તા બતલા દેતા હે. દુસરે કાઈદા વે હે કે કિતાબમે પળ્લનેસે બા'ઝ દક્કા' ઈતના અસર નહીં હોતા જિતના પીરકે બતલાનેસે હોતા હે, એક તો ઉસકી બરકત હોતી હે, ફિર વે ભી ખોફ હોતા હે કે અગર કોઈ નેક કામમે કમી કી યા કોઈ મુરી બાત કી પીરસે શરમિન્દગી હોગી, તીસરા કાઈદા વે કે પીરસે એઅતિકાદ ઓર મુલબ્બત હો જાતી હે ઓર યૂં જ આહતા હે કે જો ઉસકા તરીકા હે હમ ભી ઉસકે મુવાફિક ચલે. ચોથા કાઈદા વે હે કે પીર અગર નસીહત કરનેમે સખ્તી યા ગુસ્સા કરતા હે તો ના-અવાર નહીં હોતા. ફિર ઉસ નસીહત પર અમલ કરનેકી જિયાદહ કોશિશ હો જાતી હે. ઓર ભી બા'ઝ કાઈદે હે જિનપર અલ્લાહ તઆલાકા ફઝલ હોતા હે ઉનકો હાસિલ હોતે હે. ઓર હાસિલ હોને હીસે વો બા'લૂમ હોતે હે, અગર મુરીદ હોનેકા ઈરાદા હો તો અવ્વલ પીરમે દેખ લો, જિસમે વે બાતે ન હોં ઉસે મુરીદ ન હો. એક વે કે વો પીર દીનકે મસબે જાનતા હો, શરીઅતસે ના વાકિફ ન હો. દુસરે વે કે ઉસમે કોઈ બાત શરીઅતકે બિલાફ ન હો. જો અકીદે તુમને ઈસ કિતાબકે પેહલે હિસ્સેમે પળ્લે હે વેસે ઉસકે અકીદે હો, જો મેં

મુશ્મલે ઓર દિલકે સંવારનેકે તરીકે તુમને ઇસ કિતાબમેં પાઠ્ઠે હૈં કોઈ બાત ઉસમેં ઉનકે ખિલાફ ન હો. તીસરે કમાને ખાનેકે લિયે પીરી મુરીદી ન કરતા હો. ચોથે કિસી એસે બુઝુર્ગા મુરીદ હો કિસકો અકસર અચ્છે લોગ બુઝુર્ગ સમજાતે હૈં. પાંચવેં ઉસ પીરકો બી અચ્છે લોગ અચ્છા કેહતે હૈં. છઠે ઉસકી તા'લીમમેં યે અસર હો કે દીનકી મુહબ્બત ઓર શોક પેદા હો જાએ. યે બાત ઉસકે ઓર મુરીદોંકા હાલ દેખનેસે મા'લુમ હો જાએગી. અગર દસ મુરીદોંમે પાંચ છ મુરીદ ભી અચ્છે હૈં. તો સમજો કે યે પીર તાસીરવાલા હે. ઓર એક આપ મુરીદકે બુરા હોનેસે ઘુબા મત કરો. ઓર તુમને જો સુના હોગ કે બુઝુર્ગોમે તાસીર હોતી હે વો તાસીર પેહી હે, ઓર દૂસરી તાસીરોંકો મત દેખના કે વો જો કુછ કેહ દેતે હૈં ઉસી તરહ હોતા હે. વો એક છૂ કર દેતે હૈં તો બીઘારી જાતી રેહતી હે. વો કિસ કામકે લિયે તા'લીમ દેતે હૈં વો કામ મરજીકે મુવાફિક હો જાતા હે. વો એસી તવજ્જોહ દેતે હૈં કે આદમી હોટ પોટ હો જાતા હે. ઉન તાસીરોંસે કબી પોકા મત ખાના. સાતવેં ઉસ પીરમેં યે બાત હો કે દીનકી નસીહત કરનેમેં મુરીદોંકા લિહાજ મુલાહિજા ન કરતા હો બેજા (મુરી) બાતસે રોક દેતા હો. જબ કોઈ એસા પીર મિલ જાએ તો અગર તુમ કુંવારી હો તો માં બાપસે પૂછકર, ઓર અગર તુમ હારી શાદી હો ગઈ હે તો શોહરસે પૂછકર અચ્છી નિયમતસે ખાલિસ દીનકે દુસ્ત કરનેકી નિયમતસે મુરીદ હો જાઓ. ઓર અગર યે લોગ કિસી મસ્લિહતસે ઇજાજત ન હૈં તો મુરીદ હોના ફર્જ તો હે નહીં મુરીદ મત મનો. અલબત્તા દીનકી રાહ પર ચલના ફર્જ હે. મગર મુરીદ હુએ ભી ઉસ રાહ પર ચલતી રહો.

અબ પીરી મુરીદીકે મુતઅદિલક બા'ઝ બાતોંકી તા'લીમ કી જાતી હે

તા'લીમ ૧ :- પીરકા ખૂબ અદબ રખ્યે. અલ્યાહ તઆલાકે નામ લેનેકા તરીકા વો કિસ તરહ બતલાએ ઉસકો નિભાકર કરે. ઉસકી નિસ્બત યું એ'તિકાદ કરે કે મુઝકો કિતાબા કાઈદા દિલકે દુસ્ત હોનેકા ઉસસે પહોંચ સક્તા હે ઇતના ઇસ જમાનાકે કિસી બુઝુર્ગ'સે નહીં પહોંચ સક્તા.

તા'લીમ ૨ :- અગર મુરીદકા દિલ અભી અચ્છી તરહ નહીં સંવરા યા કે પીરકા ઇન્તિજાલ હો ગયા તો દૂસરે કામિલ પીરસે કિસમેં ઉપરકી સબ બાતે હૈં મુરીદ હો જાએ.

તા'લીમ ૩ :- કિસી કિતાબમેં કોઈ વારીકા યા કોઈ ફકીરીકી બાત દેખકર અપની અકલસે કુછ ન કરે. પીરસે પૂછ લે. ઓર જો કોઈ નઈ બાત ભલી યા મુરી દિલમેં આમે યા કિસી બાતકા ઇરાદા પેદા હો પીરસે મા'લુમ કરે.

તા'લીમ ૪ :- પીરસે બે પરહાલ ન હો. ઓર મુરીદ હોનેકે વક્ત ઉસકે હાથમેં

૧. લેકિન કિસી બુઝુર્ગકી તોહીન હરમિઝ ન કરે.

કામ ન દે. કુમાલ યા કિસી ઓર કપળેસે યા ખાલી ઝમાનસે મુરીદી દુરૂસ્ત હે.

તા'લીમ ૫ :- અગર ગલતીસે કિસી શરીઅતકે ખિલાફ પીરસે મુરીદ હો જામે યા પેહલે વો સખ્સ અચ્છ યા અબ બિગળ ગયા તો મુરીદી તોડ ડાલે ઓર કિસી અચ્છે બુઝુર્ગસે મુરીદ હો જામે, લેકિન અગર કોઈ હલકીસી બક્ષા કળી કબાર પીરસે હો જામે તો યું સમજે કે આખિર યે ભી આદમી હે ફરિશ્તા તો હે નહીં. ઉસે ગલતી હો ગઈ ખે તોભાસે મઆફ હો સકતી હે. ઝરા ઝરાસી બાતમે એઅત્તિફાદ ખરાબ ન કરે. અલબત્તા અગર વો ઉસ બેજા (બુરી) બાત પર જમ જામે તો ફિર મુરીદી તોડ દે.

તા'લીમ ૬ :- પીરકો યું સમજના ગુનાહ હે કે ઉસકો હર વક્ત હમારા સબ લાલ મા'લૂમ હે.

તા'લીમ ૭ :- ફકીરીકી જો એસી કિતાબે હે કે ઉસકા ઝાહિરી મતલબ શરીઅતકે ખિલાફ હે. એસી કિતાબે કળી ન દેખે. ઉસી તરહ જો શે'ર અશઆર શરીઅતકે ખિલાફ હે ઉનકો કળી ઝમાનસે ન પડ્હે.

તા'લીમ ૮ :- બા'જે ફકીર કહા કરતે હે કે શરીઅતકા રાસ્તા ઓર હે ઓર ફકીરીકા રાસ્તા ઓર હે. યે ફકીર ગુમરાહ હે ઉનકો ઝૂકા સમજના કર્જ હે.

તા'લીમ ૯ :- અગર પીર કોઈ બાત શરીઅતકે ખિલાફ બતલાએ ઉસપર અમલ દુરૂસ્ત નહીં. અગર વો ઉસપર હટ કરે તો ઉસે મુરીદી તોડ દે.

તા'લીમ ૧૦ :- અગર અલ્લાહ તઆલાકા નામ લેનેકી બરકતસે દિલમે કોઈ અચ્છી હાલત પેદા હો યા અચ્છે ખ્યાલ નાઝર આએ યા જાગતેમે કોઈ આવાઝ યા ચેશની મા'લૂમ હો તો અપને પીરકે સિવા કિસીસે ઝિકર ન કરે. ન કળી અપને વઝીરો ઓર ઇબાદતકા કિસીસે ઇઝહાર કરે. કયુંકે ઝાહિર કરનેસે વો દોલત જાતી રેહતી હે.

તા'લીમ ૧૧ :- અગર પીરને કોઈ વઝીફા યા ઝિક બતલાયા, ઓર કુછ મુદત તક ઉસકા અસર યા મઝા દિલ પર કુછ મા'લૂમ ન હો તો ઉસે તંમ દિલ યા પીરસે બહ એઅત્તિફાદ ન હો, બલ્કે યું સમજે કે બજા અસર પેહી હે કે અલ્લાહ તઆલાકા નામ લેનેકા દિલમે ઇરાદા પેદા હોતા હે. ઓર ઉસ નેક કામકી તૌફીક હોતી હે. એસે અસરકા કળી દિલમે ખ્યાલ ન લાએ કે મુઝકો ખ્યાલમે બુઝુર્ગોકી ઝિયારત હુવા કરે. મુઝકે હોનેવાલી બાતે મા'લૂમ હો જાયા કરે. મુઝકો ખૂબ રોના આયા કરે. મુઝકો ઇબાદતમે એસી બે હોશી હો જામે કે દૂસરી વીઝોંકી ખબર હી ન રહે. કળી કળી યે બાતે ભી હો જાતી હે ઓર કળી નહીં હોતી. અગર હો જામે તો ખુદા તઆલાકા શુક બજા લાએ, ઓર અગર ન હો યા હોકર કમ હો જામે યા જાતી રહે તો ગમ ન કરે, અલબત્તા ખુદા ન કરે અગર શરીઅતકી પાબંદીમે કમી હોને લગે યા ગુનાહ હોને લગે. યે બાત અલબત્તા ગમકી હે જહદી હિમ્મત કરકે અપની હાલત દુરૂસ્ત કર લે, ઓર પીરકો ખબર દે ઓર વો જો બતલાએ ઉસપર અમલ કરે.

તા'લીમ ૧૨ :- દૂસરે બુઝુર્ગોકી યા દૂસરે ખાનદાનકી શાનમે ગુસ્તાખી

(બે અદમી) ન કરે. ઓર ન દૂસરી જગહ કે મુરીદોસે યું કહે કે હમારે પીર તુમહારે પીરસે યા હમાસ ખાનદાન તુમહારે ખાનદાન' સે બબ્હકર હે. ઈન કુઝૂલ બાતોસે દિલમે અંધેરા પેદા હોતા હે.

તા'લીમ ૧૩ :- અગર અપની કિસી પીર બહેન પર પીરકી મહેરબાની ઝિયાદત હો યા ઉસકો વઝીફા ઓર ઝિકસે ઝિયાદત ફાઈદા હો તો ઉસપર હસદ ન કરે.

મુરીદકો બહે હર મુસલમાનકો ઈસ તરહ રાત દિન રેહના ચાહિયે

(૧) ઝરૂરતકે મુવાફિક દીનકા ઈલ્મ હાસિલ કરે, ચાહે કિતાબ પબ્હકર યા આલિમોસે પૂછ પૂછકર. (૨) સબ ગુનાહોસે બચે (૩) અગર કોઈ ગુનાહ હો જાએ ફોરન તોભા કરે. (૪) કિસીકા હક ન રખ્ખે, કિસીકો ઝખાનસે યા હાથસે તકલીફ ન દે, કિસીકી બુરાઈ ન કરે. (૫) માલકી મુહબ્બત ઓર નામકી ખ્યાલિસ ન રખ્ખે, ન બહોત અચ્છે જાને કપબેકી ફિકરમે રહે. (૬) અગર ઉસ્કી ખતા પર કોઈ ટોકે અપની ખાત ન બનામે, ફોરન ઈકરાર ઓર તોભા કર હે. (૭) અગર સખ્ત ઝરૂરતકે સફર ન કરે, સફરમે બહોતસી બાતે બે એહતિયાતીકી હોતી હે, બહોતસે નેક કામ છૂટ જાતે હે, વઝીફોમે ખલલ પબ જાતા હે, વક્ત પર કોઈ કામ નહીં હોતા. (૮) બહોત ન હંસે. બહોત ન બોલે ખાસકર ના-મહરમસે બેતકલ્લુફીકી બાતે ન કરે. (૯) કિસીસે ઝખબા તકરાર ન કરે. (૧૦) શરીઅતકા હર વક્ત ખ્યાલ રખ્ખે. (૧૧) ઈબાદતમે મુસ્તી ન કરે. (૧૨) ઝિયાદત વક્ત તન્હાઈમે રહે. (૧૩) અગર દૂસરોસે મિલના જુલના પબે તો સબસે આજિઝ હોકર રહે, સબકી ખિદમત કરે, બગાઈ ન જતલાએ. (૧૪) ઓર અખીરોસે તો બહોત હી કમ મિલે. (૧૫) બહ દીન આદમીસે દૂર ભાગે. (૧૬) દૂસરોકા એબ ન ફૂંકે ઓર કિસી પર બદગુમાની ન કરે, અપને એબોકો દેખા કરે ઓર ઉનકો ઠીક કિયા કરે. (૧૭) નમાઝકો અચ્છી તરહ અચ્છે વક્ત દિલસે પાબંદીકે સાથ અદા કરનેકા બહોત ખ્યાલ રખ્ખે. (૧૮) દિલ યા ઝખાનસે હર વક્ત અલ્લાહકી યાદમે રહે કિસી વક્ત ગાફિલ ન હો. (૧૯) અગર અલ્લાહ તઆલાકે નામમે મઝા આમે દિલ ખૂશ હો તો અલ્લાહ તઆલાકા શુક બજા લાએ. (૨૦) ખાત નરખીસે કરે. (૨૧) સબ કામોકે લિયે વક્ત ચુકરૂર કર હે ઓર ઉસકો પાબંદીસે નિભાવે. (૨૨) જો કુછ રંજ ઓર ગમ ઓર નુકસાન પેસ આએ અલ્લાહ તઆલાકી તરફસે જાને, પરેશાન ન હો. ઓર યું સખ્તો કે ઈસમે મુઝકો સવાબ મિલેગા. (૨૩) હર વક્ત દિલમે દુનિયાકા હિસાબ કિતાબ ઓર દુનિયાકે કામોકા ખ્યાલ ન રખ્ખે બહે અલ્લાહલીકા ખ્યાલ રખ્ખે. (૨૪) જહાં તક હો સહે દૂસરોકો ફાઈદા પહોંચામે ચાહે દુનિયાકા યા દીનકા. (૨૫) ખાને પીનેમે ન ઈતની

૧. પીરોકે બહોતસે ખાનદાન હે જેસે ચિસ્તી, કાદરી, નકશબંદી, સહરવરદી વગેરહ.

કમી કરે કે કમજોર થા બીમાર હો જાએ, ન ઈતની ઝિયાદતી કરે કે ઈબાદતમેં સુસ્તી હોને લગે. (૨૬) ખુદાએ તઆલાકે સિવા કિસીસે તમઅ (લાલચ) ન કરે, ન કિસીકી તરફ ખ્યાલ દોળાએ કે કલાની જગહસે હમકો યે કાઈદા હો જાએ. (૨૭) ખુદાએ તઆલાકી તલાશમેં બેચેન રહે. (૨૮) નેઅમત ચોખી હો યા બહોત ઉસપર શુક બજા લાએ ઓર કકો કાકાસે તંગદિલ ન હો. (૨૯) જો ઉનકી હુકૂમતમેં હું ઉનકે ખતા ઓર કુસૂરસે હરગુઝર કરે. (૩૦) કિસીકા એબ મા'લૂમ હો જાએ તો ઉસકો છુપાએ, અલબત્તા અગર કોઈ કિસીકો નુક્સાન પહોંચાના ચાહતા હે ઓર તુમકો મા'લૂમ હો જાએ તો ઉસ શખ્સસે કેહ દો. (૩૧) મેહમાનો ઓર મુસાફરો ઓર ગરીબો ઓર આલિમો ઓર દુરવેશો (કકીરો) કી ખિદમત કરે. (૩૨) નેક સોહબત ઈખ્તિયાર કરે. (૩૩) હર વક્ત ખુદાએ તઆલાકે ડરા કરે. (૩૪) ખોતકો યાદ રખે. (૩૫) કિસી વક્ત બેઠકર રોઝકે રોઝ અપને દિન ભરકે કામોકી સોચા કરે. જો નેકી યાદ આએ ઉસપર શુક કરે. ગુનાહ પર તોબા કરે. (૩૬) ઝૂઠ હરગિઝ ન બોલે. (૩૭) જો મેહફિલ શરીઅતકે ખિલાફ હો વહાં હરગિઝ ન જાએ. (૩૮) શરમ ઓર હયા ઓર બુદબારીસે રહે. (૩૯) ઉન બાતો પર મગઝર (ધમક) ન હો કે મેરે અંદર એસી વેસી ખૂબિયાં હે. (૪૦) અલ્લાહ તઆલાકે દુઆ કરે કે નેક રાહ પર કાઈમ રખે.

રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) કી હદીસોંસે બા'જે નેક કામોકે સવાબકા ઓર બુરી બાતોકે અજાબકા બયાન તાકે નેકિયોંકી રગબત હો ઓર બુરાઈયોંસે નફરત હો.

નિયત ખાલિસ રખના

(૧) એક શખ્સને પુકારકર પૂછા યા રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.)! ઈમાન કયા ચીઝ હે? આપને કરમાયા કે નિયતકો ખાલિસ રખના.

કાઈદા :- મતલબ યે હે કે જો કામ કરે ખુદાકે વાસ્તે કરે. (૨) કરમાયા રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને કે સારે કામ નિયતકે સાથ હે.

કાઈદા :- મતલબ યે કે અચી નિયત હો તો નેક કામ પર સવાબ મિલતા હે વરના નહી મિલતા.

સુનાવે ઓર દિખાવેકે વાસ્તે કોઈ કામ કરના

(૩) કરમાયા રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને જો શખ્સ સુનાવેકે વાસ્તે કોઈ કામ કરે અલ્લાહ તઆલા કિયામતમેં ઉસકે એબ સુનાવેગે. ઓર જો શખ્સ દિખાવેકે વાસ્તે

કોઈ કામ કરે અલ્લાહ તઆલા ક્રિયામતમાં ઉસકે એબ દિખલાએંગે.

(૪) ઓર કરમાયા હે રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને ધોળાસા દિખલાવા ભી એક તરહકા શિક્ક હે.

કુરઆન ઓર હદીસકે હુકમ પર ચલના

(૫) કરમાયા રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને જિસ વક્ત મેરી ઉમ્મતમાં દીનકા બિગાડ ખબ જાએ ઉસ વક્ત જો શખ્સ મેરે તરીકેકો થામે રહે ઉસકો સો શહીદોંકે બરાબર સવાબ મિલેગા. ઓર કરમાયા રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને કે મેં તુમ લોગોંમે એસી ચીઝ છોમે જાતા હું કે અગર તુમ ઉસકો થામે રહોમે તો કબી ન ભટકોમે. એક તો અલ્લાહકી ક્રિયા થા'ની કુરઆન, દૂસરી નબી (સ.અ.વ.) કી સુન્નત થા'ની હદીસ.

નેક કામકા રાસ્તા નિકાલના થા બુરી બાતકી બુન્ધાહ ડાલના

(૬) કરમાયા રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને જો શખ્સ નેક રાહ નિકાલે, ફિર ઓર લોગ ઉસ રાહ પર ચલે તો ઉસ શખ્સકો ખૂદ ઉસકા સવાબ ભી મિલેગા ઓર જિતનોંને ઉસકી પેરવી કી હે ઉન સબકે બરાબર ભી ઉસકો સવાબ મિલેગા, ઓર ઉનકે સવાબમેં ભી કમી ન હોગી. ઓર જો શખ્સ બુરી રાહ નિકાલે ફિર ઓર લોગ ઉસ રાહ પર ચલે તો ઉસ શખ્સકો ખૂદ ઉસકા ભી ગુનાહ હોગા, ઓર જિતનોંને ઉસકી પેરવી કી હે ઉન સબકે બરાબર ભી ઉસકો ગુનાહ હોગા ઓર ઉનકે ગુનાહમેં ભી કમી ન હોગી.

જાઈદા :- જેસે કિસીને અપની ઓલાદકી શાદીમેં રસમેં મોકુફ કર દી થા કિસી બેવાને નિકાહ કર લિયા ઓર ઉસકી દેખા દેખી દૂસરોંકો ભી હિમ્મત હુઈ તો ઉસ શુર' કરનેવાલીકો હમેશા સવાબ મિલા કરેગા.

દીનકા ઈલ્મ ટૂંકના

(૭) કરમાયા રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને જિસ શખ્સકે સાથ અલ્લાહ તઆલા ભલાઈ કરના ચાહતે હેં, ઉસકો દીનકી સમજા દેતે હેં.

જાઈદા :- થા'ની મસ્જદા મસાઈલકી તલાશ ઓર સીક ઉસકો હો જાતા હે.

દીનકા મસ્જદા છુપાના

(૮) કરમાયા રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને જિસ્સે કોઈ દીનકી બાત પૂછી જાએ ઓર વો ઉસકો છુપા લેવે તો ક્રિયામતકે દિન ઉસકો આગકી લગામ પહેનાઈ જાએગી.

જાઈદા :- અગર તુમસે કોઈ મસ્જદા પૂછા કરે ઓર તુમકો ખૂબ યાદ હો તો

સુસ્તી ઓર ઇન્કાર માત્ર ક્રિયા કરો. અચ્છી તરફ સમજા દિયા કરો.

મસ્અલા જાનકર અમલ ન કરના

(૯) કરમાયા રસુલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને જિસ કદર ઈલ્મ હોતા હે વો ઈલ્મવાલે પર વખાલ હોતા હે. સિવાએ ઉસ શખ્સકે જો ઉસકે મુવાફિક અમલ કરે.

ફાઈદા :- દેખો કબી બિરાદરીકે ખ્યાલસે યા નફસકી પેરવીસે મસ્અલકે ખિલાફ ન કરના.

પેશાબસે એહતિયાત ન કરના

(૧૦) કરમાયા રસુલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને પેશાબસે ખૂબ એહતિયાત રખ્યા કરો. ક્યૂંકે અકસર કબરકા અઝાબ ઈસીસે હોતા હે.

વુજૂ ઓર ગુસલમેં ખૂબ ખ્યાલસે પાની પહોંચાના

(૧૧) કરમાયા રસુલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને જિન હાલતોમેં નફસકી નાગવાર હો એસી હાલતમેં અચ્છી તરફ વુજૂ કરનેસે ગુનાહ પુલ જાતે હે.

ફાઈદા :- નાગવારી કબી સુસ્તીસે હોતી હે કબી સરદીસે.

મિસ્વાક કરના

(૧૨) કરમાયા રસુલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને દો રકા'તેં મિસ્વાક કરકે પબ્લના ઉન સત્તર (૭૦) રકા'તોસે અકઝબ હે જો બગૈર મિસ્વાક ક્રિયે પબ્લી જાએ.

વુજૂમેં અચ્છી તરફ પાની ન પહોંચાના

(૧૩) રસુલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને બા'જે હોઝોકો દેખા કે વુજૂ કર ચુકે લે મગર એડિયાં કુછ ખુશ રહે ગઈ થી તો આપને કરમાયા, બખા અઝાબ હે એડિયોકો દોઝખકા.

ફાઈદા :- અંગૂઠી, છલ્લા, ચૂડિયાં, છબે અચ્છી તરફ ઢિલાકર પાની પહોંચાયા કરો. ઓર હંડીમેં અકસર પાંવ સખા હો જાતે હે ખૂબ પાનીસે તર ક્રિયા કરો. ઓર બા'જ ઓસે મુંહ સામને સામનેસે ધો લેતી હે કાનોં તક નહીં ધોતી, ઇન સબ બાતોંકા ખ્યાલ રખો.

ઔરતોંકા નમાઝકે લિયે બાહિર નિકલના

(૧૪) કરમાયા રસુલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને ઔરતોંકે લિયે સબસે અચ્છી મસ્જિદ ઉનકે ઘરોંકે અંદરકા દરજા હે.

જાઈદા :- મા'લુમ હુવા કે મસ્જિદોમાં ઓરતોંકા જાના અચ્છ નહીં, ઉસ્સે વે બી સમજો કે નમાઝકે બરાબર કોઈ ચીઝ નહીં. જબ ઉસ્સે લિયે ઘરસે નિકલના અચ્છ નહીં સમજા મયા તો ફુઝૂલ મિલને મિલानે યા રસમોંકો પૂરા કરનેકો ઘરસે નિકલના તો કિતના ધુરા હોગા.

નમાઝકી પાબંદી

(૧૫) ફરમાયા રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને કે પાંચોં નમાઝોંકી મિસાલ એસી હે જેસે કિસીકે દરવાઝેકે સામને એક મેહરી નહર બેહતી હો ઓર વો ઉસ્માં પાંચ વક્ત નહાયા કરે.

જાઈદા :- મતલબ વે હે કે જેસે ઉસ શખ્સકે બદન પર ઝરા મેલ ન રહેગા, ઉસી તરહ જો શખ્સ પાંચોં વક્તકી નમાઝ પાબંદીસે પબ્હે ઉસ્કે સારે ગુનાહ ધુલ જાતે હે.

(૧૬) ઓર ફરમાયા રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને કે કિયામતકે દિન બંદેસે સબસે પેહલે નમાઝકા હિસાબ હોગા.

અવ્વલ વક્ત નમાઝ પઘહના

(૧૭) ફરમાયા રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને કે અવ્વલ વક્ત નમાઝ પઘહનેમાં અલ્લાહ તઆલાકી ખુશી હોતી હે.

જાઈદા :- બીવીયો! તુમકો જમાઅતમાં જાના તો હે નહીં, ફિર કયું દેર કિયા કરતી હો?

નમાઝકો બુરી તરહ પઘહના

(૧૮) ફરમાયા રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને જો શખ્સ બે વક્ત નમાઝ પબ્હે ઓર વુઝૂ અચ્છી તરહ ન કરે ઓર જી લગાકર ન પબ્હે ઓર રૂકૂઅ ઓર સિજદા અચ્છી તરહ ન કરે તો વો નમાઝ કાલી બે-નૂર હોકર રેહ જાતી હે. ઓર યું કેહતી હે કે ખુદા તુજે બરમાદ કરે જેસા તૂને મુજે બરમાદ કિયા, યહાં તક કે જબ અપની ખાસ જગહ પર પહોંચતી હે જહાં અલ્લાહકો મંઝૂર હો તો પુરાને કપલોંકી તરહ લપેટકર ઉસ નમાઝકી મુંઢ પર મારી જાતી હે.

જાઈદા :- બીવીયો! નમાઝ તો ઈસી વાસ્તે પઘહતી હો કે સવાબ હો, ફિર ઈસ તરહ કયું પઘહતી હો કે ઓર ઉલ્ટા ગુનાહ હો.

નમાઝમાં ઉપર યા ઈધર ઉધર દેખના

(૧૯) ફરમાયા રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને કે તુમ નમાઝમાં ઉપર મત દેખા કરો

કબી તુમહારી નિગાહ છીન લી જાએ.

(૨૦) ઔર ફરમાયા રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને કે જો શપ્સ નમાઝમે ખલે હોકર ઉધર ઉધર દેખે અલ્લાહ તઆલા ઉસકી નમાઝકો ઉસી પર લોટા દેતે હૈ.

કાઈદા :- યા'ની કબૂલ નહીં કરતે.

નમાઝ પઠતેકે સામનેસે નિકલ જાના

(૨૧) ફરમાયા રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને અગર નમાઝીકે સામનેસે ગુઝરનેવાલેકે ખબર હોતી કે કિતના ગુનાહ હોતા હૈ? તો ચાલીસ બરસ તક ખબા રેહના ઉસકે નાઝીક બેહતર હોતા સામનેસે નિકલનેસે.

કાઈદા :- લેકિન અગર નમાઝીકે સામને એક હાથકે બરાબર યા ઉસે કિયાદહ કોઈ ચીઝ ખબી હો તો ઉસ ચીઝકે સામનેસે ગુઝરના દુસ્ત હૈ.

નમાઝકો જાનકર કઝા કર દેના

(૨૨) ફરમાયા રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને જો શપ્સ નમાઝકો છોળ દે વો જમ ખુદાએ તઆલાકે પાસ જાએગા તો અલ્લાહ તઆલા ગઝબનાક હોંગે.

કર્જ દે દેના

(૨૩) ફરમાયા રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને કે મૈને શબે મેઅરાજમે બેહિસ્તે દરવાઝે પર લિખ્યા લુવા દેખા કે ખેરાતકા સવાબ દસ હિસ્સા મિલતા હૈ ઔર કર્જ દેનેકા સવાબ અઢારા હિસ્સા.

ગરીબ કર્જદારકો મોહલત દે દેના

(૨૪) ફરમાયા રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને જબ તક કર્જ અદા કરનેકે વા'દાક વક્ત ન આયા હો ઉસ વક્ત તક અગર કિસી ગરીબકો મોહલત દે તબ તો હર રોઝ એસા સવાબ મિલતા હૈ જેસે ઈતના રૂપિયા ખેરાત દે દિયા. ઔર જબ ઉસકા વક્ત આ જાએ ઔર ફિર મોહલત દી તો હર રોઝ એસા સવાબ મિલતા હૈ જેસે ઈતને રૂપિયેસે હો ગુનાહ (ડબલ) રૂપિયા રોઝાના ખેરાત દિયા.

કુરઆન મજીદ પઠના

(૨૫) ફરમાયા રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને જો શપ્સ કુરઆનકા એક હર્ફ પઠતો હૈ ઉસકો એક હર્ફ પર એક નેકી મિલતી હૈ. ઔર નેકીકા કાઈદા યે હૈ કે ઉસકે બદલે દસ

કિસ્મા મિલતે હેં. ઓર મેં અલિફ-લામ-મીમકો એક હર્ફ નહીં કેહતા, બલ્કે (અલિફ) એક હર્ફ હે ઓર (લામ) એક હર્ફ હે ઓર (મીમ) એક હર્ફ.

જાઈદા :- તો ઉસ કિસમસે ત્રીન હર્ફો પર ત્રીસ નેકિયાં મિલેંગી.

અપની જાન ઓર ઓલાદકો કોસના

(૨૬) કરમાયા રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને કે ન અપને સિયે બદ દુઆ કરે ઓર ન અપની ઓલાદકે સિયે ઓર ન અપને મિદમત કરનેવાલેકે સિયે ઓર ન અપને માલ ઓર સામાનકે સિયે, કબી એસા ન હો કે તુમહારે કોસનેકે વક્ત કુબૂલિયતકી વાંચી હો કે ઉસમેં ખુદા તઆલાસે જો માંગે અલ્લાહ તઆલા વોહી કર દે.

હરામ માલ કમાના ઓર ઉરસે ખાંના પીના

(૨૭) કરમાયા રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને જો ગોસ્ત ઓર ખૂન હરામ માલસે બન્યા હોગા વો જન્મતમે ન જાએગા. હોઝમ હી ઉસકે લાઈક હે.

(૨૮) કરમાયા રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને જો શખ્સ કોઈ કપળા દસ દિરહમમેં ખરીદ લે ઓર ઉસમેં એક દિરહમ હરામકા હો તો જમ તક વો કપળા ઉસકે બદન પર રહેગા અલ્લાહ તઆલા ઉસકી નમાઝ કબૂલ ન કરેંગે.

જાઈદા :- એક દિરહમ ચવનીસે કુછ ઝાઈદ હોતા હે.

ધોકા કરના

(૨૯) કરમાયા રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને જો શખ્સ હમ લોગોસે ધોકા બાઝી કરે વો હમસે બાહિર હે.

જાઈદા :- ખ્વાહ કિસી ચીઝકે બેચનેમેં ધોકા હો યા ઓર કિસી મઆમલામેં સબ ખુસ હે.

કર્ઝ લેના

(૩૦) કરમાયા રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને જો શખ્સ મર જાએ ઓર ઉસકે કિમ્તિ કિસીકા કોઈ દીનાર યા દિરહમ રેહ ગયા હો તો ઉસકી નેકિયોસે પૂરા કિયા જાએગા જહાં ન દીનાર હોગા ન દિરહમ.

જાઈદા :- દીનાર સોનેકા દસ દિરહમકી કીમતકા હોતા હે.

(૩૧) કરમાયા રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને કે કર્ઝ હો તરહકા હોતા હે. જો શખ્સ મર જાએ ઓર ઉસકી નિમ્મત અદા કરનેકી હો તો અલ્લાહ તઆલા કરમાતા હે કે મેં

ઉસકા મદદગાર હું. ઓર જો શખ્સ મર જાએ ઓર ઉસકી નિધાત મદદ કરનેકી ન હો
 ઉસ શખ્સની નેકિયોસે લિયા જાએગા. ઓર ઉસ રોઝ દીનાર ઓર ફિરકમ કુછ ન હોગા.
 ફાઈદા :- મદદગારકા મતલબ વેં હે કે મેં ઉસકા બદલા ઉતારુંગા.

મકદૂર (તાકત) હોતે હુએ કિસીકા હક ટાલના

(૩૨) કરમાયા રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને કે મકદૂરવાલેકા ટાલના ગુલ્મ હે.
 ફાઈદા :- જેસે બા'ઝોંકી આદત હોતી હે કે કર્જવાલીકો યા કિસકી મજદૂરી
 ચાહિયે ઉસકો ખ્વાલ-મ-ખ્વાલ દોખાતે હેં. જૂઠે વા'દે કરતે હેં કે કલ આના. પરમું આના.
 અપને સારે ખર્ચ ચલે જાતે હેં મગર કિસીકા હક દેનેમેં બે-પરવાહી કરતી હેં.

સૂદ (બ્યાજ) લેના યા દેના

(૩૩) રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને સૂદ લેનેવાલી પર ઓર સૂદ દેનેવાલી પર
 લા'નત કરમાઈ હે.

કિસીકી ઝમીન દબા લેના

(૩૪) કરમાયા રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને જો શખ્સ બાલિશત બર ઝમીન ત્વી
 નાહક દબા લે (ઉસકે ગલેમેં સાત્તે ઝમીનકા તોક ડાલા જાએગા.

મજદૂરી ફીરન દે દેના

(૩૫) કરમાયા રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને કે મજદૂરકો ઉસકે પસીના ખુશ હોનેસે
 પેહલે મજદૂરી દે દિયા કરો.

(૩૬) અલ્લાહ તઆલા કરમાતે હેં કે તીન આદમિયોં પર મેં ખૂદ દા'વા કરુંગા.
 ઉનહીમેંસે એક વો શખ્સ ભી હે કે કિસી મજદૂરકો કામ પર લગાયા ઓર ઉસે કામ પૂરા
 લે લિયા ઓર ઉસકી મજદૂરી ન દી.

ઔલાદકા મર જાના

(૩૭) કરમાયા રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને કે જો દો મિયાં બીવી મુસલમાન હો
 ઓર ઉનકે તીન બચ્ચે મર જાએ, અલ્લાહ તઆલા અપને ફઝલ ઓર રહમતસે ઉન
 દોનુંકો બેઝિસ્તમેં દાખિલ કરેંગે. બા'ઝોંને પૂછા યા રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.)! અગર દો મરે
 હોં? આપને કરમાયા દો મેં બી પેહી સવાબ હે. ફિર-એકકો પૂછા. આપને એકમેં ભી પેહી
 કરમાયા. ફિર આપને કરમાયા કે મેં કસમ ખાતા હું ઉસ ઝતતકી કે કિસકે ઈન્તિયારમેં

મેરી જાન હે કે જો હમલ ગિર ગયા હો વો ભી અપની માં કો આનોલ નાલસે પકળકર બેહિસ્તકી તરફ ખીંચકર લે જાએગા જબકે માં ને સવાબકી નિમ્મત કી હો.

ફાઈદા :- યા'ની સવાબકા ખ્યાલ કરકે સબર ક્રિયા હો.

ગૈર મરદોં કે રૂબરૂ ઔરતકા ઈત્ર લગાના

(૩૮) ફરમાયા રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને ઔરત અગરં ઈત્ર લગાકર ગૈર મરદોંકે પાસસે ગુઝરે તો વો એસી એસી હે યા'ની બદઅર હે.

ફાઈદા :- જહાં દેવર, જેઠ, બહનોઈ, ચચાઝાદ યા મામૂંઝાદ યા ફૂફીઝાદ યા ખાલાઝાદ ભાઈકા આના જાના હો, ઈત્ર ન લગાએ.

ઔરતકા બારીક કપળા પહેનના

(૩૯) ફરમાયા રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને બા'ઝી ઔરતેં નામકો તો કપળા પહેનતી હે ઔર વાકેઅમેં નંગી હે. એસી ઔરતેં બેહિસ્તમેં ન જાએગી ઔર ન ઉસકી ખૂશ્ખૂ સુંબને પાએગી.

ઔરતોંકો મરદોંકીસી વઝઅ ઔર સૂરત બનાના

(૪૦) રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને ઉસ ઔરત પર લા'નાત ફરમાઈ હે જો મરદોંકાસા પેહનાવા પેહને.

ફાઈદા :- હમારે મુલ્કમેં ખળા જૂતા યા અચકન (શેરવાની) મરદોંકી વઝઅ હે. ઔરતકો ઉન ચીઝોંકા પહેનના હરામ હે.

શાન દિખલાનેકો કપળા પહેનના

(૪૧) રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા કે જો કોઈ દુનિયામેં નામો નમૂદ (દિખલાવા) કે વાસ્તે કપળા પેહને, ખુદા તઆલા ઉસકો ક્રિયામતમેં ઝિલ્લતકા લિબાસ પહેનાકર ઉસમેં દોઝખકી આગ લગાએગે.

ફાઈદા :- મતલબ યે કે જો ઉસ નિમ્મતસે કપળા પેહને કે મેરી ખૂબ શાન બળે સબકી નિગાહ મેરે હી ઉપર પળે, ઔરતોંમેં યે મર્ઝ બહોત હે.

કિંસી પર ગુલમ કરના

(૪૨) રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને અપને પાસ બેઠને વાલોંસે પૂછા કે તુમ જાનતે હો મુકલિસ કેસા હોતા હે? ઉનહોંને અર્ઝ ક્રિયા, હમમેં મુકલિસ વો કેહલાતા હે કિસકે

પાસ માલો મતામ ન હો. આપને કરમાયા કે મેરી ઉખતમે બળા મુકલિસ ચો રે કે કિયામતકે દિન નમાઝ, ચોઝ, ઝકાત સમ લેકર આમે, લેકિન ઉસકે સાથ પે ભી રે કે કિસીકો બુરા ભલા કલા થા ઓર કિસીકો તોહમત લગાઈ થી ઓર કિસીકા માલ થા લિયા થા, ઓર કિસીકો મારા થા, ઓર કિસીકા મુન કિયા થા. પસ ઉસકી કુછ નેકિયાં એકકો મિલ ગઈ, કુછ દુસરોકો મિલ ગઈ. ઓર અગર ઉન લુકુકે બદલે અદા હોનેસે પેહલે ઉસકી નેકિયાં ખતમ હો ચુકી તો ઉન હકદારોકે ગુનાહ લેકર ઉસપર જલ દિયે જાએગે ઓર ઉસકો દોઝખમે ફેંક દિયા જાએગા.

રહમ ઓર શફકત કરના

(૪૩) કરમાયા રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને જો શખ્સ આદમિયો પર રહમ ન કરે અલ્લાહ તઆલા ઉસપર રહમ નહીં કરતે.

અચ્છી બાત દુસરોંકો બતલાના ઓર બુરી બાતસે મના' કરના

(૪૪) કરમાયા રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને જો શખ્સ તુમમેંસે કોઈ બાત શરીઅતકે ખિલાફ દેખે તો ઉસકે હાથસે મિટા દે. ઓર અગર ઈતના બસ ન થલે તો ઝમાનસે મના' કર દે. ઓર અગર ઉસકી ભી તાક્ત ન હો તો દિલસે બુરા સમજે. ઓર દિલસે બુરા સમજના ઈમાનકા અદના દરજા હે.

હાઈદા :- બીવીયો! અપને બચ્ચોં ઓર નોકરોં પર તુમહારા પૂરા ઈન્તિખાર હે ઉનકો ઝમરદસ્તી નમાઝ પાઘવાઓ. ઓર અગર ઉનકે પાસ કોઈ તસ્વીર કાગઝકી યા મિટ્ટીકી યા ચીનીકી યા કપલેકી દેખો યા કોઈ બેલુદા કિતાબ દેખો ફોરન તોહ ફોડ ગાહો. ઉનકે એસી ચીજોંકે લિયે યા આતિસમાજી ઓર કન્કબે (પતંગ) કે લિયે યા દીવાલીકી ચિઠ્ઠાઈકે લિયે પેસે મત દો.

મુસલમાનકા એબ છુપાના

(૪૫) કરમાયા રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને જો શખ્સ અપને મુસલમાન ભાઈકા એબ છુપાએ, અલ્લાહ તઆલા કિયામતમે ઉસકે એબ છુપાએગે. ઓર જો શખ્સ મુસલમાનકા એબ ખોલ દે, અલ્લાહ તઆલા ઉસકા એબ ખોલ દેગે યહાં તક કે કબી ઉસકો ગરમે બેઠે ફઝીહત (ગલીલ) કર દેતે હે.

કિસીકી ઝિલ્લત યા નુકસાન પર ખૂશ હોના

(૪૬) કરમાયા રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને અપને મુસલમાન ભાઈકી મુસીબત પર ખૂશી ઝાહિર મત કરો. અલ્લાહ તઆલા ઉસપર રહમ કરેંગે ઓર તુમકો ઉસમેં ફરસા દેંગે.

કિસીકો કિસી ગુનાહ પર તા'ના દેના

(૪૭) કરમાયા રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને જો શખ્સ અપને મુસલમાન ભાઈકો કિસી ગુનાહ પર આર (શરમ) દિલાવે તો જબ તક યે આર દિલાનેવાલા ઉસ ગુનાહકો ન કર લેગા ઉસ વક્ત તક ન મરેગા.

સર્ઈદા :- યા'ની ગુનાહસે ઉસને તોબા કર લી ફિર ઉસકો યાદ દિલાકર શરમિન્દા કરના બુરી ખાત હે. ઓર અગર તોબા ન કરી હો તો નસીહતકે તૌર પર કેહના તો ફુક્મત હે લેકિન અપને આપકો પાક સમજકર યા ઉસકો રૂસ્વા કરનેકે વાસ્તે કેહના ફિર ભી બુરા હે.

છોટે છોટે ગુનાહ કર બેઠના

(૪૮) કરમાયા રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને અપ આઈશા (રદિ.)! છોટે ગુનાહોસે ભી અપનેકો બહોત બચાઈયો. ક્યૂંકે ખુદાએ તઆલાકી તરફસે ઉનકી પકળ કરનેવાલા ભી મોખુદ હે.

સર્ઈદા :- યા'ની ફરિશ્તા ઉનકો ભી લિખતા હે. ફિર કિયામતમેં હિસાબ હોગા ઓર અજાબકા હર હે.

માં-બાપકા ખૂશ રખના

(૪૯) કરમાયા રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને કે અલ્લાહ તઆલાકી ખૂશી માં-બાપકી ખૂશીમેં હે ઓર અલ્લાહ તઆલાકી નારાઝગી માં-બાપકી નારાઝગીમેં હે.

રિશ્તાદારોસે બદ સુલૂકી કરના

(૫૦) કરમાયા રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને કે હર જુઆકી રાતમેં તમામ આદમીયોકે અમલ ઓર ઇબાદત દરગાહે ઇલાહીમેં પેશ હોતે હે. જો શખ્સ રિશ્તાદારોસે બદ સુલૂકી કરે ઉસકા અમલ કબૂલ નહીં હોતા.

બગેર બાપકે બચ્ચોંકી પરવરિશ કરના

(૫૧) કરમાયા રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને કે મેં ઓર જો શખ્સ યતીમકા ખર્ચ

અપને કિમ્મે રખ્ખે બેહિસ્તમેં ઇસ તરહ પાસ પાસ રહોંગે, ઓર સહાદતકી ઉંગલી ઓર બીચકી ઉંગલીસે ઇશારા કરકે બતલાયા ઓર દોનુંમેં મોખા ફાસલા રેહને દિયા.

(૫૨) ફરમાયા રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને જો શખ્સ યતીમકે સર પર હાથ ફેરે ઓર મહજ અલ્લાહલીકે વાસ્તે ફેરે, જિતને બાલોં પર કે ઉસકા હાથ ગુઝરા હે ઊની નેકિયાં ઉસકો મિલેંગી. ઓર જો શખ્સ કિસી યતીમ લગ્નકી યા લગ્નકેકે સાથ એહસાન કરે જો કે ઉસકે સાથ રેહતા હો, તો મેં ઓર વો જન્નતમેં ઇસ તરહ રહોંગે જેસે સહાદતકી ઉંગલી ઓર બીચકી ઉંગલી પાસ પાસ હે.

પડોસીકો તકલીફ દેના

(૫૩) ફરમાયા રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને જો શખ્સ અપને પડોસીકો તકલીફ દે ઉસને મુઝકો તકલીફ દી. ઉસને ખુદા તઆલાકો તકલીફ દી. ઓર જો શખ્સ અપને પડોસીસે લખા વો મુઝસે લખા ઓર જો મુઝસે લખા વો અલ્લાહ તઆલાસે લખા.

કાઈદા :- મતલબ યે કે બે-વજહ યા હલકી હલકી બાતોં પર ઉસે રંજ ઓર તકચાર કરના ખુરા હે.

મુસલમાનકા કામ કર દેના

(૫૪) ફરમાયા રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને જો શખ્સ અપને મુસલમાન બાઈકે કામમેં હોતા હે અલ્લાહ તઆલા ઉસકે કામમેં હોતે હે

શરમ ઓર બે-શરમી

(૫૫) ફરમાયા રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને શરમ ઇમાનકી બાત હે ઓર ઇમાન બેહિસ્તમેં પહોંચાતા હે. ઓર બે-શરમી બદ ખૂઈકી બાત હે. બદ ખૂઈ દોઝખમેં લે જાતે હે.

કાઈદા :- લેકિન દીનકે કામમેં શરમ હરગિઝ મત કરો. જેસે બિયાહકે દિનોંમે સફરમેં અક્સર ઓરતોં નમાઝ નહીં પઞ્હતી. એસી શરમ બે-શરમીસે ભી બદતર હે.

ખૂશ ખુલ્કી ઓર બદ ખુલ્કી

(૫૬) ફરમાયા રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને કે ખૂશ ખુલ્કી ગુનાહોંકો ઇસ તરહ પિગલા દેતી હે જિસ તરહ પાની નમકકે પત્થરકો પિગલા દેતા હે. ઓર બદ ખુલ્કી ઇબાદતકો ઇસ તરહ ખરાબ કર દેતી હે જિસ તરહ સિરકા શહદકો ખરાબ કર દેતા હે.

(૫૭) ઓર ફરમાયા રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને કે તુમ સબમેં મુઝકો જિયાહકા ખારા ઓર આખિરતમેં જિયાહકા નાઝીકી વાલા મુઝસે વો શખ્સ હે જિસકો અખલાક

મજા હો. ઓર તુમમેં ઝિયાદહ મુઝકો બુરા લગનેવાલા ઓર આખિરતમેં સબસે ઝિયાદહ મુઝસે દૂર રેહનેવાલા વો શપ્સ હે જિસકે અમલાક બુરે હો.

નરમી ઓર રૂખાંધન

(૫૮) ફરમાયા રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને કે બેશક અલ્લાહ તઆલા મહેરબાન હૈ. ઓર પસંદ કરતે હૈ નરમીકો. ઓર નરમી પર એસી નેઅમતે દેતે હૈ કે સખી પર નહી દેતે.

(૫૯) ફરમાયા રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને કે જો શપ્સ મહરૂમ રહા નરમીસે વો શાસી ભલાઈયોસે મહરૂમ હો ગયા.

કિસીકે ઘરમેં ઝાંકના

(૬૦) ફરમાયા રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને જબ તક ઈજાઝત ન લે લે કિસીકે ઘરમેં ઝાંકકર ન દેખે. ઓર અગર એસા કિયા તો યૂં સમજો કે અંદર હી ચલા ગયા.

કાઈદા :- બા'ઝી ઓરતોંકો એસી શામત (નહસત) સવાર હોતી હે કે દુલ્હા દુલ્હનકો ઝાંક ઝાંકકર દેખતી હૈ બળી બે-શરમીકી બાત હે, હકીકતમેં ઝાંકનેમેં ઓર કિવાળ ખોલકર અંદર જાનેમેં કયા ફર્ક હે? બબે ગુનાહકી બાત હે.

કન્સૂઈ લેના યા બાતેં કરનેવાલોં કે પાસ જા ઘુસના

(૬૧) ફરમાયા રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને જો શપ્સ કિસીકી બાતોંકી તરફ કાન લગાએ ઓર વો લોગ નાગવાર (ના-પસંદ) સમજે, કિયામતકે દિન ઉસકે દોનૂં કાનોંમેં ચીસા છોળા જાએગા.

ગુસ્સા કરના

(૬૨) એક શપ્સને રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) સે અર્ઝ કિયા કે મુઝકો કોઈ એસા અમલ બતલાઈયે જો મુઝકો જન્નતમેં દાખિલ કરે. આપને ફરમાયા ગુસ્સા મત કરના ઓર તેરે લિયે બેહિશ્ત હે.

બોલના છોળના

(૬૩) ફરમાયા રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને કે કિસી મુસલમાનકો હલાલ નહીં કે અપને ભાઈ મુસલમાનકે સાથ ત્રીન દિનસે ઝિયાદહ બોલના છોળ દે. ઓર જો ત્રીન દિનસે ઝિયાદહ બોલના છોળ દે ઓર ઈસી હાલતમેં મર જાએ તો વો દોઝખમેં જાએગા.

કિસીકો બે ઇમાન કેહ દેના યા ફિટકાર ડાલના

(૬૪) કરમાયા રસુલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને જો શખ્સ અપને મુસલમાન ભાઈકો કાફિર કેહ દે તો એસા ગુનાહ હૈ જેસે ઉસકો કતલ કર દિયા.

(૬૫) ઔર કરમાયા રસુલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને કે મુસલમાન પર લા'નત કરના એસા હૈ કે ઉસકો કતલ કર ડાલના.

(૬૬) ઔર કરમાયા રસુલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને કે જબ કોઈ શખ્સ કિસી ચીજ પર લા'નત કરતા હૈ તો અબ્વલ વો લા'નત આસમાનકી તરફ ચબ્હતી હૈ. આસમાનકે દરવાજે બંદ કર લિયે જાતે હૈ, ફિર વો ઝમીનકી તરફ ઉતરતી હૈ વો ભી બંદ કર લી જાતી હૈ. ફિર વો દાઈ બાઈ ફિરતી હૈ, જબ કહીં કિકાન્યા નહીં પાતી તબ ઉસકે પાસ જાતી હૈ. વિસ પર લા'નતકી ગઈ થી. અગર વો ઉસ લાઈક હો તો ખેર, નહીં તો ઉસ કેહનેવાલે પર પબતી હૈ.

ફાઈદા :- બા'ની ઔરતોંકો બહોત આદત હૈ કે સબ પર ખુદાકી માર, ખુદાકી ફિટકાર કિયા કરતી હૈ. કિસીકો બે ઇમાન કેહ દેતી હૈ. યે મળ્યા ગુનાહ હૈ, ચાહે આદમીકો કહે યા જાનવરકો યા કિસી ચીજકો.

કિસી મુસલમાનકો ડરા દેના

(૬૭) કરમાયા રસુલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને હલાલ નહીં કિસી મુસલમાનકો કે દુસરે મુસલમાનકો ડરાએ

(૬૮) ઔર કરમાયા રસુલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને જો શખ્સ કિસી મુસલમાનકી તરફ નાહક કિસી તરફ નિગાહ ફેરફર દેએ કે વો ડરા જાએ, અલ્લાહ તઆલા કિયામતમેં ઉસકો ડરાએ.

ફાઈદા :- અગર કિસી મતા ઔર કુસૂર પર હો તો ઝરૂરતકે મુવાફિક દુરૂસ્ત હૈ.

મુસલમાનકા ઉઝર કબૂલ કર લેના

(૬૯) કરમાયા રસુલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને જો શખ્સ અપને મુસલમાન ભાઈકે સામને ઉઝર કરે ઔર વો ઉસકે ઉઝરકો કબૂલ ન કરે તો એસા શખ્સ ખેરે પાસ હોજો કીસર પર ન આએ.

ફાઈદા :- યા'ની અગર કોઈ તુમહારા કુસૂર કરે ઔર ફિર વો મઆફ કરાવે તો મઆફ કર દેના ચાહિયે.

ગીબત કરના

(૭૦) કરમાયા રસુલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને જો સખ્સ દુનિયામેં અપને મુસલમાનના ઘોસ્ત ખાએગા ચા'ની ગીબત કરેગા, અલ્લાહ તઆલા ક્રિયામતકે દિન મુસ્કાર ગોસ્ત ઉસકે પાસ લાએગે ઓર ઉસે કસા જાએગા કે જેસા તૂને ક્રિ-દાએ ખાયા થા અથ મુસ્દાએ બી ખા. પસ વો સખ્સ ઉસકો ખાએગા ઓર નાક ભંવ ચલ્લાતા જાએગા ઓર કુલ (શોર) મચાતા જાએગા.

ચુગલી ખાના

(૭૧) કરમાયા રસુલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને મુસલમાનોર જન્મતમે ન જાએગા.

કિસી પર બોહતાન લગાના

(૭૨) કરમાયા રસુલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને જો સખ્સ કિસી મુસલમાનકો એસી બાત લગાએ જો ઉસમેં ન હો, અલ્લાહ તઆલા ઉસકો હોઝમિયોકે લાહુ ઓર પીપકે જખા' ભોનેકી જખલ રેહનેકો હોગે યહાં તક કે અપને કહેસે બાઝ આએ ઓર તીખા કર લે.

કમ બોલના

(૭૩) કરમાયા રસુલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને જો સખ્સ ગુપ રેહતા હે મહોત આજતોસે થયા રેહતા હે.

(૭૪) કરમાયા રસુલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને કે અલ્લાહકે ઝિક્રકે સિવા ઓર બારો ક્રિયાદહ મત ક્રિયા કસે. કમુંકે અલ્લાહ તઆલાકે ઝિક્રકે સિવા મહોત બારો કરના દિલકો સખત કર દેતા હે. ઓર હોઝોમેં સબસે ક્રિયાદહ ખુદા તઆલાસે દૂર વો સખ્સ હે તિસકા દિલ સખત હો.

અપને આપકો સબસે કમ સમજાના

(૭૫) કરમાયા રસુલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) જો સખ્સ અલ્લાહ તઆલાકે વાસ્તે આદિતી ઉન્નિપાર કરતા હે અલ્લાહ તઆલા ઉસકા ફતવા બખ્ષા દેતે હે. ઓર જો સખ્સ તકબુર કરતા હે અલ્લાહ તઆલા ઉસકી ગરદન તોડ દેતે હે ચા'ની ગલીલ કર દેતે હે.

અપને આપકો દૂસરોસે બધા સમજાના

(૭૬) કરમાયા રસુલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને એસા આદમી જન્મતમે ન જાએગા.

જિસકે દિલમેં રાઈકે દાનાકે બરાબર ભી તકબુર હોગા.

સચ બોલના ઔર જૂઠ બોલના

(૭૭) કરમાયા રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને તુમ સચ બોલનેકે પાબંદ રહો, ક્યૂંકે સચ બોલના નેકીકા રાસ્તા દિખલાતા હે. ઔર સચ ઔર નેકી દોનું જન્મતમેં લે જાતે હૈ. ઔર જૂઠ બોલનેસે બચા કરો, ક્યૂંકે જૂઠ બોલના બુરાઈકા રાસ્તા દિખલાતા હે, ઔર જૂઠ ઔર બુરાઈ દોનું દોઝખમેં લે જાતે હૈ.

હર એક કે મુંહ પર ઉસીકે જેસી બાત કેહના

(૭૮) કરમાયા રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) જિસ શખ્સકે હો મુંહ હોંગે કિયામતમેં ઉસકી હો ઝબાનેં હોગી આગકી.

કાઈદા :- હો મુંહ હોનેકા મતલબ યે હે કે ઉસકે મુંહ પર ઉસકે જેસી કેહ દી, ઔર ઉસકે મુંહ પર ઉસકે જેસી કેહ દી.

અલ્લાહ તઆલાકે સિવા કિસી દૂસરેકી કસમ ખાના

(૭૯) કરમાયા રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) જો શખ્સ અલ્લાહ તઆલાકે સિવા કિસી દૂસરેકી કસમ ખાએ 'જસને કુક કિયા યા મું કરમાયા કે ઉસને શિર્ક કિયા.

કાઈદા :- જેસે બા'જ આદમીયોંકી આદત હોતી હે કે ઉસ તરહ કસમ ખાતે હૈ. તેથી જાનકી કસમ! અપને દીદોંકી કસમ! અપને બચ્ચેકી કસમ! યે સબ મના' હૈ. ઔર એક હદીસમેં હે કે અગર કભી કોઈ એસી કસમ મુંહસે નિકલ જાએ તો ફોરન કલિમા પબ્હ લે.

એસી કસમ ખાના કે અગર મેં જૂઠ બોલું તો ઇમાન નસીબ ન હો.

(૮૦) કરમાયા રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને જો શખ્સ કસમમેં ઉસ તરહ કહે કે મુઝકે ઇમાન નસીબ ન હો. અગર વો જૂઠા હોગા તો જિસ તરહ ઉસને કહા હે ઉસી તરહ હો જાએગા. ઔર અગર સચ્ચા હોગા તબ ભી ઇમાન પૂરા ન રહેગા.

કાઈદા :- ઇસી તરહ યું કેહના કે કલિમા નસીબ ન હો યા દોઝખ નસીબ હો. યે સબ કસમેં મના' હૈ. યે આદત છોળની ચાહિયે.

રાસ્તામાંસે એસી ચીજ હટા દેના જિસકે પળે રેહનેસે ચલનેવાલોંકો તકલીફ હો.

(૮૧) કરમાયા રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને કે એક શખ્સ ચલા જા રહ્યા થા. રાસ્તામેં ઉસકો એક કાંટેદાર ટેહની પળી હુઈ મિલી. ઉસને રાસ્તાસે અલગ કર દિયા. અલ્લાહ તઆલાને ઈસ અમલકી બળી કદર કી ઓર ઉસકો બખ્શ દિયા.

બઈદા :- ઈસે મા'લૂમ હુવા કે એસી ચીજ રાસ્તામેં ડાલના બુરી બાત છે. મા'જ મે-તમીજ ઓરતોંકી આદત હોતી છે, આંગનમેં પેચ્હી (ખટોલી, ખાટલી) બિછાકર ભેટી છે. આપ તો ઉઠ ખળી હુઈ ઓર પેચ્હી વહીં છોળ દી. મા'જ દક્ષ' ચલનેવાલે ઉસમેં ઉલગકર બિર જાતે છે ઓર મુંહ હાથ ટૂટતા છે, ઈસી તરહ રાસ્તામેં કોઈ બરતન છોળ દેના થા ચારખાઈ થા કોઈ લકળી થા સિલ બટ્ટા (મસાલા પીસનેકા પત્થર) ડાલના સબ બુરા છે.

વા'દા ઓર અમાનત પૂરા કરના

(૮૨) કરમાયા રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને જિસમેં અમાનત નહીં ઉસમેં ઈમાન નહીં. ઓર જિસકો અહદ (વા'દા) કા ખ્યાલ નહીં ઉસમેં દીન નહીં.

કિસી પંડિત થા ફાલ ખોલનેવાલે થા હાથ દેખનેવાલેકે પાસ જાના

(૮૩) કરમાયા રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને જો શખ્સ ગૈબકી બાતેં બતલાનેવાલેકે પાસ આમેં ઓર કુછ બાતેં પૂછે ઓર ઉસકો સચ્ચા જાને, ઉસ શખ્સકી ચાલીસ દિનકી નમાઝ કબૂલ ન હોગી.

બઈદા :- ઈસી તરહ અગર કિસી પર જિન ભૂતકા મુબાહ હો જાતા છે, મા'જ ઓરતે ઉસ જિનસે એસી બાતેં પૂછતી છે કે મેરે મિયાંકી નોકરી કમ લગ જાએગી? મેરા બેટા કમ આએગા? યે સબ મુનાહકી બાતેં છે.

કુતા પાલના થા તસ્વીર રખના

(૮૪) કરમાયા રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને જિસ ઘરમેં કુતા થા તસ્વીર હો ઉસમેં ફરિસ્તે નહીં આતે.

બઈદા :- વા'ની રહમતકે ફરિસ્તે નહીં આતે. બખ્શોંકે મિલોને જો તસ્વીરવાલે હોં લો ભી મના' છે.

૧. વા'ની એસે લોગોંકા ઈમાન ઓર દીન નાકિસ (અપૂરા) છે.

બગેર મજબૂરીકે ઉલટા લેટના

(૮૫) રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) એક સખ્સકે પાસસે ગુઝરે જો પેટકે બલ લેટા થા. આપને ઉસકો અપને પાંવસે ઈશ્વારા ક્રિયા ઔર કરમાયા કે ઈસ તરહ લેટનેકો અલ્લાહ તઆલા પસંદ નહીં કરતે.

કુછ ધૂપમેં કુછ સાયેમેં બેઠના લેટના

(૮૬) રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને ઈસ તરહ બેઠનેકો મના' કરમાયા હે કે કુછ ધૂપમેં ઔર કુછ સાયેમેં હો.

બઠ શમૂની ઔર ટોટકા (જાદૂ ટાણા)

(૮૭) કરમાયા રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને કે બઠ શમૂની સિકં હે.

(૮૮) ઔર કરમાયા રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને કે ટોટકા સિકં હે.

દુનિયાકી હિર્સ ન કરના

(૮૯) કરમાયા રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને દુનિયાકી હિર્સ ન કરનેસે દિલકો ભી ચેન હોત હે. ઔર બઠનકો ભી આરામ મિલતા હે.

(૯૦) ઔર કરમાયા રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને કે અગર બહોતસી બકરીયોમેં દો ખૂની ભેલિયે હોય દિયે જામેં જો ઉનકો ખૂમ ચીરે, ફાલે, ખાએ. તો બરબાદી ઉન ભેલિયોસે ભી ઈતની નહીં પહોંચતી, જિતની બરબાદી આદમીકે દીનકો ઈસ માતલે હોતી હે કે માલકી હિર્સ કરે ઔર નામ ચાહે.

મોતકો યાદ રખના ઔર બહોતસે દિનોં કે લિયે બંદોબસ્ત ન સોચના ઔર નેક કામકે લિયે વક્તકો ગનીમત સમજના

(૯૧) કરમાયા રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને ઉસ ચીજકો બહોત યાદ ક્રિયા કરો જો સારી વાજગતોકો ખતમ કર દેગી યા'ની મોત.

(૯૨) કરમાયા રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને જબ સુબ્હકા વક્ત તુમ પર આવે તો સમકે વાસ્તે સોચ બિચાર મત ક્રિયા કરો. ઔર જબ શામકા વક્ત તુમ પર આવે તો સુન્દકે વાસ્તે સોચ બિચાર મત ક્રિયા કરો. ઔર બીમારી આવેસે પેહલે અપની તંદુરસ્તીસે કુછ કાઈદે લે લો. ઔર મરનેસે પેહલે અપની જિંદગીકે ફલ ઉઠા લો.

અર્થ :- ખાતલમ ચે કે તંદુરસ્તી ઔર જિંદગીકો ગનીમત સમજો ઔર નેક કામમેં

ઉસકો લગાએ રખાઓ, વરના બીમારી ઓર મોતમેં ફિર કુછ ન હો સકેગા.

બલા ઓર મુસીબતમેં સબર કરના

(૯૩) કરમાયા રસુલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને મુસલમાનકો જો દુ:ખ, મુસીબત, બીમારી, રંજ પહોંચતા હે ત્યાં તક કે કિસી ફિકરમેં જો થોળીસી પરેશાની હોતી હે ઈન સબમેં અલ્લાહ તઆલા ઉસકે ગુનાહ મઆફ કર દેતે હૈ.

બીમારકો પૂછના

(૯૪) કરમાયા રસુલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને એક મુસલમાન દુસરે મુસલમાનકી બીમાર પુર્સી સુબહકે વક્ત કરે તો શામ તક ઉસકે લિયે સત્તર હજાર (૭૦,૦૦૦) ફરિસ્તે દુઆ કરતે હૈ. ઓર અગર શામકો કરે તો સુબહ તક સત્તર હજાર ફરિસ્તે દુઆ કરતે હૈ.

મુરદેકો નેહલાના ઓર કફન દેના ઓર ઘરવાલોંકી તસલ્લી કરના

(૯૫) કરમાયા રસુલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને જો શખ્સ મુરદેકો મુસલ દે તો ગોનાહોંસે એસા પાક હો જાતા હે જેસે માં કે પેટસે પૈદા હુવા હો. ઓર જો શખ્સ કિસી મુરદે પર કફન ડાલે તો અલ્લાહ તઆલા ઉસકો જન્નતકા જોબા પહેનાર્હેગે. ઓર જો કિસી ગમઝદાકી તસલ્લી કરે અલ્લાહ તઆલા ઉસકો પરહેઝગારીકા લિબાસ પહેનાર્હેગે, ઓર ઉસકી રૂહ પર રહમત ભેજેગે. ઓર જો શખ્સ કિસી મુસીબતઝદાકો તસલ્લી દે અલ્લાહ તઆલા ઉસકો જન્નતકે જોળોંમેસે એસે કીમતી દો જોબે પહેનાર્હેગે કે સારી દુનિયા ભી કીમતમેં ઉનકે બરાબર નહીં.

ચિલ્લાકર ઓર બયાન કરકે રોના

(૯૬) કરમાયા રસુલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને બયાન કરકે રોનેવાલી ઓરત પર ઓર જો ઓરત સુનનેમેં શરીક હો ઉસપર બા'નત કરમાઈ હે.

કાઈદા :- બીબીયો! ખુદાકે વાસ્તે ઈસકો છોળ દો.

યતીમકા માલ ખાના

(૯૭) કરમાયા રસુલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને કે કિયામતમેં બા'જ આદમી ઈસ તરહ

૧. પા'ની સગીરા (છોટે) ગુનાહોંસે

કબરોસે ઉઠેંગે કે ઉનકે મુંહસે આગકે શો'લે નિકલતે હોંગે. કિસીને આપસે પૂછા કે યા રસૂલુલ્લાહ! (સ.અ.વ.) વો કીન લોગ હોંગે? ફરમાયા કે તુમકો મા'લૂમ નહીં. અલ્લાહ તઆલાને ફરઆન મજ્હદમે ફરમાયા હે કે જો લોગ યતીમોંકા માલ નાહક ખાતે હે વો લોગ અપને પેટમેં અંગારે ભર રહે હે.

ફાઈદા :- નાહકકા મતલબ યે હે કે ઉનકો વો માલ ખાનેકા ઔર ઉસમેંસે ફાઈદા ઉઠાનેકા શરીઅતસે કોઈ હક નહીં. બીબીયો! ડરો. હિન્દુસ્તાનમેં એસા બુરા રિવાજ હે કે જહાં ખાલિફ છોટે છોટે બચ્ચે છોળકર મચા, સારે માલ પર બેવાને કબ્જા કર દિયા, ફિર ઉસીમેં મહેમાનોંકા ખર્ચ ઔર મસ્જિદોંકા તેલ ઔર નમાઝીયોંકા ખાના સબ કુછ કરતી હે, હાલોંકે ઈસમેં યતીમોંકા હક હે ઔર સારે ખર્ચ સાજેમેં સમજતી હે. ઔર વેસે ભી ચોંગે ખર્ચમેં ઔર ફિર ઉન બચ્ચોંકે બિયાહ શાદીમેં જિસ તરહ અપના જી ચાહતા હે ખર્ચ કરતી હે; શરીઅતસે કોઈ મતલબ નહીં. ઈસ તરહ સાજેકે માલસે ખર્ચ કરના સખા ગુનાહ હે. ઉનકા હિસ્સા અલમ રખ દો. ઔર ઉસમેંસે ખાસ ઉનહીકે ખર્ચમેં જો બહોત નાચારીકે હે ઉકાઓ. ઔર મહેમાનદારી ઔર ખેર ખેરાત અગર કરના હો અપને ખાસ હિસ્સાસે કર દો, વો ભી શરીઅતકે ખિલાફ ન હો, નહીં તો અપને માલસે ભી દુસ્ત નહીં. ખૂબ યાદ રખો! નહીં તો મરનેકે સાથ હી આંખે ખુલ જાએંગી.'

કિયામતકે દિનકા હિસાબ-કિતાબ

(૯૮) ફરમાયા રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને કે કિયામતમેં કોઈ શખ્સ અપની જગહસે હટને ન પાએંગા જબ તક કે ચાર ખાતે ઉસે ન પૂછી જાએંગી. એક તો યે કે ઉમર કિસ ચીજમેં ખતમ કી? દૂસરી યે કે જાને હુએ મસ્ખલોં પર કયા અમલ કિયા? તીસરી યે કે માલ કહાંસે કમાયા ઔર કહાં ખર્ચ કિયા? ચોથી યે કે અપને બદનકો કિસ ચીજમેં બટાયા?

ફાઈદા :- મતલબ યે કે સારે કામ શરીઅતકે મુવાફિક કિયે યે યા અપને નફસકે મુવાફિક કિયે યે?

(૯૯) ઔર ફરમાયા રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને કે કિયામતમેં સારે લુકુક અદા કરને પળેંગે, યહાં તક કે સીંગ વાલી બકરીસે બગેર સીંગવાલી બકરીકે ખાતિર બદલા લિયા જાએંગા.

ફાઈદા :- યા'ની અગર ઉસને નાહક સીંગ માર દિયા હોંગા.

૧. યા'ની અજાબ હોંગા.

૨. બહોતસે પરહેઝગાર હિસાબસે અલમ ભી કિયે જાવેંગે જેસા કે હદીસમેં આયા હે.

૩. અગરયે જાનવર ગૈર મુક્લક હે મગર ઈ-સાફકો ઝાહિર કરનેકે લિયે હક તઆલા કરવે મુક્લક હોનેકે એ'તિબારસે નહીં, ખૂબ સખા હો.

જન્મત ઔર દોઝખકા યાદ રખના

(૧૦૦) રસુલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને ખુત્બામે કરમાયા કે દો ચીજો બહોત બળી હુ ઉમરો મત ભુલના, યા'ની જન્મત ઔર દોઝખ. ફિર યે કરમાકર આપ બહોત એમે મહાં તકકે આંસુઓંસે આપકી રીસ (ઝખ્હી) મુબારક તર હો ગઈ. ફિર કરમાયા કે કસમ હે ઉસ જાતકી ફિસકે કબજામે મેરી જાન હે આખિરતકી ખાતે જો કુછ મેં જાનતા હું અગર તુમકો યા'લુમ હો જામે તો તુમ જંગલોંકો ચલ્લ જાઓ ઔર અપને શર પર ખાક ડાલતે ફિરો.

ફરદા :- બીબીયો! યે એકસો હદીસે હે. ઔર કઈ જગહ ઇસ કિતાબમે ઔર હદીસે બી આઈ હે. હમારે પૈગમ્બર (સ.અ.વ.) ને કરમાયા હે કે જો કોઈ ચાલીસ હદીસે ભી યાદ કરકે મેરી ઉમ્મતકો પહોંચાએ તો વો કિયામતકે દિન આલિમોંકે સાથ ઉઠેગા, તો તુમ સિમ્મત કરકે યે હદીસે દૂસરોંકો ભી સુનાતી રહા કરો. ઇન્શાઅલ્લાહ તુમ ભી કિયામતમે આલિમોંકે સાથ ઉઠોગી. કિતની બળી નેઅમત કેસી આસાનીસે મિલતી હે.

લોખાસા' હાલ કિયામતકા ઔર ઉસકી નિશાનિયોંકા

કિયામતકી છોટી નિશાનિયાં રસુલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) કી કરમાયઈ હુઈ હદીસમે યે આઈ હે. લોગ ખુદાઈ માલકો અપની મિલ્લ સમજને લગે. ઔર ઝકાતકો ડંડકી તરહ ભાટી સમજે. ઔર અમાનતકો અપના માલ સમજે. ઔર મઈ બીવીકી તાબે'દારી' કરે ઔર માં કી નાફરમાની કરે. ઔર બાપકો પરાયા સમજે ઔર દોસ્તકો અપના સમજે. ઔર દીનકા ઇલ્મ દુનિયા કમાનેકો હાસિલ કરે. ઔર સરદારી ઔર હુકૂમત એસોંકો મિલે જો સમમે નિકમ્મે હોં, યા'ની બહ જાત ઔર લાલચી ઔર ખુરે અપ્લાકવાલા. ઔર જો કિસ કમકે લાઈક ન હો વો કામ ઉસકે સુપુર્દ હો. ઔર શરાબ ખુલ્લમ ખુલ્લા પી જાને લગે. ઔર નાચને ઔર ગાનેવાલી ઔરતોંકા રિવાજ હો જામે. ઔર દોલક, સારંગી, તબલા ઔર એસી ચીજોં કિયાદહ હો જામે. ઔર પિછલે લોગ ઉમ્મતકે પેહલે બુઝુર્ગોંકો ખુરા ભલા કેહને લગે.

રસુલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) કરમાતે હે કે એસે વક્તમે એસે એસે અજાબોંકે મુન્તાઝિર રહો કે લાલ આંખી આમે ઔર બા'ઝ લોગ ઝમીનમે ધંસ જામે ઔર આસમાનસે પ્રત્યર મરજે ઔર સૂરતે બદલ જામે. યા'ની આદમીસે સુવ્વર કુત્તે હો જામે. ઔર બહોતસી આપતે આગે પીછે જલ્દી જલ્દી ઇસ તરહ આને લગે જેસે બહોતસે દાને કિસી તાગેમે પિરોકર રખ્ખે હોં ઔર વો તાગા ટૂટ જામે ઔર સબ દાને ઉપર તલે ઝટ ઝટ ગિરને

૧. કિયામત નામા શાહ રહીઉદ્દીન (રહ.)

૨. યા'ની શરીઅતકે મિલાક ખોમ' પર.

લગે. ઓર યે નિશાનિયાં ભી આઈ હૈ કે દીનકા ઇલમ કમ હો જાએ ઓર ગૂઠ બોલના
 હુનર સમાજ જાએ. ઓર અમાનતકા ખ્યાલ દિલોસે જાતા રહે. ઓર હયા શરમ જાતી
 રહે ઓર સબ તરફ કાઠિરોંકા ઝોર હો જાએ. ઓર ગૂઠે ગૂઠે તરીકે નિકલને લગે. જબ યે
 સારી નિશાનિયાં હો ચુકે ઉસ વક્ત સબ મુલ્કોંમેં નસારા લોગોંકી અમલદારી હો જાએ.
 ઓર ઉસી ઝમાનેમેં શામકે મુલ્કમેં એક શખ્સ અબૂ સુફયાનકી ઓલાદસે એસા પેદા હો કે
 બહોતસે સેપદોંકા ખૂન કરે ઓર શામ ઓર મિસરમેં ઉસકે અહકામ ચલને લગે. ઉસી
 ઝમાનામેં રૂમકે મુસલમાન બાદશાહકી નસારાકી એક જમાઅતસે લખાઈ હો, ઓર
 નસારાકી એક જમાઅતસે સુલહ હો જાએ. દુશ્મન જમાઅત ફુસ્તુનુનિયા શહેર પર
 ચઢ્યાઈ કરકે અપના અમલ દખલ કર લે. વો બાદશાહ અપના મુલ્ક ડોળકર શામકે
 મુલ્કમેં ચલા જાએ, ઓર નસારાકી જિસ જમાઅતસે સુલહ ઓર મેલ હો ઉસ જમાઅતકો
 અપને સાથ શામિલ કરકે ઉસ દુશ્મન જમાઅતસે બળી ભારી લખાઈ હો ઓર ઇસ્લામકે
 લશ્કરકો કતલ હો. એક દિન બેઠે બિદાએ જો નસારા મુવાહિક યે ઉનમેંસે એક શખ્સ
 મુસલમાનકે સામને કેહને લગે કે હમારી સલીબ (કોસ) કી બરકતસે કતલ હુઈ, મુસલમાન
 ઉસકે જવાબમેં કહે કે ઇસ્લામકી બરકતસે કતલ હુઈ. ઉસીમેં ખાત બબ્લ જાએ. પછં તક
 કે દોનૂં આદમી અપને અપને મઝહબવાલોંકો પુકારકર જમા' કર લે ઓર લખાઈ હોને
 લગે, ઉસમેં ઇસ્લામકા બાદશાહ સહીદ હો જાએ ઓર શામકે મુલ્કમેં ભી નસારાકા અમલ
 દખલ હો જાએ, ઓર યે નસારા ઉસ દુશ્મન જમાઅતસે સુલહ કર લે. ઓર બચે ખુશ
 મુસલમાન મદીનાકો ચલે જાએ ઓર ખેબર' કે પાસ તક નસારાકી અમલદારી હો જાએ.
 ઉસ વક્ત મુસલમાનોંકો ફિકર હો જાએ કે હઝરત ઇમામ મેહદી (અલે.) કો તલાશ કરના
 ચાહિયે તાકે ઇન મુસીબતોંસે જાન છૂટે. ઉસ વક્ત ઇમામ મેહદી (અલે.) મદીના મુનવ્વરહમેં
 હોંગે, ઓર ઇસ ડરસે કે કહીં હુકૂમતકે લિયે મેરે સર ન હોં મદીના મુનવ્વરહમેં મક્કા
 મુઅઝ્જમા ચલે જાએંગે. ઓર ઉસ ઝમાનાકે વલી જો અબદાલકા દરજા રખતે હૈં સબ
 હઝરત ઇમામ મેહદીકી તલાશમેં હોંગે. ઓર બા'ઝ લોગ ગૂઠ મૂઠ ભી મેહદી હોનેકા
 દા'વા શુરૂ કર દેંગે. ગર્ઝ ઇમામ મેહદી (અલે.) ખાનએ કા'બાકા તવાફ કરતે હોંગે ઓર
 હજરે અસ્વદ ઓર મકામે ઇબ્રાહીમકે દરમિયાનમેં હોંગે કે બા'ઝ નેક લોગ ઉનકો પેહચાન
 લેંગે ઓર ઉનકો ઝખરદસ્તી ઘેર ધારકર ઉનસે ઉનકો હાકિમ બનાનેકી બયઅત કર લેંગે,
 ઓર ઉસી બયઅતમેં એક આવાઝ આસમાનસે આવેગી જિસકો સબ લોગ જિતને વકાં
 મોજાહ હોંગે સુનેંગે. વો આવાઝ યે હોગી કે યે અલ્લાહ તઆલાકે ખલીફા યા'ની હાકિમ
 બનાએ હુએ ઇમામ મેહદી (અલે.) હૈં. ઓર હઝરત ઇમામ મેહદી કે ઝહિર હોનેસે બળી
 નિશાનિયાં કિયામતકી શુરૂ હોતી હૈં. ગર્ઝ જબ આપકી બયઅતકા કિસ્સા મશહૂર હોગા
 તો મદીના મુનવ્વરહમેં જો ફીજેં મુસલમાનોંકી હોંગી વો મક્કા ચલી આએંગી ઓર મુલ્ક
 શામ ઓર ઈરાક ઓર યમનકે અબદાલ ઓર ઓલિયા સબ આપકી બિદમતમેં હાજર

હોંમે. ઓર ભી અરબકી બહોતસી ફોજે ઇબકી હો જાએંગી. જબ યે ખબર મુસલમાનોંમે મશહૂર હોગી, એક શખ્સ પુરાસ્કાનસે હજરત ઇમામ મેહદીકી મદદકે વાસ્તે એક બળી ફોજ લેકર ચલેગા, જિસકે લશ્કરકે આગે ચલનેવાલે હિસ્સાકે સરદારકા નામ મન્સૂર હોગા. ઓર રાસ્તામે બહોતસે બદ દીનોંકી સકાઈ કરતા જાએગા. ઓર જિસ શખ્સકા ઉપર ઝિકર આયા હે કે અબૂ સુફ્યાનકી ઓલાદમે હોગા ઓર સેપદોંકા દુશ્મન હોગા ચૂંકે હજરત ઇમામ ભી સેપદ હોંગે. વો શખ્સ ઇમામ (અલે.) સે લડનેકો એક ફોજ ભેજેગા. જબ યે ફોજ મક્કા મુઅઝ્જમા ઓર મદીના મુનવ્વરહકે દરમિયાનકે જંગલમે પહોંચેગી ઓર એક પહાજકે નીચે ઠહેરેગી તો સબકે સબ ઝમીનમે ધંસ જાએંગે, સિર્ફ દો આદમી બચ જાએંગે, જિસમેંસે એક તો હજરત ઇમામકો જાકર ખબર દેગા, ઓર દૂસરા ઉસ સુફ્યાનકો ખબર પહોંચાએગા. ઓર નસારા સબ તરફસે ફોજે જમા' કરેંગે ઓર મુસલમાનોંસે લડનેકી તૈયારી કરેંગે. ઉસ લશ્કરમે ઉસ રોજ અસ્સી (૮૦) ઝંડે હોંમે ઓર હર ઝંડે સાથ ઉસ રોજ બારહ હજાર આદમી હોંગે. તો કુલ નવ લાખ સાઠ હજાર આદમી હુએ. હજરત ઇમામ મક્કા મુઅઝ્જમાસે ચલકર મદીના મુનવ્વરહ તશરીફ લાઁંગે ઓર વહાં રમૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) કે મઝાર શરીફકી ઝિયારત કરકે શાખકે મુલકકો રવાના હોંમે. ઓર દમિશ્ક શહેર તક પહોંચ જાએંગે કે દૂસરી તરફસે નસારાકી ફોજ મુકાબલામે આ જાએગી. હજરત ઇમામકી ફોજ તોન હિસ્સા હો જાએગી. એક હિસ્સા તો ભાગ જાએગા, ઓર એક હિસ્સા શહીદ હો જાએગા, ઓર એક હિસ્સાકો કતલ હોગી. ઓર ઉસ શહાદત ઓર કતલકા હિસ્સા યે હોગા કે હજરત ઇમામ નસારાસે લડનેકો લશ્કર તૈયાર કરેંગે. ઓર બહોતસે મુસલમાન આપસમે કસમ ખાએંગે કે બગેર કતલ ક્રિયે ન હરેંગે. પસ સારે આદમી શહીદ હો જાએંગે સિર્ફ થોભેસે આદમી બચેંગે જિનકો લેકર હજરત ઇમામ અપને લશ્કરમે ચલે આએંગે, અઝલે દિન ફિર ઉસી તરહકા હિસ્સા હોગા. કસમ ખાકર જાએંગે ઓર થોભેસે બચકર આએંગે, ઓર તીસરે દિન ભી એસા હી હોગા. આખિરકાર ચોથે દિન યે થોભેસે આદમી મુકાબલા કરેંગે ઓર અલ્લાહ તઆલા કતલ દેંગે. ઓર ફિર કાફિરોંકે દિમાગમે હુકૂમતકા હોસલા ન રહેગા. અબ હજરત ઇમામ મુલકકા બંદોબસ્ત શુરૂ કરેંગે ઓર સબ તરફ ફોજે રવાના કરેંગે. ઓર ખૂદ ઉન સારે કામોંસે નિમટકર કુસ્તુનુનિયા કતલ કરનેકો ચલેંગે. જબ દરિયાએ રૂમકે કિનારે પર પહોંચેંગે તો બનૂ ઇસ્લાકકે સત્તર હજાર (૭૦,૦૦૦) આદમીયોંકો કસ્તિયોં પર સવાર કરકે ઉસ શહેરકે કતલ કરનેકે વાસ્તે તજવીજ કરેંગે. જબ યે લોગ શહેરકી ફતીલ (કિલ્લેકી દીવાર) કે સામને પહોંચેંગે અલ્લાહુ અકબર, અલ્લાહુ અકબર બુલંદ આવાઝસે હરેંગે. ઇસ નામકી બરકતસે શહેર પનાહકે સામનેકી દીવાર ગિર પડેગી. ઓર મુસલમાન હમલા કરકે શહેરકે અંદર ધુસ પડેંગે ઓર રૂઢકારકો કતલ કરેંગે. ઓર ખૂબ ઇન્સાફ ઓર કાઇદેસે મુલકકા બંદોબસ્ત કરેંગે. ઓર હજરત ઇમામ (અલે.) સે જબ બપખત હુઇ થી ઉસ વકતસે ઇસ કતલકી છ યા સાત સાલકી મુદત ગુઝરેગી. હજરત ઇમામ પહોંકે

બંદોબસ્તમાં લાગે હોંજે કે એક જૂઠી ખબર મુશ્કેલી હોગી કે પહાં કયા ભેઠે હો, વહાં સામમાં દજાલ આ ગયા. ઓર તુમહારે ખાનદાનમાં કિતના ફસાદ કર રખ્યા હે. ઉસ ખબર પર હઝરત ઇમામ સામકી તરફ સફર કરેંજે, ઓર હાલાતકી તેહકીકે વાસ્તે નવ યા પાંચ સવારોંકો આજે ભેજ દેંજે. ઉનમંસે એક શખ્સ આકર ખબર દેગા કે વો ખબર બિલકુલ ચલત થી અભી દજાલ નહીં નિકલા, હઝરત ઇમામ (અલે.) કો ઇત્મીનાન હો જાએગા. ઓર ફિર સફરમાં જલ્દી ન કરેંજે, ઇત્મીનાનકે સાથ દરમિયાનકે મુલ્હોકા બંદોબસ્ત દેખતે બાલતે સામમાં પહોંચેંજે. વહાં પહોંચકર થોભે હી દિન ગુઝરેંજે કે દજાલ ભી નિકલ પહેગા, ઓર દજાલ વહુદિયોંકી કીમતેંસે હોગા. પેહલે શામ ઓર ઇરાકકે દરમિયાનમંસે નિકલેગા ઓર નબુલ્લતકા દા'વા કરેગા. ફિર અસ્ફહાનમાં પહોંચેગા. વહાંકે સત્તર હઝર (૭૦,૦૦૦) વહુદી ઉસકે સાથ હો જાએંજે ઓર બુદાઇકા દા'વા શુરૂ કર દેગા. ઉસી તરફ બહોતસે મુલ્હો પર ગુઝરતા હુવા યમનકી સરહદ તક પહોંચેગા, ઓર હર જગહસે બહોતસે બદ દીન સાથ હોતે જાએંજે, વહાં તક કે મક્કા મુઅઝ્ઝમાકે કરીબ આકર ઠહેરેગા, લેકિન ફરિશ્તોંકી હિફાઝતકી વજહસે શહેરકે અંદર ન જાને પાએગા. ફિર વહાંસે મદીનાકા ઇરાદા કરેગા, ઓર વહાં ભી ફરિશ્તોંકા પેહરા હોગાં ફિરસે અંદર ન જાને પાએગા, મગર મદીનાકો તીન બાર લાલન' આએગા. ઓર કિતને આદમી દીનમાં સુસ્ત ઓર કમઝોર હેં સબ ઝલજલાસે ડરકર મદીનાસે બાહિર નિકલ ખલે હોંજે ઓર દજાલકે ફંદેમાં ફંસ જાએંજે. ઉસ વક્ત મદીનામાં કોઈ બુઝુર્ગ હોંજે જો દજાલસે ખૂબ બહસ કરેંજે, દજાલ ઝિલ્લાકર ઉનકો કતલ કર દેગા ઓર ફિર ઉનકે કિસમકે દોનું ટુકલે ચિલાકર કહેગા ઝિંદા હો જા! વો ઝિંદા હો જાએંજે. ફિર ઝિલ્લાકર પૂછેગા કે અબ તુમ મેરે બુદા હોનેકો ખાનતે હો? વો ફરમાએંજે કે અબ તો ઓર ભી યકીન હો ગયા કે તુ દજાલ હે. ફિર વો ઉનકો મારના ચાહેગા મગર ઉસકા કુછ બસ ન ચલેગા. ફિર ઉનપર કોઈ ચીઝ અસર ન કરેગી. વહાંસે દજાલ મુલ્કે સામકો રવાના હોગા. જબ વો દમિયકકે કરીબ પહોંચેગા ઓર હઝરત ઇમામ વહાં પેહલેસે પહોંચ ચુકે હોંજે ઓર લખાઈકે સામાનમાં મશગૂલ હોંજે કે અસરકા વક્ત આ જાએગા, ઓર મુઅઝ્ઝિન આઝાન કહેગા ઓર લોગ નમાઝકી તેયારીમાં હોંજે કે અમાનક હઝરત ઇસા (અલે.) દો ફરિશ્તોંકે કંધોં પર હાથ રખે હુએ આસમાનસે ઉતરતે હુએ નઝર આએંજે. ઓર જામેઅ મશ્હીદકી મશરિકકી તરફકે બિનારે પર આકર ઠહેરેંજે ઓર વહાંસે ઝીના (સીડી) લગાકર નીચે તશરીફ લાએંજે. હઝરત ઇમામ સબ લગઈકા સામાન ઉનકે સુપુર્દ કરાના ચાહેંજે. વો ફરમાએંજે કે લગઈકા ઇન્તિઝામ આપ હી રખ્યે. મેં ખાસ દજાલકો કતલ કરને આયા હું. જર્ઝ જબ રાત ગુઝરકર સુબહ હોગી હઝરત ઇમામ લશ્કરકો આરાસ્તા ફરમાએંજે, ઓર હઝરત ઇસા (અલે.) એક થોઝ એક નેઝ મંઝાકર દજાલકી તરફ બળેંજે ઓર મુસલમાન દજાલકે લશ્કર પર હમલા કરેંજે ઓર બહોત સખ્ત લગઈ હોગી. ઓર ઉસ

વક્ત હજરત ઇસા (અલૈ.) કી સાંસમેં યે અસર હોગા કે જહાં તક નિગાહ જાએ વહાં તક સાંસ પહોંચ સકે. ઓર જિસ કાફિરકો સાંસકી હવા લગા દે વો હોરન હવાક હો જાએ. દજાલ હજરત ઇસા (અલૈ.) કો દેખકર ભાગેગા, આપ ઉસકા પીછા કરેંગે વહાં તક કે બાબે લુદ એક જગહ હે વહાં પહોંચકર નેજેસે ઉસકા કામ તમામ કરેંગે. ઓર મુસલમાન દજાલકે લશ્કરકો કતલ કરના શુરૂ કરેંગે. ફિર હજરત ઇસા (અલૈ.) શહેરોં શહેરોં તશરીફ લે જાકર જિતને હોગોંકો દજાલને સતાયા યા સબકી તસલ્લી કરેંગે. ઓર ખુદાએ તઆલાકે કજલસે ઉસ વક્ત કોઈ કાફિર ન રહેગા. ફિર હજરત ઇમામકા ઇન્તિઝાલ હો જાએગા ઓર સબ બંદોબસ્ત હજરત ઇસા (અલૈ.) કે હાથમેં આ જાએગા. ફિર યાજૂજ યાજૂજ નિકલેંગે. ઉનરે રેહનેકી જગહ જહાં શિમાલ (ઉત્તર) કી તરફ આબાદી ખતમ હુઈ હે ઉસે આગે બી સાત વિલાયતસે ખાલિફ મે. ઓર ઉપરકા સમંદર ઝિયાલહ સરદીકી વજહસે એસા જમા હુવા હે કે ઉસમેં જહાજ બી નહીં ચલ સકતા. હજરત ઇસા (અલૈ.) મુસલમાનોંકો ખુદા તઆલાકે હુકમકે મુવાફિક તૂર પર લે જાએંગે, ઓર યાજૂજ યાજૂજ બધા ઉધમ મચાએંગે. આપિરકો અલ્લાહ તઆલા ઉનકો હલાક કર દેંગે ઓર ઇસા (અલૈ.) પહાળસે ઉતર આએંગે. ચાલીસ બરસકે બા'દ હજરત ઇસા (અલૈ.) વફાત કરમાએંગે. ઓર હમારે પેગમ્બર (સ.અ.વ.) કે રોઝામેં દફન હોંગે. ઓર આપકી ગદી પર એક શામ્સ મુલ્કે યમનકે રેહનેવાલે બેઠેંગે જિનકા નામ જહજહ હોગા. ઓર કહતાન કબીલાકે હોંગે. ઓર બહોત દીનદારી ઓર ઇન્સાફકે સાથ હુકુમત કરેંગે. ઉનકે બા'દ આગે પીછે ઓર કઈ બાદશાહ હોંગે. ફિર આહિસ્તા આહિસ્તા નેક બાતેં કમ હોના શુરૂ હોંગી ઓર બુરી બાતેં બજહને લગેંગી, ઉસ વક્ત આસમાન પર એક ધુંવાસા છા જાએગા ઓર ઝમીન પર બરસેગા. જિસ્સે મુસલમાનોંકો ઝુકામ ઓર કાફિરોંકો બેહોશી હો જાએગી. ચાલીસ રોઝકે બા'દ આસમાન સાફ હો જાએગા ઓર ઉસી ઝમાનેકે કરીબ બકરી ઈદકા મહીના હોગા. દસવી તારીખકે બા'દ અવાનક એક રાત ઇતની લંબી હોગી કે મુસાફિરોંકા દિલ ઘભરા જાએગા ઓર બચ્ચે સોતે સોતે ઉક્તા જાએંગે ઓર ચોપાએ જાનવર જંબલમેં જાનેકે લિયે ચિલ્લાને લગેંગે. ઓર કિસી તરહ સુબહ હી ન હોગી, વહાં તક કે તમામ આદમી હેબત ઓર ઘભરાહટસે બે કરાર હો જાએંગે. જબ ત્રીન રાતોંકે બરાબર વો રાત હો ચુકેગી. ઉસ વક્ત સૂરજ થોળી રોશની લિયે હુએ જેસે ગિરહન લગનેકે વક્ત હોતા હે મગરિબકી તરફસે નિકલેગા, ઉસ વક્ત કિસીકા ઇમાન યા તૌબા કબૂલ ન હોગી. જબ સૂરજ ઇતના ઉંચા હો જાએગા જેસા કે દોપહરસે પેહલે હોતા હે. ફિર ખુદાએ તઆલાકે હુકમસે મગરિબ હી કી તરફ લોટેગા, ઓર દસતૂરકે મુવાફિક મુરૂબ હોગા. ફિર હમેસા અપને પુરાને કાઈદકે મુવાફિક રોશન ઓર ચમકદાર નિકલતા રહેગા. ઉસકે થોબે હી દિન બા'દ સફા પહાળ જો મક્કામેં હે ઝલઝલા આકર ફટ જાએગા, ઓર ઉસ જગહસે એક જાનવર બહોત અઝબ શકલ સૂરતકા નિકલકર હોગોંસે બાતેં કરેગા ઓર બળી તેજીસે સારી ઝમીન પર ફિર જાએગા. ઓર ઇમાનવાલોંકી પેશાની પર હજરત ખુસા

(અલે.) કે અસાસે નૂરાની લકીર ખીચ દેગા જિસ્સે સારા ચેહરા ઉસકા રોશન હો જાએગા, ઓર બે-ઈમાનોંકી નાક થા ગરદન પર સુલેમાન (અલે.) કી અંગૂઠીસે સિયાહ (કાળી) મુહર કર દેગા જિસ્સે ઉસકા ચેહરા મેલા હો જાએગા, ઓર યે કામ કરકે વો ગાઈબ હો જાએગા. ઉસકે બા'દ જુનૂબ (દક્ષિણ) કી તરફસે એક હવા નિહાયત ફરહત દેનેવાલી ચલેગી. ઉસ્સે સબ ઈમાનવાલોંકી બગલમેં કુછ નિકલ આએગા જિસ્સે વો યર જાએંગે. જબ મુસલમાન મર જાએંગે ઉસ વકત કાફિર હબ્શીયોંકા સારી દુનિયામેં અમલ દખલ હો જાએગા. ઓર વો લોગ ખાનએ કા'બાકો શહીદ કર દેંગે ઓર હજ બંદ હો જાએગા. ઓર કુરઆન શરીફ દિલોંસે ઓર કાગઝોંસે ઉઠ જાએગા. ઓર ખુદાકા ખીફ ઓર મખલૂકકી શરમ સબ ઉઠ જાએગી. ઓર કોઈ અલ્લાહ અલ્લાહ કેહનેવાલા ન રહેગા. ઉસ વકત મુલ્કે શામમેં બહોત અરઝાની (સસ્તાઈ) હોગી. લોગ ઊંટોં ઓર સવારિયોં પર પેદલ ઉપર ગુક પળેંગે, ઓર જો રેહ જાએંગે એક આગ પેદા હોગી ઓર સબકો હાંકતી હુઈ શામમેં પહોંચા દેગી. ઓર સિકમત ઉસમેં યે હે કે કિયામતકે રોઝ સબ મખલૂક ઉસી મુલ્કમેં જમા' હોગી, ફિર વો આગ ગાઈબ હો જાએગી ઓર ઉસ વકત દુનિયાકો બળી તરકકી હોગી. તીન ચાર સાલ ઉસી હાલસે ગુઝરેંગે કે અયાનક જુઆકે દિન મુહર્રમકી દસવી તારીખ સુબહકે વકત સબ લોગ અપને અપને કામમેં લગે હોંગે કે સૂર ફૂંક દિયા જાએગા. પેહલે હલકી હલકી આવાઝ હોગી, ફિર ઇંસ કદર બળહેગી કે ઉસકી હેમતસે સબ યર જાએંગે, ઝમીન ઓર આસમાન સબ ફટ જાએંગે ઓર દુનિયા ફના હો જાએગી. ઓર જબ આફતાબ મગરિબસે નિકલા થા ઉસ વકતસે સૂરકે ફૂંકને તક એકસો તીસ બરસકા ઝમાના હોગા. અબ યહાંસે કિયામતકા દિન શુરૂ' હો ગયા.

ખાસ કિયામતકે દિનકા ઝિકર

જબ સૂર ફૂંકનેસે તમામ દુનિયા ફના હો જાએગી, ચાલીસ બરસ ઉસી સંસ્થાન હાલતમેં ગુઝર જાએંગે. ફિર અલ્લાહ તઆલાકે હુકમસે દૂસરી બાર સૂર ફૂંકા જાએગા ઓર ફિર ઝમીન ઓર આસમાન ઉસી તરહ કાઈમ હો જાએંગે. ઓર મુરદે કબરોંસે ઝિંદા હોકર કબરોંસે નિકલ પળેંગે. ઓર મૈદાને કિયામતમેં ઈખડે કર દિયે જાએંગે. ઓર આફતાબ બહોત નઝદીક હો જાએગા. જિસકી ગરમીસે લોગોંકે હિમાગ પકને લગેંગે. ઓર જેસે જેસે લોગોંકે મુનાહ હોંગે ઉતના હી પસીના ઝિયાદહ નિકલેગા. ઓર લોગ ઉસ મૈદાનમેં ભૂડે ખાસે ખળે ખળે પરેશાન હો જાએંગે. જો નેક લોગ હોંગે ઉનકે લિયે ઉસ મૈદાનકી મિટ્ટી મૈદે જેસી બના દી જાએગી, ઉસકો ખાકર ભૂકકા ઈલાજ કરેંગે, ઓર ખાસ ભુજાનેકો હોઝે કીસર પર જાએંગે. ફિર જબ મૈદાને કિયામતમેં ખળે ખળે પરેશાન હો જાએંગે ઉસ વકત મિલકર અવ્વલ હઝરત આદમ (અલે.) કે પાસ ફિર ઓર નબીયોંકે પાસ ઉસ બાતકી સિફારિશ કરાનેકે લિયે જાએંગે કે હમારા હિસાબ ઓર કિતાબ ઓર

કુછ ફેસલા જલ્દી હો જાએ. સબ પેગમ્બર કુછ ન કુછ ઉઝર કરેએ ઓર સિફારિશકા વા'દા ન કરેએ. સબકે બા'દ હમારે પેગમ્બર (સ.અ.વ.) કી ખિદમતમે હાજિર હોકર વોહી દરખાસ્ત કરેએ. આપ હક તઆલાકે હુકમસે કબૂલ કરમાકર મકામે મહમૂદમે (કે એક મકામકા નામ હે) તશરીફ લે જાકર શકામત કરમાએએ. હક તઆલાકા ઈરશાદ હોગા કે હમને સિફારિશ કબૂલ કી. અબ હમ ઝંમીન પર અપની તજલ્લી કરમાકર હિસાબ ઓર કિતાબ કિયે દેતે હૈ. અબ્વલ આસમાનસે ફરિસ્તે બહોત કસરતસે ઉતરના મુર' હોએ ઓર તમામ આદમિયોંકો હર તરફસે ઘેર હૈએ. ફિર હક તઆલાકાં અર્શ ઉતરેઆ. ઉસપર હક તઆલાકી તજલ્લી હોગી ઓર હિસાબ ઓર કિતાબ મુર' હો જાએઆ. ઓર આ'માલ નામે ઉખાએ જાએએ. ઓર ઈમાન તોલનેકી તરાજૂ ખલી કી જાએગી જિસ્સે સબ નેકિયાં ઓર બદિયાં મા'લૂમ હો જાએગી. ઓર પુલ સિરાત પર ચલનેકા હુકમ હોગા. જિસકી નેકિયાં તોલમે ઝિયાદહ હોગી વો પુલ સિરાતસે પાર હોકર બેહિસ્તમે જા પહોંચેઆ. ઓર જિસકે ગુનાહ ઝિયાદહ હોએ અગર ખુદા તઆલાને મઆફ ન કર દિયે હોએ વો દોઝખમે ઝિર જાએગા. ઓર જિસકી નેકિયાં ઓર ગુનાહ બરાબર હોએ એક મકામ હે અમરાફ, જન્નત ઓર દોઝખકે બીચમે વો વહાં રેહ જાએગા. ઉસકે બા'દ હમારે પેગમ્બર (સ.અ.વ.) ઓર દૂસરે હઝરાતે અંબિયા (અલૈ.) ઓર આલિમ ઓર વલી ઓર શહીદ ઓર હાફિઝ ઓર નેક બંદે ગુનેહગાર લોગોંકો બખ્શવાનેકે લિયે શકામત કરેએ, ઉનકી શકામત કબૂલ હોગી. ઓર જિસકે દિલમે ઝર્સ ભર ભી ઈમાન હોગા વો દોઝખસે નિકાલકર બેહિસ્તમે દાખિલ કર દિયા જાએગા. ઈસી તરહ જો લોગ અમરાફમે હોએ વો ભી આપિરકો જન્નતમે દાખિલ કર દિયે જાએએ. ઓર દોઝખમે ખાલી વોહી લોગ રેહ જાએએ જો બિલકુલ કાફિર ઓર મુશરિક હૈ. ઓર એસે લોગોંકો કભી દોઝખસે નિકાલના નસીબ ન હોગા. જેમ સબ જન્નતી ઓર દોઝખી અપને અપને ઢિકાને હો જાએએ ઉસ વક્ત અલ્લાહ તઆલા જન્નત ઓર દોઝખકે બીચમે મીતકો એક મેંટેકી સૂરત પર હાજિર કરકે સબ જન્નતીયોં ઓર દોઝખીયોંકો દિખલાકર ઉસકો ઝખલ કરાવેએ, ઓર કરમા દેએ કે અબ ન જન્નતિયોંકો મીત આએગી ઓર ન દોઝખીયોંકો આએગી. સબકો અપને અપને ઢિકાને પર હમેશાકે લિયે રેહના હોગા. ઉસ વક્ત ન જન્નતિયોંકી ખુશીકી કોઈ હદ હોગી, ઓર ન દોઝખીયોંક સદમે ઓર રંજકી કોઈ ઈન્તિહા હોગી.

જન્નતકી નેઅમતોં ઓર દોઝખકી મુસીબતોંકા ઝિકર

રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને કરમાયા કે અલ્લાહ તઆલા કરમાતે હૈ કે મેને અપને નેક બંદોંકે વાસ્તે એસી નેઅમતે તૈયાર કર રખી હૈ કે ન કિસી આંખને દેખી ઓર ન કિસી કાનને સુની ઓર ન કિસી આદમીકે દિલમે ઉનકા ખ્યાલ આયા. ઓર રસૂલુલ્લાહ

(સ.અ.વ.) ને કરમાયા કે જન્મતકી ઇમારતમાં એક ઇંટ ચાંદીકી છે અને એક ઇંટ સોનેકી, અને ઇંટોને જોખનેકા ચારા ખાલિસ મુશકડા છે. અને જન્મતકી કંકરિયાં મોતી અને વાકુલ છે. અને વહાંકી મિઠી ઝાંકરાન છે. જો શપ્ત જન્મતમાં ચલા જાએ ચૈન અને સુખમાં રહેગા અને રજાં અને ગમ ન દેખેગા. અને હમેશા હમેશાકો ઉસમાં રહેગા કબી ન મરેગા ન ઉન લોગોંકે કપલે મેલે હોંમે, ન ઉનકી જવાની ખતમ હોગી. અને કરમાયા રસુલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને કે જન્મતમાં દો બાગ તો એસે હેં કે વહાંકે બરતન અને સખ સામાન ચાંદીકા હોગા. અને દો બાગ એસે હેં કે વહાંકે બરતન અને સખ સામાન સોનેકા હોગા. અને કરમાયા રસુલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને કે જન્મતમાં સો દરજે ઉપર તલે હેં. અને એક દરજાસે દૂસરે દરજા તક ઇતના ફાસલા છે કે જિતના ઝમીન અને આસમાનકે દરમિયાનમાં ફાસલા છે યા'ની પાંચસો બરસ. અને સખ દરજાંમાં બધા દરજા ફિરદોસ છે અને ઉસીસે જન્મતકી ચારોં નહરેં નિકલી હેં યા'ની દૂધ અને શહદ અને શરાબે તહૂર (પાકીઝ શરાબ) અને પાનીકી નહરેં. અને ઉસે ઉપર અર્શ છે. તુમ જબ અલ્લાહ તઆલાસે માંગો તો ફિરદોસ માંગા કરો. અને યે ભી કરમાયા છે કે ઉનમાં એક એક દરજા ઇતના બધા છે કે અગર તમામ દુનિયાકે આદમી એકમાં ભર દિયે જાએ તો અચ્છી તરફ સખ જાએ. અને કરમાયા રસુલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને કે જન્મતમાં જિતને દરખા હેં સખકા તના સોનેકા છે. અને કરમાયા રસુલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને કે સખસે પેહલે જો લોગ જન્મતમાં જાએંગે ઉનકા ચેહરા એસા રોશન હોગા જેસે ચૌદહવીં રાતકા ચાંદ. ફિર જો ઉનકે પીછે જાએંગે ઉનકા ચેહરા તેજ રોશનીવાલે સિતારાકી તરફ હોગા. ન વહાં પેશાબકી ઝરૂરત હોગી ન પાખાનકી, ન ચૂકકી ન રેંટકી. કંધીયાં સોનેકી હોંગી. અને પસીના મુશકડી તરફ ખૂશ્બુદાર હોગા. કિસીને પૂછા ફિર ખાના કહાં જાએગા? રસુલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને કરમાયા કે એક ડકાર આએગી જિસમાં મુશકડી ખૂશ્બૂ હોગી. અને કરમાયા રસુલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને જન્મતવાલોંમાં જો સખસે અદના દરજાકા હોગા. ઉસે અલ્લાહ તઆલા પૂછેગા કે અગર તુઝકો દુનિયાકે કિસી બાદશાહકે મુલકકે બરાબર દે દૂ તો રાઝી હો જાવેગા? વો કહેગા અય પરવરદિગાર! મેં રાઝી હૂં. ફિર ઇરશાદ હોગા જા તુઝકો ઉસકે પાંચ હિસ્સાકે બરાબર દિયા. વો કહેગા અય રબ! મેં રાઝી હો ગયા. ફિર ઇરશાદ હોગા જા તુઝકો ઇતના દિયા અને ઉસે દસ ગુના દિયા. અને ઇસકે અલાવા જિસ ચીઝકો તેસ જા ચાહેગા જિસે તેરી આંખકો લગજત હોગી વો તુઝકો મિલેગા. અને એક રિવાયતમાં છે કે દુનિયા અને ઉસે દસ હિસ્સા ઝિયાદહકે બરાબર ઉસકો મિલેગા. અને કરમાયા રસુલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને અલ્લાહ તઆલા જન્મતવાલોંસે પૂછેંગે કે તુમ ખૂશ ભી હો? વો અર્ઝ કરેંગે કે બલા ખૂશ કયું ન હોતે આપને હમકો વો ચીઝેં દી જો આજ તક કિસી મખલૂકકો નહીં દી. ઇરશાદ હોગા કે હમ તુમકો એસી ચીઝ દેં જો ઇન સખસે બખ્શકર હો. વો અર્ઝ કરેંગે કે ઇન સખસે બખ્શકર કયા ચીઝ હોગી? ઇરશાદ હોગા કે વો ચીઝ યે છે કે મેં તુમસે હમેશા ખૂશ રહુંગા કબી નારાઝ ન હુંગા. અને કરમાયા રસુલુલ્લાહ

(સ.અ.વ.) ને કે જબ જન્મતવાલે જન્મતમે જા મુકેંગે અલ્લાહ તઆલા ઉનસે કરમાએંગે તુમ ઓર કુછ જિયાદહ ચાહતે હો મેં તુમકોં દુ, વો અર્જ કરેંગે કે હમારે ચેહરે આપને રોશન કર દિયે, હમકો જન્મતમે દાખિલ કર દિયા, હમકો દોઝખસે નજાત દે દી ઓર હમકો ક્યા ચાહિયે. ઉસ વકત અલ્લાહ તઆલા ૧૨૬૫ ઉઠાએંગે, ઈતની ખ્યારી કોઈ નેઅમત ન હોગી જિસ કદર અલ્લાહ તઆલાકે દીદારમે લગજત હોગી. ઓર કરમાયા રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને કે દોઝખકો હઝર બરસ તક ધોકાયા યહાં તકકે ઉસકા રંગ સુર્ખ (લાલ) હો ગયા. ઓર ફિર હઝર બરસ ઓર ધોકાયા યહાં તકકે સફેદ હો ગઈ, ફિર હઝર બરસ તક ઓર ધોકાયા યહાં તક કે સિયાહ (કાલી) હો ગઈ. અબ વો બિલકુલ કાલી ઓર અંધેરી હે. ઓર રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને કરમાયા કે તુમહારી યે આગ જિસકો જલાતે હો દોઝખકી આગસે સત્તર (૭૦) હિસ્સા તેજીમેં કમ હે ઓર વો સત્તર હિસ્સે જિયાદહ તેજ હે. ઓર રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને કરમાયા કે અગર એક બળા ભારી પત્થર દોઝખકે ઉનારેસે ઊંળા જાએ ઓર સત્તર (૭૦) બરસ તક બરાબર ચલા જાએ જબ જાકર ઉસકે તલેમેં પહોંચે. ઓર રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને કરમાયા કે દોઝખકો લાયા જાએગા. ઉસકી સત્તર હઝર (૭૦,૦૦૦) બાએ (લગામેં) હોંગી. ઓર હર બાગકો સત્તર હઝર ફરિસ્તે પકડે હોંગે. જિસ્સે ઉસકો ઘસીટેંગે. ઓર રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને કરમાયા કે સબમેં હલકા અઝાબ દોઝખમેં એક શખ્સકો હોગા, ઉસકે પાંવમેં ફકત આગકી દો જાલિયાં હે, મગર ઉસે ઉસકા બેજા હંડિયાકી તરહ પકતા હે ઓર વો પૂં સમજતા હે કે મુઝસે બળહકર કિસી પર અઝાબ નહીં. ઓર રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને કરમાયા કે દોઝખમેં એસે બળે બળે સાંપ હે જેસે ઊંટ. અગર એક દફા' કાટ લેં તો ચાલીસ બરસ તક લહર ઉઠતી રહે. ઓર બિચૂ એસે બળે બળે હે જેસે પાલાન કસા હુવા (યા'ની વો ગદગદા કપળા જો ગધે-ઊંટકી પીઠ પર હિકાજતકે લિયે ડાલા જાતા હે) ખચ્ચર. અગર વો કાટ લેં તો ચાલીસ બરસ તક ઝહર ચળહા રહે. ઓર એક મરતબા રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) નમાઝ પઘહકર મિખર પર તશરીફ લાએ ઓર કરમાયા કે મેં ને જન્મત ઓર દોઝખકા હુ બહુ નકશા દેખા હે, ન આજ તક મેં ને જન્મતસે જિયાદહ કોઈ અચકી ચીઝ દેખી, ઓર ન દોઝખસે જિયાદહ કોઈ ચીઝ તકલીફકી દેખી.

ઉન બાતોંકા બયાન કે ઉનકે બગેર ઈમાન અધૂરા રેહતા હે

હદીસ શરીફમેં આયા હે કે રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને કરમાયા કે કઈ ઉપર સત્તર બાતેં ઈમાનકે મુતઅલ્લિક હે. સબસે બધી બાત તો લાઈલાહ ઈલ્લાલાહુ' હે. ઓર સબસે ઊંટી બાત યે હે કે રાસ્તેમેં કોઈ કાંટા લકળી યા પત્થર પળા હો જિસ્સે રાસ્તા ચલને વાલોંકો તકલીફ હો ઉસકો હટા દે. ઓર શરમ ઓર હયા ભી ઈમાનકી ઉનહીં

૧. યા'ની કલિમાએ તયિબા લા ઈલાહ ઈલ્લાલાહુ મુહમ્મદુ રસૂલુલ્લાહ. (સલ્લલ્લાહુ

બાતોંમેંસે એક બળી ચીજ હે. ઇસ ઇરશાદસે મા'લૂમ હુવા કે જબ ઇતની બાતે ઇમાનસે તઅલ્લુક રખતી હૈ તો પૂરા મુસલમાન વોહી હોગા જિસમેં સબ બાતે હૌ. ઔર જિસમેં કોઈ બાત હો કોઈ ન હો વો અપૂરા મુસલમાન હે. યે સબ જાનતે હૈ કે મુસલમાન પૂરા હી હોના ઝરૂરી હે ઇસ લિયે સબકો લાઝિમ હુવા કે ઉન સબ બાતોંકો અપને અંદર પેદા કરે, ઔર કોશિશ કરે કે કિસી બાતકી કસર ન રેહ જાએ. ઇસ લિયે હમ ઉન બાતોંકો લિખકર બતલાએ દેતે હૈ. વો સબ સાત ઉપર સત્તર (૭૭) હૈ.

તીસ તો દિલસે મુતઅલ્લિક હૈ.

(૧) અલ્લાહ તઆલા પર ઇમાન લાના. (૨) યે એઅતિકાદ રખના કે ખુદાસે સિવા સબ ચીઝેં પેહલે ના પેદ થીં ફિર ખુદાકે પેદા કરનેસે પેદા હુઈ. (૩) યે યકીન કરના કે ફરિસ્તે હૈ. (૪) યે યકીન કરના કે ખુદા તઆલાને જિતની કિતાબેં પેગમ્બરોં પર ઉતારી થીં સબ સચ્ચી હૈ અલબત્તા કુરઆનકે સિવા અબ ઔરોંકા હુકમ નહીં રહા. (૫) યે યકીન કરના કે સબ પેગમ્બર સચ્ચે હૈ અલબત્તા અબ ફક્ત રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) કે તરીકેં પર ચલનેકા હુકમ હે. (૬) યે યકીન કરના કે અલ્લાહ તઆલાકો સબ બાતોંકી પેહલેહીસે ખબર હે ઔર જો ઉનકો મંઝૂર હોતા હે વોહી કરતે હૈ. (૭) યે યકીન કરના કે કિયામત આનેવાલી હે. (૮) જન્મતકા માનના (૯) દોખતકા માનના (૧૦) અલ્લાહ તઆલાસે મુહબ્બત રખના (૧૧) રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) સે મુહબ્બત રખની (૧૨) ઔર કિસીસે બી અગર મુહબ્બત થાં દુશમની કરે તો અલ્લાહ હી કે વાસ્તે કરના (૧૩) હર એક કામમેં નિયત દીન હી કી કરના (૧૪) ગુનાહોં પર પછતાના (૧૫) ખુદાએ તઆલાસે કરના (૧૬) ખુદાએ તઆલાકી રહમતકી ઉમ્મીદ રખના (૧૭) સરમ કરના (૧૮) નેઅમતકા શુક કરના (૧૯) અહદ પૂરા કરના (૨૦) સબર કરના (૨૧) અપનેકો દુસરોંસે કમ સમજના (૨૨) મખલૂક પર રહમ કરના (૨૩) જો કુછ ખુદાકી તરફસે હો ઉસપર રાઝી રેહના (૨૪) ખુદા પર બરોસા કરના (૨૫) અપની કિસી ખૂબી પર ન ઇતસના (૨૬) કિસીસે કીના કપટ ન રખના (૨૭) કિસી પર હસદ ન કરના (૨૮) ગુસ્સા ન કરના (૨૯) કિસીકા ખુરા ન ચાહના (૩૦) દુનિયાસે મુહબ્બત ન રખના.

ઔર સાત બાતેં ઝમાનસે મુતઅલ્લિક હૈ.

(૩૧) ઝમાનસે કલિમા પઘહના (૩૨) કુરઆનકી તિલાવત કરના (૩૩) ઇંશ સીખના (૩૪) ઇંશ સિખાના (૩૫) દુઆ કરના (૩૬) અલ્લાહ તઆલાકા ઝિક્ર કરના (૩૭) લગ્વ ઔર ગુનાહકી બાતસે જૈસે જૂઠ, ગીબત, ગાલી, કોસના, શરીઅતકે બિલાફ ગાના, ઉન સબસે બચના.

ઔર ચાલીસ બાતેં હમારે બદનસે મુતઅલ્લિક હૈ.

(૩૮) વુઝૂ ઔર ગુસલ કરના. કપલેકા પાક રખના (૩૯) નમાઝકા પામંદ રેહના (૪૦) ઝકાત ઔર સદકાએ કિમ દેના (૪૧) રોઝા રખના (૪૨) હજ કરના

(૪૩) એ'તિકાક કરના (૪૪) જહાં રેહનેમેં દીનકી ખરાબી હો વહાંસે મલે જાના
 (૪૫) મનનાત ખુદાકી પૂરી કરના (૪૬) જો કસમ ગુનાહકી બાત પર ન હો ઉસકો પૂરા
 કરના (૪૭) દૂટી લુઈ કસમકા કફારા દેના (૪૮) જિતના બદન દાંડના કર્જ હે ઉસકો
 દાંડના (૪૯) કુરબાની કરના (૫૦) મુરદેકા કફન દફન કરના (૫૧) કિસીકા કર્જ આતા
 હો ઉસકા અદા કરના (૫૨) લેન દેનમેં શરીઅતકે ખિલાફ બાતોંસે બચના (૫૩) સમ્મી
 મવાહીકા ન છુપાના (૫૪) અગર નફસ તકામ્મ કરે નિકાહ કર લેના (૫૫) જો અપની
 હુકૂમતમેં હે ઉનકા હક અદા કરના (૫૬) માં-બાપકો આરામ પહોંચાના (૫૭) ઔલાદકી
 પરવશિ કરના (૫૮) નાતેદારોંસે બદ સુલૂકી ન કરના (૫૯) આકાકી તાબે'દારી કરના
 (૬૦) ઈન્સાફ કરના (૬૧) મુસલમાનોંકી જમાઅતસે અલગ કોઈ તરીકા ન નિકાલના
 (૬૨) હાકિમકી તાબે'દારી કરના અગર શરીઅતકે ખિલાફમેં ન કરે (૬૩) લડનેવાલોંમેં
 સુલહ કરા દેના (૬૪) નેક કામમેં મદદ દેના (૬૫) નેક રાહ બતલાના, ભુરી બાતસે
 રોકના (૬૬) અગર હુકૂમત હો તો શરીઅતકે મુવાફિક સમ્મ દેના (૬૭) અગર વક્ત
 આમે તો દીનકે દુસ્મનોંસે લડના (૬૮) અમાનત અદા કરના (૬૯) જરૂરતવાલેકો
 રૂપિયા કર્જ દેના (૭૦) પબોસીકી ખાતિરદારી કરના (૭૧) આબ્દની પાક લેના
 (૭૨) ખર્ચ શરીઅતકે મુવાફિક કરના (૭૩) સલામકા જવાબ દેના (૭૪) અગર કોઈ
 છોક લેકર અબલમ્દુલિલ્લાહ કહે તો ઉસકો મર્દમુકબલાહ કેહના (૭૫) કિસીકો નાહક
 તકલીફ ન દેના (૭૬) શરીઅતકે ખિલાફ ખેલ તમામોંસે બચના (૭૭) રાસ્તામેં ઢેલા,
 પાથર, કાંટા, લકડી હટા દેના.

અગર અલગ અલગ સબ બાતોંકા સવાબ મા'લૂમ કરના હો તો ફરૂઉલ ઈમાન
 એક કિતાબ હે ઉસમેં દેખ લો.

અપને નફસકી ઓર આમ આદમિયોંકી ખરાબી

ઉપર જિતની અમ્મી ઓર ભુરી બાતોંકા સવાબ ઓર અઝમતકી ચીઝોંકા બચાન
 આપા હે ઉસમેં દો ચીઝોં ખંડિત (અબતરી, ખરાબી) ડાલ દેતી હે. એક તો ખૂદ અપના
 નફસ કે હર વક્ત મોદમેં બીકા ખુબા તરહ તરહકી ખાતે સુખતા હે. નેક કામોંમેં બહાને
 નિકાલતા હે ઓર ભુરે કામોંમેં અપની જરૂરતે બતલાતા હે. ઓર અઝમતકે કરાઓ તો
 અલ્લાહ તઆલાકા મફૂરુલીમ હોના પાદ દિલાતા હે. ઓર ઉપરસે ચેતાન ઉસકો સહારા
 દેતા હે. ઓર દૂસરે ખંડિત ડાલનેવાલે વો આદમી હે જે ઉસે કિસી તરહકા વાસ્તવ રખતે
 હે યા તો અઝીઝે અકારિમ હે યા જાન પેહચાનવાલે હે યા બિરાહરી કુબોકે હે યા ઉસકી
 બસીકે હે. બા'ઝે ગુનાહ તો ઈસ વાસ્તે હોતે હે કે ઉનકે પાસ બેઠકર ઉનકી ભુરી બાતોંકા
 અસર ઉસમેં આ જાતા હે. ઓર બા'ઝે ગુનાહ ઉનકી ખાતિરસે હોતે હે. ઓર બા'ઝે ઈસ
 વાસ્તે હે કે ઉનકી નિગાહમેં હલકાપન ન હો. ઓર બા'ઝે ગુનાહ ઈસ લિયે હો જાતે હે

કે વો લોગ ઉંસકે સાથ બુરાઈ કરતે હૈ કુછ વક્ત ઉંસ બુરાઈકે રંજમેં, કુછ વક્ત ઉંની ગીમતમેં, ઔર કુછ વક્ત ઉંસે બદલા લેનેકી ફિકરમેં ખર્ચ હોતા હૈ. ફિર ઉંસે તરહ તરહકે ગુનાહ પેદા હો જાતે હૈ. ગર્જ સારી ખરાબી ઉંસ નફસકી તાબે'દારીકી ઔર આદમિયોંસે ભલાઈકી ઉંમીદ રખનેકી હૈ. ઈંસ લિયે ઉંની ખરાબીસે બચનેકે વાસ્તે દો ખાતેં જરૂર ઠેહરીં. એક તો અપને નફસકો દયાના, ઉંસકો બેહલા ફુસલાકર કલ્પી કાંટ ડપટકર દીનકી રાહ પર લગાના. દૂસરે સબ આદમીયોંસે ઝિયાદા લગાવ ન રખના ઔર ઉંસ ભાતકી પરવા ન કરના કે વો અચ્છા કહોંગે. ઈંસ વાસ્તે ઉં દોનૂં ખાતોંકો અલગ અલગ લિખ્યા જાતા હૈ.

નફસકે સાથ બરતાવકા બયાન

પાબંદીકે સાથ થોભાસા વક્ત સામકો યા સોતે વક્ત મુકરર કર લો. ઉંસ વક્તમેં અકેલે બેઠકર ઔર અપને દિલકો જહાં તક હો સકે સારે ખ્યાલોંસે પાક કરકે અપને કા સે યૂં ખાતેં કિયા કરો ઔર નફસસે યૂં કહા કરો કે અય નફસ! ખુબ સમજ લે તેરી મિસાલ દુનિયામેં એક સોદાગરકી સી હૈ પૂંજી તેરી ઉંમ્ર હૈ ઔર નફા' ઉંસકા યે હૈ કે હમેશાકી ભલાઈ યા'ની આખિરતકી નજાત હાસિલ કરે. અગર યે દોલત હાસિલ કર લી તો સોદાગરીમેં નફા' હુવા. ઔર યે પૂંજી એસી કીમતી હૈ કે ઉંસકી એક એક ધણી બહે એક એક સાંસ બે ઇન્તિહા કીમત રખતા હૈ. ઔર કોઈ ખજાના કિતના હી બળા હો ઉંસકી બરાબરી નહીં કર સક્તા. ક્યૂંકે ખજાના અગર જાતા રહે તો કોશિશસે ઉંસકી જગહ દૂસરા ખજાના મિલ સક્તા હૈ. ઔર ઉંમર જિતની ગુઝરતી જાતી હૈ ઉંસકી એક પલ ભી હોટકર નહીં આ સક્તી, ન દૂસરી ઉંમર ઔર મિલ સક્તી હૈ. દૂસરે યે કે ઈંસ ઉંમરસે કિતની બળી દોલત કમા સક્તે હો યા'ની હમેશાકે લિયે બેહિસ્ત ઔર ખુદા તઆલાકી ખૂશી ઔર દીદાર ઇંતની બળી દોલત કિસી ખજાનેસે કોઈ નહીં કમા સક્તા. ઈંસ વાસ્તે યે પૂંજી બહોત હી કદરો કીમતકી હુઈ. ઔર અય નફસ! અલ્લાહ તઆલાકા એહસાન માન કે અભી તેરી મીત નહીં આઈ જિતસે યે ઉંમર ખતમ હો જાતી. ખુદા તઆલાકાને આજકા દિન ઝિન્દગીકા ઔર નિકાલ દિયાં હૈ. ઔર અગર તૂ મરને લગે તો હજારોં દિલ ઔર જાનસે આરજૂ કરે કે મુઝકો એક દિનકી ઉંમર મિલ જામે તો ઉંસ એક દિનમેં સારે ગુનાહોંસે સચ્ચી ઔર પક્કી તોભા કર લૂં ઔર પક્કા વા'દા અલ્લાહસે કર લૂં કે ફિર ઉં ગુનાહોંકે પાસ ન ફટકુંગા. ઔર વો સારા દિન ખુદા તઆલાકી યાદ ઔર તાબે'દારીમેં ગુઝારુંગા. જબ મરનેકે વક્ત તેરા યે ખ્યાલ ઔર હાલ હો તો અપને દિલમેં તૂ મૂંઢી સમજ લે કે ગોયા મેરી મીતકા વક્ત આ ગયા થા ઔર મેરે માંગનેસે અલ્લાહ તઆલાકાને યે દિન ઔર દે દિયા હૈ ઔર ઈંસ દિનકે બા'દ મા'લૂમ નહીં કે ઔર દિન નસીબ હોગા યા નહીં સો ઈંસ દિનકો તો ઉંસી તરહ ગુઝારના ચાહિયે જૈસા કે ઉંમરકા અખીર દિન મા'લૂમ હો ઔર ઉંસકો ઉંસી તરહ ગુઝારના યા'ની સબ ગુનાહોંસે પક્કી તોભા કર લે ઔર ઈંસ

દિનને કોઈ છોટી થા બળી ના કરમાની ન કર. ઓર તમામ દિન અલ્લાહ તમાલાકે
 માન ઓર ખીકમે ગુઝાર દે. ઓર કોઈ હુકમ ખુદાકા ન છોલ. જબ વો સારા દિન ઉભી
 તરહ ગુઝાર જામે ફિર અગલે દિન યૂહી સોચે કે શાયદ ઉમરકા ચેહી એક દિન બાકી રહ્યા
 હો. ઓર અય નકસ! ઈસ ધોરેમે ન આના કે અલ્લાહ તમાલા મઆફ હી કર દેગે, કમુંકે
 અબલ તુઝકો કેસે મા'લુમ હુવા કે મઆફ હી કર દેગે. ઓર સજા ન દેગે. બલ્યા અગર
 સજા હોને લગે તો ઉસ વક્ત કયા કરેગા? ઓર ઉસ વક્ત કિતના પાગલાના પમેગા.
 ઓર અગર હમને માના કે મઆફ હી હો ગયા જબ બી નેક કામ કરનેવાલોકો જો
 ઉન્મામ ઓર મરતબા મિલેગા વો તુઝકો નસીબ ન હોગા. ફિર જબ તૂ અપની આંખસે
 મોસોંકો મિલના ઓર અપના મહરૂમ હોના દેખેગા, ઉસ કદર હસરત ઓર અફસોસ
 હોગા. ઉસપર અગર નકસ સવાલ કરે કે બતલાઓ ફિર મેં કયા કરું ઓર કિસ તરહ
 કોશિશ કરું? તો તુમ ઉસકો જવાબ દો કે તૂ ચે કામ કર કે જો ચીઝ તુઝસે મરકર
 છૂટનેવાલી હે યા'ની દુનિયા ઓર ખુરી આદતો તો ઉસકો અબી છોલ દે. ઓર ફિસ્સે
 તુઝકો સાબિકા પબનેવાલા હે ઓર બજેર ઉસકે તેરા ગુઝાર નહીં હો સકતા યા'ની
 અલ્લાહ તમાલા ઓર ઉસકો રાઝી કરનેકી બાતે ઉસકો અબીસે લે બેઠ. ઓર ઉસકી યાદ
 ઓર તાબે'દારીમે લગ જા. ઓર ખુરી આદતોકા બયાન ઓર ઉનકે છોળનેકા ઈલાજ
 ઓર ખુદામે તમાલાકે રાઝી કરનેકી બાતોંકી તકસીલ ઓર ઉનકે હાસિલ કરનેકી
 તદબીર ખૂબ સમજા સમજાકર ઉપર લિખ દી હે. ઓર ઉસકે મુવાફિક કોશિશ ઓર
 મરતાબ કરનેસે દિલસે બુરાઈયાં નિકલ જાતી હે ઓર નેકિયાં જમ જાતી હે. ઓર અપને
 નકસે કહો કે અય નકસ! તેરી મિસાલ બીમારકીસી હે. ઓર બીમારકો પરહેઝ કરના
 પખત હે. ઓર ગુનાહકા કરના બદ પરહેઝી હે. ઈસ વાસ્તે ઉસે પરહેઝ કરના જરૂરી હે.
 ઓર વે પરહેઝ અલ્લાહ તમાલાને સારી ઉમરકે સિયે બતલા રખ્યા હે. બલ્યા સોચ તો
 સહીલ, અગર દુનિયાકા કોઈ અદનાસા હકીમ કિસી સખ્ત બીમારીમે તુઝકો વે બતલા દે
 કે કલાની મજેદાર ચીઝ ખાનેસે જબ કબી ખામેગા ઉસ બીમારીકો સખ્ત નુકસાન પહોંચેગા,
 ઓર તૂ સખ્ત તકલીફમે મુબતલા હો જામેગા. ઓર કલાની કબવી બદ મજા દવા રોઝ
 મર્સ ખાતે રહોગે તો અચ્છે રહોગે ઓર તકલીફ કમ રહેગી, તો યકીની બાત હે કે
 અપની જાન જો પ્યારી હે ઉસકે સિયે ઉસ હકીમકે કેહનેસે કેસી હી મજેદાર ચીઝ હો
 ઉસકો સારી ઉમરકે સિયે છોળ દેગા, ઓર દવા કેસી હી બદ મજા ઓર ના ગવાર હો
 માંખ બંદ કરકે રોઝકે રોઝ ઉસકો નિગલ જાયા કરેગા. તો હમને માના કે ગુનાહ બને
 મજેદાર હે ઓર નેક કામ બહોત નાગવાર હે. લેકિન જબ અલ્લાહ તમાલાને ઉન
 મજેદાર ચીઝોંકા નુકસાન બતલા દિયા હે ઓર ઉન નાગવાર કામોંકો કાઈદામંદ કરમાયા
 હે ફિર નુકસાન ઓર કાઈદા બી કેસા હમેશા હમેશાકા ફિસકા નામ દોઝખ ઓર જન્મત
 હે. ઓર તૂ અય નકસ! તમાજજુબ ઓર અફસોસકી બાત હે કે જાનકી મુહબ્બતમે
 અદના હકીમકે કેહનેકા તૂ યકીન કર લે. ઓર ઉસકા પાબંદ હો જામે ઓર અપને

ઇમાનની મુશ્કેલતમાં અલ્લાહ તઆલાએ કેહને પર દિલકો ન જમાએ. ઓર ગુનાહોંકે ઓળનેની શિખત ન કરે. ઓર નેક કામોંસે ફિર ભી જી ચુકાએ. તુ કેસા મુસલમાન હે કે તોબા તોબા અલ્લાહ તઆલાએ ફરમાનેએ એક ઊંટેસે હકીમકે કેહનેકે બરાબર ભી ન સમજે. ઓર કેસા બે અક્લ હે કે જન્મતકે હમેશા હમેશાકે આરામકી દુનિયાકે થોભે દિનોંકે આરામકે બરાબર ભી કદર ન કરે. ઓર દોઝખકી ઈતની સખ્ત ઓર લંબી તકલીફસે દુનિયાકી થોભે દિનોંકી તકલીફકે બરાબર ભી બચનેકી કોશિશ ન કરે. ઓર નફસસે પૂં કહો કે અબ નફસ! દુનિયા સફરકા મકામ હે. ઓર ગ્રહરમેં પૂરા આરામ હરગિઝ મયસસર નહીં હોતા. તરહ તરહકી તકલીફોં ઝેલની પળતી હે, મગર મુસાફિર ઇંસ લિયે ઉન તકલીફોંકો સહાર લેતા હે કે ઘર પહોંચકર પૂરા આરામ મિલ જાએગા. બહુકે ઉન તકલીફોંસે ઘભરાકર કિસી સરાયમેં ઠહેરકર ઉસકો અપના ઘર બના લે, ઓર સબ સામાન આરાઇસકા વહાં જમા' કર લે તો સારી ઉમર ભી ઘર પહોંચના નસીબ ન હો, ઉસી તરહ દુનિયામેં જમ તક રેહના હે મેહનત ઓર મશક્કતકી સહાર (બરદાશત) કરના ચાહિયે. ઇમાદતમેં ભી મેહનત હે ઓર ગુનાહોંકે ઓળનેમેં ભી મશક્કત હે. ઓર ભી તરહ તરહકી મુસીબત હે, લેડિન આખિરત હમારા ઘર હે વહાં પહોંચકર સબ મુસીબત કટ જાએગી. વહાંકી સારી મેહનત ઓર મશક્કતકો ઝેલના ચાહિયે. અગર વહાં આરામ ફૂંકા તો ઘર જાકર આરામકા સામાન મિલના મુશ્કિલ હે. બસ યે સમજકર કભી દુનિયાકી સહત ઓર લગજતકી હવસ ન કરના ચાહિયે. ઓર આખિરતકી ફુરસતીકે લિયે હર તરહકી મેહનતકો પૂરીસે ઉકાના ચાહિયે. ગર્ઝ એસી એસી બાતેં નફસસે કરકે ઉસકો સહ પર લગાના ચાહિયે. ઓર રોઝ મર્યા ઉસી તરહ સમજાના ચાહિયે. ઓર યાદ રખો કે અગર તુમ ખૂદ ઇંસ તરહ અપની ભલાઈ ઓર ફુરસતીકી કોશિશ ન કરોગી તો ઓર કીન આએગા જો તુમહારી ખેરખવાહી કરેગા. અબ તુમ જાનો તુમહારા કામ જાને.

આમ આદમિયોંકે સાથ બરતાવકા બયાન

આમ આદમી ત્રીન તરહકે હે. એક તો વો જિનસે દોસ્તી ઓર બહન સાધન હોનેકા ઇલાકા હે. દૂસરે વો જિનસે સિર્ફ જાન પેહચાન હે. ત્રીસરે વો જિનસે જાન પેહચાન ભી નહીં, ઓર હર એકકે સાથ બરતાવ કરનેકા તરીકા અલગ હે. સો જિનસે જાન પેહચાન ભી નહીં, અગર ઉંકે સાથ મિલના બેઠના હો તો ઉન બાતોંકા ખ્યાલ રખો કે વો ઇંધર ઉંધરકી બાતેં ઓર ખબરેં બયાન કરે ઉંકી તરફ કાન માત લગાઓ, ઓર વો જો કુછ વાહી તખાહી બંડેં ઉંસે મિલકુલ બેહરી બન જાઓ. ઉંસે બહોત માત મિલો. ઉંસે કોઈ ઉમ્મીદ ઓર ઈલ્તિજા માત કરો. ઓર અગર કોઈ બાત ઉંસે શરીઅતકે ખિલાફ હેખો તો અગર યે ઉમ્મીદ હો કે નસીબત માન લેંગી તો બહોત નરમીસે સમજા દો. ઓર જિનસે દોસ્તી ઓર ઝિયાદા રાખો રસમ (તઅલ્લુક) હે ઉંમેં ઉંસકા ખ્યાલ રખો કે અવ્વલ તો હર કિસીસે દોસ્તી ઓર સહો

રસમ મત કરો. કપૂંકે હર આદમી દોસ્તીકે કાબિલ નહીં હોતા. અલબત્તા જિસમેં યે પાંચ ભાતે હોં (જિસે સહો રસમ (તમલ્લુક) રખનેમેં ફૂલ કરજ નહીં.

અવશ્ય યે કે વો અકલમંદ હો. કપૂંકે બે-વકૂફ આદમીસે અવશ્ય તો દોસ્તીકા નિબાહ નહીં હોતા.

દૂસરે કવી એસા હોતા હે કે તુમકો ફાઈદા પહોંચાના ચાહતા હે મગર બે વકૂફીકી વજહસે ઓર ઉલટા નુકસાન કર ગુઝરતા હે. જેસે કિસીને રીંછ પાલા ચા. એક દફા' યે શખ્સ સો ગયા ઓર (સકે મુંહ પર બાર બાર મખ્ખી આકર બેઠતી થી. (સ રીંછકો જો ગુસ્સા આયા મખ્ખીકે ખારનેકો એક બળા પાવર ઉઠકર લાયા ઓર તાક કર (સકે મુંહ પર ખીંચ મારા. મખ્ખી તો ઉઠ ગઈ ઓર (સ બેચારેકા સર ખીલ ખીલ હો ગયા (યા'ની રેઝા રેઝા હો ગયા, ફૂલ ગયા). દૂસરી ભાત યે કે (સકે અખલાક ઓર આદત ઓર મિઝાજ અચ્છા હો. અપને મતલબકી દોસ્તી ન રખ્ખે. ઓર ગુસ્સાકે વક્ત આપેસે બાહિર ન હો જાએ. ઝરા ઝરાસી ભાતમેં તોતેકીસી આંખે ન બદલે.

તીસરી ભાત યે કે દીનદાર હો. કપૂંકે જો શખ્સ દીનદાર નહીં હે, જબ વો ખુદએ તઆલાકા હક નહીં અદા કરતા તો તુમકો (સકે કયા ઉખીદ હે કે (સકે વફા હોગી. દૂસરી ખરાબી યે હે કે જબ તુમ બારબાર (સકો ગુનાહ કરતે દેખોગી ઓર દોસ્તીકી વજહસે નરમી કરોગી તો ખૂદ તુમકો ભી (સ ગુનાહસે નફરત ન રહેગી. તીસરી ખરાબી યે કે (સકી બુરી સોહબતકા અસર તુમકો ભી પહોંચેગા. ઓર વેસે હી બુરે ગુનાહ તુમસે ભી હોને લગે.

ચોથી ભાત યે કે (સકો દુનિયાકી હિર્સ ન હો. કપૂંકે હિર્સવાલેકે પાસ બેઠનેસે ઝરૂર દુનિયાકી હિર્સ બબ્હતી હે, જબ હર વક્ત (સકો (સી ધુન ઓર (સી ચરચેમેં દેખોગી. કહીં ઝેવરકા ઝિકર હે કહીં પોશાકકી ફિકર હે કહીં ચરકે સામાનકા ધંધા હે તો ક્યાં તક તુમકો ખ્યાલ ન હોગા. ઓર જિસકો ખૂદહી હિર્સ ન હો. મોટા કપળા હો, મોટા ખાના હો. હર વક્ત દુનિયાકી નાપાઈદારીકા ઝિકર હો (સકે પાસ બેઠકર જો ફૂલ થોળી બહોત હિર્સ હોતી હે વો ભી દિલસે નિકલ જાતી હે.

પાંચવીં ભાત યે કે (સકી આદત જૂઠ બોલનેકી ન હો. કપૂંકે જૂઠ બોલનેવાલે આદમીકા ફૂલ મેંતિબાર નહીં, ખુદ જાને (સકી કિસ ભાતકો સચ્ચા સમજકર આદમી ધોકેમેં આ જાએ. ઈન પાંચોં ભાતોંકા ખ્યાલ તો દોસ્તી પેદા કરનેસે પેહલે કર લેના ચાહિયે. ઓર જબ કિસીમેં પાંચોં ભાતે દેખ લી. ઓર સહો રસમ પેદા કર લી. અબ (સકે હક અચ્છી તરહ અદા કરો. ઓર વો હક યે હે કે જહાં તક હો સકે (સકી ઝરૂરતમેં કામ આવે. અગર ખુદએ તઆલા ગુનાઈશ દે (સકી મદદ કરો. (સકા ભેદ કિસીસે મત કહો, (સકા એબ કિસીસે મત કહો, જો કોઈ (સકો બુરા કહે (સે ખબર મત કરો. જબ વો ભાત કરે કાન લગાકર સુનો. અગર (સમેં કોઈ એબ દેખો તો બહોત નરમી ઓર ખેરખવાહીસે તનજાઈમેં સમજા દો. અગર (સકે કોઈ ખતા હો જાએ દરગુઝર કરો. (સકી ભલાઈકે લિયે અલ્લાહ તઆલાસે દુઆ કરતી રહો.

અબ રેહ ગએ વો આદમી જિનસે સિર્ફ જાન પેહચાન હે. એસે આદમીસે બળી

એકતિયાત દરકાર હે. ક્યૂંકે જો દોસ્ત હે વો તો તુમહારે ભલેમેં હેં ઓર જિનસે જાન પેહચાન
ભી નહીં, વો અગર ભલેમેં નહીં તો બુરાઈમેં ભી નહીં. ઓર યે જો બચકે રેહ ગમે જિનસે ન
દોસ્તી હે ઓર ન વો બિલકુલ અજાન હેં જિયાદહ તકલીફ ઓર બુરાઈ એસોં હીસે પહોંચતી
હે કે ગમાનસે દોસ્તી ઓર ખેરખવાહીકા દમ ભરતે હેં ઓર અંદર હી અંદર જડે ખોદતે હેં ઓર
હસદ કરતે હેં ઓર હર વક્ત એમ દૂંદા કરતે હેં ઓર બદનામ કરનેકી ફિકરમેં રેહતે હેં. ઈસ
લિયે જહાં તક હો સકે કિસીસે જાન પેહચાન ઓર મુલાકાત મત પેદા કરો. ઓર ઉનકી
દુનિયાકે દેખકર હિસ્સે મત કરો. ઓર ઉનકે ખાતિર અપના દીન મત બરબાદ કરો. અગર
કોઈ તુમસે દુશ્મની કરે તો ઉસે દુશ્મની મત કરો. ક્યૂંકે ઉસકી તરફસે ફિર તુમહારે સાથ ઓર
જિયાદહ બુરાઈ હોગી. તો તુમસે ઉસકી સહાર (બરદાશત) ન હો સકેગી. ઓર ઉસી મંદિયેં લગ
જાએગી ઓર દુનિયા ઓર દીન દોનુંકા નુકસાન હોગા. ઈસ વાસ્તે દરગુઝર હી બેહતર હે.
ઓર અગર કોઈ તુમહારી ઈજાઝત આબરૂ, ખાતિરદારી કરે યા તુમહારી તા'રીફ કરે ઓર
મુહમ્મત ઝાહિર કરે તો તુમ ઉસ પોતેમેં મત આના. ઓર ઉસ ભરોસે મત રેહના. ક્યૂંકે બહોત
કમ આદમી હેં જિનકા ઝાહિર ઓર બાતિન એકસા હો, ઓર બહોત કમ ઇત્મીનાન હે કે ઉનકે
યે બરતાવ સાફ દિલસે હો. ઉસકી ઉમ્મીદ હરગિઝ કિસીસે મત રખ્યો. ઓર જો કોઈ તુમહારી
ગીબત કરે તુમ સુનકર ન ગુસ્સા હો, ન યે તઅજજુબ કરો કે ઉસને મેરે સાથ યે મઆમલા
કિયા. ઓર મેરે હક કા યા મેરે એહસાનકા યા મેરે બજે હોનેકા યા મેરે ઇલાકા (તઅજ્જુબ) કા
કુછ ખ્યાલ ન કિયા. ક્યૂંકે અગર ઈન્સાફ કરકે દેખો તો તુમ ભી ખૂદ સબકે સાથ આગે પીછે
એક હાલતમેં નહીં રેહ સકતી હો. સામને ઓર બરતાવ હોતા હે ઓર પીછે ઓર બરતાવ ફિર
જિસ બલામેં ખૂદ મબતલા હો ઓરોં પર કયું તઅજજુબ કરતી હો.

ખુલાસા યે કે કિસીસે કિસી તરહકી ભલાઈકી ઉમ્મીદ મત રખ્યો. ન તો કિસી કિસમકે
ફાઈદે પહોંચનેકી ઓર ન કિસીકી નાઝરમેં આબરૂ બબ્હનેકી ઓર ન કિસીકે દિલમેં મુહમ્મત
પેદા હોનેકી. જબ કિસીસે કોઈ ઉમ્મીદ ન રખ્યોગી તો ફિર કોઈ તુમસે કેસા હી બરતાવ કરે
કભી ઝસા ભી રંજ ન હોગા. ઓર ખૂદ જહાં તક હો સકે સબકો ફાઈદા પહોંચાઓ. અગર
કિસીકી કોઈ ભલાઈકી બાત સમજામેં આએ ઓર યે પકીન હો કે વો માન લેગા તો ઉસકો
બતલા દો, નહીં તો ખામોશ રહો. અગર કિસીસે કોઈ ફાઈદા પહોંચ જાએ તો અલ્લાહ
તઆલાકા શુક્ર કરો ઓર ઉસ શખ્સકે લિયે દુઆ કર દો. ઓર કિસીસે કોઈ નુકસાન યા
તકલીફ પહોંચે તો યું સમજો કે મેરે કિસી ગુનાહકી સજા હે. અલ્લાહ તઆલાકે સામને તોબા
કરો ઓર ઉસ શખ્સસે રંજ મત રખ્યો. ગર્ઝ ન મખલૂકકી ભલાઈકો દેખો ન બુરાઈકો. બલકે હર
વક્ત અલ્લાહ તઆલા પર નિગાહ રખ્યો ઓર ઉનસે હી કામ રખ્યો ઓર ઉનકી હી
તાબે'દારી ઓર યાદમેં લગી રહો. અલ્લાહ તઆલા તોફીક બખ્શે. આમીન.

وَلَا تُصَلِّ عَلَىٰ ظَنٍّ فَإِنَّهُ لَمَيِّتٌ أَلَمْ يَكُنْ لَكَ دَلِيلٌ عَلَيْهِ

નેક બીબિયાં કરમાં બરદાર હું, ખ્યાલ રખનેવાલી હું
ચીઠ ચીછે અલ્લાહ તઆલાહી હિફાજતસે

નુરાની

બેહિશ્તી ઝેવર મુકમ્મલ

આઠવાં હિસ્સા

اصلي بهشتی زیور

ઇસકે સબ હિસ્સોમેં ઔરતોંકી તમામ જરૂરિયાત, અકાઇદ
ઔર મસાઇલ, અખ્લાક ઔર મઆશરતકે આદાબ ઔર
ઓલાદકી તરબિયત વગેરહ બધાન કિયે ગએ હું

★ મુસન્નિફ ★

હકીમુલ ઉમ્મત મોલાના અશરફ અલી સાહબ ધાનવી (રહ.)

★ લિખ્યાંતર ★

(મોલવી) સુલેમાન મજાદરી

પ્રકાશક

નુરાની કુતુબખાના

મુ.પો. છાપી (બનાસકાંઠા)

પીન - ૩૮૫૨૧૦

બેહિશ્તી ઝેવરકા આઠવાં હિસ્સા

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

બિસ્મિલ્લા હિર્રુમા નિર્દહીમ

**નેક બીવીયોંકે હાલમેં
પણહનેવાલિયોંકી દીનકી હિમ્મત બળહાનેકે વાસ્તે**

ઇસ બયાનસે પેહલે બરકતકે વાસ્તે પૈગમ્બરે ખુદ (સ.અ.વ.) કા યોગ્યતા ઝિકર કિયા જાતા હે તાકે પળહનેવાલિયાં અપને પૈગમ્બર સાહબ (સ.અ.વ.) કો ઓર આપકી આદતોંકો ભી જાન લેં જિસ્સે ઉનકો મુહબ્બત પેદા હો ઓર પેરવી કરે. ઓર યે ભી બાત હે કે ઉન સબકો નેકીકી જો દોલત મિલી વો આપ હીકી બરકતસે મિલી હે. પેહલી ઉમ્મતકી બીવીયોંકો તો આપકે નૂર'સે ઓર ઇસ ઉમ્મતકી બીવીયોંકો આપકી સરીઆતસે, ઇસ વાસ્તે પેહલે આપકા ઝિકર લિખકર ફિર બીવીયોંકા હાલ શુર' હોગા.

**પૈગમ્બર સાહબ (સ.અ.વ.) કી પૈદાઈશ
ઔર વફાત વગૈરહકા બયાન**

આપકા મશહૂર નામ મુબારક મુહમ્મદ (સ.અ.વ.) હે. આપકે વાલિદકા નામ અબ્દુલ્લાહ હે. ઓર ઉનકે વાલિદકા નામ અબ્દુલ મુતસિબ ઓર ઉનકે વાલિદકા નામ હાસિમ ઓર ઉનકે વાલિદકા નામ અબ્દે મનાફ. આપકી વાલિદાકા નામ આમિના હે ઓર ઉનકે વાલિદકા નામ વહબ ઓર ઉનકે વાલિદકા નામ અબ્દે મનાફ ઓર ઉનકે વાલિદકા નામ ઝહરા. ઓર યે અબ્દે મનાફ ઓર હે. ઓર પીરકે રોઝ રબીઉલ અવ્વલકે મહીનેમેં કિસ સાલ એક કાફિર બાદશાહ હાથી લેકર કા'બા પર ઉત્રકે ઠાનેકે વાસ્તે ચળ્હ આયા થા આપ પૈદા હુએ. ઓર આપ પાંચ સાલ ઓર દો રોઝકે યે ઉસ વકત આપકી દૂધ પિલાઈને આપકો આપકી વાલિદાકે પાસ પહોંચા દિયા. જબ આપ છ સાલકે હો ગએ આપકી વાલિદા આપકો હમરાહ લેકર આપકે દાદાકી નનહાલ બની નજજાર મદીનામેં ગઈ ઓર એક મહીનેકે બા'દ લીટતે હુએ મકામે અબવામેં ઇન્તકાલ કર ગઈ. ઉમે એમન ભી સાથ થી. વો આપકો મક્કામેં લાઈ. ઓર આપકે વાલિદ આપકો હમલમેં છોળકર ઇન્તકાલ કર ગએ હે. આપકો આપકે દાદા અબ્દુલ મુતસિબને પરવરિશ કરના

૧. યા'ની આપકે નૂરકી બરકતસે કપૂંકે તમામ મખલૂકકા વુજૂદ આપ હી કી વજહસે હુવા હે.

શુરૂ' ક્રિયા. ફિર આપકે દાદાકા ઇન્તિકાલ હો ગયા. આપકે ચચા અબૂ તાલિબને આપકો પરવરિશ ક્રિયા. ઓર વો આપકો શામકી તરફ તિજારતકે લિયે લે ચલે થે, રાસ્તામે બહીરાને જો નસારાકા આલિમ ઓર દુરવેશ થા આપકો દેખા ઓર આપકે ચચાસે તાકીદ કી કે આપકી હિફાઝત કરો યે નબી હૈ, ઓર આપકો મક્કા વાપસ કરા દિયા. ફિર આપ ખૂદ હઝરત ખદીજા કા માલે તિજારત લેકર શામકો ચલે. રાસ્તામે નસ્તુરાને જો કે આલિમ ઓર નસારાકા દુરવેશ થા આપકે નબી હોનેકી ગવાહી દી. ઓર જબ આપ લીટે તો હઝરત ખદીજા (રદિ.) સે આપકી શાદી હો ગઈ. ઉસ વકત આપકી ઉમર પચીસ બરસકી થી. ઓર હઝરત ખદીજા ચાલીસ બરસકી થી. ફિર ચાલીસ બરસકી ઉમરમે આપકો નબુવ્વત મિલી. ઓર આપ બાવન થા તરેધન બરસકે થે કે આપકો મેઅરાજ હુઈ. નબુવ્વતકે બા'દ તેરહ (૧૩) બરસ આપ મક્કામે રહે. ફિર જબ કાફિરોને બહોત પરેશાન ક્રિયા તો ખુદા તઆલાકે હુકમસે આપ મદીના મુનવ્વરા ચલે ગએ. ઓર દૂસરા બરસ મદીના મુનવ્વરામે આએ હુએ થા કે બદરકી લજાઈ હુઈ. ફિર ઓર લજાઈયાં હુઈ. સબ છોટી બળી મિલાકર પૈતીસ હુઈ. ઓર મશહૂર નિકાહ આપકે ગ્યારહ બીવીયોસે હુએ જિનમે દો આપકે રૂબરૂ ઇન્તિકાલ કર ગઈ. એક તો હઝરત ખદીજા (રદિ.) દૂસરી હઝરત જૈનબ (રદિ.) ખુઝૈમાકી બેટી. વફાત શરીફકે વકત નવ ઝિંદહ થી. હઝરત સૌદા (રદિ.), હઝરત આઈશા (રદિ.), હઝરત હફસા (રદિ.), હઝરત ઉમ્મે સલમા (રદિ.), હઝરત જૈનબ (રદિ.) જહસકી બેટી, હઝરત ઉમ્મે હબીબા (રદિ.), હઝરત જુવેરિયા (રદિ.), હઝરત મૈમૂના (રદિ.), હઝરત સફિયા (રદિ.).

ઓર આપકી ઓલાદ ચાર લગક્રિયાં થી. સબમે બળી હઝરત જૈનબ (રદિ.) ઓર ઉનસે છોટી હઝરત ઉમ્મે કુલ્સૂમ (રદિ.) ઓર રૂકૈયા (રદિ.), સબમે છોટી હઝરત કાતિમા (રદિ.). યે સબ હઝરત ખદીજા (રદિ.) સે હૈ. ઓર ત્રીન થા ચાર થા પાંચ લગકે થે. હઝરત કાસિમ (રદિ.) ઓર હઝરત અબ્દુલ્લાહ (રદિ.) ઓર હઝરત તથ્થબ (રદિ.) ઓર હઝરત તાહિર (રદિ.) યે હઝરત ખદીજાસે હૈ. ઓર એક હઝરત ઇબ્રાહીમ (રદિ.) યે હઝરત મારિયા (રદિ.) સે હૈ. જો આપકી બાંદી થી ઓર ઉનકા મદીનામે દૂધ પીનેકી હાલતમે ઇન્તિકાલ હો ગયા થા. ઇસ તરહ તો પાંચ હુએ. ઓર બા'ઝોને કહા હે કે અબ્દુલ્લાહકા નામ તથ્થબ ભી હે તો ઇસ તરહ ચાર હુએ. ઓર બા'ઝોને કહા હે કે તથ્થબ ભી ઉનહી અબ્દુલ્લાહકા નામ હે ઓર તાહિર ભી, તો ઇસ તરહ ત્રીન હુએ. ઓર હઝરત અબ્દુલ્લાહ નબુવ્વતકે બા'દ પૈદા હુએ ઓર મક્કાહીમે ઇન્તિકાલ કર ગએ. ઓર બાકી પૈગમ્બર ઝાદે નબુવ્વતસે પેહલે પૈદા હુએ ઓર નબુવ્વતસે પેહલે હી ઇન્તિકાલ કર ગએ. ઓર આપ મદીનેમે દસ બરસ તક રહે ફિર બુધકે રોઝ સફરકે મહીનેકે દો દિન રહે થે આપ બીમાર હુએ ઓર રબીઉલ અવ્વલકી બારહ તારીખ પીરકે રોઝ ચાશતકે વકત ત્રેસઠ (૬૩) સાલકી ઉમરમે વફાત કરમા ગએ, ઓર મંગલકે દિન દો પહર ઢલે દફન ક્રિયે ગએ. ઓર બા'ઝોને કહા હે કે મંગલકા દિન ગુઝરકર રાત આ ગઈ થી, ઓર યે દેર

ઇસ લિયે હુઈ કે સહાબા ગમ ઓર સદમાસે એસે પરેશાન થે કે કિસીકા હોશ દુરેસત નહીં થા. ઓર હઝરત પેગમ્બર (સ.અ.વ.) કી બેટીયોંમેંસે હઝરત ઝેનબ (રદિ.) કે એક લલકા પેદા હુવા અલી (રદી.) ઓર એક લલકી ઉમામહ (રદિ.), દોનૂંકી નસલ નહીં ચલી. હઝરત રૂકેયા (રદિ.) કે એક લલકા પેદા હુવા. અબ્દુલ્લાહ છ સાલકા ઇન્તિકાલ કર ગયા. ઓર હઝરત ઉમ્મે કુલ્સૂમ (રદિ.) કી કુછ ઓલાદ નહીં હુઈ. ઓર હઝરત ફતિમા (રદિ.) કે હસન હુસેન (રદિ.) ઓર ઉનકી ઓલાદ બહોત કસરતસે ફેલી.

પેગમ્બર (સ.અ.વ.) કે મિઝબજ ઓર આદાતકા બયાન

આપ દિલકે બળે સખી યે. કિસી સવાલીસે “નહી” કબી નહીં કી. અગર હુવા દે દિયા, ન હુવા તો નરમીસે સમજ દિયા દૂસરે વક્ત દેનેકા વા’દા કર લિયા. આપ બાત ચીતકે બળે સચ્ચે થે. આપકી તબીઅત બહોત નરમ થી. સબ બાતોંમેં સહૂલત ઓર આસાની બરતતે. અપને પાસ ઉઠને બેઠનેવાલોંકા બળા ખ્યાલ રખતે થે કે ઉનકો કિસી તરહકી અપનેસે તકલીફ ન પહોંચે, યહાં તક કે અગર રાતકો ઉઠકર બાહિર જાના હોતા તો બહોત હી આહિસ્તા જૂતી પહેનતે. બહોત હલકેસે કિવાડ ખોલતે. બહોત આહિસ્તા ચલતે. ઓર અગર ઘરમેં તશરીફ લાતે ઓર ઘરવાલે સો રેહતે તો ભી સબ કામ ચુપકે ચુપકે કરતે, કબી કિસી સોતેકી નીંદ ખરાબ ન હો જાવે. હમેશા નીચી નિગાહ ઝમીનકી તરફ રખતે. જબ બહોતસે આદમીયોંકે સાથ ચલતે તો દૂસરોંસે પીછે રેહતે. જો સામને આતા ઉસકો પેહલે ખૂદ સલામ કરતે. જબ બેઠતે તો આજિઝીકી ચૂરત બનાકર. જબ ખાના ખાતે તો બહોત હી ગરીબોંકી તરહ બેઠકર. કબી પેટ ભર ખાના નહીં ખાયા. હર વક્ત ખુદએ તઆલાકે ખોફસે ગમગીનસે રેહતે. હર વક્ત ઉંસી સોચમેં લગે રેહતે, ઉંસી ખુન કિસી કરવટ ચેન ન આતા. ઝિયાદહ વક્ત ખામોશ રેહતે. બગેર ઝરૂરતકે બાતચીત ન કરમાતે. જબ બોલતે તો એસા સાફ કે દૂસરા આદમી ખૂબ સમજ લે. આપકી બાત ન તો ઇતની લંબી હોતી કે ઝરૂરતસે ઝિયાદહ, ઓર ન ઇંસ કહર કમ હોતી કે મતલબ ભી સમજમેં ન આવે. બાતમેં ઝરા સખ્તી ન થી, ન બરતાવમેં કિસી તરહકી સખ્તી થી. અપને પાસ અનિવાલેકી બે કદરી ઓર ઝિલ્લત ન કરતે થે. કિસીકી બાત ન કાટતે થે. અલબત્તા અગર શરીઅતકે ખિલાફ કોઈ બાત કરતા તો યા તો મના’ કરમા દેતે યા વહાંસે ખૂદ ઉઠ જાતે. ખુદાકી નેઅમત કેસી હી છોટી કયૂં ન હો આપ ઉસકો બહોત બધી સમજતે થે. કબી ઉસમેં એબ ન નિકાલતે થે કે ઉસકા મજબ અચ્છા નહીં હે. યા ઉસમેં બદબૂ આતી હે. અલબત્તા જિસ ચીઝકો દિલ ન કેહતા ઉસકો ખૂદ ન ખાતે ઓર ન ઉસકી તા’રીફ કરતે, ન ઉસમેં એબ નિકાલતે. દુનિયાકી કેસી હી બાત હો ઉસકી વજહસે આપકો ગુસ્સા ન આતા. જેસે કિસીકે હાથસે નુકસાન હો ગયા. કિસીને કામકો બિગાબ દિયા. યહાં તક કે હઝરત અનસ (રદિ.) કેહતે હૈં કે મૈને દસ બરસ તક આપકી ખિદમત કી. ઉસ દસ

બરસમેં મેંને જો કુછ કર દિયા ઉસકો પૂં નહીં કરમાયા કે કયું કિયા? ઓર જો નહીં કિયા ઉસકો પૂં નહીં પૂછ કે કયું નહીં કિયા? અલબત્તા અગર કોઈ બાત દીનકે ખિલાફ હો તો ઉસ વક્ત આપકે ગુસ્સાકી કોઈ તાબ ન લા સકતા થા. અપને ઝાતી મઆમલામેં આપને ગુસ્સા નહીં કિયા. અગર કિસીસે નારાઝ હોતે તો સિર્ફ મુંહ ફેર લેતે યા'ની ઝબાનસે કુછ સંખ્તા ઓર સુસ્ત ન કરમાતે. ઓર જબ ખુશ હોતે તો નીચે નિગાહ કર લેતે યા'ની શરમ ઇસ કદર થી કે કયા કુંવારી લગ્નકીકો હોગી. બળી હંસી આતી તો પૂં હી ઝરા મુસ્કુરા દેતે યા'ની આવાઝસે ન હંસતે. સબમેં મિલે જુલે રેહતે, યે નહીં કે અપની શાન બનાકર હોગોસે ખીચને લગે, બાહે કભી કભી કિસીકા દિલ ખુશ કરનેકો હંસી મઝાક ભી કરમા લેતે, લેકિન ઉસમેં ભી વોહી બાત કરમાતે જો સચ્ચી હોતી. નહલેં ઇસ કદર પચ્છતે કે ખલે ખલે દોનું પાંવ સૂજ જાતે. જબ કુરઆન ગાળતે યાં સુનતે તો ખુદકે ખીફ ઓર મુહબ્બતસે રોતે. આજિઝી ઇસ કદર મિઝાજમેં થી કે અપની ઉખ્તતકે કુછ કરમાયા કે મુઝકો બહોત મત બખ્ષા દેના. ઓર કોઈ ગરીબ મામા અસીલા આકર કેહતી કે મુઝકો આપસે અલગ કુછ કેહના હે. આપ કરમાતે અચ્છા કર્હી સડક પર બેઠકર કેહ લે, વો જહાં બેઠ જાતી આપ ભી વહીં બેઠ જાતે. કોઈ બીમાર હો અમીર યા ગરીબ ઉસકો પૂછતે. કિસીકા જનાઝા હોતા આપ ઉસપર તશરીફ લાતે. કેસાહી કોઈ મુલામ તલામ દા'વત કર દેતા. આપ કબૂલ કરમા લેતે. અગર કોઈ જવકી રોટી ઓર બદ મઝા ચરબીકી દા'વત કરતા આપ ઉસે ભી ઉઝર ન કરમાતે. ઝબાનસે કોઈ બેકાર બાત ન નિકલતી. સબકી દિલજોઈ કરતે. કોઈ એસા બરતાવ ન કરમાતે જિસ્સે કોઈ ધબરાવે. ઝાલિમ તકલીફ દેનેવાલોંકી શરારતસે ખુશ તદબીરીકે સાથ અપના બચાવ ભી કરતે, મગર ઉનકે સાથ ઉસી મન્દાપેશાની ઓર ખુશ અમલાકીસે પેશ આતે. આપકે પાસકે હાઝિર હોનેવાલોંમેં અગર કોઈ ન આતા તો ઉસકો પૂછતે. હર કામકો એક કાઈદેસે કરતે, યે નહીં કે કભી કુછ કર દિયા કભી કિસી તરફ કર લિયા. જબ ઉઠતે ખુદકી પાદ કરતે. જબ બેઠતે યે નહીં કે સબકો ફાંદકર બળી જગહ જાકર બેઠે. અગર બાત કરનેકે વક્ત કઈ આદમી હોતે તો બારી બારી સબકી તરફ મુંહ કરકે બાત કરતે કે હર શબ્દ પૂં સમજતા કે મુઝે સબસે ઝિયાદહ ચાહતે હે. અગર કોઈ પાસ આકર બેઠતા યા બાત શુરૂ કરતા ઉસકી ખાતિર રૂકે બેઠતે. જબ પેહલે વોહી ઉઠ જાતા તબ આપ ઉઠતે, આપકે અમલાક સબકે સાથ આમ થે, ધરમેં જાકર મસનદ તકિયા લગાકર બેઠતે થે. ધરકે બહોતસે કામ અપને હાથસે કર લેતે. કર્હી બકરીકા દૂધ નિકાલ લેતે, કર્હી અપને કપળે સાફ કર લેતે, અપના કામ અકસર

૧. ઓર બા'ઝ રિવાયાતમેં યે ભી આપા હે અબ્દુર્રઝાકકી સનદસે કે હઝરત અનસ (રહિ.) કરમાતે હે કે જબ કભી હુઝૂર (સ.અ.વ.) કે બા'ઝ ધરવાલે (કિસી ખતા પર) મુઝે મલામત કરતે તો હુઝૂર (સ.અ.વ.) ઉનકો મના' કરમાતે, ઓર કરમાતે કે જો કુછ તકદીરમેં યા વો હો ગયા. (કન્ઝુલ ઉમ્માલ)

૨. યા'ની આરામકે લિયે, ન કે તકબ્બુરકે ઝાહિર કરનેકે લિયે

अपने हाथसे कर लिया करते. ऐसा ही बुरेसे बुरा आदमी आपके पास आता उससे ली मछरेबानीके साथ मिलते, उसकी हिलचिकनी न करमाते. गर्ज सारे आदमीयोंसे जियादत आपही पूरा अभिवाक वे. अगर किसीसे कोर नापसंद बात हो जाती तो कभी उसके मुंह दर मुंह न जतलाते. न तभीअतमें सप्ती थी और न कभी सप्तीकी सूरत बनाते, जैसे भा'जोंकी आदत होती है के किसीके डराने घमकानेको जूठ मूठ मुस्सेकी सूरत बनाकर वेसीही बातें करने लगते हैं. न आपकी आदत थिल्लानेकी थी. जो कोर आपके साथ बुराई करता आप कभी उसके साथ बुराई न करते. बल्के भयान और दरगुजर करमा दिया करते. कभी अपने हाथसे किसी मुलामको, बिदमतगारको, औरतको बल्के किसी ज्ञानवर तकको ली नहीं मारा. और शरीअतके हुकमसे सज्ज देना और बात है. और आप पर कोर जियादती करता तो उसका बहवा न लेते. हर वकत हंसमुप रेहते और नाक भंव न बण्डाते. और ये मतलब नहीं के बे-गम रेहते. क्यूंके उपर आ चुका है के हर वकत गम और सोचमें रेहते. भिजाज बखीत नरम था. न बातमें सप्ती, न बरतावमें सप्ती, न बेबाकी थी के जो यादा कटसे केह दिया. न किसीका औब बयान करते. न किसी चीजके देनेमें दरेज (बुज्ज) करमाते. र्छन भरवतोंकी उवा ली न लगी थी. जैसे अपनी बण्ठाई करना. किसीसे बहसा बहसी करना. जिस बातमें कोर काईदा न हो उसमें लगना. न किसीकी बुराई करते न किसीके औब जोद कुरेद करते. और वोही बात मुंहसे निकालते जिसमें सवाब मिला करता है. कोर बाहिरका परदेसी आ जाता और बोख गालमें पूछने या केहनेमें बह तभीजी करता आप उसकी सलार (बरदाश्त) करमाते. किसीको अपनी ता'रीफ न करने देते. और हदीसोंमें बणी अखी अखी बातें लिखी हैं. जितनी हमने बातवा दी हैं अगर अमल करो. ये ली बखीत हैं. अब नेक बीवीयोंके छाल सुनो.

हजरत उव्या (अलै.) का जिकर

ये हजरत आदम (अलै.) की बीबी और तमाम दुनियाके आदमीयोंकी मां हैं अल्लाह तआलाने उनको अपनी कामिल कुदरतसे हजरत आदम (अलै.) की भाई पसलीसे पैदा किया और फिर उनके साथ निकाह कर दिया. और जन्नतमें रेहनेको जमाद दी. और वहां मेक दरप्त था उसके जानेको मना' कर दिया. उनहोंने गलतीसे शैतानके बेहकानेमें आकर उस दरप्तसे जा लिया. उसपर अल्लाह तआलाका हुकम हुवा के जन्नतसे दुनियामें जाओ. दुनियामें आकर अपनी जता पर बखीत रोओ. अल्लाह तआलाने उनकी जता भयान कर दी. और पेहले हजरत आदम (अलै.) से अलग हो गई थी. अल्लाह तआलाने फिर उनसे मिला दिया. फिर दोनूसे बेनुमार औलाद पैदा हुई.

કાઈદા :- બીબીયો! દેખો હઝરત હવ્યાને અપની ખતાકા ઈકરાર કર લિયા. તોબા કર લી. બા'ઝ ઔરતેં અપને કુસૂરકો બનાયા કરતી હૈં. ઔર કબી અપને ઉપર ખાત નહીં આને દેતી. ઔર એસી તો બહોત હૈં જો ગુનાહ કર રહી હૈં. સારી ઉમર કરતી રેહતી હૈં, ઉસકો છોળતી નહીં. ખાસકર ગીબત ઔર રસમોંકી પાબંદી. બીબીયો! ઈસ ખસલતકો છોળ દો જો ખતા ઔર કુસૂર હો જાએ ઉસકો કૌરન છોળકર તોબા કર લિયા કરો.

હઝરત નૂહ (અલૈ.) કી વાલિદહકા ઝિકર

કુરઆન શરીફમેં હે કે નૂહ (અલૈ.) ને અપને સાથ અપની માં કે લિયે ભી દુઆ કી. તફસીરોંમેં લિખ્યા હે કે આપકે માં-બાપ મુસલમાન थे.

કાઈદા :- દેખો ઈમાનકી ક્યા બરકત હે કે ઈમાનદારકે વાસ્તે પૈગમ્બર ભી દુઆ કરતે હૈં. બીબીયો ઈમાનકો યઝબૂત રખો.

હઝરત સારહ (અલૈ.) કા ઝિકર

યે હઝરત ઈબ્રાહીમ પૈગમ્બર (અલૈ.) કી બીબી ઔર હઝરત ઈસહાક પૈગમ્બર (અલૈ.) કી માં હૈં. ઉનકા ફરિશ્તોંસે બોલના. ઔર ફરિશ્તોંકા ઉનસે યે કેહના કે તુમ સારે ધરવાલોં પર ખુદાકી રહમત ઔર બરકત હે કુરઆનમેં મઝકૂર હે. ઉનકી પારસાઈ (પરહેઝગારી) ઔર ઉનકી દુઆ કબૂલ હોનેકા એક કિસ્સા બુખારી શરીફકી હદીસમેં આયા હે. કે જબ હઝરત ઈબ્રાહીમ (અલૈ.) હિજરત કરકે સામકો ચલે યે ભી સફરમેં સાથ થી. રાસ્તેમેં કિસી ઝાલિમ બાદશાહકી બસ્તી આઈ. ઉસ કમબખ્તસે કિસીને જા લગાયા કે તેરી અમલદારીમેં એક બીબી બળી ખૂબસૂરત આઈ હે. ઉસને હઝરત ઈબ્રાહીમકો બુલાકર પૂછા, તુમહારે હમરાહ (સાથ) કીન ઔરત હે? આપને ફરમાયા કે મેરી દીનકી બહન હે. બીબી ઈસ લિયે નહીં ફરમાયા કે વો ઉનકો ખાલિફ સમઝકર માર ડાલતા. જબ વહાંસે લોટકર આએ તો હઝરત સારહસે કહા કે મેરી ખાત ઝૂઠી મત કર દેના. ઔર વેસે તુમ દીનમેં મેરી બહન હી હો. ફિર ઉસને હઝરત સારહકો પકળવા બુલાયા. જબ ઉનકો ખા'લૂમ હુવા કે ઉસકી નિખત બુરી હે, ઉનહોંને વુજૂ કરકે નમાઝ પઢી ઔર દુઆ કી અમ અલ્લાહ! અગર મેં તેરે પૈગમ્બર પર ઈમાન રખનેવાલી ઔર હમેસા અપની આબરુ બચાનેવાલી હું તો ઈસ કાફિરકા મુઝ પર કાબૂ ન ચલને દીજિયે' બસ ઉસકા યે હાલ હુવા કે લગા હાથ પાંવ દે દે મારને. ફિર તો ખૂસામદ કરને લગા ઔર કહા કે અમ બીબી અલ્લાહસે દુઆ કરો મેં અચ્છા હો જાઉં. મેં વા'દા કરતા હું કે કુછ ન કહુંગા. ઉનકો ભી યે ખ્યાલ આયા કે અગર મર જાએગા તો લોગ કહોંગે કે ઈસી ઔરતને માર ડાલા હોગા.

૧. ખાલિફ યે હે કે મેં ઝગર મુસલમાન હું પસ ઉસ્લામ ઔર ઈમાનકી બરકતસે મુજે ઈસ બલાસે બચાઈયે. યે શર્ત તાકીદ મઝબૂતકે લિયે હે ન કે શકકે દૂર કરનેકે લિયે.

ગર્લ ઉસકે અથો હોનેકી દુઆ કર દી કોરન અચ્છા હો ગયા, ઉસને ફિર સારાસતકા ઇચ્છા કિયા. આપને ફિર બદ દુઆ કી, ઉસને ફિર મન્નત સમાજત કી. આપને ફિર દુઆ કર દી. ગર્લ ત્રીન બાર એસાહી કિસ્સા હુવા. આપિર ઝિલ્લાકર કેહને લગા કે તુમ કિસ બલાકો મેરે પાસ લે આએ ઉનકો રૂબસત કરો. ઓર હઝરત હાજરાકો જિનકો ઉસને ગુસ્મસે બાંદી બના રખ્યા થા. ઓર વો કિબ્તીયોંકી કીમસે થી, ઓર ઉસી તરહ ખુદને ઉનકી ઇંજાઝત ભી બચા રખ્યા થી બિદમતકે લિયે ઉનકે હવાલે કિયા. માસાઅલ્લાહ ઇંજાઝત આબરુસે હઝરત ઇબ્રાહીમ (અલૈ.) કે પાસ આ ગઈ.

કાઈદા :- બીબીયો! દેખો પારસાની (પરહેઝગારી) કેસી બરકતકી ચીઝ હે. એસે આદેમીકી કિસ તરહ અલ્લાહ તઆલા હિકાઝત કરતે હૈં. ઓર યે ભી મા'લૂમ હુવા કે નમાઝસે મુસીબત ટલતી હે ઓર દુઆ કબૂલ હોતી હે. જબ કોઈ પરેશાની હુવા કરે બસ નફલોંમેં લગ જાયા કરો ઓર દુઆ કિયા કરો.

હઝરત હાજરા (અલૈ.) કા ઝિકર

જિસ ઝલિમ માદશાહકા કિસ્સા ઉપર આ ચુકા હે ઉસને હઝરત હાજરાકો બતોર બાંદીકે રખ છોળા થા જેસા અભી બયાન હુવા હે, ફિર ઉસને હઝરત સારહકો દે દિયા. ઓર હઝરત સારહને ઉનકો અપને શોહર હઝરત ઇબ્રાહીમ (અલૈ.) કો દે દિયા ઓર ઉનસે હઝરત ઇસ્માઈલ (અલૈ.) પૈદા હુએ. અભી હઝરત ઇસ્માઈલ દૂધ પીતે બચ્ચે હી થે કે અલ્લાહ તઆલાકો મંઝૂર હુવા કે મક્કા શરીફકો હઝરત ઇસ્માઈલકી ઓલાદસે આબાદ કરે, ઉસ વકત ઉસ જંગલ જંગલ થા. ઓર કા'બા ભી બના હુવા ન થા. અલ્લાહ તઆલાને હઝરત ઇબ્રાહીમકો હુકમ દિયા કે હઝરત ઇસ્માઈલ ઓર ઉનકી માં હાજરાકો ઇંસ મેદાનમેં છોળ દો, હમ ઉનકે નિગેહબાન હૈં. ખુદકે હુકમસે હઝરત ઇબ્રાહીમ (અલૈ.) માં ઓર બચ્ચા દોનુંકો લેકર ઉસ જંગલ બયાબાનમેં જહાં અબ મક્કા આબાદ હે પહોંચા આએ. ઓર ઉનકે પાસ એક મરકીઝા પાનીકા ઓર એક લેલા ખજૂરોંકા રખ દિયા, જબ પહોંચાકર વહાંસે લીટને લએ તો હઝરત હાજરા (અલૈ.) ઉનકે પીછે ચલી ઓર પૂછ કે હમકો ચહાં આપ અકેલે છોળ જાતે હૈં? હઝરત ઇબ્રાહીમને કુછ જવાબ ન દિયા. તબ ઉનહોંને પૂછા કે ખુદ તઆલાને તુમકો ઇંસકા હુકમ કરમાયા હે? ઇબ્રાહીમ (અલૈ.) બોલે હાં, કેહને લગી તો કુછ ગમ નહીં, વો આપહી હમારી ખબર રખ્યેંગે. ઓર અપની જગલ જાકર બેઠ ગઈ. છુહારે ખાકર પાની પી લેતી ઓર હઝરત ઇસ્માઈલ (અલૈ.) કો દૂધ પિલાતી, જબ મસકકા પાની ખતમ હો ગયા તો માં બેટે પર ખ્યાસકા અલબા હુવા. ઓર હઝરત ઇસ્માઈલ (અલૈ.) કી તો થે હાલત કુછ કે ખ્યાસકે મારે બલ ખાને લને. માં ઇંસ હાલતમેં અપને બચ્ચાકો ન દેખ સકી ઓર પાની દેખનેકો કોહે સકા પહાણ પર

૧. કિબ્તી ખાસ હિકમતસે જવાબ નહીં દિયા. ૧૨ કિબ્તી ઝકરતસે એસા કરના બદ અબલાકી નહીં.

મળી ઓર ચારો તરફ નિગાહ દોઢાઈ સમય કરી પાની નજર આપે. જમ કરી નજર નહીં પળા તો ઈસ પહાળસે ઉતરકર દૂસરે પહાળ મરવાફી તરફ ચલી કે ઈસપર ચળકર દેખે, બીચકે મેદાનમેં એક ટુકળા ઝમીનકા ગળ્યા જે પા. જમ તક મરામર ઝમીન પર રહી તો બચ્ચેકો દેખ લેતી. જમ ઈસ ગળ્યેમેં પહોંચી તો બચ્ચા નજર ન પળા ઈસ લિયે દોળકર ઈસ ટુકળેસે નિકલકર મરામર મેદાનમેં આ ગઈ. ગઈ મરવલ પહાળ પર પહોંચી ઓર ઈસી તરફ ચળકર વહાં ભી કુછ પતા ન લગા. ઈસે ઉતરકર ભેતાબીમેં (બેચેનીમેં) ફિર સઘા પહાળકી તરફ ચલી. ઈસી તરફ દોનું પહાળોં પર કઈ ફેરે કિયે, ઓર ઈસ ગળ્યેકો હર બાર દોળકર તમ કરતી થી. અલ્લાહ તઆલાકો જે અમ્ર એસા પસંદ આપ્યા કે હાજીયોંકો હમેશા હમેશાકો ઈસી તરફ હુકમ કર દિયા કે દોનું પહાળોંકે બીચમેં સતત ફેરે કરે, ઓર ઈસ ટુકળેમેં જહાં વો ગળ્યા થા ઓર અબ વો ભી મરામર ઝમીન હો ગઈ કે દોળકર ચલા કરે. ગઈ અખીરકે ફેરેમેં મરવલ પહાળ પર થી કે ઉનકે કાનમેં એક આવાઝસી આઈ, ઈસકી તરફ કાન લગાકર ખબી હુઈ, વોહી આવાઝ ફિર આઈ, આવાઝ દેનેવાલા કોઈ નજર નહીં આપા. હજરત હાજરાને પુઝરકર કહા કે મેંને આવાઝ સુન લી હે. અગર કોઈ શખ્સ મદદ કર સકતા હે તો મદદ કરે. ઈસી વકત જહાં આમે ઝમઝમકા કુંવા હે વહાં ફરિશ્તા ઝહિર હુવા ઓર અપના બાઝુ ઝમીન પર મારા, વહાંસે પાની ઉમલને લગા, ઉનહોંને ચારો તરફ મિટ્ટીકા ડોલ મનાકર ઈસકો વેર લિયા ઓર મશકમેં ભર લિયા. ઓર ખુદ ભી પિયા ઓર બચ્ચેકો ભી પિલાયા. ફરિશ્તાને કહા કુછ અંદેશા ન કરના ઈસ જગહ ખુદકા થર પા'ની કા'બા હે. જે લગલ અપને બાપકે સાથ મિલકર ઈસ થરકો બનાએગા. ઓર પહાં આબાદી હો જાએગી. મુનાંમે થોળે દિનોમે સબ ચીજોંકા સુહુર હો ગયા. એક કાકલા ઉપરસે મુઝરા. વો લોગ પાની દેખકર કહેર અમે ઓર વહીં બસ પળે. ઓર હજરત ઈસ્માઈલ (અલૈ.) કી શાદી હો ગઈ. ઓર ફિર હજરત ઈબ્રાહીમ (અલૈ.) ખુદા તઆલાકે હુકમસે તરરીફ લાએ. ઓર દોનું બાપ ભેટોંને મિલકર ખાનએ કા'બા બનાયા. ઓર વો ઝમઝમકા પાની ઈસ વકત ઝમીનકે અંદર ઉતર ગયા થા, ફિર મુદતકે બા'હ કુંવા બન ગયા.

કાઈદા :- દેખો હજરત હાજરાકો ખુદા તઆલા પર કેસા ભરોસા થા. જમ જે ઉનકો મા'લૂમ હો ગયા કે જંગલમેં રેહના ખુદા તઆલાકે હુકમસે હે ફિર કેસી બે-ફિકરી હો ગઈ. ઓર ફિર ઈસ ભરોસા કરનેકી ક્યા ક્યા મરકતોં ઝહિર હુઈ. બીબીયો ઈસ તરફ તુમકો ખુદા પર ભરોસા રખના ચાહિયે. ઈન્શાઅલ્લાહ તઆલા સબ કમ કુરસા હો જાએગે. ઓર ઉનકી મુઝુર્ગી દેખો કે દીબી તો થી પાનીકી તલાશમેં. ઓર અલ્લાહ તઆલાકે નજદીક વો કેસી ખારી હો ગઈ કે હાજીયોંકે વાસ્તે ઈસકો ઈબાદત બના દિયા. જો મંદે મકમૂલ હોતે હેં ઉનકા મઆમલા હી ફૂસરા હો જતા હે. બીબીયો! કોમિલ કરો ખુદા તઆલાકે હુકમ ખાના કરો તાકે તુમ ભી મકમૂલ હો જાઓ, ફિર તુમહાદે ફુનિયાહે કામ દીનમેં સામિલ હો જાએગો.

હજરત ઇસ્માઈલ (અલે.) કી દૂસરી બીવીકા ઝિકર

ખાનએ કા'બા બનાનેસે પેહલે દો દક્કા' હજરત ઇબ્રાહીમ (અલે.) ઓર ભી મક્કામેં આએ હૈં, મગર હજરત ઇસ્માઈલ (અલે.) દોનું દક્કા' ઘરમેં નહીં મિલે, ઓર જિયાદહ કહેરનેકા હુકમ ન થા. સો પેહલી બાર જબ તશરીફ લાએ ઉસ વકત હજરત ઇસ્માઈલકે ઘરમેં એક બીબી થી. ઉસે પૂછ કે કિસ તરફ ગુઝર હોતા હૈ? કેહને લગી કે બળી ખુસીબતમેં હૈં. આપને કરમાયા જબ તુમહારે ખાવિંદ આવેં ઉનસે મેરા સલામ કેહના ઓર યે કેહના કે અપને દરવાઝેકી ચોખટ બદલ દો. ચુનાંચે હજરત ઇસ્માઈલ (અલે.) ઘર આએ તો સબ હાલ મા'લૂમ હુવા. આપને કરમાયા કે વો મેરે વાલિદ મે ઓર ચોખટ તૂ હે. વો યું કેહ ગએ હૈં કે તુઝકો છોળ દું. ઉસકો તલાક દેકર ફિર એક ઓર બીબીસે નિકાહ કિયા. જબ હજરત ઇબ્રાહીમ (અલે.) આએ હૈં તો યે બીબી ઘરમેં થી. ઉનહોંને બળી ખાતિર કી. આપને ઉનસે ભી ગુઝરાનકા હાલ પૂછ, ઉનહોંને કહા ખુકા તઆલાક શુક હે બહોત આરામમેં હૈં. આપને ઉનકે લિયે દુઆ કી ઓર કરમાયા. જબ તુમહારે સોહર આવેં તો મેરા સલામ કેહના ઓર કેહના કે અપને દરવાઝેકી ચોખટકી કાઈમ રખ્યે. ચુનાંચે હજરત ઇસ્માઈલ (અલે.) કો આનેકે બા'દ મે હાલ ભી મા'લૂમ હુવા. આપને બીબીસે કરમાયા કે યે મરે બાપ મે. યું કેહ ગએ હૈં કે તુઝકો અપને પાસ રખ્યું.

કાઈદા :- દેખો નાશુકીકા કલ પેહલી બીબીકો કયા મિલા કે એક નબી નારાઝ હુએ. દૂસરે નબીને અપને પાસસે મલગ કર દિયા. ઓર સબરો શુકકા કલ દૂસરી બીબીકો કયા મિલા. કે એક નબીને દુઆ દી. દૂસરે નબીકી ખિદમતમેં રેહના નસીબ હુવા. બીબીસે કબી નાશુકી ન કરના. કિસ હાલતમેં હો સબર ઓર શુકસે રેહના.

નમરૂદ કાફિર બાદશાહકી બેટીકા ઝિકર

નમરૂદ વો ઝાલિમ બાદશાહ હે કિસને હજરત ઇબ્રાહીમ (અલે.) કો આગમેં કલ દિયા. ઉસકી મે બેટી કિનકા નામ રઅઝા હે ઉપર ખળી હુઈ દેખ રહી થી. દેખા કે આગને હજરત ઇબ્રાહીમ (અલે.) પર કુછ અસર નહીં કિયા. પુકારકર પૂછા જિસકી ક્યા વજહ હે? આપને કરમાયા હા ઇલાહ ઈલ્લાહલાહ ઇબ્રાહીમ ખલીલુલ્લાહ કેહકર ચલી આગમે. વો કલિમા પઞહતી હુઈ બે પઞક આગકે અંદર ચલી ગઈ. ઉસપર ભી આગને કુછ અસર નહીં કિયા. ઓર વહાંસે નિકલકર અપને બાપકો બહોત બુરા ભલા કહા. ઉસને ઉનકે સાથ બહોત સખ્તી કી મગર વો અપને ઇમાન પર કાઈમ રહી.

(અખરઉમુલ ઉસસ)

કાઈદા :- સુબ્હાનલ્લાહ! કેસી હિમ્મતકી બીબી થી કે તકલીફમેં ભી ઇમાનકો ન

છોબા બીબીયો તુમ ભી મુંસીમતકે વક્તોંમે હિમ્મત મઝાબૂત રખા કરો ઓર બાલ
બરાબર ભી દીનકે ખિલાફ મત કિયા કરો.

હઝરત લૂત (અલૈ.) કી બેટિયોંકા ઝિકર

જબ અલ્લાહ તઆલાને લૂત (અલૈ.) કે પાસ ફરિસ્તે ભેજે ઓર ઉનહોંને આકર
બમર દી કે અબ આપકી કીમ પર ફિસ્તે આપકો નહીં માના અઝાબ આનેવાલા હૈ, તો
અલ્લાહ તઆલાને યે ભી કેહલા ભેજા યા કે અપને મુસલમાન કુબ્હેકે રાતોં રાત ઇસ
બસીસે નિકાલ લે જાઓ. ઇસ મુસલમાન કુબ્હેમે આપકી બેટિયાં ભી થી. યે ભી
અઝાબસે બચ ગઈ થી.

ફાઈદા :- દેખો ઇમાન કેસી બરકતકી ચીઝ હૈ કે દુનિયામે જો ખુદાકા કહર
નાંજિલ હોતા હૈ ઇમાન ઉસે ભી બચા લેતા હૈ. બીબીયો ઇમાનકો ખૂબ મઝાબૂત કરો.
ઓર વો મઝાબૂત હોતા હૈ ઇસ તરહ કે સબ હુકમ બજા લાઓ ઓર સબ ગુનાહોંસે બચો.

હઝરત અય્યૂબ (અલૈ.) કી બીવીકા ઝિકર

ઉનકા નામ રહમત હૈ. જબ હઝરત અય્યૂબ (અલૈ.) કા તમામ બદન ઝખમી હો
ગયા ઓર સબને પાસ આના જાના છોજ દિયા. યે બીબી ઇસ વકત ખિદમત ગુઝારીમેં
મસ્ગૂલ રહેતી. ઓર હર તરહકી તકલીફ ઉઠાતી. એક બાર ઉનકો આનેમેં દેર હો ગઈ
થી, હઝરત અય્યૂબ (અલૈ.) ને ગુસ્સેમેં કસમ ખાઈ કે અસ્થ હો જાઉં તો ઉનકો સો
લકબીયાં માઝુંગા. જબ આપકો તંદુરસ્તી હો ગઈ તો અપની કસમ પૂરા કરનેકા ઇરાદા
કિયા. અલ્લાહ તઆલાને અપની રહમતસે યે આસાન હુકમ દિયા કે તુમ એક ઝાડુ હો
ફિસમેં સો સંકિં (સળીયાં) હોં ઓર એક દહા' માર દો.

ફાઈદા :- દેખો કેસી સબર કરનેવાલી બીબી થી કે એસી હાલતમેં ભી બરાબર
અપને ખાવિંદકી ખિદમત કરતી રહી. ઓર બીમારીમેં ઉનકી કસમસે મા'લૂમ હોતા હૈ કે
કુછ મિઝાજ નાઝુક હો ગયા યા વો ઉસકો ભી સેહતી થી. ઉસી ખિદમત ઓર સબરકી
બરકત થી કે અલ્લાહ ગિયાંને ઉનકો લકબીયોંસે બચવા લિયા. ફિસ્સે મા'લૂમ હોતા હૈ કે
અલ્લાહ તઆલાકો બહોત હી પ્યારી થી કે ખુદા તઆલાને હુકમકો કેસા આસાન કર
દિયા. અબ યે મસ્તહા નહીં હૈ.

ઇસી તરહ અગર કોઈ કસમ ખાવે તો ઝાડુ મારનેસે કસમ પૂરી ન હોગી, બલ્કે
એસી કસમકો તોડકર કફારા દેના હોગા. બીબીયો ખાવિંદકી તાબે'દારી ઓર ઉસકી નાઝુક
મિઝાજકી ખૂબ સહાર (બરદાશ્ત) કિયા કરો, તુમ ભી એસી પ્યારી બંદી બન જાઓગી.

હઝરત લયા યા'ની હઝરત યૂસુફ (અલૈ.) કી ખાલાકી ઝિકર

ઉનકા ઝિકર કુરઆન મક્રહમે આયા હે કે જબ હઝરત યૂસુફ (અલૈ.) મિસરહે બાદશાહ હુએ ઔર કહત પળા. ઔર સબ ભાઈ મિલકર અનાજ ખરીદને ઉનકે પાસ ગએ. ઔર હઝરત યૂસુફ (અલૈ.) ને અપને આપકો પહેચનવા દિયા, ઉસ વકત અપના કુરતા અપને વાલિદ યા'કૂબ (અલૈ.) કી આંખો પર ડાલનેકે લિયે દિયા, ઔર યે ભી કહા કે સબકો યહાં લે આઓ. યુનાંચે હઝરત યા'કૂબ (અલૈ.) કી બીનાઈ (આંખોકી રોશની) ફિર દુરુસ્ત હો ગઈ ઔર અપને વતનસે ચલકર મિસરમે હઝરત યૂસુફ (અલૈ.) સે મિલે તો યૂસુફ (અલૈ.) ને અપને વાલિદ ઔર અપની ખાલાકો તા'ઝીમકે વાસ્તે બાદશાહી તખ્ત પર બિઠલા દિયા. ઔર યે દોનૂં સાહબ ઔર સબ ભાઈ ઉસ વકત હઝરત યૂસુફ (અલૈ.) કે સામને સિજદેમે ગિર પડે, ઉસ ઝમાનેમે સિજદા સલામકી જગહ દુરુસ્ત થા અબ દુરુસ્ત નહીં રહા. અલ્લાહ તઆલાને ઉનકી ખાલાકો માં ફરમા દિયા હે. ઉનકી માં કા ઈત્તિફાક હો ગયા થા. ઔર યા'કૂબ (અલૈ.) ને ઉનસે નિકાલ કર લિયા થા બા'ઝોને કહા હે કે જિનકા યે કિસ્સા હે યે માં થી. હઝરત રાહીલ ઉનકા નામ થા. હઝરત યૂસુફ (અલૈ.) ને ફરમાયા કે મેરે બચપનકે ખ્વાબકી યે તા'બીર હે. ઉનહોને ખ્વાબ દેખા થા કે ચાંદ-સૂરજ ઔર ગ્યારહ સિતારે મુઝકો સિજદહ કર રહે હૈ.

ફાઈદા :- દેખો' કેસી બુઝુર્ગ હોગી જિનકી તા'ઝીમ નબીને કી.

હઝરત મૂસા (અલૈ.) કી વાલિદહકા ઝિકર

ઉનકા નામ યુખાન હે. જિસ ઝમાનેમે ફિરઓનકો નજૂમિયોને ડરાયા થા કે બની ઇસરાઈલકી કીમમે એક લખકા એસા પેદા હોગા જો તેરી બાદશાહીકો ખારત (ખતમ) કરેગા. ઔર ફિરઓનને હુકમ દિયા કે જો લખકા બની ઇસરાઈલમે પેદા હો ઉસકો કતલ કર ડાલો. યુનાંચે હઝારો લખકે કતલ હો ગએ. એસે નાઝુક વકતમે હઝરત મૂસા (અલૈ.) પેદા હુએ. ઉસ વકત ખુદા તઆલાને ઉન બીબીકે દિલમે યે બાત ડાલી જિસકો ઈબ્રાહમ કેહતે હૈ કે તુમ બે ફિકર ઉનકો દૂધ પિલાતી રહો, ઔર જબ ઇસકા અંદેશા હો કે કિસીકો ખબર હો જાએગી તો ઉસ વકત ઉનકો સંદૂકકે અંદર બંદ કરડે દરિયામે ડાલ દીજિયો. ફિર ઉનકો જિસ તરહ હમકો મંજૂર હોગા તુમહારે પાસ પહોંચા દેએ. યુનાંચે ઉનહોને બે-ધબક એસા હી કિયા. ઔર અલ્લાહ તઆલાને અપને સબ લા'હે પૂરે કર દિયે.

૧. ખાલા અગર બુઝુર્ગ હો તો બહોત ઝિયાદહ અઝમતકે કામિલ હૈ ઔર બુઝુર્ગ ન હો જબ ભી ઉનકી ઇઝ્જત કરના વાજિબ હે.

મઈદા :- બીબીયો દેખો ઉનકો ખુદા તઆલા પર કેસા ભરોસા ઓર ઇત્મીનાન થા. ઓર ઉસ બસેલાકી બરકતે ભી કેસી આહિર હુઈ.

હઝરત મુસા (અલૈ.) કી બહનકા ઝિકર

ઉનકા નામ બા'જોને કહા હે કે મરયમ હે. બા'જોને કહા હે કે કુલસુમ હે. જબ હઝરત મુસા (અલૈ.) કો ઉનકી વાલિદહને દરિયામેં ડાલ દિયા તો બેટીસે કહા કે ઝરા તુમ ખોજ લઆઓ કે અંજામ કયા હોતા હે? મર્જ વો સંદૂક નહરમેં હોકર ફિરઝોનકે મલકમેં પહોંચા ઓર નિકાલા ગયા તો ઉસકે અંદર એક ખૂબસુરત બચ્ચા મિલા. ઓર ફિરઝોનને કતલ કરના ચાહા મગર ફિરઝોનકી બીબી આસિયાને કે નેક બખ્ત ઓર ખુદાતર્ક થી કેહ સુનકર જાન બચાઈ, ઓર હોનું મિયાં બીબીને અપના બેટા બનાકર પાલના ચાહા તો અમ મુસા (અલૈ.) કિસી અન્ના (દૂધ પિલાનેવાલી) કા દૂધ ભી મુંહમેં ન લેતે. સબ હેરાન હે કે કયા તદબીર કરે, ઉસ વકત યે બીબી યા'ની હઝરત મુસા (અલૈ.) કી બહન ઉસી તલાશમેં વહાં પહોંચ ગઈ થી, કેહને લગી કે મેં એક દૂધ પિલાનેવાલી બતલાઈ જો બહોત ખેર ખ્વાહ ઓર શફીક હૈં ઓર દૂધ ભી ઉસકા બહોત સુધરા હે. આખિર ઉનહોને હઝરત મુસા (અલૈ.) કી વાલિદહકા પતા બતલા દિયા, વો બુલાઈ ગઈ ઓર મુસા (અલૈ.) ઉનકે સુપુર્દ કિયે ગએ, ઓર અલલાહ તઆલાકા જો વા'દા થા કે હમ ઉનકો તુમહારે પાસ પહોંચા દેંગે વો ઇસ તરહસે પૂરા હુવા.

મઈદા :- દેખો અકલ ભી કયા ચીઝ હે, કિસ તરહ પતા ભી લગા દિયા ઓર કેસી જાન જોખોમેં અપની માં કી ખેર ખ્વાહી ઓર તાબે'દારી બજા લાઈ. ઓર દુશ્મનોંકો ભી ખબર ન હુઈ. બીબીયો! માં-બાપકી તાબે'દારી ઓર અકલ તમીઝ બળી નેઅમત હે.

હઝરત મુસા (અલૈ.) કી બીવીકા ઝિકર

ઉનકા નામ સફૂસ હે. ઓર યે હઝરત સુએબ' (અલૈ.) કી બળી બેટી હૈં. ઓર જબ હઝરત મુસા (અલૈ.) કે હાથસે મિસર શહેરમેં એક કાકિર બગેર ઇરાદા મારા ગયા. ઓર ફિરઝોનકો ખબર હુઈ. ઉસને અપને સરદારોસે મશ્વરા કિયા કે મુસા (અલૈ.) કો કતલ કર દેના ચાહિયે. મુસા (અલૈ.) યે ખબર પાકર પોશીદા (છુપકર) મદયન શહેરકી તરફ ચલ દિયે. જબ બસ્તીકી હદમેં પહોંચે તો દેખા કે બહોતસે ચરવાહે કુંવેસે ખાંચ ખીંચકર અપની બકરીયોંકો પાની પિલા રહે હૈં. ઓર દો લગકિયાં અપની બકરીયોંકો પાની પર જાનેસે હટા રહી હૈં. ઉન દોનું લગકિયોંમેં એક હઝરત મુસા (અલૈ.) કી બીબી થી ઓર એક સાહી. આપને ઉનસે ઇસકી વજહ પૂછી, ઉનહોને કહા કે હમારે ઘર કોઈ મર્દ કામ કરનેવાલા નહીં હે. ઇસ દિયે હમકો ખૂદ કામ કરના પળતા હે, લેકિન ચૂંકે હમ ઓરતે

હેં ઇસ વાસ્તે મરદોંકે ચલે જાનેકે મુન્નજિર રેહતી હૈં. સબકે ચલે જાનેકે બા'દ હમ અપની બકરીયોંકો પાની પિલા લેતે હૈં. આપકો ઉનકે હાલ પર રહમ આપા. ઓર પાની ખૂદ નિકાલકર બકરીયોંકો પિલા દિવા. ઉન દોનૂને જાકર અપને વાલિદ બુઝુર્જવારસે વે કિસ્સા બયાન કિયા. ઉનહોંને બળી બેટીકો ભેજા કે ઉન બુઝુર્જકો બુલા લાઓ. વો શરમાતી હુઈ આઈ ઓર મૂસા (અલૈ.) કો ઉનકા પેગમ પહોંચા દિયા. આપ ઉનકે સાથ હો લિયે. ઓર હજરત મુએમ (અલૈ.) સે મિલે. ઉનહોંને ઉનકી હર તરહસે તસલ્લી કી ઓર ફરમાયા કે મેં આહતા હું કે ઇનમંસે એક લગકી તુમસે બિયાહ દૂ, મગર શર્ત યે હે કે આહ યા દસ બરસ મેરી બકરીયાં ચરાઓ. આપને મંજૂર કિયા ઓર બળી બેટીસે આપકા નિકાહ હો ગયા. વા'દા પૂરા કરનેકે બા'દ આપ ઉનકો લેકર વતન ચલે ચે કે રાસ્તામેં સરદીકી વજહસે આગકી ઝરૂરત હુઈ. તૂર પહાળકી આગ નજાર આઈ, વહાં પહોંચે તો ખુદાકા નૂર થા. વહીં આપકો પેગમ્બરી મિલ ગઈ.

કાઈદા :- દેખો! અપને ઘરકા કામ કેસી મહેનતસે કરતી થીં. ઓર ગૈર મર્દસે લાચારીકો બોલી તો કેસી શરમાતી હુઈ. બીબીયો! તુમ ભી ઘરકે કામોંમે આરામ તલબી ઓર સુસ્તી મત કરો. ઓર શરમ હયા હર વક્ત ઝરૂરી સમજો.

હજરત મૂસા (અલૈ.) કી સાલીકા ઝિકર

ઉનકા ઝિકર અભી ઉપર આ ચુકા હે. ઉનકા નામ સફીસા હે. યે ભી અપની મહેનકે સાથ ઘરકા કારોબાર બળી મહેનતસે કરતી થીં. ઓર બાપકી તાબે'દારી ઓર ખિદમત બજા લાતી થીં.

કાઈદા :- બીબીયો! ઇસ તરહ તુમ ભી માં-બાપકી ખિદમત ઓર ઘરકે કામમેં મહેનત મશક્કત કિયા કરો. જૈસે કામ ગરીબ લોમ કિયા કરતે હૈં. ઉનકો ઝિલ્લાત મત સમજો. દેખો! પેગમ્બર ખાદિયોંસે તો ઝિયાદત તુમહારા રૂબા નહીં હે.

હજરત આસિયા (રહિ.) કા ઝિકર

ફિરઓન મિસરકા બાદશાહ કિસને ખુદાઈકા દા'વા કિયા યા યે ઉસકી બીબી હૈ. ખુદાકી ફુદરત ખાવિદ એસા સંતાન ઓર બીબી એસી નેક દિલ જિનકી તા'રીફ કુરઆનમેં આઈ હે. ઓર જિનકી બુઝુર્ગીં હમારે પેગમ્બર (સ.અ.વ.) ને ઇસ તરહ ફરમાઈ કે અગલે મરદોંમે તો બહોત કમિલ હુએ હૈ, મગર ઓરતોંમે કોઈ કમાલકે દરજાકો નહીં પહોંચી.

૧ સિવાએ હજરત મરયમ* ઓર આસિયા (રહિ.) કે. ઉનહોંને હી હજરત મૂસા (અલૈ.) કી

૧. યે મોમ્મૂન પિઝ્હી ઉમ્મતોંકે મુતઅલિહ હે ઇસ લિયે કે હજરત કાતિમા જન્મતકી તમામ ઓરતોંકી સરદાર હે, લેકિન ચૂંકે વો જનાબ રસુલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) કી ઉમ્મતમેં હૈં ઇસ લિયે વહાં ઉનકા ઝિકર નહીં કિયા ગયા.

જાન બચાઈ થી. જેસા કે મૂસા (અલે.) કી બહનકે ઝિકરમેં ગુઝરા. ઉનકી કિસમતમેં મૂસા (અલે.) પર ઇમાન લાના લિખ્યા થા. શુર' બચપન હીસે ઉનકે દિલમેં મુહબ્બત પેદા હો ગઈ થી. જબ હઝરત મૂસા (અલે.) કો પેગમ્બરી મિલી, ફિરઓન તો ઇમાન નહીં લાયા, મગર યે ઇમાન લે આઈ. ફિરઓનકો જબ ઉનકે ઇમાન લાનેકી ખબર હુઈ તો ઉન પર બળી સખ્તી કી, ઓર તરહ તરહસે તકલીફ પહોંચાઈ, મગર ઉનહોનેં અપના ઇમાન નહીં છોડા, ઉસી હાલતમેં દુનિયાસે ઉક ગઈ.

સંઈદા :- દેખો! કેસી ઇમાનકી મઝબૂત થી કે બદદીન ખાવિંદ બાદશાહ થા, સબ કુછ ઉસને કિયા મગર ઉસકા સાથ નહીં દિયા. અબ ઝરાસી તકલીફમેં કુકડે કલિમે બકને લગતી હૈ. બીબીયો! ઇમાન બળી દોલત હે, કેસીહી તકલીફ પહોંચે દીનકે ખિલાફ કોઈ કામ ન કરના. અગર કિસીક ખાવિંદ બદદીનીકા કામ કરે, કબી ઉસકા સાથ ન દે. ઓર ઉસ ઝમાનેમેં કાફિર મર્દસે નિકાહ હો જાતા થા. મગર હમારી શરીઅતમેં અબ યે હુકમ હે કે અગર ખાવિંદ કાફિર હો નિકાહ ફુરસત નહીં હોતા. ઓર અગર કાફિર હોનેસે પેહલે હો ગયા હો તો ટૂટ જાતા હે.

ફિરઓનકી બેટીકી ખવાસકા ઝિકર

રીઝખુસ્સકા એક કિતાબ હે. ઉસમેં લિખ્યા હે કે ફિરઓનકી બેટીકી એક ખવાસ (લોન્ડી, કનીઝ) થી. જો ઉસકી કારમુખ્તાર થી. ઓર ઉસકી કંથી ચોટી ભી વીહી કરતી થી. ઓર હઝરત મૂસા (અલે.) પર ઇમાન રખતી થી. મગર ફિરઓનકે ડરસે ઝહિર ન કરતી થી. એક બાર વો ખવાસ ઉસકે બાલ સંવાર રહી થી કે ઉસકે હાથસે કંથી છૂટ ગઈ, ઉસને બિસ્મિલ્લાહ કેહકર ઉઠા લી, લળકીને પૂછા યે તૂને કયા કહા? યે કિસકા નામ હે? ખવાસને કહા યે ઉસીકા નામ હે જિસને તેરે બાપકો પેદા કિયા ઓર ઉસકો બાદશાહી દી. લળકીએ બળા તઅજઝુબ હુવા કે મેરે બાપસે કોઈ બળા હે. દોબી હુઈ બાપકે પાસ ગઈ ઓર સારા કિસ્સા બયાન કિયા. ફિરઓન બહોત ગુસ્સેમેં આયા ઓર ઉસ ખવાસકો ખુલાકર ડરાયા ધમકાયા, મગર ઉસને સાફ કેહ દિયા કે જો ચાહે કરેં ઇમાન ન છોળૂંગી. પેહલે ઉસકે હાથમેં કીલેં જબકર ઉસપર અંગારે ઓર ભૂખલ (ગરમ રાખ) ડાલી. જબ ઉસે ભી કુછ અસર ન હુવા તો ઉસકી ગોદમેં એક લળકા થા ઉસકો આગમેં ડાલ દિયા. લળકા આગમેં બોલા કે માં સબર કીજિયો, ખબરદાર ઇમાન ન છોળિયો. ગર્જ વો ઇમાન પર જમી રહી યહાં તકકે ઉસ બીન્દારીકો ભી પકળકર જલતે તન્નૂરમેં ઝોક દિયા. તીસવેં પારેમેં સુરએ બુરજમેં જો ખાઈયોવાલા કિસ્સા આયા હે ઉસમેં ભી ઇસી તરહ એક ઓરતકા ઓર ઉસકે બચ્ચેકા કિસ્સા હુવા થા.

સંઈદા :- દેખો ઇમાનકી કેસી મઝબૂત થી. બીબીયો! ઇમાન બળી નેઅમત હે. અપને નફસકી ખૂશીકે વાસ્તે યા કિસી લાલચકી વજહસે યા કિસી મુસીબત યા તકલીફકી

વજહસે કબી અપને ઈમાન દીનમે ખલલ મત ડાલના. મુદા ઓર રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.૧.)
કે મિલાફ કોઈ કામ મત કરના.

હઝરત મુસા (અલૈ.) કે લશ્કરકી એક બુખડયાકા ઝિકર

જબ ફિરઓનને મિસરમે બની ઈસરાઈલકો બહોત તંગ કરના શુરૂ કિયા, ઉનસે તરહ તરહકી બેગારે લેતા (યા'ની બગેર મઝદૂરી કામ કરાતા) ઉનકો મારતા દુનખ પહોંચાતા. હઝરત મુસા (અલૈ.) કો મુદા તઆલાકા હુકમ હુવા કે સબ બની ઈસરાઈલકો રાતો રાત મિસરસે નિકાલ લે જાઓ તાકે ફિરઓનકે ગુસ્સે ઉનકી જાન છુટે. મુસા (અલૈ.) સબકો લે ચલે. જબ દરિયાએ નીલ પર પહોંચે રાસ્તા ભૂલ ગયે ઓર ભી કિસીકી પેહચાનમે રાસ્તા ન આયા. આપને તઅજબુબ કિયા ઓર પુકાર કર કરમાયા કે જો શખ્સ ઈસ ભેદસે વાકિફ હો વો આકર મતલા દે. એક બુખડયાને હાઝિર હોકર અર્જ કિયા કે જબ હઝરત યુસુફ (અલૈ.) કા ઇન્તિખાલ હોને લગ્ય થા તો ઉનહોને અપને ભાઈ ભતીજોકો વસિયત કરમા દી થી કે અગર કિસી વક્તમે તુમ લોગ મિસરકા રહેના છોજ હો તો મેરા તાબૂત ફિસમે મેસી લાશ હોગી અપને સાથ લે જાના, તો જબ તક વો તાબૂત આપ સાથ ન લેગે રાસ્તા ન મિલેગા. આપને તાબૂતકા હાલ પૂછા કે ક્યાં દફન હે? ઉસકા જાનનેવાલા ભી ઈસ બુખડયાકે સિવા કોઈ ન નિકલા. ઉસે જો પૂછા તો ઉસને અર્જ કિયા કે મેં યું ન મતલાઉંગી, મુઝસે એક માતકા ઇકરાર કીજિયે ઉસ વક્ત મેં માતલાઉંગી. આપને પૂછા વો ક્યા માત હે? કેહને લગી વો ઇકરાર યે હે કે મેરા માતમા ઈમાન પર હો ઓર જન્મતમે જો દરજા રહેને'કો આપકો મિલે મુઝે ભી મિલે. આપને અલ્લાહ તઆલાસે અર્જ કી અમ અલ્લાહ! યે માત તો મેરે ઇન્તિયારકી નહીં, હુકમ હુવા કે તુમ ઇકરાર હો હમ પૂસ કર દેંગે. આપને ઇકરાર કર લિયા, ઉસને તાબૂતકા પતા મતલા દિયા કે દરિયાકે બીચમે દફન થા. ઉસ તાબૂતકા નિકાલના થા ઓર રાસ્તેકા મિલના, ફોરન રાસ્તા મિલ ગયા. (તકસીરે મઝહબી)

ફાઈદા :- દેખો બધી બીબી કેસી બુઝુર્ગ થી કે કોઈ દોલત દુનિયાકી નહીં માંગી, અપની આખિરતકો દુસ્ત કિયા. બીબીયો! તુમ ભી દુનિયાકી હવસ (લાલચ) છોજ દો વો તો જિતની કિસ્મતમે હે મિલેગી હી. અપને દીનકો સંવારો.

હયસુરકી બહનકા ઝિકર

કુરઆન શરીફમે હઝરત મુસા (અલૈ.) ઓર હઝરત ખિઝર (અલૈ.) કે કિસ્સામે

૧. ઉસે યે માલુમ નહીં કે વો બુખડયા હઝરત મુસા (અલૈ.) કે બસમર સવાબમે હો જાવેગી, જકે વક્ત એક જગહ રહેના હોજા યે ભી ઘણી નેમખત હે ઓર સવાબમે નહીં બસમર કોઈ નહીં હો સકત.

૨. ઈસ લિયે કે જન્મત બગેર કોઈમા નહીં મિલ સકતી.

૩. યેં બહોત બગે વલી હે નહીં નહીં હે.

ઝિકર હે કે હઝરત ખિઝર (અલૈ.) ને એક છોટે બચ્ચેકો ખુદા તઆલાકે હુકમસે માર
 ડાલા. હઝરત ખિઝર (અલૈ.) ને કરમાયા કે યે લજકા અગર જવાન હોતા તો કાફિર
 હોતા ઔર ઉસકે માં-બાપ ઇમાનદાર થે. ઓલાદકી મુહબ્બતમે ઉનકે બિગળનેકા ડર થા.
 ઇસ વાસ્તે યેહી મસ્લિહત હુઈ કે ઉસકો કતલ કર દિયા જાઓ. અબ ઉસકે બદલે અલ્લાહ
 તઆલા એક લજકી દેજે જો બુરાઈયોસે પાક હોગી ઔર માં-બાપકો ઝિયાદહ ભલાઈ
 પહોંચાનેવાલી હોગી. ચુનાંચે ઔર કિતાબોમે લિખ્યા હે કે એક લજકી એસી હી પેદા હુઈ
 ઔર એક પૈગમ્બરસે ઉસકા નિકાહ હુવા, ઔર સત્તર (૭૦) પૈગમ્બર ઉસકી ઓલાદમે
 હુએ. ઔર ઇસ લજકેકા નામ હયસૂર થા. યે લજકી ઉસકી બહન થી.

ફાઈદા :- દેખો ગુનાહસે પાક રહેના ઔર માં-બાપકો સુખ દેના કેસા ખ્યારા કામ
 હે જિસ્સે આદમીકા એસા રુખા હો જાતા હે કે ખુદા તઆલા ઉસ આદમીકી તા'રીફ કરે.
 બીબીયો! ઇન બાતોમે ખૂબ કોશિશ કરો.

હયસૂરકી માં કા ઝિકર

હયસૂર વોહી લજકા હે જિસકા ઝિકર ઉપર આ ચુકા હે. યે ભી પબ્લ ચુકી હો કે
 કુરઆનમે ઉસકે માં-બાપકો ઇમાનદાર લિખ્યા હે. જિસકો અલ્લાહ તઆલા ઇમાનદાર
 કરમા દે વો એસા કચ્ચા પક્કા ઇમાનદાર તો હોગા નહીં, ખૂબ પૂરા ઇમાનદાર હોગા.
 ઇસે મા'લૂમ હુવા કે હયસૂરકી માં ભી બહોત બુઝુર્ગ થી.

ફાઈદા :- દેખો ઇમાનમે પુખ્તા હોના એસી દોલત હે જિસ પર અલ્લાહ તઆલાને
 તા'રીફ કી. બીબીયો! ઇમાનકો મઝબૂત કરો. ઔર વો ઉસી તરહ મઝબૂત હોતા હે કે
 શરીઅતકે હુકમ ખૂબ બજા લાઓ. સબ બુરાઈયોસે બચો.

હઝરત સુલેમાન (અલૈ.) કી વાલિદહકા ઝિકર

કુરઆનમે હે કે સુલેમાન (અલૈ.) ને દુઆમે યે કહ્યા કે અય અલ્લાહ! આપને મેરે
 માં-બાપ પર ઇન્આમ ક્રિયા હે. મા'લૂમ હુવા કે આપકી માં ભી બુઝુર્ગ થી. કયૂંકે બબા
 ઇન્આમ ઇમાન ઔર દીન હે.

ફાઈદા :- દેખો ઇમાન એસી ચીઝ હે કે ઇમાનદારકા ઝિકર પૈગમ્બરોંકી ઝબાન
 પર ભી ખૂબીકે સાથ આતા હે. બીબીયો! ઇમાનકો ખૂબ રોનક દો.

હઝરત બિલકીસકા ઝિકર

યે મુલ્કે સબાકી બાદશાહ થી. હઝરત સુલેમાન (અલૈ.) કો હુદહુદ જાનવરને
 ખબર દી થી કે મેંને એક ઔરત બાદશાહ દેખી હે ઔર વો આફતાબકો પૂજતી હે.
 આપને એક ખત લિખકર હુદહુદકો દિયા કે ઉસકે પાસ ડાલ દીજિયો. ઉસ ખતમે લિખ્યા

થા કે તુમ લોગ મુસલમાન હોકર યહાં હાજિર હો. ઉસ ખતકો પળકર અમીરોં ઓર વઝીરોંસે મસ્વરા કિયા. બહોત ખાત ચીતકે બા'દ ખૂદ હી યે મસ્વરા તપ હુવા કે મેં ઉનકે પાસ કુછ ચીજોં સોગાત (હદિયા, તોહફા) કે તોર પર ભેજતી હું અગર લેકર રખ લેં તો સમજૂગી દુનિયાદાર બાદશાહ હેં. અગર ન રખ્મંજે તો સમજૂગી પેગમ્બર હેં. જબ વો ચીજોં હજરત સુલેમાન (અલે.) કે પાસ પહોંચીં આપને સબ લોટા દીં ઓર કેહલા ભેજા કે અગર મુસલમાન ન હોગી તો લખાઈકે લિયે કોજ લાતા હું. યે પેગમ સુનકર યકીન હો ગયા કે બેશક પેગમ્બર હેં. ઓર મુસલમાન હોનેકે ઈસદેસે અપને શહરસે ચલીં. ઉનકે ચલનેકે બા'દ સુલેમાન (અલે.) ને અપને મો'જિઝેસે ઉનકા એક બળા ભારી કીમતી બાદશાહી તખ્ત ભી અપને દરબારમેં મંગા લિયા તાકે બિલકીસ મો'જિઝ ભી દેખ લેં. ઓર ઉસકે મોતી જવાહિર ઉખાળકર દૂસરી તરફ જુળવા દિયે.

જબ બિલકીસ યહાં પહોંચી તો હજરત સુલેમાન (અલે.) કે હુકમસે ઉનકી અકલ આજમાનેકો પૂછા ગયા કે દેખો. યે તુમહારા તખ્ત તો નહીં હે? ઓરસે દેખકર કહા હાં વેસાહી હે. ઈસ તરહ યું કહા કે કુછ સૂરત શકલ બદલ ગઈ. ઈસ જવાબસે મા'લૂમ હુવા કે બળી અકલમંદ હેં. ફિર સુલેમાન (અલે.) ને બિલકીસકો યે ખાત દિખલાની ચાહી કે હમારે ખુદાકી દી હુઈ બાદશાહી તુમહારી દુનિયાકી બાદશાહીસે વેસે ભી ઝિયાદત હે. યે ખાત દિખલાનેકે વાસ્તે હજરત સુલેમાન (અલે.) ને હુકમ દિયા કે એક હોઝ પાનીસે ભરકર ઉસકે ઉપર એસે સાફ શકશાફ કાંચકા કર્શ બનાયા જાવે કે વો નજર ન આએ, ઓર હજરત સુલેમાન (અલે.) એસી જગહ જા બેઠે કે જો આદમી વહાં પહોંચના ચાહે હોઝ ચસ્તામેં પળે, ઓર બિલકીસકો ઈસ જગહ હાજિર હોનેકા હુકમ દિયા. બિલકીસ જો હોઝકે પાસ પહોંચીં કાંચ તો નજર ન આયા, યું સમજીં કે મુઝકો પાનીકે અંદર જાના પળેગા તો પાઈયે ચપ્પાને લગીં, ફોરન ઉનકો કેહ દિયા ગયા કે ઉસપર કાંચકા કર્શ હે એસે હી ચલી આઓ. જબ બિલકીસને તખ્તકે મંગા લેનેકા મો'જિઝ દેખા ઓર ઉસ કારીગરીકો ભી દેખા ફિરસે યે સમજીં કે ઉનકે પાસ વેસે ભી બાદશાહીકા સામાન મેરે યહાંકે સામાનસે ઝિયાદત હે ફોરન કલિમા પળકર મુસલમાન હો ગઈ.

ફિર બા'ઝ આલિમોંને તો યે કહા હે કે હજરત સુલેમાન (અલે.) ને ઉનકે સાથ ખૂદ નિકાહ કર લિયા, ઓર બા'ઝોંને કહા કે યમનકે બાદશાહસે નિકાહ કર દિયા. અલ્લાહ તઆલા હીકોં મા'લૂમ કે કયા હુવા?

ફર્ઈદા :- દેખો કેસી બે નફસ થી કે બા-વજાહ અમીર બાદશાહ હોનેકે જબ દીનકી સમ્મી ખાત મા'લૂમ હો ગઈ ફોરન ઉસકો માંન લિયા. ઉસકે કબૂલ કરનેમેં શેખી (બજારી) નહી કી, ન બાપ દાદાકી રસમકો પકળકર બેઠી. બીબીયો! તુમ ભી અપના યેહી તરીકા રખો કે જબ દીનકી ખાત સુનો કભી આર યા શરમ યા ખાનદાનકી રસમકી પેરવી મત કરો. ઉનમેંસે કોઈ ચીઝ કામ ન આવેગી ફકત દીન સાથ ચલેગા.

બની ઇસરાઈલકી એક લોન્ડીકા ઝિકર

હદીસમાં એક કિસ્સા છે કે બની ઇસરાઈલકી એક ઔરત અપને બચ્ચેકો દૂધ પિલા રહી થી ઇતનેમાં એક સવાર બળી શાન ઔર શૌકતસે સામનેકો ગુઝરા. માં ને દુઆકી કે અમ અલ્લાહ! મેરે લળકેકો એસા હી કર દીજિયો. બચ્ચા માં કી છાતી છોળકર બોલને લગા કે અમ અલ્લાહ! મુઝકો એસા મત કીજિયો. ઔર ફિર દૂધ પીને લગા. ફિર સામનેસે કુછ લોગ ગુઝરે જો એક લોન્ડીકો મકળે ઝિલ્લત ઔર ખ્વારીસે લિયે જાતે થે. માં ને દુઆ કી કે અમ અલ્લાહ! મેરે લળકેકો એસા મત કીજિયો. વો બચ્ચા ફિર બોલા અમ અલ્લાહ! મુઝકો એસા કર દીજિયો. માં ને પૂછા યે કયા બાત હે? બચ્ચેને કહા કે વો સવાર તો એક આલિમ શખ્સ થા ઔર લોન્ડીકો લોગ તોહમત લગાતે હૈં કે યે ચોર હે બદ મલન હે, ઔર વો ગરીબ ઉસ્સે પાક હે.

ફાઈદા :- મતલબ યે કે ઉસ સવારકી મખલૂકકે નઝદીક તો કદર હે મગર અલ્લાહ તઆલાકે નઝદીક કુછ કદર નહી. ઔર યે લોન્ડી મખલૂકકે નઝદીક તો બે-કદર હે મગર અલ્લાહ તઆલાકે નઝદીક ઉસકી બળી કદર હે. તો કદર ખુદાકે નઝદીક ચાહિયે આહે મખલૂક કેસા હી સમજે. અગર ખુદાકે નઝદીક કદર ન હુઈ તો મખલૂકકી કદર કિસ કામ આવેગી. દેખો યે ઉસ લોન્ડીકી કરામત થી કે ઉસકી પાકીઝમી ઝાહિર કરનેકે લિયે વો દૂધ પીતા બચ્ચા બાતે કરને લગા. બીબીયો બા'ઝી ઔરતોંકી આદત હે કે ગરીબોંકો બહોત હકીર (ઝલીલ) સમજતી હૈં ઔર ઝરાસે શુબહસે ઉન પર એબ ઔર ચોરી લગા દેતી હૈં યે બુરી બાત હે. શાયદ વો અલ્લાહ તઆલાકે નઝદીક તુમસે અચી હો.

બની ઇસરાઈલ કી એક અકલમંદ દીનદાર બીબીકા ઝિકર

મુહમ્મદ ઈબ્ને કઅબકા બયાન હે કે બની ઇસરાઈલમાં એક શખ્સ બબા આલિમ ઔર બબા આબિદ થા. ઉસકો અપની બીબીકે સાથ બહોત મુલબ્બત થી. ઇતિફાકસે વો મર ગઈ. ઉસ આલિમ પર એસા ગમ સવાર હુવા કે દરવાઝા બંદ કરકે બેઠ ગયા ઔર સખસે મિલના, જુલના છોળ દિયા, બની ઇસરાઈલમાં એક ઔરત થી ઉસને યે કિસ્સા સુના. ઉસકે પાસ ગઈ ઔર ઘરમાં આનેવાહોંસે કહા કે મુઝકો એક મસ્ખલા પૂછના હે ઔર વો ઝખાની હી પૂછ સકતી હું. ઔર દરવાઝે પર જમકર બેઠ ગઈ. આખિર ઉસકો ખબર હુઈ. ઔર અંદર આનેકી ઇજાઝત દી. ચાકર કેહને લગી કે મુઝકો એક મસ્ખલા

૧. મકસૂદ યે થા કે ખુદા તઆલાકે નઝદીક મકબૂલ હો જાઈ, યે ગર્જ ન થી કે મેં દુનિયામાં ઝલીલ હું. ઔર આખિરતમાં અઝીઝ હું. ઇસ લિયે કે એસી દુઆ માંગના સરીઅતમાં મના' હે કે દુનિયામાં ઝિલ્લત હો.

પૂછના હે, ઉસને કહા બયાન કરો, કેહને લગી કે મેંને અપની પડોસનસે કુછ જેવર માંગનેકે તોર પર લિયા થા. ઓર મુદત તક ઉસકો પહેનતી રહી. ફિર ઉસને આદમી બેજા કે મેરા જેવર દે દો, તો કયા ઉસકા જેવર દે દેના ચાહિયે? આલિમને કહા બેશક દે દેના ચાહિયે. વો ઓરત બોલી કે વો તો મેરે પાસ મુદત તક રહા હે તો કેસે દે દું? આલિમને કહા તબ તો વો ઓર ભી ખૂશીસે દેના ચાહિયે. ક્યુંકે એક મુદત તક ઉસને નહીં માંગા ચે ઉસકા એહસાન હે. ઓરતને કહા ખુદા તુમહારા ભલા કરે ફિર તુમ ક્યું ગમમેં પબે હો? ખુદાએ તઆલાને એક ચીઝ માંગે દી થી જબ ચાહા હે લી. ઉસકી ચીઝ થી. ચે સુનકર ઉસ આલિમકી આંખેસી ખુલ ગઈ ઓર ઇંસ બાતસે ઉસકો બળા ફાઇદા પહોંચા.

૧ ફાઇદા :- દેખો કેસી ઓરત થી કિસને મર્દકો અકલ દી ઓર મર્દ ભી કેસા આલિમ. બીબીયો! તુમકો ચાહિયે કે મુસીબતમેં યેહી સમજા કરો. દૂસરોંકો ભી સમજા દિયા કરો.

હઝરત મરયમ (અલૈ.) કી વાલિદહકા ઝિકર

૩ ઉન બીબીકા નામ હન્ના થા. ઈમરાન ઉનકે મિયાંકા નામ થા. જો વાલિદ હે હઝરત મરયમ (અલૈ.) કે. ઉનકો હમલ રહા તો ઉનહોંને અલ્લાહ મિયાંસે મન્નત માની કે જો બચ્ચા મેરે પેટમેં હે ઉસકો મસ્જિદકી ખિદમતકે લિયે આઝાદ છોળ દૂંગી. યા'ની દુનિયાકે કામ ઉસે ન લૂંગી. ઉનકા ગુમાન ચે થા કે લગકા પેદા હોગા. ક્યુંકે મસ્જિદકી ખિદમત લગકાહી કર સકતા હે. ઉસ ઝમાનેમેં એસી મન્નત દુરસ્ત થી. જબ બચ્ચા પેદા હોનેકા વકત આયા તો પેદા હુઈ લગકી. અફસોસસે કહા કે અય અલ્લાહ! ચે તો લગકી હુઈ. હુકમ હુવા કે લગકી લગકોંસે ભી અચ્છી હોગી. ઓર ખુદાને ઉસકો કબૂલ કિયા.

૨ ગર્ઝ હઝરત મરયમ (અલૈ.) ઉનકા નામ રખ્યા. ઓર ઉનહોંને ઉનકે લિયે ચે દુઆ કી કે ઉનકો ઓર ઉનકી ઓલાદકો શૈતાનસે બચાઈયો. યુનાંચે હમારે હઝરત (સ.અ.વ.) ને

૩ ફરમાયા કે શૈતાન સબકો પેદા હોતે વકત છેળતા હે, મગર હઝરત મરયમ ઓર ઉનકે બેટે હઝરત ઇસા (અલૈ.) કો નહીં છેળ સકા.

ફાઇદા :- દેખો ઉનકી પાક નિયતકી કેસી બરકત હુઈ કે ખુદા તઆલાને કેસી પાક ઓલાદ દી. ઓર ખુદા તઆલાને ઉનકી દુઆ ભી કબૂલ કી. યા'લૂમ હોતા હે કે અલ્લાહ તઆલાકો ઉનકી બળી ખાતિર મંજૂર થી. બીબીયો! પાક નિયતકી એસી બરકતે

૧. તજુર્બા હે કે એસે મોકા પર દુસરેકી નસીહત કારગર (ફાઇદામંદ) હોતી હે. અગરચે નસીહત કરનેવાલા દીનદારીમેં ઉસ શખ્સસે કિસકો નસીહત કી જાતી હે કમ હી દરજાકા હો.

૨. મરયમ કે યા'ના ઈબાદત ગુઝાર ઓરતકે હે.

૩. ઝહિર ચે હે કે જનાબ રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ઇંસ હુકમસે ખારિજ હે યા'ની આપકો શૈતાનને પેદા હોતે વકત નહીં છેળા.

હોતી હૈ. હમેશા અપની નિયત ખાલિસ રખ્યા કરો. જો નેક કામ કરો ખુદકે વાસ્તે કરો. બુનહારી ત્વી અલ્લાહ મિયાંકે દરબારમેં કદર હો જાવેગી.

હઝરત મરયમ (અલૈ.) કા ઝિકર

ઉનકે પૈદા હોનેકા કિસ્સા અત્વી ગુઝર ચુકા હૈ. જબ યે પૈદા હુ ચુકી તો ઉનકી વાલિદહ અપની મન્નતકે મુવાફિક ઉનકો લેકર બૈતુભ મુકદ્દસકી મસ્જિદમેં પહોંચી. વહાંકે રેહનેવાલે બુતુર્ગોસે કહા કે યે મન્નતકી લખકી હો. ચૂંકે બાબે બુતુર્ગ ખાનદાનકી થીં સબને ચાહા કે મેં લેકર પાહું. ઉનમેં હઝરત ઝકરિયા (અલૈ.) ત્વી યે. વો હઝરત મરયમ (અલૈ.) કે ખાલુ હોતે યે. યૂં ત્વી ઉનકા હક ઝિયાદહ ના, મગર ફિર ત્વી લોગોંને ઉનસે ઝમઝ કરના શુરૂં કિયા. ફિસ ફેસલે પર સબ રાજી હુએ હે ઉસમેં ત્વી યેહીં બંસે રહે. આબિર હઝરત ઝકરિયા (અલૈ.) ને ઉનકો લેકર પરવરિશ કરના શુરૂં કિયા. ઉનકે બબ્બુનેકી યે હાલત થી કે ઔર બચ્ચોસે કહીં ઝિયાદહ બબ્બતી થીં યહાં તક કે થોબે દિનોમેં સિયાની મા'લુમ હોને લગી. ઔર વેસે ત્વી બચપનસે યાદગઝદ બુતુર્ગ ઔર વહીં થીં અલ્લાહ તઆલાને ઉનકો કુરઆનમેં સિદીકા (વહી) કરમાયા હૈ. ઔર ઉનકી કસમત બયાન કરમાઈ હૈ કે બગેર ફસલ (મોસમ) મેવે જૈબસે ઉનકે પાસ આ જાતે. હઝરત ઝકરિયા (અલૈ.) પૂછતે કે યે કહાંસે આએ? તો જવાબ દેતીં કે અલ્લાહ મિયાંકે યહાંસે મર્જે ઉનકી સારી બાતેં અચબ્બે (તઅજ્જુબ) કી થીં યહાં તક કે જબ જવાન હુઈ તો મહઝ અલ્લાહ તઆલાકી કુદરતસે બગેર મર્દકે ઉનકો હમલ હો ગયા ઔર હઝરત ઈસા (અલૈ.) પેગમ્બર પૈદા હુએ. યહુદિયોંને બગેર બાપ* કે બચ્ચા હોને પર વાહી તબાહી બકના શુરૂં કિયા. અલ્લાહ તઆલાને ઈસા (અલૈ.) કો પૈદા હોને હીકે ઝમાનેમેં બોલનેકી તાકત દી. ઉનહોંને ઔસી અચ્છી અચ્છી બાતેં કહીં કે ઈસ્લાક વાલોંકો મા'લુમ હો ગયા કે ઉનકી પૈદાઈશ ખુદકી કુદરતકા નમૂના હૈ. બેશક બગેર બાપકે પૈદા હુએ હૈ. ઔર ઉનકી માં પાક સાફ હૈ. હમારે પેગમ્બર (સ.અ.વ.) ને ઉનકી બુતુર્ગી બયાન કરમાઈ હૈ કે ઔરતોંમેં કોઈ કામિલ નહીં હુઈ સિવાએ દો ઔરતોં કે. એક હઝરત મરયમ દુસરી હઝરત આસિયા. યે મઝમૂન હઝરત આસિયાકે ઝિકરમેં ત્વી આ ચુકા હૈ.

જાઈદા :- દેખો ઉનકી માં ને ઉનકો ખુદકે નામ કર દિયા થા. કેસી બુતુર્ગી હુઈ ઔર ખુદ અલ્લાહ તઆલાકી તાબે'દારીમેં લગી રેહતી થીં ફિસ્સે આદમી વહી હો જાતા હૈ. ઉસકી બરકતસે ખુદ તઆલાને કેસી તોહમતસે બચા લિયા. બીબીયો! ખુદ તઆલાકી તાબે'દારી કિયા કરો. સબ આકતોંસે બચી રહોગી. ઔર અપની ઓલાદકો દીનમેં ઝિયાદહ લગા રખ્યા કરો, દુનિયાકા બંદા મત બના દિયા કરો.

૧. હાલકે યે કોઈ તઅજ્જુબકી બાત ન થી, ઈસ લિયે હઝરત આદમ (અલૈ.) તો હક તઆલાકી કુદરતસે બગેર વાલિદેન પૈદા હો ગએ યે. સો હઝરત ઈસા (અલૈ.) કા બગેર વાલિદ પૈદા હોના કયા તઅજ્જુબ થા. અલ્લાહ તઆલા હર બાત પર કાદિર હૈ, મગર વો યહુદી લોબ બેવકૂફ ઔર શરીર હૈ.

હઝરત ઝકરિયા (અલૈ.) કી બીબીકા ઝિકર

ઉનકા નામ ઈશાઅ હૈ. યે હઝરત યે હઝરત હન્નાકી બહન ઓર હઝરત મરયમકી ખાલા હૈ. ઉનકે લિયે અલ્લાહ તઆલાને યું કરમાયા હૈ કે હમને ઝકરિયાકી બીબીકો સંવાર દિયા. ઉસકા મતલબ બા'ઝે આલિમોને યે લિખ્યા હૈ કે હમને ઉનકી આદતે ખૂબ સંવાર દી. હઝરત યહયા (અલૈ.) ઉનકે બુલ્હાપેમે પૈદા હુએ તો હઝરત ઇસા (અલૈ.) રિસ્તેમે હઝરત યહયા (અલૈ.) કી ખાલાકે નવાસે હૈ. નવાસા ભી બેટેકી જગહ હોતા હૈ. ઇસ વાસ્તે હમારે પૈગમ્બર (સ.અ.વ.) ને એકકો દૂસરીકી ખાલાકા બેટા કરમા દિયા હૈ.

કાઈદા :- દેખો અચ્છી આદત એસી અચ્છી ચીઝ હૈ કે અલ્લાહ તઆલાને ભી ઉનકી તા'રીફ કરમાઈ હૈ. બીબીયો! અપની આદતે હર તરહકી ખૂબ સંવારો, કિસકા તરીકા હમને સાતવે હિસ્સેમે અચ્છી તરહ લિખ દિયા હૈ. યે પચીસ હિસ્સે પેહલી ઉમ્મતોંકી નેક બીબીયોંકે, અબ હોળેસે ઇસ ઉમ્મતકી નેક બીબીયોંકે ભી સુન લો.

હઝરત ખદીજા (રદિ.) કા ઝિકર

યે હઝરત રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) કી સબસે પેહલી બીબી હૈ. ઉનકી બળી બળી બુઝૂર્ગીયાં હૈ એક દહા' પૈગમ્બર (સ.અ.વ.) ને ઉનસે કરમાયા કે હઝરત કિબ્રાઈલ (અલૈ.) ખુદા તઆલાકા સલામ તુમહારે માસ લાતે હૈ. ઓર આપને યે ભી કરમાયા કે તમામ દુનિયાકી બીબીયોંમે સબસે અચ્છી ચાર બીબીયાં હૈ. એક હઝરત મરયમ, દૂસરી હઝરત આસિયા ફિરઝીનકી બીબી. ત્રીસરી હઝરત ખદીજા. ઓર ચોથી હઝરત કાતિમા (રદિ.). ઓર પૈગમ્બર (સ.અ.વ.) કો જો કુછ કાફિરોંકે બરતાવસે પરેશાની હોતી તો આપ ઉનસે આકર કરમાતે. યે કોઈ એસી તસલ્લીકી બાત' કેહ દેતી કે હઝરત રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) કી પરેશાની જાતી રહેતી તો આપકો ઉનકા એસા ખ્યાલ થા કે ઉનકે ઇન્તિકાલકે બા'દ ભી બકરી વગેરહ ઝબહ કરતે તો ઉનકી સાયનોં સહેલિયોંકો ભી ઝરૂર મોસ્ત ભેજતે. હઝરત રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) સે પેહલે ઉનકા નિકાહ ઓર હુવા થા. ઉનકે પેહલે શોહરકા નામ અબૂ હાલા તમીમી હૈ.

કાઈદા :- અલ્લાહ તઆલા ઓર રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) કે નઝદીક ઉનકી કદર ઈમાન ઓર તાબે'દારીસે થી. બીબીયો! તુમ ભી ઉસમે ખૂબ કોશિશ કરો. ઓર યે ભી મા'લૂમ હુવા કે ખાવિંદકી પરેશાનીમે ઉસકી દિલજોઈ ઓર તસલ્લી કરના નેક ખસલત હૈ. અબ બા'ઝી ઓરતોં ખાવિંદકે અચ્છે બચ્છે દિલકો ઉલટા પરેશાન કર ડાલતી હૈ. કબી કરમાઈસે કરકે કબી તકરાર કરકે. ઇસ આદતકો છોળ દો.

૧. હાલાંકે આપ વહી થી ઓર હઝરત (સ.અ.વ.) નબી હૈ, મગર તમ ભી આપકી તસલ્લી નહા' દેતી થી. ઓર તજુર્બા હૈ કે એસે મોકા' પર દૂસરેકી નસીહત કારગર (કાઈદામંદ) હોતી હૈ, ચાહે નસીહત કરનેવાલા દીનદારીમે ઉસ શખ્સસે કિસકો નસીહત કી જાતી હૈ કમ હી દરજાકા હો.

હઝરત સોદહ (રદિ.) કા ઝિકર

યે ભી હમારે રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) કી બીબી હૈ. ઉનહોંને અપની બારીકા દિન હઝરત આઈશાકો દે દિયા થા. હઝરત આઈશા (રદિ.) કા કોલ હે કે કિસી ઔરતકો દેખકર મુઝકો યે હિર્સ નહીં હુઈ કે યે ભી વેસી હી હોતી સિવાએ હઝરત સોદા (રદિ.) કે. ઉનકો દેખકર મુઝકો હિર્સ હોતી થી કે યે ભી એસી હી હોતી જૈસી યે હૈ. ઉનકે પેહલે શોહરકા નામ સકરના બિન અમ્ર થા.

ફાઈદા :- દેખો હઝરત સોદહ (રદિ.) કી હિમ્મત કે અપની બારી અપની સોતકો દે દી. આજ કલ ખ્વાહ-મ-ખ્વાહ ભી સૂતસે લખાઈ ઔર હસદ કિયા કરતી હૈ. આજ કલ જાન જાનકર ઉપર એબ લગાતી હૈ. બીબીયો! તુમકો ભી એસી હી હિમ્મત ઔર ઇન્સાફ ઇંજિતિયાર કરના ચાહિયે. ફિર દેખો અમલક હઝરત સિદીકા (રદિ.) કે કે ઉનહોંને ઉન જૈસી હોનેકી તમન્ના ઝહિર કરમાઈ.

હઝરત આઈશા (રદિ.) કા ઝિકર

યે હમારે પેગમ્બર (સ.અ.વ.) કી બહોત ચહીતી બીબી હૈ. સિર્ફ ઉનહી કુંવારીસે હઝરત (સ.અ.વ.) કા નિકાહ હુવા. આલિમ ઇતની બીબી થી કે હમારે હઝરત (સ.અ.વ.) કે બળે બળે સહાબી (રદિ.) ઉનસે મસ્અલા પૂછા કરતે થે. એક બાર હમારે હઝરત (સ.અ.વ.) સે એક સહાબી (રદિ.) ને પૂછા કે સબસે ઝિયાદહ આપકો કિસકે સાથ મુલબ્બત હે? કરમાયા આઈશા (રદિ.) કે સાથ. ઉનહોંને પૂછા ઔર મરદોંયે? કરમાયા આપકે બાપ થા'ની હઝરત અબૂબકર (રદિ.) કે સાથ. ઔર ભી ઉનકી બહોત ખુશિયાં આઈ હૈ.

ફાઈદા :- દેખો એક યે ઔરત થી જિનસે બળે બળે આલિમ મસ્અલે દીનકે પૂછતે થે. એક અબ હૈ કે ખૂદ ભી આલિમોંસે પૂછનેકા થા દીનકી કિતાબે પબ્લનેકા શીક નહીં. બીબીયો! દીનકા ઇલ્મ ખૂબ મેહનત ઔર શીકસે સીખો.

હઝરત હફસા (રદિ.) કા ઝિકર

યે ભી હમારે પેગમ્બર (સ.અ.વ.) કી બીબી ઔર હઝરત ઉમર (રદિ.) કી બેટી હૈ. હઝરત (સ.અ.વ.) ને કિસી બાત પર ઉનકો એક તલાક દે દી થી. ફિર ફિઝઈલ (અલૈ.) કે કેહનેસે આપને રૂજૂઅ કર લિયા. હઝરત ફિઝઈલ (અલૈ.) ને યું કરમાયા કે આપ હઝરત હફસા (રદિ.) સે રૂજૂઅ કર લીજિયે, ક્યૂંકે વો દિનકો રોઝ બહોત રખતી હૈ. ચાતોંકો જાગકર ઇબાદત બહોત કરતી હૈ. ઔર વો બેહિશ્તયે આપકી બીબી હોંગી. ઉનહોંને અપને ભાઈ અબ્દુલ્લાહ ઇબને ઉમર (રદિ.) કો વસિયત કી થી કે મેરા ઇતના

ਮਾਲ ਖੋਰਾਤ ਕਰ ਦੀਜਿਓ, ਐਸੇ ਭੇਧ ਅਧੀਨ ਹੀ ਉਨਹੋਂ ਨੇ ਵਕਫ਼ ਕੀ ਥੀ। ਉਸਦੇ ਅੰਦੋਲਨਾਂ ਦੇ ਵਿਖੇ ਹੀ ਵਸਿਆਤ ਕੀ ਥੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੇਚਲੇ ਆਵਿਰਤਾ ਨਾਮ ਅਧੀਨਸ ਬਿਨ ਖੁਸ਼ਮਾਲ ਥਾ।

ਸ਼ਰਫ਼ : - ਦੀਨਦਾਰੀ ਦੀ ਅਰਕਤ ਦੇਖੀ ਤੇ ਅਲਵਾਫ਼ ਮਿਧਾਂ ਦੇ ਵਲਾਂਸੇ ਤਰਕਦਾਰੀ ਦੀ ਭਾਤੀ ਹੈ। ਕਰਿਸ਼ਤੇ ਲਾਭ ਤਰਕਦਾਰੀ ਕਾ ਖੁਸ਼ਮ ਭੋਤਾ ਹੈ ਤੇ ਅਪਨੀ ਤਲਾਕਤੋ ਲੋਟਾ ਲੋ ਐਸੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਮਾਵਤ ਦੇਖੋ ਤੇ ਅਲਵਾਫ਼ ਦੀ ਰਾਹਮੇਂ ਉਸ ਤਰਕ ਖੋਰਾਤਕਾ ਅੰਦੋਲਨ ਦਿਖਾ। ਐਸੇ ਅਧੀਨ ਹੀ ਵਕਫ਼ ਕੀ, ਭੀਭੀਧੋ! ਦੀਨਦਾਰੀ ਉਭਾਰੀ ਕਰੋ। ਐਸੇ ਮਾਲਕੀ ਕਿਸੇ ਐਸੇ ਮੁਕੱਮਲ ਦਿਖਾਏ ਨਿਕਾਭ ਭਲੋ।

ਭਾਰਤ ਜੈਨਭ ਖੁਸ਼ਮਾਲੀ ਭੇਟੀ (ਰਹਿ.) ਕਾ ਭਿਕਰ

ਏ ਹੀ ਭਮਾਰੇ ਖੈਰਅਰ (ਸ.ਅ.ਵ.) ਕੀ ਭੀਭੀ ਹੈ। ਐਸੇ ਏਸੀ ਸਮੀ ਥਾ ਤੇ ਅਰੀਭੀਧੀ ਮਾਂ ਤੇ ਨਾਮਸੇ ਮਰਦੁਰ ਥੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੇਚਲੇ ਸ਼ੀਰਤਕਾ ਨਾਮ ਅਭੁਲਵਾਫ਼ ਬਿਨ ਭਲੋ ਥਾ।

ਸ਼ਰਫ਼ : - ਦੇਖੋ ਅਰੀਭੀਧੀ ਭਿਕਮਤ ਕੇਸੀ ਖੁਸ਼ਮਾਲੀ ਭੀਭ ਹੈ।

ਭਾਰਤ ਜੈਨਭ ਲਾਸ਼ਮਿਧਾ (ਰਹਿ.) ਕਾ ਭਿਕਰ

ਏ ਹੀ ਭਮਾਰੇ ਖੈਰਅਰ (ਸ.ਅ.ਵ.) ਕੀ ਭੀਭੀ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਜੈਨਭ (ਰਹਿ.) ਐਕ ਸਲਾਭੀ ਹੈ। ਭਮਾਰੇ ਭਾਰਤਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਪਨਾ ਭੇਟਾ ਬਨਾਥਾ ਥਾ। ਪੇਚਲੇ ਭੇਟਾ ਬਨਾਨਾ ਸ਼ਰੀਅਤਮੇਂ ਦੁਸ਼ਟਾ ਥਾ। ਭਭ ਭੋ ਭਵਾਨ ਭੁਭੇ ਤੋ ਭਾਰਤਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸ਼ਾਦੀ ਕੀ ਭਿਕਰ ਭੁਧ। ਆਪਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜੈਨਭ ਦੇ ਵਿਖੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਖੈਰਅਰ ਦਿਥਾ। ਏ ਭੋਨੂੰ ਲਾਭ ਭਲਨ ਨਿਸ਼ਚਿਤਮੇਂ ਭਾਰਤ ਜੈਨਭ ਨੇ ਭਲਮਰਕਾ ਨ ਸਮਝਤੇ ਥੇ। ਏਸ ਵਾਸਤੇ ਅਵਲ ਅਵਲ ਭੁਧੇ, ਮਰ ਭੁਧਾਭੇ ਤਅਲਾਨੇ ਏ ਆਪਨੇ ਲੇਭ ਭੀ ਤੇ ਖੈਰਅਰ ਦੀ ਤਭਵੀਭਤੋ ਭਾ'ਦ ਭਿਰ ਮੁਸਲਮਾਨਨੋ ਕੋਭ ਭਾਰ ਨਹੀਂ ਥਾਭਿਏ। ਭੋਨੂੰ ਮੰਝਰ ਕਰ ਲਿਥਾ ਐਸੇ ਨਿਕਾਭ ਭੋ ਭਥਾ। ਮਰ ਭੁਧ ਮਿਧਾਂ ਭੀਭੀਮੇਂ ਅਭੀ ਤਰਕਸੇ ਨ ਭਨੀ। ਭੀਭਤ ਧਲਾਂ ਤਕ ਪਹੀਂਥੀ ਤੇ ਭਾਰਤ ਜੈਨਭ (ਰਹਿ.) ਨੇ ਤਲਾਕ ਦੇਨੇਕਾ ਓਰਾਭ ਕਰ ਲਿਥਾ। ਐਸੇ ਭਾਰਤ (ਸ.ਅ.ਵ.) ਨੇ ਆਕਰ ਸਲਾਭ ਕੀ। ਭਾਰਤ (ਸ.ਅ.ਵ.) ਨੇ ਰੋਕਾ ਐਸੇ ਸਮਝਥਾ, ਮਰ ਅੰਦਰਸੇ ਆਪਨੋ ਭਾ'ਵੁਮ ਭੋ ਭਥਾ ਤੇ ਏ ਭਗੈਰ ਤਲਾਕ ਦਿਏ ਰਹੇਭੇ ਨਹੀਂ। ਏਸ ਵਕਤ ਆਪਨੋ ਭਭੋਤ ਸੋਭ ਭੁਧਾ ਤੇ ਅਵਲ ਭੀ ਏਨ ਭੋਨੂੰ ਲਾਭ ਭਲਨੋਂਕਾ ਦਿਭ ਏਸ ਨਿਕਾਭਨੋਂ ਮਵਾਸ ਨ ਕਰਤਾ ਥਾ ਮਰ ਭਮਾਰੇ ਤੇਭਨੇਸੇ ਭਭੂਲ ਕਰ ਲਿਥਾ, ਅਭ ਤਲਾਕ ਭੋ ਗਭ ਤੋ ਐਸੇ ਹੀ ਭੋਨੂੰ ਲਾਭ ਭਲਨੋਂਕੀ ਭਾਤ ਭਲਕੀ ਭੋਗੀ ਐਸੇ ਭਭੋਤ ਦਿਭਭਿਕਨੀ ਭੋਗੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਦਿਭਭੇਭੀ ਕਥਾ ਤਭਭੀਰ ਕੀ ਭਭੇ। ਆਭਿਰ ਸੋਭਨੇਸੇ ਏ ਭਾਤ ਭਥਾਲਮੇਂ ਆਭ ਤੇ ਅਭ ਮੇਂ ਅਪਨੇਸੇ ਨਿਕਾਭ ਕੁਭੇਂ ਤੋ ਭੇਸਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਂਸੂ ਪੁੰਭ ਭਭੇਭੇ ਵਰਨਾ ਕੋਭ ਭਾਤ ਸਮਝਮੇਂ ਨਹੀਂ

੧. ਧਾ'ਨੀ ਪੇਚਲੇ ਭੋ ਸਮਝ ਮੁਤਭਨਾ ਕਰਤਾ ਥਾ। ਏਸ ਸਮਝਕੀ ਤਰਕ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕਰਨਾ ਧਾ'ਨੀ ਏਸਕਾ ਭੇਟਾ ਤੇਭਨਾ ਭਭੋਭ ਥਾ।

માતી, લેડિન ઉસકે સાથ હી દુનિયાકી ઝમાનકા ભી ખ્યાલ થા કે બે ઇમાન હોય તા'ને
 ઝરૂર દેગે કે બેટેકી બીવીકો ધરમેં ડલ લિયા. અગરચે શરીઅતસે મુંહ બોલા બેટા સત્ર
 મુચ નહીં હો જાતા, મગર હોગોંકી ઝમાનકો કોન પકલે. ફિર ઉનમેં ભી બે ઇમાન હોય
 જિનકો તા'ના દેનેકે વાસ્તે ઝરાસા હીલા મહોત હ. આપ ઉસી સોચ બિચારમેં લે ઉપર
 હઝરત જૈદ (રહિ.) ને તલાક ભી દે દી. ઈદત ગુઝરનેકે બા'દ આપકી ઝિયાદત રાય ઇસી
 તરફ ઠેહરી કે પૈગામ લેજના ચાહિયે. મુનાંચે આપને પૈગામ દિયા. ઉનહોંને કહા મેં
 અપને પરવરદિગારસે કેહ લું અપની અકલસે કુછ નહીં કરતી. ઉનકો જો મંઝૂર હોગા
 આપ હી સામાન કર દેગે, યે કેહકર વુઝૂ કરકે મુસલ્લે પર પહોંચી નમાઝમેં લગ ગઈ
 ઓર નમાઝકે બા'દ દુઆ કી. અલ્લાહ તઆલાને અપને પૈગમ્બર (સ.અ.વ.) પર લે
 આપત નાઝિલ કર દી કે હમને ઉનકા નિકાહ આપસે કર દિયા. આપ ઉનકે પાસ તસરીફ
 લે આંખે. ઓર યે આપત મુના હી. વો ઓર બીબીયોં પર ફખર' કિયા કરતીં કે તુમહાર
 નિકાહ તુમહારે માં-આપને કિયા ઓર મેરા નિકાહ ખુદા તઆલાને કિયા. ઓર પેહલે
 પહલ જો પરદહકા લુકમ લુવા હે વો ઉનહીકી સાદીમેં લુવા. ઓર યે બીબી બળી સખી
 થીં દસ્તકાર (હુનરમંદ) ભી થીં. અપની દસ્તકારીકી આખનીસે મેરાત કિયા કરતીં એક
 દક્કા ઝિકર હે કે સબ બીબીયોંને મિલકર હમારે હઝરત (સ.અ.વ.) સે પૂછ કે આપકે
 બા'દ કોન બીબી સબસે પેહલે દુનિયાસે જાકર આપસે મિલેંચી? આપને ફરમાયા ફિસકે
 હાથ સબસે લંબે હોંગે. અરબી બોલચાલમેં લંબે હાથવાલા કેહતે હે સખીકો, મગર
 બીબીયોંકી સમજમેં નહીં આયા. વો સમજીં ઉસી નાપકે લંબાનકો સબને એક લકબીસે
 અપને અપને હાથ નાપના શુરૂ' કિયે તો સબસે ઝિયાદત લંબે હાથ નિકલે હઝરત સૌદા
 (રહિ.) કે, મગર સબસે પેહલે હઝરત ઝેનબને વફાત પાઈ. ઉસ વકત સમજમેં આપા કે
 ઓ હો યે મતલબ થા. ગઈ ઉનકી સખાવત અલ્લાહ ઓર રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) કે
 નઝદીક ભી માની લુઈ થી. હઝરત આઈશા (રહિ.) કા કોલ હે કે મેંને હઝરત ઝેનબ
 (રહિ.) સે અચ્છી કોઈ ઓરત નહીં દેખી. દીનમેં બહોત કમિલ. ખુદાસે ડરનેવાલી.
 ખાતકી બળી સખી, રિસ્તાદારોંસે બળા સુલૂક કરનેવાલી, પેરાત બહોત કરનેવાલી.
 પેરાત કરનેકે વાસ્તે દસ્તકારીમેં બળી મેહનત કરનેવાલી. હમારે પૈગમ્બર (સ.અ.વ.) ને
 ઉનકે હકમેં ફરમાયા હે કે દિલમેં બહોત આજિઝી રખનેવાલી ખુદાકે સામને મિલ
 મિલનેવાલી.

સંઈદા :- બીબીયો! તુમને સુન હી સખાવતકી બુઝૂર્ગી ઓર દસ્તકારીકી ખૂબી
 ઓર હર કામમેં ખુદા તઆલાસે રૂખૂઆ કરના. દેખો કલી અપને હાથસે કામ કરનેકો
 ઝિલ્લત મત સમજના. હુનર પેસાકો કલી એબ મત જાનના.

૧. યે ફખર બતીરે તકમ્મુર ન થા, બલકે ખુદા તઆલાની નેજામતાકા ઉજાર થા ઓર યે
 ઉપાદત હે.

હજારત ઉમ્મે હબીબા (રદિ.) કા ઝિકર

યે ભી હમારે હજારત (સ.અ.વ.) કી બીબી હૈ. જબ મકકામે કાફિરોને મુસલમાનોનો બહોત સતાયા. ઓર મદીના જાનેકા ઉસ વકત તક કોઈ હુકમ ન હુવા થા. ઉસ વકત બહોતસે મુસલમાન હબ્બાકે મુલકો ગલે ગમે થે. વહાંકા બાદશાહ જિસકો નજાજી કહેતે હૈ નસરાની મજહબ રખતા થા. મગર મુસલમાનોકે જાનેકે બા'દ વો મુસલમાન હો સયા. ગર્જ જો મુસલમાન હબ્બા ગમે થે ઉનહીમે હજારત ઉમ્મે હબીબા (રદિ.) ભી થી. યે બેવા હો ગઈ તો નજાજી બાદશાહને એક ખવાસ (કનીઝ, લૉડી) જિસકા નામ અમરહા થા. ઉનકે પાસ ભેજા કે મેં તુમકો રસુલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) કે લિયે પેગામ દેતા હું. ઉનહોને મંજૂર કિયા. ઓર ઉન્નામમે અમરહાકો ચાંદીકે દો કંપન ઓર ઓર ફુલ અંગૂઠી છલ્લે દિયે. ઉનકે પેહલે શોહરત નામ અબ્દુલ્લાહ બિન જહલ થા.

કાઈદા :- કેસી દીનદાર થી કે દીનકી સિકામતકે લિયે ઘરસે બે-ઘર હો ગઈ. આધિર અલ્લાહ તમાલાને ઉનકી મેહનતકે બદલેમે કેસી રાહત ઓર ઈજાઝત દી કે હજારત (સ.અ.વ.) સે નિકાહ હુવા. ઓર બાદશાહને ઉસકા બંદોબસ્ત કિયા. બીબીયો! દીનકા જમ મોક્ક' આ જામે કબી દુનિયાકે આરામકા થા નામકા થા માલુકા થા ઘરમારકા લાલમ પત કરના. સમ ચીઝે દીન પર ફુરમાન હૈ.

હજારત જુવેરિયહ (રદિ.) કા ઝિકર

યે ભી હમારે હજારત (સ.અ.વ.) કી બીબી હૈ. યે એક લ્લાઈમે જો બની મુસલમકી લખાઈકે નામસે મશહૂર હૈ. કાફિરોકે સહરમે કેદ હોકર આઈ થી. ઓર એક સહાબી સામિત બિન કેસ થા. ઉનકે કોઈ ચમાગ્રહ ભાઈ થે યે ઉનકે હિસ્સેમે લગી થી. ઉનહોને અપને આકાસે કહા કે મેં તુમકો ઇતના રૂપિયા દૂં ઓર તુમ મુલકો ગુલામીસે આગ્રહ કર દો. ઉનહોને મંજૂર કિયા. વો હજારત (સ.અ.વ.) કે પાસ આઈ કે ફુલ રૂપિયાકા સહારા લગા દે. આપને ઉનકી દીનદારી ઓર ગરીબી પર રહમ ખાયા ઓર કરમાયા કે અગર તુમ કહો તો રૂપિયા સમ મેં અદા કર દૂં ઓર તુમસે નિકાહ કર હું. ઉનહોને જા જાનસે કબૂલ કર લિયા. ગર્જ નિકાહ હો ગયા. જબ લોગોંકો નિકાહકા હાલ મા'લૂમ હુવા તો ઉનકે કુખે કબીલેકે ઓર ભી બહોત કેદી દૂસરે મુસલમાનોકે કબ્જેમે થે. સમને ઉન કેદિયોંકો ગુલામીસે આગ્રહ કર દિયા કે અબ ઉનકા હમારે હજારતસે સુસરાલી રિસ્ત્રા હો ગયા. અબ ઉનકો ગુલામ બનાના બે અદમી હૈ. હજારત આઈશા (રદિ.) કા કોલ હૈ કે હમકો એસી કોઈ ઓરત મા'લૂમ નહીં હુઈ કે જિસ્સે ઉસકી બિરાદરીકો ઇતના બળા કાઈદા પહોંચા હો. ઉનકે પેહલે શોહરત નામ મુસાફેઅ બિન સફવાન થા.

કાઈદા :- દેખો દીનદારી અજબ નેઅમત હૈ કે ઉસકી વજહસે બાવજૂહ લૉડી

હોને કે હાજરતકી બીબી બની. બીબીયો! હાજરત (સ.અ.વ.) સે ઝિયાદહ કોઈ ઇંજાતદાર નહીં. જમ આપને લોંડીકો બીબી બનાવ્યા એમ નહીં સમજા તો અગર કોઈ થટિયા જગહ કિસી મસ્લિહતસે નિકાહ કરે યા પરદેસસે કિસીકો લે આવે તો તુમ ભી ઉસકો હકીર ખત સમજો. લે બહોત બુરા મર્ઝ હે ઓર ગુનાહ ભી હે. દેખો સહાબા (રહિ.) કા મદમ કે ઉન બીબીકી ઇંજાત કિતની ઝિયાદહ કી કે ઉનકી બિરાદરીકી ઝિલ્લત ભી ગવારા નહીં કી. આજ કલ કેસી જહાલત હે કે ખૂદ એસી બીબીકી ભી ઇંજાત નહીં કરતી, ચાહે કેસી હી દીનદાર હો. ભલા ઉસકી બિરાદરીકી તો કયા ખાહ ઇંજાત કરનેકી ઉમ્મીદ હે.

હાજરત મૈમૂના (રહિ.) કા ઝિકર

લે ભી હમારે પેગમ્બર (સ.અ.વ.) કી બીબી હૈં. એક બહોત બલે હદીસકે જાનનેવાલી આલિમ યું કેહતે હૈં કે ઉનકા નિકાહ હાજરત (સ.અ.વ.) સે ઇંસ તરહ હુવા હે કે ઉનહોંને યું મર્ઝ કિયા યા કે અપની જાન આપકો બખ્શતી હું. યા'ની બગેર મહરકે આપકે નિકાહમેં આના મંજૂર કરતી હું ઓર આપને કમૂલ કરમાયા યા. ઇંસ તરહકા નિકાહ હમારે પેગમ્બર (સ.અ.વ.) કો દુરસ્ત યા. ઓર એક બહોત તફસીરકે જાનનેવાલે આલિમ યું કેહતે હૈં કે જિસ આયતમેં એસે નિકાહકા હુકમ હે લો અવ્વલ ઇનહી બીબીકે સિવે ઉતરી હે ઇનકે પેહલે સૌહરકા નામ હુલયતિમ યા.

કાર્દા :- દેખો કેસી દીનકી આશિક બીબીયાં થીં કે હાજરતકી ખિદમતકો ઉમાદત સમજાકર મહરકી ભી પરવા નહીં કી. હાલોકે ઉસ ઝમાનેમેં મહર નકદા નકદ હી મિલ જાયા કરતા યા. હમારે ઝમાનેકી તરહ કિયામતકા યા મોતકા હાર ન યા. બીબીયો બસ દીન હી કો હમેશા અસલી દોલત સમજો. દુનિયાસે એસી મુહબ્બત રખ્ખો કે અપને વક્તકો અપને ખ્યાલકો ઉસીમેં ખાયા દો. રાત દિન ઉસીકા પંખા રહે, મિલ જામે તો ભાગ ભાગ હો જાઓ, ચાહે સવાબ હો ચાહે ગુનાહ ન મિલે તો ગમ સવાર હો જામે તો સિફાયત કરતી ફિરો. હોતવાલોં પર હસદ કરને લગો, નિમ્મત ડાંવાડેલ કરને લગો.

હાજરત સફિયા (રહિ.) કા ઝિકર

લે ભી હમારે પેગમ્બર (સ.અ.વ.) કી બીબી હૈં. મેમર' એક બક્તી હે વહાં પહુંદિયોસે મુસલમાનોંકી લવાઈ હુઈ થી. લે બીબી ઉસ લવાઈમેં કેદ હોકર આઈ થી ઓર એક સહાબી (રહિ.) કે હિસ્સેમેં લગ ગઈ થી. હાજરત પેગમ્બર (સ.અ.વ.) ને ઉનસે મોલ લેકર આઝાદ કર દિયા. ઓર ઉનસે નિકાહ કર લિયા. લે બીબી હાજરત હાફ્ઝ પેગમ્બર (અલે.) કી ઓલાદમેં હૈં. ઓર નિકાહત બુર્દબાર અક્લમંદ ખૂબિયોંકી ભરી હુઈ હૈં. ઉનકી બુર્દબારી ઉસ એક હિસ્સેસે યા'લુમ હોતી હે કે ઉનકી એક લોંડીને હાજરત ઉમાર

૧. લે બક્તી મદીના મુનવ્વરહકે કરીબ હે.

(રહિ.) સે મૂઠ મૂઠ ઉનકી દો બાતોંકી મુઝલી ખાઈ. એક તો યે કે ઉનકો અમ તલ સનીયરકે દિનસે મુઝબત હે. યે દિન યહુદિયોંમેં બણી તા'ઝીમકા યા. મતલબ યે થા કે ઉનમેં મુસલમાન હોકર લી અપને પેહલે મઝહબ યહુદી હોનેકા અસર બાકી હે. તો યું સમજો કે મુસલમાન પૂરી નહીં હુઈ. દૂસરી બાત યે કહી કે યહુદીયોંકો ખૂબ દેતી લેતી હે. હઝરત ઉમર (રહિ.) ને હઝરત સફિયાસે પૂછા, ઉનહોંને જવાબ દિયા કે પેહલી બાત તો બિલકુલ મૂઠ હે. જમસે મેં મુસલમાન હુઈ હું ઓર જુઆકા દિન ખુદા તઆલાને દે દિયા હે. સનીયરકે દિલકો લમાવ લી નહીં રહા. રહી દૂસરી બાત વો અલબત્તા સહીક હે. ઓર વજહ ઉસકી યે હે કે વો હોગ મેરે રિસ્તાદાર હે ઓર રિસ્તાદારોંસે સુલૂક કરના થરીઅતકે બિલાફ નહીં. ફિર ઉસ લોડીસે પૂછા કે તુઝસે મૂઠી મુઝલી ખાનેકો કિસને ક્યા થા? કેહને લગી શેતાનને. આપને કરમાયા જા તુઝકો ગુલામીસે આઝાદ કિયા. ઉનકે પેહલે સૌહરતકા નામ કિનાના બિન અબીલ હકીક થા.

ભઈદા :- બીબીયો! દેખો બુર્દબારી ઇસે કેહતે હે. તુમકો લી ચાહિયે કે અપની મામા નોકર ચાકરકી ખત્તા ઓર કુસુર મઆફ કરતી રહા કરો. બાત બાતમેં બદલા લેના કમ હોસલગી' હે ઓર દેખો સમ્મી કેસી થીં કે જો બાત થી સાફ કેહ દી ઉસકો બનાયા નહીં, જેસે આજકલ બા'ઝોંકી આદત હે કે કલ્લી અપને ઉપર બાત નહીં આને દેતી. હેર ફેર કરકે અપને આપડો ઇલાખમેં બચાતી હે. બાતકા બનાના લી ખુરી બાત હે.

હઝરત જૈનબ (રહિ.) કા ઝિકર

યે બીબી હમારે હઝરત પૈગમ્બર (સ.અ.વ.) કી બેટી હે, ઓર હઝરત (સ.અ.વ.) કો ઉનસે બહોત મુઝબત થી. ઉનકા નિકાહ હઝરત અબૂલ આસ* બિન રબીઅસે લુવા થા. જમ યે મુસલમાન હો મઈ ઓર સૌહરને મુસલમાન હોનેસે ઇન્કાર કર દિયા તો ઉનસે રિસ્તા તોડ કરકે ઉનહોંને મદીનાકો હિજરત કી. થોલે દિનોં બા'દ ઉનકે સૌહર લી મુસલમાન હોકર મદીને આ ગયો. હઝરત (સ.અ.વ.) ને ફિર ઉનહીસે નિકાહ કર દિયા. ઓર વો લી ઉનકો બહોત ચાહતે હે. જમ યે હિજરત કરકે મદીનેકો ચલી થીં ચસતેમેં એક ઓર કિસ્સા લુવા કે કહીં દો કાફિર મિલ ગયો. ઉનમેંસે એકને ઉનકો પહેલ દિયા. યે એક પાથર પર ગિર પળી ઓર ઉનકો મુઠ ઉખીદ થીં વો લી જાતી રહી, ઓર ઇસ કહર સકમા પહોંચા કે મરતે કમ તક અચ્છી ન હુઈ. આખિર ઉસીમેં ઇન્તિકામ કિયા.

ભઈદા :- દેખો કેસી હિઆત ઓર દીનદારીકી બાત હે કે દીનકે વાસ્તે અપના

૧. પેહલે આ મુઠ હે કે હુસુર (સ.અ.વ.) ને અપને નકસકે લિયે કલ્લી મુસલમાન નહીં કિયા. જિત્તે યે લી ચા'લુમ લુવા કે આપને કળી કિસીસે બદલા નહીં લિયા. ક્યાલ પેહી હે, જો હુસુરકી નિકાહર બદલા લેના જાઈકા હે.

૨. પેહલે એકા નિકાહ બા'ની મુસલમાન ઓરતકા કાફિર મઈકે સામ જાઈકા થા અલ યે મુકમ નહીં રહા.

વતન છોલા ખાનદાનકો છોળ દિયા. કાકિરોંકે હાથસે કેસી તકલીફ ઉઠાઈ કે ઉસમે જાન ગઈ, મગર દીન પર કાઈમ રહી. બીબીયો! દીનકે સામને સબ ચીઝોંકો છોળ દેના અહિયે. અગર તકલીફ પહોંચે ઉસકો ઝેલો. અગર ખાવિંદ બદદીન હો કલ્વી ઉસકા સાથ મત દો.

હઝરત રૂકેયા (રહિ.) કા ઝિકર

યે ભી હમારે પૈગમ્બર (સ.અ.વ.) કી બેટી હૈ. ઉનકા પેહલા નિકાહ ઉત્તેબાસે મુવા જો અબૂ લહબ કાકિરકા બેટા હે. જિસકી બુરાઈ સૂરમે તબ્બતમે આઈ હે. જબ યે દોનૂ બાપ બેટે મુસલમાન ન હુએ ઓર બાપકે કેહનેસે ઉસને ઉન બીબીકો છોળ દિયા તો હઝરત (સ.અ.વ.) ને ઉનકા નિકાહ હઝરત ઉસ્માન (રહિ.) સે કર દિયા. જબ હમારે હઝરત (સ.અ.વ.) બદરકી લગ્નાઈમેં ચલે હૈં ઉસ વક્ત યે બીમારે થી. ઓર આપ હઝરત ઉસ્માન (રહિ.) કો ઉનકી ખેર ખબર લેનેકે વાસ્તે મદીના મુનવ્વરહ છોળ ગએ યે ઓર કરમાયા યા કે તુમકો જિહાદવાલોકે બરામર સવાબ મિલેગા. ઓર જિહાદવાલોકે સાથ ઉનકા હિસ્સા ભી લગાયા. જિસ રોઝ લગ્નાઈ ફતહ કરકે મદીના મુનવ્વરહમેં આએ હૈં ઉસી રોઝ ઉનકા ઈન્તિકાલ હો ગયા.

સંદેહ :- દેખો ઉનકી કેસી બુઝુર્ગી હે કે ઉનકી બિદમત કરનેકા સવાબ જિહાદકે બરામર દેહરા. યે બુઝુર્ગી ઉનકે દીનદાર હોનેકી વજહસે હે. બીબીયો! અપને દીનકો પક્કા કરનેકા ખ્યાલ હર વક્ત રખો. કોઈ મુનાહ ન હોને પાવે, ઉસે દીનમેં બળી કમઝોરી આ જાતી હે.

હઝરત ઉમ્મે કુલસૂમ (રહિ.) કા ઝિકર

યે ભી હમારે પૈગમ્બર (સ.અ.વ.) કી બેટી હૈ. ઉનકા પેહલા નિકાહ ઉત્તેબાસે મુવા જો ઉસી કાકિર અબૂ લહબકા દૂસરા બેટા હે. અભી રૂખ્સતી ન હોને પાઈ થી કે હમારે હઝરત (સ.અ.વ.) કો પૈગમ્બરી મિલ ગઈ. વો દોનૂ બાપ બેટે મુસલમાન ન હુએ ઓર ઉસને ભી બાપકે કેહનેસે ઉન બીબીકો છોળ દિયા. જબ ઉનકી બહન હઝરત રૂકેયા (રહિ.) કા ઈન્તિકાલ હો ગયા યા તો ઉનકા નિકાહ હઝરત ઉસ્માન (રહિ.) સે હો ગયા. ઓર જબ હઝરત રૂકેયા (રહિ.) કા ઈન્તિકાલ હો ગયા યા ઈત્તિકાલસે ઉસી ઝમાનામેં હઝરત હકસા (રહિ.) ભી બેવા હો ગઈ થી. ઉનકે બાપ હઝરત ઉમર (રહિ.) ને. ઉનકા નિકાહ હઝરત ઉસ્માન (રહિ.) સે કરના ચાહ્યા. ઉનકી કુછ રાય ન હુઈ. પૈગમ્બર (સ.અ.વ.) કો ખબર હુઈ તો આપને કરમાયા કે હકસા (રહિ.) કો તો ઉસ્માન (રહિ.) સે અજઝ ખાવિંદ બતલાતા હું, ઓર ઉસ્માન (રહિ.) કો હકસાસે અચંદ્રી બીબી બતલાતા હું. મુનાંચે આપને હઝરત હકસા (રહિ.) સે નિકાહ કર લિયા. ઓર હઝરત ઉસ્માન (રહિ.) કા

નિકાલ હજરત ઉમ્મે કુલ્સુમસે કર દિયા.

કાઈદા :- આપને ઉનકો અચ્છ કહા, ઔર પૈગમ્બર ઉત્તીકો અચ્છા કહેં જે ઇમાનકી વજહસે હે. બીબીયો! ઇમાન ઔર દીન દુરસ્ત રખ્મ્મે.

હજરત ફાતિમા ઝોહરા (રહિ.) કા ઝિકર

જે ઉમરમેં સબ બહનોસે છોટી ઔર રૂબેમેં સબસે બળી ઔર સબસે ઝિયાદહ ખ્યારી બેટી હમારે પૈગમ્બર (સ.અ.વ.) કી હૈ. હજરત (સ.અ.વ.) ને ઉનકો અપની જાનકા ટુકળા કરમાયા હે. ઔર ઉનકો સારે જહાનકી ઔરતોંકા સરદાર કરમાયા હે. ઔર મું ભી કરમાયા હે કે જિસ બાતસે ફાતિમાકો રંજ હોતા હે ઉસ્સે મુઝકો ભી રંજ હોતા હે. ઔર જિસ બીમારીમેં હમારે પૈગમ્બર (સ.અ.વ.) ને વફાત પાઈ હે ઉત્તી બીમારીમેં આપને સબસે પોશીદા સિર્ફ ઉનહીકો અપની વફાતકે નજદીક હો જાનેકી ખબર દી થી. જિસ પર જે રોને લગી. આપને ફિર ઉનકે કાનમેં કરમાયા કે તુમ રંજ માત કરો. એક તો સબસે પેહલે તુમ મેરે પાસ ચલી આઓગી. દુસરે જન્નાતમેં સબ બીબીયોંકી સરદાર હોગી. જે સુનકર હંસને લગી. હજરત (સ.અ.વ.) કી બીબીયોંને કિતના હી પૂછા કે જે કયા બાત થી? ઉનહોંને કુછ જવાબ ન દિયા. ઔર હજરત (સ.અ.વ.) કી વફાતકે બા'દ જે ભેદ' બતલાયા. ઔર હજરત અલી (રહિ.) સે ઉનકા નિકાલ હુવા હે. ઔર ભી હદીસોંમેં ઉનકી બળી બળી બુઝુર્ગીયાં આઈ હે.

કાઈદા :- હજરત (સ.અ.વ.) કી જે સારી મુહબ્બત ઔર ખુસુસિયત ઇસ લિયે થી કે જે દીનદાર ઔર સખર કરનેવાલી, શુક કરનેવાલી સબસે ઝિયાદહ થી. બીબીયો! દીન ઔર સખર' ઔર શુકકો ઇંખિતપાર કરો, તુમ ભી ખુદા ઔર રસૂલ (સ.અ.વ.) કી ખ્યારી બન જાઓ.

કાઈદા :- જહાં સબસે પેહલે પૈગમ્બર (સ.અ.વ.) કા હાલ બયાન હુવા હે વહાં ભી ઇન બીબીયોં ઔર બેટીયોંકે નામ આ ચુકે હૈ.

કાઈદા :- બીબીયો! એક ઔર બાત સોચનેકી હે. તુમને હુઝૂર (સ.અ.વ.) કી ખ્યારહ બીબીયોં ઔર ચાર બેટીયોંકા હાલ પબ્હા હે. ઇસ્સે તુમકો જે ભી મા'લુમ હુવા હોગા કે બીબીયોંમેં હજરત આઈશા (રહિ.) કે સિવા સબ બીબીયોંકા હુઝૂર (સ.અ.વ.) સે દુસરા નિકાલ હુવા હે. ઔર બેટીયોંમેં હજરત ઝૈનબ ઔર હજરત ફાતિમા (રહિ.) કે

૧. ઔર કિંદગીમેં ન બાતલાયા ઇસ લિયે કે વો રાજ થા હુઝૂર (સ.અ.વ.) કા. ઔર ઝાહિરમેં ઇત્તી વજહસે આપને પોશીદા કરમાયા થા. ઔર વફાત સરીકકે બા'દ પોશીદા રખનેકી વજહ ખતી રહી, ઇસ વાસ્તે હજરત ફાતિમા (રહિ.) ને ઝાહિર કર દિયા.

૨. આપકે સખર ઔર શુક ઔર દુસરે કયાલાતકા બયાન અલ્લહરને મનાફિમે ફાતિમામેં મહોત તકરીલસે લિખ્યા હે.

શિવા બાકી દો કા હજરત ઉમાન (રહિ.) સે દૂસરા નિકાલ હુવા હે. યે બારહ બીબીયાં વો
 હું કે દુનિયામેં કોઈ ઔરત ઈઝજત ઔર રૂબેમેં ઉનકે બરાબર નહીં. અગર દૂસરા નિકાલ
 કોઈ એબકી બાત હોતી તો યે બીબીયાં તોબા તોબા કયા એબકી બાત કરતી. અફસોસ હે
 કે બા'જ કમ સમજ આદમી ઇંસકો એબ સમજતે હૈ. ભલા જબ હુજૂર (સ.અ.વ.) કે
 ઘરાનેકી બાતકો એબ ઔર બે ઈઝજતી સમજા તો ઇમાન કહાં રહ્યા? યે કેસે મુસલમાન
 હું કે હુજૂર (સ.અ.વ.) કે તરીકેકો એબ ઔર કાફિરોંકે તરીકેકો ઈઝજતકી બાત સમજે.
 ક્યુંકે યે તરીકા બેવા ઔરતકો બિઠલાએ રખનેકા ખાસ હિન્દુસ્તાનકે કાફિરોંકા હે. ઔર
 બી સુનો! તુમસે પેહલે વક્તોંકી બેવાઓંમેં ઔર અબકી બેવાઓંમેં ભી બળા ફર્ક હે. ઉન
 કમબખ્તી મારિયોંમેં જહાલત તો થી, મગર અપની આબરૂકી બળી હિકાજત કરતી થી.
 અપને નફસકો માર દેતી થી. ઉનસે કોઈ બાત ઉંચ નીચકી નહીં હોને પાતી થી. ઔર
 અબ તો બેવાઓંકો સુહાગનોંસે ઝિયાદહ બનાવ સિંગારકા હોસલા હોતા હે. ઇંસ લિયે
 બહોત જગહ એસી નાજુક નાજુક બાતે હોને લગી હૈ જો કેહનેકે લાઈક નહીં. અબ તો
 બિલકુલ બેવાકે બિઠાનેકા ઝમાના નહીં રહ્યા, ક્યુંકે ન ઔરતોંમેં પેહલીસી શરમ ઔર
 હયા રહી ઔર ન મરદોંમેં પેહલીસી ગૈરત. ઔર ન બેવાઓંકે રંઝાયા કાટને ઔર હર
 તરહસે ઉનકે ખાને કપબેકી ખબર લેનેકા ખ્યાલ રહ્યા. અબ તો ભૂલકર ભી બેવાકો ન
 બિઠલાના ચાહિયે. અલ્લાહ તઆલા સમજ ઔર તોઈક દે. પેહલી ઉમ્મતોંકી બીબીયોંકે
 બા'દ યહાં તક હુજૂર (સ.અ.વ.) કી ગ્યારહ બીબીયોં ઔર ચાર બેરિયોં કુલ પંદરહ
 બીબીયોંકા ઝિકર હુવા. આગે ઔર એસી બીબીયોંકા ઝિકર આતા હે જો હુજૂર (સ.અ.વ.)
 કે વક્તમેં થી. ઉનમેં બા'જોંકો હુજૂર (સ.અ.વ.) સે ખાસ ખાસ ઇલાકા (રિસ્તા) ભી હે.

હજરત હલીમા સઅદિયહ કા ઝિકર

ઇન બીબીને હમારે પૈગમ્બર (સ.અ.વ.) કો દૂધ પિલાયા હે. ઔર જબ હજરત
 (સ.અ.વ.) ને તાઈફ શહર પર જિહાદ કિયા હે ઇસ ઝમાનેમેં યે બીબી અપને શીહર ઔર
 બેટેકો લેકર હજરત (સ.અ.વ.) કી ખિદમતમેં આઈ થી. આપને બહોત તા'જીમ કી, ઔર
 અપની ચાદર બિછાકર ઇસપર ઉનકો બિઠલાયા ઔર વો સબ મુસલમાન હુએ.

(અજાઈબુલ કિસસ)

ફાઈદા :- દેખો બા-વજૂદ યે કે હજરત (સ.અ.વ.) કે સાથ ઉનકા બળા ઇલાકા
 (રિસ્તા) થા. મગર યે જાન ગઈ કે બગૈર દીન ઔર ઇમાનકે ફકત ઇસ ઇલાકેસે બખ્શિશ
 ન હોગી ઇસ લિયે આકર દીન કબૂલ કિયા. બીબીયો! તુમ ઇસ ભરોસેસે મત રેહના કે
 હમ ફલાને પીરકી ઔલાદ હૈં યા હમારા ફલાના બેટા યા પોતા આલિમ હાકિમ હે યે
 લોગ હમકો બખ્શવા લેંગે, યાદ રખો અગર તુમહારે પાસ ખૂદ ભી દીન હે તો યે લોગ
 ભી કુછ અલ્લાહ મિયાંસે તુમહારે વાસ્તે કેહ સુન સકતે હૈં, નહીં તો એસે ઇલાકે (રિસ્તે)
 કુછ ભી કામ ન આર્હેંગે.

હજરત ઉમ્મે એમન (રદિ.) કા ઝિકર

ઉન બીબીને હમારે રેગમ્બર (સ.અ.વ.) કો ગોદમેં ખિલાયા હે ઓર પાલા હે. હજરત (સ.અ.વ.) કબી કબી ઉનકે પાસ મિલને જાયા કરતે થે. એક બાર હજરત (સ.અ.વ.) ઉનકે પાસ તસરીક લાએ. ઉનહોને એક ખાલેમેં કોઈ પીનેકી ચીઝ હી ખુદા જાને હજરત (સ.અ.વ.) કા ઉસ વક્ત જી ન ચાહતા થા યા આપકા રોઝા થા. આપને ઉગર કર દિયા. ચૂંકે પાલને રખનેકા ઉનકો નાઝ થા ઝિહ બાંધકર ખલી હો મઈ ઓર બે ઝિઝક કેહ રહી થી નહીં, પીના પલેગા. ઓર હજરત (સ.અ.વ.) યું ભી કરમાયા કરતે થે કે મેરી હકીકી યાં કે બાંદ ઉમ્મે એમન મેરી યાં હૈ. હજરત (સ.અ.વ.) કી વક્તકે બાંદ હજરત અબુબકર (રદિ.) ઓર હજરત ઉમર (રદિ.) કબી કબી ઉનકી ઝિયારતકો જાયા કરતે થે. ઉનકો દેખકર હજરત (સ.અ.વ.) કો યાદ કરકે રોને લગતી વો દોનું સાહબ ભી રોને લગતે. (મુસ્લિમ, નવવી વગેરહ)

ભઈદા :- દેખો કેસી બુઝુર્ગીકી બાત હે કે હજરત (સ.અ.વ.) ઉનકે પાસ જાવે. એસે બને સહાબા (રદિ.) ઉનકી ખાતિર મદદરાત કરે. થે બુઝુર્ગી ઈસ વજહસે થી કે ઉનહોને રસુલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) કી ખિદમત કી ઓર દીનમેં કામિલ થી. બીબીયો! અબ હજરત (સ.અ.વ.) કી ખિદમત યેહી હે કે હજરત (સ.અ.વ.) કે દીનકી ખિદમત કરો. દુસરોકો નેક બાતે બતલાઓ. ઓરતોકો દીન સિખલાઓ. અપની ઓલાદકો નેકીકી તાલીમ છો ઓર ખુદ ભી દીનમેં મગ્જૂત રહો, ઈશ્આઅલ્લાહ તમાલા તુમકો બુઝુર્ગીકા હિસ્સા મિલ જાવેગા. ઓર ઝિયારતસે યું ન સમજો કે થે સબ ઝિયારત કરનેવાલોકે સામને બે-પરદહ હો જાતી હોંગી, કિસીકે પાસ ઇરાદા કરકે જાના ઓર પાસ બેઠના અમરથે દરમિયાનમેં પરદહ ભી હો ઓર અચ્છી અચ્છી બાતે કેહના સુનના બસ યેહી ઝિયારત હે

હજરત ઉમ્મે સલીમ* (રદિ.) કા ઝિકર

થે હજરત રસુલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) કી સહામિયા* હૈ. ઓર એક સહાબી હૈ અબુ તાહિર (રદિ.) ઉનકી થે બીવી હૈ. ઓર એક સહાબી હૈ હજરત અનસ (રદિ.) જો હમારે હજરતકે પાસ ખિદમત ખુઝર હૈ ઉનકી થે યાં હૈ. ઓર એક તરહસે હમારે હજરત (સ.અ.વ.) કી ખાલા હૈ. ઓર ઉનકે એક ભાઈ થે સહાબી વો એક લગાઈમેં શહીદ હો ગયો. હજરત (સ.અ.વ.) ઉનકી બહોત ખાતિર કરતે થે. ઓર કબી કબી ઉનકે ઘર

૧. કુતુબે હદીસ ઓર ઉનકી ઘરહ.

૨. યાની થે બીબી બુઝૂર (સ.અ.વ.) કી સોહબત મેં રહી હૈ.

તશરીફ લે જાયા કરતે. ઓર હજરત (સ.અ.વ.) ને ઉનકો જન્મતમેં ભી દેખા થા. ઓર ઉનકા એક અજબ કિસ્સા આપા હે. કે ઉનકા એક બચ્ચા થા વો બીમાર હો ગયા ઓર એક દિન મર ગયા. રાતકા વકત થા. અબ ઉનકા સબર દેખો લે ખ્યાલ કિયા કે અગર ખાવિંદકો ખબર કહુંગી સારી રાત બેચેન હોંગે. ખાના દાના ન ખાએંગે. પસ ચુપ હોકર બેઠી રહી. ખાવિંદ આમે ઓર પૂછ બચ્ચા કેસા હે? કેહને લગી આરામ હે. ઓર ઝૂક ભી નહીં કહા, મુસલમાનકે વાસ્તે ઉસ્સે બખ્શકર કયા આરામ હોગા કે અપને અસલી કિકાને ચલા જાએ. વો સમજે નહીં, ગર્જ ઉનકે સામને ખાના લાકર રખ્યા. ઉનહોંને ખાના ખાયા. ફિર ઉનકો ઉનકી તરફ ખ્વાલિશ હુઈ. ખુદાકી બંદીને ઉસ્સે ભી ઉઝર નહીં કિયા. જમ સારી બાતોંસે ફારિગ હો ચુકી તો ખાવિંદસે પૂછતી હૈં કે અગર કોઈ કિસીકો માંગી ચીઝ દે ઓર ફિર અપની ચીઝ માંગને લએ તો ઈન્કાર કરનેકા કુછ હક હાસિલ હે? ઉનહોંને કહા નહીં. કેહને લગી તો ફિર બચ્ચાકો સબર કરો. વો બલે ખફા હુએ કે મુઝકો જમ હી કમું ન ખબર કી. ઉનહોંને યે સારા કિસ્સા હજરત (સ.અ.વ.) સે જાકર બયાન કિયા. આપને ઉનકે લિયે દુઆ કી. ખુદાકી કુદરત ઉસી રાત હમલ રેહ ગયા ઓર બચ્ચા પેદા હુવા. અબ્દુલ્લાહ ઉસકા નામ રખ્યા ગયા. ઓર યે અબ્દુલ્લાહ આલિમ હુએ ઓર ઉનકી ઓલાદમેં બલે બલે આલિમ હુએ.

ઈઈદા :- બીબીયો! સબર ઉનસે સીખો ઓર ખાવિંદકો આરામ પહોંચાનેકા સમક ઉનસે લો. ઓર યે જો માંગી હુઈ ચીઝકી મિસાલ દી કેસી અચ્છી ઓર સચ્ચી બાત હે. અગર આદમી ઈતની બાત સમજા લે તો કભી બે સબરી ન કરે. દેખો ઉસ સબરકી મરકત કે અલ્લાહ મિયાંને ઉસ બચ્ચાકા ઈવઝ (બદલા) કિતની જલ્દી દે દિયા ઓર કેસા મરકતકા બદલા દિયા કિસકી નસલમેં આલિમ ફાજિલ હુએ.

હજરત ઉમ્મે હરામકા ઝિકર.

યે ભી સહાબિયા હૈં. ઓર ઉમ્મે સલીમ જિનકા ઝિકર અભી ગુઝરા હે ઉનકી બહન હૈં. યે ભી હમારે હજરત (સ.અ.વ.) કી એક રિત્તેસે ખાલા હૈં. ઉનકે યહાં ભી હજરત (સ.અ.વ.) તશરીફ લે જાયા કરતે લે. એક બાર આપને ઉનકે ઘર ખાના ખાયા. ફિર નીંદ આ ગઈ સો ગએ. ફિર હંસતે હુએ જાગે. ઉનહોંને વજહ પૂછી, આપને ફરમાયા કે મૈંને ઈસ વકત ખ્વાબમેં અપની ઉમ્મતકે લોગોંકો દેખા કે જિહાદકે લિયે જહાઝમેં સવાર હુએ જા રહે હૈં. ઓર સામાન ઓર લિબાસમેં અમીર ઓર બાદશાહ મા'લૂમ હોતે હૈં. ઉનહોંને અર્જ કિયા થા રસૂલલ્લાહ (સ.અ.વ.)! દુઆ કીજિયે ખુદા તઆલા મુઝકો ભી ઉનમેંસે કર દે. આપને દુઆ ફરમાઈ. ફિર આપકો નીંદ આ ગઈ તો ઉસી તરફ ફિર હંસતે હુએ ઉંઠે ઓર ઉસી તરફકા ખ્વાબ ફિર બયાન કિયા. ઉસ ખ્વાબમેં ઉસી તરફકે દો આદમી નાઝર આએ લે, ઉનહોંને અર્જ કિયા થા રસૂલલ્લાહ (સ.અ.વ.)!

દુઆ કર દીજિયે અલ્લાહ નઆલા મુઝકો ઉનમેંસે કર દે. આપને કરમાયા કે તુમ પહેલોમેંસે હો. મુનાંમે ઉનકે સીહર જિનકા નામ ઉબાદહ થા હરિયાકે સફરસે જિહાદમેં ગમે. વેબી સાથ સાથ ગઈ. જમ હરિયાસે ઉતરી હૈં ચે ભી કિસી જાનવર પર સવાર હોને લગી, ઉસને સીખી કી, ચે ગિર ગઈ ઓર જાન દે દી. (મુસ્લિમ ઓર શર્હ મુસ્લિમ)

ફર્ઈદા :- હુઝૂર (સ.અ.વ.) કી દુઆ કબૂલ હો ગઈ. કમુંકે જમ તક પર લોટકર ન આવે વો જિહાદકે સફર હીકા રેહતાં હે. ઓર જિહાદકે સફરમેં ચાહે કિસી તરહ પર જાવે ઉસમેં શહીદકા હી સવાબ મિલતા હે. દેખો કેસી દીનદાર થી કે સવાબ હાસિલ કરનેકે શોકમેં જાનકી પરવા નહીં કી. ખૂદ દુઆ કયાઈ કે મુઝકો ચે દીલત મિલે. બીબીયો! તુમ ભી ઈસકા ખ્યાલ રખો. ઓર દીનકા કામ કરનેમેં અગર ચોળી બહોત તકલીફ હુવા કરે ઉસે ધબરાયા મત કરો. આપિર સવાબ ભી તો તુમહી લોગી.

હઝરત ઉમ્મે અબ્દ (રહિ.) કા ઝિકર

હઝરત અબ્દુલ્લાહ ઉમ્મે મસજિદ એક બહોત બલે સહાબી હૈં. ચે ઉનકી માં હૈં. ઓર ખૂદ ભી સહાબિયા હૈં. ઉનકો હમારે હઝરત (સ.અ.વ.) કે વરકે કાંઠોમેં એસા દખલ થા કે દેખનેવાલે ચે સમજાતે ચે કે ચે ભી વરવાલોં હીમેં હૈં.

ફર્ઈદા :- ઈસ કદર ખુસુસિયાત પૈગમ્બર (સ.અ.વ.) કે વરમેં ચે કબલ દીનકી વજહસે થી. બીબીયો! અગર દીનકો સંવારોગી તો તુમકો ભી કિયામતમેં હુઝૂર (સ.અ.વ.) સે કુર્બ નસીબ હોગા.

હઝરત અબૂઝર ગિફારી (રહિ.) કી વાલિદહકા ઝિકર

ચે એક સહાબી હૈં. જમ હુઝૂર (સ.અ.વ.) કે પૈગમ્બર હોનેકી ખબર મસૂર હુઈ ઓર કાફિયોને જુઠલાયા તો ચે હુઝુર્મ અપને વતનસે મક્કા મુમઝઝમામેં ઈસ બાતકી તેહકીક કરનેકો આમે ચે. યહાંકા હાલ દેખ બાલકર મુસલમાન હો ગમે. જમ ચે લોટકર અપને વર ગમે ઓર અપની માં કો સારા કિસ્સા સુનાયા તો કેહને લગી, મુઝકો તુમહારે દીનસે કોઈ ઇન્કાર નહીં, ચે ભી મુસલમાન હોતી યં.

ફર્ઈદા :- દેખો તબીઅતકી પાકી ચે હે કે જમ સમ્બી બાત મા'લૂમ હો ગઈ ઉસકે માનનેમેં બાપ દાદાકે તરીકેકા ખ્યાલ નહીં કિયા. બીબીયો! તુમ ભી જમ શરીઅતકી બાત મા'લૂમ હો જાયા કરે ઉસકે મુકાબલેમેં ખાનદાની રસમોંકા નામ મત લિયા કરો. મસ ખૂશી ખૂશી દીનકી બાત માન લિયા કરો. ઓર ઈસીકા બરતાવ કિયા કરો.

હઝરત અબૂ હુરૈરહ (રહિ.) કી વાલિદહકા ઝિકર

ચે એક સહાબી હૈં. અપની માં કો દીન કબૂલ કરનેકે વાસ્તે સમજાયા કરો. એક

દુઆ માં ને દીન ઓર ઇમાનકી કોઈ એસી બાત કેહ દી કે ઉનકો બળા સદમા હુવા. જે રોતે હુએ હજરત (સ.અ.વ.) કે પાસ આવે, ઓર અર્જ કિયા કે હજરત મેરી માં કે વાસ્તે દુઆ કીજિયે કે ખુદા (સ.અ.વ.) હિદાયત કરે. આપને દુઆ કી અથ અલ્લાહ! અબૂ હુરૈરહ (રદિ.) કી માં કો હિદાયત કર. જે ખૂશી ખૂશી થર પહોંચે તો દરવાજા બંદ થા. ઓર થાની ગિરનેઝી આવાજ આ રહી થી. જેસે કોઈ નહાતા હો. ઉનકે આનેકી આહટ સુનકર માં ને પુકારકર કહા વહાં હી રહિયો. નહા થોકર કિવાહ ખોલે ઓર કહા અરહદુ અલ્લાહ ઇલાહ ઇલ્લાલ્લાહુ વ અરહદુ અન્ન મુહમ્મદ રસૂલુલ્લાહ. ઉનકા મારે ખૂશીકે જે હાલ હો ગયા કે બે ઇન્તિયાર રોના શુરૂ કિયા ઓર ઉંઝી હાંસમેં જાકર સારા કિસ્સા હુજૂર (સ.અ.વ.) સે બમાન કિયા. આપને અલ્લાહ તઆલાકા શુક્ર અદા કિયા. ઉનહોંને કહા યા રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.)! અલ્લાહ મિયાંસે દુઆ કર દીજિયે કે મુસલમાનોંસે હમ માં બેરોંકો મુહબ્બત હો જાએ. ઓર મુસલમાનોંકો હમ દોનૂંસે મુહબ્બત હો જાએ. અપને દુઆ કરમા દી.

ફાઈદા :- દેખો નેક ઓલાંદસે કિતના બળા ફાઈદા હે. બીબીયો! અપને બચ્ચોંકો બી દીનકા ઇલ્મ સિખલાઓ. ઉનસે તુમહારા દીન ભી સંવરેયા.

હજરત અસમા બિન્તે અમીસ (રદિ.) કા ઝિકર

જે બીબી સહાબિયા હૈં. જબ મક્કામેં કાફિરોંને મુસલમાનોંકો બહોત સતાયા, ઉસ વકત બહોત મુસલમાન મુલ્ક હજ્જાકો ચલે ગએ થે. ઉનમેં જે ભી થી. ફિર જબ હુજૂર (સ.અ.વ.) મદીનામેં તસરીક લે આએ તો વો સબ મુસલમાન મદીનામેં આ ગએ થે ઉનમેં જે ભી આઈ થી. આપને ઉનકો ખૂશખબરી દી થી કે તુમને દો હિજરતેં કી હૈં તુમકો બહોત સવાબ હોગા.

ફાઈદા :- દેખો દીનકે વાસ્તે કિસ તરહસે બે-ધર મુઈ તબ તો સવાબ લૂટે. બીબીયો! અગર દીનકે વાસ્તે કુછ મેહનત ઉઠાના પળે તો મત ઉક્તાઈયો.

હજરત હુઝૈફા (રદિ.) કી વાલિદહકા ઝિકર

હજરત હુઝૈફા સહાબી હૈં. જે કરમાતે હૈં કે મેરી વાલિદહકે એક બાર મુઝાસે પૂછા, તુમકો હુજૂર (સ.અ.વ.) કી પિદમતમેં ગએ હુએ કિતને દિન હુએ? મૈને બતલાયા કે ઇતને દિન હુએ, મુઝકો બુરા ભલા કહા, મૈને કહા અબ જાઉગા. ઓર મગરિબ આપ હીકે સાથ પહુંગા. ઓર આપસે અર્જ કરુંગા કે મેરે ઓર તુમહારે લિયે બખ્શિશકી દુઆ કરે. ચુનાંચે મૈ ગયા ઓર મગરિબ પળી, ઈશા પળી, જબ ઈશા પળહકર આપ ચલે મૈ સાથ હો લિયા. મેરી આવાજ સુનકર કરમાયા હુઝૈફા હે? મૈને કહા જ હો, કરમાયા કયા કમ હે? અલ્લાહ તુમહારી ઓર તુમહારી માં કી બખ્શિશ કરે.

ફાઈદા :- દેખો કેસી અચી બીબી થી. અપની ઓલાદકે લિયે ઈન બાતોંકા બી ખ્યાલ રખતી થી કે હુજૂર (સ.અ.વ.) કી ખિદમતમેં ગમે મા નહીં. બીબીયો તુમ ભી અપની ઓલાદકો તાકીદ રખ્યા કરો કે બુઝૂર્ગોંકે પાસ જાકર બેઠા કરે. ઉનસે દીનકી બાત સીમેં ઔર અચી સોહબતકી બરકત હાસિલ કરે.

હઝરત ફાતિમા બિન્તે ખતાબ (રદિ.) કા ઝિકર

યે હઝરત ઉમર (રદિ.) કી બહન હૈ. હઝરત ઉમર (રદિ.) સે પેહલે મુસલમાન હો ચુકી થી. ઉનકે ખાવિંદ ભી સઈદ ઇબ્ને જૈદ (રદિ.) મુસલમાન હો ચુકે થે. હઝરત ઉમર (રદિ.) ઉસ વકત તક મુસલમાન ન હુએ થે. યે દોનું હઝરત ઉમર (રદિ.) કે ડરકે પારે અપના ઇસ્લામ પોશીદા (છૂપા) રખતે થે. એક દફા' ઉનકે કુરઆન મજીદ પઞ્હનેકી આવાજ હઝરત ઉમર (રદિ.) ને સુન લી. ઔર ઈન દોનુંકે સાથ બબી સખ્તી કી. લેકિન બહનોઈ તો ફિર ભી મઈ થે. હિખ્મત ઈન બીબીકી દેખો કે સાફ કહા કે બેસક હમ મુસલમાન હૈ ઔર કુરઆન મજીદ પઞ્હ રહે થે. આ:કે મારો ઔર ચાહે છોબો. હઝરત ઉમર (રદિ.) ને કહા, મુઝકો ભી કુરઆન મજીદ દિખલાઓ. પસ કુરઆનકા દેખના થા ઔર ઉસકા સુનના થા ફીરન ઇમાનકા નૂર ઉનકે દિલમેં દાખિલ હો ગયા. ઔર હુજૂર (સ.અ.વ.) કી ખિદમતમેં હાજિર હોકર મુસલમાન હુએ.

ફાઈદા :- બીબીયો તુમકો ભી દીન ઔર શરીઅતકી બાતોંમેં એસી હી મઝમૂતી ચાહિયે. યે નહીં કે ઝરાસે રૂપિયેકે વાસ્તે શરીઅતકે ખિલાફ કર લિયા. બિરાદરી કુચ્છે ખ્યાલસે શરીઅતકે ખિલાફ રસમેં કર લી. ઔર જો બાત ભી શરીઅતકે ખિલાફ હો કિસી તરહ ઉસકે પાસ માત જાઓ.

એક અન્સારી ઔરતકા ઝિકર

ઇબ્ને ઇસ્હાકસે રિવાયત હે કે હઝરત (સ.અ.વ.) કે સાથ ઉહદકી લગાઈમેં એક અન્સારી બીબીકા ખાવિંદ ઔર બાપ બાઈ સબ શહીદ હો ગએ. જબ ઉસને સુના તો અબ્બલ પૂછા કે યે બતલાઓ હઝરત (સ.અ.વ.) કેસે હું? લોગોંને કહા ખેરિયતસે હૈ. કેહને લગી જબ આપ સહીહ સાલિમ હૈ ફિર કિસીકા ક્યા ગમ.

ફાઈદા :- સુબ્હાનલ્લાહ! હુજૂર (સ.અ.વ.) કે સાથ કેસી મુહબ્બત થી. બીબીયો! અગર તુમકો હઝરત (સ.અ.વ.) કે સાથ મુહબ્બત કરની મંજૂર હે તો આપકી શરીઅતકી પૂરી પેરવી કરો. ઉસે ઔર મુહબ્બતકી વજહસે બેહિશતમેં હઝરત (સ.અ.વ.) કે પાસ દરજા ચિલેગા.

હજરત ઉમ્મે ફત્હા લુખાબા બિન્ને હારિસકા ઝિકર

યે હજારે હજરત પૈગમ્બર (સ.અ.વ.) કી ચચી હૈ. ઔર હજરત અબ્બાસ (રહિ.) કી બીબી ઔર અબ્દુલ્લાહ બિન અબ્બાસકી માં હૈ. કુરઆન મજીદમેં જો આપા હે કે જો મુસલમાન કાફિરોંકે મુલકમેં રહેનેસે ખુદાકી ઈબાદત ન કર સકે, ઉસકો ચાહિયે કે ઉસ મુલકમેં ઊબકર કહી ઔર જા બસે. અગર એસા ન કરેઆ ઉસકો બહોત ગુનાહ હોગા. અલ્લાહ બચ્ચે ઔર ઔરતેં જિનકો દુસરી જગહકા રસતા ન મા'લૂમ હો, ન ઈતની દીલેરી ઔર હિમ્મત હો વો કબિલે મઆફી હૈ. તો હજરત ઈબ્ને અબ્બાસ (રહિ.) ફરમાતે હૈ કે ઉનહી કમ હિમ્મતોંમેં મેં ઔર મેરી માં થી. વો ઔરત થી ઔર મેં બચ્ચા થા. (સિદ્દાહે સિતાહ)

સર્ઈદા :- દેખો યે ઉનકી નિમ્મતકી ખૂબી થી કે દિલસે કાફિરોંમેં રહેનાં ગરૂંદ ન થા, લેકિન લાચાર થી. ઈસ વાસ્તે અલ્લાહ બિયાંકી ઉન પર રહમત હો ગઈ કે ગુનાહસે મજા લિયા. બીબીયો! તુમ ત્વી દિલસે હમેસા દીનકે મુવાફિક અમલ કરનેકી પક્કી નિમ્મત રખ્યા કરો. ફિર તુમહારી લાચારીકે મઆફ હોનેકી ઉમ્મીદ હે. ઔર જો દિલ હીસે દીનકી બાતકા ઈરાદા ન કિયા તો ફિર ગુનાહસે બચ નહીં સકતી.

હજરત ઉમ્મે સલીત (રહિ.) કા ઝિકર

એક દહા' હજરત ઉમર (રહિ.) મદીનેકી બીબીયોંકો કુછ ચાદરેં તકસીમ કર રહે થે. એક ચાદર રેહ ગઈ. આપને લોગોંસે સલાહ પૂછી કે બાતલાઓ ઉસકો દૂં? લોગોંને કહા કે હજરત અલીકી બેટી ઉમ્મે ફુલસૂમ જો આપકે નિકાહમેં હૈં ઉનકો દે દીજિયે. આપને ફરમાયા નહીં બલ્કે યે ઉમ્મે સલીતકા હક હે. યે બીબી અન્સારમેંકી હૈં ઔર હજરત (સ.અ.વ.) સે બમઅત હૈં. હજરત ઉમર (રહિ.) ને ફરમાયા કે ઉહકી લખાઈમેં ઉનકા યે હાલ થા કે પાનીકી મશકેં ઢોતી (ઉકાએ) ફિરતી થી ઔર મુસલમાનોંકે ખાને પીનેકા ઈન્તિઝામ કરતી થી. ઉસી તરહ એક બીબી થી ખોલ્લા વો તો લખાઈમેં તલવાર લેકર લાતી થી.

સર્ઈદા :- દેખો ખુદાકે કામમેં કેસી હિમ્મત કી થી. જબ તો હજરત ઉમર (રહિ.) ને ઈતની કદર કી. અબ કમ હિમ્મતોંકા હાલ યે હૈં કે નમાઝ ભી પાંચ વકતકી ટીક ટીક નહીં પબ્લી જાતી.

હજરત હાલા બિન્ને ખુવેલિદકા ઝિકર

યે હમારે પૈગમ્બર (સ.અ.વ.) કી સાથી ઔર હજરત ખલીજ (રહિ.) કી બહન હૈં. યે એક બાર હજરત (સ.અ.વ.) કી ખિદમતમેં હાજિર હુઈ ઔર દરવાજેસે બાહિર ખલે

હોકર આનેકી ઇજાજત ચાહી. ચૂંકે આવાજ અપની બીવીકી બહનકી સી થી ઇસ વાસ્તે આપકો હજરત ખદીજા (રદિ.) કા ખ્યાલ આયા ઔર ચોંકસે મને ઔર કરમાને લગે અમ અલ્લાહ! પે હાલા હો.

કાઈદા :- ઇસ દુઆસે મા'લુમ હુવા કે આપકો ઉંતસે મુહબ્બત થી. યું તો સાલીકા રિસાા ભી હે, મગર બળી વજહ આપકી મુહબ્બતકી સિફ દીનદારી હે. બીબીયો! દીનદાર બન જાઓ તુમકો ભી અલ્લાહ ઔર રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ચાહને લગેંગે.

હજરત હિન્દ બિનો ઉત્માકા ઝિકર

હજરત મુઆવિયા (રદિ.) જો હમારે હજરત (સ.અ.વ.) કે સાલે હૈ. વે ઉંતકી માં હૈ. ઉંતહોને એક બાર હમારે હજરત યેઝમ્બર (સ.અ.વ.) સે અર્ઝ કિયા કે મુસલમાન હોનેસે રહલે મેરા વે હાલ ચા કે આપસે ઝિયાદહ કિસીકી ઝિલ્લત ન ચાહતી થી. ઔર અથ વે હાલ હે કે આપસે ઝિયાદહ કિસીકી ઇજાજત નહીં ચાહતી. આપને કરમાયા કે મેરા ભી ચેહી હાલ હે.

કાઈદા :- ઇસ્સે એક તો ઉંતકા સચ્ચા હોના મા'લુમ હુવા. દૂસરે વે મા'લુમ હુવા કે હજરત (સ.અ.વ.) કે સાથ ઉંતકો મુહબ્બત થી. ઔર હજરત (સ.અ.વ.) કો ઉંતકે સાથ મુહબ્બત થી. બીબીયો! તુમ ભી સચ બોલા કરો. ઔર હજરત (સ.અ.વ.) સે મુહબ્બત રખો. ઔર એસે કામ કરો કે હજરત (સ.અ.વ.) કો તુમસે મુહબ્બત હો જાએ.

હજરત ઉમ્મે ખાલિદ (રદિ.) કા ઝિકર

જમ લોઝ હમ્માકો હિજરત કરકે મને વે ઉંતમે વે ભી થી. ઉંસ ઝમાનામેં બચ્ચી થી. વહાંસે લીટકર જમ ખદીનાકો આઈ તો ઉંતકે બાપ હજરત (સ.અ.વ.) કી બિદ્દતમેં આએ. ઔર વે ભી સાથ આઈ. એક ઝઈ (પીલા) કુરતા પેહને હુએ થી. આપકે પાસ એક છોટીસી ચાદર બોટેદાર (ફૂલ પત્તીવાલી) રખ્ખી થી. આપને ઉંતકો ઓળખા દી ઔર કરમાયા બળી અચ્છી હે બળી અચ્છી હે. ફિર વે દુઆ કી કે વિસ વિસ પુરાની હો. ઇસ દુઆકા મતલબ વે હોતા હે કે તુમહારી બળી ઉમર હો. લોગોંકા વે બમાન હે કે કિતની ઉમર ઉંતકી હુઈ હમને કિસી ઔરતકી નહીં સુની. લોગોંમેં ચર્ચા હુવા કરતા હે કે ક્યાં બીબીકી ઇતની ઝિયાદહ ઉમર હે, વે બચ્ચી તો થી હી. હજરત (સ.અ.વ.) કી ચોહરે નખુવતસે ખેલને લગી. આપને ડાંટા. આપને કરમાયા રેહને દો કયા ડર હે.

કાઈદા :- બળી ખૂશ કિસ્મત થી. બીબીયો! દીનકી ચાદર હી નબી (સ.અ.વ.) કી ચાદર હે. જેસા કે કુરઆન મજીદમેં પરહેઝગારીકો બેહતરીન સિબ્બાસ કરમાયા હે. અગર ઉંસ દીલતકો લેના ચાહતી હો દીન ઔર પરહેઝગારી ઇખ્તિયાર કરો.

હઝરત સફિયા (રહિ.) કા ઝિકર

યે હમારે પેગમ્બર (સ.અ.વ.) કી ફૂલી હૈ. જબ હઝરત (સ.અ.વ.) કે ચચા હઝરત હમઝા (રહિ.) ઉહદકી લગાઈમેં શહીદ હો ગએ. આપને યે કરમાયા કે મુઝકો સફિયાકે સદમાકા ખ્યાલ હે, વરના હમઝા (રહિ.) કો દફન ન કરતા. દરિન્દે ખા જાતે ઓર કિયામતમેં દરિન્દેકે પેટમેંસે ઉનકા હશર હોતા.

ઘઈદા :- ઇસસે મા'લુમ હુવા કે હઝરત (સ.અ.વ.) કો ઉનકા બહોત ખ્યાલ થા કે અપની ઓલાદકો ઉનકી ખાતિર હોલ દિયા. બીબીયો! યે ખ્યાલ ઉનકી દીનદારીકી વજહસે થા. તુમ ભી દીનદાર બનો તાકે તુમ ભી ઇસ લાઈક હો જાઓ કે પેગમ્બરે ખુદા (સ.અ.વ.) તુમસે ભી રાઝી રહે.

હઝરત અબૂલ હુસૈમ (રહિ.) કી બીબીકા ઝિકર

યે એક સહાબી હૈ. હમારે હઝરત (સ.અ.વ.) કી ઉનકે હાલ પર એસી મહેરબાની થી કે એક બાર આપ પર ફાકા થા. જબ ભૂકકી બહોત શિદ્દત હુઈ. આપ ઉનકે ઘરમેં બેતકલ્લુફ તશરીફ લે ગએ. મિયાં તો ઘરમેં યે નહીં, મીઠા પાની લેને ગએ. યે ઉન બીબીને આપકી બહોત ખાતિર કી. ફિર મિયાં ભી આ ગએ યે વો ઓર ભી કિયાદહ ખૂસ હુએ ઓર સામાને દા'વત કિયા.

ઘઈદા :- અગર ઉન બીબીકે ઇખ્લાસ પર આપકો ઈત્તીનાન ન હોતા તો કેસે મિયાં ઘરમેં ન યે આપ લીટ આતે. મા'લુમ હુવા કે આપ જાનતે યે કે યે ભી ખૂબ ખૂસ હૈ. કિસીકા પેગમ્બર (સ.અ.વ.) સે ખૂબ ખૂસ હોના ઓર પેગમ્બર (સ.અ.વ.) કા કિસીકો અચ્છા સમજના યે થોળી બુઝુર્ગી નહીં હે. બીબીયો! હઝરત (સ.અ.વ.) ઉસ વકત મેહમાન યે તુમ ભી મેહમાનોકે આનેસે ખૂસ હુવા કરો. તંગ દિલ થત હુવા કરો.

હઝરત અસ્મા બિન્તે અબીબકરકા ઝિકર

યે હમારે પેગમ્બર (સ.અ.વ.) કી સાલી હઝરત આઈશા (રહિ.) કી બહન હૈ. જબ હઝરત (સ.અ.વ.) હિજરત કરકે મદીનેકો ચલે હૈં ફિસ થેલીમેં નાસ્તા થા ઉસકે બાંધનેકો કોઈ ચીઝ ન મિલી. ઉનહોને ફોરન અપના કમર બંદ બીચસે ચીર ડાલા. એક ટુકડા કમરબંદ રખ્યા દૂસરે ટુકડેસે નાસ્તા બાંધ દિયા.

ઘઈદા :- એસી મુહબ્બત બળી દીનદારકો હોતી હે કે અપને એસે કામકી ચીઝ આપકે ખારામકે લિયે નાકિસ (અપૂરી) કર દી. બીબીયો! દીનકી મુહબ્બત એસી હી થાલિયે કે ઉસકો સંવારનેમેં અગર દુનિયા બિગળ જાએ કુછ પરવા ન કરે.

હઝરત ઉમ્મે રુમાન (રદિ.) કા ઝિકર

યે હમારે હઝરત (સ.અ.વ.) કી સાસ ઓર હઝરત આઈશા (રદિ.) કી માં હે. હઝરત આઈશા (રદિ.) પર એક મુનાફિકને તોભા તોભા તોહમત લગાઈ થી જિસ્મે બા'જે બોલે સીધે મુસલમાન બી શામિલ હો ગએ થે. ઓર હઝરત (સ.અ.વ.) બી ઉમ્મે કુઇ ચુપ ચુપ હો ગએ થે. ફિર અલ્લાહ તઆલાને હઝરત આઈશા (રદિ.) કી પાકી કુરઆનમેં ઉતારી ઓર હઝરત (સ.અ.વ.) ને વો આયતે પબ્લકર ધરમેં સુનાઈ. (જા વક્ત હઝરત ઉમ્મે રુમાનને હઝરત આઈશાકો કહા કે ઉકો ઓર હઝરત (સ.અ.વ.) કી શુક્રગુઝરી કરો. ઓર ઉસ્સે પેહલે બી હાલંકે ઉનકો અપની બેટીકા બબા સદમા થા મગર કયા મુમકિન્ હે કે કોઈ ઝરાસી બાત બી એસી કહી હો જિસ્સે હઝરત (સ.અ.વ.) કી શિકાયત ટપકતી હો.

હાઈદા :- ઓરતોંસે એસા તહમ્મુલ ઓર જખ્ત (સમર) બહોત તમજનુમકી બાત હે. વરના એસે વક્તમેં કુછ ન કુછ મુંહસે નિકલ હી જાતા હે. મસલન પેહી કેહ દેતાં કે અફસોસ મેરી બેટીસે બે વજહ ખિચ ગએ (દૂર હો ગએ), ખાસકર જખ પાકી સામિત હો ગઈ ઉસ વક્ત તો ઝરૂર કુછ ન કુછ ગુસ્સા ઓર રંજ હોતા કે હો એસી પાક પર મુબહ થા. મગર ઉનહોંને ઉલટા અપની બેટીકો દબાયા ઓર હઝરત (સ.અ.વ.) કી તરફદારી કી. બીબીયો! તુમ બી એસે રંજ ઓર તકચારકે વક્ત બેટીકો બખ્લાવે માત દિયા કરો. ઉસકી તરફસે હોકર સુસરાલ વાહોંસે માત લખા કરો. ઈસ કિસ્સેમેં એક ઓર બીબીક બી ઝિકર આયા હે જિનકે બેટે ઉનહીકી તોહમત લગાને વાહોંમેં બોલેપનસે શામિલ હો ગએ થે. ઉન બીબીને એક મોકા' પર અપને બેટે હીકે એસા ઓર આઈશા (રદિ.) કી તરફદાર રહી. યે બીબી ઉમ્મે મસ્તહ કેહલાતી હે. દેખો હક પરસ્તી યે હોતી હે કે બેટેકી બાતકી પચ (તરફદારી) નહીં કી બલકે સચ્ચી બાતકી તરફ રહી. ઓર બેટેકો બુરા કહા.

હઝરત ઉમ્મે અતિયા (રદિ.) કા ઝિકર

યે બીબી સહાબિયા હે. ઓર હઝરત (સ.અ.વ.) કે સાથ છ લગાઈઓંમેં ગઈ. ઓર વહાં બીમારોં ઓર ઝખ્મીયોંકા ઈલાજ ઓર મરહમ પકી કરતી થી. ઓર હઝરત (સ.અ.વ.) સે ઈસ કહર મુહબ્બત થી કે જખ કબી આપકા નામ લેતી તો મું ભી ઝરૂર કેહતી કે મેરા બાપ આપ પર કુરબાન.

હાઈદા :- બીબીયો! દીનકે કામોંમે સિમાત કરો ઓર હઝરત રસુલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) કે સાથ એસી હી મુહબ્બત રખો.

હજરત ખરીરહ (રદિ.) કા ઝિકર

યે એક શખ્સકી લોંબી થી. ફિર ઉસે હજરત આઈશા (રદિ.) ને ખરીદકર આગ્રહ કર દિયા. યે ઉનહીકે ઘર રહેતી થી. ઓર હજરત આઈશા ઓર હમારે હજરત (સ.અ.વ.) કી ખિદમત કિયા કરતી. એક બાર ઉનકે વાસ્તે કહીસે ગોસ્ત આયા થા. હમારે હજરત (સ.અ.વ.) ને ખૂદ માંગકર નોશ કરમાયા થા.

ફાઈદા :- હજરત (સ.અ.વ.) કી ખિદમત કરના કિતની બળી ખૂશ કિસ્મતી હે. ઓર ઉનકી મુહબ્બત પર હજરત (સ.અ.વ.) કો પૂરા ભરોસા થા. જબ હી તો ઉનકી ચીઝ મા લી ઓર યે સમજે કે યે ખૂશ હોંગી. બીબીયો! હજરત (સ.અ.વ.) કી ખિદમત યેહી હે કે દીનકી ખિદમત કરો. ઓર યેહી મુહબ્બત હે હજરત (સ.અ.વ.) કે સાથ.

ફાતિમા બિન્તે અબી હબીશ ઓર હમનહ બિન્તે જહશ ઓર હજરત અબ્દુલ્લાહ બિન મસઊદ (રદિ.) કી બીબી ઝેનબકા ઝિકર

યે તીનો બીબીયોંકા હજરત (સ.અ.વ.) સે મસ્ખલે પૂછનેકે લિયે ઘરસે આના હદીસોંમેં આયા હે. ઓર ઇસી લિયે હમાને તીનોંકા નામ સાથ હી લિખ દિયા હે કે ઉનકા હાલ એક હી જૈસા હે. યેહલી બીબીને ઇસ્તિહાજકા મસ્ખલા પૂછા. દૂસરી બીબી હમારે હજરત (સ.અ.વ.) કી સાલી ઓર હજરત ઝેનબકી બહન હૈ. ઉનહોંને ભી ઇસ્તિહાજકા મસ્ખલા પૂછા થા. ઓર તીસરી બીબીને સદકા દેનેકા મસ્ખલા પૂછા થા. અબ્દુલ્લાહ બિન મસઊદ એક બહોત બળે સહાબી હૈ યે ઉનકી બીબી હૈ.

ફાઈદા :- બીબીયો! દીનકા શૈક એસા હોતા હે. તુમકો ભી જો મસ્ખલા ચા'લુમ ન હુવા કરે ઝરૂર પરહેઝગાર આલિમોંસે પૂછ લિયા કરો. અગર કોઈ શરમકી બાત હુઈ ઉન આલિમોંકી બીબીસે કેહ દિયા ઉનહોંને પૂછ લિયા. હજરત (સ.અ.વ.) કી બીબીયોં ઓર બેટિયોંકે બા'દ યહાં તક ઉન પચીસ ઓરતોંકે ઝિકર હુએ જો હજરતકે ઝમાનેમેં થી. ઓર ભી એસી બહોત બીબીયોંકે હાલાત કિતાબોંમેં લિખ્તે હૈ, મગર હમાને કિતાબહી લિખ્ત્યા હે કે કિતાબ બખ્શ ન જાવે. આગે ઉન બીબીયોંકા ઝિકર આતા હે; જો હજરત (સ.અ.વ.) કે પીછે હુઈ હૈ.

ઈમામ હાફિઝ ઇબ્ને અસાકિરકી ઉસ્તાદ બીબિયા

યે ઇમામ હદીસકે બળે આલિમ હૈ. જિન ઉસ્તાદોંસે ઉનહોંને યે ઇલ્મ હાસિલ કિયા હે ઉનમેં અસ્સી (૮૦) સે ઝિયાદહ ઓરતોં હૈ.

ફાઈદા :- અકસોસ એક યે ઝમાના હે કે ઓરતે દીનકા ઇલ્મ હાસિલ કરે શાગિદીકે દરજાકો ભી નહીં પહોંચતી.

હફીદ બિન ઝોહરા તબીબકી બહન ઓર ભાંજ

યે એક મરહૂર તબીબ હું. ઉનકી બહન ઓર ભાંજ હિકમતકા ઇલ્મ ખૂબ રખતી થી. ઓર એક બાદશાહ થા. ખલીફા ઉસકે મહલ્લાતકા ઇલાજ ઉનહીકે સુપુર્દ થા.

ફાઈદા :- યે ઇલ્મ તો ઓરતોંમેંસે બિલકુલ જાતા રહા. ઇસ ઇલ્મમેં ભી અગર અચ્છી નિખત હો ઓર લાલચ ઓર દગ્ગા ન કરે, કોઈ હરામ દવા ન ખિલા દે. દીનકે કામોંમેં ગફલત ન કરે તો બળા સવાબ હે. ઓર મખ્લૂકકા ફાઈદા હે. અબ જાહિલ દાઈયાં ઓરતોંકા સત્યાનાસ કરતી હું. અગર ઇલ્મ હોતા તો યે ખરાબી કયું હોતી. ફિન ઓરતોંકે બાપ ભાઈ મિયાં હકીમ હું વો અગર હિમ્મત કરે તો ઉનકો ઇસ ઇલ્મકા હાસિલ કરના બહોત આસાન હે.

ઈમામ યઝીદ બિન હાઝન (રહ.) કી લોન્ડી

યે હદીસકે બહે ઈમામ હું. અખીર ઉમરમેં નિગાહ બહોત કમઝોર હો ગઈ થી. કિતાબ ન દેખ સકતે થે. ઉનકી યે લોંડી ઉનકી મદદ કરતી. ખૂદ કિતાબેં દેખકર હદીસે યાદ કરકે ઉનકો બતલા દિયા કરતી.

ફાઈદા :- ઉસ ઝમાનેમેં લોંડિયાં બાંદિયાં આલિમ હોતી થી. અબ બીબિયાં ભી અકસર જાહિલ હું. ખુદકે વાસ્તે ઇસ ધબ્બાકો મિટાઓ.

ઈબ્ને સમ્માક ફૂફીકી લોન્ડી

યે બુઝુર્ગ અપને ઝમાનાકે બહે આલિમ હું. ઉનહોંને એક દફા' અપની લોંડીસે પૂછા મેરી તકરીર કેસી હે? ઉસને કહા તકરીર તો અચ્છી હે મગર ઇતના એબ હે કે એક બાતકો બાર બાર કેહતે હો ઉનહોંને કહા ઇસ લિયે બારબાર કેહતા હું કે કમ સમજ લોબ ભી સમજ લે. કેહને લગી જબ તક કમ સમજ સમજોંગે સમજદાર થભરા ચુકોંગે.

ફાઈદા :- કિસી આલિમકી તકરીરમેં એસી ગેહરી બાત સમજના આલિમ હીસે હો સકતા હે. ઇસ્સે મા'લૂમ હોતા હે કે વો લોંડી આલિમ થી. બીબીયો! લોંડિયોંસે તો કમ મત રહો ખૂબ કોશિશ કરકે ઇલ્મ હાસિલ કરો. ઘરમેં કોઈ મર્દ આલિમ હો તો હિમ્મત કરકે અરબી ભી પઞ્હ લો. પૂરા મજા ઇલ્મકા ઉસીમેં હે. તુમકો તો લોગોંસે ઝિયાદત આસાન હે. કયુંકે કમાના તો તુમકો હે નહીં, ઇત્મીનાનસે ઉસીમેં લગી રહો. રહા સીના પિરોના વો હફતોંમેં સીખ સકતી હો સારી ઉમર કયું બરબાદ કરતી હો.

ઇલ્લે જોગી (રહ.)^૧ કી ફૂફી

યે બુઝુર્ગ બળે આલિમ હૈ. ઉનકી ફૂફી ઉનકો બચપનમેં આલિમોંકે પબ્લને પબ્લાનેકી જગલ લે આપા કરતી. બચપન હીસે જો ઇલ્લકી ખાતે કાનમેં પવતી રહી માશાઅલ્લાહ હસ બરસકી ઉમરમેં એસે હો ગએ કે આલિમોંકી તરહ વખત કેહને લગે.

કાઈદા :- દેખો અપની ઝોલાદકે વાસ્તે ઇલ્લે દીન સિખલાનેકા કિતના બખા ખ્યાલ થા. વો બળી બુઝી હોંગી ખૂદ લે ગઈ. તુમ ઇતના તો કર સકતી હો કે જખ તક વો દીનકા ઇલ્મ ન પબ્લ લેં અંગ્રેજમેં મત ફંસાઓ. બુરી સોહબતસે રોકો. ઉસપર તખીલ કરો, મક્તબમેં મદરસેમેં જાનેકી તાકીદ કરો. અબ તો યે હાલ હે કે અબ્બલ તો પબ્લાનેકા શોક નહી, ઓર અગર હે તો અંગ્રેજકા કે મેરા બેટા તેહસીલદાર હોગા, કિપટી હોગા. ચાહે કિયામતમેં દોઝખમેં જાએ, ઓર માં-આપકો ભી સાપ લે જાવે. યાદ રખો કે સમસે મુકદમ દીનકા ઇલ્મ હે યે નહીં તો કુછ ભી નહીં.

ઈમામ રબીઅતુર્રાય (રહ.) કી વાલિદહ

યે ભી બળે આલિમ હુએ હૈ. ઈમામ માલિક ઓર હસન બસરી જો આફતાબસે કિયાદહ મશહૂર હૈ. વો દોનૂં ઉનહીકે શાગિર્દ હૈ. ઉનકે વાલિદહકા નામ ફરૂખ હે. બની ઉમય્યા કી બાદશાહીકે ઝમાનામેં વો હીજમેં નીકર વે. બાદશાહી હુકમસે વો બહોતસી લખાઈયો પર ભેજે ગએ હે. ઉસ વક્ત યે અપની વાલિદાકે પેટમેં વે. ઉનકો સત્તાઈસ બરસ ઉસ સફરમેં લગ ગએ. યે પીછે હી પેદા હુએ ઓર પીછે હી ઇતને બળે આલિમ હુએ. ચલતે વક્ત ઉનકે વાલિદને અપની બીબીકો તીસ હજાર અશરફિયાં દી થી. ઉસ આલી હિમ્મત બીબીને સબ અશરફિયાં ઉનકે પબ્લાને લિખાનેમેં ખર્ચ કર દી. જખ ઉનકે આપ સત્તાઈસ બરસ બા'દ હોટકર આએ તો બીબીસે અશરફિયાંકો પૂછા, ઉનહોંને કહા સબ હિફાઝતસે રખ્યાં હૈ. ઉસ અરસેમેં હજારત રબીઆ મસ્જિદમેં જાકર હદીસ સુનાનેમેં મસ્ખૂલ હુએ. ફરૂખને જો યે તમાશા અપની આંખસે દેખા કે મેરા બેટા એક જહાનકા પેશવા હો રહા હે. મારે ખુશીકે ફૂલે ન સમાએ. જખ ઘર હોટકર આએ બીબીને પૂછા મતલાઓ તીસ હજાર અશરફિયાં કિયાદહ અચ્છી હૈં થા યે નેઅમત? વો બોલે અશરફિયોંકી ક્યા હકીકત હે? જખ ઉનહોંને કહા કે મૈંને વો અશરફિયાં ઉસી નેઅમતકે હાસિલ કરનેમેં ખર્ચ કર ગ્રહી. ઉનહોંને નિહાયત ખુશ હોકર કહા કે ખુદાકી કસમ તૂને અશરફિયાં જાએઅ નહીં કી.

કાઈદા :- કેસી બીબીયાં થી. ઇલ્લે દીનકી કેસી કદર જાનતી થી કે તીસ હજાર

૧. વખતમેં ઉનકો બહોત બખા કમાલ થા ઓર બીસ હજાર કાફિર ઉનકે હાથ પર ખુશલામાન હુએ.

અરશિયાં અપને બેઠે છેલ્મ હાસિલ કરનેમેં ખર્ચ કર ડહી. બીબીયો તુમ ત્વી ખર્ચકી પરવા મત કરના. કિસ તરફ હો ઓલાદકો છેલ્મે દીન હાસિલ કરાના.

ઈમામ બુખારીકી વાલિદહ ઓર બહન

ઈમામ બુખારીકે બરાબર હદીસકા કોઈ આલિમ નહીં હુવા. ઉનકી ઉમર સોદહ સાલકી થી. જબ ઉનહોંને છેલ્મ હાસિલ કરનેકા સફર કિયા તો ઉનકી વાલિદહ ઓર બહન ખર્ચકી જિમ્મેદાર થી.

કાઈદા :- ભલા માં તો વેસે ત્વી ખર્ચ દિયા કરતી હે, મગર બહન કિસકા વિસ્તા જિમ્મેદારીકા નહીં હે ઉનકો ક્યા ગર્જ થી. મા'લૂમ હોતા હે ઉસ ઝમાનેમેં બીબીયોમેં છેલ્મે દીનકા નામ લિયા ઓર યે અપના માલો મતામ કુરબાન કરનેકો તૈયાર હો ગઈ. બીબીયો! તુમકો ત્વી એસાહી હોના ચાહેયે.

કાઝીઝદા રૂમીકી બહન

યે એક બલે મસ્તુર કાઝિલ હૈ. જબ રૂમકે ઉસ્તાદોસે છેલ્મ હાસિલ કર ચુકે તો ઉનકો બાહિરકે આલિમોસે છેલ્મ હાસિલ કરનેકા શોક હુવા. ઓર રૂમકે રૂમકે સફરકા સામાન કરના શુરૂ કિયા. ઉનકી બહનકો મા'લૂમ હુવા તો અપના બહોતસા ઝેવર અપને ભાઈકે સામાનમેં છુપાકર રખ દિયા ઓર ખૂદ ઉનસે ત્વી નહીં કહા.

કાઈદા :- કેસી અસ્ત્રી બીબીયાં થી. નામસે કોઈ ગર્જ ન થી. યું ચાહતી થી કે કિસી તરફ છેલ્મ કાઈમ રહે. બીબીયો! છેલ્મકે કાઈમ રખનેમેં મદદ કરના બળા સવાબ હે. જો દીનકે મદ્દસે હૈં કિસ કદર આસાનીસે મદદ મુમકિન હો ઝરૂર ખ્યાલ રખો. હઝરત (સ.અ.વ.) કે ઝમાનેકી બીબીયોકે બા'દ ઉન દસ ઓરતોકે કિસ્સે બયાન હુમે કિનકો છેલ્મ હાસિલ કરનેકા શોક થા. અબ ઉન બીબીયોકા હાલ લિખ્યા જાતા હે કિનકા દિલ ફકીરીકી તરફ થા.

હઝરત મઆઝ્ઝ અદવિયા (રહ.) કા ઝિકર

ઉનકા અલ્લાહ હાલ થા. જબ દિન આતા કેહતીં શામદ યે વો દિન હે કિસમેં મેં મર ગઈ. ઓર સામ તક ન સોતીં કે કહીં મોતકે વક્ત ખુદાકી વાદસે માફિલ ન મદું, ઉસી તરફ જબ રાત આતી તો સુબહ તક ન સોતીં ઓર ચેહી બાત કેહતીં, અગર નીંદકા ઝેર હોતા તો મરમેં દીબી દીબી ફિરતીં ઓર નફસકો કેહતીં કે નીંદકા વક્ત આજેં આતા હે. મતલબ યે થા કે મરકર ફિર કિયામત તક સોઈયો. સત દિનમેં છ સો (૬૦૦) નકલેં પઘ્લા કરતીં. કબી આસમાનકી તરફ નિગાહ ન ઉઠાતીં. જભસે ઉનકે સોહર મર ગએ ફિર બિસ્તાર પર નહીં

હેતી. જે હજરત આઈશા (રદિ.) સે મિલી હૈ. ઓર ઉનસે હદીસે સુની હૈ.

છાઈદા :- બીબીયો ખુદાકી મુહબ્બત ઓર યાદ એસી હોતી હે. ઝરા આંખે ખોલો.

હજરત રાબિઆ અદવિયા (રહ.) કા ઝિકર

જે બહોત રોયા કરતી. અગર દોઝખકા ઝિકર સુન લેતી થી તો ગશ મા જાતા (મેહોશ હો જાતી) કોઈ કુછ દેતા તો વાપસ કર દેતી. ઓર કેહ દેતી કે મુઝકો ફુનિયા નહીં ચાહિયે. અસ્સી (૮૦) બરસકી ઉમરમેં જે હાલ હો ગયા થા કે ચલનેમેં મા'લુમ હોતા થા કે અબ ગિરી. કફન હમેશા અપને સામને રખતી. સિજદેકી જગહ આંસુઓસે તર હો જાતી. ઓર ઉનકી અજબો ગરીબ બાતેં મરહૂર હૈ. ઓર ઉનકો રાબિઆ બસરિયા બી કેહતે હૈ.

છાઈદા :- બીબીયો! કુછ તો ખુદાકા ખોશ ઓર મોતકી યાદ તુમ બી અપને દિલમેં પેદા કરો. દેખો આખિર જે બી તો ઓરત હી થી.

હજરત માજિદા કુરશિયા (રદિ.) કા ઝિકર

જે કહા કરતી કે જો કદમ રખતી હું બસ ઉસકે બા'દ મોત હે. ઓર ફરમાયા કરતી તમજામુબ હે ફુનિયાકે રેહનેવાલોંકો કુચકી (આખિરતકે સફરકી) ખબર દે દી ગઈ હે. ઓર ફિર એસે ગાફિલ હૈ જેસે કિસીને કુચકી ખબર સુની હી નહીં યહીં રહેંગે. ઓર ફરમાતી કોઈ નેઅમત જન્મતકી ઓર ખુદા તઆલાકી રઝમંદીકી બગેર મુહબ્બત નહીં મિલતી.

છાઈદા :- બીબીયો! કેસી કામકી નસીહતેં હૈ. અપને દિલ પર ઉનકો જમાઓ ઓર બરતો.

હજરત આઈશા બિન્તે જા'ફર સાદિક (રહ.) કા ઝિકર

ઉનકા મરતબા નાઝકા થા. યું કહા કરતી થી કે અગર મુઝકો દોઝખમેં ડાલા તો મેં સમસે કેહ દૂંગી કે મેં અલ્લાહકો એક માનતી થી ફિર મુઝકો અઝાબ દિયા. સન હિજરી ૧૪૫મેં ઈન્તિકાલ હુવા ઓર બાબે કરાના મિસરમેં મઝામર હે.

છાઈદા :- બીબીયો! જે મરતબા કેસી કેસીકો નસીબ હોતા હે. ઓર ફિનકો હુવા હે પૂરી તાબે'દારીકી બરકતસે હુવા. ઉસકો ઈન્જિયાર કરો. ઓર યાદ રખ્યો કે અલ્લાહકો એક માનના પૂરા પૂરા જે હે કે ન ઓર કિસીકો પૂજે, ન કિસીસે ઉમ્મીદ રખ્યો, ન કિસીસે

૧. કિસી દીની મદદિલતસે હદિયાકે વાપસ કર દેનેમેં કુછ હરજ નહીં.

૨. ઓર બહોત બખા કમાલ જે હે કે સુન્નતકે મુતાબિક ફજલે ઈલાહીકા ઉમ્મીદવાર રહે ઓર અપને આ'માલ પર ભરોસા ઓર ઉનકા ઝિકર તક બી ન કરે ખૂબ સમજ લો.

હો, ન કિસીકો ખૂશ કરનેકા ખ્યાલ હો, ન કિસીકે નારાજ હોનેકી પરવા હો. કોઈ અચ્છા કહે ખૂશ ન હો, કોઈ બુરા કહે ગમ ન કરે, કોઈ સતાએ તો ઉપર નિગાહ ન કરે. પું સમજે કે અલ્લાહકો પૂંહી મંજૂર થા. મેં બંદા પું હર હાલમેં રાખી રેહના ચાહિયે. તો જો સખ્સ ઈસ તરહ ખુદાકો એક માનેગા ઉસકો દોઝખસે કયા ઈલાકા (દિશ્તા)? યે માલુમ થા ઉન બીબીકા. ઓયા અલ્લાહકે ઈસ તરહ એક માનનેકી બરકત ઓર બુઝુર્ગી બયાન કરતી થી.

હઝરત રિબાહ કેસી (રહ.) કી બીબીકા ઝિકર

યે સારી રાત ઈબાદત કરતી. જખ એક પહર રાત ગુઝર જાતી તો શોહરસે કેહતી કે ઉઠો અગર વો ન ઉઠતે તો ફિર થોળી દેરકે બા'દ ઉનકો ઉઠાતી. ફિર આખિર સતમેં કેહતી અય રબાહ ઉઠે રાત ગુઝરતી હે ઓર તુમ સોતે હો. કબી જમીનસે તિનકા ઉઠકર કેહતી કે ખુદાકી કસમ દુનિયા મેરે નજાહીક ઈસે ભી ઝિયાદહ બે કદર હે. ઈસાકી નમાઝ પચ્છકર કેહતી કે ઝીન્નાકે કપલે પહેનકર ખાવિંદસે પૂછતી કે તુમકો કુછ ખ્યાલિસ હે? અગર વો ઈન્કાર કર દેતે તો વો કપલે ઊતારકર રખ દેતી ઓર સુબહ તક નફલોમેં મશગૂલ રેહતી.

કાઈદા :- બીબીયો તુમને દેખા કે ખુદા તઆલાકી કેસી ઈબાદત કરતી થી. ઓર સાથ સાથ ખાવિંદકા કિતના હક અદા કરતી થી. ઓર ખાવિંદકો દીનકી રગબત ભી દેતી થી. યે સારી બાતેં કરનેકી હે.

હઝરત ફાતિમા નેશાપુરી (રહ.) કા ઝિકર

એક બુઝુર્ગ હે બલે કામિલ ઝૂન્નૂન મિસરી (રહ.). વો ફરમાતે હે કે ઉનકી બીબીસે મુઝકો ફેઝ (કાઈદા) હુવા હે. વો ફરમાયા કરતી, જો સખ્સ હર વક્ત અલ્લાહ તઆલાકા ખ્યાન નહીં રખતા વો મુનાહકે હર મેદાનમેં જા ગિરતા હે. જો મુંહમેં આયા બક ડાલતા હે. ઓર જો હર વક્ત અલ્લાહકા ખ્યાન રખતા હે વો ફુઝૂલ બાતોસે મૂંગા હો જાતા હે. ઓર ખુદા તઆલાસે સરમ ઓર હયા કરને લગતા હે. ઓર હઝરત અબૂ યઝીદ (રહ.) કેહતે હે કે મૈને ફાતિમા (રહ.) કે બરાબર કોઈ ઓરત નહીં દેખી. ઉનકો કિસ જગહકી જો બબર દી વો ઉનકો પેહલે હી મા'લુમ હો જાતી થી. ઉમરહ'કે રાસ્ટેમેં મક્કા મુઅઝ્જાબામેં સન સિજરી રરઝમેં ઉનકા ઈન્તિકાલ હુવા.

કાઈદા :- દેખો ખ્યાન રખનેકી કયા અચ્છી બાત કહી. અગર ઈસીકો નિબાહ હો તો સારે મુનાહોસે બચ જાઓ. ઓર યે ભી મા'લુમ હુવા કે ઉન બીબીકો કફ હોતા થા. અગરયે યે કોઈ બધા ફૂલખા નહીં હે, લેકિન અગર અચ્છે આદમીકો હો તો અચ્છી બાત હે.

૧. ઉમરહ હજકે સાથ હોતા હે. હજ કર્ઝ ઓર ઉમરહ સુન્નાત હે.

હઝરત રાબિઆ યા રાબિઆ શામિયા બિન્તે ઇસ્માઈલકા ઝિકર

યે સારી રાત ઇમાદત કરતી. હમેશા રોઝા રખતીં ઓર ફરમાતીં કે જખ અઝાન સુનાતી હું કિયામતકે દિન પુકારનેવાલા ફરિશ્તા યાદ આ જાતા હે. ઓર જખ ગરમીકો દેખતી હું તો કિયામતકે દિનકી ગરમી યાદ આ જાતી હે. ઓર ઉનકે ખાવિંદ ભી બલે મુઝુર્ન હું. ઇબ્ને અબી અહ્મદવારી (રહ.) યે ઉનસે કેહતીં મુઝકો તુમહારે સાથ ભાઈયોં કીસી મુહબ્બત હે. મતલબ યે કે મેરે નફસકો ખ્વાલિસ નહીં હે. ઓર ફરમાતીં કે જખ કોઈ ઇમાદતમેં લગ જાતા હે અલ્લાહ તઆલા ઉસકે એબોંકી ઉસકો ખબર દેતે હું. ઓર જખ ઉસકો અપને એબોંકી ખબર હો જાતી હે ફિર વો દૂસરોંકે એબોંકો નહીં દેખતા. ઓર ફરમાતીં કે મેં જિન્નાતકો આતે જાતે દેખતી હું. ઓર મુઝકો હુરેં નઝર આતી હું.

ફાઈદા :- બીબીયો! ઇમાદત ઉસકો કેહતે હું. ઓર દેખો તુમ જો દૂસરોંકે એબોંકા હર વક્ત ધંધા રખતી હો ઉસકા ક્યા અજાબ ઇલાજ બતાલાયા કે અપને એબોંકો દેખા કરો. ફિર કિસીકા એમ નઝર હી ન આએગા. ઓર મા'લૂમ હોતા હે કે ઉનકો કશ્ક ભી હોતા થા. કશ્કકા હાથ ઉપરકે કિસ્સેમેં આ ગયા હે.

હઝરત ઉમ્મે હાડુનકા ઝિકર

ઉન પર ખુદાકા ખીક બહોત ગાલિબ થા. ઓર બહોત ઇમાદત કરતી. ઓર રૂખી રોટી ખાયા કરતી. ઓર ફરમાતીં કે રાતકે આનેસે મેરા દિલ ખૂશ હોતા હે. ઓર જખ દિન હોતા હે તો ગમગીન હોતી હું. સારી રાત જાગતીં ઓર તીસ બરસસે સરમેં તેલ નહીં ઝાલા, મગર જખ સર ખોલતીં તો બાલ સાફ ઓર ચિકને હોતે થે. એક દફા' બાઘિર નિકલીં. કિસી શખ્સને ખુદા જાને કિસકો કહા હોગા પકળો. ઉનકો કિયામતકા દિન યાદ આ ગયા ઓર બેહોશ હોકર મિર ગઈ. એક દફા' જંગલમેં સાખનેસે સેર આ ગયા. આપને ફરમાયા અગર મેં તેરા રિઝક હું તો મુઝકો ખા લે. વો પીક ફેરકર ચલા ગયા.

ફાઈદા :- સુખદાનલ્લાહ! ખુદાકી યાદમેં કેસી ચૂર થીં. ઓર ખુદાસે કિસ કદર કરતી થીં. ઓર સેરકી ખાત ઉનકી કરામત હે. જૈસા હમને કશ્કા હાથ લિખ્યા હે વોહી કરામતકા સમજો. બીબીયો! તુમ ભી ખુદાકી યાદ ઓર ખુદાકા ખીક દિલમેં પેદા કરો. આઘિર કિયામત ભી આનેવાલી હે ફૂછ સામાન કર રખો.

હબીબ અજમી'કી બીબી હઝરત ઉમરહ (રહ.) કા ઝિકર

યે સારી રાત ઇમાદત કરતી. જખ અખીર રાત હોતી તો ખાવિંદસે કેહતીં કાશ્કા

૧. યે બહોત બલે વસિયુલ્લાહ ઓર હઝરત હસન બસરીકે સાગિદ હું.

આને ચલ દિયા. તુમ પીછે સોતે રેલ મએ. એક બાર ઉનકી આંખ દુખને આઈ. કિસીને પૂછા, કેહને લગી. મેરે દિલકા દઈ ઉસે ભી ઝિયાદહ હે.

કાઈદા :- બીબીયો! ખુદાકી મુહબ્બતકા એસા દઈ પેદા કરો કે સબ દઈ ઉસકે સામને હલકે હો જાએ.

હઝરત અમતુલ જલીલ (રહ.) કા ઝિકર

બે બબી આબિદ અહિદ થી. એક બાર કઈ બુઝુર્ગોમે ખાતચીત હુઈ કે વહી કેસા હોતા હે? સબને કહા અબ્બલ અમતુલ જલીલ (રહ.) સે ચલકર પૂછે. ગર્ઝ ઉનસે પૂછા કરમાયા વલીકી કોઈ વબી એસી નહીં હોતી જિસમેં ઉસકો ખુદાકે સિવા કોઈ ઓર પંચા હો. જો કોઈ ઉસકો દુસરા પંચા મતલાવે વો ઝૂઝા હે.

કાઈદા :- કેસી શાનકી બીબી થી કે બુઝુર્ગ મઈ ઉનસે એસી ખાતે પૂછતે થે. ઓર ઉનહોને કેસી અચકી પેહચાન મતલાઈ. બીબીયો! તુમ ભી ઉસકી ઝિકર કરો ઓર અપને સારે પંથોસે ઝિયાદહ ખુદાકી યાદકા પંચા કરો.

હઝરત ઉમૈદહ બિન્ને કિલાબ (રહ.) કા ઝિકર

માલિક ઇબ્ને હીનાર એક ભલે કામિલ બુઝુર્ગ હૈ. બે બીબી ઉનકી ખિંદમતમે ખાતી જાતી થી. ખા'તે બુઝુર્ગ ઉનકા ફુઆ રાબિયા બસરિયા (રહ.) સે ઝિયાદહ મતલાતે હૈ. એક સપ્તકો કેહતે સુના કે પૂરા મુતકી જમ હોતા હે કે જમ ઉસકે નઝદીક ખુદાકે પાસ જના સબ થીઝોસે ખ્યારા હો જાએ. બે સુનકર ગયા ખાકર (મેહોસ હોકર) ગિર પવે.

કાઈદા :- ખુદાકે પાસ જાનેકા કેસા શીક થા કે ઝિકર સુનકર ગયા આ ગયા અમ બે હાલ હે કે મીતકા નામ સુનના પસંદ નહીં. ઉસકી વજહ સિર્ફ દુનિયાકી મુહબ્બત હે કે જાનેકો છ નહીં ચાહતા. ઉસકો દિલસે નિકાલો. જમ ખુદાકે પાસ જાનેકો છ ચાહેવા.

હઝરત અફીરા (રહ.) આબિદાકા ઝિકર

એક રોઝ મહોતસે આબિદ હોઝ ઉનકે પાસ આએ ઓર કહા, હમારે લિયે દુઆ કીજિયે. આપને કરમાયા કે મેં ઇતની બુનેહગાર હું કે અગર બુનાહ કરનેકી સપામે આદમી ગૂંગા હો જાયા કરતા તો મેં ખાત ભી ન કર સક્તી. યા'ની ગૂંગી હો જાતી. લેકિન દુઆ કરના સુન્નાત હે ઇસ લિયે દુઆ કરતી હું. ફિર સબકે લિયે દુઆ કી.

કાઈદા :- દેખો એસી આબિદ અહિદ હોકર ભી અપનેકો એસા આજિઝ બુનેહગાર સમજાતી થી. અમ બે હાલ હે. ઝરા હો તીન તસ્લીહ પચ્છને લગી ઓર અપને આપકો બુઝુર્ગ સમજ લિયા. ખુદા તઆલાકો બખાઈ નાપસંદ હૈ હર હાલમેં અપનેકો સબસે

ક્રમતર સમગ્રે ઔર સમ લી હે સેંકળોં એબ હર હાલતમેં ભરે રેહતે હૈં ફિર ઇમાદતકે સાથ ઉનકો લી દેખે તો બજાઈકા ખ્યાલ ન આવે.

હઝરત શમવાનાકા ઝિકર

યે બહોત રોતીં ઔર યૂં કેહતીં કે મેં ચાહતી હૂં કે ઇતના રોઉ કે આંસૂ બાકી ન રહેં. ફિર ખૂન રોઉ ઇતના કે બદન ભરમેં ખૂન ન રહે. ઉનકી ખાદિમાકા બયાન હે કે જબસે મેને ઉનકો દેખા હે એસા ફેજ હોતા હે કે કલ્લી દુનિયાકી રગબત મુઝકો નહીં હુઈ. ઔર કિસી મુસલમાનકો હકીર ન સમગ્ર. હઝરત ફુઝેલ બિન અયાઝ (રહ.) બળે મશહૂર બુઝુર્ગ હૈં. વો ઉનકે પાસ જાકર દુઆ કરાતે.

ફાઈદા :- ખુદાકે ખોફસે યા મુહબ્બતસે રોના બળી દોલત હે. અગર રોના ન આવે તો રોનેકી સૂરત હી બના લિયા કરો. અલ્લાહ મિયાંકો આજિઝી પર રહમ આ જાવેગા. ઔર બુઝુર્ગોકે પાસ બેઠનેસે બજા ફેજ હોતા હે. જેસા ઉનકી ખાદિમાને બયાન કિયા. તુમ લી નેક સોહબત ફૂંકા કરો ઔર મુરે આદમીસે બચા કરો.

હઝરત આમિના રમલિયા (રહ.) કા ઝિકર

એક બુઝુર્ગ હૈં બિશર બિન હારિસ (રહ.). વો ઉનકી જિયારતકો આતે. એક દક્કા' બિશર બીમાઈ હો ગએ. યે ઉનકો પૂછને ગઈ. અહમદ બિન હમ્મલ જો બહોત બળે ઇમામ હૈં. વો લી પૂછને આ ગએ. મા'લૂમ હુવા કે યે આમિના હૈં રમલિયાસે આઈ હૈં. ઇમામ અહમદને બિશરસે કહા કે ઉનસે હમારે લિયે દુઆ કરાઓ, બિશરને દુઆકે લિયે કહા. ઉનહોંને દુઆ કી કે અય અલ્લાહ! બિશર ઔર અહમદ દોઝખસે પનાહ ચાહતે હૈં ઉન દોનૂંકો પનાહ દે. ઇમામ અહમદ (રહ.) કેહતે હૈં કે રાતકો એક પરચા ઉપરસે બિરા. ઉસમેં બિસ્મિલ્લાહકે બા'દ લિખ્વા હુવા યા કે હમને મંજૂર કિયા. ઔર હમારે વહાં ઔર લી નેઅમત હૈં.

ફાઈદા :- સુબ્હાનલ્લાહ! કેસી દુઆ કબૂલ હુઈ. બીબીયો! યે સબ બરકત તાબે'દારીકી હે. જો ખુદકા હુકમ પૂરા કરતા હે અલ્લાહ તઆલા ઉસકે સવાલ પૂરા કરતે હૈં. પસ હુકમ માનનેમેં કોશિશ કરો.

હઝરત મનફૂસા (રહ.) બિન્તે જૈદ બિન અબીલ ફૂરાસ કા ઝિકર

જબ ઉનકા બચ્ચા મર જાતા ઉસકા સર ગોઠમેં રખાકર કેહતીં કે તેરા મુઝસે આગે

જાના ઉસે બેહતર હે કે મુઝસે પીછે રેહતા. માલમ' થે કે તુ આને જાકર મુઝકો બખ્શવાએગા. ઓર ખૂદ ભી બચ્ચા હે બખ્શા જાએગા. ઓર અગર મેરે પીછે ઝિંદા રેહતા તો સૈકળો ગુનાહ કરતા. ઓર ખુદા જાને કે બખ્શવાનેકે કામિલ હોતા પા ન હોતા, ઓર કરમાતી કે મેરા સબર બેહતર હે બેકરાસે. ઓર કરમાતી કે અગરથે જુદાઈકા અફસોસ હે લેડિન સવાબકી ઉસે ઝિયાદહ ખૂશી હે.

ફાઈદા :- બીબીયો! કિસીકે મરનેકે વક્ત અગર પેહી બાતે કેહકર જાકો સમજાવવા કરો તો ઇન્શા અલ્લાહ તઆલા કાફી હે.

હઝરત સય્યિદા નહીસા (રહ.) બિન્તે હસન બિન જેદ બિન હસન બિન અલી (રહિ.) કા ઝિકર

યે હમારે પેગમ્બર (સ.અ.વ.) કે ખાનદાનસે હે. કપૂંકે હઝરત અલી (રહિ.) કે જો પોતે હે જેદ (રહ.) યે ઉનકી પોતી હે. સન હીજરી ૧૪૫મં મકકેમે પેદા હુઈ. ઇબ્રાહીમ હીમે ઉઠાન હુવા. ઇમામ શાફઈ બને ઇમામ હે જખ વો મિસરમે આએ તો ઉનકી ખિદમતમે આવા જાયા કરતે થે.

ફાઈદા :- બીબીયો! ઇલ્મ ઓર બુઝૂર્ગી વો ચીઝ હે કે ઇતને બલે ઇમામ ઉનકી ખિદમતમે આતે થે. તુમ ભી દીનકા ઇલ્મ હાસિલ કરો. ઉસપર અમલ કરો તાકે બુઝૂર્ગી હાસિલ હો.

હઝરત મૈમૂના સૌદાકા ઝિકર

એક બુઝૂર્ગ હે અબ્દુલ વાહિદ બિન જેદ (રહ.). ઉનકા બયાન હે વો કેહતે હે કે મૈને અલ્લાહસે દુઆ કી અમ અલ્લાહ! બેહિશ્તમે જો શખ્સ મેરા રફીક હોયા મુઝકો ઉસે દિખલા દીજિયે. હુકમ હુવા તેરી રફીક બેહિશ્તમે મૈમૂના સૌદા હે. મૈને પૂછ વો ક્યાં હે. જવાબ મિલા વો કૂફામે હે કલાં કબીલેમે. મૈને વહાં જાકર પૂછ, લોગોને કહા વો એક દીવાની હે બકરિયાં ચરાયા કરતી હે. મૈ જંગલમે પહોંચા તો દેખા ખબી હુઈ નમાઝ પઞહ રહી હે. ઓર ભેળિયે ઓર બકરિયાં એક જગહ મિલી ખુલી ફિર રહી હે. જખ સલામ ફેરા તો કરમાયા અમ અબ્દુલ વાહિદ જાઓ મિલનેકા વા'દા બેહિશ્તમે હે. મુઝકો તઅજજુબ હુવા કે મેરા નામ કેસે આ'લૂમ હો ગયા. કેહને લગી તુમકો આ'લૂમ નહી, જિન દુહોમે વહાં જાન પેહચાન હો ચુકી હે ઉનમે ઉલ્લત (મુહબ્બત) હોતી હે. મૈને કહા કે મૈ ભેળિયે ઓર બકરિયાં એક જગહ દેખતા હું યે ક્યા બાત હે? કેહને લગી જાઓ અપના કામ કરો.

૧. મોજૂદહ હાલત પર પેહી કેહના મુનાસિબ થા વરના યે ભી એહતિમાલ હો કે પક્કા વહી હો જાતા. ખૂદ ભી બહોતસા સવાબ પાતા ઓર શકાઅત ભી આ'લા કરજાકી કરતા. મગર પકીન ઉસકા ભી નહીં થા. ફક્ત એહતિમાલ થા.

મેંને અપના મઆમલા હક તઆલાસે દુરસ્ત કર દિયા. આલાહ તઆલાને મેરી બકરિયોંકા મઆમલા લેખિયોંકે સાથ દુરસ્ત કર દિયા.

બઈદા :- ઇન બીબીકે કસ્ર ઓર કરામત દોનું ઇસ્સે ચા'લુમ હોતે હૈ. ચે સબ બરકત પુસે તાબે'દારી બજા લાનેકી હે. બીબીયો! ખુદાકી તાબે'દારીમેં મુસ્તઈદ (તેયાર) હો જાઓ.

હઝરત રૈહાના મજનૂનાના (રહ.) કા ઝિકર

અબૂ રબીઅ (રહ.) એક બુઝુર્ગ હૈ વો કેહતે હૈ કે મૈ ઓર મુહમ્મદ બિન મુન્કદિર (રહ.) ઓર સાબિત બનાની (રહ.) કે ચે દોનું ભી બુઝુર્ગ હૈ. એક દફા' સબકે સબ રૈહાનાકે મેહમાન હુએ. વો આખી રાતસે પેહલે ઉઠી ઓર કેહને લગી કે ચાહનેવાલી અપને ખારેકી તરફ જાતી હે. ઓર દિલકા ખૂશીસે ચે કાલ હે કે નિકલા જાતા હે. જબ આખી રાત હુઇ કેહને લગી એસી ચીઝસે જ લગાના ન ચાહિયે કિસકો દેખનેસે ખુદાકી પાદમેં ફક આવે. ઓર રાતકો ઇબાદતમેં ખૂબ મેહનત કરના ચાહિયે, તબ આદમી ખુદાકા દોસ્ત બનતા હે. જબ રાત ગુઝર ગઈ તો ચિલ્લાઈ લામ લૂટ ગઈ. મૈને કહા કયા હુવા? કેહને લગી રાત જાતી રહી કિસમેં ખુદાસે ખૂબ જ લગાયા જાતા હે.

બઈદા :- દેખો રાતકી ઉનકો કેસી કદર થી. ઓર કિસકો ઇબાદતકા મઝમ મકસૂદ હોઆ ઉસકો રાતકી કદર હોગી. બીબીયો! તુમ ભી અપના ચોખાસા રાતકા હિસ્સા અપની ઇબાદતકે સિચે મુકર્ર કર લો. ઓર દેખો ખુદાકે સિવા કિસીસે જ લગાનેકી કેસી ખુસઈ ઉનહોને બયાન કી. તુમ ભી માલ ઓર સામાન, પોશાક, ઝૈવર, ઓલાદ, જઈદાદ ઓર બરતન મકાનસે બહોત જ મત લગાઓ.

હઝરત સિરી સક્તી (રહ.) કી એક મુરીદની (રહ.) કા ઝિકર

ઉન બુઝુર્ગકે એક મુરીદ બયાન કરતે હૈ કે હમારે પીરકી એક મુરીદની થી. ઉનકા લખકા મકતબમેં પબહતા થા. ઉસ્તાદને કિસી કામકો લેજા. વો કહી પાનીમેં જા બિરા. ઓર ડૂબકર મર ગયા. ઉસ્તાદકો ખબર હુઈ. ઉસને હઝરત સિરીકે પાસ જાકર ખબર કી. આપ ઉકર ઉસ મુરીદનીકે ઘર ગએ. ઓર સબરકી નસીહત કી. વો મુરીદની કેહને લગી હઝરત આપ ચે સબરકા મઝમૂન કયું કરમાય રહે હૈ? ઉનહોને કહા તેરા બેટા ડૂબકર મર ગયા. તબજજુબસે કેહને લગી મેરા બેટા! ઉનહોને કરમાયા કે હાં તેરા બેટા, કેહને લગી મેરા બેટા કભી નહીં ડૂબા. ઓર ચે કેહકર ઉકર ઉસ જગહ પહોંચી ઓર જાકર બેટેકા નામ લેકર પુકારા અથ ઝર! ઉસને જવાબ દિયા કયું અમ્માં. ઓર પાનીસે ઝિંદા નિકલ આયા. હઝરત સિરી (રહ.) ને હઝરત જુનેદ (રહ.) સે પૂછા ચે કયા ખાત હે? ઉનહોને

કરમાયા ઉસ ઓરતકા એક પાસ મકામ ઓર દરજા હે કે ઉસપર જો મુસીબત આનેવાલી હોતી હે ઉસકો ખબર કર દી જાતી હે. ઓર ઇસકી ખબર નહીં હુઈ થી, ઇસ લિયે ઉસને કહા કે કભી એસા નહીં હુવા.

કાઈદા :- હર વલીકો જુદા દરજા મિલતા હે, કોઈ ચે ન સમજે કે ચે દરજા એસે વલીસે બળા હે જિસકો પેહલેસે મા'લૂમ ન હો કે મુઝ પર કયા ગુઝરનેવાલા હે? અલ્લાહ તઆલાકો ઇખ્તિયાર હે જિસકો સાથ જો બરતાવ ચાહે રખે. મગર ફિર ભી બળી કરામત હે. ઓર ચે સબ બરકત ઉસકી હે કે ખુદા ઓર રસૂલ (સ.અ.વ.) કી તાબે'દારી કરે. ઉસમેં કોશિશ કરના ચાહિયે. ફિર ખુદા તઆલા ચાહે તો ચેહી દરજા દે દે ચાહે ઉસે બખ્શા દે.

હઝરત તોહફા (રહ.) કા ઝિકર

હઝરત સિરી સક્તી કા બયાન હે કે મેં એક બાર શિકાખાને (દવાખાને) ગયા. દેખા કે એક લગ્નકી જંજીરોમેં બંધી હુઈ સે રહી હે. ઓર મુહબ્બતકે અરઆર પવ્લ રહી હે. મેંને વહાંકે દારોગાસે પૂછા. કેહને લગ્ન ચે પાગલ હે. ચે સુનકર વો ઓર રોઈ ઓર કેહને લગી મેં પાગલ નહીં હું આશિક હું. મેંને પૂછા કિસકી આશિક હે? કેહને લગી જિસને હમકો નેઅમતે દી, જો હમારે હર વક્ત પાસ હે યા'ની અલ્લાહ તઆલા. ઇતનેમેં ઉસકા માલિક આ ગયા ઓર દારોગાસે પૂછા, તોહફા કહાં હે? ઉસને કહા અંદર હે. ઓર હઝરત સિરી (રહ.) ઉસકે પાસ હે ઉસને મેરી તા'ઝીમ કી. મેંને કહા મુઝસે ઝિયાદત ચે લગ્નકી તા'ઝીમ'કે લાઈક હે. ઓર તુને ઇસકા ચે હાલ કયું કિયા હે? કેહને લગ્ન મેરી સારી દોલત ઇસમેં લગ ગઈ. બીસ હઝર રૂપિયેકી મેરી ખરીદ હે મુઝકો ઉખીદ થી કે ખૂબ નફા'સે બેચુંગા મગર ચે ન ખાતી હે ન પીતી હે, રાત દિન સેચા કરતી હે. મેંને કહા મેરે હાથ ઇસકો બેચ ડાલ. કેહને લગ્ન આપ ફકીર આદમી હે ઇતના રૂપિયા કહાંસે દેજે. મેંને ઘર જાકર અલ્લાહ તઆલાસે ખૂબ ગિળગિળાકર દુઆ કી. એક શખ્સને દરવાઝા ખિટખિટાયા. જાકર કયા દેખતા હું કે એક શખ્સ બહોતસે તોબે (ચેલે) રૂપિયોંકે લિયે ખળા હે. મેંને કહા તૂ કીન હે? કેહને લગ્ન મેં અહમદ બિન મુસન્ના હું. મુઝકો ખ્વાબમેં હુકમ હુવા કે આપકે પાસ રૂપિયે લાઉં. મેં ખૂશ હુવા ઓર સુબહકો શિકાખાના પહોંચા. ઇતનેમેં માલિક ભી રોતા હુવા આયા. મેંને કહા રંજ મત કર. મેં રૂપિયે લાયા હું. દો મુને નફા' તક અગર માંગેગા દૂંગા. કેહને લગ્ન અગર સારી દુનિયા મિલે તબ ભી ન બેચુંગા. મેં ઇસકો અલ્લાહકે વાસ્તે આઝાદ કરતા હું. મેંને કહા ચે કયા બાત હે? કેહને લગ્ન ખ્વાબમેં મુઝ પર ખફગી (નારાઝગી) હુઈ હે. ઓર તુમ ગવાહ રહો મેંને સબ માલ

૧. દેખો ઉન બુઝુર્ગને અપને આપકો હકીર સમજા ઓર ઉસ લગ્નકીકો બુઝુર્ગ કહા. એસા હી તુમ ભી કિયા કરો. અપનેકો હમેશા ઝબીલ સમજો.

અલ્લાહની રાહમાં જોવા. મૈને જો દેખા તો અહમદ બિન મુસન્ના બી રો રહા હે. મૈને કહા તુમ્હો કયા હુવા? કેહને લગા મૈ ભી સમ માલ અલ્લાહની રાહમાં ખેરાત કરતા હું. મૈને કહા સુબ્હાનલ્લાહ બીબી તોલકાકી બરકત હે કે ઈતને આદમિયોકો હિદાયત હુઈ. તોલકા (રહ.) વહાંસે ઉઠી ઓર ચોતી હુઈ ચલી. હમ બી સાથ ચલે. ઘોળી દૂર જાકર ખુદા જાને વો કહાં ચલી ગઈ. ઓર હમ સમ મક્કોકો ચલે. અહમદ બિન મુસન્નાજ તો રાહમાં ઈતિફાલ હો ગયા. ઓર મૈ ઓર વો ખાલિક મક્કા પહોંચે. હમ તવાફ કર રહે હે કે એક હર્દનાક આવાઝ સુની. પાસ જાકર પૂછા કીન હે? કેહને લગી સુબ્હાનલ્લાહ ભૂલ ગયો. મૈ તોલકા હું. મૈને કહા કહો કયા કયા મિલા? કેહને લગી અપને સાથ મેરા જ લગા દિયા. ઓર ઓરોંસે હટા દિયા. મૈને કહા અહમદ બિન મુસન્નાકા ઈતિફાલ હો ગયા. કેહને લગી ઉસકો બહે બહે દરજે મિલે હૈ. મૈને કહા તુમ્હારા ખાલિક ભી આપા હે. ઉનહોંને કુછ ચુપકેસે કહા, દેખતા કયા હું કે મુરદા હૈ. ખાલિકને જો યે હાલ દેખા ભેતાબ હો ગયા. ગિર પળા. હિલાકર દેખા તો મુરદા. મૈને દોનુંકો કકન દેકર દકન કર દિયા.

ફાઈદા :- સુબ્હાનલ્લાહ! કેસી અલ્લાહકી આસિક વાં. બીબીયો! હિસ (તમન્ના) કરો. ઈસ કિસ્સાકો હમારે પીર હાજી ઉમ્દાદુલ્લાહ સાહબ મુહાજિર મક્કી કુદિસ સિદ્દીકુને અપની કિતાબ તોલકતુલ ઉશ્શાકમં જિયાદહ તકસીલસે લિખ્યા હે.

હઝરત જુવેરિયા (રહ.) કા ઝિકર

મે એક બાદશાહકી લોડી થી. ઉસ બાદશાહને આજાદ કર દિયા થા. ઉસકે બા'દ અબૂ અબ્દુલ્લાહ કુરાબી એક બુઝુ હૈ ઉનહોંને ઉનકી ઇબાદત દેખકર ઉનસે નિકાહ કર લિયા થા. ઓર ઇબાદત કિયા કરતી થી. એક દફા' ખ્વાબમાં બહે અચ્છે અચ્છે ખેમે લગે હુએ દેખે. પૂછા યે કિસકે લિયે હૈ? મા'લૂમ હુવા કે ઉનકે લિયે હૈ જો તહજ્જુદમાં કુરમાન પબ્લતે હૈ. ઉસકે બા'દ રાતકા સોના જોખ દિયા. ઓર ખાલિદકો જગાકર કેહતી કે કાફલે ચલ દિયે.

ફાઈદા :- બીબીયો! ખૂદ ભી ઇબાદત કરો ઓર ખાલિદકો ભી સમજાયા કરો.

હઝરત શાહ બિન શુજાઅ કિરમાનીકી બેટીકા ઝિકર

મે બુઝુર્ગ બાદશાહી જોખકર ફકીર હો ગયો હે. ઉનકી એક બેટી થી. એક બાદશાહને પેગામ દિયા મગર આપને ચંચૂર નહીં કિયા. એક ગરીબ નેક બખ્ત લખકેકો અચ્છી તરહ નમાઝ પબ્લતે દેખકર ઉસે નિકાહ કર દિયા. જબ વો રૂખસત હોકર શોહરકે ઘર આઈ તો એક સૂખી રોટી બહે પર ઠકી હુઈ દેખકર પૂછા યે કયા હે? લખકેને કહા યે રાતકો બચ ગઈ થી. વો રોઝા ખોલનેકે લિયે રખ થી. યે સુનકર વો ઉલટે પાંચ થઈ. લખકેને કહા મૈ પેહલેલી જાનતા થા કે ભલા બાદશાહકી બેટી મેરી ગરીબી પર કબ રાઝી હોગી. વો બોલી

બાદસાહકી બેટી ગરીબીસે નારાજ નહીં હે, બલકે ઇસ્સે નારાજ હે કે તુમકો ખુદ 'ર ભરોસા નહીં હે. ઓર મુઝકો બાપસે તમજનુબ હે કે મુઝસે યૂં કહા કે એક પારસા (પરહેઝગાર-નેક) જવાન-હે. ભલા કિસકો ખુદા પર ભરોસા ન હો વો પારસા ક્યા વો જવાન ઉઝર કરને લગા. વો બોલી ઉઝર તો મેં જાનતી નહીં, યા ઘરમેં મેં રહૂંગી યા ચે રોટી રહેંગી. ઉસ જવાનને કોરન ચે રોટી ખેરાત કર દી. ઉસ વકત વો ઘરમેં બેઠી.

કાઈદા :- બીબીયો! ચે ભી તો ઓરત' થીં તુમ કુછ તો સબર સીખો ઓર માલ દીલતકી હવસ કમ કરો.

હઝરત હાતિમ અસમ (રહ.) કી એક છોટીસી લગકીકા ઝિકર

મેં એક બળે મુજુર્જ હૂં. કોઈ અઘીર ચલા જા રહા યા કે ઉસકો ખાસ લગી. ઉનકા ઘર રાસ્તેમેં યા. પાની માંગા. ઓર જબ પાની પી લિયા તો કુછ નકદ (રૂપિયા) ફેંકકર ચલા ગયા. સબકા તો કલ પર ગુઝર યા સબ ખૂશ હુએ. ઓર ઘરમેં ઉનકે એક છોટીસી લગકી થી વો રોને લગી. ઘરવાલોને પૂછા, કેહને લગી કે એક નાચીઝ બંદેને હમારા કાલ દેખ લિયા તો હમ ગની હો ગએ. ઓર ખુદા તમાલા તો હમકો હર વકત દેખતે હૂં. અફસોસ હમ અપના દિલ ગની નહીં રખતે.

કાઈદા :- કેસી સમજકી બઝી થી. અફસોસ હે કે અબ બધી બુઝીયોકો ભી ઈતની ઝકલ નહીં કે ખુદા પર નજર નહીં રખતી. મખલૂક પર નિગાહ કરતી હૂં કે ફલાનીસે નફા' હો જાવેગા, ફલાના મદદ કરેગા. ખુદાકે વાસ્તે દિલકો ઠીક કરો.

હઝરત સિતુલ મુલૂકકા ઝિકર

ચે મુલકે અરમકી રેહને વાલી હૂં. ઉનકે ઝમાનેમેં તમામ વલી ઓર આલિમ ઉનકી તા'ઝીમ કરતે ચે. એક બાર બૈતુલ મુકદ્દસકી ઝિયારતકો આઈ થીં, ઉસ ઝમાનેમેં વહાં એક બુજુર્જ ચે. અલી બિન અલ્મસ યમાની. ઉનકા બયાન હે કે મેં ઉશી મસ્જિદમેં જા, મેંને દેખા કે આસમાનસે મસ્જિદકે ગુમ્બદ તક એક નૂરકા તાર બાંધ રહા હે. મેંને જાકર દેખા તો ઉસ ગુમ્બદકે નીચે ચે બીબી નમાઝ પઘ્ઘ રહી હૂં. ઓર વો તાર ઉનસે મિલા હુવા હે.

ચે નૂર પરહેઝગારીકા થા. દિલમેં તો સબ પરહેઝગારોંકે પેદા હોતા હે. અલ્લાહ તમાલા કબી ઝાહિરમેં ભી દિખલા દેતે હૂં. લેકિન જમા ઈસ નૂરકી દિલ હે. બીબીયો! પરહેઝગારી ઈખ્તિયાર કરો. નેક કામોંકી પાબંદી કરો. જો ચીઝોં મના' હૂં ઉનસે બથો.

અબૂ આમિર વાઈઝકી લોન્ડીકા ઝિકર

ઉનકા બયાન હે કે મેંને એક લોન્ડી બહોત હી બે હકીકત (કમ) દાખોકો બિકતો દેખી. જિસકા રંગ તો જર્દ હો ગયા થા. ઓર પેટ-પીઠ એક હો ગએ થે. ઓર બાલસે જમ ગએ થે. મુઝકો ઉસપર તરસ આયા. મેંને ખરીદ લિયા. મેંને કહા બાઝાર જાકર રમઝાનકા સામાન ખરીદ લા. કેહને લગી ખુદકા શુક હે. મેરે લિયે બારા મહીને બરાબર હું કે દિનકો હમેશા રોઝા રખતી હું ઓર રાતકો ઉઘાદત કરતી હું. ફિર જબ ઈદ આઈ તો મેંને ઉસકે લિયે સામાન ખરીદનેકા ઈરાદા કિયા, કેહને લગી, તુમહારે મિઝાજમેં દુનિયાકા બના બખેળા હે. ફિર અપની નમાઝમેં લગ ગઈ. એક આપત પબ્લી જિસમેં દોઝખકા ઝિકર થા. બસ એક ચીખ મારકરે ઝિર ગઈ ઓર મર ગઈ.

અઈદા :- દેખો ખુદકા ખોક એસા હોતા હે. ખેર યે હાથ તો ઉખ્તિયારસે બાહિર હે મગર ઈતના ઝરૂર હે કે ગુનાહસે રૂક જમ્યા કરે. ચાહે કિસી તરહકા ગુનાહ હો. હાથ પાંવકા હો યા દિલકા હો યા ઝખાનકા હો.

અઈદા :- ઈસ હિસ્સામેં કુલ સો (૧૦૦) કિસ્સે નેક બીબીયોંકે બયાન હુએ. ઈસ તરહસે કે પેહલી ઉખ્તોંકી બીબીયોંકે ૨૫. ઓર હુઝૂર (સ.અ.વ.) કી બીબીયોં ઓર બેટીયોંકે ૧૫. ઓર હુઝૂર (સ.અ.વ.) કે ઝખાનેકી ઓર બીબીયોંકે ૨૫. ઓર હઝરત (સ.અ.વ.) કે ઝખાનેકે બા'દકી બીબીયોંમેં ઈલ્મ વાલી બીબીયોંકે ૧૦. ઓર દુરવેશ બીબીયોંકે ૨૫. યે સબ કિલકર સો (૧૦૦) હો ગએ. કિતાબોંમેં ઓર બી બહોતસે કિસ્સે હે, મગર નસીહત માનનેવાલોંકે લિયે ઈતને હી બહોત હે.

રિસાલા કિસ્વતુન્નિસ્વહ

અસલી બેહિરતી ઝેવરકે આઠવે હિસ્સેકા એક હિસ્સા

બિસ્મિલ્લા હિરફમા નિર્હીમ

અહમ્દુ વસ્સલાત કે બા'દા યે એક મુખ્તસર રિસાલા હે જિસકા અકસર હિસ્સા ઓરતોંકી તરખીબાત ઓર ઉન તરખીબાત પર અમલ કરનેવાલોંકે રજાઈલ પર મુશ્તમિલ હે. સબબ ઉસકે જમા'કા કે ઉસીસે ગાયત બી ઉસ જમા'કી મા'લૂમ હો જાએગી. યે હે કે બંદા શુર' રમઝાન સન હીજરી ૧૩૭૫મેં હસ્બે તેહરીક બા'ઝ અહબાબ મુખ્લિસીનકે મકામ ડીક રિયાસત ભરતપુરમેં મેહમાન હુવા. ઈતિફાકસે એક રોઝ મેઝમાન સાહબકે ઝનાનેમેં વઅઝ હુવા તો હસ્બે ઝરૂરત ઝિયાદહ તર ઓરતોંકી કોતાહિયોંકા બયાન કિયા ગયા. કારિગ હોનેકે બા'દ એક સાલિહા બીબીકા પેચામ આયા. ઓરતોંકી બુરાઈયાં તો બહોતસી હેં લેકિન અગર ઉનમેં કુછ ખૂબિયાં

પા ઉનકે કુછ હુકૂક ભી હોં તો ઉનકા ઇલ્મ હોના ભી ઝરૂરી હે. મેરે દિલમેં કોરન ખ્યાલ આપા કે વાકઈ જિસ તરહ તરહીબાત એક ખાસ તરીકસે નાહેન હોતી હે તરગીબાત ભી જિનકે મુલહિકાતમેંસે હુકૂક ભી હોં બા'ઝ ઓકાત ઉનસે ઝિયાદહ નાહેન હોતી હોં. ઉનસે દિલ બળહતા હે. જિસ્સે આ'માલે સાલિહાકી રમબત ઝિયાદહ હોતી હે. ઓર તરહીબ મહઝસે બા'ઝ ઓકાત દિલ કમઝોર ઓર ઉમ્મીદ કમઝોર હો જાતી હે. પસ કોરન ઇરાદા કર લિયા કે ઇન્શા અલ્લાહ તઆલા ખાસ ઉન મઝમીનમેં એક મુસ્તકિલ મઝમૂઆ લિખ્નુંગા. ઇસ વાકિઆકો હો માહ મુઝરે હે કપૂંકે અબ ઝિલ્લાકા'દાકા શુર' વકત હે. કન્ઝુલ ઉમ્માલમેં ઉસકી એક મુસ્તકિલ સુરખી નઝર પળી ઉસ્સે વો ખ્યાલ તાઝા હુવા ઓર મુનાસિબ મા'લૂમ હુવા કે ઉસીકા તર્જુમા કર દિયા જાએ. ઓર લિખનેકે દોરાન અગર કોઈ ઓર' હદીસ યાદ આ જાએ ઉસકા ભી ઇઝાફા કર દિયા જાએ. ફિર યાદ આપા બેહિસ્તી ઝેવર હિસ્સા આઠમેં ભી એસી આપાત ઓર અહાદીસ જમા' કી ગઈ હોં. મુનાંચે દેખનેસે વો યાદ સહીહ નિકલી. પસ મુનાસિબ મા'લૂમ હુવા કે અવ્વલ એક ફસલમેં બેહિસ્તી ઝેવરકા મઝમૂન ટીક વોહી પૂરા લેકર ફિર દૂસરી ફસલમેં કન્ઝુલ ઉમ્માલકી રિવાયાત મઝમૂન ઇઝાફાત જમા' કર દી જાએ. ઓર ચૂંકે બેહિસ્તી ઝેવર હિસ્સા આઠકે તરગીબી મઝમૂન મઝમૂનકે બા'દ કિસી કદર તરહીબી (કરાવેકા) મઝમૂન ભી હે ઓર તરગીબકે સાથ કિસી કદર તરહીબ હોનેસે ઉમ્મીદકે મઝમૂનમેં એ'તિદાલ હો જાતા હે, ઇસ લિખે મુનાસિબ મા'લૂમ હુવા કે તીસરી ફસલમેં વો તરહીબી મઝમૂન ઉસી તરહ લિખ દિયા જાવે. પસ ઇસ રિસાલેમેં અસલ મઝમૂન તરગીબ ઓર ફઝાઈલ હે ઓર નામ ઉસકા કિસ્વતુન્નિસ્વહ હે. યા'ની ઓરતોંકા તકવાકા લિખાસ.

પેહલી ફસલ અસલી બેહિસ્તી ઝેવરકે તરગીબી મઝમૂનમેં

**નેક બીબીયોંકી ખસલત ઓર તા'રીફ
ઓર દરજે કુરઆન ઓર હદીસસે**

પહાં તક નેક બીબીયોંકે સો (૧૦૦) કિસ્સે લિખે ગએ. ચૂંકે અસલી મકસદ ઇન કિસ્સોંસે અચ્છી ખસલતોંકા બતાવાના હે. ઇસ વાસ્તે મુનાસિબ મા'લૂમ હુવા કે થોવીસી એસી આપતોં ઓર હદીઝોંકા ખુલાસા ઓર તર્જુમા લિખ દિયા જાવે. જિસમેં અલ્લાહ ઓર રસૂલ (સ.અ.વ.) ને ખાસ કરકે નેક બીબીયોંકી ખસલત ઓર તા'રીફ ઓર દરજાકા ઝિકર કરમાયા હે. કપૂંકે બીબીયોંકો જબ ખબર હોગી કે ઉનમેં તો અલ્લાહ ઓર રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને ઇરાદા કરકે ખાસ હમાસ હી બપાન કરમાયા હે તો ઉસ્સે ઓર દિલ બળ્હેઆ ઓર નેક ખસલતોંકા ઝિયાદહ શીક હો જાએઆ ઓર મુશ્કિલ બાત આસાન હો જાએગી.

આયતોંકા મઝમૂન

કરમાયા અલ્લાહ તઆલાને જો ઓરતેં એસી હે કે ઇસ્લામકા કામ કરતી હેં
યા'ની નમાઝ ઓર રોઝેકી પાબંદી, ગુનાહ સવાબકે કામોંકા ખ્યાલ રખતી હેં. ઓર જો
ઇમાન દુરૂસ્ત રખતી હેં. યા'ની હદીસ ઓર કુરઆનકે ખિલાફ કિસીકી બાતમેં અપના
દિલ નહીં જમાતી, ઓર જો ઓરતેં તાબે'દારીસે રેહતી હેં યા'ની શેખી (ધમંક) નહીં
કરતી, ઓર જો ઓરતેં ખેરાત ઓર ઝકાત દેતી હેં ઓર જો ઓરતેં રોઝા રખતી હેં,
અપની ઇજ્જત ઓર આબરૂકો બચાતી હેં. યા'ની કિસીકે સામને હો જાનેકા ઓર કિસીકો
આવાજ/સુનાનેકા ઓર ખિલાફે શરીઅત કપાયે પહેનનેકા ઓર બે ઝરૂરત કિસીસે હંસુને
બોલનેકા ઓર ભી હર તરહકી બે શરમીકા પરહેઝ રખતી હેં. ઓર જો ઓરતેં અલ્લાહકો
બહોત યાદ રખતી હેં. યા'ની દિલસે ભી ઉસકા ધ્યાન રખતી હેં ઓર ઝબાનસે ભી ઉસકા
નામ લેતી રેહતી હેં. એસી ઓરતોંકે વાસ્તે અલ્લાહ તઆલાને અપની બખિશા ઓર
બખા સવાબ તૈયાર કર રખ્યા હે. ઓર કરમાયા અલ્લાહ તઆલાને જો નેક બખત ઓરતેં
હોતી હેં. ઉનમેં યે બાતેં હુવા કરતી હેં કે વો તાબે'દાર હોતી હેં. ઓર ખાવિંદ પર ના'ભી
હો જમ ભી અપની આબરૂકા બચાવ રખતી હેં. ઓર કરમાયા અલ્લાહ તઆલાને એસી
બીબીયાં અચ્છી હેં જો શરીઅતકે કામોંકી પાબંદ હોં ઓર ઉનકે અકીદે ઠીક હોં, ઓર વો
તાબે'દારી કરતી હોં, ઓર જહાં કોઈ શરીઅતકે ખિલાફ બાત હુઈ ફીરન તોમા કર લેતી
હોં. ઓર ખુદા તઆલાકી ઇબાદતમેં લગી રેહતી હોં ઓર રોઝા રખતી હોં.

હદીસોં'કા મઝમૂન

કરમાયા રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને એસી ઓરત પર અલ્લાહકી રહમત નાઝિલ
હો કે રાતકો ઉઠકર તહજજુદ પળે ઓર અપને ખાવિંદકો ભી જગાએ કે વો ભી નમાઝ
પળે. ઓર કરમાયા રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને જો ઓરત કુંવારપનેકી હાલતમેં યા
હમલમેં બચ્યા જનનેકે વક્ત યા ચિલ્લેકે દિનોંમે મર જાએ ઉસકો સહીદ હીકા દરજા
ખિલાત હે. ઓર કરમાયા રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને ફિસકે તીન બચ્ચે મર જાએ ઓર
વો સવાબ સમઝકર સબર કરે તો બેહિશતમેં દાખિલ હોગી. એક ઓરત બોલી યા
રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.)! ઓર ફિસકે દો હી બચ્ચે મરે હોં? આપને કરમાયા દો અ ભી
પેહી સવાબ હે. એક રિવાયતમેં હે કે એક સહાબીને એક બચ્ચેકે મરનેકો પૂછા, આપને
ઉસમેં ભી બખા સવાબ બતલાયા. ઓર કરમાયા રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને જો હમલ

૧. મકસૂદ યે કે યે ફઝીલતેં જો કુંવારી ઓરતકી બયાન કી ગઈ હેં ઉમદા કામિલે તહસીલ હે.
અગર બેવાયેં કહીં યે આદતેં પાઈ જાવેં તો વો ભી ઉસ એ'તિવારસે કુંવારીકે બરાબર હેં ઓર જો કાંઈ
કુંવારીમેં અગર યે ખસલતેં ન હોં તો વો ભી બુરી શુબાર હોગી.

ગિર જામે તો ભી અપની માં કો બેહિસ્તમેં ઘસેટકર લે જાએગા, જબકે સવામ સમજાકર સબર કરે. ઔર કરમાયા રસુલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને સબસે અચ્છા ખાખના નેક બખ્ત ઔરત હે કે ખાવિંદ ઉસકે દેખનેસે ખૂશ હો જાએ. ઔર જબ ખાવિંદ ઉસકો કોઈ કામ ખાતલામેં તો હુકમ બજા લાએ. (યા'ની પૂરા કરે) ઔર જબ ખાવિંદ ઘર પર ન હો તો ઈજાજત આબરૂ થામે બેઠી રહે. ઔર કરમાયા રસુલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને અરબકી ઔરતમેં ફરેશકી નેક ઔરતેં દો બાતોમેં સબસે અચ્છી હોતી હે. એક તો બચ્ચે પર ખૂબ સફાઈ કરતી હે, દૂસરે ખાવિંદકે માલકી હિફાજત કરતી હે.

ફાઈદા :- મા'લુમ હુવા કે ઔરતમેં યે ખસલતેં હોની ચાહિયે. આજ કલ ઔરતોં ખાવિંદકા માલ બળી બે-દર્દીસે ઉઘાતી હે ઔર ઔલાહ પર જૈસે ખાને પીનેકી સફાઈ હોતી હે ઉસે ઈયાદહ ઉસકી આદતેં સંવારનેકી હોની ચાહિયે. નહીં તો અપૂરી સફાઈ હોગી. ઔર કરમાયા રસુલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને હુવારી લખકિયોસે નિકાહ કરે. ક્યુંકે ઉનકી બોલ ચાલ ખાવિંદકે સાથ નરમ હોતી હે. ઔર શરમ ઔર હયાકી વજહસે બદ લિલાજ ઔર મુંહ ફટ નહીં હોતી. ઔર ઉનકો ઘોળા ખર્ચ દે દો તો ખૂશ હો જાતી હે.

ફાઈદા :- મા'લુમ હુવા કે ઔરતોંમેં શરમ ઔર લિલાજ ઔર કનાઅત અચ્છી ખસલત હે. ઔર ઉસકા મતલબ યે નહીં કે બેવાસે નિકાહ ન કરો બલ્કે હુવાસીકી એક તા'રીફ હે. ઔર બા'ઝ હદીસોમેં હમારે હઝરત (સ.અ.વ.) ને બેવા ઔરતસે નિકાહ કરને પર એક સલામીકો હુઆ દી હે. ઔર કરમાયા રસુલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને ઔરત જબ પાંચ વક્તકી નમાઝ પછહ લિયા કરે ઔર રમઝાનકે રોઝે રખ લિયા કરે ઔર અપની અઝરૂકી હિફાજત રખ્ખે ઔર અપને ખાવિંદકી તાબે'દારી કરે તો એસી ઔરત બેહિસ્તમેં જિસ દરવાઝેસે ચાહે દાખિલ હો જાએ.

ફાઈદા :- મતલબ યે હે કે દીનકી ઝરૂરી બાતોંકી પાબંદી રખ્ખે તો ઔર બળી બળી મેહનતકી ઈબાદતેં કરનેકી ઉસકો ઝરૂરત નહીં. જો દરજા ઉન મેહનતકી ઈબાદતોંસે મિલતા વો ઔરતકો ખાવિંદકી તાબે'દારી ઔર ઔલાહકી ખિદમત ગુઝારી ઔર ઘરકે બંદોબસ્તમેં મિલ જાતા હે. ઔર કરમાયા રસુલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને જિસ ઔરતકી મોત એસી લાલતમેં આવે કે ઉસકા ખાવિંદ ઉસે ખૂશ હો વો ઔરત બેહિસ્તમેં જાએગી. ઔર કરમાયા રસુલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને જિસ શખ્સકો ચાર ચીજોં નસીબ હો ગઈ ઉસકો દુનિયા ઔર આખિરતકી ઈલાત મિલ ગઈ. એક તો દિલ એસા કે નેઅમતકા શુક અદા કરતા હો. દૂસરે ઝમાન એસી જિત્સે ખુદકા નામ લે. તીસરે બદન એસા કે બલ્લા ઔર મુસીબત પર સબર કરે. ચોથે બીબી એસી કે અપની આબરૂ ઔર ખાવિંદકે માલમેં દગા કરેલ ન કરે.

ફાઈદા :- ચા'ની આબરૂ ન ખોએ ન માલ બઝૈર મરગી ખાવિંદકે ખર્ચ કરે. ઔર કરમાયા રસુલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને જો ઔરત બેવા હો જાએ ઔર ખાનદાની ભી હે ઔર માલદાર ભી હે લેડિન ઉસને અપને બચ્ચોંકી ખિદમત ઔર પરવરિશમેં લગકર

અપના રંગ મેલા કર લિયા, યહાં તક કે વો બચ્ચે યા તો બલે હોકર અલગ હો ગયો યા પરમરા મએ તો એસી ઓરત બેહિશતમેં મુઝસે એસી નજદીક હોગી જેસે શહાદતકી ઉંગાલી ઓર બીચકી ઉંગાલી.

છંદોદા :- ઇસકા યે મતલબ નહીં કે બેવાકા બેકા રહેના ઈમાદા સવાબ હે, બલે ઇસ ઓરતકો બનાવ સિંગાર ઓર નકસકી ખ્યાલિયસે કુછ મતલબ ન હો તો ઇમાદા ને દરજા હે. ઓર રસુલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) સે એક શખ્સ ને અર્ઝ કિયા યા રસુલુલ્લાહ (સ.અ.વ.)! ફલાની ઓરત કસરતસે નકલ નમાઝે પબ્લતી રોઝે રખતી ઓર ખેરાત કરતી હે લેડિન જમાનસે પબોસિયોંકો તકલીફ પહોંચાતી હે. આપ (સ.અ.વ.) ને કરમાયા હો હોજમમેં જાએગી. ફિર ઇસ શખ્સને અર્ઝ કિયા કે ફલાની ઓરત નકલ નમાઝે ઓર રોઝે ઓર ખેરાત કુછ ઈમાદા નહીં કરતી યુંહી કુછ પનીરકે ટુકડે દે દિલા દેતી હે, લેડિન જમાનસે પબોસિયોંકો તકલીફ નહીં દેતી. આપ (સ.અ.વ.) ને કરમાયા કે વો બેહિશતમેં જાએગી. ઓર રસુલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) કી ખિદમતમેં એક ઓરત હજિર હુઈ ઉસકે સાથ હો બચ્ચે હે. એકકો મોકમેં હે રખ્યા. દૂસરેકી ઉંગાલી પકલે હુએ થી. આપ (સ.અ.વ.) ને દેખકર ઇરશાદ કરમાયા કે ઓરતે અવ્વલ પેટમેં બચ્ચેકો રખતી હે. ફિર જનતી હે. ફિર ઉનકે સાથ કિસ તરહ મુકામ્મત ઓર મહેરબાની કરતી હે. અગર ઉનકા બસાવ ખાવિદોસે બુરા ન હુવા કરતા તો ઉનમેં જો નમાઝકી પાબંદ હોતી બસ બેહિશત હીમેં ચલી જાયા કરતી.

દૂસરી ફસલ કન્ઝુલ ઉમ્માલકે તરગીબી મઝમૂનમેં

હદીસ ૧ :- ઇરશાદ કરમાયા હુઝૂર (સ.અ.વ.) ને (ઓરતોંસે) કયા તુમ ઇસ માત પર રાઝી નહીં (યા'ની રાઝી હોના ચાહિયે) કે જબ તુમમેંસે કોઈ અપને શીહરસે હામિલા હોતી હે ઓર વો શીહર ઉસે રાઝી હો તો ખેસા સવાબ મિલતા હે કે જેસે અલ્લાહકી રાહમેં રોઝા રખનેવાલે ઓર ચાત જાગનેવાલેકો. ઓર જબ ઉસકો બચ્ચા જનનેકી તકલીફ હોતી હે તો આસમાન ઓર જમીનકે રહેનેવાલોંકો ઉસકી આંખોંકી ઠંડક (યા'ની રાહત) કા જો સામાન છુપા રખ્યા ગયા હે ઉસકી ખબર નહીં. ફિર જબ વો બચ્ચા જનતી હે તો ઉસકે દૂધકા એક ઘૂંટ ભી નહીં નિકલતા ઓર ઉસકે પિસ્તાન (છાતી) સે એક દહા' ભી બચ્ચા નહીં ચૂસતા. ફિસમેં ઉસકો હર ઘૂંટ ઓર હર ચૂસને પર એક નેકી ન મિલતી હો. ઓર અગર બચ્ચાકે સબબ ઉસકો ચાતકો જામના પબે તો ઉસકો રાહ મુદામેં સત્તર (૭૦) મુલાયોંકે આઝાદ કરનેકા સવાબ મિલતા હે. અય સલામ્તા! (યે નામ હે હજરત ઇબ્રાહીમ સાલમખાલદા હુઝૂર સ.અ.વ. કી કેહલાઈકા) વોહી ઇસ હદીસકો રાવી હે. આપ ઉનસે કરમાતે હે કે તુમકો યા'લૂમ હે મેરી મુરાદ ઇસે કોનસી ઓરતે હે જો બા-વજૂદકે નેક હે, નાઝમેં પહી હુઈ-હેં મગર શીહરોંકી ઇતાબત કરનેવાલી હે ઉસ શીહરકી નાકદરી નહીં કરતી.

હદીસ ૨ :- રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા કે જબ ઔરત અપને શૌહરકે ઘરમેંસે અલ્લાહકી રાહમેં ખર્ચ કરે મગર ઘરકો બરબાદ ન કરે યા'ની ઇજાજત ઔર મુનાસિબ મિકદારસે ઝિયાદહ ખર્ચ ન કરે તો ઉસ ઔરતકો ભી સવાબ મિલતા હે ઉસકે ખર્ચ કરનેકી વજહસે, ઔર ઉસકે શૌહરકો ભી ઉસકા સવાબ મિલતા હે ઉસકે કમાનેકી વજહસે, ઔર તહવીલદાર (ખજાનચી) કો ભી ઉસકે બરાબર સવાબ મિલતા હે. કિસીકી વજહસે કિસીકા સવાબ ઘટતા નહીં.

ફાઈદા :- પસ ઔરત યે ન સમજે કે જબ કમાઈ મદંકી હે તો મેં સવાબકી ક્યા હકદાર હૂંગી.

હદીસ ૩ :- રસૂલુલ્લાહ (સ.) ને ફરમાયા અય ઔરતો! તુમહારા જિહાદ હજ હે.

ફાઈદા :- દેખિયે ઉનકી બળી રિઆયત હે હજ કરનેસે જિસમેં જિહાદકે બરાબર દુશ્વારી ભી નહીં, જિહાદકા સવાબ મિલતા હે જો કે સબસે ઝિયાદહ મુરિકલ ઇબાદત હે.

હદીસ ૪ :- ઔરતોં પર ન જિહાદ હે ઔર ન જુમ્આ, ન જનાઝેમેં સાથ જાના. ફિર દેખિયે ઉનકો ઘર બેઠે કિતના સવાબ મિલ જાતા હે.

હદીસ ૫ :- રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને જબ બીબીયોંકો સાથ લેકર હજ ફરમાયા તો ઇસ્લાદ હુવા કે બસ યે હજ કર લિયા ફિર ઇસકે બા'દ બોરિયોં પર જમી બેઠી રહેના.

ફાઈદા :- મતલબ યે કે બગેર સખ્ત ઝરૂરત સહર ન કરના.

હદીસ ૬ :- રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા. અલ્લાહ તઆલા પસંદ કરતા હે ઉસ ઔરતકો જો અપને શૌહરકે સાથ તો લાગ ઔર મુહબ્બત કરે ઔર ગૈર મદંસે અપની હિકાજત કરે.

ફાઈદા :- મતલબ યે હે કે શૌહરસે મુહબ્બત કરને ઔર ઉસકી મન્નત ખુશામદ કરનેકો શાનકે ખિલાફ ન સમજે જેસે ઘમંડી ઔરતોં હોતી હે.

હદીસ ૭ :- રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા. ઔરતોં ભી મરદોં હીકે અજાઝ (ઝાવ) હે.

ફાઈદા :- યુનાંચે હઝરત આદમ (અલૈ.) સે હવ્વા (અલૈ.) કા પૈદા હોના મશ્હૂર હે. મતલબ યે કે ઔરતોંકે અહકામ ભી મરદોં હીકી તરહ હે. પસ અગર ઉનકે ફઝાઈલ વગેરહ જુદા ન હોતે તબ ભી કોઈ દિલગીરીકી બાત નહીં. જિન આ'માલ પર ફઝાઈલકા મરદોંસે વા'દા હે ઉનહીં આમા'લ પર ઉનસે હે.

હદીસ ૮ :- ફરમાયા રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને, બગેર તેહકીક હક તઆલાને ઔરતોંકે હિસ્સામેં રશકા સવાબ લિખ્ખા હે ઔર મરદોં પર જિહાદકા લિખ્ખા હે. પસ જો ઔરત ઇમાન ઔર મતલબ સવાબકી રાહસે રશક કી બાત પર જેસે શૌહરને દુશરા નિકાહ કર લિયા, સબર કરેગી ઉસકો શહીદકે બરાબર સવાબ મિલતા હે. દેખિયે એક ઝરાસે ખત પર કિતના બળા સવાબ મિલતા હે જો મરદોંકો કિસ દુશ્વારીસે મિલતા હે.

હદીસ ૯ :- ફરમાયા રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને અપને બીબીકે કારોબાર કરનેસે

ત્વી તુમકો સદ્દેકા સવાબ મિલતા હે. દેખિયે ઔરતોંકો રાહત પહોંચાનેકા કેસા સામાન શરીઅતને ક્રિયા હે કે ઉસમેં સવાબકા વા'દા કરમાયા જિસકી લાલચમેં હર મુસલમાન અપની બીબીકો રાહત પહોંચાએગા.

હદીસ ૧૦ :- કરમાયા રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને, સબ ઔરતોંસે અચ્છી વો ઔરત હે કે જબ ખાવિંદ ઉસકી તરફ નજર કરે તો વો ઉસકો મસરૂર (ખૂશ) કર દે. ઔર જબ કોઈ હુકમ દે તો વો ઉસકી ઇંતાઅત કરે; ઔર અપને જાન ઔર માલમેં ઉસકો નાખૂશ કરકે ઉસકી કોઈ મુખાલિફત ન કરે.

હદીસ ૧૧ :- કરમાયા રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને, અલ્લાહ રહમત કરમા દે પાઈજામા પહેનનેવાલી ઔરતોં પર.

ફાઈદા :- દેખિયે હાલાંકે પાઈજામા પહેનના અપની મસ્લિહતે પરદાકે લિયે કિતરી યીજ હે મગર ઉસમેં ત્વી પૈગમ્બર (સ.અ.વ.) કી દુઆ લે લી. યે કિતની બળી મહેરબાની હે ઔરતોંકે હાલ પર.

હદીસ ૧૨ :- કરમાયા રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને, બદકાર ઔરતકી બદકારી હજાર બદકાર મરદોંકી બદકારીકે બરાબર ઔર નેકકાર ઔરતકી નેકકારી સત્તર (૭૦) ઓલિયાકી ઇબાદતકે બરાબર હે. દેખિયે કિતને થોળે અમલ પર કિતના બળા સવાબ મિલા યે રિઆયત નહીં ઔરતોંકી તો કયા હે.

હદીસ ૧૩ :- કરમાયા રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને, કિસી ઔરતકા અપને ઘરમેં ઘર ઘરસ્તીકા કામ કરના જિહાદ કરનેવાલોંકે રૂતબેકો પહોંચતા હે ઇન્શાઅલ્લાહ તઆલા.

ફાઈદા :- કયા ઇન્તિહા હે ઉસ ઇનાયતકી.

હદીસ ૧૪ :- કરમાયા રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને, તુમહારી બીબીયોમેં સબસે અચ્છી વો ઔરત હે જો અપની આબરૂકે બારેમેં પારસા (પાક દામન) હો. અપને ખાવિંદ પર આશિક હો.

ફાઈદા :- દેખિયે શૌહરસે મુહબ્બત કરના એક ખૂશી હે નફસની મગર ઉસમેં ત્વી ફઝીલત ઔર સવાબ હે.

હદીસ ૧૫ :- એક શખ્સને અર્જ ક્રિયા યા રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.)! મેરી એક બીવી હે. મેં જબ ઉસકે પાસ જાતા હૂં તો વો કેહતી હે મરહુમા હો મેરે સરદારકો ઔર મેરે ધરવાલોંકે સરદારકો. ઔર જબ વો મુઝકો રંજીદા દેખતી હે તો કેહતી હે દુનિયાકા કયા ગમ કરતે હો તુમહારી આખિરતકા કામ તો બન રહા હે. આપ (સ.અ.વ.) ને સુનકર કરમાયા. ઉસ ઔરતકો ખબર કર દો કે વો અલ્લાહકે કામ કરનેવાલોંમેંસે એક કામ કરનેવાલી હે. ઔર ઉસકો જિહાદ કરનેવાલકા નિસ્ક (આપા) સવાબ મિલતા હે.

ફાઈદા :- દેખિયે શૌહરકી મા'મૂલી આઓ ભગતમેં ઉસકો કિતના બળા સવાબ મિલ અયા.

હદીસ ૧૬ :- અસમા બિન્તે યઝીદ અન્સારિયાસે રિવાયત હે કે ઉનહોંને અર્જ

किया था रसूलुल्लाह (स.अ.व.)। मैं औरतोंकी लेख कुछ आपके पास आँई हूँ, वो अर्ज करती हैं के यहाँ जुम्मा और जमाअत और बीमारकी छुट्टाई और जनाजेकी जाजरी और हज और उमरह और सरहदे ईस्लामीकी डिआजतकी वजहसे हम पर कीकियत (भाजरी) है अमे. आपने करमाया, तू वापस जा और औरतोंको भबर कर दे के तुमहारा अपने शौहरके सिधे बनाव सिंगार करना या शौहरका हक अदा करना और शौहरकी रजामंदीकी तलाशमें रहेना और शौहरकी मरजीकी पैरवी करना, ये सब उन आ'माहके बराबर है.

उद्दीस १७ :- रसूलुल्लाह (स.अ.व.) ने करमाया, औरत अपनी हमलकी छावतसे लेकर अम्मा जनने और दूध छुणाने तक (कजीवत और सवाबमें) ऐसी है जैसे ईस्लामीकी राहमें सरहदकी निगरानी करनेवाला, जिसमें हर वक्त जिलाहके सिधे तैयार रहता है. और अगर ईस बीच मर जाये तो उसको शहीदके बराबर सवाब मिलता है.

उद्दीस १८ :- रसूलुल्लाह (स.अ.व.) ने करमाया, (वोही मजमून है जो ईस हसलकी सभसे पेहली उद्दीसका है, अस ईतना कर्क है के दूध पिलाने पर ये करमाया) जब कोई औरत दूध पिलाती है तो हर घूँटके पिलाने पर ऐसी सवाब मिलता है जैसे किसी जानदारको छिंदगी दे दी. फिर जब वो दूध छुणाती है तो करिश्ता उसके कंधे पर (शाबाशीसे) साथ मारता है और केहता है के पिछले गुनाह सब ममाफ हो गये, अब आये जो करे फिरसे कर. उनमें जो गुनाह कामका होगा सिध्दा जायेगा, और मुराद ईस्से छोटे गुनाह हैं. अगर छोटे गुनाहोंका ममाफ होना क्या बोणी बात है.

उद्दीस १९ :- रसूलुल्लाह (स.अ.व.) ने करमाया अथ बीबीयो! याद रखो के तुममें जो नेक हैं वो नेक लोगोंसे पेहले जन्नतमें जायेंगी. फिर (जब शौहर जन्नतमें आयेगे) तो वो औरतों गुसल देकर और भुखू लगाकर शौहरोंके हवाले कर दी जायेंगी. बाल और पीले रंजकी सवारियों पर. उनके साथ ऐसे बच्चे होंगे जैसे भिभड़े बुझे मोती. बीबीयो! और कौनसी कजीवत चाहती हो. जन्नतमें मरहोंसे पेहले तो पछोय जई. हां नेक बन जाना बर्त है और ये कुछ मुश्किल नहीं.

उद्दीस २० :- हजरत आँईशा (रदि.) से रिवायत है, उनहोंने करमाया के किस औरतका शौहर बाहिर हो और वो अपनी अतमें उसकी ईस छावतकी हेम बाल करे और बनाव सिंगार छोष दे और अपने पांवको बांध दे और जिनतके सामानको रोक दे और नमाजकी पाबंदी रखे, वो कियामतके दिन कुंवारी लणकी बनाकर उकाई जायेगी. पर उसका शौहर मो'मिन हुवा तो वो जन्नतमें उसकी बीबी होगी. और अगर उसका शौहर मो'मिन न हुवा (जुदा न करे, दुनियासे बे-ईमान होकर मरा था) तो अह्लाक तमाया उसका निहाल किसी शहीदसे कर देंगे.

उद्दीस २१ :- अबू हरर (रदि.) से रिवायत है उनहोंने कहा, मुजको भेरे पहील अबूल कासिम (स.अ.व.) ने वसियत की, पर करमाया के अर्ज किया करो

અપની તાકતસે અપને ખાનદાનવાલોં પર.

જાઈદા :- જો લોગ તાકતકે બાવજૂક બીવીકે ખર્ચેમેં તંબી કરતે હૈં વો ઝસા ઈસ હદીસકો દેખે.

હદીસ ૨૨ :- મદદઈનીસે રિવાયત હે કે હઝરત અલી (રદિ.) ને ફરમાયા કે આદમી અપને ઘરકા સરખસાહે કાર (ઝિમ્મેદાર) નહીં બન સકતા જબ તક કે વો એસા ન હો જાએ કે ઈસકી પરવાહ ન રહે કે ઈસને કેસા લિખાસ પહેન લિયા, ઓર ન ઈસકા ખ્યાલ રહે કે ભૂખકી આખ કિસ ચીજસે બુઝાઈ.

જાઈદા :- જો લોગ અપના તન પાલનેમેં મસત રેહકર ઘરવાલોંસે બે-પરવાહ રેહતે હૈં વો ઈસે સબક પકવે.

મિશકાતસે બળહાયા ગયા હિસ્સા

હદીસ ૨૩ :- હઝરત અબુ હુરૈરહ (રદિ.) સે રિવાયત હે કે રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા કે ઓરતોંકે હકમેં મેરી નસીહત ભલાઈ કરનેકી કમૂલ કરો, ઈસ લિયે કે વો પસલીસે પેદા હુઈ હૈં.

જાઈદા :- યા'ની ઈસે સીધેપનકી ઉમ્મીદ ન રખઓ. ઝસકો ટેબ્દી સખા પર સખર કરો. દેખિયે! ઓરતોંકી કિસ કદર રિઆયતકા હુકમ હે.

હદીસ ૨૪ :- હઝરત અબુ હુરૈરહ (રદિ.) સે રિવાયત હે કે મો'મિન મર્દકો મો'મિન ઓરતસે બુઝા (કપટ) ન રખના ચાહિયે. યા'ની અપની બીવીસે, ક્યૂંકે અઝર ઈસકી એક આદતકો નાપસંદ કરેગા તો દૂસરીકો ઝડૂર પસંદ કરેગા. (મુસ્લિમ)

જાઈદા :- યા'ની યે સોચકર સખર કરે.

હદીસ ૨૫ :- અબુલુલાહ બિન ઝમઆસે રિવાયત હે કે રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા કે અપની બીવીકો બે-દર્દસિ ન મારના ચાહિયે. ઓર ફિર દિનકે ખાતમ પર જિયાઅ (સંભોગ) કરને લગે.

જાઈદા :- યા'ની ફિર મુરૂવ્વત કેસે ગવારા કરેગી.

હદીસ ૨૬ :- હકીમ બિન મુઆવિયા અપને બાપસે રિવાયત કરતે હૈં કે મૈને અર્ઝ કિયા કે અય અહ્લાહ કે રસૂલ (સ.અ.વ.)! હમ પર હમારી બીવીકા કયા હક હે? આપને ફરમાયા, વો હક યે હે કે જબ તૂ ખાના ખાએ તો ઈસકો ભીં ખિલાએ, ઓર જબ તૂ કપણા પહેને તો ઈસકો ભીં પહેનાએ, ઓર ઉનકે મુંહ પર ન મારે ઓર બોલચાલ ઘર હીકે અંદર રેહકર છોળી જાએ. (અહમદ, અબુ છાઉદ, ઇબ્ને માજા)

જાઈદા :- યા'ની અઝર ઈસે રૂઠે તો ઘરસે બાહિર ન જાએ.

હદીસ ૨૭ :- હઝરત અબુ હુરૈરહ (રદિ.) સે રિવાયત હે કે રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા, સબ મો'મિન હૈં. ઇમાનકા કાગિલ વો સખસ હે જિસકે અખ્યાક અચ્છે હૈં.

ઔર તુમ સબમેં અચ્છે વો લોગ હૈ જો અપને બીવીયોંકે સાથ અચ્છે હો. (તિરખિતી)
 ફાઈદા :- યે દૂસરી ફસલકી ૨૭ હદીસેં હૈ. ઔર પેહલી ફસલમેં તેરહ (૧૩) વા
 સબ મિલાકર ચાલીસ હો ગઈ, ગોયા યે ફસલોંકા મજમૂઆ ફઝઈલુન્નિસાકી એક ચલ્લ
 (ચાલીસ) હદીસ હે.

ત્રીસરી ફસલ

બેહિશ્તી ઝેવરકે ડરાવેકે મઝમૂનમેં ઔરતોં કે
 કુછ એબોં પર નસીહત કુરઆન ઔર હદીસસે

જબ હમ નેક બીબીયોંકી આદત બતલા ચુકે તો મુનાસિબ મા'લૂમ હુવા કે કુછ
 એબ જો ઔરતોંમેં પાએ જાતે હૈ ઔર ઉનસે નેકીમેં કમી આ જાતી હે, ઔર ઉન એબોં પર
 જો અલ્લાહ ઔર રસૂલ (સ.અ.વ.) ને ઔરતોંકો તાકીદ યા નસીહત ફરમાઈ હૈ ઉંકા
 ખુલાસા બી લિખ દે, તાકે ઇન એબોંસે નફરત ખાકર બચે, જિસ્સે નેકી કાઈમ રહે.

આયતોંકા મઝમૂન

અલ્લાહ તઆલાને ફરમાયા, જિન બીબીયોંમેં નિશાનિયોંસે તુમકો મા'લૂમ હો કે
 યે કેહના નહીં માનતી તો પેહલે ઉંકો નસીહત કરો, ઔર ઇસ્સે ન માને તો ઉંકે પાસ
 સોના બેઠના છોલ દો, ઔર ઇસ પર બી ન માને તો ઉંકો મારો. ઇસકે બા'દ અગર
 વો તાબે'દારી કરને લગે તો ઉંકો તકલીફ દેને કે લિયે બહાના મત દૂંઢો.

ફાઈદા :- ઇસ્સે મા'લૂમ હુવા કે ખાવિંદકા કેહના ન માનના બહોત ખુરી બાત હે.
 અલ્લાહ તઆલાને ફરમાયા. ચલનેમેં પાંચ ઝોરસે ઝમીન પર મત રખો, જિસમેં ઝેવર
 વઝેરહકી ગૈર મદકો ખબર હો જાએ.

ફાઈદા :- બાજેદાર ઝેવર પહેનના તો બિલકુલ દુરુસ્ત નહીં, ઔર વો જિસમેં
 બાજ ન હો એક દૂસરેસે લગકર બજ જાતા હો, ઉસમેં યે એહતિયાત હે, ઔર સમજો કે
 જબ પાંચમેં જો એક ચીઝ હે ઉસકી આવાઝકી ઇતની એહતિયાત હે તો ખૂદ ઔરતકી
 આવાઝ ઔર ઉસકે બદનકે ખુલનેકી કિતની તાકીદ હોગી.

હદીસોંકા મઝમૂન

રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા અય ઔરતો! મેને તુમકો દોઝખમેં બહોત

૧. મારનેસે થોળા મારના મુરાદ હે.

૨. મિશકાતસે લિખા ગયા.

દેખા છે. ઔરતોને પૂછા ઇસકી કયા વજહ હે? આપને કરમાયા, તુમ માર-ફિટકાર' સબ સ્ત્રીઓ પર બહોત ડાલા કરતી હો, ઔર શૌહરકી નાશુકી બહોત કરતી હો, ઔર ઇસકી દી હુઇ ચીઝકો બહોત નાક મારતી હો.

રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) કે સામને એક બીબીને બુખારકો બુરા કહા. આપને કરમાયા કે બુખારકો બુરા મત કહો, ઇસ્સે ગુનાહ મઆફ હોતે હે.

રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને કરમાયા, બયાન કરે રોનેવાલી ઔરત અગર તોબા ન કરેગી તો કિયામતકે દિન ઇસ હાલતમેં બબી કી જાએગી કે ઇસકે બદન પર કુરતેકી તરહ એક રોગન લપેટા જાએગા, જિસમેં આગ બબી જલ્દી લગતી હે, ઔર કુરતે કીકી તરહ જિસમેં ખુજલી બી હોગી. યા'ની ઇસકો દો તકલીફેં હોંગી. ખુજલીસે તમામ બદન નોબ ડાલેગી ઔર દોઝખકી આગ લગેગી વો અલમ.

રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને કરમાયા અય મુસલમાન ઔરતો! કોઇ પડોસન અપની પડોસનકી ભેછ હુઇ ચીઝકો છોટા ઔર હલકા ન સમજે, સાહે બકરીકી ખુરી' કયું ન હો.

કાઈદા :- કુછ ઔરતોંકી યે આદત હોતી હે કે દૂસરેકે ઘરસે આઈ હુઇ ચીઝકો બહોત નાક મારા કરતી હે ઔર તા'ના દિયા કરતી હે.

રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને કરમાયા, એક ઔરતકો એક બિલ્લીકી વજહસે અજાબ હુવા થા. ઇસને ઇસકો પકળકર બાંધ દિયા થા, ન તો ખાનેકો દિયા, ન ઇસકો ઊંચા. યુંહી તળપકર મર ગઈ.

કાઈદા :- ઇસ તરહ જાનવર પાલકર ઇસકે ખાને પીનેકી ખબર ન લેના અજાબકી ખાત હે.

રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને કરમાયા. કુછ મર્દ ઔર ઔરત સાઠ બરસ તક ખુદાકી ઇમાદત કરતે હે, ફિર મૌતકા વકત આતા હે તો શરીઅતકે ખિલાફ વસિયત કરકે દોઝખકે કાબિલ હો જાતે હે.

કાઈદા :- જેસે કુછ લોગોંકી આદત હોતી હે, યું કેહ મરતે હે કે દેખો! મેરી ચીઝ મેરે નવાસેકો દીજિયો, બાઈકો ન દેના, યા ફલાંની બેટીકો ફલાંની ચીઝ દૂસરી બેટીસે જિયાદહ દેના, યે સબ હરામ હે. વસિયત ઔર મીરાસકે મસ્અલે કિસી આલિમસે પૂછકર ઇસકે મુતાબિક અમલ કરે, કબી ઇસકે ખિલાફ ન કરે.

રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને કરમાયા કે કોઈ ઔરત દૂસરી ઔરતસે ઇસ તરહ ન ખિલે કે અપને શૌહરકે સામને ઇસ તરહ કેહને લગે જેસે વો ઇસકો દેખ રહા હે.

રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) કે પાસ એક બાર આપકી દો બેટિયાં બેઠી થીં કે એક અંધે

૧. યા'ની કેહતી હે, ફલાંને પર ખુદાકી માર-ફિટકાર.

૨. મક્સદ યે હે કે થોબાસા હદિયા (બેંટ) ખૂશીસે કબૂલ કર લેના ચાહિયે, કયુંકે કામકા હે હી ઔર અલ્લાહ તઆલાકી નેઅમત હે, ઇસમેં મુસલમાનકા દિલ રખના હે. ખુરીકા જિકર મુબાલગાકે લિયે હે, યે મતલબ નહીં કે ખુરી હી હદિયા દી જાએ ઔર વો કબૂલ કી જાએ. ખુબ સમજા હો.

સલામી આને લાગે. આપને દોનુંકો પરદેમે જાનેકા હુકમ દિયા. દોનુંને તમજાવતે અર્જ કિયા વો તો અધે હે! આપને કરમાયા, તુમ તો અંધી નહીં હો, તુમ તો ઉનકો દેખતી હો.

રસુલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને કરમાયા, જમ કોઈ ઓરત અપને શીહરકો દુનિયામે કુછ તકલીફ દેતી હે તો જો હુર ઉસ શીહરકો ચિલેગી વો કેહતી હે કે ખુદા તુજે ગારત કરે, વો તેરે પાસ મેહમાન હે, જલ્દ હી તેરે પાસસે હમારે પાસ ચલા આએગા.

રસુલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને કરમાયા, મેને એસી દોઝખી ઓરતોંકો નહીં દેખા, યા'ની મેરે ઝમાનેસે પીછે એસી ઓરતેં પેદા હોંગી કે કપલે પહેને હોંગી ઓર નંગી હોંગી. યા'ની નામકો ઉનકે બદન પર કપલા હોગા, લેકિન કપલા ઇતના ભારીક હોગા કે તમામ બદન દિખ પવેગા, ઓર ઇતસાકર બદનકો મટકાકર ચલેંગી. ઓર બાલોંકે અંદર મુખાફ યા કપલા દેકર બાલોંકો લપેટકર ઇસ તરહ બાંધેગી જિસમેં બાલ બહોતસે મા'લુમ હો, જેસે ઊંટકા કોહાન હોતા હે. એસી ઓરતેં જન્મતમેં ન જાએંગી, બલ્કે ઉસકી ખુશ્નુ બી ઉનકો નસીબ ન હોગી.

ફાઈદા :- યા'ની જમ પરહેઝગાર ઓરતેં જન્મતમેં જાને લાગેંગી તો ઉનકો ઉનકે સાથા જાના નસીબ ન હોગા, ફિર ચાહે સગ્રકે બા'દ ઇમાનકી બરકતસે ચલી જાએ.

રસુલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને કરમાયા, જો ઓરત સોને'કા જેવર દિખલાવેકો પહેનેગી ઉસીસે ઉસકો અઝમ્મ દિયા જાએગા.

રસુલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) એક સફરમેં તસરીક રખતે વે. એક આવાઝ સુની, જેસે કોઈ કિસી પર લા'નત કર રહા હો. આપને પૂછા કયા બાત હે? હોગોને અર્જ કિયા કે વે ફલાની ઓરત હે કે અપની સવારીકી ઊંટની પર લા'નત કર રહી હે. વો ઊંટની ચલનેમેં કમી યા શીખી (સારાસત) કરતી હોગી. ઉસ ઓરતને ઝિલ્લાકર કેહ દિયા હોગા તુજે ખુદાકી માર, જેસા ઓરતોંકા દસ્તુર હે. રસુલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને હોગોંકો હુકમ દિયા કે ઇસ ઓરતકો ઇસકે સામાનકો ઉસ ઊંટની પરસે ઉતાર હો. વે ઊંટની તો ઉસ ઓરતકે નાઝદીક લા'નતકે કાબિલ હે, ફિર ઉસકો ક્રમમેં કપૂં લાતી હે.

ફાઈદા :- ખુબ સગ્ર દી.

રિસાલા કિસ્વતુન્નિસ્વહ ખતમ હુવા

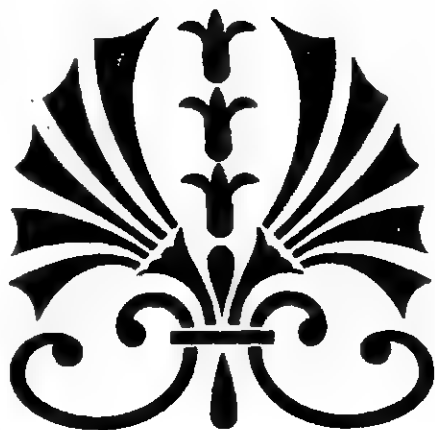
આગે હે બેહિશતી જેવરકે આઠવે હિસ્સેકે
મઝમૂનકા બાકી હિસ્સા

ઇન દોનું મઝમૂનો યા'ની તા'રીફ ઓર નસીહતમેં યહાં પાંચ આયતોં ઓર

૧. ઓર તમામ જેવરકા વેલી હુકમ હે, ચાહે ચાંદીકા હો યા કિસી ચીઝકા હો. ઓર અગર કોઈ કપલા ઇસ નિમ્યતસે પહેને ઉસકા બી વે હી હુકમ હે.

પચ્ચીસ હદીસે લિખ્તી મઈ. ઓર ઇસ હિસ્સેકે શુરૂ'મેં હમને અપને પેગમ્બર (સ.અ.વ.) પ્રે મુબારક આદતે બહોતસી લિખ દી હૈ જિનકી હર વક્ત બરતાવમેં ઝરૂરત હૈ. ઓર ઇસકે પેહલે સાત હિસ્સોમેં હર તરહકી નેકી ઓર હર તરહકી નસીહત તફસીલસે લિખ દી હૈ જિસકા ધ્યાન રખ્ખો ઓર અમલ કરો. ઇન્શા અલ્લાહ તમાલા કિયામતમેં બલે દરજે પામોગી, વરના ખુદા પનાહમેં રખ્ખો, બુરી ઓરતોંકા બુરા હાલ હોગા. અગર મુરમાન ઓર હદીસ સમજનેકે કાબિલ કભી હો જાઓ તો બહોતસે હિસ્સે એસી બદ દીન ઓર બદઅમત ઓર બદ અકીદા ઓરતોંકે તુમકો મા'લૂમ હોંગે. અલ્લાહ તમાલા હમારા તુમહારા નેડિયોમેં ગુઝર ઓર ઉનહીમેં ખાતમા ઓર ઉનમેં હશર કરે. આમીન!

★ આઠવાં હિસ્સા ખતમ હુવા ★

હમારી નઈ ઇશાઅત

ગુજરાતી લિપીમાં

મરનેકે બા'દ કયા હોગા?

જિસમેં શામિલ હૈં

બરજખકે હાલાત :- મોત કે વક્ત ઓર મોતકે બા'દ યા'ની બરજખકે ઝમાનેકે હાલાત, મો'મિનકા કબરમેં એ'જાઝ ઓર કાફિરોંકી જિલ્લત ઓર અઝાબ વગેરહકી તફસીલ બયાન કી ગઈ હૈ.

જહન્નમકે હાલાત :- ઇસમેં કુરઆની આયતોં ઓર સહીહ હદીસોંકી રોશનીમેં આખિરતકે કેદખાના યા'ની જહન્નમકે હાલાત તફસીલસે લિખ્તે ગએ હૈ.

મૈદાને હશર :- કુરઆન ઓર હદીસકી રોશનીમેં કિયામતકે મુકસસલ હાલાત, હશર-નશર, હિસાબ-કિતાબકી પૂરી ખાત બયાન કી ગઈ હૈ.

પુદાકી જન્મત :- ઇસમેં કુરઆન મજીદ ઓર અહાદીસકી રોશનીમેં જન્મત ઓર જન્મતિયોંકે તફસીલી હાલાત જમા' કિયે ગએ હૈ.

પ્રકાશક

નુરાની કુતુબખાના

મુ.પો. છાપી (બનાસકાંઠા)

પીન - ૩૮૫૨૧૦

وَلَمْ يَكُنْ لَكُمْ كَيْفَ تَقُولُوا فِى شَيْءٍ
يَكُنْ لَكُمْ كَيْفَ تَقُولُوا فِى شَيْءٍ

नेक बीबियां करमां बरदार हूं, प्याल रभनेवाली हूं
पीठ पीछे अल्लाह तआलाकी छिक्कतसे

नुरानी

जेहिश्ती मेपर मुहम्मद

नव्वां छिस्सा

اصلى بهشتى زيور

ईसके सब छिस्सोंमें औरतोंकी तमाम जरियात, अकाईद
और मसाईल, अज्वाक और मआशरतके आदाब और
ओलाहकी तरबियत वगैरह बयान किये गये हैं

★ मुसनिह ★

हकीमुल उम्मत मोलाना अशरफ अली साहब धानवी (रह.)

★ विध्यांतर ★

(मौलवी) मुबेमान मजहरी

प्रकाशक

नुरानी कुतुबखाना

मु.पो. छापी (बनासकांछ)

पीन - 364290

બેહિશ્તી એવરકા નવ્યાં હિસ્સા

મુકદ્દમા

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

બિસ્મિલ્લા હિરદ્દમા નિર્દહીમ

ઇસમેં તંદુરસ્તી હાસિલ કરને ઓર ઉસકે કાઈમ રખનેકી કુછ ઝરૂરી તદબીરે (ઉપાય) હૈં જિનકે જાનનેસે ઓરતેં અપની ઓર અપને બચ્ચોંકી હિફાઝત ઓર એહતિયાત કર સકેં. તંદુરસ્તી એસી ચીઝ હે કે ઇસે આદમીકા દિલ ખૂશ રેહતા હે તો ઇબાદત ઓર નેક કામમેં ખૂબ છ લગતા હે. જાને પીનેકા મઝા મિલતા હે તો દિલસે અલ્લાહ તઆલાકા શુક્ર કરતા હે. બદનમેં તાકત રેહતી હે તો અચ્છે કામ ઓર દૂસરોંકી ખિદમત ખૂબ કર સકતા હે, હકદારોંકા હક અચ્છી તરહ અદા હો સકતા હે.

ઇસ લિયે તંદુરસ્તી પર ધ્યાન દેના એસી નિયતસે ઇબાદત ઓર દીનકા કામ હે, ખાસકર ઓરતોંકો એસી બાતોંકા જાનના બહોત ઝરૂરી હે, કપૂંકે ઉનકે હાથોંમેં બચ્ચે પલતે હૈં ઓર વો અપના નફા નુકસાન કુછ નહીં સમજતી, તો જો ઓરતેં ઇન બાતોંકો નહીં જાનતી, ઉનકી બે-એહતિયાતોંસે બચ્ચે બીમાર હો જાતે હૈં, અગર વો પબ્લનેકે કાબિલ હુએ તો ઉનકે ઇલ્મમેં ભી હરજ હોતા હે, ફિર બચ્ચોંકી બીમારીમેં યા ખૂદ ઓરતોંકી બીમારીમેં મરદોંકો અલગ પરેશાની હોતી હે. દવાદાઝમેં ઉનહીંકા રૂપિયા ખર્ચ હોતા હે, મતલબ યે કે હર તરહકા નુકસાન હી નુકસાન હે. ઓર હમારે પૈગમ્બર (સ.અ.વ.) ને ભી દવા ઓર પરહેઝકી પસંદ કરમાયા હે, ઇસ લિયે થોળા થોળા બયાન એસી ઝરૂરી બાતોંકા લિખ દિયા હે.

હવાકા બયાન

(૧) પૂરવા હવા, જો કે સૂરજ નિકલનેકી તરફસે આતી હે, ચોટ ઓર ઝખમકો નુકસાન કરતી હે. ઓર કમઝોર આદમીકો ભી સુસ્તી લાતી હે. ચોટ ઓર ઝખમ ઓર કમઝોરીમેં ઇસે હિફાઝત રખ્ખેં, દોહરા (કબલ) કપળા પહેન લિયા કરેં.

(૨) જો હવા દખ્ખનકી તરફસે ચલતી હે ગરમ હોતી હે, નસોંકો ઢીલા કરતી હે. જો હોમ અભી બીમારીસે ઉઠે હૈં ઉનકો ઇસ હવાસે બચના ચાહિયે વરના બીમારીકે લીટ આનેકા કર હે.

(૩) ઘરમે જગલ જગલ કીચડ ન કરો, ઈસે ભી હવા ખરાબ હો જાતી હે, ઓર જગલે અપને ઉઠને બેઠનેકી જગલસે જહાં તક હો સકે અલગ ઓર દૂર રખો.

કુછ ઓરતોંકી આદત હોતી હે કે બચ્ચોંકો કિસી જગલ પાંચ પર બિઠલાકર પાખાના પેશાબ કરા લિયા, ફિર બહોત ખ્યાલ કિયા તો ઈસ જગલકો લીપ દિયા. યે બિલકુલ બે-તમીઝી ઓર નુકસાનકી ભાત હે. એક તો ઈસકે લિયે જગલ મુકરર રખો, નહીં તો કમસે કમ ઇતના કરો કે કોઈ બરતન ઈસ કામકે લિયે અલગ ઢેહરા હો, ઓર ઈસકો ફોરન સાફ કર લિયા કરો.

(૪) કભી કભી ઘરમે ખૂસબૂદાર ચીજોં સુલગા દિયા કરો, જેસે લોભાન, કાફૂર, અગરબત્તી વગેરહ. ઓર વબાકે ઝમાનેમેં ગંધક યા લોભાન ઘરકે હર કમરેમેં સુલગાઓ ઓર કિવાડ બંદ કર દો, તાકે અચ્છી તરહ ઈન ચીજોંકા અસર હો જાએ.

(૫) સોતે વક્ત ચિરામ ઝરૂર બુઝા દિયા કરો, ખાસકર ચિઢીકા તેલ (કેરોસીન) જલતા છોળનેમેં ઝિયાદહ નુકસાન હે. હવામેં ખુશકી છાઇ હોતી હે, દિમાગ ઓર આંખોંકો નુકસાન પહોંચતા હે. કભી મોતકી નોબત આ ગઈ હે.

(૬) બંદ મકાનમેં ધુવાં કરકે હરગિઝ ન બેઠો. કહીં કહીં એસા હુવા હે કે ઈસ તરહ તાપનેવાલોંકા એક સાથ દમ ધુટ ગયા ઓર ઇતની કુરસત ન મિલી કે કિવાડ ખોલકર બાહિર નિકલ આએ, વહીં મરકર રેહ ગએ.

(૭) સરદીકે દિનોમેં સરદીસે બચો. અગર નહાનેકા* ઈતિકાહ હો તો ફોરન ખાલ સુખા હો. અગર મિઝાજ ઝિયાદહ ઠંડા હે તો ચાપ પી હો, યા દો તોલા ચહદ ઓર પાંચ ચાશા કલોલ ચાટ હો.

(૮) કિસ તરહ ઠંડી હવાસે બચના ઝરૂરી હે ઈસી તરહ ગરમ હવા યા'ની લૂ સે બચો, મોટા દોહરા કપડા પહેનો, ગરમીમેં આંવલે (આમલા) સે સર પોચા કરો.

ખાનેકા બયાન

(૧) ખાના હમેશા ભૂખસે કમ ખાઓ. યે એક એસી તદબીર હે કે ઇસકા ખ્યાલ રખનેસે શેંકડોં બીમારિયોંસે હિકાઝત રેહતી હે.

(૨) રબીઅકે દિનોમેં ખાના કમ ખાઓ, કભી કભી રોઝા રખ લિયા કરો. ઓર રબીઅકે દિન વો કેહલાસે હે જબકે સરદીકા ખોસમ જાતા હો ઓર ગરમી આતી હો.

૧. સિર્ફ નીમ (લીમડા) કે પત્તોંકી ધુની ભી અચ્છા અસર રખતી હે.

૨. બંદ મકાનમેં ચિઢીકા તેલ હરગિઝ ન જલાઓ, ચાહે લાલટેનમેં હો યા લેમ્પમેં યા ડિઝિલ્લામેં, ઈસે કેહલે ખરાબ હો જાતે હે.

૩. સરદીમેં નહાનેકા એક તરીકા યે ભી હે કે સર એક બાર પોકર સુખા લિયા ઓર બાકી બધન દુસરે વક્ત પો લિયા. નુસલે ઈસ તરહ ભી અઘા હો જાતા હે.

(૩) ગરમીકે દિનૌં ઠંડી ગિઝાએ (ખાને) ઇસ્તેમાલમે રખ્ખો. જેસે ખીરા, કકડી, તુરઈ વગેરહ. ઓર અગર મુનાસિબ મા'લુમ હો તો કોઈ દવા ભી ઠંડી તેવાર રખ્ખો. ઓર બચ્ચો ઓર બળોંકો ઝરૂરતકે મુવાફિક દેતે રહો. જેસે નીલકરકા શરબત, ઉન્નાબકા શરબત વગેરહ. ફાલુદા ભી ઉમદા ચીઝ હે ઉસ્સે નમે અનાજકી ગરમી ભી નહીં હોતી. ઓર સિર્ફ રૈહાનકે બીજ ફાંક લેના ભી પેહી ફાઈદા દેતા હે. ઇસ મોસમમે ગરમ ઓર ખુશ્ક ગિઝાએ બહોત કમ ખાઓ જેસે અરહરકી દાલ આલુ વગેરહ.

(૪) ખરીકકે દિનૌંમે એસી ચીઝે કમ ખાઓ જિનસે સોદા પેદા હોતા હે જેસે તેલ બેગન, બળેકા ગોશ્ત, મસૂર વગેરહ. ઓર ખરીકકે દિન વો કેહલાતે હેં જિસકો બરસાત કેહતે હેં.

(૫) સરદીકે દિનૌંમે જિસકો તાકત હો તાકતવાલી ગિઝાએ ઓર દવાએ ઇસ્તેમાલ કરે. તાકે તમામ સાલ બહોતસી આફતોસે હિફાઝત રહે. જેસે નીમ ખિસ્ત અંઝ નમક સુલેમાનીકે સાથ ઓર ગાજરકા હલવા ઓર નીમ ખિસ્ત અંઝ ઉસકો કેહતે હેં કે અંદરસે પૂરા જમા ન હો. તરકીબ ઉસકી યે હે કે અડેકો એક બારીક કપડેમે લપેટકર ખૂબ ખોલતે પાનીમે સો દફા' ગોત્ર દે યા અડેકો ખોલતે પાનીમે ઠીક ત્રીન મિનટ ડાલકર નિકાલ લેં ઓર ત્રીન મિનટ ઠંડે પાનીમે ડાલ રખ્ખે, ઉસકી સિર્ફ ઝરદી ખાના ચાહિયે સફેદી ઉમદા ચીઝ નહીં હે.

(૬) જબ તક ગિયાદહ ઝરૂરત ન હો દવાકી આદત માત ડાલો, છોટે મોટે મર્ઝમે ગિઝાકે કમ કર દેનેસે યા બદલ દેનેસે કામ નિકાલ લિયા કરો.

(૭) આજ કલ ગિઝામે બહોત બે-તરકીબી હો ગઈ હે જિસ્સે તરહ તરહકે નુકસાન હોતે હે ઇસ લિયે ઉમદા ઓર ખરાબ ગિઝાએ લિખ્ખી જતી હેં.

અચ્છે ખાને યે હેં :- અંઝ નીમ ખિસ્ત, કમૂતરકા ગોશ્ત, બકરીકા ગોશ્ત, મેંઢેકા ગોશ્ત, લવા, બટેર, તીતર, મુર્ધ, અકસર જંગલી પર્દે, હિરન, નીલગાય ઓર દૂસરે શિકારોંકા ગોશ્ત, મછલી, ગેહૂંકી રોટી, અંગૂર, ઇન્જીર, અનાર (દાડમ), સેબ, શલજમ, પાલક, ખુરફા, દૂધ, જલેબી, સિરી (મુંડી) પાપાસે ખૂન ગાળ્હા પેદા હોતા હે.

ખરાબ ખાને યે હેં :- બેગન, મૂલી, લાહીકા સાગ, વા'ની કાલે પતોંકા સાગ, સીંગરે, બતખકા ગોશ્ત, ગાજર, સુખાયા હુવા ગોશ્ત, લોભિયા, મસૂર, તેલ, ગુડ (ગોબ) ખટાઈ.

ઇન ચીઝોંકે ખરાબ હોનેકા યે માલુમ નહીં કે બિલકુલ ન ખાએ, બલ્કે બીમારીકી હાલતમે તો બિલકુલ ન ખાએ. ઓર તંદુરસ્તીમે ભી અપને ગિઝાજકો દેખકર ઝરા કમ ખાએ. હાં જિસકા ગિઝાજ મઝમૂત હે ઓર ઉનકી આદત હે ઉનકો કુછ નુકસાન નહીં.

કહીં કહીં દસ્તૂર હે કે ઝમ્માકો કિસમ કિસમકે ખાને કહીં માશ (અડહ) કી દાલ કહીં બળા ગોશ્ત, ઓર કહીં ભારી પળનેવાલી તરકારિયાં ઠંડી કરકે દેતે હેં, યે બુરી રસમ હે. એસે મીઠોં પર એહતિયાત રખનેકે લિયે ખરાબ ખાનોંકો લિખ દિયા ગયા હે.

અબ થોળાસા બયાન ઇન પાનોંકી ખાસિયતકા ભી લિખ્યા જાતા હે તાકે અચ્છી તરહસે મા'લુમ હો જાએ.

બેગન :- ગરમ ખુશક હે. ઉસમેં ગિઝાઈપત (પોષ્ટિકતા) બહોત કમ હે, ખૂન બુરા પેદા કરતા હે. બવાસીર (મસા) વાલોંકો ઓર સોંઘી મિઝજવાલોંકો બહોત નુકસાન કરતા હે. અગર ઇસમેં થી જિયાદહ ડાલા જાએ ઓર સિરકા કે સાથ ખાયા જાએ તો કુછ ઇસ્લાહ થા'ની ફુરસતી હો જાતી હે.

મૂલી :- ગરમ ખુશક હે. ઉસકે પતોંમે ઓર જિયાદહ ગરમી હે. સરકો ઓર હલકો ઓર દાંતોંકો જિયાદહ નુકસાન પહોંચાતી હે. દેરમેં હઝમ હોતી હે લેડિન ઉસે ફૂસરી ગિઝાઈ હઝમ હો જાતી હે. બવાસીર વાલોંકો કિસી કદર કાઈદા દેતી હે, અગર ગરમ હે. અગર ઉસમેં સિરકાકા મિઝાયા કુવા ઝીરા (જીર) મિલા દિયા જાએ તો ઉસકે નુકસાન કમ હો જાતે હે. તિલ્લીકે લિયે કાઈદામંદ હે. ખાસકર સિરકામેં પબી લુઇ.

લાલીકા સાગ :- ગરમ હે. ગુરદેકે બીમારોંકો બહોત નુકસાન કરતા હે ઓર હમલકી હાલતમેં ખાનેસે બચ્ચેકે મર જાનેકા ડર હે.

સોંગરી :- યે ભી ગરમ હે.

બતખકા ઓશત :- ગરમ ખુશક હે. દેરમેં હઝમ હોતા હે. અગર પોદીના ડાલનેસે ઇસકા નુકસાન કમ હો જાતા હે. ઓર દરિયાઈકા ગોસત ઇતના નુકસાન નહીં કરતા જિતના ઘરેલુ બતખકા કરતા હે.

ગાજર :- ગરમ-તંદર હે. ઓર દેરમેં હઝમ હોતી હે. હાં ગેસકો રોકતી હે ઓર સુકૂન પેદા કરતી હે, ઇસ લિયે લોમ ઉસકો ઠંડા કેહતે હે. ગોસતમેં પકાનેસે ઇસકે નુકસાન કમ હોતે હે. ઇસકા મુરબ્બા ઉમદા ચીજ હે. રહમ (ગર્ભાશય) કો તાકત દેતા હે ઓર હામિલા ઓરતે ગાજર ખાનેસે એહતિયાત રખમેં, ક્યુંકે ઇસે ખૂન જારી હો જાતા હે.

લોબિયા :- ગરમ-તંદર હે. દેરમેં હઝમ હોતા હે. ઇસે પરેશાન પ્લાબ નાઝર આતે હે. સિરકા ઓર દારચીની (એક દરખતકી છાલ) મિલાનેસે ઇસકા નુકસાન કમ હો જાતા હે. લેડિન હામિલા ઓરતે હરગિઝ ન ખાએ.

મસૂર :- ખુશક હે. બવાસીરવાલોંકો નુકસાન કરતી હે. જિનકા મેદા કમઝોર હે ઓર બાદી મિઝજવાલોંકો નુકસાન કરતી હે. જિયાદહ થી ડાલનેસે યા સિરકા મિલાકર ખાનેસે ઇસકી કુછ ઇસ્લાહ (સુધાર) હો જાતી હે.

તેલ :- ગરમ હે. સૌદા (બાદીપન) પેદા કરતા હે ઓર ઇસે પેદા હોનેવાલી બીમારિયોંમે નુકસાન કરતા હે. ઠંડી તરકારિયાં મિલાનેસે કુછ ઇસ્લાહ હો જાતી હે. ઓર તિલકે આધા સેર તેલકો જોશ દેકર ઇસમેં દો તોલા મેથીકે બીજ ડાલે, ઓર જબ મેથી જલ જાએ નિકાલકર ફેંક દે, ફિર ઇસમેં આધા સેર થી મિલાકર જમા લે તો તેલકા મઝા અચ્છા ઓર થી જેસા હો જાતા હે. અગર મેથીકે બીજ ગુડકે પાનીમેં ઉંટાકર, મિલાકર, છાનકર ઉસે નિકલે હુએ પાનીકો તેલમેં મિલાકર ફિર ઉંટાએ, યહાં તક કે પાની જલ જાએ તો

ઉખીદ હે કે તેલકા નુકસાન ભી જાતા રહેગા. યે તરીકા બરીબોંકે લિયે કામકા હે.

બુદ :- ગરમ હે, સીદા ઝિયાદહ પેદા કરતા હે.

ખટાઈ :- ઝિયાદહ ખાના પહોંકો નુકસાન કરતા હે ઓર જલ્દ બુખકા કરતા હે. ઓરો બહોત એહતિયાત રખો. ઓર હમલમેં ઓર ઝમ્મા હોનેકી હાલતમેં ઓર મુકામમેં ઝિયાદહ એહતિયાત ઝરૂરી હે. અગર ખટાઈમેં મીઠી ચીઝ મિલા દી જાએ તો નુકસાન કમ હો જાતા હે.

(૮) કુછ ખાને એસે હે કે અલગ અલગ ખાઓ તો કુછ ડર નહીં, લેડિન સાથ ખાનેસે નુકસાન હોતા હે. પા'ની ઉનમેંસે જમ તક એક ચીઝ મેદેમેં હો દુસરી ન ખાએ. અકસર મિઝમજોમેં ત્રીન ઘંટેકા ફાસલા દેના કાફી હોતા હે.

હકીમોને કહા હે કે દૂધકે સાથ ખટાઈ ન ખાએ. ઇસી તરહ દૂધ પીકર પાન ન ખાએ, ઇસે દૂધકા પાની મેદેમેં અલગ હો જાતા હે. દૂધ ઓર મછલી સાથ ન ખાએ, ઇસમેં કાલિજ (લકવા) ઓર કોબ્હ (કોક) કા ડર હે.

દૂધ ચાવલકે સાથ સત્રૂ ન ખાએ. ચિકનાઈ ખાકર પાની ન પીએ. તેલ પા હી બજેર કલઈકે બરતનમેં ન રખો. કસાયા હુવા ખાના ન ખાએ. મિઠ્ઠીકે બરતનકા પકયા હુવા ખાના સબસે બેહતર હે.

અમરૂદ (જામફળ), ખીરા, કકરી, ખરબૂઝ, તરબૂઝ ઓર હરે મેવોં પર પાની ન પિએ. અંગૂરકે સાથ સિરી-પાએ ન ખાએ.

(૯) ખાના બહોત ગરમ ન ખાઓ. ગરમ ખાના ખાકર ઠંડા પાની પીનેસે ઘાંતોંકો બહોત નુકસાન પહોંચતા હે.

(૧૦) મોટા માટા મેદેસે અજા હે. લુંકમેકો ખૂબ ચલાના ચાહિયે. ખાના જલ્દી જલ્દી ખા લેના ચાહિયે. બહોત ઠેરમેં ખાનેસે હજમમેં ખરાબી હોતી હે:

(૧૧) બહોત જુખમેં ન સોઓ. ઓર ન ખાના ખાતે હી સોઓ. કમસે કમ દો ઘંટે મુઝર જાએ ઓર તબીઅત હલકી હલકી પા'લૂમ હોને લગે ઉસ વકત હરજ નહીં.

ફાઈદા :- અગર કબી કબી હો જાએ તો ઉસકી તદબીર ઝરૂર કરો. અસાનસી તદબીર યે હે કે રોટી ન ખાઓ.

(૧૨) અગર પાખાના રોઝસે ઝિયાદહ નરમ આએ તો રોકનેકી તદબીર કરો ઓર ચિકનાઈ કમ કર દો. ભુના હુવા ગોસ્ટ ખાઓ. ઓર અગર દસ્ટ આને લગે પા પા'મૂલી કબીસે ઝિયાદહ કબી હો જાએ તો હકીમ-ડક્ટરકો ખબર કર દો.

(૧૩) ખાના ખાકર ફોરન પાખાનેમેં મત જાઓ, ઓર અગર બહોત તકામ્મ હો તો હરજ નહીં.

(૧૪) પેશાબ-પાખાનાકા જમ તકામ્મ હો તો હરગિઝ મત રોકો. ઇસ તરહસે તરહ તરહકી બીમારિયાં પેદા હોતી હે.

પાનીકા બધાન

(૧) સોતેસે ઉઠકર ફોરન પાની ન પિયો. ઓર એક દમ હવામેં ન નિકલો. અગર બહોતહી ખાસ હે તો બેહતરીન તરીકા થે હે કે નાક પકળકર પાની પિયો. ઓર એક એક ઘૂંટ કરકે પાની પિયો. ઓર પાની પીકર કુછ દેર તક નાક પકળે રહો, સાંસ નાકસે માત હો. ઇસી તરહ ગરમીમેં ચલકર ફોરન પાની માત પિયો, ખાસકર ફિસકો જુ લગી હો, વો અગર ફોરન બહોતસા પાની પી હે તો ઇસી વક્ત મર જાતા હે. ઇસી તરહ નહાર મુંહ પાની ન પીના ચાહિયે. યા પાખાનેસે નિકલકર ફોરન પાની ન પીના ચાહિયે.

(૨) જહાં તક હો સકે પાની એસે કુંવેકા હો જિસ પર ભરાઈ ઝિયાદહ હો, ખારા પાની ઓર ગરમ પાની માત પિયો. બારિશકા પાની સબસે અચ્છા હે, અગર ફિસકો ખાંસી યા દમા હો વો ન પિયે. કિસી કિસી પાનીમેં તેલસા મિલા યા લૂમ હોતા હે વો પાની બહોત બુરા હે. અગર ખરાબ પાનીકો અચ્છા બનાના હો તો ઇસકો ઇતના પકળે કે સેરકા તીન પાવ રેહ જાએ. ફિર ઠંડા કરકે છાનકર પિએ.

(૩) ઘડોંકો હર વક્ત ઠકા રખ્યો, બહલે પીનેકે બરતનકે મુંહ પર બારીક કપલા બંધા રખ્યો, તાકે છાના હુવા પાની પીનેમેં આએ.

(૪) બરફ ગુરદેકો નુક્સાન કરતા હે, ખાસકર ઓરતેં ઇસકી આદત ન ડાલે. ઇસે બેહતર શોરહ (એક કિસમકા ખાર) કા જલા હુવા પાની હે.

(૫) ખાતે પીતેમેં હરગિઝ ન હંસો ઇસે કભી કભી મોતકી નોબત આ જાતી હે".

આરામ ઓર મેહનતકા બધાન

(૧) ન તો ઇતના આરામ કરો કે બઢન ફૂલ જાએ, સુસ્તી છા જાએ, હર વક્ત પલંગ હી પર દિખલાઈ દો, ઘરકે કારોબાર દૂસરોં હી પર ડાલ દો, કપૂંકે ઝિયાદહ આરામસે અપને ઘરકા ભી નુક્સાન હે ઓર કુછ બીમારિયાં ભી લગ જાતી હે. ઓર ન ઇતની મેહનત કરો કે બીમાર હો જાઓ, બહલે અપને હાથ પાંવ ઓર સારે બઢનસે બીજકી સાહસે મેહનતકા કામ ઝરૂર લેના ચાહિયે. ઇસકે તરીકે થે હે કે હર કામકે હાથ ચલાકર ફુરતીસે કરો, સુસ્તીકી આદત છોડ દો, ઓર ઘરમેં થોળી દેર ઝરૂર ટહલ લિયા કરો. દો ચાર બાર અગર બેપરદગી ન હો તો કોઠે પર ચબ્હ ઉતર લિયા કરો. ચરખા ઓર ચક્કીકા ઝરૂર થોળા બહોત મશગલા રખ્યો. હમ થે નહીં કેહતે કે તુમ ઇસે પેસે કપાઓ. એક તો ઇસમેં ભી કોઈ એબકી ખાત નહીં, લેડિન અપની તંદુરસ્તીકા કાઈમ રખના તો ઝરૂરી ચીઝ હે. ઇસે તંદુરસ્તી ખૂબ રેહતી હે.

૧. સોડા લેમન ઓર વિલાયતી પોની અગર પિયો તો થોળા થોળા કરી સાંસમેં પિયો, એક દમ પીનેસે કભી કભી એસા ફંદા લગતા હે કે દમ પર બન જાતી હે.

દેખો! જો ઓરતે મેહનતી હો, ફૂટલી-પીસતી હો, કેસી તાકતવાર ઓર તાઝી રેહતી હો. ઓર જો ઓરતે આરામ તલબ હો સારી ઉમ્મ દલામ ખાલા મુંહકો લગા રેહતા હો. એસી મેહનતકો રિયાઝત કેહતે હો. ખાના ખાકર જમ તક તીન પંટા ન ગુઝર જાએ ઉસ વક્ત તક રિયાઝત ન કરના ચાહિયે. ઓર જમ ઝરા ઝરા પસીના આને લગે યા સાંસ ઝિયાદહ ફૂલને લગે તો રિયાઝત મોકૂફ કર દેના ચાહિયે.

(૨) બચ્ચોકે લિયે ગૂઘા ગૂલના અચ્છી રિયાઝત હો.

(૩) સુખહકો સવેરે ઉઠનેકી આદત રખો, બહે લિમ્મત કરકે તહજજુદકો ઊઠા કરો. ઉસે તંદુરસ્તી ખૂબ બની રેહતી હો.

(૪) દોપહરકો બે-ઝરત ન સોઓ. ઓર અમર કુછ થકાન યા નીંદકા ગલ્લા હો તો ઓર બાત હો.

(૫) ડિમાગસે વી કુછ કામ લેના ઝરૂરી હો. અમર ઉસે બિલકુલ કામ ન લિયા જાએ તો ડિમાગમેં રતૂબત (તરી) બબ્હ જાતી હો ઓર ઝહન કુન્દ (કમઝોર) હો જાતા હો. ઓર જો હદસે ઝિયાદહ ઝોર પ્રલા જાએ હર વક્ત ફિકર ઓર સોચમેં રહે તો ખૂશી ઓર કમઝોરી પેદા હો જાતી હો. ઉસ વાસ્તે અંદાઝસે મેહનત લેના ખુનાસિબ હો. પબ્હને પબ્હાનેકા મશ્મલા રખો. કુરઆન શરીફ રોઝાના પબ્હા કરો. કિતાબ દેખા કરો. બારીક બાતોંકો સોચા કરો, ન ઈતના ગુસ્સા કરો કે આપેસે બાહિર હો જાઓ, ન એસી બુર્દબારી કરો કે કિસી પર બિલકુલ રોક ટોક ન રહે, ન એસી ખૂશી કરો કે ખુદાકી બે-નિયાઝી ઓર ઉસકી કુદરતકો ભૂલ જાઓ કે વો એક દમમેં આહે સારી ખૂશીકો ખાકમેં મિલા દે, ન ઈતના રજં કરો કે ખુદા તમાલાકી રહમત હી બિલકુલ યાદ ન રહે. ઓર ઉસી ગમકો લેકર બેઠ જાઓ. અમર કોઈ ઝિયાદહ સદમ્મા પહોંચે તો અપની તબીઅતકો દૂસરી તરફ હટા દો. કિસી કામમેં લગ જાઓ. ઈન સબ બાતોંસે બીમારી બહે હલાકતકા ડર હો. અમર કિસીકો બહોત ખૂશીકી બાત સુનાના હો ઓર વો દિલકા કમઝોર હો તો એક દમ ન સુનાઓ, પેહલે પૂછો કે અમર તુમહારા ચે કામ હો જાએ તો કેસા. ફિર કહો કે દેખો હમ કોશિશ કર રહે હો શાયદ હો જાએ ઓર ઉમ્મીદ તો હો કે હો જાએ, ફિર ઉસી વક્ત યા દો ચાર પંટા બાંદ સુના દો કે તુમહારા ચે કામ હો ગયા. ઉસી તરહ ગમકી ખબર એક દમ ન સુનાઓ. કિસીકો મરનેકી ખબર સુનાની હો તો યૂં કહો કે ફલાં શાખ્સ બીમાર યા ઉસકી હાલત તો ઘેર થી હી, ઓર મોત સબકે વાસ્તે હો, કભી ન કભી આએગી. કઝામેં ઈલાહીસે ઉસને ઈન્તકાલ કિયા.

અર્થદા :- બીમારીકી હાલતમેં ઓર પેટમેં જબ બચ્ચામેં જાન પંથ જાએ મિયાંકે પાસ સોનેસે નુકસાન હોતા હો.

ઈલાજ કરનેમેં જિન બાતોંકા ખ્યાલ રખના ઝરૂરી હો

(૧) છોટી મોટી બીમારીમેં દવા ન કરના ચાહિયે. ખાને પીને ચલને ફિરને હવાકે

મદદનેસે ઉસકી તદબીર (ઉપાય) કર લેના ચાહિયે. જેસે ગરમ હવાસે સરમે દઈ હો ગયા તો ઠંડી હવામે બેઠ જાએ, યા ખાના ખાનેસે પેટમે બોજ હો ગયા તો એક હો વહત કામ કર હો યા નીંદકી કમીસે સરમે દઈ હો ગયા તો સો રહિયે, યા જિયાદહ સોનેસે મુસી હો ગઈ તો કમ સોંએ, યા દિમાગસે જિયાદહ કામ લિયા યા ઉસે ખુશી હો ગઈ ત્યા મેહનત કમ કર દે. ઉસકો આરામ ઓર કુરસત દે. જમ ઇન તદબીરોસે કામ ન ચલે તો અમ દવાકો ઇંખિયાર કરે.

(૨) બીમારી ખ્વાહ કેસા હી સખ્ત હો થયરાઓ મત, ઉસે ઇલાજકામ ઇન્તિજામ ખરામ હો જાતા હે. ખૂબ ઇસ્તિકલાલ (જગકર) ઓર ઇન્ખી-નાનસે ઇલાજ કરો.

(૩) મુસલિલ (દસ્ત લાના) ઓર કમ ઓર ફસડી આદત ન ડાલો. યા'ની બગેર સખ્ત ગરૂરતકે હર સાલ મુસલિલ ન લિયા કરો. અગર મુસલિલકી આદત પલ જાએ તો ઉસકે ઊંળનેકી તદબીર યે હે કે જમ મોસમ મુસલિલકા કરીમ આવે ખાના કમ કર હો. રિયાઝત જિયાદહ કરો. એઈ એસી દવા ખાતે રહો જિસે પાખાના ખુલકર આતા રહે. જેસે હડકા મુરબ્બા યા મુલકંદ યા જવારિશ મુસતંગી વગેરહ. ફિર અગર મુસલિલકે દિનોમે તબીબતમે કુછ મેલ ભી રહે તો કુછ પરવા ન કરો ઓર મુસલિલકો ટાલ હો, ઇસ તરહસે આદત છૂટ જાએગી.

(૪) બગેર સખ્ત ગરૂરતકે બહોત તેજ દવાઓ ન ખાએ. એસી દવાઓમે યે ખરાબી હે કે અગર મુવાફિક ન આઈ તો નુકસાન ભી પૂરા કરેગી. ખાસકર કુસોસે બહોત બચો. કમુંકે યે જમ નુકસાન કરતે હો તો તમામ ઉમર રોગ નહીં જાતા. અલબત્તા ચાંગ ઓર મોંગેકા કુસા બહોત હલકા હોતા હે. ઉસમે કુછ કર નહીં. ઓર હડકાલ ઓર સંખ્યા ઓર ગરૂરીલી દવાઓકે કુસોસે પાસ ન જાઓ ઓર હરામ* ઓર નાપાક દવા ન ખાઓ, ન લગાઓ.

(૫) જમ કોઈ દવા* એક લાંબી મુદત તક ખાના હો તો કબી કબી એક હો દિનકો ઊંળ દિયા કરો. યા ઉસકી જગહ ઓર દવા મદદ દિયા કરો. કમુંકે જિસ દવાકી આદત હો જાતી હે ઉસકા અસર નહીં હોતા.

(૬) જમ તક જિઝસે કામ ચલે દવાકો ઇંખિયાર ન કરો. યસલન મુસલિલકે બા'દ તાક્ત આનેકે લિયે જવાન આદમીકો યખની કાફી હે. ઉસકો મુશ્ક ઓર અંબારકી ગરૂરત નહીં અલબત્તા મુશ્કે આદમીકો યખની કળા કરતી હે ઓર ઉસકે હઝમ કરનેકે લિયે ભી તાક્ત ચાહિયે. એસે જાખસકો કોઈ મા'જૂન વગેરહ બના લેના બહોત મુનાસિબ હે.

(૭) દવાકો બહોત એહતિયાતસે ઠીક તોલકર નુસ્ખાકે મુવાફિક બનાઓ, અપની

૧. ઉસકે ખસાઈલ સિબ્બી જોકરમે દેખ હો.

૨. દવાકો હમેશા લાંકર ઓર સિંકાસે રખો. બા'જ દવાઓ પર બા'જ જલ્લર આશિક હોતે હો જો ઉમે ગરૂર મુંઝ હલતે હો. જેસે બિલ્લી બાજાજમ (એક કિમકી ખુલ્લુકાર થાસ) પર, ઓર બાવર બખબોયા પર, યા સાંપ કેવલા પર.

તરફથી મત થતાઓ, બબ્બાઓ.

(૮) દવા પેહલે હકીમનો દિખવા લો. અગર ખુરી હો ઉસકો બદલ ડાલો.

(૯) દિલ, જિગર ઓર દિમાગ ઓર ફેફડા ઓર આંખ વગેરહ જો નાઝુક ચીજો હો ઉનકે લિયે એસી દવાઓ ઇસ્તેમાલ ન કરો જો બહોત તેજ હો, યા બહોત ઠંડી યા બહોત તહલીલ કરમેવાલી હો, યા ઝહરીલી હો. હાં જહાં સખ્ત ઝરૂરત હો લાગારી હે. જેસે જિગર પર અકાસ બથાપ રખે, ખાંસીમેં સંખ્યાક કુશ્તા ન ખાએ, આંખમેં ખાલિસ કફૂર ન લગાએ. બહો જમ તક આંખમેં બાહિરકી દવાસે કામ ચલ સકે અંદર દવા ન લગાએ.

(૧૦) ઈલાજ હમેશા એસે તબીબ (ડાક્ટર) સે કરવાઓ જો હિકમતકા ઈલ્મ રખતા હો, ઓર તજુર્બાકાર તબી હો, ઈલાજ ઓર ઓર તેહકીકસે કરતા હો, બગેર સોચે સમજો નુસ્ખા ન લિખ દેતા હો. મુસલિલ (દસ્ત) દેનેમેં જલ્દી ન કરતા હો. કિસીકા નામ મસ્કૂર સુનકર ધોકેમેં ન આઓ.

(૧૧) બીમારીમેં પરહેઝકો દવાસે જિયાદહ ઝહરી સમજો. ઓર તંદુરસ્તીમેં પરહેઝ હરગિઝ ન કરો ફસલકી ચીજોમેંસે કિસકો જા યાહે શીકસે ખાઓ, મગર યે ખ્યાલ રખઓ કે પેટસે જિયાદહ ન ખાઓ. ઓર પેટમેં ગિરાની (બોઝ) યાઓ તો કાકા કર દો.

(૧૨) યું તો હર બીમારીકા ઈલાજ ઝરૂર હે, લેકિન ખાસકર ઈન બીમારીયોકે ઈલાજમેં હરગિઝ ગફલત મત કરો. ઓર બચ્ચોકે લિયે તો ઓર જિયાદહ ખ્યાલ કરો. ઝુકામ, ખાંસી, આંખ ફુખના, પસ્લીકા દર્દ, બદ હઝમી, બાર બાર પાખાના જાના, પેચિશ, આંત ઉતરના, હેઝકી કમી યા જિયાદતી. બુખાર જો હર વક્ત રેહતા હો. યા ખાના ખાકર હો જાતા હો. કિસી જાનવર યા આદમીકા કાટ ખાના, ઝહરીલી દવા ખા લેના, દિલ પડકના, ચક્કર આના, જગહ જગહસે બદન ફડકના તમામ બદનકા સુન હો જાના. ઓર જમ ભૂખ બહોત બબ્બા જાએ યા બહોત થટ જાએ યા નીંદ બહોત બબ્બા જાએ યા બહોત થટ જાએ યા પસીના બહોત આને લાગે યા બિલકુલ ન આએ, ઓર કોઈ બાત અપની હમેશાકી આદતકે બિલાફ પેદા હો જાએ તો સમજો કે બીમારી આતી હે જલ્દી હકીમસે ખબર કરકે તદ્દખીર કરો. ઓર યિઝા વગેરહમેં બે-એહતિયાતી ન હોને દો.

(૧૩) નબ્બા દિખલાનેમેં ઈન બાતોંકા ખ્યાલ રખઓ કે નબ્બા દિખલાનેકે વક્ત પેટ ન ભરા હો, ન બહોત ખાલી હો કે ભૂખસે ભેતામ હો. તબીબત પર ન જિયાદહ ચમ હો ન જિયાદહ ખૂશી હો, ન સોકર ઉઠનેકે બા'દ ફોરન દિખલાવે, ન બહોત જાગેનેકે બા'દ, ન કિસી મેહનતકા કામ કરનેકે બા'દ, ન દૂરસે ચલકર આનેકે બા'દ. નબ્બા દિખાનેકે વક્ત ચાર ઝાનું હોકર બેઠો યા ચાર પાઈ પર યા પેળહી (ખટોલી) પર પાંચ લટકાકર બેઠો. કિસી કરવટ પર જિયાદહ ઝોર દેકર મત બેઠો, ન કોઈસા હાથ ટેકો. તકિયા તબી ન લગાઓ. કિસ હાથકી નબ્બા દિખલાઓ ઉસમેં કોઈ ચીઝ મત પડજો, ન હાથકો બહોત સીધા કરો ન બહોત મોળો, બહો બાઝૂકો પસલિયોસે બિલાકર ઢીલા છોળ દો. સાંસ અંદ ન કરો. હકીમસે ન ડરો. ઉસે નબ્બામેં બધા ફર્ક પળ જાતા હે. અગર લેટકર નબ્બા

દિખાના હો તો કરવટ પર મત લેટો ચિત લેટ જાઓ.

(૧૪) કાડરા (પેશાબ) રખનેમેં ઈન બાતોંકા ખ્યાલ રખ્ખો કે કાડરા (પેશાબ) એસે વક્ત લિયા જાએ કે આદમી આદતકે મુવાફિક નીંદસે ઉઠા હો, અબી તક કુછ ખાયા શિયા ન હો. સજ્જ તરકારીકે ખાનેસે કાડરામેં સજ્જી આ જાતી હે. જા'ફરાન ઔર અમલતાસસે ઝરદી આ જાતી હે. મહેંદી લગાનેસે સુરખી આ જાતી હે. રોઝ રખને ઔર નીંદ ન આનેસે ઔર ઝિયાદહ થકાનસે ઔર બહોત વૂખ ઔર દેર તક પેશાબ રોકનેસે ઝરદી યા સુરખી આ જાતી હે. કબી બહોત જાગેનેસે કાડરાકા રંગ સુફેદ હો જાતા હે. બહોત પાની પીનેસે રંગ હલકા હો જાતા હે. દસ્તોંકે બા'દકા કાડરા કાબિલે એ'તિબાર નહીં રેહતા. ગિઝા ખાનેસે બારહ ઘંટા બા'દકા કાડરા પૂરે એ'તિબારકે કાબિલ હે. જબ મુબહકો કાડરા દિખાના હો તો રાતકો બહોત પેટ ભરકર ન ખાએ, ઝમ્યાકા કાડરા કાબિલે એ'તિબાર નહીં, અગર કાડરા છ ઘંટા રખ્યા રહા હો તો દિખાનેકે કાબિલ નહીં રહા, ઔર બા'જે કાડરે ઇસ્સે ભી કમ હેં ખરાબ હો જાતે હેં. ગર્જ જબ દેખેં કે ઉસકે રંગ ઔર બૂ મેં ફર્ક આ ગયા તો દિખાનાકે કાબિલ ન રહા'.

(૧૫) જલ્દી જલ્દી બે ઝરૂરત હકીમોંકો ન બદલો. હકીમકો ખુશ રખ્ખો. ઉસકે ખિલાફ મત કરો. અગર કાઈદા ન હો તો ઉસપર ઇલાજામ મત દો. ઉસકો દેકર એહસાન મત જતલાઓ.

(૧૬) બીમાર પર સખ્તી મત કરો. ઉસકી સખ્ત મિઝાજકો ઝેલો. ઉસકે સામને એસી કોઈ બાત મત કરો જિત્સે ઉસકો ના ઉમ્મીદી હો જાએ, ચાહે કેસી હી ઉસકી હાલત ખરાબ હો મગર ઉસકી તસલ્લી કરતે રહો.

કમઝોરીકે વક્તકી તદબીરોંકા બયાન

બા'જ વક્ત કઈ દિનોં તક બુખાર આનેસે યા કિસી બીમારીમેં મુબતલા રેહનેસે આદમી કમઝોર હો જાતા હે. ઉસ વક્ત બા'જ લોગ ઉસકો જલ્દી તાકત આનેકે લિયે બહોતસી ગિઝા યા મેવે વગેરહ ખિલાતે હેં ચે ઠીક નહીં. યહાં એસે વક્તકી મુનાસિબ તદબીરોં લિખ્ખી જાતી હે.

(૧) યાદ રખ્ખો કે કમઝોરીમેં એક દમ ઝિયાદહ ખાનેસે યા બહોત તાકતકી દવા ખા લેનેસે કાઈદા નહીં પહોંચતા, બલ્કે બા'જ વક્ત નુકસાન પહોંચ જાતા હે. કાઈદા ઉસી ગિઝાસે ઔર ઝતની હી મિકદારસે પહોંચતા હે જો આસીનીસે હઝમ હો જાએ. ઔર અગર ગિઝા મિકદારમેં ઝિયાદહ ખા લી, યા ગિઝા ઝિયાદહ તાકતવાલી હુઈ તો મરીઝકો ઉસકી બરદાશત નહીં હોગી. ઔર હઝમમેં ખરાબી હોગી, તો મુમકિન હે મર્જ ફિર લોટ આએ. ઔર પેટમેં સુદે પળ જાએ યા વરમ હો જાએ. લિહાઝા કમઝોરીકી હાલતમેં

૧. કાડરાકા બરતન ખિલકુલ સાફ હો, ઔર ઢાંક કર રખના ચાહિયે અગર શીશીમેં દિખાયા જાએ તો શીશી ખિલકુલ સાફ હો.

આહિસ્તા આહિસ્તા ગિઝાએ બધાઓ. ઓર અગર એક દો ચમચા શોરબા હી યા એક અંક હી હઝમ હો સક્તા હે તો પેહી દો, ગિયાદહ ન દો. અગરચે મરીઝ ભૂખ ભૂખ પુકારે, ભૂખા રેહનેસે નુકસાન નહીં હોતા. ઓર ગિયાદહ યા લેનેસે નુકસાન હો જાતા પુકારે, ભૂખા રેહનેસે નુકસાન નહીં હોતા. ઓર ગિયાદહ યા લેનેસે નુકસાન હો જાતા હે, હાં યે હો સક્તા હે કે દો દો ચમચા કરકે શોરબા દિનમેં ત્રીન ચાર દફા' દો, લેડિન વે ખ્યાલ રખો કે દો મરતબામેં ત્રીન ચાર ઘંટાસે કાસલા કમ ન હો, તાકે પેહલી ગિઝા હઝમ હો ચુકે તબ દૂસરી ગિઝા પહોંચે, વરના મદાખિલ ઓર બદ હઝમીકા અંદેશા હે. ગર્ઝ હર કામમેં આહિસ્તા આહિસ્તા ગિયાદતી કરે, ગિઝા દેનેમેં, પી દેનેમેં, ચલને ફિરને, બોલને ચાલને, લિખને પઘ્લનેમેં. ઓર મરીઝકો ખૂશ રખે, કોઈ બાત ઉસકો રજ દેનેવાલી. ઉસકે સામને ન કરે, ન ઉસકો બિલકુલ અકેલા છોળ દે, ન ઉસકે પિલાકે ગિઝાજ મજમા' કરે, ન બહોત રોશનીમેં રખે ન બહોત અંધેરેમેં. બેહતર યે હે કે દવા ઓર ગિઝા ઓર તમામ તહબીરોં તબીબ એકટરકી રાયસે કરે. ઓર યે ન સમજે કે અમ મર્ઝ નિકલ ગયા અમ હકીમસે પૂછનેકી ક્યા ઝરૂરત હે.

(૨) કમઝોર આદમીકો અગર ભૂખ ખૂખ લગતી હે ઓર ઓરાક ખૂખ યા લેતા હે લેડિન તબીઅત ઉત્તી નહીં ઓર પાખાના પેશાબ સાફ નહીં હોતા ઓર તાકત નહીં આતી તો સમજ લો કે મર્ઝ અબી બાકી હે ઓર યે ભૂખ ઝૂકી હે.

(૩) કમઝોર આદમીકો દોપહરકા સોના અકસર નુકસાન દેતા હે.

(૪) કમઝોર આદમીકો અગર ભૂખ ન લગે તો સમજ લો કે મર્ઝકા માદા (અસર) અબી ઉસકે બદનમેં બાકી હે.

(૫) કમઝોરીમેં ગિયાદહ દેર તક ભૂખ ઓર ખ્યાસકો ચારના ભી નહીં ચાહિયે (ઉસે કમઝોરી બધ્લ જાતી હે. જબ ભૂખ ઓર ખ્યાસ ગાલિબ હો કુછ ખાને પીનેકો દે દિવા જાએ.

(૬) પતલી ગિઝા જલ્દ હઝમ હો જાતી હે, ગો ઉસકા અસર દેર તક નહીં હોતા. જૈસે આશ (હરીરા), જવ, શોરબા મુરબીકા બચ્ચા યા બટેરકા યા બકરીકે ગોસ્તકા. ઓર ખુશક ઓર ગાળ્હી ગિઝા દેરમેં હઝમ હોતી હે ગો ઉસકા અસર ભી દેર તક રેહતા હે, જૈસે કીમા, કબાબ, ખીર વગૈરહ.

(૭) કમઝોરીમેં બહોત કંઠ પાની નહીં પીના ચાહિયે, ઓર ન એક દમ બહોતસા પાની પીના ચાહિયે. ઉસે બા'ઝ વક્ત મીત તક કી નોબત આ ગઈ હે.

(૮) કમઝોર આદમીકો કોઈ દવા ભી તાકતકી હકીમ એકટરકી રાયસે બનવા લેની મુન્નાસિબ હે, તાકે જલ્દ તાકત આ જાએ.

(૯) આમલાકા મુરબ્બા, સેબકા મુરબ્બા, પેકાકા મુરબ્બા ચાંદી યા સોનેકે વરકકે સાથ ખાના ભી કુબ્લત દેનેવાલા હે. ઈન સબકી તરકીમેં ખાતિયામેં હે.

સફરકી ઝરૂરી તહબીરોંકા બયાન

(૧) સફર કરનેસે પેહલે પેશાબ પાખાનસે કરાગત કર લો, ઓર ખાના બોળા

ਘਾਸੇ ਤਾਕੇ ਤਪੀਅਤ ਧਾਰੀ ਨ ਹੋ।

(੨) ਸਫਰਥੇ ਘਾਸਾ ਘਾਸੇ ਕਿਸੇ ਗਿਅਤ ਗਿਯਾਦਤ ਬਨਾਈ ਹੋ ਜੈਸੇ ਕੀਧਾ, ਕੁਲਾਸ, ਕੋਕਿਲਾ ਕਿਸਥੇ ਥੀ ਅਥਾ ਹੋ। ਆਰ ਸਭਾ ਤਰਕਾਰੀਥੋਸੇ ਗਿਅਤ ਕਮ ਬਨਾਈ ਹੋ। ਵਿਲਾਸ ਮਤ ਘਾਸੇ।

(੩) ਆ'ਯੇ ਸਫਰਥੇ ਪਾਨੀ ਕਮ ਵਿਲਾਸਾ ਹੋ ਆਯੇ ਸਫਰਥੇ ਮੁਰਕਾਏ ਭੀਜ ਆਯੇ ਸੇਰ ਆਰ ਥੋਧਾ ਸਿਰਕਾ ਸਾਥ ਰਥੋ। ਨਧ ਘਾਸਾ ਭੀਜ ਫਾਂਕਕਰ ਯਰਾਸਾ ਸਿਰਕਾ ਪਾਨੀਥੇ ਵਿਲਾਕਰ ਥੀ ਵਿਧਾ ਕਰੇ ਉਸੇ ਘਾਸ ਕਮ ਲਗਾਈ ਹੋ। ਅਗਰ ਭੀਜ ਨ ਹੋਂ ਤੋ ਸਿਰਕਾ ਪਾਨੀਥੇ ਵਿਲਾਕਰ ਥੀਧਾ ਥੀ ਕਾਫੀ ਹੋ। ਅਗਰ ਚੁਫਕੇ ਸਫਰਥੇ ਉਸਕੋ ਸਾਥ ਰਥੋਂ ਤੋ ਭਯੋਤ ਮੁਨਾਸਿਬਾ ਹੋ।

(੪) ਅਗਰ ਸਫਰਥੇ ਡਾਫਰਕਾ ਅਕੰ ਥੀ ਸਾਥ ਰਥੋਂ ਤੋ ਮੁਨਾਸਿਬਾ ਹੋ ਉਸੇ ਘਾਸ ਥੀ ਨਹੀਂ ਲਗਾਈ, ਆਰ ਡੇਅਕੇ ਲਿਧੇ ਥੀ ਮੁਕੀਦ ਹੋ।

(੫) ਅਗਰ ਕੁਥੇ ਥੀ ਥੀਧਾ ਹੋ ਤੋ ਵਿਲਕੁਲ ਘਾਸੀ ਪੇਟ ਥੀਧਾ ਮੁਰਾ ਹੋ ਉਸੇ ਕੁਥੇ ਆਰ ਅਗਰ ਗਿਯਾਦਤ ਹੋਤਾ ਹੋ ਭੇਦਤਰ ਥੇ ਹੋ ਕੇ ਘਾਸ ਮੂਲ ਆਰੀਕ ਤਰਾਸ ਕਰ ਛੁਡੀ ਧਾ ਆਰ ਕਿਸੀ ਮੁਕੀ ਥੀਧਾਥੇ ਵਿਲਾਕਰ ਥੀਧੇਸੇ ਪੇਠਥੇ ਘਾ ਥੋਂ। ਆਰ ਅਗਰ ਘਾਸਾਥੇ ਥੀਥੇ ਮੂਲ ਥੋਂ ਤੋ ਭਯਮੁ ਥੀ ਨ ਰਹੇ। ਆਰ ਘਾਸਾਥੇ ਪਾਸ ਰਥਨੇਸੇ ਥੀ ਕੁਥੇ ਨਹੀਂ ਲਗਾਈ, ਆਰ ਅਗਰ ਕਿਸੀਥੇ ਕੁਥੇ ਲਗਾਯੇ ਤੋ ਠੰਡੇ ਪਾਨੀਥੇ ਉਸਕਾ ਮੁੰਡ ਪੁਧਾਥੋ ਆਰ ਕਫੂ ਧਾ ਕਫੀ ਧਾ ਮੁਰਕਾ ਕੁਥੇਕਰ ਸੇਜਨੇ ਮੁਥ ਵਿਲਾਕਰ ਸਰ ਧਰ ਰਥੋ ਆਰ ਠੰਡੇ ਪਾਨੀਥੇ ਕੁਥਿਧਾਥੇ ਕਰਾਥੋ ਆਰ ਪਾਨੀ ਫਰਜਿਅ ਨ ਪੀਨੇ ਹੋ। ਜਥ ਯਰਾ ਤਪੀਅਤ ਫੇਰੇ ਤੋ ਥੀਧੇਸੇ ਭਰਾਭਰ ਭਯੋਤ ਥੋਧਾ ਠੰਡਾ ਪਾਨੀ ਵਿਲਾਥੋ ਆਰ ਫਧਾ ਪਿਲਾਥੋ। ਧੋ ਥੀ ਆਕ ਫਮ ਨਹੀਂ ਭਲੇ ਥੋਧੀ ਥੋਧੀ ਕਰਕੇ ਪਿਲਾਥੋ।

ਫਮਲਕੀ ਤਫਥੀਥੋਂ ਆਰ ਆਫਤਿਧਾਥੋਂਕਾ ਭਧਾਨ

(੧) ਫਮਲਥੇ ਕੁਲ ਨ ਹੋਨੇ ਪਾਥੇ। ਜਥ ਯਰਾ ਪੇਟਥੇ ਗਿਧਾਨੀ ਧਾ'ਧੂਮ ਹੋ ਤੋ ਆਕ ਹੋ ਵਕਤ ਸਿਫ਼ ਧੋਰਧਾ ਗਿਧਾਦਤ ਥਿਕਨਾਫ਼ਫ਼ਾਰ ਥੀ ਥੋਂ। ਅਗਰ ਕੁਲ ਨ ਥਾਥੇ ਤੋ ਹੋ ਥੀਨ ਥੋਧਾ ਮੁਨਕਸਾ (ਕਿਸਮਿਸ) ਧਾ ਮੁਰਥੋਕੀ ਫਤ ਘਾ ਥੋਂ ਅਗਰ ਥੇ ਥੀ ਕਾਫੀ ਨ ਹੋ ਤੋ ਥੇ ਨੁਸਧਾ ਉਸੇ'ਧਾਥੇ ਕਰੇ ਉਸਥੇ ਫਮਲਕੋ ਕਿਸੀ ਤਰਕਕਾ ਨੁਕਸਾਨ ਨਹੀਂ। ਆਰ ਥੇ'ਫ਼ਕੋ ਕਵੀ ਕਰਾਸਾ ਹੋ ਆਰ ਭਧਾਥੋ ਗਿਰਨੇਸੇ ਭੇਫਕੂਲ ਰਥਤਾ ਹੋ। ਸਾਏ ਫਸ ਧਾਸਾ ਮੁਧਾਭਫੇ ਫੁਲਕੀ ਪੰਥਫਿਧਾਥੇ ਭੇਫਤਰ ਤੋ ਧਾਸਾ ਥੋਂ ਵਰਨਾ ਮੁਥਕ ਰਹੀ, ਰਾਤਕੋ ਆਧ ਪਾਫ ਮੁਧਾਭਥੇ ਗਿਧੋ ਰਥੋਂ, ਮੁਧਾਭਕੋ ਉਤਨਾ ਪੀਥੋਕੇ ਫਾਨਨੇਕੀ ਯਰੁਰਤ ਨ ਰਹੇ, ਫਿਰ ਥੋਧੀ ਮਿਸਰੀ ਮਿਲਾਕਰ ਨਾਥ ਭੰਫ ਕਰਕੇ ਪੀਥੋਂ। ਉਸੇ ਹੋ ਥੀਨ ਫਸਤ ਅਥੇ ਹੋ ਧਾਥੇ ਥੋਂ ਧੋਧਾ ਫਲਕ ਮੁਸਫਿਲ ਹੋ। ਆਰ ਫਿਨਕੀ ਥੋਫਕੀਕੇ ਨਾਧਾਧਾ ਆਰ ਭਯੋਤ ਗਿਧਾਦਤ ਹੋ ਤੋ ਧੋ ਉਸਕੋ ਨ ਪੀਥੋਂ ਭਲੇ ਮੁਰਥੋਕੀ ਫਤ ਘਾ ਵਿਧਾ ਕਰੇ। ਅਗਰ ਉਸੇ ਫਾਫ਼ਫਾ ਨ ਹੋ ਤੋ ਫਕੀਮਥੇ ਪ੍ਰਫੋਂ।

(੨) ਆਰ ਫਾਮਿਲਾਥੋ ਥੇ ਗਿਧਾਥੇ ਨੁਕਸਾਨ ਕਰਾਈ ਹੋਂ। ਥੋਧਿਧਾ, ਥੀਧਾ, ਥੋਧ, ਯਾਫਰ, ਪੁਥੀ, ਥਿਫ਼ਕਰ, ਫਿਰਨਕਾ ਧੋਰਾ, ਗਿਧਾਧਕ ਮਿਥ, ਗਿਧਾਧਕ ਮਟਾਫ਼, ਤਰਧਾਧ, ਧਰਧਾਧ,

੧. ਅਗਰ ਕਿਸਕੋ ਨਾਧਾਧੀ ਆਧਾਤ ਹੋ ਧੋ ਸਿਰਧਾ ਨ ਪਾਥੇ।

ઝિયાદહ માથાકી દાલ, લેકિન કભી કભી ડર નહીં.

ઔર પે ચીજોં નુકસાન નહીં કરતી. અંગૂર, અમરૂદ, નાશપાતી, લેમ, અનાર, જામન, મીઠા આમ. બટેર, તીતર ઔર છોટે પરિન્દોકા ગોસા.

(૩) ચલનેમેં બહોત ઝોરસે પાંચ ન પળે, ઉંચી જમહસે નીચી એકદમ ન ઉતરે. ગર્જ કે પેટકો ઝિયાદહ હરકતસે બચામેં. કોઈ સખત મેહનત ન કરે, ભાસી બોજ ન ઉઠામેં, બહોત ગુસ્સા ન કરે, ઝિયાદહ ગમ ન કરે, ખૂશ્બુ કમ સુંધેં ઔર નવ્વે મહીને ખૂશ્બુસે ઝિયાદહ એહતિયાત રખમેં. કમૂંકે બચ્ચા મુશિકલસે હોતા હે. ચલને ફિરનેકી આદત રખમેં કમૂંકે હર વકત બેઠે રેહનેસે બાદી ઔર સુસ્તી બબ્હતી હે. મિયાંકે પાસ ન જામેં, ખાસકર ચોથે મહીનેસે પેહલે ઔર સાતવેંકે બા'દ ઝિયાદહ નુકસાન હે. ઔર જિનકે મિઝાજમેં બલગમ ઝિયાદહ હો વો ઝિયાદહ ચિકનાઈ ભી ન ખામેં. કીચા ઔર મોં-ગકી દાલ ભુની લુઈ ઔર એસી ચીજોં ખાયા કરે.

ઇરાદા કરકે કમ ન કરે. અગર ખુદ આમે તો રોકના ન ચાહિયે. જિન ચીજોંસે નાજા-ખાંસી પેદા હો ઉનસે બચે. પેટ કો ઠંડી હવાસે બચામેં.

(૪) અગર કમ બહોત આયા કરે તો તીન-તીન માથા અનાર દાના ઔર પોદીના પીસકર કચ્ચે અંગૂરકે શરબતમેં મિલાકર ચાટ લિયા કરે. અગર મેદેમેં ખરાબી હો ઔર ઇસકી વજહસે કમ આમે તો કમ લાનેવાલી દવાઓસે પેટ સાફ કરે.

(૫) અગર મિટ્ટી વગેરહ ખાનેકી ખ્વાહિશ હો, તો ખુદ જાતી રેહતી હે. અંગર ઝિયાદહ હો તો ઉસ ગુલાબવાલી દવાસે પેટ સાફ કરે જો નં. ૧ મેં ગુઝાર ચુકી હે.

(૬) અગર ભૂખ બંદ હો જામે તો ચિકનાઈ ઔર મિઠાઈ કમ ખામે ઔર ઉંચી ગુલાબવાલી દવાસે પેટ સાફ કરે.

(૭) જબ દિલ ધડકા કરે, દો-ચાર ઘૂંટ ગરમ પાની યા ગરમ ગુલાબકે સાથ પી લિયા કરે ઔર ઝરા ચલા-ફિરા કરે.

(૮) અગર હમલમેં પેરોં પર વરમ આ જામે તો કુછ ડર નહીં.

(૯) જિસકો હમલ ગિર જાનેકી આદત હો, વો ચાર મહીને તક ઔર ફિર સાતવેં મહીને કે બા'દ બહોત એહતિયાત રખમે, કોઈ ગરમ ચીજ ન ખામે, કોઈ બોજ ન ઉઠામે, બહુ હર વકત લંગોટ બાંધે રખમે ઔર જબ ગિરનેકી નિશાનિયાં બા'લૂમ હોને લગે તો ફોરન હકીમ-ડક્ટરસે મશવરા કરે. ઔર અગર ગિર જામે તો ઉસ વકત બધે એહતિયાતકી ઝરૂરત હે.

હમલ ગિર જાનેકી તદબીરોંકા બયાન

અગર હમલ ગિર જામે તો મિઝા બિલકુલ બંદ કર દે. જબ ભૂખ ઝિયાદહ હો તો ખરબૂજોંકે છિલે હુએ બીજ દો-તીન તોલા ઝીરા ભૂનકર ઔર ઝાઈકા (સ્વાદ) બનાનેકે લિયે લાહોરી નમક ઔર કાલી મિર્ચ મિલાકર ખામે યા પેટકી સફાઈકે લિયે હકીમ-

ડાક્ટરકે મશવરેસે દવા પિલાવે રહે.

કમર ઓર નાકકે નીચે નીમકે પત્તોસે સેંકતે રહે.

ચોથે દિન થોળી મૂઠ ઓટાકર ઉસકા પાની પિલાવે,

ફિર પાંચવે દિન શોરબેયે ચપાતી ખૂબ ગલાકર દે. ઓર પેટકી સફાઈમેં કમી ન લેકને દે.

ઝચ્ચાકી તદબીરોંકા બયાન

(૧) જબ નવ્યાં મહીના મુરુ' હો જાએ, હર રોજ એક માશા મુસ્તગી (પિસ્તાકે દરખતકા જૂંદ) બારીક પીસકર ઉસમેં નવ માશા રોગને બાદામ ઓર ઝચ્ચાસી મિસરી (સાકર) મિલાકર રોજ ચાટ લિયા કરે, રોગને બાદામ અસ્થા ન મિલે તો ગ્યારહ બાદામ છીલકર, ખૂબ બારીક પીસકર, મિસરી મિલાકર ચાટ લિયા કરે. ગાયકા દૂધ જિતના હઝમ હો સકે પિયા કરે, યા ગાયકા મચ્છા અગર હઝમ હો જાએ ચાટ કરે. ઈન સબ દવાઓંસે બચ્ચા આસ્તાનીસે પેદા હોતા હે.

વૈસે બચ્ચા પેદા હોતે વક્ત ઝિયાદહ તકલીફ હો યા બચ્ચા પેટમેં મર જાએ યા ઓર કોઈ નયે ખતરેકી બાત પેદા હો જાએ ફોરન હકીમ-ડાક્ટરકો ખબર કરો.

(૨) બચ્ચે કો એક દિન-ચાત દૂધ ન દે, બજાએ દૂધકે મુદ્દી દે તાકે પેટ ખૂબ સાફ હો જાએ. અગલે દિન દૂધ દે.

બચ્ચેકી માં ઈસ બીચ અપના દૂધ દો ત્રીન બાર દબા દબા કર નિકાલ દે, બલ્કે મરમ પાનીસે છાતિયોંકો ધારે, તાકે જમા હુવા દૂધ નિકલ જાએ. એક હફતે તક દિન-રાતમેં ત્રીન બારસે ઝિયાદહ દૂધ ન પિલાવે.

(૩) રસમ હે કે મિદ્દી યા બેસનસે બચ્ચેકો ગુસલ દેતે હે. બજાએ ઈસકે અગર નમકકે પાનીસે ગુસલ દે ઓર થોળી દેરકે બા'દ ખાલિસ પાનીસે નેહલાવે તો બહોતસી બીમારિયોંસે જેસે ફોડ-ફુન્સી વગેરહ સબસે હિકાજત રહેતી હે, લેડિન નમકકા પાની નાક યા કાન યા આંખ યા મુંહમેં ન જાને પાએ.

અગર બચ્ચેકે બદન પર મૈલ ઝિયાદહ મા'લુમ હો તો કઈ દિન તક નમકકે પાનીસે ગુસલ દે. ઓર અગર મૈલ ન હો તો બી ચિલ્લે ભર તક ત્રીસરે-ચોથે દિન ખાલિસ પાનીસે ગુસલ દિયા કરે. ઓર ગુસલકે બા'દ તેલ મલ દિયા કરે. અગર ચાર પાંચ મહીને તક તેલકી માલિશ રખ્ખેમે તો. બહોત મુકોંહ હે.

(૪) બચ્ચેકો એસી જગહ રખ્ખે જહાં બહોત રોશની ન હો. ઝિયાદહ રોશનીસે ઉસકી નિગાહ કમજોર હો જાતી હે.

(૫) બચ્ચેકો દૂધ દેનેસે પેહલે કોઈ મીઠી ચીઝ જેસે શહદ યા અજૂર ચખાઈ હુઈ વગેરહ ઉન્ઝલી પર લગાકર ઉસકે તાલૂ પર લગાવે.

૧. ઈસ વક્ત જો ચીઝ તાલૂ પર લગાવી જાતી હે, તમામ ઉંઘ ઉસકા અસર રહેતા હે, યહાં તક કે કુહ બચ્ચોંકે તાલૂમેં બિચકુ પિસકર, મિસરી મિલાકર મલ દિયા ગયા, તમામ ઉંઘ બિચકુકા ઝહર ન ચળહા.

(૬) રસમ હે કે ગમ્માકો કાળકા (જોશ હી હુઈ દવા) પિલાતે હેં ઓર ઉસકે સિધે એક નુસ્ખા તપ હે, સમકો વોહી દિયા જાતા હે, ચાહે ઉસકા મિજાજ ગરમ હો યા ઠંડા હો યા વો બીમાર હો. ચે બુરી રસમ હે, બહે મિજાજકે મુતાબિક દવા દેની ચાહિયે. ઈસમેં બી હકીમ-ડક્ટરકા મશવરા ઝરૂરી હે.

(૭) બચ્ચેકો જિયાદત દેર તક એક કરવટ લેટે હુએ કિસી ચીઝ પર નિગાહ ન જમાને હે. ઈસે ભેગપન હો જાતા હે, કરવટ બદલતે રહે.

(૮) કિસકે દૂધ કમ હોતા હો, અગર દૂધ ઠીક હો તો દૂધ પિલાઓ, વરના એસી ચીઝેં પિલાઓ-પિલાઓ કિસે દૂધ બને.

(૯) દૂધ પિલાનેવાલી કોઈ નુકસાન કરનેવાલ ચીઝ ન ખાએ.

(૧૦) અગર દૂધ છાતિયોમેં જમ જાએ ઓર તકલીફ દે ઓર ખિંચાવ યા'લૂમ હોને લગે તો ફીરન ઇલાજ કરે.

(૧૧) કિસકા દૂધ ખરાબ હોં બચ્ચેકો ન પિલાએ. એક બુંદ નાખુન પર ડ્રાહકર દેખ હે. અગર ફીરન બેહ જાએ યા બહોત દેર તક ન બહે તો ખરાબ હે. ઓર અગર ઝરા બેહકર રેહ જાએ તો ઉમદા હે ઓર કિસ પર મખ્ખી ન ભેઠે વો બુરા હે.

બચ્ચોંકી તદબીરોં ઓર એહતિયાતોંકા બયાન

(૧) સબસે બચ્ચકર માં કા દૂધ હે. બશર્તે કે મસાનકા મર્જ ન હો. ઓર અગર મસાનકા મર્જ હો તો સબસે નુકસાન દેનેવાલાં યાં કા દૂધ હે. કિસકો ચે મર્જ હો ઉસે ઝરૂર હી અપના ઇલાજ કરાના ચાહિયે, વરના બચ્ચોંકે મરનેકા ખતરા રેહતા હે. તંદુસ્ત માં અગર ખાલી પિસ્તાન બી બચ્ચેકે મુંહમેં દે તો બચ્ચેકો કાઈદા પહોંચતા હે. ઓર ચે આદત કર હેં કે હર બાર દૂધ પિલાનેસે પેહલે એક ઉંગાલી સહદ ચટા દિયા કરે તો બહોત મુશીદ હે.

(૨) જબ બચ્ચા સાત દિનકા હો જાએ, ગેહવારેમેં જુલાના ઓર લોરી (ગીત) સુનાના ઉસકો બહોત મુશીદ હે. ઓદમેં લેં યા ગેહવારેમેં લિટા દે, બચ્ચેકા સર ઉંચા રખે.

(૩) બચ્ચા કિસ વક્ત પેદા હોતા હે, ઉસકા દિમાગ કોટોકી તરહ હોતા હે. જો કુછ ઉસમેં આંખકી રાહસે યા કાનકી રાહસે પહોંચતા હે, ઉસકા કોટો ઉતરકર વહી જમ જાતા હે ઓર તમામ ઉત્ર મેહફૂઝ રેહતા હે. અગર અચ્છી તા'લીમ દેની હો તો બચ્ચેકે સામને તમીઝ ઓર સલીકેકી ખાતેં કરે. તહઝીબકે પિલાફ કોઈ હરકત ન કરે, કોઈ ખાત બુરી મુંહસે ન નિકાલે, અચ્છે બોલ હી ગમ્માનસે નિકાલતે રહે.

(૪) જબ દૂધ છોળનેકે દિન નઝદીક આએં ઓર બચ્ચા કુછ ખાને લગે, તો ઉસકા ખ્યાલ રખે, કોઈ બળી ચીઝ હરમિઝ ન ચમાને દે, ઈસે ડર હે કે હાંત મુશિકલસે નિકલે ઓર હમેશાકે સિધે હાંત કમાજેર રહે.

(૫) એસી હાલતમેં ન મિઝ પેટ ભરકર પિલાએ, ન પાની જિયાદત પિલાએ,

ઇસે મેદા હમેશાકો કમગર હો જાતા હે. અગર ઝરા ભી પેટ ફૂલા દેખે તો ગિઝા બંક કર દે, ઓર જિસ તરહ હો સકે બચ્ચોકો સુલા દે, ઇસે ગિઝા જલ્દી હઝમ હો જાતી હે.

(૬) અગર ગરમીમે દૂધ છુલાયા જાએ તો ખાસ ઓર બલક ન હોને દે. ઇસકી તદ્દબીર મે હે કે હર દિન ઝહર મોહરા ગુલાબ યા પાનીમે ચિસકર બિલાએ ઓર ગિયાદહ ચિકનાઈ ન બિલાએ ઓર હમેશા તીસરે દિન તાલુ પર મહેદીકી ટિકિયા રખે.

અગર બહોત સરદીમે દૂધ છુલાયા જાએ તો સરદીસે બચાએ ઓર કોઈ ભારી ચીઝ ન ખાને દે ઓર બદ-હઝમીકા ખ્યાલ રખે.

(૭) જબ મસોમે સખ્ત હો જાએ ઓર દાંત નિકલતે યાવુન હો તો મુરચેકી ચરબી મસોળો પર મલા કરે ઓર સર ઓર ગરદન પર તેલ ખૂબ મલા કરે ઓર કાનમે ભી તેલ ખૂબ ડાલા કરે. કભી કભી સહદ દો મુંદ ચોળા ગરમ કરકે કાનોમે ડાલ દિયા કરે કે મેલ ન જમે ઓર ઇસ દવાકા ઇસે 'માલ કરે કે દાંત આસાનીસે નિકલે.

(૮) જબ દાંત કિસી કદર નિકલ આએ ઓર બચ્ચા કુછ ચમાને લગે તો એક ગિરહ મુલહકીકી ઉપરસે છીલકર પાનીમે ભિગોકર નરમ કરકે બચ્ચે હાથમે દે દે કે ઇસે ખેલા કરે ઓર ઇસકો ચભાયા કરે, ઇસે એક તો અપ-લી ઉબલીયાં ન ચભાએગા. દૂસરે દાંત નિકલવેમે મસોમે ન ફૂલેમે ઓર દર્દ ન કરેએ. ઓર કભી કભી નમક ઓર સહદ મિલાકર મસોળો પર મલતે રહે, ઇસે મુંદ નહીં આતા ઓર દાંત બહોત આસાનીસે નિકલતે હે.

(૯) જબ બચ્ચેકી ઝખાન કુછ ખુલ ચલે; તો કભી કભી ઝખાનકી જડકો ઉબલીસે મલ દિયા કરે. ઇસે બહોત જલ્દી સાફ બોલવે લગતા હે.

(૧૦) હિકમતકી કિતાબોમે લિખ્યા હે. મુરી આદતોસે તંદુરસ્તી ખરાબ હો જાતી હે, ઇસ લિયે બચ્ચેકી આદતે દુરસ્ત રખનેકા ખ્યાલ રખે. કોઈ ઓર ભી ઇસકે સામને બેહુદા હરકત ન કરવે પાએ.

(૧૧) બચ્ચોકો કિસી ખાસ ગિઝાકી આદત ન ડાલો, બલકે મોસમી ચીઝો સબ બિલાતી રહો તાકે આદત રહે, હાં, બારબાર ન બિલાઓ. જબ તક એક ચીઝ હઝમ ન હો જાએ દૂસરી ન દો, ઓર કોઈ ચીઝ ઇતની ન બિલાઓ કે હઝમ ન હો સકે. ઓર હરે મેવો પર પાની ન દો. ઓર ખટાઈ ગિયાદહ ન ખાને દો, ખાસકર લબકિયોકો. ઓર બચ્ચોકો તાકીદ રખો કે ખાના ખાનેમે ઓર પાની પીનેમે ન હસે, ન કોઈ એસી હરકત કરે કે જિસે લુકમા યા પાની નાક કી તરહ ચળ જાએ. જેસી હેસિયત હો બચ્ચો કો અચ્છી ગિઝા દો. ઇસ ઉઝમે જો કુછ તાકત બદનમે આ જાએગી તમામ ઉઝ કામમે આએગી, ખાસકર સરદીમે મેવા યા તિલકે લડુ બિલા દિયા કરો, નારિયલ ઓર મિસરી ખાનેસે તાકત ભી આતી હે ઓર ચનૂને પેદા નહીં હોતે ઓર સોતેમે પેશાબ ગિયાદહ નહીં આતા. ઇસી તરહ ઓર મેવોમે ઓર કાપદે હે.

(૧૨) બચ્ચોકો મેહનતકી આદત ઝરૂર ડાલે, બલકે ઝરૂરત ભરે લડકોકો કંડ-

૧. ખાસકર સોડ લેમનકી બોતલ પીનેમે કે ઇસે કંદા લગતા હે તો ચીતકી નીબત આતી હે.

મુખદરકી ઓર તાકત હો તો ધોરકી સવારી કી, લખકિયોકો છોટી ચકકી, ફિર બલી ચકકી, ફિર ચરખા ફેરનેકી આદત ઝલે.

(૧૩) ખાના કિતની છોટી ઉમ્મરે હો જાએ બેહતાર હે, તકલીફ કમ હોતી હે, ઝખમ ભર જાતા હે.

(૧૪) બહોત છોટી ઉમ્મરે સાદી કર દેનેમે બહોતસે નુકસાન હે. બેહતાર તો પેલી હે કે લખકા જમ કમાનેકા ઓર લખકી જમ થર ચલાનેકા બોઝ ઉમ સકે, ઉસ વખત સાદી કી જાએ.

ઝખ-ફૂંકકા બયાન

કિસ તરહ બીમારીકા ઇલાજ દવા-દારૂસે હોતા હે, ઉસી તરહ કુછ મોકો પર ઝખ-ફૂંકસે ભી કાઈદા હો જાતા હે, ઇસ લિયે દવા-દારૂકા બયાન લિખનેકે બા'દ થોલાસા બયાન ઝખ-ફૂંકકા ભી લિખના મુનાસિબ સમજા.

દુસરે પે કે કુછ જાહિલ ઓરતે બખ્ષોકી બીમારીમે, ઓલાદકી આરઝમે એસી ડ્રવામેલ હો જાતી હે કે સરીખતકે પિલાફ કમ કરને લગતી હે. કહી ફાલ ખુલવાતી હે, કહી ચક્કાવે ચક્કાતી હે, કહી વાલી-તબાકી મનતે માનતી હે, કહી કિસીકે હાથ દિખાતી હે, બદ દીન ઓર કમ લોગોસે તાવીઝ-ગડે યા ઝખ-ફૂંક કરાતી હે, બલે કુછ જાહિલ તો એસે વકતમે ચીતલા-ભવાની તક કો પુજને લગતી હે, કિસ્સે દીન ભી ખરબ હોતા હે, ગુનાહ ભી હોતા હે, બલે કુછ બાતોસે આદમી કાકિર મુરિદ હો જાતા હે. ઓર કભી એસે લોગ કુછ પેસે રૂપિયે યા કપડા ઓર અલ્લા યા મુરઘ યા બકરા વગેરહ ભી વસૂલ કર લેતે હે. ઓર કભી કભી એસે લોગોકે પાસ ઓરતોકે આને જાને યા બાત ચીત કરનેસે ઉનકી નિખત ળિગળ જાતી હે ઓર આબરૂકે લાગુ હો જાતે હે, ગર્જ હર તરહકા નુકસાન હે. ઓર ફિર ભી વહી હોતા હે તો મંઝૂરે ખુદા હોતા હે, ઇસ લિયે પેલી ખ્યાલ હુવા કે કિસી કદર ઝખ-ફૂંકકે એસે તરીકે બતલાએ જાએ જો હમારી સરીખતકે પિલાફ ન હો, તાકે અલ્લાહ તઆલાકે નામકી બરકતસે સિકા ભી હો ઓર દીન ભી બચા રહે. ઓર માલ ઓર આબરૂકા નુકસાન ભી ન હો.

સરકા ઓર દાંતકા દર્દ ઓર રિયાહ :- એક પાક તખ્તી પર પાક રેત બિછાકર એક મેખ (ખીલી) સે ઉસપર પે લિખ્ખો અખજદ, હવઝ, હતથ ઓર મેખકો ઝોરસે અ (અલિફ) પર દબાઓ ઓર દર્દવાલા અપની ઉંગલી ઝોરસે દર્દકી જગહ રખ્ખે ઓર તુમ એક બાર અલ્હમ્દુ પઘ્હો ઓર ઉસે દર્દકા હાલ પૂછો. અગર અલ્લ ભી રહા તો ઇસી તરહ બ (બા) કો દબાઓ. ગર્જ ઇસી તરહ એક એક હર્ફ પર અમલ કરો. ઇન્શા અલ્લાહ હર્ફ ખતમ ન હોને પાએગે કે દર્દ જાતા રહેગા.

હર કિસમકા દર્દ :- દર્દ માહે જહાં હો, પે આપત બિસ્મિલ્લાહ કે સાથ પઘ્હકર દમ કરે યા કિસી તેલ વગેરહ પર પઘ્હકર માલિશ કરે યા બા-વુઝૂ લિખકર બાંધે. બિલ્લકિ અન્જન્નાહુ વ બિલ્લકિ ન-ઝ-અ વ આ અર્સેલાહ ઇલ્લા મુબારિશરવ્વ નઝીરા.

दिभाजका कमजोर होना :- पांथों नभाजके भा'द सर पर छाब रभकर ग्यारह बार या कविय्यु पण्डो.

निगाहकी कमजोरी :- पांथों नभाजके भा'द या नूरे ग्यारह बार पण्डकर होनूं छाबके पोरों पर दम करके आंनों पर देर दें.

जमानमें छकवापन होना या जलनका कम होना :- कजरकी नभाज पण्डकर नेक पाक कंकरी मुंडमें रभकर ये ओझीस (२१) बार पण्डें. रबिमारदू ली सद्दी व यस्तिर बी अन्धी वल्लुव उद्धतम् गिस्तिरसानी यद्धन्मू कीवी.

और रोजाना नेक बिस्कीट पर अल्लन्दु सिस्वाह (आभिर तक) बिभकर यावीस दिन पिलानेसे बी जलन बण्डता दे.

हवव दिवी :- ये आयत बिस्मिल्लाहके साथ बिभकर गलेमें बांधें. ओरा धतना लंबा रहे के तावीज दिव पर पला रहे और दिव भाई तरफ होता दे. अल्लाहीन आभनू व तमरुन्नु कुल्लुबुल्लुम मिजिदिल्लाहि अल्ला मिजिदिल्लाहि तमरुन्नुल कुल्लुमि.

पेटका दई :- ये आयत पानी वगैरह पर तीन बार पण्डकर पिलाओं या बिभकर पेट पर बांधें वा डीहा गोलुंय वा बुम अन्धा यजिदून.

होज और डर किसमकी वधा, ताजिन वगैरह :- ऐसे दिनोंमें जो बीज भाओं पिओं, पेहले तीन बार उसपर सुरमे छेन्ना अन्तन्ना पण्डकर दम कर लिया करें. छेन्ना अल्लाह सिकाजत रहेगी. और जिसको हो जामे उसको भी किसी बीज पर दम करके पिलाओं पिलाओं. छेन्ना अल्लाहु तमावा सिका होगी.

तिल्ली बण्ड जाना :- ये आयत बिस्मिल्लाहके साथ बिभकर तिल्लीकी जगह बांधें, अधिक तन्कीकुम मिर्दिल्लिकुम व रद्धमनुन.

नाक टल जाना :- ये आयत बिस्मिल्लाहके साथ बिभकर नाककी जगह बांधें, नाक अपनी जगह आ जायेगी और अगर बांधा रहने दें तो हिर न टलेगी.

छेन्नाल्लाह युस्तिरुस्समावाति वल्लाहि छेन् तजुवा व लछेन् अल्लाह छेन् अल्लाह बुमा मिन् अल्लहिम् मिम् अल्लहि छेन्हु अन् ललीमन् गदूरा.

बुभार :- अगर सरदीके जगैर हो, ये आयत बिभकर बांधें और छेन्नीको दम करें. कुल्हा या नाडू कुनी बईय सलामन् अल्ला छेन्नीम.

और अगर सरदीसे हो, ये आयत बिभकर गलेमें या भाजू पर बांधें. बिस्मिल्लाहि मजदेहा व मुसाहा छेन् रब्बी ल गदूदुर्रहीम.

होडा-हूसी या वरम :- पाक गिही पिंडोव वगैरह याहे भवा देवा याहे पिरी बुई लेकर उसपर ये दुआ तीन बार पण्डकर धूक दें. बिस्मिल्लाहि मिनुर्भीति अजिन्ना गिरीकति भा'जिना बिपुरहा सकीमना मिर्दिल्लि रब्बिना.

और उसपर बोना पानी छिन्नकर वह मिट्टी तल्लकीकी जगह या उसके आस-पास दिनमें दो बार बार भला करें.

सांप-मिच्छू या मिड (मच्छी) दमेरहका अट लेना :- जरासे पानीमें नमक घोड़कर उस जगह भलते जगहों और कुछ या पूरी सुरत पण्डकर दम करते जगहों, बल्लोत देर तक भेसा ही करें.

सांपका घरमें निकलना या आसेम लेना :- बार कीलें लोहेकी लेकर ओक ओक पर ये आयात २५-२५ बार दम करते करते बारों क्षेत्रों पर जमीनमें गाज दें. एन्हा अल्लाह तआला सांप उस घरमें न रहेगा. वो आयात में है. एन्हुम् यकीदून केईव्वा अकीदु केई. इन्हुमिच्छू कीर्त्तसीन अभिच्छुम् जुवेदा. उस घरमें आसेमका अंतर ली न होगी.

भावले कुत्तेका अट लेना :- ये आयात जो उपर लिखी जहाँ है. एन्हुम् यकीदून से जुवेदा तक ओक रोटी या मिस्त्रीट के बाकीस टुकणों पर लिपकर ओक टुकण रोज उस आदमीके पिला दें. एन्हा अल्लाह जणक न होगी.

भांज लेना :- बाकीस लोणों (खर्वाज) लेकर हर ओक पर सात सात बार उस आयातको पण्डे और किस दिन औरत पाकीक गुसल करे, उस दिनसे ओक (खर्वाज) रोजना सोते वक्त पाना धुएँ कर दे और उसपर पानी न पिने, और कभी कभी मियाँके साथ बैठे बैठे. आयात ये है.

अव क जुहुमातिन् की अहरिन् बुकिजयिन् यज्जाहु भीजुन् मिन् कीकिही भीजुन् मिन् कीकिही सक्षमुन् जुहुमातुन् यज्जाहु कीक भाजिन् एज्ज अहरज यदम् लम् यकह यराहा व मल्लम् यज्ज अयिल्लाहु लहु नूरन् कमा लम् मिन्नूर.

एन्हा अल्लाहु तआला मौलाह होगी.

हमल गिर जाना :- ओक तागा कुसुमका रंगा हुआ औरतके कटके बराबर लेकर उसमें नव गिरह लगाओ, और हर गिरह पर ये आयात पण्डकर हूँके. एन्हा अल्लाहु तआला हमल न जिरगा. और अगर किसी वक्त तागा न मिले तो किसी परचे पर लिपकर पेट पर बांधे. आयात ये है.

वरिबर वमा सञ्जुक ईल्ला मिल्लाहि वल्ला तब्जन् अदौहिम वल्ला तहु की जेकिम् मिम्मा यज्जुदन्. एन्हा अल्लाह भज्जल्लाहीनतकी वल्लाहीन हुम् मुयसिन्नून.

अम्मा होनेका हई :- ये आयात ओक परचे पर लिपकर पाक कपड़ेमें लपेटकर औरतकी बाई रानमें बांधे या शीरीनी पर पण्डकर उसको पिला दें. एन्हा अल्लाह अम्मा आतानीसे पैदा होगी. आयात ये है. एज्जसमाह-सकता व अजिनात खिरज्जिह्वा व बुककत एज्जज्जु मुदत व अककत मा कीहा व तज्जलत व अजिनात खिरज्जिह्वा व बुककत.

अम्मा जिंदा न रहेना :- अजवाहन और मल्ली मिये आधा पाव लेकर पीरके दिन छेपकरके अकत बाकीस बार सूरजे वसताम् उस तरह पण्डे के हर बार के साथ दुरुह शरीक ली पण्डे, जब बाकीस बार हो जगहों, फिर ओक बार दुरुह शरीक पण्डे और अजवाहन और

અલી ત્રિર્થ પર દમ કરકે ઓર મુર' હમલસે યા જમસે ખ્યાલ લુવા હો, દૂધ લુંખાને તક રોજના
ગોળા ગોળા દોનું ચીઝેસે ખા લિયા કરે. ઈન્શા અલ્લાહુ તઆલા અલ્લાહ ક્રિંદા રહેગી.

હમેશા લખકી હોના :- ઉસ ઓરતકા ખાવેદ યા કોઈ દૂસરી ઓરત ઉસકે પેટ
પર ઉઝલીસે કુંડલ યા ગોલા (દાઈરા) સત્તર (૭૮) બાર બનામે ઓર હર બારમે યા
માત્રીનુ કહે. ઈન્શા અલ્લાહુ તઆલા લખકા પેદા હોગા.

બચેકો નઝર લગ જાના યા રોના યા સોતેમેં કરના :- કુલ્ અઝીઝુ બિરબિબલ
ફલક. ઓર કુલ્ અઝીઝુ બિરબિબનાસિ. તીન તીન બાર પબ્લકર ઉસપર દમ કરે ઓર
યે દુઆ લિખકર ગલેમેં ડાલ દે.

અઝીઝુ બિકલિયાતિલ્લાહિ તામ્માતિ ચિન્ શરિ કુલિલ સૈતાનિવ્વ હામ્માતિન્
વ મૈનિન્ લામ્માતિન. ઈન્શા અલ્લાહુ સબ આફતોંસે હિકાઝત રહેગી.

ચીચક :- એક નીલા ગંડા (દોરા) સાત તારકા લેકર ઉસપર સૂરએ રહજાન જો
સત્તાઈસવેં પારાકે આધે પર હે ઓર જબ યે આપતેં કહે ફિબિ અયિ આલ્લાઈ ઉસપર દમ
કરકે એક ગિરહ લખામે. સૂરત કે ખત્મ હોને તક ઈકતીસ ગિરહે હો જાએગી. ફિર વો
ગંડા બચ્ચેકે ગલેમેં ડાલ દે. અગર ચીચકસે પેહલે ડાલ દે તો ઈન્શા અલ્લાહ ચીચકસે
હિકાઝત રહેગી. ઓર અગર ચીચક નિકલનેકે બા'દ ડાલે તો ઝિયાદહ તકલીફ ન હોગી.

હર તરહકી બીમારી :- ચીનીકી તક્તરી પર સૂરએ અલ્લહુ ઓર યે આપતેં
લિખકર બીમારકો રોજના પિલાયા કરે, બહોત હી અસરકી ચીઝ હે. આપતેં યે હે.

વ યરિક સુદૂર કીમિમ્ મુઅમિનીન વ ઈઝા મરિજતુ ફુલુવ યરફીન વ
સિકાઈદિલમા ફિસ્સુદૂરિ વ હુદેવ્વ રહ્મતલ્ સિલ્મુઅમિનીન વ નુનઝિઝુ મિનલ્
કુરઆનિ યા હુવ શિકાઈવ્વ રહ્મતુલ્ સિલ્મુઅમિનીન વલા યાઝીદુઝઝલિમીન ઈલ્લા
ખસારા. કુલ્ હુવ સિલ્લાઝીન આમનૂ હુદેવ્વ શિકામ.

મોહતાજ ઓર મરીબ હોના :- ઈશાકી નમાઝકે બા'દ આગે પીછે પારહ બાર
દુરૂદ શરીફ ઓર બીચમેં ખ્યારહ તસ્બીહ યા મુઈઝઝુ કી પબ્લકર દુઆ કિયા કરે. ઓર
ચાહે યે દૂસરા વઝીકા પબ્લક લિયા કરે. ઈશાકી નમાઝકે બા'દ પીછે સાત સાત બાર દુરૂદ
શરીફ, ઓર બીચમેં ચોદહ તસ્બીહ દાને યા વલહામુ પબ્લકર દુઆ કરે ઈન્શાઅલ્લાહુ
તઆલા ફરાગત ઓર બરકત હોગી.

આસેબ લિપટ જાના :- ઈન આપતોંકો બીમારકે ઝનમેં પબ્લકર દમ કરે ઓર
પાની પર પબ્લકર ઉસકો પિલા દે. અફ હસિબતુમ્ અન્નમા ખલકનાકુમ અબખંવ્
અન્નકુમ ઈલેના લા તુરજીન. ફતઆલ્લાહુલ્ મસિકુલ્ હકકુ લા ઈલાહ ઈલ્લા
હુવ રબ્બુલ્ અર્શિલ્ કરીમ. વ મંઘદ્દઈ મઅલ્લાહિ ઈલાહન્ આખર લા બુરહાન લહ્
બિલી ફઈન્મા હિસાબુલ્ ઈન્દ રબ્બિલી ઈન્નહુ લા યુફિલ્હુલ્ કાફિરન. વકુરબિબગિર
વર્થમ્ વ અન્ત મેઝૂરિમીન.

ઓર સૂરએ વસ્સમાઈ વતારિકિ સાત બાર ઝનમેં દમ કરના ઓર દાએ ઝનમેં

અઝાન ઓર બાએ કાનમેં તકબીર કેહના ત્વી આસેબકો ભગા દેતા હે.

કિસી તરહકા કામ અટકના :- બારહ દિન તક હર દિન ઇસ દુઆકો બારહ હઝાર બાર પઞ્હકર હર રોઝ દુઆ ક્રિયા કરે. ઇન્શા અલ્લાહુ તઆલા કેસા હી મુશ્કલ કામ હો પૂરા હો જાએગા યા બદીઅલ્ અજાઈબિ બિલ્બૈરિ યા બદીઉ.

દેવકા શુબહ હોના :- કુલ્ અઝીઝુ બિરઝિબલ્ ફલક ઓર કુલ્ અઝીઝુ બિરઝિબન્નાસિ. તીન તીન બાર પાની પર દમ કરકે બીમારકો પિલાએ ઓર ઝિયાદહ પાની પર દમ કરકે ઉસ પાનીમેં નેહલાએ. ઓર દુઆ ચાલીસ દિન તક રોઝાના ચીનીકી તક્તરી પર લિખકર પિલાયા કરે.

યા હય્યુ હીન લા હય્યુ ફી દૈમુમતિ મુશ્કિહી વ બકાઈહી યા હય્યુ. ઇન્શા અલ્લાહુ તઆલા જાદૂકા અસર જાતા રહેગા. ઓર યે દુઆ હર ઉસ બીમારકે લિયે ત્વી મુફીદ હે કિસકો ડક્ટરોં હકીમોંને જવાબ દે દિયા હો.

ખાવિંદકા નારાઝ યા બે-પરવા રેહના :- ઇશાકી નમાઝકે બા'દ ગ્યારહ દાના કાલી મિયે લેકર આગે પીછે ગ્યારહ બાર દુરૂદ શરીફ ઓર દરમિયાનમેં ગ્યારહ તસ્બીહ યા લતીફુ યા વદ્દુફ કી પઞ્હે ઓર ખાવિંદકે મહેરબાન હોનેકા ખ્યાલ રખ્ખે. જબ સબ પઞ્હ ચુકે, ઇન સિવાહ મિરથોં પર દમ કરકે તેઝ આંચમેં ડલેં ઓર અલ્લાહ તઆલાસે દુઆ કરે. ઇન્શા અલ્લાહુ તઆલા ખાવિંદ મહેરબાન હોગા ઓર કમસે કમ ચાલીસ દિન કરે.

દૂધ કમ હોના :- યે દોનું આયતે નમક પર સાત બાર પઞ્હકરે માશકી દાહમેં પિલાએ. પેહલી આયત.

વસ્વાલિદાતુ મુર્જિમ્ન ઓલાહકુન્ન હીલૈનિ કામિલૈનિ લિમન્ અરાદ અંયુસ્મિમ્મર અમત.

દૂસરી આયત વ ઇન્ન લકુમ ફિસ્ત્અન્નામિ લઈન્નરતન્ નુસ્કીકુમ મિમ્મા હી બુતૂનિહી મિમ્ બૈનિ ફર્ષિન્ વ હમિન્ લમનન્ ખાલિસન્ સાઈગલ્ શિરસારિબીન દૂસરી આયત અગર આટેકે પેડે પર દમ કરકે ગાય ઓર ભૈંસકો પિલાએ, ખૂબ દૂધ દેતી રહે.

ફિનકો ઓર ઝિયાદહ ઝાળ-ફૂંક કી ચીઝે જાનનેકા શોક હો, વો હમારી કિતાબ આ'ખાલે કુરઆની કે તીનોં હિસ્સે ઓર શિફાઉલ અલીલ ઓર ઝફરે જહીલ દેખ લે. ઓર ઇન બાતોંકો હમેશા યાદ રખ્ખે કે કુરઆનકી આયત બગેર વુજૂ મત લિખ્ખો. ઓર નહાનેકી ઝરૂરતમેં પઞ્હો ત્વી મત. ઓર જિસ કાગઝ પર કુરઆનકી આયત લિખકર તા'વીઝ બનાઓ તો ઉસ કાગઝ પર એક ઓર કાગઝ સાદા લપેટ દો, તાકે તા'વીઝ લેનેવાલા અગર બે-વુજૂ હો તો ઉસકો હાથમેં લેના દુરૂસ્ત હો. ઓર ચીનીકી તક્તરી પર આયત લિખકર બે-વુજૂ હાથમેં મત દો, બલ્કે તુમ ખૂદ પાનીસે ધોલ દો. જબ તા'વીઝ કામકા ન રહે, ઉસકો પાનીમેં ધોલકર કિસી નદી યા નહર યા કુંવે મેં છોળ દો.

★ નવ્યાં હિરસા ખતમ હુવા ★

وَقَدْ جَاءَ مِنْ رَبِّكَ الْحَقُّ
 نَعَمْ لَئِنْ كُنْتُمْ فِي شَكٍّ مِنْهُ
 لَمَلَأْكُمْ بِهِ فَتُخَدِّلُونَ

નેક બીબિયાં કરમાં બરદાર હો, ખ્યાલ રખનેવાલી હો
 પીઠ પીછે અલ્લાહ તઆલાહી હિફાજતસે

નુરાની

હેદિશતી ઝેવર મુકમ્મલ

દસવાં હિસ્સા

اصلى بهشتى زيور

ઈસકે સબ હિસ્સોમેં ઓરતોંકી તમામ ઝરિયાત, અકાઈદ
 ઓર મસાઈલ, અખ્યાલ ઓર મઆશરતકે આદાબ ઓર
 ઓલાદકી તરબિયાત વગેરહ બયાન હિયે ગયે હે

★ મુસન્નિફ ★

હકીમુલ ઉમ્મત મોલાના અશરફ અલી સાહબ ધાનવી (રહ.)

✱ લિખ્યાંતર ✱

(મોલવી) સુલેમાન મજાદરી

પ્રકાશક

નુરાની કુતુબખાના

મુ.પો. છાપી (બનાસકાંઠા)

પીન - ૩૮૫૨૧૦

બેહિશતી ઝવરકા દસવાં હિસ્સા

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

બિસ્મિલ્લા હિરફમા નિર્દશીમ

ઇસમેં એસી બાતેં જિયાદહ હેં કિસ્સે દુનિયામેં ખૂદ ભી આરામસે રહેં ઓર દૂસરોંકો ભી ઇસ્સે તકલીફ ન પહોંચે. ઓર યે બાતેં ઝહિરમેં તો દુનિયાકી મા'લૂમ હોતી હેં, લેકિન પેગમ્બર (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા હે કે પૂરા મુસલમાન વો હે જિસ્કે હાથ ઓર ઝબાનસે કિસીકો તકલીફ ન પહોંચે. ઓર યે ભી ફરમાયા હે કે મુસલમાનકો મુનાસિબ નહીં કે કિસી સખ્ત તકલીફમેં ફંસકર અપને આપકો ઝલીલ કરે. ઓર યે ભી આયા હે કે પેગમ્બર (સ.અ.વ.) વઅઝમેં ઇસકા ખ્યાલ રખતે યે કે સુનનેવાલે ઉક્તા ન જાએ. ઓર યે ભી ફરમાયા હે કે મેહમાન ઇતના ન ઠેહરે કે ઘરવાલા તંગ આ જાએ.

ઇસ્સે મા'લૂમ હુવા કે બે-ઝરૂરત તકલીફ ઉઠના યા કિસીકો તકલીફ દેના યા એસા બરતાવ કરના જિસ્સે દૂસરા આઠમી ઉક્તા જાએ યા તંગ હોને લગે, યે ભી દીનકે ખિલાફ હે. ઇસ લિયે દીનકી બાતોં કે સાથ એસી બાતેં ભી ઇસ કિતાબમેં લિખ હી હે. જિનસે અપને આપકો ઓર દૂસરોંકો આરામ પહોંચે.

કુછ બાતેં સલીકે ઓર આરામકી

(૧) જબ રાતકો ઘરકા દરવાઝા બંદ કરને લગો તો બંદ કરનેસે પેહલે ઘરકે અંદર ખૂબ દેખલાલ હો કે કુત્તા બિલ્હી તો નહીં રેહ ગયા. કબી રાતકો જાનકા યા ચીઝખસ્ત (સામાન) કા નુક્સાન કર દે યા ઓર કુછ નહીં તો રાત ભરકી ખબ ખબ હી નીંદ ઉઘાનેકો બહોત હે.

(૨) કપાળોં ઓર અપની કિતાબોંકો કબી કબી ધૂપ દેતી રહા કરો.

(૩) ઘર સાફ રખ્ખો ઓર ચીઝ અપની જગહ પર રખ્ખો.

(૪) અગર અપની તંદુરસ્તી ચાહો તો અપનેકો બહોત આરામ તલબ ન બનાઓ. કુછ મેહનતકા કામ અપને હાથસે કિયા કરો. સબસે અચ્છી ચીઝ ઓરતોંકે લિયે ચક્કી પીસના યા મૂસલ (અનાજ ફૂટનેકે અવઝાર) સે ફૂટના યા ચરખા કાતના હે. ઇસ્સે બદન તંદુરસ્ત રહેતા હે.

(૫) અગર કિસીસે મિલને જાઓ તો વહાં ઇતના મત બેઠો યા ઉસ્સે ઇતની દેર તક બાતેં મત કરો કે વો તંગ હો જાએ યા ઉસ્સે કિસી કામમેં હરજ હોને લગે.

(૬) સમ વરવાલે ઈસ બાતકે પામંદ રહે કે હર ચીઝકી એક જગહ તપ કર હોં ઓર વહાંસે જમ ઉઠાએ તો બરત કર ફિર વહીં પર રખ દે તાકે હર આદમીકો વક્ત પર પૂછના ફૂંટના ન પવે. ઓર જગહ બહલનેસે કલ્લી કલ્લી કિસીકો ભી નહીં મિલતી. સમકો તકલીફ હોતી હે. ઓર જો ચીઝે ખાસ તુમહારે બરતનેકી હે ઉનકી જગહ ભી તપ કર લો, તાકે ઝરૂરતકે વક્ત હાથ ડાલતે હી મિલ જાએ.

(૭) રાહમેં ચારપાઈ યા પીઘડી (ખટોલી) યા ઓર કોઈ બરતન, ઈંટ પત્થર સિલ (મસાલા પીસનેકા પત્થર) વગેરહ મત ડાલો. અક્સર એસા હોતા હે કે અંધેરેમેં યા કલ્લી કલ્લી દિન હી મેં કોઈ ઝપટા હુવા રોઝકી આદતકે મુતાબિક બે-ખટકે ચલા આ રહા હે, લો ઉલઝકર ગિર ગયા ઓર જગહ બે-જગહ ચોટ લગ ગઈ.

(૮) જમ હમસે કોઈ કિસી કામ કો કાહે, તો ઉસકો સુનકર હાં યા નહીં ઝરૂર ઝમ્મનસે કુછ કેહ દો, તાકે કેહનેવાલેકા દિલ એક તરફ હો જાએ, નહીં તો એસા ન કહો કે કેહનેવાલા તો સમજે કે ઉસને સુન લિયા હે ઓર તુમને સુના નહીં. આ વો સમજે કે તુમ પે કામ કરોગી. ઓર તુમકો કરના મંઝૂર ન હો તો નાહક દુસરા આદમી ભરોસેમેં રહા.

(૯) ખાનેમેં નમક કિસી કદર કમ ડાલા કરો, કમૂંકે કામ કા તો ઇલાજ હો સક્તા હે લેડિન અગર ઝિયાદહ હો ગયા તો ઉસકા ઇલાજ હી નહીં.

(૧૦) હાલમેં સાગમેં ખિર્સ કતરકર મત ડાલો, બલે પીસકર ડાલો, કમૂંકે કતરકર ડાલનેસે બીજ ઉસકે ટુકળોમેં રેહ જાતે હે. અગર કોઈ ટુકળા મુંહમેં આ જાતા હે તો ઈન બીજોસે તમામ મુંહમેં આગ લગ જાતી હે.

(૧૧) અગર રાતકો પાની પીનેકા ઇત્તિફાક હો તો અગર રોશની હો તો ઉસકો ખૂબ દેખ લો, નહીં તો લોટે વગેરહમેં કપળા લગા લો તાકે મુંહમેં કોઈ એસી વેસી ચીઝ ન આ જાએ.

(૧૨) બચ્ચોંકો હંસીમેં મત ઉઠાલો, ઓર કિસી ખિડકી વગેરહમેં મત લટકાઓ. અલ્લાહ બચાએ. કલ્લી એસા ન હો કે હાથસે છૂટ જાએ ઓર હંસીકી ગુલ હંસી હો જાએ. ઈસ તરહ ઉનકે પીછે હંસીમેં મત દોળો, સાચક ગિર પવે ઓર ચોટ લગ જાએ.

(૧૩) જમ બરતન ખાલી હો જાએ તો ઉસકો હમેશા ધોકર ઉઘટા રખો. ઓર જમ હો બાર ઉસકો બરતના હો તો ફિર ઉસકો ધો લો.

(૧૪) બરતન ઝમીન પર રખકર અગર ઉનમેં ખાના નિકાલો તો વેસે હી સીની (ચાલ) યા દસ્તરખવાન પર મત રખ દો. પહલે ઉસકે તલે (નીચે) દેખ લો ઓર સાફ કર લો.

(૧૫) કિસીકે ઘર મેહમાન જાઓ તો ઉસે કિસી ચીઝકી કરમાઈશ મત કરો. કલ્લી ચીઝ તો હોતી હે બે હકીકત, મગર વક્તકી બાત હે. ઘરવાલા ઈસકો પૂરી નહીં કર સક્તા. નાહક ઉસકો શરખિંદગી હોગી.

(૧૬) જહાં ઓર આદમી બેઠે હોં વહાં બેઠકર મત વૂકો, નાક મત સાફ કરો. અગર ઝરૂરત હો તો એક કિનારે પર જાકર ફારિગ હો આઓ.

(૧૭) ખાના ખાનેમે એસી ચીજોંકા નામ મત હો, જિસ્સે મુનનેવાલોંકો ધિન પેદા હોતી હે. કુછ નામુક બિઝાજોંકો બહોત તકલીફ હોતી હે.

(૧૮) બીમારકે સામને યા ઉસકે ઘરવાલોંકે સામને એસી બાતે ન કરો, જિસ્સે કિંદમીકી ના ઉખીદી પાઈ જાએ, નાહક દિલ ટૂટેગા, બલકે તસલ્લીકી બાતે કરો. ઈચ્છા અલ્લાહુ તઆલા સબ કુન્ન જાતા રહેગા.

(૧૯) અગર કિસીકી છુપી બાત કરની હો ઓર વો ભી ઈસ જગહ મોજૂદ હો તો આંખસે યા હાથસે ઈશ્વારા મત કરો. નાહક ઉસકે શુભલ હોગા. ઓર યે ઉસ વકત હે કે. ઉસ બાતકા કરના સરીઆતમેં દુરસ્ત ભી હો, ઓર અગર દુરસ્ત ન હો તો એસી બાત હી કરના મુનાહ હે.

(૨૦) બાત કરતે વકત બહોત હાથ મત નચાઓ.

(૨૧) દામન, આંચલ, આસીનસે નાક મત પૂંછો.

(૨૨) પાખાનેકે કદમચે પર તહારત^૧ મત કરો. આબદસ્તકે (પાનીકે) વાસ્તે એક કદમચા અલગ છોળ હો.

(૨૩) જૂતી હમેશા ઝવકર પેહનો, શાયદ ઉસકે અંદર કોઈ તકલીફ પહોંચાનેવાલા જાનવર બેઠા હો, ઈસી તરહ કપલા બિસ્તાર ભી.

(૨૪) પરદેકી જગહમેં કિસીકે કોમ્ર કુન્હી હો, તો ઉસસે મત પૂછો કે કિસ જગહ હે? નાહક ઉસકો સરમાના હે^૨.

(૨૫) આને જાનેકી જગહ મત બેઠો, તુમકો ભી ઓર સબકો ભી તકલીફ હોગી.

(૨૬) બદન ઓર કપલોમેં બદબૂ પેદા ન હોને દો. અગર ધોબીકે ઘરકે પુલે હુએ કપલે ન હોં, તો બદન હી કે કપલોં કો ધો ડાલો ઓર નહા ડાલો.

(૨૭) આદમીયોં કે બેઠે હુએ ઝાડુ મત દિલવાઓ.

(૨૮) ગુલ્લી છિલકે કિસી આદમીકે ઉપર મત ફેંકો.

(૨૯) ચાકુ કેન્હી યા ચૂઈ યા કિસી ઓર ચીજસે મત ખેલો, શાયદ ગફલતસે કદી લગ જાએ.

(૩૦) જબ કોઈ મેહમાન આએ, સબસે પેહલે ઉસકો પાખાના બતાવા દો. ઓર બહોત જલ્દી ઉસકે સાબકી સવારીકે ખલી કરનેકા ઓર બેલ યા થોડકે બાસ ચારેકા ઈન્તિઝામ કર દો. ઓર ખાનેમે ઈતના તકલ્લુક મત કરો કે ઉસકો વકત પર ખાના ન મિલે, ખાના વકત પર પકા દો, ચાહે સાદા ઓર ચોખા હી હો. ઓર ઉસકે જાનેકા ઈરાદા હો તો બહોત જલ્દ ઓર સવેરે નહાતો પેપાર કર દો. મતલબ યે કે ઉસકે આરામ ઓર મસ્લહતમેં ખલલ ન પળે.

૧. ઓર પરદોંકો પાખાનામેં પાની ન લે જના ચાહિયે, બલકે ઢેલા લે જના, કિર મુસલમાનેમેં અબ્બહસત (પાની) હે.

૨. યે પૂછના બેઠાર ભી હે, કમ્કો યે મા'લુમ હી ગયા કે પરદેકી જગહ હે, તો કુછ તો જાનકારી તો હો ગઈ, કિર ખ્વાહ-મ-ખ્વાહ કિયાદહ છાન-બીનકી ક્યા ગરૂરત.

(૩૧) પાખાના યા ગુસલખાનાસે કમરબંદ બાંધતી પુઈ મત નિકલો, બહો અંદર હી અચ્છી તરહ બાંધકર બાહિર આઓ.

(૩૨) જખ તુમસે કોઈ બાત પૂછે પેહલે ઉસકા જવાબ દે દો, ફિર ઓર કામકો લગો.

(૩૩) જો બાત કહો યા કિસી બાતકા જવાબ દો, મુંહ ખોલકર સાફ બાત કહો, તાકે દૂસરા અચ્છી તરહ સમજા લે.

(૩૪) કિસીકો કોઈ ચીજ હાથમે દેના હો તો દૂરસે મત ફેંકો, સાયદ દૂસરેકે હાથમે ન આ સકે તો નુકસાન હો, પાસ જાકર દે દો.

(૩૫) અગર દો આદમી પબ્લતે પબ્લતે હો યા બાતે કર રહે હો, તો ઉન દોનુકે બીચમે આકર ચિલ્લાના યા કિસીસે બાત ન કરના ચાહિયે.

(૩૬) અગર કોઈ કિસી કામમે યા બાતમે લગા હો, તો જાતે હી ઉસે અપની બાત મત મુઝ' કરો, બહો મોકેકા ઇન્તિઝાર કરો. જખ વો તુમહારી તરહ તવજજોહ કરે, તમ બાત કરો.

(૩૭) જખ કિસીકે હાથમે કોઈ ચીજ દે દેના હો, તો જખ તક કે વો દૂસરા આદમી (જાકો અચ્છી તરહ સંભાલ ન લે, અપને હાથસે મત દોળો, કભી કભી મુંહી બીચમે ગિરકર નુકસાન હો જાતા હે.

(૩૮) અગર કિસીકો પંખા જેલના હો તો ખૂબ ખ્યાલ રખો, સરમે યા ઓર કહીં બઠન યા કપલેમે ન લગે, ઓર એસે ઝોરસે મત જેલો, જિસ્સે દૂસરા પરેશાન હો.

(૩૯) ખાના ખાનેમે હકિયાં એક જગહ જમા' રખો. ઈસી તરહ કિસી ચીજકે ઇલકે વગેરહ સબ તરફ મત ફેલાઓ. જખ સબ ઇલકે હો જામે મોકેસે એક તરફ ડાલ દો.

(૪૦) બહોત દોષકર યા મુંહ ઉપર ઉઠાકર મત ચલો, કભી ગિર ન પવો.

(૪૧) કિતાબકો બહોત સંભાલકર એહતિયાતસે બંદ કરો. અકસર મુઝ' કે ઓર આખિરકે વરક (પન્ને) મુખ જાતે હું.

(૪૨) અપને સોહરકે સામને કિસી ના મહરમ મદકી તા'રીફ ન કરના ચાહિયે, કુછ મરદોંકો ના ગવાર ગુઝરતા હે.

(૪૩) ઈસી તરહ ગેર ઓરતોંકી તા'રીફ બી સોહરસે ન કરે, સાયદ ઉસકા દિલ ઉસપર આ જાએ ઓર ઉસે હટ જાએ.

(૪૪) જિસ્સે બેતકલ્લુફી ન હો, ઉસે મુલાકાતકે વક્ત ઉસકે ઘરકા હાલ યા ઉસકે માલ ઓર દોલત, જેવર ઓર પોસાક કા હાલ ન પૂછના ચાહિયે.

(૪૫) મહીનેમે ત્રીન દિન યા ચાર દિન ખાસ ઈસ કામકે લિયે મુકરર કર લો કે ઘરકી સફાઈ પૂરે તોરસે કર લિયા કરો. જાલે ઉતાર દિયે, કર્થ ઉઠવાકર ઝડવા દિયે. હર ચીજ કરીનેસે (તરતીબસે) રખ દો.

૧. બહો એસે મોકે પર સલામ બી ન કરો. જખ વે હોગ અપને કામસે કારિય હોકર તુમહારી તરહ તવજજોહ કરે ઉસ વક્ત સલામ-કલામ કરો.

(૪૬) કિસીકે સામનેસે કોઈ કમળ લિખ્યા હુવા યા કિત્તામ રખી હુઈ ઉઠાકર દેખના ન ચાહિયે. અગર વો કમળ કલમી હે તો સાયદ કોઈ રાજકી બાત લિખી હો, ઓર છપી હુઈ હે તો સાયદ ઉસમેં કોઈ એસા કાગળ લિખ્યા હો.

(૪૭) સીડીયોં પર બહોત સંભલકર ઉતરો-ચલો, બલે બેહતર યે હે કે જિસ સીડી પર એક પાંવ રખો, દૂસરા ભી ઉસી પર રખકર ફિર અગલી સીડી પર ઈસી તરહ પાંવ રખો ઓર યે કે એક સીડી પર એક પાંવ ઓર દૂસરી સીડી પર દૂસરા પાંવ, લખકિયોં ઓર ઓરતોકો તો બિલકુલ મુનાસિબ નહીં. ઓર બચપનમેં લખકોંકો ભી મના' કરો.

(૪૮) જહાં કોઈ બેઠા હો, વહાં કપળા યા કિત્તામ યા ઓર કોઈ ચીઝ ઈસ તરહ ઝટકના ન ચાહિયે કે ઉસ આદમી પર ગઈ પળે. ઈસી તરહ મુંહસે યા કપળેસે ભી ઝાલના ન ચાહિયે; બલે ઉસ જગહસે દૂર જાકર સાફ કરના ચાહિયે.

(૪૯) કિસીકે ગમ ઓર પરેશાની યા દુઃખ બીમારીકી કોઈ ખબર સુને, તો જમ તક ખૂબ પડકે તોર પર ભાંત ન હો જાએ કિસીસે ઝિકર ન કરે. ઓર ખાસકર ઉસ આદમીકે રિસોદારોસે તો હરખિઝ ન કરે, ક્યૂંકે અગર ગલત હુઈ તો ખ્યાલ-મ-ખ્યાલ દૂસરેકો પરેશાની દી. ફિર વો હોગ ઉસકો ભી મુરા ભલા કહેંકે કે ક્યૂં એસી બદ કાલી નિકાલી.

(૫૦) ઈસી તરહ યા'મૂલી બીમારી ઓર તકલીફકી ખબર દૂર પરદેસકે રિસોદારોંકો ખાતકે ઝટીયાસે ન કરે.

(૫૧) દીવાર પર મત થૂકો, પાનકી પીક મત ડાલો. ઈસી તરહ તેલકા હાથ દીવાર યા કિવાળસે મત પૂંજો, બલે ધો ડાલો, લેકિન જસે હુમે તેલકો નાપાક મત કહો, જેમ્મા કે કુછ જાહિલ ઓરતોં કહતી હેં.

(૫૨) અગર દસ્તરખવાન પર ઓર સાલનકી ઝરૂરત હો તો ખાને વાલેકે સામનેસે બરતન મત ઉઠાઓ, દૂસરે બરતનમેં લે આઓ.

(૫૩) કોઈ આદમી તખ્ત યા ચારપાઈ પર બેઠા યા લેટા હો તો ઉસકો હિલાઓ મત. અગર પાસસે નિકલો તો ઈસ તરહ નિકલો કે ઉસમેં ઠોકર-પુટના ન લગે. અગર તખ્ત પર કોઈ ચીઝ રખના હો યા ઉસપર સે કુછ ઉઠાના હો તો એસે વક્ત પીરેસે ઉઠાઓ ઓર પીરેસે રખો.

(૫૪) ખાને-પીનેકી કોઈ ચીઝ ખુલી મત રખો, વહાં તક કે અગર કોઈ ચીઝ દસ્તરખવાન પર ભી રખી જાએ, લેકિન વો ઝરા દેરમેં યા અખીરમેં ખાનેકી હો તો ઉસકો ભી ઢાંક કર રખો.

(૫૫) મેહમાનકો ચાહિયે કે અગર પેટ ભર જાએ તો યોગા સાલન-સોટી દસ્તરખવાન પર ઝરૂર છોળ દે તાકે ઘરવાલોંકો યે સુખદ ન હો કે મેહમાનકો ખાના કમ હો ગયા, ઈસે વો સરખિંદા હોતે હેં.

(૫૬) જો બરતન બિલકુલ ખાલી હો, ઉસકો અલમારી (કબાટ) યા તાક વગીરહમેં રખના હો તો ઉછટા કરકે રખો.

(૫૭) ચલતેમં પાંચ પૂરા ઉઠાકર આગે રખ્યો, વિસરાકર મત ચલો, ઇંસમેં જૂતા ત્રી જલ્લ દૂટતા હે ઓર બુરા ત્રી મા'લૂમ હોતા હે.

(૫૮) ચાદર-દોપટ્ટેકા ખ્યાલ રખ્યો. ઉસકા પલ્લા ઝમીન પર લટકતા ન ચલે.

(૫૯) અગર કોઈ નમક યા ઓર કોઈ ખાને પીનેકી ચીજ માંગે બરતનમેં લાખ્યો, હાથ પર રખકર મત લાખ્યો.

(૬૦) લબકિયોકે સામને કોઈ બેસરમીકી બાત મત કરો, વરના ઉનકી સરમ જાતી રહેગી.

એબ ઓર તકલીફકી કુછ બાતેં જો ઓરતોમેં પાઈ જાતી હેં

(૧) એક એબ ચે હે કે બાતકા મા'ફૂલ (સહીહ) જવાબ નહીં દેતીં જિસ્સે પૂછનેવાલેકો તસલ્લી હો જાએ. બહોતસી કુઝૂલ બાતેં ઈપર ઉપરકી મિલા દેતી હેં ઓર અસલ બાત ફિર ત્રી મા'લૂમ નહીં હોતી. હમેશા યાદ રખ્યો કે જો આદમી કુછ પૂછે ઉસકા મતલબ ખૂબ ઓરસે સમજ લો ફિર ઉસકા જવાબ ઝરૂરતકે મુતાબિક દે દો.

(૨) એક એબ ચે હે કે કોઈ કામ ઉનસે કહા જાએ તો સુનકર ખામોશ હો જાતી હે. કામ કેહનેવાલેકો ચે મુબહ રેહતા હે કે ખુદા જાને ઉનહોંને સુના ત્રી હે યા નહીં સુના. કબી મલતીસે ઉસને યું સમજ લિયા કે સુન લિયા હોગા. ઓર સચ તો ચે હે કે સુના ન હો તો ઈસ ભરોસે પર ચો કામ નહીં હોતા. ઓર ચે પૂછનેકે વક્ત ચે કેહકર અલમ હો ગઈ કે મેંને નહીં સુના. ગરજ ચો કામ તો રેહ ગયા.

કબી મલતીસે ઉસને સમજ લિયા કે નહીં સુના હોગા, ઈસ લિયે ઉસને દો બારા ફિર કહા તો ઉસ ગરીબકે લતે લિયે જાતે હેં (મલામત કી જાતી હે) કે સુન લિયા, સુન લિયા, કયું જાન ખાતી હો. મતલબ ચે કે ઉસ વક્ત ત્રી આપસમેં રંજ હોતા હે. અગર ચે પેલલી હી બાર ઇંતના કેહ દેતીં કે અચ્છા, તો દૂસરેકો ખબર તો હો જાતી.

(૩) એક એબ ચે હે કે મામા અસીલ (માંડી) કો જો કામ બાતલા દેગી યા કિસીસે ઘરમેં કોઈ બાત કહેગી, દૂરસે ચિલ્લાકર કહેગી. ઈસમેં દો ખરાબિયાં હેં.

એક તો બેહયાઈ ઓર બે-પરદગી કે બાહિર દરવાજે તક, બહુ કુછ મીઠી પર સડક તક આવાજ પહોંચતી હેં.

દૂસરી ખરાબી ચે કે દૂરસે કુછ બાત સમજમેં આઈ ઓર કુછ ન આઈ, જિતની સમજમેં ન આઈ, ઉતના કામ ન હુવા. અબ બીબી ખફા હો રહી હેં કે તુને યું કયું ન કિયા.

૧. કુછ ઓરતોએ આવાજકે પરદેશ ચિલ્લકુબ એહતિમામ નહીં હોતા, હાથાંકે આવાજકા પરદા બી જાનિય હે, જેસે કે ચેહરેકા પરદા બી ઝરૂરી હે, ઈસ લિયે મુનેહગાર હોતી હેં. હર કિસમકે પરદેશ બહોત ઝિમાદાર એહતિમામ કરના ચાહિયે.

દૂસરી જવાબ દે રહી હું કે મેંને તો સુના નહીં યા. અરજ તુનું, મેં-મેં હુઈં એર કમ બિગળા સો અલગ.

ઇંસી તરહ ઉનકી મામા અસીલેં (કનીઝેં) હું કે જિસ બાતકા જવાબ બાહિરસે લાએંગી દરવાઝેસે ચિલ્લાતી હુઈં આએંગી, ઈસમેં લી કુછ સમજમેં આયા એર કુછ ન આયા. તમીઝકી બાત યે હે કે જિસસે બાત કરની હો ઉસકે પાસ જાઓ, યા ઉસકે અપને પાસ બુલાઓ એર ઇન્તેનીનાનસે અચ્છી તરહ સમજાકર કેહ દો એર સમજ લો, સુન લો.

(૪) એક એબ યે હે કે ચાહે કિસી ચીઝકી ઝરૂરત હો યા ન હો, લેકિન પસંદ આનેકી દેર હે. ઝરા પસંદ આઈં એર લે લી, ચાહે કર્ઝ હી હો જાએ, લેકિન કુછ પરવાહ નહીં. એર અગર કર્ઝ લી ન હુવા, તબ લી અપને પૈસેકો ઇસ તરહ બેકાર ખોના કીનસી અકલકી બાત હે. ફુઝૂલખર્ચી મુનાહ લી હે. જહાં ખર્ચ કરના હો એક તો ખૂબ સોચ લો કે ચહાં ખર્ચ કરનેમેં કોઈ દીનકા ફાઈદા યા દુનિયાકી ઝરૂરત લી હે. અગર ખૂબ સોચનેસે ઝરૂરત એર ફાઈદા મા'લૂમ હો ખર્ચ કરો, નહીં તો પૈસે મત ખોઓ. એર કર્ઝ તો જહાં તક હો સકે હરગિઝ મત લો, ચાહે યોળીસી તકલીફ હો જાએ.

(૫) એક એબ યે હે કે જબ કહીં જાતી હું, ચાહે શહરમેં યા સફરમેં, ટાલતે ટાલતે બહોત દેર કર દેતી હું કે વક્ત તંચ હો જાતા હે તો મંઝિલ પર દેરમેં પહોંચેંગી. અગર રાસ્ટેમેં રાત હો બઈ, જાન એર માલકા ડર હે. અગર ગરમીકે દિન હુએ તો પૂપમેં ખૂદ લી તપેંગી એર બચ્ચોંકો લી તકલીફ હોગી. અગર બરસાત હે એક તો બરસનેકા ડર, દૂસરે ઝારે કીચડમેં ગાડીકા ચલના કઠિન એર દેરમેં દેર હો જાતી હે. અગર સવેરેસે ચહે હર તરહકી ગુંજાઈશ રહે. એર અગર બસતી હી મેં જાના હુવા, જબ લી કહારોંકો ખજે ખવે પરેશાની. ફિર દેરમેં લોટના હોગા, અપને કામોંકા હરજ હોગા, ખાનેકે ઇન્તિઝામમેં દેર હોગી. કહીં જલ્દીમેં ખાના બિગળ ગયા, કહીં મિયાં તકાઝા કર રહે હું, કહીં બચ્ચે રો રહે હું. અગર જલ્દી સવાર હો જાતી તો યે મુસીબતેં ક્યું હોતી?

(૬) એક એબ યે હે કે સફરમેં બે-ઝરૂરત લી સામાન બહોતસા ઉઠાકર લે જાતી હું, જિસસે જાનવરકો લી તકલીફ હોતી હે, જગહમેં લી તંગી હોતી હે, એર સખસે ઝિયાદત મુસીબત સાથકે મરદોંકો હોતી હે, ઉનકો સંભાલના પબતા હે, કહીં કહીં લાદના (ઉઠાના) લી પબતા હે. મઝદૂરીકે પૈસે ઉનહીંકો દેને પબતે હું, ગર્ઝ કે તમામ ફિક ઉન બેચારોંકી જાન પર હોતી હે, યે અચ્છી ખાસી ગાડીમેં બેફિક બેઠી રેહતી હું. સામાન હમેશા સફરમેં કમ લે જાઓ, હર તરહકા આરામ મિલતા હે.

૧. એર ઇસ પરેશાનીકે અલાવા કહારોંકા વક્ત લી બરખાદ હોતા હે એર ઉસ વક્તકી બરખાદીકી કુછ મઝદૂરી નહીં દી જાતી, ઇસ સિયે ઇસ સૂરતમેં એરતેં મુનેહગાર હોતી હે. ઈસિલકસે એશા હો લી જાએ તો કહારોંકે ખતા માફ કરાની ઝરૂરી હે યા ઉનકો કુછ ઝિયાદત મઝદૂરી દેકર સગી કિયા જાએ. એર પેહી દૂસરી સૂરત ઝિયાદત બેહતાર હે, ક્યૂંકે ખતા માફ કરાનેસે કહાર ચાહેંમે એર ઉનકી આદત બિગળેંગી.

ઇસી તરહ રેલકે સકરમે ખ્યાલ રખ્યો, બહો રેલમે ઝિયાદહ સામાન લે જાનેશે ઝિયાદહ તકલીફ હોતી હે.

(૭) એક એબ યે હે કે ગાડી વગૈરહમે સવાર હોનેકે વક્ત મરદોંસે કેહ દિયા કે મુંહ ઢાંક લો, એક કોનેમે છુપ જાઓ ઓર જબ સવાર હો ચુકી તો ઉન લોગોંકો દોબારા ખબર નહીં દી જાતી કે અબ પરદા નહીં. ઇસમે દો ખરાબિયાં હોતી હે.

કબી તો વો બેચારે મુંહકો ઢાંકે હુએ બેઠે હે, ખ્યાલ-મ-ખ્યાલ તકલીફ હો રહી હે. ઓર કબી એસા હોતા હે કે વો અટકલસે સમજતો હે કે બસ પરદા હો ચુકા ઓર યે સમજકર મુંહ ખોલ દેતે હે યા સારે આ જાતે હે ઓર બેપરદગી હોતી હે. યે સારી ખરાબી દોબારા ન કેહનેકી હે, વરના અગર સબકો મા'લૂમ હો જાએ કે દોબારા કેહનેકી ભી આદત હે, તો સબ આદમી ઇસકે ઇન્તિઝારમે રહે ઓર બગૈર કહે કોઈ સામને ન આએ.

(૮) એક એબ યે હે કે અભી સવાર હોનેકો તૈયાર નહીં હુઈ ઓર આપા ઘંટા પેહલેસે પરદા કરા દિયા, રસ્તા રોકવા દિયા, બે-વજહ ખુદાકી મખ્લૂકકો તકલીફ હો રહી હે ઓર યે અભી ઘરમે ચોંચલે બધાર રહી હે (નાઝ કર રહી હે).

(૯) એક એબ યે હે કે જિસ ઘર જાતી હે, ગાડી યા ડોલીસે ઉતરકર ઝપસે (ફોરન) ઘરમે જા ઘુસતી હે. અકસર એસા હોતા હે કે ઘરકા કોઈ મર્દ અંદર હોતા હે ઇસકા સામના હો જાતા હે. તુમકો ચાહિયે કે અભી ગાડી યા ડોલીસે મત ઉતરો, પેહલે કિસી મામા (ખાદિમા) વગૈરહકો ઘરમે ભેજકર દિખવા હો ઓર અપને આનેકી ખબર કર દો, કોઈ મર્દ વગૈરહ હોગા તો વો અલગ હો જાએગા. જબ સુન લો કે અબ ઘરમે મર્દ વગૈરહ નહીં હે, તબ ઉતરકર અંદર જાઓ.

(૧૦) એક એબ યે હે કે આપસમે જબ દો ઓરતો બાતોં કરતી હે, અકસર યે હોતા હે કે એકકી બાત ખતમ નહીં હોને પાતી કે દૂસરી શુરૂ કર દેતી હે, બહલે બહોત બાર એસા હોતા હે કે દોનું એક દમસે બોલતી હે. વો અપની કેહ રહી હે ઓર યે અપની હાંક રહી હે, ન વો ઇસકી સુને, ન યે ઇસકી સુને. બલા એસી બાત કરને હી સે ક્યા કાઈદા? હમેશા યાદ રખ્યો કે જબ એક બોલનેવાલીકી બાત ખતમ હો જાએ, ઇસ વક્ત દૂસરીકો બોલના ચાહિયે.

(૧૧) એક એબ યે હે કે જેવર ઓર કબી રૂચિયા-પૈસા ભી બે-એહતિયાતીસે કબી તકિયાકે નીચે રખ દિયા, કબી કિસી તાકમે ખુલા રખ દિયા, તાલા-કુંજ હોતે હુએ ભી સુસ્તીકે મારે ઇસમે હિફઝતસે નહીં રખતી, ફિર કોઈ ચીઝ જાતી રહે તો સબકા નામ લગાતી ફિરતી હે.

(૧૨) એક એબ યે હે કે ઉનકો એક કામકે લિયે ભેજે, જાકર દૂસરે કામમે લગ જાતી હે. જબ દોનુંસે કરામ હો જાએ તબ હોટતી હે. ઇસમે ભેજનેવાલેકો સખ્ત તકલીફ ઓર ઉલઝન (પરેશાની) હોતી હે, ક્યુંકે ઇસને તો એક કામકા હિસાબ લગા રખ્યા હે કે યે ઇતની દેરકા હે. જબ ઇતની દેર મુઝર જાતી હે તો ફિર ઇસકો પરેશાની શુરૂ હોતી હે, ઓર યે અકલમંદ કેહતી હે કે આએ તો હેં હી, લાઓ દૂસરા કામ ભી લગે હાથોં કરતે

ચલે. એસા મત કરો. એક તો પેલલા કામ કરકે ઉસકી કરમાઈય પૂરી કર દો, ફિર અપને તોર પર ઈત્મીનાનસે દૂસરા કામ કર બો.

(૧૩) એક એબ સુસ્તીકા હે કે એક વક્તકે કામકો દૂસરે વક્ત પર ઉકા રખતી હે, ઈસે અકસર હરજ ઓર નુકસાન હોતા હે.

(૧૪) એક એબ યે હે કે બિઝાજમે ઈન્તિસાર નહીં, ઓર ગરૂરત ઓર મોકા'કો નહીં દેખતી કે યે જલ્દીકા વક્ત હે. મુખતસર તોર પર ઈસ કામકો નિમટા હો. હર વક્ત ઇનકો ઈત્મીનાન ઓર તકલ્લુક હી સૂઝતા હે. ઈસ તકલ્લુક-તકલ્લુકમે કભી કભી અસલ કામ બિજબ જાતા હે ઓર મોકા' નિકલ જાતા હે.

(૧૫) એક એબ યે હે કે કોઈ ચીઝ ખો જામે તો બે-જાને સમજે કિસી પર તોહમત લગા દેતી હે. ચા'ની કિસને કભી કોઈ ચીઝ ચુરાઈ ચી, બે વળક કેહ દિયા કે બસ જ, ઈસીકા કામ હે, હાલાંકે યે ક્યા ગરૂરત હે કે સારે એબ એક હી આદમીને કિયે હો. ઈસી તરહ ઓર બુરી બાતોમે ઝરાસે શુબહસે પક્કા મકીન કરકે અચ્છા ખાસા મદમદ દેતી હે.

(૧૬) એક એબ યે હે કે પાન-તમ્બાકુકા ખર્ચ' ઇતના બખ્ષા લિયા હે કે ગરીબ આદમી તો સહાર હી નહીં સકતા, ઓર અઘીરોંકે યહાં ઇતને ખર્ચમે ચાર-પાંચ ગરીબોંકા બચા હો સકતા હે, ઈસકો ઘટના ચાહિયે.

ખરાબી યે હે કે બે-ગરૂરત ભી ખાના શુરૂ' કર દેતી હે, ફિર વો ઈલ્લત (બીમારી) લગ જાતી હે.

(૧૭) એક એબ યે હે કે ઉનકે સામને દો આદમી કિસી ચા'મલેમે ખારી કરતે હોં ઓર ઉનસે ન કોઈ પૂછે, ન ગછે, મગર યે ખ્યાલ-મ-ખ્યાલ દખલ દેતી હે ઓર સલાહ બતાને લગતી હે. જબ તક તુમસે કોઈ સલાહ ન લે, તુમ બિલકુલ ગુંઝી બેહરી બની બેઠી રહો.

(૧૮) એક એબ યે હે કે ચેલફિલમેસે આકર તમામ ઓરતોંકી સુરત શકલ, ઉનકે ઝેવર, પોશાકકા ઝિકર અપને ખાવિંદસે કરતી હે, ભલા અગર સોહરકા દિલ કિસી પર આ ગમ્યા ઓર વો ઉસકે ખ્યાલમે લગ જયા તો તુમકો કિતના બલા નુકસાન' પહોંચેગા.

(૧૯) એક એબ યે હે કે ઉનકો કિસીસે કોઈ બાત કરના હો, તો વો દૂસરા આદમી ચાહે કેસે હી કામમે હો, ચા વો કોઈ બાત કર રહા હો, કભી ઈન્તિઝાર ન કરેંગી કે ઉસકા કામ ચા બાત ખતમ હો લે તો હમ બાત કરે, બલકે ઉસકી બાત યા કામકે બીચમે જાકર ટાંગ અલ દેતી હે. યે બુરી બાત હે, ઝરા ઠહેર જાના ચાહિયે. જબ વો તુમહારી તરફ મુતવજજેહ હો સકે ઉસ વક્ત બાત કરો.

(૨૦) એક એબ યે હે કે હમેશા બાત અધૂરી કરેંગી. પૈગામ અધૂરા પહોંચા દેંગી.

૧. તમ્બાકુ અગર એસા હો ફિરકે ખાનેસે મુંઝમે બદખૂ આને લગે, તો ઉસકા ખાના ફુગૂલખર્ચકે અલાવા બદખૂડી વજહસે ભી મકરૂહ હે.

૨. ઓર અગર ઉસને તુમહારી ઉસ તા'રીફ કરનેકી વજહસે કોઈ ના-ગરૂરત કામ કિયા, કિના વગીરહ, તો ઈસ ગુનાહકી વજહ બન જાનેકા ગુનાહ તુમકો ભી હોગા.

કિસ્સે મતલબ મલત સમજા જાએગા. કબી કબી ઇસમેં કામ બિગળ જાતા હે ઓર કબી દો આદમિયોમેં ઇસ મલતીસે રંજ હોતા હે.

(૨૧) એક એબ યે હે કે ઉનસે બાત કી જાએ તો પૂરે તોરસે મુતવજહેલ હોકર ઉસે નહીં સુનતી. ઇસીમેં ઓર કામ ભી કર લિયા, કિસી ઓર સે ભી બાત કર લી. ન તો બાત કરનેવાલેકા બાત કરકે જા બહલા હોતા હે ઓર ન ઇસ કામકે હોનેકા પૂરા ભરોસા હોતા હે. ક્યૂંકે જબ પૂરી બાત સુની નહીં તો ઉસકો કરેંગી કિસ તરહ.

(૨૨) એક એબ યે હે કે અપની ખાત્રા યા ગલતીકા ભી ઇકરાર ન કરેંગી, જહાં તક હો સકેગા બાતકો બના દેંગી, ચાહે બન સકે યા ન બન સકે.

(૨૩) એક એબ યે હે કે કહીસે થોળીસી ચીજ ઉનકે હિસ્સેકી આએગી યા 'મૂલી દરજેકી ચીજ આએ તો ઉસકો નાક મારે, ત્હાં' : દેંગી. એસી ચીજ ભેજનેકી ઝરૂરત ક્યા થી? ભેજતે હુએ શરમ ન આઈ. યે બુરી બાત હે, ઉસકી ઇતના હાં હિસ્સા ની તુમહારા તો ઇસને કુછ નહીં બિગાળા. ઓર ખાવિંદકે સાથ ભી ઉનકી યેહી આદત હે કે ખૂશ હોકર ચીજ કમ લેતી હે, ઉસકો રદ કરકે એબ નિકાલકર તબ કબૂલ કરતી હે.

(૨૪) એક એબ યે હે કે ઉનકો કોઈ કામ કહો, ઉસમેં ઝિક ઝિક (બક-બક) કર લેંગી ફિર ઉસ કામકો કરેંગી. ભલા જા. વો કામ કરના હી હે તો ઉસમેં વાહિયાત ખાત્રોસે ક્યા ફાઈદા નિકલા, નાહક દૂસરેકા ભી જા બુરા કિયા.

(૨૫) એક એબ યે હે કે કપળા પૂરા સિલ જાનેસે પેહલે પહેન લેતી હે. કબી સૂઈ ચુલ જાતી હે, બે-ઝરૂરત તકલીફમેં ક્યું પવે.

(૨૬) એક એબ યે હે કે આનેકે વક્ત ઓર ચલને કે વક્ત મિલકર ઝરૂર રોકતી હે, ચાહે રોના ન ભી આએ. મગર ઇસ ડરસે રોકતી હે કે કોઈ યું ન કહે કે ઇસકો મુહબ્બત નહીં.

(૨૭) એક એબ યે હે કે અકસર તકિયામેં યા વેસે હી સૂઈ રાખકર ઉઠકર ચલી જાતી હે ઓર કોઈ બે-ખબરીમેં આ બેઠતા હે ઉસકો ચુલ જાતી હે.

(૨૮) એક એબ યે હે કે બચ્ચોકો ગરમી-સરદીસે નહીં બચ્ચાંતી, ઇસસે અકસર બચ્ચે બીમાર હો જાતે હે, ફિર તા'વીજ-એડે કરાતી ફિરતી હે યા દવા-ઇલાજ, આને કોઈ મેહતિયાત ફિર ભી નહીં કરતી.

(૨૯) એક એબ યે હે કે બચ્ચોકો બગેર ભૂખ ખાના ખિલા દેતી હે યા મેહમાનકો ઇસરાર કરકે ખિલાતી હે, ફિર બગેર ભૂખ ખાનેકી તકલીફ ઉનહેં ભુગાતની પળતી હે.

તજુર્બા ઓર ઇન્તિજામકી કુછ બાતેં

(૧) અપને દો લબકોંકી યા દો લબકિયોંકી શાદી જહાં તક હો સકે એક દમ માત કરો, ક્યૂંકે બહુઓમેં ઝરૂર ફર્ક હોગા, દામાદોમેં ઝરૂર ફર્ક હોગા. ખૂદ લબકોં ઓર લબકિયોંકી સુરત ઓર શકલમેં, કપળેકી સજાવટમેં, રંગ ઓર રોનકમેં, હવા ઓર શરમમેં ફર્ક ઝરૂર હોગા. ઓર ભી બહોતસી ખાત્રોમેં ફર્ક હો જાતા હે. ઓર લોગોંકી આદત હે

ઝિંકર મઝકર કરનેહી ઓર એક હો પટાનેહી ઓર દૂસરેકો બબ્બાનેહી. ઇસ્સે ના હક દૂસરેકા જ બુરા હોતા હે.

(૨) હર કિસી પર ઇન્નીનાન મત કર લિયા કરો, કિસીકે ભરોસે પર મત છોળ જાયા કરો. ગર્જ જમ તક કિસીકો હર તરહકે બરતાવસે, ખૂબ આગમી ન હો ઉસકા એ'તિમાર ન કરો, ખાસકર અકસર શહરોમેં બહોતસી ઓરતોં હજજન બની હુઈ કા'બેકા મિલાફ લિયે હુએ ઓર કોઈ તા'લીક-એ ઝાલ-ફૂંક કરતી હુઈ, કોઈ ફાલ દેખતી હુઈ, કોઈ તમાશા લિયે હુએ વરેમેં પુસતી ફિરતી હૈં, ઇનકો તો વરમેંહી મત આને દો, દરવાજો હીસે રોક દો. એસી ઓરતોંને બહોતસે વરોંકી સફાઈ કર દી હે.

(૩) કબી સંદૂકચી યા પાનદાન જિસમેં રૂપિયા પૈસા, ગહન, ઝેવર રખતી રહેતી હો, ખુલા છોળકર મત ઉઠો. તાલા લગાકર યા અપને સાથ લેકર ઉઠો.

(૪) જહાં તક હો સકે સોદા કર્જ મત મંગાઓ, જો બહોત મજબૂરીસે મંગાના હી પળે તો દામ પૂછકર તારીખકે સાથ લિખ લો, ઓર જમ દામ હોં ફીરન દે દો.

(૫) ધોબનકે કપલે, પિસનહારી (આટા પીસનેવાલી) કા અનાજ ઓર પિસાઈ સબકા સિસાબ લિખતી રહો, ઝમાની ચાઢકા ભરોસા મત કરો.

(૬) જહાં તક હો સકે વરકા ખર્ચ બહોત કિફાયત ઓર ઇન્તિઝામસે ઉઠાઓ, બહો જિતના ખર્ચ તુમકો મિલે, ઉસમેંસે કુછ બચા લિયા કરો.

(૭) જો ઓરતોં બાહિરસે વરમેં આયા કરતી હૈં, ઉનકે સામને કોઈ બાત મત કિયા કરો, જિસકા તુમકો દૂસરી જમહ મા'લૂમ કરાના મંજૂર નહીં, કયુંકે એસી ઓરતોં વરોંકી બારોં દસ વરમેં જાકર કહા કરતી હૈં.

(૮) આટા-ચાવલ અટકલસે મત પકાઓ. અપને ખર્ચકા અંદાજા કરકે દોનું વક્ત સબ ચીજોં નાપ-તોલકર ખર્ચ કરો. અગર કોઈ તુમકો તા'ના દે, કુછ પરવાહ મત કરો.

(૯) જો લગકિયાં બાહિર નિકલતી હૈં, ઉનકો ઝેવર બિલકુલ મત પહેનાઓ. ઇસમેં જાન ઓર માલ દોનુંકા કર હે.

(૧૦) અગર કોઈ મર્દ દરવાજો પર આકર તુમહારે સોહર યા બાપ-ભાઈસે અપની મુલાકાત યા દોસ્તી યા કિસી કિસમકી રિસ્તેદારીકા તમજબુક ઝાહિર કરે, હરગિઝ ઉસકો વરમેં મત બુલાઓ, યા'ની પરદા કરકે બી ઉસકો મત બુલાઓ, ઓર ન કોઈ કીમતી ચીઝ ઉસકે કબોમેં દો. ચૈર આદમીકી તરહ ખાનગ વગૈરહ લેજ દો. ઝિયાદત મુહબ્બત ઓર ઇખ્લાસ મત કરો. જમ તક તુમહારે વરઝ કોઈ મર્દ ઉસકો પેહચાન ન લે. ઇસી તરહ એસે આદમીકી લેજ હુઈ ચીઝ હરગિઝ મત ભરતો. અગર વો બુરા માને, કુછ ગમ ન કરો.

(૧૧) ઇસી તરહ કોઈ અંજાન ઓરત ડોલી વગૈરહકે સાથ કહીસે આકર કહે કે મુઝકો ફલાને વરસે આપકો બુલાનેકો લેજા હે, હરગિઝ ઉસકે કેહનેસે ડોલી પર મત સવાર હો. મતલબ વે કે અંજાને આદમિયોંકે કેહનેસે કોઈ ક્રમ મત કરો, ન ઉસકો અપને વરકી કોઈ ચીઝ દો; ચાહે વો મર્દ હો ચાહે ઓરત હો, ચાહે વો અપને નામસે લે યા

દૂસરે નામસે માંગે.

(૧૨) ઘરકે અંદર એસા કોઈ દરખાત મત રહેને દો, કિસકે કલસે ચોટ લગનેકા ડર હો જેસે કેમકા દરખાત. (યા'ની કડવે કલકા દરખાત.)

(૧૩) કપળા સરદીમેં ઝરા ઝિયાદહ પેહનો. અકસર ઓરતેં બહોત કમ કપળા પહેનતી હેં, કહીં ગુકામ હો જાતા હે, કહીં બુખાર આ જાતા હે.

(૧૪) બચ્ચોંકો માં-બાપ, બલે દાદાકા નામ લી યાદ કરા દો. ઓર કલ્લી કલ્લી પૂછતી રહા કરો, તાકે ઉસકો યાદ રહે. ઈસમેં ચે કાઈદા હે કે અગર ખુદા ન કરે બચ્ચા કલ્લી ખો જાએ ઓર કોઈ ઈસે પૂછે, તૂ કિસકા લગકા હે? તેરે માં-બાપ કોન હે? તો અગર બચ્ચોંકો નામ યાદ હોંગે તો બતલા તો દેગા, કિર કોઈ ન કોઈ તુમહારે પાસ ઉસકો પહોંચા દેગા. ઓર અગર યાદ ન હુવા તો પૂછને પર ઈતના હી કહેગા કે મેં અમ્માકા કું, મેં અમ્માકા કું. ચે ખબર નહીં કે અબ્બા કોન, અમ્મા કોન?

(૧૫) એક જગેહ એક ઓરત અપના બચ્ચા છોલકર કહીં કામકો ચલી ગઈ. પીછે એક બિલ્લીને આકર ઉસકો ઈતના નોચા કે ફૂંસીમેં જાન ગઈ. ઈસે દો બારેં મા'લુમ હુઈ.

એક તો ચે કે બચ્ચોંકો કલ્લી તનહા (અંકેલા) નહીં છોળના ચાહિયે,

દૂસરે ચે કે બિલ્લી-ફુતે જાનવરકા કુછ ભરોસા નહીં.

કુછ ઓરતેં ભેવફૂંકી કરતી હેં કે બિલ્લીપોંકો સાથ સુલાતી હેં, ભલા ઉસકા કપા ભરોસા. અગર રાતકો કહીં ધોખેમેં પંજા યા દાંત માર દે યા નરખરા (ગલા) પકળ લે તો કપા કર લોગી.

(૧૬) દવા હમેશા પેહલે ડાકટરકો દિંબા હો ઓર ઉસકો ખૂબ સાફ કર હો, કલ્લી એસા હોતા હે કે અનાડી પિન્સારી (દવા ભેચનેવાળા) દવા કુદ કી કુછ દે દેતા હે. કલ્લી ઈસમેં એસી કોઈ ચીઝ મિલી હોતી હે કે ઉસકી તાસીર અચ્છી નહીં હોતી. ઓર જો દવા કિસી બોતલ યા ડિબિયા યા પુરિયામેં ભજ જાએ ઉસકે ઉપર એક કાગઝકી ચિટ લગાકર ઉસ દવાકા નામ લિખ દો. કઈં બાર એસા હોતા હે કે કિસીકો ઉસકી પેહચાન નહીં રહી, ઈસલિયે ચાહે કિતની હી લાગતકી હુઈ મજર ફેંકના પળી. ઓર કલ્લી ગલત યાદ રહી ઓર ઉસકો દૂસરી ભીમારીમેં ગલતીસે ભરાત લિયા ઓર ઉસને નુકસાન ડિયા.

(૧૭) લિહાઝકી (સરમકી) જગહસે કર્જ મત હો ઓર ઝિયાદહ કર્જ ભી મત દો, ઈતના દો કે અગર વસુલ ન હો તો તુમકો ભારી ન મા'લુમ હો.

(૧૮) જો કોઈ ભળા યા નેક કામ કરો, પેહલે તો કિસી સમજદાર, દીનદાર, ભલા ચાહનેવાલે આદમીસે મસ્વરા લે હો.

(૧૯) અપના રૂપિયા પેસા, માલ ઓર સામાન છુપાકર રખો, હર કિસીસે ઉસકા ટિકર ન કરો.

(૨૦) જમ કિસીકો ખત લિખો, પતા પૂરા ઓર સાફ લિખો. ઓર અગર ઉસી

જગહ ફિર લિખ્યો તો યું ન સમજો કે પેહલે ખાતમેં પતા લિખ દિયા થા, અબ કયા ઝરૂરી હે, કયુંકે પેહલા ખાત ખુદા જાને હે યા નહીં. અગર ન હુવા તો દૂસરે આદમીકો કેસી પરેશાની હોગી, શાયદ ઉસકો ન બતલા સકે.

(૨૧) અગર રેલકા સફર કરના પહે તો અપના ટિકટ બળી હિફાજતસે રખ્યો યા અપને મરદો' કે પાસ રખ્યો ઓર ગાદીમેં ગાફિલ હોકર ઝિયાદહ મત સોઓ, ન કિસી ઓરત મુસાફિરસે અપને દિલકે ભેદ કહો, ન અપને અસ્બાબ ઓર ઝેવરકા ઉસે ઝિકર કરો. કિસીકી હી કુઈ ચીજ, પાન-પતા, મિઠાઈ, ખાના વગેરહ કુછ મત ખાઓ. ઓરૂ ઝેવર પહેનકર રેલમેં મત બેહો, બહે. ઉતારંકર સંદૂકયા વગેરહમેં રખ લો. જબ મંજિલ પર પહોંચકર થર જાઓ, ઉસ વક્ત જો ચાહો પહેન લો.

(૨૨) સફરમેં કુછ ખર્ચ ઝરૂર અપને પાસ રખ્યો.

(૨૩) બાવલે આદમીકો મત છેળો, ન ઉસે બાત કરો. જબ ઉસકો હોશ નહીં, ખુદા જાને કયા કેહ બેઠે, યા કયા કર ગુઝરે, ફિર ના હક તુમકો શરમિંદગી ઓર રંજ હો.

(૨૪) અંધેરેમેં નંગા પાંવ કહીં મત રખ્યો, અંધેરેમેં કહીં હાથ મત ડાહો, પેહલે ચિરામકી રોશની લે લો, ફિર હાથ ડાહો.

(૨૫) અપના ભેદ હર કિસીસે મત કહો. કુછ લોગ ઓછોં (કમીનો) સે ભેદ કેહકર ફિર મના' કર દેતે હૈં કે કિસીસે કેહના મત. ઇસે એસે આદમી ઓર ભી કહા કરતે હૈં.

(૨૬) ઝરૂરી દવાઓ હમેશા અપને ઘરમેં રખ્યો.

(૨૭) હર કામકા પેહલે અંજામ સોચ લિયા કરો, ઉસ વક્ત શુરૂ કરો.

(૨૮) ચીની ઓર શીશેકે બરતન ઓર સામાન ભી બે-ઝરૂરત ઝિયાદહ મત ખરીદો કે ઉસમેં બજા રૂપિયા બરબાદ હોતા હે.

(૨૯) અગર ઓરતેં રેલમેં બેઠેં ઓર અપને સાથકે મર્દ દૂસરી જગહ બેઠે હોં, તો જિસ સ્ટેશન પર ઉતરના હો, રેલ પહોંચનેકે વક્ત ઉસ સ્ટેશનકા નામ સુનકર યા તખ્તે પર લગા હુવા દેખકર ઉતરના ન ચાહિયે. કુછ શહરોંમેં દો સ્ટેશન હોતે હૈં, શાયદ ઉનકે સાથકા મર્દ દૂસરે સ્ટેશન પર ઉતરે ઓર યે યહાં ઉતર પહે તો દોનું પરેશાન હોંજે, યા મર્દ કી આંખ લગ ગઈ હો ઓર વો યહાં ન ઉતરા ઓર યે ઉતરી, તબ ભી મુસીબત હોગી, બહે જબ અપને ઘરકા મર્દ આ જાએ તબ ઉતરે.

(૩૦) સફરમેં લિખ્ખી-પખ્ખી ઓરતેં યે ચીજેં ભી સાથ રખ્યે. એક કિતાબ મસ્મલોંકી, પેન્સિલ, કાગજ, થોળેસે કાર્ડ, વુજૂકા બરતન.

(૩૧) સફરમેં જાનેવાલોંસે જહાં તક મુઝિન હો કોઈ ફરમાઈશ ન કરો કે કલાં જગહસે યે ખરીદ લાના. હમારી કલાં ચીજ કલાં જગહ રખ્ખી હે, તુમ અપને સાથ લેતે આના, યા યે અસ્બાબ લેતે જાઓ, કલાનેકો પહોંચા દેના, યા યે ખાત કલાનેકો દે દેના.

૧. સુના હે રેલવાલાંને કાનૂન બના દિયા હે, અપના ટિકટ અપને પાસ રખ્યો.

ઇન કરનાઈશોસે અકસર દૂસરે આદમીકો તકલીફ હોતી હે. ઓર અગર દૂસરા બે-ફિક હુવા તો ઉસકે ભરોસે પર રેલનેસે તુમહારા નુકસાન હોગા. કાર્ડ તો પચ્વીસ પૈસેમે જહાં ચાહો લેજ દો. ઓર ચીઝ રેલસે મંગા સકતી હો, યા વો ચીઝ અગર યહાં મિલ સકતી હો તો મહેન્ગી ભી લે સકતી હો. અપની યોળી સી ગયતકે વાસ્તે દૂસરોંકો પરેશાન કરના બેહતર નહીં, કભી કામ હોતા તો હે ઝરાસા, મગર ઉસકે બંદોબસ્તમે બહોત ઉલ્લાગન (પરેશાની) હોતી હે. ઓર અગર બહોત હી મજબૂરી આ પળે તો ચીઝકે મંગાનેસે જેલહે દામ ભી દે દો. ઓર અગર રેલસે આમે-જામે તો કુછ ઝિયાદહ દામ દે દો કે શામદ ઉસકે પાસ ખૂદ અપના સામાન ભી હો ઓર સબ મિલકર તોલનેકે કમિલ હો જામે.

(૩૨) રેલમેં યા વૈસે કહીં સકરમેં અંજાન આદમીકે હાથકી દી હુઈ ચીઝ કભી ન ખાઓ. કુછ બદમાશ કિસમકે હોગ કુછ ઝહર યા નશા ખિલાકર માલ ઓર સામાન લે ભાગતે હે.

(૩૩) રેલકી જલ્દીમેં ઇસકા ખ્યાલ રખ્યો કે જિસ દરજેકા ટિકટ તુમહારે પાસ હે, ઉસે બળે કિરાયાકે દરજેમેં મત બેઠ જાઓ.

(૩૪) સિલાઈ કરતે વક્ત અગર કપલેમેં સૂઈ અટક જામે તો ઉસે દાંતસે પકળકર મત ખીંચો. કભી ટૂટકર યા ફિસલકર તાલુમેં ઘુસ જાતી હે.

(૩૫) એક નહરની નાખુન કાટનેકો ઝરૂર અપને પાસ રખ્યો. અગર વક્ત બે વક્ત નાઈનકો દેર હોગી, તો અપને હાથસે નાખુન કાટનેકા આરામ મિલેશા.

(૩૬) બની હુઈ દવા કભી મત ઇસ્તે'માલ કરો. જબ તક ઉસકા પૂરા નુસ્ખા કિસી તજુબકર સમજદાર હકીમ યા ડક્ટરકો દિખલાકર ઇંજાજત ન લે લી જામે, ખાસકર આંખોમેં તો કભી એસી વૈસી દવા હરગિઝ ન ડાલના ચાહિયે.

(૩૭) જિસ કામકા પૂરા ભરોસા ન હો, ઉસમ દૂસરેકો કભી ભરોસા ન દો, વરના તકલીફ ઓર રંજ હોગા.

(૩૮) કિસીકી મસ્લિહતમેં દખલ ઓર ઇસ્લાહ ન દો, હાં, જિસ પર પૂરા ભરોસા હો યા જો ખૂદ પૂછે, વહાં કુછ ડર નહીં.

(૩૯) કિસીકો ઢહેરાને યા ખાના ખિલાને પર ઝિયાદહ ઝિદ ન કરે, કભી તો ઇંસમેં દૂસરેકો ઉલ્લાગન (પરેશાની) ઓર તકલીફ હોતી હે. એસી મુહબ્બતસે ક્યા કાઈદા, જિસકા અંજામ નકરત ઓર ઇંજામ હો.

(૪૦) ઇંતના બોઝ મત ઉઠાઓ જો મુશ્કિલસે ઉઠે. હમને બહોત આદમી દેખે હે કે લગ્નકચનમેં ઉઠા લિયા ઓર કુછ ન કુછ બિગાળ પળ ગયા, જિરસે સારી ઉમરકી તકલીફ બળી હો ગઈ. ખાસકર લગ્નકિયાં ઓર ઓરતેં બહોત એહતિયાત રખ્યે, ઉંનકે બદનકે જોડ, રંગ-પહે ઓર ભી કમઝોર ઓર નરમ હોતે હે.

(૪૧) સુવા યા સૂઈ યા એસી કોઈ ચીઝ હોવકર મત ઉઠો શામદ કોઈ ભૂલેસે ઉસપર આ બેઠે ઓર વો ઉસકે સુલ જામે.

(૪૨) આદમીએ ઉપરસે કોઈ ચીજ વાળની યા ખતરેકી મત દો ઓર ખાના-પાની ભી કિસીકે ઉપરસે મત દો, શાયદ હાથસે છૂટ જામે. ૧

(૪૩) કિસી બચ્ચા યા શાગિર્દકો સગ્ગ દેના હો તો મોટી લકળી યા લાત પૂંસેસે મત મારો. અલ્લાહ બચાએ, અગર કહી નામુક જગહ ચોટ લગ જામે તો લેનેકે દેને પણ જામે ઓર ચેહરે ઓર સર પર ભી મત મારો.

(૪૪) અગર કહી મેહમાન જાઓ ઓર ખાના યા ચુકી હો તો જાતેહી ધરવાહોંકો ઇતિલાઅ (ખબર) કર દો, ક્યૂંકે વો શરમકે મારે ખૂદ પૂછેએ નહીં, તો ચુપકે-ચુપકે ફિક કરેએ, ચાહે વક્ત હો યા ન હો. ઉનહોને તકલીફ ઝેલકર ખાના પકાયા, જબ સામને આયા તો તુમને કેહ દિયા કે હમને ખા દિયા, ઉસ વક્ત ઉનકો કિતના અફસોસ હોગા, તો પેહલે હીસે ક્યૂં ન કેહ દો. ઈસી તરહ કોઈ દૂસરા તુમહારી દા'વત કરે યા તુમકો હહેરાએ તો ધરવાહોંસે ઇઝાજત હો. અગર એસી હી મસ્લિહત હો જિરસે તુમકો ખૂદ મંજૂર કરના પળે તો ધરવાહોંકો એસે વક્ત ખબર કર દો કે વો ખાને પકાનેકા સામાન ન કરે.

(૪૫) જો જગહ લિહાજ ઓર તક્લુફકી હો વહાં ખરીદને બેચનેકા મા'મલા મુનાસિબ નહીં, ક્યૂંકે એસી જગહ પર ન બાત સાફ હો સકતી હે, ન તકાજ હો સકતા હે, એક દિલમેં કુછ સમજાતા હે, દૂસરા કુછ સમજાતા હે, અંજામ અચ્છા નહીં.

(૪૬) ચાકુ વગેરહસે દાંત મત ફરેદો.

(૪૭) પબ્હનેવાલે બચ્ચોંકો દિમાગકી તાક્તકી ગિજા હમેશા ખિલાતી રહો.

(૪૮) જહાં તક મુશ્કિન હો રાતકો અકેલે મકાનમેં મત રહો, ખુદા જાને કયા મોકા' પળે. ઓર મજબૂરીકી ઓર બાત હે. કુછ લોગ પૂંહી મરકર રેહ ગએ ઓર કઈ-કઈ દિન તક લોગોંકો ખબર નહીં સુઈ.

(૪૯) છોટે બચ્ચોંકો કુંવે પર મત ચબ્હને દો, બહે અગર ધરમે કુંવા હો તો ઉસપર તખ્તા ડલવાકર હર વક્ત તાલા લગાએ રખ્ખો ઓર ઉનકો લોટા દેકર પાની લાનેકે લિયે કભી મત લેજો, શાયદ વહાં જાકર ખૂદ હી કુંવેસે શેલ ખીંચને લગેં.

(૫૦) પત્થર, સિલ (મસાલા પીસનેકા પત્થર-બળા પત્થર), ઈંટ બહોત દિનોં તક જો એક જગહ રખ્ખી રેહતી હે, અકસર ઉસકે નીચે બિચૂ વગેરહ પેદા હો જાતે હે. ઉસકો એકદમ મત ઉઠા લો, ખૂબ દેખ ભાલકર ઉઠાઓ.

(૫૧) જબ બિછોનેપર લેટને લગો તો ઉસકો કિસી કપલેસે ફિર જાળ લો, શાયદ કોઈ જાનવર ઉસપર ચબ્હ ગયા હો.

(૫૨) અગર ધરમે કુછ રૂપિયે પૈસે દબાકર રખ્ખો તો એક દો આદમી ધરકે, જિન પર તુમકો પૂરા ભરોસા હો ઉનકો ભી બતલા દો. એક જગહ એક ઓરત પાંચસો રૂપિયે મિયાંકી કમાઈકે દબાકર મર ગઈ, જગહ ઠીક કિસીકો મા'લુમ નહીં થી. સારે ધરકો ખોદ ડાલા કહીં પતા ન લગા. મિયાં ગરીબ આદમી યા, ખ્યાલ કરો કેસા સદમા સુવા હોગા.

(૫૩) કુછ આદમી તાલા લગાકર કુંજ ભી ઈંધર ઉંધર પાસ હી રખ દેતે હે. પે

બત્તી જલતીકી ખાત છે.

(૫૫) મિઢીકા તેલ બહોત નુકસાન કરતા હે, ઉપકો ન જલાને હે. ઓર ચિરાગમેં બત્તી અપને હાથસે બનાકર ડાલે, જો ન બહોત પતલી હો, ઓર ન બહોત મોટી હો. કુછ મામાએ (લોંડી) બે તમીજ બહોત મોટી બત્તી ડાલતી હે, મુકતમેં દોનુના તિનુના તેલ બરબાદ હો જાતા હે. ઓર ચિરાગમેં બત્તી ઉકસાનેકે સિથે પાબંદીકે સાથ એક લક્ષ્મી યા લોકે પીતલકા તાર ઝરૂર રખે, વરના ઉંગલી ખરાબ કરના પળતી હે. ચિરાગ મુલ કરતે વક્ત એહતિયાત રખે. ઉપર એસા હાથ ન મારે કે ચિરાગ હી આ પળે, બહો ઉસકે સિથે પંખા યા કપડા મુનાસિબ હે ઓર મજબૂરીકો મુંહસે બુઝા હે.

(૫૬) રાતકે વક્ત રૂપિયા વગેરહ ગિનના હો તો ખીરે ગિનો કે આવાજ ન હો, ઇસકે હામરોં દુશ્મન હે.

(૫૭) જલતા ચિરાગ અકેલે મકાનમેં છોળકર મત જાઓ. ઇસી તરહ દિવાસલાઈ મુલમતી હુઇ વેસી હી મત ફેંક દો. ઉસકો યા તો બુઝાકર ફેંકો યા ફેંકકર જૂતી વગેરહસે મલ ડાલો તાકે ઉસમેં બિલકુલ ફિગારી ન રહે.

(૫૮) બચ્ચોંકો દિવાસલાઈસે યા આગસે યા આતિશબાઝીસે હરગિઝા મેલને મત દો. ક્યારે પળોસમેં એક લક્ષ્મી દિવાસલાઈ ખીંચ રહા યા, કુસ્તમેં આગ લગ ગઈ, તથાપ સીના જલ ગયા. એક જગહ આતિશબાઝીસે એક લલકેકા હાથ ઉભ ગયા.

(૫૯) પાખાના વગેરહમેં ચિરાગ લે જાઓ તો બહોત એહતિયાત રખો, કહીં કપળોંમેં ન લગ જાઓ. બહોત આદમી ઇસ તરહ જલ ચુકે હે, ખાસકર મિઢીકા તેલ (કેરોસીન) તો ઓર બી ગઝબ હે.

બચ્ચોંકી એહતિયાતકા બયાન

(૧) હર દિન બચ્ચેકા હાથ, મુંહ, ગલા, કાન, બહે (રાનકે ઉપરકા હિસ્સા, જંખ) વગેરહ ગીલે કપળેસે ખૂબ સાફ કર દિયા કરે. મેલ જમનેસે ઓરત ગલ કર ગંધમ પળ જાતે હે.

(૨) જબ બચ્ચા પેશાબ-પાખાના કરે, હોરન પાનીસે પાક કર દિયા કરે, ખાલી ચીમળેસે પૂંછને પર બસ ન કિયા કરે, ઇસે બચ્ચેકે મદનમેં ખુજલી ઓર જલન પેદા હો જાતી હે. અગર મીસમ ઠંડા હો તો પાની આપા મરમ કર લે.

(૩) બચ્ચેકો અલગ સુલા હે ઓર હિફાઝતકે સિથે દોનું તરફકી પહીયોંસે દો ચારપાઈયાં મિલાકર બિઝાએ યા ઉસકી દોનું કરવટ પર દો તકિયે રખ હે, તાકે ગિર ન પળે હાથ-પાંવ નામુક તો હોતે હી હે. અગર સદમા પહોંચ જાઓ, તઅજજુબ નહીં. એક જગહ ઇસી તરહ એક બચ્ચા રાતકો દબ ગયા, સુબહકો મરા હુવા મિલા.

(૪) મૂલેકી ઊમાદહ આદત બચ્ચેકો ન ડાલે, કમુંકે મૂલા હર જગહ નહીં મિલતા ઓર બહોત ગોદમેં ભી ન રખે, ઇસે બચ્ચા કમઝોર હો જાતા હે.

(૫) છોટે બચ્ચેકો આદત ડાલે કે વો સબકે પાસ આ જાયા કરે. એક આદમીકે પાસ ઝિયાદહ હિલ જાનેસે (માનૂસ હો જાનેસે) અગર વો આદમી મર જાએ યા નોકરીસે છુબા દિયા જાએ તો બચ્ચેકી મુસીબત હો જાતી હે.

(૬) અગર બચ્ચેકો અન્નાકા દૂધ પિલાના હો તો એસી અન્ના (દૂધ પિલાનેવાલી) તજવીજ કરના ચાહિયે જિસકા દૂધ અચ્છા હો ઔર જવાન હો ઔર દૂધ ઉસકા તાઝા હો યા'ની ઉસકા બચ્ચા છ સાત મહીનેસે ઝિયાદહકા ન હો. ઔર વો આદતકી અચ્છી હો ઔર દીનદાર હો. બેવકૂફ, બેસરમ, બદ ચલન, કંજૂસ, લાલચી ન હો.

(૭) જબ બચ્ચા ખાને લગે તો અન્ના ઔર ખિલાઈ (બચ્ચાકો ખિલાનેવાલી) પર બચ્ચેકા ખાના ન છોળે. બલકે ખૂદ અપને યા અપને કિસી સલીકાદાર એ'તિબારવાલે આદમીકે સામને ખાના ખિલાયા કરે તાકે બે-અંદાજા ખાકર બીમાર ન હો જાએ. ઔર બીમારીમેં દવા ભી અપને સામને બનવાએ, અપને સામને પિલાએ.

(૮) જબ કુછ સમજદાર હો જાએ તો ઉસકો અપને હાથસે ખાનેકી આદત ડાલે ઔર ખાનેસે પેહલે હાથ ધુલવા દિયા કરે ઔર દાહને હાથસે ખાના સિખલાએ ઔર ઉસકો કમ ખાનેકી આદત ડાલે તાકે બીમારી ઔર મર્જસે બચા રહે.

(૯) માં-બાપ ખૂદ ભી ખ્યાલ રખે ઔર જો મર્દ યા ઔરત બચ્ચે પર મુકર્ર હો, વો ભી ખ્યાલ રખે કે બચ્ચા હર વક્ત સાફ સુધરા રહે, જબ હાથ-મુંહ મેલા હો જાએ ધુલા દે.

(૧૦) અગર મુશ્કિન હો તો હર વક્ત કોઈ બચ્ચેકે સાથ લગા રહે. ખેલ ફૂલકે વક્ત ઉસકા ધ્યાન રખે. બહોત દોળને ફૂલને ન દે, ઝિયે મકાન પર લે જાકર ન ખિલાએ, ભલે માનસોંકે બચ્ચોંકે સાથ ખિલાએ. કમીનોંકે બચ્ચોંકે સાથ ન ખેલને દે. ઝિયાદહ બચ્ચોંમેં ન ખેલને દે. ગલિયોં, સડકોંમેં ન ખેલને દે. બાઝાર વગીરહમેં ઉસકો ન લિયે ફિરે. ઉસકી હર ખાતકો દેખકર હર મોકેકે મુનાસિબ ઉસકો આદાબ ઔર કાઈદે સિખલાએ. બેજા (બુરી) બાતોંસે ઉસકો રોકે.

(૧૧) ખિલાઈકો તાકીદ કર દે કે ઉસકો ગૈર જમહ કુછ ન ખિલાએ. અગર કોઈ ઉસકો ખાને થીનેકી ચીજ દે તો ઘર લાકર માં-બાપકે સામને રખ દે. આપહી આપ ન ખિલા દે.

(૧૨) બચ્ચેકો આદત ડાલે કે અપને બુઝુગોં કે અલાવા ઔર કિસીસે કોઈ ચીજ ન માંગે ઔર ન બગૈર ઇજાઝત કિસીકી ચીજ લે.

(૧૩) બચ્ચેકા બહોત લાડ ખ્યાર ન કરે, વરના બિગળ જાએગા.

(૧૪) બચ્ચેકો બહોત તંજ કપળે ન પહેનાએ. ઔર બહોત ગોટા કિનારી ભી ન લગાએ, હાં, ઇંદ બકરી ઇંદમેં હરજ નહીં.

(૧૫) બચ્ચેકો મંજન મિસ્વાકકી આદત ડાલે

(૧૬) ઇસ કિતાબકે સાતવેં હિસ્સેમેં જો આદાબ ઔર કાયદે ખાને-પીનેકે, બોલને-

માલનેકે, મિલને-જાલનેકે, ઉઠને-બેઠનેકે લિખ્ખે ગએ હૈં, ઉન સબકી આદત બચ્ચેકો પ્રાણે. ઇસ ભરોસેમેં ન રહેં કે બખા હોકર આપ સીખ જાએગા યા ઉસકો ઉસ વક્ત પખ્ખા દેએ. યાદ રખ્ખો આપહી કોઈ નહીં સીખા કરતા ઓર પખ્ખનેસે જાન તો જાતા હે, મગર આદત નહીં પળતી, હમેશા ઉસ્સે બેતમીઝી, નાલાયકી ઓર દિલ દુખાનેકી બાતેં ઝાહિર હોતી હૈં. ઓર કુછ પાંચવેં હિસ્સેકે ઓર નવ્વેં હિસ્સેકે ખતમકે કરીબ બચ્ચોંકે બારેમેં લિખ્ખા ગયા હે. વહાં દેખકર ઇન બાતોંકા ભી ખ્યાલ રખ્ખો.

(૧૭) પખ્ખનેમેં બચ્ચે પર બહોત મેહનત ન પ્રાણે, શુરૂ'મેં એક ઘંટા પખ્ખનેકા મુકરર કરે, ફિર દો ઘંટે, ફિર તીન ઘંટે, ઇસી તરહ ઉસકી તાકત ઓર સહારેકે મુતાબિક ઉસ્સે મેહનત લેતા રહે, એસા ન કરે કે સારા દિન પખ્ખાતા રહે. એક તો થકનકી વજહસે બચ્ચા જી ચુરાને લએગા, ફિર ઝિયાદહ મેહનતસે દિલ ઓર દિયાગ ખરાબ હોકર ઝહન ઓર યાદદાશતમેં ગડબડ હો જાએગી. ઓર બીમારોંકી તરહ સુસ્ત રેહને લએગા, ફિર પખ્ખનેમેં જી ન લગાએગા.

(૧૮) મા'મૂલી છુટ્ટીયોંકે અલાવા સખ્ત ઝરૂરતકે બગેર બાર બાર છુટ્ટી ન દિલા દેં કે ઉસ્સે તબીઅત ઉચાટ હો જાતી હે.

(૧૯) જહાં તક હો સકે જો ઇલ્મ વ ફન સિખાએ, એસે આદમીસે સિખલાએ જો ઉસમેં પૂરા આલિમ ઓર કામિલ હો. કુછ આદમી સુસ્ત ઉસાદ રખકર ઉસ્સે તા'લીમ દિલવાતે હૈં. શુરૂ' હીસે તરીકા બિગળ જાતા હે, ફિર દુરૂસ્તી મુશ્કિલ હો જાતી હે.

(૨૦) આસાન સબક હમેશા તીસરે પહરકે વક્ત મુકરર કરેં ઓર મુશ્કિલ સબક સબહકો, કયૂંકે આખિરી વક્તમેં તબીઅત થકી હુઇ હોતી હે, મુશ્કિલ સબકસે ઘભરાએગી.

(૨૧) બચ્ચોંકો ખાસ તોરસે લળકિયોંકો પકાના ઓર સીખા ઝરૂર સિખાએ.

(૨૨) શાદીમેં દુલ્હા-દુલ્હનકી ઉમ્રમેં ઝિયાદહ ફર્ક હોના બહોતસી ખરાબિયોંકા સમબ હે. ઓર બહોત કમ ઉમ્રીમેં શાદી ન કરેં, ઇસમેં ભી બળે નુક્સાન હૈં. લળકોંકો યે સિખલાઓ કે સબકે સામને ખાસકર લળકિયોં યા ઔરતોંકે સામને ઢેલેસે ઇસ્તિન્જા ન સુખાયા કરેં.

નેકિયોં ઓર નસીહતોંકી કુછ બાતેં

(૧) પુરાની બાતકા કિસીકો તા'ના દેના બુરી બાત હે. ઔરતોંકો એસી બુરી આદતેં હૈં કે જિન રંજોંકી સફાઈ ઓર માફી ભી હો ચુકી હે, જબ કોઈ નયી બાત હોગી, ફિર ઉન રંજોંકે ઝિકરકો લેકર બેઠેગી. યે ગુનાહ ભી હે ઓર ઇસ્સે દિલોંમેં દોબાસ રંજ ઓર ગુબાર ભી બખ્ખ જાતા હે.

(૨) અપની સુસરાલકી શિકાયત હરગિઝ મેકેમેં જાકર મત કરો. કુછ શિકાયત ગુનાહ ભી હે ઓર બે-સબરીકી ભી બાત હે. ઓર અકસર ઇસ્સે દોનૂં તરફ રંજ ભી બખ્ખ

જાતા હે. ઈસી તરહ સુસરાલમેં જાકર બેઠેકી તા'રીફ યા વહાં કી બખાઈ મત કરો, ઈસમેં ભી કભી કભી કષ્ટ ઔર પમંડકા મુનાહ હો જાતા હે, ઔર સુસરાલવાલે સમજતે હે કે હમકો બધુ બે-કદ્ર સમજાતી હે, ઈસે વો ભી ઉસકી બે-કદ્રી કરને લગતે હે.

(૩) ઝિયાદત મકવાસકી આદત મત ડાલો, વરના મહોતસી ખાતોમેં કોઈ ન કોઈ ખાત ના મુનાસિબ જરૂર હી નિકલ જાતી હે, કિસકા અંજામ દુનિયામેં રંજ ઔર આખિરતમેં મુનાહ હોતા હે.

(૪) જહાં તક હો સકે અપના કામ કિસીસે મત લો, ખૂદ અપને હાથસે કર લિયા કરો, બલે દુસરોંકા ભી કામ કર દિયા કરો. ઈસે તુમકો સવાબ ભી હોગા ઔર ઈસે હર એક કી ખ્વારી ભી મન જાઓગી.

(૫) એસી ઔસોંકો કભી મુંહ મત લગાઓ ઔર કાન દેકર ઉનકી ખાત ન સુનો, જો ઉપર ઉપરકી ખાતે ઘરમેં આકર સુનામેં. એસી ખાતે સુનનેસે મુનાહ ભી હોતા હે ઔર કભી બિગાળ ભી હો જાતા હે.

(૬) ઔર અગર અપની સાસ, નનહ, દેવરાની, જેઠાની યા દૂર-નજદીકે રિશ્તેદારકી સિકાયત સુનો, તો ઉસકો દિલમેં મત રખ્યો, બેહતર તો યે હે કે ઉસકો ગુઠ સમજકર દિલસે નિકાલ ડાલો. અગર ઈતની હિમ્મત ન હો તો કિસને તુમસે કહા હે, ઉસકા સામના કરાકર આપને સામને ઉસકો સાફ કરો. ઈસે બિગાળ નહીં બખ્ષતા હે.

(૭) નોકરોં પર હર વક્ત સખ્તી ઔર તંગી મત કિયા કરો. અપને બચ્ચોંકી દેખ-લાલ રખ્યો તાકે વે મામા-નોકરોં કો યા ઉનકે બચ્ચોંકો ન સતાને પાઓ, કપૂંકે યે લોગ સિલાહકે ધારે ઝખાનસે તો કુછ નહીં કહેંગે, લેકિન દિલમેં જરૂર કોસેંગે. કિર અગર ન ભી કોસેં, જખ ભી ઝુલ્મકા વખાલ ઔર મુનાહ તો જરૂર હોગા.

(૮) અપના વક્ત ફુઝૂલ ખાતોમેં મત ખોધા કરો. ઔર મહોતસા વક્ત ઈસ કામકે લિયે ભી રખ્યો કે ઈસમેં લજકિયાંકો કુરઆન ઔર દીનકી કિતાબેં પઞ્જાયા કરો. અગર ઝિયાદત ન હો તો કુરઆનકે બા'દ યે બેહિસ્તી ઝેવર મુઝ'સે ખત્મ તક જરૂર પઞ્જા દિયા કરો. લજકિયાં ચાહે અપની હોં યા પરાઈ હોં, ઉન સબકે લિયે ઈસકા ભી ખ્યાલ રખ્યો કે ઉનકો જરૂરી હુનર ભી આ જાઓ. લેકિન કુરઆન મજહૂદકે ખત્મ હોને તક ઉનસે દુસરા કામ મત લો. ઔર જખ કુરઆન પઞ્જ મુકેં ઔર સાફ (દુઝસ્ત) ભી કર લેં, કિર સુબહકે વક્ત પઞ્જાઓ, કિર જખ છુટ્ટી લેકર ખાના ખા મુકેં, ઉનસે લિખાઓ, કિર દિન રહેસે ઉનકો ખાના પકાનેકા ઔર સીને-પિરોનેકા કામ સિખાઓ.

(૯) જો લજકિયાં તુમસે પઞ્જને આઓ, ઉનસે અપને ઘરકા કામ મત લો, ન ઉનસે અપને બચ્ચોંકી ટહલ કરાઓ, બલે ઉનકો ભી અપની ઔલાદકી તરહ રખ્યો.

(૧૦) નામકે વાસ્તે કભી કોઈ ફિકર કોઈ બોઝ અપને ઉપર મત ડાલો. મુનાહકા મુનાહ, મુસીખતકી મુસીખત.

(૧૧) કહીં આને જાનેકે વક્ત ઈસકી પાબંદ મત બનો કે ખ્વાહ-મ-ખ્વાહ જોળા

ઝરૂર હી બદલા જાએ, ઝેવર ભી સારા લાદા જાએ, કપૂંકે ઇસમેં પેહી નિખત હોતી હે કે દેખનેવાલે હમકો બખા સમજે, સો એસી નિખત ખૂદ મુનાહ હે. ઔર ચલનેમેં ઇસકી વજહસે દેર ભી હોતી હે, જિસ્સે તરહ તરહકે હરજ હો જાતે હે. મિઝાજમેં આજિઝી ઔર સાદગી રખો. કભી જો કપળે પેહને હો, વોહી પહેનકર ચલી જાયા કરો. કભી અગર કપળે ઝિયાદહ મેલે હુએ યા એસા હી કોઈ મોકા' હુવા, મખતસર તોર પર જિતના આસાનીસે ઔર જલ્દી હો સઘ બદલ લિયા, બસ છુટી હુઇ.

(૧૨) કિસીસે બદલા લેનેકે વક્ત ઇસકે ખાનદાનકે ધર મરે હુએકે એક મત નિકાલો, ઇસમેં મુનાહ ભી હો જાતા હે ઔર ખ્વાહ-મ-ખ્વાહ દૂસરોંકો રંજ હોતા હે.

(૧૩) દૂસરોંકી ચીઝ જબ બરત ચુકે યા જબ બરતન ખાલી હો જાએ, ફોરન વાપસ કર દો. અગર કોઈ ઇતિફાકસે ઇસ વક્ત લે જાનેવાલા ન મિલે તો ઇસકો અપને બરતનેકી ચીઝમેં મિલા જુલાકર મત રખો, બલ્કે અલગ ઉઠાકર રખા દો, તાકે વો ચીઝ બરબાદ ન હો. વૈસે ભી બે-ઇજાઝત કિસીકી ચીઝ બરતના મુનાહ હે.

(૧૪) અચ્છા ખાને-પીનેકી આદત મત ડાલો, હમેશા એક સા વક્ત નહીં રહેતા ફિર કિસી વક્ત બહોત મુસીબત ઝેલની પવતી હે.

(૧૫) એહસાન કિસીકા ચાહે યોબાસા હી હો, ઇસકો કભી મત ભૂલો ઔર અપના એહસાન ચાહે કિતના હી બખા હો, મત જતલાઓ.

(૧૬) જિસ વક્ત કોઈ કામ ન હો, સબસે અચ્છા કામ કિતાબ દેખના હે, હમેશા અચ્છી કિતાબેં દેખા કરો. ઔર જિન કિતાબોંકા અસર અચ્છા ન હો, ઇનકો કભી મત દેખો.

(૧૭) ચિલ્લાકર કભી મત બોલો, બાહિર આવાઝ જાએગી, કેસી શરમકી બાત હે.

(૧૮) અગર રાતકો ઉઠો ઔર ઘરવાલે સોતે હોં, તો ખળ-ખળ, ધડ-ધડ મત કરો. ઝોરસે મત ચલો, તુમ તો ઝરૂરતસે જાગી, ભલા દૂસરોંકો કયૂં જગાયા. જો કામ કરો ધીરેસે કરો, ધીરેસે કિવાડ ખોલો, ધીરેસે પાની લો, ધીરેસે કૂદો, ધીરેસે ચલો, ધીરેસે ઘડા બંદ કરો.

(૧૯) બળોંસે હંસી મત કરો, પે બે-અદબીકી બાત હે. ઔર કમ હીસલા લોગોંસે ભી બે-તકલ્લુફી ન કરો, કે વો બે-અદબ હો જાએ, ફિર તુમકો નાગવાર હોગા, યા વો લોગ કહીં દૂસરી જગહ ગુસ્તાખી કરકે ઝલીલ હોંગે.

(૨૦) અપને ઘરવાલોંકી યા અપની ઓલાદકી તા'રીફ કિસીકે સામને મત કરો.

(૨૧) અગર કિસી મેહફિલમેં સબ ખળે હો જાએ, તુમ ભી મત બેઠી રહો કે ઇસમેં ધમંડ પાયા જાતા હે.

(૨૨) અગર દો આદમિયોંમેં આપસમેં રંજ હો તો તુમ ઇન દોનુંકે દરમિયાન એસી કોઈ બાત મત કહો કે ઇનમેં મેલ હો જાએ તો તુમકો શરમિંદગી ઉઠાની પલે.

(૨૩) જબ તક રૂપિયે પૈસે યા નરમીસે કામ નિકલ સકે ઔર ખતરેમેં ન પળો.

(૨૪) મેહમાનને સામને કિસી પર ગુસ્સા મત કરો, ઇસ્કે મેહમાનકા ડિલ વેસા ખુલા હુવા નહીં રેહતા, જેસા પેહલે થા.

(૨૫) દુશ્મનકે સાથ લી અખલાકસે પેશ આઓ, ઉસકી દુશ્મની નહીં બાબુગી.

(૨૬) રોટીકે ટુકડે યુંહી મત પળે રેહને દો, જહાં દેખો ઉઠા લો. ઓર સાફ કરે રખ લો. અગર ન ખા સકો તો કિસી જાનવરકો દો. ઓર દસ્તરખવાન જિસમેં ટુકડે હો, ઉસકો એસી જગહ પર મત ઝાળો, જહાં કિસીકા પાંવ આઓ.

(૨૭) જબ ખાના ખા ચુકો, ઉસકો છોળકર મત ઉઠો કે ઉસમેં બે અદબી હે બહલે પેહલે બરતન ઉઠવા દો, તબ ખુદ ઉઠો.

(૨૮) લગકિઓ પર તાકીદ રખો કે લગકોમેં ન ખેલા કરે. કપૂંકે ઇસમેં દોનૂંકી આદત બિગળ જાતી હે ઓર જો ગૈર લગકે ઘરમેં આઓ, ચાહે વો છોટે હી હો, મગર ઉસ વકત લગકિયાં વહાંસે હટ જાયા કરે.

(૨૯) કિસીકી હાથ-પાંવકી હંસી હરગિઝ મત કરો. અંકસર તો રંજ હો જાતા હે ઓર કલી જગહ બે જગહ ચોટ લી લગ જાતી હે, ઓર ઝબાની લી ઝિયાદત હંસી મત કરો, જિસ્સે દૂસરા ચિત્તને લગે. ઇસમેં લી તકરાર હો જાતી હે, ખાસકર મેહમાનસે હંસી કરના ઓર લી ઝિયાદત બેહુદા બાત હે, જેસે કુછ બરાતિયોસે હંસી કરતે હૈ.

(૩૦) અપને બુઝુગોંકે સરહાને મત બેઠો, લેકિન અગર વો કિસી વજહસે ખુદ હુકમકે તોર પર બેઠનેકો કહે તો ઉસ વકત અદબ પેહી હે કે કેહના માન હો.

(૩૧) અગર કિસીસે કોઈ ચીઝ માંગનેકે તોર પર હો તો ઉસકો ખૂબ એહતિયાતસે રખો. ઓર જબ વો ખાલી હો જાએ ફોરન ઉસકે પાસ પહોંચા દો. યે રાહ મત દેખો કે વો ખુદ માંગે. એક તો ઉસકો ખબર ક્યા કે અબ ખાલી હો ગઈ. દૂસરે શાયદ શરમકે મારે ન માંગે ઓર શાયદ ઉસકો યાદ ન રહે, ફિર ઝરૂરતકે વકત ઉસકો કેસી પરેશાની હોગી. ઓર ઇસી તરહ અગર કિસીકા કર્ઠ હો તો ઇસકા ખ્યાલ રખો કે જબ ઝરા લી મુંજાઈશ હો, ફોરન જિતના હો સંકે કર્ઠ ઉતાર દો.

(૩૨) અગર કલી કિસી મજબૂરીમેં કહીં રાત બે-રાત પેદલ-ચલનેકા મોકા' હો તો છળે-કળે વગેરહ પાંવસે નિકાલકર હાથમેં લે લો. રાસ્તેમેં બજાતી હુઈ મત ચલો.

(૩૩) અગર કોઈ બિલકુલ અકેલી કોઠરી વગેરહમેં હો ઓર કિવાડ વગેરહ બંદ હો, એકદમ ખોલકર મત ચલી આઓ. ખુદા જાને વો આદમી નંગા હો, ખુલા હો, ચા સોતા હો ઓર નાં-હક બે-આરામ હો, બહલે ધીરે ધીરે પેહલે પુકારો ઓર અંદર આનેકી ઈજાઝત લો. અગર વો ઈજાઝત દે દે તો અંદર જાઓ, નહીં તો ખામોશ હો જાઓ, ફિર દૂસરે વકત સહી. હાં અગર કોઈ બહોત હી ઝરૂરતકી બાત હો તો પુકારકર જગા લો. જબ તક વો બોલ ન પળે, તબ તક અંદર ફિર લી ન જાઓ.

(૩૪) જિસ આદમીકો પેહચાનતી ન હો, ઉસકે સામને કિસી શહર યા કિસી કોમકી બુરાઈ મત કરો. શાયદ વો આદમી ઉસી શહર યા ઉસી કોમકા હો, ફિર તુમકો

શરમિંદા હોના પળે.

(૩૫) ઇસી તરફ જિસ કામકા કરનેવાલા તુમકો મા'લૂમ ન હો, તો યું મત કહો કે મે કિસ બેવકૂફકા હે, યા એસી હી કોઈ બાત મત કહો, શાયદ કિસી એસે આદમીને કિયા હો જિસકા તુમ અદબ કરતી હો, ફિર પીછે મા'લૂમ હોને પર શરમિંદા હોના પળે.

(૩૬) અગર તુમહારા બચ્ચા કિસીકા કુસુર-ખત્તા કરે, તો તુમ કબી અપને બચ્ચેકી તરફદારી મત કરો, ખાસકર બચ્ચેકે સામને તો એસા કરના બચ્ચેકી આદત ખરાબ કરના હે.

(૩૭) લખકિયોંકી શાદીમેં જિયાદહ વે બાત દેખો કે દાયાદે પિઝાજમેં ખુદાકા ડર ઓર દીનદારી હો. એસા આદમી અપની બીબીકો હમેશા આરામસે રખતા હે. અગર માલ ઓર દોલત બહોત કુછ હુવા ઓર દીન ન હુવા તો વો આદમી અપની બીબીકા હક હી ન પહોંચાએગા ઓર ઉસકે સાથ વફાદારી ન કરેગા, બલ્કે રૂપિયા-પૈસા ભી ન દેગા. અગર દિયા ભી તો ઉસે જિયાદહ જલા દેગા (સત્તા એગા).

(૩૮) કુછ ઓસ્તોંકી આદત હે કે પરદેમેંસે કિસીકો બુલાના હો તો ખબર કરનેકે વિષે આજમેં હોકર દેલા ફેકતી હૈં. કબી વો કિસીકે લગ જાતા હે. એસા કામ ન કરના ચાહિયે, જિસમેં કિસીકો તકલીફ પહોંચનેકા શુભલ હો, બલ્કે અપની જગલ બેઠી હુઈ ઇંટ વગૈરહસે ખટકા દેના ચાહિયે.

(૩૯) અપને કપળોં પર સૂઈ ડોરેસે કોઈ નિશાન ફૂલ વગૈરહ બના દિયા કરો કે ધોબીકે ઘર કપલે બદલ ન જાએ, વરના કબી ગલતીસે તુમ દૂસરેકે ઓર દૂસરા તુમહારે કપલે બરતકર ખ્વાહ-મ-ખ્વાહ ગુનેહગાર હોગા ઓર દુનિયાકા ભી નુકસાન હે.

(૪૦) અરબમેં દસ્તૂર હે કે જો કિસી બુઝુર્ગ આદમીસે કોઈ તબરૂક કે તૌર પર લેના ચાહતે. હૈં તો વો ચીઝ અપને પાસસે ઉન બુઝુર્ગકે પાસ લાકર કેહતે હૈં કે આપ ઇસકો એક દો દિન ઇસ્તે'માલ કરકે હમકો દે દીજિયે. ઇસમેં ઉન બુઝુર્ગકો તરફદ નહીં કરના પળતા, વરના અગર બીસ આદમી કિસી બુઝુર્ગસે એક એક કપળા માંગે તો ઉનકી ગઠરીમેં તો એક ચીલળા ભી ન રહે. હમારે હિંદુસ્તાનમેં બે-ધબક માંગ બેઠતે હૈં. કબી કબી ઉનકો સોચ હો જાતા હે, અગર હમ લોગ ભી અરબકા દસ્તૂર બરતે તો બહોત મુનાસિબ હે.

(૪૧) અગર કોઈ આદમી અપની તરફસે કોઈ બાત કહે તો અગર ઉસકે ખિલાફ મુનાસિબ જવાબ દેના હો તો અપની તરફસે જવાબ દો. કિસી દૂસરેકે નામસે મત કહો કે તુમ યું કેહતે હો ઓર કલાં આદમી ઇસકે ખિલાફ કેહતા હે, કયૂંકે અગર ઉસ દૂસરે શબ્દકો ઉસને કુછ કેહ દિયા તો વો સુનકર રંજાદા હોગા.

(૪૨) સિર્ફ અટકલ ઓર ગુમાનસે, બગૈર જાંચ-પડ્તાલ કિમે કિસી પર ઇલ્લામ (તોહમત) મત લગાઓ, ઇસ્સે બહોત દિલ દુખતા હે.

હાથકે હુનર ઓર પેશોકા થોળાસા બયાન

કુછ લાવારિસ ગરીબ ઓરતે, જિનકે ખાને-કપળેકા કોઈ સહારા નહીં, એસી પરેશાની ઓર મુસીબતમેં હેં કે ખુદાકી પનાહ. ઇસકા ઇલાજ દો બાતોંસે હો સકતા હે, યા તો નિકાહ કર લેં યા અપને હાથકે હુનરસે ચાર પેસે હાસિલ કરે. મગર હિંદુસ્તાનકે જાહિલ નિકાહકો ઓર હુનરકો દોનુંકો એબ સમજતે હેં ઓર વે કિસીકો તૌફીક નહીં હોતી કે એસે ગરીબોંકે ખર્ચકી ખબર રખે, ફિર બતલાઓ ઇન બેચારિયોંકા કેસે ગુઝર હો.

(બીબીયો!) દૂસરોં પર તો કુછ ઝોર ચલતા નહીં, મગર અપને દિલ પર ઓર હાથ-પાંવ પર અલ્લાહ તઆલાને ઇજ્તિયાર દિયા હે, દિલકો સમજાઓ ઓર કિસીકે બુરા ભલા કેહનેકા ખ્યાલ ન કરો. અગર કિસીકી ઉમર નિકાહકે કાબિલ હે તો નિકાહ કર લે. ઓર ઇસ કાબિલ ન હો યા વે કે ઇસકો એબ તો નહીં સમજતી, મગર વેસે હી દિલ નહીં ચાહતા યા બળેજેસે ધભરાતી હે તો ઇસ સૂરતમેં અપના ગુઝર કિસી પાક હુનરકે ઝરીયેસે કરો. અગર કોઈ છોટા સમજે યા હંસે, હરગિઝ પરવાહ ન કરો. દૂસરે નિકાહકા બયાન તો છહે હિસ્સેમેં પેહલે આ ચુકા હે. ઓર હુનર ઓર પેશોકા બયાન એબ કિયા જાતા હે.

(બીબીયો!) અગર ઇસમેં કોઈ બાત બે-ઇઝઝતીકી હોતી તો પૈગમ્બર ઇન બાતોંકો કમૂં કરતે. ઇનસે ઝિયાદહ કિસકી ઇઝઝત હે.

હદીસમેં હે, હમારે પૈગમ્બર (સ.અ.વ.) ને બકરિયાં ચરાઈ હેં ઓર વે ભી કરમાયા હે કે સબસે અચ્છી કમાઈ અપને હાથકી હે. ઓર હઝરત દાઉદ (અલૈ.) અપને હાથકે હુનરસે ખાતે વે. વે સારી બાતેં હમારે પૈગમ્બર (સ.અ.વ.) ને કરમાઈ હેં. ઓર પૈગમ્બરોંકે કુછ એસે કામોંકા બયાન કુરઆન શરીફમેં હે ઓર કુછ કામ એસી કિતાબોંમેં લિખે હે, જિનમેં પૈગમ્બરોંકા હાલ હે. ઇન સબમેંસે થોળોંકા નામ લિખ્યા જાતા હે.

કુછ પૈગમ્બરોં ઓર બુરુગોં કે હાથકે હુનરકા બયાન

(૧) હઝરત આદમ (અલૈ.) ને ખેતી કી હે; આટા પીસા હે ઓર રોટી પકાઈ હે.

(૨) હઝરત ઇદરીસ (અલૈ.) ને લિખનેકા ઓર દરજાકા કામ કિયા.

(૩) હઝરત નૂહ (અલૈ.) ને લકડી તરાશકર નાવ બનાઈ હે, જોકે બઠઈકા કામ હે.

(૪) હઝરત હૂદ (અલૈ.) તિજરત કરતે વે.

(૫) હઝરત સાલેહ (અલૈ.) ભી તિજરત કરેત વે.

(૬) હઝરત મુલ કરનેન જો બળે બાદશાહ થે ઓર બા'ઝને ઉનકો પૈગમ્બર ભી કહા હે, વો જખીલ બુનતે વે, જૈસે યહાં ડલિયા યા ટોકરી હોતી હે.

(૭) હઝરત ઇબ્રાહીમ (અલૈ.) ને ખેતી કી હે ઓર તા'મીરકા કામ કિયા હે.

ખાના-એ-કા'બા બનાયા થા.

(૮) હઝરત લુત (અલૈ.) ખેતી કરતે થે.

(૯) હઝરત ઇસ્માઈલ (અલૈ.) તીર બનાકર નિશાના લગાતે થે.

(૧૦) હઝરત ઇસહાક (અલૈ.) હઝરત યાકૂબ (અલૈ.) ઓર ઉનકે સબ બેટે બકરિયાં ચરાતે થે. ઓર ઉનકે બાલ-બચ્ચોંકો બેચતે થે.

(૧૧) હઝરત યૂસુફ (અલૈ.) ને ગલ્લેકી તિજારત કી હે, જબ સૂખા (કબલ) પળા થા.

(૧૨) હઝરત અય્યૂબ (અલૈ.) કે યહાં ઈંટ ઓર બકરિયાંકે બચ્ચે બબ્હતે થે ઓર ખેતી હોતી થી.

(૧૩) હઝરત શુએબ (અલૈ.) કે યહાં બકરિયાં ચરાઈ જતી થી.

(૧૪) હઝરત મૂસા (અલૈ.) ને કઈ સાલ બકરિયાં ચરાઈ હૈં ઓર ઉનકે નિકાલકા પેહી મહર થા.

(૧૫) હઝરત હારૂન (અલૈ.) ને તિજારત કી હે.

(૧૬) હઝરત અલ-યસઅ (અલૈ.) ખેતી કરતે થે

(૧૭) હઝરત દાઉદ (અલૈ.) ઝિરહ (કવચ) બનાતે થે, જોકે લોહારકા કામ હે.

(૧૮) હઝરત લુકમાન (અલૈ.) બળે હિકમતવાલે આલિમ હુએ હૈં ઓર બા'ઝને ઉનકો પેગમ્બર ભી કહા હે, ઉનહોંને બકરિયાં ચરાઈ હૈં.

(૧૯) હઝરત સુલેમાન (અલૈ.) ઝમ્બીલ બુનતે થે.

(૨૦) હઝરત ઝકરિયા (અલૈ.) બઢઈકા કામ કરતે થે.

(૨૧) હઝરત ઇસા (અલૈ.) ને એક દુકાનદારકે યહાં કપળે રંગે થે.

(૨૨) હમારે પેગમ્બર (સ.અ.વ.) કા, બલ્કે સબ પેગમ્બરોંકા બકરિયાં ચરાના ભી બયાન હો ચુકા હે. અગરથે ઇન પેગમ્બરોંકા ગુઝર ઇન ચીઝોં પર ન થા, મગર યે કામ કિયે તો હૈં, ઇનસે શરમ તો નહીં કી.

ઇસી તરહ બળે અબે વલી ઓર બળે બળે આલિમ. જિનકી કિતાબોંકા મસ્અલા સનદ હે, ઉનમેંસે કિસીને કપળા બુના હે, કિસીને ચમળેકા કામ કિયા હે, કિસીને જાતી સીનેકા કામ કિયા હે, કિસીને ચિઠાઈ બનાઈ હે, ફિર એસા કીન હે જો ઇન સબસે ઝિયાદહ (તોબા! તોબા!!) ઇઝઝતદાર હે.

લિખને-પણહનેકા બયાન

તુમ કિતાબેં પણહ લેતી હો, તુમહોં લિખના ભી આતા હે. આમ તીર પર તુમહોં દૂસરોંકો ખત લિખનેકી ઝરૂરત પળતી હે. ખત કેસે લિખ્ખે જાતે હૈં, ઇસકે લિખે તુમ બાઝારસે કોઈ ભી કિતાબ મંગાકર સમજ સકતી હો. ઇસ સિલસિલેકી કુછ ઝરૂરી ઓર કામકી બાતોં તુમ ઓર સંખ લો. યે બાતોં આમ તીરસે તુમહોં દૂસરી

કિતાબોંમેં નહીં મિલેંઓ.

(૧) જબ ખત લિખ્નો તો જલ્દી ન કરો, ખૂબ સંવાલકર, હરફોંકો ખૂબ સંવારકર લિખ્નો. હાં અગર લિખનેકી મરક ઝિયાદહ હો તો જલ્દી જલ્દી લિખનેમેં કોઈ હરજ નહીં.

(૨) હાં, પસીટ ઓર કટે હુએ ઓર ગંદા-સંદા સારી ઉમર ખત લિખો.

(૩) અગર કોઈ જુમ્લા ગલત લિખ ગયા યા જો ખાત લિખના મંજૂર ન થી, વો લિખ્ની ગઈ, તો ઉસકો થૂક યા પાનીસે ખત મિટાઓ. લિખનેવાલોંકે નજદીક યે એબ સમજા જાતા હે. બલ્કે એસે જુમ્લોં પર એક લકીર ખીંચકર ઉસે કાટ દો યા અગર ઉસે બિલકુલ છુપાના હી મંજૂર હો, તો ખૂબ ચેશનાઈ ભરો દો યા કાગઝ બદલ દો.

(૪) હર્ફ બહોત છોટે છોટે ઓર ઉપર તલે ચલ્કે હુએ ખત લિખ્નો.

(૫) તરહ તરહકે લિખ્ને હુએ ખત પબ્લ્હા કરો, ઉસે ખત પબ્લ્હના આ જાએગા.

(૬) કિસ મર્દસે શરીઅતસે પરદા હે, ઉસકો બગેર કિસી બળી મજબૂરીકે ખત ખત લિખ્નો.

(૭) ખતમેં કિસીકો કોઈ ખાત લે-શરમી યા હંસીકી ખત લિખ્નો.

(૮) જો ખત કહી ભેજના હો, લિખકર અપને શૌહરકો દિખલા દો, ઓર કિસકા શૌહર ન હો વો અપને ઘરકે મર્દકો, બાપકો, ભાઈકો ઝરૂર દિખલાએ. ઇસમેં એક તો યે ફાઈદા હે કે મરદોંકો અલ્લાહ તમાલાને ઝિયાદહ અકલ દી હે, સાયદ્ ઇસમેં કોઈ ખાત ના મુનાસિબ લિખ્ની ગઈ હો ઓર તુમહારી સમજમેં ન આઈ હો, વો સમજકર નિકાલ દેંગે યા સંવાર દેંગે.

દૂસરા ફાઈદા યે હે કે ઉનકો કિસી તરહ શુબહ ન હોગા. યાદ રખ્નો, કિસી ઓરત પર શુબહ હો જાના ઓરતકે લિયે મર રેહનેકી ખાત હે, તો એસે કામ કયું કરો, જો કિસીકો તુમ પર શુબહ હો. ઓર ઇસી તરહ જો ખત તુમહારે પાસ આએ, વો ભી અપને મરદોંકો દિખલા દિયા કરો, હાં, ખૂદ મિયાંકો જો ખત જાએ યા મિયાંકા ખત આએ, વો ન દિખલાઓ તો કુછ ડર નહીં, મગર ઉપરસે આએ હુએ ખતકા લિફાફા ઓર જાનેવાલે ખતકા, ફિર ભી દિખલા દો.

(૯) જહાં તક હો સકે લિફાફા અપને મરદોંકે હાથસે લિખવાયા કરો, કભી કોઈ એસી ખાત હો જાતી હે કે કચેરી દરબારમેં કિસી ખાતકો પૂછનેકે લિયે જાના પબતા હે, તો ઓરતોંકે વાસ્તે એસી ખાત કિસી કદર બેજા (બુરી) હ.

(૧૦) કાર્ડ યા લિફાફા અગર પતેકી તરફસે કુછ બિગળ જાએ, તો ઉસકો ભી ધોના ખત, કભી કભી તો ટિકટકી જગહ મેલી હો જાતી હે ઓર ડ્રકવાલોંકો શુબહ હો જાતા હે, કહી કોઈ મુકદ્દમા ન બળા હો જાએ. એક જગહ એસા હો મુકા હે, જબ સરકારી આદમિયોંને પૂછા તો ઉસ ઓરતકો દસ્તા (હથકડી) લગ ગએ, બળી મુરિકલસે વો કિસ્સા રફા-દફા (દૂર) હુવા. ઓર ઇસી તરહ મેલા ટિકટ ભી ન લગાએ.

(૧૧) જો કાગળ સરકારી દરબારમાં પેશ કરેનેકા હો, ઉપર કિસી મજબૂરીકે બંદરે અપની દસ્તાખત કબી મત કરો.

(૧૨) શાંક-શોકમાં સવાબ લેનેકે ખ્યાલસે સારી દુનિયાકો ખત પત્ર ન લિખના કરો, કોઈ મજબૂરી હી આ પળે તો ખેર, જૈસે કિસી ગરીબકા કોઈ કામ ઝરૂરી અટકા હુવા હે ઓર કોઈ લિખનેવાલા નહીં મિલતા તો મજબૂરીકી ખાત હે, વરના કેહ દિયા કરો કે ભાઈ મૈં કોઈ મુન્શી નહીં હું, મૈં અપના ખત ગૈર મરદોંકી નઝરસે ગુઝારું, બે-શરમીકી ખાત હે. અપની ઝરૂરતકે લિયે દો ચાર ઉલટી સીધી લકીરેં ખીચ લેતી હું, જાઓ કિસી દૂસરેસે લિખવાઓ. વજહ યે હે કે કહીં કહીં તો એસી ખાતોંસે બુરે મરદોંકી નિચ્ચત બિગળ ગઈ હે. અલ્લાહ બુરી ઘણીસે બચાએ.

(૧૩) જબ ખતકા જવાબ લિખ ચુકો, ડેરાકો ચૂલ્હેમાં જલા દો. ઈસમાં એક તો કાગળકી બે-અદબી ન હોગી, મારા મારા ન ફિરેગા, દૂસરે ખતમાં હઝાર ખાંત હોતી હે, ખુદા જાને કિસ કિસ આદમીકી નઝર પળે. અપને ઘરકી ખાત દૂસરી જગહ પહોંચની ક્યા ઝરૂરી હે. હાં, અગર કિસી ખાસ વજહસે કોઈ ખત કુછ દિનોં તક રખના હી ઝરૂરી હે તો ઓર ખાત હે, મગર રખો તો હિફાઝતસે સંદૂકની વગૈરહ મૈં રખો, તાકે મારા મારા ન ફિરે.

(૧૪) અગર કોઈ છુપી ભેદકી ખાત લિખની હો તો પોસ્ટકાર્ડ મત લિખો.

(૧૫) ખતમાં તારીખ, મહીના ઓર સન (સાલ) ઝરૂર લિખો. તારીખ, મહીના ઓર સન લિખનેમાં બહોતસે ફાઈદે હે.

એક તો યે મા'લૂમ હોતા હે કે ઈસ ખતકો આએ હુએ કિતને દિન હુએ, શાયદ ઈસમાં કોઈ ખાત લિખની હો ઓર અબ મોકા' ન રહા હો, તો ધોકા ન હો.

દૂસરે અગર એક ખતમાં એક ખાત લિખની હે ઓર દૂસરેમાં ઉસકે ખિલાફ લિખની હે, તો અગર તારીખ ઓર સન ન હો તો દેખનેવાલેકો યે નહીં મા'લૂમ હોગા કે ઈસમાં કૌનસા પેહલા હે ઓર કૌનસા પિછલા. ઓર મૈં કૌનસી ખાત કહેં ઓર કૌનસી ન કહેં. ઓર અગર તારીખ ઓર સન હોગા તો ઈસે મા'લૂમ હો જાએગા, ફલાના ખત બા'દકા હે, ઉસકે મુતાબિક અમલ કરના ચાહિયે. ઓર ભી તરહ તરહકે ફાઈદે હે.

(૧૬) પતા બહોત સાફ લિખો, યહાંકા ભી ઓર વહાંકા ભી, વરના કબી કબી તો બળી પરેશાની હો જાતી હે, કબી તો ખત નહીં પહોંચતા, ઓર ભી જવાબ ભેજનેકે વકત પતા નહીં પળ્હ જાતા તો જવાબ નહીં આ સકતા.

(૧૭) હર ખતમાં અપના પૂરા પતા લિખના કરો, શાયદ દૂસરેકો યાદ ન રહે, ઓર પેહલા ખત ભી હિફાઝતસે ન રહે.

(૧૮) એસે કાગળ યા એસી રોશનાઈસે મત લિખો કે હર્ફ ફેલ જાએં યા દૂસરી તરફ છિન જાએં કે પળ્હનેમાં પરેશાની હો. ઓર ન બહોત મોટા કાગળ હો કે બે ફાઈદા વઝન વઘલનેસે મહેસૂલ બળ્હ જાએ.

(૧૯) ખત ઉઘટ પુલટ મત લિખ્ખો કે દૂસરા યેહી ફૂંટતા ફિરે કે ઉસકે બા'દકા જુમ્લા કીનસા હે.

(૨૦) એક તરફસે સીધા-સાદા લિખના 'શુર' કરો ઔર તરતીબસે લિખતી ચલી જાઓ, પળ્હનેવાલા સીધા પળ્હતા ચલા જાઓ.

(૨૧) જબ એક સફા લિખ ચુકો તો ઉસકો મિટ્ટીસે યા સોખ્નેસે (ચૂસનેવાલે કાગજસે) ખૂબ સુખા લો, ફિર અગલા સફા લિખના 'શુર' કરો, વરના હર્ફ મિટ જાએંગે, પળ્હે નહીં જાએંગે.

(૨૨) બા'જ હોગોંકી આદત હે કે કલમમેં રોશનાઈ ઝિયાદહ લગા લેતે હે, ફિર ઉસે ચટાઈ યા કર્શ પર યા દીવાર પર છિબકકર રોશનાઈ કમ કરતે હે. યે બે-તમીઝીકી બાત હે. 'શુર' હીસે રોશનાઈ (શાહી) સંભાલકર લગાઓ, અગર ઝિયાદહ આએ તો દવાતકે અંદર જાબ દો.

કિતાબકા ખાતમા જિસમેં ત્રીન મઝમૂન હે

પેહલા મઝમૂન

ઈસમેં ઝિયાદહ ઇલ્મ હાસિલ કરનેકા તરીકા ઔર કુછ કિતાબોંકે નામ હે. હમને ઈસ કિતાબમેં અલ્લાહ તઆલાકી મદદસે ખૂબ સોચ-સોચકર દીન ઔર દુનિયાકી એસી ઝરૂરી બાતે લિખ દી હે, જિનસે ઝિયાદહ કામ પળા કરતા હે. ઔર અગર ઝિયાદહ બાતે મા'લૂમ કરના હો તો ઉસકે ત્રીન તરીકે હે.

(૧) એક તો યે કે મરદોંકી તરહ કુછ ફારસી પળ્હકર આગે અરબી પળ્હના 'શુર' કરે. અરબીમેં બહોત બળી બળી ઔર અચ્છી અચ્છી ઇલ્મકી બાતે હે. ઔર સચ યે હે કે દીનકા ઇલ્મ ઔર પૂરી પૂરી ખબર અરબીકે બગેર નહીં હાસિલ હોતી. અગર ઈસકી હિમ્મત હો તો યે કિતાબ તો ખતમ હોનેકો આઈ, તુમ અલ્લાહકા નામ લેકર એક કિતાબ હે, તેસીરૂલ મુખ્તદી ઉસકા નામ હે. યેરે એક દોસ્ત મોલવી સાહબને લિખ્ખી હે ઔર યેને બળે શીક્સે ઉસકો લિખવાયા હે. ઔર મુઝકો બહોત પસંદ આઈ હે. ઔર મેં અપને પાસકે બચ્ચોંકો વોહી પળ્હવાતા હું ઔર ઉનકો ઈસકે પળ્હનેસે બળી તાકત હોતી હે. તુમ વો કિતાબ મંગવાકર ખૂબ સમઝ સમઝકર પળ્હના 'શુર' કર દો, ફિર આગે, જો જો પળ્હા જાએગા, ઉસકી તરકીબ ઈસી કિતાબકે પેહલે વરકમેં લિખ્ખી હે, ઉસકે મુતાબિક પળ્હતી રેહના. થોળે દિનોંમે અલ્લાહ તઆલાને ચાહા તો અરબી પળ્હનેકી તાકત હો જાએગી.

હમને અરબી પળ્હનેકી ભી એક છોટી ઔર જલ્દી જલ્દી હાસિલ હો જાનેકી તરકીબ નિકાલી હે, ઈસ તરકીબકે મિલનેકા પતા ભી ઈસી કિતાબકે પેહલે વરકમેં લિખ્ખા હે, ઉસકે મુતાબિક અરબી પળ્હ લેના. ઈન્શા અલ્લાહ તઆલા ઉસ વકતસે ત્રીન

બગેર ઓર ઉનસે પૂછે બગેર કોઈ કિતાબ મત દેખો, ઓર કોઈ કામ મત કરો, બહો અગર આલિમ ભી બન જાઓ તબ ભી અપનેસે કિયાદહ જાનનેવાલે આલિમસે પૂછ-પાછ રખો. અપને ઈલમ પર ધમંડ ન કરો.

દૂસરા મઝમૂન

ઈસમેં સબ હિસ્સોંકે પબ્હને-પબ્હાનેકા તરીકા ઓર જિન જિન બાતોંકા ઈસમેં ખ્યાલ રખો, ઉન સબકા બયાન હે. પબ્હાનેવાલા મર્દ હો યા ઓરત ઈસકો પેહલે દેખ લે ઓર ઈસીકે મુતાબિક બરતાવ કરે તો પબ્હને વાલિયોં ઓર સીખાને વાલિયોંકો બહોત કાર્યદા હોગા.

(૧) અકીદે ઓર મસ્અલે ખૂબ સમજાકર પબ્હાંમે ઓર ખૂદ પબ્હનેવાલીકી ઝમાનસે કેહલા દે તાકે યા'લૂમ હો કે વો સમજા ગઈ હે.

(૨) જો જો દુઆઓં કિતાબમેં આઈ હૈં, સબકો ઝમાની સુનના ચાહિયે.

(૩) જબ નમાઝ બચ્ચેસે પબ્હવાઈ જામે તો ઉસે કહો કે થોથે દિનોં તક સબ સુરતોં ઓર દુઆઓં પુકારકર પબ્હે ઓર તુમ બેકકર સુના કરો. જબ નમાઝ ખૂબ યાદ હો જામે ફિર કાઈદેકે મુતાબિક પબ્હા કરે.

(૪) અગર પબ્હાનેવાલા મર્દ હો યા કોઈ મસ્અલા બચ્ચેકી સમજાસે કિયાદહ હો તો એસા મસ્અલા છોબો ઓર કિસી રંગસે યા પેન્સિલસે નિશાન બનવા દો. જબ મોકા' હોગા, એસે મસ્અલોંકો ફિર સમજા દિયા જાએગા.

(૫) મર્દ અપની બીવીકે ઝરીએ શરમકી બાતેં સમજા દે.

(૬) ચોથે પાંચવેં હિસ્સેમેં ઝરા બારીક બાતોં હૈં. અગર બચ્ચેકી સમજામેં ન આએ તો છઠા યા સાતવાં યા દસવાં હિસ્સા પેહલે પબ્હા દો, ઓર ઉનમેંસે કિસકો મુતાબિક સમજો, પેહલે પબ્હા દો.

(૭) પબ્હનેવાલેકો તાકીદ કરો કે સબક ખૂબ ધ્યાનસે દોહરાયા કરે ઓર તખીઅતકે ઝોરસે મતલબ નિકાલા કરે જિતના ભી નિકલ સકે. ઓર સબક પબ્હકર કઈ બાર કહા કરે ઓર અપને હી જા સે મતલબ ભી કહા કરે. ઈસે સમજાનેકી તાકત આ જાતી હે.

(૮) પિછલે પબ્હેકો કહીં-કહીંસે સુન લિયા કરો, તાકે યાદ રહે.

(૯) પબ્હનેવાલીકો તાકીદ કરો કે પીછેકા કુછ તબ કરકે રોઝ પબ્હા કરે.

(૧૦) અગર દો-ત્રીન લખકિયાં એક હી સબક પબ્હ રહી હોં, તો ઉનસે કહો કે આપસમેં પૂછ-પાછ લિયા કરે.

(૧૧) જો બાત કિતાબકી પબ્હતી જાએ, જબ પબ્હનેવાલી ઉસકે ખિલાફ કરે, તો ઉસકો કોરન ટોક દિયા કરે. ઓર ઈસી તરહ જબ કોઈ દૂસરા આદમી કોઈ ખિલાફ કામ કરે ઓર નુકસાન ઉઠાવે તો પબ્હને વાલિયાંકો બતાના ચાહિયે કે દેખો, ફલાનેને કિતાબકે

ખિલાફ કામ ક્રિયા ઓર નુકસાન હુવા. ઇસ તરીકેસે અમ્મી બાતોંકી ભલાઈ ઓર બુરી બાતોંકી બુરાઈ ખૂબ દિલમે બેઠ જાએગી.

ત્રીસરા મઝમૂન

ઇસમેં નેકિયોંકે જેવરકી તા'રીકમેં વહી શે'ર હૈ જો ઇસ કિતાબકે શુરૂ'મેં લિખ્તે જાએ હે. પેહી નેકિયાં બેલિફતકે જેવર હૈ, તો ઇન શે'રોંકે ઇસ કિતાબકે નામ ઓર મઝમૂનસે બી લગાવ હે. ઓર ઇનસે નેકિયોંકી મુહબ્બત દિલમે ઓર કિયાદહ હોંગી, ઇસ ઝૂકે જેવરકા લાલચ કમ હોગા. ઇસીકે લાલચને ઇસ સચ્ચે જેવરકો લુલા રખ્યા હે. અગર કિસીને પેહલે હિસ્સેમેં હે શે'ર નહીં દેખે હોંગે, તો વો પહાં પળહ લેગી. ઓર અગર પેહલે દેખ ચુકી હોગી ઓર કિયાદહ અમલકા ખ્યાલ હોગા, ઇસ લિખે ઇનકો પહાં દોબારા લિખ દિયા હે ઓર કિતાબ ઇત્તી પર ખાતમ હે. અલ્લાહ તઆલા નેક રાહ પર કાઈમ રખકર હમ સબકા ભલાઈ પર ખાતમ કરે. હે શે'ર હે હૈ.

અસલી ઇન્સાની જેવર

એક લબકીને હે પૂછ અપની અમ્મી જાનસે,
આપ જેવરકી કરે તા'રીક મુઝ મન્જૂનસે.

કીનસે જેવર હૈ અચ્છે, હે બતા દીજિયે મુઝે,
ઓર જો બદ-એમ^૧ હૈ, વો ભી બતા દીજિયે મુઝે.

તાકે અચ્છે ઓર બુરેમેં મુઝકો ભી હો ઈન્તિયાજ^૨,
ઓર મુઝ પર આપકી બરકતસે મુલ જાએ હે રાઝ.

પૂં કહ્યા માં ને મુહબ્બતસે કે અમ બેટી! મેરી,
જોસે દિલ^૩સે માત સુન હો જેવરોંકી તુમ ઝરી.

સીમ^૪ વ ઝર^૫ કે જેવરોંકો હોમ કેહતે હૈ ભલા,
પર ન મેરી જાન હોના તુમ કલ્લી ઉન પર ફિદા.

સોને-ચાંદીકી ચમક બસ દેખનેકી માત હે,
ચાર દિનકી ચાંદની ઓર ફિર અંપેરી રાત હે.

તુમકો લાઝિમ હે કરો મરબૂબ^૬ એસે જેવરાત,
દીન વ દુનિયાકી ભલાઈ, જિસ્સે અમ જોં આમે હાથ.

સર પે ઝૂમર અકલકા રખના તુમ અમ બેટી, મદામ^૭,
ચલતે હૈ જિસકે ઝરીએસે હી સબ ઇન્સાંકે કામ.

૧. જો દેખનેમેં બુરે જાએ, ૨. ફક, ૩. દિલકે કાનસે, ઓરસે મુન્ને, ૪. ચાંદી, ૫. સોના,

૬. પસંદીદ, ૭. હમેશા.

માલિયાં હોં કનમેં અપ જાનાં જોસે હોત કી,
ઔર નસીહત લાખ તેરે જૂનકોમેં હો ભરી.

ઔર આવેજો નસાએક* હોં કે દિલ આવેજા* હોં,
અર કરે ઉન પર અમલ, તેરે નસીબે તેજા હોં.

કાનકે પત્તે દિયા કરતે હેં કાનોંકો અઝાબ,
કનમેં રખ્ખો નસીહત, દે જો ઔરાકે કિતાબ*

ઔર જેવર અર ગલેકે કુછ તુજે દરકાર હોં,
નેહિયાં ખ્યારી મેરી! તેરે ગલેકા હાર હોં.

કુવ્વતે બાઝૂકા હાસિલ તુઝકો બાઝૂમંદ હો,
કામિયાબીસે સદા તુ ખુર્મ વ ખુરસંદ* હો.

હેં જો સબ બાઝૂ કે જેવર સબકે સબ બેકાર હેં,
હિખતેં બાઝૂકી અપ બેટી! તેરી દરકાર હેં.

હાથકે જેવરસે ખ્યારી દસ્તકારી ખૂબ હેં.

દસ્તકારી વો જુનર હે, સબકો જો પરખૂબ હે,

ક્યા કરોજી અપ મેરી જાં! જેવરે ખલખાલકો,
હેંક દેના ચાહિયે બેટી, બસ ઈસ જંજાલકો.

સબસે અજ્ઞા પાંવઝા જેવર મેં હેં નૂરે બસર,

તુમ રહો સાબિત કદમ હર વક્ત રાહે નેક પર.

સીમ વ ઝરકા પાંવમેં જેવર ન હો તો ડર નહીં,
રાસ્તીસે પાંવ કિસલે અર ન મેરી જાં! કહીં.

૧. નસીહતોંકે મુંદે, ૨ મનખોશક, ૩, કિતાબકે વરક (પન્ને), ૪. ખૂસ વ કામિયાબી

★ દસવાં હિસ્સા ખતમ હુવા ★

وَقَدْ جَاءَتْكَ حَتَّىٰ حُبِّكَ نَاجِعَةٌ
مِنْ دُونِ الْوَحْيِ وَالْإِنشَاءِ

નેક બીબિયાં કરમાં બરદાર હું, ખ્યાલ રખનેવાલી હું
પીઠ પીછે અલ્લાહ તઆલાકી ડિહાજતસે

નુરાની

બેહિશ્તી ઝેવર મુકમ્મલ

ગ્યારહવાં હિસ્સા

اصلى بهشتى زيور

ઇસકે સબ હિસ્સોમેં ઔરતોંકી તમામ ઝરિયાત, અકાઈઠ
ઔર મસાઈલ, અખ્લાક ઔર મઆશરતકે આદાબ ઔર
ઓલાદકી તરબિયાત વગેરહ મયાન કિયે ગએ હું

★ મુસાન્નિફ ★

હકીમુલ ઉમ્મત મોલાના અશરફ અલી સાહબ ધાનવી (રહ.)

✽ સિધ્ધાંતર ✽

(મોલવી) મુલેમાન મજાહરી

પ્રકાશક

નુરાની કુતુબખાના

મુ.પો. છાપી (મનાસકાંઠા)

પીન - ૩૮૫૨૧૦

બેહિશ્તી ઝેવરકા ગ્યારહવાં હિસ્સા

યા'ની

બેહિશ્તી ગૌહર

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

બિસ્મિલ્લા હિરરુખા નિર્દહીમ

દીબાચા

અહમ્મુ વસસલાત કે બા'દ! મે બેહિશ્તી ગૌહર તતિઆ હે બેહિશ્તી ઝેવરકા, જો દસ હિસ્સોમેં છપ ચુકા હે. ઓર જિસકે આખિરી હિસ્સેકે ખાતમ પર ઇસ તતિઆકો ખબર ઓર ઝરૂરતકો આહિર કિયા જા ચુકા હે. લેકિન ફુરસત ન મિલનેકી વજહસે ઇસકે તમામ મસ્મલોંકો ફિકહકી અસલ કિતાબોંસે નકલ કરનેકા મોકુફતાહી મિલ સકા. બહે ઇસ્મુલ ફિકહકે નામસે લખનઉસે જો કિતાબ છપી હે ઓર જિહીમે બહોતસી જગહોં પર અસલ કિતાબોંકા હવાલા લી દે દિયા ગયા હે, એક તાલિબે ઇલમ કી નઝરસે પબ્લકર ઉસયેસે ઇસ તતિઆકે લિખે મુનાસિબ યા'ની ઝરૂરી મસ્મલોંકો ઇકઠા કર દિયા ગયા હે. ઇસમેં મરદોંકે મસ્મલોં પર કિયાકહ તબજજોહ દી ગઈ હે. જહાં ઝરૂરત મેહસૂસ કી ગઈ હે અસલ કિતાબેં લી દેખ લી ગઈ હે, ઓર જહાં કહીં કોઈ બલતી મિલી હે ઉસે સુખાર દિયા ગયા હે. ઝરૂરતકે મુતાબિક ઘટા-બઘલા દિયા ગયા હે. ઇસકે બા'દ લી મુસ્કિન હે કોઈ અહમ મસ્મલા યા મસ્મલે રેહ ગમે હોં, પબ્લનેવાલોંસે દરખવાસ્ત હે કે અમર એસી કોઈ બાત હો તો ઉસકી ઇતિલા' (ખબર) ઝરૂર દે તાકે અગલે એકીશનમેં ઉનહોં બખ્શાયા જા સકે.

ઝરૂરી ઇસ્તિલાહોં

જાનના ચાહિયે કે અલ્લાહકે જો હુકમ બંદોંકે કામોંકે બારેમેં હે, ઉનકી આઠ કિસમેં હે. (૧) ફર્જ, (૨) વાજિબ, (૩) મુન્જા, (૪) મુસતહબ, (૫) હરામ, (૬) મકરૂહે તહરીમી.

૧. પ્રાકરબન.

૨. યા'ની જિસ પર કોઈ ચીઝ ખાતમ હો, ઇસે મુજબાતીમેં ખોતી કેહતે હે.

૩. ઇલમકા ચાહનેવાલા.

(૭) મકરૂંદે તાજીલી, (૮) મખાહ.

૧. કર્જ :- વો હે જો કતઈ દલીલસે સાબિત હો ઓર બજેર ઉગર છોળનેવાલા કાસિક (ના કરમાન) ઓર અઝમખા હકદાર હોતા હે. ઓર જો ઇસકા ઇન્કાર કરે વો કાફિર હે.

ફિર ઇસકી દો કિસમૈં હૈ- કર્જ એન, કર્જ કિયાયા.

(૧) કર્જ એન વો હે કિસકા કરના હર એક પર ઝરૂરી હે. ઓર જો કોઈ ઇસકો બજેર મજબૂરી છોળે, વો અઝમખા હકદાર ઓર કાસિક હે. જેસે પાંચો વક્તકી નમાઝ ઓર જુમ્માકી નમાઝ વગેરહ.

(૨) કર્જ કિયાયા વો હે કિસકા કરના હર એક પર ઝરૂરી નહીં, બલ્કે કુછ હોગોંકે અદા કરનેસે અદા હો જાએગા, ઓર અગર કોઈ અદા ન કરે તો સબ ગુનેહગાર હોંગે, જેસે જનાઝેકી નમાઝ વગેરહ.

૨. વાજિબ :- વો હે જો જાની દલીલ'સે સાબિત હો, ઇસકા બજેર મજબૂરી છોળનેવાલા કાસિક ઓર અઝમખા હકદાર હે, બસતૈં કે બજેર કિસી તાવીલ ઓર મુબલકે છોળે. ઓર જો ઇસકા ઇન્કાર કરે વો ભી કાસિક હે, કાફિર નહીં.

૩. સુન્નત :- વો કામ હે કિસકો નબી (સ.અ.વ.) યા સહાબએ કિરામ (રહિ.) ને કિયા હો. ઓર ઇસકી દો કિસમૈં હૈ, સુન્નતે મુઅક્કદા (તાકીદી સુન્નત) ઓર સુન્નતે ગૈર મુઅક્કદા (ગૈર તાકીદી સુન્નત).

(૧) સુન્નતે મુઅક્કદા વો કામ હે, કિસકો નબી (સ.અ.વ.) યા સહાબ (રહિ.) ને હમેશા કિયા હો ઓર બજેર કિસી મજબૂરીકે કબી ન છોળા હો, લેકિન છોળનેવાલે પર કિસી કિસમકી ડાંટ ઓર તખીલ ન કી હો. ઇસકા લુકમ ભી અમલકે એ'તિબારસે વાજિબકા હે યા'ની બજેર ઉગર છોળનેવાલા ઓર ઇસકી આદત કરનેવાલા કાસિક ઓર ગુનેહગાર હે ઓર નબી (સ.અ.વ.) કી સફાઅત'સે મેહરૂમ રહેગા. હાં અગર કબી છૂટ જાએ તો હરજ નહીં, મઅર વાજિબકે છોળનેમૈં ઇસકે છોળ દેનકે મુકાબલેમૈં ગુનાહ ઝિમાદહ હે.

(૨) સુન્નતે ગૈર મુઅક્કદા વો કામ હે કિસકો નબી (સ.અ.વ.) યા સહાબએ કિરામ (રહિ.) ને કિયા હો ઓર બજેર ઉગર છોળ ભી દિયા હો, ઇસકા કરનેવાલા સવાબકા હકદાર હે ઓર છોળનેવાલા અઝમખા હકદાર નહીં. ઇસકો સુન્નતે ઝઈદ ઓર સુન્નતે આદિયા ભી કેહતે હૈ.

૪. મુસ્તહબ :- વો કામ હે કિસકો નબી (સ.અ.વ.) યા સહાબ (રહિ.) ને કિયા

૧. જાની દલીલ વો દલીલ, હે કિસમૈં દૂસરે કમઝોર પેહલૂ હો, ઓર કતઈ દલીલસે દરજેમૈં પીછે હો.

૨. શફાઅતસે મુરાદ મુતલક શફાઅત નહીં, જો મળે ગુનાહવાલોં તક કે સિમે આમ હોગી, બલ્કે મુરાદ વો શફાઅત હે જો સુન્નતકી પેરવી કા ફલ હે.

હો, લેકિન હમેશાં ઔર અકસર નહીં. બહલે કભી કભી ઇસકા કરનેવાલા સવાબબા હકદાર હે ઔર ન કરનેવાલે પર કિસી કિસમકા ગુનાહ નહીં. ઔર ઇસકો નફલ, મન્દુબ ઔર તતવ્યુમ બી કેહતે હૈં.

૫. હરામ :- વો હે જો કતઈ દલીલસે સાબિત હો. ઇસકા ઇન્કાર કરનેવાલા કાફિર હે, ઔર ઇસકા બગેર ઉત્તર કરનેવાલા ફાસિક ઔર અઝાબકા હકદાર હે.

૬. મકરૂહે તન્ઝીમી :- વો હે જો ઝન્ની દલીલસે સાબિત હો. ઇસકા ઇન્કાર કરનેવાલા ફાસિક હે, જેસે કે વાજિબકા ઇન્કાર કરનેવાલા ફાસિક હે. ઔર ઇસકા બગેર ઉત્તર કરનેવાલા ગુનેહગાર ઔર અઝાબકા હકદાર હે.

૭. મકરૂહે તન્ઝીમી :- વો કામ હે કિસકે ન કરનેમે સવાબ હો ઔર કરનેમે અઝાબ બી ન હો.

૮. મબાહ :- વો કામ હે કિસકે કરનેમે સવાબ ન હો, ઔર ન કરનેમે અઝાબ ન હો.

પેહલે હિસ્સેકા તતિમ્મા

પાકીકા બયાન-પાનીકે ઇસ્તે'માલકા હુકમ

મસ્અલા ૧ :- એસે નાપાક પાનીકા ઇસ્તે'માલ કિસકી તીનો ખૂબિયાં યા'ની મઝ, બૂ ઔર રંગ, નાપાકીકી વજહસે બદલ મએ હૈં, કિસી તરહ દુસ્ત નહીં, ન જાનવરોકો પિલાના દુસ્ત હે, ન મિટ્ટી વગેરહમે ડ્રલકર ગારા બનાના જાઈઝ હે. અગર તીનો ખૂબિયાં નહીં બદલીં તો છિડકાવ કરના દુસ્ત હે, મગર એસે ગારેસે મસ્જિદ ન લીયે.

મસ્અલા ૨ :- દરિયા, નદી ઔર વો તાલાબ જો કિસીકી ઝમીનમે ન હૈં ઔર વો કુંવા કિસકો બનાનેવાલેને વક્ફ કર દિયા હૈં, તો ઇસ તમામ પાનીસે આમ લોગ કાઈદા ઉઠા સકતે હૈં. કિસીકો યે હક નહીં હે કે કિસીકો ઇસકે ઇસ્તે'માલસે મના' કરે યા ઇસકે ઇસ્તે'માલમે એસા તરીકા અપનાયે કિસે આમ લોગોંકો નુકસાન હો, જેસે કોઈ આદમી દરિયા યા તાલાબસે નહર ખોદકર લાએ ઔર ઇસ્સે વો દરિયા યા તાલાબ સૂખ જાએ, યા કિસી ગાંવ યા ઝમીનકે ડૂબનેકા ડર હો તો ઇસ્તે'માલકા યે તરીકા દુસ્ત નહીં. ઔર હર આદમીકો ઇખ્તિયાર હે કે ઇસ્તે'માલકે ઇસ નાજાઈઝ તરીકેસે મના' કરે.

મસ્અલા ૩ :- કિસી આદમીકી ઝમીનમે કુંવા યા ચશ્મા યા હોઝ યા નહર હો તો દુસરે લોગોંકો પાની પીનેસે યા જાનવરોંકો પિલાનેસે યા વુઝૂ ઔર ગુસલ વગેરહકે લિયે પાની લેનેસે યા થડે ભરકર અપને ઘરકે દરખ્તા યા કચારીમે પાની દેનેસે મના' નહીં કર સકતા, ક્યૂંકે ઇસમે સબકા હક હે. હાં, અગર જાનવરોંકી ઝિયાદતીકી વજહસે પાની ખાત્મ હો. જાનેકા યા નહર વગેરહકે ખરાબ હોનેકા ડર હો તો રોકનેકા ઇખ્તિયાર હે. ઔર અગર અપની ઝમીનમે આનેસે રોકના ચાહે તો દેખા જાએગા કે પાની લેનેવાલેકા

કામ દૂસરી જગહસે આસાનીકે સાથ ચલ સકતા હે, જેસે કોઈ દૂસરા કુંવા વગેરહ અગર એક બીલ થરીઆતસે કમ કાસલે પર મીજૂદ હે ઓર વો કિસીકી ઝમીન ભી નહીં હે યા ઉસકા કામ બંદ હો જાએગા ઓર તકલીફ હોગી, અગર ઇસકી કારવાઈ દૂસરી જગહસે હો સકે તો ખેર, વરના ઉસ કુંવેવાલેસે કહા જાએગા, યા તો ઉસ આદમીકો અપને કુંવે યા નહર વગેરહ પર આનેકી ઇસ ચર્તસે ઇજાગત હો કે નહર વગેરહ તોડેગા નહીં, વરના ઉસકો જિતને પાનીકી ઝરૂરત હે તુમ ખૂદ નિકાલ કર યા નિકલવાકર ઉસકે હવાલે કરો. હાં, અપને ખેત યા બાગકો પાની દેના ઉસ આદમીકી ઇજાગતકે બગેર દૂસરે લોગોંકો જાઈજ નહીં. વો ઇસે રોક સકતા હે. યેહી હુકમ હે અપને આપ ઉગનેવાલી ઘસકા, ઓર જિતને ભી બગેર તનેકે પોદે હે, સબ ઘાસકે હુકમમેં હે. હાં તનેદાર દરખ્ત ઝમીનવાલેકી ચિલ્કિયાત હે.

મસ્અલા ૪ :- અગર એક આદમી દૂસરેકે કુંવે યા નહરસે ખેતકો પાની દેના ચાહે ઓર વો કુંવે યા નહરવાલા ઉસે કુછ કીમત લે, તો જાઈજ હે યા નહીં? ઇસમેં અલગ અલગ ચર્એ હે. બલ્કને બુઝુર્ગોને જાઈજ હોનેકા કતવા દિયા હે.

મસ્અલા ૫ :- દરિયા, તાલાબ ઓર કુંવે વગેરહસે જો આદમી અપને કિસી બસ્તનમેં જેસે ઘડે, મશક વગેરહમેં પાની ભર લે, તો વો ઉસ પાનીકા સાલિક હો જાએગા. ઉસ પાનીસે બગેર ઉસ આદમીકી ઇજાગતકે કિસીકો ઇસ્તે'માલ કરના દુરસ્ત નહીં. હાં, અગર ધ્યાસસે બેચેન હો જાએ તો ઝબરદસ્તી ભી છીન લેના જાઈજ હે, જમ કે પાનીવાલેકી સખ્ત ઝરૂરતસે જિયાદહ મીજૂદ હો, અગર ઇસ પાનીકી ઝમાનત દેની પલેગી.

મસ્અલા ૬ :- લોગોંકે પીનેકે લિયે જો પાની રખ્ખા હુવા હો, જેસે ગરમીઓમેં ચસતો પર પાની રખ દેતે હે, ઉસે વુઝૂ ઓર મુસલ દુરસ્ત નહીં. હાં અગર જિયાદહ હો તો હરજ નહીં. ઓર જો પાની વુઝૂકે લિયે રખ્ખા હો ઉસે પીના દુરસ્ત હે.

મસ્અલા ૭ :- અગર કુંવેમેં એક દો મેંઝની ગિર જાએ ઓર વો સાબિત (સહીહ સાલિખ) નિકલ આમેં કુંવા નાપાક નહીં હોતા, સાહે વો કુંવા જંગલકા હો યા બસ્તીકા ઓર મન (કુંવેકી મુડર) હો યા ન હો.

પાકી-નાપાકીકે કુછ મસ્અલે

મસ્અલા ૧ :- ગલ્લા (અનાજ) ગાહનેકે વક્ત, યા'ની જમ ઉસપર બેલોંકો ચલાતે હે, અગર બેલ ગલ્લે પર પેશાબ કર દે તો ઝરૂરતકી વજહસે વો મચાક હે. યા'ની ગલ્લા ઇસે નાપાક ન હોગા. ઓર અગર ઉસ વક્તકે સિવા દૂસરે વક્તમેં પેશાબ કરે તો નાપાક હો જાએગા, ઇસ લિયે કે યહાં ઝરૂરત નહીં.

મસ્અલા ૨ :- કાકિર ખાનેકી જો ચીઝ બનાતે હે, ઉસકો ઓર ઇસી તરહ ઉપકે બસતન ઓર કપડે વગેરહકો નાપાક ન કહેંજે, જમ તક કે ઉસકા નાપાક હોના કિસી

હલીલ યા કરીનેસે મા'લૂમ ન હો.

મસ્અલા ૩ :- કુછ હોગ જો હોર વગેરહકી ચરબી ઈસ્તે'માલ કરતે હે ઓર ઉસકો પાક જાનતે હે વે દુરસ્ત નહીં. અગર કિસી દીનદાર ડાક્ટરકી રાય હો કે ઉસ મર્જાક ઈલાજ સિવાએ ચરબીકે ઓર કુછ નહીં, તો એસી હાલતમે કુછ ઉલમાકે નાઝીક દુરસ્ત હે, લેકિન નામાઝકે વક્ત ઉસકો પાક કરના ઝરૂરી હોગ.

મસ્અલા ૪ :- રાસ્તોકી કીચડ ઓર નાપાક પાની મઆફ હે, બચાર્તે કે બદન યા કપલેમેં નાપાકીક અસર ન મા'લૂમ હો. ફતવા ઈસી પર હે. બાકી એહતિયાત વે હે કે જિસ આદમીકા બાઝાર ઓર રાસ્તોમેં ઝિયાદહ આના જાના ન હો, વો ઈસકે લગનેસે બદન ઓર કપલે સાફ કર દિયા કરે, ચાહે નાપાકીકા અસર ભી મેહસૂસ ન હો.

મસ્અલા ૫ :- નાપાકી અગર જલાઈ જાએ, ઉસકા ધુવાં પાક હે. વો અગર જમ જાએ ઓર ઉસે કોઈ ચીઝ બનાઈ જાએ તો વો પાક હે, જેસે નીશાદરકો કેહતે હે કે નાપાક હે, ધુવેસે બનતા હે.

મસ્અલા ૬ :- નાપાકીકે ઉપર જો ધૂલ-ગિદ્દી હો વો પાક હે, બચાર્તે કે નાપાકીકી તરીને ઉસમેં અસર કરકે તર ન કર દિયા હો.

મસ્અલા ૭ :- નજાસતોસે જો ગેસેં ઉઠે વો પાક હે, ફલ વગેરહકે કીડે પાક હે, લેકિન ઉનકા ખાના દુરસ્ત નહીં અગર ઉનમેં જાન પળ ગઈ હો. ઓર ગૂલર વગેરહ સમ ફલોંકે કીડોંકા પેલી હુકમ હે.

મસ્અલા ૮ :- ખાનેકી ચીઝોં અગર સડ જાએ ઓર બૂ કરને લગે તો નાપાક નહીં હોતી. જેસે ગોસ્ટ, હલવા વગેરહ. મગર નુકસાનકે ખ્યાલસે ઉનકા ખાના દુરસ્ત નહીં.

મસ્અલા ૯ :- મુશક ઓર ઉસકા નાફા પાક હે, ઈસી તરહ અંબર વગેરહ.

મસ્અલા ૧૦ :- સોતેમેં આદમીકે મુંહસે જો પાની નિકલતા હે વો પાક હે.

મસ્અલા ૧૧ :- મંદા મંદા હલાલ જાનવરકા પાક હે, બચાર્તે કે દૂટા ન હો.

મસ્અલા ૧૨ :- સાંપકી કેચલી પાક હે.

મસ્અલા ૧૩ :- જિસ પાનીસે કોઈ નાપાક ચીઝ ધોઈ જાએ વો નાપાક હે, ચાહે વો પાની પેહલી બારકા હો યા દૂસરી બારકા હો, લેકિન ઈન પાનિયોંમેં ફર્ક ઈતના હે કે અગર પેહલી બારકા પાની કિસી કપલેમેં લગ જાએ તો વે કપલા તીન બાર ધોનેસે પાક હોગ. ઓર અગર દૂસરી બારકા પાની લગ જાએ તો સિર્ફ દો બાર ધોનેસે પાક હોગ. ઓર અગર તીસરી બારકા લગ જાએ, તો એકલી બાર ધોનેસે પાક હો જાએગા.

મસ્અલા ૧૪ :- મુરદા ઈન્સાન જિસ પાનીસે નહલાયા જાએ વો નાપાક હે.

મસ્અલા ૧૫ :- સાંપકી ખાલ નાપાક હે પાની વો જો ઉસકે બદન પર લગી હુઈ હે, કપૂંકે કેચલી પાક હે.

મસ્અલા ૧૬ :- મુરદા ઈન્સાનકે મુંહકા લુઆબ (રાલ) નાપાક હે.

૧. હિરનકે અંદર જિસ જગહ મુશ નિકલતા હે ઉસે નાફા કેહતે હે.

મસ્તબલા ૧૭ :- ઇંકલરે કપળેમેં એક તરફ માફીકી ચિકદારસે કમ નાપાકી લગે ઓર દૂસરી તરફ ફેલ જાએ ઓર હર તરફ ચિકદારસે કમ હો, લેકિન હોનું મિલાકર ઉસ ચિકદારસે બબ્લ જાએ, તો વો કમહી સમજી જાએગી ઓર માફ હોગી. હાં, અગર કપળા દોકસ હો યા દો કપળોંકો મિલાકર ઇસ ચિકદારસે બબ્લ જાએ તો વો ઝિયાદહ સમજી જાએગી ઓર મા'ફ ન હોગી.

મસ્તબલા ૧૮ :- દૂધ દોહતે વક્ત દો એક મેંગની દૂધમેં પ્રબ જાએ યા ચોલાસા ઓમર એક દો મેંગનીકે બરાબર ગિર જાએ તો માફ હે, બશર્ત કે નિકાલ ડાલા જાએ.

મસ્તબલા ૧૯ :- ચાર પાંચ સાલકા એક લબકા જો વુઝૂ નહીં સમજાતા, વો અગર વુઝૂ કરે, યા દીવાના વુઝૂ કરે તો યે પાની ઇસ્તે'માલ કિયા હુવા નહીં માના જાએગા.

મસ્તબલા ૨૦ :- પાક કપળા, બરતન ઓર દૂસરી પાક ચીઝેં જિસ પાનીસે ધોઈ જાએ, ઉસે વુઝૂ ઓર ગુસલ ફુરૂસ્ત હે, બશર્ત કે પાની ગાબ્લ ન હો જાએ ઓર મહાવરેમેં ઇસકો માએ મુતલક યા'ની સિર્ફ પાની કેહતે હોં. ઓર અગર બરતન વગૈરહમેં ખાને-પીનેકી ચીઝ લગી હો, તો ઉસકે ધોવનસે વુઝૂ ઓર ગુસલકે જાઈઝ હોનેકી શર્ત યે હે કે પાનીકી તીન ખૂબિયોંમેંસે દો ખૂબિયાં માફી હોં, ચાહે એક ખૂબી બદલ ગઈ હો. ઓર અગર દો ખૂબિયાં બદલ જાએ તો ફિર ફુરૂસ્ત નહીં.

મસ્તબલા ૨૧ :- ઇસ્તે'માલ કિયે હુએ પાનીકા પીના ઓર ખાનેકી ચીઝોંમેં ઇસ્તે'માલ કરના મકરૂહ હે. ઓર વુઝૂ યા ગુસલ ઇસ્તે ફુરૂસ્ત નહીં. હાં એસે પાનીસે નાપાકી ધોના ફુરૂસ્ત હે.

મસ્તબલા ૨૨ :- ઝમઝમકે પાનીસે બે-વુઝૂકો વુઝૂ ન કરના ચાહિયે. ઓર ઇસી તરહ વો આદમી જિસકો નહાનેકી ઝરૂસ્ત હો ઉસે ગુસલ ન કરે. ઓર ઇસ્તે નાપાક ચીઝોંકા ધોના ઓર ઇસ્તિન્જા કરના મકરૂહ હે, હાં અગર મજબૂરી હો કે પાની એક ખીલસે પેહલે ન મિલ સકે ઓર ઝરૂરી તહારત (પાકી) કિસી ઓર તરહસે ભી હાસિલ હો સકતી હો, તો યે સબ માતે ઝમઝમકે પાનીસે જાઈઝ હે.

મસ્તબલા ૨૩ :- ઓરતકે વુઝૂ ઓર ગુસલકે બન્ને હુએ પાનીસે મદકો વુઝૂ ઓર ગુસલ ન કરના ચાહિયે, ચાહે હમારે નઝદીક ઇસ્તે વુઝૂ વગૈરહ જાઈઝ હે, મગર ઇમામ મહમદકે નઝદીક જાઈઝ નહીં. ઓર ઇખ્તિલાફ (મતભેદ) સે બચના બેહતર હે.

મસ્તબલા ૨૪ :- જિન જગહોં પર અલ્લાહ તઆલાકા અઝાબ કિસી કીમ પર આપા હો, જેસે સમૂદ ઓર આદકી કીમ, ઉસ જગહકે પાનીસે વુઝૂ ઓર ગુસલ ન કરના ચાહિયે. ઉપરકે મસ્તબલેકી તરહ ઇસમેં ભી ઇખ્તિલાફ હે, મગર યહાં ભી ઇખ્તિલાફસે બચના ફુરૂસ્ત હે. ઓર મજબૂરીકો ઇસકા ભી વોહી હુકમ હે જો ઝમઝમકે પાનીકા હે.

મસ્તબલા ૨૫ :- તન્નૂર અગર નાપાક હો જાએ તો ઉસમેં આગ જલાનેસે પાક હો જાએગા, બશર્ત કે ગરમ હોનેકે બા'દ નાપાકીકા અસર ન રહે.

મસ્તબલા ૨૬ :- નાપાક ઝમીન પર ચિટ્ટી વગૈરહ ડાલકર નાપાકી છુપા દી જાએ,

ઇસ તરફ કે નાપાકીકી બૂ ન આમે, તો મિટીકે ઉપરકા હિસ્સા પાક હે.

મસ્તબા ૨૭ :- નાપાક તેલ યા ચરબીકા સામુન બના લિયા જામે તો પાક હો જામેગા.

મસ્તબા ૨૮ :- ફસ્દ (આપરેશન) કી જગહ પર યા કિસી ઓર ઉઝમ કો, જો ખૂન-પીપકે નિકલનેસે નાપાક હો ગયા હો ઓર ધોના નુકસાન કરતા હો, તો સિર્ફ તર કપળેસે પૂંછ દેના કાફી હે. ઓર આરામ હોનેકે બા'દ ઇસ જગહકા ધોના ઝડરી નહીં.

મસ્તબા ૨૯ :- નાપાક રંગ અગર કિસમમેં યા કપલેમેં લગ જામે યા માલ ઇસ નાપાક રંગસે રંગીન હો જામે તો સિર્ફ ઇતના ધોના કે પાની સાફ નિકલને લગે, કાફી હે, અગરચે રંગ દૂર ન હો.

મસ્તબા ૩૦ :- અગર ટૂટે લુએ દાંતકો જો ટૂટકા અલગ હો ગયા હે, ઇસકી જગહ પર રખકર જાયા દિયા જામે, ચાહે પાક ચીઝસે યા નાપાક ચીઝસે, ઓર ઇંસી તરફ અગર કોઈ હકી ટૂટ જામે ઓર ઉસકે બદલે કોઈ નાપાક હકી રખ થી જામે યા કિસી ઝખમમેં કોઈ નાપાક ચીઝ ભર દી જામે ઓર વો અચ્છા હો જામે તો ઉસકો નિકાલના ન ચાહિયે, બલ્કે વો અપને આપ પાક હો જામેગા.

મસ્તબા ૩૧ :- એસી નાપાક ચીઝકો જો ચિકની હો, જેસે તેલ, ધી, ખુરદારકી ચરબી, અગર કિસી ચીઝમેં લગ જામે ઓર ઇતની ધોઈ જામે કે પાની સાફ નિકલને લગે તો પાક હો જામેગી, અગરચે ઇસ નાપાક ચીઝકી ચિકનાહટ બાકી હો.

મસ્તબા ૩૨ :- નાપાક ચીઝ પાનીમેં ઝિરે ઓર ઉસકે ઝિરનેસે છાંટિ ઉઝકર કિસી પર જા પળી તો વો પાક હે, બશર્ત કે ઇસ નાપાકીકા કુછ અસર ઇન છીટોમેં ન ઝિરે.

મસ્તબા ૩૩ :- દોહરા કપળા યા રૂઈકા કપળા અગર એક તરફ નાપાક હો જામે ઓર એક તરફ પાક હો, તો પૂરા નાપાક સમજા જામેગા, નમાઝ ઉસપર દુરુસ્ત નહીં, બશર્ત કે નાપાક તરફકા નાપાક હિસ્સા નમાઝીકે બળે હોને યા સિજદા કરનેકી જગહ હો. ઓર દોનું કપળે આપસમેં સિલે લુએ હો. ઓર અગર સિલે લુએ ન હો તો ફિર એકકે નાપાક હોનેસે દૂસરા નાપાક ન હોગા, બલ્કે દૂસરે પર નમાઝ દુરુસ્ત હે, બશર્ત કે ઉપરકા કપળા ઇસ કદર મોટા હો કે ઉસમેંસે નીચેકી નાપાકીકા રંગ ઓર બૂ ઝાહિર ન હોતી હો.

મસ્તબા ૩૪ :- મુરઘી યા ઓર કોઈ ચિડિયા પેટ ચાક કરને ઓર ઉસકી ગંદગી નિકાલનેસે પેહલે પાનીમેં જોશ દી જામે જેસા કે આજકલ અંગ્રેજોં ઓર ઉનાકી પેરવી કરનેવાલે ભારતીયોંકા રિવાજ હે, તો વો કિસી તરફ પાક નહીં હો સક્તી.

મસ્તબા ૩૫ :- ચાંદ યા સૂરજકી તરફ પાખાના યા પેશાબકે વક્ત મુંઠ યા પીઠ કરના મકરૂહ હે, નહર ઓર તાલાબ વગેરહકે કિનારે પાખાના પેશાબ કરના મકરૂહ હે, ચાહે ઉસમેં ગંદગી ન ઝિરે. ઓર ઇંસી તરફ એસે દરખાટે નીચે ફિસકે સાથેમેં લોગ બેઠતે હો, ઓર ઇંસી કલ ફૂલવાલે દરખાટે નીચે સરદીમેં ફિસ જગહ ધૂપ લેનેવાલે લોગ બેઠતે હો, જાનવરોંકે દરમિયાનમેં, મસ્જિદ ઓર ઇદગાહકે ઇતને કરીબ ફિસકી બદખૂસે

નખાંત્રિયોંકો તકલીફ હોતી હો, કબ્રસ્તાનમાં એસી જગહ જ્યાં લોગ વુઝૂં ઓર મુસલ
હસ્તે હોં, રાસ્તેમાં ઓર હવાકે રૂખ પર, ચુસખમાં, રાસ્તેકે કરીબ ઓર કાફલા યા કિસી
ખાખા'કે કરીબ મકરૂહે તેહરીમી હે.

મતલબ યે હે કે એસી જગહ જ્યાં લોગ ઉઠતે બેઠતે હોં ઓર ઉંકો તકલીફ હોતી
હો, ઓર એસી જગહ જ્યાંસે નાપાકી બેહકર અપની તરફ આવે, મકરૂહ હે.

પેશાબ-પાખાનાકે વકત જિન બાતોંસે બચના ચાહિયે.

ખાત કરના, બે-ઝરૂરત ખાંસના, કિસી આયત યા હદીસ ઓર બરકતી ચીઝકા
પઘ-જા, એસી ચીઝ કિસ પર ખુદા યા નબી યા કિસી ફરિસ્તે યા કિસી મુમજાઝમ
(ઈઝાઝતવાલે) કા નામ યા કોઈ આયત યા હદીસ યા દુઆ સિખ્ની બુઈ હો, અપને સાધ
રખના હાં અગર એસી ચીઝ જેબમાં હો યા તા'વીઝ કપલે વગેરહમાં સિપટા બુવા હો, તો
મકરૂહ નહીં. બગેર ઝરૂરત લેટકર યા ખલે હોકર પાખાના-પેશાબ કરના, તમામ કપલે
ઉતાર કર નંગે હોકર પાખાના-પેશાબ કરના, દાહને હાથસે ઈસ્તિન્જા કરના.

જિન ચીઝોંસે ઈસ્તિન્જા દુરૂસ્ત નહીં

હકી, ખાનેકી ચીઝોં, લીદ ઓર તમામ નાપાક ચીઝોં, વો દેલા યા પત્થર કિસ્સે
એક બાર ઈસ્તિન્જા હો ચુકા હો, પકડી ઈંટ, ટીકરી, શીયા, કોયલા, ચુના, લોહા,
ચાંદી, સોના વગેરહ.

એસી ચીઝોંસે ઈસ્તિન્જા કરના જો નાપાકી કો સાફ ન કરે જેસે સિરકા વગેરહ,
વો ચીઝોં જિનકો જાનવર વગેરહ ખાતે હોં, જેસે ભુસ ઓર ઘાસ વગેરહ. ઓર એસી ચીઝોં
જો કીમતદાર હોં, ચાહે થોવીં કીમત હો યા બહોત, જેસે કપળા, અર્ક વગેરહ, આદમીકે
ખાલ, હકી, ગોશત વગેરહ, મસ્જિદકી ચટાઈ યા ફૂડ, અડૂ વગેરહ, દરખતકે પત્તે, કમજા
ચાહે સિખ્ના બુવા હો યા સાદા, ઝમઝમકા પાની, દૂસરેકે માલસે બગેર ઉસકી ઈજાઝત
ઓર રાઝમંદી કે, ચાહે વો પાની હો યા કપળા યા ઓર કોઈ ચીઝ, રૂઈ ઓર તમામ એસી
ચીઝોં જિનસે ઈન્જાન યા ઉંકે જાનવર નજી' ઉઠાઈ, ઈન તમામ ચીઝોંસે ઈસ્તિન્જા
કરના મકરૂહ હે.

જિન ચીઝોંસે ઈસ્તિન્જા દુરૂસ્ત હે

પાની, મિટ્ટીકા દેલા, પત્થર, બે-કીમત કપળા ઓર તમામ વો ચીઝોં જો પાક હોં,
નાપાકીકો દૂર કર દે, બશર્તે કે માલ ઓર મોહતરમ' ન હોં.

૧. એહતિરામ કિયા બુવા, માન્ય, આદરણીય.

વુઝૂકા બયાન

મસ્તબલા ૧ :- ડાબ્હીકા ખિલાલ કરે ઓર તીન બાર મુંહ ધોનેકે બાંદ ખિલાલ કરે. ઓર તીન બારસે ઝિયાદહ ખિલાલ ન કરે.

મસ્તબલા ૨ :- જો હિસ્સા રૂખસારા ઓર કાનકે બીચમેં હે ઉસકા ધોના કર્જ હે, ચાહે ડાબ્હી નિકલી હો યા નહીં.

મસ્તબલા ૩ :- કોરીકા ધોના કર્જ હે, બશર્ત કે ડાબ્હીકે બાલ ઉસપર ન હો, યા હો તો ઇતને કમ હો કે ખાલ નજર આમે.

મસ્તબલા ૪ :- હોંઠકા જો હિસ્સા કે હોંઠ બંદ હોનેકે બાંદ દિખાઈ દેતા હે, ઉસકા ધોના કર્જ હે.

મસ્તબલા ૫ :- ડાબ્હી યા મુંહ યા ભવેં અગર ઇતની ધની હો કે ખાલ નજર ન આમે તો ઉસ ખાલકા ધોના જો ઉસે છુપી હુઇ હે કર્જ નહીં હે, બલ્કે વો બાલહી ખાલ કે બદલેમેં હે, ઉનપરસે ધાની બહા દેના કાફી હે.

મસ્તબલા ૬ :- ભવેં યા ડાબ્હી યા મુંહ અગર ઇતની ધની હો કે ઉસકે નીચેકી ખાલ છુપ જામે ઓર નજર ન આમે તો એસી સુરતમેં ઇતને બાલોંકા ધોના વાજિબ હે જો ચેહરેકી હદકે અંદર હે, બાકી બાલ જો હદકે આગે બબ્હ ગમે હોં ઉનકા ધોના વાજિબ નહીં.

મસ્તબલા ૭ :- અગર કિસી આદમીકે મુશ્તરક (પિછલે) હિસ્સેકા કોઇ હિસ્સા બાહિર નિકલ આમે, જિસકો હમારે મહાવરેમેં કાંચ નિકલના કેહતે હે, તો ઉસે વુઝૂ જાતા રેહતા હે, ચાહે વો અંદર અપને આપ ચલા જામે યા કિસી લકડી, કપળે, હાથ વગેરહકે ઝરીએસે અંદર પહોંચાયા જામે.

મસ્તબલા ૮ :- મની અગર બગેર જોશકે નિકલે તો વુઝૂ ટૂટ જામેગા, જેસે કિસીને કોઇ બોઝ ઉઠાયા યા કિસી ઉંચી જગહસે ગિર પખા ઓર ઇસ ગિરનેસે મની બગેર જોશકે નિકલ પળી.

મસ્તબલા ૯ :- અગર કિસીકે હોશ વ હવાસમેં ખલલ હો જામે, લેકિન યે ખલલ જુનૂન ઓર મદહોશીકી હદકો ન પહોંચા હો તો વુઝૂ ન જામેગા.

મસ્તબલા ૧૦ :- નમાઝમેં અગર કોઇ આદમી સો જામે ઓર સોનેકી હાલતમેં કેહકહા લગામે (ઝોરસે હંસે) તો વુઝૂ ન જામેગા.

મસ્તબલા ૧૧ :- જન.જેકી નમાઝ ઓર તિલાવતકે સિજદેમેં કેહકહા લગાનેસે વુઝૂ નહીં જાતા, બાલિગ હો યા ના-બાલિગ.

મોઝોં પર મસહ કરનેકા બયાન

મસ્તબલા ૧ :- બૂટ પર મસહ જાઇઝ હે, બશર્ત કે પૂરે પેરકો ટપ્પનો કે સાથ છુપામે ઓર ઉસકા ચાક તસમાંસે ઇસ તરહ બંધા હો કે પેરકી ઇતની ખાલ નજર ન

આમે જો મસહમાં રૂકાવટ બને.

મસ્મલા ૨ :- કિસીને તથમ્મુમકી હાલતમાં મોઝે પેહને હોં તો જમ વુઝૂ કરે તો ઉન મોઝે પર મસહ નહીં કર સક્તા, ઇસ લિયે કે તથમ્મુમ મુકમ્મલ પાકી નહીં, ચાહે વો તથમ્મુમ સિર્ફ ગુસલકા હો યા વુઝૂ ઓર ગુસલ દોનુંકા હો યા સિર્ફ વુઝૂકા.

મસ્મલા ૩ :- ગુસલ કરનેવાલેકો મસહ જાઈજ નહીં, ચાહે ગુસલ કર્ત હો યા મુન્નાત. જૈસે પૈરોંકો કિસી ઉંચી જગહ પર રખકર બેઠ જામે, ઓર પૈરોંકે સિવા બાકી તમામ જિસમકો ધોએ ઓર ઉસકે બા'દ પૈરોં પર મસહ કરે, તો વે ફુરસત નહીં.

મસ્મલા ૪ :- મા'ઝૂર'કા વુઝૂ જૈસે નમાઝકા વક્ત જાનેસે ટૂટ જાતા હે, વૈસેહી (સાકા મસહ ભી જાતા રહેતા હે. ઓર ઉસકે ટોડે ઉતારકર પૈરોંકા ધોના વાજિબ હે, હાં મગર ઉસકા મર્જ વુઝૂ કરને ઓર મોઝે પહેનનેકી હાલતમાં ન પાવા જો. તો વો ભી સહીહ આદમિયોંકે બરાબર સમાજ જામેગા.

મસ્મલા ૫ :- પૈરકા બખા હિસ્સા કિસી તરહ ધુલ ગયા, ઇસ શકલમાં મોઝેકો ઉતારકર પૈરોંકો ધોના ચાહિયે.

બે-વુઝૂ હોનેકી હાલતકે હુકમ

મસ્મલા ૧ :- કુરઆન મજીદ ઓર પારોંકે પૂરે કાગઝકો છૂના મકરૂહે તેહરીમી હે, ચાહે ઉસ જગહકો છૂએ જિસમાં આપત લિખ્તી હે યા ઉસ જગહકો જો સાદા હે. ઓર મગર પૂરા કુરઆન ન હો, બલકે કિસી કાગઝ યા ઝિલ્લી વગૈરહ પર કુરઆનકી એક પૂરી આપત લિખ્તી હુઈ હો, બાકી હિસ્સા સાદા હો તો સાદા જગહકા છૂના જાઈજ હે જખકે આપત પર હાથ ન લગે.

મસ્મલા ૨ :- કુરઆન મજીદકા લિખના મકરૂહ નહીં, બસતે કે લિખ્તે હુએકો હાથ ન લગે, ચાહે ખાલી જગહકો છૂએ, મગર ઇમામ મુહમ્મદકે નઝદીક ખાલી જગહકો ભી છૂના જાઈજ નહીં, ઓર ઇસીમાં ઝિયાદહ એહતિયાત હે. પેહલા કીલ ઇમામ અમૂ પૂઝૂફકા હે ઓર યેહી ઇન્તિલાફ પેહલે મસ્મલેમાં ભી હે. ઓર વે હુકમ જમ હે કુરઆન હરીફ ઓર સીપારોંકે અલાવા કિસી કાગઝ યા કપડે વગૈરહમાં કોઈ આપત લિખ્તી હો ઓર ઉસકા કુછ હિસ્સા સાદા ભી હો.

૧. ઇસ મસમલેકા ખાતલમ વે હે કે મા'ઝૂરકી હો હાલતે હે. એક તો વે હે કે જિતની મુદતમાં ઉસને વુઝૂ કિયા હે ઓર મોઝા પેહને હુએ હે. ઉસ તમામ મુદતમાં ઉસકા વો મર્જ જિસકી વજહતે વો મા'ઝૂર હુવા હે, પાવા જામે. પેહલ્લી સૂરતકા હુકમ વે હે કે નમાઝકા વક્ત નિકલનેસે ઉસકા વુઝૂ ટૂટ જામેગા. ઓર ચૂંકે ઉસને મોઝે પૂરી પાકી પર પેહને હે, ઇસ લિયે ઉસકા મસહ ન ટૂટેગા. ઓર તંફૂરસતોંકી તરહ હકેરનેકી હાલતમાં એક દિન ઓર એક રાત ઓર સફરકી હાલતમાં ત્રીન દિન ઓર ત્રીન રાત મસહ કર સકેગા. ઓર ફૂસરી સૂરતકા હુકમ વે હે કે વક્ત નિકલ જાનેસે જિસ તરહ ઉસકા વુઝૂ ટૂટ જામેગા પૂંહી ઉસકા મસહ ભી ટૂટ જામેગા ઓર ઉસકો મોઝે ઉતાર કર પાંચ ધોને પર્જે.

મસ્તબા ૩ :- એક આયત્સે કમકા લિખના મકરૂહ નહીં અગર કિતાબ વગેરહમે લિખ્ખે. ઓર કુરઆન શરીકમે એક આયત્સે કમકા લિખના ભી જાઇજ નહીં.

મસ્તબા ૪ :- ના-બાલિગ બચ્ચોંકા બે-વુઝૂ હોનેકી હાલતમે ભી કુરઆન મજાદકા દેના ઓર છૂને દેના મકરૂહ નહીં.

મસ્તબા ૫ :- કુરઆન મજાદકે સિવા ઓર આસમાની કિતાબોંમે તોરાત, ઇન્જીલ ઓર ઝબૂર વગેરહ જેસી કિતાબોંકે સિર્ફ ઉસી જગહકા છૂના મકરૂહ હે જહાં લિખ્ખા હુવા હો. સાદી જગહકા છૂના મકરૂહ નહીં. ઓર ચેહી હુકમ કુરઆન મજાદકી ઉન આયતોંકા ભી હે જો તિલાવતસે 'ન-સૂખ' હે.

મસ્તબા ૬ :- વુઝૂકે બા'દ અગર કિસી ઉઝવકે બારેમે ન ધોનેકા શુબહ હો, લેફિન વો ઉઝવ તથ ન હો તો એસી શકલમે શક દૂર કરનેકે લિયે પેરકો ધોએ. ઇસી તરહ અગર વુઝૂકે દરમિયાન કિસી ઉઝવકે બારેમે શુબહ હો તો એસી હાલતમે આબિરી ઉઝવકો ધોએ, જેસે કોહનિયોં તક હાથ ધોનેકે બા'દ ચે શુબહ હો તો પુંહ થો ડાલે. ઓર અગર પેર ધોતે વક્ત ચે શુબહ હો તો કોહનિયોં તક હાથ થો ડાલે. ચે ઉસ વક્ત હે કે અગર કભી કભી શુબહ હોતા હો. અગર કિસીકો અકસર ઇસ કિસમકા શુબહ હોતા હો તો ઉસકો ચાલિયે કે ઇસ શુબહકી તરફ ખ્યાલ ન કરે ઓર અપને વુઝૂકો કામિલ (પૂરા) સમજે.

મસ્તબા ૭ :- મસ્જિદકે ફર્શ પર વુઝૂ કરના દુરૂસ્ત નહીં, હાં, અગર ઇસ તરહ વુઝૂ કરે કે વુઝૂકા પાની મસ્જિદમે ન ગિરને પામે તો ખેર, ઇસમે અકસર જગહ બે-એહતિયાતી હોતી હે કે વુઝૂ એસે મોકે પર કિયા જાતા હે કે વુઝૂકા પાની મસ્જિદકે ફર્શ પર ગિરતા હે.

ગુસલ^૨કા બયાન

મસ્તબા ૧ :- બળી ગંદગીસે પાક હોનેકે લિયે ગુસલ કર્જ હે. ઓર એસી ગંદગી પેદા હોનેકી ચાર વજહ હે.

[૧] પેહલવી વજહ મનીકા અપની જગહસે જોશકે સાથ અલગ હોકર જિસ્મમે બાહિર આનેકી હે, ચાહે જગતમે હો યા સોતેમે, બેહોશીમે હો યા હોશમે, જિમામમે હો યા બગેર જિમામકે, કિસી ખ્યાલ યા સોચસે હો યા ખાસ હિસ્સેકો હરકત દેનેસે યા ઓર કિસી તરહસે.

મસ્તબા ૨ :- અગર મની અપની જગહસે જોશકે સાથ નિકલી, મગર ખાસ હિસ્સેસે બાહિર નિકલતે વક્ત જોશ ન થા, તથ ભી ગુસલ કર્જ હો જાએગા, જેસે મની અપની જગહસે જોશકે સાથ નિકલી, મગર ઉસકે ખાસ હિસ્સેકે મુરાબકો હાથસે બંદ કર

લિખા યા રૂઈ વગેરહ રખ લી, ધોળી દેરકે બા'દ જોશ જાતા રહા તો ઉસને ખાસ હિસ્સેકે સૂરાખસે રૂઈ હટાઈ ઓર મની બગેર જોશકે નિકલ આઈ, તબ ભી મુસલ કર્જ હો જાએગા.

મસ્ખલા ૩ :- અગર કિસીકે ખાસ હિસ્સેસે કુછ મની નિકલી ઓર ઉસને મુસલ કર લિખા, મુસલકે બા'દ દોબારા કુછ બગેર જોશકે નિકલી તો ઈસ સૂરતમેં પેહલા મુસલ માતિલ (ગલત) હો જાએગા. દો બારા ફિર મુસલ કર્જ હે, બશર્તે કે યે બાકી મની સોને ઓર પેશાખ કરનેસે પેહલે ઓર ચાલીસ કદમ યા ઉસે ઝિમ્માદહ ચલનેસે પેહલે નિકલે, મગર ઈસ બાકી મનીકે નિકલનેસે પેહલે અગર નમાઝ પખ્હ લી હો તો વો નમાઝ સહીહ રહેગી, ઉસકો દોહરાના ઝરૂરી નહીં.

મસ્ખલા ૪ :- કિસીકે ખાસ હિસ્સેસે પેશાખકે બા'દ મની નિકલે, તો ઉસપર ભી મુસલ કર્જ હોગા, બશર્તે કે જોશકે સાથ હો.

મસ્ખલા ૫ :- અગર કિસી મર્દ યા ઓરતકો અપને જિસ્મ યા કપડે પર સોકર ઉસે બા'દ તરી મા'લૂમ હો તો ઉસમેં બહોતસી સૂરતે હે, ઇનમેંસે આઠ ઈસ તરહ હે.

(૧) યકીન યા ગાલિબ ખ્યાલ યે હો જાએ કે યે મની હે ઓર એહતિલામ' યાદ હો.

(૨) યકીન હો જાએ કે યે મની હે ઓર એહતિલામ યાદ ન હો.

(૩) યકીન હો જાએ કે યે મઝી' હે ઓર એહતિલામ યાદ હો.

(૪) શક હો કે યે મની હે યા મઝી ઓર એહતિલામ યાદ ન હો.

(૫) શક હો કે યે મની હે યા વદી હે ઓર એહતિલામ યાદ હો.

(૬) શક હો કે યે મઝી હે યા વદી હે ઓર એહતિલામ યાદ હો.

(૭), (૮) શક હો કે યે મની હે યા મઝી યા વદી હે ઓર એહતિલામ યાદ ન હો.

મસ્ખલા ૬ :- અગર કિસી આદમીકા ખત્તા ન હુવા હો ઓર ઉસકી મની ખાસ હિસ્સેકે સૂરાખસે બાહિર નિકલકર ઉસ ખાલકે અંદર રેહ જાએ જો ખત્તામેં કાટ ઘલી જાતી હે, તો ઉસપર મુસલ કર્જ હો જાએગા, અગરયે મની ઉસ ખાલકે બાહિર ન નિકલી હો.

[૨] દૂસરી વજહ ઈલાજ યા'ની કે કિસી એસે મર્દકે જિસે જોશ આ રહા હો, ખાસ હિસ્સેકે સરકા કિસી ઝિન્દા ઓરતકે ખાસ હિસ્સેમેં યા કિસી દૂસરે ઝિન્દા આદમીકે મુસ્તરકા (પીછેકા હિસ્સા) હિસ્સેમેં દાખિલ હોના, ચાહે વો મર્દ હો યા ઓરત યા ખુન્સા (નપુંસક) ઓર ચાહે મની ગિરે યા ન ગિરે, ઈસ સૂરતમેં અગર દોનુંમેં મુસલુકી સહીહ હોનેકી શર્ત પાઈ જાતી હે યા'ની દોનું બાલિગ હે તો દોનું પર, વરના કિસમેંજોઈ જાતી હે ઉસપર મુસલ કર્જ હો જાએગા.

મસ્ખલા ૭ :- અગર ઓરત કમસિન (છોટી) હો, મગર એસી કમસિન ન હો કે

૧. સ્ખખ હોય

૨. મની નિકલનેસે પેહલે જો પાની નિકલતા હે ઓર જિસ્સે જોશ ઓર બખ્હતા હે ઈસે મઝી કેહતે હે.

ઉસકે સાથ જિભામ કરનેસે ઉસકે ખાસ હિસ્સે ઔર મુશ્તરક હિસ્સેકે મિલ જાનેકા ડર હો, તો ઉસકે ખાસ હિસ્સેમેં મદકે ખાસ હિસ્સેકા સર દાખિલ હોનેસે મદ પર ગુસલ કર્જ હો જાએગા, અગર વો મદ બાલિગ હે.

મસ્અલા ૮ :- જિસ મદકે ખુસિયે કટ ગએ હોં, ઉસકે ખાસ હિસ્સેકા સર કિસીકે મુશ્તરક (પીછેકે) હિસ્સે યા ઔરતકે ખાસ હિસ્સેમેં દાખિલ હો, તબ લી ગુસલ દોનૂ પર કર્જ હો જાએગા, અગર દોનૂ બાલિગ હોં, વરના ઉસપર જો બાલિગ હો.

મસ્અલા ૯ :- અગર કિસી મદકે ખાસ હિસ્સેકા સર કટ ગયા હો તો ઉસકે બાકી જિસમસે ઉસ મિકદારકા એતિમાર કિયા જાએગા યા'ની અગર બાકી ઉગવસે હશકા (અમથા હિસ્સા, સુપારી) કે બરાબર દાખિલ હો ગયા તો ગુસલ વાજિબ હોગા, વરના નહીં.

મસ્અલા ૧૦ :- અગર કોઈ મદ અપને ખાસ હિસ્સેકો કપળે વગેરહસે લપેટકર દાખિલ કરે તો અગર જિસમકી ગરમી મેહસૂસ હો યા ન હો, ગુસલ કર્જ હો જાએગા.

મસ્અલા ૧૧ :- અગર કોઈ ઔરત જોશકી વજહસે અપને ખાસ હિસ્સેમેં કિસી બે-જોશ મદ યા જાનવરકે ખાસ હિસ્સેકો યા કિસી લકડી વગેરહકો યા અપની ઉંગલીકો દાખિલ કરે, તબ લી ઉસપર ગુસલ કર્જ હો જાએગા, મની ગિરે યા ન ગિરે, અગર મે શારેહકી રાય હે ઔર અસલ મઝહબમેં બગેર મની નિકલે ગુસલ વાજિબ નહીં.

[૩] તીસરી વજહ હેજસે પાક હોના હે.

[૪] ચોથી વજહ નિકાસસે પાક હોના હે.

ઇનકે મસ્અલે બેહિસ્તી ઝેવરમેં ગુઝર ચુકે હોં, વહી દેખ લે.

જિન શકલોમેં ગુસલ કર્જ નહીં

મસ્અલા ૧ :- મની અગર અપની જગહસે જોશકે સાથ જુદા ન હો, તો અગરવે ખાસ હિસ્સેસે બાહિર નિકલ આમે ગુસલ કર્જ ન હોગા, જેસે કિસી આઢમીને કોઈ બોઝ ઉઠાયા યા ઉવેસે ગિર પળા યા કિસીને ઉસકો મારા ઔર સહમેસે ઉસકી મની બગેર જોશકે નિકલ આઈ, તો ગુસલ કર્જ ન હોગા.

મસ્અલા ૨ :- અગર કોઈ મદ કિસી કમસિન (છોટી) ઔરતકે સાથ જિભામ કરે તો ગુસલ કર્જ ન હોગા, બશર્ત કે મની ન ગિરે. ઔર વો ઔરત ઇસ કદર કમસિન હો કે ઉસકે સાથ જિભામ કરનેમેં ખાસ હિસ્સે ઔર મુશ્તરક (પીછેકે) હિસ્સેકે મિલ જાનેકા ડર હો.

મસ્અલા ૩ :- અગર કોઈ મદ અપને ખાસ હિસ્સેમેં કપળા લપેટકર જિભામ કરે તો ગુસલ કર્જ ન હોગા, બશર્ત કે કપળા ઇતના મોટા હો કે જિસમકી ગરમી ઔર જિભામકા મઝા ઉસકી વજહસે ન મેહસૂસ હો, અગર જિયાદહ એહતિયાત ઇસમેં હે કે હશકેકે માયબ હોનેસે ગુસલ વાજિબ હો જાએગા.

મસ્તબા ૪ :- અગર કોઈ મર્દ અપને ખાસ હિસ્સેકા ઉપર હક્કેકે સરકે ચિકદારસે કમ દાખિલ કરે, તબ ભી ગુસલ કર્જ ન હોગા.

મસ્તબા ૫ :- મઝી ઓર વદીકે નિકલનેસે ગુસલ કર્જ નહીં હોતા.

મસ્તબા ૬ :- ઈસ્તિલાજા' સે ગુસલ કર્જ ન હોગા.

મસ્તબા ૭ :- અગર કિસી આદમીકો મની જારી રેહનેકા મર્જ હો તો ઉસકે ઉપર ઉસ મનીકે નિકલનેસે ગુસલ કર્જ ન હોગા.

મસ્તબા ૮ :- સો ઉઠનેકે બા'દ કપળો પર તરી દેખે તો ઇસ શકલમેં ગુસલ કર્જ નહીં હોતા.

(૧) પકીન હો જાએ કે યે મઝી હે ઓર એહતિલામ યાદ ન હો.

(૨) શક હો કે યે મની હે યા વદી હે ઓર એહતિલામ યાદ ન હો.

(૩) શક હો કે યે મઝી હે યા વદી હે ઓર એહતિલામ યાદ ન હો.

(૪), (૫) પકીન હો જાએ કે યે વદી હે ઓર એહતિલામ યાદ હો યા ન હો.

(૬) શક હો કે યે મની યા મઝી યા વદી હે ઓર એહતિલામ યાદ ન હો.

હાં, પેહલી, દૂસરી ઓર છઠી શકલમેં એહતિયાતકે તોર પર ગુસલ કર લેના વાજિબ હે. અગર ગુસલ ન કરેગા તો નમાઝ ન હોગી ઓર સખ્ત ગુનાહ હોગા, કપૂકે ઇસમેં ઇમામ અબૂ પુસુફ ઓર તરફેન' કા ઇખ્તિલાફ હે. ઇમામ અબૂ પુસુફ ને કહા, ગુસલ વાજિબ નહીં. ઓર તરફેનને વાજિબ કહા હે. ઓર કતવા તરફેનકે કીલ પર હે.

મસ્તબા ૯ :- હુકુના (અમલ) કે મુસતરક હિસ્સેમેં દાખિલ હોનેસે ગુસલ કર્જ નહીં હોતા.

મસ્તબા ૧૦ :- અગર કોઈ મર્દ અપના ખાસ હિસ્સા કિસી ઓરત યા મર્દકી નાકમેં દાખિલ કરે ઓર મની ન નિકલે તો ઉસપર ગુસલ કર્જ ન હોગા.

મસ્તબા ૧૧ :- અગર કોઈ આદમી પ્વાબમેં અપની મની ગિરતી હુઇ દેખે ઓર મની ગિરનેકા મઝા ભી ઉસકો મેહસૂસ હો, મગર કપળો પર તરી યા કોઈ ઓર અસર યા'લૂમ ન હો, તો ગુસલ કર્જ ન હોગા.

જિન શકલોમેં ગુસલ વાજિબ હે

(૧) અગર કોઈ કાફિર ઇસ્લામ લાએ ઓર કુફ હી કી હાલતમેં ઉસપર ગુસલ કર્જ હુવા હો ઓર વો ન નહાયા હો યા નહાયા હો, મગર શરીઅતકે એ'તિબારસે વો

૧. કિસી બીજારીકી વજહસે, હેઝ ઓર નિકાસકે અલાવા જો ખૂન આએ, ઉસે ઇસ્તિલાજા કેહતે હે.

૨. ઇમામ મુહમ્મદ (રહ.) ઓર ઇમામ અબૂ હનીફા (રહ.)

ગુસલ સહી નં હુવા હો તો ઉપર ઈસ્લામ લાનેકે બા'દ નહાના વાજિબ હે.

(૨) અગર કોઈ આઢમી પંદરહ બરસકે પેહલે બાલિમ હો જામે ઓર ઉસે પેહલા એહતિલામ હો તો ઉપર એહતિયાતકે તોર પર ગુસલ વાજિબ હે. ઓર ઈસકે બા'દ જો એહતિલામ હો યા પંદરહ બરસકે બા'દ મુહતલિમ (એહતિલામ) હો તો ઉપર ગુસલ ફર્જ હે.

(૩) ગુસલમાન મુરદેકી લાશકો નહાના ગુસલમાનો પર ફર્જ કિયાયા હે.

જિન શકલોમેં ગુસલ સુન્નાત હે

(૧) જુઆકે દિન નમાઝે ફજરકે બા'દસે જુઆ તક ઉન લોગોંકો ગુસલ કરના સુન્નાત હે, જિન પર જુઆકી નમાઝ વાજિબ હે.

(૨) દોનૂં ઈદોંકે દિન ફજરકે બા'દ ઉન લોગોંકો ગુસલ કરના સુન્નાત હે, જિન પર દોનૂં ઈદોંકી નમાઝ વાજિબ હે.

(૩) હજ યા ઉમરહકે એહરામકે લિયે ગુસલ કરના સુન્નાત હે.

(૪) હજ કરનેવાલેકો અરફાકે દિન દલનેકે બા'દ ગુસલ કરના સુન્નાત હે.

જિન શકલોમેં ગુસલ કરના મુસ્તાહબ હે

(૧) ઈસ્લામ લાનેકે લિયે ગુસલ કરના મુસ્તાહબ હે, અગર બળી મંદગીસે, પાક હો.

(૨) કોઈ મર્દ યા ઓરત જમ પંદરહ બરસકી ઉમરકો પહોંચે ઓર ઉસ વક્ત તક કોઈ નિમાની જવાનીકી ઉસમેં ન પાઈ જામે, તો ઉસકો ગુસલ કરના મુસ્તાહબ હે.

(૩) પછને લગવાનેકે બા'દ ઓર જુનૂન ઓર મસ્તી ઓર બેહોશી દૂર હો જાનેકે બા'દ ગુસલ કરના મુસ્તાહબ હે.

(૪) મુરદેકો નહલાનેકે બા'દ નહલાનેવાલોંકો ગુસલ કરના મુસ્તાહબ હે.

(૫) સાબે બચત યા'ની સામાનકી પંદરહવીં રાતકો ગુસલ કરના મુસ્તાહબ હે.

(૬) લેલતુલ ક્રકકી રાતોમેં ઉસ આઢમીકો ગુસલ કરના મુસ્તાહબ હે, જિસકો લેલતુલ ક્ર મા'લુમ હુઈ હો.

(૭) મદીના મુનવ્વરામેં દાખિલ હોનેકે લિયે ગુસલ મુસ્તાહબ હે.

(૮) મુઝલ્લાકામેં ઠહેરનેકે લિયે દસવીંકી સુબહકો ફજરકે હોનેકે બા'દ ગુસલ મુસ્તાહબ હે.

(૯) તવાકે ઝિમારાતકે લિયે ગુસલ મુસ્તાહબ હે.

(૧૦) કંકરી ફેંકનેકે વક્ત ગુસલ મુસ્તાહબ હે.

(૧૧) માંદ ગિરહન, સૂરજ ગિરહન ઓર બારિસકે લિયે પહ્લી ગઈ નમાઝોંકે લિયે ગુસલ મુસ્તાહબ હે.

- (૧૨) ડર ઓર મુસીબતકી નમાઝકે લિયે મુસલ મુસ્તહબ હે.
 (૧૩) કિસી મુનાહકે તોભા કરનેકે લિયે મુસલ મુસ્તહબ હે.
 (૧૪) સફરસે વાપસ આનેવાલકો મુસલ મુસ્તહબ હે, જમ વો અપને વતન જાએ.
 (૧૫) આમ મજિલસમેં આનેકે લિયે ઓર નવે કપલે પહેનનેકે લિયે મુસલ મુસ્તહબ હે.
 (૧૬) કિસકો કલ કિયા જાતા હે, ઉસકો મુસલ કરના મુસ્તહબ હે.

બે-મુસલ હોનેકે હુકમ

મસ્અલા ૧ :- ઇસ હાલતમેં મસ્જિદમેં દાખિલ હોના હરામ હે. હાં, અગર કોઈ સખ્ત ઝરૂરત હો તો જાઈઝ હે, જેસે, કિસીકે ઘરકા દરવાઝા મસ્જિદમેં હે ઓર દૂસરા કોઈ સત્તા ઉસકે નિકલનેકા ઉસકે અલાવા ન હો ઓર ન ઘલાં કે અલાવા દૂસરી જગહ રેહ સકતા હો, તો ઉસકો મસ્જિદમેં તપખુમ કરકે જાના જાઈઝ હે, યા કિસી મસ્જિદમેં પાનીકા ચરમા યા કુંવા યા હોઝ હો ઓર ઉસકે-સિવા કહીં પાની ન હો, તો ઉસ મસ્જિદમેં તપખુમ કરકે જાના જાઈઝ હે.

મસ્અલા ૨ :- ઈદગાહમેં ઓર મદરસા ઓર ખાનકાહ વગેરહમેં જાના જાઈઝ હે.

મસ્અલા ૩ :- હેઝ ઓર નિકાસકી હાલતમેં ઓરતકી નાફ ઓર ઝાનૂકે દરમિયાનકે કિસમકો દેખના યા ઉસે અપને કિસમકો મિલાના, જમ કોઈ કપલા બીચમેં ન હો ઓર જિયામ (સોહબત) કરના હરામ હે.

મસ્અલા ૪ :- હેઝ ઓર નિકાસકી હાલતમેં ઓરતકા બોસા લેના ઓર ઝૂકા પાની વગેરહ પીના ઓર ઉસે લિપટકર સોના ઓર ઉસકી નાફ ઓર નાફકે ઉપર ઓર ઝાનૂ ઓર ઝાનૂકે નીચેકે કિસમસે અપને કિસમકો મિલાના, અગરચે કપલા બીચમેં ન હો, ઓર નાફ ઓર ઝાનૂકે દરમિયાનમેં કપલેકે સાથ મિલાના જાઈઝ હે, બહલે હેઝકી વજહસે ઓરતસે અલાહિદા હોકર સોના યા ઉસકે લિપટનેસે બચના મકરૂહ હે.

મસ્અલા ૫ :- અગર કોઈ મર્દ સોકર ઉઠનેકે બા'દ અપને ખાસ ઉઝવ પર તરી દેમે ઓર સોનેસે પેહલે ઉસકે ખાસ હિસ્સેકો જોશ હો તો ઉસપર મુસલ કર્જ ન હોગા ઓર વો તરી મઝી સમઝી જાએગી, બસતે કે એહતિયામ યાદ ન હો ઓર ઉસ તરીકે મની હોનેકા ગાલિબ ખ્યાલ ન હો. ઓર અગર રાન વગેરહ યા કપલોં પર ભી તરી હો, તો મુસલ બહરહાલ વાજિબ હે.

મસ્અલા ૬ :- અગર દો મર્દ યા દો ઓરતો યા એક મર્દ ઓર એક ઓરત એક હી

૧. ઝાનૂકે છૂને ઓર ઉસે બઠન મિલાનેકો આમ કહીલોને તો જાઈઝ કહા હે. મગર સામીને ઉસકે ઓરત હોનેકી વજહસે ઝિઝક મેહમુસ હી હે, મગર ચે ઝિઝક તો પૂરે બઠનમેં હે, કપૂકે ઓરતકા સારા કિસમ ઓરત હે ઓર ઝાનૂકે નીચેમેં પિંડલી ભી દાખિલ હે, કપૂકે પિંડલી છોળી હુઈ ઓરત હે, ઇસ લિયે જમ્દુરકા કોલ તરજૂહકે દાખિલ હે.

બિસ્તર પર લેટેં ઓર સો ડકનેકે બા'દ ઉસ બિસ્તર પર મનીકા નિશાન પાયા જામે ઓર કિસી તરીકેસે યે ન મા'લુમ હો કે કિસકી મની હે, ઓર ન ઉસ બિસ્તર પર ઇનસે પેહલે કોઈ ઓર સોધા હો તો ઇસ શકલમેં દોનૂં પર ગુસલ કર્જ હોગા. ઓર અગર ઇનસે પેહલે કોઈ ઓર આદમી બિસ્તર પર સો ચુકા હે ઓર મની સૂખી હે તો ઇન દોનૂં શકલોમેં કિસી પર ગુસલ કર્જ ન હોગા.

મસ્અલા ૭ :- કિસી પર ગુસલ કર્જ હો ઓર પરદેકી જગહ નહીં તો ઉસમેં યે તકસીલ હે કે મર્દકા મરદોંકે સામને નંગે હોકર નહાના વાજિબ હે. ઇસી તરહ ઓરતકો ઓરતોંકે સામને ભી નહાના વાજિબ હે ઓર મર્દકો ઓરતોંકે સામને ઓર ઓરતોંકો મરદોંકે સામને નહાના હરામ હે, બલકે તથમ્મુમ કરે.

તથમ્મુમકા બ્યાન

મસ્અલા ૧ :- કુંવેસે પાની નિકાલનેકી કોઈ ચીઝ ન હો ઓર ન કોઈ કપલા હો, કિસકો કુંવેમેં ડાલ કર તર કર લે ઓર ઉસે નિચોડકર પાકી કરે યા પાની મટકે વગેરહમેં હો ઓર કોઈ ચીઝ પાની નિકાલનેકી ન હો ઓર મટકા ઝૂકકર ભી પાની ન લે સક્તા હો ઓર હાથ નાપાક હોં ઓર કોઈ દૂસરા આદમી એસા ન હો જો પાની નિકાલ દે યા ઉસકે હાથ પુલા દે, એસી હાલતમેં તથમ્મુમ દુરસ્ત હે.

મસ્અલા ૨ :- અગર વો ઉઝર કિસકી વજહસે તથમ્મુમ કિયા ગયા હે, આદમિયોંકી તરફસે હો, તો ઉઝર જાતા રેહતા હે, તો કિતની નમાઝોં ઇસ તથમ્મુમસે પબ્દી હે, સમ દોબારા પબ્દની ચાહિયે, જેસે કોઈ આદમી જેલખાનામેં હો ઓર જેલકે મુલાકિમ ઉસકો પાની ન દે, યા કોઈ આદમી ઉસે કહે કે અગર તૂ વુજૂ કરેગા તો મેં તુઝકો માર ડાલૂંગા. ઇસ તથમ્મુમસે જો નમાઝ પબ્દી હે, ઉસકો ફિર દોહરાના પબેગા.

મસ્અલા ૩ :- એક જગહસે ઓર એક ઢેલેસે કુછ આદમી એક કે બા'દ એક તથમ્મુમ કરે તો દુરસ્ત હે.

મસ્અલા ૪ :- જો આદમી પાની ઓર મિટ્ટી દોનૂંકે ઇસ્તેમાલ પર કુદરત ન રખતા હો, ચાહે મિટ્ટી ઓર પાની ન હોનેકી વજહસે યા બીમારીસે, તો ઉસકો ચાહિયે કે નમાઝ, બિલા મકરૂહ સમજે, પબ્દ લે, ફિર ઉસકો તહારતસે લોટા લે, જેસે કોઈ આદમી રેલમેં હો ઓર ઈતિફાકસે નમાઝકા વક્ત આ જામે ઓર પાની ઓર વો ચીઝ કિસે તથમ્મુમ દુરસ્ત હે, જેસે મિટ્ટી ઓર મિટ્ટીકે બરતન યા પૂલ-મિટ્ટી ન હો ઓર નમાઝકા વક્ત જાતા હો તો એસી હાલતમેં બે-મકરૂહ સમજે નમાઝ પબ્દ લો. ઇસી તરહ જેલમેં જો આદમી હો ઓર વો પાક પાની ઓર મિટ્ટી પર કુદરત ન રખતા હો તો બે-વુજૂ ઓર તથમ્મુમકે નમાઝ પબ્દ લે ઓર દોનૂં શકલોમેં નમાઝ દોહરાની પબેગી.

મસ્અલા ૫ :- કિસ શખ્સકો આખિરી વક્ત પાની મિલનેકા યકીન યા મુશાન

માલિખ હો, ઉંસકો નમાઝકે આખિરી મુસ્તહબ વક્ત તક પાનીકા ઇન્તિઝાર કરના મુસ્તહબ હે. જૈસે, કુંવેસે પાની નિકાલનેકી કોઈ ચીઝ ન હો ઓર વે ચકીન યા ગુમાન માલિખ હો કે આખિરી મુસ્તહબ વક્ત રસ્સી-ઢોલ મિલ જાએગા યા કોઈ આદમી રેલ પર સવાર હો ઓર ચકીની તોર પર યા ખ્યાલ કે તોર પર મા'લૂમ હો કે આખિરી વક્ત તક રેલ એસે સ્ટેશન પર પહોંચ જાએગી જહાં પાની મિલ સકતા હે, તો આખિરી મુસ્તહબ વક્ત તક ઇન્તિઝાર મુસ્તહબ હે.

મસ્અલા ૬ :- અગર કોઈ આદમી રેલ પર સવાર હો ઓર ઉંસને પાની ન મિલનેસે તયમ્મુમ કિયા હો ઓર રાહ મેં ચલતી હુઈ રેલસે ઉંસે પાનીકે ચરને તાલામ વઝેરહ દિખલાઈ દે તો ઉંસકા તયમ્મુમ ન જાએગા, ઇંસ લિયે કે ઇંસ શકલમેં વો પાનીકે ઇંસે માલ પર કુદરત નહીં રખતા, રેલ નહીં ઠહેર સકતી ઓર ચલતી હુઈ રેલસે ઉતર નહીં સકતા.

તતિમ્મા દૂસરા હિસ્સા બેહિશતી ઝેવર

નમાઝકે વક્તોંકા બયાન

મુદરિક :- વો આદમી ફિસકો મુર'સે આખિર તક કિસીકે પીછે જમાઅતસે નમાઝ મિલે ઉંસકો મુક્તદી ઓર મુઅતિમ્મ ભી કેહતે હે.

મસ્બૂક :- વો આદમી જો એક રકા'ત યા ઉંસે ઝિયાદહ હો જાનેકે બા'દ જમાઅતમેં આકર સરીક હુવા હો.

લાહિક :- વો આદમી જો કિસી ઇમામકે પીછે નમાઝમેં સરીક હુવા હો ઓર સરીક હોનેકે બા'દ ઉંસકી રકા'તેં યા કુછ રકા'તેં જાતી રહીં, ચાહે ઇંસ વજહ સે કે વો સો ગયા હો યા ઉંસકો હદસ (ગંદગી) હો જાએ, છોટા હો યા બળા.

મસ્અલા ૧ :- મરદોંકે લિયે મુસ્તહબ હે કે ફજરકી નમાઝ એસે વક્ત મુર' કરે કે રોશની ખૂબ ફેલ જાએ ઓર ઇતના વક્ત બાકી હો કે અગર નમાઝ પબ્હી જાએ ઓર ઉંસમેં ચાલીસ પચાસ આયતોંકી તિલાવત અચ્છી તરહ કી જાએ ઓર નમાઝકે બા'દ અગર કિસી વજહસે નમાઝ દોહરાના ચાહે તો ઉંસી તરહ ચાલીસ-પચાસ આયતેં ઉંસમેં પબ્હી સકે. ઓર ઓરતોંકો હમેશા ઓર મરદોંકો હજકી હાલતમેં મુઝાંહલકામેં ફજરકી નમાઝ અંધેરેમેં પબ્હના મુસ્તહબ હે.

મસ્અલા ૨ :- જુઆકી નમાઝકા વક્ત ભી વોહી હે જો ઝોહરકી નમાઝકા હે. સિર્ફ ઇતના ફર્ક હે કે ઝોહરકી નમાઝ ગરમિયોંમેં કુછ દેર કરકે પબ્હના બેહતર હે, ચાહે ગરમીમેં તેઝી હો યા ન હો, ઓર સરદીકે ઝમાનેમેં જહ્દી પબ્હ લેના બેહતર હે. ઓર જુઆકી નમાઝ હમેશા અવ્વલ વક્ત પબ્હના સુન્નત હે. જમ્દૂર (બહોત બળી તા'દાદમેં

ઉલ્લા) કા પેહી કોલ (કપન) હે.

મસ્મલા ૩ :- દોનું ઇંદોંકી નમાઝકા વક્ત સૂરજકે અચ્છી તરફ નિકલ આનેસે બા'દ શુરૂ' હોતા હે, દોપહરસે પેહલે તક રેહતા હે. સૂરજકે અચ્છી તરફ નિકલ આનેસે મુસાહ હે કે સૂરજકા પીલાપન જાતા રહે ઓર રોશની ઓસી-તોએ હો જામે કે નજર ન ઠેકરે. ઇસે તપ કરનેકે લિયે ફકીહોને લિખ્યા હે કે એક નેજો' જિતના ઉંચા હો જામે દોનું ઇંદોંકી નમાઝકા જલ્દ પબ્દના મુસાહબ હે મગર ઇંદુલ ફિત્રકી નમાઝ અવ્ધલ વક્તસે કુછ દેરમે પબ્દના ચાહિયે.

મસ્મલા ૪ :- જબ ઉમામ ખુલ્હેકે લિયે અપની જગહસે ઉઠ ખળા હો ઓર ખુલ્લા ખુઆકા હો, યા ઇંદોંકા યા હજ વઝીરહકા, તો ઇન વક્તોમે નમાઝ પબ્દના મકરૂહ હે. ઓર નિકાહકે ખુલ્હે ઓર કુરઆનકે ખાતમે ખુલ્લાકે શુરૂ' હોનેકે બા'દ નમાઝ પબ્દના મકરૂહ હે.

મસ્મલા ૫ :- જબ ફર્જ નમાઝકી તકબીર કહી જાતી હો, ઇસ વક્ત ભી નમાઝ મકરૂહ હે, હાં અગર ફજરકી સુન્નાત ન પબ્દી હો ઓર કિસી તરફ યે પકીન યા બળા ગુમાન હો જામે કે રકા'ત જમાઅતસે મિલ જામેગી યા કુછ ઉલ્લામા'કે નાઝદીક તસલુહ હી મિલ જાનેકી ઉમ્મીદ હો તો ફજરકી સુન્નાતોંકા પબ્દ લેના મકરૂહ નહીં યા જો તાકીદી સુન્નાત શુરૂ' કર દી હો, ઇસકો પૂરા કરે.

મસ્મલા ૬ :- ઇંદોંકી નમાઝસે પેહલે ચાહે ધરમે હો યા ઇંદગાહમે, નક્લ નમાઝ મકરૂહ હે. ઓર ઇંદોંકે બા'દ સિર્ફ ઇંદગાહમે મકરૂહ હે.

અઝાનકા બયાન

મસ્મલા ૧ :- અગર કિસી અદા નમાઝકે લિયે અઝાન કહી જામે તો ઇસકે લિયે ઇસ નમાઝકે વક્તકા હોના જરૂરી હે. અગર વક્ત આનેસે પેહલે અઝાન દી જામે તો સલીહ ન હોગી. વક્ત આનેકે બા'દ ફિર ઇસકો દોહરાના હોગા, ચાહે ફજરકી અઝાન કી હો યા કિસી ઓર વક્ત કી.

મસ્મલા ૨ :- અઝાન ઓર ઇકામત'કા અરબી ઝબાનમે ઉનહી ખાસ લફઝમે હોના જરૂર હે, જો નહીં (સ.અ.વ.) સે નક્લ કિયે જામે હે. ઓર અગર કિસી ઓર ઝબાનમે યા અરબી ઝબાનમે કિસી ઓર લફઝમે અઝાન યા ઇકામત કહી જામે તો સલીહ ન હોગી, અગરયે લોગ ઇસકો સુનકર અઝાન સમજ લેં ઓર અઝાનકા મકસદ

૧. એક નેજેસે યે મુસાહ હે કે નિકલનેકી જગહસે ઇતના ઉંચા હો જામે.

૨. મગર ઝાહિર ખાસબ યે હે કે ફર્જ સુબહકી દોનું રકા'તે ન મિલનેકા ડર હો ઓર તસલુહ મિલ જાનેકી ઉમ્મીદ હો, તો ઇસ સહબમે ફજરકી સુન્નાત ન પબ્દે ઓર દુહરે કીલકોં ગોહરમે કમાએર કલા અથા, મગર ફતુલ્લ કહીરમે ઇસકી તાઈદ કી ગઈ હે.

૩. જમાઅતકે ખબે હોનેકે વક્તકી છોટી અઝાન.

ઈસે ક્ષણિક હો જાએ.

મસ્તબદ્ધ ૩ :- મુખ્યગિતન (અગ્રાન દેનેવાલા) કા મઈ હોના ગરૂરી હે, બૈરતકી અગ્રાન દુસ્ત નહીં. અગર કોઈ બૈરત અગ્રાન દે તો ઈસકો દોહરાના ચાહિયે. અગર બૈર દોહરાએ હુએ નમાઝ પઘ્હ લી જાએગી, તો ગોયા બૈર અગ્રાનકે પઘ્હી મઈ.

મસ્તબદ્ધ ૪ :- મુખ્યગિતનકા અકલવાલા હોના ભી ગરૂરી હે. અગર કોઈ ના સગા બચ્ચા યા મજનૂન (પાગલ) યા મસ્ત અગ્રાન દે દે તો એ'તિબારકે ક્ષણિક ન હોગી.

મસ્તબદ્ધ ૫ :- અગ્રાનકા સુન્નત તરીકા યે હે કે અગ્રાન દેનેવાલા દોનું મંદબિયોસે પાઠ હોકર કિસી ઉંચી જગહ પર મસ્જિદસે અલગ કિલ્લાકી તરફ મુંહ કરકે ખલા હો ઔર અપને દોનું કાનોંકે સૂરાખોંકો કલમેકી ઉંગલીસે બંદ કરકે અપની તાકતકે મુલામિક મુલંદ આવાઝસે, ન ઈતનાકે કિસ્સે તકલીફ હો ઈન લકઝોંકો કહે.

અલ્લાહુ અકબર, ચાર બાર, ફિર

અરહદુ અલ્લા ઈલાહ ઈલ્લાલ્લાહ, દો બાર, ફિર

અરહદુ અન્ન મુહમ્મદ રસૂલુલ્લાહ, દો બાર, ફિર

હથ્થ અલસલાહ, દો બાર, ફિર

હથ્થ અલલ્લાહ, દો બાર, ફિર

અલ્લાહુ અકબર, દો બાર, ફિર

બાઈલાહ ઈલ્લાલ્લાહ, એક બાર.

હથ્થ અલસલાહ કેહતે વક્ત અપને મુંહકો દાહની તરફ ફેર લિયા કરે, ઈસ તરફ કે સીના ઔર કદમ કિલ્લેસે ફિરને ન પાએ. ઔર હથ્થ અલલ્લાહ કેહતે વક્ત બાઈ તરફ મુંહ ફેર લિયા કરે, ઈસ તરફ કે સીના ઔર કદમ કિલ્લેસે ન ફિરને પાએ.

ફજરકી અગ્રાનમેં હથ્થ અલલ્લાહકે બા'દ અસ્સલાતુ ખૈરૂમ મિનન્નીમ ભી દો બાર કહે.

તો અગ્રાનકે કુલ બોલ ૧૫ હુએ, ઔર ફજરકી અગ્રાનમેં ૧૭. ઔર અગ્રાનકે લકઝોંકો ગાનેકે તોર પર અઘા ન કરે, ઔર ન ઈસ તરફ કે કુછ પસ્ત (પીંખી) આવાઝસે ઔર કુછ મુલંદ આવાઝસે.

દો બાર અલ્લાહુ અકબર કેહ કર ઈતની દેર મુપ રહે કે સુનનેવાલે ઈસકા જવાબ દે સકે ઔર અલ્લાહુ અકબરકે અલાવા દૂસરે લકઝોંમેં ભી હર લકઝકે બા'દ ઈતના હી ખામોસ રેહકર દૂસરા લકઝ કહે.

મસ્તબદ્ધ ૬ :- ઈકામતકા તરીકા ભી યે હે. સિર્ફ ફર્ક ઈતના હે કે અગ્રાન મસ્જિદસે બાહિર કહી જાતી હે યા'ની યે બેહતર હે. ઔર ઈકામત મસ્જિદકે અંદર. ઔર અગ્રાન ઉંચી આવાઝસે કહી જાતી હે ઔર ઈકામત દબી આવાઝસે.

ઈકામતમેં અસ્સલાતુ ખૈરૂમ મિનન્નીમ નહીં કેહતે બલકે ઈસકે બજાએ પાંચો વક્તમેં કદ કામતિરસલાતુ દો બાર કહે.

ઇકામત કેહતે વક્ત કાનોંકે સૂરાખોંકો બંદ કરના ભી નહીં, ઇસ લિયે કે કાનો
સૂરાખ આવાજ બુલંદ હોનેકે લિયે બંદ કિયે જાત હૈં ઓર વો યહાં મકસૂદ નહીં.

ઇકામતમે હમ્મ અલસલાહ ઓર હમ્મ અલલ્લાહ કેહતે વક્ત દાહને બાએ મુંહ
હેરના ભી નહીં હે, યા'ની ઝરૂરી નહીં, વરના કુછ કુછાને લિખ્યા હે.

અઝાન ઓર ઇકામતકે હુકમ

મસ્અલા ૧ :- સબ કર્જ એન નમાઝોંકે લિયે એક બાર અઝાન કેહના મરદો પર
તાકીદી સુન્નત હે, મુસાફિર હો યા મુકીમ, જમાઅતકી નમાઝ હો યા તન્હા, અદા નમાઝ
હો યા કઝા. ઓર જુમ્આકી નમાઝકે લિયે દો બાર અઝાન કેહના.

મસ્અલા ૨ :- અગર નમાઝ કિસી એસી વજહસે કઝા હુઈ હો, તો અઝાન છુપે
તોર પર ધીરે કહી જાએ, તાકે હોઝોંકો અઝાન સુનકર નમાઝ કઝા હોનેકા ઇલ્મ ન હો,
ઇસ લિયે કે નમાઝકા કઝા હો જાના ગફલત ઓર સુસ્તીકી દલીલ હે ઓર દીનકે કામોંમે
ગફલત ઓર સુસ્તી ગુનાહ હે ઓર ગુનાહકા ઝાહિર કરના અવજબ નહીં. ઓર અગર
નમાઝોં કઝા હુઈ હોં ઓર સબ એક હી વક્ત પબ્દી જાએ તો સિર્ફ પેહલી નમાઝકી
અઝાન દેના સુન્નત હે ઓર બાકી નમાઝોંકે લિયે સિર્ફ ઇકામત. હાં, યે મુસ્તહબ હે કે હર
એક કે લિયે અઝાન ભી અલગ દી જાએ.

મસ્અલા ૩ :- મુસાફિરકે લિયે અગર ઉસકે તમામ સાથી મોજૂદ હોં, અઝાન
મુસ્તહબ હે, તાકીદી સુન્નત નહીં.

મસ્અલા ૪ :- જો આદમી અપને ઘરમેં નમાઝ પબ્દે, તન્હા યા જમાઅતસે, ઉસકે
લિયે અઝાન-ઇકામત દોનું મુસ્તહબ હૈં, બસતો કે મુહલ્લેકી મસ્જિદ યા ગાંવકી મસ્જિદમેં
અઝાન ઓર ઇકામત હો ચુકી હો, ઇસ લિયે કે મુહલ્લેકી અઝાન યા ઇકામત તમામ
મુહલ્લેવાલોંકો કાફી હે.

મસ્અલા ૫ :- કિસ મસ્જિદમેં અઝાન ઓર ઇકામતકે સાથ નમાઝ હો ચુકી હો,
ઉસમેં અગર નમાઝ પબ્દી જાએ તો અઝાન ઓર ઇકામતકા કેહના મકરૂહ હે, હાં, અગર
ઉસ મસ્જિદમેં કોઈ મુઅજ્જિન ઓર ઉમામ મુકર્રર ન હો તો મકરૂહ નહીં, બલ્કે અઠગલ હે.

મસ્અલા ૬ :- અગર કોઈ આદમી એસી જગહ પર, જહાં જુમ્આકી નમાઝકી ભર્તો
પાઈ જાતી હોં, ઓર જુમ્આ હોતા હો, ઝોહરકી નમાઝ પબ્દે તો ઉસકો અઝાન ઓર ઇકામત
કેહના મકરૂહ હે, ચાહે વો ઝોહરકી નમાઝ કિસી મજબૂરીસે પબ્દતા હો યા અગર કિસી
મજબૂરીકે, ઓર ચાહે જુમ્આકી નમાઝ ખત્મ હોનેસે પેહલે પબ્દે યા ખત્મ હોનેકે બા'દ.

મસ્અલા ૭ :- ઓરતોંકો અઝાન ઓર ઇકામત કેહના મકરૂહ હે, ચાહે જમાઅતસે
પબ્દે યા અકેલે.

મસ્અલા ૮ :- કર્જ એન નમાઝોંકે સિવા ઓર કિસી નમાઝકે લિયે અઝાન ઓર

ઇકામત સુન્નત નહીં, ચાહે કર્મ કિંકારી હો, જેણે જનાજોડી નખાજ, યા વાજિબ હો જેણે વિત્ર ઓર દોનું ઇદે, યા નફલ હો જેણે ઓર નખાજે.

મસ્નવા ૯ :- જો આદમી અજાન સુને, મર્દ હો યા ઓરત, પાક હો યા નાપાક, ઉસપર અજાનકા જવાબ દેના મુસ્તહબ છે. ઓર બા'જને વાજિબ ભી કહા છે, લેકિન ઝાહિર મજહબમેં મુસ્તહબ હી છે. યા'ની જો લફઝ મુઅજ્જિનની ઝમાનસે સુને વોહી કહે. મગર હક્ય અલસલાહ ઓર હક્ય અલલ્લલાહકે જવાબમેં જો હીલ વલા ફુવ્વત ઇસ્લા મિસ્લાહ ભી કહે. અસલાલાતુ પેરૂમ્ મિન-નોમકે જવાબમેં સહકૂત વ બરત ઓર અજાનકે બા'દ દરૂદ સરીફ પબ્લકર ચે ફુઆ પબ્લે.

અલ્લાહુમ્મ રબ્બ હાઝિહિદ્દમ્ વતિતામ્મતિ વસ્સલાતિલ્લ્હી કાઈમતિ આતિ સયિદિના મુહમ્મદ નિસ્વસીલત વલ્લઝીલત વલ્લમ્સુ મકામમ્મહમૂદ નિસ્વાસી વ મદતલ્લ્હી ઈન્નક હા તુન્લિલ્લ્હી મીઆદ.

મસ્નવા ૧૦ :- જુમ્હાકી પેહલી અજાન સુનકર તમામ કામોકો છોજકર જુમ્હાકી નખાજકે વિચે જુમ્હા મસ્જિદમેં જાના વાજિબ છે. ખરીદના બેચના યા કિસી ઓર કામમેં લગા રહના હરામ છે.

મસ્નવા ૧૧ :- ઇકામતકા જવાબ દેના ભી મુસ્તહબ છે વાજિબ નહીં. ઓર કદ કામતિસ્સલાતુકે જવાબમેં અકામહલ્લાહુ વ અહામ્મહા કહે.

મસ્નવા ૧૨ :- આઠ હાલતોમેં અજાનકા જવાબ ન દેના ચાહિયે.

(૧) નખાજકી હાલતમેં,

(૨) ખુભા સુનનેકી હાલતમેં, ચાહે વો ખુભા જુમ્હાકા હો, યા કિસી ઓર ચીજકા.

(૩), (૪) લેઝ ઓર નિકાસમેં યા'ની ઝરૂરી નહીં,

(૫) દીનકા ઈલ્મ પબ્લકર-પબ્લકરનેકી હાલત મેં,

(૬) જિમામકી હાલતમેં,

(૭) પેશાબ યા પાખાનાકી હાલતમેં,

(૮) ખાના ખાનેકી હાલતમેં, યા'ની ઝરૂરી નહીં, હાં, ઈન ચીજોસે કારિજ હોનેકે બા'દ અગર અજાન સુને ત્રિયાદહ ઝમાના (વકત) ન મુઝરા હો તો જવાબ દેના ચાહિયે, વરના નહીં.

અજાન ઓર ઇકામતકી સુન્નતેં વગૈરહ

અજાન ઓર ઇકામતકી સુન્નતેં દો કિસમકી હે. કુછ મુઅજ્જિનસે મુતઅદિલક હે કુછ અજાન ઓર ઇકામતસે મુતઅદિલક હે, ઈસ વિચે હમ પેહલે નં. ૫ તક મુઅજ્જિનકી સુન્નતોકા ઝિકર કરતે હે. ઈસકે બા'દ અજાનકી સુન્નતેં બપાન કરેગે.

(૧) મુઅજ્જિન મર્દ હોના ચાહિયે. ઓરતકી અજાન ઓર ઇકામત મકરૂહે તેહરીમી

હે. અગર ઓરત અજાન કહે તો ઉસે દોહરા લેના ચાહિયે. ઇકામત દોહરાઈ નહી જાતી, ઇસ લિયે કે ઇકામતકા દોહરાયા જાના સરીઅતમેં નહી, અજાનકો દોહરાયા જાના ઇસકે ગિલાફ હે.

(૨) મુઅજ્જિનકા અકલવાલા હોના. મજનૂન (પાગલ) ઓર મસ્ત ઓર ના-સમજા બચ્ચેકી અજાન ઓર ઇકામત મકરૂહ હે. ઓર ઇનકી અજાનોંકો દોહરા લેના ચાહિયે, ન કે ઇકામત કો.

(૩) મુઅજ્જિનકા ઝરૂરી મસ્મલોં ઓર નમાઝકે વકતોંકા જાનના અગર જાહિલ' આદમી અજાન દે તો ઉસકો મુઅજ્જિનકે બરાબર સવાબ ન મિલેગા.

(૪) મુઅજ્જિનકા પરહેઝગાર ઓર દીનદાર હોના ઓર લોગોંકે હાલસે ખબરદાર રેહના, જો લોગ જમાઅતમેં ન આતે હોં, ઇનકો તખીયસ કરના પાતી અગર યે ચીફ ન હો કે મુઝકો કોઈ સંતાએગા.

(૫) મુઅજ્જિનકી આવાઝકા બુલંદ હોના.

(૬) અજાનકા કિસી જગહ પર મસ્જિદસે અલગ કેહના ઓર ઇકામતકા મસ્જિદકે અંદર કેહના. મસ્જિદકે અંદર અજાન કેહના મકરૂહે તન્જીહી હે, હાં, જુઆકી દૂસરી અજાનકા મસ્જિદકે અંદર મિખરકે સામને કેહના મકરૂહ નહી, બલ્કે તમામ શરૂઓંમેં ઇસ પર અમલ હે.

(૭) અજાનકા ખળે હોકર કેહના. અગર કોઈ આદમી બેઠે બેઠે અજાન કહે તો મકરૂહ હે ઓર ઇસે દોહરાના ચાહિયે. હાં, અગર મુસાફિર સવાર હોંયા મુકીમ, સિર્ફ અપની નમાઝકે લિયે કહે, તો ફિર દોહરાનેકી ઝરૂરત નહી.

(૮) ઇનકા બુલંદ આવાઝસે કેહના, હાં અગર સિર્ફ અપની નમાઝકે લિયે કહે તો ઇખ્તિયાર હે, મગર ફિર ભી ક્રિયાદહ સવાબ બુલંદ આવાઝમેં હોગા.

(૯) અજાન કેહતે વકત કાનોંકે સૂરાખોંકો ઉન્જલીયોંસે બંદ કરના મુસ્તહબ હે.

(૧૦) અજાનકે લફઝોંકા ઠહેર-ઠહેરકર અદા કરના ઓર ઇકામતકા જલ્દી જલ્દી કેહના સુન્નાત હે, યા'ની અજાનકી તકબીરોંમેં હર દો તકબીરકે બા'દ ઇતના રૂકે કે સુનનેવાલા ઉસકા જવાબ દે સકે, ઓર તકબીરકે અલાવા ઓર લફઝોંમેં હર એક લફઝકે બા'દ ઇતના હી રૂકે, દૂસરા લફઝ કહે. ઓર અગર કિસી વજહસે અજાન બગીર ઇતના ઠહેરે હુએ કેહ દે તો ઇસકા દોહરાના મુસ્તહબ હે. ઓર અગર ઇકામતકે લફઝ ઠહેર ઠહેરકર કહે તો ઉસકા દોહરાના મુસ્તહબ નહી.

(૧૧) અજાનમેં હથ્થ અલસસલાહ કેહતે વકત દાહની તરફકો મુંહ ફેરના ઓર હથ્થ અલલ્લલાહ કેહતે વકત બાઈ તરફકો મુંહ ફેરના સુન્નાત હે, ચાહે વો અજાન નમાઝકી હો યા કિસી ઓર ચીઝકી, મગર સીના ઓર કદમ કિન્બલેસે ન ફિરને પાએ.

૧. જાહિલસે મુરાદ યે હે નમાઝકે વકતોંકો ખૂદ ન જાનતા હો ઓર કિસી જાનકારસે પૂછકર અજાન કહે.

(૧૨) અજાન ઔર ઈકામતકા કિબ્લેકી તરફ મુંઝ કરકે કેહના, બશર્ત કે સવાર ન હો, બગેર કિબ્લા રૂખ હુએ અજાન ઔર ઈકામત કેહના મકરૂહે તન્જીહી હે.

(૧૩) અજાન કેહતે વકત પાક હોના સુન્નાત હે ઔર દોનું નાપાકિયોસે પાક હોના મુસ્તહબ હે. ઔર ઈકામત કેહતે વકત દોનું નાપાકિયોસે પાક હોના સુન્નાત હે. ઔર બળી નાપાકીકી હાલતમે કોઈ આદમી અજાન કહે તો મકરૂહે તેહરીમી હે. ઔર ઈસ અજાનકા દોહરાના મુસ્તહબ હે. ઈસી તરહ અગર કોઈ બળી યા છોટી નાપાકીકી હાલતમે ઈકામત કહે તો મકરૂહે તેહરીમી હે, મગર ઈકામતકા દોહરાયા જાના મુસ્તહબ નહીં.

(૧૪) અજાન ઔર ઈકામતકે લફઝોંકા તરતીબસે કેહના સુન્નાત હે. અગર કોઈ આદમી બા'દકે લફઝોંકે પેહલે કેહ જાએ, જેસે અશહદુ અલ્લા ઈલાહ ઈલ્લલ્લાહ સે પેહલે અશહદુ અન્ન મુહમ્મદ રસૂલુલ્લાહ કેહ જાએ યા હમ્મ અલસલાહ સે પેહલે હમ્મ અલલ્લલાહ કેહ જાએ તો ઈસ કશલમે સિર્ફ બા'દકે લફઝોંકા દોહરાના ઝરૂરી હે. જિસે ઈસને પેહલે કેહ દિયા હે.

પેહલી શકલમે, અશહદુ અલ્લા ઈલાહ ઈલ્લલ્લાહ કેહકર અશહદુ અન્ન મુહમ્મદ રસૂલુલ્લાહ ફિર કહે, ઔર દૂસરી શકલમે હમ્મ અલસલાહ કેહકર હમ્મ અલલ્લલાહ ફિર કહે. પૂરી અજાન દોહરાના ઝરૂરી નહીં.

(૧૫) અજાન ઔર ઈકામત'કી હાલતમે કોઈ દૂસરા કલામ ન કરના, ચાહે વો સલામકા જવાબ હી કયું ન હો. અગર કોઈ આદમી અજાન ઔર ઈકામતસે કલામ કરે તો અગર બહોત કલામ કિયા હો તો અજાન દોહરાએ, ઈકામત નહીં.

કુછ ઔર મસ્અલે

મસ્અલા ૧ :- અગર કોઈ આદમી અજાનકા જવાબ દેના ભૂલ જાએ યા જાન-બૂઝકર ન દે ઔર અજાન કે ખત્મ હોનેકે બા'દ ખ્યાલ આએ યા દેનેકા ઇરાદા કરે તો અગર ઝિયાદહ ઝમાના (વકત) ન ગુઝરા હો, તો જવાબ દે દે, વરના નહીં.

મસ્અલા ૨ :- ઈકામત કેહનેકે બા'દ અગર ઝિયાદહ ઝમાના ગુઝર જાએ ઔર જમાઅત કાઈમ ન હો તો ઈકામત દોહરાની ચાહિયે, હાં, અગર કુછ થોળીસી દેર હો જાએ તો કુછ ઝરૂરત નહીં. અગર ઈકામત હો જાએ ઔર ઈમામને ફજરકી સુન્નાત ન પળ્લી હો ઔર પળ્હનેમે લગ જાએ, તો યે ઝમાના ઝિયાદહ તાખીર (દેર) કા ન સમજા જાએગા. ઔર ઈકામતકો દોહરાયા ન જાએગા. ઔર અગર ઈકામતકે બા'દ દૂસરા કામ

૧. યે સુકમ મુઅજ્જિનકા હે ઔર અજાન ઔર તકબીર સુનનેવાલેકો ભી મુનાસિબ નહીં કે અજાન ઔર તકબીરકે દરમિયાન બાત કરે ઔર વો ન કુરઆનકે પળ્હનેમે લગા હો ઔર ન કિસી કામમે, સિવાએ જવાબ દેનેકે અજાન ઔર ઈકામતકા. ઔર અગર વો કુરઆન પળ્હતા હો તો ચાહિયે કે રોક દે, ઔર અજાન ઔર ઈકામતકે સુનને ઔર જવાબ દેનેમે લગ જાએ.

સુર' કર દિયા જાએ, જો નમાઝકી ઉસમસે નહી, જેસે ખાના-પીના વગેરહ તો ઇસ મુસ્તમે ઇકામતકો દોહરા લેના ચાહિયે.

મસ્મલા ૩ :- અગર મુઅજ્જિન અઝાન દેનેકી હાલતમે મર જાએ યા બેહોશ હો જાએ યા ઉસકી આવાઝ બંદ હો જાએ યા ભૂલ જાએ ઓર કોઈ બતલાનેવાલા નહીં યા ઉસકા વુજૂ દૂટ જાએ ઓર વો ઉસકો દૂર કરનેકે લિયે સલા જાએ, તો ઇસ અઝાનકા નવે સિરેસે દોહરાના મુન્નાતે મુઅઝિદા (તાકીદી મુન્નાત) હે.

મસ્મલા ૪ :- અગર કિસીકા અઝાન યા ઇકામત કેહનેકી હાલતમે વુજૂ દૂટ જાએ તો બેહતર હે કે અઝાન યા ઇકામત પૂરી કરકે હી ઉસ ઝરુરતકો કરનેકો જાએ.

મસ્મલા ૫ :- એક મુઅજ્જિનકા દો મસ્જિદોંમે અઝાન દેના મકરૂહ હે, જિસ મસ્જિદમે કર્જ પબ્લે, વહીં અઝાન હે.

મસ્મલા ૬ :- જો શખ્સ અઝાન દે, ઇકામત ભી ઉસીકા હક હે. હાં, અગર વો અઝાન દેકર કહીં ચલા જાએ યા કિસી દૂસરેકો ઇજાઝત દે દે તો દૂસરા ભી કેહ સક્તા હે.

મસ્મલા ૭ :- કઈ મુઅજ્જિનોંકા એક સાથ અઝાન કેહના જાઈઝ હે.

મસ્મલા ૮ :- મુઅજ્જિનકો ચાહિયે કે ઇકામત જિસ જગહ કેહના સુર' કરે, વહીં ખાતમ કરે.

મસ્મલા ૯ :- અઝાન ઓર ઇકામતકે લિયે નિમ્મત શર્ત નહીં, હાં, સવાબ બગેર નિમ્મતકે નહીં મિલતા. ઓર નિમ્મત ચે હે કે દિલમે ચે ઇરાદા કર લે કે મેં અઝાન સિર્ફ અલ્લાહ તઆલાકી ખુશી ઓર સવાબકે લિયે કેહતા હું. ઇસકે અલાવા કોઈ મકસદ નહીં.

નમાઝકી શરતોંકા બયાન

તહારત (પાકી) કે મસ્મલે

મસ્મલા ૧ :- અગર કોઈ ચાદર ઇતની બળી હો કે ઉસકા નાપાક હિસ્સા નમાઝ પબ્લનેવાલેકે ઉઠને બેઠનેસે હિલે હિલે નહીં, તો કુછ હરજ નહીં. ઓર ઇસી તરહ ઉસ ચીઝકો ભી પાક હોના ચાહિયે, જિસકો નમાઝ પબ્લનેવાલા ઉઠાએ હો, બશર્ત કે વો ચીઝ ખૂદ અપની તાકતસે રૂકી હુઈ ન હો, જેસે નમાઝ પબ્લનેવાલા કિસી બચ્ચેકો ઉઠાએ હુએ હો ઓર ઉસ બચ્ચેકા જિસમ યા કપડા નાપાક હો ઓર વો બચ્ચા ખૂદ અપની તાકતસે રૂકા હુવા ન હો, તબ તો ઉસકા પાક હોના નમાઝકે સહીહ હોનેકે લિયે શર્ત હે. પસ જબ ઉસ બચ્ચેકા બદન ઓર કપડા ઇસ કદર ગંદા હો જો નમાઝમે રૂકાવટ ડાલનેવાલા હે, તો ઇસ ચકલમે ઉસ આદમીકી નમાઝ ઠીક ન હોગી. ઓર અગર ખૂદ અપની તાકતસે રૂકા હુવા બેઠા હો તો કુછ હરજ નહીં, ઇસ લિયે કે વો અપની તાકત ઓર સહારે બેઠા હે. પસ ચે ગંદગી ઉસીકી તરફ લગી કહી જાએગી. ઓર નમાઝ પબ્લનેવાલેસે કુછ ઉસકા તઅલ્લુક

ન સમજા જાએગા. ઈસી તરહ અગર નમાઝ પઢ્હનેવાલેકે જિસમ પર કોઈ એસી નાપાક ચીઝ હો જો અપને પૈદા હોનેકી જગહ પર હો, ઓર બાહિર ઉસકા કુછ અસર મોજૂદ ન હો તો કુછ હરજ નહીં, ઈસ લિયે કે ઈસકી તરી ઈસકે જિસમકે અંદર હે ઓર વોહી ઉસકે પૈદા હોનેકી જગહ હે, પસ ઉસ ગંદગી જેસા હોગા જો ઇન્શા-નકે પેટમેં રેહતી હે, જિસ્સે પાકી શર્ત નહીં. ઈસી તરહ અગર કોઈ એસા અંદ્ર, જિસકી ઝરદી ખૂન હો ગઈ હો, નમાઝ પઢ્હનેવાલેકે પાસ હો, તો ભી કુછ હરજ નહીં, ઈસ લિયે કે ઈસકા ખૂન ઉસી જગહ હે, જહાં પૈદા હુવા હે, બાહિર ઉસકા કુછ અસર નહીં. ઈસકે ખિલાફ કે અગર સીસીમેં પેશાબ ભરા હો ઓર વો નમાઝ પઢ્હનેવાલેકે પાસ હો, અગરયે મુંહ ઉસકા બંદ હો, ઈસ લિયે કે ઉસકા પેશાબ એસી જગહ નહીં હે, જહાં પેશાબ પૈદા હોતા હે.

મસ્અલા ૨ :- નમાઝ પઢ્હનેકી જગહ નજાસતે વઢીકીયા'સે પાક હોની ચાહિયે. હાં અગર નાપાકી માફ હોને ભર કી હો તો કોઈ હરજ નહીં. નમાઝ પઢ્હનેકી જગહસે વો જગહ મુરાદ હે, જહાં ઉસકે કુટને, હાથ, માથા ઓર નાક રેહતી હે.

મસ્અલા ૩ :- અગર સિર્ફ એક પૈર કી જગહ પાક હો ઓર દૂસરે પૈરકો ઉઠાએ રહે, તબ ભી કાફી હે.

મસ્અલા ૪ :- અગર કિસી કપળે પર નમાઝ પઢ્હી જાએ, તબ ભી ઉસકા ઈસી કદર પાક હોના ઝરૂરી હે, પૂરે કપળેકા પાક હોના ઝરૂરી નહીં, ચાહે કપળા છોટા હો યા બળા.

મસ્અલા ૫ :- અગર કિસી જગહ કોઈ પાક કપળા બિછાકર નમાઝ પઢ્હી જાએ તો ઈસમેં યે ભી શર્ત હે કે વો કપળા ઈતના બારીક ન હો કે ઉસકે નીચે કી ચીઝ સાફ તોર પર ઈસે નજર આએ.

મસ્અલા ૬ :- અગર નમાઝ પઢ્હનેકી હાલતમેં નમાઝ પઢ્હનેવાલેકા કપળા કિસી નાપાક જગહ પર પડતા હો' તો કુછ હરજ નહીં.

મસ્અલા ૭ :- અગર કપળેકે ઈસ્ટે'માલમેં આદમિયોંકે કામકી વજહસે મજબૂરી હો તો જબ મજબૂરી જાતી રહેગી નમાઝ દોહરાની પળેગી, જેસે કોઈ શપ્સ જેલમેં હો ઓર જેલકે મુલાઝિમોંને ઉસકે કપળે ઉતાર લિયે હોં યા કોઈ દુશ્મન કેહતા હો કે અગર તુ કપળે પેહનેગા તો મેં તુમહેં માર ડાલુંગા ઓર અગર આદમિયોંકી તરફસે નહીં તો ફિર નમાઝકો દોહરાનેકી ઝરૂરત નહીં, જેસે કિસીકે પાસ કપળે હી ન હોં.

મસ્અલા ૮ :- અગર કિસીકે પાસ એક કપળા હો કે ચાહે ઉસે અપને જિસમકો છુપાએ, ચાહે ઉસકો બિછાકર નમાઝ પઢ્હે તો ઉસકો ચાહિયે કે અપને જિસમકો છુપા લે

૧. યા'ની કિતની નાપાક ચીઝોં હે, જેસે, પેશાબ પાખાના, મની વગૈરહ.

૨. યા'ની જબકે પાક જગહ મળા હો ઓર સિજદા કરનેમેં કપળે જિસ જગહ પર પડતે હોં, બશર્ત કે વો નાપાક જગહ સૂખી યા ગીલી હો, મગર કપળોંમેં ઈસ કદર નાપાકીકા અસર ન આએ જો નમાઝમેં રૂકાવટ બન જાએ.

ઔર નમાઝ ઉસી નાપાક જગહમેં પઢ્ય હે, અગર પાક જગહ ન મિલે.

કિબ્લાકે મસ્જદે

મસ્જદા ૧ :- અગર કિબ્લા મા'લૂમ ન હોનેકી શકલમેં જમાઅતસે નમાઝ પઢંકી જાએ, તો ઇમામ ઔર મુક્તદી (ઇમામકે પીછે નમાઝ પઢ્હનેવાલે) સબકો અપને અપને ગુમાન પર અમલ કરના ચાહિયે, લેકિન અગર કિસી મુક્તદીકા ગાલિબ ગુમાન ઇમામકે ખિલાફ હોગા, તો ઉસકી નમાઝ ઉસ ઇમામકે પીછે ન હોગી, ઇસ લિયે કે વો ઇમામ ઉસકે નાઝદીક ગલતી પર હે. ઔર કિસીકો ગલતી પર સમજકર ઉસકી ઇકતિદા (ચેરવી) જાઈઝ નહીં.

નિયતકે મસ્જદે

મસ્જદા ૧ :- મુક્તદીકો અપને ઇમામકી ઇકતિદાકી નિયત કરના ભી શર્ત હે.

મસ્જદા ૨ :- ઇમામકો સિર્ફ અપની નમાઝકી નિયત કરના શર્ત હે, ઇમામતકી નિયત કરના શર્ત નહીં. હાં, અગર કોઈ ઔરત ઉસકે પીછે નમાઝ પઢ્હના ચાહે ઔર મરદોંકે બરાબર ખળી હો ઔર જનાઝા, જુમ્હા ઔર ઇદોંકી નમાઝ ન હો, તો ઉસકી ઇકતિદા સહીહ હોનેકે લિયે ઉસકી ઇમામતકી નિયત કરના શર્ત હે. ઔર અગર મરદોંકે બરાબર ન ખળી હો યા જનાઝા, જુમ્હા યા ઇદોંકી નમાઝ ન હો તો ફિર શર્ત નહીં.

મસ્જદા ૩ :- મુક્તદીકો ઇમામકા તય કરના શર્ત નહીં કે વો ઝેદ હે યા ઊમર બલ્કે સિર્ફ ઇતની નિયત કાફી હે કે મેં ઇસ ઇમામકે પીછે નમાઝ પઢ્હતા હું, હાં, અગર નામ લેકર તય કર લેગા ઔર ફિર ઉસકે ખિલાફ ઝાહિર હોગા, તો ઉસકી નમાઝ ન હોગી. જેસે, કિસી શખ્સને યે નિયત કી કે મેં ઝેદકે પીછે નમાઝ પઢ્હતા હું, હાલંકે કિસકે પીછે નમાઝ પઢ્હતા હે વો ખાલિદ હે, તો ઉસકી નમાઝ ન હોગી.

મસ્જદા ૪ :- જનાઝેકી નમાઝમેં યે નિયત કરના ચાહિયે કે મેં યે નમાઝ અલ્લાહ તઆલાકી ખુશનૂદી ઔર ઇસ મય્યિતકી દુઆકે લિયે પઢ્હતા હું, ઔર મુક્તદીકો યે ન મા'લૂમ હો કે યે મય્યિત મર્દ હે યા ઔરત, તો ઉસકો યે નિયત કર લેના કાફી હે કે મેરા ઇમામ કિસકી નમાઝ પઢ્હતા હે, ઉસકી મેં ભી પઢ્હતા હું.

કુછ ઉલમાકે નાઝદીક સહીહ યે હે કે કર્જ ઔર વાજિબ નમાઝોંકે સિવા ઔર નમાઝમેં સિર્ફ નમાઝકી નિયત કર લેના કાફી હે. ઇસ ખાસ કરનેકી કોઈ ઝરૂરત નહીં કે યે નમાઝ સુન્નાત હે યા મુસ્તહબ. ઔર સુન્નાત ફજરકે વકત કી હે યા ઝેહરકે વકતકી હે, યા યે સુન્નાત તહજ્જુદ યા તરાવીહ યા ચાંદ ગિરહનકી હે યા સૂરજ ગિરહનકી,

૧. અગર ઇમામ ઔરતકી નમાઝ પઢ્હતા હે તો મેં ભી ઔરતકી નમાઝ પઢ્હતા હું ઔર અગર ઇમામ મર્દકી નમાઝ પઢ્હતા હે તો મેં ભી મર્દકી પઢ્હતા હું.

મગર તરછાલ ઇસી બાતકો દી મઈ હે કે ખાસ કરે હી નિખાત કરે.

તકબીરે તહરીમાકા બયાન

મસ્અલા ૧ :- કુછ ન જાનેવાલે જબ મસ્જિદમે આકર ઇમામકો રૂકૂઅમે પાતે હૈ, તો જલ્દીસે આતે હી રૂક જાતે હૈં ઓર ઇસી હાલતમે તકબીરે તહરીમા કેહતે હૈં, ઉમ્મી નમાઝ નહીં હોતી, ઇસ લિયે કે તકબીરે તહરીમા નમાઝકે સહીહ હોનેકી ચર્ત હે ઓર તકબીરે તહરીમાકે લિયે કિયામ' ચર્ત હે, જમકે કિયામ ન કિયા, વો સહીન હુઈ. ઓર જબ વો સહીહ ન હુઈ તો નમાઝ કેસે હો સકતી હે?

ફર્જ નમાઝકે કુછ મસ્અલે

મસ્અલા ૧ :- આમીનકે અલિફ (આ) કો બઘાકર પઘ્હના ચાહિયે, ઇસકે બા'દ કોઈ સૂરત કુરઆન મઠાદકી પઘ્હે.

મસ્અલા ૨ :- અગર સફરકી હાલત હો યા કોઈ ઝરૂરત સામને હો, તો ઇન્તિયાર હે કે સૂરએ ફાતિહાકે બા'દ જો સૂરત ચાહે પઘ્હે. અગર સફર ઓર ઝરૂરતકી હાલત ન હો તો ફજર ઓર ઝેહરકી નમાઝમે સૂરએ હુજુરાત ઓર સૂરએ બુરજ ઓર ઉન્કે દરમિયાનકી સૂરતોમે જિસકો ચાહે પઘ્હે.

ફજરકી પેહલી રકા'તમે દૂસરી રકા'તકે મુકાબલેમે બળી સૂરત હોની ચાહિયે. બાકી વકતોમે દોનું રકા'તોકી સૂરતે બરાબર હોની ચાહિયે. એક દો આયત કી કમી-બેમીકા કુછ એ'તિબાર નહીં. અસર ઓર ઇશાકી નમાઝમે વસ્સમાઈ વત્તારિકિ ઓર લખ યકુન ઓર ઉન્કે દરમિયાનકી સૂરતોમેસે કોઈ સૂરત પઘ્હની ચાહિયે. મગરિબકી નમાઝમે ઇઝ્ઝ સુલ્લાવત આખિર તક.

મસ્અલા ૩ :- જબ રૂકૂ'સે ઉઠકર સીધા બળા હો તો ઇમામ સિર્ફ સમિઅલ્લાહુ લિલ્લાહિદહ ઓર મુક્તદી સિર્ફ રબ્બના લકલ હમ્દુ ઓર મુન્કરિદ' દોનું કહે, ફિર તકબીર કેહતા હુવા દોનું હાથોકો પુટનોં પર રખે હુમે સિજદેમે જાએ. તકબીરકા આખિર ઓર સિજદેકા શુરૂ' સાથ હી હો યા'ની સિજદેમે પહોંચતે હી તકબીર ખત્મ હો જાએ.

મસ્અલા ૪ :- સિજદેમે પેહલે પુટનોંકો જમીન પર રખના ચાહિયે, ફિર હાથોકો, ફિર નાકકો, ફિર માથેકો, મુંહ દોનું હાથોકે દરમિયાનમે હોના ચાહિયે, ઓર ઉન્ગલિયાં મિલી હુઈ કિંબ્લા રૂખ હોની ચાહિયે, ઓર દોનું પૈર ઉન્ગલિયોંકે બંધ ખળે હુમે હોં ઓર ઉન્ગલિયોંકા રૂખ કિંબ્લાકી તરફ ઓર પેટ ઝનૂસે અલગ ઓર બાજુ બગલસે જુદા હોં.

૧. નિખાત બાંધનેકે બા'દકી પેહલી તકબીર.

૨. ખડા હોના.

૩. અહેલે નમાઝ પઘ્હનેવાલાં.

પેટ ઝમીનસે ઇતના ઉંચા હો કે બકરીકા બહોત છોટા બચ્ચા દરમિયાનસે નિકલ ચકે.

મસ્અલા ૫ :- કજર, મગરિબ ઓર ઇશાકે વક્ત પેલલી દો રકા'તોમે સૂરએ ફાતિહા ઓર દૂસરી સૂરત ઓર સમિઅલ્લાહુ લિમન હમિદહ ઓર સબ તકબીરેં ઇમામ બુલંદ આવાઝસે કહે ઓર મુન્કરિદકો કિરા'ત'મેં તો ઇન્તિયાર હે, મગર સમિઅલ્લાહુ લિમન હમિદહ ઓર તકબીર ધીરેસે કહે. ઝોહર અસરકે વક્ત ઇમામ સિર્ફ સમિઅલ્લાહુ લિમન હમિદહ ઓર સબ તકબીરેં બુલંદ આવાઝસે કહે, ઓર મુન્કરિદ ધીરે ઓર ઓર મુક્તદી હર વક્ત તકબીરેં વગૈરહ ધીરેસે કહે.

મસ્અલા ૬ :- નમાઝ ખતમ કર ચુકનેકે બા'દ દોનું હાથ સીને તક ઉઠાકર ફેલાએ ઓર અલ્લાહ તઆલાસે અપને લિયે દુઆ માંગે. ઓર ઇમામ હો તો તમામ મુક્તદિયોંકે લિયે લી. દુઆ માંગ ચુકનેકે બા'દ દોનું હાથ મુંહ પર ફેર લે. મુક્તદી ચાહે અપની અપની દુઆ માંગેં યા ઇમામકી દુઆ સુનાઈ દે તો ચાહે સબ આમીન આમીન (એસા હી હો, એસા હી હો) કેહતે રહે.

મસ્અલા ૭ :- જિન નમાઝોંકે બા'દ સુન્નતેં હૈં, જેસે ઝોહર, મગરિબ, ઇશા ઉન્કે બા'દ બહોત દેર તક દુઆ ન માંગે, બલકે મુખતસર દુઆ માંગકર ઉન સુન્નતોંકે પચ્ચનેમે લગ જાએ. ઓર જિન નમાઝોંકે બા'દ સુન્નતેં નહી, જેસે કજર, અસર ઉન્કે બા'દ ફિતની દેર તક ચાહે દુઆ માંગે. ઓર ઇમામ હો તો મુક્તદિયોંકે દાહની યા બાઈ તરફકો મુંહ ફેરકર બેઠ જાએ, ઇસકે બા'દ દુઆ માંગે, બશર્ત કે કોઈ મસ્બૂક ઉસકે મુકાબલેમેં નમાઝ ન પચ્ચ રહા હો.

મસ્અલા ૮ :- કર્ઝ નમાઝોંકે બા'દ, બશર્ત કે ઉન્કે બા'દ સુન્નતેં ન હૈં, વરના સુન્નતકે બા'દ મુસ્તહબ હે કે અસ્તગ્ફિરુલ્લાહ લલ્લાઝી લા ઇલાહ ઇલ્લાહુ હુવલ્ હક્યુમ્ કહ્યુમ, તીન બાર આયતુલ કુર્મી, કુલ હુવલ્લાહુ અહદ, કુલ અઝીઝુ-બિ-રબ્બિહુ ફલક, કુલ અઝીઝુ બિરબ્બિન્નાસ એક બાર પચ્ચકર તૈતીસ બાર સુબ્હાનલ્લાહ, તૈતીસ બાર અલ્હમ્દુલિલ્લાહ, ઓર ચૌતીસ બાર અલ્લાહુ અકબર પચ્ચે.

મસ્અલા ૯ :- ઓરતેં લી ઇસી તરહ નમાઝ પચ્ચે. સિર્ફ કુછ જગહોં પર ઉન્કો ઇસકે ખિલાફ કરના ચાહિયે, જિનકી તફસીલ નીચે દી જાતી હે.

(૧) તકબીરે તહરીમાકે વક્ત મરદોંકો ચાદર વગૈરહસે હાથ નિકાલકર કાનોં તક ઉઠાના ચાહિયે. અગર કોઈ ઝરૂરત, જેસે સરદી વગૈરહ, અંદર હાથ રખનેકી ન હો ઓર ઓરતોંકો હર હાલમેં બગૈર હાથ નિકાલે હુએ કંધો તક ઉઠાના ચાહિયે.

(૨) તકબીરે તહરીમાકે બા'દ મરદોંકો નાકકે નીચે હાથ બાંધના ચાહિયે ઓર ઓરતોંકો સીને પર.

(૩) મરદોંકો છોટી ઉન્ગલી ઓર અંગૂઠેકા હલ્કા (ધેરા) બનાકર બાઈ કલાઈ કો પકળના ચાહિયે ઓર દાહની તીન ઉન્ગલિયાં બાઈ કલાઈ પર બિછાના ચાહિયે, ઓર

ઔરતોંકો દાહની હથેલીકી પીઠ પર રખ દેના ચાહિયે. હલકા બનાના ઔર બાઈ કલાઈકો પૂજના ન ચાહિયે.

(૪) મરદોંકો રૂકૂઅમે અચી તરહ સુક જાના ચાહિયે કે સર ઔર સુરીન ઔર પીઠ મસખર હો જાએ, ઔર ઔરતોંકો ઈતના ન સુકના ચાહિયે, બલકે સિર્ફ ઈતના કે જિસમેં ઉનકે હાથ ઘુટનોં તક પહોંચ જાએ.

(૫) મરદોંકો રૂકૂઅમે ઉંબલિયાં ફેલાકર ઘૂટનોં પર રખના ચાહિયે, ઔર ઔરતોંકો બગેર ફેલાએ હુએ, બલકે મિલાકર.

(૬) મરદોંકો રૂકૂઅકી હાલતમે કોહનિયાં પેહલુસે અલગ રખની ચાહિયે, ઔર ઔરતોંકો મિલી હુઈ.

(૭) મરદોંકો સિજદેમેં પેટ રાનોંસે ઔર બાઝૂ બગલસે જુદા રખના ચાહિયે, ઔર ઔરતોંકો મિલા હુવા.

(૮) મરદોંકો સિજદેમેં કોહનિયાં ઝમીનસં ઉકી હુઈ રખના ચાહિયે, ઔર ઔરતોંકો ઝમીન પર બિછી હુઈ.

(૯) મરદોંકો સિજદેમેં દોન પેર ઉંબલિયોંકે બલ ખલે રખના ચાહિયે, ઔર ઔરતોંકો નહીં.

(૧૦) મરદોંકો બેઠનેકી હાલતમે બાએ પેર પર બેઠના ચાહિયે ઔર દાહને પેરકો ઉંબલિયોંકે બલ ખળા રખના ચાહિયે, ઔર ઔરતોંકો બાઈ સુરીનકે બલ બેઠના ચાહિયે. ઔર દોનું પેર દાહની તરફ નિકાલ દેના ચાહિયે, ઇસ તરહકે દાહની રાન બાઈ રાન પર આ જાએ ઔર દાહની પિંડલી બાઈ પિંડલી પર.

(૧૧) ઔરતોંકો કિસી વકત ઉંબી આવાઝસે કિરા'ત કરનેકા ઇંખિતયાર નહીં, બલકે ઉંકો હર વકત ધીમી આવાઝસે કિરા'ત કરની ચાહિયે.

તહિય્યાતુલ મસ્જિદ

મસ્અલા ૧ :- ચે નમાઝ ઉસ આદમીકે લિયે સુન્નત હે જો મસ્જિદમેં દાખિલ હો.

મસ્અલા ૨ :- ઇસ નમાઝકા મક્સદ મસ્જિદકા અદબ હે, જો હકીકતમેં ખુદાહીકા અદબ હે, ઇસ લિયે કે મકાનકા અદબ મકાનકે માલિકકે ખ્યાલસે હોતા હે, બસ ગૈર-ખુદાકા અદબ કિસી તરહ ઇસકા મક્સદ નહીં બન સકતા. મસ્જિદમેં આનેકે બા'દ બેઠનેસે પેહલે દો રકા'ત નમાઝ પઞહ હે, બસતે કે કોઈ મકરૂહ વકત ન હો.

મસ્અલા ૩ :- અગર મકરૂહ વકત હો તો સિર્ફ ચાર બાર ઇન કલામોંકો કેહ લે. સુબ્હાનલ્લાહ, અલ્હમ્દુ લિલ્લાહ, વલા ઈલાહ ઈલ્લાલ્લાહુ વલ્લાહુ અકબર ઔર ઇસકે બા'દ કોઈ ફરૂદ શરીફ પઞહ લે.

ઇસકી નિખાત ચે હે નવૈતુ અન્ ઉસલિય રૂકૂઅતય તહિય્યાતિલ મસ્જિદ યા

ઉર્દુમાં ઇસ તરફ કેક લે, ચાહે દિલ હી મેં સમજ લે કે મેંને ચે ઇરાદા કિયા કે હો રક્ષા'ત નમાઝ તહિયતુલ મસ્જિદ પબ્લું.

મસ્અલા ૪ :- હો રક્ષા'તકી બાત ફુલ ખાસ નહીં, અગર ચાર રક્ષા'તે પબ્લી જાએ તબ ભી ફુલ હરજ નહીં. અગર મસ્જિદમાં આતે હી કોઈ કર્જ નમાઝ પબ્લી જાએ યા ઓર કોઈ સુન્નાત અદા કી જાએ તો વહી કર્જ યા સુન્નાત તહિયતુલ મસ્જિદકે કાઈમ મુકામ હો જાએગી, યા ઇસકે પબ્લનેસે તહિયતુલ મસ્જિદમાં સવામ ભી મિલ જાએગા, અગરચે ઇસમાં તહિયતુલ મસ્જિદકી નિયત નહીં કી ગઈ.

મસ્અલા ૫ :- અગર મસ્જિદમાં જાકર કોઈ સખ્ત બેઠ જાએ ઓર ઇસકે બા'દ તહિયતુલ મસ્જિદ પબ્લે, તબ ભી ફુલ હરજ નહીં, મગર બેઠતાર ચે હે કે બેઠનેસે પેહલે પબ્લ લે.

હદીસ :- નબી (સ.અ.વ.) ને કરચાયા કે જબ તુમમેંસે કોઈ મસ્જિદ જાયા કરે તો જબ તક હો રક્ષા'ત નમાઝ ન પબ્લ લે, ન બેઠે.

મસ્અલા ૬ :- અગર મસ્જિદમાં કઈ બાર જાનેકા ઇતિફાક હો, તો સિર્ફ એક બાર તહિયતુલ મસ્જિદ પબ્લ લેના કફી હે, ચાહે પેહલી બાર પબ્લ લે યા આખિરમેં.

સકરકી નફલે

મસ્અલા ૧ :- જબ કોઈ આદમી અપને વતનસે સકર કરને લાગે તો ઇસકે સિયે મુસ્તહબ હે કે હો રક્ષા'ત નમાઝ ઘરમેં પબ્લકર સકર કરે. ઓર જબ સકરસે આગે તો મુસ્તહબ હે કે પેહલે મસ્જિદમાં જાકર હો રક્ષા'ત નમાઝ પબ્લ લે, ઇસકે બા'દ અપને ઘર જાએ.

હદીસ :- નબી (સ.અ.વ.) સકરસે વાપસ તશરીફ લાતે તો પેહલે મસ્જિદમાં જાકર હો રક્ષા'ત નમાઝ પબ્લ લેતે થે.

મસ્અલા ૨ :- મુસાફિરકો ચે મુસ્તહબ હે કે સકરકે દીરાન જબ કિસી મંઝિલ પર પહોંચે ઓર વહાં હહેરનેકા ઇરાદા હો બેઠનેસે પેહલે હો રક્ષા'ત નમાઝ પબ્લ લે.

કત્લકી નમાઝ

મસ્અલા ૧ :- જબ કોઈ મુસલમાન કત્લ કિયા જાતા હો તો ઇસકો મુસ્તહબ હે કે હો રક્ષા'ત નમાઝ પબ્લકર અપને ગુનાહોંકી માફીકી અલ્લાહ તઆલાસે દુઆ કરે તાકે ચે નમાઝ ઓર ઇતિત્તફાર દુનિયામેં ઇસકા આખિરી અમલ રહે.

હદીસ :- એક બાર નબી (સ.અ.વ.) ને અપને સાચિયોં (રહિ.) મેં સે ફુલ કારિયોંકો કુરઆન મજીદકી તા'લીમકે સિયે કહીં લેખ મા. ચાસ્તેમેં મક્કાકે કાફિરોંને ઉગ્રોં અરિકતાર કર લિયા, સિવાએ હઝરત ખુમૈય (રહિ.) કે ઓર સબકો વહીં કત્લ કરે.

દિવા. હજારત ખુબેબ (રહિ.) કો મકકામે લે જાકર બધી ધૂમ ઔર બલે એહતિયામસે સહીદ કિયા. જબ યે સહીદ હોને લગે તો ઉન લોગોસે ઇંજાઝત લેકર દો રક્ષા'ત નમાઝ પઢી. ઉસી વકતસે યે નમાઝ ખુસાહબ હો ગઈ.

તરાવીહકા બયાન

મસ્અલા ૧ :- વિગત તરાવીહકે બા'દ પઢના બેહતર હે, અગર પેહલે પઢ લે તબ બી દુરૂસ્ત હે.

મસ્અલા ૨ :- નમાઝો તરાવીહમે ચાર રક્ષા'તકે બા'દ ઇતની દેર તક બેઠના, જિતની દેરમે ચાર રક્ષા'તે પઢી ગઈ હે, ખુસાહબ હે. હાં, અગર ઇતની દેર બેઠનેમે લોગોકો તકલીફ હો ઔર જમાઅતકે કમ હો જાનેમ ડર વો તો ઉસ્સે કમ બેઠે. ઇસ બેઠનેમે ઇખ્તિયાર હે, ચાહે અકેલે નફલે પઢે, ચાહે તસ્બીહ વગૈરહ પઢે, ચાહે ચુપ બેઠ રહે.

મસ્અલા ૩ :- અગર કોઈ આદમી ઇશાકી નમાઝકે બા'દ તરાવીહ પઢ ચુકા હો, ઔર પઢ ચુકનેકે બા'દ મા'લૂમ હો કે ઇશાકી નમાઝમે કોઈ ખાત એસી હો ગઈ થી, જિસકી વજહસે ઇશાકી નમાઝ નહીં સુઈ, તો ઉસકો ઇશાકી નમાઝકો દોહરાનેકે બા'દ તરાવીહકો બી દોહરાના ચાહિયે.

મસ્અલા ૪ :- અગર ઇશાકી નમાઝ જમાઅતસે ન પઢી ગઈ હો તો તરાવીહ બી જમાઅતસે ન પઢી જાએ, ઇસ લિયે કે તરાવીહ ઇશાકે તહત હે, હાં, જો લોગ જમાઅતસે ઇશાકી નમાઝ પઢકર તરાવીહ જમાઅતસે પઢ રહે હે, ઉનકે સાથ સરીક હોકર ઉસ આદમીકો બી તરાવીહકા જમાઅતસે પઢના દુરૂસ્ત હો જાએગા, જિસને ઇશાકી નમાઝ બગૈર જમાઅતકે પઢી હે, ઇસ લિયે કે વો ઉન લોગોકે તામે' સમાજા જાએગા જિનકી જમાઅત દુરૂસ્ત હે.

મસ્અલા ૫ :- અગર કોઈ શખ્સ મસ્જિદમે એસે વકત પહોંચે કે ઇશાકી નમાઝ હો ચુકી હો તો ઉસે ચાહિયે કે પેહલે ઇશાકી નમાઝ પઢ લે ફિર તરાવીહમે સરીક હો ઔર અગર ઇસ દરમિયાનમે તરાવીહકી કુછ રક્ષા'તે હો જાએ તો ઉનકો વિગતે બા'દ પઢે ઔર યે આદમી વિગત જમાઅતસે પઢે.

મસ્અલા ૬ :- મહીનેમે એક બાર કુરઆન મજીદકો તરતીબવાર તરાવીહમે પઢના સુન્નતે મુઅક્કદા હે, લોગોકો કાહિલી યા સુસ્તીસે ઉસે છોખના ન ચાહિયે. હાં, અગર યે ડર હો કે અગર ખૂસા કુરઆન મજીદ પઢ્યા જાએગા તો લોગ નમાઝમે ન આર્હેગે ઔર જમાઅત ટૂટ જાએગી, યા ઉનકો બહોત ના-ગવાર હોગા તો બેહતર હે, જિતના લોગોકો બોઝ ન મા'લૂમ હે ઉતના હી પઢ્યા જાએ. અલબત્ત તર કેફ સે આંખિર તક કી દસ સૂરતે પઢ દી જાએ. હર રક્ષા'તમે એક સૂરત ફિર જમ્દુહસ રક્ષા'તે હો જાએ તો ઉનહીં સૂરતોકો દો બારા પઢ દે યા ઔર જો સૂરતે ચાહે ચલે.

મસ્અલા ૭ :- એક કુરઆન મજીદસે ઝિયાદહ ન પળહે, ઇસ વક્ત તક કે લોગોંકા શોક ન મા'લૂમ હો જાએ.

મસ્અલા ૮ :- એક રાતમેં પૂરે કુરઆન મજીદકા પળહના જાઈજ હે, બશર્ત કે લોગ નિહાયત શોકીન હોં કે ઉનકો બોજ ન મા'લૂમ હો. અગર બોજ મા'લૂમ હો ઓર ના-મવાર હો તો મકરૂહ હે.

મસ્અલા ૯ :- તરાવીહમેં કિસી સૂરતકે શુરૂ' પર એક બાર બિસ્મિલ્લાહ હિરફમા નિર્દહીમ બુલંદ આવાજસે પળહ દેના ચાહિયે, ઇસ લિયે કે બિસ્મિલ્લાહ ભી કુરઆન મજીદકી એક આયત હે. અગરયે કિસી સૂરતકા હિસ્સા નહીં. પણ અગર બિસ્મિલ્લાહ બિલકુલ ન પળહી જાએગી તો કુરઆન મજીદકે પૂરે હોનેમેં એક આયતકી કમી રેહ જાએગી. ઓર અગર ધીમી આવાજસે પળહી જાએગી તો મુક્તદિયોંકા કુરઆન મજીદ પૂરા ન હોગા.

મસ્અલા ૧૦ :- તરાવીહકા પૂરે રમઝાનમેં પળહના સુન્નત હે. અગરયે કુરઆન મજીદ મહીના પૂરા હોનેસે પેહલે ખતમ હો જાએ, જેસે પંદરહ દિનમેં પૂરા કુરઆન શરીફ પળહ લિયા જાએ તો બાકી ઝમાનેમેં તરાવીહકા પળહના સુન્નતે મુઅક્કદા હે.

મસ્અલા ૧૧ :- સહીહ^૧ યે હે કે કુલ્ હુવલ્લાહુકા તરાવીહમેં ત્રીન બાર પળહના, જેસા કે આજકલ રિવાજ હે મકરૂહ હે.

ચાંદ ગિરહન ઓર સૂરજ ગિરહનકી નમાઝ

મસ્અલા ૧ :- સૂરજ ગિરહનકે વક્ત હો રકા'ત નમાઝ સુન્નત હે.

મસ્અલા ૨ :- સૂરજ ગિરહનકી નમાઝ જમાઅતસે અદા કી જાએ, બશર્ત કે જુમ્આકા ઇમામ યા વક્તકા હાકિમ યા ઇસકા નાઈબ ઇમામત કરે. ઓર એક રિવાયતમેં હે કે હર ઇમામ અપની મસ્જિદમેં સૂરજ ગિરહનકી નમાઝ પળહા સકતા હે.

મસ્અલા ૩ :- સૂરજ ગિરહનકી નમાઝકે લિયે અઝાન યા ઇકામત નહીં, બલકે લોગોંકા જમા' કરના મકસદ હો તો અસ્સલાતુ જામિ અતુન (જમા' કરનેવાલી નમાઝ) પુકાર દિયા જાએ.

મસ્અલા ૪ :- સૂરજ ગિરહનકી નમાઝમેં બળી-બળી સૂરતોંકા જેસે સૂરએ બકરહ વઘીરહ પળહના ઓર રૂકૂઅ ઓર સિજદોંકા બહોત દેર તક અદા કરના સુન્નત હે. ઇસમેં કિરા'ત ધીરેસે પળહે.

૧. સબીના ઇસ હુકમમેં સામિલ નહીં હે, ઇસકા હુકમ ઇસ્લાહુર્રુસૂમ મેં દેખો.

૨. મકરૂહ હોનેકી વજહ યે હે કે આજ કલ આમ લોગોંને ઇસકો ખાતકા ઝરૂરી હિસ્સા સમજ લિયા હે, જેસા કે ઉનકે તરીકેસે મા'લૂમ હોતા હે, ઇસ લિયે મકરૂહ હે, ન યે કે સૂરતકા હોહરના મુદ મકરૂહ હે. જેસા કે હાઝરત મોહાનાને તીસરે હિસ્સેકે તતિમામેં એક સવાલકે જાબમેં લિખ્યા હે. પણ સૂરતકા હોહરના ચાહે અપનેમેં જાઈજ હો યા મકરૂહ, યે રસમ બહરહાલ છોજ દેનેકે કાબિલ હે.

મસ્મલા ૫ :- નમાઝકે બા'દ ઇમામકો ચાહિયે કે દુઆમેં લગ જાએ. ઓર મુક્તદી આમીન આમીન કહે, જબ તક કે ગિરહન ખત્મ ન હો જાએ, દુઆમેં લગા રેહના ચાહિયે. હાં અગર એસી હાલતમેં સૂરજ ડૂબ જાએ યા કિસી નમાઝકા વક્ત આ જાએ, તો દુઆકો રોકકર નમાઝમેં લગ જાના ચાહિયે.

મસ્મલા ૬ :- ચાંદ ગિરહનકે વક્ત ભી દો રકા'ત નમાઝ સુન્નત હે, મગર ઇસમેં જમાઅત સુન્નત નહીં. સબ લોગ અકેલે અકેલે નમાઝેં પઢે, ઓર અપને અપને ઘરોમેં પઢે. મસ્જિદમેં જાના ભી સુન્નત નહીં.

મસ્મલા ૭ :- ઇસી તરહ જબ કોઈ ડર યા મુસીબત પેશ આએ તો નમાઝ પઢના સુન્નત હે, જેસે તેજ આંધી ચલે યા ઝલઝલા (પરતીકંપ) આએ યા બિજલી ગિરે યા સિતારે બહોત ટૂટે યા બરફ બહોત ગિરે યા પાની બહોત બરસે યા કોઈ મર્જ, જેસે હેઝા વગેરહ ફેલ જાએ, યા કિસી દુશ્મન વગેરહકા ડર હો, મગર ઇન વક્તોમેં જો નમાઝેં પઢી જાએ, ઇનમેં જમાઅત ન કી જાએ, હર આદમી અપને અપને ઘરમેં અકેલે પઢે. નબી (સ.અ.વ.) કો જબ કોઈ મુસીબત યા રંજ હોતા તો નમાઝમેં લગ જાતે.

મસ્મલા ૮ :- જિતની નમાઝેં પહાં બયાન હુઇ, ઇનકે અલાવા ભી નફલ નમાઝેં જિતની ઝિયાદહ પઢી જાએ, સવાબ ઓર દરજોમેં તરકકીકી વજહ હોગી, ખાસ તૌરસે ઇન વક્તોમેં જિનકી બખાઈ હદીસોમેં આઈ હે. ઓર ઇનમેં ઇબાદત કરનેકી ફઝીલત નબી (સ.અ.વ.) ને બતાઈ હે. જેસે રમઝાનકી આખિરી દસ રાતોં ઓર શાબાનકી પંદરહવી તારીખકે ઇન વક્તોકી બખી બખાઈયાં હૈ, ઓર ઇનમેં ઇબાદતકા બહોત સવાબ હદીસમેં આયા હે. હમને કમ જમહકો ધ્યાનમેં રખનેકી વજહસે ઇનકો તફસીલસે નહીં લિખ્ના.

ઈસ્તિસ્કા'કી નમાઝકા બયાન

જબ પાનીકી ઝરૂરત હો ઓર પાની ન બરસતા હો, ઇસ વક્ત અલ્લાહ તઆલાસે પાની બરસનેકી દુઆ કરના સુન્નત હે.

ઈસ્તિકાકે લિયે દુઆ કરના ઇસ તરીકેસે મુસ્તહબ હે કે તમામ મુસલમાન મિલકર અપને લખકોં-બૂલકોં ઓર જાનવરોં કે સાથ નંગે પૈર નરમી ઓર આજિઝીકે સાથ મા'મૂલી કપજોંમેં જંગલકી તરફ જાએ, તૌબાકો નયે સિરેસે કરે. ઓર હકવાલોંકે હક અદા કરે. ઓર અપને સાથ કિસી બદ-દીનકો ન લે જાએ, ફિર દો રકા'ત બગેર અઝાન ઓર ઇકામતકે જમાઅતસે પઢે, ઇમામ આવાઝસે ડિરા'ત કરે, ફિર દો ખુત્બે પઢે, જિસ તરહ ઇદ'કે દિન ક્રિયા જાતા હે. ફિર ઇમામ કિબ્લા રૂખ હોકર બખા હો જાએ ઓર

૧. પાની બરસનેકી દુઆ.

૨. યા'ની જેસેકે ઇદકી નમાઝકે બા'દ ખુત્બા પઢ્યા જાતા હે, ઇસી તરહ પહાં ભી નમાઝકે બા'દ દોનું ખુત્બે પઢે.

દોનું હાથ ઉઠાકર અલ્લાહ તમાલાસે પાની બરસનેકી ફુમા કરે ઓર તમામ હાઝિર લોગ ભી ફુમા કરે. તીન દિન સગાતાર એસા હી કરે. તીન દિનકે બા'દ નહીં, ક્યૂંકે ઇસ્સે ઝિયાદહ સાબિત નહીં. ઓર અગર નિકલનેસે-પેહલે યા એક દિન નમાઝ પઘ્લકર બાદિશ હો જામે, તો જબ ભી તીન દિન પૂરે કર દે. ઓર તીનો દિનોંમેં રોઝે ભી રખેં તો મુસ્તહબ હે. ઓર જાનેસે પેહલે સદકા ખેરાત કરના ભી મુસ્તહબ હે.

નમાઝકે ફર્જો-વાજિબોકે મુતઅદિલક કુછ મસ્અલા

મસ્અલા ૧ :- મુદરિક પર કિરા'ત નહીં, ઇમામકી કિરા'ત સબ મુક્તદિયોકી તરફસે કાફી હે ઓર હનફિયોકે નઝદીક મુક્તદીકો ઇમામકે પીછે કિરા'ત કરના મકરૂહ હે.

મસ્અલા ૨ :- મસ્બૂકકો અપની ગઈ હુઈ રકા'તોંમેંસે એક યા દો રકા'તમેં કિરા'ત કરના ફર્જ હે.

મસ્અલા ૩ :- મતલબ યે કે ઇમામકે હોતે હુમે મુક્તદી કો કિરા'ત ન ચાહિયે. હાં, મસ્બૂકકે લિયે ચૂકે ઉન ગઈ હુઈ રકા'તોંમેં ઇમામ નહીં હોતા, ઇસ લિયે ઉસકો કિરા'ત ચાહિયે.

મસ્અલા ૪ :- સિજદેકી જગહકો પેરોકી જગહસે આપા ગઝસે ઝિયાદહ ઈમા ન હોના ચાહિયે. અગર આપે ગઝસે ઝિયાદહ ઈમા જગહ પર સિજદા કિયા જામે તો ફુરસત નહીં. હાં, અગર કોઈ એસી હી ઝડરત પેશ આ જામે તો જાઈઝ હે, જેસે જમાઅત ઝિયાદહ હો ઓર લોગ ઇતને મિલકર ખબે હોં કે ઝમીન પર સિજદા મુઝિન ન હો તો નમાઝ પઘ્લનેવાલોંકી પીઠ પર સિજદા કરના જાઈઝ હે, બશર્ત કે જિસ આદમી કી પીઠ પર સિજદા કિયા જામે, વો ભી વોહી નમાઝ પઘ્લતા હો, જો સિજદા કરનેવાલા પઘ્લ રહા હે.

મસ્અલા ૫ :- ઈદોંકી નમાઝમેં અલાવા મા'મૂલી તંકબીરોંકે છ તંકબીરોં કેહના વાજિબ હે.

મસ્અલા ૬ :- ઇમામકો ફજરકી દોનું રકા'તોંમેં ઓર મઝરિબકી ઓર ઇસાકી પેહલી દો રકા'તોંમેં, ચાહે કઝા હોં યા અદા ઓર જુમ્મા ઓર ઈદોં ઓર તરાવીહકી નમાઝમેં ઓર રમઝાનકે વિત્રમેં ઈમા આવાઝસે કિરા'ત કરના વાજિબ હે.

મસ્અલા ૭ :- મુન્કરિદકો ફજરકી દોનું રકા'તોંમેં ઓર મઝરિબકી ઓર ઇસાકી પેહલી દો રકા'તોંમેં ઇખ્તિયાર હે, ચાહે બુલંદ આવાઝસે કિરા'ત કરે યા પીખી આવાઝસે. આવાઝ બુલંદ હોનેકી ફકીહોં ને યે હદ લિખ્તી હે કે કોઈ દૂસરા આદમી સુન સકે ઓર પીખી આવાઝકી યે હદ લિખ્તી હે કે ખૂદ સુન સકે, દૂસરા ન સુન સકે.

મસ્અલા ૮ :- ઇમામ ઓર મુન્કરિદકો ઝોહર અસરકી કુલ રકા'તોંમેં ઓર

૧. યા'ની જો આદમી દૂર ખડા હો વો ન સુન સકે. ઓર યે મતલબ નહીં કે જો મિલકુલ ખડા હો, વો ભી ન સુન સકે.

મગરિબ ઓર ઇશાકી આખિરી રકા'તોમેં પીમી આવાજસે કિરા'ત કરના વાજિબ હે.

મસ્અલા ૯ :- જો નફલ નમાઝેં દિનકો પબ્લી જાએ, ઉનહેં પીમી આવાજસે કિરા'ત કરના ચાહિયે ઓર જો નફલેં રાતકો પબ્લી જાએ, ઉનમેં ઇન્તિયાર હે.

મસ્અલા ૧૦ :- મુન્કરિદ અગર ફજર મગરિબ ઓર ઇશાકી કઝા પબ્લે, તો ઉનમેં ભી ઉનકો પીમી આવાજસે કિરા'ત કરના વાજિબ હે. અગર રાતકો કઝા પબ્લે તો ઉસે ઇન્તિયાર હે.

મસ્અલા ૧૧ :- અગર કોઈ આદમી મગરિબકી યા ઇશાકી પેહલી દૂસરી રકા'તમેં સૂરએ ફાતિહાકે બા'દ દૂસરી સૂરત મિલાના ભૂલ જાએ તો ઉસે તીસરી ચોથી રકા'તમેં સૂરએ ફાતિહાકે બા'દ સૂરત પબ્લના ચાહિયે. ઓર ઇન રકા'તોમેં ભી ઉંચી આવાજસે કિરા'ત કરના વાજિબ હે. ઓર આખિરમેં સિજદએ સહવ કરના ચાહિયે.

નમાઝકી કુછ સુન્નાતેં

મસ્અલા ૧ :- તકબીરે તેહરીમા કેહનેસે પેહલે દોનૂ હાથોકા ઉઠાના મરદોંકો કાનોં તક ઓર ઓરતોંકો કંથોં તક સુન્નાત હે. ઉઝરકી હાલતમેં મરદોંકો ભી કંથોં તક હાથ ઉઠાનેમેં કુછ હરજ નહી.

મસ્અલા ૨ :- તકબીરે તેહરીમાકે બા'દ ફીરન હાથોંકો બાંધ લેના, મરદોંકો નાફકે નીચે ઓર ઓરતોંકો સીને પર સુન્નાત હે.

મસ્અલા ૩ :- મરદોંકો ઇસ તરહ હાથ બાંધના કે દાહની હથેલી બાઈ હથેલી પર રખ લેં ઓર દાહને અંગૂઠે ઓર છોટી ઉંગલીસે બાઈ કલાઈકો પકડ લેના ઓર તીન ઉંગલીયાં બાઈ કલાઈ પર બિછાના સુન્નાત હે.

મસ્અલા ૪ :- ઇમામ ઓર મુન્કરિદકો સૂરએ ફાતિહાકે ખતમ હોનેકે બા'દ પીમી આવાજસે આમીન કેહના ઓર કિરા'ત બુલંદ આવાજસે હો તો સબ મુક્તદિયોંકો ભી પીમેસે આમીન કેહના સુન્નાત હે.

મસ્અલા ૫ :- મરદોંકો રૂકૂઅકી હાલતમેં અચ્છી તરહ ઝુક જાના કે પીઠ ઓર સર ઓર સુરીન સબ બરાબર હો જાએ, સુન્નાત હે.

મસ્અલા ૬ :- રૂકૂઅમેં મરદોંકો દોનૂ હાથોંકા પેહલૂસે જુદા રખના સુન્નાત હે કોમા (રૂકૂઅસે ખડા હોના) મેં ઇમામકો સિર્ફ સમિઅલ્લાહુ સમિઅલ્હદ કેહના ઓર મુક્તદીકો સિર્ફ રબ્બના લકલ્લહમ્દુ ઓર મુન્કરિદકો દોનૂ કેહના સુન્નાત હે.

મસ્અલા ૭ :- સિજદેકી હાલતમેં મરદોંકો અપને પેટકા ઝાનૂસે ઓર કોહનિયોંકા પેહલૂસે અલગ રખના ઓર હાથોંકી બાહોંકા ઝમીનસે ઉઠા હુવા રખના સુન્નાત હે.

મસ્અલા ૮ :- પેહલે ઓર આખિરી કા'દામેં મરદોંકો ઇસ તરહ બેઠના કે દાહના પેર ઉંગલિયોંકે બહ ખબા હો ઓર ઉસકી ઉંગલિયોંકા રૂખ ડિબ્લેકી તરફ હો ઓર

બાયાં પેર ઝમીન પર બિછા હો ઓર ઉસી પર બેઠે હોં ઓર ધોનું હાથ ઝાનૂઓં પર હોં, ઉન્હાયોંકે કિરે પુટનોંકે કરીમ હોં, યે સુન્નત હે.

મસ્અલા ૯ :- ઈમામકો સલામ બુલંદ આવાઝસે કેહના સુન્નત હે.

મસ્અલા ૧૦ :- ઈમામકો અપને સલામમેં અપને તમામ મુક્તદિયોંકી નિમ્મત કરના, ચાહે મર્દ હો યા ઓરત યા લલકે હોં, ઓર સાથ રેહનેવાલે ફરિસ્તોંકી નિમ્મત કરના ઓર મુક્તદિયોંકો અપને સાથ નમાઝ પઞ્હનેવાલોંકી ઓર સાથ રેહનેવાલે ફરિસ્તોંકી, ઓર અગર ઈમામ દાહની તરફ હો તો દાહને સલામમેં ઓર બાઈ તરફ હો તો બાઈ સલામમેં, ઓર અગર સામને હો તો ધોનું સલામોંમેં ઈમામકી ભી નિમ્મત કરના સુન્નત હે.

મસ્અલા ૧૧ :- તકબીરે તેહરીયા કેહતે વકત મરદોંકો અપને હાથોંકા આસ્ટીન યા ચાદર વગેરહસે બાહિર નિકાલ લેના બશર્ત કે કોઈ ઉઝર જેસે સરદી વગેરહકે ન હો, સુન્નત હે.

જમાઅતકી બયાન

૧. જુએ જમાઅતકે સાથ નમાઝ પઞ્હના વાજિબ યા તાકીદી સુન્નત હે'. ઈસ લિયે ઈસકાં ઝિકર ભી નમાઝકે વાજિબોં-સુન્નતોંકે બા'દ ઓર મકરૂહાત વગેરહસે પેહલે મુન્અસિબ યા'લુમ હુવા ઓર મસ્અલોંકે ઝિયાદહ ઓર એહતિયામકે કાબિલ હોનેકી વજહસે ઉસકે લિયે અલગ ઉનવાન કાઈમ કિયા ગયા. જમાઅત કમસે કમ દો આદમિયોંકે મિલકર નમાઝ પઞ્હનેકો કેહતે હે. ઈસ તરહ કે એક આદમી ઉનમેં તાબે' હો ઓર દૂસરા માતબૂઅ. મતબૂઅકો ઈમામ ઓર તાબે'કો મુક્તદી કેહતે હે.

મસ્અલા ૧ :- ઈમામકે સિવા એક આદમીકે નમાઝમેં શરીક હો જાનેસે જમાઅત હો જાતી હે, ચાહે વો આદમી મર્દ હો યા ઓરત, ગુલામ હો યા આઝાદ, બાલિગ હો યા સમજદાર, નાબાલિગ બચ્ચા હો, જુઆ ઓર ઇદોંકી નમાઝમેં કમસે કમ ઈમામકે સિવા તીન આદમિયોંકે બગેર જમાઅત નહીં હોતી.

મસ્અલા ૨ :- જમાઅતકે હોનેમેં યે ભી ઝરૂરી નહીં કે ફર્જ નમાઝ હો, બલ્કે અગર નફલ ભી હો આદમી ઈસ તરહ એક દૂસરેકે તાબે' હોકર પઞ્હે તો જમાઅત હો જાએગી, ચાહે ઈમામ ઓર મુક્તદી ધોનું નફલ પઞ્હતે હોં યા મુક્તદી નફલ પઞ્હતા હો, હોં, જમાઅતકી નફલકા આદી હોના યા તીન મુક્તદિયોંસે ઝિયાદહ હોના મકરૂહ હે.

જમાઅતકી ફઝીલત ઓર તાકીદ

જમાઅતકી ફઝીલત ઓર તાકીદમેં સહીહ હદીસેં ઇતન્ની આઈ હે કે અગર સબ

૧. યા'ની કુછ કે નઝદીક વાજિબ ઓર બા'ઝ કે નઝદીક તાકીદી સુન્નત હે, વિસાક બયાન આએઆતા હે.

એક જગહ જમા' કી જમો તો બહોત કાલી મોટી કિતાબ તૈયાર હો સકતી હે, ઉનકે દેખનેસે કતઠ તોરસે યે નંતીજા નિકલતા હે કે જમાઅત, નમાઝ પૂરી કરનેમે એક ઉંચે દરજેકી થર્ત હે.

નબી (સ.અ.વ.) ને કબી ઉસકો છોળા નહીં. કરમાયા, યહાં તક કે મઝકી હાલતમે જબ આપકો ખૂદ ચલનેકી તાકત ન થી, દો આદમિયોંકે સહારેસે મસ્જિદમે તરરીફ લે ગમે. ઔર જમાઅતસે નમાઝ પઘ્ઠી. જમાઅત છોળને પર આપકો સખ્ત ગુસ્સા આતા થા ઔર જમાઅતકે છોળને પર બળીસે બળી સજા દેનેકો આપકા જા ચાહતા થા. બેશક મુહમ્મદ (સ.અ.વ.) કી શરીઅતમે જમાઅતકા બહોત બડા એહતિયામ કિયા ગયા હે ઔર હોના ભી ચાહિયે થાં. નમાઝ જેસી ઈબાદતકી શાન ભી ઈસીકો ચાહતી થી કે કિસ ચીજસે ઉસકી તકમીલ હો, વો ભી તાકીદકે ઉંચે દરજે પર પહોંચા દી જામે. હમ ઈસ જગહ પર પેહલે ઈસ આયતકો લિખકર જિસ્સે કુછ તફસીર લિખનેવાલોં ઔર શુક્રાને જમાઅતકો સાબિત કિયા હે, કુછ હદીસેં બયાન કરતે હેં.

અલ્લાહકા હુકમ હે.

વર્કઝી મઅરફીકેઈન. નમાઝ પઘ્ઠો નમાઝ પઘ્ઠનેવાલોંકે સાથ મિલકર યા'ની જમાઅતસે. ઈસ આયતમે ખુલા હુવા હુકમ જમાઅતસે નમાઝ પઘ્ઠનેકા હે, મગર ચૂંકે રૂકૂઅકે યા'ના કુછ તફસીર લિખનેવાલોંને ખુજૂઅકે ભી લિખ્તે હેં, ઈસ લિયે કર્જ હોના સાબિત ન હોગા.

હદીસ ૧ :- નબી (સ.અ.વ.) સે ઈન્ને ઉમર (રદિ.) જમાઅતકી નમાઝમે અકેલે નમાઝસે સત્તાઈસ દરજા કિયાદહ સવાબ રિવાયત કરતે હેં.

હદીસ ૨ :- નબી (સ.અ.વ.) ને કરમાયા કે અકેલે નમાઝ પઘ્ઠનેસે એક આદમીકે સાથ નમાઝ પઘ્ઠના બહોત બેહતર હે. ઔર દો આદમિયોંકે સાથ ઔર ભી બેહતર હે. ઔર જિતની બળી જમાઅત હો, ઉતના હી અલ્લાહ તઆલાકો પસંદ હે.

હદીસ ૩ :- હઝરત અનસ બિન માલિક (રદિ.) રિવાયત કરતે હેં કે નબી (સ.અ.વ.) કે સાથિયોંને ઈરાદા કિયા કે અપને પુરાને મકાનોસે (ચૂંકે વો મસ્જિદે નબવીસે દૂર હે) ઉઠકર નબી (સ.અ.વ.) કે કરીબ આકર ઠેહરેં, તબ ઉનસે નબી (સ.અ.વ.) ને કરમાયા કે તુમ અપને કદમોંમે જો ઝમીન પર પળતે હેં સવાબ નહીં સમજતે.

ફાઇદા :- ઈસ્સે યા'લૂમ હુવા કે જો આદમી જિતની દૂરસે ચલકર મસ્જિદમ આમેગા ઉતનાહી કિયાદહ સવાબ મિલેગા.

૧. મતલબ યે હેં અકેલે નમાઝ પઘ્ઠનેસે જિતના સવાબ મિલતા હે, જમાઅતસે પઘ્ઠનેમે ઉસ્સે સત્તાઈસ ગુના કિયાદહ મિલતા હે.

૨. લેડિન અગર કિસીકે મુહલ્લેમે મસ્જિદ હો તો ઉસકો છોળકર દૂર ન જામે, કયૂંકે મુહલ્લેકી મસ્જિદકા હક હે, બહોત અગર વહાં જમાઅત ભી ન હોતી હો તબ ભી વહાં હી જાકર વો ઈકામત કેહકર તન્હા નમાઝ પઘ્ઠો.

હદીસ ૪ :- નબી (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા કે જિતના વક્ત નમાઝકે ઈન્તિઝરમેં ગુઝરતા હે, વો સબ નમાઝમેં ગિના જતા હે.

હદીસ ૫ :- નબી (સ.અ.વ.) ને એક દિન ઇશાકે વક્ત અપને ઉન સાથિયોંસે જો જમાઅતમેં શરીક થે, ફરમાયા કે લોગ નમાઝ પબ્હ-પબ્હકર સો રહે ઓર તુમહારા વો વક્ત જો ઈન્તિઝરમેં ગુઝરા, સબ નમાઝમેં ગિના ગયા.

હદીસ ૬ :- નબી (સ.અ.વ.) સે બુરદા અસ્લમી (રદિ.) રિવાયત કરતે હે કે આપને ફરમાયા, ખુશખબરી દી ઉન લોગોંકે, જો અંધેરી રાતોંમેં જમાઅતકે લિયે મસ્જિદ જાતે હે, ઇસ બાતકી કે કિયાઅતમેં ઉનકે લિયે પૂરી રોશની હોગી.

હદીસ ૭ :- હઝરત ઉસ્માન (રદિ.) રિવાયત કરતે હે કે નબી (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા હે કે જો આદમી ઇશાકી નમાઝ જમાઅતસે પબ્હે, ઇસકો આપી રાતકી ઇબાદતકા સવાબ મિલેગા. ઓર જો ઇશા ઓર ફજરકી નમાઝ જમાઅતસે પબ્હેગા, ઇસે પૂરી રાતકા સવાબ મિલેગા.

હદીસ ૮ :- હઝરત અબુ હુરૈરહ (રદિ.) નબી (સ.અ.વ.) સે રિવાયત કરતે હે કે એક દિન આપને ફરમાયા કે મેરે દિલમેં યે ઇરાદા હુવા કે કિસીકો હુકમ દૂં કે હુકમિયાં જમા' કરે ઓર ફિર અઝાનકા હુકમ દૂં ઓર કિસીસે કહૂં કે વો ઇમામત કરે ઓર મેં ઉન લોગોંકે ઘરોં પર જાઉં જો જમાઅતમેં નહીં આતે ઓર ઉનકે ઘરોંકો જલા દૂં.

હદીસ ૯ :- એક રિવાયતમેં હે કે અગર મુજે છોટે બચ્ચોં ઓર ઓરતોંકા ખ્યાલ ના હોતા તો મેં ઇશાકી નમાઝમેં લગ જાતા, ઓર ખાદિમોંકો હુકમ દેતા કે ઉનકે ઘરોંકે માલ ઓર અસ્લાખકો ઉનકે સાથ જલા દે. (મુસ્લિમ)

ઇસ હદીસમેં ઇશાકા ખાસ કરના ઇસ મસ્લહતસે મા'લુમ હોતા હે કે વો સોનેકા વક્ત હોતા હે ઓર શાયદ તમામ લોગ ઇસ વક્ત ઘરોંમેં હોતે હે. ઇમામ તિર્મિઝી ઇસ હદીસકો લિખકર ફરમાતે હે કે યેહી મઝમૂન ઇબ્ને મસઊદ, અબુ દરદા, ઇબ્ને અબ્બાસ ઓર જાબિર (રદિ.) સે બી રિવાયત કી ગઈ હે. યે સબ લોગ નબી (સ.અ.વ.) કે કરીબી સાથિયોંમેંસે હે.

હદીસ ૧૦ :- અબુ દરદા (રદિ.) ફરમાતે હે કે નબી (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા કે કિસી આબાદી યા જંગલમેં ત્રીન મુસલમાન હોં ઓર જમાઅતસે નમાઝ ન પબ્હે તો બેશક ઉન પર શૈતાન ગાલિબ હો જાએગા. પણ અય અબુ દરદા! જમાઅતકો અપને ઉપર ઝરૂરી સમજ લો. દેખો લેખિયા (શૈતાન) ઊસી બકરી (આદમી) કો ખાતા હે (બેહકતલ હે) જો અપને ગલ્લે (જમાઅત) સે અલગ હો ગઈ હો.

હદીસ ૧૧ :- ઇબ્ને અબ્બાસ (રદિ.) સે રિવાયત હે કે જો આદમી અઝાન સુનકર જમાઅતમેં ન આએ ઓર ઊસે કોઈ ઉઝર બી ન હો તો ઊસકી વો નમાઝ જો

એલી પબ્લી હો કમુલ ન હોગી'. સાથિયોને પૂછ કે વો ઉઝર ક્યા હે? હઝરત (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા કે ડર યા બીમારી.

ઇસ હદીસમેં ડર યા બીમારીકી તફતીલ નહીં કી ગઈ. કુછ હદીસમેં કુછ તફતીલ લી હે.

હદીસ ૧૨ :- હઝરત મહજન (રદિ.) ફરમાતે હે કે એક બાર મેં નબી (સ.અ.વ.) કે સાથ થા કે ઇતનેમેં અઝાન હુઈ ઓર અલ્લાહકે રસૂલ (સ.અ.વ.) નમાઝ પઢ્ઢને લગે. ઓર મેં અપની જગહ પર જાકર બેઠ ગયા. પ્યારે નબી (સ.અ.વ.) ને નમાઝમેં ફારિમ હોકર ફરમાયા કે અય મહજન! તુમને જમાઅતસે નમાઝ કયું ન પબ્લી? ક્યા તુમ મુસલમાન નહીં હો? મેંને અર્જ ક્રિયા કે અય અલ્લાહકે રસૂલ (સ.અ.વ.)! મેં મુસલમાન તો હું મગર અપને ઘરમેં નમાઝ પબ્લ ચુકા યા. નબી (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા કે જબ મસ્જિદમેં આઓ ઓર દેખો કે જમાઅત હો રહી હે, હોગોંકે સાથ ચિલકર નમાઝ પબ્લ લિયા કરો. અગરચે' પબ્લ ચુકે હો.

ઝરા હદીસકો ઓરસે દેખો કે નબી (સ.અ.વ.) ને અપને બળે સહાબી હઝરત મહજન (રદિ.) ઓ જમાઅતસે નમાઝ ન પબ્લને પર કેસી સખ્ત ઓર ગુસ્સેસે ભરી હુઈ બાત કહી કે ક્યા તુમ મુસલમાન નહીં હો?

કુછ હદીસેં નમૂનેકે તીર પર ઝિકર હો ચુકી, અબ હુઝૂર (સ.અ.વ.) કે બળે સાથિયોંકે કીલ સુનિયે કે ઉન્હેં જમાઅતકા કિતના ધ્યાન રેહતા યા ઓર જમાઅતકે છોલ દેનેકો કેસા સમજતે થે ઓર કયું ન સમજતે, નબી (સ.અ.વ.) કી ઇત્તાઅત ઓર ઉનકી મરજીકા ઇનસે ઝિયાદહ કિસકો ખ્યાલ હો સકતા હે.

અસર' ૧ :- અસ્વદ કેહતે હે કે એક દિન હમ હઝરત ઉમ્મુલ મો'મિનીન આઈશા (રદિ.) કી પિદમતમેં હાઝિર થે કે નમાઝકી પાબંદી ઓર ઉસકી કમીલતકા ઝિકર નિકલા. ઇસ પર હઝરત આઈશા (રદિ.) ને તાઈદમેં નબી (સ.અ.વ.) કે મર્જ વકાલતકા કિસ્સા બયાન ક્રિયા કે એક દિન નમાઝકા વકત આયા ઓર અઝાન હુઈ તો આપને ફરમાયા કે અબૂ બકરસે કહો કે વો નમાઝ પબ્લકા. અર્જ ક્રિયા ગયા કે અબૂ બકર બળે નરમ દિલ હે, જબ આપકી જગહ પર ખડે હોંગે, તો બે-તાક્ત હો જાએંગે ઓર

૧. પા'ની પૂરા સવામ ન ચિલેગા કે થે નહીં કે ફર્જ અદા ન હોગા, કલી જોઈ ઇસ ખ્યાલસે નમાઝ લી છોલ દે કે નમાઝ કમુલ તો હોગી હી નહીં, ફિર તન્હા લી ન પબ્લે, કયુંકે કુછ ફાઈદા નહીં. એસા ખ્યાલ હરામિઝ ન ચાહિયે.

૨. મગર ફજર, અસર ઓર મગરિબકી નમાઝ અગર તન્હા પબ્લ લી હો ઓર ફિર જમાઅત હો તો અબ જમાઅતમેં સાથિલ ન હોના ચાહિયે, ઇસ લિયે કે ફજર ઓર અસરકે બા'દ તો નફલે ન પબ્લ-જા ચાહિયે ઓર મગરિબમેં ઇસ લિયે કે તીન રક્'ત નફલોંકી શરીઅતમેં નહીં હે.

૩. અસર સહાબી (પ્યારે નબી સ.અ.વ. કે સાથ) ઓર તામિઈન (સહાબીકા ઝમાના પાએ હુમે પ્યારે નબી સ.અ.વ. કે બા'દ કે હોગ તામિઈ કેહલાતે હે) કે કીલ કો કેહતે હે.

નમાઝ ન પળા સકેંગે. આપને ફિર વોહી કરમાયા, ફિર વોહી જવાબ ઢિયા ગયા, તબ આપને કરમાયા કે વૈસી બાતે કરતી હો જેસે યુસુફ (અલૈ.) સે મિસરકી ઓરતે કરતી થી". અબૂબકર (રદિ.) સે કહો કે નમાઝ પળા દે. ખેર હઝરત અબૂબકર (રદિ.) પળાનેકે લિયે નિકલે. ઇતનેમેં નબી (સ.અ.વ.) કો મર્જમેં કુછ છૂટ હુઈ, તો આપ દો આદમિયોંકે સહારેસે નિકલે. મેરી આંખોંમેં અબ તક વો હાલત મોજૂદ હે કે નબી (સ.અ.વ.) કે મુબારક કદમ ઝમીન પર ધસીટતે હુએ જાતે થે યા'ની ઇતની તાકત ભી ન થી કે ઝમીનસે પેર ઉઠા સકે. વહાં હઝરત અબૂબકર (રદિ.) નમાઝ શુરૂ કર ચુકે થે, ચાહા કે પીછે હટ જાએ મગર નબી (સ.અ.વ.) ને મના' કરમાયા ઓર ઉનહીસે નમાઝ પળવાઈ.

અસર ૨ :- એક દિન હઝરત અમીરુલ મોમિનીન ઉમર ફારૂક (રદિ.) ને સુલેમાન બિન અબી હરમાકો સુબહકી નમાઝમેં નહીં પાયા, તો ઉનકે ઘર ગએ ઓર ઉનકી યાં સે પૂછા કે આજ મેં ને સુલેમાનકો ફજરકી નમાઝમેં નહીં દેખા. ઉનહોંને કહા કે વો રાત ભર નમાઝ પળાતે રહે, ઇસ વજહસે ઇસ વકત ઉનકો નીંદ આ ગઈ. તબ હઝરત ફારૂક (રદિ.) ને કરમાયા કે મુજે ફજરકી નમાઝ જમાઅતકે સાથ પળાના ઝિયાદહ પ્યારી હે, ઇસકે મુકાબલેમેં કે તમામ રાત ઇબાદત કરે. (મુઅત્તા ઇમામ માલિક)

શેખ અબ્દુલ હક મુહદિસ દેહલવીને લિખ્યા હે કે ઇસ હદીસસે સાફ ઝાહિર હે કે સુબહકી નમાઝ જમાઅતસે પળાનેમેં તહજજુદસે ભી ઝિયાદહ સવાબ હે. ઇસ લિયે ઉલમાને લિખ્યા હે કે અગર શબ-બેદારી (રાતકા જાગના) ફજરકી નમાઝમેં ખલલ ડાલતા હો તો ઉસકા છોળ દેના બેહતર હે.

અસર ૩ :- હઝરત ઇબ્ને મસજિદ (રદિ.) કરમાતે હું કે બેશક હમને આઝમા લિયા અપનેકો ઓર સહાબા (રદિ.) કો કે જમાઅત નહીં છોળતા, મગર વો મુનાફિક ફિસકા નિકાક' ખુલા હુવા હો યા બીમાર, મગર બીમાર ભી દો આદમિયોંકા સહારા લેકર જમાઅતકે લિયે હાઝિર હોતે થે. બેશક નબી (સ.અ.વ.) ને હમેં હિદાયતકી રાહ બતલાઈ, ઉનમેં નમાઝ ભી હે, ઉન મસ્જિદોંમેં જહાં અઝાન હોતી હો યા'ની જમાઅત હોતી હો.

૧. વહાં પર હઝરત આઈશા (રદિ.) કો તસ્લીહ (ઉપમા) દી હે. હઝરત સુલેમાને તસ્લીહ કી વજહ થે હે કે જબ હઝરત સુલેમાકે ઇશકી શોહરત હુઈ કે વો હઝરત યુસુફકો ચાહતી હે જો ઇસ વકત ઉનકે પાવિંદકે ગુલામ થે, તો ઉનહોંને ઓરતોંકી મેહમાની કી ઓર ઉનકી મુરાદ મેહમાનીકે અલાવા ઓર ભી થી ઓર વો થે થી કે ઓરતે હઝરત યુસુફ કે બે-મિસાલ હુસ્નકો દેખે ઓર મુજે ઉનકે સાથ ઇશકમેં મજબૂર સમજે ઓર લાન-તાનસે બાઝ જાએ. ઇસી તરહ હઝરત આઈશા (રદિ.) કી મુરાદ ભી ઇસકે અલાવા જો ઉનહોંને ઉઝર કિયા યા ઓર ભી થી ઓર વો થે કે લોગ હઝરત અબૂબકર (રદિ.) કે હુઝૂર (સ.અ.વ.) કી જગહ ખળે હોનેકો બદકાલી ન સમજે ઓર ઇસ વજહસે હઝરત અબૂબકર (રદિ.) સે લોગોંકો હુઝૂર (સ.અ.વ.) કે બા'દ કોઈ કદૂરત (રંજિશ) ન હો.

૨. યા'ની ઝાહિરમેં મુસલમાન હોના ઓર હકીકતમેં કાફિર હોના.

દૂસરી રિવાયતમાં હે કે કરમાયા, જિસે ખ્વાહિશ હો કહા (કિયામતમાં) અલ્લાહ તઆલાકે સામને મુસલમાન જાએ, ઉસે યાહિયે કે પાંચ વક્તોંકી નમાઝોંકી પાબંદી કરે. ઉન જગહોં પર જહાં અઝાન સુઈ હો. (યા'ની જમાઅતસે નમાઝ પઢી જાતી હો.) બેશક અલ્લાહ તઆલાને તુમહારે નબી (સ.અ.વ.) કે લિયે હિદાયતકે તરીકે નિકાલે હૈ. ઓર યે નમાઝ ભી ઉનહીં તરીકોંમે સે હે. અગર તુમ અપને ઘરોંમે નમાઝ પઢહ લિયા કરોંમે, જેસે કે મુનાફિક પઢહ લેતા હે તો બેશક છૂટ જાએગી તુમસે તુમહારે નબી (સ.અ.વ.) કી સુન્નાત. ઓર અગર તુમ છોળ દોએ અપને પૈગમ્બર (સ.અ.વ.) કી સુન્નાતકો તો બેશક મુમરાહ હો જાઓંએ. ઓર કોઈ શખ્સ અમ્મી તરહ વુઝૂ કરકે નમાઝકે લિયે મસ્જિદ નહીં જાતા, મગર ઉસકે હર કંદા પર એક સવાબ મિલતા હે ઓર એક દરજા મિલતા હે ઓર એક મુનાહ બા'દ હોતા હે. ઓર હમને દંખ લિયા કે જમાઅતસે અલગ નહીં રહેતા મગર મુનાફિક. હમ લોગોંકી હાલત તો યે થી કે બીમારીકી હાલતમેં દો આદમિયોં પર તકિયા (સહારા) લગાકર જમાઅતકે લિયે લાએ જાતે યે ઓર લાઈનમેં ખજે કર દિયે જાતે યે'.

અસર ૪ :- એક બાર એક આદમી મસ્જિદસે અઝાનકે બા'દ, નમાઝ પઢહે બજેર ચલા ગયા, તો હઝરત અબૂ હુરૈરહ (રદિ.) ને કરમાયા કે ઉસ આદમીને અમુલ કાસિમ (સ.અ.વ.) કી નાફરમાની કી, ઓર ઉનકે પાક હુકમ કો ન માના. (મુરિશમ)

દેખો, હઝરત અબૂ હુરૈરહ (રદિ.) ને જમાઅત છોળને કો ક્યા કહા? ક્યા ઉસી મુસલમાનકો અબ ભી બજેર ઉઝર જમાઅત છોળનેકી કિમ્મત હો સક્તી હે? ક્યા ઉસી ઇમાનદારકો હઝરત અમુલ કાસિમ (સ.અ.વ.) કી નાફરમાની ચલાસા હો સક્તી હે?

અસર ૫ :- હઝરત ઉમ્મે દરદા (રદિ.) કરમાતી હૈ કે એક બાર હઝરત અબૂ દરદા (રદિ.) મેરે પાસ ઇસ હાલમેં આએ કે નિહાયત ગુસ્સેમેં યે. મેંને પૂછા કે ઇસ વક્ત આપકો મુસ્તા ક્યૂં આયા? કેહને લગે, અલ્લાહકી કસમા મેં મુહમ્મદ (સ.અ.વ.) કી ઉમ્મતમેં અબ કોઈ બાત નહીં દેખતા, મગર યે કે વો જમાઅતસે નમાઝ પઢહ લેતે હૈ, યા'ની અબ ઇસકો ભી છોળને લગે હૈ.

અસર ૬ :- નબી (સ.અ.વ.) કે બહોતસે સાધિયોંસે રિવાયત હે કે ઉનહોંને કરમાયા કે જો કોઈ અઝાન સુનકર જમાઅતમેં ન આએ, ઉનકી નમાઝ હી ન હોગી. યે લિખકર ઇમામ તિર્મિઝી લિખતે હૈ કે ફુલ અલિમોંને કહા હે કે હુકમ તાકીદી હે. મકસદ યે હે કે બજેર ઉઝર જમાઅતકા છોળના જાઈઝ નહીં.

૧. મિશકાત સરીફ.

૨. અઝાનકે બા'દ મસ્જિદસે એસે શખ્સ કો કે ફિર ઉસ મસ્જિદમેં આકર જમાઅતકે સાથ નમાઝ પઢહેનકા ઇંસાદ રખાત હો, બાહિર જાના મના' હે, હાં અગર કોઈ બચા બહાના હો ઓર સખ્ત મજબૂરી હો તો હરજ નહીં.

૩. ઓર બે-ઉઝર અહેલે નમાઝ પઢહેનેસે અગર્બે નમાઝ હો જાએગી, મગર કામિલ (પૂરી) ન હોગી.

અસર ૭ :- મુજાહિદ ને ઇબ્ને અબ્બાસ (રદિ.) સે પૂછા કે જો આદમી તમામ દિન રોજે રખતા હો ઓર રાત બર નમાઝે પઢતા હો, મગર જુમ્મા ઓર જમાઅતમે ન શરીક હોતા હો, ઉસે આપ ક્યા કેહતે હૈ? કરમાયા કે દોઝખમે જાએગા. (તિર્મિઝી)

ઇમામ તિર્મિઝી ઇસ હદીસકા મતલબ યે બયાન કરમાતે હૈ કે જુમ્મા ઓર જમાઅતકા દરજા કમ સમજકર છોજ દે તબ યે હુકમ ક્રિયા જાએગા. લેકિન અગર દોઝખમે જાનેસે મુસદ થોળે દિનકે કિયે જન ક્રિયા જાએ તો ઇસ મતલબકે નિકાલનેકી કુછ ઝરૂરત ન હોગી.

અસર ૮ :- પુરાને નેક બુઝુર્ગોકા યે દસ્તુર થા કે કિસકી જમાઅત છૂટ જાતી, સાત દિન તક ઉસકા માતમ કરતે યે. (અહયાઉલ ઉલૂમ)

સહાબા (રદિ.) કે કોલ ભી થોળેસે બયાન હો ચુકે, જો હકીકતમે નબી (સ.અ.વ.) કે કોલ હૈ. અબ ઝરા મુસ્લિમ ગિરોહકે ઉલમા ઓર બુઝુર્ગોકો દેખિયે કે ઉનકા જમાઅતકે બારેમે ક્યા ખ્યાલ હે ઓર ઇન હદીસોંકા મતલબ ઉનહોંને ક્યા સમજા હે?

(૧) ઝહિરીયા' ઓર ઇમામ અહમદ (રહ.) કે બા'ઝ માનનેવાલોંકા મઝહબ હે કે જમાઅત નમાઝકે સહીહ હોનેકી શર્ત હે, બગેર ઇસકે નમાઝ નહીં હોતી.

(૨) ઇમામ અહમદકા સહીહ મઝહબ યે હે કે જમાઅત કર્જે એન હે, અગરયે નમાઝકે સહીહ હોનેકી શર્ત નહીં. ઇમામ શાફઈ (રહ.) કે બા'ઝ માનનેવાલોંકા ભી યે મઝહબ હે.

(૩) ઇમામ શાફઈ (રહ.) કે બા'ઝ માનનેવાલોંકા યે મઝહબ હે કે જમાઅત કર્જે ક્રિયાયા હે. ઇમામ તહાવી જો હનફીયામે એક બળે દરજાકે કકીહ ઓર હદીસકે આલિમ હૈ. ઉનકા યેહી મઝહબ હે.

(૪) અકસર હનફી આલિમોંકે નઝદીક જમાઅત વાજિબ હે. અલ્લામા ઇબ્ને હુમામ ઓર હલબી ઓર બહરૂરઈકે મુસન્નિફ (લેખક) વગેરહ ભી ઇસી તરફ હૈ.

(૫) અકસર હનફીયા' કે નઝદીક જમાઅત તાકીદી સુન્નત હે મગર વાજિબકે હુકમમે ઓર હકીકતમે હનફીઓંકે ઇન દોનું કીલોંમે કુછ મુખાલિફત નહીં.

૧. ઇસ કિયેકે શરીઅતકે હુકમોંકો હલ્લા ઓર છોટા સમજાયા કુફ હે ઓર ઇસ મતલબકી હાજત જબ પળેગી કે હઝરત ઇબ્ને અબ્બાસ (રદિ.) કે કરમાનેકા યે મતલબ હો કે એસા આદમી હમેશા જહન્નમમે જાએગા.

૨. ઝહિરીયા એક ઇસ્લામી કિરકાકા નામ હે.

૩. જમાઅતકે હુકમકે બારેમે કકીલોંમે ઈન્તિલાફ હુવા હે. કુછને કહા હે કે જમાઅત તાકીદી સુન્નત હે ઓર કુછને કહા હે કે વાજિબ હે. ઇસકે બા'દ કુછ કકીલોંને ઇસકો સપોંકા ઈન્તિલાફ સમજા હે ઓર ઇન દોનુંકો મિલાનેકી કિફ કી હે. કિન લોગોંને મિલાનેકી કિફ કી, ઉનમેંસે કુછને કહા કે તાકીદી સુન્નત કા મતલબ યે હે કે વો વાજિબ હે ઓર ઇસકા વુજૂદ સુન્નતસે સાબિત હે. ઓર કુછને કહા હે કે ઇસે હમેશા કાયમ રખના હી તાકીદી સુન્નત હે ઓર કલ્પી કલ્પી વાજિબ હે. યે વો બારે થી જો કિફકહી કિતાબોંમે મેરી નઝરસે મુઝરી હૈ. યેહી વો મેલ હે જો ઇસ્તુલ કિહલમે બયાન કી ગઈ હે ઓર ઇસે બેહિસ્તી મીહરમે નકલ હુઈ થી. વો મેરી નઝરસે મુઝરી ઓર ઇસકા સહીહ મતલબ મેરી સમજામે આપા, ઇસમેં ઓર કર ક્રિયા જાએ.

(મુલ્લા હમીદ અહમદ)

(૬) હમારે ઉલ્લાખ લખતે હું કે અગર કિસી શહેરમાં લોગ જમાઅત છોળ દેં ઔર કેહનેસે ભી ન માનેં તો ઉનસે લડના હલાલ હે.

(૭) કનીહ વજેરહમાં હે કે બજેર ઉઝર જમાઅતકે છોળનેવાલેકો સગ્ર દેના વક્તકે ઇમામ પર વાજિબ હે. ઔર ઉસકે પબોસી અગર ઉસકે ઇસ બુરે કામ પર કુછ ન બોલેં તો ગુનેહગાર હોંગે.

(૮) અગર મસ્જિદ જાનેકે લિયે ઇકામત સુનનેકા ઇન્તિઝાર કરે તો ગુનેહગાર હોગા. યે ઇસ લિયે કે અગર ઇકામત સુનકર ચલા કરેંગે તો એક દો રકા'ત યા પૂરી જમાઅતકે ચલે જાનેકા કર હે. ઇમામ મુહમ્મદ (રહ.) સે રિવાયત હે કે જુમ્મા ઔર જમાઅતકે લિયે તેજ કદમ જાના ફુરસત હે, બસતે કે જિયાદહ તક્લીફ ન હો.

(૯) જમાઅતકા છોળનેવાલા ઝર ગુનાહગાર હે. ઔર ઉસકી મવાહી કબૂલ ન કી જાએગી, બસતે કે ઉસને બજેર ઉઝર આસાનીકે લિયે જમાઅત છોળ દી હે.

(૧૦) અગર કોઈ આદમી દીની મસ્અલોકે પબ્દને ઔર પબ્દાનેમાં દિન-રાત લગા રહેતા હો ઔર જમાઅતમાં હાજિર ન હોતા હો તો મા'ઝૂર ન સમજા જાએગા, ઉસકી મવાહી મકબૂલ ન હોગી. (બસરૂરોઈક વગેરહ)

જમાઅતકી હિકમતેં ઔર ફાઈદે

ઇસ બારેમાં ઉલ્લાખને બહોત કુછ બયાન કિયા હે, મગર જહાં તક મેરી નજર પહોંચી હે, હઝરત શાહ મોલાના વલીયુલ્લાહ શાહબ મુહદિસ દેહલવી (રહ.) સે બેહતર જામેઅ ઔર બેહતર તકરીર કિસીકી નહી. અગરયે જિયાદહ લુલ્લ પેહી થા કે ઉનહીં કી પાકીઝા ઇબારતસે વો મઝમીન સુને જાએ, મગર મુખ્તાસર કરનેકે ખ્યાલસે યેં ઉનકી બાતોંકા ખુલાસા યહાં દર્જ કરતા હું. વો ફરમાત હું કે

(૧) કોઈ ચીઝ ઇસે જિયાદહ ફાઈદા દેનેવાલી નહીં કે કોઈ ઇબાદત આમ રસમ બના દી જાએ, યહાં તક કે વો ઇબાદત એક ઝરૂરી ઇબાદત હો જાએ કે ઉસકા છોળના ઇબાદત છોળનેકી તરહ ના-મુશ્કિન હો જાએ. ઔર કોઈ ઇબાદત નમાઝસે જિયાદહ શાનદાર નહીં કે ઉસકે સાથ યે ખાસ એહતિયામ કિયા જાએ.

(૨) મઝહબમાં હર કિસમકે લોગ હોતે હેં, જાહિલ ભી, આલિમ ભી, ઇસ લિયે યે બધી મસ્લિહત કી બાત હે કે સબ લોગ જમા' હોકર એક દૂસરેકે સામને ઇસ ઇબાદતકો અદા કરે. અગર કિસીસે કોઈ ગલતી હો જાએ, તો દૂસરા ઉમદા સિખા દે. ગોયા અલ્લાહ તઆલાકી ઇબાદત એક જેવર હુઈ કે તમામ પરખનેવાલે ઉસે દેખતે હેં, જો ખરાબી ઉસમેં

૧. યા'ની ઉસકો ઇસ કામસે ન રોકેં ઔર નસીહત અપની તાકતકે મુતાબિક ન કરેં જમકે ઉનકો ઉસ આદમીસે કિસી નુકસાનકા ભી કર ન હો તો વો પબોસી ગુનેહગાર હોંગે.

૨. યા'ની સુસ્તી હો.

હોતી હે. બતલા દેતે હું. ઓર જો બેહતરી હોતી હે ઉસે પસંદ કરતે હું, બસ યે એક ઉમદા
ઝરીયા નમાઝ કે પૂરા કરનેકા હોગા.

(૩) જો લોગ બે-નમાઝી હોંગે, ઉનકા હાલ ભી ઇસ્સે ખુલ જાએગા ઓર ઉનકો
વખાઝ ઓર નસીહતકા ઓકા' મિલેગા.

(૪) કુછ મુસલમાનોકા ચિલકર-અલ્લાહ તઆલાકી ઇબાદત કરના ઓર ઉસ્સે
દુઆ માંગના એક અઝાબ ખુબી રખતા હે, રહમત ઉતારને ઓર કુબૂલ હોને કે ચિયે.

(૫) ઇસ ઉખતસે અલ્લાહ તઆલાકા યે મક્સદ હે કે ઉસકા કલમા બુલંદ હો
ઓર કુફકા કલમા પસ્ત હો. ઓર ધરતી પર કોઈ મઝહબ ઇસ્લામસે ગાલિબ ન રહે.
ઓર યે બાત જબ હી હો સકતી હે કે યે તરીકા મુકરર કિયા જાએ કે તમામ મુસલમાન
આમ ઓર ખાસ મુસાફિર ઓર ઠેહરે હુએ, છોટે ઓર બડે અપની કિસી બધી ઓર
મસલૂર ઇબાદતકે લિયે જમા' હુવા કરે ઓર સાન ઓર શોકત ઇસ્લામકી ઝાહિર કરે.

ઇન્હી સબ મસ્લુહતોસે શરીઅતકી પૂરી તવજ્જુહ જમાઅતકી તરફ હો ગઈ ઓર
ઇસ પર ઉત્તારા ગયા. ઓર ઇસે છોળનેસે સખ્તીકે સાથ રોકા ગયા. જમાઅતમેં યે ફાઈદા
ભી હે કે તમામ મુસલમાનોકો એક દૂસરેકે હાલ પર ઇતિલા હોતી રહેગી. ઓર એક દૂસરેકે
દર્દ ઓર મુસીબતમેં શરીક હો સકેગા, જિસ્સે દીની બાઈચારા ઓર ઇમાની મુહબ્બત પૂરી
તરફ ઝાહિર હોગી જો ઇસ શરીઅતકા એક બડા મક્સદ હે. ઓર જિસકી તાકીદ ઓર
બખ્ષાઈ જગહ જગહ કુરઆન મક્કદ ઓર નબી (સ.અ.વ.) કી હદીસોમેં બયાન કરચાઈ
ગઈ હે. અફસોસ, હમારે ઝમાનેમેં જમાઅત છોળનેકી એક આમ આદત હો ગઈ હે.
ઝાહિલોકા કયા ઝિકર, હમ કુછ પલ્લે લિખ્તે હોગોકો ઇસ બલામેં ફંસે દેખ રહે હું. અફસોસ,
યે લોગ હદીસો પલ્લતે હું ઓર ઉનકા મતલબ સમજતે હું, મગર જમાઅતકી સખ્ત તાકીદ
ઉનકે પત્થરસે ઝિયાદત સખ્ત દિલો પર કુછ અસર નહીં કરતી. કિયામતમેં જબ અલ્લાહકે
સામને સબસે પેહલે નમાઝકે મુકદ્દમે પેશ હોંગે ઓર ઉસકે અદા ન કરનેવાલે યા અદામેં કમી
કરનેવાલોસે પૂછ તાછ મુર' હોગી તો યે લોગ કયા જવાબ દેંગે.

જમાઅતકે વાજિબ હોનેકી શર્તો

(૧) મર્દ હોના, ઓરતો પર જમાઅત વાજિબ નહીં

(૨) બાલિગ હોના, ના-બાલિગ બચ્ચો પર જમાઅત વાજિબ નહીં.

(૩) આઝાદ હોના, ગુલામ પર જમાઅત વાજિબ નહીં.

(૪) તમામ મજબૂરિયોસે ખાલી હોના, ઇન મજબૂરિયોકી હાલતમેં જમાઅત વાજિબ
નહીં, મગર અદા કરે તો બેહતર હે, ન અદા કરનેમેં જમાઅતકે સવાબસે મેહરૂમ રહેગા.
જમાઅત છોળનેકી મજબૂરિયા ચોદહ હું.

(૫) કપળા, સતરે ઓરતકે મુતાબિક ન પાયા જાના.

(૨) મસ્જિદ કે રાસ્તેમાં સખ્ત કીચડ વગેરહ હો કે ચલના બહોત કઠિન હો. ઇમામ અમુ યુસુફ (રહ.) ને હજરત ઇમામે આ'ઝમ (રહ.) સે પૂછા કે કીચડ વગેરહકી હાલતમે જમાઅતકે લિયે આપ ક્યા લુકમ દેતે હૈ? ફરમાયા કે જમાઅતકા છોળના મુજે પસંદ નહીં.

(૩) પાની બહોત ઝોરસે બરસતા હો. એસાં હાલતમે ઇમામ મુહમ્મદને મુઆત્તમે લિખ્યા હે કે અગરચે ન જાના જાઇંઝ હે, મગર બેહતર ચે હે કે જમાઅતસે જાકર નમાઝ પઢ્હે.

(૪) સરદી સખ્ત હોના કે બાહિર નિકલનેમેં યા મસ્જિદ તક જાનેમેં કિસી બીમારી કે પૈદા હો જાનેકા યા બળ્હ જાનેકા ખોફ હો.

(૫) મસ્જિદ જાનેમેં માલ ઓર અસ્બાબકે ચોરી હો જાનેકા ડર હો.

(૬) મસ્જિદ જાનેમેં કિસી દુશ્મનકે મિલ જાનેકા ડર હો.

(૭) મસ્જિદ જાનેમેં કિસી કર્ઝવાલે કે મિલ જાનેકા ઓર ઉસ્સે તકલીફ પહોંચનેકા ડર હો બશર્ત કે ઉસ્સકે કર્ઝ કે અદા કરનેકી તાકત ન હો. ઓર અગર તાકત હો તો યો અલિમ સમજા જાએગા. ઓર ઉસ્સકો જમાઅતકે છોળનેકી ઇજાઝત ન હોગી.

(૮) અંધેરી રાત હો કે રાસ્તા દિખલાઈ ન દેતા હો, લેકિન અગર રોશનીકા સામાન ખુદા ને દિયા હો તો જમાઅત ન છોળની ચાહિયે.

(૯) રાતકા વક્ત હો ઓર આંધી બહોત સખ્ત ચલતી હો.

(૧૦) બીમારકી ખિદમત કરતા હો કે ઉસ્સકે જમાઅતમેં ચલે જાનેસે ઉસ બીમારકો તકલીફ યા થભરાહટકા ડર હો.

(૧૧) ખાના તૈયાર હો યા તૈયારીકે કરીબ હો. ઓર ભૂખ એસી લગી હો કે નમાઝમેં જ ન લગનેકા ડર હો.

(૧૨) પેશાબ યા પાખાના ઝોરકા મા'લૂમ હોતા હો.

(૧૩) સફરકા ઇરાદા રખતા હો ઓર ડર હો કે જમાઅતસે નમાઝ પઢ્હનેમેં દેર હો જાએગી, કાફલા નિકલ જાએગા. રેલકા મસ્બલા ઇસી પર સોચા જા સકતા હે, મગર ફર્ક ઇતના હે કે વહાં એક કાફલેકે બા'દ દૂસરા કાફલા બહોત દિનોમેં મિલતા હે ઓર પહાં રેલ એક દિનમેં કઈ બાર મિલ જાતી હે. અગર એક વક્તકી રેલ ન મિલે તો દૂસરે વક્ત જા સકતા હે. હાં, અગર કોઈ એસા હી સખ્ત હરજ હોતા હો તો કોઈ બાત નહીં હે. ઇસી વજહસે શરીઅતસે હરજ ઉઠા દિયા ગયા હે.

(૧૪) કોઈ એસી બીમારી હો, જિસકી વજહસે ચલ ફિર ન સકે યા અંધા હો યા લુંઝા (લંગડા) હો યા કોઈ પેર કટા હો, લેકિન જો અંધા બે-તકલીફ મસ્જિદ તક પહોંચ જાએ, ઉસ્સકો જમાઅત ન છોળના ચાહિયે.

જમાઅતકે સહીહ હોનેકી શર્તે

શર્ત ૧ :- ઇસ્લામ, કાફિરકી જમાઅત સહીહ નહીં.

શર્ત ૨ :- અકલમંદ હોના, મસ્ત, બેહોશ, દીવાનેકી જમાઅત સહીહ નહીં.

સર્ત ૩ :- મુક્તદીકો નમાજની નિમ્નતકે સાથે ઇમામકે ઇકિતદા કી ભી નિમ્નતક કરના યા'ની યે ઇરાદા દિલમે કરના કે મેં ઇન ઇમામકે પીછે ફલાં નમાજ પઢતા હું નિમ્નતકા બયાન ઉપર તકરીલસે લિખ્યા જા ચુકા છે.

સર્ત ૪ :- ઇમામ ઓર મુક્તદી દોનુંકે મકાનકા મિલા હોના, ચાહે હકીકતમે મિલે હો, જેસે દોનું એક હી મસ્જિદ' યા એક હી ઘરમે બને હો, યા હુકમસે મિલે હો, જેસે કિસી દરિયાકે પુલ પર જમાઅત કાઇમ કી જાએ ઓર ઇમામ પુલકે ઉસ પાર હો, અગર બીચમે બરાબર સફે બબી હો, તો ઇસ સૂરતમે અગરયે ઇમામકે ઓર ઇન મુક્તદીયોંકે દરમિયાન જો પુલકે ઉસ પાર હે, દરિયા રૂકાવટ હે ઓર ઇસ વજહસે દોનુંકા મકાન હુકમસે એક યા મિલા હુવા સમગ્ર જાએગા ઓર ઇકિતદા સહીહ હો જાએગી.

મસ્અલા ૧ :- અગર મુક્તદી મસ્જિદકી છત પર બબા હો ઓર ઇમામ મસ્જિદકે અંદર હો તો દુરૂસ્ત હે, ઇસ લિયે કે મસ્જિદકી છત મસ્જિદકે હુકમમે હે ઓર યે દોનું જગહેં હુકમસે મિલી હુઈ સમગ્રી જાએગી. ઇસી તરહ અગર કિસીકી છત મસ્જિદસે મિલી હુઈ હો ઓર બીચમે કોઈ ચીઝ રોક ન બન રહી હો, તો વો ભી હુકમસે મસ્જિદસે મિલી હુઈ સમગ્રી જાએગી, ઓર ઉસકે ઉપર બને હોકર ઉસ ઇમામકી ઇકિતદા કરના, જો મસ્જિદમે નમાજ પઢ્યા રહ્યા હે દુરૂસ્ત હે.

મસ્અલા ૨ :- અગર મસ્જિદ બહોત બબી હો ઓર ઇસી તરહ અગર ઘર બહોત બબા હો યા જંગલ હો ઓર ઇમામ ઓર મુક્તદી કે દરમિયાન ઇતના ખાલી મેદાન હો કે જિસમેં દો સફે તો યે દોનું જગહેં, જહાં મુક્તદી ખડા હે ઓર જહાં ઇમામ હે, અલગ અલગ સમગ્રી જાએગી ઓર ઇકિતદા સહીહ ન હોગી.

મસ્અલા ૩ :- ઇસી તરહ અગર ઇમામ ઓર મુક્તદીકે દરમિયાન કોઈ નહર હો, જિસમેં નાવ વગેરહ ચલ સકે યા કોઈ ઇતના બડા હોઝ હો, જિસકી પાકીકા હુકમ શરીઅતને દિયા હો યા કોઈ આમ સાહ હો, જિસે બેલગાડી વગેરહ નિકલ સકે ઓર બીચમે સફે ન હો તો બે દોનું મિલા હુવા ન સમજે જાએગે ઓર ઇકિતદા દુરૂસ્ત ન હોગી. હાં, બહોત છોટી ગોલ અગર રોક હો, જિસકે બરાબર તંજ રાસ્તા^૧ નહીં હોતા, વો ઇકિતદા કે લિયે રૂકાવટ નહીં.

મસ્અલા ૪ :- ઇસી તરહ અગર દો સફોંકે દરમિયાનમે કોઈ એસી નહર યા એસા રાસ્તા પળ જાએ તો ઉસ સમગ્રી ઇકિતદા દુરૂસ્ત ન હોગી, જો ઇન ચીઝોંકે ઉસ પાર હે.

મસ્અલા ૫ :- પેદલકી ઇકિતદા સવારકે પીછે યા એક સવાર કી દૂસરે સવારકે પીછે સહીહ નહીં, ઇસ લિયે કે દોનુંકે મકાન મિલે હુએ નહીં, હાં, અગર એક હી સવારી

૧. યા'ની જમ કે વો મસ્જિદ યા ઘર બહોત બબે ન હો, કમુંકે બબી મસ્જિદ, બબે ઘરકા હુકમ ખાએ જાએગા.

૨. તંજમે તંજ રાસ્તા વો હે જિસકી ચીઝોંમે ઊંટ આ સકે તો જો ગોલ ઓર ચીઝોંમે ઉસે કમ હો, વો ઇકિતદામે રૂકાવટ નહીં.

પર દોનું સવાર હોં તો દુરસ્ત છે.

સર્ત ૫ :- મુક્તદી ઓર ઇમામ દોનુંકી નમાઝ અલગ અલગ ન હોના. અગર મુક્તદીકી નમાઝ ઇમામકી નમાઝસે અલગ હોગી તો ઇકિતદા દુરસ્ત ન હોગી, જેસે ઇમામ ઝોહરકી નમાઝ પખ્તતા હો ઓર મુક્તદી અસરકી નમાઝકી નિયમત કરે યા ઇમામ કલકે ઝોહરકી કામ પખ્તતા હો ઓર મુક્તદી આજકે ઝોહરકી. હાં અગર દોનું કલકે ઝોહરકી કામ પખ્તતે હોં યા દોનું આજલીકે ઝોહરકી કામ પખ્તતે હોં તો દુરસ્ત છે. હાં, ઇમામ અગર ફર્જ પખ્તતા હો ઓર મુક્તદી નફલ તો ઇકિતદા સહીહ છે, ઇસ સિયે કે ઇમામકી નમાઝ મઝમૂત છે.

મસ્અલા ૬ :- મુક્તદી અગર તરાવીહ પખ્તના ચાહે ઓર ઇમામ નફલ પખ્તતા હો તમ ભી ઇકિતદા ન હોગી, કયુંકે ઇમામકી નમાઝ કમામોર છે.

સર્ત ૬ :- ઇમામકી નમાઝકા સહીહ હોના, અગર ઇમામકી નમાઝ ખરાબ હોગી તો સમ મુક્તદિયોંકી નમાઝ ભી ખરાબ હો જાએગી, ચાહે યે ખરાબી નમાઝ ખતમ હોનેસે પેહલે આ'લુમ હો જાએ યા ખતમ હોનેકે બા'દ, જેસે યે કે હમમકે કપણોંમે નજાસતે મલીખ એક ફિરમસે ઝિયાદત થી ઓર નમાઝ ખતમ હોનેકે બા'દ યા નમાઝ હી કે બીયમે આ'લુમ હુઈ, યા ઇમામ કો વુજૂ ન યા ઓર નમાઝકે બા'દ યા બીય નમાઝમેં ઉસકો ખ્યાલ આયા.

મસ્અલા ૭ :- ઇમામકી નમાઝ અગર કિસી વજહસે ખરાબ હો ગઈ હો ઓર મુક્તદિયોંકો ન આ'લુમ હુવા હો તો ઇમામ પર ઝરૂરી છે કે અપને મુક્તદિયોંકો જહાં તક મુકિન હો સકે, ઉસકી ઇતિલા' કર દે તાકે વો લોગ અપની નમાઝોં દોહરા લે, ચાહે આદમીકે ઝરીએ કી જાએ યા ખતકે ઝરીએસે.

સર્ત ૮ :- મુક્તદીકા ઇમામસે આગે ન ખબા હોના, ચાહે બરાબર ખબા હો યા પીછે, અગર મુક્તદી ઇમામસે આગે ખબા હો તો ઉસકી ઇકિતદા દુરસ્ત ન હોગી. ઇમામસે આગે ખબા હોના ઉસ વક્ત સમઝા જાએગા કે જમ મુક્તદી કી એડી ઇમામકી એડીસે આગે હો જાએ. અગર એડી આગે ન હો ઓર ઉન્જલિયાં આગે બબ્ક જાએ, ચાહે પેરકે બબે હોનેકી વજહસે યા ઉન્જલિયોંકે લંબે હોનેકી વજહસે, તો યે આગે ખબા હોના ન સમઝા જાએગા ઓર ઇકિતદા દુરસ્ત હો જાએગી.

સર્ત ૯ :- મુક્તદીકો ઇમામકી હરકતોંકા, જેસે રૂકુઅ, કીયે, સિજદોં ઓર કા'દો વગેરહકા જાનના, ચાહે ઇમામકો દેખકર યા ઉસકે કિસી મુકમિર (તકબીર કેહનેવાલે) કી આવાઝ સુનકર યા કિસી મુક્તદીકો દેખકર, અગર મુક્તદીકો ઇમામકી હરકતોંકી જાનકરી ન હો, ચાહે કિસી ચીઝકી આડ કી વજહસે યા ઓર કિસી વજહસે, તો ઇકિતદા સહીહ ન હોગી ઓર અગર આડ જેસા કે પરહે યા દીવાર વગેરહ હો, મગર ઇમામકી હરકતેં આ'લુમ હોતી હોં તો ઇકિતદા દુરસ્ત છે.

મસ્અલા ૮ :- અગર ઇમામકા મુસાફિર યા મુકીમ હોના આ'લુમ ન હો સકે, લેકિન અન્જાઝ હો કે વો મુકીમ છે, બસતે કે વો સહર યા ગાંધકે અંદર હો ઓર નમાઝ

પબ્લા છે મુસાફિર જેવી યા'ની ચાર રકા'ત વાલી નમાઝમેં દો રકા'ત પર સલામ દેર છે
 ઓર મુક્તદી કો ઇસ સલામમેં ઇમામકે મુતઅઠિલક સહુવ (મલતી) કા શુબહ હો તો ઉમ
 મુક્તદીકો અપની ચાર રકા'તે પૂરી કર લેનેકે બા'દ ઇમામકી હાલતકા પતા લગાના
 વાજિબ છે કે ઇમામકો સહુવ હુવા યા વો મુસાફિર યા. અગર પતા ચલે કે વો મુસાફિર
 યા તો નમાઝ સલીહ હો ગઈ. ઓર અગર સહુવકે હોનેકા પતા ચલે તો નમાઝ દોહરામે
 ઓર અગર કુછ પતા ન લગાયા, બલકે મુક્તદી ઇસી શુબહકી હાલતમેં નમાઝ પબ્લાકર
 ચલા ગયા તો ઇસ શકલમેં ભી ઉપર નમાઝ દોહરાના વાજિબ છે.

મસ્નવા ૯ :- અગર ઇમામકે બારેમેં મુકીમ હોનેકા ખ્યાલ છે, મગર વો નમાઝ
 શરૂ થા ગાંવમેં નહીં પબ્લા રહા, બલકે શરૂ થા ગાંવસે બાહિર પબ્લા રહા છે ઓર ઉસને
 ચાર રકા'ત વાલી નમાઝમેં મુસાફિરકી સી નમાઝ પબ્લાઈ ઓર મુક્તદીકો ઇમામકે સહુવાંકા
 શુબહ હુવા, ઇસ શકલમેં ભી મુક્તદી અપની ચાર રકા'ત પૂરી કરે ઓર નમાઝકે બા'દ
 ઇમામકા હાલ મા'લૂમ કરે તો અસ્જા છે, અગર ન મા'લૂમ કરે તો ઇસકી નમાઝ ખરામ ન
 હોગી, કયુંકે શરૂ થા ગાંવસે બાહિર ઇમામકા મુસાફિર હોના હી ખાસિર છે. ઓર ઉસકે
 બારેમેં મુક્તદીકા ચે ખ્યાલ કે શાપક ઇસકો સહુવ હુવા છે, ખાસિરકે વિલાક છે, ઇસ કિયે
 ઇસ શકલમેં પતા લગા લેના ઝરૂરી નહીં, ઇસી તરહ અગર ઇમામ ચાર રકા'તવાલી
 નમાઝ શરૂ થા ગાંવમેં પબ્લામેં યા જંગલ વગૈરહમેં ઓર કિસી મુક્તદીકો ઉસકે બારેમેં
 મુસાફિર હોનેકા શુબહ હો, લેકિન ઇમામને પૂરી ચાર રકા'તે પબ્લાઈ તખં ભી મુક્તદીકો
 નમાઝકે બા'દ ઇમામકે બારેમેં પતા લગાના વાજિબ નહીં. ઓર જગરમેં ઓર મગરિબકી
 નમાઝમેં કિસી વક્ત ભી ઇમામકે મુસાફિર યા મુકીમ હોનેકા પતા લગાના ઝરૂરી નહીં, કયુંકે
 ઇન નમાઝમેં મુકીમ ઓર મુસાફિર સબ ખરામર હૈ.

ખુલાસા ચે કે ઇસ પતા લગાનેકી ઝરૂરત સિર્ફ એક શકલમેં છે જમકે ઇમામ શરૂ
 થા ગાંવમેં યા કિસી જગલ ચાર રકા'તવાલી નમાઝમેં દો રકા'ત પબ્લામેં ઓર મુક્તદીકો
 ઇમામ પર સહુવકા શુબહ હો.

સર્ત ૯ :- મુક્તદીકો તમામ અરકાન (નમાઝકી હરકતો) મેં કિરા'તકે અલાવ,
 ઇમામકા શરીક રેહના, ચાહે ઇમામકે સાથ અદા કરે યા ઉસકે બા'દ યા ઉસકે પેહલે,
 બસર્ત કે ઉસી રૂકનકે આખિર તક ઇમામ ઉસકા શરીક હો જામે. પેહલ્લી શકલકી વિસાલ,
 ઇમામકે સાથ રૂકૂઅ સિજદા વગૈરહ કરે. દૂસરી શકલકી વિસાલ ઇમામ રૂકૂઅ કરકે ખબ
 હો જામે, ઇસકે બા'દ મુક્તદી રૂકૂઅ કરે. તીસરી શકલકી વિસાલ, ઇમામસે પેહલે રૂકૂઅ
 કરે, મગર રૂકૂઅમેં ઇતની દેર તક રહે કે ઇમામકા રૂકૂઅ ઉસકે મિલ જામે.

મસ્નવા ૧૦ :- અગર કિસી રૂકૂઅમેં ઇમામકી શિરકત ન કી જામે, જેસે ઇમામ
 રૂકૂઅ કરે ઓર મુક્તદી રૂકૂઅ ન કરે યા ઇમામ દો સિજદે કરે ઓર મુક્તદી એક હી
 સિજદા કર લે યા કિસી રૂકૂઅકી શુરૂઆત ઇમામસે પેહલે કી જામે ઓર આખિર તક
 ઇમામ ઉસમેં શરીક ન હો, જેસે મુક્તદી ઇમામસે પેહલે રૂકૂઅમેં જામે ઓર ઇસે પેહલે

કે ઇમામ રૂકૂઅ કરે, ખબા હો જાએ, ઇન દોનું શકલોંમે ઇકિતદા દુરસ્ત ન હોગી.

શર્ત ૧૦ :- મુકતદીની હાલતકા ઇમામસે કમ યા બરાબર હોના જેસે :-

(૧) કિયામ કરનેવાલેકી ઇકિતદા કિયામસે આજિઝકે પીછે દુરસ્ત હે. શુરૂ'મે માઝૂરકા કુઅૂદ (બેઠના) કિયામકે બરાબર હે.

(૨) તપમ્મુમ કરનેવાલે કે પીછે, ચાહે વુઝૂહા હો યા ગુસલકા હુકમે પાકીમે બરાબર હે, કોઈ કિસીસે કમ ઝિયાદહ નહી.

(૩) મસહ કરનેવાલે કે પીછે, ચાહે મોઝોં પર કરતા હો યા પદી પર ધોનેવાલેકી ઇકિતદા દુરસ્ત હે, ઇસ લિયે કે મસહ કરના ઔર ધોના દોનું એક હી દરજાકી પાકીયાં હું, કિસી પર બળહાવા નહી.

(૪) માજૂર (મજબૂર) કી ઇકિતદા માઝૂર કે પીછે દુરસ્ત હે, બશર્ત કે દોનું એક હી ઝાઝમે મુબતલા હોં, જેસે દોનુંકો સિલસિલે બીલ' યા દોનુંકો હવા નિકલનેકા મર્ઝ હો.

(૫) ઉમ્મી' કી ઇકિતદા ઉમ્મીકે પીછે દુરસ્ત હે; બશર્ત કે મુકતદિયોંમે કોઈ કારી' ન હો.

(૬) ઔરત યા ના-બાલિગકી ઇકિતદા બાલિગ મર્દ કે પીછે દુરસ્ત હે.

(૭) ઔરતકી ઇકિતદા ઔરતકે પીછે દુરસ્ત હે.

(૮) ના-બાલિગ ઔરત યા ના-બાલિગ મર્દકી ઇકિતદા ના-બાલિગ મર્દકે પીછે દુરસ્ત હે.

(૯) નફલ પબ્હનેવાલેકી ઇકિતદા વાજિબ પબ્હનેવાલેકે પીછે દુરસ્ત હે. જેસે, કોઈ આદમી ઝોહરકી નમાઝ પબ્હ યુકા હો ઔર દોબારા ફિર નમાઝમે શરીક હો જાએ.

(૧૦) નફલ પબ્હનેવાલેકી ઇકિતદા નફલ પબ્હનેવાલેકે પીછે દુરસ્ત હે.

(૧૧) કસમકી નમાઝ પબ્હનેવાલેકી ઇકિતદા નફલ પબ્હનેવાલેકે પીછે દુરસ્ત હે, ઇસ લિયે કે કસમકી નમાઝ ભી અસલમેં નફલ નમાઝ હી હે. યા'ની એક આદમીને કસમ ખાઈ કે મેં દો રકા'ત નમાઝ પબ્હૂંગા ઔર ફિર કિસી નફલવાલેકે પીછે ઉસને દો રકા'ત પબ્હ લી તો નમાઝ હો જાએગી ઔર કસમ પૂરી હો જાએગી.

(૧૨) નઝરકી નમાઝ પબ્હનેવાલેકી ઇકિતદા નઝરકી નમાઝ પબ્હનેવાલેકે પીછે દુરસ્ત હે, બશર્ત કે દોનુંકી નઝર એક હો. જેસે એક આદમીકી નઝરકે બા'હ દૂસરા આદમી કહે કે મેંને ભી ઉસ ચીઝકી નઝર કી, ફિસકી કલાં આદમીને નઝર કી હે. ઔર અગર યે શકલ ન હો, જેસે એક ને દો રકા'તકી મિસાલ કે તૌર પર અલગ નઝર કી, ઔર દૂસરેને અલગ, તો ઇનમેંસે કિસીકો દૂસરેકી ઇકિતદા દુરસ્ત ન હોગી.

હાસિલ યે કે જબ મુકતદી ઇમામસે કમ યા બરાબર હોગા તો ઇકિતદા

૧. પેશાબકા એક મર્ઝ, ફિસમેં પેશાબકે કતરે લગાતાર નિકલે

૨. ઉમ્મી વો હે જો એક આયત કુરઆનકી ઝબાની ન પબ્હ સકતા હો.

૩. કારીસે મુરાદ વો આદમી હે જો ઝરૂરત ભર ઝબાની કુરઆન મબ્દ પબ્હ સકે.

દુરસ્ત હો જાએગી.

અબ હમ વો શકલે સિખતે હૈ જિનમેં મુક્તદી ઇમામસે ઝિયાદહ હે, પકીની તોર પર યા શુબહકી બુનિયાદ પર ઇકિતદા દુરસ્ત નહીં.

(૧) બાલિગકી ઇકિતદા ચાહે મર્દ હો યા ઓરત, નાબાલિગકે પીછે દુરસ્ત નહીં,

(૨) મર્દકી ઇકિતદા ચાહે બાલિગ હો યા નાબાલિગ ઓરત કે પીછે દુરસ્ત નહીં.

(૩) ખુન્સાકી ખુન્સાકે પીછે દુરસ્ત નહીં, ખુન્સા ઉસે કેહતે હૈ, જિસમેં મર્દ ઓર

ઓરત હોનેકી નિસાનિયાં એસી ટકરા રહી હો કે ન ઉનકા મર્દ હોના હી પતા ચલે ન ઓરત હોના ઓર એસી મખ્લૂક હોતી હી બહોત કમ હૈ.

(૪) જિસ ઓરત* કો અપને હેઝકા ઝમાના યાદ ન હો, ઉસકી ઇકિતદા ઉસી કિસમકી ઓરતકે પીછે દુરસ્ત નહીં. ઇન દોનું શકલોમેં મુક્તદીકા ઇમામસે ઝિયાદહ હોનેકા શુબહ હે, ઇસ લિયે ઇકિતદા જાઇઝ નહીં, કયુંકે પેહલ્લી શકલમેં જો ખુન્સા ઇમામ હે, સાયદ

ઓરત હો. ઓર જો ખુન્સા મુક્તદી હે, સાયદ મર્દ હો. ઇસી તરહ દૂસરી શકલમેં જો ઓરત ઇમામ હે, સાયદ વે ઝમાના ઉસકે હેઝકા હો ઓર જો મુક્તદી હે સાયદ ઉસકી પાકીઝ હો.

(૫) ખુન્સાકી ઇકિતદા ઓરતકે પીછે દુરસ્ત નહીં, ઇસ ખ્યાલસે કે સાયદ વો ખુન્સા મર્દ હો.

(૬) હોશ ઓર હવાસ વાલેકી ઇકિતદા પાગલ ઓર મસ્ત, બેહોશ ઓર બે-મકલકે પીછે દુરસ્ત નહીં.

(૭) ગેર-માજૂરકી ઇકિતદા માજૂરકે પીછે, જેસે ઉસ આદમીકે પીછે જિસકો સિલસિલે બીલ વગેરહકી શિકાયત હો, દુરસ્ત નહીં.

(૮) એક ઉઝર (મજબૂરી) વાલે કી ઇકિતદા દો ઉઝર વાલેકે પીછે દુરસ્ત નહીં, મિસાલકે તોર પર કિસીકો સિર્ફ હવાકે નિકલનેકા મર્ઝ હો ઓર વો એસે આદમીકી ઇકિતદા કરે જિસકો હવા નિકલને ઓર સિલસિલે બીલ દો બીમારિયાં હો.

(૯) એક તરહકે ઉઝરવાલેકી ઇકિતદા દૂસરી તરહકે ઉઝરવાલેકે પીછે દુરસ્ત નહીં, જેસે સિલસિલે બીલવાલા એસે આદમીકી ઇકિતદા કરે જિસકો નક્સીર બેહનેકી શિકાયત હો.

(૧૦) કારીકી ઇકિતદા ઉમ્મી કે પીછે દુરસ્ત નહીં, ઓર કારી વો કેહલાતા હે, જિસકો ઇતના કુરઆન સહીહ યાદ હો જિસે નમાઝ હો જાતી હે. ઓર ઉમ્મી વો જિસકો ઇતના બી યાદ ન હો.

(૧૧) ઉમ્મીકી ઇકિતદા ઉમ્મીકે પીછે, જબકે મુક્તદિયોમેં કોઇ કારી મોજૂદ હો, દુરસ્ત નહીં, કયુંકે ઇસ શકલમેં ઉસ ઇમામ ઉમ્મીકી નમાઝ ખરાબ હો જાએગી, ઇસ લિયે

૧. ઇસે મુશ્ક વો ઓરત હે, જિસકો એક તો એક ખાસ આદત કે સાથ રેઝ આતા હો, ઇસકે સાથ કિસી મર્ઝકી વજહસે ઉસા ખૂન જારી હો જાએ ઓર જારી રહે, ઓર વો ઓરત અપની આદત રેઝકી બૂલ જાએ.

કે મુકિત થા કે વો ઇત કરીકો ઇમામ કર દેતા ઓર ઉસકી કિસ'ત સબ મુક્તદિયોંકી તરફસે કાફી હો જાતી હે. ઓર જબ ઇમામકી નમાઝ ખરાબ હો ગઈ તો સબ મુક્તદિયોંકી નમાઝ ખરાબ હો જાએગી, કિનમોં વો ઉમ્મી મુક્તદી ભી હે.

(૧૨) ઉમ્મીકી ઇકિતદા ગૂંગેકે પીછે દુરૂસ્ત નહીં, ઇસ લિયે કે ઉમ્મી અગરવે અખલસે કિસ'ત નહીં કર સક્તા, મગર તાક્ત તો રખતા હે, ઇસ વજહસે કે વો કિસ'ત સીમ સક્તા હે, ગૂંગેમેં તો ચે ભી તાક્ત નહીં,

(૧૩) કિસ આદમીકા કિસમ જિતના ઠાંકના કર્જ હે, છુપા હુવા હો, ઉસકી ઇકિતદા નંગેકે પીછે દુરૂસ્ત નહીં,

(૧૪) રૂકૂબ-સિજદા કરનેવાલેકી ઇકિતદા, ઇન દોનું આજિઝકે પીછે દુરૂસ્ત નહીં. ઓર અગર કોઈ આદમી સિજદેસે આજિઝ હો, ઉસકે પીછે ભી ઇકિતદા દુરૂસ્ત નહીં.

(૧૫) કર્જ પબ્હનેવાલે કી ઇકિતદા નફલ પબ્હનેવાલે કે પીછે દુરૂસ્ત નહીં.

(૧૬) નાઝરકી નમાઝ પબ્હનેવાલેકી ઇકિતદા નફલ નમાઝ પબ્હનેવાલેકે પીછે દુરૂસ્ત નહીં, ઇસ લિયેકે નાઝરકી નમાઝ વાજિબ હે.

(૧૭) નાઝરકી નમાઝ પબ્હનેવાલેકી ઇકિતદા કસમકી નમાઝ પબ્હનેવાલેકે પીછે દુરૂસ્ત નહીં, જૈસે અગર કિસીને કસમ ખાઈ કે મેં આજ ચાર રકા'ત પબ્હુગા ઓર કિસીને નાઝરકી તો વો નાઝર કરનેવાલા અગર ઉસકે પીછે નમાઝ પબ્હે તો દુરૂસ્ત ન હોગી, ઇસ લિયે કે નાઝરકી નમાઝ વાજિબ હે ઓર કસમકી નફલ, કબ્જે કસમકા પુરા કરના હી વાજિબ નહીં હોતા. બલકે ઉસમેં ચે ભી હો સક્તા હે કે કફરાય દે દે ઓર વો નમાઝ ન પબ્હે.

(૧૮) કિસ આદમીસે સાફ હુરૂફ અદા ન હો સક્તે હોં, જૈસે સ કો ત યા ર કો લ પબ્હતા હો યા કિસી ઓર હર્ફમેં એસી હી તખલીલી હોતી હો તો ઉસકે પીછે સાફ ઓર સહીહ પબ્હનેવાલેકી નમાઝ દુરૂસ્ત નહીં. હાં, અગર પૂરી કિસ'તમેં એક-આપ હર્ફ એસા હો જાએ તો ઇકિતદા સહીહ હો જાએગી.

શર્ત ૧૧ :- ઇમામકા વાજિબુલ ઇન્કિરાદ ન હોના યા'ની એસે શખ્સકે પીછે ઇકિતદા દુરૂસ્ત નહીં, કિસકા ઇસ વક્ત મુન્કરિદ રેહના ઝરૂરી હે; જૈસે મસ્બૂક કી ઉસકો ઇમામકી નમાઝ ખતમ હો જાનેકે બા'દ અપની છુટી છુટ રકા'તોંકા તન્હા પબ્હના ઝરૂરી હે, પણ અગર કોઈ શખ્સ કિસી મસ્બૂકકી ઇકિતદા કરે તો દુરૂસ્ત ન હોગી.

શર્ત ૧૨ :- ઇમામકો કિસીકા મુક્તદી ન હોના યા'ની એસે શખ્સકો ઇમામ ન બનાના ચાહિયે જો ખૂદ કિસીકા મુક્તદી હો ચાહે હકીકતમેં જૈસે મુદરિક યા હુકમસે જૈસે લાઘિક, અપની ઉન રકા'તોંમેં જો ઇમામકે સાથ ઉસકો નહીં મિલી મુક્તદીકા હુકમ રખતા હે, ઇસ લિયે અગર કોઈ શખ્સ કિસી મુદરિક યા લાઘિકકી ઇકિતદા કરે તો દુરૂસ્ત નહીં. ઇસી તરફ મસ્બૂક અગર લાઘિકકી યા લાઘિક મસ્બૂકકી ઇકિતદા કરે તો તખ ભી દુરૂસ્ત નહીં.

ચે બારહ શર્ત જો હમને જમાઅતકે સહીહ હોનેકી બયાનકી હે, અગર ઇનમેં સે

કોઈ શર્ત કિંસી મુક્તદીર્ઘે ન પાઈ જાએગી, તો ઉસકી ઇક્તિદા સહીહ ન હોગી. ઓર જબ કિંસી મુક્તદીર્ઘી ઇક્તિદા સહીહ ન હોગી તો ઉસકી વો નમાઝ ભી ન હોગી કિસકો ઉસને ઇક્તિદાકી હાલતમે અદા કિયા હે.

જમાઅતકે હુકમ

મસ્અલા ૧ :- જુઆ ઓર ઇંદોંકી નમાઝોંમે જમાઅત શર્ત હે. પા'ની યે નમાઝોં અહેલે સહીહ હી નહીં હોતી. પાંચો વક્તકી નમાઝોંમે વાજબ હે, બશર્ત કે કોઈ મજબૂરી ન હો. ઓર તરાવીહમે સુન્નતે મુઅક્કદા (તાકીદી સુન્નત) હે, અગરથે એક કુસ્માન મજબૂદ જમાઅતકે સાથ હો મુકા હો. ઓર ઇસી તરહ સૂરજ ઝિરહનકે લિયે ઓર રમઝાનકે વિગમે મુસ્તહબ હે. ઓર રમઝાનકે અલાવા ઓર કિસી ઝમાનેકે વિગમે મકરૂહે તન્જીહી હે પા'ની જબ કે પાબંદી કી જાએ. ઓર અગર પાબંદી ન કી જાએ, બહે કભી કભી દો-તીન આદમી જમાઅતસે પબ્લ હૈ તો મકરૂહ નહીં. ઓર ચાંદ ઝિરહનકી નમાઝમે ઓર તમામ નફલોંમે મકરૂહે તહરીમી હે, બશર્ત કે ઉસ એહતિયામસે અદા કી જાએ, કિસ એહતિયામસે ફર્જકી જમાઅત હોતી હે, પા'ની અઝાન ઓર ઇકામતકે સાથ પા કિસી તરીકેસે હોગોંકો જમા કરકે, હાં અગર બગેર અઝાન ઓર ઇકામત ઓર બગેર બુલાએ હુએ દો-તીન આદમી જમા' હોકર કિસી નફલકો જમાઅતસે પબ્લ હૈ તો કોઈ હરજ નહીં. ઓર ફિર ભી હમેશા એસા ન કરે ઓર ઇસી તરહ મકરૂહે તહરીમી હે. હર હર ફર્જકી દૂસરી જમાઅત મસ્જિદમે ઇન ચારોં શરતોંસે -

(૧) મસ્જિદ મોહલ્લેકી હો ઓર આમ રાસ્તે પર ન હો. મસ્જિદે મોહલ્લાકી તા'સીફ યે હે કે વહાંકા ઇમામ ઓર નમાઝી તથ હો.

(૨) પેહલ્લી જમાઅત બુલંદ આવાઝસે અઝાન ઓર ઇકામત કેહકર પબ્લી ગઈ હો.

(૩) પેહલ્લી જમાઅત ઉન હોગોંને પબ્લી હો જો ઉસ મોહલ્લેમે રેહતે હોં ઓર જિનકો ઉસ મસ્જિદકે ઇન્તિઝમકા ઇન્તિયાર હાસિલ હે.

(૪) દૂસરી જમાઅત ઇસી શકલ ઓર એહતિયામસે અદા કી જાએ, કિસ શકલ ઓર એહતિયામસે પેહલ્લી જમાઅત અદા કી ગઈ હે. ઓર યે ચોથી શર્ત સિર્ફ ઇમામ અબૂ યૂસુફ (રહ.) કે નઝદીક હે. ઓર ઇમામ સાહબકે નઝદીક શકલ બદલ દેને પર ભી કરાહત રેહતી હે. પસ અગર દૂસરી જમાઅત મસ્જિદમે ન અદા કી જાએ, બહે ઘરમે ફિર મકરૂહ નહીં.

ઇસી તરહ અગર કોઈ શર્ત ઇન ચાર શરતોંમેસે ન પાઈ જાએ, જેસે મસ્જિદ આમ રસ્તે પર હો, મોહલ્લેકી ન હો, કિસકે મા'ના ઉપર મા'બૂમ હો ચુકે તો ઇસમે દૂસરી, બહે તીસરી-ચોથી જમાઅતભી મકરૂહ નહીં, પા પેહલ્લી જમાઅત ઊંચી આવાઝસે અઝાન

ઔર ઇકામત કેલકર ન પબ્લી ગઈ હો તો દૂસરી જમામત મકરૂહ નહીં, યા પેહલી જમામત ઉન લોગોને પબ્લી હો જો ઉસ મોહલ્લેમેં નહીં રહતે, ન ઉનકો મસ્જિદ કે ઇન્શાઅતકા ઇન્શિયાર હાસિલ હે, યા ઇમામ અમૂ પૂસુકે કીલકે મુતાબિક દૂસરી જમામત ઉસ શકલસે ન અદા કી જામે ફિસ શકલસે પેહલી જમામત અદા કી ગઈ હો, ફિસ જમહ પેહલી જમામતકા ઇમામ બળા યા, દૂસરી જમામતકા ઇમામ વહાંસે હટકર બળા હો તો શકલ બદલ જામેગી ઔર જમામત મકરૂહ ન હોગી.

તમ્બીહ :- હર ચંદ કે બા'ઝ લોગોંકા અમલ ઇમામ અમૂ પૂસુકે કીલ પર હે, લેકિન ઇમામ સાહબકા કીલ દલીલસે ભી મઝબૂત હે. ઔર ઈસ વકત દીનકી બાતોમેં, ખાસ તોરસે જમામતકે મામલેમેં જો સુસ્તી ઔર મફલત હો રહી હે, ઉસકા તકાઝા ભી ચેહી હે કે શકલકી તબદીલીકે બાવજુદ કરાહત (મકરૂહ હોના) પર ફતવા દિયા જામે, વરના લોગ જાન બૂઝકર પેહલી જમામતકો છોળ દેંગે કે હમ અપની દૂસરી કર લેંગે.

મુકતદી ઔર ઇમામકે મુતમદિલક મસ્અલે

મસ્અલા ૧ :- મુકતદિયોંકો ચાહિયે કે તમામ હાજિર લોગોમેંસે જો ઇમામતકે કાબિલ હો, ફિસમેં અચ્છી ખૂબિયાં ઝિયાદહ હો ઉસકો ઇમામ બના દે, ઔર અગર કઈ શખ્સ એસે હોં જો ઇમામતકે કાબિલ હોનેમેં બરાબર હોં તો ઝિયાદહ લોગોંકી રાય ફિસકી તરફ હો ઉસકો ઇમામ બના દે. અગર કિસી એસે શખ્સકે હોતે હુએ જો ઇમામ બનામે જાનેકે ઝિયાદહ લાઈક હે, કિસી એસે શખ્સકો ઇમામ કર દેંગે જો ઉસે કમ હે તો સુન્નાત છોળનેકી ખરાબીમેં પ્રવ જામેંગે.

મસ્અલા ૨ :- સબસે ઝિયાદહ ઇમામ બનામે જાનાકા હક ઉસ શખ્સકો હે જો નમાઝકે મસ્અલે ખૂબ જાનતા હો, બશર્ત કે ઝાહિરમેં ઉસમેં કોઈ નાફરમાનીકી બાત ન હો. ઔર ફિસ કહર કિરા'ત મસનૂન હે ઉસે યાદ હો ઔર કુરઆન સહીહ પબ્હતા હો. ફિર વો શખ્સ જો કુરઆન મજીદ અચ્છા પબ્હતા હો યા'ની કિરા'તકે કાયદોંકે મુતાબિક. ફિર વો શખ્સ જો સબસે ઝિયાદહ પરહેઝગાર હો. ફિર વો શખ્સ જો સબસે ઝિયાદહ ઉમ્મ રખતા હો, ફિર વો શખ્સ જો સબસે ઝિયાદહ મિલનસાર (અખલાકવાલા) હો, ફિર વો શખ્સ જો સબસે ઝિયાદહ ખૂબસૂરત હો, ફિર વો શખ્સ જો સબમેં ઝિયાદહ શરીફ હો, ફિર જો ફિસકી આવાઝ સબસે ઉમદા હો, ફિર વો શખ્સ જો ઝિયાદહ કપલા પેહને હો, ફિર વો શખ્સ ફિસકા સર સબસે બળા હો મગર દંગસે, ફિર વો શખ્સ જો મુકીમ હો, મુસાફિરકે મુકાબલેમેં, ફિર વો શખ્સ જો અસલી આઝાદ હો, ફિર વો શખ્સ ફિસને છોટી નાપાકીસે તયમ્મુમ કિયા હો ઉસકે મુકાબલેમેં ફિસને બળી નાપાકીસે તયમ્મુમ કિયા હો.

બા'ઝકે નઝદીક બળી નાપાકીસે તયમ્મુમ કરનેવાલા પેહલે હે ઔર ફિસ આદમીમેં હો ખૂબી યાઈ જામે, વો ઝિયાદહ હકદાર હે ઉસકે મુકાબલેમેં, ફિસમેં એક હી ખૂબી યાઈ જાતી હો, જેસે વો શખ્સ જો નમાઝકે મસ્અલેભી જાનતા હો ઔર કુરઆન મજીદભી

અચળ પબ્ધતા હો, ઝિયાદહ હકદાર હે ઉંસકે મુકામલેયે જો સિર્ફ નમાઝકે મસ્મલે જનમલ
હો ઔર કુરઆન મસજદ અચળ ન પબ્ધતા હો.

મસ્મલા ૩ :- અગર કિસીકે ઘરમે જમામત કી જામે તો ઘરવાલા ઇમામતક
ઝિયાદહ હકદાર હે, ઇંસકે બા'દ વો શખ્સ જિસકો વો ઇમામ બના દે. હાં, અગર ઘરવાલા
શિલકુલ જાહિલ હો દૂસરે લોગ મસ્મલોંકે જાનતે-સમજતે હો તો ફિર ઉન્હોંકો હક હોમા

મસ્મલા ૪ :- જિસ મસ્જિદમે કોઈ ઇમામ મુર્શર હો, ઉસ મસ્જિદમે ઉંસકે હોતે
ધુમે દૂસરેકો ઇમામતક હક નહીં, હાં અગર વો કિસી દૂસરેકો ઇમામ બના દે તો હરજ નહીં.

મસ્મલા ૫ :- કાઝી યા'ની શરીઆતક હાકિમ યા બાદશાહે ઇસ્લામકે હોતે
ધુમે દૂસરેકો ઇમામતક હક નહીં.

મસ્મલા ૬ :- કીમકી રઝામંદીકે બગેર ઇમામતકા કરના મકરૂહે તહરીમી હે.
હાં, નગર વો શખ્સ સબસે ઝિયાદહ ઇમામતકા હક રખતા હો, યા'ની ઇમામતકી
ખૂશિયાં ઉંસકે બરાબર કિસીમેં ન પાઈ જાતી હો, ફિર ઉંસકે ઉપર કુછ કરાહત નહીં, બલકે
જો ઉંસકી ઇમામતસે નારાજ હો, વોહી મલતી પર હે.

મસ્મલા ૭ :- કાસિક (નાકરમાન) ઓઃ બિદઅતીકા ઇમામ બનાના મકરૂહે
તહરીમી હે. હાં, અગર ખુદા ન કરે એસે લોગોંકે સિવા કોઈ દૂસરા આદમી વહાં મીખૂદ
ન હો તો ફિર મકરૂહ નહીં. ઇસી તરહ અગર બિદઅતી ઔર કાસિક ઝોરદાર હો કે
ઉંનકો હકાનેકી કોઈ તાકત ન રખતા હો યા કોઈ બળા કિત્તા પેદા હોતા હો તો ભી
મુકતદિયોં પર કરાહત નહીં.

મસ્મલા ૮ :- ગુલામકા યા'ની જો ફિઝલકે કાયદેસે ગુલામ હો, વો નહીં જો કબલ
વગેરહમે ખરીદ લિયા જામે ઉંસકા ઇમામ બનાના અગરસે વો આઝાદ કિયા હુવા હો,
ગંવાર યા'ની ગંવકે રેહનેવાલેકા ઔર અંધેશ જો પાકી-નાપાકીકા ધ્યાન ન રખતા હો યા
એસે શખ્સકા જિસે રાતકો કમ-નાઝર આતા હો ઔર હરામીકા ઇમામ બનાના મકરૂહે
તઝીલી હે. હાં, અગર યે લોગ ઇસ્લમ ઔર ફઝલવાલે હોં ઔર લોગોંકે ઇંનકા ઇમામ
બનાના પસંદ ન હો તો ફિર મકરૂહ નહીં. ઇસી તરહ કિસી ખુબસૂરત નોજવાનકે ઇમામ
બનાના, જિસકી અબ્દી ન નિકલી હો ઔર બે-અકલકો ઇમામ બનાના મકરૂહે તઝીલી હે.

મસ્મલા ૯ :- નમાઝકે કર્મોં ઔર વાજીબોંમે તમામ મુકતદિયોંકો ઇમામકી
મુવાફિકત (પાલન) કરના વાજીબ હે, હાં સુન્નાતોં વગેરહમે મુવાફિકત કરના વાજીબ
નહીં, પણ અગર ઇમામ શાકઈ મઝહબકા હો ઔર રૂકૂઅમે જાતે વક્ત ઔર રૂકૂઅમે
ઉંતે વક્ત હાથોંકા ઉઠામે તો હનફી મુકતદીકો હાથોંકા ઉઠાના ઝરૂરી નહીં. ઇંસ કિયે
કે હાથોંકા ઉઠાના ઉંનકે નઝદીક ભી સુન્નાત હે, ઇસી તરહ ફજરકી નમાઝમે શાકઈ
મઝહબ ઇમામ ફુજૂત પબ્ધેઆ તો હનફી મુકતદિયોંકે લિયે ઝરૂરી નહીં, હાં વિત્રમે અલબત્ત
ચૂંકે ફુજૂત પબ્ધના વાજીબ હે, ઇંસ લિયે અગર શાકઈ ઇમામ અપને મઝહબકે મુતાબિક
રૂકૂઅકે બા'દ પબ્ધે તો હનફી મુકતદિયોંકો ભી રૂકૂઅકે બા'દ પબ્ધના ચાહિયે.

મસ્તબા ૧૦ :- ઇમામકો નમાઝમેં ઝિયાદહ બળી બળી સૂરતેં પળના, જો સુન્નાત મિકદારસેં ભી ઝિયાદહ હોં યા ફૂઝ-સિજદે વજેરહમેં બહોત ઝિયાદહ દેર તક રેહના મકરૂહે તહરીમી હે, બલ્કે ઇમામકો ચાહિયે કે અપને મુક્તદિયોંકી ઝરૂરત ઓર કમઝોરી વજેરહકા ખ્યાલ રખે. જો સબમેં ઝિયાદહ ઝરૂરતમંદ હો, ઉસકી રિઆયત કરકે કિરા'ત વજેરહ કરે, બલ્કે ઝિયાદહ ઝરૂરતકે વક્ત સુન્નાત મિકદારસેં ભી કમ કિરા'ત કરના બેહતર હે, તાકે લોગોંકા હરજ ન હો, જો જમાઅતમેં તા'દાહમેં કમીકી વજહ હો જાએ.

મસ્તબા ૧૧ :- અગર એક હી મુક્તદી હો ઓર વો મર્દ હો યા ના-બાલિગ લગકા તો ઉસકો ઇમામકી દાહને તરફ ઇમામકે બરાબર યા કુછ પીછે હટકર ખબા હોના ચાહિયે. અગર બાઈ તરફ યા ઇમામકે પીછે ખબા હો તો મકરૂહ હે.

મસ્તબા ૧૨ :- ઓર અગર એકસે ઝિયાદહ મુક્તદી હોં તો ઉનકો ઇમામકે પીછે સઠ બાંધ કર ખબા હોના ચાહિયે. અગર ઇમામકે દાહને-બાઈ તરફ ખબે હોં ઓર દો હોં તો મકરૂહે તન્ઝીહી હે. ઓર અગર દો સે ઝિયાદહ હોં તો મકરૂહે તહરીમી હે, ઇસ લિયે કે જબ દો સે ઝિયાદહ મુક્તદી હોં તો ઇમામકા આગે ખબા હોના વાજબ હે.

મસ્તબા ૧૩ :- અગર નમાઝ શુરૂ કરતે વક્ત એક હી મર્દ મુક્તદી યા ઓર વો ઇમામકે દાહની તરફ ખબા હુવા. ઇસકે બા'દ ઓર મુક્તદી આ ગએ તો પેહલે મુક્તદીકો ચાહિયે કે પીછે હટ આએ, તાકે સબ મુક્તદી મિલકર ઇમામકે પીછે ખબે હોં, અગર વો ન હટે તો ઇન મુક્તદિયોંકો ચાહિયે કે પીછે ખીચ લે, ઓર અગર અંજનેસે વો મુક્તદી ઇમામકે દાહને યા બાઈ તરફ ખબે હો જાએ ઓર પેહલે મુક્તદીકો પીછે ન હટાએ તો ઇમામકો ચાહિયે કે વો આગે બબ્હ જાએ, તાકે તો મુક્તદી સબ મિલ જાએ ઓર ઇમામકે પીછે હો જાએ. ઇસી તરફ અગર પીછે હટનેકી જગહ ન હો, તમ ભી ઇમામકો ચાહિયે કે આગે બબ્હ જાએ, લેકિન અગર મુક્તદી મસ્તબોંકી ન જાતના હો, જેસા કે હમારે ઝમાનેમેં પાપા જાતા હે તો ઉસકો હટાના મુનાસિબ નહીં, કભી કોઈ એસી હરકત ન કર બેઠે ફિસ્લે નમાઝ હી ગારત હો જાએ.

મસ્તબા ૧૪ :- અગર મુક્તદી ઓરત હો યા ના-બાલિગ લગકી તો ઉસકો ચાહિયે કે ઇમામકે પીછે ખબી હો, ચાહે એક હો યા એકસે ઝિયાદહ.

મસ્તબા ૧૫ :- અગર મુક્તદિયોંમેં હર કિસમકે લોગ હોં, બા'ઝ મર્દ, બા'ઝ ઓરતેં, બા'ઝ ના-બાલિગ તો ઇમામકો ચાહિયે કે ઇસ તરતીખસે ઉનકી સર્ફ કાયમ કરે. પેહલે મરદોંકી સિફ, ફિર ના-બાલિગ લગકોંકી, ફિર ના-બાલિગ ઓરતોંકી, ફિર ના-બાલિગ લગકિયોંકી.

મસ્તબા ૧૬ :- ઇમામકો ચાહિયે કે સઠ સીપી કરે, યા'ની સઠમેં લોગોંકો આગે-પીછે હોનેસે મર્સ' કરે, સબકો બરાબર ખબા હોનેકા હુકમ હે, સઠમેં એક દુસરેસે મિલકર ખબા હોના ચાહિયે, દરમિયાનમેં ખાલી જગહ ન રેહની ચાહિયે.

મસ્મલ્લા ૧૭ :- એકલે એક શપ્તક સહકે પીછે ખળા હોના મકરૂહ હે, બલ્હે એસી હાલતમે ચાલિયે કે અમલી સહકે કિસી આદમીકો ખીંચકર અપને સાથ ખળા કર લે, લેકિન ખીંચનેમે અગર ડર હો કે વો અપની નમાઝ કાસિદ કર લેગા યા બુરા માનેગા તો જાને દે.^૧

મસ્મલ્લા ૧૮ :- પેહલી સહમે જગહ હોતે હુએ દૂસરી સહમે ખળા હોના મકરૂહ હે, હાં જબ પૂરી સહ હો જાએ તબ દૂસરી સહમે ખળા હોના ચાલિયે.

મસ્મલ્લા ૧૯ :- મદ્દકો સિફ ઓરતોંકી ઇમામત કરના એસી જગહ મકરૂહે તહરીમી હે જહાં કોઈ મદ્દ ન હો, ન કોઈ મહરમ ઓરત, જેસે ઉસકી બીવી, માં, બહન વગેરહકે મોજૂદ ન હો. હાં, અગર કોઈ મદ્દ^૨ યા મહરમ ઓરત મોજૂદ હો તો ફિર મકરૂહ નહીં.

મસ્મલ્લા ૨૦ :- અગર કોઈ આદમી તન્હા ફજર યા મગરિબ યા ઇશાકા ફર્જ ખીમી આવાઝસે પબ્હ રહા હો, ઈસી બીચમે કોઈ આદમી ઉસકી ઇકતિદા કરે તો ઉસમે દો શકલે હે.

એક યે કે યે આદમી દિલમે ઇરાદા કરે કે મેં જબ ઇમામ બનતા હું તાકે નમાઝ જમામતસે હો જાએ.

દૂસરી શકલ યે હે કે ઇરાદા ન કરે, બલ્હે પેહલેકી તરહ અપનેકો યેહી સમજો કે મોયાં મેરે પીછે આ ખળા હુવા, લેકિન મેં ઇમામ નહીં બનતા, બલ્હે પેહલે હી કી તરહ તન્હા પબ્હતા હું. પસ પેહલી શકલમે તો ઉસપર ઉસી જગહસે ઊંચી આવાઝસે કિરા'ત કરના વાજબ હે, પસ અગર સુરએ કાતિહા યા કિસી કદર દૂસરી સુરતબી ખીમી આવાઝસે પબ્હ થુકા હો તો ઉસકો ચાલિયે, ઉસી જગહ બાકી કાતિહા ઓર બાકી સુરતકો ઊંચી આવાઝસે પબ્હે, ઈસ લિયે ઇમામકો ફજર, મગરિબ ઓર ઇશાકે વકત ઊંચી આવાઝસે કિરા'ત કરના વાજબ હે ઓર દૂસરી શકલમે બુલંદ આવાઝસે પબ્હના વાજબ નહીં. ઓર ઈસ મુકતદીકી નમાઝબી દુરુસ્ત રહેગી, કયુંકે મુકતદીકો નમાઝકે સહીહ હોનેકે લિયે ઇમામકા ઇમામતકી નિયત કરના ઝરૂરી નહીં.

મસ્મલ્લા ૨૧ :- ઇમામકો ઓર એસા હી મુન્કરિદકો જબ કે વો ઘર યા મૈદાનમે નમાઝ પબ્હતા હો, મુસ્તહબ હે કે અપની આંખકે સામને ચાહે દાહની તરફ યા બાઈ તરફ કોઈ એસી ચીઝ ખળી કરે જો એક હાથ યા ઉસે ત્રિયાદહ ઊંચી ઓર એક ઉગલીકે બરાબર મોટી હો. હાં, અગર મસ્જિદમે નમાઝ પબ્હતા હો યા એસી જગહ પર જહાં લોગોંકા સામનેસે ગુઝર ન હોતા હો તો ઉસકો કુછ ઝરૂરત નહીં. ઓર ઇમામકા સુતરા^૩ તમામ મુકતદિયાંકી તરફસે કાઢી હે. સુતરા કાપમ હો જાનેકે બા'દ સુતરેકે આગેસે નિકલ જાનેમે કુછ ગુન્હા નહીં, લેકિન અગર સુતરાકે અંદરસે કોઈ આદમી નિકલેગા તો વો ગુનેહગાર હોગા.

૧. ચૂંકે ઈસમે બહોતસે મસ્મલોંકા જાનના ઝરૂરી હે ઓર ઈસ ઝમાનેમે ન જાનના હી કેશન હે, ઈસ લિયે જાને દે, ન ખીંચે.

૨. યે મસ્મલ્લા ફુરે મુખ્યારસે લિયા ગયા હે ઓર તબે હી ઈસમે ફોલ જુમલા ઉખિલકા કિયા ગયા હે, મગર મુઅતિલાકકે નાઝદીક રાજેહ લોહી હે જો કે ઉન્હોને ઉપર કરમાયા હે.

૩. નમાઝીકે સામને રખી યા ખળી હુઈ ચીઝ, વિસકા ઝિકર અબી હુવા.

મસ્તબા ૨૨ :- લાલિક વો મુક્તદી હે જિસડી બા'ઝ રકમતોં યા સબ રકમતોં જમ્મામતયેં સરીક હોનેકે બા'દ જાતી રહી, ચાહે મજમૂરીસે જેસે નમાઝમેં હો જામે ઓર ઇસ બીચ કોઈ રકમત વજેરહ જાતી રહી યા હોગોંકે કિયાદહ હોનેસે રૂકૂઅ-સિજદે વજેરહ ન કર સકે યા વુઝૂ ટૂટ જામે ઓર વુઝૂ કરનેકે સિયે જામે, ઇસ બીચમેં ઉસડી રકમતોં જાતી રહી (ડરકી નમાઝમેં પેહલા ગિરોહ લાલિક હે. ઇસી તરહ જો મુક્રીમ મુસાફિરકી ઇક્તિદા કરે ઓર મુસાફિર કસર કરે તો વો મુક્રીમ હુવા, ઇમામકે નમાઝ ખતમ કરનેકે બોહ લાલિક હે) યા બે-ઉકર જાતી રહી, જેસે ઇમામસે પેહલે ડિસી રકમતકા રૂકૂઅ-સિજદા' કર લે ઓર ઇસ વજહસે વે રકમત ઉસડી બેઝર સમગ્રી જામે તો ઇસ રકમતકે એ'તિબારસે લાલિક સમગ્ર જામેગા. પસ લાલિકકો વાજંબ હે કે પેહલે અપની ઇન રકમતોંકો અદા કરે જો ઉસડી જાતી રહી, બા'દ ઉનકે અદા કરનેકે અગર જમ્મામત બાકી હો તો સરીક હો જામે, વરના બાકી નમાઝ બી પબ્હ લે.

મસ્તબા ૨૩ :- લાલિક અપની ગઈ હુઈ રકમતોંમેં બી મુક્તદી સમગ્ર જામેગા, યા'ની જેસે મુક્તદી કિરા'ત નહીં કરતા, વેસે હી લાલિકબી કિરા'ત ન કરે, બલકે ખામોસ ખબા રહે. ઓર જેસે મુક્તદીકો સહુવકી ગરૂરત નહીં હોતી, વેસે હી લાલિકકો બી.

મસ્તબા ૨૪ :- મસ્બૂક યા'ની જિસડી એક-હો રકમત રેહ ગઈ હો ઉસકે ચાલિયે કે પેહલે ઇમામકે સાથ સરીક હોકર જિતની નમાઝ બાકી હો જમ્મામતમેં અદા કરે, ઇમામકી નમાઝ ખતમ હોનેકે બા'દ ખબા હો જામે ઓર અપની ગઈ હુઈ રકમતોંકો અદા કરે.

મસ્તબા ૨૫ :- મસ્બૂકકે અપની ગઈ હુઈ રકમતોં મુન્કરિદકી તરહ કિરા'તકે સાથ અદા કરના ચાલિયે. ઓર અગર ઇન રકમતોંમેં કોઈ સહુવ હો જામે તો ઉસકો સિજદામે સહુવ બી કરના ગરૂરી હે.

મસ્તબા ૨૬ :- મસ્બૂકકો અપની ગઈ હુઈ રકમતોં ઇસ તરતીબસે અદા કરની ચાલિયે કે પેહલે કિરા'ત વાલી, ફિર બજેર-કિરા'તકી ઓર જો રકમતોં ઇમામકે સાથ પબ્હ મુકા હે ઉનકે હિસાબસે કાપદા કરે યા'ની ઇન રકમતોંકે હિસાબસે જો દૂસરી હો ઉસમેં પેહલા કાપદા કરે. ઓર જો તીસરી રકમત હો ઓર નમાઝ તીન રકમતવાલી હો તો ઉસમેં આખિરી કાપદા કરે. ઇસી ચર આગેકા અંકદામ કિયા જા સકતા હે.

મિસાલ :- ઝોહરકી નમાઝમેં તીન રકમત હો જાનેકે બા'દ કોઈ આકમી સરીક હો, ઉસકો ચાલિયે કે ઇમામકે સલામ ફેર દેનેકે બા'દ ખબા હો જામે ઓર ગઈ હુઈ તીન રકમતોં ઇસ તરતીબસે અદા કરે, પેહલી રકમતમેં સૂરએ કાતિહાકે સાથ સૂરત મિલાકર રૂકૂઅ-સિજદે કરકે પેહલા કાપદા કરે, ઇસ સિયે કે વે રકમત ઉસ મિલી હુઈ રકમતકે હિસાબસે દૂસરી હે, ફિર દૂસરી રકમતમેં બી સૂરએ કાતિહાકે સાથ સૂરત મિલાએ ઓર ઇસકે બા'દ કાપદા ન કરે ઓર અપની તીસરી રકમતમેં સૂરત ન મિલાએ, ઇસ સિયે કે

૧. યા'ની ઇમામસે પેહલે રૂકૂઅ યા સિજદેમેં ચલા જામે ઓર પેહલે હી ઉઠ ખબા હો

યે રકમત કિરા'તની ન થી ઓર ઇસમેં કાયદા કરે કે યે આખિરી કાયદા હે.

મસ્ખલા ૨૭ :- અગર કોઈ આદમી લાહિક ભી હો ઓર મસ્બૂક ભી, જેસે બા'ઝ રકમતો હો જાનેકે બા'દ શરીક કુવા હો ઓર કિરા'તકે બા'દ ફિર બા'ઝ રકમતેં (સકી ગલી જામેં તો ઉસકો ચાહિયે કે પેહલે અપની ઇન રકમતોંકો અદા કરે ઓર જો શિરકતકે બા'દ ગઈ હેં જિનમેં વો લાહિક હે, અગર ઉનકે અદા કરનેમેં અપનેકો એસા સમજો જેસે વો ઇમામકે પીછે નમાઝ પબ્લ રહા હે, યા'ની કિરા'ત ન કરે, ઓર ઇમામકી તરતીબકા ખ્યાલ રખો, ઇસકે બા'દ અગર જમાઅત બાકી હો તો ઉસમેં શરીક હો જાએ, વરના બાકી નમાઝ ભી પબ્લ હે. ઇસકે બા'દ અપની ઇન રકમતોંકો અદા કરે જિનમેં મસ્બૂક હે.

મિસાલ :- અસરકી નમાઝમેં એક રકમત હો જાનેકે બા'દ કોઈ આદમી શરીક હો ઓર શરીક હોનેકે બા'દ હી ઉસકા વુજૂ ટૂટ ગયા ઓર વુજૂ કરને ગયા. ઇસ બીચમેં નમાઝ ખતમ હો ગઈ તો ઉસકો ચાહિયે કે પેહલે ઇન તીનો રકમતોંકો અદા કરે જો શરીક હોનેકે બા'દ ગઈ હેં, ફિર ઉસ રકમતકો જો ઉસકે શરીક હોનેસે પેહલે હો ચુકી થી ઓર ઇન તીનો રકમતોંકો મુક્તદીકી તરહ અદા કરે, યા'ની કિરા'ત ન કરે ઓર ઇન તીનોકી પેહલી રકમતમેં કાયદા કરે, ઇસ લિયે કે યે ઇમામકી દૂસરી રકમત હે ઓર ઇમામને ઇસમેં કાયદા કિયા થા, ફિર દૂસરી રકમતમેં કાયદા ન કરે, ઇસ લિયે કે ઇમામકી ચે તીસરી રકમત હે, ફિર તીસરી રકમતમેં કાયદા કરે, ઇસ લિયે કે યે ઇમામકી ચોથી રકમત હે ઓર ઇસ રકમતમેં ઇમામને કાયદા કિયા થા, ફિર ઉસ રકમતકો અદા કરે જો ઉસકે શરીક હોનેસે પેહલે હો ચુકી થી. ઓર ઇસમેં કાયદા કરે, ઇસ લિયે કે યે ઉસકી ચોથી રકમત હે ઓર ઇસ રકમતમેં ઉસકો કિરા'ત ભી કરના હોગી, ઇસ લિયે ઇસ રકમતમેં વો મસ્બૂક હે ઓર મસ્બૂક અપની ગઈ હુઈ રકમતોંકે અદા કરનેમેં મુન્ફરિદકા હુકમ રખતા હે.

મસ્ખલા ૨૮ :- મુક્તદિયોંકે હર એક રૂકનકા ઇમામકે સાથથી બગેર દેર ઉપે હુએ અદા કરના સુન્નાત હે. તહરીમા ભી ઇમામકી તહરીમાકે સાથ કરે, રૂકૂઅ ભી ઇમામકે સાથ, કોમા ભી (ઉસકે કોમાકે સાથ, સિજદા ભી (ઉસકે સિજદેકે સાથ, મતલબ યે હે કે હર હરકત ઉસકી હર હરકતકે સાથ. હાં, અગર પેહલે કાયદામેં ઇમામ ઇસે પેહલે બળા હો જાએ કે મુક્તદી અતલિયાત પૂરી કર લે તો મુક્તદિયોંકો ચાહિયે કે અતલિયાત પૂરી કરકે ખલે હોં. ઇસી તરહ આખિરી કાયદામેં અગર ઇમામ ઇસકે પેહલે કે મુક્તદી અતલિયાત પૂરી કરે, સલામ ફેર દે તો મુક્તદિયોંકો ચાહિયે કે અતલિયાત પૂરી કરકે સલામ ફેરે, હાં રૂકૂઅ-સિજદા વગેરેકમેં અગર મુક્તદિયોંકે તસ્લીહ ન પબ્લી હો તો ઇમામકે સાથ બળા હોના ચાહિયે.

૧. અગરયે યે ડર હો કે ઇમામ રૂકૂઅમેં જાએ, ઓર અગર એસા હો જાએ તો બા'દ તસબૂહકે તીન તસ્લીહકે બસાબર કિયામ કરકે રૂકૂઅમેં જાએ ઓર ઇસી તરહ તરતીબકે સાથ સબ અરકાન અદા કરતા રહે, ચાહે ઇમામકો કિતની હી દૂર જાકર પાએ. યે ઇકતિદાકે ખિલાફ ન હોગા, કમુંકે ઇકતિદા જેસે ઇમામકે સાથ રેહનેકે કેહતે હેં, ઇસી તરહ ઇમામકે પીછે પીછે જાનેકે કેહતે હેં. ઇમામસે પેહલે કોઈ કામ કરના યે ઇકતિદાકે ખિલાફ હે.

જમાઅતમાં શામિલ હોને ન હોનેકે મસ્અલે

મસ્અલા ૧ :- અગર કોઈ આદમી અપને મોહલ્લે યા મકાનકે કરીબ મસ્જિદમાં એસે વક્ત પહોંચ્યા કે વહાં જમાઅત હો ચુકી હો તો ઉંસકો મુસાલ્લ હે કે દૂસરી મસ્જિદમાં જમાઅતકો તલાશ કરને જાએ. ઓર યે ભી ઈખ્તિયાર હે કે અપને ઘરમાં વાપસ આકર ઘરકે આદમિયોંકો જમા' કરકે જમાઅત કરે.

મસ્અલા ૨ :- અગર કોઈ આદમી અપને ઘરમાં ફર્જ નમાઝ અકેલે પળ્લ ચુકા હો, ઈસકે બા'દ દેખે કે વોહી નમાઝ જમાઅતસે હો રહી હે તો ઉંસકો ચાહિયે કે જમાઅતમાં શામિલ હો જાએ, બશર્ત કે નમાઝે ઈશાકા વક્ત હો ઓર ફજર, અસર, મગરિબકે વક્ત જમાઅતમાં શરીક ન હો, ઈસ લિયે કે ફજર, અસરકી નમાઝકે બા'દ નફલ નમાઝ મકરૂહ હે. ઓર મગરિબકે વક્ત ઈસ લિયે કે યે દૂસરી નમાઝ નફલ હોગી ઓર નફલમાં ત્રીન રકઅત નહીં હે.

મસ્અલા ૩ :- અગર કોઈ શખ્સ ફર્જ નમાઝ શુરૂ' કર ચુકા હો ઓર ઈસી હાલતમાં ફર્જ જમાઅતસે હોને લગે તો અગર વો ફર્જ દો રકઅતવાલા હે, જેસે ફજરકી નમાઝ, તો ઈસકા હુકમ યે હે કે અગર પેહલ્લી રકઅતકા સિજદા ન કિયા તો ઈસ નમાઝકો તોડ દે, ઓર જમાઅતમાં શામિલ હો જાએ. ઓર પેહલ્લી રકઅતકા સિજદા કર લિયા હો ઓર દૂસરી રકઅતકા સિજદા ન કિયા હો તો ભી તોડ દે ઓર જમાઅતમાં શામિલ હો જાએ. ઓર દૂસરી રકઅતકા સિજદા કર લિયા હો તો દોનૂં રકઅત પૂરી કર લે. ઓર અગર વો ફર્જ ત્રીન રકઅતવાલા હો, જેસે મગરિબ તો ઈસકા હુકમ યે હે કે અગર દૂસરી રકઅતકા સિજદા ન કિયા હો તો તોડ દે. ઓર અગર દૂસરી રકઅતકા સિજદા કર લિયા હો તો અપની નમાઝકો પૂરી કર લે ઓર બા'દમાં જમાઅતકે અંદર શરીક ન હો, કપૂંકે નફલ ત્રીન રકઅતકે સાથ જાઈઝ નહીં. ઓર અગર યે ફર્જ ચાર રકઅતવાલા હો, જેસે ઝોહર, અસર ઓર ઈશા તો અગર પેહલ્લી રકઅતકા સિજદા ન કિયા હો તો દો રકઅત પર અતહિયાત વગેરહ પળ્લકર સલામ ફેર દે ઓર જમાઅતમાં મિલ જાએ. ઓર અગર ત્રીસરી રકઅત શુરૂ' કર દી હો ઓર ઈસકા સિજદા ન કિયા હો તો તોડ દે. ઓર અગર સિજદા કર લિયા હો તો પૂરી કર લે. ઓર જિન શક્લોંમાં નમાઝ પૂરી કર હી જાએ ઉનમાંસે મગરિબ ઓર ફજર ઓર અસરમાં તો દોબારા જમાઅતમાં શરીક ન હો. ઓર ઝોહર ઓર ઈશામાં શરીક હો જાએ. ઓર જિન શક્લોંમાં તોડ દેના હો, ખલે ખલે એક સલામ ફેર દે.

મસ્અલા ૪ :- અગર કોઈ આદમી નફલ નમાઝ શુરૂ' કર ચુકા હો ઓર ફર્જ જમાઅતસે હોને લગે તો નફલ નમાઝકો ન તોડે, બલ્કે ઈસકો ચાહિયે કે દો રકઅત પળ્લકર સલામ ફેર દે, અગરયે ચાર રકઅતકી નિયત કી હો.

મસ્અલા ૫ :- ઝોહર ઓર જુઆકી સુન્નતે મુઅક્કદા શુરૂ' કર ચુકા હો, ઓર

કર્જ હોને લગે તો ઝાહિર મજબબ થે હે કે દો રકમત પર સલામ કરકે જમાઅતમે શરીફ હો જાએ ઓર ખલોતસે કહીહોંકે નઝહીક બેહતર' થે હે કે ચાર રકમત પૂરી કર લે. ઓર અગર તીસરી રકમત શુરૂ' કર દી તો અબ ચારકા પૂરા કરના જરૂરી હે.

મસ્અલા ૬ :- અગર કર્જ નમાઝ હો રહી હો તો ફિર સુન્નાત વગેરહ ન શુરૂ' કી જાએ, બશર્ત કે કિસી રકમતકે ચલે જાનેકા ડર હો, હાં અગર પકીન હો યા ઝિયાદહ ગુમાન હો કે કોઈ રકમત ન જાને પાએગી તો પબ્હ લે. જેસે ઝોહરકે વક્ત અબ કર્જ શુરૂ' હો જાએ ઓર ડર હો કે સુન્નાત પબ્હનેસે કોઈ રકમત જાતી રહેગી તો ફિર સુન્નાતે મુઅકકદા જો કર્જસે પેહલે પબ્હી જાતી હે છોળ હે, ફિર ઝોહર ઓર જુઆમાં કર્જકે બા'દ બેહતર થે હે કે બા'દવાલી સુન્નાતે મુઅકકદા પેહલે પબ્હકર ઇન સુન્નાતોકો પબ્હ લે, મગર ફજરકી સુન્નાતે ચૂંકે ઝિયાદહ તાકીદી હે, ઇસ લિયે ઇનકે લિયે થે હુકમ હે કે અગર ફજર શુરૂ' હો ચુકા હો તબ ભી અદા કર લી જાએ, બશર્ત કે એક રકમત મિલ જાનેકી ઉમ્મીદ હો. ઓર અગર એક રકમતકે મિલનેકી ભી ઉમ્મીદ ન હો તો ફિર ન પબ્હ, ઓર ફિર અગર ચાહે સુરજ નિકલનેકે બા'દ પબ્હ.

મસ્અલા ૭ :- અગર થે ડર હો કે ફજરકી સુન્નાત અગર નમાઝકી સુન્નાતો ઓર મુસાહબોં વગેરહકી પાબંદીસે અદા કી જાએગી તો જમાઅત ન મિલેગી તો એસી હાલતમે ચાહિયે કે સિર્ફ કર્જો ઓર વાજંબોં પર ભરોસા કરે, સુન્નાતે વગેરહ છોળ દે.

મસ્અલા ૮ :- કર્જ હોનેકી હાલતમે જો સુન્નાતે પબ્હી જાએ, ચાહે વો ફજરકી હો યા કિસી દૂસરેકી, વો એસી જગહ પર પબ્હી જાએ જો મસ્જિદસે અલગ હો, ઇસ લિયે કે જહાં કર્જ નમાઝ હોતી હો, ફિર કોઈ દૂસરી નમાઝ વહાં પબ્હના મકરૂહે તહરીમી હે, ઓર અગર કોઈ એસી જગહ ન મિલે તો સબસે અલગ મસ્જિદકે કિસી કોનેયે પબ્હ લે.

મસ્અલા ૯ :- અગર જમાઅતકા કમદા મિલ જાએ ઓર રકમતે ન મિલે તબ ભી જમાઅતકા સવાબ મિલ જાએગા.

મસ્અલા ૧૦ :- કિસ રકમતકા રૂકૂઅ ઇમામકે સાથ મિલ જાએ તો સમાજ જાએગા કે વો રકમત મિલ ગઈ. હાં, અગર રૂકૂઅ ન મિલે તો ઇસ રકમતકી બિનાતી મિલનેયે ન હોગી.

નમાઝ જિન ચીઝોંસે ફાસિદ હોતી હે

મસ્અલા ૧ :- નમાઝકી હાલતમે અપને ઇમામકે સિવા કિસીકો લુકમા દેના

૧. યા'ની મજબૂત મજબબ.

૨. ઝાહિર મજબબ થેલી હે કે જબ તક કમસે કમ એક રકમત મિલનેકી ઉમ્મીદ હો, ઇસ વક્ત તક પબ્હ લે, વરના છોળ હે. ઓર એક કીલ થે હે કે આંખિરી કમદા મિલને તક સુન્નાતે પબ્હ લે મગર બેહતર ઝાહિર મજબબ હે.

૧
૧૫ની કુરઆન મજહેદે ગણત પબ્લને પર ઉસે આગાહ કરના નમાઝકો કાસિદ કરતા હે.
મસ્મલા ૨ :- સહીહ યે હે કે મુક્તદી અગર ઇમામકો લુકમા દે તો નમાઝ
કાસિદ (ખરાબ) ન હોગી, ચાહે ઇમામ ઝરૂરત ભર 'દરા'ત કર ચુકા હો યા નહીં. ઝરૂરત
ભર સે કિરા'તકી વો મિકદાર મુરાદ હે જો સુન્નાત હે. હાં, એસી શક્લમેં બેહતર યે હે કે
રૂકૂમ કર દે, જૈસા ઇસ્સે અગલે મસ્મલેમેં આતા હે.

મસ્મલા ૩ :- ઇમામ અગર ઝરૂરત ભર કિરા'ત કર ચુકા હો તો ઉસકો ચાહિયે
કે રૂકૂમ કર દે. મુક્તદિયોંકો લુકમા દેને પર મજબૂર ન કરે. (એસા કરના મકરૂહ હે) ઔર
મુક્તદિયોંકો ચાહિયે કે જબ તક ખબી ઝરૂરત ન હો, ઇમામકો લુકમા ન દે (યે ભી મકરૂહ
હે.) બખી ઝરૂરતસે મતલબ યે હે કે જૈસે ઇમામ ગણત પબ્લકર આગે બબ્લના ચાહતા હો
યા રૂકૂમ ન કરતા હો યા ખામોશ મળા હો જાએ. ઔર અગર બખી ઝરૂરતકે બગેર ભી
મતલબ દિયા, તબ ભી નમાઝ કાસિદ ન હોગી, જૈસા ઇસ્સે ઉપર મસ્મલા મુઝરા.

મસ્મલા ૪ :- અગર કોઈ આદમી કિસી નમાઝ પબ્લનેવાલેકો લુકમા દે ઔર
વો લુકમા દેનવાલા ઉસકા મુક્તદી ન હો, ચાહે વો ભી નમાઝમેં હો યા નહીં, તો યે
આદમી અગર લુકમા લે લેગા તો ઉસ લુકમા લેનેવાલેકી નમાઝ કાસિદ હો જાએગી. હાં,
અગર ઉસકો અપને આપ યાદ આ જાએ, ચાહે ઉસકે લુકમા દેનેકે સાથ હી યા પેહલે યા
પીછે ઉસકે લુકમા દેનેકો કુછ દખલ ન હો ઔર અપની યાદ પર ભરોસા કરકે પબ્લે તો
કિસકો લુકમા દિયા ગયા હે, ઉસકી નમાઝમેં ખરાબી ન આએગી.

મસ્મલા ૫ :- અગર કોઈ નમાઝ પબ્લનેવાલા કિસી એસે આદમીકો લુકમા દે
જો ઉસકા ઇમામ નહીં, ચાહે વો ભી નમાઝમેં હો યા ન હો, હર હાલમેં લુકમા દેનેવાલેકી
નમાઝ કાસિદ હો જાએગી.

મસ્મલા ૬ :- મુક્તદી અગર કિસી દૂસરે આદમીકા પબ્લના સુનકર યા
કુરઆન મજહેદમેં દેખકર ઇમામકો લુકમા દે તો ઉસકી નમાઝ કાસિદ હો જાએગી ઔર
ઇમામ અગર લે લેગા તો ઉસકી નમાઝ ભી. ઔર અગર મુક્તદીકો કુરઆન દેખકર
યા દૂસરેસે સુનકર ખૂદ ભી યાદ આ ગયા ઔર ફિર અપની યાદ પર લુકમા દિયા તો
નમાઝ કાસિદ ન હોગી.

મસ્મલા ૭ :- ઇસી તરહ અગર નમાઝકી હાલતમેં કુરઆન મજહેદ દેખકર
એક આયત કિરા'ત કી જાએ, તબ ભી નમાઝ કાસિદ હો જાએગી. ઔર અગર વો
આયત જો દેખકર પબ્લા, ઉસે યાદ ભી કિયા તો નમાઝ કાસિદ ન હોગી.

મસ્મલા ૮ :- ઔરતકા મદકે સાથ ઇસ તરહ ખબા હો જાના કે એકકા એઈ
ઝૂલ્ફ દૂસરેકે કિસી ઝૂલ્ફકે સામને હો જાએ, ઇન શરતોંસે નમાઝકો કાસિદ કરતા હે,
યાહ તક કે અગર સિજદેમેં જાનેકે વક્ત ઔરતકા સર મદકે પાંચકે સામને હો જાએ, તબ
ભી નમાઝ જાતી રહેગી.

(૧) ઓરત બાલિગ હો ચુકી હો (ચાહે જવાન હો યા બુખી) યા ના-બાલિગ હો, મગર જિમાંએ કામિલ હો તો અગર કોઈ કમ-સિન ના-બાલિગ લગ્નકી નમાઝમે સામને હો જાએ તો નમાઝ ફાસિદ ન હોગી.

(૨) દોનું નમાઝમે હો, પસ અગર એક નમાઝમે હો દૂસરા ન હો તો ઇસ સામને હોનેસે નમાઝ ફાસિદ ન હોગી.

(૩) કોઈ આપ બીચમે ન હો, પસ અગર કોઈ પરદા બીચમે હો યા કોઈ સુતરા આપ હો યા કોઈ બીચમે ઇતની જગલ છૂટી હો, જિસમેં એક આઠમી બે-તકલુક ખખા હો સકે તો ભી ફાસિદ ન હોગી.

(૪) ઓરતમે નમાઝકે સહીહ હોનેકી શર્ત પાઈ જાતી હો, પસ અગર ઓરત પાગલ હો યા હેઝ યા નિફાસકી હાલતમે હો તો ઉસકે સામને હોનેસે નમાઝ ફાસિદ ન હોગી. ઇસ લિયે કે ઇન સહીહોમે વો ખૂદ નમાઝમે ન સમજી જાએગી.

(૫) નમાઝકે જનાઝેકી ન હો. પસ જનાઝેકી નમાઝમે સામના ફસાદ નહીં પેદા કરતા.

(૬) સામના એક રૂકન' કે બરાબર બાકી રહે. અગર ઇસે કમ સામના રહે તો ફસાદ નહીં પેદા કરતા. જેસે ઇતની દેર તક સામને રહે કે જિસમેં રૂકુઅ વગેરહ નહીં હો સકતા, ઉસકે બા'દ જાતી રહે તો ઇસ થોળે સામનેસે નમાઝમે ફસાદ ન આએગા.

(૭) તલ્લીમા દોનુંકી એક હો, યા'ની બે ઓરત ઉસ મર્દકી મુક્તદી હો યા દોનું કિસી તીસરેકે મુક્તદી હો.

(૮) ઇમામને ઉસ ઓરતકી ઇમામતકી નિખ્યત કી હો, નમાઝ શુરૂ' કરતે વકત યા બીચમે જમ વો આકર મિલી હો, અગર ઇમામને ઉસકી ઇમામતકી નિખ્યત ન કી હો તો ફિર ઇસ સામનેસે નમાઝ ફાસિદ ન હોગી, બલકે ઉસી ઓરતકી નમાઝ સહીહ ન હોગી.

મસ્અલા ૯ :- અગર ઇમામ વુજૂ દૂટ જાનેકે બા'દ ખલીફા (નાયબ) કિયે બગેર મસ્જિદસે બાહિર નિકલ ગયા તો મુક્તદિયોંકી નમાઝ ફાસિદ હો જાએગી.

મસ્અલા ૧૦ :- ઇમામને કિસી એસે આદમીકો ખલીફા કર દિયા જિસમેં ઇમામતકી સલાહિયત (યોગ્યતા) નહીં, જેસે કિસી પાગલ યા ના-બાલિગ બચ્ચેકો યા કિસી ઓરતકો, તો સમજી નમાઝ ફાસિદ હો જાએગી.

મસ્અલા ૧૧ :- અગર મર્દ નમાઝમે હો ઓર ઓરત નમાઝકી હાલતમે ઇસ મર્દકા બોસા લે તો ઉસ મર્દકી નમાઝ ફાસિદ ન હોગી. હાં, અગર ઉસકે બોસા લેતે વકત મર્દકો જોશ હો તો અલબત્તા નમાઝ ફાસિદ હો જાએગી. ઓર અગર ઓરત નમાઝમે હો

૧. નમાઝકે રૂકન (સાંબ) ચાર હો, કિયામ, કિરા'ત, સિજ્દા, રૂકુઅ. ઓર રૂકન કે બરાબરકા ખતલબ થે હે કે જિસમેં ત્રીન બાર સુબ્હાનગલાહ કેહ સકે.

૨. ખતલબ કે સમજી નમાઝ ફાસિદ હો જાએગી, ઇમામકી ભી, ખલીફાકી ભી, સમ મુક્તદિયોંકી ભી.

ઔર કોઈ મર્દ ઉસકા બોસા લે લે તો ઔરતકી નમાઝ જાતી રહેગી. ચાહે મર્દને શહવત (જોશ) સે બોસા લિયા હો યા બે-શહવત, ઔર ચાહે ઔરતકો જોશ આયા યા નહીં.

મસ્અલા ૧૨ :- અગર કોઈ આદમી નમાઝીકે સામનેસે નિકલના ચાહે તો નમાઝકી હાલતમે ઉસે રોકના જાઈઝ હૈ, બશર્ત કે ઇસ રોકનેમેં ઝિયાદહ કામ (હરકત) ન હો, ઔર ઝિયાદહ હરકત હો ગઈ.તો નમાઝ ફાસિદ હો ગઈ.

નમાઝ જિન ચીઝોસે મકરૂહ હો જાતી હૈ

મસ્અલા ૧ :- નમાઝકી હાલતમેં કપણેકા રિવાજકે ખિલાફ પહેનના, યા'ની જો તરીકા ઉસકે પહેનનેકા હો ઔર જિલ્લ તરીકેસે ઉસે તહઝીબવાલે પહેનતે હોં, ઉસકે ખિલાફ ઉસકા ઇસ્તે'માલ કરના મકરૂહે તહરીમી હૈ.

મિસાલ :- કોઈ આદમી ચાદર ઓળ્લે ઔર ઉસકા કિનારા' કંધે પર ડાબે યા ફુરતા પેહને ઔર આસિતનોંમેં હાથ ન ડાબે, ઇસ્સે નમાઝ મકરૂહ હો જાતી હૈ.

મસ્અલા ૨ :- નંજે સર નમાઝ પઢના મકરૂહ હૈ, હાં અગર આંખિઝી ઔર નરમીકી નિયમતસે એસા કરે તો કુછ હરજ નહીં.

મસ્અલા ૩ :- અગર કિસીકી ટોપી યા પથરી નમાઝ પઢનેમેં ઝિર જાએ તો બેહતર યે હૈ કે ઉસી હાલતમેં ઉસે ઉઠાકર પહેન લે, લેકિન અગર પહેનનેમેં ઝિયાદહ કામ (અમલે કસીર) કી ઝરૂરત પળે તો ફિર ન પેહને.

મસ્અલા ૪ :- મરદોંકો અપને ઘોનૂં હાથોંકી કોહનિયોંકા સિજદાકી હાલતમેં ઝમીન પર બિછા દેના મકરૂહે તહરીમી હૈ.

મસ્અલા ૫ :- ઇમામકા મેહરાબમેં ખબ્બા હોના મકરૂહે તન્ઝીહી હૈ. હાં અગર મેહરાબસે બાહિર ખબ્બા હો, મગર સિજદા મેહરાબમેં હોતા હો તો મકરૂહ નહીં.

મસ્અલા ૬ :- સિર્ક ઇમામકા બગેર ઝરૂરત કિસી ઉંચી જગહ પર ખબ્બા હોના કિસકી ઉંચાઈ એક હાથ યા ઉસ્સે ઝિયાદહ હો, મકરૂહે તન્ઝીહી હૈ. ઇમામકે સાથ બા'ઝ મુક્તદી ભી હોં તો મકરૂહ નહીં. અગર ઇમામકે સાથ સિર્ક એક મુક્તદી હો તો મકરૂહ હૈ ઔર બા'ઝ ને કહા હૈ કે અગર એક હાથસે કમ હો, ઔર સરસરી નાઝરસે ઉસકી ઉંચાઈ અલગ યા'લુમ હોતી હોં તબ ભી મકરૂહ હૈ.

મસ્અલા ૭ :- તમામ મુક્તદિયોંકા ઇમામસે બગેર ઝરૂરત કિસી ઉંચી જગહ પર ખબ્બા હોના મકરૂહે તન્ઝીહી હૈ. હાં, કોઈ ઝરૂરત હો જેસે જમાઅત ઝિયાદહ હો, ઔર જગહ બાકી ન હોતી હો તો મકરૂહ નહીં, યા બા'ઝ મુક્તદી ઇમામકે બરાબર હોં ઔર બા'ઝ ઉંચી જગહ પર હોં તબ ભી જાઈઝ હૈ.

૧. યા'ની ઘોનૂં કિનારે છૂટે હોં. અગર એક કિનારા છૂટા હો ઔર દુસરા કંધોં પર પથા હો તો નમાઝ મકરૂહ હોગી.

મસ્જીદ ૮ :- મુક્તદીકો અપને ઈમામસે પેહલે કોઈ કામ શુરૂ કરના મકરૂહે તહરીમી હે.

મસ્જીદ ૯ :- મુક્તદીકો જબ કે ઈમામ કિયામમે કિરા'ત કર રહા હો, કોઈ દુઆ વગેરહ યા કુરઆન મજીદકી તિલાવત કરના ચાહે વો શૂરમે કાતિહા યા ઓર કોઈ સૂરત હો, મકરૂહે તહરીમી હે.

નમાઝમેં હદસ' હો જાનેકા બધાન

નમાઝમેં અગર હદસ હો જામે તો અગર બધા હદસ હોગા, જિસ્સે મુસલ વાજીબ હો જામે તો નમાઝ કાસિદ હો જાએગી. છોટા હદસ દો હાલતમેં ખાલી નહી, ઇંખિયારી હોગા યા બે-ઇંખિયારી. યા'ની ઉસકે વુજૂદમેં યા ઉસકી વજહસે બંદોડે ઇંખિયારકો દખલ હોગા યા નહીં. અગર ઇંખિયાર હોગા તો નમાઝ કાસિદ હો જાએગી. જેસે કોઈ આદમી નમાઝમેં કેહકહા મારકર હંસે યા અપને બદનમેં કોઈ ચોટ લગાકર ખૂન નિકાલ લે યા જાન-મૂઝકર હવા નિકાલે યા કોઈ આદમી છતકે ઉપર ચલે ઓર ઇંસ ચલનેકી વજહસે કોઈ પથર વગેરહ છતસે ગિરકર કિસી નમાઝકી સરમેં લગે ઓર ખૂન નિકલ આએ, ઇન સબ શકલોમેં નમાઝ કાસિદ હો જાએગી, ઇંસ લિયે કે યે તમામ કામ બંદોડે ઇંખિયારસે હોતે હે.

અગર બે-ઇંખિયારી હોગા તો ઇંસમેં દો શકલે હોંગી, યા એસા બહોત કમ હોગા, જેસે પાગલમન, બેહોશી યા ઇમામકા મર જાના વગેરહ, યા એસા બહોત જિયાદહ હોગા જેસે હવા નિકલના, પેશાબ-પાખાના, મઝી વગેરહ. તો અગર બહોત કમવાલા હોગા તો નમાઝ કાસિદ હો જાએગી. ઓર બહોત કમવાલા ન હોગા તો નમાઝ કાસિદ ન હોગી, બલકે ઇંસ આદમીકો શરીઅતસે ઇંખિયાર ઓર ઇંજાઝત હે કે ઇંસ હદસકો દૂર કરનેકે બા'દ ઇસી નમાઝકો પૂરા કરે ઓર ઇંસકો બિના કેહતે હે, લેકિન અગર નમાઝ દોહરા લે, યા'ની ફિર શુરૂસે પબ્દે તો બેહતર હે. ઓર ઇંસ બિના કરનેકી સૂરતમેં નમાઝ કાસિદ ન હોનેકી કુછ ચર્તે હે.

(૧) કિસી રૂકનકો હદસકી હાલતમેં અદા ન કરે.

(૨) કિસી રૂકનકો ચલનેકી હાલતમેં અદા ન કરે, જેસે જબ વુજૂકે લિયે જામે યા વુજૂ કરકે હોટે તો કુરઆન મજીદકી તિલાવત ન કરે, ઇંસ લિયે કે કુરઆન મજીદકા પબ્દના નમાઝકા રૂકન હે.

(૩) કોઈ એસા કામ જો નમાઝકે ખિલાફ હો ન કરે, ન કોઈ એસા કામ કરે જિસ્સે બચના મુશ્કિલ હો.

૧. મંદબી, નાપાકી. બધા હદસ વો નાપાકી જિસ્સે મુસલ વાજીબ હોતા હે, છોટા હદસ વો જિસ્સે વુજૂ ફૂટ જાતા હે.

(૪) હઠસે બા'દ બગીર કિસી મજબૂરીએ કિસી રૂનકે બરાબર રૂકે નહીં, બલકે કીરન વુઝૂ કરનેકે સિધે જામે, હાં કિસી મજબૂરીએ દેર હો જામે તો હરજ નહીં. જેસે, સર્કે ઝિમ્માદહ હોં ઓર ખૂદ પેહલી સફમં હો ઓર સર્કેકો કાબકર આના મુશિકલ હોં.

મસ્મલા ૧ :- મુન્કરિદકો અગર હઠસ હો જામે તો ઉસકો ચાહિયે કે કીરન વુઝૂ કર લે. ઓર જિતની જલ્દી મુશ્કિન હો વુઝૂસે કારિમ હો લે, અગર વુઝૂ તમામ સુન્નાતોં ઓર મુસ્તહબકે સાથ ચાહિયે. ઓર ઈસ બીચ કોઈ કલામ વજૈરહ ન કરે, પાની અગર કરીમ મિલ સકે તો દૂર ન જામે.

હાસિલ યે કે જિતની હરકત ઝિમ્માદહ ઝરૂરી હો ઉસે ઝિમ્માદહ ન કરે. વુઝૂકે બા'દ ચાહે વહીં અપની બાકી નમાઝ પૂરી કર લે ઓર ચેહી અકજલ હે ઓર ચાહે જહાં પેહલે યા વહાં જાકર પળે. ઓર બેહતર યે હે કે જાન-બૂઝકર પેહલી નમાઝકો સલામ ફેરકર તોડ દે ઓર વુઝૂકે બા'દ નવે સિરેસે નમાઝ પળે.

મસ્મલા ૨ :- ઇમામકો અગર હઠસ હો જામે, અગરવે આંખિરી કાથકેમં હો તો ઉસકો ચાહિયે કે કીરન વુઝૂ કરનેકે સિધે ચલા જામે, ઓર બેહતર યે હે કે અપને મુક્તદિયોંમે કિસકો ઇમામતકે કમિલ સમજતાં હો ઉસકો અપની જગહ ખબા કર દે. મુદરિકકો ખલીફા કરના બેહતર હે, અગર મસ્બૂકકો કર દે તબ ભી જાઈઝ હે, ઓર ઈસ મસ્બૂકકો ઇશારેસે બતલા દે કે મેરે ઉપર ઈતની રકઅતે વજૈરહ બાકી હે. રકઅતોંકે સિધે ઉંઝલીસે ઇશારા કરે, જેસે એક રકઅત બાકી હો તો એક ઉંઝલી ઉઠામે, હો રકઅતે બાકી હોં તો દો ઉંઝલી, રૂકૂમ બાકી હો તો વુટનોં પર હાથ રખ દે. સિજદા બાકી હો તો પેશાની પર, કિરા'ત બાકી હો તો મુંહ પર, સિજદામે તિલાવત બાકી હો તો પેશાની ઓર ગમાન પર, સિજદામે સલૂવ કરના હો તો સીના પર જબ કે વો ભી સમજતા હો, વરના ઉસકો ખલીફા ન બનામે. ફિર જબ ખૂદ વુઝૂ કર ચુકે તો અગર જમાઅત બાકી હો તો જમાઅતમે આકર અપને ખલીફાકા મુક્તદી બન જામે, ઓર અગર વુઝૂ કરકે વુઝૂફી જગહકે પાસ હી ખબા હો ગયા તો અગર દરમિયાનમે કોઈ એસી ચીઝ યા ઈતના કાસલા રોક બન રહ્યા હો જિસ્સે ઈકતિદા સલીહ નહીં હોતી તો દુરૂસ્ત નહીં, વરના' દુરૂસ્ત હે. ઓર અગર જમાઅત હો ચુકી હો તો અપની નમાઝ પૂરી કરે, ચાહે જહાં વુઝૂ કિયા હે વહીં યા જહાં પેહલે યા વહાં.

મસ્મલા ૩ :- અગર પાની મરિજદકે ફરકે અંદર મીજૂદ હો તો ફિર ખલીફા

૧. તો ઈસ શક્લમેં અગર રૂનકે બરાબર આનેમેં દેર લગ જામે કે મુશિકલસે સર્કેસે નિજાકર આમે તો કોઈ ખાત નહીં. ઓર જિસ તરહ ઉસ આદમીકો સર્કે કાબકર અપની જગહ જાન જાઈઝ હે, ઉસી તરહ વુઝૂ કરનેકે સિધે કિસમ વુઝૂ જાતા રહે, ચાહે વો ઇમામ હો યા મુક્તદી, ઉસકો ભી સર્કે કાબકર નિકલ જાના ઓર ઝરૂરતકે મુતાબિક ડિબ્બાસે ફિર જાના ભી જાઈઝ હે.

૨. પા'ની વુઝૂફી જગહ એસી શક્લમેં ખબા હોના દુરૂસ્ત હે ઓર ઉસમ જમાઅતમે સલીહ હોના સલીહ હો જામે.

કરના જરૂરી નહીં, ચાહે કર લે ઓર ચાહે ન કરે, બલે જબ ખૂદ વુઝૂ કરકે આમે ઇમામ બન જામે, ઓર ઇતની દેર તક મુક્તદી ઉસકે ઇન્તિઝારમે રહે.

મસ્અલા ૪ :- ખલીફા કર દેનેકે બા'દ ઇમામ નહીં રહેતા, બલે અપને ખલીફાકા મુક્તદી હો જાતા હે, ઇસ લિયે અગર જમાઅત હો ચુકી હો તો ઇમામ અપની નમાઝ લાલિકકી તરહ પૂરી કર લે. અગર ઇમામ કિસીકો ખલીફા ન કરે, બલે મુક્તદી લોગ કિસીકો અપનેમેસે ખલીફા કર દેં યા ખૂદ કોઈ મુક્તદી આમે બબ્હકર ઇમામકી જગહ પર ખબા હો જામે ઓર ઇમામ હોનેકી નિખાત કર લે, તબ ભી દુરસ્ત હે, મસત્ કે ઇમામ ઇસ વકત તક મસ્જિદસે બાહિર ન નિકલ ચુકા હો, ઓર અગર નમાઝ મસ્જિદમે ન લેતી હો તો સર્કોસે યા સુતરેસે આમે ન બબ્હા હો, અગર ઇન હદોસે આમે બબ્હ ચુકા હો તો નમાઝ કાસિદ હો જાએગી, અબ કોઈ દૂસરા ઇમામ નહીં કર સકતા.

મસ્અલા ૫ :- અગર મુક્તદીકો હદસ હો જામે, ઇસકો ફીરન વુઝૂ કરના ચાહિયે, વુઝૂકે બા'દ અગર જમાઅત બાકી હો તો ઇસમે થરીક હો જામે, વરના અપની નમાઝ પૂરી કર લે, ઓર મુક્તદીકો અપની જગહ પર જાકર નમાઝ પબ્હની ચાહિયે, અગર જમાઅત બાકી હો લેકિન અગર ઇમામકી ઓર ઇસકે વુઝૂકી જગહમે કોઈ ચીઝ ઇકતિદામે રૂકાવટ ન બને તો યહાં ભી ખબા હોના જાઈઝ હે. ઓર અગર જમાઅત હો ચુકી હો તો મુક્તદીકો ઇન્તિવાર હે, ચાહે ઇકતિદાકી જગહ જાકર નમાઝ પૂકી કરે યા વુઝૂકી જગહમે પૂરી કરે ઓર ચેહી બેહતર હે.

મસ્અલા ૬ :- અગર ઇમામ મસ્બૂકકો અપની જગહ પર ખબા કર દે તો ઇસકો ચાહિયે કે જિસ કદર રકઅતે વગીરહ ઇમામ પર બાકી થી, ઇનકો અદા કરકે કિસી મુદરિકકો અપની જગહ કર દે, તાકે વો મુદરિક સલામ ફેર દે ઓર મસ્બૂક ફિર અપની ગઈ નુઈ રકઅતે અદા કરનેમે લગ જામે.

મસ્અલા ૭ :- અગર કિસીકો આખિરી કાયદેમે ઇસકે બા'દ કે અતલિયાતકે બસાબર બેઠ ચુકા હો, જુનૂન હો જામે, યા બખા હદસ હો જામે યા બગેર ઇસદા છોટા હદસ હો જામે યા બેહોસ હો જામે તો નમાઝ કાસિદ હો જાએગી, ઓર ફિર ઇસ નમાઝકો દોહરાના હોગા.

મસ્અલા ૮ :- મુકે ચે મસ્અલે બારીક હે, આજકલ ઇભ્કી કમી હે, જરૂર અમલકી કર દે, ઇસ લિયે બેહતર ચે હે કે બિના ન કરે, બલે વો નમાઝ સલામકે સાથ તોડકર ફિર નવે સિરેસે નમાઝ પબ્હ લે.

સહવકે કુછ મસ્અલે

મસ્અલા ૧ :- અગર આહિસા આવાઝકી નમાઝમે કોઈ આદમી ચાહે ઇમામ

૧. યા'ની ઇસ જમાઅતકે પૂરા કરનેકે લિયે કોઈ ઇમામ નહીં બન સકતા. હાં, દોબારહ જમાઅતસે પબ્હી જામે.

યા પુનઃરિક, બુલંદ આવાજો કિરા'ત કર જામે યા બુલંદ આવાજની નમાઝમે ઇમામ આહિસ્તા આવાજો કિરા'ત કરે તો ઉંઝકો સિજદામે સહુ કરના માહિયે, હાં, અગર આહિસ્તા આવાજની નમાઝમે બહોત ઘોળી કિરા'ત બુલંદ આવાજો કી જામે એ નમાઝ સલીહ હોનેકે લિયે કાફી ન હો, જેસે ઘે-તીન લઠ્ઠા બુલંદ આવાજો નિકલ જામે, યા આવાજવાલી નમાઝમે ઇમામ ઉતના હી આહિસ્તા પબ્લ દે તો સિજદામે સહુ ઝરૂરી નહીં. ચેહી ઝિયાદત સલીહ હે.

નમાઝ કઝા હો જાનેકે મસ્અલે

મસ્અલા ૧ :- અગર બા'ઝ હોગ્યોની નમાઝ કિસી વક્તની કઝા હો ગઈ હો તો ઉંઝકો માહિયે કે ઉંઝ નમાઝકો જમાઅતસે અદા કરે. અગર બુલંદ આવાજની નમાઝ હો તો બુલંદ આવાજો કિરા'ત કી જામે ઓર આહિસ્તા આવાજની હો તો આહિસ્તા આવાજો.

મસ્અલા ૨ :- અગર કોઈ ના-માલિમ લખાઈ ઇસાકી નમાઝ પબ્લકર સોને ઓર ફજર નિકલનેકે બા'દ અપને જામને પર મનીઝ અસર દેને, કિરસે મા'લૂમ હો કે ઉંઝકો મેહતિલામ હો ગયા હે તો-મેહતર યે હે કે ઇસાકી નમાઝકો કિર દોહરામે, ઓર ફજર નિકલનેસો પેહલે જગકર મનીઝ અસર દેને તો સમકે નાઝીહક ઇસાકી નમાઝ કઝા પબ્લે.

મરીઝકે કુછ મસ્અલે

મસ્અલા ૧ :- અગર કોઈ મા'ઝૂર ઇશારેસે રૂકૂમ ઓર સિજદા કર ચુકા હો, ઉંઝકો નમાઝકે અંદર હી રૂકૂમ ઓર સિજદે પર ફુરત હો ગઈ તો વો નમાઝ ઉંઝકી કાશિહ હો જામેગી, કિર નયે સિરેસે ઉંઝપર નમાઝ પબ્લના વાજીબ હે, ઓર અગર અબી ઇશારેસે રૂકૂમ-સિજદા ન કિયા હો કે તંદુરસ્ત હો ગયા તો પેહલી નમાઝ સલીહ હે, ઉંઝપર બિના જાઈઝ હે.

મસ્અલા ૨ :- અગર કોઈ આદમી કિરા'તકે લખી હોનેકી વજહસે ખલે ખલે થક જામે ઓર તકલીફ હોને લાગે તો ઉંઝકો કિસી દીવાર યા દરખ્તા યા લકળી વગેરહસે તકિયા (ટેક) લગા લેના મકરૂહ નહીં. તરાવીહકી નમાઝમે કમાઝોર ઓર મૂબ્દે હોગ્યોની અકસર ઇંસકી ઝરૂરત પેસ આતી હે.

મુસાફિરકી નમાઝકે મસ્અલે

મસ્અલા ૧ :- કોઈ આદમી પંદરહ દિન હોરેનેકી નિયાત કરે, અગર હો જગહમે ઓર ઈન હો જગહોમે ઈતના કાસલા હો કે આવાઝ દૂસરી જગહ પર ન જા સક્તી હો, જેસે હસ દિન મક્કામે રેહનેકા ઇરાદા કરે ઓર પાંચ દિન મિનામે, મક્કાસે મિના તીન

૧. ઓર ઈંસ મકલમે પુનઃરિક પર સિજદામે સહુ નહીં.

મીલકી દૂરી પર હે તો ઇસ શકલમેં વો મુસાફિર હી ગિના જાએગા.

મસ્અલા ૨ :- ઓર અગર ઝિકર કિયે બમે મસ્અલમેં રાતકો એક હી જગહ પર રહેનેકી નિયત કરે ઓર દિનકો દૂસરી જગહ પર તો કિસ જગહ રાતકો ઠહેરનેકી નિયત કી હે વો ઇસકા વતને ઇકામત હો જાએગા, વહાં ઇસકો કસરકી ઇજાજત ન હોગી. અબ દૂસરી જગહ જહાં દિનકો રહેતા, અગર ઇસકી પેહલી જગહસે સફરકી દૂરી પર હે તો વહાં જાનેસે મુસાફિર હો જાએગા, વરના મુકીમ (ઠેકરા હુવા) રહેગા.

મસ્અલા ૩ :- ઓર અગર ઝિકર કિયે બમે મસ્અલમેં એક જગહ દૂસરી જગહસે ઇતલી કરીમ હો કે એક જગહકી અજાનકી આવાજ દૂસરી જગહ જા સકતી હે તો યે દોનું જગહ એક હી સમાગી જાએગી, ઓર ઇન દોનુંમેં પંદરહ દિન ઠહેરનેકે ઇરાદેસે મુકીમ (ઠેકરા હુવા) હો જાએગા.

મસ્અલા ૪ :- મુકીમકી ઇંકતિહા મુસાફિરકે પીછે હર હાલમેં દુરૂસ્ત હે, ચાહે અદા નમાઝ હો યા કઝા, ઓર મુસાફિર ઇમામ જબ હો રકઅતેં પબ્હકર સલામ ફેર દે તો મુકીમ મુક્તદીકો ચાહિયે કે અપની નમાઝ ઉઠકર પૂરી કરે ઓર ઇસમેં કિયા'ત ન કરે, બલ્કે સુખ ખબ્બા રહે, ઇસ લિયે કે વો લાહિક હે, ઓર પેહલા કાયદા ઇસ મુક્તદી પર ભી ઇમામકી પેરવી કરનેકી વજહસે ફર્જ હોગા. મુસાફિર ઇમામકો મુસ્તહબ હે કે અપને મુક્તદીયોંકો દોનું તરફ સલામ ફેરનેકે બા'દ ફોરન અપને મુસાફિર હોનેકી ઇતિલા કર દે.

મસ્અલા ૫ :- મુસાફિર ભી મુકીમકી ઇંકતિહા કર સકતા હે, અગર વક્તકે અંદર. ઓર વક્ત જતા રહા હો ફજર ઓર મગરિબમેં કરે સકતા હે, ઓર જોહર, અસર, ઇશામેં નહીં, ઇસ લિયે કે જબ મુસાફિર મુકીમકી ઇંકતિહા કરેગા તો ઇમામકી પેરવીમેં પૂરી ચાર રકઅત ભી પબ્હેગા. ઓર ઇમામકા પેહલા કાયદા ફર્જ ન હોગા ઓર ઇસકા ફર્જ હોગા, પણ ફર્જ પબ્હનેવાલેકી ઇંકતિહા ગેર ફર્જવાલેકે પીછે હુઈ ઓર યે દુરૂસ્ત નહીં.

મસ્અલા ૬ :- અગર કોઈ મુસાફિર નમાઝકી હાલતમેં ઇકામતકી નિયત કર લે, ચાહે શુરૂ'મેં યા આખિરમેં, અગર સિજદએ સહૂવ યા સલામસે પેહલે તો ઇસકો વો નમાઝ પૂરી પબ્હની ચાહિયે, ઇસમેં કસર નહીં, હાં અગર નમાઝકા વક્ત ગુઝર જાનેકે બા'દ નિયત કરે યા લાહિક હોનેકી હાલતસે નિયત કરે તો ઇસકી નિયતકા અસર ઇસ નમાઝમેં ઝાહિર ન હોગા, ઓર યે નમાઝ અગર ચાર રકઅતકી હોગી તો ઇસકો કસર કરના ઇસમેં વાજબ હોગા.

મિસાલ ૧ :- કિસી મુસાફિરને જોહરકી નમાઝ શુરૂ' કી, એક રકઅત પબ્હનેકે બા'દ વક્ત ગુઝર ગયા. ઇસકે બા'દ ઇસને ઠહેરનેકી નિયત કી તો યે નિયત ઇસ નમાઝમેં અસર ન કરેગી ઓર યે નમાઝ ઇસકો કઝાસે પબ્હની હોગી.

૧. ઓર વક્તકે અંદર યે માત નહીં હે કે ફર્જવાલેકે પીછે ઝડૂરી હો, ઇસ લિયે કે ઇંકતિહાકી વજહસે મુસાફિરકે કિયે ચાર રકઅતેં ફર્જ હો ગઈ ઓર વક્ત ગુઝરનેકે બા'દ યે હુકમ નહીં, દોનું શકલોંકા ફર્જ કિસકી કિયાઓમેં મિલ જાએગા.

મિસાલ ૨ :- કોઈ મુસાફિર કિસી મુસાફિરકા મુક્તદી હુવા ઓર લાઘિક હો ગયા, ફિર અપની ગઈ હુઈ રકઅતે અદા કરને લગ્યા, ઉસને ઇકામતકી નિખ્યત કર લી તો ઇસ નિખ્યતકા અસર ઇસ નમાઝ પર કુછ ન પવેગા, ઓર યે નમાઝ અગર ચાર રકઅતકી હોગી તો ઇસકો કસરસે પબ્હના હોગા.

૩૨કી નમાઝ

જખ કિસી દુશ્મનકા સામના હોનેવાલા હો, ચાહે દુશ્મન ઇન્સાન હો યા કોઈ મારકર યા જાનેવાલા જાનવર યા કોઈ અઝદહા (સાંપ) વગેરહ ઓર એસી હાલતમે સબ મુસલમાન યા બા'ઝ લોગ લી મિલકર જમાઅતસે નમાઝ ન પબ્હ સકે ઓર સવારિયો પર બેઠે-બેઠે ઇશારોસે અકેલે નમાઝ પબ્હ લે, ઇસ્તિકબાલે કિબ્લા (કિબ્લાકી તરફ રુખ કરના) લી ઇસ વકત ચર્ત નહીં. હાં, અગર દો આદમી એક હી સવારી પર બેઠે હો તો વો દોનું જમાઅત કર લે. ઓર અગર ઇસકી લી મોહલત ન હો તો બા'ઝૂર હે ઇસ વકત નમાઝ ન પબ્હે, ઇત્મીનાનકે બા'દ ઇસકી કઝા પબ્હ લે. ઓર અગર યે મુશ્કિન હો કે બા'ઝ લોગ મિલકર જમાઅતસે નમાઝ પબ્હ સકે, અગરયે સબ આદમી ન પબ્હ સકતે હો તો એસી હાલતમે ઇનકો જમાઅત ન હોવના ચાહિયે. ઇસ કાયદેસે નમાઝ પબ્હે, યા'ની તમામ મુસલમાનોંકે દો હિસ્સે કર દિયે જાએ. એક હિસ્સા દુશ્મનકે મુકાબલેમે રહે ઓર દૂસરા હિસ્સા ઇમામકે સાથ નમાઝ મુરૂ' કર દે, અગર તીન-ચાર રકઅતકી નમાઝ હો, જેસે ઝોહર, અસર, મગરિબ, ઇશા, જખ કે યે લોગ મુસાફિર ન હો ઓર કસર ન કરે.

પસ જખ ઇમામ દો રકઅત નમાઝ પબ્હકર કર તીસરી રકઅતકે લિયે ખબા હોને લગે ઓર અગર યે લોગ કસર કરતે હો યા દો રકઅતવાલી નમાઝ હો, જેસે ફજર, જુમ્આ, ઇંદકી નમાઝો યા મુસાફિરકી ઝોહર, અસર, ઇશાકી નમાઝ તો એક હી રકઅતકે બા'દ યે હિસ્સા ચલા જાએ ઓર દૂસરા હિસ્સા વહાંસે આકર ઇમામકે સાથ બાકી નમાઝ પબ્હે. ઇમામકો ઇન લોગોંકે આનેકા ઇન્તિઝાર કરના ચાહિયે. ફિર જખ બાકી નમાઝ ઇમામ પૂરી કર ચુકે તો સલામ ફેર દે ઓર યે લોગ બગેર સલામ ફેરે હુએ દુશ્મનકે મુકાબલેમે ચલે જાએ. ઓર પેહલે લોગ ફિર યહાં આકર અપની બાકી નમાઝ બગેર કિરા'તકે પૂરી કર લે ઓર સલામ ફેર દે. ઇસ લિયે કે વો લોગ લાઘિક હે. ફિર યે લોગ દુશ્મનકે મુકાબલેમે ચલે જાએ, દૂસરા હિસ્સા યહાં આકર અપની નમાઝ કિરા'તકે સાથ પૂરી કર લે ઓર સલામ ફેર દે, ઇસ લિયે કે વો લોગ મસ્બૂક હે.

મસ્બૂહા ૧ :- નમાઝકી હાલતમે દુશ્મનકે મુકાબલેમે જાતે વકત પેદલ ચલના ચાહિયે. અગર સવાબ હોકર ચલેંગે તો નમાઝ હાસિદ હો જાએગી, ઇસ લિયે કે યે અમલે કસીર (ઝિમ્માદહ અમલ) હે.

મસ્તબલા ૨ :- દૂસરે હિસ્સેકા ઇમામકે સાથ બાકી નમાઝ પઢકર ચલા જાના
 ઓર પેહલે હિસ્સેકા ફિર બાકર અપની નમાઝ પૂરી કરના મુસ્તબલા ઓર અકઝલ હે,
 વરના યે ભી જાઈઝ હે કે પેહલા હિસ્સા નમાઝ પઢકર ચલા જાએ ઓર દૂસરા હિસ્સા
 ઇમામકે સાથ બાકી નમાઝ પઢકર અપની નમાઝ વહી પૂરી કર લે, તબ દુશમનકે
 મુકાબલેમેં જાએ. જબ યે લોગ વહાં પહોંચ જાએ તો પેહલા હિસ્સા અપની નમાઝ વહી
 પઢ લે, વહાં ન જાએ.

મસ્તબલા ૩ :- યે તરીકા નમાઝ પઢનેકા ઉત્ત વકતકે લિયે હે કે જબ સબ લોગ
 એક હી ઇમામકે પીછે નમાઝ પઢના ચાહતે હોં, જેસે કોઈ બુઝુર્ન શખ્સ હો ઓર સબ
 ચાહતે હોં કે ઉસીકે પીછે નમાઝ પઢે, વરના બેહતર યે હે કે એક હિસ્સા એક ઇમામકે
 સાથ પૂરી નમાઝ પઢ લે ઓર દુશમનકે મુકાબલેમેં ચલા જાએ, ફિર દૂસરા હિસ્સા દૂસરે
 શખ્સકે ઇમામ બનાકર પૂરી નમાઝ પઢ લે.

મસ્તબલા ૪ :- અગર યે ડર હો કે દુશમન બહોત હી કરીબ હે ઓર જલ્લ હી
 વહાં પહોંચ જાએઝા ઓર ઇત્ત ખ્યાલસે ઉન લોગોને પેહલે કાયદેસે નમાઝ પઢી, બા'દ
 ઇસકે યે ખ્યાલ ગલત નિકલા તો ઇમામકી નમાઝ સલીહ હો ગઈ, મગર મુક્તદિયોંકો
 ઇસે દોહરા લેના ચાહિયે, ઇસ લિયે કે વો નમાઝ બહોત સખ્ત ઝરૂરતકે લિયે કિયાસકે
 ખિલાફ અમલે કસીરકે સાથ મુરૂ' કી ગઈ હે. કિયાદહ ઝરૂરતકે બગેર ઇતના અમલે
 કસીર નમાઝકો કાસિદ કરનેવાલા હે.

મસ્તબલા ૫ :- અગર કોઈ ના-જાઈઝ લખાઈ હો તો ઉત્ત વકત ઇસ તરીકેસે
 નમાઝ પઢનેકી ઇજાઝત નહીં, જેસે બાગી લોગ ઇસ્લામકે બાદશાહ પર ચઢાઈ કરે ચા
 દુનિયાકી કિસી ના-જાઈઝ ગરઝસે કોઈ કિસીસે લલે તો એસે લોગોંકે લિયે ઇતના અમલે
 કસીર મુઆફ ન હોગા.

મસ્તબલા ૬ :- નમાઝ કિબ્લેકી સિખ્ત (દિશા) કે ખિલાફ મુરૂ' કર ચુકે હોં કે
 ઇતનેમેં દુશમન ભાગ જાએ તો ઉનકો ચાહિયે કે ફીરન કિબ્લેકી તરફ ફિર જાએ, વરના
 નમાઝ ન હોગી.

મસ્તબલા ૭ :- અગર ઇન્મીનાનસે કિબ્લેકી તરફ નમાઝ પઢ રહે હોં ઓર
 ઉસી હાલતમેં દુશમન આ જાએ તો ફીરન ઉનકે દુશમનકી તરફ ફિર જાના જાઈઝ હે,
 ઓર ઉત્ત વકત કિબ્લા રૂખ હોના મર્ત ન રહેગા.

મસ્તબલા ૮ :- અગર કોઈ આદમી નદીમેં તેર રહા હો ઓર નમાઝકા વકત
 આખિર હો જાએ તો ઉસકો ચાહિયે કે અગર મુશ્કિલ હો તો થોળી દેર તક અપને હાથ
 પેરકો હરકત ન દે ઓર ઇશારોસે નમાઝ પઢ લે.

વહાં તક પંજવક્તા નમાઝોંકા ઓર ઉનસે મુતઅઝિલક ચીઝોંકા ઝિકર ચા. અબ
 ચુકે અબ્લાહકે કઝલસે યે પૂરા હુવા, ઇસ લિયે જુઆકી નમાઝકા બમાન સિખ્ત જતા
 હે, ઇસ લિયે કે જુઆકી નમાઝ ભી ઇસ્લામમેં બખી અહમિયત રખતી હે, ઇસ લિયે
 ઇદોંકી નમાઝસે ઇસે પેહલે રખ્યા ગયા હે.

જુમ્માકી નમાઝકા બયાન

અલ્લાહ તઆલાકો નમાઝસે જિયાદહ કોઈ ચીઝ પસંદ નહીં. ઓર ઇસી લિયે કિસી ઇબાદતકી ઇતની જિયાદહ તાકીદ ઓર કઝીલત શરીઅતમેં નહીં આઈ, ઓર ઇસી વજહસે પરવરદિગારે આલમને ઇસ ઇબાદતકો અપની ન ખત્મ હોનેવાલી નેઅમતોંકા શુક્ર અદા કરનેકે લિયે જિનકા સિલસિલા પૈદાઈશકે શુરૂ'સે આપિર વકત તક, બલ્કે ચીતકે બા'દ ઓર પૈદાઈશકે પેહલે વી ખત્મ નહીં હોતા, હર દિનમેં પાંચ વકત મુકર્રર કરમાયા હે, ઓર જુમ્માકે દિન ચૂકે તમામ દિનોંસે જિયાદહ નેઅમતેં હી ગઈ હે, યહાં તક કે હઝરત આદમ (અલી.) જો ઇન્સાની નસલકે લિયે અસલે અવ્વલ હે, ઇસી દિન પૈદા કિયે ગએ હે, ઇસ લિયે એક ખાસ નમાઝકા હુકમ હુવા હે.

હમ ઉપર જમાઅતકી સિકમતેં ઓર કાયદેલી બયાન કર ચુકે હે, ઓર યે વી ઝહિર હો ચુકા હે કે જિતની જમાઅત જિયાદહ હો ઇતને હી યે કાયદે જિયાદહ ઝહિર હોતે હે. ઓર યે ઇસી વકત મુશ્કિન હે જમ અલગ અલગ મોહલ્લોંકે લોગ ઓર ઇસી જમાહકે અકસર રેહનેવાલે એક જગહ જમા' હોકર નમાઝ પઢે. ઓર હર દિન પાંચો વકત યે ખાત બળી તકલીફકી વજહ હોતી.

ઇન સબ વજહોંસે શરીઅતને હકતેમેં અકે દિન એસા મુકર્રર કરમાયા હે, જિસમેં અલગ અલગ મોહલ્લોં ઓર ગાંવોંકે મુસલમાન આપસમેં જમા' હોકર ઇસ ઇબાદતકો અદા કરે. ચૂકે જુમ્માકા દિન તમામ દિનોંમે બુઝુર્મ ઓર ભરતર જા, ઇસ લિયે યે ખાસ ખાત ઇસી દિનકે લિયે કી ગઈ હે.

અગલી ઉમ્મતોંકે લિયે વી અલ્લાહ તઆલાને ઇસ ઇબાદતકા હુકમ કરમાયા જા, મગર ઇન્હોંને અપની બદ-કિસમતીસે ઇસમેં ઇન્તિયાફ કિયા, ઓર ઇસ સરકશીકા નતીજા યે હુવા કે વો ઇસ બળી સઆદત (નેક બખ્તી) સે મેહરૂમ રહે ઓર યે કઝીલત વી ઇસ ઉમ્મતકે હિસ્સેમેં પળી.

વહુદિયોંને સનીયરકા દિન મુકર્રર કિયા, ઇસ ખ્યાલસે કે ઇસ દિનમેં અલ્લાહ તઆલાને તમામ મખ્લૂકોંકે પૈદા કરનેસે કસમત કી થી. ઇસાઈયોંને ઇતવારકા દિન મુકર્રર કિયા, ઇસ ખ્યાલસે કે યે દિન કાઈનાતકે શુરૂ' હોનેકા હે, યુનાંચે અબ તક યે ક્રીમેં ઇન હોનું દિનોંમે બહોત એહતિયામ કરતી હે ઓર તમામ દુનિયાકે કામ છોલકર ઇબાદતમેં લગી રેહતી હે. ઇસાઈ હુકુમતોંમેં ઇતવારકે દિન ઇસી વજહસે તમામ દક્તરોંમે છુદી હો જાતી હે.

જુમ્માકી કઝીલત

(૧) નબી (સ.અ.વ.) ને કરમાયા કે તમામ દિનોંસે મેહતર જુમ્માકા દિન હે. ઇસી દિનમેં હઝરત આદમ (અલી.) પૈદા કિયે ગએ. ઓર ઇસી દિન વો જન્મતમેં

દાખિલ કિયે ગએ. ઓર ઉસી દિન જન્મતસે બાહિર લાએ ગએ. ઓર કિયામતભી ઉસી દિન હોગી. (સહીહ મુસ્લિમ શરીફ)

(૨) ઇમામ અહમદ (રહ.) સે નકલ કિયા ગયા હે કે ઉન્હોંને કરમાયા, જુમ્હાકી રાતકા દરજા લેલુતુલ કદ્ર (કદકી રાત) સે ભી જિયાદહ હે બા'જ વજહોંસે, ઇસ કિયે કે ઇસી રાતમેં સરવરે આલમ (સ.અ.વ.) અપની માં કે પાક પેટમેં નુમાયાં હુએ ઓર હઝરત (સ.અ.વ.) કા તરીફ લાના ફુનિયા ઓર આખિરતકી ઇતની ભલાઈ ઓર મરકતકી વજહ હુવા, જિસકા શુમાર ઓર હિસાબ કોઈ નહીં કર સકતા હે.

(અશઅતુલ લમઆત ફારસી શરહે મિશકાત)

(૩) નબી (સ.અ.વ.) ને કરમાયા કે જુમ્હામે એક ઘણી એસી હે કે મગર કોઈ મુસલમાન ઉસ વક્ત અલ્લાહ તઆલાસે દુઆ માંગે તો ઝરૂર કબૂલ હો. (બુખારી, મુસ્લિમ) ઉલમાકી રાયેં ઇસ મા'મલેમેં અલમ હે કે યે ઘણી જિસકા ઝિકર હદીસમેં મુઝરા કિસ વક્ત હે ? શેખ અબ્દુલ હક મુહદિસ દેહલવીને શરહે સફરુસ્સઆદતમેં ચાલીસ કીલ નકલ કિયે હે, મગર ઇન સબમેં દો કીલોંકો બળા જાના હે.

એક યે કે વો ઘણી ખુભહ પબ્હનેકે વક્તસે નમાઝકે ખત્મ હોને તક હે.

દૂસરે યે કે વો ઘણી દિનકે આખિરી હિસ્સેમેં હે. ઇસ દૂસરે કીલકો બહોત ભલે ગિરોહને અપનાયા હે. ઓર બહોતસી સહીહ હદીસેં ઇસકી તાઈદમેં હે.

શેખ દેહલવી કરમાતે હે કે જબ જુમ્હાકા દિન ખત્મ હોને લગે તો ઉનકો ખબર કર દે, તાકે વો ઉસ વક્ત ઝિકર ઓર દુઆમેં લગ જાઓ. (અશઅતુલ લમઆત)

(૪) નબી (સ.અ.વ.) ને કરમાયા કે તુમહારે સબ દિનોમેં જુમ્હાકા દિન અકઝલ હે. ઉસી દિન ચૂર ફૂંકા જાએગા. ઉસ દિન જિમાદહસે જિયાદહ મુઝ પર ફુરૂદ શરીફ પબ્હા કરો કે વો ઉસી દિન' મેરે સામને પેશ કિયા જાતા હે.

સહાબાને અર્ઝ કિયા કે અય અલ્લાહકે રસૂલ (સ.અ.વ.) ! આપ પર કેસે પેશ કિયા જાતા હે ? હાલાંકે મરનેકે બા'દ આપકી હકિયાં ભી ન હોગી. હઝરત (સ.અ.વ.) ને કરમાયા કે અલ્લાહ તઆલાને હમેશાકે કિયે ઝમીન પર નબિયોં (અલે.) કા બદન' હરામ કર દિયા હે. (અબુ દાઉદ શરીફ)

(૫) નબી (સ.અ.વ.) ને ઇશાંદ કરમાયા કે શાહિદ (મવાહ) સે મુરાદ જુમ્હાકા દિન હે. કોઈ દિન જુમ્હાસે જિમાદહ બુઝુર્ગ નહીં. ઉસમેં એક ઘણી એસી હે કે કોઈ મુસલમાન ઉસમેં દુઆ નહીં કરતા, મગર યે કે અલ્લાહ તઆલા કબૂલ કરમાતા હે. ઓર કિસી ચીઝસે પનાહ નહીં માંગતા, મગર યે કે અલ્લાહ તઆલા ઉસકો પનાહ દેતા હે.

(તિરમિઝી)

૧. ઉસ દિનકી કેહ ઇસ હદીસમેં નહીં હે.

૨. યા'ની ઝમીન નબિયોં (અલે.) કે બદનમેં ફુલ તસરૂક (ફેરફાર) નહીં કર સકતી, જેસા કે ફુનિયામેં યા વેસા હી રહેતા હે.

સાલિદકા લકઝ સૂરએ બુરજમે આપા હે. અલ્લાહ તઆલાને ઉસ દિનકી કસમ ખાઈ હે.

વસ્સમાઈ અતિભૂ બુરજિ વસ્યોમિલ્ મોઉદિ વ સાલિદિલ્ મશહૂદ..

કસમ હે આસમાનકી જો બુરજોવાલા હે, ' ઓર કસમ હે મોઉદિ (કિયામત) કે દિનકી, ઓર કસમ હે સાલિદ (જુમ્મા) કી ઓર મશહૂદ (અરફા) કી.

(૬) નબી (સ.અ.વ.) ને કરમાયા કે જુમ્માકા દિન તમામ દિનોકા સરદાર ઓર અલ્લાહ પાકે નઝદીક સબસે બુરુગ હે, ઓર ઇંદુલ ફિત્ર ઓર ઇંદુલ અઝહાસે ભી કિમાહલ અલ્લાહ તઆલાકે નઝદીક ઉસકી કઝીલત હે. (ઇંબને માજહલ)

(૭) નબી (સ.અ.વ.) ને કરમાયા કે જો મુસલમાન જુમ્માકે દિન યા જુમ્માકી રાતકો ગરતા હે, અલ્લાહ તઆલા ઉસકો કબરકે અઝબસે મેહફૂઝ રખતા હે. (તિરમિઝી)

(૮) ઇંબને અબ્બાસ (રદિ.) ને એક બાર આપત અભયોમ અકમલતુ લુલુમ દીનકુમકી તિલાવત કરમાઈ. ઉનકે પાસ એક પહુદી બેઠા થા. ઉસને કહા કે અગર હમ પર એસી આપત ઉતરતી તો હમ ઇંસ દિનકો ઇંદ બના લેતે. ઇંબને અબ્બાસ (રદિ.) ને કરમાયા કે યે આપત દો ઇંદોંકે દિન ઉતરી થી. એક જુમ્માકા દિન, દૂસરે અરફાકા દિન. યા'ની હમકો બનાનેકી કયા ઝરૂરત, ઉસ દિન તો મૂદ હી દો ઇંદ થી.

(૯) નબી (સ.અ.વ.) કરમાતે યે કે જુમ્માકી રાત સફેદ રાત હે ઓર જુમ્માકા દિન સોશન દિન હે. (મિસ્કાત શરીફ)

(૧૦) કિયામતકે બા'દ જબ અલ્લાહ તઆલા જન્નતકે હકદારોંકો જન્નતમે ઓર દોઝખકે હકદારોંકો દોઝખમે ભેજ દેંજે, ઓર યેહી દિન વહાં ભી હોંજે, અગરવે વહાં દિન-રાત ન હોંજે, મગર અલ્લાહ તઆલા ઉનકો દિન ઓર રાતકી મિકદાર ઓર થંટોંમે ચિનતી કરેગા, પણ જબ જુમ્માકા દિન આએગા ઓર વો વકત હોગા, જિસ વકત મુસલમાન દુનિયામે જુમ્માકો નમાઝકે લિયે નિકલતે થે, એક પુકારનેવાલા આવઝા દેગા કે અય જન્નતવાલો ! મઝીદકે જંગલમે ચલો, વો એસા જંગલ હોગા કે જિસકી લંબાઈ ચોળાઈ અલ્લાહ તઆલાકે સિવા કોઈ નહીં જાનતા. વહાં મુશકે ઢેર હોંજે. આસમાનકે બરાબર ઉંચાઈમે અઘિયા (અલ્લે.) નૂરકે મેઘસોં પર બિઠલાએ જાએંજે, ઓર મો'મિન હોમ યાફૂતકી ફુરસિયોં પર. પણ જબ સબ લોમ અપની અપની જગહોં પર બેઠ જાએંજે, અલ્લાહ તઆલા એક હવા ભેજેગા, જિસ્સે વો મુશકે વહાં ઢેર હોગા ડોંજે, વો હવા ઉસ મુશકે લગાનેકા તરીકા ઉસ ઓરતસે ભી કિમાહલ જાનતી હે, જિસકો તમામ દુનિયાકી ખુશખૂએં દી જાએં.

ફિર અલ્લાહ તઆલા અર્શ ઉઠાનેવાલોંકો હુકમ દેગા કે અર્શકો ઉન લોગોંકે દરમિયાનમે હે જાકર રખ્મો. ફિર ઉન લોગોંકો મિતાબ કરકે કરમાએગા કે મેરે બંદો ! જો જીબ પર ઇમાન લાએ હો, હાલાંકે મુઝકો દેખા ન થા. ઓર મેરે પેગમ્બર (સ.અ.વ.)

કી તસદીક કી. ઓર મેરે હુકમકી ઇત્તાઅત કી, અબ કુછ મુઝસે માંગો. યે દિન ઝિયાદહ ઇનામ કરનેકા હે. સબ લોગ એક ઝબાન હોકર કહોંગે કે અય પાલનહાર ! હમ તુઝસે ખુશ હૈ, તુ ભી હમસે રાઝી હો જા. હક તઆલા કરમાએગા કે જન્નતવાલો ! અગર મેં તુઝસે રાઝી ન હોતા તો તુમકો અપની જન્નતમૈં ન રખતા, ઓર કુછ માંગો, યે દિન ઝિયાદહ ઇનામ કરનેકા હે. તબ સબ લોગ એક આવાઝ હોકર કહોંગે કે અય પરવરદિગાર ! હમકો અપના જમાલ દિખા દે કે હમ તેરી પાક ઝાતકો અપની આંખોસે દેખ હૈ.

પસ અલ્લાહ તઆલા પરદે ઉઠા દેગા ઓર ઊન લોગોં પર ઝાહિર હો જાએગા, અપને મે-ઈન્તિહા જમાલસે ઊંકો ઘેર લેગા. અગર જન્નતવાલોકે લિયે યે હુકમ ન હો ચુકા હોતા કે યે લોગ કબી જલાએ ન જાએંગે તો બેશક વો નૂરકી તાબ ન લા સકે ઓર જલ જાએ.

ફિર ઊંસે કરમાએગા કે અબ અપની અપની જગહોં પર વાપસ જાઓ ઓર ઊન લોગોંકા હુસ્ન ઓર જમાલ હકીકી અસરસે દોગુના હો ગયા હોગા. યે લોગ અપની બીવિયોંકે પાસ જાએંગે, ન બીવિયાં ઊંકો દેખેંગી, ન યે બીવિયોંકો. ધોળી દેરકે બા'દ જબ વો નૂર જો ઊંકો છુપાએ હુએ થા હટ જાએગા, તબ યે આપસમૈં એક દૂસરેકો દેખેંગે. ઇંનકી બીવિયાં કહોંગી કે જાતે વક્ત જેસી શકલ તુમહારી થી વો અબ નહીં, યા'ની હઝારોં દરજે ઉંસે અચ્છી હે. યે લોગ જવાબ દેંગે કે હાં, યે ઇંસ વજહસે હે કે હક તઆલાને અપની પાક ઝાતકો હમ પર ઝાહિર કિયા થા ઓર હમને ઇંસ જમાલકો અપની આંખોસે દેખા.

(શરહે સફરુસસઆદત)

દેખિયે, જુઆકે દિન કિતની બળી નેઅમત મિલી.

(૧૧) હર દિન દોપહરકે વક્ત દોઝખ તેઝ કી જાતી હે, મગર જુઆકી બરકતસે જુઆકે દિન નહીં તેઝ કી જાતી.

(અહયાઉલ ઉલૂમ)

(૧૨) નબી (સ.અ.વ.) ને એક જુઆકો ઇર્શાદ કરમાયા કે અય મુસલમાનો ! ઇંસ દિનકો અલ્લાહ તઆલાને ઇંદ મુકર્ર કરમાયા હે, તો ઇંસ દિન ગુસલ કરો ઓર ફિસકે પાસ ખુશૂ હો વો ખુશૂ લગાએ. ઓર મિસ્વાકકો ઇંસ દિન લાઝિમ કર લો.

(ઇબને માજહ)

જુઆકે આદાબ

(૧) હર મુસલમાનકો ચાહિયે કે જુઆકા એહતિમામ જુમે'રાતસે કરે. જુમે'રાતકે દિન અસરકે બા'દ ઈસ્તિઝ્કાર વગેરહ ઝિયાદહ કરે ઓર અપને પહેનનેકે કપલે સાફ કરકે રખે, ઓર ખુશૂ ઘરમૈં ન હો. ઓર મુકિન હો તો ઇસી દિન લા રખે, તાકે ફિર જુઆકે દિન ઇંન કામોંમૈં ઇંસકો મસ્મૂલ ન હોના પડે.

બુઝુગોંને કરમાયા હે કે સબસે ઝિયાદહ જુઆકા કાપદા ઇંસકો મિલેગા જો ઇંસકે ઇન્તિઝરમૈં રહેતા હો ઓર ઇંસકી તૈયારી જુમે'રાતસે કરતા હો. ઓર સબસે ઝિયાદહ

બદ-ઉસમત વો હે, જિસકો ચે બી ન મા'લુમ હો કે જુમ્મા કમ હે ? યહાં તક કે સબ લોગોંસે પૂછે કે આજ કીન દિન હે ? ઓર બા'જ બુખુર્જ જુમ્માકી રાતકો ઊમ્માદલ તેવારીકે લિયે જામેઆ મસ્જિદહીંમેં જાકર રેહતે ચે.^૧

(૨) કિર જુમ્માકે દિન મુસલ કરે, સરકે બાલોંકો ઓર બદનકો ખૂબ સાફ કરે ઓર ચિસ્વાક કરના લી ઉસ દિન બહોત ફગીલત રખતા હે.^૨

(૩) જુમ્માકે દિન નહાનેકે બા'દ અથ્થેસે અથ્થે કપલે જો ઉસકે પાસ હો, પેહને ઓર મુશ્કિન હો તો મુસ્લુ લગામે ઓર નાખુન વઘેરહ લી કતારવા હે.^૩

(૪) જામેઆ મસ્જિદહંમેં બહોત સવેરે (જહ્દી) જામે. જો આદમી જિતને સવેરે જામેઆ ઉતના હી ઉસકો સવાબ મિલેગા. નબીએ કરીમ (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા કે જુમ્માકે દિન ફરિસ્તે દરવાજો પર ઉસ મસ્જિદકે જહાં જુમ્મા પઘ્લા જાતા હે ખલે હોતે હે. ઓર સબસે પેહલે જો આતા હે ઉસકો, કિર ઉસકે બા'દ દૂસરેકો, ઇસી તરહ ફરજા-મ-ફરજા સબકા નામ લિખ લેતે હે, ઓર સબસે પેહલે જો આપા ઉસકો એસા સવાબ મિલતા હે જેસે અલ્લાહ તઆલાકી રાહમેં ઊંટ કુરબાની કરનેવાલેકો, ઉસકે બા'દ કિર જેસે આપકી કુરબાની કરનેમેં, કિર જેસે અલ્લાહ તઆલાકે લિયે મુર્બ ઝખલ કરનેમેં, કિર જેસે અલ્લાહ તઆલાકી રાહમેં કિસીકો અંદા સદકા દિયા જામે.

કિર જમ ખુતબ હોને લગતા હે તો ફરિસ્તે વો દકતર બંદ કર લેતે હે ઓર ખુતબ સુનનમેં લગ જાતે હે. (મુસ્લિમ શરીફ, બુખારી શરીફ)

અગરચે ઉસ ઝમાનેમેં સુબહકે વકત ઓર ફજરકે બા'દ રાસ્તે ઓર ગલિયાં ભરી હુઈ નજર આતી થી. તમામ લોગ ઇતને સવેરેસે જામેઆ મસ્જિદ જાતે ચે ઓર ઇતલી બીડ લગી રેહતી થી, જેસે ઇંદકે દિનોમેં. કિર જમ ચે તરીકા જાતા રહા તો લોગોંસે કહા કે ચે પેહલી મિદઅત^૪ હે જો ઇસ્લામમેં પેહા હુઈ.

ચે લિખકર ઇમામ ગિઝાલી (રહ.) ફરમાતે હે કે કમું નહીં યારમ આતી મુસલમાનોંકો પહુદિયોં ઓર ઇસાઈયોંસે કે વો લોગ અપની ઇબાદતકે દિન યા'ની પહુદી સનીચરકો ઓર ઇસાઈ ઇતવારકો અપને ઇબાદતખાનોંમેં ઓર ગિરજા ઘરોંમેં કેસે સવેરે (જહ્દી) જાતે હે ઓર દુનિયા ચાહનેવાલે કિતને સવેરે (જહ્દી) બાઝારોંમેં ખરીદને-બેચનેકે લિયે પહોંચ જાતે હે. પસ દીન ચાહનેવાલે કમું નહીં કદમ આમે બખ્લાતે.

(અહમદીય ઉલૂમ)

સચ્ચી બાત તો ચે હે કે મુસલમાનોંને ઇસ ઝમાનેમેં ઇસ મુબારક દીનકી બિલકુલ

૧. અહમદીય ઉલૂમ, કિસ્મ ૧, સપા ૧૬૧.

૨. વોહી. ૩. વોહી.

૪. યા'ની સવેરે ન જાના. ઓર પહાં મિદઅતસે લગતી મિદઅત મુસલ હે યા'ની નઈ બાત ઓર જરઈ મિદઅત મુસલ નહીં હે, જિસકા મતલબ ચે હે કે દીનમેં ઇબાદત સમજકર નઈ બાત પેહા ફરજ; કમુંકે ચે હરામ હે ઓર સવેરે ન જાના હરામ નહીં.

ક્રીમત પડા દી. ઉનકો વે ભી બધર નહીં હોતી કે આજ કીન દિન હે ઓર ઉસકા કયા હરજ હે ? અકસોસ ! વો દિન જો કિસી ઝમાનેમેં મુસલમાનોકે નજદીક ઇંદરે ભી ઝિયાદહ યા ઓર કિસ દિન પર નભી (સ.અ.વ.) કો કમર થા. ઓર જો દિન અગલી ઉમ્મતોંકો નસીબ ન હુવા થા, આજ મુસલમાનોકે હાથસે ઉસકો એસી ઝિલ્લત ઓર ના-કદરી હો રહી હે, અલ્લાહ તઆલાકી દી હુઈ નેઅમતકો ઇંસ તરહ બરબાદ કરના સખ્ત ના-જુકી હે, કિસકા બયાન હમ અપની આંખોંસે દેખ રહે હે.

ઈન્ના લિલ્લાહિ વ ઈન્ના ઇલૈહિ રાજિયિન.

(૫) જુમ્હાકી નમાઝકે લિયે પેહલ જાનેમેં હર કહમ પર એક સાલ યોગ્ય રખનેકા સવાબ મિલતા હે. (તિરમિઝી શરીફ)

(૬) નભી (સ.અ.વ.) જુમ્હાકે દિન ફજરકી નમાઝમેં સૂરએ અલિફ્-લામ-મીમ સિજદા ઓર સૂરએ હલ્ જત્તા અલ્લહ્ ઈન્સાને પબ્લતે વે. ઇંસ લિયે ઇન સૂરતોંકો જુમ્હાકે દિન ફજરકી નમાઝમેં મુસ્તહબ સમજકર કભી કભી પબ્લકા કરે, કભી કભી છોળ ભી દે, તાકે લોગોંકો વાજબ હોનેકા ખ્યાલ ન હો.

(૭) જુમ્હા' કી નમાઝમેં નભી (સ.અ.વ.) સૂરએ જુમ્હા ઓર સૂરએ મુનાઝિફૂન યા સલ્લિહિસ્મ રલ્લિહક્લ્ અમ્લ્યા ઓર હલ્ જત્તાક હદીસુલ્ આશિયહ પબ્લતે વે.

(૮) જુમ્હાકે દિન ચાહે નમાઝસે પેહલે યા પીછે સૂરએ કહક પબ્લનેમેં બહોત સવાબ હે. નભી (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા કે જુમ્હાકે દિન જો કોઈ સૂરએ કહક પબ્લે ઉસકે લિયે અર્કતે નીચેસે આસમાનકે બરાબર બુલંદ એક નૂર ઝાલિર હોગા કે કિયામતકે અંધેરેમેં ઉસકે કામ આએગા, ઓર ઇંસ જુમ્હાસે પેહલે જુમ્હા તક કે જિતને મુનાહ ઉસે હુએ વે સબ મઆફ હો જાએ. (શરહે સફરસઅદત)

ઉલમાને લિખ્ના હે કે ઇંસ હદીસમેં છોટે મુનાહ મુરાદ હે, ઇંસ લિયે કે બળે મુનાહ તો બગેર તૌબાકે મઆફ નહીં હોતે.

(૯) જુમ્હાકે દિન દુરૂદ શરીફ પબ્લનેમેં ભી ઓર દિનોંસે ઝિયાદહ સવાબ મિલતા હે, ઇંસ લિયે હદીસોંમે આયા હે કે જુમ્હાકે દિન દુરૂદ શરીફ ઝિયાદહ પબ્લકા કરો.

જુમ્હાકી નમાઝકી ફઝીલત ઓર તાકીદ

જુમ્હાકી નમાઝ ફઝે મૈન હે. કુરઆન મફહ ઓર હદીસોં ઓર ઉમ્મતકે લોગોંકે ઇજમાઅ' સે સાબિત હે. ઓર ઇસ્લામકે બળે શિઆર (અદબ, નિશાની) મેં સે હે. ઇંસકા ઇન્કાર કરનેવાલા કાફિર ઓર બગેર ઉગરકે ઇંસકા છોળનેવાલા કાસિક (ના-ફરમાન) હે.

(૧) અલ્લાહ તઆલાકા કીલ હે.

૧. યા'ની કભી ઉપરકી દોનું સૂરતે ઓર કભી વે દોનું સૂરતે પબ્લતે વે.

૨. વો રામ કિસપર સબ જમા' હો જાએ.

તજુમા :- યા'ની અમ ઇમાનવાલો ! જબ જુમ્માકી નમાઝકે લિયે અજાન કહી જાએ તો તુમ લોગ અલ્લાહ તઆલાકે ઝિક્ર (યાદ) કી તરફ દોળો ઓર ખરીદના-બેચના ઓળ દો. યે તુમહારે લિયે બેસતર હે અગર તુમ જાનો.'

(૨) નબી (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા હે કે 'જો આદમી જુમ્માકે દિન મુસલ ઓર તહારત મુકિન હદ તક કરે, ઇસકે બા'દ અપને બાલોંમે તેલ લગાએ ઓર ખુશૂકા ઇસ્તેમાલ કરે, ઇસકે બા'દ નમાઝકે લિયે ચલે. ઓર જબ મસ્જિદમે જાએ તો કિસી આદમીકો ઇસકી જગહસે ઉઠાકર ન બેઠે. ફિર જિતની નફલેં ઇસકી કિસમતમે હોં પઘડે, ફિર જબ ઇમામ ખુતબ પઘડને લગે તો ખામોશ રહે, તો પિછલે જુમ્માસે ઇસ વક્ત તક કે ગુનાહ મઆફ હો જાએંગે.

(સહીહ બુખારી શરીફ)

(૩) નબી (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા કે જો કોઈ જુમ્માકે દિન મુસલ કરે ઓર સવેરે (જહ્દી) મસ્જિદમે પેદલ જાએ, સવાર હોકર ન જાએ, ફિર ખુતબ સુને ઓર ઇસ બીચમે કોઈ બેકાર કામ ન કરે તો ઇસકો હર કદમકે બદલેમે એક સાલકી પૂરી ઇબાદતકા સવાબ મિલેગા, એક સાલકે રોઝોંકા ઓર એક સાલકી નમાઝોંકા.

(તિરમિઝી)

(૪) ઇબને ઉમર ઓર અબુ સુરેરહ (રદિ.) ફરમાતે હે કે હમને નબી (સ.અ.વ.) કો યે ફરમાતે સુના કે લોગ જુમ્માકી નમાઝકે ઓળ દેનેસે બાઝ (બચે) રહે, વરના અલ્લાહ તઆલા ઉનકે દિલોં પર મુહર કર દેગા, ફિર વો સખ્ત ગફલતમે પળ જાએંગે.

(સહીહ મુસ્લિમ)

(૫) નબી (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા કે જો આદમી ત્રીન જુમ્મા સુસ્તીમે યા'ની બગેર કિસી ઉઠારકે ઓળ દેતા હે, ઇસકે દિલ પર અલ્લાહ તઆલા મુહર કર દેતા હે.

(તિરમિઝી શરીફ)

(૬) તારિક બિન શિહાબ (રદિ.) ફરમાતે હે કે નબી (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા કે જુમ્માકી નમાઝ જમાઅતકે સાથ હર મુસલમાન પર હક વાજબ હે, મગર ચાર પર નહીં.

૧. એક ગુલામ, યા'ની જો શરીઅતકે કયદેકે મુતાબિક મમ્લૂક હો.

૨. દૂસરે ઓરત,

૩. ત્રીસરે ના-બાલિગ લગકા,

૪. ચોથે બીમાર.

(અબુ દાઉદ શરીફ)

૧. યે માત ઉપારનેકે લિયે હે કે તુમ મુસલમાન તો જાનનેવાલે હો. જાનનેવાલોંકો તો ઇસકે બિલાફ ન કરના ચાહિયે.

૨. દૂસરી હદીસમે હે કે કિસ વક્ત ઇમામ બિમ્બર પર આકર બેઠ જાએ ઇસી વક્તસે નમાઝ પઘડના ઓર બાતે કરના ના-જાઇઝ હે. ઓર પેહી ઇમામે આ'ઝમ (રહ.) કા મજાહબ હે.

૩. યા'ની મુહર કરનેકા યે નતીજા લોગા કે અલ્લાહ તઆલાકી પગાહ, જબ ગફલત મુસલ્લાત હો ગઈ તો જહન્નમસે છુટકાશ બહોત મુશ્કલ હે.

૪. ખરીદા હુવા ગુલામ.

૧ (૭) ઇંબને ઉમર (રદિ.) રિવાયત કરતે હું કે નબી (સ.અ.વ.) ને જુમ્હા છોળનેવાલોંકે હકમે કરમાયા કે મેરા પક્કા ઇરાદા હુવા કે કિસીએ અપની જગહ ઇયામ કર દું ઓર ખૂદ ઉન લોગોંકે ધરોંકી જલા દું એ જુમ્હાકી નમાઝમેં હાજિર નહીં હોતે. (સહીહ મુસ્લિમ)

ઇસી મઝમૂનકી હદીસ જમાઅત છોળનેવાલોંકે હકમે ભી આઈ હે, ફિસકો હમ ઉપર લિખ ચુકે હું.

૨ (૮) ઇંબને અબ્બાસ (રદિ.) કરમાતે હું કે નબી (સ.અ.વ.) ને કરમાયા કે જો આદમી બગેર ગઝરત જુમ્હાકી નમાઝ છોળ દેતા હે, વો મુનાફિક' લિખ દિયા જાતા હે, એસી કિતાબમેં જો કિસીભી તબ્દીલીસે મિલકુલ બચીં હુઇ હે. (મિસ્કાત સરીફ)

યા'ની ઉસકે નિકાકકા હુકમકા હમેશા રહેગા, હાં અગર તોબા કરે યા રહમ કરનેવાલોંમેંસે સબસે બહે રહમ કરનેવાલા અપની સિર્ફ મહેરબાનીસે મઆફ કરમા દે તો વો ફૂસરી ખાત હે.

૩ (૯) હઝરત જામિર (રદિ.) નબી (સ.અ.વ.) ને રિવાયત કરતે હું કે હઝરત (સ.અ.વ.) ને કરમાયા કે જો આદમી અલ્લાહ તઆલા પર ઓર કિયામતકે દિન પર ઇયાન રખતા હો, ઉસકો જુમ્હાકે દિન જુમ્હાકી નમાઝ પબ્લના ગઝરી હે, સિવાએ મરીઝ ઓર મુસાફિર ઓર ઓરત ઓર લગ્નકે ઓર ગુલામકે. પસ અગર કોઈ આદમી બેકાર કામ યા તિજારતમેં લગ જાએ તો અલ્લાહ તઆલા ભી ઇસે મુંહ મોળ લેતા હે' ઓર વો બે-નિયાઝ ઓર મહમૂદ હે. (ફિસકી તા'રીફ કી જાએ.) (મિસ્કાત સરીફ)

યા'ની ઉસકો કિસીકી ઇમાદતકી પરવાહ નહીં, ન ઉસકો કુછ કાઈદા હે ચાહે કોઈ ઉસકી તા'રીફ કરે યા ન કરે.

(૧૦) ઇંબને અબ્બાસ (રદિ.) સે રિવાયત હે કે ઉન્હોંને કરમાયા, ફિસ આદમીને લગાતાર કઇ જુમ્હે છોળે, પસ ઉસને ઇસ્લામકો પીઠ પીછે ડાલ દિયા.

(અસ્અતુ લલમઆત)

(૧૧) ઇંબને અબ્બાસ (રદિ.) સે કિસીને પૂછા કે એક આદમી મર ગયા ઓર વો જુમ્હા ઓર જમાઅતમેં સરીફ ન હોતા યા, ઉસકે બારેમેં આપ કયા કરમાતે હું ? ઉન્હોંને

૧. યા'ની મઝમૂત ઓર મુસ્તકિલ ઇરાદા હો ગયા, મગર બા'ઝ વજહોંસે આપને એસા નહીં કિયા.

૨. યે મતલબ નહીં કે વો કાફિર હો ગેયા, જો કે સઅે મા'ના મુનાફિક કે હું, બહલે ઉસમેં મુનાફિક જેસી આદત હે જો મુનાહ હે.

૩. યા'ની ઉસે બે-તવજજેહ હો જાતા હે ઓર વો તો બે-પરવાહ હે હી, ન કિસીસે નફા' હાસિલ કરનેવાલા ઓર ન કિસીકા મોહતાજ. બંદા જો બેહતરી કરતા હે અપને હી નફા' કે શિપે કરતા હે, પસ જબ બંદેને ખૂદ હી અપની નાલાયકીસે ઠોઝખમેં જાનેકા સામન કિયા તો અલ્લાહ તઆલાએ ભી ઉસકી કુછ પરવાહ નહીં.

જવાબ દિવા કે વો દોઝખમેં હે'. ફિર વો આદમી એક મહીને તક બરાબર ઉનહીસે ચેહી સલાહ કરતા રહા ઓર વો ચેહી જવાબ દેતે રહે. (અહયાઉલ ઉલૂમ)

ઇન હદીસોસે સરસરી નઝરકે બા'દ ભી ચે નતીજા અમ્મી તરફ નિકલ સક્તા હે કે જુમ્હાકી નમાઝકી સખ્ત તાકીદ શરીઅતમેં હે. ઓર ઇસકે છોળને પર સખ્ત સખ્ત વઈદ આઈ હે. કયા અબ ભી કોઈ આદમી ઇસ્લામકે દાવે' કે બા'દ ઇસ ફર્જકે છોળનેકી હિમ્મત કર સક્તા હે.

જુમ્હાકી નમાઝકે વાજબ હોનેકી શર્ત

(૧) મુકીમ હોના યા'ની સફરમેં ન હોના, પસ મુસાફિર પર જુમ્હાકી નમાઝ વાજબ નહીં.

(૨) તંદુરસ્ત હોના, પસ બીમાર પર જુમ્હાકી નમાઝ વાજબ નહીં. જો બીમારી જામેઅ મસ્જિદ તક પેદલ જાનેમેં રૂકાવટ હો ઉસ બીમારીકા એ'તિબાર હે. બુખ્લાપેકી વજહસે અગર કોઈ આદમી કમઝોર હો ગયા હો કે મસ્જિદ તક ન જા સકે યા અંધા હો, ચે સબ લોગ બીમાર સમઝે જાએએ ઓર જુમ્હાકી નમાઝ ઉનપર વાજબ ન હોગી.

(૩) આઝાદ હોના, ગુલામ પર જુમ્હાકી નમાઝ વાજબ નહીં.

(૪) મર્દ હોના, ઓરત પર નમાઝ વાજબ નહીં.

(૫) જમાઅતકો છોળનેકે લિયે જો મજબૂરિયાં બયાન હો ચુકી હે, ઉનસે ખાલી હોના. અગર ઉન મજબૂરિયાંમેંસે કોઈ મજબૂરી મૌજૂદ હો તો જુમ્હાકી નમાઝ વાજબ ન હોગી.

મિસાલ ૧ :- પાની બહોત ઝોરસે બરસતા હો.

મિસાલ ૨ :- કિસી બીમારકી દેખ-ભાલ કરતા હો.

મિસાલ ૩ :- મસ્જિદ જાનેમેં કિસી દુશ્મનકા ડર હો.

મિસાલ ૪ :- ઓર નમાઝકે વાજબ હોનેકી જો શર્તે હમ ઉપર ઝિકર કર ચુકે હે, વો ભી ઇસમેં મો'તબર હે, યા'ની અકલવાલા હોના, બાલિગ હોના, મુસલમાન હોના.

ચે શર્તે જો બયાન હુઈ જુમ્હાકી નમાઝકે વાજબ હોનેકી ચી.

અગર કોઈ આદમી ઇન બાતોંકે ન પાએ જાનેકે બા'દ ભી જુમ્હાકી નમાઝ પળહે તો ઉસકી નમાઝ હો જાએગી. યા'ની ઝોહરકા ફર્જ ઉસકે ઝિમ્મેસે ઉતર જાએગા, જેસે કોઈ મુસાફિર યા કોઈ ઓરત' જુમ્હાકી નમાઝ પળહે.

જુમ્હાકી નમાઝકે સહીહ હોનેકી શર્ત

(૧) મિસર યા'ની શહર યા કર્બા. પસ ગાંવ યા જંગલમેં જુમ્હાકી નમાઝ

૧. ઇસે પેહલે ચે મઝમૂન ફૂછ તબીલીકે સાથ મુઝર મુક હે.

૨. અગરચે ઓરતકો જમાઅતમેં શરીફ ન હોના ચાહિયે.

દુરસ્ત નહીં. હાં, જિસ ગાંવ' કી આબાદી કરબેકે બરાબર હો, જિસે તીન ચાર હજાર આદમી હો, વહાં જુમ્મા દુરસ્ત હે.

(૨) ઝોહરકા વક્ત, પસ ઝોહરકે વક્તસે પેહલે ઓર ઉસકે નિકલ જાનેકે બા'દ જુમ્માકી નમાઝ દુરસ્ત નહીં, વહાં તક કે અગર જુમ્માકી નમાઝ પબ્લનેકી હાલતમે વક્ત જાતા રહે તો નમાઝ ફાસિદ હો જાએગી, અગરચે આખિરી કાયદા તમાલસુદકે બરાબર હો ચુકા હો. ઓર ઇસી વજહસે જુમ્માકી નમાઝકી કઝા પબ્લી નહીં જાતી.

(૩) ખુતબા યા'ની હોગોંકે સામને અલ્લાહ તઆલાકા ઝિક્ર કરના, ચાહે સિર્ફ સુબ્હાનલ્લાહ યા અલ્હમ્દુલિલ્લાહ કેહ દિયા જાએ, અગરચે સિર્ફ ઇતને હી કો કાફી સમાજના સુન્નાતકે ખિલાફ હોનેકી વજહસે મકરૂહ હે.

(૪) ખુતબા નમાઝસે પેહલે હોના, અગર નમાઝકે બા'દ ખુતબા પબ્લ જાએ તો નમાઝ ન હોગી.

(૫) ખુતબા વક્ત ઝોહરકે અંદર હોના, પસ વક્ત આનેસે પેહલે અગર ખુતબા પબ્લ જાએ તો નમાઝ ન હોગી.

(૬) જમાઅત યા'ની ઇમામકે અલાવા કમસે કમ તીન આદમિયોંકા ખુતબેકે સુર'સે પેહલવી રકઅતકે સિજદે તક મૌજૂદ રેહના, ચાહે વો તીન આદમી જો ખુતબેકે વક્ત વે ઓર હો. ઓર નમાઝકે વક્ત ઓર. અગર ચે શર્ત હે કે ચે હોગ તીન આદમી એસે હો જો ઇમામત' કર સકે. પસ અગર સિર્ફ ઓરત યા ના-બાલિગ લગકે હો તો નમાઝ ન હોગી.

(૭) અગર સિજદા કરનેસે પેહલે હોગ ચલે જાએ ઓર તીન આદમિયોંસે કમ બાકી રેહ જાએ યા કોઈ ન રહે તો નમાઝ ફાસિદ હો જાએગી. હાં, અગર સિજદા કરનેકે બા'દ ચલે જાએ તો ફિર કુછ હરજ નહીં.

(૮) આમ ઇજાઝતકે સાથ પૂરા એ'લાન કરતે હુએ જુમ્માકી નમાઝકા પબ્લના. પસ કિસી ખાસ જગહમે છુપકર જુમ્માકી નમાઝ પબ્લના દુરસ્ત નહીં, અગર કિસી એસી જગહ જુમ્માકી નમાઝ પબ્લી જાએ, જહાં આમ હોગોંકી આનેકી ઇજાઝત ન હો યા જુમ્માકો મસ્જિદકે દરવાઝે બંદ કર લિયે જાએ તો નમાઝ ન હોગી.

ચે શર્ત હે જો જુમ્માકી નમાઝકે સહીહ હોનેકી બયાન હુઈ. અગર કોઈ આદમી ઇન શરતોંકે ન પાએ જાનેકે બા'દ ત્વી જુમ્માકી નમાઝ પબ્લે તો ઉસકી નમાઝ ન હોગી, ઝોહરકી નમાઝ ફિર ઉસકો પબ્લના પબેગી ઓર ચૂંકે ચે નમાઝ નફલ હોગી ઓર નફલકા ઇસ એહતિયાતકે સાથ પબ્લના મકરૂહ હે, ઇસ લિયે એસી હાલતમે જુમ્માકી નમાઝ પબ્લના મેકરૂહે તહરીમી હે.

૧. ઇસકા મતલબ ચે હે કે જિસ બસ્તીકો ઇસ વજહસે કે ઉસકી આબાદી કરબેકી સી હે, યા'ની જિસે કઝા કેહ સકે, ઉસમે જુમ્માકી નમાઝ દુરસ્ત હે. આબાદીકી જો તા'દાદ લિખ્મી ગઈ હે વો ખિસાલકે તીર પર હે, ન કે હલ-મંદીકે લિયે.

૨. યા'ની ઉનમેસે કિસીકો ઇમામ બના દિયા જાએ તો શરીઅતકે ખિલાફકે ઉસકી ઇમામત દુરસ્ત હો જાએ.

શુભ્નાકે ખુલ્લેકે મસ્ખલે

મસ્ખલા ૧ :- જમ સભ લોગ જમામતમે આ જામે તો ઇમામકો ચાલિયે કે ચિમ્બર પર બેઠ જાએ, ઔર મુઅજ્જિન ઉસકે સામને ખલે હોકર અઝાન કહે. અઝાનકે બા'જ હોરન ઇમામ ખલા હોકર ખુલ્લહ શુર' કર દે.

મસ્ખલા ૨ :- ખુલ્લેમે બારહ ચીઝે સુન્નત હે.

(૧) ખુલ્લહ પખ્લનેકી હાલતમે ખુલ્લહ પખ્લનેવાલેક ખલા રેહના.

(૨) દો ખુલ્લે પખ્લના.

(૩) દોનું ખુલ્લોકે બીચ ઇતની દેર તક બેઠના કે સુબ્હાનહલાહ કેહ સકે.

(૪) દોનું હદસોં (ના-પાકિયોં) સે પાક હોના.

(૫) ખુલ્લહ પખ્લનેકી હાલતમે મુંહ લોગોંકી તરફ રખના.

(૬) ખુલ્લહ શુર' કરનેસે પેહલે અપને દિલમે અઝિઝુ બિલ્લાહિ મિનશરીતા

નિર્દોષ કેહના.

(૭) ખુલ્લહ એસી આવાઝસે પખ્લના કે લોગ સુન સકે.

(૮) ખુલ્લેમે ઇન આઠ કિસમકે મઝમૂનોંકા હોના. ૧. અલ્લાહ તઆલાકા શુક ઔર ઉસકી તા'રીફ, ૨. ખુદાકે એક હોનેકી ગવાહી ૩. નબી (સ.અ.વ.) કી રિસાલતકી ગવાહી, ૪. નબી (સ.અ.વ.) પર દુરૂદ, ૫. વંઅઝ ઔર નસીહત, ૬. કુરઆન મજીદકી આયતોંકા યા કિસી સુરતકા પખ્લના, ૭. દૂસરે ખુલ્લેમે ફિર ઇન સભ ચીઝોંકા દોહરાના, ૮. દૂસરે ખુલ્લેમે બજાએ વંઅઝ ઔર નસીહતકે મુસલમાનોંકે લિયે દુઆ કરના. યે આઠ કિસમકે મઝમૂનોંકી લિસ્ટ થી. આગે ઇન બાતોંકી લિસ્ટ હે જો ખુલ્લેકી હાલતમે સુન્નત હે.

(૯) ખુલ્લેકો ઝિયાદહ લખ્મા ન કરના, બલ્કે નમાઝસે કમ રખના.

(૧૦) ખુલ્લહ ચિમ્બર પર પખ્લના. અમર ચિમ્બર ન હો તો કિસી લાઠી વગેરહ પર સહારા દેકર ખલા હોના, ઔર ચિમ્બરકે હોતે હુએ કિસી લાઠી વગેરહ પર હાથ રખકર ખલા હોના ઔર હાથકા હાથ પર રખ લેના, જેસા કે બા'જ લોગોંકી હમારે ઝમાનેમે આદત હે, ઇસકી કોઈ સનહ (અસહ) નહીં.

(૧૧) દોનું ખુલ્લોંકા અરબી ઝમાનમે હોના, ઔર કિસી ઝમાનમે ખુલ્લહ પખ્લના યા ઉસકે સાથ કિસી ઔર ઝમાનકે હો'ર વગેરહ મિલા દેના, જેસા કે હમારે ઝમાનેમે બા'જ લોગોંકા તરીકા હે, સુન્નતે મુઅક્કદાકે ખિલાફ હે ઔર મકરૂહે તહરીમી હે.

(ઇમદાદુલ ફતાવા, ફિલ્હ-૧, સફા-૨૫)

(૧૨) ખુલ્લહ સુનનેવાલોંકા કિલ્લા રૂખ હોકર બેઠના. દૂસરે ખુલ્લેમે નબી (સ.અ.વ.) કે આલ ઔર અસ્લાખ, ઔર બીવિયોં, ખાસ તોરસે શુર'કે ચારોં ખલીફોં ઔર હજારત હમઝા ઔર અબ્બાસ (રહ.) કે લિયે દુઆ કરના મુસ્તાહબ હે. ઇસ્લામી

બાદશાહને લિયે દુઆ કરના જાઈજા છે, મગર ઉસકી એસી તા'રીફ કરના જો ગલત હો, મકરૂહે તહરીમી હે.

મસ્અલા ૩ :- જબ ઈમામ ખુલ્લેકે લિયે ઉઠકર ખબા હો, ઉસ વકતસે કોઈ નમાઝ પઘ્ણના યા આપસમેં બાત-ચીત કરના મકરૂહે તહરીમી હે. હાં, કઝા નમાઝના પઘ્ણના તરતીબવાલોકે લિયે ઉસ વકત ભી જાઈજા બલે વાજબ હે, ફિર જબ તક ઈમામ ખુલ્લહ ખત્મ ન કર હે, યે સબ ચીઝેં મન્યા' હેં.

મસ્અલા ૪ :- જબ ખુલ્લહ શુરૂ' હો જાએ તો તમામ હાજિર હોગોંકો ઈસકા સુનના વાજબ હે, સાહે ઈમામકે નજદીક બેઠે હોં યા દૂર ઓર કોઈ એસા કામ કરના જો સુનનેમેં રૂકવટ બને, મકરૂહે તહરીમી હે. ઓર ખાના-પીના, બાત-ચીત કરના, ચલના-ફિરના, સલામ યા સલામકા જવાબ યા તસ્બીહ પઘ્ણના યા કિસીકો શરઈ મસ્અલા બતાના, જેસા કે નમાઝકી હાલતમેં મન્યા' હે વેસા હી ઈસ વકત ભી મન્યા' હે, હાં ખતીબ (ખુલ્લહ પઘ્ણનેવાલે) કો જાઈજા હે કે ખુલ્લહ પઘ્ણનેકી હાલતમેં કિસીકો શરઈ મસ્અલા બતા હે.

મસ્અલા ૫ :- અગર સુન્નાત-નફલ પઘ્ણનેમેં ખુલ્લહ શુરૂ' હો જાએ તો બેહતર યે હે કે સુન્નાતે મુઅકકદા પૂરી કરે ઓર નફલમેં દો રકઅત પર સલામ ફેર હે.

મસ્અલા ૬ :- દોનૂં ખુલ્લોકે બીચ ભેઠનેકી હાલતમેં ઈમામકો યા મુકતદિયોંકો હાથ ઉઠાકર દુઆ માંગના મકરૂહે તહરીમી હે. હાં, બગેર હાથ ઉઠાએ હુમે અગર દિલમેં દુઆ માંગી જાએ તો જાઈજા હે, બશાર્તે કે ઝખાનસે કુછ ન કહે, ન પીમે ન ઝોરસે, લેડિન નભી (સ.અ.વ.) ઓર ઉનકે સાથિયોં (રદિ.) સે નકલ નહીં કિયા ગયા હે. રમઝાનકે આખિરી જુઆકે ખુલ્લેમેં વિદા' ઓર જુદાઈકે મઝમૂનકા પઘ્ણના, ઈસ વજહસે કે નભી (સ.અ.વ.) ઓર ઉનકે સાથિયોંસે નકલ નહીં કિયા ગયા હે, ન ફિકહકી કિતાબોંમેં કહીં ઈસકા પતા હે, ઓર એસા હમેસા કરતે રેહનેસે આમ હોગોંકો ઈસકે ઝરૂરી હોનેકા ખ્યાલ હોને લગતા હે, ઈસ લિયે બિદઅત હે.

તસ્બીહ :- હમારે ઝમાનેમેં ઈસ ખુલ્લેકો એસા ઝરૂરી સમઝ લિયા ગયા હે કે અગર કોઈ ન પઘ્ણે તો ઈસકે તા'ને દિયે જાતે હેં, ઓર ઉસ ખુલ્લેકે સુનનેમેં તેયારી ભી જિયાદહ કી જાતી હે. (રૂબૂલ ઈખ્વાન)

મસ્અલા ૭ :- ખુલ્લહકા કિસી કિતાબ વગેરહસે દેખકર પઘ્ણના જાઈજા હે.

મસ્અલા ૮ :- નભી (સ.અ.વ.) કા નામ મુબારક અગર ખુલ્લેમેં આએ તો મુકતદિયોંકો અપને દિલમેં દુરૂદ શરીફ પઘ્ણ લેના જાઈજા હે.

નભી (સ.અ.વ.) કા ખુલ્લહ જુઆકે દિન

નભી (સ.અ.વ.) કા ખુલ્લહ નકલ કરનેસે યે મતલબ નહીં કે હોઝ ઉસી ખુલ્લેકો ઝરૂરી સમઝ હેં, બલે કભી કભી બરકત ઓર પેરવીકે લિયે ઈસકો રખ લિયા જાય કરે.

આપને શરીરનાં પે થી કે જમ સહ લોગ જમા' હો જાતે, ઉસ વક્ત આપ તશરીફ લાતે ઓર હાથિર લોગોંકો સલામ કરતે. ઓર હજરત મિલાલ (રહિ.) બચ્ચન કેહતે. જમ બચ્ચન ખાન હો જાતી આપ ખાંચે હો જાતે ઓર સાથ લી ખુત્તમ શુરૂ' કરમા દેતે. જમ તક જિભર ન બના થા કિસી લાકી થા કમાનસે લાગકો સહારા દે લેતે ચે. ઓર કળી કળી (જે લક્ષ્મીકે સુતનસે જો મેહરામકે પાસ થી, જહાં આપ ખુત્તમ પજ્જતે ચે, તકિયા (ટેક) દુઆ લેતે ચે. જિભર બન જાનેકે બા'દ ફિર કિસી લાકી વગેરહસે સહારા લેના, ઈસકી રિવાજ નહીં મિલાતી. (અફઘાન બચ્ચા, પિ-૧, સપા-૧૨૦)

હો ખુત્તમે પજ્જતે ઓર દોનુંકે બીચમેં કુછ થોળી દેર બેઠ જાતે. ઓર ઉસ વક્ત કુછ ખાન ન કરતે, ન દુઆ ખાંજતે. જમ દૂસરે ખુત્તમેં આપ ફારિગ લેતે, હજરત મિલાલ (રહિ.) ઈકામત કેહતે ઓર આપ નમાઝ શુરૂ' કરમાતે. ખુત્તમ પજ્જતે વક્ત હજરત નબી (સ.અ.વ.) કી આવાઝ મુલંદ હો જાતી થી ઓર મુબારક આંખેં લાલ હો જાતી થી.

મુસ્લિમ શરીફમેં હે કે ખુત્તમ પજ્જતે વક્ત હજરત નબી (સ.અ.વ.) કી એસી હાલત હોતી થી કે જેસે કોઈ આદમી કિસી દુશ્મનકે લશ્કરસે જો બહોત જલ્દ માન્ય થાકતા હો, અપને લોગોંકો ખબર દેતા હો. અકસરે ખુત્તમેં કરમાયા કરતે ચે કે મુઈસ્તુ અ-ન વસ્ત્રાઅતુ ક હાતેનિ.^૧

મા'ની મેં ઓર કિયામત ઈસ તરહ સાથ લેજા ગયા હું જેસે દો ઉગલિયાં ઓર બીચકી ઉગલી ઓર સહાકતકી ઉગલીકો મિલા દેતે ચે ઓર ઈસકે બા'દ ફરમાતે ચે.

અમ્મા બઅદુ ક ઈન્ન ખેરલ્ હદીસિ કિતાબુલ્લાહિ વ ખેરલ્ હદયિ હદયુ મુહમ્મદિન્ વ શર્ફલ્ ઉમ્મરિ મુહમ્મદસાતુહા વ કુલ્લુ મિદઅતિન્ અલાલતુન્ અ-ન ઓલા મિહુલિલ મુઅમિનીન્ મિન્ નફસિહી મન્ તરક માલન્ ફલિ અહ્દિહી વ મન્ તરક દેનન્ ઓ કિયામન્ ક અલમ્મ.

ઓર કળી ચે ખુત્તમ પજ્જતે ચે. મા અધ્યુહન્નાસુ મૂતુ કબ્લા અન્ તમૂતુ વ માદિરુ મિલ્મા 'માલિસ્સાલિહિનિ વ સિલ્લુલ્લાહી લેનકુમ વ લેન રહિમકુમ મિક્રમ્તિ કિસિકુમ લહૂ વ કબરતિસ્સાદકતિ મિસ્સિરિ વલ્મલ્લાનિયતિ તુજરુ વ તુદમદુ વ તુર્જકુ વન્નલમુ અન્નલ્લાહ કહ ફરઝ અલેકુમુલ્ જુમ્મત મકતુબતન્ કી મકામી હાઝા કી સદ્કી હાઝા કી આમી હાઝા ઈલા પીમિલ્ કિયામતિ મંબજહ ઈલેહિ સમીલા. ફમન્ તરકલા કી હપાતી ઓ બઅદી જુહૂદન્ મિલા વ ઈસિત્તમકન્ મિલા વ લહૂ ઈમામુન્ જાહિરુન્ ઓ આદિલુન્ ફલા જમઅલ્લાહુ સાલ્વાહુ વલા બારક લહૂ કી અગિરહી અલા વલા સલાત લહૂ અલા વલા ઝકાત લહૂ વલા હજજ લહૂ અલા વલા બિર્ર લહૂ હતા મૂતુન ફઈન્ તામ તામલ્લાહુ અલા વલા તુમઅમન્ ઈમરઅતુન્ રજુલેન્ અલા વલા તુમઅમન્ ઈઅશામિયુન્ મુહાજિરન્ અલા વલા તુમઅમન્ ફાજિરુન્ મુઅમિનન્ ઈલા મહ્મદુલ્ મુબ્શુરુન્ સામકુ સીફુ વ સીતફુ.

(ઈન્ને માજા)

૧. મતલબ આપકા ચે થા કે કિયામત બહોત કરીબ ચે, જેરે બા'દ બહોત જલ્દ આવેગી.

ઔર કબી હરો સલાતે બા'દ યે ખુલ્લ પબ્લો રે. મહમ્મદુ બિલ્લાહિ નમ્મદુ
 વ નસતિકરુ વ નસીકુબિલ્લાહિ મિન્ શુરરિ અન્કુસિન્ન વ મિન્ સયિઅમ્મિ
 આ'આલિના મંયમ્ દિલિલ્લાહુ કયા મુઝિલ્લ કહુ વ મંયુઝ્લિલ્લુ કયા હાદિય કહુ.
 વઅરહદુ અલ્લા ઉલ્લાહ ઉલ્લલ્લાહુ વહ્દનુ હા સરીક કહુ વ અરહદુ અન્ન મુલ્લાહન
 અન્કુદુ વરસુલુદુ. અર્સલુદુ બિલ્લકિ બસીરં વ વનઝીરં બેન યદયિસ્સામત
 મંયુતિઈલ્લાહ વ રસુલુદુ કહદ રશાહ વહ્દતહા વમંયમ્મુસિમમ્મ કઈન્નુ હા યમુરુ
 ઉલ્લા નકમ્મ વલ્લા યમુરુલ્લાહ સૈઅ. (અમૂદાઈ)

એક સલાતી કરવાતે હે કે હાસત સૂરએ કાક ખુલ્લમ્મે અકસર પબ્લા કરતે રે.
 યહાં તક કે મેને સૂરએ કાક હુઝૂર (સ.અ.વ.) હી સે સુન્કર યાદ કી હે. જમ આપ
 મિમ્મલર પર ઉંસકો પબ્લા કરતે રે. ઔર કબી સૂરએ વલ્લમ્મર ઔર કબી હા સલાતી
 અસ્લામુન્નારી વ અસ્લામુલ્જન્નતિ. અસ્લામુલ્જન્નતિ મુમુલ્લઈઝૂન. ઔર કબી વનાહી
 હા યાલિકુ સિયલ્લિ અલેના રબ્બુક કાક ઈન્કુમ્ માકિયુન. (બહરૌઈક)

નમાઝકે મસ્અલે

મસ્અલા ૧ :- બેહતર યે હે કે જો આદમી ખુલ્લ પબ્લે, વોહી નમાઝ બી
 પબ્લાએ. ઔર અગર કોઈ દૂસરા પબ્લાએ તમ બી જાઈઝ હે.

મસ્અલા ૨ :- ખુલ્લ હોતે હી કીરન ઉકામત કેહકર નમાઝ શુરૂ કર દેના
 સુન્નાત હે. ખુલ્લ ઔર નમાઝકે દરમિયાનમેં દુનિયાકા કોઈ કામ કરના મકરૂહે તહરીમી
 હે. ઔર અગર દરમિયાનમેં ફસલ (દૂરી) ઝિમાદહ હો જાએ તો ઉંસકે બા'દ ખુલ્લકે
 દોહસનેકી ઝરૂરત હે, હાં કોઈ દીની કામ હો, જેસે કિસીકો કોઈ સરઈ મસ્અલા બતાએ,
 યા વુઝૂ ન રહે ઔર વુઝૂ કરને આ જાએ યા ખુલ્લકે બા'દ આ'લૂમ હો કે ઉંસકો મુસલકી
 ઝરૂરત થી ઔર મુસલ કરને જાએ તો કુછ કરાહત નહીં, ન ખુલ્લકે દોહરાનેકી ઝરૂરત હે.

મસ્અલા ૩ :- જુઆકી નમાઝ ઉંસ નિયાતસે પબ્લી જાએ.
 નવેતુ અન ઉંસલિય રૂઝ્મતયિલ્લ ફર્જિ સલાતિલ્લ જુમુઅતિ.

યા'ની મેને યે ઉંસાદ કિયા કે હો રકઅત ફર્જ જુઆ પબ્લું.

મસ્અલા ૪ :- બેહતર યે હે કે જુઆકી નમાઝ એક જગહ એક હી મસ્જિદમેં
 સમ'લોગ જમા' હોકર પબ્લો, અગરએ એક જગહકી કઈ મસ્જિદોમેં બી જુઆકી
 નમાઝ જાઈઝ હે.

મસ્અલા ૫ :- અગર કોઈ મસ્જૂક આપિરી કાપદેમેં અતલિયાત પબ્લતે વક્ત
 યા સિજદમેં સહવકે બા'દ આકર બિલે તો ઉંસકી શિરકત સહીહ હો જાએગી. ઔર
 ઉંસકે જુઆકી નમાઝ પૂરી કરની યાલિયે, ઝોહર પબ્લનેકી ઝરૂરત નહીં.

મસ્અલા ૬ :- બા'ઝ લોગ જુઆકે બા'દ ઝોહર એહતિયાતકે તૌર પર પબ્લા

ખસે છે. ચૂંટે મામ લોગોએ અડીદા ઉસે બહોત મિગલ ગયા હે, ઉનાકો મિલકુલ મન્દા' કન્થ ચાહિયે. હાં અગર કોઈ ઈસ્તવાલા શુભહેકે મીકે પર પબ્દના ચાહે તો અપને પબ્દનેકી કિસીકો ઈસિલા' (ખમર) ન કરે.

ઈદોંકી નમાઝકા બયાન

મસ્અલા ૧ :- સવાલહે મહીનેકી પેહલી તારીખકો ઈદુલ ફિત્ર કેહતે હે ઓર ઈલાહજાકી દસવીં તારીખકો ઈદુલ અઝાહા કેહતે હે. યે દોનું દિન ઈસ્લામમેં ઈદ ઓર મુહીકે દિન હે. ઇન દોનું દિનોમેં દો રકઅત નમાઝ શુક્રિયાકે તોર પર પબ્દના વાજબ હે. શુઆબકી નમાઝકે વાજબ હોનેકે લિયે જો સસ્તો ઉપર ગુઝર ચુકી હે, વોહી સબ ઇન દોનું ઈદોંકો નમાઝમેં ભી હે, ખુલેકે અલાવા કે શુઆબકી નમાઝકા મુલ્ક કર્ગ ઓર શર્ત હે ઓર નમાઝકે પેહલે પબ્દા જાતા હે, ઓર ઇન દોનું ઈદોંકી નમાઝમેં શર્ત યા'ની કર્ગ નહીં, સુન્નાત હે ઓર પીછે પબ્દા જાતા હે, મગર ઈદોંકે ખુલેકા સુન્નાતભી શુઆબકે ખુલેકી તરહ વાજબ હે, યા'ની ઉસ વક્ત બોલના-ચાલના, નમાઝ પબ્દના સબ હરામ હે.

ઈદુલ ફિત્રકે દિન તેરહ ચીઝે સુન્નાત હે.

(૧) શરીઅતકે મુતાબિક અપનેકો સજના.

(૨) ગુસલ કરના.

(૩) મિસ્વાક કરના.

(૪) અચ્છેસે અચ્છે કપાને પહેનના, જો પાસ મોજૂદ હો.

(૫) ખૂશ્મ લગના.

(૬) સુબહકો બહોત સવેરે ઉઠના.

(૭) ઈદગાહમેં બહોત સવેરે જાના.

(૮) ઈદગાહ જાનેસે પેહલે કોઈ મીકી ચીઝ જેસે છૂહારે વગેરહ ખાના.

(૯) ઈદગાહ જાનેસે પેહલે સદઅકે ફિત્ર દેના.

(૧૦) ઈદકી નમાઝ ઈદગાહેમેં જાકર પબ્દના યા'ની શહરકી મસ્જિદમેં બગેર ઉઠર ન પબ્દના.

(૧૧) ફિત્ર રાસ્તેસે જાએ ઉસકે સિવા દૂસરે રાસ્તેસે વાપસ આના.

(૧૨) પેદલ જાના, ઓર

(૧૩) રાસ્તેમેં અલ્લાહુ અકબર, અલ્લાહુ અકબર, લા ઈલાહ ઇલ્લાલ્લાહુ, વલ્લાહુ અકબર, અલ્લાહુ અકબર વ શિલ્લાહિલ્ હમ્દુ લીલી આવાઝસે પબ્દતે હુંમે જાના ચાહિયે.

મસ્અલા ૨ :- ઈદુલ ફિત્રકી નમાઝ પબ્દનેકા યે તરીકા હે કે યે નિખ્યાત કરે.

નવેતુ અન્ ઉસલિલ્ રકઅતલિલ્ વાજિબિ સલાત ઈદિલ્ ફિત્ર મમ સિત્તિ

તકીરાતિનું વાજિબાતિન.

પા'ની યૈને યે નિખત કી કે દો રકમત વાજબ નમાઝ ઉંદકી છ વાજબ તકબીરોંકે સાથ પબ્હતા હું. યે નિખત કરકે હાથ બાંધ લે. ઓર મુબ્હાન કલ્લાહુમ્મ આખિર તક પબ્હકર તીન બાર અલ્લાહુ અકબર પબ્હે. ઓર હર બાર તકબીરે તહરીમાકી તરહ દોનું કાનોં તક હાથ ઉઠાએ ઓર તકબીરકે બા'દ હાથ લટકા દે, ઓર હર તકબીરકે બા'દ ઇતની દેર રૂકે કે તીન બાર મુબ્હાનલ્લાહ કેહ સકે, તીસરી તકબીરકે બા'દ હાથ ન લટકાએ, બલે બાંધ લે ઓર અઝીઝુ બિલ્લાહિ પબ્હકર સૂરએ ફાતિહા ઓર કોઈ દૂસરી સૂરત પબ્હકર કાયદેકે મુતાબિક રૂકુઅ-સિજદા કરકે ખબા હો ઓર ઈસ દૂસરી રકમતમે પેહલે સૂરએ ફાતિહા ઓર સૂરત પબ્હ લે, ઇસકે બા'દ તીન તીન તકબીરોં ઇચી તરહ કહે, લેકિન યહાં તીસરી તકબીરકે બા'દ હાથ ન બાંધે, બલે લટકાએ રખે, ઓર ફિર તકબીર કેહકર રૂકુઅમે જાએ.

મસ્અલા ૩ :- નમાઝકે બા'દ દો ખુત્બે મિખર પર ખલે હોકર પબ્હે ઓર દોનું ખુત્બોકે દરમિયાનમે ઇતની હી દેર તક બેઠે જિતની દેર જુમ્આકે ખુત્બેમે બેઠતા હે.

મસ્અલા ૪ :- ઇદોંકી નમાઝકે બા'દ (યા ખુત્બેકે બા'દ) દુઆ માંગના, જો નબી (સ.અ.વ.) ઓર ઉંકે સહાબા (રહિ.) ઓર ઉંકે બા'દકે બુસુઓંસે નકલ નહીં ક્રિયા ગયા હે, મગર ચૂકે આખ તીરસે હર નમાઝકે બા'દ દુઆ માંગના સુન્નાત હે, ઇસ લિયે ઇદોંકી નમાઝકે બા'દ ભી દુઆ માંગના સુન્નાત હોગા.

મસ્અલા ૫ :- ઇદોકે ખુત્બોંકે પેહલે તકબીરસે મુરૂ કરે. પેહલે ખુત્બેમે નવ બાર અલ્લાહુ અકબર કહે, દૂસરેમે સાત બાર.

મસ્અલા ૬ :- ઇદુલ અઝહાકી નમાઝકા ભી પેહી તરીકા હે. ઓર ઇસમે ભી વો સબ ચીઝોં સુન્નાત હે જો ઇદુલ ફિત્રમે હે. ફર્ક ઇતના હે કે ઇદુલ અઝહાકી નિખતમે બજાએ ઇદુલ ફિત્રકે ઇદુલ અઝહા દાખિલ કરે. ઇદુલ ફિત્રમે ઇદગાહ જાનેસે પેહલે કોઈ ચીઝ ખાના સુન્નાત હે, યહાં નહીં. ઓર ઇદુલ ફિત્રમે રાસતેમે ચલતે વકત પીરે પીરે તકબીર કેહના સુન્નાત હે ઓર યહાં બુલંદ આવાઝસે. ઓર ઇદુલ ફિત્રકી નમાઝ દેર કરકે પબ્હના સુન્નાત હે ઓર ઇદુલ અઝહાકો સવેરે. ઓર યહાં સદકાએ ફિત્ર નહીં, બલે બા'દમે કુરબાની હે હેસિયતવાલોં પર. ઓર અઝાન ઓર ઇકામત ન યહાં હે, ન યહાં.

મસ્અલા ૭ :- જહાં ઇદકી નમાઝ પબ્હી જાએ વહાં ઇસ દિન ઓર કોઈ નમાઝ પબ્હના મકરૂહ હે, નમાઝસે પેહલે ભી ઓર પીછે ભી. હાં, નમાઝકે બા'દ ઘરમે આકર નમાઝ પબ્હના મકરૂહ નહીં હે. ઓર નમાઝસે પેહલે યે ભી મકરૂહ હે.

મસ્અલા ૮ :- ઓરતોં ઓર વો લોગ જો કિસી વજહસે ઇદકી નમાઝ ન પબ્હે, ઉંકો ઇદકી નમાઝસે પેહલે કોઈ નફલ વઝીરહ મકરૂહ હે.

૧. અગર ક્રિયાકહ ભીડકી વજહસે ક્રિયાકહ રૂકોંકી ઝરૂરત હો તો હરજ નહીં.

૨. ઇસ મસ્અલેમે નમાઝસે મુરાદ નફલ નમાઝ હે.

મસ્તબલા ૯ :- ઈદુલ ફિત્રાને ખુત્બામાં સદઅલે કિત્રા ઓર ઈદુલ અઝહાકે ખુત્બામાં ફુરમાનીકે મસ્તબલે ઓર તકબીરે તારીફકે અલકામ બયાન કરના ચાહિયે. તકબીર યા'ની હર નમાઝકે બા'દ એક બાર અલ્લાહુ અકબર અલ્લાહુ અકબર લા ઈલાહ ઈલ્લાહુ અલ્લાહુ અકબર અલ્લાહુ અકબર વ સિલ્લાહિલ્લે હમ્દુ. કેહના વાજબ હે. બશર્ત કે વો ફર્જ જમાઅતસે પબ્લા ગયા હો ઓર વો જગહ શહર હો. યે તકબીર ઓરત ઓર મુસાફિર પર વાજબ નહીં. અગર વો લોગ કિસી એસે શખ્સકે મુક્તદી હોં કિસ પર તકબીર વાજબ હે, તો ઉપર ભી તકબીર વાજબ હો જાએગી, લેકિન અગર મુન્કરિદ્ ઓર ઓરત ઓર મુસાફિર ભી કેહ લે તો બેહતર હે કે સાહિબેન' કે નઝદીક ઉપ સબ પર વાજબ હે.

મસ્તબલા ૧૦ :- યે તકબીર અરફા યા'ની નબ્વી તારીખકી ફજરસે તેરહવી તારીખકી અસર તક કેહના વાજબ હે. સબ તેઈસ (૨૩) નમાઝે હુઈ ફિત્રાકે બા'દ તકબીર વાજબ હે.

મસ્તબલા ૧૧ :- ઈસ તકબીરકા ઉંચી આવાઝસે કેહના વાજબ હે, હાં ઓરતેં ધીમી આવાઝસે કહે.

મસ્તબલા ૧૨ :- નમાઝકે બા'દ ફોરન તકબીર કેહના ચાહિયે.

મસ્તબલા ૧૩ :- અગર ઈમામ તકબીર કેહના ભૂલ જાએ તો મુક્તદિયોંકો ચાહિયે કે ફોરન તકબીર કેહ દે. યે ઈન્તિઝાર ન કરે કે જબ ઈમામ કહે તબ કહે.

મસ્તબલા ૧૪ :- ઈદુલ અઝહાકી નમાઝકે બા'દ ભી તકબીર કેહ લેના બા'ઝકે નઝદીક વાજબ હે.

મસ્તબલા ૧૫ :- ઈદોંકી નમાઝ સબકે પહાં કઈ મસ્જિદોંમે જાઈઝ હે.

મસ્તબલા ૧૬ :- અગર કિસીકો ઈદકી નમાઝ ન મિલી હો ઓર સબ લોગ નમાઝ પબ્લ ચુકે હોં તો વો આદમી તન્હા ઈદકી નમાઝ નહીં પબ્લ સક્તા, ઈસ લિયે કે જમાઅત ઈસમેં શર્ત હે. ઈસી તરફ અગર કોઈ આદમી જમાઅતમેં શરીક હુવા હો ઓર કિસી વજહસે ઈસકી નમાઝ કાસિદ હો ગઈ હો તો વો ભી ઈસકી કઝા નહીં પબ્લ સક્તા. ન ઈસ પર ઈસકી કઝા વાજબ હે. હાં, અગર બા'ઝ ઓર લોગ ભી ઈસકે સાથ શરીક હો જાએ તો પબ્લના વાજબ હે.

મસ્તબલા ૧૭ :- અગર કિસી મજબૂરીસે પેહલે દિન નમાઝ ન પબ્લી જા સકે તો ઈદુલ ફિત્રાકી નમાઝ દૂસરે દિન ઓર ઈદુલ અઝહાકી નમાઝ બારહવી તારીખ તક પબ્લી જા સક્તી હે.

મસ્તબલા ૧૮ :- ઈદુલ અઝહાકી નમાઝમેં બગેર ઉઝર ભી બારહવી તારીખ તક દેર કરનેસે નમાઝ હો જાએગી, મગર મઝરૂહ હે. ઓર ઈદુલ ફિત્રામેં બગેર ઉઝર દેર કરનેસે નામાઝ હી નહીં હોગી. ઉઝર (મજબૂરી) કી મિસાલ :-

૧. ઈમામ અબૂ યુસુફ ઓર ઈમામ મુહમ્મદ (રહ.)

(૧) કિસી વજહસે ઇમામ નમાઝ પઢાને ન આયા હો.

(૨) પાની બરસ રહા હો.

(૩) ચાંદકી તારીખકા પતા ન ચલે ઓર દિન ઢલનેકે બા'દ જમ વક્ત જાતા

રહે, મા'લૂમ હો.

(૪) બદલીકે દિન નમાઝ પઢી ગઈ હો ઓર બદલી ખુલ જાનેકે બા'દ મા'લૂમ હો કે બે-વક્ત નમાઝ પઢી ગઈ.

મસ્અલા ૧૯ :- અગર કોઈ આદમી ઇદકી નમાઝમેં એસે વક્ત આકર શરીક હો કે ઇમામ તકબીરોસે ફારિગ હો ચુકા હો, તો અગર ક્યામમેં આકર શરીક હુવા હો તો નિચ્યત બાંધનેકે ફોરન બા'દ તકબીરેં કેહ લે, અગરચે ઇમામ કિરા'ત કર ચુકા હો ઓર અગર રૂકૂઅમેં આકર શરીક હુવા હો તો અગર ગાલિબ ગુમાન હો કે તકબીરોંકી ફરાગતકે બા'દ ઇમામકા રૂકૂઅ મિલ જાએગા તો નિચ્યત બાંધ કર તકબીર કેહ લે, ઇસકે બા'દ રૂકૂઅમેં જાએ. ઓર અગર ન મિલનેકા ખીફ હો તો રૂકૂઅમેં શરીક હો જાએ ઓર રૂકૂઅકી હાલતમેં તસ્બીહકે બદલે તકબીરેં કેહ લે, મગર રૂકૂઅકી હાલતમેં તકબીરેં કેહતે વક્ત હાથ ન ઉઠાએ. ઓર ઇસ્સે પેહલે કે પૂરી તકબીરેં કેહ ચુકે ઇમામ રૂકૂઅસે સર ઉઠા લે તો યે ભી ખબા હો જાએ ઓર જિતની તકબીરેં રેહ ગઈ હેં વો ઇસ્સે મઆફ હેં.

મસ્અલા ૨૦ :- અગર કિસીકી એક રકઅત ઇદકી નમાઝમેં ચલી ગઈ તો જમ વો ઉસકો અદા કરને લએ તો પેહલે કિરા'ત કર લે, ઇસકે બા'દ તકબીર કેહ, અગરચે કાથદેકે મુતાબિક પેહલે તકબીર કેહના ચાહિયે થા, લેકિન ચૂંકે ઇસ તરીકેસે દોનૂં રકઅતોમેં તકબીરેં એકકે બા'દ એક હુઈ જાતી હેં ઓર યે કિસી સહાબીકા મઝહબ નહીં હે, ઇસ સિયે ઇસકે ખિલાફ હુકમ દિયા ગયા. અગર ઇમામ તકબીર કેહના ભૂલ જાએ ઓર રૂકૂઅમેં ઉસકો ખ્યાલ આએ તો ઉસકો ચાહિયે કે રૂકૂઅકી હાલતમેં તકબીર કેહ લે, ફિર કિયામકી તરફ ન લોટે. ઓર અગર લોટ જાએ તબ ભી જાઈજા હે, યા'ની નમાઝ ફાસિદ ન હોગી, લેકિન હર હાલમેં ભીડકી ઝિયાદતીકી વજહસે સિજદએ સહુવ ન કરે.

કા'બાકે અંદર નમાઝ પઢહેનેકા બયાન

મસ્અલા ૧ :- જેસા કે કા'બા શરીફકે બાહિર ઉસકે રૂખ પર નમાઝ પઢહેના દુરુસ્ત હે, વેસા હી કા'બા મુકર્રમાકે અંદર ભી નમાઝ પઢહેના દુરુસ્ત હે. કિબ્લા રૂખ હો જાએગા, ચાહે જિસ તરફ પઢે, ઇસ વજહસે કે વહાં ચારોં તરફ કિબ્લા હે. જિસ તરફ મુંહ કિયા જાએ કા'બા હી કા'બા હે. ઓર જિસ તરફ નકલ નમાઝ જાઈજા હે, ઉસી તરફ ફર્જ નમાઝ ભી.

૧. મુરાદ વો ઇમામ હે જિસકે બગેર નમાઝ પઢહેનેમેં ફિત્તેકા ડર હો, ચાહે હુકૂમતવાલા હો યા ન હો, ઓર અગર ફિત્તેકા ડર ન હો તો ફિર મુસલમાન કિસીકો ઇમામ બનાકર નમાઝ પઢહ લે. ઇમામ ન આનેકી વજહસે દેર ન કરે.

મસ્મલા ૨ :- કા'બા શરીરકી છત પર ખભે હોકર અગર નમાઝ પઢી જાએ તો વો ભી સહીષ છે, ઇસ લિયે કે જિસ જગહ કા'બા છે, વો ઝમીન ઓર ઉસકે ઉપર જો હિસ્સા હવાકા આસમાન તક છે, સબ કિબ્લા છે. કિબ્લા કુછ કા'બાકી દીવારોં તક હી નહીં છે. ઇસી લિયે અગર કોઈ આદમી કિસી ઉંચે પહાળ પર ખભે હોકર નમાઝ પઢે, જહાં કા'બાકી દીવારોંસે બિલકુલ સામના ન હો તો ઉસકી નમાઝ સબકે નઝદીક દુરસ્ત છે. લેકિન ચૂંકે ઇસમેં કા'બાકી બે-તા'જીમી છે ઓર કા'બાકી છત પર નમાઝ પઢનેસે નખી (સ.અ.વ.) ને મના' કરમાયા છે, ઇસ લિયે મકરૂહે તહરીમી હોગી.

મસ્મલા ૩ :- કા'બાકે અંદર તન્હા નમાઝ પઢના ભી જાઈઝ છે ઓર જમાઅતસે ભી. ઓર વહાં ચે ભી ચર્ત નહીં કે ઇમાન ઓર મુક્તદિયોંકા મુંહ એક હી તરફ હો, ઇસ લિયે કે વહાં હર તરફ કિબ્લા છે. હાં, ચે ચર્ત ઝરૂરી છે કે જુગત્તી ઇમામસે આગે બખ્ષકર ન ખભે હોં. અગર મુક્તદીકા મુંહ ઇમામકે મુંહકે સામને હો તબ ભી દુરસ્ત છે, ઇસ લિયે કે ઇસ સૂરતમેં વો મુક્તદી ઇમામકે આગે ન કહા જાએગા. આગે જબ હોતા કે જબ દોનુંકા મુંહ એક હી તરફ હોતા ઓર ફિર મુક્તદી આગે બખ્ષા હુવા હોતા. મગર હાં, ઇસ સૂરતમેં નમાઝ મકરૂહ હોગી, ઇસ લિયે કે કિસી આદમીકી તરફ મુંહ કરકે નમાઝ પઢના મકરૂહ છે, લેકિન અગર કોઈ ચીઝ બીચમેં આબ કર દી જાએ તો ચે કરાહત ન હોગી.

મસ્મલા ૪ :- અગર ઇમામ કા'બેકે અંદર ઓર મુક્તદી કા'બેકે બાહિર ઘેરા બનાએ ખભે હોં તબ ભી નમાઝ હો જાએગી, લેકિન અગર સિર્ફ ઇમામ કા'બેકે અંદર હોગા ઓર કોઈ મુક્તદી ઉસકે સાથ ન હોગા તો નમાઝ મકરૂહ હોગી, ઇસ લિયે કે ઇસ શકલમેં ઇસ વજહસે કે કા'બેકે અંદરકી ઝમીન ઉંચી છે, ઇમામકી જગહ એક કંદકે મરાબર મુક્તદિયોંસે ઉંચી હોગી.

મસ્મલા ૫ :- અગર મુક્તદી અંદર હો ઓર ઇમામ બાહિર તબ ભી નમાઝ દુરસ્ત છે, બચર્ત કે મુક્તદી ઇમામસે આગે ન હો.

મસ્મલા ૬ :- ઓર અગર સબ બાહિર હોં ઓર એક તરફ ઇમામ હો ઓર ચારોં તરફ મુક્તદી ઘેરા બનોઅ ખભે હોં, જેસા કે આમ આદત વહાં ઇસી તરફ નમાઝ પઢનેકી છે તો ભી દુરસ્ત છે, લેકિન ચર્ત ચે છે કે જિસ તરફ ઇમામ ખબા હો ઉસ તરફકો મુક્તદી ઇમામકે મુકાબલેમેં ખાનાએ કા'બાકે ઝિયાદત નઝદીક ન હો, કયૂંકે ઇસ શકલમેં વો ઇમામસે આગે સમાજ જાએગા, જો કે ઇકતિદામેં રૂકાવટ છે, હાં અગર દૂસરી તરફકે મુક્તદી ખાનાએ કા'બાસે ઇમામકે મુકાબલેમેં નઝદીક ભી હોં તો કુછ નુકસાન નહીં ઓર ચે ઉસકી સૂરત છે.

અ-બ-જ-દ કા'બા છે ઓર 'હ' ઇમામ છે જો કા'બાસે દો ગઝકે કાસલે પર

ખળા હે ઔર 'વ' ઔર 'ઝ' મુક્તદી હે જો કા'બાસે એક ગઝકે ફાસલે પર ખલે હે મગર 'વ' તો 'હ' કી તરફ ખળા હે ઔર 'ઝ' દૂસરી તરફ ખળા હે. 'વ' કી નમાઝ ન હોગી 'ઝ' કી હો જાએગી.

સિજદાએ તિલાવતકા બયાન

મસ્અલા ૧ :- અગર કોઈ આદમી કિસી ઇમામસે સિજદાકી આયત સુને, ઈસકે બા'દ, ઈસકી ઇંકતિદા કરે તો ઈસકો ઇમામકે સાથ સિજદા કરના ચાહિયે, ઔર અગર ઇમામ સિજદા કર ચુકા હો તો ઈસમેં હો શકવે હેં.

એક યે હે કે જિસ રકઅતમેં સિજદાકી આયતકી તિલાવત ઇમામને કી હો, વોહી રકઅત અગર ઈસકો મિલ જાએ તો ઈસકો સિજદાકી ઝરૂરત નહીં. ઈસ રકઅતકે મિલ જાનેસે સમાજ જાએગા કે યે સિજદાલી મિલ ગયા. દૂસરે યે કે વો રકઅત ન મિલે તો ઈસકો નમાઝ ખતમ કરનેકે બા'દ નમાઝસે અલગ સિજદા કરના વાજબ હે.

મસ્અલા ૨ :- મુક્તદીસે અગર સિજદેકી આયત સુની જાએ તો સિજદા વાજબ ન હોગા, ન ઈસપર, ન ઈસકે ઇમામ પર, ન ઈન લોગોં પર જો ઈસ નમાઝમેં શરીક હો. હાં, જો લોગ ઈસ નમાઝમેં શરીક નહીં, ચાહે વો લોગ નમાઝ ન પઞ્હતે હોં યા કોઈ દૂસરી નમાઝ પઞ્હ રહે હોં તો ઈનપર સિજદા વાજબ હોગા.

મસ્અલા ૩ :- તિલાવતકે સિજદેમેં કેહકહાસે વુઝૂં નહીં જાતા, લેકિન સિજદા બાતિલ હો જાતા હે.

મસ્અલા ૪ :- ઔરતકા સામના તિલાવતકે સિજદેકો ફાસિદ નહીં કરતા.

મસ્અલા ૫ :- તિલાવતકા સિજદા અગર નમાઝમેં વાજબ હુવા હો તો ઈસકા અદા કરના ફીરન વાજબ હે, દેર કરનેકી ઇજાઝત નહીં.

મસ્અલા ૬ :- નમાઝકે બાહિરકા સિજદા નમાઝમેં ઔર નમાઝકે બા'દમેં બધે દૂસરી નમાઝમેં ભી અદા નહીં કિયા જા સકતા. પસ અગર કોઈ આદમી નમાઝમેં સિજદેકી આયત પઞ્હે ઔર સિજદા ન કરે તો ઈસકા ગુનાહ ઈસકે જિન્મે હોગા, ઔર ઈસકે સિવા કોઈ તદબીર નહીં કે તોબા કરે યા સબસે બળા રહમ કરનેવાલા અપની મહેરમાનીસે મઆફ કરમા દે.

મસ્અલા ૭ :- અગર દો આદમી અલગ અલગ ઘોઘોં પર સવાર નમાઝ પઞ્હતે હુએ જા રહે હોં ઔર હર આદમી એક હી આયત સિજદેકી તિલાવત કરે ઔર એક

દૂસરી તિલાવતકો નમાઝ હીમેં સુને તો હર આદમી પર એક હી સિજદા વાલમ હોગા, જો નમાઝ હીમેં અદા કરના વાલમ હે. ઓર અગર એક હી આપતકો નમાઝમેં પહ્ચા ઓર ઉંચીકો નમાઝમેં બાહિર સુના તો દો સિજદા વાલમ હોંએ, એક તિલાવતકી વજહસે, દૂસરા સુનનેકી વજહસે. મગર તિલાવતકી વજહસે જો હોગા વો નમાઝકા સમજા જાએગા ઓર નમાઝહીમેં અદા કિયા જાએગા. ઓર જો સુનનેકી વજહસે હોગા વો નમાઝકે બાહિર અદા કિયા જાએગા.

મસ્અલા ૮ :- અગર સિજદેકી આપત નમાઝમેં પહ્ચી જાએ ઓર રૂકૂમ કિયા જાએ યા દો-ત્રીન આપતોં કે બા'દ ઓર ઉંચ રૂકૂમમેં રૂકતે વક્ત તિલાવતકે સિજદેકી ભી નિખત કર લી જાએ તો સિજદા અદા હો જાએગા. અગર ઈંચી તરહ સિજદાકી આપતકી તિલાવતકે બા'દ નમાઝકા સિજદા કિયા જાએ યા'ની રૂકૂમ ઓર કીમાકે બા'દ, તમન્ની યે સિજદા અદા હો જાએગા ઓર ઈસમેં નિખતકી ભી ગરૂરત નહીં.

મસ્અલા ૯ :- જુઓ, ઈંદો ઓર પીચી આવાઝકી નમાઝમેં સિજદેકી આપત ન પહ્ચની ચાહિયે, ઈસ લિયે કે સિજદા કરનેમેં મુક્તદિયોંકે ગઝબકા કર હે.

મઘિતકે ગુસલકે મસ્અલે

મસ્અલા ૧ :- અગર કોઈ આદમી દરિયામેં કૂબકર મર ગયા હો તો વો કિસ વક્ત નિકાલા જાએ, ઉંસકા ગુસલ દેના કર્જ હે. પાનીમેં કૂબના ગુસલકે લિયે કાલી ન હોગા, ઈસ લિયે કે મઘિતકા ગુસલ ઝિન્દોં પર કર્જ હે ઓર કૂબનેમેં કોઈ ઉનકા કામ નહીં હુવા. હાં, અગર નિકાલતે વક્ત ગુસલકી નિખતસે ઉંસકો પાનીમેં હરકત દે હી જાએ તો ગુસલ હો જાએગા. ઈંચી તરહ અગર મઘિતકે ઉપર પાની ભરસ જાએ યા ઓર કિસી તરહસે પાની પહોંચ જાએ તમ ભી ઉંસકા ગુસલ દેના કર્જ રહેગા.

મસ્અલા ૨ :- અગર કિસી આદમીકા સિર્ફ સર કહીં દેખા જાએ તો ઉંસકો ગુસલ ન દિયા જાએગા, બલકે યુંહી દફન કર દિયા જાએગા, અગર કિસી આદમીકા બદન આપેસે ઝિયાદત્ત કહીં મિલે તો ઉંસકા ગુસલ દેના ગરૂરી હે, ચાહે સરકે સાથ મિલે યા બગેર સરકે. ઓર અગર આપેસે ઝિયાદત્ત ન હો, બલકે અધા હો તો અગર સરકે સાથ મિલે તો ગુસલ દિયા જાએગા વરના નહીં. ઓર અગર આપેસે કમ હો તો ગુસલ ન દિયા જાએગા, ચાહે સરકે સાથ હો યા બગેર સરકે.

મસ્અલા ૩ :- અગર કોઈ મઘિત કહીં દેખી જાએ ઓર કિસી ભી તરહ યે ખા'લુમ ન હો કે યે મુસલમાન યા યા ગેર મુસલમાન તો અગર દારૂલ ઈસ્લામ^૧ મેં એસી ખાત મુઈ હો તો ઉંસકો ગુસલ દિયા જાએગા ઓર નમાઝભી પહ્ચી જાએગી.

મસ્અલા ૪ :- અગર મુસલમાનોંકી બાસોં ગેર-મુસલમાનોંકી બાસોંમેં મિલ જાએ,

૧. યહાં મુસલ ઈસ્લે વો જગહ હે, જહાં મુસલમાન ઝિયાદત્ત મલતે હોં.

ઔર કોઈ પેહચાન ન બાકી રહે તો ઉન સબકો ગુસલ દિયા જાએગા, ઔર અગર પેહચાન બાકી હો તો મુસલમાનની લાશોં અલગ કર લી જાએ, ઔર સિર્ફ ઉન્હોંકો ગુસલ દિયા જાએગા, ગૈર-મુસલમાનોંકી લાશોંકો ગુસલ ન દિયા જાએગા.

મસ્અલા ૫ :- અગર કિસી મુસલમાનના કોઈ રિસ્તેદાર ગૈર-મુસલમાન હો ઔર વો મર જાએ તો ઉસકી લાશ ઉસકે મઝહબવાલોંકો દે દી જાએ. અગર ઉસકા કોઈ મઝહબવાલા ન હો યા હો અગર હોના કમૂલ ન કરે તો મજબૂરીકી હાલતમેં વો મુસલમાન ઈસ ગૈર-મુસલમાનકો ગુસલ દે, મગર ન સુન્નાત તરીકેસે યા'ની ઉસકો વુઝૂ ન કરાએ ઔર સર ઉસકા ન સાફ કરાયા જાએ, કાફૂર વગીરહ ઉસકે બદનમેં ન મલા જાએ, બલકે જિસ તરહ નાપાક ચીઝકો ધોતે હેં ઉસી તરહ ઉસકો ધોએ. ઔર ગૈર-મુસલમાન જોનેસે પાક ન હોગા, યહાં તક કે અગર કોઈ આદમી ઉસકો સિયે હુએ નમાઝ પઢે તો ઉસકી નમાઝ ફુટ્તા ન હોગી.

મસ્અલા ૬ :- બાગી હોઝ યા ડાકુ અગર મારે જાએ તો ઉનકે મુરદોંકો ગુસલ ન દિયા જાએ, બસતેં કે કીક લખાઈકે વક્ત મારે જાએ હોં.

મસ્અલા ૭ :- ઈસ્લામસે ફિરા હુવા અગર મર જાએ તો ઉસકો ભી ગુસલ ન દિયા જાએ, ઔર ઉસકે મઝહબવાલે ઉસકી લાશ માંગે તો ઉસકો ભી ન દી જાએ.

મસ્અલા ૮ :- અગર યા'ની ન હોનેકી વજહસે કિસી મયિતકો તમમ્મુમ કરાયા ગયા હો ઔર ફિર યા'ની મિલ જાએ તો ઉસકો ગુસલ દે દેના ચાહિયે.

મયિતકે કફનકે કુછ મસ્અલો

મસ્અલા ૧ :- અગર ઈન્સાનકા કોઈ ઈઝવ યા આપા જિસમ બગૈર સરકે યાપા જાએ તો ઉસકો ભી કિસી ન કિસી કપલેમેં લપેટ દેના કાફી હે. હાં, અગર આવે જિસમકે સાથ સર ભી હો યા આપેસે ઝિમાહલ જિસમકા હિસ્સા હો, ગો સર ભી ન હો તો સુન્નાત તરીકેસે કફન દેના ચાહિયે.

મસ્અલા ૨ :- કિસી ઈન્સાનકી કબર મુલ જાએ યા ઔર કિસી વજહસે ઉસકી લાશ બાહિર નિકલ આએ ઔર કફન ન હો તો ઉસકો ભી સુન્નાત કફન દેના ચાહિયે, બસતેં કે વો લાશ કટી ન હો, ઔર અગર કટ ગઈ હો તો સિર્ફ કપલેમેં લપેટ દેના કાફી હે.

જનાઝેકી નમાઝકે મસ્અલો

જનાઝેકી નમાઝ હકીકતમેં અલલાહ તઆલાસે ઉસ મયિતકે સિયે ફુઆ હે.

મસ્અલા ૧ :- નમાઝે જનાઝેકે વાજીબ હોનેકી વોહી સબ થર્તે હેં જો ઔર

૧. યા'ની સુન્નાત કફનકી ઝરૂરત નહીં, સિર્ફ લપેટકર કફન કર દે.

નમાઝોંકે લિયે હમ ઉપર લિખ ચુકે હૈ. હાં ઇસમેં એક શર્ત ઓર ઝિયાદહ હે, વો યે કે ઉસ આદમીકી મોતકા ઇદમ ભી હો. પસ જિસકો યે ખબર ન હોગી વો મા'ઝૂર (મજબૂર) હે, નમાઝે જનાઝા ઉસપર ઝરૂરી નહીં.

મસ્અલા ૨ :- નમાઝે જનાઝોંકે લિયે દો કિસમકી શર્ત હૈ -

એક કિસમકી શર્ત યે હે જો નમાઝ પઘ્લનેવાલોંસે તઅલ્લુક રખતી હે, વો વોહી હે જો ઓર નમાઝોંકે લિયે ઉપર બયાન હો ચુકી યા'ની તહારત (પાકી), સતરે ઓરત, ડિબ્લા રૂખ હોના, નિયત. હાં, વક્ત ઉસકે લિયે શર્ત નહીં, ઓર ઇસકે લિયે તયમ્મુમ નમાઝ ન મિલનેકે ખ્યાલસે જાઇઝ હે. જેસે નમાઝે જનાઝા હો રહી હો ઓર વુઝૂ કરનેમેં યે ખ્યાલ હો કે નમાઝ ખતમ હો જાએગી તો તયમ્મુમ કર લે, ઓર નમાઝોંકે ખિલાફ કે ઉનમેં અગર વક્તકે ચલે જાનેકા ડર હો તો ભી તયમ્મુમ જાઇઝ નહીં.

મસ્અલા ૩ :- આજકલ બા'ઝ આદમી જનાઝોંકી નમાઝ જૂતા પેહને હુએ પઘ્લતે હૈ, ઉનકે લિયે યે બાત ઝરૂરી હે કે વો જગહ જિસ પર ખલે હુએ હોં ઓર જૂતે ઘોનૂં પાક હોં. ઓર અગર જૂતા પૈરસે નિકાલ દિયા જાએ ઓર ઉસપર ખલે હોં તો સિર્ફ જૂતેકા પાક હોના ઝરૂરી હે. અક્સર લોગ ઇસકા ખ્યાલ નહીં કરતે ઓર ઉનકી નમાઝ નહીં હોતી.

દૂસરી કિસમકી યે શર્ત હૈ જિનકા મથિતસે તઅલ્લુક હૈ વો છ હૈ.

શર્ત ૧ :- મથિતકા મુસલમાન હોના, પસ કાફિર ઓર ઇસ્લામસે ફિરે હુએ આદમીકી નમાઝ સહીહ નહીં. મુસલમાન અગરચે નાકરમાન યા બિદઅતી હો, ઉસકી નમાઝ સહીહ હે. સિવાએ ઉન લોગોંકે જો હકવાલે બાદશાહસે બગાવત કરે યા કાકે પ્રલતે હોં, બશર્ત કે યે લોગ વક્તકે બાદશાહસે લખાઇકી હાલતમેં કતલ હો જાએ, ઓર અગર લખાઇકે બા'દ અપની મોતસે મર જાએ તો ફિર ઉનકી નમાઝ પઘ્લી જાએગી. ઇસી તરહ જિસ આદમીને અપને બાપ યા માં કો કતલ કિયા હો ઓર ઇસકી સઝામેં વો મારા જાએ તો ઉસકી નમાઝ ભી ન પઘ્લી જાએગી, ઓર ઉન લોગોંકી નમાઝ ઝજરન (સઝાકે તોર પર) નહીં પઘ્લી જાતી. ઓર જિસ આદમીને અપની જાન ખૂદકુશી (આત્મહત્યા) કરકે દી હો ઉસપર નમાઝ પઘ્લના સહીહ યે હે કે દુરૂસ્ત હે.

મસ્અલા ૪ :- જિસ લખકેકે બાપ યા માં મુસલમાન હોં, વો લખકા મુસલમાન સમજા જાએગા, ઓર ઉસકી નમાઝ પઘ્લી જાએગી.

મસ્અલા ૫ :- મથિતસે મુરાદ વો આદમી હે જો ઝિન્દા પૈદા હોકર મર ગયા હો, અગર મરા હુવા લખકા પૈદા હો તો ઉસકી નમાઝ દુરૂસ્ત નહીં.

શર્ત ૨ :- મથિતકે બદન ઓર કફનકા નજાસતે હકીકી ઓર હુકમીસે પાક હોના. અગર નજાસતે હકીકી ઉસકે બદનસે નિકલી હો ઓર ઇસ વજહસે ઉસકા બદન મિલકુલ નાપાક હો જાએ તો કુછ હરજ નહીં, નમાઝ દુરૂસ્ત હે.

મસ્અલા ૬ :- અગર કોઇ મથિત નજાસતે હુકમીસે પાક ન હો યા'ની ઉસકો મુસલન દિયા ગયા હો યા ગુસલકે મુઝ્કિન ન હોનેકી સૂરતમેં તયમ્મુમ ન કરાયા ગયા હો

ઉસકી નમાઝ દુરુસ્ત નહીં હો, અગર ઉસકા પાક હોના મુશ્કિન ન હો, જેસે વો ગુસલ યા તથમ્મુમ કરાએ બગેર દફન કર ચુકે હોં ઓર કબર પર મિટી ભી પણ ચુકી હો તો ફિર ઉસકી નમાઝ ઉસકી કબર પર ઉસી હાલતમેં પઞ્હના જાઈઝ હે. અગર કિસી મયિત પર બગેર ગુસલ યા તથમ્મુમ નમાઝ પઞ્હી મઈ હો ઓર વો દફન કર દિયા ગયા હો ઓર દફનકે બા'દ ખ્યાલ આએ કે ઉસકો ગુસલ નહીં દિયા ગયા થા તો ઉસકી નમાઝ દોબારહ ઉસકી કબર પર પઞ્હી જાએ, ઇસ લિયે કે પેહલી નમાઝ સહીહ નહીં હુઈ, હાં અબ ચૂંકે ગુસલ મુશ્કિન નહીં, ઇસ લિયે નમાઝ હો જાએગી.

મસ્અલા ૭ :- અગર કોઈ મુસલમાન બગેર નમાઝ પઞ્હે હુએ દફન કર દિયા ગયા હો તો ઉસકી નમાઝ ઉસકી કબર પર પઞ્હી જાએગી, જબ તક કે ઉસકી લાશકે કટ જાનેકા ડર ન હો. જબ ખ્યાલ હો કે અબ લાશ કટ ગઈ હોગી તો ફિર નમાઝ ન પઞ્હી જાએ. ઓર લાશ કટનેકી મુદત હર જગહકે એ'તિબારસે અલગ અલગ હે, ઇસે તથ નહીં કિયા જા સક્તા, પેહી ઝિયાદહ સહીહ હે. બા'ઝને ત્રીન દિન, બા'ઝને દસ દિન ઓર બા'ઝ ને એક મહીના મુદત બમાન કી હે.

મસ્અલા ૮ :- મયિત કિસ જગહ રખ્ખી હો ઉસ જગહકા પાક હોના શર્ત નહીં. અગર મયિત પાક પલંગ યા તખ્ત પર હો ઓર અગર પલંગ યા તખ્ત ભી નાપાક હો યા મયિતકો પલંગ ઓર તખ્તકે બા-વજૂદ નાપાક ઝમીન પર રખ દિયા જાએ તો ઇસ શકલમેં ઇન્તિલાફ (મત-બેદ) હે. બા'ઝકે નાઝદીક મયિતકી જગહકા પાક હોના શર્ત હે, ઇસ લિયે નમાઝ ન હોગી. બા'ઝકે નાઝદી શર્ત નહીં, ઇસ લિયે નમાઝ સહીહ હો જાએગી.

શર્ત ૩ :- મયિતકે કિસમ (યા'ની ઢાંકના કિસકા ઝરૂરી હો) કા ઢંકા હુવા હોના અગર મયિત બિલકુલ નંગી હો તો ઉસકી નમાઝ દુરુસ્ત નહીં.

શર્ત ૪ :- મયિતકા નમાઝ પઞ્હનેવાલેકે આગે હોના. અગર મયિત નમાઝ પઞ્હનેવાલેકે પીછે હો તો નમાઝ દુરુસ્ત નહીં.

શર્ત ૫ :- કિસ ચીઝ પર મયિત હો, ઉસકા ઝમીન પર રખ્ખા હુવા હોના. અગર મયિતકો હોગ અપને હાથોં પર ઉસકે હુએ હોં યા કિસી ગાડી યા જાનવર પર હો ઓર ઇસી હાલતમેં ઉસકી નમાઝ પઞ્હી જાએ તો સહીહ નહીં હોગી.

શર્ત ૬ :- મયિતકા વહાં મૌજૂદ હોના. અગર મયિત વહાં મૌજૂદ ન હો તો નમાઝ સહીહ ન હોગી.

મસ્અલા ૯ :- નમાઝે જનાઝમેં દો ચીઝેં ફર્જ હે -

(૧) ચાર બાર અલ્લાહુ અકબર કેહના. હર તકબીર વહાં એક રકઅત'કી જગહ પર સમાડી જાતી હે.

(૨) કિયામ યા'ની બમે હોકર નમાઝે જનાઝ પઞ્હના, કિસ તરહ ફર્જ-વાજીબ

૧. યા'ની જેસી રકઅત ઝરૂરી હે વેસે હી હર તકબીર ઝરૂરી હે ઓર ઇસ નમાઝકે અરકાન તકબીરોં ઓર કિયામ હે.

નમાઝોમાં ક્રિયામ કર્ત્ત હો ઓર બે-ઉત્તર ઉસકા છોળના ચઇઝ નહીં. ઉત્તરકા બંધાન ઉપર હો ચુકા હો.

મસ્મલા ૧૦ :- રફૂઆ, સિજદા, કામદા વગેરહ ઉસ નમાઝમાં નહીં.

મસ્મલા ૧૧ :- નમાઝે જનાઝમાં તીન ચીઝે સુન્નાત હે -

(૧) અલ્લાહ તઆલાકી હમ્દ (તા'રીક) કરના.

(૨) નબી (સ.અ.વ.) પર દુરૂદ પઢના.

(૩) મસ્મિતકે લિયે દુઆ કરના. જમાઅત ઉસમાં શર્ત નહીં હો. પસર અગર ઓક આદમી ભી જનાઝેકી નમાઝ પઢહ લે તો કર્ત્ત અદા હો જાએગા. ચાહે વો ઓરત હો યા મર્દ, બાલિગ હો યા ના-બાલિગ.

મસ્મલા ૧૨ :- હાં, પહાં જમાઅતકી ઝરૂરત ક્રિયાદહ હો, ઉસ લિયે કે યે દુઆ હો મસ્મિતકે લિયે. ઓર બા'ઝ મુસલમાનોકા જમા' હોકર અલ્લાહકે દરબારમાં કિસી ચીઝકે લિયે દુઆ કરના એક અકબર ખુબી રખતા હો, સહમતકે ઉતરને ઓર કબૂલ હોનેકે લિયે.

મસ્મલા ૧૩ :- નમાઝે જનાઝકા સુન્નાત ઓર મુસલહમ તરીકા યે હે કે મસ્મિતકો આગે રખકર ઇમામ ઉસકે સીનેકે સામને ખણા હો જાએ ઓર સબ લોગ યે નિખાત કરે.

નવેતુ અન્ ઉસલિયા સલાતલ્ જમાઅતિ લિલ્લાહિ તઆલા વ દુઆઅલ્ લિલ્લાહિતિ.

યા'ની મેને યે ઇરાદા ક્રિયા કે નમાઝે જનાઝ પઢ્હ જો ખુદાકી નમાઝ હો ઓર મસ્મિતકે લિયે દુઆ હો. યે નિખાત કરકે હોનું હાથ તકબીરે તકરીયાકી તરહ કાનો તક ઉઠાકર એક બાર અલ્લાહુ અકબર કેહકર હોનું હાથ નમાઝકી તરહ બાંધ લે. ફિર સુબ્હાન કલ્લાહુમ્ આબિર તક પઢ્હે. ઉસકે બા'દ ફિર એક બાર અલ્લાહુ અકબર કહે, મગર ઉસ બાર હાથ ન ઉઠાએ, ઉસકે બા'દ દુરૂદ શરીફ પઢ્હે. ઓર બેહતર યે હે કે વોહી દુરૂદ શરીફ પઢ્હા જાએ જો નમાઝમાં પઢ્હા જાતા હો. ફિર એક બાર અલ્લાહુ અકબર કહે, ઉસ બાર ભી હાથ ન ઉઠાએ. ઉસ તકબીરકે બા'દ મસ્મિતકે લિયે દુઆ કરે, અગર વો બાલિગ હો, ચાહે મર્દ હો યા ઓરત તો યે દુઆ પઢ્હે.

અલ્લાહુઅઘ્દિર લિલ્હિયિના વ મસ્મિતિના વ શાહિદિના વ આઈમિના વ સગીરિના વ કબીરિના વ ઝકરિના વ ઉન્સાના અલ્લાહુમ્ મન્ અધ્ધયતલ્ મિન્ના ક અધ્ધિહી અલલ્ ઈસ્લામિ વ મન્ તવકીલલ્ મિન્ના ફતવકલ્ અલલ્ ઇમાન.

ઓર બા'ઝ હદીસોમાં યે દુઆ ભી આઈ હો -

અલ્લાહુઅઘ્દિર લલ્ વર્ધખુ વઆફિહી વઅફુ અન્હુ વ અકરિમ નુજુલ્હુ વ વસિઅમ્ મદખલ્હુ વ અગિસલ્હુ બિસ્માઈ વબ્બરિજ વલ્લાહિ વ નકીહી મિનલ્મતલ્લા કમા યુનક્કરસીબુલ્ અબ્બાસુ મિનહનસિ વ અઘિલ્હુ દારન્ ખેરમ્ મિન્ દારિહી વ અલ્લન્ ખેરમ્ મિન્ અધ્ધિહી વ ઝોજન્ ખેરમ્ મિન્ ઝોજિહી વ અલ્ મિલ્હુલ્ જન્નાત વ અઈઝલ્હુ મિન્ અઝમિલ્ કફિ વ અઝમિન્નાર.

ઔર અગર ઇન દોનું દુઆઓકો પચ્હ લે તબ ભી બેહતર હે, બહે અલ્લામા શામી (રહ.) ને રફુલ મુખતારમે દોનું દુઆઓકો એક હીમે મિલાકર લિખ્યા હે. ઇન દોનું દુઆઓકે સિવા ઔર દુઆમે ભી અલાદીસમે આઈ હે. ઔર ઉનકો સમારે ફુકહાને ભી નકલ ડિયા હે ફિસ દુઆકો ચાહે ઇંખિયાર કરે.

ઔર અગર મયિત ના-બાલિગ લગકા હો યે દુઆ પચ્હે -

અલ્લાહુમ્મહુ અલ્લુ હના ફરતંવુ વજ્અલ્લુ હના અજરંવુ વઝુખરંવુ વજ્અલ્લુ હના શાફિઅંવુ વ મુશફફઆ.

ઔર અગર ના-બાલિગ લગકી હો તબ ભી યેહી દુઆ હે. સિર્ફ ઇતના ફર્ક હે કે તીનો ઇજ્અલ્લુ કી જગહ ઇજ્અલ્લા ઔર શાફિઅંવુ વમુશફફઆ કી જગહ શાફિઅંતંવુ વમુશફફઅલ પચ્હે. જબ યે દુઆ પચ્હ ચુકે તો ફિર એક બાર અલ્લાહુ અકબર કહે, ઔર ઇસ બાર ભી હાથ ન ઉઠાએ, ઔર ઇસ તકબીરકે બાદ સલામ ફેર દે, ફિસ તરહ નમાઝમે સલામ ફેરતે હે. ઇસ નમાઝમે અતસિધ્ધાત ઔર કુરઆન મજીદકી કિયાત વગેરહ નહી હે.

મસ્અલા ૧૪ :- નમાઝે જનાઝા ઇમામ ઔર મુક્તદી દોનુંક હકમે બરાબર હે, સિર્ફ ઇતના ફર્ક હે કે ઇમામ તકબીરે ઔર સલામ ઉંચી આવાઝમે કહેગા ઔર મુક્તદી ધીમી આવાઝમે, બાકી ચીઝે યા'ની સના ઔર દરૂદ ઔર દુઆ મુક્તદી ભી ધીમી આવાઝમે પચ્હેઁ ઔર ઇમામભી ધીમી આવાઝમે પચ્હેગા.

મસ્અલા ૧૫ :- જનાઝેકી નમાઝમે મુસ્તહબ હે કે મૌજૂદ લોગોંકી તીન સર્ફે કર દી જાએ, પહાં તક કે અગર સિર્ફ સાત આદમી હો તો એક આદમી ઉનમેંસે ઇમામ બના ડિયા જાએ ઔર પેહલી સર્રમે તીન આદમી ખાએ હો ઔર દૂસરી સર્રમે દો ઔર તીસરીમે એક.

મસ્અલા ૧૬ :- જનાઝેકી નમાઝભી ઉન ચીઝોંસે ફાસિદ હો જાતી હે, ફિન ચીઝોંસે દૂસરી નમાઝોંમે ફસાદ હોતા હે, સિર્ફ ઇતના ફર્ક હે કે જનાઝેકી નમાઝમે ઝોરકી હંસીસે વુઝૂ નહી જાતા ઔર ઔરતકે સામને હોનેસે ઇસમે ફસાદ નહી આતા.

મસ્અલા ૧૭ :- જનાઝેકી નમાઝ ઇસ મસ્જિદમે પચ્હના મકરૂહે તહરીમી હે. જો પંજવક્ત નમાઝોં યા જુઆ યા ઇદોંકી નમાઝકે લિયે બનાઈ ગઈ હો, ચાહે જનાઝા મસ્જિદમે હો યા મસ્જિદકે બાહિર હો, ઔર નમાઝ પચ્હનેવાલે અંદર હો, હાં ખાસ જનાઝેકી નમાઝકે લિયે બનાઈ ગઈ હો, ઇસમે મકરૂહ નહી.

મસ્અલા ૧૮ :- મયિતકી નમાઝમે ઇસ મકસદસે ઝિમાદહ દેર કરના કે જમાઅત ઝિમાદહ હો જાએ, મકરૂહ હે.

મસ્અલા ૧૯ :- જનાઝેકી નમાઝ બેઠકર યા સવારીકી હાલતમે પચ્હના જાઇઝ નહી, જબ કે કોઈ મજબૂરી ન હો.

મસ્અલા ૨૦ :- અગર એક હી વક્તમે કઈ જનાઝે જમા' હો જાએ તો બેહતર યેહી હે કે હર જનાઝેકી નમાઝ અલબ પચ્હી જાએ, ઔર અગર તમામ જનાઝોંકી એક હી નમાઝ પચ્હી જાએ તબ ભી જાઇઝ હે. ઔર ઇસ વક્ત ચાહિયે કે સબ જનાઝોંકી સર્ફ

કાયમ કર દી જાએ, જિસકી બેહતર શકલ થે હે કે એક જનાજેકે આએ દુસરા જનાજા રખ દિયા જાએ કે સબકે પેર એક તરફ હોં ઔર સબકે સર એક તરફ. ઔર થે શકલ ઇસ લિયે બેહતર હે કે ઇસમેં સબકા સીના ઇમામકે સામને હો જાએગા જો મુન્નત હે.

મસ્અલા ૨૧ :- અગર જનાજે અલગ અલગ જિન્હોં કે હોં તો ઇસ તસદીખસે ઇન્કી સફ કાયમ કી જાએ કે ઇમામકે કરીબ મરદોંકે જનાજે, ઇન્કે બા'દ લખકોંકે ઇન્કે બા'દ બાલિગ ઔરતોંકે, ઇન્કે બા'દ ના-બાલિગ લખકોંકે.

મસ્અલા ૨૨ :- અગર કોઈ આદમી જનાજેકી નમાઝમેં એસે વક્ત પહોંચા કે કુછ તકબીરેં ઇસકે આનેસે પેહલે હો ચુકી હોં તો જિતની તકબીરેં હો ચુકી હોં, ઇસકે એ'તિબારસે વો શખ્સ મસ્બૂક સમજા જાએગા, ઔર ઇસકો ચાહિયે કે ફોરન અપની ઔર નમાઝોંકી તરફ તકબીરેં તહરીમા કેહકર શરીક ન હો જાએ, બલકે ઇમામકી તકબીરકા ઇન્તિઝાર કરે. જબ ઇમામ તકબીર કહે તો ઇસકે સાથ થે ભી તકબીર કહે ઔર થે તકબીર ઇસકે હકમેં તકબીરેં તહરીમા હોગી, ફિર અબ ઇમામ સલામ ફેર દે તો થે આદમી અપની ગઈ હુઈ તકબીરોંકો અદા કર લે ઔર ઇસમેં કુછ પળ્હેગા ફરજત નહીં. અગર કોઈ આદમી એસે વક્ત પહોંચે કે ઇમામ ચોથી તકબીર ભી કેહ ચુકા હો તો વો આદમી ઇસ તકબીરકે હકમેં મસ્બૂક ન સમજા જાએગા. ઇસકો ચાહિયે કે ફોરન તકબીર કેહકર ઇમામકે સલામસે પેહલે શરીક હો જાએ ઔર નમાઝકે ખતમેં બા'દ અપની ગઈ હુઈ તકબીરોંકો દોહરા લે.

મસ્અલા ૨૩ :- અગર કોઈ આદમી તકબીરેં તહરીમા થા'ની પેહલ્લી તકબીર થા કિસી ઔર તકબીરકે વક્ત મોજૂદ થા ઔર નમાઝમેં શિરકતકે લિયે તૈયાર થા, મગર મુસ્તી થા કિસી ઔર વજહસે શરીક ન હુવા હો તો ફોરન તકબીર કેહકર નમાઝમેં શરીક હોના ચાહિયે. ઇમામકી દુસરી તકબીરકા ઇસકો ઇન્તિઝાર ન કરના ચાહિયે, ઔર જિસ તકબીરકે વક્ત હાઝિર થા ઇસ તકબીરકા દોહરાના ઇસકે ઝિમ્મે હોગા, બશર્ત કે ઇસકે પેહલે ઇમામ દુસરી તકબીર કહે થા ઇસ તકબીરકો અદા કરે, ચાહે ઇમામકા સાથ ન હો.

મસ્અલા ૨૪ :- જનાજેકી નમાઝકા મસ્બૂક જબ અપની ગઈ હુઈ તકબીરોંકો અદા કરે ઔર ખોફ હો કે અગર દુઆ પળ્હેગા તો દેર હોગી ઔર જનાજા ઇસકે સામનેસે ઉઠા લિયા જાએગા તો દુઆ ન પળ્હે.

મસ્અલા ૨૫ :- જનાજેકી નમાઝમેં અગર કોઈ આદમી લાહિક હો જાએ તો ઇસકા વોહી હુકમ હે જો ઔર નમાઝોંકે લાહિક કા હે.

મસ્અલા ૨૬ :- જનાજેકી નમાઝમેં સબસે ઝિયાદહ ઇમામતકા હક વક્તકે બાદશાહકો હે, ચાહે તકવા ઔર વરઅ' મેં ઇસે બેહતર હોગ ભી વહાં મોજૂદ હોં. અગર વક્તકા બાદશાહ વહાં ન હો, ઇસકા નાયબ થા'ની જો આદમી ઇન્કી તરફસે શહરકા હાકિમ હો, વો ઇમામતકા હકદાર હે, ચાહે વરઅ (પરહેઝગારી) ઔર તકવામેં

૧. વહાં તકવા ઔર વરઅ દોનુંકા એક હી ખતલબ હે થા'ની પરહેઝગારી.

ઉસે બહે લોગ વહાં મીજૂદ હો. ઓર વો ભી ન હો તો સાહરકા કાગી, વો ભી ન હો તો ઉસકા નામબ, ઉન લોગોંકે હોતે ખુબે દુસરેકા ઇમામ બનના બગેર ઉનકી ઇજાજતકે જાઈઝ નહીં. ઉનકી ઇમામ બનાના વાજીબ હે. અગર ઇસમેંસે કોઈ વહાં મીજૂદ ન હો તો ઉસ મોહલ્લેકા ઇમામ હકદાર હે, બસાંતે કે મયિતકે રિસ્તેદારોંમેં કોઈ આદમી ઉસે અફઝલ ન હો, વરના મયિતકે વો રિસ્તેદાર જિનકે વલી હોનેકા હક હાસિલ હે ઇમામતકે હકદાર હે, યા વો સખ્સ જિસકો વો ઇજાજત હે. અગર મયિતકે વલીકી ઇજાજતકે બગેર કિસી એસે આદમીને નમાઝ પઘ્લા દી હો જિસકો ઇમામતકા હક નહીં તો વલીકો ઇન્તિયાર હે કે ફિર દોબારહ નમાઝ પઘ્લે, વહાં તક કે અગર મયિત હકન હો ચુકી હો તો ઉસકી કબર પર ભી ન નમાઝ પઘ્લ સકતા હે, ઉસ વકત તક જમ તક કે લાશકે ફટ જનેકા ખ્યાલ ન હો.

મરખંભા ૨૭ :- અગર વલીકી ઇજાજતકે બગેર મયિતકે કિસી એસે આદમીને નમાઝ પઘ્લવા દી હો જિસકો ઇમામતકા હક હે, તો ફિર મયિતકા વલી નમાઝ નહીં દોહરા સકતા. ઇસી તરહ અગર મયિતકે વલીને વકતકે બાદશાહકે ન મીજૂદ હોનેકી હાલતમેં નમાઝ પઘ્લવા દી હો તો વકતકે બાદશાહ વગેરહકો દોહરાનેકા ઇન્તિયાર ન હોગા; બલ્કે સહીહ ચે હે કે અગર મયિતકા વલી વકતકે બાદશાહ વગેરહ કી મીજૂદગીકી હાલતમેં નમાઝ પઘ્લ લે તબ ભી વકતકે બાદશાહ વગેરહકો દોહરાનેકા ઇન્તિયાર નહીં હોગા, ચાહે એસી હાલતમેં વકતકે બાદશાહકો ઇમામ ન બનાનેસે વાજીબકે હોખનેકા મુનાહ મયિતકે વલિયોં પર હોગા. મતલબ ચે કે એક જનાઝેકી નમાઝ કઈ બાર પઘ્લના જાઈઝ નહીં, મગર મયિતકે વલીકો જમ કે ઉસકી ઇજાજતકે બગેર કિસી ગેર-હકદારને નમાઝ પઘ્લા દી હો, દોબારહ પઘ્લના ફુઝલ હે.

દફનકે મરખંભે

મરખંભા ૧ :- મયિતકા દફન કરના કર્જે કિયાયા હે, જિસ તરહ ઇસકા મુસલ ઓર નમાઝ.

મરખંભા ૨ :- જમ મયિતકી નમાઝમેં ફરાગત હો જામે તો ફોરન ઉસકો દફન કરનેકે લિયે જહાં કબર ખોદી હો, લે જાના ચાહિયે.

મરખંભા ૩ :- અગર મયિત કોઈ દૂધ પીતા બચ્ચા હો યા ઉસે કુછ બળા હો, તો લોગોંકો ચાહિયે કે ઉસકો હાથમેં લે જામેં યા'ની એક આદમી ઉસકો અપને દોનું હાથોં પર ઉઠા લે, ફિર ઉસે દૂસરા આદમી લે લે. ઇસી તરહ બદલતે ખુબે લે જામેં. ઓર અગર કોઈ બળા આદમી હો તો ઉસકો કિસી ચારપાઈ વગેરહ પર રખકર લે જામેં ઓર ઉસકે ચારોં પાયાંકો એક એક આદમી ઉઠામે. મયિતકી ચારપાઈ હોથોંસે ઉઠાકર કંથોં પર રખના ચાહિયે, નાલ ઓર અસ્માકકી તરહ સાનોં (કંથોં) પર લાદના મકરૂહ હે. ઇસી

તરફ બગેર મજબૂરી ઉસકા કિસી જાનવર યા ગાડી વગેરે પર રખકર લે જાના ત્વી મકરૂહ છે. ઓર મજબૂરી હો તો બગેર કરાહત જાઈજા છે, જેસે કાસતાન બહોત દૂર હો.

મસ્મલા ૪ :- મથિતકો ઉકાનેકા મુસતહબ તરીકા યે હે કે પેહલે ઉસકા અપના દાહના પાયા અપને દાહને કુંધે પર રખકર કમસે કમ દસ કદમ ચલે. ઉસકે બા'દ પિછલા દાહના પાયા દાહને કુંધે પર રખકર કમસે કમ દસ કદમ ચલે. ઉસકે બા'દ બાયાં પાયા અપને કુંધે પર રખકર દસ કદમ ચલે, ફિર પિછલા બાયાં પાયા બાએ કુંધે પર રખકર કમસે કમ દસ કદમ ચલે, તાકે ચારો પાથોંકો મિલાકર ચાલીસ કદમ હો જાએ.

મસ્મલા ૫ :- જનાજોકે તેજ કદમ લે જાના સુન્નત છે, મગર ઉતના કે લાશકો હરકત ન હોને લગે.

મસ્મલા ૬ :- જો લોગ જનાજોકે સાથ જાએ, ઉનકો ઉસે પેહલે કે જનાજા કુંધેસે ઉતારા જાએ, બેઠના મકરૂહ છે, હાં અગર કોઈ ગરૂરત હો તો કુછ હરજ ત્વી નહીં.

મસ્મલા ૭ :- જો લોગ જનાજોકે સાથ ન હોં બલ્કે કહીં બેઠે હુએ હોં, ઉનકો જનાજોકે દેખકર ખલા હો જાના ચાહિયે.

મસ્મલા ૮ :- જો લોગ જનાજોકે સાથ હોં, ઉનકો જનાજોકે પીછે ચલના મુસતહબ છે. અમરચે જનાજોકે આવે ત્વી ચલના જાઈજા છે. હાં, અગર સબ લોગ જનાજોકે આગે હો જાએ તો મકરૂહ છે. ઉસી તરફ જનાજોકે આવે કિસી સવારી પર ચલના ત્વી મકરૂહ છે.

મસ્મલા ૯ :- જનાજોકે સાથ પેદલ ચલના મુસતહબ છે. ઓર અગર કિસી સવારી પર હો તો જનાજોકે પીછે ચલે.

મસ્મલા ૧૦ :- જનાજોકે સાથ જો લોગ હોં, ઉનકો કોઈ દુઆ યા ઝિકર ઉંવી નાવાજસે પબ્હના મકરૂહ છે. મથિતકી કબર કમસે કમ ઉસકે આધે કદકે બરાબર મેહરી મોદી જાએ ઓર કહસે ઝિયાકહ ન હોની ચાહિયે, ઓર ઉસકે કહકી લંબાઈકે બરાબર હો. ઓર બગલી કબર સંદૂકકે મુકબલેમેં બેહતર છે, હાં અગર ઝમીન બહોત નરમ હો કે બગલી ખોદનેમેં કબરકે બેઠ જાનેકા ડર હો તો ફિર બગલી કબર ન ખોદી જાએ.

મસ્મલા ૧૧ :- ચે ત્વી જાઈજા છે કે અગર બગલી કબર ન ખોદ સકે તો મથિતકો કિસી સંદૂકમેં રખકર દફન કર દે, ચાહે સંદૂક લકળીકા હો યા પત્થરકા યા લોહેકા, મગર બેહતર ચે હે કે ઉસ સંદૂકમેં મિટ્ટી મિઝા દી જાએ.

મસ્મલા ૧૨ :- જબ કબર તૈયાર હો ચુકે તો મથિતકો કિબ્લેકી તરફસે કબરમેં ઉતાર દે. ઉસકી શકલ ચે હે કે જનાજા કબરસે કિબ્લેકી તરફ રખ્યા જાએ ઓર ઉતારનેવાલે કિબ્લા રૂખ બલે હોકર મથિતકો ઉકાકર કબરમેં રખ દે.

મસ્મલા ૧૩ :- કબરમેં ઉતારનેવાલોંકા તાક યા જુફતમેં હોના. (યા'ની એકી યા બેકી સંખ્યામેં હોના) સુન્નત નહીં છે. નખી (સ.અ.વ.) કો આપકી પાક કબરમેં ચાર આદમિયોંને ઉતારા ચા.

મસ્જિદ ૨૭ :- દફન કર ચુકેને બા'દ કબર પર કોઈ ઇમારત જેસે ગુંબદ યા ધૂબે વગેરહ બનાના ઝીનતકે મકસદસે હરામ હે, ઓર મજબૂરીકી નિયતસે મકરૂહ હે. મઘિયતકી કબર પર કોઈ ચીઝ પાદ દાસ્તકે તોર પર લિખના જાઈઝ હે, બશર્ત કે કોઈ ઝરૂરત હો, વરના જાઈઝ નહીં, લેડિન ઇસ ઝમાનેમે ચૂકે આમ લોગોને અપને અકીદે ઓર અમલકો બહોત ફાસિદ કર લિયા હે ઓર ઇન ખરાબિયોમે પસંદીદહ ચીઝ ભી નાજાઈઝ હો જાતી હે, ઇસ લિયે એસે મઆમલે બિલકુલ ના-જાઈઝ હોંગે. ઓર જો જો ઝરૂરતે યે લોગ બયાન કરતે હે સબ નફસકે બહાને હે, જિનકો યે દિલમે ખૂદ ભી સમજતે હે.

શહીદકે હુકમ

અગરચે શહીદ ભી ઝાહિરમે મઘિયત હે, મગર આમ મુરદોકે સબ હુકમ ઇસમે જરી નહીં હો સકતે. ઓર ફઝીલતે ભી ઇસકી બહોત હે, ઇસ લિયે ઇસકે હુકમોંકા અલગ બયાન કરના મુનાસિબ મા'લૂમ હુવા.

શહીદકી કિસમોંકા ઝિકર હદીસોંમે બહોત મિલતા હે. બા'ઝ ઉલમાને ઉન કિસમોંકો જમા' કરનેકે લિયે મુસ્તાકિલ કિતાબેભી લિખ્તી હે, મગર હમકો શહીદકે જો હુકમ યહાં બયાન કરને હે વો ઇસ શહીદકે સાથ ખાસ હે, જિસમે યે કુછ શરતે પાઈ જાએ.

શર્ત ૧ :- મુસલમાન હોના, પસ ગૈર મુસ્લિમકે લિયે કિસી કિસમકી શહાદત સાબિત નહીં હો સકતી.

શર્ત ૨ :- મુકલ્લફ પા'ની આકિલ-બાલિગ હોના. પસ જો આદમી જુનૂનકી હાલતમે મારા ૧૩મે યા બાલિગ ન હોનેકી હાલતમે તો ઇસકે લિયે શહાદતકે હુકમ જિનકા હમ આગે ઝિકર કરેંગે, સાબિત ન હોંગે.

શર્ત ૩ :- બધે હદસસે પાક હોના, અગર કોઈ આદમી નાપાકીકી હાલતમે યા કોઈ ઓરત હેઝ-નિકાસમે શહીદ હો જાએ તો ઇસકે લિયે ભી શહીદકે વો હુકમ સાબિત ન હોંગે.

શર્ત ૪ :- બે-ગુનાહ મકતૂલ હોના, પસ અગર કોઈ આદમી બે-ગુનાહ મકતૂલ નહીં હુવા, બલકે કિસી શરઈ જુર્યકી સજામે મારા ગયા હો યા મકતૂલ હી ન હુવા હો, ધૂંહી મર ગયા હો તો ઇસકે લિયે ભી શહીદકે યે હુકમ સાબિત ન હોંગે.

શર્ત ૫ :- અગર કિસી મુસલમાન યા ઝિમ્મીકે હાથસે મારા ગયા હો, જેસે કિસી પથર વગેરહસે મારા જાએ તો ઇસપર શહીદકે હુકમ જારી ન હોંગે, લેડિન લોહા મિલકુલ હી ઘાયલ કરનેવાલે હથિયારકે હુકમમે હે, ચાહે ઇસમે ખાર ન હો. ઓર અગર કોઈ આદમી હરમી કાદિયોં યા બાગિયોં યા ડ્રુઓંકે હાથસે મારા ગયા હો યા ઉનકે સબાઈકે મેદાનમે મકતૂલ મિલે તો ઇસમે ઘાયલ કરનેવાલે હથિયારસે મકતૂલ હોનેકી શર્ત નહીં, યહાં તક કે અગર કિસી પથર વગેરહસે ભી વો લોગ મારે ઓર મર જાએ તો

શહીદે હુકમ ઉપર જરી હો જાએ, બલે પે ભી સર્ત નહીં કે વો લોગ ખુદ કતલ કરનેવાલે હુમે હો, બલે અગર વો કતલકા સબબ ભી હુમે હો યા'ની ઉનસે વો ખાતે હો જાએ જો કતલકી વજહ બન જાએ તબ ભી શહીદે હુકમ જરી હો જાએ.

મિસાલ ૧ :- કિસી હરબી દુશ્મનને અપને જાનવરસે કિસી મુસલમાનકો રોદ પ્રલા ઓર ખુદ ભી ઉપર સવાર થા.

મિસાલ ૨ :- કોઈ મુસલમાન કિસી જાનવર પર સવાર થા. ઉસ જાનવરકે કિસી હરબી દુશ્મનને ભગાયા, કિસકી વજહસે મુસલમાન ઉસ જાનવરસે ગિરકર મર ગયા.

મિસાલ ૩ :- કિસી હરબી દુશ્મન વગેરહને કિસી મુસલમાનકે પર યા જહાઝમે આગ લગા દી હો કિસે કોઈ જલકર મર ગયા.

સર્ત ૬ :- ઇસ કતલકી સજામેં શુરૂ'મેં શરીઅતકી તરફસે કોઈ માલી બદલા ન તમ હો, બલે કિસાસ વાજબ હુવા હો. પણ અગર માલી બદલા મુકરર હોગા તબ ભી ઉસ મક્તૂલ પર શહીદે હુકમ ન લગાએ, ભલે હી ગુલમસે મારા જાએ.

મિસાલ ૧ :- કોઈ મુસલમાન કિસી મુસલમાનકો ઝખમ ન કરનેવાલે હથિયારસે કતલ કર દે.

મિસાલ ૨ :- કોઈ મુસલમાન કિસી મુસલમાનકો ઝખમ કરનેવાલે હથિયારસે કતલ કર દે મગર ભૂલેસે. જેસે કિસી જાનવર પર યા કિસી નિશાને પર હમલા કર રહા હો ઓર વો કિસી ઈન્સાનકે લગ જાએ.

મિસાલ ૩ :- કોઈ આદમી કિસી જગહ અલાવા લગાઈકે મૈદાનકે મક્તૂલ પાયા જાએ ઓર કોઈ કાતિલ ઉસકા મા'લૂમ ન હો. ઈન સબ શકલોમેં ચૂકે ઇસ કતલકે બદલેમેં માલ વાજબ હોતા દે કિસાસ નહીં વાજબ હોતા, ઇસ લિયે પહાં શહીદે હુકમ જરી ન હોએ. માલી બદલેકે મુકરર હોનેમેં શુરૂ'કી કેદ ઇસ વજહસે લગાઈ ગઈ કે અગર શુરૂ'મેં કિસાસ મુકરર હુવા હો, મગર કિસી રૂકાવટકી વજહસે કિસાસ મમાફ હોકર ઉસકે બદલેમેં માલ વાજબ હુવા હો તો પહાં શહીદે હુકમ જરી હો જાએ.

મિસાલ :- કોઈ આદમી ઝખમ કરનેવાલે હથિયારસે જાન-બૂઝકર ગુલમકે સાથ મારા ગયા હો, લેડિન કાતિલ ઓર મક્તૂલકે વારિસોમેં કુછ માલકે બદલે સુલહ હો ગઈ હો તો ઇસ શકલમેં ચૂકે શુરૂ'મેં કિસાસ વાજબ હુવા યા ઓર શુરૂ'મેં માલ વાજબ નહીં હુવા યા, બલે સુલહકી વજહસે વાજબ હુવા, ઇસ લિયે પહાં શહીદે હુકમ જરી હો જાએ.

મિસાલ :- કોઈ બાપ અપને બેટેકો ઝખમ કરનેવાલે હથિયારસે માર કાલે તો ઇસ શકલમેં શુરૂ'મેં કિસાસ હી વાજબ હુવા યા, માલ શુરૂ'મેં વાજબ નહીં હુવા, લેડિન બાપકે અદમ ઓર બુઝૂર્ગીકી વજહસે કિસાસ મમાફ હોકર ઉસકે બદલેમેં માલ વાજબ હુવા દે, ઇસ લિયે પહાં ભી શહીદે હુકમ જરી હો જાએ.

સર્ત ૭ :- ઝખમ લગનેકે બા'દ ફિર કોઈ આરામ યા ઝિન્દગીકા લુલ્ક ઉકાનેકા કમ, જેસે ખાને-પીને, સોને, દવા કરને, મરીદને-બેચને વગેરહ ઉસે ન હો સકે ઓર

એક નમાઝે વક્તકે બરાબર ઉસકી જિન્દગી હોશ ઓર હવાસમેં ન મુઝરે, ઓર ન ઉસકો હોશકી હાલતમેં મૈદાનસે ઉઠા કર લાએ, હાં અગર જાનવરોંકે કુચલ દેનેકે કરસે ઉઠા જાએ તો કુછ હરજ ન હોગા. પસ અગર કોઈ આદમી ઝખમકે બા'દ જિયાદલ ખાતે કરે તો વો ભી સહીદકે હુકમોંમેં દાખિલ ન હોગા, ઇંસ લિયે કે જિયાદલ ખાતે કરનાં જિન્દોંકી કામ હે. ઇંસી તરહ અગર કોઈ આદમી વસિધત કરે તો વો વસિધત અગર કિસી દુનિયાકે મઆમલેમેં હે તો સહીદકે હુકમસે ખારિજ હો જાએગા, ઓર અગર હીનકે મઆમલેમેં હો તો ખારિજ ન હોગા. અગર કોઈ આદમી લખાઈકે મૈદાનમેં સહીદ હુવા ઓર ઉસે યે ખાતે સાદિર હોં તો સહીદકે હુકમોંસે ખારિજ હો જાએગા વરના નહીં. લેકિન યે આદમી અગર લખનેમેં મારા ગયા હે ઓર અબ તક લખાઈ અભી તક ખતમ નહીં હુઈ તો ઉપરકી ચીઝોંકે હોનેકે બાવજૂદ વો સહીદ હે.

મસ્અલા ૧ :- કિસ સહીદમેં સબ શરતોં પાઈ જાએ, ઉસકા એક હુકમ યે હે કે ઉસકો ગુસલ ન દિયા જાએ ઓર ઉસકા ખૂન ઉસકે કિસમસે મિટાયા ન જાએ, ઇંસી તરહ ઉસકો દફન કર દે.

દૂસરા હુકમ યે હે કે જો કપળે પેહને હોં ઉન કપળોંકો ઉસકે કિસમસે ન ઉતારે હાં. અગર ઉસકે કપળે સુન્નાત તા'દાદસે કમ હોં તો સુન્નાત તા'દાદકે પૂરા કરનેકે લિયે ઓર કપળે જિયાદલ કર દિયે જાએ. ઇંસી તરહ અગર ઉસકે કપળે સુન્નાત કફનસે જિયાદલ હોં તો જિયાદલ કપળે ઉતાર લિયે જાએ. ઓર અગર ઉસકે કિસમ પર એસે કપળે હોં જિનમેં કફન હોનેકી સલાહિયત ન હો, જેસે ખોસ્તીન (ખાલ) વગૈરહ તો ઉનકો ભી ઉતાર લેના ચાહિયે. હાં, અગર એસે કપળોંકે સિવા ઉસકે કિસમ પર કોઈ કપળા ન હો તો ફિર ખોસ્તીન વગૈરહકો ન ઉતારના ચાહિયે. ટોપી, જૂતા, હથિયાર વગૈરહ, હર હાલમેં ઉતાર લિયા જાએગા. ઓર બાકી સબ હુકમ જો ઓર મુરદોંકે લિયે હે, જેસે નમાઝ વગૈરહ વો સબ ઉનકે હકમેં ભી જારી હોંએ. અગર કિસી સહીદમેં ઇન શરતોંમેંસે કોઈ શર્ત ન પાઈ જાએ તો ઉસકો ગુસલ ભી દિયા જાએગા, ઓર દૂસરે મુરદોંકી તરહ નયા કફન ભી પહેનાયા જાએગા.

જનાઝેકે મુતફરિક મસ્અલે

મસ્અલા ૧ :- અગર મથિતકો કબરમેં કિબ્લા રૂખ કરના યાદ ન રહે, ઓર દફન કરને ઓર મિટી ગલ દેનેકે બા'દ ખ્યાલ આએ તો ફિર કિબ્લા રૂખ કરનેકે લિયે ઉસકી કબર ખોલના જાઈઝ નહીં. હાં, અગર સિર્ફ તખ્તે રખ્તે ગંઝે હોં, મિટી ન ગલી ગઈ હો તો વહાં તખ્તે હટાકર ઉસકો કિબ્લા રૂખ કર દેના ચાહિયે.

મસ્અલા ૨ :- ઓરતોંકો જનાઝાકે સાથ જાના મકરૂહે તહરીમી હે.

મસ્અલા ૩ :- રોનેવાલી ઓરતોંકા યા બપાન કરનેવાલિયોંકા જનાઝાકે સાથ જાના મના' હે.

મસ્તબલા ૪ :- મધ્યિતકો કબરમાં રખતે વક્ત અજાન કેહના બિદઅત હે.

મસ્તબલા ૫ :- અગર ઈમામ જનાઝેકી નમાઝમાં ચાર તકબીરસે ઝિયાદહ કહે તો હનફી મુક્તદિયોંકો ચાહિયે કે ઇન ઝિયાદહ તકબીરોંમાં ઇનકી પૈરવી ન કરે, બલ્કે ખામોસ ખળે રહે. જબ ઈમામ સલામ કરે તો ખૂદ ભી સલામ કરે દે, હાં અગર ઝિયાદહ તકબીરે ઈમામસે ન સુની જાએ, બલ્કે મુકબ્બિર'સે તો મુક્તદિયોંકો ચાહિયે કે પૈરવી કરે. ઔર હર તકબીરકો તકબીરે તંહરીમા સમજે, યે ખ્યાલ કરકે કે શાપદ ઈસે પેહલે જો ચાર તકબીરે મુકબ્બિર નકલ કર ચુકા હે વો ગલત હો, ઈમામને અબ તકબીરે તંહરીમા કહી હો.

મસ્તબલા ૬ :- અગર કોઈ આદમી જહાઝ (કશતી) પર મર જાએ ઔર ઝમીન વહીસે ઇતની દૂર હો કે લાશકે પરાબ હોનેકા ડર હો તો ઉસ વક્ત ચાહિયે કે ગુસલ ઔર કફનાને ઔર નમાઝસે ફારિગ હોનેકે બા'દ ઉસકો દરિયામાં ડાલ દે, ઔર અગર કિનારા ઇતના દૂર ન હો ઔર વહાં જહી ઉતરનેકી ઉમ્મીદ હો તો ઉસ લાશકો રખ છોળે ઔર ઝમીનમાં દફન કર દે.

મસ્તબલા ૭ :- અગર કિસી આદમીકો નમાઝે જનાઝાકી વો દુઆ જો નકલ કી ગઈ હે, યાદ ન હો તો ઉસકો સિર્ફ અલ્લાહુમ્મગિફર સિલ્ મુઅમિનીન વલ્મુઅમિનાત કેહ દેના કાફી હે. અગર યે ભી ન હો સકે ઔર સિર્ફ ચારોં તકબીરોંકો કાફી સમજા જાએ, તબ ભી નમાઝ અદા હો જાએગી, ઈસ લિયે કે દુઆ કર્જ નહીં, સુન્નત હે. ઔર ઈસી તરહ દુરુદ શરીફ ભી કર્જ નહીં હે.

મસ્તબલા ૮ :- જબ કબરમાં મિટ્ટી પળ ચુકે તો ઉસકે બા'દ મધ્યિતકા કબરસે નિકાલના જાઈઝ નહીં. હાં, અગર કિસી આદમીકા હક મારા જાતા હો તો અલબત્ત નિકાલના જાઈઝ હે.

મિસાલ ૧ :- જિસ ઝમીનમાં ઉસકો દફન કિયા હે, વો કિસી દૂસરેકી મિલિયત હો ઔર વો ઉસકે દફન પર રાઝી ન હો.

મિસાલ ૨ :- કિસી આદમીકા માલ કબરમાં રેહ ગયા હો.

મસ્તબલા ૯ :- અગર કોઈ ઔરત મર જાએ ઔર ઉસકે પેટમાં ઝિન્દા બચ્ચા હો તો ઉસકા પેટ ચાક કરકે વો બચ્ચા નિકાલ લિયા જાએ. ઈસી તરહ અગર કોઈ આદમી કિસીકા માલ નિગલ કર મર જાએ ઔર માલવાલા માંગે તો વો માલ ઉસકા પેટ ચાક કરકે નિકાલ લિયા જાએ, લેકિન અગર મુરદા માલ છોળકર મરા હે તો ઉસકે તરકા'માંસે વો માલ અદા કર દિયા જાએ ઔર પેટ ચાક ન કિયા જાએ.

મસ્તબલા ૧૦ :- દફન કરનેસે પેહલે લાશકા એક જગહસે દૂસરી જગહ દફન કરનેકે લિયે લે જાના બેહતર હોનેકે ખિલાફ હે, જબ કે વો જગહ એક દો મીલસે ઝિયાદહ ન હો. ઔર અગર ઉસે ઝિયાદહ હો તો જાઈઝ નહીં, ઔર દફનકે બા'દ કબર

૧. તકબીર કેહનેવાલા.

૨. છોળા હુવા માલ,

ખોદકર લાશ લે જાના તો હર હાલતમે ના-જાઈજ હે.

મસ્તબા ૧૧ :- મથિતકી તા'રીફ કરના, ચાહે નજમ (પદ) મેં હો યા નસ્ત (ગદ) મેં, જાઈજ હે. બશર્ત કે તા'રીફમેં કિસી કિસમકા મુબાલાગા (અતિ શયોકિત) ન હો યા'ની એસી તા'રીફ બયાન કી જાએ જો ઉસમેં ન હો.

મસ્તબા ૧૨ :- મથિતકે અઝીઝદારોએ તસ્વીન ઓર તસલી દેના ઓર સબરકે કઝાઈલ ઓર ઉસકા સવાબ ઉનકો સુનાકર ઉનકો સબર પર ઉભારના ઓર ઉનકે ઓર મથિતકે લિયે દુઆ કરના જાઈજ હે. ઇસીકો તા'ઝિયત કેહતે હે. ત્રીન દિનકે બા'દ તા'ઝિયત કરના મકરૂહે તન્ઝીહી હે. લેકિન અગર તા'ઝિયત કરનેવાલા યા મથિતકે રિજોદાર સકરમેં હો ઓર ત્રીન દિનકે બા'દ આએ તો ઇસ શકલમેં ત્રીન દિનકે બા'દ લી તા'ઝિયત મકરૂહ નહીં. જો આદમી એક બાર તા'ઝિયત કર ચુકા હો ઉસકો ફિર દોબારહ તા'ઝિયત કરના મકરૂહ હે.

મસ્તબા ૧૩ :- અપને લિયે કબન તૈયાર રખના મકરૂહ નહીં, કબરકા તૈયાર રખના મકરૂહ હે.

મસ્તબા ૧૪ :- મથિતકે કબન પર બગેર રોશનાઈકે વૈસે હી ઉન્ઝલીકી હરકતસે કોઈ દુઆ જેસે અહદ નામા વગૈરહ લિખના યા ઉસકે સીને પર બિસ્મિલ્લાહ સિરફ આ નિર્હીમ ઓર પેશાની પર કલિમા લા ઈલાહ ઈલ્લાહુ મુહમ્મદુ રસૂલુલ્લાહ લિખના જાઈજ હે, મગર કિસી સહીહ હદીસસે ઇસકા સુબૂત નહીં હે, ઇસ લિયે ઉસકે સુન્નાત યા મુસ્તહબ હોનેકા ખ્યાલ ન રખના ચાહિયે.

મસ્તબા ૧૫ :- કબર પર કોઈ હરી ડાહી રખ દેના મુસ્તહબ હે, ઓર ઉસકે કરીબ કોઈ દરખ્ત વગૈરહ નિકલ આયા હો તો ઉસકા કાટ ડાલના મકરૂહ હે.

મસ્તબા ૧૬ :- એક કબરમેં એકસે ઝિયાદહ લાશ દફન ન કરના ચાહિયે, મગર સપ્ત ઝરૂરતકે વક્ત જાઈજ હે, ફિર અગર સબ મુરદે મર્દ હી હો તો જો ઉનમેં સબસે અફઝલ હો ઉસકો આગે રખો, બાકી સબકો ઉસકે પીછે દરજા-બ-દરજા રખો ઓર અગર બા'ઝ મર્દ હો ઓર બા'ઝ ઓરતો તો મરદોકો આગે રખો ઓર ઉનકે પીછે ઓરતોકો.

મસ્તબા ૧૭ :- કબરોંકી ઝિયારત કરના યા'ની ઉનકો જાકર દેખના મરદોં કે લિયે મુસ્તહબ હે. બેહતર યે હે કે વો દિન જુઆકા હો. બુઝુઓંકી કબરોંકી ઝિયારતકે લિયે સફર કરકે જાના લી જાઈજ હે. જમ કે કોઈ અઝીઝા ઓર અમલ શરીઅતકે ખિલાફ ન હો, જેસા આજકલ ઉર્સમેં ખરાબિયાં હોતી હે.

મસ્જિદકે હુકમ

યહાં હમ મસ્જિદકે ઉન હુકમોંકો બયાન કરના નહીં ચાહતે જો વક્ફસે તમલ્લુક રખતે હે, ઇસ લિયે કે ઉનકા ઝિકર વક્ફકે બયાનમેં મુનાસિબ મા'લૂમ હોતા હે. હમ યહાં

ઉન લુકમોંકો બયાન કરતે હે જો નમાઝસે યા મસ્જિદકી ઝાતસે તમલુક રખતે હે.

મસ્અલા ૧ :- મસ્જિદકે દરવાઝેકા બંદ કરના મકરૂહે તહરીમી હે. હાં, અગર નમાઝકા વકત ન હો ઓર માલ ઓર અસ્થાબકી હિફાઝતકે લિયે દરવાઝા બંદ કર લિયા જાએ તો જાઈઝ હે.

મસ્અલા ૨ :- મસ્જિદકી છત પર પાખાના-પેશાબ યા જિમાઅ (સંભોગ) કરના એસા હી હે જેસા મસ્જિદકે અંદર.

મસ્અલા ૩ :- જિસ ઘરમેં મસ્જિદ હો ઉસ પૂરે ઘર'કો મસ્જિદકા હુકમ નહીં. ઈસી તરહ ઉસ જગહકો ભી મસ્જિદકા હુકમ નહીં જો ઈઘો યા જનાઝેકી નમાઝકે લિયે મુકરર કી ગઈ હો.

મસ્અલા ૪ :- મસ્જિદકે દરો દીવાર'કા નકશ કરના (બેલ-બોટે બનાના) અગર અપને ખાસ માલસે હો તો હરજ નહીં, મગર મેહરાબવાલી દીવાર પર મકરૂહ હે, ઓર અગર મસ્જિદકી આબ્દનીસે હો તો ના-જાઈઝ હે.

મસ્અલા ૫ :- મસ્જિદકી દરો દીવાર પર કુરઆન મજીદકી આયતોં યા સૂરતોંકા લિખના અચ્છ નહીં.

મસ્અલા ૬ :- મસ્જિદકે અંદર યા મસ્જિદકી દીવાર પર ચૂકના યા નાક સાફ કરના બહોત બુરી ખાત હે, ઓર અગર સખ્ત ઝરૂરત પેશ આએ તો અપને કપલે વગૈરહમેં લે લે.

મસ્અલા ૭ :- મસ્જિદકે અંદર વુઝૂ યા કુલ્લી વગૈરહ કરના મકરૂહે તહરીમી હે.

મસ્અલા ૮ :- નાપાક ઓર હેઝવાલી ઓરતકો મસ્જિદકે અંદર જાના જુનાહ હે.

મસ્અલા ૯ :- મસ્જિદકે અંદર ખરીદના-બેચના મકરૂહે તહરીમી હે, હાં એ'તિકાફકી હાલતમેં ઝરૂરત ભર મસ્જિદકે અંદર ખરીદના-બેચના જાઈઝ હે. ઝરૂરતસે ઝિયાદહ ઉસ વકત ભી જાઈઝ નહીં, મગર વો ચીઝ' મસ્જિદકે અંદર મૌખૂદ ન હોની ચાહિયે.

મસ્અલા ૧૦ :- અગર ઈસીકે પૈરમેં મિટ્ટી વગૈરહ ભર જાએ તો ઉસકો મસ્જિદકી દીવાર યા સુતુનસે પૂંછના મકરૂહ હે.

મસ્અલા ૧૧ :- મસ્જિદકે અંદર દરખતોંકા લગાના મકરૂહ હે. ઉસ લિયે કે પે

૧. બહે વો ખાસ જગહ જિસકો નમાઝકે લિયે ખાસ ફર લિયા હે, સાફ-પાક રખનેકે કામિલ હે તો સમ હુકમ ઈસમેં ભી મસ્જિદકે ન હોંગે.

૨. મગર એસા બેલ-બૂટા ન બનાયા જાએ જિસ્સે નમાઝમેં ખ્યાલ બટે, ઓર નમાઝમેં ઈન બેલ-બૂટોંકે દેખનેમેં લગ જાએ ઓર નમાઝ અચ્છી તરહ અદા ન કર સકે. અગર એસા કુરેઆ જેસા કે અક્સર ઉસ ઝમાનેમેં રિવાજ હે તો મુનેહગાર હોગા.

૩. યા'ની જિસ ચીઝકો બેચના હે વો મસ્જિદમેં ન પાઈ જાએ. ઓર અગર સિર્ફ કીખતકા રૂપિયા મસ્જિદમેં લે આયા જાએ તો મુઝ હરજ નહીં.

તરીકાં અહલે કિતાબ'કાં હે. હાં, અગર ઇંસમેં મસ્જિદકા કોઈ કામદા હો તો જાઈજા હે. જેસે મસ્જિદકી ઝમીનમેં નંબી કિયાકા હો કે ઈવારોંકે બિર જાનેકા હર હો તો એસી હાલતમેં અગર દરખા લગાયા જામે તો વો નંબીકો ચૂસ લેગા.

મસ્મલા ૧૨ :- મસ્જિદકો રાસ્તા કરાર દેના સખત નહીં. હાં, અગર જાઈજા ઝરુરત આ જામે તો કબી કબી એસી હાલતમેં મસ્જિદસે હોકર નિકલ જાના જાઈજા હે.

મસ્મલા ૧૩ :- મસ્જિદમેં કિસી પેશાવરકો અપના પેશા કરના જાઈજા નહીં, ઇંસ લિયે કે મસ્જિદ દીનકે કામો, ખાસ તોરસે નખાજકે લિયે બનાઈ જાતી હે, ઇંસમેં ફુનિયાકે કામ ન હોના ચાહિયે. યહાં તક કે જો આદમી કુરઆન વગૈરહ તંખવાહ લેકર પખ્લાત હો વો ભી પેશાવાલોમેં દાખિલ હે. ઇંસકો મસ્જિદસે અલગ બેઠકર પખ્લાના ચાહિયે. હાં, અગર કોઈ આદમી મસ્જિદકી હિકાજતકે લિયે મસ્જિદમેં બેઠે ઓર સાથમેં અપના કામ ભી કરતા જામે તો કુછ હરજ નહીં, જેસે કોઈ કતિબ યા દરજા મસ્જિદકે અંદર હિકાજતકે લિયે બેઠે ઓર સાથ હી અપની કિતાબત યા સિલાઈ ભી કરતા જામે તો જાઈજા હે.

તતિમ્મા બેહિશતી જેવર દ્વિતીયા હિસ્સા પૂરા હુવા

તતિમ્મા બેહિશતી જેવર ત્રીસરા હિસ્સા

રોઝેકા બયાન

મસ્મલા ૧ :- એક સહરવાલોંકા ચાંદ દેખના દુસરે સહરવાલોં પર ભી હુજાત હે. ઇન દોનૂં સહરોંમેં કિતની હી દૂરી કમૂં ન હો, યહાં તક કે અગર સુરૂ' મઝરિબમેં ચાંદ દેખા જામે ઓર ઇંસકી ખબર મો'તમર તરીકેસે પૂરબકે આબિરમેં રેહનેવાલોંકો પહોંચ જામે તો ઉનપર ઇંસ દિન રોઝા ઝરૂરી હોગા.

મસ્મલા ૨ :- અગર હો સિકા' આદમિયોંકી મવાલીસે ચાંદકા દેખના સાખિત હો જામે ઓર ઇંસી હિસાબસે હોગ રોઝા રખ્મેં તો ત્રીસ રોઝે પૂરે હો જાનેકે બા'દ ઇંદુલ ફિતકા ચાંદ ન દેખા જામે, ચાહે આસમાન સાફ હો યા નહીં. ઓર ૩૧ વે દિન ઇંકતાર કર લિયા જામે ઓર વો દિન સવાહકી પેહલી તારીખ સખાગી જામે.

મસ્મલા ૩ :- અગર ૩૦ તારીખકો દિનકે વક્ત ચાંદ દિખાઈ દે તો રાત આવેકી સખાગી જામેગી ઓર વો દિન અગલે માહકી તારીખ કરાર દિયા જામેગા, ચાહે વે દેખના દિન દલેસે (ઝવાલસે) પેહલે હો યા ઝવાલકે બા'દ.

૧. આસમાની કિતાબવાલે જેસે ઇંસાઈ-મહુદી વગૈરહ.

૨. સરીખતકે ચિલાકાસે જો બલે હોં. (મો'તમર)

મસ્મલા ૪ :- જો આદમી રમઝાન થા ઇંદકા ચાંદ દેખે ઓર કિસી વજહસે
 ઉસકી ગવાહી શરીઅતસે એ'તિબારકે કાબિલ ન કરાર પાએ, ઉસપર ઇન દોનું દિનોક
 રોઝા રખના વાજબ હે.

મસ્મલા ૫ :- કિસી આદમીને ઇસ વજહસે કે રોઝેકા ખ્યાલ ન રહા, કુછ ખા-
 પી લિયા યા જિમાઅ કર લિયા ઓર યે સમઝા કે મેરા રોઝા જાતા રહા, ઇસ ખ્યાલસે
 જાન-બૂઝકર કુછ ખા-પી લિયા તો ઉસકા રોઝા ઇસ શકલમેં ફાસિદ હો જાએગા ઓર
 કફકારા ઝરૂરી ન હોગા, સિર્ફ કઝા વાજબ હે. ઓર અગર મસ્મલા જાનતા હો ઓર ફિર
 ભૂલકર એસા કરનેકે બા'દ જાન-બૂઝકર ઇંકતાર કર દે તો જિમાઅકી સૂરતમેં કફકારા
 ભી લાઝિમ હોગા, ઓર ખાનેકી સૂરતમેં ઉસ વક્ત ભી સિર્ફ કઝા હી હે.

મસ્મલા ૬ :- કિસીકો બે-ઇજ્તિયાર કય હો ગઈ યા એહતિલામ હો ગયા યા
 કિસી ઓરત વગેરહકે દેખનેસે ઇન્સાલ' હો ગયા ઓર મસ્મલા મા'લૂમ ન હોનેકી
 વજહસે વો યે સમઝા કે મેરા રોઝા જાતા રહા ઓર ઉસને જાન-બૂઝકર ખા-પી લિયા તો
 રોઝા ફાસિદ હો ગયા. ઓર સિર્ફ કઝા લાઝિમ હોગી ન કે કફકારા, ઓર અગર મસ્મલા
 મા'લૂમ હો કે ઇસ્સે રોઝા નહીં જાતા ઓર ફિર જાન-બૂઝકર ઇંકતાર કર દિયા તો
 કફકારા ભી લાઝિમ હોગા.

મસ્મલા ૭ :- મર્દ અગર અપને ખાસ હિસ્સેકે સૂરાખમેં કોઈ થીઝ ડાલે તો વો
 ચૂંકે પેટ તક નહીં પહોંચતી, ઇસ લિયે રોઝા ફાસિદ ન હોગા.

મસ્મલા ૮ :- કિસીને મુરદા ઓરતસે યા એસી કમસિન ના-બાલિગ લગ્નકીસે
 જિસકે સાથ જિમાઅકી રગબત નહીં હોતી યા કિસી જાનવરસે જિમાઅ કિયા યા કિસીકો
 લિપટાયા યા બોસા લિયા યા જલક' કિયા ઓર ઇન સબ શકલોમેં મની નિકલ પળી તો
 રોઝા ફાસિદ હો જાએગા. ઓર કફકારા વાજબ ન હોગા.

મસ્મલા ૯ :- કિસ રોઝેદાર ઓરતસે ઝબરદસ્તી યા સોનેકી હાલતમેં યા
 જુનૂનકી હાલતમેં જિમાઅ કિયા તો ઓરતકા રોઝા ફાસિદ હો જાએગા ઓર ઓરત
 પર સિર્ફ કઝા ઝરૂરી હોગી, ઓર મર્દ ભી અગર રોઝેદાર હો તો ઉસપર કઝા ઓર
 કફકારા દોનું ઝરૂરી હે.

મસ્મલા ૧૦ :- વો આદમી જિસમેં રોઝેકે વાજબ હોનેકી તમામ શરતેં પાઈ
 જાતી હો, રમઝાનકે ઉસ અદાઈ રોઝેમેં, જિસકી નિખાત મુબલ સવેરેસે પેહલે કર મુઝ
 હો, જાન-બૂઝકર મુંહકે ઝરીપેસે પેટમેં કોઈ એસી થીઝ પહોંચાએ જો ઇન્સાનકી કવા
 યા ગિઝામેં ઇસ્તે'માલ કી જાતી હો યા'ની ઉસકે ઇસ્તે'માલસે કિસી કિસમકા નફા'
 જિસમકા યા લઝઝત મિલનેકા સોચા હો ઓર ઉસકે ઇસ્તે'માલસે નેક હોગ નફરત ન
 કરતે હો, ચાહે વો બહોત હી થોખા હો, યહાં તક કે એક તિલકે બરાબર યા જિમાઅ કરે યા

કરવાએ, લવાતત' ભી ઇસી હુકમમે હે. જિમામમે ખાસ હિસ્સેકે સરકા દાખિલ હો જના
મ્મી હે, મનીકા નિકલના ભી શર્ત નહીં. ઇન સબ શકલોમે કામ ઓર કફારા દોનું વાજબ
હોએ, મગર યે બાત શર્ત હે કે જિમામ એસી ઓરત' કિયા જાએ જો જિમામકે કામિલ હો,
મહોત કમસિન લગકી ન હો કિસમે જિમામકી બિલકુલ કામિલિયત ન પાઈ જાએ.

મસ્અલા ૧૧ :- અગર કોઈ આદમી સરમે તેલ ડાલે યા સુરમા લગાએ યા મર્દ
અપને પિછલે હિસ્સેકે સુરાખમે કોઈ સૂખી ચીઝ દાખિલ કરે ઓર ઉસકા સર બાહિર રહે
યા તર ચીઝ દાખિલ કરે ઓર જો હુકુનાકી જગહ તક પહોંચે તો મૂંકે યે ચીઝે પેટ તક નહીં
પહોંચતી, ઇસ લિયે રોઝા ફાસિદ ન હોગા, ઓર કફારા વાજબ ન હોગા, ન કામ.
ઓર અગર સૂખી ચીઝ જેસે રૂઈ યા કપળા વગેરહ મર્દને અપને પિછલે હિસ્સેમે દાખિલ
કી ઓર વો સારી અંદર ગાયબ કર દી યા તર ચીઝ દાખિલ કી ઓર વો હુકુનાકી જગહ
તક પહોંચ ગઈ તો રોઝા ફાસિદ હો જાએગા ઓર સિર્ફ કામ વાજબ હોગી.

મસ્અલા ૧૨ :- જો લોગ હુકુ પીનેકે આદી હો યા કિસી કાપડેકી ગરજસે
હુકુ પિય રાંઝેકી હાલતમે તો ઉનપર ભી કફારા ઓર કામ દોનું વાજબ હોએ.

મસ્અલા ૧૩ :- અગર કોઈ ઓરત કિસી ના-બાલિગ બચ્ચેસે યા પાગલસે
જિમામ કરાએ તબ ભી ઉસપર કામ ઓર કફારા દોનું જરૂરી હોએ.

મસ્અલા ૧૪ :- જિમામમે ઓરત ઓર મર્દ દોનુંકા અકલવાલા હોના શર્ત
નહીં, થહાં તક કે અગર એક પાગલ હો ઓર દૂસરા અકલવાલા, તો અકલવાલે પર
કફારા જરૂરી હોગા.

મસ્અલા ૧૫ :- સોનેકી હાલતમે મનીકે નિકલનેસે કિસકો એહતિલામ કેહતો
હે, અગર કોઈ બગેર મુસલ કિયે હુએ રોઝા રખ્ખે તો રોઝા ફાસિદ ન હોગા. ઇસી તરહ
અગર કિસી ઓરતકે યા ઉસકા ખાસ હિસ્સા દેખનેસે યા સિર્ફ કિસી બાતકા ખ્યાલ દિલમે
કરનેસે મની નિકલ જાએ, જબ ભી રોઝા ફાસિદ નહીં હોગા.

મસ્અલા ૧૬ :- મર્દકા અપને ખાસ હિસ્સેકે સુરાખમે કોઈ ચીઝ જેસે તેલ યા
પાની ડાલના, ચાહે પિચકટ્ટીકે ઝરીયેસે યા વેસેલી યા સલાઈ વગેરહકો દાખિલ કરના,
અગર વે ચીઝે મસાને તક પહોંચ જાએ, રોઝેકો ફાસિદ નહીં કરતા.

મસ્અલા ૧૭ :- કિસી આદમીને ઇસ વજહસે કે રોઝેકા ખ્યાલ નહીં આ યા
અભી કુછ રાત બાકી થી ઇસ લિયે જિમામ મુદ' કર દિયા, યા કુછ ખાન-પીને લગા, ઓર
ઉસકે બા'દ હી જેસે હી રોઝેકા ખ્યાલ આ ગયા, યા જયૂલી મુબલ સાદિક હુઈ કીરન અલગ
હો ગયા, યા હુકુમાકો મુંકસે ફેક દિયા, ચાહે અલગ હો જાનેકે બા'દ મતા ભી નિકલ જાએ,
તબ ભી રોઝા ફાસિદ ન હોગા ઓર મનીકા યે નિકલના એહતિલામકે હુકમમે હોગા.

મસ્અલા ૧૮ :- મિસ્વાહ કરનેસે અગરમે ડિન ઠલનેકે બા'દ જો, તાઝા લાગીસે
હો યા સૂખીસે, રોઝેમે કુછ નુક્સાન ન આએગા.

મસ્તબલા ૧૯ :- ઓરતકા બોસા લેના ઓર ઉસે ચિમટના મકરૂહ હે, જખ કે મનીકે ગિરનેકા ડર હો યા અપને આપકે બે-ઈખિયાર હો જાનેકા ઓર ઇસ હાલતમે જિમાઅ કર લેનેકા ડર હો. ઓર અગર યે ડર ન હો તો ફિર મકરૂહ નહીં.

મસ્તબલા ૨૦ :- કિસી ઓરત વગેરહકે હોંઠકા મુંહમે લેના ઓર ખાસ નંગા બદન મિલાના દાખિલ કિયે બગેર, હર હાલતમે મકરૂહ હે, ચાહે મનીકે ગિરનેકા યા જિમાઅકા ડર હો યા ન હો.

મસ્તબલા ૨૧ :- અગર કોઈ મુકીમ રોજોકી નિયમતકે બા'દ મુસાફિર બન જાએ ઓર થોળી દૂર જાકર ભૂલી હુઈ ચીઝકે લેનેકો અપને મકાન વાપસ આએ ઓર વહાં પહોંચકર રોજોકો ફાસિદ કર દે તો ઉસકો કફારા દેના હોગા, ઇસ લિયે કે વો ઉસ વકત મુસાફિર ન થા, ચાહે વો ઠહેરનેકી નિયમતસે ન ગયા થા ઓર ન વહાં ઠહેરા.

મસ્તબલા ૨૨ :- સિવાએ જિમાઅકે ઓર કિસી વજહસે અગર કફારા વાજબ હુવા હો ઓર એક કફારા અદા ન કરને પાયા હો કે દૂસરા વાજબ હો જાએ તો ઉન દોનૂકે લિયે એક હી કફારા કાફી હે, અગરયે દોનૂ કફારે દો રમઝાનોકે હો. હાં, જિમાઅકી વજહસે જિતને રોજે ફાસિદ હુએ હો તો અગર વો એક હી રમઝાનકે રોજે હે તો એક હી કફારા કાફી હે. ઓર અગર દો રમઝાનકે હે તો હર એક રમઝાનકા કફારા અલગ દેના હોગા, અગરયે પેહલા કફારા અદા ન કિયા હો.

એ'તિકાફકે મસ્તબલે

મસ્તબલા ૧ :- એ'તિકાફકે લિયે ત્રીન ચીઝેં જરૂરી હે.

(૧) જમાઅતવાલી મસ્જિદમે ઠહેરના.

(૨) એ'તિકાફકી નિયમતસે ઠહેરના. પસ બગેર ઇરાદા ઠહેર જાનેકો એ'તિકાફ નહીં કેહતે, ચૂંકે નિયમતકે સહીહ હોનેકે લિયે નિયમત કરનેવાલેકા મુસલમાન ઓર અકલવાલા હોના શર્ત હે, ઇસ લિયે અકલ ઓર ઇસ્લામકા શર્ત હોના ભી નિયમતકે બયાનમે આ ગયા.

(૩) હેઝ ઓર નિફાસસે ખાલી ઓર પાક હોના ઓર જનાબત (નાપાકી) સે પાક હોના.

મસ્તબલા ૨ :- સબસે બેહતર વો એ'તિકાફ હે જો મસ્જિદે હરામ યા'ની કા'બએ મુકર્રમામે કિયા જાએ, ઉસકે બા'દ મસ્જિદે નબવીકા, ઉસકે બા'દ મસ્જિદે બેતુલ મુકદ્દસકા, ઉસકે બા'દ ઉસ જામેઅ મસ્જિદકા જિસમે જમાઅતકા ઇન્તિઝામ હો. અગર જામેઅ મસ્જિદમે જમાઅતકા ઇન્તિઝામ ન હો તો મોહલ્લેકી મસ્જિદ, ઉસકે બા'દ વો મસ્જિદ જિસમે સબસે ઝિયાદહ જમાઅત હોતી હો.

મસ્તબલા ૩ :- એ'તિકાફકી ત્રીન કિસમે હે. ૧. વાજબ, ૨. સુન્નતે મુઅક્કદા, ૩. મુસ્તહબ.

(૧) વાજબ :- વો હે કિસકી નજર કી જાએ. નજર ચાહે કિસીસે ગૈર મુમલ્લક હો જૈસે કોઈ આદમી મગર કિસી શર્તકે એ'તિકાફકી નજર કરે, યા મુમલ્લક, જૈસે કોઈ આદમી યે શર્ત કરે કે અગર મેરા કલાં કામ હો જાએગા તો મેં એ'તિકાફ કરુંગા.

(૨) સુન્નતે મુમલ્લકદા :- વો હે કે રમઝાનકી આખિરી અશરામં નબી (સ.અ.વ.) સે પાબંદીકે સાથ એ'તિકાફ કરના સહીહ હદીસોમં નકલ કિયા ગયા હે, મગર યે સુન્નતે મુમલ્લકદા બા'ઝ કે કર લેનેસે સબકે ઝિમ્મેસે ઉતર જાએગી. ઔર

(૩) મુસ્તહબ :- વો હે કે રમઝાનકે મહીનાકે આખિરી અશરાકે સિવાં કિસી ઔર ઝમાનેમં, ચાહે રમઝાનકા પેહલા દૂસરા અશરા હો યા ઔર કોઈ મહીના હો, એ'તિકાફ કરે.

મસ્અલા ૪ :- વાજબ એ'તિકાફકે લિયે રમઝાન શર્ત હે. જબ કોઈ આદમી એ'તિકાફ કરેગા તો ઉસકે રોઝા રખના હોગા, બલ્કે અગર યે ભી નિયમત કરે કે મેં રોઝા ન રખુંગા, તબ ભી ઉસકો રોઝા રખના ઝરૂરી હોગા. ઈસી વજહસે અગર કોઈ આદમી રાતકે એ'તિકાફકી નિયમત કરે, તો વો ભી બેકાર સમઝી જાએગી, ક્યૂંકે રાતમં રોઝેકા કોઈ મહલ નહીં. હાં, અગર રાત દિન દોનૂંકી નિયમત કરે યા સિર્ફ કઈ દિનોંકી તો ફિર રાત સાથમં દાખિલ હો જાએગી, ઔર રાતકે ભી એ'તિકાફ કરના ઝરૂરી હોગા. ઔર અગર સિર્ફ એક હી દિનકે એ'તિકાફકી નજર કરે તો રાત સાથમં થી દાખિલ ન હોગી, રોઝાકા ખાસ એ'તિકાફકે લિયે રખના ઝરૂરી નહીં, ચાહે કિસ મકસદસે રોઝા રખ્યા જાએ, એ'તિકાફકે લિયે કાફી હે. જૈસે કોઈ આદમી રમઝાનમં એ'તિકાફકી નજર કરે તો રમઝાનકા રોઝા ઉસ એ'તિકાફકે લિયે ભી કાફી હે, હાં ઉસ રોઝેકા વાજબ હોના ઝરૂરી હે. નકલ રોઝે ઇસકે લિયે કાફી નહીં. જૈસે કોઈ આદમી નકલ રોઝા રખે ઔર ઉસકે બા'દ ઉસી દિન એ'તિકાફકી નજર કરે તો સહીહ નહીં. અગર કોઈ આદમી પૂરે રમઝાનકે એ'તિકાફકી નજર કરે ઔર ઈતિકાફસે રમઝાનમં ન કર સકે તો કિસી ઔર મહીનેમં ઉસકે બદલે કર લેનેસે ઉસકી નજર પૂરી હો જાએગી, મગર ખિલાકર લગાતાર રોઝે રખના ઔર ઉનમં એ'તિકાફ કરના ઝરૂરી હોગા.

મસ્અલા ૫ :- સુન્નત એ'તિકાફમં તો રોઝા હોતા હી હે, ઉસકે લિયે શર્ત કરનેકી ઝરૂરત નહીં.

મસ્અલા ૬ :- મુસ્તહબ એ'તિકાફમં ભી એહતિયાત યે હે કે રોઝા શર્ત હે ઔર એ'તિબારકી ખાત યે હે કે શર્ત નહીં.

મસ્અલા ૭ :- વાજબ એ'તિકાફ કબસે કમ એક દિન હો સકતા હે, ઔર ઝિયાદહ જિતની નિયમત કરે. ઔર સુન્નત એ'તિકાફ એક અશરા, ઇસ લિયે કે સુન્નત એ'તિકાફ રમઝાનકે આખિરી અશરામં હોતા હે, ઔર મુસ્તાહબ લિયે કોઈ મિકદાર મુકર્રર નહીં, એક મિનટ બલ્કે ઉસે ભી કમ હો સકતા હે.

મસ્તબલા ૮ :- એ'તિકાફકી હાલતમે દો કિસમકે કામ કરામ હે યા'ની બિનકે કરનેસે અગર વાલખ યા સુન્નત હે તો ફાસિદ હો જાએગા ઓર ઉસકી કામ કરની પહેગી. ઓર અગર એ'તિકાફ મુસ્તહબ હે તો ખાતમ હો જાએગા, ઇસ લિયે કે મુસ્તહબ એ'તિકાફકે લિયે કોઈ મુદત મુકરર નહીં, પણ ઉસકી કામ ભી નહીં. પેહલી કિસમ એ'તિકાફકી જગહસે બગેર ઝરૂરત બાહિર નિકલના આમ ઝરૂરત હે, યાહે કુદરતી હો યા શરઈ. કુદરતી જેસે પાખાના-પેશાબ, નાપાકી યા ગુસલ, ખાન-ખાના ભી કુદરતી ઝરૂરતમે દાખિલ હે, જબકે કોઈ આદમી ખાના લાનેવાલા ન હો. શરઈ ઝરૂરત જેસે જુઆકી નમાઝ.

મસ્તબલા ૯ :- કિસ ઝરૂરતકે લિયે એ'તિકાફકી મસ્જિદસે બાહિર જાએ, ઉસકે કારિગ હોનેકે બા'દ વહાં ઠેહરે નહીં, ઓર જહાં તક મુકિન હો, એસી જગહ અપની ઝરૂરત પૂરી કરે જો ઉસ મસ્જિદસે ઝિયાદહ કરીબ હો. જેસે પાખાનેકે લિયે અગર જાએ ઓર ઉસકા પર અગર દૂર હો ઓર ઉસકે કિસી દોસ્ત વગેરહકા પર કરીબ હો તો વહી જાએ, હાં અગર ઉસકી તબીઅત અપને પર હી કે લિપ હો ઓર દૂસરી જગહ જાનેસે ઉસકી ઝરૂરત પૂરી ન હો તો ફિર જાઈઝ હે. અગર જુઆકી નમાઝકે લિયે કિસી મસ્જિદમે જાએ ઓર નમાઝકે બા'દ વહીં ઠહેર જાએ ઓર એ'તિકાફકો પૂરા કરે, તબ ભી જાઈઝ હે, મગર મકરૂહ હે.

મસ્તબલા ૧૦ :- ભૂલેસે અપને એ'તિકાફકી મસ્જિદકો એક મિનટ, બહે ઇસે ભી કામ છોળ દેના જાઈઝ નહીં.

મસ્તબલા ૧૧ :- જો ઝરૂર (મજબૂરી) ઝિયાદહ ન પાયા જાતા હો ઉસકે લિયે અપને એ'તિકાફ કરનેકી જગહ છોળ દેના એ'તિકાફકે ખિલાફ હે. જેસે કિસી મરીઝકી દેખ બાલકે કિસે યા કિસી કૂખતે લુએકો બચાનેકે લિયે યા આગ ભુખનેકો યા મસ્જિદકે ગિરનકે ખીકસે, તો ઈન હાલતમે એ'તિકાફકી જગહસે નિકલ જાના ગુનાહ નહીં, બહે જાન બચાનેકે લિયે ઝરૂરી હે, મગર એ'તિકાફ કાઈમ ન રહેગા. અગર કિસી શરઈ યા કુદરતી ઝરૂરતકે લિયે નિકલે ઓર ઇસ હરમિયાન યાહે ઝરૂરત પૂરી હોનેસે પેહલે યા ઉસકે બા'દ કિસી મરીઝકી દેખ બાલક કરે યા નમાઝે જનાઝેમે શરીક હો જાએ તો કુછ હરજ નહીં.

મસ્તબલા ૧૨ :- જુઆકી નમાઝકે લિયે એસે વકત જાએ કે તલિયાતુલ મસ્જિદ ઓર જુઆ ઓર સુન્નત વહાં પબ્હ સકે, ઓર નમાઝકે બા'દ ભી સુન્નત પબ્હનેકે લિયે ઠહેરના જાઈઝ હે. વકતકે ઇસ મિઠદારકા અંદાઝા ઉસ આદમીકી રાય પર છોળ દિયા ગયા હે, અગર અંદાઝા ગલત હો જાએ યા'ની કુછ પેહલેસે પહોંચ જાએ તો કુછ હરજ નહીં.

મસ્તબલા ૧૩ :- અગર કોઈ આદમી ઝબરદસ્તી એ'તિકાફકી જગહસે બાહિર નિકલ દિયા જાએ તબ ભી ઉસકા એ'તિકાફ કાઈમ ન રહેગા. જેસે કિસી જુમસે વકતકે

૧. મતલબ એ હે કે કિતને દિનોઝ એ'તિકાફ કૌત હો ગયા, ઉસકો કામ કરના પહેગા. વાલખકી કામ વાલખ હે ઓર સુન્નતકી સુન્નત હે, ઓર રમઝનકે એ'તિકાફકી કામકે લિયે રમઝન બોના ઝરૂરી નહીં હે, હાં રોઝા હોના ઝરૂરી હે.

હાઉમકી તરફથી વારંટ જારી હો ઓર સિપાહી ઉસકો ગિરફતાર કરકે હો જામેં યા કિસીક કર્જ ચાહતા હો ઓર વો ઉસકો બાહિર નિકાલે.

મસ્અલા ૧૪ :- ઇસી તરહ અગર કિસી શરઈ યા કુદરતી ઝડપરતસે નિકલે ઓર રાસ્તામેં કોઈ કર્જવાલા રોક હો યા બીબાર હો જામેં ઓર એ'તિકાફકી જગહ તક પહોંચનેમેં દેર હો જામેં તબ ભી એ'તિકાફ કાઈમ ન રહેગા.

દૂસરી કિસમ ઉન કામોંકી જો એ'તિકાફમેં ના-જાઈજા હો. જિયામ વગીરહ કરના, ચાહે જાન-બૂઝકર કિયા જામેં યા ભૂલેસે, એ'તિકાફકા ખ્યાલ ન રેહનેકી વજહસે મસ્જિદમેં કિયા જામેં યા મસ્જિદસે બાહિર, હર હાલમેં એ'તિકાફ બાતિલ હો જામેંગા, જો કામ કે જિયામકે તહત હો, જેસે બોસા લેના યા ગલે મિલના વો ભી એ'તિકાફકી હાલતમેં ના-જાઈજા હો, મગર ઇનસે એ'તિકાફ બાતિલ નહીં હોતા, જમ તક કે મની ન નિકલે. હાં, અગર ઇન કામોંસે મની નિકલ પળે તો ફિર એ'તિકાફ કાસિદ હો જામેંગા. હાં, સિર્ફ ખ્યાલ ઓર ફિકરસે અગર મની નિકલ જામેં તો એ'તિકાફ કાસિદ ન હોગા.

મસ્અલા ૧૫ :- એ'તિકાફકી હાલતમેં બગેર ઝડપરત કિસી દુનિયાકે કામમેં લગ જાના મકરૂહે તહરીમી હો, જેસે બગેર ઝડપરત બેચના-ખરીદના યા તિજારતકા કોઈ કામ કરના, હાં જો કામ બહોત ઝડપરી હો જેસે ઘરમેં ખાનેકો ન હો ઓર ઉસકે સિવા કોઈ દૂસરા આદમી ઇન્મીનાનકે કામિલ ખરીદનેવાલા ન હો, એસી હાલતમેં ખરીદના-બેચના જાઈજા હો, મગર મલીઅકા (ચીઝકા) મસ્જિદમેં લાના કિસી હાલતમેં જાઈજા નહીં, બશર્ત કે ઉસકે મસ્જિદમેં લાનેસે મસ્જિદકે ખરાબ હોને જાને યા જગહ રૂક જાનેકા ડર હો. હાં, અગર મસ્જિદકે ખરાબ હોને યા જગહ રૂક જાનેકા ડર ન હો તો બા'જ કે નઝદીક જાઈજા હો.

મસ્અલા ૧૬ :- એ'તિકાફકી હાલતમેં બિલકુલ ચુપ બેઠના ભી મકરૂહે તહરીમી હો, હાં બુરી બાતેં ઝખાનસે ન નિકાલે, ઝૂઠ ન બોલે, ગીબત ન કરે, બલ્કે કુરઆન મજીદકી તિલાવત યા કિસી દીની ઇલ્મકે પબ્હને-પબ્હાને યા કિસી ઓર ઇબાદતમેં અપના વકત લગાવે. મતલબ યે કે ચુપ બેઠના કોઈ ઇબાદત નહીં.

ઝકાતકા બયાન

મસ્અલા ૧ :- સાલ ગુઝરના સબમેં શર્ત હો.

મસ્અલા ૨ :- જાનવરોંકી એક કિસમ જિનમેં ઝકાત કર્જ હો સાઈમા હો, ઓર સાઈમા વો જાનવર હો જિનમેં યે બાતેં પાઈ જાતી હો.

(૧) સાલકે અકસર હિસ્સેમેં અપને મુંહસે ચરકર પેટ ભરતે હોં ઓર ઘરમેં ઉંકો ખજા કરકે ન ખિલાયા જાતા હો. અગર આપા સાલ મુંહસે ચરકર રેહતે હોં ઓર આપા સાલ ઉંકો ઘરમેં ખજા કરકે ખિલાયા જાતા હો તો ફિર વો સાઈમા નહીં હો. ઇસી તરહ અગર ઘાસ ઉંકે કિયે ઘરમેં મંગાઈ જાતી હો, ચાહે વો કીમતકે સાથ હો યા

બેકીમત તો ફિર વો સાઈમા નહીં હેં.

(૨) દૂધકે લિયે યા નસલકે ઝિયાદહ હોને યા મોટા તાજ કરનેકે લિયે રખ્ખે ગમે હોં. અગર દૂધ ઓર નસલ ઓર મોટાપેકી ગરજસે ન રખ્ખે ગમે હોં, બલ્કે ગોશ્ત ખાને-ખિલાને યા સવારીકે લિયે તો ફિર સાઈમા ન કેહલામંગે.

સાઈમા જાનવરોંકી ઝકાતકા બયાન

મસ્તબલા ૧ :- સાઈમા જાનવરોંકી ઝકાતમેં યે શર્ત હે કે યે ઊંટ-ઊંટની યા ગાય, બેલ, ભેસ, ભેસા, બકરાં-બકરી, ભેલ-દુખ્ખા હો, જંગલી જાનવરોં પર જૈસે હિરન વગેરહ ઝકાત કર્જ નહીં, હાં અગર તિજારતકી નિખ્યતસે ખરીદકર રખ્ખે જાએ તો ઉન પર તિજારતકી ઝકાત કર્જ હોગી. જો જાનવર કિસી દેસી ઓર જંગલી જાનવરસે મિલકર પૈદા હોં તો અગર ઉનકી માં દેસી હે તો વો દેસી સમજે જાએંગે, ઓર અગર જંગલી હે તો જંગલી સમજે જાએંગે, જૈસે બકરી ઓર હિરનસે કોઈ જાનવર પૈદા હુવા હો તો વો બકરીકે હુકમમેં હે. ઓર નીલ ગાય ઓર ગાયસે કોઈ જાનવર પૈદા હો તો વો ગાયકે હુકમમેં હે.

મસ્તબલા ૨ :- જો જાનવર સાઈમા હો ઓર સાલકે દરમિયાનમેં ઉસકો તિજારતકી નિખ્યતસે બેચ દિયા જાએ તો ઉસ સાલ ઉસકી ઝકાત દેના પબેગી, ઓર જબસે ઉસને તિજારતકી નિખ્યત કીં, ઉસ વકતસે ઉસકા તિજારતી સાલ શુરૂ' હોગા.

મસ્તબલા ૩ :- જાનવરોંકે બચ્ચોમેં અગર વો તન્હા હોં, ઝકાત કર્જ નહીં, હાં અગર ઉનકે સાથ બળા જાનવર ભી હો તો ફિર ઉસપર ઝકાત કર્જ હો જાએગી. ઓર ઝકાતમેં વોહી બળા જાનવર દિયા જાએગા, ઓર સાલ પૂરા હોનેકે બા'દ અગર વો બળા જાનવર મર જાએ તો ઝકાત ખતમ હો જાએગી.

મસ્તબલા ૪ :- વક્કકે જાનવરોં પર ઝકાત કર્જ નહીં.

મસ્તબલા ૫ :- ઘોળોં પર જબ વો સાઈમા હોં ઓર નર ઓર માદા મિલે હુએ હોં, ઝકાત હે યા તો એક ઘોળમેં એક દીનાર યા'ની પોને તીન રૂપિયે દે દે, ઓર યા સબકી કીમતકા ચાલીસવાં હિસ્સા દે દે.

મસ્તબલા ૬ :- ગધે ઓર ખચ્ચર પર જબ કે તિજારતકે લિયે ન હોં, ઝકાત કર્જ નહીં.

ઊંટકા નિસાબ

મસ્તબલા ૧ :- યાદ રખ્ખો કે પાંચ ઊંટમેં ઝકાત કર્જ હે, ઈસ્સે કમમેં નહીં. પાંચ ઊંટમેં એક બકરી, ઓર દસમેં દો, ઓર પંદરહમેં તીન, ઓર બીસમેં ચાર બકરી દેના કર્જ હે, ચાહે નર હો યા માદા. અગર એક સાલસે કમ ન હો ઓર દરમિયાનમેં કુછ નહીં. ફિર

પચીસ ઊંટમેં એક એસી ઊંટની, જિસકા દૂસરા બરસ શુરૂ' હો. ઓર ૨૬ સે ૩૫ તક કુછ નહીં. ફિર ૩૬ ઊંટમેં એક એસી ઊંટની જિસકા તીસરા બરસ શુરૂ' હો ચુકા હો ઓર ૩૭ સે ૪૫ તક કુછ નહીં, ફિર ૪૬ ઊંટમેં એક એસી ઊંટની જિસકા ચોથા બરસ શુરૂ' હો ચુકા હો. ઓર ૪૭ સે ૬૦ તક કુછ નહીં. ફિર ૬૧ ઊંટમેં એક એસી ઊંટની જિસકા પાંચવા બરસ શુરૂ' હો. ઓર ૬૨ સે ૭૫ તક કુછ નહીં, ફિર ૭૬ ઊંટમેં દો એસી ઊંટનિયાં જિનકા તીસરા બરસ શુરૂ' હો ચુકા હો. ઓર ૭૭ સે ૮૦ તક કુછ નહીં, ફિર ૮૧ ઊંટમેં દો એસી ઊંટનિયાં જિનકો ચોથા બરસ શુરૂ' હો. ઓર ૮૨ સે ૧૨૦ તક કુછ નહીં. ફિર જબ ૧૨૦ સે જિયાદહ હો જાએ તો ફિર નવા હિસાબ કિયા જાએગા, યા'ની અગર ચાર જિયાદહ હો તો કુછ નહીં, જબ જિયાદહતી પાંચ તક પહોંચ જાએ યા'ની ૧૨૫ હો જાએ તો ફિર એક બકરી ઓર દો વો ઊંટનિયાં જિનકો ચોથા બરસ શુરૂ' હો જાએ. ઇસી તરહ હર પાંચમેં એક બકરી બબ્હતી રહેગી ૧૪૪ તક. ઓર ૧૪૫ હો જાએ તો એક દૂસરે બરસવાલી ઊંટની ઓર દો તીન બરસવાલી ૧૪૯ તક. ઓર ૧૫૦ હો જાએ તો તીન ઊંટનિયાં ચોથે બરસવાલી વાજબ હોગી. જબ ઇસ્સેલી બબ્હ જાએ તો ફિર નવે સિરેસે હિસાબ હોગા, યા'ની પાંચ ઊંટમેં ચોભીસ તક ફી પાંચ ઊંટ એક બકરી, તીન ચોથે બરસવાલી ઊંટનીકે સાથ, ઓર ફિર પચીસમેં એક દૂસરે બરસવાલી ઊંટની, ઓર ૩૬ મેં એક તીસરે બરસવાલી ઊંટની, ફિર જબ ૧૮૬ હો જાએ તો ચાર તીન બરસવાલી ઊંટની દો સો તક. ફિર જબ ઇસ્સે લી બબ્હ જાએ તો હમેશા ઇસી તરહ ચલેગા કેસા કે ડેખસો કે બા'દ ચલા હો.

મસ્નલા ૨ :- ઊંટકી ઝકાતમેં અગર ઊંટ દિયા જાએ તો માદા હોના ચાહિયે, હાં નર અગર કીમતમેં માદાકે બરાબર હો તો દુરૂસા હો.

ગાય ઓર ભેંસકા નિસાબ

ગાય ઓર ભેંસ દોનું એક કિસમમેં હો, દોનુંકા નિસાબ લી એક હો. ઓર અગર દોનુંકે બિલાનેસે નિસાબ પુરા હો તો દોનુંકો બિલા લેંગે, જેસે બીસ ગાયેં હોં ઓર દસ ભેંસેં હોં તો દોનુંકો બિલાકર તીસકા નિસાબ પુરા કર લેંગે, મગર ઝકાતમેં વહી જાનવર દિયા જાએગા જિસકી તા'દાદ જિયાદહ હો, યા'ની અગર ગાયેં જિયાદહ હોં તો ઝકાતમેં ગાય દી જાએગી. ઓર અગર ભેંસેં જિયાદહ હોં તો ઝકાતમેં ભેંસ દી જાએગી, ઓર જો દોનું બરાબર હોં તો અચ્છી કિસમમેં જો જાનવર કમ કીમતકા હો, ઘટિયા કિસમમેં જો જાનવર જિયાદહ હો તો ગાય-ભેંસમેં એક ગાય યા ભેંસકા બચ્ચા જો પૂરે એક બરસકા હો, નર હો યા માદા, તીસસે કમમેં કુછ નહીં, ઓર ૩૦ કે બા'દ ૩૧ તક લી કુછ નહીં. ચાલીસ ગાય-ભેંસમેં પૂરે દો બરસકા બચ્ચા નર યા માદા, ૪૧ સે ૫૯ તક કુછ નહીં. જબ સાઠ હો જાએ તો એક એક બરસકે દો બચ્ચે દિયે જાએંગે, ફિર જબ સાઠસે જિયાદહ હો જાએ તો હર તીસમેં એક બરસકા બચ્ચા ઓર હર ચાલીસમેં દો બરસકા બચ્ચા, જેસે ૭૦ હો

જામો તો એક એક બરસકા બચ્ચા ઓર એક દો બરસકા બચ્ચા, કયુંકે ૭૦ મેં એક ૩૦ મ
નિસાબ હે ઓર એક ચાલીસકા ઓર જમ અસી હો જામો તો દો બરસકે દો બચ્ચે, કયુંકે
૮૦ મેં ૪૦ કે.દો નિસાબ હે. ઓર નવ્વેમેં એક એક બરસકે તીન બચ્ચે, કયુંકે નવ્વેમેં તીસકે
તીન નિસાબ હે. ઓર સો મેં દો બચ્ચે એક એક બરસકે ઓર એક બચ્ચા દો બરસકા, કયુંકે
સો મેં દો નિસાબ તીસ-તીસ કે હે ઓર એક નિસાબ ચાલીસકા હે, હાં જહાં દોનું નિસાબોંકા
હિસાબ અલગ અલગ નતીજા પેદા કરતા હો વહાં ઇંજિત્યાર હે, ચાહે કિસકા એ'તિબાર
કરે, જેસે એક સો બીસમેં ચાર નિસાબ તો તીસકે હે ઓર તીન નિસાબ ચાલીસકે હે, પણ
ઇંજિત્યાર હે કે તીસકે નિસાબકા એ'તિબાર કરકે એક એક બરસકે ચાર બચ્ચે હે, ચાહે
ચાલીસકે નિસાબકા એ'તિબાર કરકે દો દો બરસકે તીન બચ્ચે હે.

બકરી-લેખકા નિસાબ

ઝકાતકે બારેમેં બકરી-લેખ સબ બરાબર હે, ચાહે લેખ દુમદાર હો, કિસકો દુખ્ખા કેસો
હે, યા મા'મૂલી હો. અગર દોનુંકા નિસાબ અલગ અલગ પૂરા હો તો દોનુંકી ઝકાત સખ' દી
જાએગી ઓર મજબૂઆ એક નિસાબકા હોગા. ઓર હર એકકા નિસાબ પૂરા ન હો, મગર
દોનુંકે મિલા દેનેસે નિસાબ પૂરા હો જાતા હે, જમ ભી દોનુંકો મિલા લેંએ ઓર જો ઝિયાદત
હોગા, ઝકાતમેં વોહી કિયા જાએગા. ઓર દોનું બરાબર હે તો ઇંજિત્યાર હે ચાલીસ બકરી યા
લેખસે કમમેં કુછ નહીં, ચાલીસ બકરી યા લેખમેં એક બકરી યા લેખ, ચાલીસકે બા'દ ૧૨૦ તક
કુછ નહીં, ફિર ૧૨૧ મેં દો લેખ યા બકરિયાં. ઓર ૧૨૨ સે ૨૦૦ તક કુછ નહીં, ફિર ૨૦૧
મેં તીન લેખ યા બકરિયાં, ફિર ૩૯૯ તક કુછ નહીં, ફિર ચારસો મેં ચાર બકરિયાં યા લેખે, ફિર
ચારસોસે ઝિયાદતમેં હર સો મેં એક બકરીકે હિસાબસે ઝકાત દેની હોગી. સો સે કમમેં કુછ નહીં.

મસ્ખલા :- લેખ-બકરીકી ઝકાતમેં નર-માદાકી કેદ નહીં, હાં એક સાલસે કમકા
બચ્ચા ન હોના ચાહિયે, ચાહે લેખ હો યા બકરી.

ઝકાતકે અલગ અલગ મસ્ખલે

મસ્ખલા ૧ :- અગર કોઈ સખ્સ હરામ માલકો હલાલકે સાથ મિલા દેગા તો
સખકી ઝકાત ઉસકો દેની હોગી.

૧. ઇંસ મસ્ખલેમેં બહોત તેહકીકે બા'દ ખાત સાફ હો ગઈ કે ઇંસ શકલમેં ભી મજબૂએકો
એક હી કિસમ કરાર દેકર એક કિસમમેં જો ઝકાત વાજબ હોતી હે હી જાએગી, લેડિન અગર બકરી
દેગા તો મા'મૂલી દરજેકી, ઓર અગર લેખ દેગા તો અચ્છે દરજેકી. ગરજ ઇંસકો દો નિસાબ ન
કહેંએ. ઓર દો જાનવર વાજબ ન કહેંએ, જેસા કે અલ-મુમ્તાનમ કી ઝકાતિલ મુસ્લિમમેં ઇંસકી
તકસીલ ખાતી હે.

૨. યા'ની હરામ હોના ઓર હી કિસમકે પાશોંકા જમા' હોના ઝકાતમેં કોઈ ફકરવટ નહીં
કલતે, લેડિન અગર ઓર કોઈ વજહ ફકરવટ હી તો દૂસરી ખાત હે.

મસ્તબલા ૨ :- અગર કોઈ આદમી ઝકાત વાજબ હોનેકે બા'દ મર જાએ તો ઉંસકે માલકી ઝકાત ન લી જાએગી, હાં અગર વો વસિયાત કર ગયા હો તો ઉંસકા તિલાઈ માલ ઝકાતમેં લે લિયા જાએગા, ચાહે વો તિલાઈ પૂરી ઝકાતકે લિયે કાફી ન હો. ઓર અગર ઇંસકે વારિસ તિલાઈસે ઝિયાદહ દેને પર રાજી હોં તો જિતના વો અપની ખૂશીસે દેને પર રાજી હોં, લે લિયા જાએગા.

મસ્તબલા ૩ :- અગર એક સાલકે બા'દ કર્જવાલા અપના કર્જ કર્જદારકો મઆફ કર દે તો કર્જવાલેકો ઝકાત ઉંસ સાલકી ન દેના પબેગી, ક્યુંકે ઝકાતી માલકે હલાક કર દેનેસે ઝકાત ખતમ નહીં હોતી.

મસ્તબલા ૪ :- કર્જ ઓર વાજબ સદકોકે અલાવા સદકા દેના ઉંસી વકત મુસ્તહબ છે, જબ કે માલ અપની ઝરૂરતોં ઓર અપને ઘરવાલોંકો ઝરૂરતોંસે ઝિયાદહ હો, વરના મકરૂહ છે. ઇંસી તરહ અપને સબ માલકા સદકેમેં દેના ભી મકરૂહ છે, હાં અગર વો અપને નફસમેં ભરોસા ઓર સબરકો ઓર તવક્કુલકો પકીની તૌર પર જાનતા હો ઓર ઘર ખાનદાનવાલોંકો ભી તકલીફકા ડર ન હો તો ફિર મકરૂહ નહીં, બલ્કે બેહતર છે.

મસ્તબલા ૫ :- અગર કિસી ના-માલિજ લખકીકા નિકાહ કર દિયા જાએ ઓર વો શોહરકે ઘરમેં રૂખસત કર દી જાએ તો અગર વો માલદાર હે તબ તો ઉંસપર સદકમે ફિત્ર વાજબ છે. ઓર અગર માલદાર નહીં હે તો દેખના ચાહિયે કે અગર બિદમતકે કાબિલ શોહર હે યા ઉંસકે મુવાનિસતકે કાબિલ હે તો ઉંસકા સદકમે ફિત્ર ન બાપ પર વાજબ છે, ન શોહર પર, ન ખૂદ ઉંસપર. ઓર અગર વો બિદમતકે કાબિલ ઓર મુવાનિસતકે કાબિલ ન હો તો ઉંસકે બાપ પર ઉંસકા સદકમે ફિત્ર વાજબ રહેગા. ઓર અગર શોહરકે ઘર રૂખસત નહીં કી ગઈ હો તો ચાહે વો બિદમતકે કાબિલ ઓર મુવાનિસતકે કાબિલ ન હો તો ભી હર હાલમેં ઉંસકે બાપ પર ઉંસકા સદકમે ફિત્ર વાજબ હોગા.

તતિમ્મા તીસરા હિસ્સા બેહિશ્તી ઝેવરકા પૂરા હુવા. એવે હિસ્સેકા તતિમ્મા નહીં હે. આગે તતિમ્મા પાંચવેં હિસ્સેકા શુરૂ' હોતા હે.

તતિમ્મા બેહિશ્તી ઝેવર પાંચવાં હિસ્સા

બાલોંકે બારેમેં હુકમ

મસ્તબલા ૧ :- પૂરે સર પર બાલ રખના કાનકી લવ તક યા કુછ ઉંસે નીચે તક સુન્નત હે, ઓર અગર સર મુંઝાએ તો પૂરા સર મુંઝા દેના સુન્નત હે, ઓર કતરવા દેના ભી સુન્નત હે, મગર કતરવાના ઓર આગેકી તરફ કુછ બળે રખના જો આજકલકા ફેશન હે જાઈઝ નહીં, ઓર ઇંસી તરહ બા'ગ હિસ્સા મુંઝવાના, કુછ રેહને દેના ફુરસત

નહીં. ઈસીસે મા'લૂમ હો ગયા કે આજકલ બાબરી રખની યા ચંદવા ખુલવાને યા સરકે અગલે હિસ્સેકે બાલ બોલાઈ બનવાનેહી જો રસમ હે ફુરસત નહીં.

મસ્અલા ૨ :- અગર બાલ બહોત બખ્ષા લિયે તો ઓરતોંકી તરહ જોળા બાંધના ફુરસત નહીં.

મસ્અલા ૩ :- ઓરતકો સર મુંડાના, બાલ કતરવાના હરામ હે, હદીસમેં લા'ન્ત આઈ હે.

મસ્અલા ૪ :- લાંબોંકા કતરવાના ઈતના કે લબકે બરાબર હો જાએ સુન્નાત હે, ઓર મુંડાનેમેં ઈખ્તિલાફ હે. બા'ઝ બિદઅત કેહતે હે, બા'ઝ ઈજાઝત દેતે હે, ઈસ લિયે ન મુંડાનેમેં એહતિયાત હે.

મસ્અલા ૫ :- મુંછ દોનૂં તરફ લંબી રેહને દેના ફુરસત હે, બશર્ત કે લંબે લંબી ન હો.

મસ્અલા ૬ :- દાબ્હી મુંડાના યા કતરવાના હરામ હે, હાં એક મુઠ્ઠીસે જો ઝિયાદત હો ઉસકા કતરવા દેના ફુરસત હે. ઈસી તરહ ચારોં તરફસે ઘોળા ઘોળા લે લેના કે મુઠ્ઠીસ (ખૂલનુમા) ઓર બરાબર હો જાએ, ફુરસત હે.

મસ્અલા ૭ :- ગાલકી તરફ જો બાલ બખ્ષ જાઓં ઉતકો બરાબર કર દેના યા'ની ખત કરવાના ફુરસત હે. ઈસી તરહ અગર દોનૂં ભવેં કુછ લે લી જાઓં ઓર ફુરસત કર દી જાઓં, યે ભી ફુરસત હે.

મસ્અલા ૮ :- હલકકે બાલ મુંડવાના ન ચાહિયે, મગર અબૂ પૂસુક (રખ.) સે નકલ કિયા જાતા હે કે ઈસમેં ભી કુછ હરજ નહીં.

મસ્અલા ૯ :- ડાબ્હી બખ્ષાકે દોનૂં તરફ હોઠોંકે નીચેકે બાલ મુંડવાનેકો ફુકલાને બિદઅત લિખ્ખા હે, ઈસ લિયે મુંડવાના ન ચાહિયે. ઈસી તરહ મુદી (સરકે પિછલે હિસ્સે) કે બાલ બનવાનેકો ફકીલોંને મકરૂહ લિખ્ખા હે.

મસ્અલા ૧૦ :- ઝીન્નાતકી ગરજસે સફેદ બાલકા ચુનના મના' હે, હાં મુજાહિદકા દુશ્મન પર રોબ ડાલનેકે લિયે દૂર કરના ફુરસત હે.

મસ્અલા ૧૧ :- નાકકે બાલ ઉખાળના ન ચાહિયે, કેવીસે કતર ડાલના ચાહિયે.

મસ્અલા ૧૨ :- સીના ઓર પુસ્ટકે બાલ બનાના જાઈજ હે મગર ખિલાકે અદમ ઓર ગેર ઓલા હે.

મસ્અલા ૧૩ :- નાકકે નીચેકે બાલકો મર્દ કે લિયે ઉસ્તેરેસે દૂર કરના બેહતર હે. મુંડતે વક્ત શુરૂઆત નાકે નીચેસે કરે ઓર હજ્તાલ વગેરહ ઓર દવા લગાકર ખત્મ કરના જાઈજ હે, ઓર સુન્નાતકે મુતાબિક યે હે કે ચુટકી યા ચિમટીસે દૂર કરે, ઉસ્તરા ન લવે.

મસ્અલા ૧૪ :- અગલકે બાલમેં બેહતર તો યે હે કે મોચને (બાલ ઉખાળનેકા અગર) વગેરહસે દૂર કિયે જાઓં, ઓર ઉસ્તેરેસે મુંડાના ભી જાઈજ હે.

મસ્અલા ૧૫ :- ઈસકે અલાવા તમામ બદનકે ઓર બાલોંકા મુંડના-રખના દોનૂં ફુરસત હે.

મસ્મલા ૧૬ :- થેરકે નાખુન દૂર કરના ત્વી સુન્નાત છે, હાં મુજાહિદકે લિયે હાજાઈકે મુલકમેં નાખુન ઓર મુંછકા ન કટવાના મુસ્તાહબ છે.

મસ્મલા ૧૭ :- હાથકે નાખુન ઈસ તરતીબસે કટવાના બેહતર છે. હાથને હાથકી શહાદતકી ઉન્ગલીસે શુરુ કરે ઓર છુન્ગલિયાં તક તરતીબકે સાથ કતરવા કર બાઈ છુન્ગલિયાં પર ખત્મ કરે. યે તરતીબ બેહતર છે, ઈસકે ખિલાફત્વી દુરસ્ત છે.

મસ્મલા ૧૮ :- કટે હુએ નાખુન ઓર બાલ દફન કર દેના ચાહિયે. દફન ન કરે તો કિસી મેહફૂઝ જગહ પર ડાલ દે, યે બી જાઈઝ છે. મગર નાપાક ઓર ગંદી જગહ ન ડાલે, ઈસ્સે બીમાર હોનેકા અંદેશા છે.

મસ્મલા ૧૯ :- નાખુનકા હાંતસે કાટના મકરૂહ છે. ઈસ્સે બર્સ (સફેદ દાગ) કી બીમારી હો જાતી છે.

મસ્મલા ૨૦ :- નાપાકીકી હાલતમેં બાલ બનાના, નાખુન કાટના, નાકકે નીચેકે બાલ વગૈરહ દૂર કરના દુરસ્ત છે.

મસ્મલા ૨૧ :- હર હકતમેં એક બાર નાકકે નીચેકે બાલ, બગલ, લર્બે, નાખુન વગૈરહ દૂર કરકે નહા-મોકર સાફ-સુવરા હોના અઠગલ છે. ઓર સબસે બેહતર જુઆકા દિન છે કે જુઆકી નમાઝસે પેહલે ઈન ચીઝસે ફારિગ હોકર નમાઝકો જાએ. હર હકતે ન હો તો પંદરહવેં દિન સહી, ઝિયાદહસે ઝિયાદહ ચાલીસ દિન, ઈસકે બા'દ ઈજાઝત નહીં. અગર ચાલીસ દિન ગુઝર ગએ ઓર ઈન ચીઝસે પાકી હાસિલ ન કી તો ગુનેહગાર હોના.

શુફઆકી બયાન

મસ્મલા ૧ :- કિસ વકત શફીઅકો બેઅકી (બેઅનેકી) ખબર પહોંચી, અગર ફોરન મુંહસે ન કહા કે મેં શુફઆ લૂંગા તો શુફઆ બાતિલ હો જાએગા, ફિર ઉસ આદમીકો દા'વા કરના જાઈઝ નહીં, યહાં તક કે અગર શફીઅકે પાસ ખત પહોંચા ઓર ઉસકે શુરુ'મેં યે ખબર લિખ્તી છે કે ફલાં મકાન બેયા ગયા ઓર ઉસ વકત ઉસને ઝખાનસે ન કહા કે મેં શુફઆ લૂંગા, યહાં તક કે તમામ ખત પબ્હ ગયા તો ઉસકા શુફઆ બાતિલ હો ગયા.

મસ્મલા ૨ :- અગર શફીઅને કહા કે મુઝકો ઇંતના રૂપિયા દો તો અપને શુફઆકે હકમેં હાથ ખીંચ લૂં તો ઈસ શકલમેં ચૂંકે અપના હક ખત્મ કરને પર રાઝી હો ગયા, ઈસ લિયે શુફઆ તો ખત્મ હુવા, લેકિન ચૂંકે યે રિશવત છે, ઈસ લિયે યે રૂપિયા લેના-દેના હરામ છે.

મસ્મલા ૩ :- અગર અબ તક હાકિમને શુફઆ નહીં દિલાયા યા કે શફીઅ મર ગયા, ઉસકે વારિસોકો શુફઆ ન પહોંચેગા. ઓર અગર ખરીદાર મર ગયા તો શુફઆ બાકી રહેગા.

મસ્મલા ૪ :- શફીઅકો ખબર પહોંચી કે ઇંતની કીમતકા મકાન બિકા છે,

૧. પસં યે કરાહત ઝકટરી લિહાઝસે છે, કિસ્સે બચના અચ્છા છે.

કામ કરનેસે ઈન્કાર કર દે તો ઉસે ઝબરદસ્તી કામ લિયા જાએગા. અગર બીજવાલા ઈન્કાર કરે તો ઉસપર ઝબરદસ્તી ન કી જાએગી.

મસ્અલા ૭ :- અગર ઘેનું સમજોતા કરનેવાલોંમેસે કોઈ પર જાએ તો બટાઈ બાતિલ હો જાએગી.

મસ્અલા ૮ :- અગર બટાઈકી તથ મુદત મુઝર જાએ ઓર નેતી પક્કી ન હોત તો કિસાનકો ઝમીનકા બદલા ઉસ જગહકે હસ્ટુરકે મુતાબિક દેના હોગા, ઈન કિયાદહ દિનોંકે બહલેમેં.

મસ્અલા ૯ :- બા'ઝ જમણોં પર રસમ હે કે બટાઈકી ઝમીનમેં જો મલ્યા પૈદા હોતા હે ઉસકો સમજોતેકે મુતાબિક આપસમેં બાંટ લેતે હેં ઓર જો કિન્સ ચરી (ધાસ) વગેરહ પૈદા હોતી હે ઉસકો નહીં બાંટતે, બહલે બીથોંકે કિસાનસે કાસતકારસે નકદ લગાન (મહેસૂલ) વસૂલ કર લેતે હેં તો ઝાહિરમેં તો યે ના-જાઈઝ બા'લૂમ હોતા હે, ઈસ લિયે કે યે સાર્ત બટાઈકે ખિલાફ હે. મગર ઈસ તરહ કે ઈસ ઉસમકી કિન્સોંકો પેહલે હી સે બટાઈસે અલગ કલા જાએ, ઓર જાને પેહલાને મઆમલોં કે એ'તિબારસે પિછલે મઆમલેકી યું તફસીલ કી જાએ કે ઘેનુંકી મુસદ યે લી કે કલાં કિન્સોંમે બટાઈકા સમજોતા કરતે હેં ઓર કલાં કિન્સોંમે ઝમીન ઈજારેકે તોર પર હી જાતી હે, ઈસ તરહ જાઈઝ હો સકતા હે, મગર ઈસમેં ઘેનું કરીકોંકી રઝમંદી સાર્ત હે.

મસ્અલા ૧૦ :- બા'ઝ ઝમીનદારોંકી આદત હે કે અપને હિસ્સેકી બટાઈકે મલાવા કાસતદારકે હિસ્સેમેંસે કુછ હક મુલાજિમોં ઓર કમીનોંકે લી નિકાલતે હેં તો અગર યે ઠેહરા લિયા કે હમ દો મન યા ચાર મન ઈન હકોંકા લેએ, યે તો ના-જાઈઝ હે ઓર ઈસ તરહ ઠેહરાયા કે જેસે એક મનમેં એક સેર, તો યે દુસ્ત હે.

મસ્અલા ૧૧ :- બા'ઝ હોગ ઈસકા ફેસલા નહીં કરતે કે કયા બોયા જાએગા? કિર બા'દમેં ઝગળા હોતા હે, યે ના-જાઈઝ હે. યા તો ઉસ બીજકા નામ ખુલકર લે લે યા આમ ઈજાઝત દે દે કે જો ચાહે બોના.

મસ્અલા ૧૨ :- બા'ઝ જમહ રસમ હે કે કાસતકાર ઝમીનમેં બીજ બોકર દૂસરે હોગોંકે સુપુર્દ કર દેતા હે ઓર સાર્ત ઠેહરાતા હે કે તુમ ઈસમેં મેહનત ઓર પિદમત કરો જો કુછ હાસિલ હોગા, એક તિહાઈ મસલન ઉન મેહનતિયોંકા હોગા, સો યે લી બટાઈ હે, કિસ જગહ અસલી ઝમીનદાર ઈસ મઆમલેકો ન રોકતા હો, વહાં જાઈઝ હે, વરના જાઈઝ નહીં.

મસ્અલા ૧૩ :- ઈસ ઉપરકી શકલમેં લી પિછલી શકલકી તરહ જાની-પેહલાની તફસીલ હે, બા'ઝ કિન્સ તો ઉન આમિલોંકો બાંટ દેતે હેં, ઓર બા'ઝમેં હી બીયા કુછ નકદ દે દેતે હેં, પસ ઈસમેં બી ઝાહિરમેં વોહી શુબહ જાઈઝ ન હોનેકા ઓર વોહી સૂરત જાઈઝ હોનેકી જારી હે.

મસ્અલા ૧૪ :- ઈજારા યા બટાઈમેં બારહ સાલ યા કમ કિમાદહ મુદત તક ઝમીનસે કાયદા ઉઠકર મોરસિયતકા દા'વા કરના, જેસા ઈસ વકત રિવાજ હે, બિલકુલ

ગલત, હરામ, સૂચ્ય અને હકમારી છે. માલિકકી ખૂશીએ ઇજાગત હાસિલ કિયે બગેર હરમિઝ ઉસ્સે નશા' હાસિલ કરના જાઇજ નહીં, અગર એસા કિયા તો ઉસકી પેદાવાર બી ગલત છે અને ઉસકા ખાના ભી હરામ છે.

મસ્અલા ૧૫ :- કલોંકી બટાઇકા હાલ સબ ખાતોંમે ખેતીકી બટાઇ જેસા છે.

મસ્અલા ૧૬ :- અગર કલ લએ હુએ દરખત પાલ-પોસ દે અને કલ એસે હો કે પાની દેને અને મેહનત કરનેસે બજાતે હોં તો દુરસ્ત છે, અને અગર ઉનકા બજાના પૂસ હો ચુકા હો તો કલોંકી બટાઇ દુરસ્ત ન હોગી, જેસે કે ખેતીકી બટાઇ કે ખેતી તેવાર હોનેકે બા'દ દુરસ્ત નહીં.

મસ્અલા ૧૭ :- અને કલોંકી બટાઇકા સમજોતા જબ ખત્મ હો જાએ તો કલ સબ દરખતવાલેકે હોંએ અને કામ કરનેવાલેકો મા'મૂલી મજદૂરી મિલેગી, કિસ તરફ ખેતીકી બટાઇમે બયાન હુવા.

નશેદાર ચીજોંકા બયાન

મસ્અલા ૧ :- જો ચીજ પતલી મેહનેવાલી નશેદાર હો, ચાહે શરબ હો યા તાલી યા અને કુછ, અને ઉસકે ઝિયાદહ પીનેસે નશા હો જાતા હો, ઉસકા એક કલવા ભી હરામ છે, ચાહે ઇસ છોટી મિકદારસે નશા ન હો. ઇસી તરફ દવામે ઇસ્તે'માલ કરના, ચાહે પીનેમે યા લેપ કરનેમે મના' છે, ચાહે વો નશેદાર ચીજ અપની અસલી સૂરાતમે રહે, ચાહે ઇસ્તે'માલસે કિસી અને શકલકી હો જાએ, હર હાલમે મના' છે. પણસે અંગ્રેજ દવાઓંકા હાલ મા'લૂમ હો ગયા, કિનમે અકસર ઇસ કિસમકી ચીજોં મિલાઈ જાતી હે.

મસ્અલા ૨ :- અને જો નશેદાર હો મગર પતલી ન હો, બલકે ઘુરૂ' સે જમીં હુઇ હો. જેસે તખાફ, જમફલ, અફયૂન વગેરહ, ઉસકા હુકમ એ છે કે જો મિકદાર અસલી તોર પર નશા પેદા કરે યા ઉસ્સે બળા નુકસાન હો, વો તો હરામ છે. અને જો મિકદાર નશા ન લાએ, ન ઉસ્સે કોઇ નુકસાન હો, વો જાઇજ છે.

શિરકતકા બયાન

શિરકત (સાજોદારી) દો તરહકી હોતી છે.

એક ઇમલાકકી શિરકત કેહલાતી છે, જેસે એક આદમી મર ગયા અને ઉસકે તરફમે બા'જ વારિસ શરીક હે, યા રૂપિયા મિલાકર દો આદમિયોંને એક ચીજ ખરીદી યા એક આદમીને દો આદમિયોંએ કોઇ ચીજ હિબા (લેટ) કર દી, ઉસકા હુકમ એ છે કે કિસીકો દૂસરે શરીકકી ઇજાગતકે બગેર કિસી કિસમકા ઇસ્તે'માલ જાઇજ નહીં.

દૂસરી શિરકત ઉકૂદ (સમજોતા) છે, યા'ની દો આદમિયોંને આપસમે સમજોતા કિયા, હમ તુમ શિરકતમે તિજારત કરેંગે, ઇસ શિરકતકે અકસામ અને હુકમ એ હે.

મસ્તબલા ૧ :- એક કિસમ શિરકતે ઇનાન છે. યા'ની દો આદમિયોને થોળા થોળા રૂપિયા જમા' કિયા ઓર ફેસલા કિયા કે ઇસકા કપળા યા ગલ્લા યા ઓર કુછ ખરીદકર તિજારત કરે, ઇસમેં ચે શર્ત છે કે દોનૂંકી પૂંછ નકદ હો, ચાહે રૂપિયા હો યા અશરફી યા પૈસે, સો અગર દોનૂં આદમી કુછ સામાન ઝેર-નકદ શામિલ કરકે શિરકતસે તિજારત કરના ચાહે યા એકકી પૂંછ નકદ હો ઓર દૂસરેકા ઝેર-નકદ, ચે શિરકત સલીહ નહીં હોગી.

મસ્તબલા ૨ :- શિરકતે ઇનાનમેં જાઈજ છે કે એક કા માલ કિયાદલ હો, એક કા કામ, ઓર નફા'કી શિરકત આપસકી રામમંદી પર છે યા'ની અગર ચે શર્ત ઠેહરે કે માલ તો કમ ઓર કિયાદલ છે, મગર નફા' બરાબર બટેગા યા માલ બરાબર છે, મગર નફા' ત્રીન તિહાઈ' હોગા તો ભી જાઈજ છે.

મસ્તબલા ૩ :- ઇસ શિરકતે ઇનાનમેં હર શરીકકો શિરકતકે માલમેં હર કિસમકા તસરુફ તિજારતકે તમલ્લુકસે છે, બશર્ત કે ચે સમજોતાકે બિલાફ ન હો, લેડિન એક શરીકકા કર્ત દૂસરેસે માંગા ન જાએગા.

મસ્તબલા ૪ :- અગર શિરકત કરાર દેનેકે બા'દ કોઈ ચીજ ખરીદી નહીં ગઈ ઓર શિરકતકા માલ સમકા યા એક આદમીકા બરબાદ હો ગયા તો શિરકત બાતિલ હો જાએગી ઓર એક આદમી ભી કુછ ખરીદ ચુકા છે ઓર ફિર દૂસરેકા માલ હથાક હો ગયા તો શિરકત બાતિલ ન હોગી, માલ દોનૂંકા હોગા, ઓર જિતના ઇસ માલમેં દૂસરેકા હિસ્સા છે ઇસ હિસ્સેકે મુતાબિક કીમતમેંસે દૂસરે શરીકસે વસૂલ કર લિયા જાએગા. જેસે એક આદમીકે પાસ દસ રૂપિયે ચે ઓર દૂસરેકે પાસ પાંચ, દસ રૂપિયેવાલેકા માલ ખરીદ લિયા યા ઓર પાંચ રૂપિયેવાલેકે રૂપિયે બરબાદ હો ગએ, તો પાંચ રૂપિયેવાલા ઇસ માલમેં તિહાઈકા શરીક છે, ઓર દસ રૂપિયેકા તિહાઈ નકદ વાપસ કર લેગા યા'ની ત્રીન રૂપિયે પાંચ આને ચાર પાઈ ઓર અગલે સાલ શિરકત પર બિકેગા.

મસ્તબલા ૫ :- ઇસ શિરકતમેં દોનૂં આદમિયોકે માલકા મિલા દેના ઝડૂરી નહીં, સિર્ફ ઝખાની ઇંકશાર ઓર કબૂલસે ચે શિરકત હો જાતી છે.

મસ્તબલા ૬ :- નફા' નિસ્ખતસે મુકરર હોના ચાહિયે યા'ની આપા આપા યા ત્રીન તિહાઈ. જેસે અગર યૂં ઠેહરા કે એક આદમીકો સો રૂપિયે મિલેગે, બાકી દૂસરેકા, ચે જાઈજ નહીં.

મસ્તબલા ૭ :- એક કિસમ શિરકતે ઝાએઝ છે, ઇસે શરકતે તફસીલ ભી કેહતે હે, જેસે દો દરજા યા દો રંગરેજ આપસમેં સમજોતા કરે કે જો કામ જિસકે પાસ આએ, ઇસકો કબૂલ કરે, ઓર જો મજદૂરી મિલે, આપસમેં આપો આપ યા ત્રીન તિહાઈ યા ચોપાઈ વઝેરહ' કે હિસાબસે બાંટ લે, ચે જાઈજ છે.

મસ્તબલા ૮ :- જો કામ એકને લે લિયા, દોનૂં પર લાજિમ હો ગયા, જેસે એક

૧. યા'ની એક દો તિહાઈ ઓર દૂસરેકો તિહાઈ.

૨. યા'ની ચાર હિસ્સોમેંસે એક કો ત્રીન હિસ્સે ઓર દૂસરેકો એક હિસ્સા મિલેગા.

શરીરને એક કપળા સીનેકે લિયે લિયા તો માલિક કિસ તરહ ઉસપર તકામ્મ કર સકતા હે, દૂસરે પર લી કર સકતા હે. ઇસી તરહ જેસે યે કપળા સીનેવાલા મઝદૂરી માંગ સકતા હે, દૂસરા લી મઝદૂરી લે સકતા હે, ઓર કિસ તરહ અસલકો મઝદૂરી દેનેસે માલિક છુટ્ટી પા જાતા હે, ઇસી તરહ દૂસરેકો દે દિયા તો લી અપની જિમ્મેદારીસે આઝાદ હો સકતા હે.

મસ્મલા ૯ :- એક દૂસરી કિસમ શિરકતકી યે હે. યા'ની યે કે ન ઇનકે પાસ માલ હે, ન કોઈ હુનર ઓર પેશા હે, સિર્ફ આપસમેં કરાર પાયા કે દુકાનદારોસે ઉપાર માલ લેકર બેયા કરે. ઇસ શિરકતમેં લી હર શરીક દૂસરેકા વકીલ હોગા. ઓર ઇસ શિરકતમેં કિસ નિસ્ખતસે શિરકત હોગી, ઇસી નિસ્ખતસે નફા'કા હક હોગા. યા'ની અગર ખરીદી હુઈ ચીજોંકો આધેકા સાઝીદાર બનાયા ગયા તો નફા' લી આપા આપા બટેગા. ઓર અગર માલકો ત્રીન તિહાઈ સાઝીકા ઠેહરાયા ગયા તો નફા' લી ત્રીન તિહાઈ બટેગા.

તતિમા પાંચવાં હિસ્સા બેહિશ્તી જેવર ખત્મ હુવા. છટ્ટે, સાતવેં, આઠવેં, નવેં, દસવેં હિસ્સેકા તતિમા નહી હે, આગે બેહિશ્તી જેવર યા'ની ગ્યારહવેં હિસ્સેકા તતિમા (બેહિશ્તી જોહર) આતા હે.

બેહિશ્તી જોહર

યા'ની તતિમા અસલી બેહિશ્તી જોહર

બિસ્મિલ્લા હિરફા નિર્હીમ. વ સલ્વાલ્લાહુ તઆલા અલા ખેરિ ખલિકી સમિદિના મુહમ્મદિવ આલિહી વ સલ્વામ અજમઇન.

કુછ મોતકે બારેમેં ઓર કબરોંકી ઝિયારતકા બયાન

(૧) અલ્લાહકે રસૂલ (સ.અ.વ.) ને કરમાયા કે મોતકો ઝિયાદહસે ઝિયાદહ યાદ કિયા કરો, ઇસ લિયે કે વો યા'ની મોતકા યાદ કરના મુનાહકો દૂર કરતા હે, ઓર ગંદી બાતોં, ઓર બેકાર ચીજોંસે બેઝાર કરતા હે. યા'ની જબ ઇન્સાન મોતકો ઝિયાદહસે ઝિયાદહ યાદ કરેગા તો દુનિયામેં જી ન લગેગા. ઓર તબીયત દુનિયાકે સામાનસે નફરત કરેગી ઓર ઝાહિદ હો જાએગા. ઓર આખિરતકી તલબ ઓર વહાંકી નેઅમતોંકી ખ્વાહિશોં ઓર વહાં કે દર્દનાક અઝાબકા કર હોગા, ઇસ તરહ ઝરૂરી બાત હે કે નેક કામોમેં તરક્કી કરેગા ઓર મુનાહોંસે બચેગા.

તમામ નેકિયોંકી જડ સુહદ હે યા'ની દુનિયાસે બેઝાર હોના. જબ તક દુનિયાસે

ઔર ઉસકી સાજ સજજાસે (ઝીનતસે) તઅલ્લુક ખત્મ ન હોગા, અલ્લાહકી તરફ પૂરા ધ્યાન નહીં રેહ સકતા. યે બાર બાર કહા જા ચુકા હે કે દુનિયાકી બા'ઝ બાતેં ઝરૂરી હે, ઊનકી ઝિનતી ઇબાદતમેં હોતી હે ઔર વો દીનમેં શામિલ હે, દુનિયા છોળનેમેં વો શામિલ નહીં હે. બલ્કે દુનિયાકી જિન ચીજોંકો છોળનેકી ખાત કી - તી હે, વો યે હે જો અલ્લાહકી યાદસે ગાફિલ કર દે, ગો કિસી દરજેમેં સહી કિસ દરજેકી ગફતલ હોગી, ઉસી દરજેકી મઝમ્મત લાયક હોગી. તો મા'લૂમ હુવા કે મીતકી યાદ ઔર ઉસકા ધ્યાન રખના ઔર ઉસ નાઝુક ઔર શાનદાર સફરકે લિયે તૈયારી કરના હર અકલવાલેકે લિયે ઝરૂરી હે.

(૨) દૂસરી હદીસમેં આયા હે કે જો ચોબીસ બાર હર દિન મીતકો યાદ કરે તો વો શહીદોંકા દરજા પાએગા, સો અગર તુમ ઉસકો યાદ કરોગે ખુશહાલીકી હાલતમેં તો વો યાદ કરના ઉસ ખુશહાલીમેં કમી લાએગા યા જબ ખુશહાલ આદમી મીતકા ધ્યાન રખેગા તો ઉસ ખુશહાલીકી ઉસકે નઝદીક કોઈ કીમત ન રહેગી, જો ગફલતકી વજહ હે, ક્યૂંકે યે સમજેગા કે બહોત જલ્દ યે માલ મુઝસે જુદા હોનેવાલા હે, ઇસે તઅલ્લુક જોળના નકા'કા સૌદા નહીં, બલ્કે ઘાટેકા સૌદા હે, ક્યૂંકે જો ચીઝ ખારી હોતી હે ઉસકી જુદાઈ તકલીફકી વજહ હોતી હે. હાં, વો કામ કર લેં જો વહાં કામ આએ જહાં હમેશા રેહના હે, પસ ઊન ખયાલાતસે માલકા કુછ બુરા અસર ન પહેગા. ઔર અગર તુમ ઉસે તંઝીકી હાલતમેં યાદ કરોગે તો વો (યાદ કરના) તુમકો રાઝી કર દેગા, તુમહારી મુઝર-બસર (યા'ની જો કુછ ભી તુમહારી થોળીસી રોઝી હે ઉસી) સે રાઝી હો જાઓગે કે કુછ દિનોંકા ઠહેરના હે, કિર-ક્યૂં ગમ કરે. ઇસકા બદલા અલ્લાહ તઆલા બહોત જલ્દ બહોત ઉમદા દેગે.

(૩) અલ્લાહકે રસૂલ (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા કે બેશક ઝમીન હર દિન સત્તર (૭૦) બાર પુકારતી હે, અય આદમકી ઓલાદ ! ખા લો જો ચાહો ઔર કિસસે ચાહો રખત રખો, પસ ખુદાંકી કસમ ! અલબત્તા મેં ઝરૂર તુમહારે ગોશત ઔર તુમહારી હકિયાં ખાઉંગી, અગર શુબહ હો કે આવાઝ ઝમીનકી હમ સુનતે નહીં તો હમકો કયા ફાઈદા? જવાબ યે હે કે અલ્લાહકે રસૂલ (સ.અ.વ.) કે ઇર્શાદસે જબ યે મા'લૂમ હો ગયા કે ઝમીન ઇસ તરહ કેહતી હે તો જેસા ઝમીનકી આવાઝસે દુનિયા દિલ પર સર્દ હો જાતી હે, ઇસી તરહ અબ ભી અસર હોના ચાહિયે. કિસી ચીઝકે ઇલ્મકે લિયે યે કયા ઝરૂરી હે કે ઇસકી આવાઝ હી સે ઇલ્મ હો, બલ્કે મકસદ તો ઉસકા ઇલ્મ હોના હે, ચાહે કિસી તરીકેસે હો. જેસે કોઈ આદમી દુશ્મનકે લશ્કરકો આતા દેખકર જેસા ઘભરાતા હે ઔર ઉસે બચનેકા સામાન કરતા હે, ઇસી તરહ કિસી મો'તબર આદમીકે ખબર દેનેસે ભી ઘભરાતા હે, ક્યૂંકે દોનું શકલોંમેં ઉસકો દુશ્મનકી ફીજકે આનેકા ઇલ્મ હો ગયા, જો ઘભરાને ઔર બચાવ કરનેકે સામાનકી વજહ હે. ઔર કોઈ ખબર દેનવાલા ખ્યારે નભી (સ.અ.વ.) સે બખ્શકર, બલ્કે આપકે બરાબર ભી નહીં હો સકતા, પસ જબ ઔર લોગોંકે આનેકા એ'તિબાર કિયા જાતા હે તો આપકે ફરમાએ હુએકા બેહતર તરીકેસે એ'તિબાર

હોના ચાહિયે. ક્યુંકે આપ નિહાપત સચો હૈ.

(૪) હદીસમેં હે, કહા બિલ્લોતિ વાઈઝનુ વ બિલ્લકીની ગિનન. યા'ની મોત વાઈઝકે એ'તિબારસે કાફી હે. (યા'ની મોતકા વઅઝ કાફી હે કે ઉસકી યાદ રખ્ખે, ઉસકો દુનિયાસે બે-રગબત કરનેકે લિયે ઓર કિસી ચીઝકી ઝરૂરત નહીં) ઓર રોઝી મિલનેકા પકીન ગિનાકે એ'તિબારસે કાફી હે. યા'ની જબ ઇન્સાનકો અલ્લાહ તઆલાકે વા'દા પર પકીન હે કે હર જાનદારકો ઉસ અંદાઝેસે જો ઉસકે હકમેં બેહતાર હે, રોઝી ઝરૂર દિયા જાતા હે તો યે કાફી ગની (ખુશહાલ) હે, એસા આદમી પરેશાન નહીં હો સકતા, બલ્કે જો માલસે ગિના હાસિલ હોતા હે ઉસ્સે યે ઉંચા હે કે ઉસકી કના નહીં ઓર માલકી કના હે, કયા મા'લૂમ હે કે જો માલ ઇસ વકત મૌજૂદ હે, વો કલકો ભી બાકી રહેગા યા નહીં? ઓર અલ્લાહકે વા'દાકો બકા હૈ, જિતની રોઝીકા વા'દા હે ઝરૂર મિલેગી, ખૂબ સમજ લો.

(૫) હદીસમેં હે કે જો આદમી પસંદ કરતા હે ફાલ્લાહ તઆલાસે મિલના, તો અલ્લાહ તઆલા ભી ઉસ્સે મિલવા ચાહતે હૈ. ઓર જો અલ્લાહ તઆલાસે મિલના ના-પસંદ કરતા હે ઓર દુનિયાકે નાફા-બોલત, સામ્રો સામાનજો જુદાઈ નહીં ચાહતા, તો અલ્લાહ તઆલા ઉસ્સે મિલવા ના-પસંદ ફરમાતે હૈ. ઓર ઝાહિર હે કે બગેર મોતકે અલ્લાહ તઆલાસે મુલાકાતકા ના-મુશ્કિન હે, પસ મોત ચૂંકે મેહબૂબસે મુલાકાતકા ઝરીયા હે, ઇસ લિયે મો'મિનકો મેહબૂબ હોની ચાહિયે. ઓર એસે સામાન પૈદા કરે જિસ્સે મોત ના-ગવાર ન હો, યા'ની નેક અમલ કરે, તાકે જન્નતકી ખૂશીમેં મોત મેહબૂબ મા'લૂમ હો ઓર મુનાહોંસે બચે, તાકે મોત ના-પસંદીદહ ન મા'લૂમ હો, ક્યુંકે મુનેહગારકો બબે અઝાબકે ડરકી વજહસે મોતસે નફરત હોની હે, ઇસ લિયે મોતકે બા'દ અઝાબ હોતા હે. નેક-અખતકો ભી અગરચે અઝાબકા ડર હોતા હે, ઓર જન્નતકી ભી ઉમ્મીદ હોતી હે, મગર તજ્જુર્બા હે કે નેક-અખતકો બાવજૂદ ઉસ થભરાહટકે મોતસે નફરત નહીં હોતી ઓર પરેશાની નહીં હોતી, ઓર ઉમ્મીદકા અસર ખીકકે મુકાબલેમેં ગાલિબ હો જાતા હે. ઇસી તરહ યે ભી તજ્જુર્બા હે કે કાફિર ઓર નાફરમાન પર ઉમ્મીદકા અસર ગાલિબ નહીં હોતા, ઇસ લિયે વો મોતસે થભરાતા હે.

(૬) હદીસમેં હે કે જો મુરદેકો નેહલાએ, પસ ઉસકો દુક લે (યા'ની કોઈ ખુરી બાત, જેસે શકલકા ઇગબ જાના વગેરહ ઝાહિર હુવા, ઓર ઇસકે બારેમેં પૂરે હુકમ બેહિસ્તી જેવર દૂસરે હિસ્સેમેં ગુઝર ચુકે હૈ, વો ઝરૂર દેખ લેના ચાહિયે) છુપા લેગા અલ્લાહ તઆલા ઉસકે મુનાહ. (યા'ની આખિરતમેં મુનાહોંકી વજહસે ઉસકી રૂસવાઈ ન હોગી.) ઓર જો કફર દે મુરદેકો તો અલ્લાહ તઆલા ઉસકે સુન્દુસ (જો એક બારીક રેશમી કપડેકા નામ હે) પેહનાએગા આખિરતમેં. બા'ઝ જાહિલ મુરદેકે કામસે ડરતે હૈ ઓર ઉસકો મનહૂસ સમજાતે હૈ, યે સખત બેહુદા બાત હે. કયા ઉનકો મરના નહીં હે કે ખૂબ મુરદેકી ખિદમતકો અંજામ દે ઓર બધા સવાબ લે. ઓર અપના મરના યાદ કરે કે અગર હમસે ભી હોગ એસે બધે જેસે કે હમ બચતે હૈ તો હમારે જનાઝેકી કયા હાલત હોગી. ઓર અજબ નહીં કે અલ્લાહ

તમાલા બદલા દેનેકો ઉસકો એસે હી લોગોંડે હવાલે કરે.

(૭) હજરત અલી (રહિ.) કરમાતે હે કે કરમાયા અલ્લાહકે રસૂલ (સ.અ.વ.) ને જો મુસલ દે મુરદેકો ઔર ઉસે કફન દે ઔર ઉસકો હુનૂત લગાએ (હુનૂત એક કિસમકી ખુશ્બૂદા નામ હે, ઇસકે બજાએ કાફૂર હે) ઔર ઉઠાએ ઉસકે જનાઝેકો ઔર ઉસપર નમાઝ પઢે, ઔર ન ખોલે ઉસકી વો (બુરી) બાત જો દેખે વો અપને ગુનાહોંસે દૂર હો જાએગા ઇસ તરહ જેસે કે ઉસ દિન જબ કે ઉસકી માં ને ઉસકો જના યા, ગુનાહોંસે દૂર થા (યા'ની મઆફ હો જાએગે.)

(૮) હદીસમેં હે જો નેહલાએ મુરદેકો, પસ છુપા લ ઉસકે એબકો, તો ઉસકે લિયે ખલે (યા'ની છોટે ગુનાહોંમેં જો બળે હેં) મઆફ કર દિયે જાએગે. ઔર જો ઉસે કફન દે, અલ્લાહ તઆલા જન્નતકા સુન્દુસ ઔર ઇસ્તબ્રક પેહના દેગા. ઔર જો મયિતકે લિયે કબર ખોદે, પસ ઉસકો ઉસમેં દફન કરે, જારી કરમાએગા અલ્લાહ તઆલા ઉસ શખ્સકે લિયે ઊતના અજર જો ઉસ મકાનકે સવાબકે જેસા હોગા, ફિસમેં કિયામત તક ઉસ આદમીકો રખતા (યા'ની ઉસકો ઇતના બદલા મિલેગા, જિતના કે ઉસ મુરદેકો રેહનેકે લિયે મકાન આરિયત દેનેકા અજર મિલતા.) ખ્યાન રહે કે જિતની ફઝીલત ઔર સવાબ મુરદેકી ખિદમતકા ઇસ વકત તક બયાન કિયા ગયા, સબ ઇસ સકલમેં હે જબ કે સિર્ફ અલ્લાહ તઆલાકે લિયે ખિદમત કી જાએ. દિખાવા, મજદૂરી વગેરહ મકસદ ન હો. ઔર અગર મજદૂરી હી તો સવાબ ન હોગા, અગરવે મજદૂરી લેના જાઈજ હે, લેકિન મજદૂરીકા જાઈજ હોના દૂસરી બાત હે ઔર સવાબ દૂસરી બાત. ઔર તમામ દીની કામ જો મજદૂરી લેકર કિયે જાતે હે, કુછ તો એસે હેં જિન પર મજદૂરી લેના હરામ હે ઔર ઉનકા સવાબ ભી નહીં હોતા, ઔર બા'જ એસે હેં જિન પર મજદૂરી લેના જાઈજ હે ઔર માલે હલાલ હે મગર સવાબ નહીં હોતા. ખૂબ તેહકીક કરકે ઇસપર અમલ કરના ચાહિયે.

યે મોકા' તફસીલકા નહીં હે, મગર ઇન બાતોંકે બાદેમેં એક મફીદ ઝરૂરી બાત અર્જ કરતા હું, તાકે બસીરત વાલોંકી તખ્વીહ હો.

વો યે કે જિન દીની કામોં પર મજદૂરી લેના જાઈજ હે, ઉનકે કરનેસે મિલકુલ સવાબ નહીં મિલતા, મગર કુછ ચરતોંકે સાથ સવાબ ભી મિલેગા, ખૂબ ગીરસે સુનો.

કોઈ ગરીબ આદમી ફિસકો બસર ઓક્ત ઔર ઝરૂરી ખર્ચોંકે ચલાનેકે લિયે ઇસ મજદૂરીકે સિવા ઔર કોઈ ઝરીયા નહીં, વો દીની કામ કરકે ઝરૂરતકે બરાબર મજદૂરી લે, ઔર સચ્ચી નિયમતસે યે સોચે કે અગર રોઝીકા કોઈ ઔર ઝરીયા હોતા તો યે હરમિઝ મજદૂરી ન લેતા. ઔર અલ્લાહ વાસ્તે કામ કરતા, યા અલ્લાહ તઆલા કોઈ ઝરીયા એસા પેદા કરે તો યે મજદૂરી જોખ દૂં ઔર મુકત કામ કરે, તો એસે આદમીકો દીની, ખિદમતકા સવાબ મિલેગા, કયુંકે ઉસકી નિયમત દીનકા ફેલાના હે, મગર રોઝીકી ઝરૂરત મજબૂર કરતી હે ઔર ચૂંકે રોઝીકા હાસિલ કરના ભી ઝરૂરી હે ઔર ઉસકા હાસિલ કરના ભી અલ્લાહકે હુકમકા અદા કરના હે, ઇસ લિયે ઇસ નિયમત યા'ની રોઝી હાસિલ કરનેકા ભી સવાબ

મિલેગા. ઔર નિખત સહીદ હોનેસે હોનું સવામ મિલેગે, મગર ઈન કૈદો પર ગેહરા સોચ-
મિચાર કરકે અમલ કરના ચાલિયે. ખ્યાલ-મ-ખ્યાલ ખર્ચ બખ્ષા લેના ઔર ગૈર-ઝરૂરી
ખર્ચોએ ઝરૂરી સમજાં લેના ઔર ઉસકા બહાના કરના (ઉસ ગૈબકે જાનનેવાલેકે વહાં નહીં
ચલેગા, વો દિલકે ઈરાદોએ ખૂબ જાનતા હે. યે બાતે ખૂબ સોચ-મિચાર ઔર તેહકીક કરકે
સિખ્ખી ગઈ હૈ. શામી વગૈરહસે યે બાતે લી ગઈ હૈ. ઔર ઝાહિર હે કે જિસમેં તવક્કુલ
(અલ્લાહ પર ભરોસા કરના) કી શરતે જગ્યા' હો ઔર ફિર વો નેક કામ પર મઝદૂરી હે તો
અગર વો ઈન તીનૌએ જગ્યા' કર હે, જિહાકે મિલનેસે સવામ સિખ્ખા ગયા હે, તમ લી
ઉસકે સવામ મિલેગા, મગર તવક્કુલકી કઝીલત ખત્મ હો જાએગી.

મુસલમાનોએ ખાસ તોરસે ઉન્કે ઈસ્તિવાલોએ ઈસ બાતમેં ખાસ તવજ્જોહ ઔર
એહતિયાતકી ઝરૂરત હે કે સમસે બને પૈદા કરનેવાલેકે દીનકી ખિદમત કરકે ઉસકી ખુશી
હાસિલ ન કરના ઔર મગૈર કિસી સખત મજબૂરીકે એક છોટે ઔર જલ્દ ખત્મ હોનેવાલે
નફા' પર નઝર કરના, કયા અલ્લાહ તઆલાકે સાથ કિસી દરજેકી બે-મુરુબ્બતી નહીં હે.
હમારા કામ તરગીબ દેના ઔર ગલત ફેલમીએ દૂર કરના હે. ઔર જાઈઝ કામોમેં તંગીકા
હમકે હક હાસિલ નહીં હે, મગર ઈતના ઝરૂર કરેએ કે સવામકી હમકે સખત ઝરૂરત હે.

(૯) હદીસમેં હે કે પેહલા તોહફા મો'મિનકા યે હે કે ગુનાહ (છોટે ગુનાહ)
બખ્ષા કિયે જાતે હૈ ઉસ આદમીકે જો ઉસકે જનાઝેકી નમાઝ પબ્ધતા હે.

(૧૦) હદીસમેં હે કે કોઈ મુસલમાન એસા નહીં હે કે વો મર જાએ ઔર ઉસકે
જનાઝે પર તીન સર્ફ મુસલમાનોકી નમાઝ પબ્ધે, મગર વાજબ કર લિયા ઉસને જન્મતકો
(યા'ની ઉસકી બખ્ષિશ હો જાએગી).

(૧૧) હદીસમેં હે કે નહીં હે કોઈ એસા મુસલમાન કે વો મર જાએ, પસ ખબે
હો, યા'ની નમાઝ પબ્ધે ઉસકે જનાઝે પર ચાલીસ મર્દ એસે જો શિર્ક ન કરતે હો અલ્લાહ
તઆલાકે સાથ, મગર બાત યે હે કે વો નમાઝ પબ્ધનેવાલે સકામત કમૂલ કિયે જાએએ
ઉસ મુરદેકે સિલસિલેમેં (યા'ની જનાઝેકી નમાઝ જો હકીકતમેં દુઆ હે મખ્સિતકે સિયે,
કમૂલ કર લી જાએગી ઔર ઉસ મુરદેકી બખ્ષિશ હો જાએગી).

(૧૨) હદીસમેં હે કે કોઈ મુસલમાન એસા નહીં, જિસ (કે જનાઝે) પર એક
જખમત નમાઝ પબ્ધે, મગર યે બાત હે કે વો લોગ સકામત કમૂલ કિયે જાએએ ઉસ
(મખ્સિતકે બારે)મેં.

(૧૩) હદીસમેં હે કે નહીં હે કોઈ મુરદા કે ઉસપર ઈમાહત ગુઝર મુસલમાનોકી
એક જખમત નમાઝ પબ્ધે, પસ વો નમાઝકી સિફારિશ કરે યા'ની દુઆ પબ્ધે ઉસકે સિયે,
મગર યે બાત હે કે વો સિફારિશ કમૂલ કિયે જાએએ ઈસકે બારેમેં. યા'ની ઉન્કી દુઆ
કમૂલ હોગી ઔર ઉસ મુરદેકી મખ્સિત હો જાએગી.

(૧૪) હદીસમેં હે કે જો ચારપાઈ (જનાઝે) કે ચારો પાએ ઉઠાએ તો ઉસકે
ચાલીસ બબે ગુનાહ બખ્ષે જાએએ. (ઈસકે બારેમેં ઉપર સિખ્ખા જા ચુકા હે).

(૧૫) હદીસમાં છે કે જનાઝેવાણીમાં (યા'ની જનાઝેમાં જો સાથ હોતો હો) અઝઝામ વો જે જો ઈનમાં ઉસ જનાઝેકે સાથ બહોત ઝિયાદત્ત જિફ કરે. ઓર જો ન ભેડે જ્યાં તક કે જનાઝા ઝમીન પર રખ દિયા જાએ. ઓર ઝિયાદત્ત પૂરા કરનેવાલા પેમાના (સવામ) ક વો છે જો તીન બાર ઉસપર મુઠ્ઠી ભરકર ખાક ડાલે (યા'ની એસે સખ્સકો ખૂબ સવામ મિલેગા).

(૧૬) હદીસમાં છે કે અપને મુરદોંકો નેક કીમકે દરમિયાનમાં દફન કરો, ઈસ લિયે દરમિયાન હોનેસે મુરદોંકો તકલીફ હોતી છે. ઓર તકલીફકી શક્ય વે છે કે કાસિફોં ઓર કાફિરોં પર અઝઝામ હોતા હે ઓર વો ઈસકી વજહસે રોતે-મિલ્લાતે હે. ઈસ શોર-હંજામેકી વજહસે તકલીફ હોતી છે) જેસા કે તકલીફ પાતા હે ઝિન્દા બુરે પળોસીકી વજહસે.

(૧૭) હદીસમાં છે કે જનાઝેકે સાથ લા ઈલાહ ઈલાહલ્લાહ ઝિયાદત્તસે ઝિયાદત્ત પખો. જનાઝેકે સાથ અગર જિફ કરે તો પીઘી આવાજસે કરે, ઈસ લિયે કે ઝોરસે જનાઝેકે સાથ જિફ કરના સામીમાં મકરૂહ સિખ્યા હે.

(૧૮) સહીહ હદીસમાં છે, જિસકો હાકિમને રિવાયત કિયા છે કે અલ્લાહકે રસૂલ (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા, તુમકો કબરોંકી ઝિમારતસે મેંને મના' કિયા થા, એક ખાસ વજહસે જો અબ બાકી નહીં રહી. આગાહ હો જાઓ, પસ અબ ઝિમારત કસે ઉનકી યા'ની કબરોંકી, ઈસ લિયે કે કબરોંકી ઝિમારત નરમ કરતી હે દિલકો, ઓર દિલકી નરમીસે નેકિયાં અમલમાં આતી હે. ઓર રૂલાતી હે હર માંખકો, ઓર યાદ દિલાતી હે આખિરતકો, ઓર તુમ કબર પર ગેર સરઈ બાત ન કહો.

(૧૯) હદીસમાં છે, મેંને તુમકો મના' કિયા થા કબરોંકી ઝિમારતસે. પસ ઉનકી ઝિમારત કરો, ઈસ લિયે કે ઝિમારત બે-રજખત કરતી હે દુનિયાસે, ઓર યાદ દિલાતી હે આખિરતકો. કબરોંકી ઝિમારત સુન્નત છે, ખાસકર જુમ્આકે દિન.

(૨૦) હદીસમાં છે કે જો હર જુમ્આકો માં-બાપકી યા બાપકી યા માં કી કબરકી ઝિમારત કરે તો ઉસ્કી મઝિરત કી જાએગી ઓર વો માં-બાપકા પિદમત મુઝાર લિખ દિયા જાએગા, (નામએ આ'માલમાં). (બયહકી)

મગર કબરકા તવાફ કરના, બોસા લેના મના' છે, યાહો કિસી નબીકી કબર હો યા વહીકી યા કિસીકી હો. ઓર કબરોં પર જાકર પેહલે ઈસ તરફ સલામ કરે.

અરસલામુ અલૈકુમ યા અહલ્લુ કુબૂરિ મિનહુ મુઅમિનીન વસુમિલ્લીન યઝિરૂલ્લાહુ લના વ લકુમ વ અન્તુમ સલ્લુના વ નલ્લુ મિલ્લુ અલ્લિર.

જેસા કે તિરમિઝી ઓર તખરાનીમાં વે અલ્લાહ મુરદોંકે સલામકે લિયે જાએ હે. ઓર કિબ્લેકી તરફ પીઠ કરકે ઓર મખિતકી તરફ મુંહ કરકે કુરઆન મજીદ પઞ્હે પિતાના બી હો સકે.

(૨૧) હદીસમાં છે કે જો કબરોં પર મુઝરે ઓર મૂરએ ઈબ્લાસ બ્યારહ બાર પખકર મુરદોંકો બખ્લે તો મુરદોંકી મિનતીકે મુતાબિક ઉસકો બી સવામ દિયા જાએગા.

(૨૨) હદીસમાં હે કે જો કબ્રસ્તાનમાં દાખલ હો, ફિર સૂરએ અલ્હમ્દુ શરીફ ઓર સૂરએ ઇબ્લાસ, સૂરએ તકાસુર પબ્લકર ઉસકા સવાબ કબ્રસ્તાનવાલોંકો બખ્શે, મુરદે ઉસકી શકાઅત કરેગે.

(૨૩) હદીસમાં હે કે જો કોઈ સૂરએ યાસીન કબ્રસ્તાનમાં પબ્લે તો મુરદોંકે અઝાબમાં અલ્લાહ તઆલા કમી કરેગા ઓર પબ્લનેવાલેકો ઉન મુરદોંકી મિનતીકે બરાબર સવાબ મિલેગા.

યે તીનોં હદીસેં સનદકે સાથ નીચે લિખ દી હે.

(૨૪) હદીસમાં હે કે નહીં હે કોઈ મર્દ કે ગુઝરે કિસી એસે આદમીકી કબર પર, જિસે વો દુનિયામાં પેહચાનતા થા, ફિર ઉસપર સલામ કરે, મગર યે બાતે હે કે વો મથિત ઉસકો પેહચાન લેતી હે ઓર ઉસકો સલામકા જવાબ દેતી હે તો ઇસ જવાબકો સલામ કરનેવાલા નહીં સુનતા.

તીન હદીસેં

(૧) બયાન કિયા અબૂ મુહમ્મદ સમરકંદીને કુલ્ હુવલ્લાહુ અહદ કે ફઝાઈલમાં હઝરત અલી (રદિ.) સે મરફૂઅન રિવાયત કરકે કે જો આદમી ગુઝરે કબ્રસ્તાનમાં ઓર પબ્લે ગ્યારહ બાર કુલ્ હુવલ્લાહુ ઓર ફિર ઉસકા સવાબ બખ્શા દે મુરદોંકો તો ઉસકો ઇતના સવાબ મિલેગા, જિતને ઉસ કબ્રસ્તાનમાં મુરદે દફન હુએ હું.

(૨) અબુલ કાસિમ સઅદ બિન અલી ઝન્જાની હઝરત અબૂ હુરૈરહ (રદિ.) સે મરફૂઅન રિવાયત કરતે હું કે જો આદમી દાખલ હો કબ્રસ્તાનમાં ઓર પબ્લે અલ્હમ્દુ શરીફ ઓર કુલ્ હુવલ્લાહુ અહદ ઓર અલ્હાકુમુતકાસુર ફિર કહે, અય અલ્લાહ ! મેંને તેરે કલામકી કિરા'તકા સવાબ ઇસી કબ્રસ્તાનકે ઇમાનદાર મર્દ ઓર ઓરતોંકો બખ્શા તો વો સબ અલ્લાહ તઆલાકે યહાં ઉસકી શકાઅત કરનેવાલે હોંગે.

(૩) બયાન કિયા અબ્દુલ અઝીઝ સાહબ ખિલાલને અપની સનદસે હઝરત અન્સ (રદિ.) કે વાસ્તેસે કે અલ્લાહકે રસૂલ (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા, જો કબ્રસ્તાનમાં આમે, ફિર સૂરએ યાસીન પબ્લે તો ખુદા ઉસકી બરકતસે કબરવાલોંકે અઝાબમાં કમી કર દેતા હે, ઓર ઉસકે પબ્લનેવાલેકો ઇતના સવાબ મિલતા હે, જિતને ઉસ કબ્રસ્તાનમાં મુરદે હું.

ઇન હદીસોંકો બયાન કિયા જલાલુદ્દીન સુપૂતી (રહ.) ને કિતાબ શર્હુસ્સુદૂરમાં સફા ૧૨૩, પ્રકાશન મિસર.

મસ્અલે

સવાલ :- જમાઅતમાં ઇમામકે કિરા'ત મુરૂ કરનેકે બા'દ કોઈ આદમી આકર શરીફ હો તો અબ ઉસકો સના યા'ની સુબ્હાન કલ્લાહુમ્મ પબ્લના ચાહિયે યા નહીં? અગર ચાહિયં તો નિમ્મત બાંધનેકે સાથ હી યા કિસ વક્ત ?

જવાબ :- નહીં પબ્લના ચાહિયે.

સવાલ :- કોઈ આદમી રૂકૂનમાં ઇમામકે સાથ થીક હુવા, અબ રકઅત તો ઉસકો પિલ ગઈ, મગર સના કોત હો ગઈ, અબ ઉસકો દૂસરી રકઅતમાં સના પબ્લની ચાહિયે યા કિમી ઓર રકઅતમાં યા પબ્લનેકી જિમ્મેદારી નહીં રહી ?

જવાબ :- કહી ન પબ્લે.

સવાલ :- રૂકૂનકી તસ્બીહ ભૂલેસે સિજદામાં કહી યા'ની બજાએ સુબ્હાન રહ્મિયલ અઝ્હા કે સુબ્હાન રહ્મિયલ અઝ્હીમ કેહતા રહ્યા યા ઉસકે ઉલટ કેહતા રહ્યા તો સિજદાએ સહુવ તો ન હોગા યા નમાઝમાં કોઈ ખરામી તો ન હોગી ?

જવાબ :- ઉસે સુન્નાત છૂટી, ઉસે સિજદાએ સહુવ ગરૂરી નહીં હોતા.

સવાલ :- રૂકૂનકી તસ્બીહ સિજદાએ સહુવમાં કેહ મુક્ર યા ઓર ફિર સિજદાનીમાં ખ્યાલ આપા કે યે રૂકૂનકી તસ્બીહ હે તો અબ સિજદાકી તસ્બીહ યાદ આને પર કેહના ચાહિયે યા રૂકૂનકી તસ્બીહ કાફી હોગી ?

જવાબ :- અગર ઇમામ યા મુન્શરિફ (અકેલા નમાઝ પબ્લને વાલા)હે તો સિજદાકી તસ્બીહ કેહ લે. ઓર અગર મુક્તાદી હે તો ઇમામકે સાથ ઉઠ ખલા હો.

સવાલ :- નમાઝમાં જમાઈ (બગાસુ) જબ ન રૂકે તો મુંહમાં હાથ દે દેના ચાહિયે યા નહીં ?

જવાબ :- જબ વેસે ન રૂકે તો હાથસે રોક લેના જાઈઝ હે.

સવાલ :- ટોપી અગર સિજદામાં ગિર પબે તો ઉસકો ફિર હાથસે ઉઠાકર સર પર રખ લેના ચાહિયે યા નંજે સર નમાઝ પબ્લે ?

જવાબ :- સર પર રખ લેના બેહતર હે, અગર અમલે કસીરકી ગરૂરત ન પબે.

સવાલ :- નમાઝમાં સૂરએ કાતિહાકે બા'દ જબ કોઈ સૂરત શુરૂ કરે તો બિસ્મિલ્લાહ કેહકર શુરૂ કરે. ઓર અગર હો રૂકૂનવાલી સૂરત પબ્લે તો શુરૂ સૂરત પર બિસ્મિલ્લાહ કહે ઓર દૂસરી રકઅતમાં જબ ઉસી સૂરતકા દૂસરા રૂકૂન કરે તો બિસ્મિલ્લાહ કહે યા નહીં ?

જવાબ :- સૂરતકે શુરૂમાં બેહતર હે ઓર રૂકૂન પર નહીં. વલ્લાહુ આલમ !

(અરરફ અલી ચાનવી.)

મસ્અલા ૧ :- ઇમામકો બગીર કિમી ગરૂરતકે મેહરામકે સિવા ઓર કિમી જમલ મસ્જિદમાં ખખા હોના મકરૂહ હે, મગર મેહરામમાં ખખે હોનેકે વકત પર બાહિર હોને ચાહિયે.

મસ્અલા ૨ :- જો દા'વત નામ કરનેકે દિયે કી જાએ તો ઉસકા કબૂલ ન કુના બેહતર હે.

મસ્અલા ૩ :- ગવાહી પર મુઆવજા (ઉજરત-અદલા) લેના હરામ હે. લેકિન ગવાહકો અપની ઓર અપને બાલ-અય્ઓકી ગરૂરત ભરકા ખર્ચા લેના જાઈઝ હે, ઉતને વકતકે દિયે જો ખર્ચે હુવા હે, જબ કે ઉસકે પાસ કોઈ આમદનીકા ગરીયા ન હો.

મસ્તબા ૪ :- અગર દા'વતકી મજલિસમેં શરીઅતકે ખિલાફ કોઈ બાત હો, સો અગર વહાં જાનેસે પેહલે મા'લુમ હો જામે તો દા'વત કબૂલ ન કરે, હાં અગર પક્કી ઉમ્મીદ હો કે મેરે જાનેસે મેરી શરમ ઓર શિલાઝકી વજહસે વો બાત રોક દી જામેઆ તો જાના બેહતર હે, ઓર અગર મા'લુમ ન થા ઓર ચલા બચા ઓર વહાં જાકર દેખા, સો અગર યે આદમી દીનકી પેરવી કરનેવાલા હો, તબ તો લોટ આમે. ઓર અગર પેરવી કરનેવાલા નહીં હે ઓર આમ લોગોંમેંસે હે તો અગર ટીક જાનેકે મોકે પર શરીઅતકે ખિલાફ વો બાત હે તો વહાં ન બેકે. ઓર અગર દૂસરે મોકે પર હે તો મેર, મજબૂરીકે સાથ બેઠ જામે, ઓર બેહતર હે કે મકાન માલિકકો સમજામે. ઓર અગર ઇતની સિમ્મત ન પામે તો સભર કરે ઓર દિલસે ઉસે બુરા સમજે. ઓર અગર કોઈ આદમી દીનકી પેરવી કરનેવાલા ન હો, લેડિન અસરવાલા હો કે લોગ ઉસકે કામોંકી પેરવી કરતે હોં તો વો-ભી ઇસ મસ્તબેમેં દીનકી પેરવી કરનેવાલેકે હુકમમેં હે.

મસ્તબા ૫ :- બા'ઝ સૂદી બેંકોંમેં રૂપિયા અમાનતકે તોર પર જમા' કર દેતે હે ઓર ઉસકા નફા' નહીં લેતે, સો ચૂંકે યકીની તોર પર બેંકમેં વહી રૂપિયા મેહફૂઝ નહીં રેહતા, કારોબારમેં લગાતાર લગા રેહતા હે, ઇસ લિયે વો અમાનત નહીં રેહતા, બલકે કર્ઝ હો જાતા હે, ઓર અગર ઉસ આદમીને સૂદ નહીં લિયા, મગર સૂદ લેનેવાલોંકી મદદ કર્ઝસે કી ઓર ગુનાહકી મદદ ગુનાહ હે, ઇસ લિયે રૂપિયા દાખિલ કરના ભી દુરસ્ત નહીં થા'ની યે જમા' કરના ભી એસા હી હે, જેસે સૂદ લેનેકે લિયે જમા' કરના.

મસ્તબા ૬ :- જો આદમી પાખાના ફિર રહાં હો, પેસાબ કર રહાં હો, ઉસકો સલામ કરના હરામ હે ઓર ઉસકા જવાબ દેના ભી જાઇઝ નહીં.

મસ્તબા ૭ :- અગર કોઈ આદમી બા'ઝ લોગોંમેં કિસીકા નામ લેકર સલામ કરે, જેસે પૂં કહે, અસ્સલામુ અલૈક યા ઝૈદ તો જિસકો સલામ કિયા હે ઉસકે સિવા કોઈ ઓર જવાબ દે દે તો વો જવાબ ન સમજા જામેગા, ઓર જિસકો સલામ કિયા હે ઉસકે જિંમે જવાબ કર્ઝ બાકી રહેગા. અગર જવાબ ન દેગા તો ગુનેહગાર હોગા, મગર ઇસ તરહ સલામ કરના સુન્નાતકે ખિલાફ હે. સુન્નાતકા તરીકા યે હે કે જમાઅતમેં કિસીકો ખાસ કરકે ન કરે ઓર અસ્સલામુ અલૈકુમ કહે. ઓર અગર કિસી એક હી આદમીકો સલામ કરના હો, જબ ભી પેહીં લફઝ ઇસ્તે'માલ કરે. ઓર ઇસી તરહ જવાબમેં ભી, જવાબ ચાહે, જિસકો દિયા હો એક હી આદમી હો યા ઝિયાદહ હોં. વઅલૈઅલુમઅસ્સલામુ કેહના ચાહિયે.

મસ્તબા ૮ :- સવાર પેદલ ચલનેવાલેકો સલામ કરે. ઓર જો ખજા હો વો બેઠે હુમેકો સલામ કરે, ઓર થોભેસે લોગ બહોતસે લોગોંકો સલામ કરે ઓર છોટા બલેકો સલામ કરે. ઓર ઇન સબ શક્લોંમેં અગર ઉલટા કરે, જેસે બહોતસે લોગ થોળોંકો ઓર બખા છોટો સલામ કરે તો યે ભી જાઇઝ હે, મગર બેહતર પેહીં હે જો પેહલે બયાન સુવા.

મસ્તબા ૯ :- ગૈર-મહરમ મદકે લિયે કિસી જવાન યા દરમિયાની ઉમ્મી

ઔરતકો સલામ કરના મના' હે, ઇસી તરહ ખતોમેં લિખકર લેજના યા કિસીકે ઝરીયેસે કેહલાકર લેજના ઔર ઇસી તરહ ના-મહરમ ઔરતોંકે લિયે મરદોંકો સલામ કરના ભી મના' હે, ઇસ લિયે ઇન શકલોંમેં બબે ફિલ્નેકા કર હે ઔર ફિલ્નકા વજહભી ફિલ્ના હોતા હે, હાં અગર કિસી બૂબ્હી ઔરત યા બૂબ્હે મર્દકો સલામ કયા જાએ તો હરજ નહીં, મગર જેર-મહરમોંસે એસે તમલ્લુકત રખના એસી હાલતમેં ભી બેહતર નહીં. હાં જહાં કોઈ ખાસ ખાત ઇસકા તકામ્મ કર રહી હો ઔર ફિલ્નેકા ખતરા ન હો તો વો ઔર ખાત હે.

મસ્ખલા ૧૦ :- જબ તક કોઈ ખાસ ઝરૂરત ન હો, કાફિરોંકો સલામ ન કરે. ઔર ઇસી તરહ ફાસિકોંકો ભી. ઔર જબ કોઈ બબી ઝરૂરત હો તો હરજ નહીં, ઔર અગર ઉસકે સલામ ઔર સલામ કરનેસે ઉસકે હિદાયત પર આનેકી ઉમ્મીદ હો તો ભી સલામ કર લે.

મસ્ખલા ૧૧ :- જો હોમ ઇભ્વી ખાતે કર રહે હોં, યા મસ્ખલોંકા ખાત-ચીત કરતે હોં, પબ્હતે-પબ્હાતે હોં યા ઉનમેંસે એક ઇભ્વી ખાત-ચીત કર રહા હો ઔર બાકી મુન રહે હોં તો ઉનકો સલામ ન કરે, અગર કરેગા તો ગુનેહગાર હોગા. ઔર ઇસી તરહ તકબીર ઔર અઝનકે વક્ત ભી (મુઅઝિઝન યા જેર-મુઅઝિઝનકો) સલામ કરના મકરૂહ હે, ઔર સહીહ ચે-હે કે ઇન તીનો શકલોંમેં જવાબ ન દે.

દૂસરા તતિમ્મા બેહિસ્તી ગૌહર

માં-બાપકે હુકૂક

(બેહિસ્તી ગૌહરકા હાસિયા લિખનેવાલે કેહતે હે કે વે મઝમૂન જો દૂસરા તતિમ્માકે નામસે દિયા જાતા હે, હઝરત મોલાના અશરફ અલી યાનવી સાહબકા લિખ્ના હુવા હે, ફિત્તમેં માં-બાપકે હુકૂકકે બારેમેં લિખ્ના ગયા હે. બેહિસ્તી ઝેવર પાંચવાં હિસ્સામેં, હુકૂકકે તહતમેં માં-બાપકે હુકૂકકા ભી કુછ ઝિકર હુવા હે, લેકિન ચૂકે વો મિલા-જુલા યા ઔરતોં ઔર મરદોંકે દરમિયાન. ઔર ઇસ મીજુદહ મઝમૂનકા તમલ્લુક ઝિમ્માદહતર મરદોંસે હે, ઇસ લિયે બેહિસ્તી ગૌહરમેં ઉસકા મિલા દેના મુનાસિબ મા'લૂમ હુવા, પસ ઇસકો પાંચવાં હિસ્સા બેહિસ્તી ઝેવરકા તતિમ્મા સમજના ચાહિયે. મઝમૂન ઇસ તરહ હે.)

બિસ્મિલ્લા હિર્મદ્મા નિર્હીમ. નહ્મદુહૂ વ નુસલ્લી અલા રસૂલિહિલ્કરીમિ કબલ્લાહુ તઆલા ઈન્નલ્લાહ યઅમુરુકુમ અન્ તઉદદુહૂ અમાનતિ ઇલા અહલિહા વ ઈઝ હકમુમ બેન-નાસિ અન્ તહકુમુ બિલ્અદ્દિ.

તર્જુમા :- અલ્લાહ તઆલા તુમકો હુકમ દેતે હે કે અમાનતે અમાનતવાલોંકો અદા કરા દો. ઔર જબ તુમ હોગોંમેં હુકમ કરો ઇન્સાફસે હુકમ કરો.

ઇસ આયતસે દો હુકમ મા'લૂમ હુએ. એક યે કે હકવાલોંકો ઉનકે વાજબ હક અદા કરના વાજબ હે. દૂસરે યે કે એક હકકે લિયે દૂસરે આદમીકા હક બરબાદ કરના ના-જાઈજ હે.

ઇન દોનું હુકમોંસે મુતઅલિલક ચીઝોંમેંસે વો ખાસ દો મોકે ભી હે જિનકે બારેમેં ઇસ વક્ત કુછ કેહનેકા ઇરાદા હે.

એક ઉનમેં માં-બાપકે વાજબ ઔર ગૈર-વાજબ હકોંકા તથ કરના હે.

દૂસરે માં-બાપકે હકોં ઔર બીવી યા બચ્ચોંકે હકોંમેં ટકસવ હોનેકે વક્ત ઇન હકોંમેં બીચકી રાહ નિકાલના હે.

એસા બતાનેકી ઝરૂરત ઇસ લિયે પેશ આઈ કે હોગોંકે તજુબોંને બતલાયા કે જિસ તરહ બા'જ બે-કેદ હોગ માં-બાપકે હુકુકમેં ઝિયાદતી કરતે હે, ઉનકે વાજબ કરમાં બરદાશીસે આંખેં ચુરા લેતે હે ઔર ઇન હુકુકકા વબાલ અપને સર પર લેતે હે, ઇસી તરહ બા'જ દીનદાર માં-બાપકે હકોંકે અદા કરનેમેં દૂસરોંકે જેસે બીવી-બચ્ચોંકે હુકુકકી પરવાહ નહીં કરતે ઔર ઉનકે હુકુકકે મારે જાનેકા વબાલ અપને સર પર લેતે હે.

બા'જ એસે હે જો કિસીકા હક તો નહીં મારતે, લેકિન ગૈર વાજિબકો વાજિબ સમઝકર ઉનકે અદા કરનેકા ઇરાદા કરતે હે. ઔર ચૂકે કભી ઉનહેં બરદાશત નહીં કર પાતે, ઇસ લિયે તંગ હોતે હે ઔર ઇસે ગલત ખ્યાલ પેદા હોને લગતે હે. કે સરીઅતકે બા'જ હુકમોંમેં બરદાશત ન કરનેકે દાખિલ સખ્તી ઔર તંગી હે. ઇસ તરહ ઇન બેચારોંકે દીનકો નુકસાન પહોંચતા હે. ઔર ઇસ હેસિયતસે ઇસકો ભી હક વાલે કે વાજિબ હક ઓ બરબાદ કરનેમેં દાખિલ કર સકતે હે. ઔર વો હક વાલા ઉસ આદમીકા નફસ હે કે ઉસકે ભી કુછ હુકુક વાજિબ હોતે હે, જેસા કે પ્યારે નબી (સ.અ.વ.) ને કરમાયા કે તુમહારે નફસકા ભી તુમ પર હક હે. ફિર યે કે ઇન વાજિબ હકોંમેં સબસે બખ્લકર હિફાઝત અપને દીનકી હે.

પસ જબ માં-બાપકે ગૈર વાજિબ હકકો વાજિબ સમઝના મુનાહકી તરહ લે જાતા હે, ઇસ લિયે વાજિબ હુકુકકા ફર્ક કરના ભી વાજિબ હે. ઇસ ફર્ક કે બા'દ ફિર અગર અમલી તોર પર ઇન હુકુકકો લાઝિમ કર લેગા, મગર અકીદેકે એ'તિબારસે વાજિબ ન સમઝેગા તો વો ખાત તો ન હોગી, લેકિન ઇસ તંગીકો અપને હાથોંકી ખરીદી હુઈ સમઝેગા ઔર જબ તક બરદાશત કરેગા, ઉસકી બખી હિમ્મત હે ઔર એસા સોચકર ભી ઉસે લાઝત મિલેગી કે મેં બાવજૂદ મેરે ઝિમ્મે ન હોનેકે ઇસે બરદાશત કરતા હું ઔર જબ ચાહેગા ઉસે છોળ દેગા, ગર્જ ઇલ્મે અહકામમેં હર તરહકી મસ્લિહત હી મસ્લિહત હે ઔર જહાલતમેં હર તરહકા નુકસાન હી નુકસાન હે, પસ ઇસી ફર્ક કી વજહસે યે મંદ સતરેં લિખતા હું. અબ ઇસ તખ્તીદકે બા'દ એક તો ઉસકે બારેમેં હદીસ ઔર ફિક્હકી ઝરૂરી રિવાયતોંકો જમા' કરકે ફિર ઉનસે જો હુકમ નિકલતે હેં ઉનકી તકરીર કર દુંગા. ઔર અગર ઉસે માં-બાપકે હુકુક કી દરમિયાની રાહકે નામસે યાદ ક્રિયા તો ના-મુનાસિબ નહીં. વલ્લાહુલુ મુસ્તાઆનુ વ અલૈહિતકલાનુ.

નોટ :- અરબી ઇમારતકા હાસિલે મતલબ મુજરાતી લીપીમાં અવામકે કાઈદકે લિયે નીચે લિખ્યા જા રહ્યા છે.

અબ્દુલ્લાહ ઈબ્ને ઉમર (રદિ.) કરમાતે હૈ કે મેરે નિકાહમે એક ઓરત થી મેં ઉસ્સે ખુશ થા. ઓર ઉસ્સે મુહબ્બત રખતા થા, મગર હજરત ઉમર (રદિ.) મેરે બાપ ઉસ્સે નારાજ થે. ઉનાહોને મુઝસે કરમાયા કે ઇસ ઓરતકો તલાક દે દે. મેંને ઇન્કાર કિયા ઉસ્સે બા'દ હજરત ઉમર (રદિ.) રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) કી ખિદમતમે હાજિર હુએ ઓર મેં કિસ્સા ઝિકર કિયા. મુઝસે રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને ઇંરશાદ કરમાયા કે ઇસ ઓરતકો તલાક દે દે. મિરકાતમે લિખ્યા હૈ કે મેં તલાકકા હુકમ ઇસ્તિલામકે તીર પર થા. યા અગર વહાં પર કોઈ ઓર સબબ ત્વી મોખૂદ થા તો વુખૂબકે લિયે થા. ઇમામ ગઝાલી (રહ.) અહયામેં કરમાતે હૈ કે મેં હદીસ ઇસ માત પર દલાલત કરતી હૈ કે વાલિદકા હક મુકદ્દમ હૈ, લેકિન મેં ઝરૂરી હૈ કે વાલિદ ઇસ ઓરતકો કિસી ગર્ઝે કાસિદકી વજહસે ખુશ ન સમજતા હો. જૈસા કે હજરત ઉમર (રદિ.) કિસી ગર્ઝે કાસિદકી વજહસે ઉસે ખુશ ન સમજતે થે. હજરત મઆઝ (રદિ.) કી એક હદીસમેં હૈ કે રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને ઇંરશાદ કરમાયા કે માં-બાપકી નાકરમાની હરગિઝ ન કર અગરમે વો તુઝકો મેં હુકમ કરે કે બાલ બચ્ચો ઓર માલસે અલગ હો જા. મિરકાતમે લિખ્યા હૈ કે મેં મુબાલગા ઓર કમાલે ઇત્તાઅતકા બખાન હૈ. વરના અસલ હુકમકે સિલાજસે લગકેકે લિયે માં-બાપકે કરમાનેકી બિના પર અપની બીવીકો તલાક દેના ઝરૂરી નહીં, અગરમે માં-બાપકો બીવીકે તલાક ન દેનેસે સખ્ત તકલીફ હો. કયૂંકે ઉસકી વજહસે કત્લી લગકેકો સખ્ત તકલીફકા સામના હોતા હૈ, ઓર માં-બાપકી શકતસે મેં બઈદ હૈ કે વો બેટેકી તકલીફકો જાનતે હુએ ઇસકા હુકમ કરે કે વો બીવી યા માલકો અલગ કર દે. પસ એસી સૂરતમેં ઉનાકા કેહના માનન્સા ઝરૂરી નહીં. મેં કેહતા હૂં કે મુબાલગાકે લિયે હોનેકા મેં કરીના હૈ કે હુઝૂર (સ.અ.વ.) ને ઉસ્સકે સાથ મેં ત્વી કરમાયા કે ખુદાકે સાથ સિર્ક ન કર અગરમે તુ કતલ કર દિયા જાએ યા જલ્લા દિયા જાએ. ઓર મેં યકીનન મુબાલગા હૈ, વરના કલિમએ કુફ એસી મજબૂરીકી હાલતમેં કેહના અલ્લાહ તઆલાકે કોલ મનુ કફર બિલ્લાહી મિઝમઅદિદિ ઇમાનિહી સે સાબિત હૈ. હજરત ઈબ્ને અબ્બાસ (રદિ.) કેહતે હૈ કે રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને કરમાયા કે જો શખ્સ અપને માં-બાપમેં અલ્લાહકા મુતીઅ હોતા હૈ તો અગર દોનૂં હોં તો દો દરવાજો જન્નતકે ખુલ જાતે હૈ. ઓર અગર એક હો તો એક. ઓર અગર નાકરમાની કરતા હૈ તો અગર દોનૂંકી ના કરમાની કરતા હૈ તો ઉસ્સકે લિયે દો દરવાજો દોઝખકે ખુલ જાતે હૈ, ઓર અગર એકકી નાકરમાની કરતા હૈ તો એક ખુલ જાતા હૈ. ઇસી હદીસમેં હૈ કે એક શખ્સને ગર્ઝ કિયા કે અગરમે માં-બાપ ઇસ પર ગુલ્મ હી કરતે હોં. રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) ને તીન મરતબા કરમાયા કે અગરમે વો દોનૂં ગુલ્મ હી કરતે હોં. મિરકાતમે લિખ્યા હૈ કે અબ્બાહ તઆલાકી ઇત્તાઅત માં-બાપમેં કરનેકા મતલબ મેં હૈ કે ઉનાકે હુકુમમેં અલ્લાહ તઆલાકી ઇત્તાઅત કરતા હૈ ઓર ઉનાકે હુકુક

અદા કરતા હે. ઓર ઉસમેં યે ભી હે કે માં-બાપકી ઇત્તાઅત મુસ્તકિલ ઉનકી ઇત્તાઅત નહીં હે બલ્કે યે અલ્લાહ તઆલાકી ઇત્તાઅત હે. કિસકી અલ્લાહ તઆલાને ખાસ તૌરસે વસિયત કરમાઈ હે. ઇસ લિયે ઉનકી ઇત્તાઅત અલ્લાહ તઆલાકી ઇત્તાઅત સમજતે હુમે કરની ચાહિયે. યા'ની જો બાત વો ખુદાકે હુકમકે મુતાબિક કહેં ઉસકો માનના ચાહિયે, ઓર જો ઉસકે હુકમકે ખિલાફ કહેં ઉસે ન માનના ચાહિયે. કયૂંકે હદીસમેં હે અલ્લાહ તઆલાકી નાફરમાનીમેં મખ્સુકકી કરમાંબરદારી નહીં. ઓર મિરકાતમેં લિખ્યા હે કે માં-બાપકે જુલ્મસે મુસાફ હદીસમેં દુનિયવી જુલ્મ હે ઉખરવી જુલ્મ નહીં. યા'ની દુનિયવી ઉમૂરમેં અગરચે વો જિયાદતી કરે તખ ભી ઉનકી કરમાંબરદારી ઝરૂરી હે, ઓર અગર વો દીનકે ખિલાફ કોઈ બાત કરે તો ઉસમેં ઉનકી કરમાંબરદારી ન કરની ચાહિયે. મેં કેહતા હું કે હદીસમેં હુઝૂર (સ.અ.વ.) કા યે કરમાના કે અગરચે વો દોનું જુલ્મ કરે એસા હે જેસા કે આપને ઝકાત વસૂલ કરને વાલેકે બારેમેં કરમાયા હે કે અપને ઝકાત વસૂલ કરને વાલોંકો રાઝી કરો ચાહે તુમ પર જુલ્મ કિયા જાએ. લખઆતમેં લિખ્યા હે કે ઇસે મકસૂદ મુબાલગા હે. યા'ની તુમહારે ખ્યાલમેં યા બિલ્કર્ઝ અગર વો જુલ્મ કરે તખ ભી તુમ ઉનકો રાઝી કરો. કયૂંકે અગર વો વાકઈ જુલ્મ કરતે યે તો આપ ઉનકો રાઝી કરનેકા હુકમ કેસે કરમા સકતે યે.

મિરકાતમેં ઇબ્ને ઉમર (રદિ.) રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) સે (ઉન ત્રીન આદમિયોંકે કિસ્સામેં) રિવાયત કરતે હેં જો કહીં ચલે જા રહે યે, ઓર બારિશ આ ગઈ. વો એક પહાળમેં ખાર (ગુફા) કે અંદર ચલે ગએ. ઉસકે બા'દ ગારકે મુંહ પર એક બળા પત્થર ઝિર પળા ઓર ઉસને દરવાઝા બંદ કર દિયા. ઉનહોંને આપસમેં કહા કે તુમ અપને અપને નેક આ'માલ દેખો જો ખાલિસ અલ્લાહકે વાસ્તે કિયે હોં. ઉનકા વાસ્તા દેકર દુઆ માંગો તાકે અલ્લાહ તઆલા દરવાઝા ખોલ દે. ઉનમેંસે એક ને કહા. અય અલ્લાહ! મેરે માં-બાપ બહોત બુખ્હે યે ઓર મેરે છોટે બચ્ચે ભી યે. મેં બકરિયાં ચરાયા કરતા યા, ઓર શામકો જબ ઘર આતા તો બકરિયોંકા દૂધ નિકાલકર અપને માં-બાપકો અપને બચ્ચોંસે પેહલે પિલાતા યા. એક દિન મેં બહોત દૂર ચલા ગયા. ઓર જબ શામકો આયા તો મેંને અપને માં-બાપકો સોયા હુવા પાયા. મેંને મા'મૂલકે મુતાબિક દૂધ નિકાલા ઓર દૂધકા ભરતન લેકર ઉનકે સરકે પાસ ખળા રહા ઓર ઉનકો જગાના અચ્છા ન સમજા, ઓર યે ભી બુરા સમજા કે ઉનસે પેહલે બચ્ચોંકો પિલાઉં, ઓર બચ્ચે મેરે પૈરોંમેં પળે રોતે ચિલ્લાતે રહે પહાં તક કે સુખહ હો ગઈ. મેં કેહતા હું કે યે બચ્ચોંકા રોના ચિલ્લાના એસા હી યા જેસા કે અબૂ તલહાકે મેહમાનોંકે કિસ્સામેં હે. જબ ઉનહોંને અપની બીવીસે પૂછા કે તુમહારે પાસ કુછ ખાનેકે લિયે હે? બીવીને કહા નહીં, સિર્ફ બચ્ચોંકી ખોરાક હે. તો અબૂ તલહાને કહા કે બચ્ચોંકો બેહલા ફુસલાકર સુલા દો. લખઆતમેં લિખ્યા હે કે ઉલમાને ઇસકો ઇસ પર મેહમૂલ કિયા હે કે વો બચ્ચે ભૂખે નહીં યે બલ્કે બગેર ભૂખ માંગ રહે યે જેસા કે બચ્ચોંકી આદત હોતી હે, વરના અગર વો ભૂખે હોતે તો ઉનકો પિલાના વાજિબ

થા, ઓર વાજિબકો વો કેસે છોળ સકતે થે, હાલાંકે અલ્લાહ તઆલાને અબૂ તલહા (રહિ.) ઓર ઉનકી બીવીકી તા'રીફ કી. મેં કેહતા હું કે ઇસ તાવીલકી ઝરૂરત ઇસે બી સાબિત હુઈ કે વાલિદસે છોટે બચ્ચેકા હક મુકદ્દમ હે જેસા કે દુર્ રે મુખ્તારમેં હે કે અગર કિસીકા બાપ ઓર બેટા દોનું મોજૂદ હોં તો ખચકે એ'તિબારસે બેટા બાપસે ઝિયાદહ હકદાર હે. ઓર બા'ઝોને કહા હે કે દોનું પર તક્સીમ કર દે. ઇમામ મુહમ્મદ (રહ.) કી કિતાબુલ આસારમેં હે કે હઝરત આઈશા (રહિ.) ને કરમાયા હે કે સબસે બેહતર રોઝી અપની કમાઈ હે, ઓર તુમહારી ઓરલાહ બી તુમહારી કમાઈમેં દાખિલ હે. ઇમામ મુહમ્મદ (રહ.) કરમાતે હે કે જબ બાપ મોહતાજ હો તો બેટેકે માલમેંસે ખાનેકા કરજ નહીં, લેકિન ઝરૂરતકે મુતાબિક ખર્ચ કરે ફુજૂલ ખર્ચ ન કરે. અગર બાપ માલદાર હે ઓર ફિર બેટેકા માલ લેતા હે તો વો ઇસ પર કર્જ હે. યેહી કોલ ઇમામ અબૂ હનીફા (રહ.) કા હે. ઓર ઇસી પર અમલ હે. ઇમામ મુહમ્મદ ઇમામ અબૂ હનીફા (રહ.) સે રિવાયત કરતે હે ઓર વો હમ્માદસે ઓર વો ઇબ્રાહીમસે કે બાપકે લિયે બેટેકે માલમેં કોઈ હક નહીં, મગર યે કે વો ખાને પીને કપબેકા મોહતાજ હો. ઇમામ મુહમ્મદ (રહ.) ને કરમાયા કે ઇસી પર હમ અમલ કરતે હે ઓર યેહી અબૂ હનીફા (રહ.) કા કોલ હે. કન્જુલ ઉમ્માલમેં હાકિમ વગેરહસે નકલ કિયા હે કે તુમહારી ઓલાહ અલ્લાહ તઆલાકા અતિયા હે. કિસકો સાહતે હે લખકિયાં દેતે હે ઓર કિસકો સાહતે હે લખકે દેતે હે. પસ વો ઓલાહ ઓર ઉનકા માલ તુમહારે લિયે હે જબ તુમકો ઝરૂરત હો મેં કેહતા હું કે ફુજૂર (સ.અ.વ.) કા યે કોલ કે (જબ તુમકો ઝરૂરત હો) ઇસ મસ્મલા પર દલાલત કરતા હે જો મસ્મલા બી ઇમામ મુહમ્મદ (રહ.) ને હઝરત આઈશા (રહિ.) કે કોલસે સિયા યા. ઇસી તરહ હઝરત અબૂબકર (રહિ.) ને રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) કે ઇસ કોલકી કે (તુ ઓર તેસ માલ અપને બાપકે લિયે હે.) યેહી તક્સીર કી હે કે ઇસે મુરાદ નાન નફકા (રોટી-કપબેકા ખર્ચ) હે. દુર્ રે મુખ્તારમેં હે કે એસે ના-બાલિગ ઓર જવાન લખકે પર જિહાદ કર્જ નહીં હોતા કિસકે માં-બાપ દોનું યા એક મોજૂદ હો. કપૂંકે ઉનકી ઇંતાઅત કર્જ એન હે. ઓર કોઈ એસા સફર કરના જાઈજ નહીં કિસમેં ખતરા હો મગર ઉનકી ઇંજાઝતસે, ઓર કિસમેં ખતરા ન હો વો બગેર ઇંજાઝત જાઈજ હે. મિન જુમલા ઉસકે ઇલ્મ હાસિલ કરનેકે લિયે સફર બી હે. રફૂલ મુખ્તારમેં હે કે માં-બાપકો ઇસ સફરસે રોકનેકી બુંજાઈશ હે જબકે ઇસકી વજહસે વો સખ્ત મસક્કતમેં મુખતલા હોતે હોં. ઓર કાફિર માં-બાપકા બી યેહી હુકમ હે જબકે ઇસકે સફરસે ઉનકો ખોલ હો. ઓર અગર વો અપને અહલે દીનકે કિતાલકી વજહસે રોકતે હોં તો ઉનકી ઇંતાઅત ન કરે જબ તકકે ઉનકી હલાકતકા ખોલ ન હો. કપૂંકે અગર વો તંગદસ્ત ઓર ઇસકી બિદમતકે મોહતાજ હોં તો ઇસપર બિદમત કર્જ હે અગર વો કાફિર હોં. ઓર કર્જ એનકો કર્જ કિફાયતકે ખાતિર છોળનાં કીક નહીં, વો સફર કિસમેં ખતરા હો જેસે જિહાદ ઓર સમંદરકા સફર હે. ઓર કિસમેં ખતરા નહીં જેસે તિજરત હજ ઉમરહકે લિયે સફર કરના વો બગેર ઇંજાઝત જાઈજ હે

મગર એ કે હલાકતકા ખીક હો. ઓર ઇલ્મકા સફર ભી ઇંસીમેં દાખિલ હે જબકે રાસ્તા મામૂન હો ઓર હલાકતકા ખીક ન હો. બહુરોઈક ઓર કતાવા હિન્દીયામેં ભી એસા હી લિખ્ના હે. ઓર કતાવા હિન્દીયામેં એક મસ્જિદાકે તહતમેં લિખ્ના હે કે માં-બાપસે ઇજાઝત લેના ઝરૂરી હે જબકે ઝરૂરી કામ ન હો. દુર્ફે મુખ્તાર બાબુન્નકામેં હે કે બીવીકે લિયે એસા ધર દેના જિસમેં કોઈ બીવી યા શીહરકે રિસ્તેદારોમેંસે ન રેહતા હો વાજિબ હે. દુર્ફે મુખ્તારમેં મુખ્તલિફ અકવાલ નકલ કરનેકે બા'દ લિખ્ના હે કે શરીફ માલદાર ઓરતકે લિયે દરમિયાની દરજાકા એક ધર દેના ઝરૂરી હે. ઉસકે બા'દ લિખ્ના હે કે હમારે શામકે શહરોમેં દરમિયાની દરજાકે લોગ ભી એસે ધરોમેં નહીં રેહતે જિનમેં અજનબી લોગ રેહતે હો, એ જાએ કે અમીર ઓર શરીફ લોગ રહેં, મગર એ કે ધર ચંદ ભાઈયોકે દરમિયાન મુશ્તરક ઓર વરસાકે હિસ્સેદારીકા હો તો એસી સૂરતમેં હર એક અપને હિસ્સામેં રેહતા હે ઓર ધરકે હુકૂક ઓર ઝરૂરીયાત મુશ્તરક હોતે હે. ઉસકે બા'દ કહ્ના હે કે ઉર્ફ ઝમાના ઓર મકાનકે ઇન્તિલાફસે બદલતા રેહતા હે. મુકતીકો ઝમાના ઓર મકાન પર નઝર રખની ઝરૂરી હે ઉસકે બગેર મઆશરાકી પેહચાન હાસિલ નહીં હો સકતી. (તર્જુમા ખતમ હો ગયા).

ઇન રિવાયતોસે કુછ મસ્જિદે ઝાહિર હુએ.

એક એ કે જો ચીઝ શરીઅતકે એ'તિબારસે વાજિબ હો ઓર માં-બાપ ઉસે મના' કરે, ઉસમેં ઉનકી ફરમાંબરદારી જાઈઝ નહીં, વાજિબ હોનેકા કોઈ સવાલ હી નહીં. ઇસ કાઈદમેં એ બાત ભી આ ગઈ. જેસે ઉસ આદમીકે પાસ માલી ફેલાવ ઇતના કમ હે કે અગર માં-બાપકી ખિદમત કરે તો બીવી-બચ્ચોંકો તક્લીફ હોને લગે, તો ઉસ આદમીકો જાઈઝ નહીં કે બીવી-બચ્ચોંકો તક્લીફ દે ઓર માં-બાપ પર ખર્ચ કરે. ઓર જેસે બીવીકા હક હે કે વો શીહરકે માં-બાપસે જુદા રેહનેકી માંગ કરે, પસ વો અગર ઇસકી પ્વાહિશ કરે ઓર માં-બાપ ઉસકો સામિલ રખના ચાહે તો શીહરકો જાઈઝ નહીં કે ઇસ હાલતમેં બીવીકો ઉનકે શામિલ રખ્ને, બહે વાજિબ હોગા કે ઉસકો જુદા રખ્ને, યા જેસે હજ ઓર ઉમરહકો યા કર્જ ભર ઇલ્મ હાસિલ કરનેકો ન જાને દે તો ઇસમેં ઉનકી ઇત્તાઅત ના જાઈઝ હોગી.

દૂસરે એ કે જો બાત શરીઅતસે ના જાઈઝ હો ઓર માં-બાપ ઉસકા હુકમ કરે, ઉસમેં ભી ઉસકો ફરમાંબરદારી જાઈઝ નહીં. જેસે વો કિસી ના-જાઈઝ નોકરીકા હુકમ કરે યા જાહિલિયતકી રસમેં ઇન્તિયાર કરા દે.

તીસરે એ કે જો બાત શરીઅતસે ન વાજિબ હો ઓર ન મના' હો, બહે જાઈઝ હો, બહે સિર્ફ પસંદીદા હો ઓર માં-બાપ ઉસકે કરનેકો યા ન કરનેકો કહે તો ઉસમેં તક્લીફ હે, દેખના ચાહિયે કે ઉસ ચીઝકી ઉસ આદમીકો એસી ઝરૂરત હે કે ઇસકે બગેર ઉસકો તક્લીફ હોગી, જેસે ગરીબ આદમી હે, પાસ પૈસા નહીં, બસીમેં કોઈ શકલ કમાઈકી નહીં, મગર માં-બાપ નહીં જાને દેતે યા એ કે ઉસ આદમીકો એસી ઝરૂરત નહીં. અગર ઇસ દરજેકી

ઝરત હે, તબ તો ઇસમેં માં-બાપકા હુકમ માનના ઝરતી નહીં. ઓર અગર ઇતની ઝરત નહીં, તો ફિર દેખના ચાહિયે કે ઉસ કામકે કરનેમેં કોઈ ખતરા ઓર ડર હલાક હોને યા મર્જ બલ્હનેકા હે યા નહીં, ઓર યે ભી દેખના ચાહિયે કે ઉસ આદમીકે ઉસ કામમેં લગ જાનેકી વજહસે કોઈ નોકર યા સામાન ન હોનેકી વજહસે, ખૂદ ઉનકે તકલીફ ઉકાનેકા ડર ઝિયાદહ હે યા નહીં. પસ અગર ઉસ કામમેં ખતરા હે યા ઉસકે ગાઈબ હો જાનેસે ઉસકી બે-સરો સમાનીકી વજહસે તકલીફ હોગી, તબ તો ઉનકી મુખાલિફત જાઈજાં નહીં. જેસે ગૈર વાજિબ લજાઈમેં જાતા હે યા સમંદરકા સફર કરતા હે યા ફિર ઉનકી કોઈ ખબરગીરી કરનેવાલા ન રહેગા, ઓર ઉસકે પાસ ઇતના માલ નહીં હે જિસે ખાદિમકા ઈન્તિઝમ ઓર કાફી ખર્ચકા ઈન્તિઝમ કર જાએ ઓર વો કામ ઓર સફર ભી ઝરતી નહીં તો ઇસ હાલતમેં ઉનકા કેહના માનના વાજિબ હોગા. ઓર અગર ઇન દોનૂં બાતોમેંસે કોઈ બાત યા'ની ન ઇસ કામ યા સફરમેં ઉસકો કોઈ ખતરા હે ઓર ન ઉનકી મશકકત ઓર ઝાહિરી તકલીફકા કોઈ ખતરા હે, તો બગૈર ઝરત ભી વો કામ યા સફર ઉનકે રોકનેકે બાવજૂદ જાઈજાં હે, ગો મુસ્તહબ યેહી હે કે ઉસ વકત ભી ઉનકા કહા માને.

ઇસ ઉસૂલી બાતસે આગેકા હુકમ ભી માલૂમ હો ગયા કે જેસે, યે કહે કે અપની બીવીકો બે વજહ પૂરી તલાક દે દે, તો કેહના માનના વાજિબ નહીં, યા જેસે વો કહે કે તમામ કમાઈ અપની હમકો દિયા કરો તો ઇસમેં કહા માનના વાજિબ નહીં, ઓર વો અગર ઉસ ચીઝ પર ઝબરદસ્તી કરેગે તો ગુનેહગાર હોંગે. ઇસ લિયે કે હદીસમેં આતા હે કે વો અગર ઝરતી ઝરતોસે ઝિયાદહ બે-ઇજાઝત લેંગે તો ઉનકે ઝિમ્મે કર્ઝ હોગા, જિસકી માંગ દુનિયામેં ભી કી જા સકતી હે. અગર યહાં ન દેંગે તો કિયામતમેં દેના પબેગા. ફકીહોંકી તફસીલ ઇસકે લિયે કાફી હે, વો હદીસોંકા મતલબ ખૂબ સમજતે હે, જબ કે હાકિમકી હદીસમેં ભી ઈઝ્તિઝતુમ કી કેદ આઈ હે. વલ્લાહુ આ'લમ

અશરફ અલી યાના બવન

૨૭ જમાદિલ આખર હિજરી ૧૩૩૨

નોટ :- ચૂંકે યે શકલેં નમાઝમેં અકસર પેશ આતી હે, ઇસ લિયે હઝરત મૌલાના કુદિસ સિર્ફુસે પૂછા ગયા. મૌલાનાને જવાબમેં તહરીર ફરમાકર હુકમ ફરમાયા કે ઇન મસ્અલોંકો ઇસી તરહ સવાલ ઓર જવાબ બેહિસ્તી ગૌહરકે તૌર પર આખિરમેં દાખિલ કર દો. ઇસ હુકમકે મુતાબિક હઝરત મૌલાના કુદિસ સિર્ફુ કે ઇસ જગહ યે મસ્અલે દાખિલ કિયે ગએ, ઇસે પેહલે જિન લોગોંને ઇસ કિતાબકો છાપા હે, ઇસમેં યે મસ્અલે ન મિલેંગે, ઇસ લિયે ખરીદારોંકો દેખકર ખરીદના ચાહિયે, વરના કિતાબ અપૂરી રહેગી.

★ ગ્યારહવાં હિસ્સા ખતમ હુવા ★

તમ્મત બિલખેર

એક મુસલમાનને લિયે અપને આપકો જાનના ઈતના ઝરૂરી નહી જિતના કે મુહમ્મદ રસુલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) કી મુબારક આતકો જાનના ઝરૂરી હે. આપ (સ.અ.વ.) કી સીરતકે મુતઅલિલક એક અહમ કિતાબ.

ગુજરાતી લીપીમે

ખસાઈલે મુસ્તફા

યા'ની

નબી (સ.અ.વ.) કી આદતે

★ જિસમે ★

આપ (સ.અ.વ.) કા હુલિયા, લિબાસ, ખાના-પીના, આપકે ખુતૂત ઓર જૂતે મુબારકકા નકશા, ઓર આપકે ઓસાફ, મઆમલાત નીઝ આપકી બીવીયોંકે હાલાત ઓર ઝિંદગીકે હર શો'બેકો તફસીલસે બયાન કિયા ગયા હે.

ઈસ કિતાબકી ખુસુસિયત યે હે કે આપકે તમામ મા'મુલાત અલગ અલગ ઉનવાનસે બયાન કિયે હે જો પઞ્હનેવાલોંકે લિયે કીમતી નુસ્ખાસે કમ નહીં

ઈસી તરહ આપકે હુલ્યએ મુબારકહકે બારેમે મુનાસિબ અશ્વાર ભી ઈસમે બયાન કિયે હે જિસ્સે ઈસ કિતાબકી ખૂબસૂરતીમે ઓર ભી ઈઝાફા હો ગયા હે.

ઈસી તરહ આપકી શકલો સૂરત, આદાત, અખ્લાક, બોલચાલ, ખાનેપીને ગર્ઝ હર ચીઝકી હાલતોકી હદીસોંકા યે મુખ્તાસર ઓર જામેઅ મજમૂઆ નિહાયત સહીહ હવાલોંકે સાથ જમા' કિયા ગયા હે.

ઉમ્મીદ હે કે આપકી આત પર મર મિટનેવાલે ઈસ લાજવાબ કિતાબસે ફાઈદા ઉઠાનેમે કોઈ કસર બાકી નહીં રખ જોળેંગે.

મકાશફ

નુરાની કુતુબખાના

મુ.પો. છાપી, (બનાસકાંઠા) પીન - ૩૮૫૨૧૦